* ترجمة الشارح سودى افنـدى *

مومى اليه بوسنوى الاصلدر قائد توفيق ايله تحصيل علم وكمال ايچون دور ممالك وكالاى ملكه يه مالك اولدقدن صكره دار السلطنه ده طريق سعادت رفيق تدريسه بعد الدخول وظيفهٔ قاعد ايله قناعت * وعهد قديمده جنتمكان سلطان احمدخان اول طاب ثراه حضرتلرينك جامع شريفلرى محلنه مشرف ابراهيم پاشاى قديمه منسوب اولوب بندكان خاص پادشاهى يه مأواى تعلم وتربيه اولان سرايده خواجه‌لك خدمتنه مواظبت اوزره ايكن بيك بش سنه سى حدودنده انتقال ايتمشيدى * اشبو كلستان شرحندن بشقه مثنوى شريف وديوان حافظ وبوستانى شرح ايدوب كافيه وشافيه يه ترجمه‌لرى واردر قاضى مير حسين ميبدينك هدايهٔ الحكمه شرحى اوزرينه حاشيهٔ مشهوره سى وآثار سائره سى اولان مصلح الدين لارى مرحوم ديار بكرده مفتى ومدرس ايكن تحصيلى هنكامنده واروب لسان فارسى بى اندن اخذ ايتمشيدى يعنى لارينك تلميذى ايدى عليهم الرحمة والغفران

باپايهٔ صدارت اناطولى حالا نقيب الاشراف عصمت بك افندى زاده عارف حكمت بك افندى حضرتلرينك اشبو شرح لطيفه ستايش بليغانه‌لريدر

زهى لوح تصاوير معـانى ... كز ولال عجب ارژنك مانى
درو كنجيده درهاى دقايق ... كه زمعنى شده بحر حقـايق
دهد بوى بلاغت كلستانش ... بر عرفان برآرد بوستانش
بياض كاغدش صبح مزايا ... سيه رنك مدادش شام معنـا
دليلش كشته چون برهان قاطع ... ظريفا نرا بود تبيان نافع
هنرمندان ازين تأليف سودى ... عجب نبود اكر يابنـد سودى
زاسعد طالعش چون يافت سعدى
منور كشته از وى قبر سعـدى

٥٠

فهرس مجمل

ذهنده حاصل وقائم اولان معنی امر واحد اولوب قنغی لغتله افاده اولنسه اصلا متغیر اولمدیغنه بناء مدارافادهٔ معنی اولان اعراب وذات وحدثه دلالت ایدن اسم وفعل ایله حروف معانی هرلسانده جاری اولمغله اشبوطبع وتمثیلنه همت بلند رتبت شاهانه ایله موفق اولدیغمز کلستان عباره سنك اعرابنی یعنی جملهٔ فعلیه واسمیه ومبتدا وخبر ومعانی حروف ایله بناسنی یعنی مصادر ومشتقات وجوامدینی شارحی سودی مرحوم ذکر ایدوب وعلامت اعرابی اولان اضافت معنویه نك دخی بانواعها سراپا بیاناتی ومفعوللرك صریح وغیر صریحلرینی التزام ایتمش ایسه ده تعریف واقسام وغرضلرینه تصدی بیورمدیغندن تتمیما للفائده قلم شکسته رقم اسعد حقیر ایله اشارته جسارت اولندی

* تعریف الاضافة واقسامها *

معلوم اوله که اضافت ایکی نوعدر برینه اضافت لفظیه واضافت غیرمحضه دیکرینه اضافت معنویه واضافت محضه دیرلر * اضافت لفظیه مجرد تخفیف کلام ایچون اولوب مثلا (حسن وجهه) (والضاربان زیدا) ترکیبلرینی اصلا معنالرینه تغیر کلیه رك تخفیف ایچون بالاضافه (حسن الوجه) (والضاربا زید) سبکنه تبدیل ایدرلر * واشبو اضافت لفظیه لسان فارسیده اولمیوب لسان عربی یه مخصوصدر * اما اضافت معنویه اوچ قسم اوزره اولوب (اولکیسی) اضافت بیانیه (ایکنجیسی) اضافت لامیه (اوچنجیسی) اضافت ظرفیه در *اکر مضاف مضاف الیهك جنسی یعنی مضاف الیهی وغیری یی شامل واصلی اولورایسه ومضاف الیه دخی کذلك مضافی وغیری یی شامل برجنس اولور ایسه اضافت بمعنی من درکه اکا اضافت بیانیه دیرلر (خاتم فضة) کبی که تقدیری خاتم من فضة در اشته مضاف اولان خاتم برجنسدرکه مضاف الیهی اولان فضه دن وغیری نسنه دن دخی اولور * کذلك مضاف الیه اولان فضه دن هم خاتم وهم غیری نسنه یاپیلور * واکر مضاف الیه مضافك جنسی اولمازایسه کرك ایسه مضاف الیه مضافه مباین اولسون (غلام زید) (ورأس عمرو) کبی کرك ایسه اخص مطلق اولسون (یوم الاحد) کبی کرك ایسه مضافك اصلی اولمدیغی حالده من وجه اعم اولسون (فضة خاتمك) کبی اضافت بمعنی لامدرکه اکا اضافت لامیه دیرلر (غلام زید) کبی تقدیری غلام لزیددر * واکر مضاف الیه مضافك ظرفی اولورایسه اضافت بمعنی فی درکه اکا اضافت ظرفیه دیرلر (ضرب الیوم) کبی که ضرب واقع فی الیوم تقدیرنده در * لکن اضافت ظرفیه کلام عربیده قلیل اولدیغندن اکثر نحاة اضافت لامیه ده داخلدر دیرلر وجمهور اسلاف

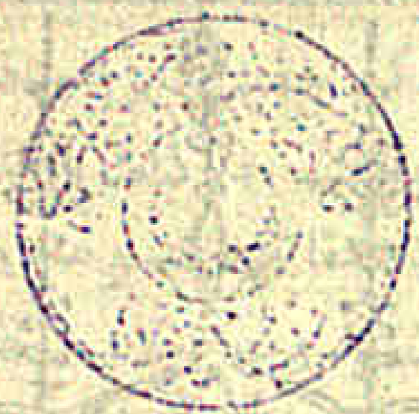
نحویین عندنده اضافت لامیه دن غیری تعبیر اولمیوب حتی اضافت بمعنی فی تعبیری مخترعات ابن حاجبدن اولمسنه بعض متأخرین ذاهب اولمشلر ایسه ده صاحب کشاف (الد الخصام) تفسیرنده اضافت بمعنی فی یه اشارت ایتمسیله رد اولنمشدر * ودخی معلوم اوله که مضافله مضاف الیه بیننده اکثرا اختصاص کامل اولوب وبعضا ادنی ملابسه دخی اضافت اولنور * مثلا آخرك ملکنده اولان داری مستأجرلر بر مدت استیجاری ملابسه سیله داری وزماندن بحث ایدن کشنه نك کشنوبی حاوی اولمق اعتباریله زمانی وطریق عامه کیدن کشنه نك مشیی اعتباریله طریقی دیو مجازا نفسنه اضافه ایتدیکی کبی بونلرك جمله سی فارسیده دخی جاریدر

الغرض من الاضافة

ودخی معلوم اوله که اکر بر اسم معرفه یه مضاف اولور ایسه تعریف کسب ایدر (غلام زید) مثللرده غلام زیده مضاف اولوب تعریفه کسب ایتدیکی کبی * زیرا غلام دینلدکده فقط کوله جنسی اکلاشیلوب کیمك اولدیغی فهم اولنماز لکن معرفه یعنی معلوم اولان زیده مضاف اولدقده تعریف کسب ایدوب زیدك کوله سی اولدیغی معلوم اولور * واکر نکره یه مضاف اولورایسه تخصیص کسب ایدر (غلام رجل) ترکیبنده اولدیغی کبی زیرا غلام رجله مضاف اولمازدن اول رجل ایچون یاخود مرأه ایچون اولمق محتمل ایدی رجله مضاف اولنجه تخصیص کسب ایدوب وتخصیص شرکتی تقلیل ایتمکله مرأه ایچون اولدیغی ساقط اولور * اما اضافت بیانیه دن غرض مضافك نوعنی بیاندر مثلا (خاتم) قنغی نوعدن اولدیغی یعنی التوندن ویاکمشدن ویاسائر معدنیاتدن اولدیغی بیان مراد اولدقده خاتم فضة دینمکله کمشدن اولدیغی معلوم اولوب سائرلری ساقط اولور * ودخی معلوم اوله که اضافت بیانیه ایله اضافت لامیه نك بینلرنده فرق بودرکه * اکر مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی صحیح اولور یعنی مضاف مبتدا ومضاف الیه خبر اولمغه صالح اولور ایسه اضافت بیانیه اولور مثلا (خاتم فضة) اضافتنده فضه نك رفعیله (الخاتم فضة) صحیح اولدیغی کبی * واکر حمل مذکور صحیح اولمازایسه یعنی مضاف مبتدا ومضاف الیه خبر اولمق صحیح اولمدیغی صورتده اضافت لامیه اولور مثلا (غلام زید) ترکیبنده زیدك رفعیله (الغلام زید) صحیح اولمدیغی کبی

تتمه

ودخی لسان عذب البیان عربیده صفتك موصوفنه وبالعکس یعنی موصوفك صفتنه اضافتلری عندالبصریین ضعف اوزره اولوب فاما عندالکوفیین جائز ولسان فارسیده صفتك موصوفنه اضافتی خود شایعدر (نرم سوهان) کبی که اصلی سوهان نرم در وموصوفك صفتنه اضافتی ایسه واقعدر (مرد کریم) کبی * لکن کرك لغت معتبرهٔ فارسیه دن شرفنامه صاحبنك درفارسی اخر موصوف ومضاف مکسور بود فاما چون صفت از موصوف مقدم شود اخر موصوف موقوف باشد * قولنجه (وکرك اسحق خواجه سی احمد افندی مرحومك مقدمة الادب ترجمه سی (اقصی الارب) نام کتاب فاخرك مقدمهٔ ثانیه سنده * لسان فارسیده اعرابات ثلثه اجرا اولنمامغله هر فارسی کلمه نك اخری ساکن قرائت اولنوب فقط اوچ موضعده که (مضاف) و(موصوف) و(معطوف علیه) در علامت وضع اولنمشدرکه برکلمه برکلمه یه مضاف اولدقده مضافك علامتی جردر یعنی مضافك اخری هاء رسمی اولمدیغی صورتده مجرور اولور (جان من) کبی واکر هاء رسمی اولورایسه کاتبده هانی اثبات ایدوب تلفظده اندن بدل همزهٔ مکسوره ایله ادا ایدرلر (کردهٔ من) کبی واکر برکلمه ضمیره مضاف اولورایسه کاهی مضافك آخرنده جرظاهر اولور کاهی ظاهر اولماز مثلا (کردنش) و(کرد نشان) و(کردن ایشان)

ترسانهٔ عامره حکیم باشیسی السید موسی نظیف افندینک وقفیدر سنه ۱۲۵۹

واجب

٥٠

دیرلر (ودخی برکلمه برکلمه یه صفت واقع اولسه موصوفك آخرینی مجرور ایدرلر مضافده تقدیر اولندیغی وجه اوزره (روی زیبا) و (خاندهٔ دانا) کبی ودخی برکلمه برکلمه نك اوزرینه عطف اولنسه اکر معطوف علیهك آخرینك حرکه یه تحملی وارایسه اخرینی مضموم ایدوب وضمه یه علامت اولسون ایچون معطوف علیه ومعطوف میاننه ضمه جنسندن واو رسم ایدرلر که کتابتده اکرچه موجوددر لکن قرائت اولنماز (من وتو) و (پدر ومادر) کبی واکر حرکه یه تحملی اولماز ایسه مثلا معطوف علیهك آخری (الف) یا (واو) یا (هاء رسمی) اولسه واو رسمی مذکوره ضمه حرکت ویررلر مثلا (پا وسر) و (تو ومن) و (خانده ودانسته) کبی وذکری مرور ایدن مواضع ثلثه دن غیری مواضعده البته کلمهٔ فارسیه نك اخری ساکن اولور * دیو بسط ایلدیکی اشبو قول فوائد اول منطوقنجه صفتك موصوفنه اضافتی دیمك مجرد موصوفك اخرینی مجرور اولمغله اضافته شبیه اولمه سندن عبارتدر فاحفظه * وفارسیده براضافت دخی واردر که اکا اضافت تشبیه دیرلر که مشبه بهی مشبهه مضاف ایلمکدر وبو اضافت عربیده دخی واردر

❊ احوال مفاعیل ❊

معلوم اوله که مفعول به ایکی قسم اوزره در بری مفعول به صریح ودیکری مفعول به غیر صریحدر اکر کرك کلام عربی وکرك سبك فارسیده برفعلك مفعولی بهه تجاوزی

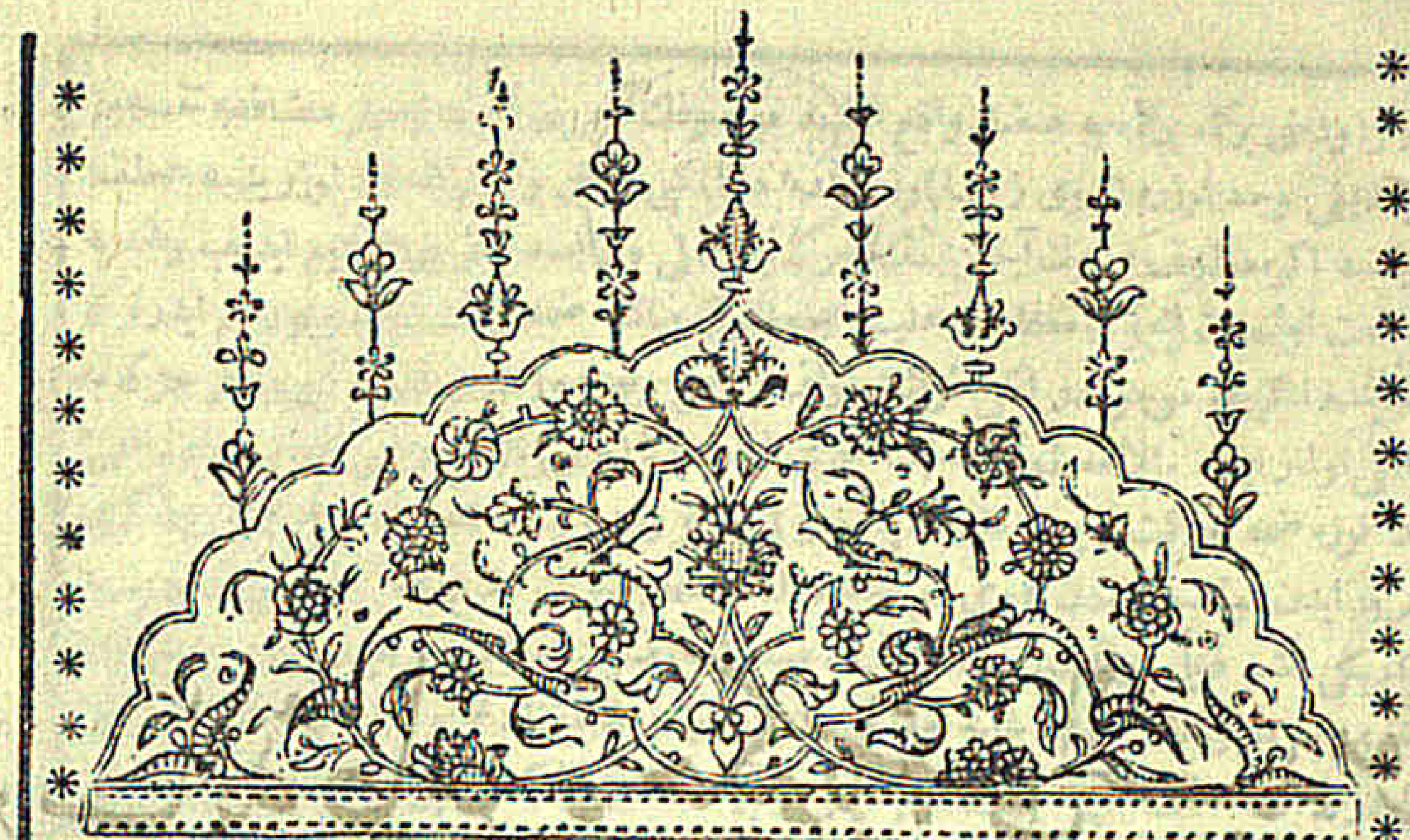
حرف واسطه سیله اولماز ایسه اول مفعول مفعول به

صریح واکر حرف واسطه سیله

اولور ایسه مفعول به غیر

صریحدر

[illegible]

** بسم الله الرحمن الرحيم **

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى خصوصا على رسوله محمد المصطفى الذى وصفه في كتابه الكريم وقرأنه العظيم فقال وهو اصدق القائلين وما ارسلناك الا رحمة للعالمين وعلى اله النجباء الاذكياء الكرام واصحابه النجباء الاذكياء العظام * وبعد * معلوم اوله كه بو صحايفك منقشى و بو اوراقك مرقشى احقر العباد سودى نامراد ايدركه بر كون ايمن اوقاتده واشرف ساعاتده احب محبين واخلص مخلصين اولكه انواع علوم ايله آراسته واصناف فنون ايله پيراسته ايدى اخلاق سنيه ايله محلى واطوار سيئه دن مخلى اكمل العلماء وافضل الفضلاء احسان وعطاده بى همال وسماحت وسخاده بى مثال جود وكرمده شبهن كورممشدر روزكار دورايده لى بونه چرخ دوار شيخ حرم مدينهٔ منوره عمر افندى سقى الله ثراه وجعل الجنة مثواه خانهٔ شكسته يه كلدى پس الكلام يجر الكلام وينساق الى المرام حسبنجه كتاب كلستان كه اعجوبهٔ اهل خيال ونمونهٔ سحر حلال ونوباوهٔ بوستان بيان وتذكرهٔ دوستان زمان ونزهتكاه اولو الالباب وقبله كاه طلابدر تذكر اولندى ايتدى كه نه اوليدى بو مخدرهٔ صاحب جمالك ونو عروس حجلهٔ خيالك پردهٔ اقناعنى وحجاب امتناعنى رفع ايدر تركى عبارتله بر شرح اوليدى تاكيم مشكلاتى بيان ومعضلاتى عيان اولوب عباراتى معلوم واستعمالاتى مفهوم قانونى مضبوط واسلوبى مربوط دوشيدى ايتدمكه بعنايت يزدان وهمت ياران بو قضيه نك حصولى برادنى التفاته موصولدر همان دم اول يار موافق ومحب صادق وعد الكريم دين وخلفه شين ديوب لباس التماس اتكنى محكم طوتوب فرار يوللرين سد وبهانه سوزلرين رد قيلدى اكرچه كيم تركى عبارت ظرافتدن دور لكن المأمور معذور وهم فارسى لغاتى شرحده تركى عبارت ملايم ومناسب بلكه لازم وواجبدر همان ارباب عرفاندن متوقع واصحاب احساندن متضرع اولدركه بو بندهٔ كمترك وذرهٔ احقرك هر عيب وقصورين ونقصان وفتورين كه كوره لر سهو قلمه راجع بيلوب اصلاحى احسانلرندن دريغ بيورميه لر والله الموفق الى سبيل الرشاد وهو رؤف بالعباد وهو حسبى ونعم الوكيل

اكثر نسخه ده اشبو ديباجه طى اولنمشدر و نسخهٔ مصنفدن استنساخ اولنمش اولديغى مصرح اولوب مأخذ ترتيب وطبع اولان نسخه ده ديباجهٔ مذكوره يازلمش ايسه ده (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره لرى يرنده افضل خلايق واكمل اخلاق واكرم عرب وعجم على الاطلاق فقره لرى يازلمش و اول فقره لر اهل دانشه معلوم اولديغى اوزره قابل تأويل اولمديغى حيثيله اويغونسز اولديغندن طى اولنوب يرلرينه ذكر اولنان (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره لرى طبع اولنمشدر طى اولنان فقره لر نسخهٔ ديكرده كوريلورسه اصلاح اولنمق اقتضا ايلديكنى اخطار ايچون بو محله اشعار اولندى

للطابع الفقير اسعد

حضرت

(حضرت شيخ بسمله ذكرندن صكره حديث شريفه اقتدا يدوب حمد خدايى معنى ذكر ايلدى ويبوردى * منت خدايرا * زيرا حقيقت حمد ذات باريك صفات كماليه سنى مشتمل كلام ذكر ايلمكدر (لفظ حمدى ويا بعض مشتقاتنى بخصوصه ذكر ايلمك واجب دكل (نته كه حاشيهٔ مطالعده جنيد بغداديدن روايت ايدوب بيورر (حقيقة الحمد اظهار الصفات الكمالية يعنى حقيقت حمد حا وميم ودالى مشتمل الفاظى ذكر ايلمك دكلدر (حاصلى لفظ حمده ومشتقاتنه مخصوص دكلدر حقيقت حمد بلكه هر كلام كه خدانك صفات كمالنه دلالت ايدر حقيقت حمد اولدر كركسه عربى دلله اولسون وكركسه غيريله (منت نايله وتاسز مصدردر من يمن دن يعنى نصر بابنك مضاعفندن توبيخله تنبيه ده مستعمل در (من توبيخ اولدركه بركسنه يه برنسنه اعطا ايليه سن صكره اذا وجفا ايچون باشنه قققه سن پس بو منت عقلا وشرعا مذمومدر (نته كه قرانده بو منتك نهينده آيت كريمه وارد اولمشدر قوله تعالى لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذى (ومن تنبيه اولدركه سودككه بعض نسنه انعام ايليه سن صكره تحنن طريقيله يعنى محبت ومودت جهتندن ايلديكك عطايايى تعديد ايليه سن اكه محبتك اولديغنه متنبه اولمغيچون وبو منت عقلا وشرعا مقبولدر نته كه آيت كريمه بوكه دلالت ايدر قوله تعالى بل الله يمن عليكم (پس ذات بارى يه ايكى طريقله بله منت اثبات ايلمك اعتراف واقرار طريقيله در يعنى بونجه نعم جليله كه بزه اعطا ايلمشدر وهر دم وهر ساعت اعطا ايدر اكر بزه منت ايلسه لايق وسزا واردر ديمكدر اخبار طريقيله دكلدر يعنى بو اثبات واعتراف طريقيله در اخبار طريقيله دكلدر يعنى بزه منت ايلدى ويا ايلر ديمك دكلدر پس بو اعتراف محض شكر وثنادر (خداى

بايله وياسز ايكى معنى بيننده مشتركدر بريسى ذات بارى يه اسمدر عربيده الله كبى غيره اطلاقى جائز دكلدر وبريسنده صاحب ورب معناسنه در كدخدا وخانه خدا كبى صاحب خانه ديمكدر بونده ياسا كن اوقونمق لازم در (معلوم اوله كه هر كلمه نك كه آخرى الف وياواو اولسه انده بونلردن صكره برياى مقرردر نهايت حالت اضافتده اثباتى لازم دركركسه اول كلمه صفته مضاف اولسون بوى دلاويز كبى كركسه غيرى يه مضاف اولسون بوى نافه كبى فاحفظ (را بونده لام جاره كبى تخصيص افاده ايدر (المنة لله كبى يعنى منت اللهكدر ومنته اول حقيق وحريدر مذكور اعتراف طريقيله منت اللهه ديمك دكلدر زيرا مانان اولدر وبز ممنون عليهز (پس منت آنكدر بيزه بزم اكا دكل (معلوم اوله كه مسعود روميك آداب بخشنده متنك اولى المنة لواهب العقل در (پس انده جارى اولان مباحث ومناقشات بونده جاريدر اما طالب تحصيل فارسى اولنه مناسب وملايم اولمديغيچون ترك اولندى * عز * فعل ماضى مفرد مذكر غائب صيغه سيدر لغتده بولنمبان نسنه يه درلر (اما بونك كبى يرلرده بى مثل وبى مانند معناسنى تضمين ايدرلر معناى استمرار مراددر يعنى دائما عزيزدر ديمك اولور * و * واو حرف عطفدر قياس بونده واوله همزه بيننده مضموم اوقونمقدر اما عربى كبى مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر * جل * عز كبى فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر لغتده عظيم ديمكدر اما بونك كبى يرلرده متعالى معناسنى ويررلر اولى بودركه عزيه عطف تفسيرى اعتبار اولنه بو ايكى جملهٔ فعليه معنى جهتندن خدايه صفت واقع اولمشدر * كه * حرف رابط صفت ويا حرف تعليل كه بورادده ادادر ماقبلنى مابعدينه ارتباط ايچوندر دين نه يى ربط ايلديكنى تعيين ايلمك قلت تأملدن ناشيدر * طاعتش * طاعت مصدردر طاع يطوع دن (يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن انقياد معناسنه ضميره اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندندر خدايه راجعدر خدايه طاعت وانقياد ديمكدر * موجب * اسم فاعلدر افعال بابندن بونك كبى يرلرده سبب معناسنه در مابعدينه اضافتى اسم فاعلك

ودلامى وشعى

اشبو عز وجل فقره سى عربيه در وبو مقوله فقرهٔ عربيه لر فارسى وتركى انشا خلالنده اتيان اولنور لسان آخر اراسنده كلمكله اعراب وبناسنه خلل كلمز شارحك مع الفارق اوله رق فارسى يه قياسله عز وجل ميانده اولان واو عاطفه بونده قياس واوايله همزه بيننده مضموم اوقونمقدر اما عربى كبى مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر ديمه سى جاى استغرابدر فقد بر

للطابع الفقير اسعد

مفعوله اضافتیدر (ومضاف بودلده مكسور الاخر اولور * قربتست * قربت قرب یقرب یعنی
حسن بحسن بابندن مصدر در قرب كه نقیض بعددر یقینلك معناسنه (سین وتا ادات خبر
دراست الفك فتحیله ادات رابطه در دین الفی همزهٔ مجتلبه اولدیغی بلمزیمش (طاعت
مبتدأ وموجب خبری (محصول تركیب) انجلاین خدا كه اكا طاعت وانقیاد ایلمك یقینلكه
سببدر زیرا قرآنده واسجد واقترب بیورمشدر (منه سنده شین ضمیرك اصلی اش درماقبلنك
همزه ایله آنكیچون آخرنده هااولان كلمه یه داخل اولسه همزه ثابت اولور بنده اش كبی دین همزهٔ
مجتلبه ایله همزهٔ اصلیه یی تشخیص ایلمزیمش * وبشكر اندرش مزید نعمت * واوسابقا مذكور
اولان كبی در قیاسده واستعمالده لكن بونك كبی برلرده ماقبلی مابعدینه وصل اولسه واو تلفظ اولنماز
(بلكه ماقبلنده حرفك مضموم اوقنمسنه علتدر انجق فتامل (وبا حرف ظرفدر عربیده فی كبی
(وشكر برفعلدر كه منعمه انعام ایچون تعظیم معناسنی ویرر (شكرك وحمدك ومدحك تفصیلیله
معنالرینه مطلع اولمق استین حاشیهٔ مطالعه وار در مراجعت ایلسون (اندر با متضمن اولان
معنای ظرفیتی تأكید ایدر بو اسلوب كلام مجیده اكثر من ان یحصی واشهر من ان یخفی در
(نته كه بو كتابده مواضع متعدده ده وارد اولسه كركدر ان شاء الله تعالی (با بونده زائد در تحسین
لفظ ایچون كلمشدر دینلر مذكور تقریردن بی خبر ایمشلر (شین ضمیری ینه خدایه راجعدر (مزید
میمك فتحیله مصدر میمی در زیاده معناسنه میمك ضمیله افعال بابندن مصدر میمی اولمسنی تجویز ایلین
عندی سویلمش (مزید زاد یزید دن یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن لازمله متعدی بینده
مشترك در بونده لازم واقعدر نعمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر (وینه سین وتا یعنی
ادات خبر مقدردر زیرا قاعده در كه فقرهٔ اولاده براداتی ذكر ایلسه لر فقرهٔ ثانیه ده حذف ایدوب
تقدیر ایدرلر (وبو ادات خبر معنی جهتندن شین ضمیره مقیددر (وبو فقره اولی یه معطوفدر (ومزید
مؤخر مبتدا (وبشكر مقدم خبری وجائزدر كه مزید ظرفنك فاعلی اوله (در شكرش مزید نعمت
ثابتست تقدیرنده اوله (حاصلی جملهٔ اسمیه جملهٔ اسمیه یه معطوفدر یا ظرفیه اسمیه یه (محصول تركیب)
اللهك شكرنده اولمق ازدیاد نعمته سببدر نته كیم خدا كلام مجیدنده بیورر (ولئن شكرتم لازیدنكم
(حاصلی خدانك ویردیكی نعمته شاكر اولمق جلب نعمت جدید ایلر * هرنفسی * هركل افرادی
معناسنه در (نفس حیات صاحبلرینك جوفنه داخل وخارج اولان هوادر عجمیجه دم دیرلر
وتركجه صولق (ویا حرف وحدتدر هر برنفس دیمكدر (كه حرف رابط صفتدر كه ارتباط ایچوندر
دیو اطلاق ایلین اجمال ایلمش * فرو میرود * فرو بونك كبی برلرده اشاغلق معناسنی افاده
ایدر اداتدر اما اكثرا كیبده مستعملدر نته كیم وارد اولان محلده تعیین اولنور ان شاء الله
تعالی (فرونك اصلی فرود در تخفیفا حرف اخیر حذف اولنمشدر دین حرفله اسمی
فرق ایلمز ایمش (می ادات حالدر فعل مضارعده (اما ماضیده ادات حكایتدر (وگاه
اولور كه مضارعده بای استقبالیه معناسنی افاده ایدر (وگاه اولور كه مقام استمرارده مستعملدر
بونده كی كبی (رود فعل مضارع مفرد غائبدر رویدندن مشتق در كیدر دیمكدر (معلوم اولا كه
فارسیده مصادرك آخری نون اولور ونونك ماقبلی یا تا اولور ویا دال ودالك ماقبلی یا
اولورسه جمیع مشتقات عجم قیاسله اندن مخرج اولور (اما تالی مصدر ودالك ماقبلنده یا اولمین
مصدردن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بو اسلوب ضبط اولنیجه جمیع
مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ برنسنه سی سماعی اولماز نهایت فكره بر مقدار ریاضت ویرمك
استر (محصول تركیب) هر برنفس كه اشاغی كیدر یعنی جوف حیوانه نزول ایدر * ممد
حیاتست * ممد میم اولك ضمی وثانینك كسری ودال مشدده ایله افعال بابندن اسم

ردلامعی
رد سروری

رد كافی وابن سید علی وسروری وشمعی
رد ابن سید علی وسروری

مطلب

قاعده
كلام مسجعده فقره كلام موزونده مصراع مقامنده در وسجع ایكی فقره نك اجتماعندن عبارتدر

ردلامعی

رد كافی

مطلب

مطلب

فاعلدر قوت ویریجی معناسنه حیاته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (حیات
دیریلكدر (مصحفنده الف واو شكلنده یازیلور (اما غیری یرلرده الف كندی صورتنده
یازیلور (وسین وتا ادات خبردر سابقا ذكر اولنان كبی (ممد حیات دیمك حیاته عون وقوت
ویریجی دیمكدر (حاصلی امداد حیات ایدر دیمكدر * وچون برمی آید مفرح ذات * واو
حرف عطفدر استعمالی سابقا بیان اولندی (وچون ادات تعلیلدر تركیده وفارسیده مستعمل
لفظدر (نهایتی تركیده كه لفظیله مستعملدر چونكه دیرلر (بر بونده حرف استعلادر (آید
فعل مضارعدر آیدندن كلور دیمكدر فاعلی نفسه راجع تحتنده ضمیردر (آید آمدن
لفظندن فعل مضارعدر دیین مذكور قاعده دن اكاه دكل ایمش (برحرفیله خروج معناسی
متضمندر چقار دیمكدر (مفرح اسم فاعلدر تفعیل بابندن سویندریجی معناسنه ذاته اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (ذات بونده شیئك عینی وحقیقتی در وینه ادات
خبر مقدردر (محصول تركیب) وچون كه مذكور نفس جوف حیواندن خارج اوله یعنی
چقه ذاته فرح وسرور ویرر (معلوم اوله كه هوانك داخلنه تنها نفس وخارجنه تنها نفس
بیوردیغی مجاز مرسل طریقیله در (یعنی كلی ذكر ایدوب جزئی مراد ایلمك اعتباریله در
(والا نفس مجموع داخل وخارج اولان هوادر ومذكور اولان خواصیدر (نتكه بوندنصكره
كلن فقره ده تعیین بیورر (وداخلی خارج اوزره تقدیم ایلدی (زیرا حین تنفسده خارج
اولان هوا داخلك عینیدر بدون العكس (حضرت شیخ امداد حیاتی هوای داخله وتفریح
ذاتی خارجه نسبتنده شول مناسبتی رعایت ایلدیكه كویا كه هوا خارجدن كلوب جوف حیوانی یه
دخولیله حیاته مدد وقوت ویردی ونزولیله جوف حیوانی یه ثقلت وتضییق وقلق واضطراب
ویردی (پس خروجی سببیله قلق واضطراب دفع اولمغله ذاته خفت حاصل اولدی كه مورث
فرح ونشاط در * پس درهر نفسی دو نعمت موجودست * پس بونك كبی یرلرده شرطك
جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (در حرف ظرف (نفسی یا حرف وحدت (دو واو رسمیله
ایكی دیمكدر (نعمت معروف (موجود ظاهر (محصول تركیب) وقتا كه هوای داخل وخارجك
وضعی مذكور اولان كبی اولدیسه امدی هر بر نفسده ایكی نعمت بولندی زیرا امداد حیات
بر نعمت وتفریح ذات بر نعمت اولدی وبو ایكی وصفك بریسی مندفع اولسه ذاته هلاك لازم اولور
* وبر هر نعمتی شكری واجب * بونده ده بر حرف استعلادر (نعمتی یاسی حرف وحدت
(وشكری یاسی حرف تنكیر اولمق اولی در وحدتدن (محصول تركیب) چونكه هر بر نفسده
ایكی نعمت موجود بولندی پس هر بر نعمته شكر واجب اولدی * بیت * ازدست وزبان كه
برآید * كز عهدهٔ شكرش بدرآید * از بونده من ابتدائیه معناسنه حرفدر (دست فارسیده ال
معناسنه در (واو حرف عطف (زبان زانك فتحی وضمیله وبانك بدلی فائله دلدر لسان
معناسنه (كه یه اضافتی لامیه در (وكه بونده ذات ذوی العقوله دلالت ایدر اسمدر كیم معناسنه
(كی حرف رابطه اولان كه متعدد در ان شاء الله تعالی هر بری محلنده بیان اولنور (برآید
بو تركیب حصول معناسنی متضمندر حاصل اولور دیمكدر (بونده دست ذكری مورد شكرك
عمومنه اشارت ایچوندر یعنی شكر لسانله وجوارحله اولور دیمكدر (كز اصلنده كه از ایدی كه
حرف بیان (عهده عینك ضمی وهانك سكونیله حق معناسنده مستعملدر آخرنده تاهای
رسمی شكلنده یازلمغله اضافت احلیچون بر همزهٔ مجتلبه داخل اولدی (شكره اضافتی
وشكرك ضمیره اضافتی لامیه لردر (شین ضمیر مذكور خدایه راجعدر (بدر آید با حرف
صله (در قپو در باب معناسنه بدر آید قپویه كلور دیمكدر بونده كله معناسنه در

ردلامعی

مطلب

حضرت شیخ بو فقره ده مجموع هوای داخل وخارج برنفس اولدیغنی تعیین بیوردی

خروجدن کنایتدر (محصول بیت) کیمك النـدن و دلندن کلور یعنی کیم قادر در که خدانك شکری حقندن وعهده سندن کله (یعنی کمسه خدانك شکرینی کما ینبغی ادا ایده مز مراد استفهام انکاریدر بو بیتله استشهاد ایلدی حقیقت شکری کیمسه ادا ایلمکه قادر اولمد یغنه زیرا هر نفسه ایکی شکر لازم اولیجق سائر نعمتلره نه قدر شکر لازم در * اعملوا آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور * اعملوا فعل امر جمع مذکر مخاطب در (آل بونده اتباع واشیاع معناسنه در (داود انبیاء بنی اسرائیلدن بر نبینك اسمیدر سلیمان پیغمبرك باباسیدر (حضرت زبور اکا نازل اولمشدر (آل منادای مضافدر انکیچون منصوبدر (وداود مضاف الیه درجری فتحله در غیر منصرف اولدیغیچون (شکرا منصوبدر حالیتله (ویا مفعول له اولمغله (ویا مصدر لغله (واو حرف ابتدا ویا حرف حال (قلیل آز دیمکدر مقدم خبردر (من حرف جر قلیله متعلقدر (عباد عبدك جمعیدر سیوطی عقود جمان شرحنده یکرمی درلو جمعنی ایراد ایلمش امابو مقامده ذکری مناسب دکل (یا ضمیر متکلم وحده در (شکور مبالغه ایله شاکر معناسنه در و مؤخر مبتدا بعضیلر دیدیلر که بوایت آل داوده دینیلنی حکایه در (یعنی بزال داوده امر ایلدك ودیدك ای ال داود خدایه عمل وطاعت ایلك شاکر اولدیغکز حالده ویا شکرانه ایچون ویا عمل و شکر ایلك شکر ایلمکله حال بوکه بنم مبالغه ایله شکر ایدر قوللرم از در یعنی شاکر قوللرم کیثردر اما مبالغه طریقیله شاکر قوللرم قلیلدر لکن حقیقتله شاکر قوللرم نادردر والنادر کالمعدوم در (زیرا حقیقتله شکر اعضاسندن هر عضوی نه ایچون خلق اولندیسه اکا صرف ایلمکه دیرلر مثلا کوزی وقولغی ودلی خیرلی ایشی کورمکه وایشتمکه وسویلمکه خلق ایلمشدر خالق (پس بو وجهله شاکر حکم عدمده در (حضرت شیخ بیت سابقك مضمونی مؤکد برقطعه ایراد ایدر * قطعه * بنده همان به که زتقصیر خویش * عذر بدرکاه خدای آورد (قطعه لغتده برپاره دیمکدر (اما اصطلاح شعراده برنظمه دیرلر که مطلعی اولمیه (بنده قولدر عبد معناسنه بونده مبتدا واقعدر (پس برادات صله یعنی را تقدیر ایدنلر زائد ایلشلر (همان بولفظی بعضیلری مفرد اعتبار ایلدیلر وکلمه سی تحسین لفظ و تزیین کلام ایچوندر دیدیلر وبعضیلر مرکبدر هم ایله اندن دیدیلر هم ادات تأکید وآن اسم اشارت استعماله وطبعه بوملایمدر (به بای عربینك کسری وهای اصلیه ایله یك معناسنه در عربجه اولی دیمکدر بوراده ابو معناسنه در نیك لفظنه مرادف دینلر غفلت ایلشلر (که حرف بیان (ز کسر ایله حرف ابتدادر من معناسنه ازدن مخفف در (تقصیر تفعیل بابندن مصدر در لغتده قصلتمق معناسنه در امابونك کبی یرلرده اکسکلکدن کنایتدر (خویش واو رسمیدر یعنی کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز نهایتی خانك کسری ضمه رومله اوقنور رسم واوه رعایت ایچون خواجه واستخوان وخواب وخواست وخویشتن واولرینده بو قبیلدندر (عذر معروفدر فارسیجه پوزش دیرلر کشی اکسکلکین دیلمکه دیرلر اورد فعلنك مقدم مفعول صریحیدر (اورد واوك فتحیله فعل مضارع دراوریدندن یه واوك فتحیله واوك ضمیله اوقیانلر فارسی بیلمز ایمش (بدرکاه باحرف صله (در قپودر باب معناسنه (وکاه کاف عجمیله ادات ظرفیه در زمانده ومکانده مستعمل لفظدر قپوری دیمکدر اما تعظیم ایدوب قپواو کیله تعبیر ایدرلر عربیده جنابله تعبیر ایلدکلری کبی (معلوم اوله که الفدن وواودن و یادن صکره ها اصلیه واقع اولسه بو نلرك حذفی جائزدر (مثلا) (کاه) (وکه) (وکوه) (وکه) (ودیه) (وده) دیرلر (خدایه اضافتی لامیه در ومفعول غیر صریحیدر اوردك که فعل مضارع مفرد غائبدر اوریدندن وخبر مبتداء مذکوردر بونده

قطعه
یکدر اول بنده که تقصیرندن
عذری درکاه خدآیه کتوره
یوخسه اولولغینه لایق انك
کیم نه قادر درادآیه کتوره

ردابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی

ردلامعی

ردابن سید علی وسروری

مطلـــــ

کتوره دیمکدر (اورد فعل مضارعدر اوردن لفظندن دینی اشتقاق احوالنی بیلمز ایمش (محصول بیت) قوله هم اول یکدر که کندینك عمل وشکری اکسکلکندن اللهك درکاهنه عذر کتوره (یعنی عمل وشکری قصورینه اقرار واعتراف ایدوب خدایه اعتذار وعجز کوستره تصویر معناده همان دن صکره اول لفظنی ایراد ایدن زاید ایلمش * ورنه سزاوار خداوندیش * کس نتواند که بجای آورد * ورنه اکرنه دن مخففدر که صریده والا معناسنه در (سزاوار سزیدندن مشتق لایق معناسنه در اصلنده سزا لایق دیمکدر (ووار ادات نسبتدر لی معناسنه بحسب ترکیب لایقلی دیمکدر بر مضاف محذوفدر تقدیری وعمل سزاوردر که اوردك مقدم مفعولیدر خداونده اضافتی لامیه در (خداوند صاحب ومالك معناسنه اسمدر (وکاه اولور که عظمت وکبریا صاحبی معناسنده استعمال اولنور فتأمل (ویا حرف مصدر در ضرورت وزن ایچون فتحله اوقنور شین ضمیر خدایه راجعدر (کس مبتدا کیمسه دیمکدر (وما بعدی خبری (نتواند نون مفتوحه حرف نفی در نفی حکم قصد اولنان یرده مابعدینه متصل یازیلور بونده کی کبی (که حرف بیان نتواندر (بجای باحرف صله (جای بونده محل معناسنه در (یعنی برآوردك مقدم مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قوله اول یکدر که خدایه عجز وتقصیر خدمت اظهار ایلیه یوخسه خدانك صاحبیت ومالکیتنه لایقلی عمل وطاعتی (یعنی اکا لایق وشایسته عملی ادایه کیمسه قادر دکلدر که یرینه کتوره (حاصلی خدانك عظمت وکبریاسنه لایقلی عملی کیمسه ادا ایده مز (وکرنه ده حرف نفیك یاننده بونده مفتوحدر (وکاه اولور که مکسور اولور وکرنه من همان خاکم که هستم (های رسمیله نون نافیه یی مکسور اوقومغه حکم قلت تأملدن کلور بلکه مکسور اوقونان نون نافیه یایله یازیلور واوقورنی دیرلر مثلا وجای اسم خاصدر (وزمین اسم عامدر دینی ایوجه تشخیص ایده مش زیرا جای مطلق مکان معناسنه در وزمین ارض معناسنه نهایتی زمین کل وجای جزء حکمنده در انسان وناطق کبی * باران رحمت بی حسابش همه را رسیده * باران صفت مشبهه در منقول اسمدر یغموره دیرلر زیرا باریدن یغمقدر (پس بو مناسبتله یغموره اسم اولدی رحمت اسم کمکدر (بی ادات سلبدر جوامده مخصوص (حساب مصدر در نصر بابندن بونده صایی معناسنه در (اما علم بابندن اولنجه افعال قلوبدن اولور ظن معناسنه ومصدرلری بوصیغه اوزره کلمز بارانك رحمته (ورحمتك بی حسابه اضافتلری بیانیه در (وشینه اضافتی لامیه در (بی حساب لفظی رحمتك باران رحمتك وصفی در دینی غریب تردید بیورمش (همه جمع معناسنه اسمدر (ورا حرف صله در (رسیده ایرشمش دیمکدر اسم مفعولدر رسیدندن دینلر ملاحظه سز سویلمشلر (زیرا اسم مفعول اولدر که نائب عن الفاعل مسند اوله (بوایسه فاعلنه مسند در (پس اسم مفعول اولمغه قابل دکل (نهایتی صیغه ده اسم مفعول ایله مشترکدر (امدی بونك کبی صیغه لره ماضیدن قسم دیو اطلاق ایلسك وجهدن خالی دکل (محصول ترکیب) خدانك حسابسز ونهایتسز رحمتی یغموری (یعنی رحمتی جمیع کائناته ایرشمش حاصلی جمیع کائنات رحمتی دریاسنه مستغرقدر * وخوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده * واو حرف عطفدر (خوان بونده واو رسمیله سفره وسینی وهر نسنه که ایچنده طعام یرلر اکا دیرلر نعمت معروفدر (دریغ لفظ مشترکدر حسرت ودرد بینیله کونی لمك (یعنی قسغنمق بینده بونده معنای اخیر مراد در (شینه اضافت لامیه در (معلوم اوله که ضمائره اضافت جمیع زمانده لامیه در (وخوانك نعمته اضافتی لامیه در مجازا (وبی دریغه بیانیه (جا بونده یردر ارض معناسنه یا قافیه رعایتیچون حذف اولندی (کشیده بونده اسم مفعولدر چکلمش معناسنه (محصول ترکیب) دخی خدانك دریغسز نعمتی سفره سی جمیع یره یعنی هر یره چکلمشدر (یعنی

ردلامعی

ردشمعی وکافی

رد ابن سیدی علی
رد سروری

علم بابندن اولنجه مصدرلری
اوچ وجه اوزره کلور محسبة
ومحسبة وحسابا *
رد کافی

ردلامعی وسروری

تمام دنیاده جمیع اشیایه نعمتی واصل وحاصل در (بو ایکی فقره ذوالقافیتین واقع اولمش
برقافیه سی همه را وهمه جادر (و برقافیه سی رسیده وکشیده در ❋پردهٔ ناموس بند کان بکناه
فاحش نه درد ❋پرده معروف (ناموس عربیدر عرض و وقار معناسنه (بند کان آخرنده
مطلب
هاء رسمی اولان اسمه الف ونون جمع (ویا حرف مصدر یعنی یای مصدر لاحق اولسه
هاء رسمی کاف عجمیه یه مبدل اولور (بند کان وبندکی کبی (پردهٔ ناموس اضافتی بیانیه در
(وبندکانه اضافت لامیه (بکناه باحرف سبب (وکناه کاف عجمینك ضمیله یازق دیمکدر
الفله والفسر لغتدر فاحش صفت مشبهه در شول یرامزه دیرلر که حدندن تجاوز ایلیه کناه
فاحش اضافتی بیانیه در (ندرد دالك وراننك فتحیله فعل نفی مستقبل در یرتمز معناسنه (راده
رشیدالدین وطواط سلطان محمد آتسزك مصاحبی واستادی اولمشدر شعرای علمادندر سکاکی نجه یرلرده ابیاتی استشهاد طریقیله کتورمشدر ❋
تشدید تحریفات عوامدندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر (نته که رشید الدین وطواط
عروضنده بیورمشدر وخرم وفرخله سؤال ایراد ایدوب تشدید غلبهٔ استعمالدن ناشیدر دیو
جواب ویرمشدر لکن ضرورت وزن ایچون بعض حروفده تشدید اثبات ایدرلر وعلی
الخصوص که راده ومیده (محصول ترکیب) خدا قوللرینك عرض وناموسی پرده سنی یرامز
کناه سببیله یرتمز (یعنی آشکاره وتنهالرنده اشلدکلری معاصی سببیله بونلری رسوای ایلمز
(حاصلی قبیح ایشلرینی اظهار ایدوب قوللرینی روسیاه ایلمز ❋ ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد
❋وظیفه انسانه هرکون تعیین وتقدیر اولنان طعامه ویارزقه دیرلر بر کلمه نك که آخرنده
مطلب
هاء رسمی ویاهاء رسمی حکمنده اولان ها اولسه همزه وجزه ووظیفه کبی حالت اضافتده
آخرنده برهمزه مجتلبه اثبات ایدرلر بونده کی کبی (روزی یاء اصلیه اولنجه رزق معناسنه در
(پس عاملك خاصه اضافتی قبیلندن اولور (اما یاحرف نسبت اولنجه ویا وحدت اولماز
علی کل حال اضافتی بیانیه در (بعضلر یاحرف نسبتدر دیدیلر پس اضافت بنه بیانیه اولور
ردلامعی
جائزدرکه روزیده کی یاعربی اوله نسبت ایچون دیین تأملسز سویلمش زیرا عربیده یای نسبی
مشدد اولور اندن غیری دیلده مخفف اولور (بخطای منکر (باحرف سبب وخطا نقیض
صوابدر (یعنی معصیت منکر کاف مفتوحه اولنجه اسم مفعولدر افعال بایندن یرامز وچرکن
دیمکدر (یعنی نامشروع پس اضافت بیانیه اولور (اما بعضلر کاف مکسور اوقیدیلر
اسم فاعل شکلنده (پس اضافت لامیه اولور لکن بوقولده صفا یوقدر وسوق کلامه ده
ملایم دکل مکر کیم آخرنده بریای وحدت تقدیر اولنه خلاف قیاس اوزره (نبرد بانك ضمیله
ورانك فتحیله فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بریدندن کسمز یعنی قطع ایلمز دیمکدر (وراده
تشدید غلبهٔ استعمالدن خلاف قیاس اوزره ثابتدر حاصلی تحریفات عوامیه دندر فارسی
بلنلر تشدیدیله اوقماز (محصول ترکیب) دخی خدا قوللرینك یرامز وچرکن خطاسی سببیله
رزقلری وظیفه سنی (ویا روزه منسوب وظیفه سنی یعنی وظیفهٔ یومیه سنی قطع ایلمز
مطلب
(حاصلی صبوردر دنیاده قوللرینی جرایم صغایر وکبایر سببیله تعذیب ایلمز اما
آخرتده کفاری مطلقا ومؤمنلرك بعض عاصیلرینی تعذیب ایدوب بعضیسنی عفو ایدر
(معلوم اولا که شیخك بوکتابده دأب وعادتی بودر که کلام منثورینی کلام منظومله تقریر
وتنویر ایدر نته که بونده بویله ایدر ❋ قطعه ❋ ای کریمی که ازخزانهٔ غیب ❋ کبر وترسا وظیفه
خورداری ❋ ای حرف ندا (وکریم منادی ویا حرف وحدت ای برکریم دیمك اولور ویا
ردلامعی وشمعی ردسروری
منادی مقدر اوله ویا خطاب خالص معناسنه اوله تقدیری ای خدا کریمسن دیمك اوله بونده
یاخطاب ایچوندر وحدتی متضمن وکریمده اولان یاخطاب فردیه در دیینلر عندی سویلمشلر
زیرا فارسیده دیدکلری کبی یا یوقدر (منادی محذوف وکریمی یای خطابله اکا صفتدر دیین

خطا

خطا سویلمش (زیرا بوتقدیرجه منادی کریمه مضاف اولمق اقتضا ایدر (ای خدای کریمی
تقدیرنده (پس بووجهله یانك معناسی اولماز (که حرف رابط صفت (خزانه خانك کسریله
خزینه معناسنه درجمی خزائن کلور غیبه اضافتی بیانیه در (وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون
کلمشدر بومصراع مصراع ثانی یه مرهوندر (کبر آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی در (وترسا
ردشمعی
بته طپان کافردر (وظیفه خور وصف ترکیبی در وظیفه ییجی معناسنه (خوردن واورسمیله
روم ضمله اوقمق کرك الفله والفسز لغتدر قافیه اجلندن بونده خا مفتوح اوقمق
کرك دیین روم ضمه معناسندن غافل ایمش که خایی مفتوح اوقنی قافیه ضرورتنه
تخصیص ایلدی (داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر داریدندن مشتقدر بحسب لغت
طوترسن دیمکدر (اما استعمالده وارلغله تعبیر ایدرلر مثلا مالدار دوکابدارد دیرلر مالی وکابی
ردلامعی
وار دیجك یرده داری داشتن لفظندن مشتقدر دیین قانون اشتقاقدن اکاه دکل ایمش
(محصول بیت) ای کریم که یاخود ای خدا کریمسن که غیب خزینه سندن کبر وترسایی
وظیفه ییجی طوترسن یعنی کبر وترسایه وظیفه یدیررسن حاصلی کبر وترسا مشرك ایکن
وظیفه لرینی قطع ایلمزسن قنده قالورکه مؤمنلرك ❋ دوستان را کجا کنی محروم تو که بادشمنان
نظرداری ❋ دوستان الف ونونله جمع اولدی ذوی العقولدن اولدیغیچون سین ساکن
اوقمق کرك کسریله اوقمق خطادر دوستانك آخرنده برتاء خطاب تقدیر ایدرلر دوستانت
تقدیرنده (را ادات مفعولدر (کجا قنده دیمکدر عربیده اینَ کبی (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر کنیدندن ایلرسن دیمکدر (دوستان مفعول به اول (ومحروم مفعول ثانی (وکجا
مفعول فیه (تو واو رسمیله کنیده یای خطابی تأکید ایدر (که حرف بیان (با حرف صله
(دشمنان نقیض دوستاندر (داری فعلنك مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحی مصراع
اول استفهام انکاری یی متضمندر (محصول بیت) ای کریم خدا دوستلریکی باران رحمتکدن
وخوان نعمتکدن قنده محروم ایدرسن (یعنی ایلمزسن سن که کبر وترسا کبی مشرکلره نظر
طوتارسن (یعنی سنك که بونجلاین دشمنلره نظرك وار پس مؤمن وموحد دوستلریکی قنده
محروم ایدرسین حاشا ثم حاشا ❋ فراش باد صبا را کفته تافرش زمرد دین بکسترد ❋ (فراش مبالغیله
اسم فاعلدر دوشیجی معناسنه (باد مطلقا یلدر عربجه ریح درلر (صبا کون ایله کیجه برابر
اولدقده مشرق جانبندن اسن یله دیرلر اضافتلری بیانیه در (حاصلی اضافت العام الی الخاصدر
ایکی اضافت بیله (را ادات مفعولدر (کفته بونده ماضیدن قسمدر سباق وسیاق کلام مقتضاسیله
ردلامعی وسروری وشمعی
اسم مفعول دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی علی الخصوص که اسم مفعول در وقائلی اللهدر
دین غریب سویلمش (تا بونده حرف غرض وتعلیلدر حتی معناسنه (فرش عربیدر دوشنن نسنه یه
دیرلر (زمرد بن زمرد زانك ومیمك ورانك ضمه لریله ورانك تشدیدیله زیاده خاصه لی بریشل طاشدر
برکسه یی زهرلی حیوان صوقسه ویا زهر ویرلمش اولسه اندن ایکی اریه اغرنجه سحق ایدوب
مطلب
ایچورسه لر باذن الله تعالی شفا بولور (وصرع اولاشمش کیمسه انی کورسه هرکز اکا صرع
اولاشمیه ویلان وعقرب اندن قچارلر (واوغلان طوغرمقده برعورت زحمت چکسه صاغ
اویلوغنه انی بغلسه لر اسان طوغره (ویلان انی کورسه فوری کور اولور (دخی نیجه
مطلب
خاصه لری وار زبرجد ایله برجنسدر (یاحرف نسبتدر (ونون حرف تأکید نسبتدر زمرده
منسوب فرش دیمکدر خضروادن کنایتدر (یعنی نباتات (بکسترد بای مکسوره فعل مضارعه
داخل اولسه استقباله تخصیص ایدر (نتکه می حاله تخصیص ایدر (وکاه اولور که بری
برینك مقامنده مستعملدر (وکاه اولور که هر بریسی مقام استمرارده استعمال اولنور (وکاه

اولور كه هر برى محض تاكيد ايچون كلور (كسترد كاف عجمينك ضميله وتانك فتحيله فعل مضارعدر كستريدندن بونده دوشيه ديمكدر فاعلى فراشدر (محصول تركيب) فراش باد صبايه خدا قدرتيله سويلمش تازمرده منسوب فرشى دوشيه (يعنى يريوزينى يشل نباتات ايله ستر ايده (حاصلى يريوزينى يشل چادر وچمنله تزيين ايليه ❋ ودايهٔ ابر بهار رست رافرموده تا بنات نبات را در مهد زمين پرورد ❋ (دايه اطفالى امزرن عورتدر كه تركيجه اكا طيا ديرلر بو خدمته اكثر جوارى جنسى تعيين ايدرلر عربجه مرضعه ديرلر ابره اضافتى بيانيه در (ابر بولوتدر (بهارى بهار ايلك يازدر (ويا حرف نسبتدر (ورا ادات مفعول (فرموده ماضى دن قسمدر فاعلى خدادر بيورمش ديمكدر (بنات بنتك جمعيدر قزاوغلنجقلر ديمكدر بناته اضافتى بيانيه در (نبات ياش اوته ديرلر عربيدر (راادات مفعولدر (درحرف ظرفدر فى معناسنه (مهد بشكه ديرلر فارسيجه كهواره ديرلر (زمين يردر ارض معناسنه مهدك زمينه اضافتى بيانيه در (پرورد باى عجمينك وواوراتك فتحه لريله فعل مضارعدر پروريدندن بونده بسليه ديمكدر (حضرت شيخ تازه نباتاتى اطفاله وبهار بولودينى اطفالى تربيه ايدن دايه يه تشبيه ايلمش (محصول تركيب) دخى خداى تعالى بهار بولودى دايه سنه بيورمش تانبات اطفالنى يربشكنده بسليوب تربيه ايليه (يعنى باران ياغديروب قبش شدتندن مرده نباتى احيا ايليه ❋ ودرختانرا بخلعت نوروزى قباى سبز ورق در بركرده ❋ واو حرف عطفدر ودرختان فراشه معطوفدر درخت يرده طوران اغاجه ديرلر اكثر ياش اغاجده استعمال ايدرلر قورودقدن ويا كسلدكدن صكره چوب ديرلر (الف ونونله جمعى شاذدر (زيرا الف ونونله جمع ذوى العقوله مخصوصدر غير ذوى العقول هاايله جمع اولور (كلها وسنبلها كبى (را بونده حرف تخصيصدر درختلرك ديمكدر اشجاره ودرخته دينلر رانك تخصيص ايچون اولدوغندن اكاه اولمالودر (بخلعت بابونده تركيده ديو ديمكله تعبير معناسنه در بو بابه فارسيده موثوق به اولان انجامك حرف مقابله وبدل ديدى نتكه بوستانك دوردنجى بابنده فقيهى كهن جامه حكايه سنده بربيتده واقعدر (بيت) دلائل قوى بايدو معنوى ❋ نه ركهاى كردن بحجت قوى ❋ بحجت بدل حجت ديمكدر (خلعت خانك كسريله فاخر لباسه ديرلر نوروزه اضافتى بيانيه در نوروز كنش برج حمله نقل ايلديكى كونه ديرلر نتكه برج ميزانه نقل ايلديكى كونه مهرجان ديرلر رانك سكونيله حاصلى نوروز بهارك ومهرجان كوزك ابتداسيدر (يعنى اول كونيدر (يا حرف نسبت (قباقفتان ديمكدر ويا اضافت ايچون كلمشدر (زيرا بركلمه نك كه اخرى حروف علتك بريسى اوله حالت اضافتده بريا اثبات ايدرلر قباى سبز كبى وبوى خوش وجاى كعبه كبى (سبزه اضافتى بيانيه در يشل قفتان ديمكدر ورقه اضافتده بويله در (ورق واوك وراتك فتحه لريله يپراق معناسنه در (در بونده حرف صله در (وبرحرف استعلا (وكرده ماضى دن قسم فاعلى ينه خدادر بونده درختانى اعيان ناسه واوراقى خلعتهاى نوروزى يه تشبيه بيورمش (محصول تركيب) دخى درختلرك اوزرينه نوروزه منسوب خلعت ديو يشل يپراق قفتانى ايلمش يعنى نوروزخلعتى ديو درختلرك اوزرينه يشل يپراق قفتان كيدرمش بو تلميح انجامك جلال الدين ملكشاه ابن الب ارسلان زماننده برى سلاطين اركان دولته واعيان حضرته روز نوروزده خلعتلر باغشليوب حبور وسرور ايلدكلرينه وهر كس على قدره تازه لباسلر كيوب ذوق وصفا ايلدكلرينه حاصلى انجام بوكونه اعياددن زياده اعتبار ايده كلمشلر بخلعت نوروز ينك معناسنى براى خلعت نوروزى دين واشجاره نوروزلق خلعتيله دين اصابت ايلمامشلردر (منه سنده سبز لفظى ورق لفظنه مضاف اولمق جائز

علم بعده بنات ونبات كبى
الفاظ تجنيس خطدرلر يعنى
خط ده مختلف اولان
الفاظه ثمن ويمن كبى ❋

ردشمعى ولامعى

بوتلميح ان شاء الله تعالى
اشاغيده ديباجه ايچنده
ذكر وبيان اولنه جقدر ❋

ردلامعى وشمعى
ردشمعى

دكلدر

دكلدر دبين اضافت احوالندن اكاه دكل ايمش ❋ واطفال شاخ رابقدوم موسم ربيع كلاه شكوفه برسرنهاده ❋ بوجمله درختانه معطوفدر (اطفال طفلك جمعيدر يدى ياشنه دك اوغلنجغه طفل درلر اندن صكره صبى درلر شاخه اضافتى بيانيه در (شاخ داله وبداغه درلر (وراحرف تخصيصدر شاخ طفللرينك ديمكدر (بقدوم باحرف سبب (وقدوم مصدر در دخول وزنى اوزرينه علم بابندن موسمه اضافتى لاميه در (موسم جمع اوله جق معين زمانه ديرلر (نتكه موسم الحاج ديرلر حاجلك جمع اوله جق معين زمانه (اما بونده زمان معناسنه در (نهايتى ربيعه اضافتله تخصيص كسب ايلمش (ربيعدن مراد ربيع ازمنه در ربيع اشهر دكلدر (يعنى ايلك يازه ربيع ديرلر (كلاه بركه ديرلر شكوفه يه اضافتى بيانيه در (شكوفه مطلقا چچكدر (برحرف استعلا (سرباشدر رأس معناسنه (نهاده قومش ماضيدن قسمدر سابقلر كبى (محصول تركيب) دخى خداى تعالى شاخ طفللرينك ايلك ياز كلمك سببيله شكوفه كلاهنى باشى اوزره قومش (يعنى فصل بهار كلمك سببيله عالم كل وكلستان اولمش خدانك قدرتيله (معلوم اوله كه كفته وفرموده وكرده ونهاده كلمه لرينه اسم مفعول معناسنى ويروب قائم مقام فاعلنه اسناد قابلدر (يعنى قبل خدادن دينلمش وبيورلمش وايلنمش وقونمش ديه وز لكن سباق وسياقه اول انسبدر فتأمل (بو درت فقره بو كتابك براعت واستهلالنى متضمندر (يعنى فصل بهارده تصنيف اولديغنه اشارتدر ❋ وعصارهٔ تاكى بقدرتش شهد فائق شده ❋ (عصاره عينك ضميله صقندويه ديرلر (يعنى برنسنه يى صقمقدن حاصل اولان شيئه ديرلر (نتكه زيتونى صقمقدن زيت ياغى حاصل اولور (ناى لفظ مشتركدر قامشه بوغاز بوغرتلغى بيننده كه عربجه اكا حلقوم ديرلر حاى مهمله نك ضميله (مثلا حيوانانك جكرله بوغازدن چقان نسنه (ويا جائزدركه حرف نسبت اوله (وجائزدر كه حرف وحدت اوله (يعنى قامشه منسوب صقندى ويا بوغزه منسوب صقندى ويا بردرلو بوغزك صقندوسى (بقدرتش با حرف مصاحبت (قدرت اصلنده مصدردر كدرت وزنى اوزره اما بونك كبى يرلرده اللهك قضاسى وحكم ازليسى مراددر (شين ضمير خدايه راجعدر (شهد عربيده شينك ضمى وفتحى لغتدر اما عجم فتح شينله استعمال ايدر حاصلى كومج باله ديرلر (پس نايدن شكر قمشى مراد اولورسه شهددن مجازا شكر مراد اولور وياقطر نبات اما نايدن حلقوم مراد اولورسه شهددن كومج بال مراد اولور وحلقوم آرى بوغازى زيرا بال اريسى انواع ازهار واشجار واصناف اوراق واثمارى طولانوب هر برندن عسله ماده اولمغه قابل نسنه ايله شكمنى پرايدوب وپته كه كلوب شكمنده اولان مادهٔ عسلى نفسنى عصر ايلمكله (يعنى صقمغله استفراغ ايلر واول پتكده ترتيب ايلديكى خانه لرى ممتلى ايدر (پس) قدرت خدايله ازاجق زمانده شهد فائق اولور ظهير فاريابى بومعنايه اشارت بيورمش ❋ بيت ❋ بدان غرض كه دهن خوش كنى زغايت حرص نشتهٔ مترصد كه فى كند زنبور (فائق فاق يفوق دن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن اسم فاعلدر عالى معناسنه (فاق على اقرانه ديرلر يعنى بركيمسه شرف وكمالده اقرانى اوزره زياده اولسه وانلره غالب اولسه (شده ماضيدن قسمدر شدندن يعنى اولمق صيرورت معناسنه (محصول تركيب) نايه منسوب صقندى ويا بردرلى نايك صقندوسى خدانك قدرتيله شهد فائق اولمش ايكى معنى ايله يعنى شكر اوله كوره وعسل ثانى يه كوره ❋ ونخم خرما بتربيتش نخل باسق كشته ❋ نخم بونده چكردكدر خرمايه اضافتى لاميه در (خرما معروف (بتربيتش با حرف مصاحبت تربيت مصدردر تفعيل بابندن برنسنه يى بسلمك شين خدايه راجعدر (نخل بونده خرما اغاجيدر (باسق اوزون ديمكدر (كشته ماضى دن قسمدر اولمش ديمكدر صيرورت معناسنه

ردلامعى

قطر ايكى قسمدر كه شكر
قامشندن چقار اعلاسنه
قطر نبات درلر كه رومده
عسل مصفى حكمنده در
وبريسى قطر اسود دركه
رومده بكمز حكمنده در ❋
پتك باى عجمى وكاف عربيله
قوانه درلر ❋

معلوم ایله که کشدن وکرد یدن کاف عجمیله اصل لغتده دونمك معناسنه‌در یعنی کبدرکن دونمك
ومولویلر کبی دونمك وبرسوزدن دونمك وعربه کبی دونمك ودولاب کبی دونمك (پس انقلاب
وصیرورت معناری بونلردن مأخوذدر فتأمل (شده‌یی (وکشته‌یی اسم مفعول‌طوتانلر معنی جانبنه
ناظر دکللریمش (محصول ترکیب) دخی خدانك تربیه سیله خرما چکردکی اوزون خرما آغجی
اولمش خرما اغجنی تخصیص بالذکر ایلمدی زیرا اندن اوزون اول دکلی اغج اولماز * قطعه *
* ابر وبادومه وخورشید وفلك درکارند * تاتونانی بکف آری وبغفلت نخوری * ابر بوات (باد
یل (مه ماه دن مخفف آیدر قمر معناسنه (خورشید کونش یالکز خورده دیرلر شید دیرلر (فلك
کوك (در حرف ظرف (کار ایشدر فعل معناسنه (نون ودال ساکنه بونك کبی یرلرده ادات
جمعدر یعنی سین وتانك جمعیدر مفرد مراد اولسه کارست دیردك فتأمل (تا حرف تعلیل (تو
سن دیمکدر (نانت معناسنه (نان اتمك (ویا حرف وحدت (بکف باحرف صله (کف لفظ فارسیده‌ایه
معناسنه یعنی ال اباسی عربجه راحه دیرلر (اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن مخففدر
آوریدندن که مضارعی آورد کلور فتأمل (واو حرف عطف یای ساکنه دنصکره کلدوکیچون
واو ایله همزه یننده تلفظ اولنورنتکه عزوجل ده بویله ایدی ٤ (بغفلت با حرف مصاحبت غفلت
معروف نخوری نون حرف نفی حکمدر انکیچون متصل یازیلور (خوری واو رسمیله فعل
مضارع مفرد مخاطب در یعنی سین دیمکدر بعضلر نخوری یای استقبالیه ایله استفهام انکاری اولمغه
قابل دیدیلر اما بوقوله التفات اولنماز هر کیمدن صادر اولورسه (محصول بیت) ابر وبادومه وخورشید
وفلك ایشده درلر (یعنی هر بریسی برایشده وخدمتده ثابتدر (حاصلی هر بری بر خدمته تعیین
اولنمشدر تا کم سن بر اتمك اله کتوره سین واول اتمکی غفلتله ییمه سین اتمك اله کتورمکدن مراد کسب
وتحصیلدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار تعیین ایلمشدر تا کیم سن بو واسطه ایله خدایه عبادت
وطاعت ایلیه سین * همه از بهر توسرکشته وفرمان بردار * شرط انصاف نباشد که تو فرمان
نبری * بهر بانك فتحی وهانك سکونیله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه لازم الاضافه اولان الفاظدندر
سرکشته وصف ترکیبی اقسامندندر (بحسب لغت باشی دونمش دیمکدر اما استعمالده متحیر وبی
قرار معناسنه‌در (فرمان بردارده وصف ترکیبدر برداریه‌ندن لغتده قالدروق معناسنه‌در برداشتن
کبی اما استعمالده کوتورمکله تعبیر ایدرلر بیورق قالدریجی (یعنی کوتوزیجی وطوتیجی معناسنه
(برداری برداشتن دن وبردندن اخذ ایدنلر خطای فاحش ایلدیلر (شرط انصاف شرط معروف
شرط لغظی فارسیده اکثر محلده لایق معناسنه مستعملدر دین اکثر عندیات سویلمکله مقیددر
(وانصاف عدالت دیمکدر واضافت لامیه در (نباشد فعل نفی مستقبل‌در باشیدیدن دکل اولماز
معناسنه (که حرف بیان (فرمان اسمدر بویرق معناسه (نبری فعل نفی استقبال مفرد مخاطب‌در
بربدندن ایلتمك معناسنه بردندن دینلر احوال اشتقاقی بیلمزلریمش (محصول بیت) بیت اولده مذکور
اولان اشیانك جمیعی سنکیچون سرکشته ودائر فرمان پذیردر وخدمتکده بی‌قرار وبی‌ثباتدر (یعنی
خدا بونلری سکا خدمتکار ایلمشدر که سن آنك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین (پس شرط انصاف
دکلدر که سن بویرق طوتیوب فرمان پذیر اولمیاسین (حاصلی افلاکی کواکبله وارضی حیوانات و
نباتات ومعادنله سکا طفیل خلق ایلمشدر (ایمدی بومعنایی عظیم نعمت بیلوب خالقك امرینه امتثال
ایدوب مأمور که عامل اولمق کرکسین (فرمان بردار ترکیبنده بر تحسین لفظ ایچون کلمشدر دین لغت
احوالندن آکاه دکل ایمش (وقتا که حضرت شیخ ذکر تحمیده وتحریض عبادت وترغیب شکر
وتنبیه عجز وقصور واعلام تقدیر ارزاق وبیان طریق توکل وتبیین عجایب قدرة اللهدن فارغ
اولدیسه الطاف حقك ذکری یانده تصلیه یه شروع ایدوب بیورر که * درخبرست

مطلـــــ

رد لامعی وسروری

کف فانك تشدیدیله ینه ایه معناسنه عربیدر فارسیده دخی بو معنایه مستعملدر شارحك فارسی یه حصری مسامحه‌لودر للطابع الفقیر اسعد

ردلامعی

٤ فیه مافیه للطابع

ردلامعی وکافی وشمعی

ردشمعی

رد ابن سیدی علی ولامعی وشمعی

ردشمعی وکافی

بو مقدم خبردر مؤخر مبتدایه که هر که که یکی در * از سرور کائنات ومفخر موجودات ورحمت عالمیان
وصفوت آدمیان وتتمهٔ دور زمان محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام * سرور اولو معناسنه در
(کائنات بونك کبی یرلرده مخلوقات معناسنه در (مفخر اصلنده مصدر میمی در (اما بونك کبی
یرلرده شول ذاته دیرلر که آنك ایله فخر ایدرلر (یعنی نازلنورلر (موجودات دنیاده موجود اولان
اشیادن عبارتدر (عالمیان قیاس بودرکه یا حرف نسبت اوله (والف ونون ادات جمع اوله
(پس حروف ثلثه ادات جمعدر دینلر عندی سویلمشلر (عالمیان اهل عالم دیمکدر (صفوت
صادده حرکات ثلثه جائزدر مادامکه تایله در امادن معرا اولسه فتحه ایله در انجق خالص
معناسنه (آدمیان ده عالمیان کبی در (یا حرف نسبت اولمه ده اما نصاب صبیانده آدمی
انسی وانسان مردم دیمشدر (یعنی آدمی‌یی وانسی‌یی انسانه مرادف طوتمشدر (پس بونده
ظاهر اولورکه یا اصلی اوله والعلم عندالله (تتمه مصدر در تفعیل بابندن شول نسنه‌یه دیرلر که
برشی آنکله تمام اوله نتکه دائرهٔ نبوت وجود شریفلریله تمام اولمشدرکه (لانبی بعدی)
بیورمشدر (دور زمان یعنی دائرهٔ زمان واضافتی بیانیه در اما اضافات خمس لامیه لردر
فتامل (محمد مصطفی ماسبقه عطف بیاندر (محصول ترکیب) حدیثده وارد وثابت اولمشدر
کائناتك اولوسندن وموجوداتك مفخرندن واهل عالمك رحمندن وآدم اوغللرینك صافی
وخالص وکزیده سندن ودور زمانك تتمه سندن که بو مذکور القابله ملقب محمد مصطفادر علیه
الصلوة والسلام * بیت * شفیع مطاع نبی کریم * قسیم جسیم بسیم وسیم * (بیت لغتده او
دیرلر اما اصطلاحده ایکی مصراعدن مرکب نظمه دیرلر کرك آخرلری متوافق اولسون
کرکسه اولماسون (ومصراع لغتده قپوقنادینه دیرلر اما اصطلاحده یارم بیته دیرلر
(پس بونده بیت برینه شعر یازانلر معنای بیتدن آکاه دکللریمش (شفیع صاحب شفاعتدر
دیمك اوله (ویا مقبول الشفاعه فعیل بمعنی فاعلدر ویا مفعول (مطاع اسم مفعولدر
افعال بابندن اطاعت اولنمشدر (یعنی انس وجن اکا اطاعت ایلمش وامرینه مطیع اولمشدر
(نبی اصلی نبیءٔ در فعیل بمعنی فاعلدر نبأ ینبأ دن (یعنی ضرب بابنك مهموز اللامندن همزه یایه
دونوب ادغام اولنمشدر جمعی انباء وابناء کلور فعلاء وزنی اوزره شرفاء وکرماء کبی مخبر
معناسنه (یعنی خدادن قوللرینه خبر ویریجی وخبر کتوریجی معناسنه وجائزدر که نبوة ونباوتدن
اوله (یعنی بوکسك یردیه لرکبی پس نبینك معناسی مشرف علی الناس دیمکدر (زیرا شرف رفعتد
دیرلر مذکور معنا لغویدر (اما اصطلاحده فتوحات مکی بیورر (نبی شول ذات شریفه وعنصر
لطیفه دیرلرکه اکا بطریق الوحی من عندالله بر شریعت نازل اوله که اول شریعت انك خدایه
تعبدینك کیفیتی بیانی متضمن اوله اکر اول شریعتله غیره مبعوث اولورسه رسول دیرلر
تم کلامه (کریم ایودیمکدر نقیض لئیم درکه معناسی الچقدر اما اصطلاحده سمیح یعنی جوامرده
دیرلر که اخلاق مرضیه واطوار سنیه ایلسه محلی ومزین اوله (قسیم قسامتدن اولورسه حسن
الوجه معناسنه فعیل بمعنی فاعلدر اما قسمدن اولورسه فعیل بمعنی فاعل در ینه قسمت ایدیجی
معناسنه (یعنی دنیاده علوم ومعرفتی وحکمتی امتی یننده وآخرتده رحمتی وشفاعتی تقسیم ایدیجیدر
(جسیم لغتده ایری کوده لی مجسم معناسنه در (اما بونده مراد عظیم القدر والمرتبه در دیدیلر که اول
حضرتك شول معجزه سنه اشارتدرکه اعتدال قامتله ایکن هر نه کلو اوزون بویلی وکوده‌لی کیمسنك
یانده واقع اولسه اندن عالی وبلند وجسیم کورینوردی انبیادن هیچ بریسی جسامت بدنله
موصوف دکلدر دینلر عجب بو قدر بیك انبیانك جمیعی بیلدیلرمیکه بو حکمه جزم ایلدیلر هله طول
قامتی حضرت آدم علیه السلام استاد الملك مشهوردر اما انی ده الله بیلور وپیغمبری انجق

مطلـــــ

رد ابن سیدعلی وسروری

رد سروری وشمعی

مطلـــــ

رد شراح

بسیم کولج یوزلی معناسنه در یعنی خندان روی متبسم معناسنه اولمقده جائزدر و بیورمشـلردر که
بن لطیفه ایدیجی یم اما طوغریدن غیری نسنه سویلمازم (و بعضیلر روایت ایلدیکه شویله محکم
کولردی که مبارك ازودیشلری کورینوردی (وسیم وسمه دندر که علامت دیرلر (یعنی مبارك
ارقه لری مهر نبوتله نشانلنمش ایدی ویانور نبوتله مبارك النی نك تنویرندن کنایت اوله که علامت
صدق رسالتدر نتکه کتابلرده یازرکه نور نبوت حضرت آدمك النندن حضرت شیثه واندن
سائر انبیایه نقل ایدرك حضرته واصل اولدی (وسیم حسن الوجه معناسنه در (مصراع ثانیده
واقع اولان الفاظ تجنیس مطرف اسلوبی اوزره در (یعنی اول حرفندن غیری حرفلری بر در (نتکه
علم وقلم وسلم بویله در (معلوم اوله که بو الفاظ تکرر خبر قیلنلندر (یعنی هوشفیع مطاع نبی کریم آه
حاصلی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بو اوصافله موصوف و بو القابله ملقبدر * بیت * چه غم

مطلب

دیوار امت را که باشد چون تو پشتیبان * چه باك ازموج بحر آنراکه باشد نوح کشتیبان * چه جیم
عجمینك کسری وهاء رسمیله نه دیمکدر ذوی العقولك غیرنده مستعمل لفظ در (دیوار معروفدر
عربجه جدار دیرلر امته اضافتی بیانیه در (را ادات صله در بامعناسنه (که حرف بیان (ویاحرف
تعلیل (باشد فعل مضارع مفرد غائبدر باشیدندن بونده اوله معناسنه در (چون واو رسمیله
ادات تشبیه در (پشتیبان پشت ارقه در (ویا عجمه در ضرورت قافیه ایچون یای نسبت اولمقده
قابلدر بعض تأویل ایله (وبان ادات فاعل درجی معناسنه نتکه دربان قپوجی وشتربان
دوه جی به دیرلر ترکیده بعضی بنالرده بشتون ددکلریدر بحسب لغت ارقه صاقلیجی در اما
بونك کبی یرلرده ظهیر وسند مراد در (باك ایمك (یعنی قیرمق عربجه مبالات دیرلر اما ابالی
دیرلر قیرم دیجك یرده (موج دکز طلازی عربجه در بحره اضافتی لامیه در (آن اسم اشارتدر
مقدر کسه تقدیری انکس را در (را ادات صله در باکبی (که حرف رابط صفت (کشتیبان کشتی

ردلامعی

یای اصلیه ایله کید دیرلر عرب سفینه دیر (وبان ادات فاعلدر سابق کبی کمیجی دیمکدر عربجه ملاح
دیرلر ایکی صیغه ده بان ادات نسبتدر دین غفلت ایلمدی (محصول بیت) نه غم امت دیوارینه
یعنی امته استفهام انکاریدر یعنی امتکه غم یوقدر یا سنك کبی سند وظهیری واردر دکز موجندنه
نه باك اول کیمسیه که حضرت نوح کبی کمیجیسی اوله (حاصلی یا امتك که سنك کبی مسندی وشفاعتکری
اوله اول کیمسنه جهنم عذابندن نه قورقار یعنی قورقمز نتکه نوح پیغمبر کمیجیسی اولان کیمسه اصلا
طوفان موجندن باك ایلمز یعنی پروا ایتمز * نظم * بلغ العلی بکماله * کشف الدجی بجماله * بو نظم
بحر کاملك اوچنجی عروض وضربندندر (یعنی عروض وضربی مجزو در یعنی هر مصراعی ایکی

اصطلاحلرنده مجزو شول بحره
دیرلر که هر مصراعندن بر
جزؤ پر طرح اولنمش اوله
منه

متفاعلن کلور الا دردنجی مصراعك اولی مضمر کلور یعنی مستفعلن (بلغ فعل ماضی مفرد مذکر
غائبدر فاعلی تحتنده مستتر ضمیر محمده راجع ایرشدی دیمکدر علی عینك ضمی ولامك فتحیله مفردله جمع
بیننده مشترك صیغه در مفرد اولنجه شرف ورفعت معناسنه در تقدیرا منصوب مفعولیدر بلغك اما
جمع اولنجه علیانك جمعی اولور عینك ضمی ولامك سکونیله که اعلانك مؤنثیدر (پس بو تقدیرجه

اضمار اصطلاحلرنده ایکنجی
حرفی متحرك ایسه اسکان
ایلمکه دیرلر مثلا متفاعلندن
قافی ساکن ایدوب یرینه
مستفعلن کتورورلر منه

برموصوف تقدیرا اولنور مراتب ودرجات علی دیمکدر (علی الفله یازلسه مفرد اولور رفعت معناسنه
کلور (عینك فتحی وضمی جائزدر دین الفله یازلسه وعینك فتحی جائزدر دیدوکنده نظر واردر رد کافی
تأملی (بکماله باحرف جر معنای سببیتی متضمن بلغ به متعلق وضمیر مجرور محمده راجعدر (کشف فعل
ماضی مفرد مذکر غائب اچدی دیمکدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحی ایله مفرد وجمع بیننده مشترك
لفظدر مفرد اولنجه شدت ظلمت معناسنه اولور جمع اولنجه دجیه نك جمعی اولور بجه قراکالقلری
یعنی کفر ظلمتنی وکیجه لری قراکلغربنی آجدی بجماله بکماله کبیدر اعرابده وتعلقده (محصول بیت)
حضرت محمد علیه الصلوة والسلام کمالیله درجات ومراتب علایه ایرشدی یعنی سر خلقه انبیا اولمق

مراتبنه واصل اولدی کفر ظلماتنی ده جمال ایمان واسلامله کشف ایلدی دیمکدر * حسنت
جمیع خصاله * صلوا علیه وآله * حسنت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه کوزل اولدی دیمکدر جمیع
هب دیمکدر (خصال خای معجمه نك کسریله خصلتك جمعیدر خلق وخوی معناسنه در
(حسنت فعلی جمیعه اسناد خصاله اضافتله تأنیث کسب ایلمك اعتباریله در زیرا کل جمع مؤنثدر
وعلی الخصوص که جمیع لفظندن معنای جمعیت ملحوظ در ضمیرینه محمده راجعدر (صلوا فعل
امر جمع مذکر مخاطبدر صلوات کتورك دیمکدر (علیه جار ومجرور صلوایه متعلقدر (واله ضمیر
مجروره معطوفدر بر حرف جر تقدیریله (ویا علماء کوفه مذهبی اوزره در که انلر اعادهٔ جارسز عطفی
تجویز ایدرلر (محصول بیت) حضرت محمدك صلی الله علیه وسلم جمیع اخلاق واطواری کوزلدر
زیرا حضرت قرآنده انك اعلی خلق عظیم بیورمشدر (پس بویله اولنجه اکا صلوات کتورك
اله واصحابنه دخی زیرا بیورمشدر اذا صلیتم فعمموا لامعی چلبی صلوا فعل ماضی جمع مذکر
غائبدر دیمش اما معناسنی صلوات کتورك دیمش پس بویله خطا یا کتبه نك سهو قلمندندر
ویا ناسخ نك والا لامعی اول مقامده دکلدر که اندن بویله خطا قصد ایله صادر اوله پس بو خطا

رد شمعی وکافی

بی ذات لامعی به اثبات واسناد ایلمك مرتبه سنی تشخیص ایلمامکدن کلور * هر که یکی
از بندکان کنهکار پریشان روزکار دست انابت بامید اجابت بدرکاه حق جل وعلا بردارد * که
بونده حرف رابط مبتدا بالخبردر زیرا در خبرست مقدم خبر وهر که مؤخر مبتدا هر بونده
احاطهٔ افراد ایچون اولان کل معناسنه در (وکه کاف عجمینك فتحیله کاهدن مخففدر وقت
معناسنه در (وکه حرف بیان هر وقتکه دیمکدر (یکی بریسی دیمکدر اما یك یاسز بردیمکدر (بندکان
بنده نك جمعیدر قوللر دیمکدر بوجمعك سابقا قاعده سی بیان اولنمشدر (کنهکار کنه کناهدن

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

مخفف وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی بوکافلری عربی طوتنلر
عجب طوتمغون طبع ایمش که هیچ دماغلرنده فارسی لذتی (یوغیمش (پریشان روزکار وصف ترکیبی

رد لامعی

اقسامندندر پریشان وپراکنده کاف عجمیله طاغنق دیمکدر (روزکار خلاف قیاس اوزره ایام وزمان
معناسنه در پریشان روزکاری ترکیب توصیفی طوتان فارسی بی غریب اولمش پریشان روزکاردن
مراد احوال واطواری پریشان دیمکدر واضافتلری بیانیه لردر پریشان روزکارك معناسی پریشان

رد شمعی

روزکارلی وپریشان لفظی روزکار لفظنه مضاف اولمقده جائزدر دیدیکی ایکی تقدیرنده بله خطا
ایلمش (دست انابت ده بویله در یعنی بیانیه (انابت افعال بابندن مصدردر رجوع معناسنه
یعنی ایلدیکی کناهدن پشیمان اولوب توبه ورجوع الینی (بامید اجابت باحرف مصاحبت امید
اومودر ر جامعناسنه کاه اولور که ضرورت وزن ایچون بر تشدید میمه ویررلر پس تشدیدی وتخفیفی
جائزدر دیین اهمال ایلمش (اجابته اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر قبول اولمق امیدیله

ردشمعی
رد لامعی
وشمعی

(بدرکاه باحرف صله ویاحرف ظرفدر (درکاه جناب کبی قپواوکی دیمکدر اکرچه اصلده قپو یری
دیمکدر نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (حق بونك کبی یرلرده خدا معناسنه در (جل وعلا عطف
تفسیری قبیلندندر (بردارد فعل مضارعدر برداریدندن بونده قالدیره دیمکدر (محصول ترکیب) هر کاه
که احوالی پریشان کنهکار قوللردن بریسی توبه واستغفار الینی یعنی توبه واستغفار ایچون قبول اولمق
امیدیله خدادر کاهنه الینی قالدره * ایزد تعالی در وی نظر نکند * ایزد همزه نك وزانك کسریله
خدا معناسنه در تنکری دیمکدر (در حرف صله در بامعناسنه (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر اوکبی هو
وهی معناسنه نظر نکندك مفعول صریحیدر ودر وی غیر صریحی (نکند فعل نفی مستقبلدر ایلمز
معناسنه تحصیل علوم ومعارف ایچون سیاحتم زماننده کلستانك بو مقامنی استشکال ایدوب
اکابر علماء اعجام ومشایخ کبارلرینه عرض ایلیوب دیردم بو کلام شریف انی کوستر که معصیت

ایلین قوللرك اولکی وایکنجی توبه واستغفاری خدا قتنده مقبول اولمیه پس حضرت ادم وحوا
وحضرت اود و بعض انبیا واولیا بو حکمك تحتنده مندرجمی دکلمی اکردیرسکه مندرجد اندراجی
ندن معلوم بیوررلردی که بوایکی فعل (یعنی نظرنکند واعراض کند معنای شرطینی متضمندر
یعنی اکر نظرنکند واکر اعراض کند (وتوبه اوچه دك اولدیغنك سری بودر که اولکی وایکنجی
توبه قبول اولمازسه اوچنجی توبه البته مقبول اولور دیو جواب ویررلردی (پس بو بله اولنجه اشکال
قالماز ومعنی مستقیم اولور فتأ بل (معلوم اوله که کلستانك قدیم نسخه‌لرنده که هر که که یکی از بندکان

مطلب

واقعدر واکثرنده که یکی دوشمش اما رابطه سز یکی نیدرله واقعدر (پس قدیم نسخه‌اره مخالف
یازنلر معنای مستقیمه مخالف یازمشلر فتدبر (کار کاف عجمیله ادات مبالغه در صیغهٔ ماضینك

رد ابن سیدی علی وسروری وسروری وشمعی وکافی

آخرینه لاحق اولور مبالغهٔ فاعل معناسنه پرورد کار کبی رب معناسنه وافرید کار کبی خلاق
معنا سنه وکاه اولورکه امر صیغه سی اخرینه لاحق اولور امرز کارکبی غفور وغفار معنا سنه
وامو زکار کبی کثیر التعلم و کثیر التعلیم معنا سنه دیین زیاده خطا سو یلمش زیرا کا ر اسمه

ردلامعی

مخصوص لفظدر فعله هرکز داخل اولماز (وبو ذکر ایلدیکی الفاظ اسماء مصادردر افعال
دکلدر (و وبردیکی معانیدنده اسمیتری معلومدر (بردارد لفظنده بر حرف استعلا (ودارد دی
داشتن دن اولوب یوقاری طوتمق معناسنی و برنلر معنای لغوی لر ی استاددن ایوجه طوتما مشلر

ردابن سیدی علی و شمعی

بازش بخواند باز بو نده ینه معناسنه در (وشین ضمیر بندهٔ کنهکاره راجعدر (بخواند
فعل امر مفرد غائب یعنی طلب مغفرت وغفران ایلیه *بازاعراض کند* یعنی ایزد تعالی
اعراض کند حاصلی اعراض ایدرسه دیمکدر *بازش بتضرع وزاری بخواند* تضرع وزاری
عطف تفسیرلر در (زاری بونده ایکلدی معناسنه در (یعنی ینه عبد مذنب تضرع وزار یلکله
دعوت عفو ومغفرت ایلیه (بعضیلر ایکی بخواند فعل مضارعلردر دیدیلر (اما اولی بودرکه
بخواندایکی برده بیله امر غائب صیغه‌لری اوله (زیرا صیغه ده فعل مضارعله امر غائب مشترکلردر
حق سبحانه و تعالی کوید یعنی خدای تعالی دیه یعنی تضرعله دعوت توبه ایدنجه
خدادیه *یا ملائکتی قد استحییت من عبدی ولیس له رب غیری* (یا حرف نداملائکتی تائله
وتاسز لغتدر ملكك جمعیدر فرشته‌لر معناسنه (قد بونده حرف تحقیقدر (استحییت فعل ماضی
نفس متکلم وحده در استفعال بابندن اوتاندم دیمکدر (من حرف جر استحییت فعلنه متعلق
(عبد قولدر بنده معناسنه (ویاضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه در (ولیس واو حرف حال
لیس فعلدر افعال ناقصه دن (غیری تقدیرا مرفوع اسمی وظرف فاعلیله محلا منصوب خبری
(محصول ترکیب) خدای تعالی دیه ای بنم فرشته لرم تحقیق قولمدن اوتاندم حال بوکه آنك

مطلب

بندن غیری افندیسی یوق *فقد غفرت له* تحقیق بن آنی بارلغادم دیمکدر (معلوم اوله که
حیاعیب وذم قورقوسندن انسانه عارض اولان تغیر وانکساردر (پس خدا حقنده حیا عبدی
نا امید ایلمکی ترك ایلمکدن مجازدر (یعنی بن قولمی نومید ایلمزم حاصلی عفوینه مستحق اولمش
ایکن ترك عقوبت ایلدم دیمکدر *دعوتش را اجابت کردم وحاجتش برآوردم* دعوتش

ردشمعی

شین ضمیری ینه بنده یه راجعدر ایکی فقره ده بیله (برآوردم حاصل ایلدم دیمکدر یوقاری کتوردم

مطلب

دیمك دکلدر معلوم اوله که میم ضمیر فعل اخرینه لاحق اولسه ضمیر مرفوع معناسنه در بونده کی
که از بسیاریٔ دعاوزاریٔ بنده شرم همی دارم که حرف تعلیل بسیار چوق معناسنه در
(ویاحرف مصدردر وهمزه مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر (زاری ده ده بویله در (شرم اسمدر
حیامعناسنه (همی هاء تأکیدایله ادات حالدر اکثر نسخه ده همی شرم دارم دوشمش
وبعضیده یازیلن کبی واقع اولمش (محصول ترکیب) دعوتنی قبول ایلدم وحاجتنی

رد ابن سید علی ولامعی

حاصل ایلدم زیرا قولك چوقلق دعاوزاریلغندن اوتانرم* بیت *کرم بین ولطف خداوندکار*
کنه بنده کردست واوشرمسار* کرم بینك مقدم مفعولیدر (و بین فعل امردر بینیدندن دیدندن
دکل بعضلرظن ایلدیکی کبی (لطف کرمه معطوفدر ضرورت وزن ایچون ارالری مفصول اولدی
کرم ایلکه واطف ملایمته دیرلر واضافتی لامیه در (خداوند وخداوندکار افندی معناسنه
وبزرکوار ده دیرلر (کنه کناهدن مخففدر کردستك مقدم مفعولیدر کردستك اصلی کرده است در
ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمشدر زیرا ادات خبر فعله داخل اولماز
(پس کرده بونده ماضی دن قسمدر ایلمش معناسنه (واوحرف حال (او ضمیر غائب درهو وهی معناسنه
(شرمسارسار بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدر صفت مشبهه کبی اوتانغن معناسنه (محصول بیت)
خدانك کرم ولطفنی کورکه قول کناه ایلمشدر حال بو که اول شرمساردر (نتکه یحیی
بن معاذ رازیدن روایت اولنورکه اثنای وعظده بیورمشکه سبحان من یذنب العبدو
ویستحیی هو* عاکفان کعبهٔ جلالش بتقصیر عبادت معترفند که ماعبدناك حق عبادتك*
(عاکف ملازم ومقیم معناسنه در والف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (کعبه الله
وی جلاله اضافتی بیانیه در (وجلال عظمت معناسنه در وشین خدایه راجعدر
(بتقصیر باحرف صله وتقصیر تفعیل بابندن مصدردر اکسکلك معناسنه (عبادته اضافتی
لامیه دیر (یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (معترفند اقرار ایدیجیلردر (که
حرف بیان اعتراف (ماحرف نفی (عبدنا فعل ماضی متکلم مع الغیردر (کاف ضمیر منصوب
متصل (حق عبادتك اصلنده عبادة حقا ایدی (پس صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب
مضاف قلدیلر مبالغهٔ امدی اضافت صفت الی الموصوفدر (وکاف خطاب ضمیر
مجرور متصلدر (محصول ترکیب) خدانك عظمتی کعبه سنه ملازم وناظر اولنلر عبادتلری
اکسکلکنه مقر ومعترفلردر که یارب بز سکا کرچك عبادتله عبادت ایده مدك دیو (یعنی سنك
اولولغکه لایق وشایسته قوللق ایده مدك دیمکدر *وواصفان حلیهٔ جمالش بتحیر منسوب که
ماعرفناك حق معرفتك* واصفان اسم فاعل ضرب بابنك مثالندن وصف ایدیجیلر دیمکدر
الف ونون ادات جمعدر (حلیه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر وجماله
اضافت بیانیه (حلیه زینته دیرلر (یعنی بزك بتحیر (باحرف صله تحیر تفعل بابندن مصدردر
متحیر اولمق (حاصلی حیرته دوشمك (منسوب اسم مفعولدر (که حرف بیان تحیردر (ماحرف
نفی (عرفنا فعل ماضی نفس متکلم مع الغیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (حق معرفتك
حق عبادتك کبید راعرابده (محصول ترکیب) دخی خدانك کوزللکی بزکنی یعنی کوزللکنی
وصف ایدیجیلر حیرته منسوبلردر (یعنی متحیر اولوب سو یلیجیلردر که بز سنی سکا لایق وسزاوار
بیلمکی ایله بله مدك (حاصلی سنی سکا لایق بیلمکیله بیلن ینه سن سین (بشرده بو قدرت
یوقدر نتکه ابن سینای حکیم دیر* اعتصام الوری بمعرفتك *عجز الواصفون عن
صفتك *تب علینا فاننا بشر* ماعرفناك حق معرفتك *قطعه *کر کسی
وصف او زمن پرسد *بی دل ازبی نشان چه کوید باز* (کر حرف شرطدر اکردن مخففدر
(کس کیمسه دیمکدر کشی دیین کسی بیلزمش زیرا کشی یه کا کادیرلر کافلر عربیه در
(ویا حرف وحدت (وصف اواضافتی مصدرك مفعولنه در (ز زاء مفرده ازدن

رد لامعی

مخففدر درمن معناسنه (من میمك فتحیله بن دیمکدر انا معناسنه (پرسد فعل مضارعدر پرسیدندن
صوره دیمکدر (بی دل رو مرد لرنده عاشقه دیرلر (بونك کبی یرلرده واله وحیران مراد در
(بی نشان معروف (چه نه دیمکدر ادات استفهام در (کوید فعل مضارعدر کوییدندن نه دیه

ونه سویلیه دیمکدر (بازلفظ مشترکدر اسمله فعل بیننده اسم اولنجه بند نیجه معنی
بیننده مشترکدر (اما اسلوب عجمه مناسب وملایم اولان اولدرکه بونده ادات تأکید
اوله (اکرچه تکلفله دخی وکبرو واچق معنازینی ویرمکه قابلدر فتأمل (محصول بیت)
اکر برکیمسه خدانك وصفنی بندن صوررسه (یعنی بکا حقیقتله خدایی وصف ایله دیرسه
عاشق واله وحیران جانان بی نشاندن نه خبر سویلیه ونه نشان ویره (یعنی کما ینبغی ذات
شریفنی وصف ایده مز * عاشقان کشتکان معشوقند * برنیاید زکشتکان اواز * (کشتکان
کشته نك جمعیدرهاء رسمی کاف عجمیه ایله ابدال اولنمشدر دیلنمشلر دیمکدر (معشوق معروف
ونون ودال ادات جمع معنی جهتندن کشتکانه مقید در (برنیاید بحسب لغت یوقاری کلمز
دیمکدر (اما استعمالده چقماز دیمکدر (معلوم اوله که برکلمه نك که اولنده همزه اولسه بای
استقبالیه ویامیم ناهیه ویانون نافیه اولنه واصل اولسه همزه یایه ابدال اولور (بیا ومیا (و
وبیاید (ونیاید کبی فاحفظ (اوازواوزا ایله وزاسز مشهورلغتدر عربجه صورت دیرلر (محصول بیت)
(معناجهتندن بیت اولك مضمونی تأکید ایدوب بیورر عاشقلر معشوقك مقتوللریدر (پس
مقتوللردن اواز چقماز که انی وصف ایده لر (یعنی وصفنه قادر دکلر معشوقندکی لرده نون ودالك
ماقبلندبر همزهٔ اصلیه تقدیر ایدنلر زائد تقدیر ایتمشلر * یکی ازصاحب دلان سربجیب مراقبه
فروبرده بود ودربحرمکاشفه مستغرق شده * صاحب دل اهل قلب دیمکدر اولیاء الله دن
عبارتدر ودیدیلرکه صاحب دلدن مراد حضرت شیخ کندیلریدر (سرفروبرده نك مفعول
صریحیدر (وبجیب غیرصریحی (جیب یقایه دیرلر وفارسیجه کریبان دیرلر مراقبه یه اضافتی
بیانیه در (مراقبه خدادن فیضه طالب وراغب اولمغه دیرلر (فروبرده بود بحسب لغت اشاغه
ایلتمش ایدی دیمکدر (اما اصطلاحده باشین یقایه چکمکدن عبارتدر (نته که اهل حال اولان
صوفیلرك عادتیدر (فروبرده ماضیدن قسمدر (وبود حکایت حال ماضی (در حرف صله (بحر
دریا (مکاشفه احوال غیبه اطلاعه دیرلر واضافت بیانیه در (مستغرق اسم مفعولدر استفعال
بابندن غرق اولمش دیمکدر (شده ماضیدن قسمدر اولمش دیمکدر صیرورت معناسنه (محصول ترکیب)
صاحب دل مشایخدن بریسی باشنی مراقبه یقاسنه ایلتمش ایدی عادتلری اوزره دخی مکاشفه
دریاسنه مستغرق اولمش ایدی (یعنی عالم کشف دریاسنه طالمش ایدی * آنکاه که ازآن حالت
بازآمد یکی ازاصحاب بطریق انبساط کفت ازان بوستان که تو بودی ماراچه تحفه کرامت
آوردی * انکاه آن اسم اشارتدر (وکاه کاف عجمیله وقت معناسنه در (که حرف بیان بعض
نسخه ده انکاه که برینه چون واقع اولمشدر (ازان حالتدن مراد عالم مکاشفه در (بازآمد کرو
کلدی (یعنی عالم صحوه کلدی (حاصلی اول عالم مکاشفه دن بو عالمه کلدی (یکی یایله بری
دیمکدر (اما یاسز بر دیمکدر (اصحابدن مراد بونك کبی یرلرده مریدلردر (بطریق با حرف
مصاحبت (وطریق یولدر (انبساط انفعال بابندن مصدردر بونده کستاخانه دیمکدر (ملاطفه
ومزاح طریقیله دینلر محله مناسب سویلمشلر (زیرا مرید شیخندن کرامت دیلمك کستاخلقدر
علی الخصوص که مزاح طریقیله (کفت فاعلی یکی ازاصحابدر (بوستان واوله عجمی واوسز
عربیدر (که حرف رابط صفت (تو بودی یعنی اول بوستاندن که سن انده ایدك مستغرق
اولدیغی عالم مکاشفه دن تعبیردر (مارا ما بز دیمکدر نحن معناسنه (را حرف صله در بامعناسنه
(تحفه ارمغان کرامته اضافتی بیانیه در وهمزه اضافت ایچون کلمشدر نه کرامت تحفه سن
دیمکدر (بعضیلر اضافتی تجویز ایلمادیلر ومعناسنی نه کرامت ارمغانی کتوردك دیمکدر دیدی
(آوردی واوك فتحیله فعل ماضیدر کتوردك دیمکدر واوك ضمیله اوقیانلر یکلش اوقیدیلر

مطلب

ردلامعی وسروری

ردشمعی وکافی

رد ابن سیدعلی وسروری

محصول

(محصول ترکیب) اول وقت که اول صاحب دل عالم مکاشفه دن واستغراقدن عالم صحوه کلدی
مریدلردن بریسی کستاخانه سویلدی اول بوستاندن که سن انده ایدك بزه نه تحفه ارمغان
کتوردك (یعنی کرامات وعطایادن بزه نه کرامت کتوردك * کفت * صاحب دل دیدی * بخاطر
داشتم که چون بدرخت کل برسم دامنی پرکنم هدیهٔ اصحاب را * بخاطر (با حرف ظرف ورخاطر
کوکله دوشن نسنه و برمیم متکلم مقدردر داشتم قرینه سیله (داشتم فعل ماضی متکلم وحده در
(که حرف بیان یعنی خاطرده طوتدوغنی بیان ایدر (چون ادات تعلیل در چونکه معناسنه
(بدرخت با حرف صله ودرخت دالك کسریله ورانك فتحی وخانك سکونیله اغج دیمکدر
کله اضافتی لامیه در مجازا (برسم با حرف استقبال حرف زائد دیین زائد سویلمش (رسم
رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع متکلم وحده در (دامن اتکدر (ویا حرف وحدت (پر
طلو معناسنه در (کنم فعل مضارع متکلم وحده در کنید ندن کردن مصدرندن اخذ ایلینی
مؤاخذه کرك (پرکنم طولدورم دیمکدر (هدیه هانك فتحی ودالك کسری ویای مشدده ودالك
سکونی ویای مخففه لغتدر بونده ارمغان مراددر اصحابه اضافتی لامیه در (ورا حرف تخصیص
(محصول ترکیب) صاحب دل مریدکستاخنه دیدی که خاطرمده ونیتمده طوتدم ایدی که چون
درخت کله واصل اولام یعنی عالم مکاشفه ده اسرار الهیه یه واصل اولم اول کلدن براتکی پر
ایلیم اصحاب واحبابه ارمغان ایچون یعنی اول عالمده بکا کشف وفتح اولان معانی واسرار الهیه دن
بو عالمده اصحاب واحبابه کشف وبیان ایلمسی جائز اولانی شرح وایضاح ایدم یعنی قصدم
بوایدیکه بکا کشف اولان اسرارك کشف وبیانی ممکن اولانی یاراندن دریغ ایلیوب سویلیم
* چون برسیدم بوی کلم چنان مست کرد که دامنم ازدست برفت * چون حرف تعلیل (برسیدم
با حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده در رسیدندن ایرشدم دیمکدر (بوی کل
اضافتی لامیه در میم معناده مسته مقیدر (چنان چون ایله اندن مرکبدر ترکیبله واو دوشمشدر
انجلین دیمکدر (مست کرد مست ایلدی یعنی مدهوش وحیران ایلدی دیمکدر (که حرف بیان
چنان مست کرد در (دامن اتکدر دامان ده دیرلر میم معناده دسته مقید در (برفت فاعلی
ضمیر دامن در (محصول ترکیب) چونکه درخت کله واصل اولدم بوی کل بنی شویله مست
ومدهوش وواله وحیران ایلدی که دامن المدن کتدی (یعنی بکا برحال اولدیکه کل دکل دامن بله
یادمدن کتدی (حاصلی بکا وصلت میسر اولدی (اما اندن خبر ویرمکه مالك دکلم (زیرا بنی بندن
الدیلر حضرت شیخ بونده وصولندن خبر ویردی * (قطعه) * ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز *
کان سوخته راجان شد واواز نیامد * ای حرف ندا (مرغ سحر منادی واضافتی لامیه در ادنا
ملابسه ایله مراد بلبلدر دیمشلر (زیرا اسحارده اکثرنالان اولدر شعرا دلنده مرغ سحرا کا
دیرلر که (عشق عینك کسری وشینك سکونیله مصدردر علم بابندن تعاریف کثیره ایله
معرفدر (لکن اشهرتعاریفی افراط محبتدر (پروانه بونده کلبکدر که کندوبی آتش شمعه اورر
(بیاموز با حرف تأکید (آموز فعل امر مفرد مخاطبدر آموز یدندن آموختن دن دکل
(کان که حرف تعلیل (ان اشارتدر پروانه یه (سوخته کویمش دیمکدر ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (را حرف تخصیص (جان مبتدا (وشد خبری
روح حیوانی یه جان دیرلر وانسانی یه روان شد بونده رفت معناسنه در کتدی دیمکدر
(واو حرف حال (نیامد همزه یایه مبدل اولمشدر یاء استقبالدن ونون نافیه دن صکره
بر یاز یاده ایدرلر دیین بوابدالدن غافل ایمش (محصول بیت) ای بلبل نالان عشق جانانی
پروانه دن اوکرن واندن تحصیل ایله زیرا اول پروانهٔ سوخته نك آتش عشق جانا نله جانی

رد لامعی

ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی

ردلامعی

کندی واندن آواز و فریاد وفغان کلمدی (یعنی عشق جانانله یاندی وکل اولدی حال بوکه اندن کیمسه ناله وانین ایشتمدی (حضرت شیخ پروانه یی عاشقه وصادقه و بلبلی دعوای بی معنی ایلین مدعی یه تشبید ایلمش * این مدعیان در طلبش بی خبر آنند * کان را که خبر شد خبری بازنیامد * این اسم اشارتدر مدعیانه (مدعی اسم فاعلدر افتعال بابندن اصلی مدتعی ایدی قبل تاء افتعال دال واقع اولدی دال حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون تایی داله قلب ایدوب دالی داله ادغام ایلدیلر مدعی اولدی ماضیسی ومضارعی وسائر مشتقاتنی بویله اعلال ایدرلر (فتأمل مدعی دعواسنده صادق اولمیانه دیرلر (الف ونون ادات جمعدر نتکه مکرر بیان اولندی (در حرف ظرف (طلبش شین ضمیر خدایه راجعدر (بی ادات سلبدر اسمای جوامده مخصوص (خبران خبرک جمعیدر شمدی ذکر اولنان کبی (اصلی بی خبران اندر همزه وصلله ساقط اولمشدر دیین سوزینک اصلی یوقدر زیرا بو همزه حرف مجتلبه در اصلی

ردلامی

دکلدر (کان که حرف تعلیل (ان اسم اشارتدر مقدرکسه (تقدیری که آنکس را که در (را حرف صله در با معناسنه (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (شد بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه (خبری یا حرف وحدت (ویا حرف تنکیر (باز بونده کرو معناسنه اولمغه قابلدر وجائزدر که تأکید ایچونده اوله فارسی یی ارتق تتبع ایدنه معلومدر (محصول بیت) بو واصل ایز دیو دعوای مرد ایلین مدعیلر وکذابلر طلب وتحصیل عشق حقیقیده بی خبر و بی دانشدرلر (یعنی هنوز اسلوب طلب وطریق تحصیلنده بی خبرلردر (پس مقام وصول بونلره قنده میسر اولمق احتمالی وار (زیرا واصل اولوب خبردار اولاندن بردخی وخبر کلمدی (یعنی وصول خبردارلغندن بری خبر کلمدی (زیرا (من عرف الله کل لسانه) در (یاخود وصولندن ونه کندیدن خبر کلدی (حاصلی اسرار جانانه سنی شویله کتم ایدر که کیمسه اندن برنسنه فهم ایلمز که اول واسطه ایله کندیی فهم ایلیه (اولیائی تحت قبائی لایعرفهم غیری (بونلرک حقنده در * دیگر * و دیگر بونده یا ایله و یاسز لغتدر دخی معناسنه بونده برقطعه دخی دیمکدر یعنی قطعهٔ دیگر * ای برتر از خیال و قیاس و کمان و وهم * وز هرچه گفته اند شنیدیم وخوانده * ایم ای حرف ندا (بر حرف استعلا (وتر حرف تفضیل (برتر بوجه رک دیمکدر منادی واقع اولمش تقدیری ای برتر خدادر (از برتره متعلقدر خیال قوت مدرکهٔ باطنیه نک برسیدر (حقیقتیله خیالی و وهمی علم کلام وحکمت اوقیان بلور (زیرا بونلر حواس باطنیه دندر وبونلردن اول فنلرده بحث اولنور (قیاس برنسنه یی اوزلمقدر (یعنی برنسنه یی برنسنه یه برابرلشدرمکه دیرلر (کمان کاف عجمینک ضمیله ظن معناسنه در که برنسنه یی بیلمه ده طرف راجحه دیرلر (وهم ده خیال کبی قوت باطنیه نک بریسیدر و برنسنه یی بیلمه ده طرف مرجوحه دیرلر ظنک نقیضیدر (و ز هرچه واو حرف عطف مابعدینی ماقبلنده کی درت شیئه عطف ایدر (گفته ماضی دن قسمدر آخری هاء رسمی اولدوغیچون ادات جمعی همزهٔ مجتلبه ایله ایراد ایلدی (شنیدیم گفته اندی بیاندر تقدیری شنیده ایم در ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه ترک اولندی (وخوانده ایم بو ترکه قرینه در (محصول بیت) ای بو مذکورلردن وجمیع سنک شانکده اولان گفت وکودن اعلی ومنزه اولان الله بز بونلری ایشتمشز واوقشز (یعنی یتمش ایکی فرقه بلکه جمیع ملل وادیان سنک حقکده سویلدکلرندن منزه خداسین (حاصلی حقیقتله سنی بیلن ینه سنسین سنک بلدیکک کبی سنی کیمسه بیلمز بعض نسخه ده شنید ایم واو عطفله واقعدر (پس

ایشتدیکمزدن واوقدوغمزدن منزه سین دیمکدر * مجلس تمام گشت و باخر رسید عمر * ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم * مجلس اسم مکاندر تقدیری مجلس گفت وگودر (یعنی سنک ذات وصفاتکده اولان گفت وگو مجلسی (تمام معروف (گشت فعل ماضیدر گشتندن بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه نتکه نخل باسق گشت یوردوغنده بیانی تفصیلا مرور ایلدی (واو حرف عطف (باخر با حرف صله (رسید فعل ماضیدر رسیدندن ایرشدی دیمکدر (همچنان هم ادات تأکید (چنان انجلین دیمکدر کذلک معناسنه (وصف تو مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مانده ایم ینه همزه حرف مجتلبه در قالمشز دیمکدر (محصول بیت) یارب سنک ذات وصفاتکده اولان بحث وگفت وگو وقیل وقال مجلسی تمام اولدی وبو بحث وقیل وقالده عمر آخره و پایانه ایرشدی وبز هنوز ابتداء مجلسده کبی سنک وصفک ابتداسنده قالمشز (حاصلی اولده لا اله الا الله دیردک آخرده (لا اله الا الله دیرز (واولده قل هو الله احد دیردک (آخرده ده قل هو الله احد دیرز (واولده انما الله اله واحد دیردک (آخر عمرمزده ده آنی دیرز * محامد پادشاه اسلام خلد ملکه * محامد مبتداء محذوفه خبردر ومبتداء مؤخر تقدیر اولمق جائز یعنی ذکر محامد پادشاه اسلامست این مقدم تقدیر ایلکده جائزدر برمضاف حذفیله ایکی صورتده بله تقدیری این ذکر محامد آه (محامدک مفردی محمدتدر (یعنی مصدر میمیدر علم بابندن بونده اوصاف جمیله معناسنه در (پادشاه اصلنده شاه باد ایدی (شاه اولو معناسنه (و یاد حافظ موصوفک صفتنه اضافتی قبیلندن ایدی صکره صفتی موصوف اوزرینه تقدیم ایدوب ینه صفتی موصوفه اضافت ایلیوب (پادشاه دیدیلر حافظ عظیم معناسنه (یعنی داور بزرک (اسلامه اضافتی لامیه در برمضاف تقدیریله (یعنی اهل اسلام (خلد فعل ماضی مبنی للمفعولدر تفعیل بابندن موقع دعاده واقع اولمشدر مؤبد اولسون دیمکدر (ملک بونده میمک ضمیله در مملکت وسلطنت بینده مشترک لغتدر (خلد فعلنک نائب عن الفاعلیدر مملکتی وسلطنتی مؤبد اولسون دیمکدر میمک ضمیله وکسر یله لغتدر دیین عجیب دیمش ظاهر بودر که کسر یله بو معنالرده مستعمل دکلدر * ذکر جمیل

رد لامی

سعدی که در افواه عوام افتاده است وصیت سخنش که در بسیط زمین رفته * ذکر کسرذالله دل ایله اکمغه دیرلر (وضم ذالله کوکل ایله اکمغه دیرلر (یعنی برنسنهٔ خاطره کتورمک (جمیل کوزل دیمکدر (عجم خوب دیر (سعدی حضرت مؤلفک مخلص شریفلریدر واسم لطیفی مصلح الدیندر (حضرت شیخک مناقبنده بوردر که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبهان بقلیست کویند که پدر حضرت شیخ سعدی خادم حضرت شیخ بوده است (وچون حضرت سعدی متولد شده است پدرش بخدمت شیخ آورده (وحضرت شیخ در و نظر فرموده وفرموده اند که عشق را بخش کردیم بدو هم نصیبی دادیم (اما مرشد او شیخ شهاب الدین سهروردی بوده است قدس الله ارواحهم (بعضیلر دیدیکه حضرت شیخ یوز یکرمی ییل

تاریخ وفات سعدی

یشادی (و بعضیلر یوز الی و بعضیلر یوز ایکی (والعلم عند الله (اما وفاتی التیوز طقسان برنده واقع اولمش (نتکه وفاتی تاریخندن فهم اولنور (قطعه) همای روح پاک شیخ سعدی * چو در پرواز شد از روی اخلاص * مه شوال بود وشام جمعه * که در دریای رحمت گشت غواص * یکی پرسیده سال فوت گفتم (ز خاصان بود از آن تاریخ شد خاص (ذکر جمیل اضافتی بیانیه در وسعدی یه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (افواه جمع فم در (زیرا فمک اصلی فوه در (پس کثرت استعمالدن ها حذف اولنوب فوقالدی امدی واو طرفده ماقبلی مضموم اسم هودن غیری اسم بولنمدی ایسه واوی میمه ابدال ایلدیلر ایکبسیده حرف شفوی اولدوغیچون فم اولدی

پس تصغیر و یا جمع ایدنجه اصـله رد ایدوب فو یه وافواه دیدیلر اغزلر دیمکـدر (عوام
جمع عامدر که نقیض خاص در نصر بابنـك مضاعفندن اصلی عوامم در فواعل وزنی
اوزره منتهای جموع وزنی اوزره خواصده بویله در بونده خلق عالم مراد در (افتاده است
ماضیدن قسمدر دوشمش دیمکدر اسم مفعول دکلدر (وصیت صادك کسریله ایلك ایله ا کلمه‌سی
ردلامعی
خلق عالمده مشهور اوله (سخن وحسن واسن قافیه‌سنده (سینك ضمی وخانك فتحیله اوقنور
(اما بن وکن قافیه‌سنده سینك فتحی وخانك ضمیله اوقنور (اماغـیری یرلرده ایکیسیده جائزدر
صیت سخن اضافتی لامیـه در (وشین ضمیر مذکور سعدی یه راجعدر (که حرف رابط صفت
(بسیط وبسـاط بانك فتحیله کـیك یره (یعنی واسع یره دیرلر (بونده زمینه اضافتله یریوزی
ردلامعی
مراد اولمشدر زمین یردر ارض معنـاسنه (رفته ماضیدن قسمدر کتمش دیمکدر اسم مفعول
دکلدر (ایکی فقره ده درلفظی باء صله معناسـنه در ظرفیت معناسنی ویرنلر یاکلش کتمش
ردشمعی
(محصول ترکیب) سعدینك کوزللکله مذکور اولماسی (یعنی اکلمه‌سی که عالم خلقنك اغزلرینه
دوشمشدر (یعنی انی هرکس که علم وکماله وفضل وعرفانله اکار (یعنی مقبول ومرغوب
عالمدر دخی آنك نثرونظمینك صیت وصیحـه سی حاصلی چاوی واوازی که تمام دنیایه
منتشر اولمش یعنی یایلمش (خصوصـا کـتاب کلستان * وقصب الحبیب حدیثش که
همچو شکر میخورند * قصب قافك وصادك فتحه لریله مطلقا قامشه دیرلر (قصب السبق
(وقصب السکر کبی (حبیبه اضـافتله شکر قمشنه تخصیص ایلمشدر (زیرا قصب الحبیب
اولدرکه شکرقامشنی خرده طوغرلر یعنی ایکی بوغم اورتاسنی اوفاق اوفاق کسرلر اندنصکره
اول پاره‌لری تقشیر ایدرلر یعنی قبوغنی صویارلر و بر طباق ایچنه ترتیب وتزیین ایدرلر بویرلرده
یعنی استانبولده میوه یی سپدده ترتیب و تزیین ایلدکلری کبی اند نصکره اوزرینه کلاب
وبخور صو یی سپرلر ودوسـتلر بری برینه ارسـال ایدرلر پس بواسلوبده کوندریلن شکر
قامشنه (قصب الحبیب دیرلر اضافتی لامیه‌در (وحدیثه اضافتی بیانیه‌در (حدیثدن مراد کندینك
شیرین کلماتیدر (که حرف رابط صفت (هم ادات تأکید (وچو نونله ونو نسز ادات
تشبیه در مثل معناسنه (شکر شینك وکافك فتحه لریله مشهور در (اما سین مهمله نك ضمی
وکاف مشددك فتحیله عربیدر (میخورند فعل حال جمع غائب بونده استمرار مراددر یرلر دیمکدر
یمکدن مراد منتفع ومتلذذ اولورلر دیمکدر (محصول ترکیب) دخی سعدینك قصب الحبیب کبی
مقبول ومرغوب کلمـاتنی یعنی نظم ونثر سوزلرینی که حسن قبولله قبول ایدوب انکله منتفع
ومتلذذ اولورلر (حاصلی سوزلریکه هرکسك قتنده معزز ومسلمدر (قصب الحبیب عبـارتنده
اکثر شراحك مفصل ومطول مالایعنیسنه التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * ورقعهٔ
ردابن سید علی ولامعی وسروری وکافی
منشأتش که چون کاغذ زرمی برند * رقعه بونده یازیلن کاغذ پاره سـنه دیرلر آخرنده تاء
مربوطه هاء رسمی شکلنده یازلمغـله اضافت ایچون بر همزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر (منشـأت
میمك ضمی ونونك سکونی وشینك فتحیله اسم مفعولدر افعـال بابندن (یعنی انشا ایتنشیءدن که
مهموز اللام درجمع مؤنث صیغه سیدر مکرمات وزنی اوزره (لغتده خلق وایجاد معناسنه‌در
(امابونده کندیدن صادر وپیدا اولان نظم ونثر سوزلریدر (شین ینه سعدی یه راجعدر (که
حرف رابط صفت (چون نونله ادات تشبیـه‌در (کاغذ کاف عربیـله وغین معجمهٔ
مفتوحه ایله معروفدر زره اضافتی لامیه‌در ادنا ملابسه ایله (زر لفظ مشترکدر التونه وسکه‌لی
اقچه‌یه دیرلر (نتکه مشت زن حکایه سنده وغیری یرلرده کله جکدر ان شاء الله تعالی بونده‌ده اقچه
مراد در (زیرا کاغذ زراولدر که بر پادشاه برکیمسه یه احسان ایلمك استر (پس انله برامر شریف

ویرر که وار بو امری فلان یرك حاکمنه ایلت سکا فلان شهردن بو قدر اقچه دیوشر سونلر دیر
اول دخی اول کاغدی ایلدر اول حاکمه تسلیم ایدر اواده امر شریفه امتثال اید وب خانه دن
خانه‌یه ودکاندن دکانه بوقدر اقچه طرح ایدوب صاحب رقعه یه تسلیم ایدر ملالاری وملا احمد
قزوینی وملا حلیمی بیوررلردی که بوقانون الآن ایرانده معمول به در (میبرند فعل حال جمع
غائب بونده ینـه استمرار مراددر ایلدرلر دیمکدر تقریر اولان وجه اوزره (محصول ترکیب) دخی
سعدینك نظم ونثر یازدیغی کاغد پاره‌لری که انی اقچه تحصیلی ایچون خط همایون وامر شریف
کبی معزز ومکرم طوتوب هر جانبه وهر مملکته ایلدرلر کاغد زردن مراد مذکوردر پس
شراحك خبط عشوا ایلدکلرینه اعتبار اولنمسون که ضلالتدر * بر کمال فضل و بلاغت اوجمل
ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
نتوان کرد * بر حرف استـعلا (کمال لغتده تمام معنـاسنه‌در (یعنی مصدردر اوج بابدن کلور
نصر (وحسن (وعلم بابلرندن بونده مراد علم ومعرفتده تمـام اولمقدر (فضل ارتقلقدر (یعنی
اقران وامثالندن علم ومعرفتدن ارتقلق معنـاسنه اکثر نسخه‌ده کمال فضله مضاف واقعدر
وبعضنده عطفـله دوشمش (بلاغت بونده فصاحت معنـاسنه در (اما لغتـده ایرشمك
معنـاسنه در فصاحت و بلاغتی حقیقتله بتلك معانی کتابلرینی کورمکه موقوفدر (او ضمیر
غائب (سعدی یه راجعـدر (جمل حانك فتحی ومیمك سکونیله حیوانات جنسنك قرننده اولان
یوکه واشجارك اوزرنده اولان حاصله دیرلر (اما بونك کبی یرلرده نسبت واضافت معناسنده
مستعملدر (نتوان نون حرف نفی (توان لغتده قوت وقدرت معناسنه‌در (اما بونك کبی یرلرده
عدم امکاندن عبارتدر (کرد بونك کبی یرلرده مصدر معناسنه‌در (زیرا توانده رایحهٔ استقبالیت
ملحوظدر (وقاعدهٔ مقرره‌درکه ماضی مستقبلدنصکره واقع اولسه مصدریت معناسنی افاده ایدر
مطلب
(پس نتوان کردك معناسی ایلك اولماز دیمکدر (معلوم اوله که ذکر جمیل مبتدا (ونتوان کرد
خبری ومابینلرنده اولان ذکر جمیلك صفتی ومعطوفاتیدر (وجمل نتوان کردك مفعول صریحی
وبرکمال غیر صریحی (محصول ترکیب) شیخ سعدینك مذکور احوال واوصافنی کندینك کمال وفضل
وبلاغتنه حمل ایلك اولماز یعنی مذکور احوال واوصاف کندی ذاتنك استحقاقندن دکلدر (حضرت
شیخ سعدی کندینك ذکر جمیل ایله مشهور وکمال فضل و بلاغتله معرف وحسن تألیفات وتصنیفاتله
موصوف اولدیغنی ذکر محامد پادشاهه مقدمه بیورمشدر * بل که خداوند جهـان و قطب
دائرهٔ زمان قائم مقام سلیمان ناصر اهل ایمان شاهنشاه معظم اتابك اعظم مظفر الدین ابو بکر بن
سعد بن زنکی ظل الله فی ارضه رب ارضه عنه وارض بعین عنایت نظر کرده است وتحسین بلیغ
فرموده وارادت صادق نموده لاجرم کافهٔ انام از خواص وعوام بمحبت او کرایده اند که الناس
علی دین ملوکهم * (بل ادات اضرابدر لفظ عربیدر ترکیده مستعملدر (که حرف بیـان
(خداوند بونده صاحب ومالك معناسنه اسمدر ومبتدا واقعدر (وبعین عنایت نظر کرده است
خبریدر غفلت اولنمیه (جهانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وقطب واو حرف عطفدر
بوفقره دن غیری کلن فقره لرده حرف عطف یوقدر (قطب پرکار ایله دائرهٔ چزدککده دائره
اورته‌سنده پرکارك اباغی طوران نقطه‌یه دیرلر ودکرمنك چرخنه متصل دمرکه دونر واوست طاشنی
دوندررا کاده قطب دیرلر وفلککده ایکی قطبی واردر بریسی تحت الارضدر که بو یرلردن کورنمز
اکا قطب جنوبی دیرلر بریسیده فوق الارضدر که کورینور واکا قطب شمالی دیرلر دمور قازق
دیدکلری یلدزدر قطب شمالیدر انکیچون انده طلوع وغروب اولماز ورجال غیبدن برینه که تصرف
عالم باذن الله تعالی اکا متعلق در (یعنی مدار دائرهٔ عالمدر قطب دیرلر (وسلاطین اسلامیه یه قطب
تشبیه طریقیله اطلاق اولنور انتظام امور انام انك رأی وتدبیر وتصرفنه مفوض اولدیغیچون

(دائره‌یه اضافتی لامیه‌در ودائره‌نك زمانه اضافتی بیانیه‌دره (قائم مقام اضافتی اسم فاعلك اسم مكانه
اضافتیدر (وسلیمانه اضافت لامیه‌در سلیمان پیغمبرك تخت كاهی شیراز اولدیغیچون مقامی اكا اضافت
ایلدی نتكه ان شاء الله تعالی محلنده تفصیلی كله‌جكدر (ناصر اهل ایمان اضافتلربده اسم فاعلك
مفعولنه ولامیه‌در (شاهنشاه اصلنده شاه شاهان ایدی پادشاهلر پادشاهی دیمكدر ملك الملوك
معناسنه بكلر بكی دیدكلری كبی صكره مضاف الیهی تقدیم ایدوب شاهانشاه دیدیلر پس الف
متوسطی حذف ایدوب شاهنشاه دیدیلر كاه اولور كه الف اخیربده حذف ایدوب شاهنشه
دیرلر وكاه اولور كه الف اولی وثانی‌یی حذف ایدوب شهنشاه دیرلر وكاه اولور كه جمع الفاتی حذف — مطلب
ایدوب شهنشه دیرلر فاحفظ (معظمه اضافتی بیانیه‌در (اتابك لالا وجلة الملك معناسنه‌در اتابكان
دیرلر برنیجه پادشاهلردر كه جد اعلالری اقسنغردر كه جلال الدین ملك شاه ابن الب ارسلان
سلجوقینك قوللرندن ایدی (پس جلال الدین مذكور اقسنغری محمد نام اوغلنه لالا وجلة الملك
ایلدی جلال الدین ایمدی متوفی اولیجق مذكور سلطان محمد تخت سلطنته جلوس ایلدی ومذكور
اقسنغره غوطهٔ شامی یعنی دمشق وحلبی وبالجمله دیار عربی خانلق طریقیله ویردی وزنكی نام اوغلنه
دیار بكری ودیار ربیعه واذربایجانی باباسنه كبی خانلق ایله ویردی الله امری ایله سلطان محمد چوق
یشامیوب متوفی اولدی ویرینه جلوس ایدروارث سلطنتی قالمدی (پس اقسنغر وزنكی بن اقسنغر
خروج ایلدی وهر یره كه توجه ایلدیلر باذن الله تعالی فتح میسر اولدی تیمور وشاه اسمعیل كبی پس
اقسنغر متوفی اولیجق امور سلطنتده زنكی مستقل اولدی وزیاده ایو پادشاه اولدی وزنكینك
ایكی اوغلی وار ایدی برینه سعد وبرینه زكریا دیرلردی سعده شیرازی وزكریایه خلخالی سنجاق
ویردی (پس زنكیدن صكره سعد پاشاه اولدی زیرا بیوك اوغلیدی وزكریا سنجاقده قالدی
وظهیر فاریابی‌یی یاننه الدی وكندینه مداح ایلدی نتكه دیوانندن فهم اولنور (پس هلاكو ظهور
وخروج ایلدی وسعد بواغر عسكره تحمل ایده‌مدیكندن لاره وهرمزه فرار ایلدی بعده كه
هلاكو كندی سعد ینه یرینه كلدی وچوق معمر اولمیوب ابو بكر بن سعد پادشاه اولدی وكمال
اصفهانی‌یی یاننه الوب تربیت ایلدی پس كمال بونك مدحنده برقصیده‌ده بیورر (نظم) قطب كردون
ظفر شاهنشه سنغر نسب وارث تخت سلیمان خسرو وجمشید فر شاه ابو بكر بن سعد ان
كزدم جان بخش اوزنده شددرد امن اخر زمان عدل عمر خسروانرا حلقهٔ حكم تو كشته كوشوار
شاه سنغر شاه رادیدار توكل بصر (قزل ارسلانده انا بكاندندر بو تقریردن معلوم اولدیكه
زنكیدن صكره سعداد لی اوغلی جلوس ایلدی اندن صكره مظفر الدین ابو بكر كه
كلستانك نامنه تألیف وتصنیف اولنمشدر جلوس ایلدی كه شیخك مریدی ایمش پس
مظفر الدین لقبی وابو بكر كنیتی كه سعد اوغلیدر وسعد زنكی اوغلی وابو بكر تبركا باباسی
ادینی اوغلنه دیمش (نتكه سلطان سلیمان مرحوم باباسی ادینی بر اوغلنه دیمش كه سلطان
مراد دام سلطنته آنك اوغلیدر (ظل كولكه دیرلر (لفظة اللهه اضافتی لامیه‌در مجاز
اللهك كولكه سی دیمكدر (حضرت محمد مصطفادن علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشدر كه (السلطان ظل الله فی الارض یأوی الیه كل مظلوم) (یعنی پادشاه یر یوزنده اللهك
كولكه سیدر اكا صیغنور هر مظلوم (حاصلی هر كس كنش اسیجغندن كولكه‌یه پناه ایلندیكی كبی
ظالملر شرندن مظلوملر پادشاهلره كذلك پناه ایدرلر (فی ارضه ارض یره دیرلر (وضمیر خدایه
راجعدر (رب منادی حرف ندا مقدر یارب دیمكدر (اصلنده ربی ایدی كسریله اكتفا ایدوب
یا حذف اولندی (ارض فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر (یارب راضی اول دیمكدر علم بابنك
ناقص واوی‌سندن مصدری رضا ورضوان كلور (عنه ضمیر ابو بكره راجعدر جار ومجرور صیغهٔ امره

متعلقدر (وارضه واو حرف عطف (ارض همزه‌نك فتحی وضادك كسریله افعال بابندن
فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر علامت جزم ایچون یا ساقط اولمشدر (اصلی ارضی یرضی ایدی
(وها ضمیر منصوب متصل ابو بكره راجعدر (معلوم اوله كه اسجاعده فقره‌لر آخری ساكن اوقنور
(پس بونده ایكی ضمیر بیله ساكن اوقنور (وایكی ارضه تجنیس تام واقع اولمشدر (زیرا ضمیرلر
علی حدة كلمه‌لردر (وبو ایكی فقره‌نك اولكیسی اخباریه (وثانیسی انشائیه واقع اولمشدر (عین
بونده كوزدر چشم معناسنه (وعنایت عون وقصد معناسنه‌در واضافت بیانیه‌در (كرده استك
مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحیدر (وكرده ماضیدن قسمدر ایلمش دیمكدر (واو حرف عطف
(تحسین تفعیل بابندن مصدر در لغتده كوزللندرمكدر (اما بونك كبی برلرده احسنت وافرین
دیمك معناسنه‌در (بلیغ مبالغه معناسنه‌در زیاده دیمكدر واضافت بیانیه‌در (فرموده ماضیدن
قسمدر اسم مفعول دكلدر بیورمش دیمكدر (واو حرف عطف (ارادت مصدردر افعال بابندن — ردلامعی
اصلی ارواداً ایدی واو حرف علت متحرك ماقبلی حرف صحیح ساكن نقل حركت ماقبل ایتدك
واو متحرك فی الاصل ماقبلی مفتوح الان الفه قلب ایتدك ایكی الف جمع اولدی ایكی الفك برینی حذف
ایلدك وبدلنه تاو یردك ارادت اولدی الف اولی حذف ایلسك وزنی افاله اولور وثانیسنی حذف ایلسك
وزنی افعلة ولور فتامل (صادقه اضافتی بیانیه‌در كرچك ارادت دیمكدر پادشاهك كندیه حسن — افعله یعنی الفك كسری وفانك فتحی وعینك سكونیله للطابع رد لامعی
ارادت وتسلیم ورضای صادق كوستردیننه اشارتدر (حاصلی پادشاه حضرت شیخك مریدی ایمش
(نموده ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر كوسترمش دیمكدر (لاجرم لا ایله مستعمل لفظدر لابد
ولامحالة كبی میمك فتحیله (یعنی بالضروری دیمكدر (كافه فانك تشدیدیله جمع معناسنه‌در (انام مد
اضافتی لامیه‌در انام الفك فتحیله خلق معناسنه‌در جمیع خلق دیمكدر (از بونده من تبیین
معناسنه‌در (خواص خاصك جمعیدر (وعوام عامك جمعیدر ایكسیده نصر بابنك مضاعفندندر
(یعنی خلقك شریفلری ووضیعلری (محبت باحرف صله محبت میمك فتحیله معروف اویه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (او ضمیر سعدیه راجعدر (كرایده كاف عجمینك كسریله
ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر میل ایلمش دیمكدر (كه حرف تعلیل (الناس لفظا مرفوع مبتدا — ردلامعی
آدم اوغلاری دیمكدر (علی حرف جر مقدر كائنون لفظنه متعلقدر (دین بونده عادت وخوی
معناسنه‌در (ملو كه اضافتی لامیه‌در وضمیره اضافت كذلك (ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمكدر
(ملوك ملكك جمعیدر بكلر بكی دیمكدر دینی عجب سویلمش (محصول تركیب) یعنی سعدینك — ردلامعی
مذكور اوصاف واحوالی كندینك كمال فضل وبلاغتنه حمل ایلمك اولماز بلكه جهان پادشاهی
دخی دائرهٔ زمانك قطبی قائم مقام حضرت سلیمان نبی اهل ایمان واسلامك ناصری اعظم اتابك معظم
پادشاهلر پادشاهی (یعنی دنیا پادشاهلرینك اولوسی مظفر الدین ابو بكر بن سعد بن زنكی یر یوزنده
اللهك كولكه سی یارب سن اندن راضی اول وانی ده راضی ایله (حاصلی مذكور اوصافله موصوف
والقابله ملقب خداوند جهان سعدیه عین عنایتله نظر ایلمشدر ومبالغه ایله افرین وتحسین
بیورمشدر وحسن اعتقاد وصدق وارادت كوسترمشدر پس شك یوق كه خواص وعوامدن
جمیع انام سعدینك محبتنه میل ایلدیلر (زیرا ناس پادشاهلرینك توره سی وعادتی اوزره‌در (یعنی
سلاطینك عادت وخلقینه تابعدر (حاصلی خلق انك طور وطریقنه تقلید ایدكنلردر (پس زمان
پادشاهی سعدیه زیاده طالب وراغب اولدیغیچون جهان خلقیده اكا تقلیدایله سعدیه زیاده
طالب وراغبلردر * رباعی * درت مصراعدن مركب نظمه دیرلر كه مطلعی اوله ودردنجی
مصراعك قافیه‌سیله متفق اوله (وبحر هزج اخربدن اوله (پس بو كه مطلقا نظم وقطعه دیدیلر
وزن رباعیدن اكاه دكللر ایمش * زانكه كه ترا برمن مسكین نظرست * اثارم زافتاب مشهور ترست * — رد ابن سید علی ولامعی وكافی

رد ابن سيد علی وسروری

زانکه زای مفرده حرف ابتدادر منذ معناسنه (وآن اسم اشارتدر (که کاهدن مخفف وقت معناسنه (که حرف بیان (تراتودن مخفف ضمیر مرفوع منفصل (ورا ادات تخصیصدر لام جاره معناسنه سنك دیمکدر (بربونده حرف صله در باء مفرده معناسنه (من بن دیمکدر انا معناسنه (مسکینه اضافتی بیانیه در (من دنونك کسری ضرورت وزن ایچوندر دین اضافات احوالندن اکاه دکل ایمش (مسکین بونك کبی یرلرده درویش وفقیر معناسنه در (نظر معروف (وسین وتا ادات خبر (اثار اثرك جمعیدر نشان وعلامت دیمکدر (میم ضمیر متکلم وحده (ازك همزه سی وصلله ساقط اولمشدر (آفتاب الف ممدوده وفانك سکونیله کونشه دیرلر (آفتابك همزه سیده وصلله ساقط اولور (مشهور معروف (تر ادات تفضیل (وسین وتا ینه معروف (محصول بیت) اول وقتدن بری که سنك بن مسکینه نظر والتفاتك واقعدر (یعنی بکا حسن نظرك اوللدن بری بنم آثارم (یعنی تألیفات وتصنیفاتم (حاصلی نظم ونثرم آفتابدن مشهور رقدر (یعنی تمام دنیاده شهرت بولمشدر * کرخود همه عیبها بدین بنده درست * هر عیب که سلطان بپسندد هنرست * کر اصلنده کرچه در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (خود روم ضمه ایله بد ودد قافیه سنده مستعمل لفظدر بونده ادات تأکیددر (همه جمع وقاطبه معناسنه در (عیبها عیبك جمعیدر (ذوی العقولك غیری اولدیغیچون ها ایله جمع اولدی (بدین باحرف ظرفدر فی معناسنه دال همزه دن بدل اولمش اصلنده (این اسم اشارتدر بنده یه (در با متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (وسین وتا ینه معهود مصراع ثانی مصراع اولدن مستدرکدر لکن تقدیرنده هر کل افرادی معناسنه کل عیب دیمکدر بونده مبتدادر (که حرف رابط صفت (سلطان مبتدا (بپسندد با بونده تأکید افاده ایدر بوبابی ظرفاء عجم مکسور وغیریلری مضموم اوقورلر (پسند باء عجمی مفتوحه ایله فعل مضارع مفرد غائبدر بکنه دیمکدر جملهٔ فعلیه خبر سلطاندر وجملهٔ اسمیه صفت هر عیبدر (هنر عیبك نقیضیدر وخبر هر عیبدر (محصول بیت) اکرچه که جمیع عیوب بو بنده ده حاصل وموجوددر (یعنی باشدن ایاغه دك معیوبم (لکن هر عیبی که پادشاه بکنور اول عیب هنردر (حاصلی بن که پادشاهك مقبولی ومرغوبی اولام هر عیبم کوزینه هنر کورینور (زیرا محب محبوبدن هنردن غیری نسنه کورمز بیت * کر هنری داری وهفتاد عیب * دوست نبیند بجز آن یك هنر * قطعه * کلی خوشبوی درحمام روزی * رسید از دست محبوبی بدستم * کل کاف عجمینك کسریله لغتده مطلقا یالحقدر اما بونده رومده کاف عربیله کل دیدکلریدر که استانبولده کفه کلی دیو صاندقلریدر ظاهر بودرکه کاف عجمیدن محرفدر (ویا حرف وحدتدر (خوشبوی وصف ترکیبی در بونده کوزل وطاتلی معناسنه در (وبوی مطلقا قوقیدر کوزل وطاتلی قوقولی بر بالحق دیمکدر کل مبتدا وخوشبوی واو رسمیله صفتیدر (در حرف ظرف (حمام مشهور میم ساکن اوقمق کرك که اضافت فهم اولنمیه (روزی یا حرف وحدتدر برکون دیمکدر قیاس حمامده یای وحدتله اولمق ایدی اما وزن تحمل ایلمدکیچون تقدیر اولندی فتأمل (رسید فعل ماضی مفرد غائب ایرشدی دیمکدر فاعلی کله راجع تحتنده ضمیردر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (از دست رسیده متعلقدر محبوبه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت (بدستم با حرف صله رسیده متعلقدر (محصول بیت) برکون برحمامده برکوزل قوقولی برپاره کل برمحبوبك الندن الیمه ایرشدی (یعنی برمحبوب برکون برحمامده برمقدار کل صوندی (معلوم اوله که رومده کلی حمامده خاتون کشیلر صاچلرینه سوروب انکله باشلرینی وصاچلرینی شست وشو ایدرلر (اما عجملك ذکوریده حمامده محاسن وبدنلرینی انکله یورلر (نتکه بعض عرب بدنلرینی حنا ایله یورلار

* بدو کفتم که مسکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تومستم * بدو با حرف صله ودال همزه دن بدلدر (واو ضمیر غائب کله راجعدر (بدو کفتم فعلنه متعلقدر (که حرف رابط مقول قولدر (مسك میمك کسریله وسین مهمله نك سکونیله عربیدر ومیمك ضمی وشین معجمه نك سکونیله عجمی بونده ایکی وجهله بیله اوقومق جائزدر وبونك کبی یایه حرف خطاب دیه کلشلر (اما اولی بودرکه ضمیر اوله حرف اولمیه (یا بونك کبی یرلرده حرف عطفدر عربیده ام واو کبی مقام تردیدده مستعملدر (عبیر معروف (ویا ضمیر خطاب وتردید اخبار وانشا طریقیله اولمق جائزدر (که حرف تعلیل (بوی دلاویز موصوفله صفتدن مترکب توصیف ترکیبی در (اما دلاویز وصف ترکیبی در اویزیدندن اویختن دن دکل بحسب لغت کوکل اصجی دیمکدر (اما استعمالده کوکل متعلق ومائل ومفتون اولمقدن تعبیردر (تویه اضافت لامیه در (مستم ضرورت وزن وقافیه ایچون مستم دیمشدر والا بحسب المقام مست شدم ایدی (یعنی اسرك اولدم معناسنه (محصول بیت) تردید طریقیله اول کل خوشبویه بن دیدم سن مسکسن یا عنبرسن یعنی بو ایکینك بریسك البته یاخود مسکمسین یوخسه عبیر مسین ایکی صورتده بیله تجاهل طریقیله خطابدر زیرا سنك کوکلی کندیه ویا کوکلمی کندینه متعلق ومفتون ایدیجی بویکدن مست اولدم حاصلی سنك کوزل قوقوکه متعلق ومفتون اولدم * بکفتا من کل ناچیز بودم * ولکن مدتی با کل نشستم * بکفتا با حرف تأکید والف اکثر سؤالی جوابدن فرق ایچون کلور تحسین کلام ایچونده کلور فاعلی مذکور کل خوشبویدر یعنی کل خوشبوی لسان حال ایله دیدی (کل ناچیز اضافتله یعنی بیلنیه ایله (ناچیز لاشیء معناسنه در حاصلی بی قدر وبی اعتبار دیمکدر قیاس کل خوشبویده ده اضافت ایدی اما نسخه لرهب یا ایله در (ولکن ادات استدراکدر اما معناسنه (مدت زمان دیمکدر (ویا حرف وحدت (با حرف مصاحبت (کل معروفدر که عربیده ورد دیرلر واوك فتحیله (اما اضافتله هرچیکه کل دیرلر کل زنبق کبی مثلا (نشستم فعل ماضی متکلم وحده در (نشستن مصدرندن اوتردم دیمکدر مراد مقارنتدر (محصول بیت) کل خوشبوی جواب ویردیکه بن هیچ مرتبه سنده یالحق ایدم یعنی سائر یالحقلر کبی هیچ حیز واعتبارم یوغیدی (لکن برمدت کله مقارن اولوب آنکله همنشین اولدم (پس انك بوی دلاویزی بکا تأثیر ایلدی که بویله مقبول اولدم (حضرت شیخك بیوردیغی بز بو سنه سراینده مشاهده ایلمشز که مذکور یالحغی برکوچك قوبجی یه استانبولده بال قوبجسی کبی قورلر (واکا کل یپراغنی یولوب دوکرلر (ونیجه زمان اول قوبجیده کل ایله آمیخته کلی دوکرلر اندن صکره پاره پاره قورودرلر ولازم اولدقچه حمامده خاتونلر استعمال ایدرلر * کمال همنشین درمن اثر کرد * وکرنه من همان خاکم که هستم * شراحك بعضیسی کمال یرینه جمال یازمش (لکن کمال مقامیدر جمال دکل فتأمل (هم ادات صحبت وجمعیتدر (همنشین مجالس ومصاحب معناسنه در (در حرف صله در با معناسنه (اثر کرد تأثیر ایلدی دیمکدر (کمال مبتدا وکرد خبری (واثر کردك مفعول صریحیدر (ودر من غیر صریحی (وکرنه واکرنه دن مخففدر والا دیمکدر (اکثر نسخه لرده نه یرینه (نی واقعدر یا ایله (خاك طپراق (که حرف بیان (هستم وارم دیمکدر (یعنی بن الان اولدم اولان خاك ذلیل وتراب حقیرم بونده کله خاك دیدی زیرا خاکه کل دیرلر (کل ارمنی دیرلر (خاك ارمنی دیمك یرده (محصول بیت) کل ناچیز الصحبة مؤثرة فحواسنجه دیرکه بنمله ممتزج ومخمر (یعنی سرشت اولان همنشین کلك کمالیدر بکا تأثیر ایدوب بو لطیف بویی ویرن (حاصلی بو بوی خوش همنشیندن مکتسب کمالدر بنده یوخسه بن بو عارضی بویدن اول نیجه که خاك بی مقدار وتراب بی اعتبار ایدم ینه شمدی اندن قطع نظر

ابن سيد علی وسروری

عبیر امیر وزننده کثرتلو شبئه دینور ویلکی چوق اوقه وصف اولور وزعفران علی قول انواع طیبدن یعنی کوزل قوقولو اجزادن مرکب برکونه ترکیبه دیرلر تحفهٔ طیبه ده مرسومدر کذا فی اللغات للطابع

رد ابن سيد علی ولامعی وسروری

خاك ذليل وتراب حقيرم (حاصلی پادشاهك كمال التفاتی وحسن نظريدر بكا بوشرفی ويروب
مقبول عالم ايليين والابنم ذاتمده بواوصافه واحواله استحقاق يوقدر (حضرت شيخ كسر نفس ايدوب
تواضع وتنزل بيورمش والا شيخك عظمتنه بو كتاب شاهد عدلدر قدس الله روحه * اللهم متع
المسلمين بطول حياته * (اللهم دعاده مستعمل كلمه‌در وميم مشدده حرف ندادن عوضدر (اصلنده
ياالله ايدی بوجهتدندر كه حرف ندا ايله ميم جمع اولماز بوكلمه‌نك تفصيلی استعمالاتنه وفتح اوزره بنه
مبنی اولماسنه مطلع اولمق مراد ايلين مقامات حريرينك مطرزی شرحنك ابتداسنه نظر ايلسون
(متع فعل امر مفرد مذكر مخاطب در تفعيل بابندن فائده اندر ديمكدر بولغت افعال بابنده ده
بومعناده مستعملدر متعه الله وامتعه الله ديرلر دعاده (يعنی الله تعالی انی فائده لندرسين ديمكدر
(المسلمين لفظا منصوب مفعول صريحيدر متعه‌نك نصبی ياايله درمسلمك جمعيدر (بطول
باحرف تخصيص در سببيتی متضمن در (طول طانك ضميله مصدر دراوز ونلق معناسنه جار ومجرور
متعه‌يه متعلقدر (يعنی مفعول غير صريحيدر (حياته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبيلندندر
حيات اوزنلغی ديمكدر (محصول تركيب) يارب سن مسلمانلری ابوبكرك عمری وحياتی اوزنلغی
سببيله فائده‌لندر (زيرا عادلدر وخلق انك ظل حمايتنده آسوده حال ومرفه البالدر * وضاعف ثواب
جميله وحسناته * واو حرف عطف (ضاعف عينك كسريله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
مفاعله بابندن امر سابقه معطوفدر دردنت فقره ده امر صيغه‌لری مقام دعاده واقعدر (يعنی
مراد دعادر قت قت ايله ديمكدر (ثواب عوض وجزا معناسنه در لفظا منصوب مفعول
ضاعفدر (جميله تقديری ثواب فعل جميله در كوزل فعلنك ثوابنی وحسناته تقديری ثواب
خيرات حسناته در حسنه‌نك جمعيدر (محصول تركيب) دخی يارب ابوبكرك خيرات حسنه‌سنك
وفعل جميلنك ثوابنی قت قت ايله يعنی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) زمره سنه انی ادخال ايله
ديمكدر * وارفع درجة اوداته وولاته * بوده فعل امردر فتح بابندن قالدر ديمكدر (درجة بونده
درجه‌دن مرتبه ومنزل مراد در (اوداوديدك جمعدر احبا حبيبك جمعی اولدیغی كبی دوستلر
ديمكدر (ولات واليك جمعيدر حاكملر ديمكدر (معلوم اوله كه ثلاثی مجردك ناقصدن اسم فاعلك
برجمع مكسری بومنوال اوزره كلور (قاضينك قضاة ورامينك رماة وحامينك حماة كلديكی
كبی (اصلی ولية وقضية ورمية ايدی نصرة وزنی اوزره (پس يا متحرك وماقبلی مفتوح
اولدیغيچون الفه قلب ايلديلر (ولاة وقضاة اولدی قافك فتحيله (پس قناة مثللی مفردلره
ملتبس اولمسون ديو فائی مضموم ايدوب ولاة وقضاة ديديلر وزنلری فعلة وزنی اوزره در
(امدی فعاة وزنی اوزره كلوردين ايله ظن ايلمش كه لام الفعل الفه قلب اولمغله لام الفعل
اولمقدن چيقار (شويله ظن اولنور كه بوقائل اوزان تصريفيه‌دن آكاه دكل ايمش عفی الله
عنه (محصول تركيب) دخی يارب حكامنك واحبابنك دولت وسعادتلری مرتبه‌لرينی رفع ايله
*يعنی عز وشرفلرينی زياده ايله * ودمر علی اعدآئه وشناته * (دمر ميمك كسريله تفعيل
بابندن فعل امردر قهر ايله ديمكدر (علی دمره متعلقدر (معلوم اوله كه بوفعل علی حرفيله
وعلی سز برمعنايه در (يعنی علی بونده منصوص اولدیغی معنايه دلالت ايلمز (اعدا عدونك
جمعيدر دوشمنلر ديمكدر (شناته ولاة كبيدر وزنده واعلالده مبغضلر معناسنه (بونك اصلی
مهموز اللامدر علم بابندن همزه طرفده ماقبلی مكسور اولدیغيچون يايه ابدال اولندی (پس حكم
ناقصه داخل اولوب اول اعلال ايله اعلال اولندی وشنات اولدی شينك ضميله (محصول تركيب)
دخی يارب دشمنلرينی واكا بغض ايدنلری (يعنی عدولرينی قهر وهلاك ايله * بما تلی
فی القرآن من آياته * (با حرف قسم (ما اسم موصول تقديری بحق مادر (تلی فعل ماضی مفرد

ردلامعی

مذكر

مذكر غائب مبنی للمفعول اصلی تلو ايدی واو طرفده ماقبلی مكسور اولدیغيچون يايه قلب اولندی
(فی حرف جر تلی فعلنه متعلق (قرآن وفرقان دخی بنجه اسم شريفی وار الله كلامنه ديرلر (من ما
موصولی بيان ايدر (آيات آيتك جمعيدر آی ده جمعيدر نشانلر ديمكدر (اما اصطلاحده كلام
مجيددن برمقداره ديرلر كه اهل قرآن سرخله حدودن تعيين وتبيين بيورمشلر (بعض نسخه ده
ماتلی واقعدر باء قسمسز (پس ما مصدريه ظرفيه اولور (محصول تركيب) (يارب مذكور
دعالريمزی قبول ايله شول قرآنده اوقنان آيتلر حقيچون (ياخود مادامكه قرآن آيتلری اوقنور
(يعنی قرآن آيتلری اوقندقجه ابوبكر حقنده بزم دعالريمزی قبول ايدوب ثابت ايله (مذكور
بش فقره برقافيه ده واقعدر * اللهم امن بلده واحفظ ولده * آمن سابقلر كبی دعايی متضمن
امردر امن يؤمن دن (يعنی افعال بابندن (اصلنده ءامن ايدی اجتماع همزتين فی كلمة اول واحدة
واقع اولدی (يعنی بركلمه‌نك اولنده ايكی همزه جمع اولدی اولكی متحرك وثانی ساكن ثانيی اولكنك
حركتی جنسنه قلب ايلدك امن اولدی امين ايله ديمكدر (بلد بانك ولامك فتحه‌لريله بلدة
ديرلر شهر معمور معناسنه جمعی بلاد كلور بانك كسريله (بلدان ده كلور بانك ضميله (پس
بلد بلده‌نك جمعيدر دين سهو ايلمش (واحفظ همزه وصلك كسری وفانك فتحيله امر
مذكوردر علم بابندن صقله ديمكدر (ولد اوغله وقزه شاملدر (اما بونده اوغل مراد در
(محصول تركيب) يارب شهرنی آفات وعاهاتدن صقله (يعنی خراب اولمقدن امين ايله حاصلی
كندوينی امن وامانده حفظ ايله (زيرا مملكتك عمارتی انك وجود شريفيله در (دخی سعد نام
اوغلنی ده بلالردن صقله (زيرا الولد سر ابيه حسبنجه باباسی كبيدر عدل وكرم واتصافده
*نظم * لقد سعد الدنيا به دام سعده * وايده المولی بالوية النصر * (بو ايكی بيت حضرت
شيخك بحر طويلده ابوبكر مدحنده برقصيده‌سندندر (لقد جواب قسم محذوفدر (سعد بوجوهر
حروف فتح وعلم بابنده مستعملدر (ليكن علم بابنده لازمله متعدی بينده مشتركدر لازم اولنجه
اسم مفعولی فعيل وزنی اوزره كلور (سعد فهو سعيد ديرلر (اما متعدی اولنجه سعد فهو
مسعود ديرلر (پس بونده اوچ صورتی بله اجرا ايلك قابلدر (فتحدن اولنجه مصدری سعود
كلور يمن وبركت معناسنه (پس دنيا اوچ صورتله بله تقديرا مرفوعدر (فاعل ونائب
عن الفاعل اولور (به حرف جر فعل سابقه متعلقدر (وضمير ابوبكره راجعدر ولده ارجاع ايلين
سهو ايلمش (دام فعل ماضيدر نصر بابنك اجوف واويسندن موقع دعاده واقع اولمش دائم
اولسون ديمكدر (سعد سينك فتحی وعينك سكونيله ايهام طريقيله مذكوردر (يعنی ابوبكرك
سعادتی دائم اولسون (وسعد ادلی اوغلی دائم اولسون ديمك اولور (ايد دام فعلنه معطوفدر محكم
ايلسون معناسنه (ضميرينه ابوبكره راجعدر (مولی تقديرا مرفوع فاعليدر ايدنك
(مولی افندی ديمكدر (باحرف جر ايده متعلقدر (الويه لوانك جمعدر سنجقلر
معناسنه افعلة وزنی اوزره نصر مصدردر واضافت بيانيه نصرت وظفر سنجقلری
ديمكدر (محصول بيت) خدا حقيچون تحقيق دنيا سعادت وعزت بولدی ويا سعيد اولدی
ويا مسعود اولدی ديمكدر نيك بخت شد معناسنه (يعنی ابو بختلو اولدی ابوبكر سببيله سعادتی
وسعدی دائم وباقی اولسون (دخی خدا ابوبكری نصرت وظفر سنجقلريله مؤيد ومحكم
ايلسون (يعنی هرنره‌يه كيم لواچوب عسكر چكرسه خدا ظهير وناصری اولسون (حاصلی
حضرده وسفرده خدا يار وياوری اولسون * كذلك تنشا لينة هو عرقها * وحسن نبات الارض
من كرم البذر * كذلك اسم اشارتدر ابوبكره (تنشا فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه در
فتح بابندن بوی چكر واوزار ديمكدر آخرنده همزه تليين ايدوب الفه قلب ايدرلر ضرورت

رد لامعی وكافی

رد ابن سيدی علی

وزن ایچون حذف اولندی دینلر غلط ایلدیلر (لینهٔ بونده دال و بداق معناسنه درکه ابو بکر
اوغلندن یعنی ولدصلبی سندن کنایتدر تنشاء نك فاعلیدر (هو محلا مرفوع مبتدا ابو بکر راجعدر
(عرق عینك کسری وراءنك سکونیله لغتده طمردر (اما بونده کوك مراددر بیخ معناسنه وها الیدیه
راجعدر عرقها خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه صفت لینه در (وحسن کوزللك (نبات یردن بتن
نسنه ارضه اضافت لامیه در (من حرف جر حسنه ویا مقدر کائنه متعلق (کرم بونده
ایلك معناسنه در بذره اضافتی لامیه در (بذر بانك فتحیله تخم معناسنه در (محصول بیت) بنه
ابو بکرکبی برنهال تازه بوی چکوب اوزامه ده در یعنی کند ینه مناسب ومشابه براوغلی بیویوب
بتشمه ده درکه ابو بکر انك اصلی وکوکیدر (مصراع ثانی بی ارسال مثل ایدوب یوردر یردن
بتن اوتك ایلوکی وکوزللوکی خود تخم ایلیکندندر (حاصلی پادشاه اصیل وجنس اولدیغیچون
اوغلیده کندی کبیدر (معلوم اوله که حضرت شیخ پادشاهك مرشدی واوغلنك استادی
ایمش شویله روایت اولنور والعهدة علی الراوی * ایزد تعالی وتقدس خطهٔ پاك شیرازرا
بهیبت حاکمان عادلان وهمت عالمان عاملان تا زمان قیامت در امان سلامت نکه دارد * ایزد
اعجامك ظرفاسندن همزه نك وزانك کسریله مسموعدر (اما روستایی و بعض جهله سندن
فتح زایله ده مسموعدر خدا معناسنه تکری دیمکدر (خطه خای معجمه نك کسری وطای مفتوحهٔ
مهمله نك تشدیدیله ستور معناسنه در پاکه اضافتی بیانیه در وشیرازه لامیه در (پاك لفظی شیراز
افتلنه مضاف اولمازدین معنی ایله نسبتی یوغیمش (شهر شیراز حضرت شیخك وخواجه
حافظك متولد اولد قلری بلده نك اسمیدر دیار عجمده بریله بونی زیاده مدح ایدرلر نتکه
شعرادن بریسی بیوردر (بیت) چه مصر وچه شام وچه بر وچه بحر (همه روستا یند وشیراز شهر
(با حرف تخصیص معنای سببیتی متضمن (هیبت مهابت معناسنه در یعنی بجلال ومخافت
اولولق وقورقق دیمکدر(حاکمانه اضافتی لامیه در (وعادلانه اضافت بیانیه در (و با مذکور باکبی در
(همت هانك کسری وفتحیله ارادت وقصد معناسنه در (عالمانه اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وعاملانه بیانیه در (تا انتهاء غایت ایچوندر زمان قیامت معروف (در حرف ظرف (امان
وامانت امین اولمق معناسنه در (سلامته اضافتی بیانیه در بعض نسخه لرده امان وسلامت
واو عاطفه ایله واقعدر عطف تفسیری شکلی ولکل وجهة (امان برینه لباس ذکر ایدنلر
ایکی یرده سهو ایلمشلر اول بوکه امان وزمان تجنیس مطرفدر ثانیا ایکی فقره ذوالقافیتین
واقعدر تأمل تدبر (نکهدار دنکه نکاهدن مخففدر(داشتن ودار یدن مشتقاتیله مستعمل اولسه
حفظ وصیانت معناسنه در اما کردن وکنیدایله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در
فتأمل (دارد فعل مضارعدر داریدندن موقع دعاده واقعدر حفظ ایلیه دیمکدر (محصول ترکیب)
خدای تعالی وتقدس شیرازك پاك ستورینی عادل حاکملر هیبتیله وعلمیله عامل عالملر همتیله قیامت
زمانه دك امن وسلامتده حفظ ایلیه * قطعه * ندانی که من در اقالیم غربت * چرا روز کاری
بکردم درنکی * معلوم اوله که بو قطعه اصلنده برقصیده در حضرت شیخك ابو بکر بن
سعد بن زنکی مدحنده هلاکونك بعضی احوالنی ودیار عجمه مستولی اولد یغنی انده ذکر
ایلمشدر وبعضی متصرفین ومحرفین بومقامه الحاق ایلمشلر (ندانی ده نون حرف نفی در (ودانی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله بیلزمیسن دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (اقالیم اقلیمك جمعیدر معلوم اوله که ربع مسکونی یدی یه تقسیم ایلمشلر
یعنی یدی حصه یه بولمشلر وهر حصه سنه اقلیم دیمشلر (امدی حضرت شیخك اقلیمی
جمع ایلمسینك سری بودرکه اکثر معموره ارضی سیر ایلمشلردر (حکایت اولنور که

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

قرق ییل مقداری سیاحت ایلمشدر وممالك معموره یی کزمکدن مرادی برمرشده ایرشمك
ایمش (عاقبت بغداد ده شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینه واصل اولوب انك
زلال فیض وافضالیله سیراب اولمش نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) مرا پیر داننده مرشد شهاب *
دواندرز فرمود وکشتی براب (غربت مصدر درکدرت وزنی اوزره ماضیسی ومضارعی
ثلا ثیدن مستعمل دکل بلکه افتعال وتفعلدن کلور اغترب وتغرب دیرلر (غربته اضافت بیانیه در
(چرا جیمده فتح وکسر جائزدر کسره یه تخصیص ایلین تقصیر ایلمش (چدایله رادن مرکبدر
(چه معروف (ورا ادات تعلیل (روزکار بونده زمان معناسنه در ویا حرف وحدت (بکردم
باحرف تأکید (درنك دالك کسری وراءنك فتحیله اکلنمکه دیرلر عربیده مکث معناسنه ویاحرف
مصدر (محصول بیت) بیلزمیسین که بن غربت اللرنده نیچون بوزمان مکث ایلدم یعنی اکلندم
(معلوم اوله که کاه اولورکه برمعنایی عربیده برلفظله تعبیر ایدرلر وغیری دیلده ایکی لفظله
وکاه اولورکه امر بالعکس اولور * برون رفتم از تنك ترکان که دیدم * جهان درهم افتاده چون موی
زنکی * (برون و بیرون بایله و یاسز طشره دیمکدر (تنك عار معناسنه در (ترکانه اضافت لامیه در
(مراد ترکاندن هلاکو عسکریدرکه تمام عجمه ودیار عربه غزه یه دك مستولی اولدیلر نتکه تواریخ
الخانیده یازمشدر (پس حضرت شیخك انلرك عارندن وطنین ترك ایلمك اصلی اولدرکه کافرلر ایدی
واهل اسلامه اذا وجفا اوزره ایدیلر پس الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین دیو ترك دیار ایدوب
سیاح عالم اولور بو قضیه خلفادن مستعصم بالله زماننده اولمش وحضرت شیخك بوخصوصده
برقصیده سی واردرکه مطلعی بودر (بیت) آسمان راحق بود کرخون بکرید بر زمین * در زوال ملك
مستعصم امیر المؤمنین * حاصلی جنکیز خان وهلاکو خروجی تیمور وشاه اسمعیل فتنه سی کبی دکل
عظیم فتنه ایمش زیرا بونلر اهل قبله ایدی اما انلر کفره ایدی پس تنك ترکان بیوردیغی انلرك
نامعقول کافرانه اوضاعندن عبارتدر (درهم قرش مورش دیمکدر جهان عبارتی دلالت ایدرکه
تمام عالمی فتنه استیعاب ایلمش ایمش (موی قیل وصاچ معناسنه در (زنکدن بونده قرا مملکتی
مراد در (ویا حرف نسبت زنکه منسوب دیمکدر زنکده زنکبارده دیرلر سیاهلر مملکتنه
(محصول بیت) شهر شیرازدن طشره کتدم یعنی ترك دیار ایدوب اغتراب ایلدم اتراکك
جور وظلمندن که کوردم جهان خلقی بربرینه دوشمش یعنی قرش مورش وهرج ومرج اولمش
زنکی صاچی کبی حاصلی بردیاره که باغی تاتار دوشه اولده کافر اوله بالبداهه معلومدر
اول دیارك حالی نه اولبسردر * همه ادمی زاده بودند لیکن * چو کرکان بخون خوارکی تیز چنکی *
* ادمی زاده ادم اوغلی دیمکدر ولدادم معناسنه (بودند حکایت حال ماضی یی مفیددر (لیکن
مصراع ثانی یه مرهوندر(کرکان کافی عجمینك ضمیله کرك جمعیدر ایکی کاف عجمیله
قوردلر دیمکدر (بخون باحرف ظرف خون خوار وصف ترکیبی در خواریدن که مشترکدر
یمکله ایچمك بیننده قان ایچیجی دیمکدر یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هاء رسمی
کاف عجمی یه مبدل اولمشدر باء ظرفیه ایله قان ایچیجیلکده دیمکدر خوارکی کافنی عربیدر
دینك قلمندن سهوایله صادر اولمشدر (تیز چنك وصف ترکیبی در کسکین قینقلی معناسنه
(ویا حرف تنکیردر بونده ده بربودند مقدردر (چنکی یاسی حرف مصدر طوتلر معنی جانبنه
ناظر اولماملر (محصول بیت) مذکور عسکر تاتار هب اولاد ادم ایدی اما قان ایچیجیلکده
قوردلر کبی کسکین قینقلی ایدیلر چو کرکان مبتدا وتیز چنك خبری یعنی صورتا انسان
وسیرتا یرتیجی حیوانات قبیلندن ایدیلر (بو بیتده تاتارك چیك ات یدکلرینه فی الجمله ایما وارددر
وعلی الخصوص که کفره اوله (مصراع ثانینك معناسی قان ایچیجیلکده پنجه لری کسکینلکده

مطلب

رد لامعی

ردلامعی

رد شمعی وکافی قینق طرنق دیمکدر للطابع

قوردلر کبی ایدیلر دیین (وخونخوار لقمه وپنجه سی کسکین او لمقده قوردلره بکزرلر ایدی دیین — ردشمعی وکافی
خق معنایی ویرمامشلر * درون مردمی چون ملك نیك محضر * برون لشکری چون هز بران جنکی *
درون تقدیری درون شهر ایدی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (مردمدن نوع
مردم مراد در (ویا حرف وحدت (ملك فرشته (نیك محضر وصف ترکیبدر ایو خویلی معناسنه
(برون یعنی بیرون شهر لشکری (یا حرف وحدت (هز برهانك کسری وزانك فتحی وبانك سکونیله
ارسلان دیمکدر اسد معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (جنك صواش (ویا حرف نسبت
(محصول بیت) اول زمانده شهرك ایچروسی فرشته کبی ایو خویلی ونیك سیرت مردم ایدی
وشهرك طشره سنده تاتار عسکری صواش ارسلانلری کبی ایدی یعنی شهر خلقی مظلوم
وعاجز وزبون ایدی وعسکر کفرهٔ تاتار ظالم وقاهر ودون ایدی حاصلی شهر خلقی بر رفرشته وانلرك
هر بری بر یرامز ایشده درون وبیرونی پادشاه عسکرینك هر برینه علی حدة صرف ایدوب
ظاهرلری جنك جو وباطنلری نیك خو معنالرینی قصد ایدنلرك دماغنه شرابات فارسیدن — رد ابن سید علی وسروری وکافی
برقطره طمامش ایمش * چو باز آمدن کشور آسوده دیدم * پلنکان رها کرده خوی پلنکی * (باز
بونده کرو معناسنه در (کشور کاف عربینك کسریله اقلیم معناسنه در (اسوده الف ممدوده وسین
مضمومه ایله ماضیدن قسمدر دکلمش دیمکدر راحت معناسنه (پلنکان پلنك بای عجمینك ولامك
فتحه لریله قپلان دیدکلری یرتیجی حیواندر (رها کرده بنه ماضیدن قسمدر صالی ویرمش (یعنی ترك
ایلمش دیمکدر (خوی پلنکی اضافتی بیانیه در (ویا حرف مصدر (محصول بیت) چونکه اقلیم
غربتدن کرو شیرازه کلدم مملکت شیرازی آسوده حال ومرفه البال کوردم پلنکلر پلنکلك خلق وخوینی
ترك ایلمش (زیرا مرور ایامله اولا دهلاکو اسلامه کلدی واعیان وارکانی هب مسلمان اولدیلر
حتی تبریز یانده مراغه نام قصبه ده نصیرطوسی یه رصد کواکب ایلکه امر بیوردی وبو واسطه ایله
آنی کندییه وزیر ایلدی وبالجمله انلردن ایو پادشاهلر ظهور ایلدی حتی سلمانك ممدوحی اولان
سلاطین الخانیه انلردندر وبوکون سمرقند پادشاهی عبدالله خان انلردندر وکفه خانلری
انلردندر امدی خوی پلنکی بی ترك ایلمش دیمکدن غرض اول خالت کفرده ایلدکلری ظلم وتعدی بی
ترك ایلدیلر دیمکدر بو تقریر معلوم اولدقدنصکره جمهور بلکه عموم شراح ایلدکلری عندیاته — ردابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
التفات اولنمسونکه یقین افاده ایلمز * چنان بود در عهد اول که دیدم * جهان پر زاشوب وتشویش
وتنکی * عهد بونده زمان معناسنه در (اوله اضافتی بیانیه (که حرف بیان (دیدم مصراع ثانی یه
مرهوندر (اشوب بونده فتنه وقریشقلق معناسنه در (تشویش تفعیل بابندن مصدردر قریشقلق
دیمکدر اشوبه عطف تفسیری واقعدر (تنك بونده طار معناسنه در (ویا حرف مصدر طارلق
دیمکدر یعنی اول زمانده اولان مصیبت وبلادن تعبیردر (محصول بیت) مصراع ثانی اولی
بیان ایدوب دیر اول زمان اولده که کوردم انجلین ایدی جهان یعنی جهان طو پطلو فتنه
واشوب وبلا ومصیبت ایدی * چنین شد در ایام سلطان عادل * اتابك ابو بکر سعد بن زنکی *
ایامك سلطانه اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله (وعادله بیانیه در (اتابك کاف عربیله لقب
(وابو بکر کنیت (سعددن ابن لفظی محذوفدر (زیرا لسانلرنده ابن لفظنی حذف ایلمك جاریدر
(محصول بیت) اول جهانك حالی دیدیکم کبی ایدی اما سلطان عادلك زماننده جهان زیاده
خوب اولدی که اول سلطان عادل اتابك ابو بکر بن سعد بن زنکی در * قطعه * اقلیم پارس راغم
ازاسیب دهر نیست * تا بر سرش بود چو توی سایهٔ خدا * اقلیمدن بونده مملکت مراد در پارسه
اضافت لامیه (وراحرف صله (ویا حرف تخصیص (آسیب لغتده یان باشی کلمکدر اما بونك کبی
یرلرده فتنه وآشوبدن عبارتدر دهره اضافتی لامیه در مجازا (نی ادات نفیدر وسین وتا ادات

خبر

خبر (نیست نه است تقدیرنده در دیین اصابت ایلمامش (تا ادات توقیتدر مادام معناسنه (بر سرش — ردلامعی
شین ضمیر اقلیمه راجعدر (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب تایله موقت اوله
دیمکدر (تو بی باء اول نفس کلمه ندر وثانی حرف وحدت برسنك کبی دیمکدر (سایهٔ خدا لامیه در
ظل الله معناسنه (محصول بیت) پارس اقلیمنه غم یوق ویا پارس اقلیمنك غمی یوق دهرك
فتنه سندن یعنی روزکارك آلام وشدایدندن مادامکه انك باشی اوزرنده یعنی اوزرنده برسنك کبی سایه
خدا اوله یعنی مادامکه اقلیم پارسك سنك کبی حاکم عادلی اوله اسیب وآشوب روزکاردن غم کورمز
وغصه چکمز معلوم اوله که چو توبی نسخه سنی چو توای نسخه سی اوزره ترجیح ایلدك فتأمل (ای
کسر همزه ایله حرف ندا درکاه اولور که همزه مفتوح اوقنور دیین عندی سو ایلمش زیرا همزهٔ — رد ابن سید علی
ندایی مفتوح اوقق عربیده در چو تو یی ده بر یا یازوب واوی مکسور اوقق کرك یای وحدت
اجلیچون دیین فارسی یی استاددن کورممش ایمش * امروز کس نشان ندهد در بسیط خاك * — رد ابن سید علی
مانند استان درت مأمن رضا * امروز معلوم اوله که روزه وشبه وساله اسم اشارت قریب یعنی
این لفظی داخل اولسه کسر همزه یه دلالت ایلین یا حذف اولنوب نون میمه ابدال اولنور (پس
امروز بوکون دیمکدر (کس مبتدأ کمسه دیمکدر (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب فاعلی تحتنده
کسه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر مبتدأدر (ونشان ندهدك مقدم مفعولی یعنی اولی (وامروز ظرف
زمانی (ودر بسیط خاك ظرف مکانی بونده بسیط خاکدن مراد یر یوزیدر روی زمین معناسنه
اضافت لامیه در (مانند بکدش دیمکدر مشابه معناسنه آستانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه — بکدش بکزر معناسنه اسکی تورکجه در للطابع
اضافتی قبیلندندر وآستانك دره ودرك تایه لامیه لردر مانند ندهدك مفعول ثانیسیدر (ومأمن رضا
بوندن بدل واضافت لامیه در (محصول بیت) یریوزنده بوکون کمسه نشان ویرمز سنك قپوك
ایشکنه بکزر رضا ایله امین اولاجق یر یعنی رضای قلب وصفای خاطر ایله کچنمکه مقام مأمن وجای
امین سنك قپوك اشکیدر انجق اکا بکزر یر دخی بوقدر حضرت شیخ پادشاهنی اطرا طریقیله مدح
ایلمش منه سنده درت تاسی کبی ضمیرك اصلی ات درهمزه ایلدیین همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمزیمش — وسروری
* بر تست پاس خاطر بیچارکان وشکر * برما وبر خدای جهان آفرین جزا * برتست بر حرف
استعلا (تست تو ایله سین وتادن مرکبدر سنك اوزریکه یعنی سنك اوزریکه لازم وواجبدر
مقدم خبردر (وپاس مؤخر مبتدأ پاسیدندن حفظ وصیانت معناسنه خاطره اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبیچارکانه اضافت لامیه در (واو حرف عطف وشکر مصراع
ثانی یه مرهون مبتدا (برما خبری وسین وتا مقدر در شکری بونده تعمیم ایلمك قابلدر یعنی خدایه
وپادشاهه (واو حرف عطف بر خدای مقدم خبردر (وجزا مؤخر مبتدأ (جهان آفرینه
اضافتی بیانیه در جهان آفرین وصف ترکیبدر آفریدندن جهان یرادیجی دیمکدر خلاق عالم
معناسنه (جزا بونده ثواب وعوض معناسنه در (محصول بیت) پادشاهه خطاب ایدوب بیورر
سنك اوزریکه بیچاره لرك خاطرین رعایت وصیانت ایلمك لازمدر وبو رعایت وصیانتك ایچون
سکا شکر ایلمك بزم اوزریمزه واجبدر ویا سنك کبی بر عادل پادشاهی بزه حاکم ایلدکیچون خدایه
شکر بزم اوزریمزه لازمدر دخی خلاق عالمه لایق وسزا واردر سنك فقرا وبیچاره لره ایلدیکك
رفق وعدالتك ایچون ثواب وعوض ویرمك حاصلی هم بزه عدالت وفقرا وبیچاره لره رحمتك
ایچون سکا وخدایه شکر لازم وخدای جهان آفرینه اجر جمیل وثواب جزیل ویرمك لائقدر
بونده شکری خدایه قصر ایلین تقصیر ایلمش وخدای لفظنك جهان آفرینه اضافتنی تجویز ایلین — ردشمعی ردکافی
غریب ملاحظه یه مالك ایمش * یارب زباد فتنه نکه دار خاك پارس * چندآ نکه خاك را بود وباد را
ابقا * یارب تخفیف ایله ضرورت وزن ایچون (باد فتنه اضافت بیانیه (نکه دار حفظ ایله دیمکدر

(خاك پارس لامیه ومفعول نكه داردد پارس باء عجمیله وفا ایله لغتدر مملكت شیرازه دیرلر (چندان
اولقدر دیمكدر (كه حرف بیان (خاك معروف (ورا ادات تخصیص بونده باد دن مراد هوادر
یعنی كرهٔ هواخا كه معطوفدر تقدیری خاك راو بادر ابقابود بقابودك فاعلیدر (محصول بیت) یاالله
پارس ترابنی فتنه یلندن یعنی فتنه دن حفظ وصیانت ایله اولقدر كه كرهٔ خاك وهوانك بقاسی اوله

رد لامعی وشمعی وكافی

(یعنی كرهٔ خاك وهواثابت و پایدار اولدیجه حاصلی قیامته دك مصراع ثانینك معناسنی اولقدر كه
تپراغه و یله بقااوله دیین واول زمانه دكین كه خاك و بقادہ بقا اوله دیین ومادامكه خاك و باد باقی اوله
دیین حق اداتی ایده ممشلرفتأمل *سبب تألیف كتاب* یكشب تأمل ایام كذشته می كردم و برعمر تلف
كرده تاسف می خوردم وسنك سراچهٔ دل را بالماس اب دیده می سفتم واین بیتها مناسب حال خود
می كفتم * بودرت فقره بری برینه معطوف اولمغله متصل یازلدی اسلوب وصله داخل اولدیغیچون
تأمل (ایام اضافتی مصدرك مفعولنه در (كذ شته ماضیدن قسمدر كچمش دیمكدر كذشته یه
اضافت بیانیه در (می كردم می حكایت حال ماضیدر ایلردم دیمكدر (واو حرف عطف (برصله در
باكبی (عمر تلف كرده تقدیری عمر تلف كردهٔ خود (عمرك تلف كرده یه اضافتی بیانیه در
(كرده ماضیدن قسمدر لغتده ایلمش دیمكدر اما بونده ایلدیكم معناسنه در (تأسف تفعل بابندن
مصدر در شدت حزنه یعنی غمه دیرلر ثلاثیسی اسف در همزه نك وسینك فتحه لریله (می
خوردمك مقدم مفعول صریحیدر (و برعمر غیر صریحیدر (می حكایت حال ماضیدر (خوردم
خاسنی روم ضمه ایله اوقی كرك كه فقرهٔ اولینك قافیه سنه مطابق اوله (بعضیلر بونك كبی یرلرده
كرده یی كاف عجمیله اوقودیلر كردیدن دن مخفف (یعنی شده معناسنه صیرورت ایچون وحضرت
مولانا جامینك دریای ابراره نظیره لجة الاسرار وتحفة الاحرار نام قصیده سندن بربیتیله استشهاد
ایلدی (بیت) هركجا بینی دركنجی و بردر حلقهٔ * حلقه مار حلقه كرده درد هان اژدرست *
(حلقه كرد یده معناسنه لیكن مد عاده ده سندده ده نظر وار (زیرا بعض نسخه لرده كرده برنده
كشته واقعدر (وكرده كاف عجمیله اولسه لابد بواسلوب اوزره تخفیف بعضی الفاظده واقع
اولوردی فتأمل (سنك سراچه سنك معروف وسراچه تصغیر سرادر كه سرایدن مخففدر یایله او
دیمكدر عربجه داردیرلر دله اضافتی بیانیه در وسنكك اضافتی لامیه در مجازا (ورا ادات مفعول
بالماس آب دیده باحرف استعانت (والماس برذوقیمت جوهردر كه جمیع ضرب جواهری انكله
دلرلر نكه حضرت شیخك كلامی بومعنایه اشارت ایدر كه سنك سراچهٔ دلی آنكله دلر آبه اضافتی
مشبهه بهك مشبهه اضافتیدر حاصلی بیانیه در (ودیده یه اضافت لامیه در (می سفتم می حكایت حال
ماضی افاده ایدر نكه مكرر تنبیه اولنمشدر (سفتم فعل ماضی نفس متكلم وحده دلردم دیمكدر دلدم

ردلامعی

دیمك دكل (واوحرف عطف این اسم اشارتدر بیتلره (بیتها ها ادات جمعدر (مناسب اسم
فاعلدر مفاعله بابندن حاله اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخوده اضافت لامیه در
(خود بونده كندی معناسنه در (میكفتم بنه حكایت حال ماضی متكلم وحده سویلردم دیمكدر
مقول قول این بیتهادر ومناسب حال خود حالدر مقولدن (محصول فقرهٔ اربعه) بركیجه
كچمش ایامی فكروملاحظه ایلردم دخی تلف وضایع ایلدیكم عمره غصه یردم دخی كوكل
خانه سنك طاشنی الماس كبی آب چشمله دلردم یعنی ضایع یره تلف ایلدیكم عمرمه نادم اولوب
(شویله اغلردم كه قره طاش كبی پك كوكلم رقتكلوب متأثر اولوردی وبوكلجك بیتلری
كندی حالمه مناسب وموافق سویلردم (فقرهٔ آخره نك معناسنی دخی بوكندی حالمه مناسب

ردشمعی

اولان بیتلری ایدرایدم دیین اسم اشارتی محلنه صرف ایلماش بروجهله دخی معنابی تقریر ایدوب
دیركه دخی بو بیتلری كندی حالمه مناسب ایدرایدم بوتقدیر اوزره بیتها لفظی مناسب لفظنه

مضاف

مضاف اولمزدیمش (پس بوقیددن معلوم اولدی كه اولكی تقریرنده بیتها لفظنی مناسب
لفظنه مضاف ایدرمش اگر بویله ایسه برامزایدرمش * مثنوی * هردم از عمر میرود نفسی

درشمعی

چون نكه می كنم نماندبسی * دم بونده ساعت و وقت معناسنه (نفسی ده یاحرف وحدتدر
(چون واورسمیله ادات تعلیلدر چونكه معناسنه ادات شرطدر دیین اصابت ایلماامش

ردكافی

(نكه می كنم فعل حال متكلم وحده در نظر ایدم معناسنه (نماند فعل نفی مفرد غائب
قالمادی دیمكدر رجحد مطلقدر دیین جحد مطلقك معناسنی بلمزیمش (بسی یایله وبسا الفله

ردشمعی

و بس و بسار برمعنایه در چوق دیمكدر بسی بسانك اماله سیدر دینلرعندی سویلمشلرو بسیده

ردابن سید علی ولامعی وسروری

یاحرف نسبتدر یكی ده كبی دیین دخی عندی سویلمش (نكه موارد استعمالاتی تتبع ایدنه

رد دقایق الحقایق

معلومدر (محصول بیت) هران وهر زمان عمرمدن برنفس كیدر یعنی ساعت بساعت عمرم
اكسلوب آزلماده در چونكه بقیهٔ عمرمه نظرایدم كوروم چوق قالمدی یعنی عمرك چوغی
كیدوب آزی قالمش كورورم بعضی نسخه ده می كنم برینه می كنی واقعدر لیكن بونسخه اولی

ردلامعی وشمعی

واحرادر فتأمل (بونده چونی واو اصلیه ایله اعتبار ایدوب كیف معناسنه اولمسنی تجویز ایدنلر
زبونلرمش * ای كه پنجاه رفت ودرخوابی * مكراین پنج روزدریابی * ای حرف ندا ومنادی محذوفدر
تقدیری ای انكه در (كه حرف رابط صفت (پنجاه اللی دیمكدر اسماء اعداددندر (واوحرف عطف
(ویاحرف حال (ودرحرف ظرف (خواب واو رسمیله اویقویه ودوشه دیرلر بونده غفلتدن
كنایتدر (ویاضمیرخطابدر (مكر بونك كبی یرلرده تمنی معناسنه در بولیكه دیمكدر (پنج اسم عدد
بش دیمكدر (روز بونده ظروف زمانیه دندر ادات ظرف مقدردر تقدیری این پنج روزدر (دریابی

ردلامعی وشمعی وكافی

فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دریابیدن دریافتندن دكل (محصول بیت) ای اول كیمسه كه
عمركدن اللی یاش كندی دخی سن خواب غفلتده سین (مكر بو بش كونده اخرتكه لازم اولان
اسبابی تدارك ایلیه سین یعنی عمرك چوغی كیدوب ازی قالدی حال بو كه سن خواب غفلتدن
متنبه اولمازسین امدی اگاه اول اوله كه باقی قلان برابكی كونده تلافی وتدارك مافات ایلیه سن
(حاصلی جوانلقده زاد اخرتی تحصیل ایده مدك (پس سعی جمیل ایله باشد كه پیرلكده
برحالت ایلیه سین دیمكدر (مكرادات استثنادر الامعناسنه دیین معنی ویردیكی محلده مكرلفظنی

ردلامعی

ذكرایلمش الالفظنی ذكرایلمامش كه معلوم اولیدی الانجه یاقشر (مصراع ثانینك معناسنی
الابو بش كون كه دخی كتمدی ایریشه سن واكلیه سن یعنی حال نجه اید وكی اكلیوب اكا كوره
تدارك ایده سین دیین بیتك مرادنه واصل اولمامش بوندن صكره بروجهله دخی معنی ویرمشكه

ردشمعی

مكر بو بش كون كه كچمدی ایریشوب اكلرمیسین وبومعنالری تزییق تأویلاته تأویل
ایلمش كه باقل دوشنده كورسه بیك كره استعاذه ایدر بردخی دوشمده كورمیه یم دیو (معلوم
اوله كه بوبیت حضرت شیخك برقصیده سنك مطلعیدر كه ابن سید علی ولامعی شرحلرنده تمامنی
ایراد ایلمشلر (وپنجاه دن مراد عمرك اكثری وپنجدن اقلی در * خجل آنكس كه رفت وكار نساخت *
كوس رحلت زدند و بار نساخت * (خجل خانك فتحی وجیمك كسریله صفت مشبهه در علم
بابندن مصدری خجل كلور خانك جیمك فتحه لریله اوتانمقدن حاصل اولان حیرته ودهشته دیرلر
پس بونده خجلك معناسی اوتنمقدن متحیر ومدهوش دیمكدر (كه حرف رابط صفت (نساخت
فعل نفی ماضی مفرد غائب لغتده یاپمدی دیمكدر اما استعمالده دوزوب قوشمادی یعنی حاصل ایلمدی
(كوس آلت لهودن برقسمدر كه طبل بازشكلنده اولور (اما بیوك اولورشویله كه برده اولدقده ایاغ
اوزره طوررکن چالارلر پادشاهه مخصوص سازدر امابزم پاشاهلرمزدن غیری سلاطینك خانلری بله
استعمال ایدرلر واول زمانده برعسكر وباقافله كوچه جك وقتده چلرلر ایمش وبرزمان بونك

برینه قافله کوچك وقتده جرس چلرلر ایمش (اما آل عثمان دورنده بونك کبی یرلرده بوری چلرلر (رحلته
اضافتی لامیه در (رحلت رانك کسری وحاء مهمله نك سکونیله ولامك فتحیله ارتحال معناسنه در
یعنی کوچك (زدند فعل ماضی جمع غائبدر فاعلی کوسی چالان کیمسه لردر (واو حرف عطف و یا حرف
حال (بار بونده یوك معناسنه عربجه حمل دیرلر حاء مهمله نك کسری ومیمك سکونیله حانك فتحی
ومیمك سکونیله دکل (محصول بیت) مصراع اول اخباره وانشایه متحملدر یعنی شرمنده
رد ابن سید علی
ومتحیر ومدهوشدر یاخود شرمنده ومدهوش اولسون دیمکدر اول کیمسه که دنیادن کتدی وایشنی
دوزمدی یعنی دنیاده عمل خیر ایلمکسزین آخرته واردی (حاصلی دنیا مزرعه سنده دانهٔ خیرات
اکیوب کتدی کوس رحلتی وارتحالی چالدیلر و یوکنی و یاپنی دوزمدی یعنی اجل کوسنی
چالدیلر حال بوکه اول تهیئهٔ اسباب آخرته مباشر اولمدی (حاصلی زاد آخرتی تدارك ایلمکسزین
کل دیدیلر پس بویله کیمسه شرمنده اولسون * خواب نوشین بامداد رحیل * بازدارد پیاده
رازسبیل * نوش باله وهر طاتلو یه دیرلر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت
اصل لغتده بویله در (اما شمدی طاتلی معناسنده مستعملدر شیرین کبی (بامداد وبام ایرته
معناسنه در (رحیل اسمدر یعنی کوچه نك اسمیدر (خواب نوشین بیانیه وما بعد نده اضافتلر
ردلامعی
لامیه لر در (بازدارد دارید ندن فعل مضارع مفرد غائبدر داشتن دن دکل بحسب الاستعمال
ردشمعی ولامعی
مانع اولور دیمکدر کرو طوتر دیمك دکل (پیاده پیاغه دیرلر عربیده راجل دیمکدر (را ادات
مفعولدر (سبیل یوله دیرلر (محصول بیت) ارتحال صباحنك یعنی کوچ ایرتسینك طاتلو
اویقوسی پیاده یی یولدن مانعدر یعنی یوله کتمه دن آلیقور (حاصلی لذائذ دنیویه یه توغل
وتهالك زاد رزه آخرته اشتغاله مانع واسبابنه مباشرتی معوقدر * هر که آمد عمارتی نو ساخت * رفت
ومنزل بدیکری پرداخت * عمارت عینك کسریله اصلنده مصدردر نصر بابندن برنسنه یی
معمور ایلمك صکره بناده استعمال ایلدیلر (ویا حرف وحدت بعض نسخه ده یاسز اضافتله
واقعدر یعنی نوه (زیرا نو نونك فتحی وواو اصلیه ایله یکی دیمکدر عربجه جدید دیرلر (ساخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوزدی و یاپدی معناسنه بعض نسخه ده رفتدن صکره واو بازمز
(منزل پرد آختك مفعول صریحیدر (وبدیکر غیر صریحی (با حرف صله (دیکر یایله غیری
معناسنه در (ویا حرف وحدت (پرداخت لفظ مشترکدر تمام ایلمکله بوشالتمق یعنی
تخلیه بیننده بونده غیریه یاپدی وتمام ایلدی دیمکدر (محصول بیت) هر کیمسه که دنیایه
کلدی بریکی بنا یاپدی وبر جدید عمارت پیدا ایلدی اول بانی آخرته نقل ایدوب یاپدیغی
عمارتی غیریه یاپدی یعنی غیری ایچون یاپمش اولدی زیرا لابد برینه بر کیمسه کلسه کرك
(پس کویا که حقیقتده اول کلنه یاپمش ایمش (معلوم اولا که تمام عالمك بانیلری بوسوزك
ردکافی
ماصدقیدر زیرا هیچ بر کیمسه یاپدوغنده باقی قالماز بلکه اول کیدوب برینه بر غیری کیمسه
کلسه کرك پس کویا که آنکیچون یاپمش اولور بعض شارحلر پرداختی تسلیم ایلمك واصمارلمق
معناسنه اخذ ایلمش لکن بولغتك معنالری سابقا مذکور اولاندر بو ذکر ایلدیکی دکل
* وان دکر پخت همچنین هوسی * واین عمارت بسر نبرد کسی * وان دیکر پور دوغی
سابقا دیکری پور دوغیدر (پخت فعل ماضی مفرد غائبدر (هم ادات تأکید (چنین بونجلین
دیمکدر یکی عمارت بنا ایلمکه اشارتدر (واین عمارت مراد دنیادر نبردك مقدم مفعول صریحیدر (وبسر
غیر صریحی (وبای بسر حرف صله (نبرد فعل نفی ماضی مفرد غائب ایلتمدی دیمکدر فاعلی کسی در
یای وحدتله (وجائزدر که این عمارت مبتدا اوله ونبرد خبری وکسی نبردك مفعول صریحی و بسر
اولکی کبی غیر صریحی (محصول بیت) اولکی بانینك عمارتند کلن ده انك کبی هوس بشوردی

یعنی اولده مقتضای طبعی اوزره بعضی برینه بنا الحاق (حاصلی بعضی برینی یاپدی
(وبعضی برینی یقدی (نتکه عالمده مشاهده در (اما بو عمارتی هیچ بر کسه نهایته و پایانه ایلتمدی
(یعنی هیچ کسه دنیاده باقی وخالد قالمدی و یا بو عمارت دنیا کیمسه یی نهایته ایلتمدی یعنی اولدر مؤبد
مؤبد وباقی قومدی (حاصلی هر کسی فنایه ویردی (حقیقتده فاعل مطلق خدادر (جهانه
ردسروری وشمعی
وزمانه وغیریه اسناد مجازیدر بیتك معناسنی اولکی تقریره قصر ایلین تقصیر ایلمش
*یارنا پایدار دوست مدار * دوستی را نشاید این غدار * (یار یولداش دیمکدر (ناپایدار نا بونك کبی
یرلرده توصیف نفی افاده ایدر (پایدار وصف ترکیبیدر داریدندن بحسب لغت ایاق طوتیجی دیمکدر
اما استعمالده ثابت قدم معناسنه کلور (دوست معروف (مدار فعل نهی مفرد مخاطب (یار مفعول
اولی (ودوست ثانیسی (ناپایداره اضافت بیانیه در دوستی یا حرف مصدر را ادات مفعول نشاید فعل
نفی استقبال مفرد غائب شایدندن (شایستن دن دکل (این غدار مؤخر مبتدا ونشاید مقدم خبر
زد ابن سید علی
ودوستی را مفعول نشایدر غدار مبالغه ایله تارك وفایه دیرلر (محصول بیت) حضرت شیخ خطاب
ولامعی وسروری
عام طریقیله بیورر ثابت وباقی اولمیان یاری دوست دوتمه یعنی اکلنوب طورمین نسنه یی سومه
حاصلی فانی یه میل ومحبت ایلمه مقصود بودر که دنیا بی قرار و بی ثباتدر اکا ومزخرفاتنه کوکل
بغلیوب تعشق ایلمه مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا بو دنیا غداری دوستلغه لایق دکل بر محتاله در که
کیمسه نك عقد نکاحنده قرار ایلمیوب تازه تازه کویه کولر اولدیرر * نیك وبد چون همی بباید مرد *
خنك آن کس که کوی نیکی برد * نیك ایو دیمکدر (وبد یارامز (چون ادات تعلیل (همی
ادات تأکید (بباید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (مرد مردن معناسنه درز یرا ماضی
مضارعه مقارن اولسه مصدر معناسنه در نتکه سابقا بیان اولندی ایدی (پس بباید مرد
ردلامعی وکافی
اولمسر دیمکدر (باید بایدندن مشتقدر بایستندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (خنك خانك
ونونك ضمی وکاف عربیله لفظ مشترکدر صوقله مبارك معناسی بیننده (آب خنك وهوای
خنك دیرلر صوق صو وصوق هوا دیمکدر بونده بختلو وسعادتلو معناسنه در عربیده طوبی
دیرلر (که حرف رابط صفت (کوی طوپدر که عربجه کوره دیرلر (نیکی یا حرف مصدر
(برد بونده فعل ماضی مفرد غائب در ایلتدی دیمکدر کوی نیکی بیانیه در (محصول بیت) چونکه
انسانك نیك بختی وبدبختی اولمسر در (یعنی دنیاده هیچ کیمسه باقی قالمیوب اولوب کیدیسردر
دولتلو سعادتلو اول کیمسه در که ایلك طوپنی دنیا میداننده ایلتدی (یعنی دنیادن آخرته خیرات
وحسناتله کتدی بونك اصلی بودر که بر طوپی بر میدانك اورتاسنه قورلر ومیدانه حدود تعیین
ایدرلر وبر قاچ اوزون چوکانلی آتلی بو طوپی چلرلر بر کیمسه که بو طوپی تعیین اولنان حدوددن
اخراج ایدرسه دولت انکدر که سائرینه غالب اولور ایمدی بونده کوی نیکیدن مراد خیرات
وحسناتدر بونده بعض شارحین فارسیده مصدرك انواعنی بیان صددنده اولمش بریسی کتدی
صیغه سی اوزره کلندر دیمش (آمدن ورفتن کبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره در که اکا مصدر
مرخم دیرلر که ایکی قسمدر بری بو که واو عاطفه ایله استعمال اولنور (کفت وشنفت کبی (کفتن
وشنفتن معناسنه در نتکه دیوان حافظده واقع اولمشدر (بیت) سخن عشق نه آنست که ایدزبان
ساقیامیده وکوتاه کن این کفت وشنفت) (بویله دیمش اما خطا ایلمش (زیرا بونلر مصدر دکللردر
ردشمعی
اسملردر دیمه وایشتمه معناسنه بری دخی بو که واو عاطفه ایله استعمال اولنمز (آمد شد
کبی که آمدن شدن معناسنه در نتکه جامینك یوسف وزلیخاسنده واقع اولمشدر (بیت) بزندان
تامهش خلوت نشین بود) (شد آمد سوی زندانش چنین بود) (بونده ده خطا ایلمش (زیرا بونلرده
ردشمعی
اسمدر کتمه کلمه معناسنه مصدر دکلدر (اوچنجی وجه امر حاضر صیغه سی اوزره استعمال اولنور

تك ودوكبي تكيدن ودويدن معناسنه نتكه ديوان شاهيده واقع اولمش (بيت عمری براه عشق
زسرساختم قدم (بارازروی ان تك ودوميكند مرا) بونده ده خطا ايلمش (زيرا تك ودو يلمه يوبرمه
معناسنه اسملردر مصدردكللر * برك عيشی بكورخويش فرست * كس نيارد ز پس ز پيش فرست *
(برك بانك فتحی ورانك سكونی و كاف عجميله اسباب و يراق معناسنه در يول وسفر
يراغی كبی اغاج يپراغنه ده ديرلر (عيش عينك فتحيله ديرلكدر حيات معناسنه (ويا حرف
تنكير (بكور با حرف صله كور كاف عجمينك ضميله بونده قبر معناسنه در (خويش
واورسمی ور وم كسری ايله بونده كندی معناسنه در (كورك خويشه اضافيته وعدم اضافيته
جائزدر (فرست فعل امر مفرد مخاطبدر فرستيدن فرستادن دن دكل كوندر ديمكدر ارسال ايله
معناسنه (نيارد فعل نفی مستقبل (آريدندن كه مخففدر (آوريدن دن آوردندن دكل كتورمز ديمكدر
(زپس زای مفرده ازدن مخففدر (پيش بونده اوك وايلرو معناسنه در عربيده قدام كبی
بعض نسخه ده نوبس واقعدر (محصول بيت) حيات ابدی يراغنی قبريكه كوندر (يعنی
آخرتكه لازم اولان خيرات وحسنات واعمال صالحه ايلرو كوندر (حاصلی كندی الكله ارسال ايله
مصراع ثانی مقام تعليلده در (زيرا كيمسه سندن صكره كتورمز سن ايلريدن كوندر (يعنی
سن صاغلغكده اخرتك قايغ زيراسندن صكره اقارب ورثه سنی قايرمز * عمر برفست آفتاب تموز *
اندكی ماند وخواجه غره هنوز * عمر عينك ضمی وميمك سكونيله در بونده ياش معناسنه عينك وميمك
ضمی ايله ده لغتدر (قسمده عينك فتحيله مستعملدر مصدرده بويله كلور عمر يعمردن (يعنی عمر بابندن
يشامق معناسنه (عمر مبتدا وبرف خبری تقديری عمر چون برفست در مبالغه قصديله ادات
تشبيه ترك اولندی برف قار در عربيده ثلج ديرلر (واو حرف عطف (ويا حرف حال (آفتاب
كنش در (تموزه اضافتی لاميه در ادنا ملابسه ايله (تموز تانك فتحی وميم مضمومك تشديدی وتخفيفيله
يای آيلرينك اونيه آينه ديرلر (نتكه بو بيتك ترتيبندن اكلنور (بيت) آذر ونيسان ايارست وحزيران
وتموز) (آب وايلول ودوتشرين ودوكانون وشباط) (آفتاب تموز مصراع ثانيه مرهون مبتدا
(اندك از ديمكدر (ويا حرف تنكير (ماندك مقدم مفعوليدر (ماند نونك سكونيله لازمله متعدی
بينده مشتركدر قالدی وقودی ديمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آفتابه راجعدر
جملهٔ فعليه خبر آفتابدر (واو حرف حال (خواجه خاده روم ضمه ايله وواو رسميله بونك كبی يرلرده
تعظيمی واجب اولان عزيزلره ووزرايه ديرلر (حواجه مبتدا (وغره غينك كسری ورای مشدديله
اسمدر غفلت معناسنه خبرمبتدادر (عجم عينی مفتوح اوقور مبدا نك ميمی مفتوح او قدوغی كبی
هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) عمر انسان وحيوان قار در (يعنی تيز كچمكده قار كبی در
تيز اريمه ده وتموز آينك كنشی برف عمردن ازاجق قودی حال بوكه خواجه دخی غافلدر يعنی
آفتاب تموز قاری يجه كه تيز اريدرسه مرور ايام وازمنه عمری انجلين ازالدر واكسلدر حال بوكه
عمر صاحبی دخی خواب غفلتده عمرك كچمه سندن خبری يوق (حاصلی عمری تيز كچمه ده
قاره تشبيه ايلمش تيز اريمه ده (بونده آفتابه برظرف تقدير ايدوب در آفتاب تموز ديو وماند فعلنی
لازم معناسنه الوب از قالدی ديدلريتك سرنه هيچ واقف اولمامشلر (وحاشيهٔ كتابنده ماند بونده
نهاد معناسنه دين نه ماندی بلورمش ونه نهادی * ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پر
نياوری دستار * (ای حرف ندا منادی محذوف (تقديری ای مرد تهی دست (تهی بوش ديمكدر
خالی معناسنه (دستله وصف تركيبيدر الی بوش ديمكدر صفر اليد معناسنه فقر ويوقلقدن كنايتدر
(رفته ماضيدن قسمدر كتمش ديمكدر (تهی دستك رفته يه عدم اضافتی واضافتی جائزدر
(در حرف صله در با معناسنه (بازار معروف (ترسم فعل مضارع متكلم وحده وتا ضمير مرفوع معناسنه

ردشمعی

رد لامعی وسروری
ردلامعی وسروری

مشهور سوز در نه وپرسك الكله اول بيله كيدر سنكله

رد ابن سيد علی ولامعی وسروری وشمعی

ردشمعی

قورقرم

قورقرم سن ديمكدر (پر بای عجمك ضميله طولو ديمكدر عربجه ملان ديرلر اما باء عربيله براولمقده وار
نياوری تأكيد ايدر و بوتقديرجه دستاردن مراد دلبند اولور تأمل (نياوری فعل نفی استقبال
مفرد مخاطب كتورمز سين ديمكدر (دستار بونده دستمال معناسنه در (نياورينك مفعول اولی
(وپر مفعول ثانيسی (محصول بيت) ای بازاره الی بوش كتمش كيمسه قورقارم كه دستمالكی طولو
كتورمز سين (يعنی ای صفر اليد بازاره كيدن فقير قورقرم سن بوش كيدوب بوش كله سين (زيرا
بازار اهلی كيمسه يه رايكان نسنه ويرمز (حاصلی ای آخرت بازارينه خيرات وحسناتسز واعمال
صالحاتسز واران كيمسه قورقرم كه جنت نعمتلرندن محروم اولاسين (قورقرم ديديكی انكچوندر كه
بوخصوصده كيمسه نك حقنده جزم يوقدر (زيرا اعمال موجب جنت دكلدر (بلكه مشيئة الهيه
منوطدر * هركه مزروع خود بخوردن ايجويد * وقت خرمنش خوشه بايد چيد * (هركه
تقديری هركس كه ايدی ضرورت وزن ايچون كس حذف اولندی (مزروع اسم مفعولدر زرع
يزرع دن يعنی فتح بابندن اكلمش ديمكدر (اما بونده اكن مراد در خوده اضافتی لاميه در
(بخورد با حرف تأكيد وخورد فعل ماضی مفرد غائب يدی ديمكدر (بخويد با حرف
مصاحبت (وخويد واو رسميله خويش وزنی اوزرينه فصيل كه تركجه اكا حصيل
ديرلر (يعنی تازه ايكن بچوب حيوانه يديردكلری اربه (وقت خرمن اضافتی لاميه در
ويا فی معناسنه در (نون ضرورت وزن ايچون ساكن اوقنق كرك ضرورت
قافيه ايچون دين يكلش سويلمش (شين ضمير مذكور كسه راجعدر (خوشه بونده بشا قدر
يعنی بغدای وغيرينك بشاغی كه عربجه سنبله ديرلر بايدك مقدم مفعوليدر چيد (جيم عجمينك
كسريله فعل ماضی در مصدر معناسنه (زيرا مضارعه مقارندر ديوشرمك كرك ديمكدر
(محصول بيت) هركيمسه كه كنديتك اكينی چكله يدی يعنی فصيل ايكن يدی اول كيمسه
خرمن زماننده باشق ديوشرمك كرك حاصلی هركيمسه كه جوانلق عالمنده خيرات وحسناته
واعمال صالحه يه عمرينی صرف ايلميوب لهو ولعبله تضييع اوقات ايلدی پيرلك زماننده باری قادر
اولديغی مرتبه اخرت يولنه سعی ايلمك كرك تا كه مالايدرك كله لايترك كله ايله عامل اولمش اوله * پند
سعدی بكوش جان بشنو ره چنينست مرد باش برو * بو بيت قديم نسخه لرده بولنمدی ليكن شارحلر
يازديغيچون يازلدی (پند بای عجمينك فتحی وسكون نونله وعظ ونصيحت معناسنه در (سعديه
اضافتی لاميه در (با حرف مصاحبت (وكوش كاف عجمينك ضميله قولغه ديرلر كه عربجه اذن وسامعه
ديرلر (جانه اضافت بيانيه در روح حيوانی يه جان وانسانی يه روان ديرلر (بشنو بايله مؤكد فعل
امر مفرد مخاطبدر شنويدن شنيدندن دكل ايشت ديمكدر (پند بشنوك مفعولی صريحی وبكوش
غير صريحی (ره راهدن مخفف يول ديمكدر مبتدا (وچنينست خبری اصلنده چون اينست در چون
ادات تشبيه واين اسم اشارتدر قريبه وسين وتا ادات خبر تركيب ايله چوندن واو رسمی واين دن همزه
حذف اولنوب چنينست اولدی بونجلينده ديمكدر بو لفظی چنين است همزهٔ مجتلبه ايله يازنلر
فارسی املادن اكاه دكللر يمش (مرد اردمكدر رجل معناسنه (وباش فعل امر مفرد مخاطبدر
باشيدندن ار اول ديمكدر اكثر نسخه باشدن صكره واو عاطفه يازار باحرف تأكيدر (ورانك فتحيله
فعل امر مفرد مخاطبدر رويدندن كيت ديمكدر (محصول بيت) سعدينك پندينی جان قولغيله
ايشت يول بونجلين در ار اول كيت يعنی بنم نصيحتم شريعته وحقيقته وطريقته موافق ومطابق
دربو كه باپش وه رفته كيدرسك كيت * بعداز تامل اين معنی مصلحت انديدم كه در نشين
عزلت نشينم ودامن صحبت فراخود چينم ودفتر از كفتهای پريشان بشويم ومن بعد پريشان
نكويم * بعد اردوصوك معناسنه در كه عجم پس لفظيله تعبير ايدر (تأمل مصدر در تفعل بابندن

ردشمعی

رد لامعی

زد ابن سيد علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی

فکر وملاحظه معناسنه (این معنی یه اضافتی مصدرك مفعولنه درمعلوم اولا که هر کلمك که اخر الف
اوله کرکسه اول الف یاشکلنده یازلسون کرکسه الف شکلنده بجم ماقبلنی مکسور ایدر یایه منقلب
اولمق ایچون مثلا موسی وعیسی ومعنی یی یایله اقورلر (وکاه اولور که اخری یا اولان کلمه نك یانك ماقبلنی
مفتوح ایدرلر یا الفه منقلب اولماغیچون مثلا تمنی وترجی وتقاضی یی وتعدی یی تمنا وترجا وتقاضا
وتعدا اوقورلر فاحفظ (پس بونده معنایی ایکی وجهله اوقمق جایزدر و بونده این معنادن مراد ابیات
سابقه نك مضمونلریدر دیمك آن مفعول اولی (ومصلحت مفعول ثانیسی (که حرف بیان (نشینم
نونك فتحی و کسریله اوترا حق یره دیرلر وهر حیوانك کیجه یاتاغنده مستعملدر عزلتنده اضافت
بیانیه در (عزات فراغت وانقطاع معناسنه در نتکه العزلة عبادة بیورمشلر (یعنی خلقدن منقطع
اولمق عبادتدر (نشینم فعل مضارع متکلم وحده در نشینیدندن (واو حرف عطف (دامن (ودامان
اتکدر که عربجه ذیل دیرلر صحبته اضافت لامیه در مجازا (فرا بونك کبی یرلرده باء صله معناسنه در
(خود کندی معناسنه در (چینم فعل مضارع متکلم وحده در چینیدندن بعض نسخه ده فراهم
دوشمس (واو حرف عطف (دفتر معروف ومضاف الیه محذوف تقدیری دفتر زباندر (کفتها کفته نك
جمعیدر لغتده سویلنمش الفاظ و کلمه دیرز اما بونده سخنها معناسنه در سوزلر دیمکدر (پریشانه اضافت
بیانیه در لغتده طاغنق دیمکدر اما بونده کلام لغودن عبارتدر (بشویم باحرف استقبال بو بانی ظرفای
عجم مکسور و بعض روستاییلری مضموم اوقورلر (پس منه سنده با مضموم اوقمق کرکدر دیین
روستایی طبع ایمش (شوییدندن شستن دن دکل (نکویم فعل نفی مستقبل در کوییدندن کفتن دن دکل
بو درت فقره واو عاطفه ایله کلدیکیچون متصل یازلدی صنعت وصله دلالت ایلسون حاصلی
مذکور معنایی تأمل ایلیکدن صکره مصلحت انی کوردمکه عزلت اوتوراغنده اوتورام وصحبت اتکنی
کندومه دیو شورم و دفتر زبانی پریشان کلمه دن یویم و من بعد پریشان سویلمیم (یعنی دنیا
کلماتی ترك ایدم (و) هرکز رطب و یابس سویلمیم * (بیت) * زبان بریده بکنجی نشسته صم بکم * به
از کسی که نباشد زبانش اندر حکم * زبان معروف (بریده بانك ضمیله اسم مفعولدر (بریدندن
کسلمش دیمکدر (زبان بریده وصف ترکیبی (در دلی کسك معناسنه (با حرف ظرف (کنج کاف
عربینك ضمی ونونك سکونیله مطلقا بوجغه دیرلر (یعنی طشرا کی وایچریکی بوجغه دیرلر
اما بیغوله بای عجمینك فتحیله ایچ بوجغه دیرلر (صم صادك ضمی ومیم مشدد له اصمك جمعیدر
حرا حمرك جمعی اولدیغی کبی نهایتی بو مضاعفدر صاغرلر دیمکدر (بکم ده بانك ضمیله
ابکمك جمعیدر دلسزلر دیمکدر (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (زبانش
شین ضمیر کسه راجعدر (اندر ادات ظرفدر درکبی بلکه دراندردن مخففدر (حکم بونده امر
معناسنه در (محصول بیت) دلی کسك بر بوجقده اوترمش صاغرلر ودلسزلر یکدر بر کیمسه دن که
دلی کندی حکمنده اولمیه یعنی دلنه ضبطی اولمیا بلکه کوکلنه کلنی دلنه کتوره یعنی
صاغرلغه ودلسزلکه اوروب خلقدن منقطع اولان کیمسه لر زبانی ضبطنده اولمیان پریشان
وزوائد کو کیمسه دن یکدر (بونده جمع صیغه لرینی ایراد ضرورت وزن ایچوندر دیین معنای بیته
واصل اولمامش واصملر وابکملر کبی بر بوجقده دلی کسلمش یعنی خاموش اوترمش کیمسه بو وجهله
دخی معنی قابلدر (مقطوع اللسان یعنی خاموش اولوب بر بوجقده صم وبکم اوترمش کیمسه
بوتقدیرجه ادات تشبیه مقدر اعتبار اولنماز (وصم وبکم ذکر جمع واراده واحد قبیلندن اولور
غفلت اولنمیه دیین کیمسه ایکی تقریرنده بله خبط عشوا ایلمش (مصراع اولك معناسنده
ادات تشبیه محذوفدر یعنی دلسزلر وصاغرلر کبی بریده زبان بر کوشه ده اوتران کیمسه
یا خود ادات تشبیه ملحوظ اولمیه یعنی بریده زبان اولوب بر کوشه ده صم بکم اوتران کیمسه

دفتر جعفر وزننده بربنه ضم وپیوند اولنمش نیجه اوراق مشتمل نسخه یه دینور کرکسه اوزرنده حساب یازلسون کرکسه آخر نسنه دالنك کسری دخی جائزدر کذا فی اللغات للطبایع

رد لامعی وشمعی

ردسروری

ردشمعی

رد کافی

دیمك مراد اوله بو تقدیرجه صم بکم ذکر جمع و اراده واحد قبیلندن اولور دیین اولکی
کبی صم بکم عمی اصحابندن ایمش * تایکی از دوستان که در یجاوه انیس من بودی ودر حجره
جلیس من برسم قدیم ازدر درآمد چندان که نشاط وملاعبت کرد وبساط مداعبت کسترد
جوابش نکفتم وسر از زانوی تعبد برنکرفتم رنجیده نکه کرد وکفت * تا انتهاء غایت
ایچوندر (یکی برسی (که حرف رابط صفت (یجاوه ویجا به واو وبایله وکژاوه وکژابه ینه
بویله (زیرا واوله بانك تبادلی وتواخیسی وار محفه معناسنه یجاوه معرب کژاوه در کاف وزاء فارسیله
دینلر بلمزلر ایمش (زیرا کج ده کژده فارسیدر اکری دیمکدر وکافلر عربیدر بهر حال کاف
عربینك فتحیله کژاوه دن معربدر دیین بولغتدن اکاه دکل ایمش (آوه آونخندن اشتقاق
ایلینك قلمی سهو ونسیان ایلمش (انیس فعیل بمعنی فاعلدر موانس معناسنه مزاج وخوی
الشدرمق معناسنه (حجره معروف (جلیس فعیل بمعنی فاعلدر همنشین معناسنه تقدیری جلیس
من بودی ایدی فقره اولی ده ایراد ایلمکله اکتفا اولندی (باحرف مصاحبت (رسم بونده عادت
دیمکدر قدیمه اضافت بیانیه در (درقپو (در آمد ایچرو کردی یعنی قپودن ایچرو کردی (چندان
اولقدر دیمکدر (نشاط نونك فتحیله سرور یعنی شنلك نونك کسریله اولنجق ناشطك جمعیدر
(ملاعبت مفاعله بابندن مصدر در اویون یعنی بازی وحشرلق (بساط مفاعله بابندن مصدر
ثانیدر اما بونده دوشك مراددر (مداعبت ینه مفاعله بابندن مصدر در مزاح ولطیفه معناسنه
(کسترد فعل ماضی مفرد غائب دوشدی دیمکدر (جوابش شین ضمیر یکی از دوستانه راجعدر
(زانو دزدر عربجه رکبه دیرلر زانك ضمیله تعبده اضافتی بیانیه در (تعبد خدمت وقوللغه
دیرلر (برنکرفتم بحسب لغت یوقاری طوتمدم دیمکدر اما استعمالده قالدرمدم معناسنه در
(رنجیده بونك کبی هاء رسمیلره هاء ترتب دیرلر انجنوب دیمکدر ان شاء الله تعالی کلدوکی
یرلرده تنبیه اولنور (نکه کردنونك کسری وکاف عجمیله نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب)
سابقا ذکر ایلدیکم مصلحت اوزره اولدم یعنی خلقدن منقطع اولوب بر بوجق اختیار ایلدم
اول وقته دك که دوستلردن بریسی که حج یولنده بنله محفه دش اولوردی ودیار غربتده هم حجره
وهمنشینم ایدی (حاصلی یار قدیم ومحب حمیم ایدی عادت سابق ایله یعنی بی تکلف لا ابالی
قپودن ایچرو کردی اولقدر سرور وشادمانلق ایلدی وشطارت ومباسطت کوستردی
یعنی بنی غمکین وحزین ظن ایدوب انواع ملاطفات واصناف مطایبات ایله بنی سویلتمك مراد
ایدندی (زیرا بو زمانه دك بویله حالم واقع اولمامشیدی و یانمه کلدکجه بلا تکلف مصاحبتمله
مأنوس ایدی بو قدر احوال که ایلدی اصلا اکا جواب ویرمدم وباشمی زانوی مراقبه دن
ورکبه تعبد دن قالدرمدم یعنی انکله هیچ مقید اولمدم و بوقدر حشرلغنه التفات ایلمدم بویله
اولیجق بکا انجنوب نظر ایلدی ودیدی (فقره اولی ده محنت و فقره ثانیده محبت لفظلرینی
زیاده ایلینلر یا نندن ایلمشلر نشاطی ملاعبته مضاف ایدوب معناسنی اولقدر که ملاعبت
سرورینی ایلدی دیین جیبی نسخه لره مخالف یازمش رنجیده اسم مفعولدر انجنمش دیمکدر
دیین صیغه ده ومعناده اصابت ایلمامش ومعناسنده انجنمش اولدوغی حالده یعنی غضبله بکا
نظر ایلدی دیین منطوق ترکیبه مناسب معنی ویرمش زیرا بو مرتبه غضب لازم دکل فتأمل
* قطعه * کنونت که امکان کفتار هست * بکوای برادر بلطف وخوشی * کنون کاف
عربینك ونونك ضمیله شمدی دیمکدر الآن معناسنه اکنوندن مخففدر فتح همزه ایله (که
حرف بیان (امکان افعال بابندن مصدر در قدرت معناسنه (کفتار اصلنده وصف ترکیبیدر
آریدندن که مخففدر آوریدندن کفت اسم مصدر در قول معناسنه قول کتوریجی دیمکدر

ردکافی

رد ابن سید علی وسروری

رد کافی

رد دقایق الحقایق

محفه میمك کسری وحانك فتحی وفاء مشدد ایله معروف

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد شمعی

رد لامعی

رد شمعی

ردابن سیدعلی وسروری مطلب

صکره مجموع مرکبی کلامده استعمال ایلدیلر پس اضافت مصدرك مفعولنه در (با حرف تأکید (کو کاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر کویید ندن کفتن دکل (برادر اصل لغتده بونك کبیلرده ذال معجمه ایلهدر لکن عموما استعمال داللهدر یعنی مهمله ایله نتکه رشید الدین وطواط عروضنده تعیین بیورمشدر (قطعه) در زبان فارسی فرق میان دال وذال) (یاد کیراز من که این نزد افاضل مبهمست) (پیش ازو در لفظ مفرد کر صحیح ساکنست) (دال دان آن را وباقی جمله ذال معجمست) (لطف لغتده بو مشقلقدر (اما بونك کبی یرلرده ایلك وملایمت معناسنه در (خوش واو رسمیله لطفه عطف تفسیری شکلیدر سابقا اشارت اولندی که بونك کبی خالرك فتحهلری روم ضمه ایله اوقنور (و یا حرف مصدردر ایلك دیمکدر (محصول بیت) شمدی که سنك کلا مه و تکلمه قدرتك وطاقتك واردر (امدی ای برادر لطفله واحسان ایله سویله یعنی لطف واحسان ایدوب تکلمه ونطقه کل * که فردا چو پیك اجل در رسد * بحکم ضرورت زبان درکشی * که حرف تعلیل (فردا ایرته ویا رین معناسنه در عربجه غدا دیرلر (چو ادات تعلیل (پیك معروف عربجه برید دیرلر فعیل وزنی اوزره (اجل اضافتی بیانیه در (ویاخود لامیهدر که حضرت عزرائیل مراد اوله ولکل وجه (در حرف تأکید (رسد رانك وسینك فتحهلریله فعل مضارع مفرد غائبدر رسیدندن بونده ایریشه دیمکدر (با حرف مصاحبت (حکم بونك کبی یرلرده محض تأکید افاده ایدر (ضرورت معروف (در حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد مخاطب (زبان مفعول صریحی (وبحکم غیر صریحی (محصول بیت) ای قرنداش لطف ایله سویله زیرا یارین که اجل پیکی ایریشه یعنی موت وفوت که متعین اوله بالضروره دلکی تکلمدن چکرسن * یکی از متعلقان منش برحسب واقعه مطلع کردانید که فلان عزم کرده است ونیت جزم که بقیهٔ عمر در دنیا معتکف نشیند وخاموشی کزیند تو نیز اکر توانی سر خویش کیر وراه مجانبت پیش کفتا بعزت عظیم وصحبت قدیم که دم برنیارم وقدم برندارم مکر انکه که سخن کفته شود بر عادت مألوف وطریق معروف که آزردن دوستان جهلست وکفارت یمین سهل * متعلقان الف ونون ایله جمع اولدی ذوی العقوله صفت اولدوغیچون تقدیری از مردمان متعلقان (منش شین ضمیر یارقدیمه راجعدر معناده کردانیده مقیددر (حسب حانك وسینك فتحهلریله اصل ومقدار معناسنه در (واقعه دن مراد شیخك قصد عزلت وانقطاع عن صحبت خلقدر (کردانید فعل ماضی مفرد غائبدر بونده ایلدی دیمکدر (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایتدندر (بونده مراد حضرت شیخدر (عزم قصد دیمکدر (نیت قصده عطف تفسیر در (جزم قطع معناسنه در (نیت جزم شول نیتدر که انفساخ قبول ایلیه (که حرف بیان (بقیهٔ عمر اضافتی لامیه در (خاموش اسم در ساکت معناسنه خموش وخامش وخمش ده دیرلر (کزیند فعل مضارع مفرد غائبدر کزیدندن کزیدندن دکل اختیار ایلیه دیمکدر (نیز دخی دیمکدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر

ردلامعی

قادر ایسك دیمکدر (سر لفظ مشترکدر بونده باش اولمق جائزدر یعنی باشك تدارکین کور دیمکدر سودا وهوا معناسنه اولمقده قابلدر .یعنی سوداء نفسانیکی وارزوی طبعکی طوت ضبط ایله که پایمال حوادث نفس اولمیهسین (مجانبت بونده خلقدن عزلت وانقطاع معناسنه در (پیش اولك معناسنه در تقدیری پیش کیر در فقرهٔ سابقهیه قیاس ایله (کفتا اول یارقدیم دیدی (بعزت با حرف قسم (عظیم اولو دیمکدر اضافت لامیه در اولو اللهك عزتیچون دیمکدر (صحبت قدیم عزت عظیمه معطوفدر یعنی ارامزده واقع اولان قدیم صحبت ودوستلق حقیچون دیمکدر (که حرف بیان (دم نفس (برنیارم چقارمیم (یعنی

نفس چقارمیم عدم حضور وقراردن کنایتدر نتکه ترکیده سولحم الایم دیرلر دکتمك وارام مقامنده (قدم لغتده طابندر امابونده اباق مراد در رجل معناسنه مجازا (برندارم لغتده یوقاری طوتمایهدر اما بونده قالدرمیم دیمکدر طوردوغی یردن کتمه مکدن کنایتدر (مکر ادات استثنادر الامعناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان (کفته شود فارسیده اسم مفعول افعال عامه نك بریله کلور کاه اولور که فعل عامی حذف ایدوب بنه مفعولیت معناسنی قصد ایدرلر (پس بونده معنی سویلنه دیمکدر (عادت مألوفدن مراد عادت معهوده در که حضرت شیخله کندینك اراسنده واقع اولان مصاحبتدر (پس طریق معروف بونکله عطف تفسیری شکلی اولور (که حرف تعلیل (ازردن لازمله متعدی بیننده مشترکدر لازم اولنجه دوستان فاعلی اولور (پس مراد یا شیخك انجمسی اوله ویامعهود دوستك متعدی اولنجه دوستان مفعول اولور بنه اشتراك اوزره لیکن سوق کلامه مناسب وملایم اولان متعدی اولوب فاعلی شیخ اوله ومفعولی یارقدیم اوله فتامل (ازردن مبتدا (وجهلست خبری (کفارت بونده اهل شرع هرکناهی ازاله ایچون تعیین وتقدیر ایلدیکی نسنه در (یمین بونده اند معناسنه در فارسیجه سوکند دیرلر سینك وکاف عجمینك فتحهلریله (بو فقره معنای شرطیی متضمندر (یعنی یمین ایلدیسه کفارتی سهلدر ویا یمین ایلیوب بلکه مشایخك برخیره نیت وقصدی حکم یمینده ایسهده کفارتی سهلدر که کفارت یمین اوچ کون اورج طوتمق ویا اون کشینك قارنن طویورمقدر بو ایسه چوق مصلحت دکل (محصول ترکیب) نی متعلقلرمدن بریسی یارقدیمی اصل قضیهیه ومقدار واقعهیه مطلع ایلدی که شیخ قصد وعزیمت ایلمشدر دخی قطعی نیت طوتمشدر که انفساخه مجالی یوق که عمرك باقیسنی دنیاده معتکف اوتوره وصمت وسکوت اختیار ایلیه سنده اکر قادر ایسك باشك قیدنی کور (وهوای نفس وارزوی طبعدن کچ (وخلقدن انقطاع وعزلت ایدوب تباعد وتجنب طریقنی اوکه طوت (حاصلی خلقدن اختلاط وائتلافی قطع ایله (اول یارقدیم بو تقریری ایشدوب وبو بیانی دکلیجه دیدی عظیم خدانك عزتی حقیچون وشیخله واقع اولان صحبت قدیم حقیچون که ارام ایلمزم و برنفس المزم وبرادم ادوب بوندن کتمزم الااول وقت که سوز سویلنه عادت مألوف ومعهود وطریق معروف ومعلوم اوزره یعنی رسم قدیم اوزره مکالمه ومصاحبت اولورسه فبها ونعمت (والابنده همان شیخك یاننده اعتکاف ایدوب کندینك قتنده صامت وساکت اولوب خلقدن منقطع اولورم (زیرا دوستلری انجتمك ویادوستلرك انجمهسی جهلدر ویمین ایلدیسه کفارتی سهلدر (کانه که شیخك بویله ایلمسنی حقنده نقیصه اکلرکه بونجه الحاح وابرام ایلر زیرا شیخ کبی برمفید فاضلك عزلتی قابل طالبلره زیان ایدر بوایسه مرشدلره لایق دکل نتکه بوندن صکره لمیثنی بیان ایدوب بیورر * وخلاف راه صوابست وعکس رأی اولی الالباب ذوالفقار علی درنیام وزبان سعدی درکام * واو حرف عطف (ویا حرف حال (خلاف نقیض صوابدر که طوغریدر (یعنی اویمامق (خلافك اضافتی لامیه در (ویا هك بیانیه (عکس معروف (رأی رانك فتحی وهمزهنك سکونیله فکر معناسنه در (همزهیی الفه قلب ایلمکده جائزدر (اولی حالت نصبی وجری یا ایله وحالت رفعی واو ایله در ذونك جمعیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاسی جمعی ذووندر حالت رفعده وذوین در نصب وجرده ارباب واصحاب معناسنه (الباب لبك جمعیدر عقللو دیمکدر (پس اولو الالباب اصحاب عقول دیمکدر (ذو صاحب معناسنه اسمدر اسماء ستهدن که حروفله اعراب اولور (فقار فانك فتحهیله اوکرغه کمکلری که واحدی (فقاره در اما بونده ذوالفقار فانك فتحهیله حضرت

محمد صلی الله تعالی علیه وسلم امام علی رضی الله عنه حضرتلرینه هبه ایلدیکی قلیجدر
(خلاف مقدم خبر (وعکس آکا معطوف (وذو الفقار مؤخر مبتدا (نیام بونده قین درعربجه
خلاف دیرلر غینک کسریله (کام کاف عربیله لفظ مشترکدر مراده ودماغه وچکه یه دیرلر
بونده چکه مراد در (محصول ترکیب) دخی صواب یولینک خلافیدر ویاحال بوکه راه
صوابک خلافی ونقیضیدر وارباب عقولک عکسی حضرت امام علینک ذو الفقاری
قینده اولمق (یعنی خلافدن چقمامق زیرا امام علی حضرتلری سل سیف ایلمسه بوقدر غزوات ایدوب
اندن آثار عجیبه واخبار غریبه که نقل اولنور وجود بولمزدی (شیخک دخی لسانی دماغنده
قالوب صامت وساکت اولسه بوقدر معارف ومزایا مسطور اولمیوب مستور قالوردی (پس
حضرت شیخ ارشاد ووعظدن خاموش اولمق نیجه قابل طالبلره حرمان ایراث ایدر
(امدی تکلم ایلمک کرک که مریدان مستفید ومستفیض اولالر (بعض نسخه‌ده (ونقض
عهد اولی الالباب واقعدر (نقض مصدر در ضرب بابندن بوزمق عهدی بوزمق دیمکدر
(کام بونده کاف عجمیله دردینلر خطای فاحش ایلمشلر (نته که حضرت جامی‌نک کاف قافیه‌سنده
بریتده واقعدر (بیت) (کسی که کام درین بحر میزند پی کام) (بکام می رسد آخر ولی بکام نهنك
وخواجه آصفی بیوررر) (بیت) (بسی خود را در آب دیده چون ماهی وطن دیدم) (که تا قلاب
زلفش را بکام خویشتن دیدم * قطعه * زبان دردهان ای خردمند چیست * کلید در کنج
صاحب هنر * بو بیت سؤال وجواب صنعتنی متضمندر (خرد خانک کسری ورانک فتحیله
عقل معناسنه در (هوشنده دیرلر (مند ادات نسبتدر لی معناسنه (دولتمند دولتلی دیمکدر
(کلید کاف عربینک فتحیله مفتاح معناسنه اما کسر کافله ده اوقورلر (نته که ترکیده قفله
کافک کسریله کلید دیرلر (کنج کاف عجمینک فتحیله خزینه یه دیرلر اضافتلر لامیه لردر (لکن
کلیدک دره (ودرک کنجه اضافتلری یای بطنیله دریای بطنی مضافک کسره سنک اشباعندن
متولد اولان یایه دیرلر (صاحب هنر وصف ترکیبی اقسامندندر (محصول بیت) (ای خردمند
اغزده دل ندر بو سؤالدر (صاحب هنرک خزینه‌سی قپوسنک کلیدی (یعنی مفتاحیدر بو جوابدر
چودر بسته باشد چه داند کسی * که جوهر فروشست یا پیله‌ور * بسته باشد بغلو اوله دیمکدر
(داند فعل مضارع مفرد غائبدر (دانیدندن بیلور دیمکدر (کسی یا حرف وحدت (که حرف بیان
(جوهر فروش وصف ترکیبی در (فروشیدندن فروختن دن دکل جوهر صاتیجی دیمکدر
(پیله‌ور چرچی یه دیرلر (محصول بیت) چونکه صاحب هنرک خزینه‌سی قپوسی بغلو اوله کیمسه
نه بیلور که مذکور صاحب هنر جوهر صاتیجی میدر یوخسه چرچیمی (یعنی مادام که بر کیمسه تکلمه
ونطقه کلمیه (عالم میدر جاهل میدر کیمسه‌نک معلومی اولماز (پس هر کسک علمی ومعرفتی کلامندن
معلومدر (پیله چرچی اسبابنه دیرلر دیین غلط ایلمش (زیرا پیله ایپکه وابریشمه دیرلر مطلق چرچی
اسبابنه دیمزلر * قطعه * اگرچه پیش خردمند خامشی ادبست * بوقت مصلحت آن به که
درسخن کوشی * (پیش خردمند لامیه (خامشی یای مصدریه ایله مبتدا (وادبست خبری (وپیش
خردمند ظرف مکانی (بوقت باحرف ظرف (وقت مصلحت لامیه در (درسخن (در حرف صله
کوشی کاف عربینک ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر دوریشدسین (یعنی سعی ایده‌سین دیمکدر
(محصول بیت) اگرچه عاقل قتنده واوکنده ایسم اولمق (یعنی سکوت ایلمک ادبدر (حاصلی
معقولدر اما مصلحت وقتنده اول یکدر که سوزه چالشه‌سین یعنی سکوت ممدوحدر (اما هر یرده
دکل بلکه تکلم ایلمامکدن ضرر ونقصان مترتب اولسه انده سکوت مذمومدر * دو چیز طیره
عقلست دم فروبستن * بوقت گفتن وگفتن بوقت خاموشی * بو بیت اوله نسبت ایله مقام

ردابن سید علی ولامعی وسروری
ردکافی ودقایق الحقایق

مطلـــ

رد لامعی

رد کافی

تعلیلده واقعدر (چیز نسنه دیمکدر (طیره معلوم اولا که فارسی دالده سکز حرف اولماز (قطعه)
هشت حرفست آن که اندر فارسی نایدهمی) (تا نیاموزی نباشی اندرین معنی معاف) (بشنواز
من این حروف ویاد کیر ای اهل دل (ثاو حا وصاد وضاد وطا وظا وعین وقاف) پس
سکز حرفک بریسی موجود اوله بو دلده یا تحریفات عوامیه‌دندر ویا غیری دلدن منقول (پس
طیره‌نک اصلی تیره در لفظ مشترکدر غضبله بولانق معناسی بینده (امدی التباس لازم کلمسون دیو
غضب معناسنه اولانی طایله یازدیلر (بونده عقله اضافت مصدرک مفعولنه اضافتیدر وهمزه
مجتلبه اضافت ایچون کلمشدر (تقدیری سبب طیرهٔ عقلدر (دم بونده نفس در (فروفانک ضمیله
بونک کبی یرلرده محض تأکید ایچوندر نفس بغلامق ترک تکلمدن کنایتدر گفتن قرینه‌سیله (بوقت
باحرف ظرف واضافت ظرفک مصدرینه در (واو حرف عطف گفتن مصدرینی دم فروبستنه
عطف ایدر بوقت خاموشی اضافتی سابق کبیدر ویا حرف مصدر (محصول بیت) ایکی نسنه
عقلک غضبنه وبیحضور لغنه سبب در (بریسی تکلم لازم اولدقده سکوت ایدوب خاموش اولمق
(وبریسی ساکت وخاموش اولاجق وقتده تکلم ایلمک (حاصلی سویلیه جک وقتده سویلمک
وسویلمیجک وقتده سویلمک (زیرا ایکسندنده ندامت حاصل اولور که سبب غضب عقلدر
(مصراع ثانینک معناسنده ایکی نسنه عقلی غضبه کتورمجیدر دیوب (منه سنده طیره
بونده مصدر بمعنی فاعلدر دیین عندی سویلمش (وطیره خفت معناسنه دردین
اثرنجه کتمش * فی الجمله زبان از مکالمهٔ اودر کشیدن قوت نداشتم وروی از محاورهٔ
اوکردانیدن مروت ندانستم که یار موافق بود ومحب صادق * مکالمهٔ او مکالمه مصدر در
مفاعله بابندن سویلمک وسویلشمک مشارکت بین الاثنین در (او ضمیر غائب یار قدیمه راجعدر
(اضافت مصدرک مفعولنه در (در حرف تأکید (کشیدن چکمک زبان مقدم مفعولیدر (محاوره
ومحادثه برمعنایه در مصاحبت دیمکدر (کرد انیدن بونده دوندرمك دیمکدر اعراض ایلمکدن
کنایتدر (روی کردانیده‌نک مقدم مفعولیدر (فقرهٔ اولیده‌کی کبی (که حرف تعلیل (محصول ترکیب)
حاصل کلام یار قدیمله سویلشمدن دیلی چکمکه قوت طوتمادم (یعنی انکله مکالمه‌دن ساکت
اولوب سویلشمامکه قادر اولمادم (دخی انکله مصاحبت ایلمکدن یوزم دوندرمکه مروت بلمدم
حاصلی مصاحبتندن کلیا اعراض ایلمکی معقول ومناسب کورمدم (زیرا یار موافقم ومحب
صادقم ایدی * بیت * چوجنک آوری باکسی برستیز * که ازوی گزیرت بود یا گریز * بو بیتی
بر رساله مزده کمال تحقیقله تحقیق ایلمشز مراد ایدن انده کورسون (چو ادات تعلیل (جنک آور
وصف ترکیبی در (آوریدندن وباضمیر خطاب چونکه جنک آورسین مراد حقیقتده جنک آورلك
دکلدر بلکه قصه‌دن حصه در (یعنی چونکه الکدن ایش کلور دیمکدر (با حرف مصاحبت
برستیزه متعلقدر ماقبلنه دکل (کسی یا حرف وحدت نوعیه (بر حرف تأکید (ستیز فعل امر مفرد
مخاطب اونکولک (یعنی لج وعناد ایله دیمکدر (که حرف رابط صفت (وی واوک فتحی ویانک سکونیله
اوکبی ضمیر غائبدر هو معناسنه (گزیر کاف عجمینک ضمی وزانک کسریله ضرور تسزلك معناسنه‌در
عربیده (بدکبی ادات نفی (یعنی ناداخل اولیجق ضرورت معناسنی افاده ایدر (نته که حضرت
مولانا جامی قطعه‌ده ایکسینی بله جمع ایدوب بیورر (قطعه) علمی که ناگزیر تو باشد بدان گرای)
وآنرا کزان گزیر بود جست وجومکن) (وآنکه که حاصل توشود علم ناگزیر) (غیراز عمل بموجب
اوارز و مکن) (ملا حضرتلری اوغلنه نصیحت بیورر (بر علم که سنک ضرورك یعنی سکا لازم
وضروری اوله اکا میل ایله (اما اول علمی که اندن ضرورك ولازمك اولمیه جست وجو ایله (یعنی
اکا طالب اولمه اندن صکره که سکا علم ناگزیر یعنی ضروری علم حاصل اوله حاصلی علم ضروری که سکا

رد شمعی
ردکافی

حاصل اول عالم نا کزر ایله (یعنی موجبیله و مقتضاسیله عملدن غیری نسنه ارزو ایله دیمکدر — یارناکزیر ضر و رتسز یار دیمکدر صح
(بیت) تو یی که دردو غمت بار ناکزیر منست) (جفا و هرچه رسد از تو دلپذیر منست) نظامی
مخزن الاسرارده بیورر (بیت) هست زیاری همه را ناکزیر) (خاصه زیاری که بود دست کیر)
هرکسه بریاردن ضروری در دیمکدر (حاصلی بو بیت مزالق الاقدام واقع اولدیغیچون مکرر
ابیات استشهاد ایراد ایلدك (اکرچه که عادتمز دکلدر (وتا ضمیر خطاب (بود فعل مضارع
مفرد غائب (کزیرك اوله دیمکدر (یا حرف عطفدر عربیده ام واو کبی کریز معطوفدر (کزیره
بونده اسم مصدر در قاچه معناسنه نفرت دیمکدر (کریزیدن کریختن دن دکل (کریز — رد لامعی
بونده کریختن معناسنه در بن اسم مصدری بلمزیمش (محصول بیت) چونکه جنك آورسین — رد شمعی
یعنی صواش اریسین والکدن لج وعناد وجدال کلور بر نوع کمسه ایله لج وعناد وجدال ایله که
اندن احتیاجسز لکك وضرورتسز لکك اوله (یعنی اکا هیچ بر وجهله احتیاجك وضرورتك
اولمیه ویا اندن نفرتك وکریزك اوله (یعنی اندن قاچمك واعراضك اوله (اما بو بکا کلن یارقدیم
بنم ضرورتلی وناکزیر ومحتاج الیه دوستم ومحبم ایدی واندن هیچ بر وجهله کریز ونفرت واعراضم
یوق ایدی (بو بیت بوستانده کلور ومعناسی بونك بودر (پس معلوم اوله که عموما شراح بو بیتك — رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
معناسنده واصل اولمامشلر وبعضیسی شویله اطناب کلام واکثار مقال ایلمش که مأل ونتیجه سی
محض ژاژ باقل بلکه اندن دون وسافلدر تأمل ندر * بحکم ضرورت سخن کفتیم وتفرج کنان
بیرون رفتیم * بحکم با حرف مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق بالضروری
دیمکدر (سخن کفتیم سوز سویلشدك ویا سویلدك (تفرج لغتده انکشافدر (یعنی آچلمق وغمدن
قورتلمقدر اما سیر محلنده مستعملدر بونده ده مرادسیر در (تفرج کنان اصلی تفرج کن در (یعنی
وصف ترکیبی در (والف ونون مبالغه معنالرینی افاده ایدر تفرج ایدرك دیمکدر (بیرون
طشره (یعنی شهردن طشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك دیمکدر (محصول فقرتین) وقتا کیم
کلن دوست بنم یارنا کزیرم اولدیسه واکا هیچ بر وجهله استغنا واندن اعراض معقول کورلمدیسه
بالضروره انکله مکالمه یه ومحاوره یه کلدك وسیر ایدرك طاشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك
* در فصل ربیع که صولت برد آرمیده بود * وان دولت ورد رسیده * فصل لغتده ایرمقدر
اما بونك کبی یرلرده ییلك درت حصه سندن بر حصه سی مراد در بونده ربیعه اضافتله
تخصیص کسب ایلمش در (ربیع بهار زمانه دیرلر (پس فصل ربیع فصل بهار دیمکدر
ربیعه یا الحاق ایدوب وحدت نوعیه در دین کمسه جمیع نسخه لره مخالف یازدوغندن غیری — ردشمعی
معنایی افساد ایدر (که حرف رابط صفت (صولت لغتده بر کمسه نك اوزرینه صیچرایوب
هجوم ایلمکه دیرلر امابونك کبی یرلرده شدت وسورتدن عبارتدر (برده اضافتی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بردبانك فتحی ورانك سکونیله صوق معناسنه درکه فارسیده سرما دیرلر
(ارمیده ارامیدن مخففدر دکلمش دیمکدر ساکن اولمش معناسنه ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکل (بود بونده حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر (اوان همزه مقصوره نك — ردلامعی وسروری
فتحیله وقت معناسنه در (ورد واوك فتحی ورانك سکونیله عربجه کل معناسنه در (اوان دولت
ورد اضافتلری لامیه لردر (رسیده ایرشمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکل — ردلامعی
(محصول فقرتین) طاشره کندیکمز زمان ربیع فصلنده ایدی که شدت سرما ساکن
اولمش وکلك دولتی وقتی ایرشمشیدی یعنی کل آچلمشیدی ورده دولت اثباتی اول
جهتدندر که کل چچکلرك سلطانیدر نتکه خواجه حافظ بیورمشدر (بیت) افسر سلطان
کل پیداشد از طرف چمن) (مقدمش یارب مبارك باد بر سرو وسمن) (حضرت شیخك بو کلامنده

نوعا مسامحه وار زیرا شدت شتا اوا خر حسین و اول بهارده ارام ایدوب ساکن اولور
وکل خود بهار فصلینك اواسطنده آچلور (شویله که کل زماننده بردك وسرمانك نام ونشانی
هرکز کیمسه خاطرینه خطور ایلمز فتامل * بیت * پیراهن برك برد رختان * چون جامه
عیدنیك بختان * پیراهن الفله والفسز کوکلکدر که عربجه قمیص دیرلر (برکه اضافت بیانیه در
پیراق کوکلکی دیمکدر (جامه قفتان عیده اضافتی لامیه در بیرام قفتانی دیمکدر (نیکبخت
وصف ترکیبیدر دولتلو معناسنه (الف ونون ادات جمعدر ایکی قافیه ده بله (نیکبختانه اضافت
لامیه در (محصول بیت) بهاری توصیف ایدوب بیورور اغجلر اوزره پیراق کوکلکی ارباب
دولتك بیرام لباسی کبی ایدی یعنی یکی وتازه اور سلنمش وصولمش دکل ایدی فقرا لباسی کبی
(حاصلی اسیجقدن وصوقدن پژمرده وذبول دکل ایدی دیمکدر * قطعه * اول ارد بهشت
ماه جلالی * بلبل کوینده در منابر قضبان * اول معروف (ارد بهشت ماهه اضافتی لامیه در
مطلب — (وارد بهشت ماهك جلالی یه اضافتی بیانیه در (معلوم اوله که جمشید زماننه دك تاریخ اعتباری
یوغیدی اما انك زماننده حکمانك زیاده سیله غلوسی وکثرتی ووفرتی وارایدی (پس جمشید
تخت سلطنته جلوس ایلدیکنده اول کونی تاریخ قودیلر اندن صکره هر عظیم الشان
پادشاه که تخت سلطنته جلوس ایلسه اول کونی وایی ویلی تاریخ ایدرلردی (یزدجرد بن
شهریار بن نوشیر روانه کلنجه که آخر ملوك عجمدر (پس انك جلوسنده تاریخ ایلدیلر دیلرکه اول
کون هجرة نبینك علیه الصلاة والسلام اون برنجی سنه سنك ربیع الاولنك یکرمی ایکنجی کونی ایدی
وبو تاریخ مستمر اولدی سلطان جلال الدین ملکشاه بن الب ارسلان سلجوقی تخت سلطنته
جلوس ایدنجه که اول کون هجرت مذکوره نك دورت یوز یتمش اش سنه سنك مبارك رمضاننك
سکزنجی کونی ایدی واول کون شمس نصف نهارده رأس حمله داخل اولمش ایدی
(پس بعضی حکما اول کون مبارك باده وارمش ایدی جمله دن بری عمر خیام ایدی که اول
زمان رصد کواکب ایدوب صاحب زیج اولمش ایدی (پس پادشاه مجلسنده الکلام یجر الکلام
حسبنجه مصاحب ارصاد وازیاجه مؤدی اولدی وتواریخ قدمادن مصاحبت ایلدیلر
بواثناده عمر خیام بیوردی که نه ضرورت که بز قدما تواریخنه اعتبار ایده وز سعادتلو پادشاهك
بو کوندن جلوسنی تاریخ ایده لوم جمله سی بو سوزه قائل اولدیلر واول کونی واول ایی واول ییلی
تاریخ ایلدیلر واتفاق ایلدیلر که ایلرینك اسامیسنی یزدجردی ایلرینك اسامیسنی ایلیه لر
(وابتداء سنه فروردین ماهدن اوله (یعنی شمس رأس حمله داخل اولدوغی کون فروردین
ماهك اولی اوله واتفاق ایلدیلر که اول کونه شنلکلر وشادمانلقلر اوله شویله که سلطان
جلال الدین زماننده بو کونه رعایت سنه بسنه زیاده اولدی وصکره کلن سلاطین دخی
بو رعایت اوزره اولدیلر الی یومنا هذا (پس بو کونه رعایت والتفات رسوم اعجامدن اولدی
مطلب — (غرابت بونده در که بعض مفتیلر فتوی ویرمش که نوروز کوننده سیره واروب اول
کونه تعظیم ایلین کافر اولور دیو اول رعایتی وتعظیمی کفر اولان نوروز وزرومده
قزل یمورده کونیدر بو نوروز دکلدر (نتکه خلاصهٔ فتاواده بیورر * من اهدی
بیضة الی المجوس یوم النیروز کفر * ومجموع نوازلده بیورر که * اجتمع المجوس یوم
النیروز فقال مسلم سیرة حسنة وضعوها کفر * وبونلردن غیری کتابلرده بو اسلوب اوزره
فتوالر واقعدر که اکا بعضی کتب فارسیده نوروز خوارزمی دیرلر که اکا جمیع نصاری
اعتبار ایدوب رعایت ایدر بلکه عید اکبرلری اول کوندر یتیمة الفتاواده بو نوروزه
نیروز مجوس دیمشدر (اما مذکور نوروزی کفره بلمز مکر که اهل اسلامدن

اشیده لر (پس تاریخ یزدجردی آیلرینك اسامیسی بونلردر كه ذكر اولنور * نظم *
زفروردین چو بكذشتی مه ارد بهشت آید) (بمان خرداد وتیرانكه كه مردادت همی باید) (پس
از شهریور واز مهر وابان آزرودی دان) (كه بر بهمن جز اسفندارمز ماهی نیفزاید) (ایمدی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی
بو اعتبار اوزره اردبهشت فصل بهارك ایكنجی آییدر (پس جلاله اضافت ونسبتی اردبهشت
یزدجردیدن احتراز ایچوندر كه اول بوندن اون سكز كون مقدمدر (معلوم اوله كه اردبهشت
لفظنی ماهه اضافت ایدنلر خطای فاحش ایدرلر زیرا مذكور آیلرك اسملری ماهله مركبدر
(مثلا فروردین ماه (وارد بهشت ماه (ومرداد ماه دیرلر (مصراعك معناسی اولوقت جلال
شاهنه منسوب اولان تاریخ قریه اوزره دیین خطا ایدوب اظهار جهل ایلمش (زیرا تاریخ قمری
عربه مخصوص صدر باقیسی هب شمسیٔ حقیقیدر (بلبل مبتدا كوینده خبری كوینده بونده مجازا
ردشمعی وكافی
نالنده معناسنه در (منابر منبرك جمعیدر كسر میمله ضرب بابندن آلت ارتفاع دیمكدر مصدری
نبر كلور نونك فتحی وبانك سكونیله (قضبان قافك ضمی وكسری ایله قضیبك جمعیدر
بداقدر غصن معناسنه اما قافك فتحیله اوقورلر قضبانه موافق اولسون ضادك ماقبلی
مفتوح اوله ده (محصول بیت) یارقدیمله سیره چقدوغمز زمان جلال الدینه منسوب
اردبهشت ماهك اولیدی بداقلر منبرلرنده بلبل كوینده ایدی * بر كل سرخ ازنم اوفتاده لالی *
همچو عرق بر عذار شاهد غضبان * (كل سرخ بیانیه در قزل كل دیمكدر (نم چه در كه
كیجه یغار (اوفتاده واوله واوسز لغتدر واوسز یازوب واویله ده لغتدر دیین معلومدر كه
ردسروری
ناموزون اوقورمش (لالی الف ممدوده ایله لؤلؤنك جمعیدر اینجولر دیمكدر (درعرق (عذاردن
بونده یكاق مراد در رخسار دیمكدر شاهده اضافتی لامیه در وغضبانه بیانیه (شاهد بونده
محبوب معناسنه در (وغضبان عطشان وزنی اوزره صفت مشبهه در غضبناك معناسنه یعنی
غضبلی دیمكدر (محصول بیت) قرمزی كلك اوزرینه چه دن اینجولر دوشمش ایدی خشمناك
محبوبك عذارینه در دوشدوكی كبی (حاصلی سیره كتدوكمز زمان جلال الدین تاریخی حسابنجه
ارد بهشت ماهك اولیدی كه بلبل منابر اغصانده مترنم وغزل سرا ایدی كل سرخك اوزرینه ده
چه دن اینجولر دوشمیدی یعنی اینجو كبی چه دوشمشیدی قاقش دلبرك یكاغنه عرق دوشدیكی كبی
(حاصلی قزل كلی غضبدن قزرمش محبوبك رخنه وكل اوزره دوشمش نمی دخی اوزره عرق
قطره لرینه تشبیه ایلمش وبو تشبیه تشبیه مطلقدرلر زیرا كلی رخ جانانه ورخ جانانی كله وعرق
عرق جانانه وبالعكس تشبیه جائزدر * شب را ببوستان یكی از دوستان اتفاق مبیت افتاد * معلوم
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی
اوله كه بو كتابك بو محلی اسكی نسخه لرده بویله واقعدر وفی الواقع بویله كرك تا كیم اشاغه ده
دیدمش ضمیرینی ارجاع ایلمده تردد واقع اولمیه یعنی مرجوع الیه یار قدیم اوله بلا تردد (پس
عموما شراح بو مقامدن غفلتله كچمشلر تأمل تدر (شب كیجه (ورا ادات مفعول (وبا حرف
ظرف (وبوستان واوله فارسی وواوسز عربیدر (یكی یه اضافتی لامیه در (از دوستان از
من تبیین كبی یكیٔ بیان ایدر دوستلردن برینك بوستاننده دیمكدر (اتفاق مصدردر افتعال
بابندن اصلی اوتفاق ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی (واو حرفدر حروف مجهوره دن
وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون واوی تایه قلب ایدوب
ینبوت بجه لمك دیمكدر
تابی تایه ادغام ایلدیلر (مبیت مصدر میمیدر بیتوتت معناسنه بات بیبت دن ضرب بابنك
اجوف یائیسندن افعال ناقصه دن بجه واقع اولان مصادرده مستعملدر ظل كوندز واقع
اولانده كبی (بات زید عروسا) (وظل زید امیرا كبی (افتاد واقع اولدی دیمكدر (محصول تركیب)
كیجه یعنی سیره چقدغمز كونك كیجه سی دوستلردن برینك بوستاننده اتفاق بجه لمك واقع

اولدی

اولدی (حاصلی سیره كتدیكمزده بجه طشره ده قالمق اتفاقی بوغیدی لكن اتفاق
دوستلردن برینك بوستاننده اخشاملدق * موضعی خوش وخرم ودرختان دلكش درهم *
كیجه لدكلری بوستانی وصف ایدر (موضع اسم مكاندر جای معناسنه (ویا حرف وحدت
جایی دیمكدر (خوش كوزل (خرم خانك ضمی ورای مشددك فتحیله (تشدید غلبهٔ استعمالدن
ناشیدر نتكه خسرو بیورر (بیت) ای سراپای معدن خرمی) (جسم تو بردلم نهادكر) (بونده
خرمی ده تشدید یوقدر بلكه اصل اوزره مخفف كلشدر نتكه سابقا بیان اولنمشدر (ایمدی
خرم لغتده شاد معناسنه در اما بونك كبی یرلرده آب وچمن وچیچكله اراسته وپیراسته مكان
مراد در (درختان دلكش بیانیه در (دلكش وصف تركیبیدر (كشیدندن كوكل چكیجی یعنی
كوكل الیجی معناسنه (درهم لغتده قرشمورش معناسنه در اما بونده اغچلرك صقلغندن ودالّلری
وبداقلری بری برینه قرشمقدن عبارتدر (محصول فقرتین) بجه لدیكمز بوستانك بعض یری
جار وچمن وآب روان ایله مشرف ومزین ایدی وبعض یری كوكل الیجی درخت میوه دن مملو
ومشحون ایدی (حاصلی اولكی فقره سی چمن زار اولان یرینی وصفدر (وایكنجی فقره سی
درختان میوه ایله پراولماسنی تعریفدر (درختانی درهم ایله توصیف اول جای لطیف حد ذاتنده
رد كافی
بر كوهی مقام اولدوغنی افاده ایدر دیین درختانی اودون اغاجی ظن ایلمش عفی الله عنه
* كفتی كه خردهٔ مینا برخاكش ریخته وعقد ثریا از تاركش درآویخته * كفتی فعل ماضی
مفرد مخاطب شرط محذوفه جوابدر تقدیری اكر دیدی كفتی دیمكدر خطاب عام طریقیله
(كه حرف بیان (خرده اوواق دوك دیمكدر (مینا بونده یشیل صرچه درانك اوواغی دیمكدر
(برخاكش ضمیری موضعه راجعدر (ریخته اسم مفعولدر ریختندن دوكلمش دیمكدر (عقد
بونده بوغمدر (وثریا ثانك ضمی ورانك فتحیله اولكریلدزینه دیرلر فارسیجه پروین وپرن
دیرلر اضافت بیانیه در (تارك رانك فتحیله دپه یه دیرلر یعنی هرنسنه نك دپه سنه وذوروغنه
دیرلر (وشین ضمیر درختانه راجعدر (دراویخته در حرف تأكید وآویخته اسم مفعولدر
اصلمش معناسنه (محصول فقرتین) لف ونشر مرتب طریقیله بیورر (اكرسن اول موضعی
ودرختانی كوریدك دیرایدك كه اول موضعك خاكی اوزره یشیل صرچه اوواغی دوكلمش
چمن انواع شكوفه ایله ململ اولدوغنی لمعان وبرقانده یشیل صرچه یه تشبیه ایلمش واول
درختانك دپه سندن اولكر دیزیسی وبوغمغی اصلمش وصارقش المانك وامرودك وكرازك
وغیرینك طوب طوب اولان چیچكنی عقد ثریایه تشبیه ایلمش (خاكش ضمیرینی بوستانه ارجاع
ردشمعی
ایدوب بیان معناده اوراق درختانی ذكر ایلمك غریب تصرفدر (وفقرهٔ ثانیه ده دخی اولكر
ردسروری
بوغمغی یعنی عقده بكزر ثریا اول درختلرك فرقندن اصلمشدر دین تشبیهده اغراب ایلمش
ردشمعی وكافی
(فقرهٔ ثانیه ده تاركش بدلی تاكش دیدی فقرهٔ اولی ایله صنعت ترصیع اولوردی دینلر
معلومدر كه صنعت ترصیع نه اولدوغنی ونیجه اولدوغنی بلمزلریمش (بلكه خاك وتاك بینده
رد كافی
تجنیس مطرف وریخته وآویخته بیننده سجع مطرف اولوردی (بو ایكی فقره نك بیاننده
اطناب مقال واكثار كلام ایده نك بنكی خیالاتنه التفات اولنمسون كه صداع ایراث ایدر * قطعه
* روضهٔ ماء نهرها سلسال * دوحهٔ سجع طیرها موزون * روضه لغتده چندر مرغزار
رد لامعی
معناسنه اما بونده موضعی خوش بیوردوغیدر مبتداء محذوفه خبردر (تقدیری هی روضة در
ماء صویه دیرلر آب معناسنه (ماء الف ممدوده ایله بوراده صو دیمكدر دیین اصطلاح قومی
فراموش ایلمش (زیرا الف ممدوده شول الفدر كه زائد اوله واندنصكره همزه اوله كساء ورداء
الفی كبی (نهر نونك فتحی وهانك سكونیله بونده ارمق معناسنه در (مانك نهره ونهرك ضمیره

سكيجي سينك كسري وصاغر ديدكلري كافك كسريله در للطابع

اضافتي لاميه‌لردر (وضمير روضه يه راجعدر (سلسال سكيجي ديمكدر خوشكوار معناسنه يعني
خفيفدر ثقيل دكلدر (حاصلي منهضم ديمكدر (ماء مبتدا وسلسال خبري وجملهٔ اسميه صفت
روضه‌در (دوحه اولو اغاجه ديرلر اسم جنس اولوب قليله وكثيره شامل اولدوغي جهتدن
ومقام حسبيله كثرت اشجار ابهام ايدر (بوده مبتداء محذوفه خبردر هي دوحة ديمكدر (سجع
كوكرجنك وقمرينك وغيري قوشلرك اوتمه سنه ديرلر امابونده طيره اضافت سببيله مطلق
اواز معناسنه تحرير اولنمشدر (طير قوشه واوچغه ديرلر مشترك لفظدر واضافتلر سابق كبيدر
(موزون معروف (بونده ده سجع مبتدا وموزون خبري وجملهٔ اسميه صفت دوحه در وضمير
دوحه يه راجعدر هي روضة ضميرهي واردقلري بوستانه صرف ايدوب معناسني يعني اول
بوستان برباغچه در دين محلنه صرف ايلامش وهي دوحة معناسنده يعني انده اولان درختلك
هر بري بردوحه‌در ديد وكيده مقامه مناسب دكل (محصول بيت) ايكي فقره‌يي ده لف ونشر
مرتب طريقيله ذكر ايلدوكي كبي بو ايكي مصراعده اول منوال اوزره يعني روضه موضع
خوشدن عبارتدر ودوحه درختان دلكشدن امدي اول موضع برمرغزار ايديكه ايرمغنك صويي
خفيف وسكيجي ايدي يعني نقدر ايچسك ضرر ايلمزدي بلكه فوري هضم اولوردي حاصلي صوينك
زياده ايلو كندن كنايه‌در اول درختان دخي براغچلق ايدي كه قوشلرينك اوازي يعني ترنمات
ونغماتي لطيف وموزون ايدي حاصلي چمنزاري دلبرودرختاني دلكش ايدي ايكي مصراعده
محذوف ضميري موضعه صرف ايدوب محل اعتباريله روضه وحال اعتباريله دوحه در دين
مذكورلف ونشردن اگاه دكل ايمش * ان پر ازلالهاى رنكارنك * وين پر ازميوه‌هاى كوناكون *
ان اسم اشارتدر روضه‌يه (پر طلو (رنكارنك رنك رنك ديمكدر (يعني مختلف رنكلي لاله لردن طو پطلو
ايدي (وين اصلنده واين ايدي همزهٔ وصل ايله ساقط اولدقدنصكره كسره‌سي واوه نقل اولندي (ميوه
يمشه ديرلر (وها ادات جمعدر (كوناكون دورلو دورلو ديمكدر يعني انواع ميوه دن بونده بالقوة
تقدير ايلمك كرك كيم كلامده تناقص لازم كلميه فتامل (محصول بيت) اول روضه رنكارنك لاله لردن
مملو ايدي واول دوحه بالقوة دورلو دورلو ميوه لردن طو پطلو ايدي حاصلي اغچلر اودون اغاجي دكل
ميوه اغاجي ايدي * باد در سايهٔ درختانش * كسترانيده فرش بوقلمون * باد مبتدا (درختانش ضميري
بوستانه راجع اولمق قابل وميوه هايه راجع اولمق جائز روضه‌يه وموضعه ارجاع ايدنلر بي وجه
ايلمشلر كسترانيده الف ونون كه ادات تعديه درضرورت وزن ايچون كلمشدر زيرا كسترده متعديدر
ادات تعديه يه احتياجي يوقدر (و بونده ايكي مفعولده اسمز كه حرف تعديه يه محتاج اوله خبر مبتدادر
باد دوشه مش ديمكدر (فرش دوشن نسنه‌يه ديرلر (بوقلمون بونده كلستاني كمخا ديدكلري قماشدر
كه هر نه جانبدن نظر ايلسك بردرلو كوريتور حاصلي الوان مختلفه شكلني كوسترر (زيرا باد
حركت ايلدكجه ميوه اغاجلرينك چچكي يشيل چمن اوزره دوكر وچمن اراسنده ده بيتمش
انواع والوان شكوفه اولغاندر پس چمن بوقدر شكوفه ايله ملمع اولنجه بالضروره بوقلمون شكل
اولور امدي فرشي حركت باده اسناد بو جهتدندر بعض شارحين بروجهله دخي تقرير بيورديلر
ليكن اول تقرير وجود شمسه مخصوصدر وبزم ذكر ايلديكمز عامدر فتامل (محصول بيت)
اول بوستانك وياول ميوه نك اغچلري سايه سنده باد بوقلمون شكل فرش دوشه مش تقرير
اولان وجه اوزره * بامدادان كه خاطر باز امدن برراى نشستن غالب امد * بامداد و بامدادان صباح
وقتنه ديرلر (كه حرف رابط صفت (خاطر بونده فكر معناسنه در راى قرينه سيله اضافتي لاميه در
(بازامدن كرو كلمك يعني باغچه دن شهره وامرزه كتمك فكري (برراى نشستن اول كون باغچه ده
اوتورمق فكري اوزره (حاصلي بو كون باغچه ده اوتورالممي يوخسه شهره كيده لممي اورته سنده

رد كافي

رد شيني

رد سروري وشمعي وكافي

ردسروري

مترددد اولدم عاقبت كتمك فكري اوتورمق فكري اوزره غالب كلدي * ديدمش دامني كل وريحان
وسنبل وضيمران فراهم اورده وعزيمت شهر كرده * ديد مش ضميري يارقديمه راجعدر (دامني
ياحرف وحدت (ريحان فسلكن ضيمران ضادك فتحي وياءنك سكوني وميمك ضميله سلطان بركي
وبك بركي ديدكلري بردرلو فسلكندر كه عجم اكا بك بني ديرلر بانك ضميله (فراهم اورده ديوشرمش يعني
جمع ايلمش (وعزيمت شهر مصدرك مفعولنه اضافتيدر شهره كيتمكي نيت ايلمش (محصول تركيب)
شهره كتمك فكري اوتومق فكري اوزرينه غالب كليجك مصاحبمي كوردمكه براتك انواع شكوفه
جمع ايلمش وشهره كيتمكي قصد ايلمش (معلوم اولا كه كل وسنبل وريحان وضيمران زمانلري متخالفدر كه
برزمانده جمع اولمزلر پس كلام تخييلي اوله ويا تغليب قصد اولنه * كفتم كل بوستان راچنانكه داني
بقايي نباشد وعهد كلستان راوفايي نه وحكما كفته اند هرچه نپايد دلبستكي رانشايد كل بوستان لاميه در
ورا ادات تخصيص (چنان كه انچلين كه ديمكدر (داني فعل مضارع مخاطبدر ايندندن بلورسين
ديمكدر بقا ثبات وقرار ديمكدر و ياحرف تنكير حرف وحدت دكل (وعهد كلستان اضافتيده
لاميه در (ورا ينه حرف تخصيص وفايي ياسيده حرف تنكيردر حرف وحدت دكل (نه حرف نفي درنباشد
ديمكدر (وحكما يعني اصحاب حكمت وارباب عقل (نپايد فعل نفي مستقبل مفرد غائبدر
پايندن (يعني ثابت وقرار اولمين ديمكدر (يعني اكلنمين وطورمين دلبستكي (دل كوكل (بستكي
ياحرف مصدر باغليلق ديمكدر (ورا حرف صله در با معناسنه (نشايد فعل نفي مستقبل مفرد غائب
لايق دكل ديمكدر (محصول تركيب) ديدم بوستان كلينك شويله كه بلورسين بقاسي اولماز سريع
الزوالدر (وكلستان زمانكده وفاسي اولماز (يعني كلستانك وجودي واعتباري كل ايله‌در (پس
كل كيدنجه كويا كه كلستان كتمش اولور زيرا ديكندن غيري نسنه قالماز وحكما وارباب عقل
(يعني عقلا ديمشلردر هرنسنه كه پايدار دكل (يعني ثبوتي وقراري يوقدر كوكل بغلمغه لايق دكل
حاصلي ربط قلب وتعلق خاطره سزاوار دكل * كفتا پس طريق چيست * بن بويله ديجك
دوست ديدي (پس طريق ندر (يعني باقي وثابت ندر كه اكا ربط قلب ايدوب كوكل اكلنجه‌سي
ايده‌لم * كفتم براي نزهت ناظران وفسحت خاطران كتاب كلستان توانم تصنيف كردن كه
باد خزان را بر ورق اودست تطاول نباشد وكردش زمان عيش ربيعش را بطيش خريف
مبدل نكند * براي باء اصليه ايله لاجل معناسنه در (نزهت نونك ضمي وزانك سكوني وهانك
فتحيله سرور وشادلق معناسنه در (ناظران دن مراد اهل مطالعه در واضافت مصدرك
فاعلنه در (فسحت فانك ضمي وسينك سكونيله وسعت معناسنه در (خاطران الف ونونله جمع
اولدي شذوذا واضافت مذكور كبيدر (كتاب كلستان بيانيه در (كلستان لغتده كلكدر اما
بونده براعة الاستهلال طريقيله ذكر اولمشدر كه بو كتابك اسمي اولاجقدر (توانم فعل مضارع
متكلم وحده در قادرم ديمكدر (كتاب مفعول اولي (وتصنيف مفعول ثانيسي وتوانم معني جهتندن
كردن مصدرينه مقيددر (كه حرف رابط صفت بادخزان لاميه در تقديري باد فصل خزاندر
(ورا ادات تخصيص و(بر حرف استعلا و(با حرف صله در (ورق او لاميه در (دست تطاول
بيانيه در مراد ظلم وتعديدر بو كتابده بو معنايه نيجه برده كلور (كردش اسم مصدر در كرديدندن
وبو شينك ماقبلي دائما مكسور اولور نتكه ضمايرك ماقبلي مفتوح اولور الاضرورت وزن
ايچون كاه ساكن اولور (زمانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتي كبيدر (كردش زماندن مراد
فصول اربعه‌نك تعاقب وتواليسيدر (عيش عينك فتحيله لغتده ديرلكدر اما بونده ذوق وصفا
مراد در (با حرف صله (طيش طانك فتحيله خفت وسبكسارلق معناسنه‌در (وخريفه اضافت
مصدرك فاعلنه در تقديري بطيش فصل خريفدر (كردش مبتدا (ونكند خبري (وعيش

رد شمعي

ردشمعي

نكندك مفعول صريحى و بطبش غيرصريحى ومبدل مفعول ثانئ صريحى (محصول تركيب)
ديدمكه ناظرلرك واهل مطالعه نك سرورى وشادلغيچون دخى قاريلرك خاطرلرينه انشاده
ومعرفتده وسعت ويرمك ايچون (يعنى اوقيان منشى واهل معرفت انشاده ومعرفتده كامل اولمغيچون
(كلستان كتابنى تصنيف ايلمكه قادرم كه خزان يلينك انك يپراغنه تعدى و تجاوز الى اولميه يعنى
ضرر ايدوب برك و بارينى دوككه قادراولميه (يعنى دخى زمانك وفصولك تعاقب وتوالبسى انك
بهارى ذوق وصفاسنى خزان فصلنك خفتنه تبديل ايده ميه (يعنى بركتاب تأليف ايلمكه قادرمكه
فصل خزان وشتانك وبارنى دوكوب برهنه وعريان ايلمكه قادراولميه دنيا كلستانلرينى ايلدكى كبى
* مثنوى * بچه كار آيدت زكل طبقى * از كلستان من ببرورقى * بچه باحرف صله (ايد فعل مضارع — ردشراح
مفرد غائبدر ايدندن وتاى خطاب ضمير منصوب متصل مفعول صريحى (و زكل غيرصريحى وطبق
فاعلى وياحرف وحدت طبقدن مراد اچلمش كلدر زيرا اچلمش كله ورد مطبق دير عرب (پس
كلدن برطبق و برطبق كلدن دينلر بومعنايه واصل اولمامش وهيچ تعرض ايلميلرده كذلك — رد ابن سيد على ولامعى وسرورى وشمعى وكافى
والاتعرض ايدرلردى (ببرباى اولى بونك كبى يرلرده نظرفاى عجم مكسور ور و ستايلرى مضموم
اوقورلر (پس ضمه يه تخصيص روستاييلقدر (و برفعل امردر بريدندن بانك فتحيله بردندن دكل (ورقى — ردابن سيد على وسرورى
ياحرف وحدت بونده ورقدن كتابدن بريپرقدر مراد يعنى بركاغد (محصول بيت) سنك نه ايشيكه — رد ابن سيد على وسرورى
كلور يعنى نه كاريكه يارار برمطبق كل بنم كتاب كلستا نمدن بركاغد مقدارى خاطريكه آل
يعنى حفظ ايله كه بيك كل مطبقدن انفعدر خطاب عامدر * كل همين روز پنج وشش باشد *
وين كلستان هميشه خوش باشد * كل مبتدا (و باشد خبرى (و روز ظرف زمان و پنج وشش
اضافت بيانيه در (وهمين انجق ديمكدر (هميشه دائم ديمكدر خوش واو رسميله ور وم ضميله بونده
خوب ولطيف معناسنه در قافيه ايچون خامفتوح اوقوردين خوب سويلمدى (محصول بيت) — رد ابن سيد على وسرورى
بو بيت بيت اوله مقام تعليلده واقعدر زيرا كل بش التى كون اولور انجـق يعنى سريع الزوال
وقصير عمردر اما كلستان دائماتر وتازه ولطيفدر حاصلى نه صولر ونه قورر ونه چورر * حالى كه
من اين سخن بكفتم دامن كل بريخت ودردامنم اويخت كه الكريم اذاوعدوفا * حالى باحرف حدت
برحالده (كه من اين سخن بكفتم بن بوسوزى سويلدم (دامن كل اضافتى لاميه در ادنا ملابسه
ايله يعنى كل ايچنده اولمق اعتبار يله پس دوكلن كلدرانك دكل بريخت باحرف تاكيد (ريخت فعل
ماضى مفرد غائب دوكدى ديمكدر (دردامنم درحرف صله دربا كبى (او يخت بونك يرلرده ياپشدى
معناسنه درنتكه كلسه كرك ان شاء الله تعالى غلام عجمى حكايه سنده كه بدودست درسكان كشتى
اويخت يعنى ايكى اليله كمينك دومنه ياپشدى ديمكدر (الكريم مبتدا (اذاوعد زمان استقبال
ايچون ظرفدر معناى شرطى متضمن جملهٔ فعليه يه مضاف اولور جمهورنحويين مذهبنده وكنديده
عامل جوابيدر كه وفافعليدر وجملهٔ ظرفيه خبرمبتدادر (محصول تركيب) همان كه بن يارقد يمى
كلدن منع ايدوب كتاب كلستانى تصنيفه قدرت اظهار ايلدم كانه كه تأليفنه وعده ايلمش اولدم
زيرا اندن منع وبوكه ترغيب وعد معناسنى متضمندر پس بو كه بناء الكريم اذاوعدوفا يوردر
* فصلى دودر ان چند روز تفاق در بياض افتاد * (فصلى باحرف وحدت دو واور سميله
ايكى ديمكدر برايكى فصل معناسند ظاهر بونده فصلدن مراد بابدر زيرا بو كتابده فصلله
ملقب ومسمى نسنه يوقدر چنديچه (درحرف صله در بامعناسنه بياضه دوشمكدن مراد تحرير — رد ابن سيد على وسرورى
وكتابت اولدى ديمكدر اكرچه مسوده دن بياضه چقمغه قرينه يوقدر اماعدمنه ده يوقدر
ايكى سنه ده محالك تحملى وار (پس هر برينه حكم قرينه سزدر اكثرنسخه ده درهمان روز واقعدر
ليكن مبالغه يه حمل اولنماسون ديو بونسخه يى اختيار ايلدك (محصول تركيب) برايكى فصل اول

برقاح

برقاح كوننده اتفاق بياضه دوشدى يعنى تحرير اولدى و ياسوده دن بياضه چقدى ديمك
اوله و ياهمان اول كون بويله اولدى * در حسن معاشرت وآداب محاورت * حسنك معاشرته
اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (اداب محاورت لاميه در محاورت مكالمه معناسنه در
(محصول تركيب) فصل اول خلقله حسن زندكانه يى واسلوب اختلاطى وقانون مصاحبتى بلدرر
وايكنجى فصل اداب مصاحبت ومكالمه يى وطريق محاوره ومحادثه يى بلدرر بعضيلرديديلر اولكى
باب سابع وايكنجى باب ثامن در * درلباسى كه متكلما نرابكار ايد و مترسلانرابلاغت افزايد *
درادات ظرف درظرف اولدن بدل اقتاد فعلنه (لباس الفاظ وعبارتدن كنايتدر (وياحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (متكلماندن مراد فارسيجه سويلشنلردر (ورادات تخصيص
(بكار باحرف صله ايد فعل مضارع مفرد غائبدر ايدندن كلور ديمكدر (مترسلاندن مراد
منشيلردر (افزايد فعل مضارع مفرد غائب درارتورر ديمكدر (محصول فقرتين) مذكورايكى
فصل برلباسده واقع اولديكه متكلمان فارسينك ايشنه كلور يعنى اول ايكى فصلده واقع اولان
فوائد ولطايف برخوب الفاظ واطيف عبارت ايله ادا اولدى كه فارسى خوانلره لازم وطالب فرس
اولنلره مهمدر واهل ترسل وانشانك بلاغت وكمالنى زياده ايدر * فى الجمله از كل بوستان بقيتى
موجود بود كه كتاب كلستان بعون الملك المنان تمام شد * فى الجمله حاصل كلام (بقيتى باحرف
وحدت وياتنكير (محصول تركيب) حاصل كلام بوستان كلندن دخى بقيه موجود ايدى كه
كتاب كلستان ملك منان عونيله تمام اولدى يعنى اللهك عنايتيله تمام اولدى * وتمام انكه كه شود
بحقيقت كه پسنديده ايد ربارگاه شاه جهان پناه * اما كتاب كلستان حقيقتله اولوقت تمام
اولور كه مقبول كله يعنى مقبول اوله جهان صغنيجى و باجهانى صغندريجى پادشاه در كاهنده
(سايهٔ كردكار اضافتى لاميه در كر كار كرد كاف عربيله كردندن مشتق اسمدر رانك ودالك سكونيله
وكار ادات فاعلدر يجى معناسنه ستمكار وجفاكار كبى پس بونك كبى يرلرده كردكار فعال مطلق
معناسنه يعنى خدا (كافلرى عجميدر دين بوخصوصده عجميلك ايلمش و كاف عربينك كسرى — ردلامعى ردشمعى
ودالك ده دينلر بونك اصلنى بلمزلر يمش * و پرتو لطف پروردكار * رب معناسنه در پروردندن
(محصول تركيب) سايهٔ خدادر و خدانك لطفى پرتويدر (يعنى اثرلطفيدر * ذخرزمان * زمانك
ذخيره سيدر يعنى خلقك سبب حياتى و باعث معاشى ووسيلهٔ نظام وانتظامى در * كهف الامان *
(كهف مغاره معناسنه در بونك كبى يرلرده صغنيجق ديمكدر ملتجا معناسنه در يعنى خلق اكا پناه ايلمكله
نوائب روزكاردن ومكايد دهردن امن وامان بولور * المؤيد من السماء * مؤيد محكم معناسنه در
يعنى سمادن تأييد ونصرت وظفر بولمشدر سمايه اسناد مجازيدر * المنصور على الاعداء * دوشمنلرى
اوزره نصرت وظفر بولمشدر يعنى دشمنلرينه غالبدر * عضد الدولة القاهرة * عضد عينك فتحى
وضادك ضميله قولدر بازو معناسنه دولته اضافتى لاميه در وقاهره دولتك صفتى حاصلى دشمنلرينى
قهر وهلاك ايديجى دولتك بازوسى يعنى معينى وظهيريدر كه دولت وسلطنت انكله مستحكمدر
* سراج الملة الباهرة * سراج چراغ يعنى شمعك فتيله سنده يانان آتش بونده ضيا و نور
مراددر (ملتدن مراد دين اسلامدر (باهره زياده روشن بهر القمر ديرلر چون نورى كواكبك
نورينه غالب اولسه يعنى دين اسلام كه سائر اديانه غالبدر انك ضياسى ونوريدر ديمكدر بعض
نسخه لرده باهره يرنده زاهره دوشمش يلدريجى معناسنه * جمال الانام * جمال حسن معناسنه در
يوزه جمال ديدكلرى كوزللك انده ظاهر اولدوغيچوندر (انام خلق معناسنه در يعنى خلق
عالمك حسن و بهاسى يعنى حسن حاللرى ورونق كارلرى انك وجود پرجوديله در * مفخر الاسلام *
اهل اسلامك فخر ايدجكلرى (يعنى انك جوديله فخر ايدرلر كه بويله عاقل وعادل شاهزاده مز

وار دردیو * سعد بن اتابك الاعظم * بو القابله ملقب و بو اوصافله موصوف ابو بکرك
اوغلی سعددر (اتابك اعظم دن مراد ابو بکردر که بوندنصکره انك اوصافنی ذکر ایلسه کرك
* شاهنشاه المعظم * شاهنشاه سابقا مفصل ذکر اولنمشدر ملك الملوك المعظم دیمکدر
* مالك رقاب الامم * مالکك رقابه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (رقاب رقبه نك
جمعیدر بوینلر دیمکدر (امم امتك جمعیدر خلایق وطوایف مختلفه دیمکدر یعنی جمیع خلایقك
بوینلرینه مالکدر (حاصلی خلق عالم قوللریدر دیمکدر زیرا رقبه ایله جمیع بدندن تعبیر ایدرلر
* مولی ملوك العرب والعجم * مولی بونده افندی وصاحب معناسنه در (ملوك ملكك جمعیدر
پادشاهلر دیمکدر عربدن غیری یه عجم دیرلر مطلقا (یعنی عرب وعجم پادشاهلرینك افندیسیدر که
جمیعی اکا سرفرو ایدوب انك محتاجلریدر (حاصلی جمله سی اکا التجا ایدرلر وجمیعنك ناصر ویاوریدر
* سلطان البر والبحر * بر وبحرك پادشاهیدر یعنی تمام دنیایه امری جاری وحکمی نافذدر
* وارث ملك سلیمان * ملك سلیمان شیراز در اما بونده سلطنت سلیمانه وارث دیمکدر بعید
دکلدر که غلو طریقیله وحوش وطیورك حکمنه مالك اوله * مظفر الدین * ابو بکرك لقبی
* ابو بکر * کنیتی * بن سعد * انجلین ابو بکر که سعدك اوغلیدر وسعد زنکی اوغلی * ادام الله تعالی
اقبالهما * الله تعالی ابو بکرك واوغلی سعدك دولت ورفعتلرینی دائم ایلسون * وجعل الی
کل خیر مآلهما * دخی الله تعالی هر خیره قلسون مرجع ومآبلرینی (بعض نسخه ده امالهما
دوشمش (امال الفك مدیله املك جمعیدر امیدلر دیمکدر یعنی الله تعالی حضرتلری امیدلرینی
خیراته ومیل ورغبتلرینی حسناته توجه ایلیه یعنی امیدلری خیر وتوجهلری عداته اوله * وبکرشمهٔ
لطف خداوندی مطالعه فرماید * واو حرف عطف وبو فقره پسندیده آید فقره
سنه معطوفدر (با حرف مصاحبت (کرشمه کاف عجمینك وراینك کسری وشین معجمه نك سکونیله
بونده کوز اوجیله بقمغه دیرلر (اما خراسان اهلی کاف عربی مفتوحه ورای مفتوحه ایله
اوقورلر (لطفه اضافت بیانیه در (خداونده اضافتده بویله در (ویا حرف نسبت (مطالعه
معروف (فرماید فعل مضارع مفرد غایبدر فرمایدندن فاعلی سابقا مذکور اولان
شاهزاده سعددر (محصول ترکیب) کتاب کلستان حقیقتده اولوقت تمام اولور که شاهزاده
سعدك درکاهنده مقبول ومعزز واقع اوله و کندینك شاهانه لطفی کرشمه سیله ونظر عاطفتیله
حاصلی کوشهٔ چشمله التفات ایدوب مطالعه بیوره (یعنی شاهزاده سعدك مقبولی اولورسه
تمام عالمك مقبولی اولور دیمکدر * قطعه * کر التفات خداوندیش بیارآید * نکارخانهٔ چینی
ونقش ارژنکیست * التفات افتعال بابندن مصدر در کیدرکن باشنی اردینه دوندروب بقمغه
دیرلر اکثر آهو وجیران جنسنده مستعملدر (حتی نقل اولنور که اکر جیران جنسی بخار کن کاه کاه
اردینه بقمسه هر کز اکا برحیوان یتشمزدی (خداونده اضافتی مصدرك فاعلنه در (وشین
ضمیر ظاهر ومتبادر اولان کتاب کلستانه راجع اولمقدر بعضیلر سعده ارجاع ایلدیلر و بعضیلر
ذکری اقرب اولان ابو بکره والعلم عندالله (بیار آید با حرف استقبال (بیار آید فعل مستقبلدر آرایدندن
آراستندن دکل (نکار نونك کسری وکاف عجمیله اسمدر نقش معناسنه کوزللره نکار دیمك بوندن
مأخوذدر (خانه اوه دیرلر (نکار خانه نقش اوی دیمکدر دار النقش معناسنه وصف ترکیبی دکل
(چینه اضافتی بیانیه در یای نسبتله (چین سرحد هندده بر عظیم شهرك اسمیدر تعریب ایدوب
صین دیرلر ونکار خانه سی بر عظیم کلیسادر که اول مملکتده پیدا اولان اوستاد نقاشلرك
هر بری کندی استخراج ایلدیکی نقوش واشکال غریبه یی وتصاویر عجیبه یی انده
نقش ایلمشلردر (ارژنك فتح همزه وسکون را ایله بر تصویر نامه در که مانی نقاش استخراج

رد ابن سید علی ولامعی وسروری
رد لامعی
رد لامعی

ایلدیکی

ایلدوکی تصاویرو نقوشی انده رسم وایلمشدر (یا حرف نسبت (وسین وتا ادات خبردر (محصول
بیت) اکر کتاب کلستانی شاه زادهٔ عالیشانك نظر شاهانه سی مزین ایدوب حسن قبول ایله
مقبولی وزیور التفاتیله وعین عنایتیله منظوری اولورسه نکارخانهٔ چین کبی مشهور ونقوش
مانی کبی تمام عالمده مسلم ومقبول اولور * امید هست که روی ملال درنکشد * ازین سخن که
کلستان نه جای دلتنکیست * امید هست مبتدا وخبر (که حرف بیان (روی ملال بیانیه (در
حرف تاکید (زائد دینلر بی وجه سویلمشلر) نکشد فعل نفی مستقبل فاعلی سعددر تقدیری
درهم نکشد در (ازین سخن جارّدر نکشده متعلق اوله (واشارت بیت اولك مضمونه اوله و که
حرف تعلیل اوله وجائزدر که که حرف بیان اوله (وازین سخن مقام تعلیلده اولوب کلستان
نه جای دلتنکیست جمله سی مشار الیه اوله کلستان (ذکری بونده ایهام طریقیله در فتامل
جایك دلتنکه اضافتی لامیه در دلتنك وصف ترکیبی در کوکلی طار کیمسه ملول معناسنه
(ویا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبردر (محصول بیت) امید واردر که شاهزاده بو کتابه
التفاتندن وبوکه نظر ومطالعه سندن بحضور اولوب یوزین بورترمیه یعنی ملالت وسآمت
کوسترمیه بو سوزدن و بوسببدن که کلستان کتابی ویا بوستان کتابی طارلق کوستره جك
وملالت و بحضورلق یری دکل بلکه ایکیسیده فرح بخش ودلکشا وسیرانکاه فرح فزادر
حاصلی ایکیسنه ده نظردن کوزه نور وقلبه سرور حاصلدر * علی الخصوص که دیباجهٔ
همایونش * بنام سعد ابی بکر سعد بن زنکیست * علی الخصوص خصوصا دیمکدر
مقام تعلیلده واقعدر درنکشده مخصوص علتدر (که حرف بیان (دیباجه لغتده یکاغه دیرلر
ایکی دیباجه ایکی یکاق دیمکدر کتابلرك اوللرینه دیباجه دیدکلری تشبیه طریقیله در کانه که اولی
یوزیدر همایونه اضافتی بیانیه در مبارك دیمکدر (شین ضمیر کلستان کتابنه راجعدر (بنام با حرف
صله (سعد بونده ایهام طریقیله مذکوردر سعادت معناسیله شاهزاده سعدله مصدر مراد اولنجه نامك
اضافتی بیانیه اولور (وابی بکر سعدك لامیه (واسم مراد اولنجه نامك اضافتی لامیه اولور
وسعدك مقدر ابنه بیانیه (وابنك ابو بکره لامیه (ابو بکردن صکره ابن مقدردر (زیرا قاعده‌لریدر
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك (محصول بیت) شاه زاده کلستانه نظردن ملول اولماز
زیرا کلستان ملالت وسآمت یری دکل خصوصا که مبارك دیباجه سی سعد ابی بکرك نامنه در که
اول ابو بکر بن سعد بن زنکی در دیباجه سی انك نامنه در دیمك مجاز مرسل طریقیله در ذکر جز
وارادهٔ کل قبیلندندر والا تمام کتابك نامنه در (نتکه حضرت مولانا جامی بیورر (بیت)
کلستان کرچه سعدی کرد ازین پیش) (بنام سعد بن زنکی تمامش) (بو بیتك ظاهری انی مشعردر که
کلستان زنکی اوغلی سعد آدینه اوله لیکن کتابدن فهم اولان شاه زاده سعد آدینه اوله (پس
واسطه لرك حذفنه حمل ایلمك کرك نتکه بزم پادشاهلرمزه عثمان اوغلی دیرلر واسطه لری ترك ایلمکله
معلوم اولا که اکثر شراح ذاهب اولدیلر که کلستان سعد بن ابی بکر نامنه اوله و بعضیسی ابو بکر
آدنه دردیدی کتابك ترتیبندن فهم اولان قول بعضدر زیرا اول ذکر جمیل سعدی بیوردوغنده
ابو بکرك تعریفی مراد ایدی وسعدی ایهام وتوریه طریقیله ذکر ایلدی وصکره اوغلنك
وصفنی پادشاه وصفنه توطئه طریقیله ذکر ایلدی واشاغه ده جدال سعدی ذیلنده ینه
مناسبتله ابو بکری وصف ایلدی لیکن بعید دکلدر که ایکیسنکده نامنه در دینلسه و بوقوله
ظاهر اما نعده یوقدر والله اعلم * ذکر امیر کبیر فخر الدین ابو بکر بن ابی نصر * بو ذکر کتاب
اوائلنده ذکر محامد کبی اعرابده ایکی وجهه محتملدر تأمل تدر * دیکر عروس فکر من از بی جمالی
سر بر نیارد ودیدهٔ یأس از پشت پای خجالت بر ندارد * دیکر بونده دخی دیمکدر (عروس

رد ابن سید علی وسروری

کردك اولمزدن اول اریله عورت بیننده مشترکدر صکره اره زوج وبعل وحلیل دیرلر
وعورته زوجه وبعله وحلیله دیرلر بونده کلن مراددر فکره اضافتی بیانیه در (ومنه لامیه (بی ادات
سلب جمال حسن معناسنه در ویا حرف مصدر پس جمالی سلب اید نجه چرکنلك معناسنی ویرر
اکرچه نه کوزل ونه چرکین معناسنه ده دلالتی وار (بزنیاره قالدرمزدیمکدر یوقاری کتورمز ویوقاری
قالدرمز دیمك دکل (دیدهٔ یأس بیانیه امید سزلك یعنی قطع رجا معناسنه در (پشت ارقه پایه
رد شمعی
اضافتی لامیه در (خجالته اضافت بیانیه در (خجالت اوتنقدر شرمندکی معناسنه در (بزندا رد
بزه قالدرمز دیمکدر (یوقاری طوتمز دیمك دکلدر (محصول فقرتین) دخی بنم فکرم کلنی
رد لامعی وشمعی
کوزلسزلکدن باش قالدرمز یعنی کوزل اولمدوغی حجابندن باشنی اوکنه طوتوب کوکسنه
بقار تنکه اوتنان کیمسه بویله ایدر ودخی فکرم کلنی امید سزلك کوزینی اوتنق ایاغی ارقاسندن
قالدرمز یعنی صاحب نظر واهل بصر قبولندن ناامید اولوب کمال حجابندن وزیاده خجالتدن
کوزنی ایاغی ارقاسنه دیکوب باشنی قالدرمغه قادر اولماز (حاصلی حیرت ودهشتندن دائما
باشنی اوکنه صالوب یورر * ودرزمرهٔ صاحب جمالان میجلی نشود مکرآنکه که متجلی کردد *
زمره زای معجمه نك ضمی ومیمك سکونیله بلوك معناسنه در صاحب جمالانه اضافتی بیانیه در
صاحب جمالان بونك کبیلر عربیده ترکیب اضافی در اما عجم اضافتدن قطع ایدوب وصف
متجلی ومتجلی تجنیس خط صنعتیدر یعنی نقطه ده مختلفلردر سهو
ترکیبی شکلی ایدر حسن صاحبلری بلوکنده دیمکدر متجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن یعنی
ناقص وآویسندن عرض جمال ایلمکه دیرلر یعنی کوزللکن کوسترمکه (نشود فعل نفی مستقبل
اولمز دیمکدر (مکر ادات استثنادر الامعناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان متجلی کردد
(متجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن بزینجی اوله دیمکدر (محصول فقرتین) دخی بنم عروس فکرم
صاحب جماللر زمره سنده عرض جمال ایدوب متجلی اولماز مکر اولوقت که مزین ومتجلی اوله
یعنی فکرم کلنی کیمسنه یه یوزین کوسترمز الا اولوقت که آراسته وپیراسته اوله * بزیور قبول امیرکبیر *
باحرف مصاحبت (زیور زانك کسری ویانك سکونیله وواوك فتحی ایله زینت معناسنه
اسمدر (قبوله اضافت بیانیه در (وقبولك امیره مصدرك فاعلنه وکبیره بیانیه یعنی اولوقت
عرض جمال ایدر وحسن کمال کوستر که امیرکبیرك زیور قبولیله وحلی نظریله وعین التفاتیله
مزین وآراسته ومنظور وپیراسته اوله بوندن صکره امیرکبیرك اوصافنه شروع بیورر * عالم عادل *
یانیه * مؤید * اسم مفعولدر تفعیل بابندن یعنی خدادن قوت بولمش * مظفر * یعنی غالب
ومنصور علی الاعداء مؤید مظفر اضافتی بیانیه در * ظهیر سریر سلطنت * ظهیر بونده معین
معناسنه در (سریره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (سلطنته لامیه در (تخت سلطنت دیمکدر
تخت سلطنتك معینی دیمکدر * مشیر تدبیر مملکت * مشیر اسم فاعلدر افعال بابندن تدبیره اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه در (ومملکته مصدرك مفعولنه در (یعنی امور سلطنت وتدبیر مملکت
آنك رأی وتدبیرینه منوط ومفوضدر بو القاب اول معنایی مشعردر که ممدوح وزیر تفویض اولا که
رومده اکا وزیر اعظم وبیوك وزیر وباش وزیر دیرلر (وزیر تنفیذ اولمیه که سائر وزرا وبکلر بکیلردر
تنکه مسالك الرشاد نام کتابده تحقیق ایلمش * کهف الفقراء * کهف مغاره معناسنه در بونده جای پناه
فقرا دیمکدر * ملاذ الغرباء * ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر فقرا وغربا فقیرك وغریبك
جمعلریدر یعنی فعیل وزنی اوزره اسم فاعللرك جمعی بو وزن اوزره کلور حاصلی غربانك وفقرانك
ملتجاسیدر * مربی الفضلاء * مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن مفعولنه مضاف یعنی علما وفضلایی
تربیت ایدوب احوال معاشلری وانتظام حاللریله مقید اولوجیدر دیمکدر تنکه عاقبت اندیش صاحب
رد شمعی
سعادتلرك شانندندر علما وفضلایه رعایت ایلمك بونده مربی اسم مفعول تجویز ایلین مذکور معنایه

واصل

واصل اولمامش * محب الاتقیاء * محب اسم فاعلدر افعال بابندن یعنی ضاعفندن سویجی ودوست
طوتیجی دیمکدر (اتقیا تقینك جمعیدر پرهیزکار وصالح واهل تقوی دیمکدر واضافت اسم فاعلك
مفعولنه در * افتخار آل فارس * افتخار افتعال بابندن مصدر در آل بونك کبی یرلرده اهل معناسنه
مستعملدر افتخار آل اضافتی مصدرك فاعلنه در وفارسه اضافت لامیه در یعنی اقلیم شیرازك خلقی انك
وجودیله افتخار ایدرلر که بویله وزیرمز واردر دیو * یمین الملك * یمین بونده لفظ مشترکدر قوتله اندیعنی
قسم بیننده ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وسلطنت بیننده مشترکدر اضافت لامیه در
یعنی مملکت وسلطنتك ومذهب وملتك قوتی ونصرتی حاصلی بونلر انك وجودیله قوت ونصرت
بولور یعنی بونلرك معین وناصریدر یاخود بونلرك باشنه انداجوب وزیر باشیچون دیرلر رومده خنکار
باشیچون دیدکلری کبی بعض نسخه ده یمن الملك یانك ضمی ومیمك سکونیله قوتلولق ومبارکلك
معناسنه * ملك الخواص * ملك میمك فتحی ولامك کسری ایله پادشاه دیمکدر خواص خاصك
جمعیدر ارکان دولت واعیان سلطنت دیمکدر یعنی بونك هر بری اوزره حکمی جاری وهر برینه امری
نافذدر * فخر الدولة والدین * یعنی اصحاب دین وارباب دولت انك وجودیله افتخار ایدرلر زیرا
دینك ناصری وارباب سلطنتك یاوریدر * غیاث الاسلام والمسلمین * غیاث مدده ایرشنه دیرلر
فارسیجه فریادرس دیرلر پس اضافت اسم فاعلك مفعولنه در یعنی اهل اسلامك ومسلمینك ناصر
ویاوری ومعین وظهیریدر * عمدة الملوك والسلاطین * عمده عینك ضمی ومیمك سکونیله معتمد علیه
یعنی ملوك وسلاطین انك رأی وتدبیرینه اعتماد ایدوب اکا واثقلردر (یعنی تدبیر وتصرفنه
ردلامعی
قائللردر عمده یه کزیده وزبده معناسنی ویرن یاندن سویلمش * ابو بکر بن ابی نصر * بو ابو بکر
پادشاه ابو بکرك اقرباسندن ایمش واتابکیلرك عادتلرندن وزرایی کندو اقرباسندن ایتلك ایمش
قاضی بیضاوی نظام توار یخنده بونك زیاده الطافنی وخیرات ومبراتی وعلما وفضلایه
ومشایخ نظامه تکریم وتعظیملرینی ذکر ایلدی * اطال الله عمره * اطال فعل ماضی در افعال
بابندن ولفظ الله فاعلی (وعمره مفعولی موقع دعاده واقع اولمش یعنی الله تعالی عمرینی اوزون ایلسون
دیمکدر * واجل قدره * اجل ده فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابنك مضاعفندن فاعلی
تحتنده اللهه راجع ضمیردر (ومفعولی قدره در موقع دعاده واقعدر الله تعالی قدرنی معظم
ایلسون دیمکدر * وشرح صدره * بو جمله ده دعائیه در صدردن مراد قلبدر ذکر محل واراده حال
طریقیله یعنی خدا قلبنی منشرح ومسرور وسینه سنی علم لدنیله پرنور ایلسون * وضاعف اجره *
ضاعف فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اعرابی ما قبلنده اولان جمله لرکبی در یعنی الله تعالی
خیرات وحسناتی مضاعف یعنی قت قت ایلسون * که ممدوح اکا بر آفاقست * که حرف تعلیل در
یعنی بو قدر خیر دعایه ومدح وثنایه استحقاقنه علت وبیاندر (ممدوحك اکابره اضافتی اسم مفعولك
قائم مقام فاعلنه اضافتیدر وآفاقه اضافت لامیه در (آفاق افقك جمعیدر همزه نك وفانك ضمیله (فاده
سکونده لغتدر بونده اطراف مراددر یعنی اطراف عالم اکابرینك ممدوحیدر حاصلی اکابر دنیا واعیان
عالم مداحی ودعاکوییدر * ومجمع مکارم اخلاق * مجمع اسم مکاندر فتح بابنده مکارم مکرمتك جمعیدر
رانك ضمیله ایلکلر معناسنه (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ولامك سکون وضمیله اضافتلر لامیه لردر
یعنی کوزل خویلر مجمعیدر حاصلی اخلاق واطواری کوزلدر * بیت * هرکه درسایهٔ عنایت اوست *
کنهش طاعتست ودشمن دوست * هرکه اصلنده هر کس که در (کس ضرورت وزن ایچون وقرینه
قائم اولدوغیچون حذف اولدی (سایهٔ عنایت بیانیه در (او ضمیری وزیره راجعدر کنهش ضمیری که یه
راجعدر ومبتدادر وطاعت خبری (ودشمن تقدیری دشمنش درقرینه قائم اولدوغیچون حذف اولندی
یعنی دشمن دوست مبتدا وخبردر سهو
بنه مبتدا وخبردر (محصول بیت) بو بیتك مضمونی هر عیب که سلطان بپسندد هنرست مضمونته

قريبدر يعني هر كيمسه كه وزيرك سايهٔ عنايتنده وظل حمايتنده اولوب لطفنه مظهر وعين رأفت ورحمتيله منظور اوله حسن اتفاقي ويمن نظري سببيله خلق عالمك كوزلرنده هرعيبي هنر وكمال وهر نقصاني شمس بي زوالدر وهر كس اكا چشم محبت وديدهٔ مودتله نظر ايدوب محبوب القلوب اولوب دشمنلر قتنده ونظرنده محبوب سالم عن العيوب اولور يتنده محل الضد ين صنعتي المدح بمايشبه الذم دين غلط سويلدي (بيتك معناسنده فرضا اندن بر جرم صادر اولسه وزيرك خوفندن كيمسه اكا سوز سويلمكه قادر اولمز واكر انك بر دشمني اولسه اولدخي وزيرك خوفندن انكله دوست اولور ديو عنديات سويلمش * بهر يكي از سائر بندكان وحواشي خدمتي متعينست *

ودسروري
ردشمعي

معيست
نسخه

سائر بونده جميع معناسنه در حواشي حاشيه نك جمعيدر خدمتكارلر ومتعلقات ديمكدر (محصول تركيب) سلاطين ووزرا واكا برناسك دركاهلرنده جميع قوللرك وخدمتكارلرك اوزرلرينه برخدمت معيندر (يعني هر برنك اوزرينه بر خدمت متعيندر (معينست عبارتني همزهٔ مجتلبه ايله يازانلر املا بلمزلرمش * كه اكر در اداي آن برخي تهاون وتكاسل روا دارند هر اينه در معرض خطاب ايند ومحل عتاب * اداي آن اضافتي مصدرك مفعولنه در (آن خدمته اشارتدر (برخ بانك فتحي وراننك سكونيله بعض ديمكدر ويا حرف وحدت برمقدار ديمكدر (تهاون تفاعل بابندن مصدر در برنسنه يي حقير طوتمقدر تكاسلده تفاعل بابندن مصدر در كاهللك ايلمكه درلر روا دارانك فتحيله جواز معناسنه در اما بونده جائز ديمكدر (هر آينه البته ديمكدر (معرض ميمك كسريله شذوذا اسم مكان معناسنه اصلنده شول قتناندر كه جاريه يي انكله بيعه عرض ايدرلر اما جاريه ايله بله صاتلماز بلكه عاريتله بله كوسترلر خطابه اضافت لاميه در (محل عتابده بويله در بنه برآيند مقدر در (محصول تركيب) اكر اول تعيين اولنان خدمتي اداايلمده برمقدار تهاون وتكاسلي جائز طوتارلر يعني اول خدمتي حقارتله طوتوب انده اهمالي جائز كوره البته معرض خطابه ومحل عتابه كلورلر (يعني خدمتنده نيچون تقصيرات واهمالي جائز كوردك ديواني قاقرلر وآزار ايدرلر * مكر برين طائفهٔ درويشان كه شكر نعمت بزركان

رد ابن سيد علي ولامعي
وسروري وشمعي وكافي

واجبست برايشان وذكر جميل ودعاي خير * مكر ادات استثنادر الا معناسنه (طائفهٔ درويشان بيانيه در (كه حرف رابط صفت ويا حرف تعليل (شكر نعمت اضافتي مصدرك مفعولنه در وبزركانه اضافت لاميه در (شكر مبتدا واجبست خبريدر (برايشان واجبه متعلقدر (ذكر جميل ودعاي خير شكره معطوفدر واعرابي انجلين در (محصول تركيب) الا بودرويشلر طائفه سي اوزره برخدمت تعيين اولنمامش كه اكابرك نعمتنه شكر ايلمك انلرك اوزرينه واجبدر (يعني زمرهٔ درويشان مذكور تكاليف وخدماتدن مخرج ومستثنالردر كه بونلرك اوزرلرينه لازم وواجب ولي نعمتلرك انعام واحسانلرينه شكر وسپاس وذكر جميل ودعاي خيردر (حاصلي بونلرك خدمتي بودر بوندن غيري خدمتله مأمور ومكلف دكللردر * واداي چنين خدمتي در غيبت اوليترست كه در حضور كه اين بتصنع نزديكست وآن از تكلف دور وباجابت مقرون * اداي چنين خدمت مصدرك مفعولنه اضافتي قبيلندندر ويا حرف وحدت ويا حرف تنكير ومبتدادر (درغيبت اوليترست خبري (كه حرف بياندر (در حضور) در غيبته معطوفدر (اما معني جهتندن مفضل عليه واقعدر (پس كه من تفضيليه معناسني متضمن اولور (كه حرف تعليل (اين حضوره اشارتدر (باحرف صله (وتصنع تفعل بابندن مصدردر (ريا معناسنه (اين مبتدا (نزديك يقين ديمكدر خبري (وبتصنع خبره متعلقدر (وآن غيبته اشارتدر مبتدا (ودور خبري (واز تكلف خبره متعلقدر (تكلف كوكلده اولميان معنايي اظهار ايلمكدر (وباجابت از تكلفه معطوفدر (ومقرونه متعلقدر (ومقرون عطفله خبر بعد الخبردر (آن اسم اشارتدر (محصول تركيب) درويشلرا وزرينه واجب اولان خدمتك اداسي

حضورده

حضورده (يعني رو برو اولمقدن ايسه غيبتده اولمق اولي رقدر (زيرا بالمواجهه اولان شكر وثنا ودعا ريايه قريبدر يعني حقيقتده ريا قصد ايلمسه ده ايشيدن ريايه حمل ايدر اما اول غائبانه اولان شكر وثنا ودعا تكلفدن دور (يعني كوكلدن اولوب همان دل اوجندن اولمقدن بعيددر زيرا قصدني خدا بيلور انجق حاصلي غائبانه دعا وثناعن صميم القلب اولور بهرحال (پس ريا وجعله حمل اولنماز (زيرا كوكلدندرد خي غائبانه اولان دعا وثنا اجابت وقبوله موصول ومقروندر يعني ريادن وتصنعدن دور اولدوغي كبي اجابته ده مقروندر حاصلي عند الله مستجابدر زيرا حديث شريفده واقعدر كه ظهر غيبده صادر اولان دعا ردا اولنماز * قطعه * پشت دوتاي فلك راست شد از خرمي * تا چوتو فرزند زاد مادر ايام را * پشت ارقه تا بونده قات معناسنه در (پشت دوتا اضافتي بيانيه در (ومبتدا (وفلكه اضافتي لاميه در (راست بونده طوغري ديمكدر (راست شد طوغري اولدي (يعني طوغرلدي ديمكدر خبر مبتدادر (خرمي يا حرف مصدردر شادلق معناسنه تا ابتداء غايت ايچون ظرفدر عربيده منذ كبي (فرزند اوغل ديمكدر (زاد فعل ماضي مفرد غائب لازم ومتعدي بينده مشتركدر (بونده لازمدر طوغدي ديمكدر (مادرا نادر ام معناسنه (ايامه اضافت بيانيه در (ورا ادات تخصيصدر مضاف اليه معناسني افاده ايدر (زاد فعل لازم اولنجه فاعلي تحتنده فرزنده راجع ضميردر متعدي اولمقده قابلدر طوغرتدي معناسنه (پس فاعلي فلك ومفعولي مادر ايام اولور (ورا بو تقديرجه ادات مفعولدر فتأمل (محصول بيت) فلكك ايكي قات ارقه سي طوغرلدي (يعني منحني قامت ايكن مستقيم قامت اولدي حاصلي بوكريلكي كتدي ايام اناسنك سنك كبي اوغلي طوغالدن برو ياخود فلك ايام اناسنه سنك كبي اوغول طوغردلدن برو بو تقديرجه زاد زايانيد معناسنه اولوب ايكي مفعول الور زيرا افلاكه ابا ديرلر طوقوز اتا معناسنه وعناصر اربعه يه امهات ديرلر دورت انا معناسنه ومعدن ونبات وحيوانه اوغول ديرلر زاد لازم اولدوغي تقديرجه رانك زيادهسنه حكم ايلاين غريب حكم ايلمش تاكيم مادر ايام ايچون سنجلين اوغلي طوغدي ديبين حق ادابي ايلامش * حكمت محضست اكر لطف جهان آفرين * خاص

رد لامعي
ردكافي

كند بندهٔ مصلحت عام را * حكمت محض بيانيه ومقدم جزاي شرطدر واكر ادات شرط (خاص كند فعل شرط (تقديري اكر خاص كند لطف جهان آفرين بندهٔ مصلحت عام را حكمت محضست (پس لطف فاعلي كنددر يعني اسمي واضافتي لاميه در (جهان آفرين وصف تركيبي (بنده خبر كنددر (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مصلحت خبر ثانيسيدر كندك (زيرا كند بونده جعل وتصير معناسنه در (عامه اضافت لاميه در (ورا لام جاره معناسنه در (محصول بيت) خداي جهان آفرينك لطف واحساني اكر بر بنده سني عامهٔ ناسك مصالح ولوازمني وامور ومهماتني كورمك ايچون تخصيص وتعيين ايدرسه ونظام وانتظام خلق عالمي انك وجود پرجود وكرمنه منسوب ومتعلق قيلورسه محض حكمت وكمال قدرتدر (يعني سلاطين ووزرا وحكام وقضاتي خداي ذو الجلال كه مصالح ولوازم بشريه يي كوروب تدبير وتصرف ايلمكيچون تعيين وتخصيص بيورمشدر محض حكمت وكمال رأفتدر (زيرا بويله اولمسه عقد نظام عالم محلول اولوب خلق عالمده ارام وقرار اولميوب ظلم وفساد حددن تجاوز ايدردي (اكرچه كه اللهك قدرتي عالمه بر وجهله دخي نظام ويرمكه ممكندر اما بونده زياده حكمت وار (حكمت محض عبارتي خبر مقدم (واكر لطف جهان آفرين عبارتي شرط (وخاص كند بندهٔ مصلحت عام اجزاي شرط وجملهٔ شرطيه مبتداي مؤخر وبو تقديرجه مدح شرطله مقيد اولور ديين كيمسه نك اعرابدن هيچ حظي يوغيمش ومحتملدر كه لفظ اكر زائد اوله پس بو تقديرجه لطف جهان آفرين مؤخر مبتدا وحكمت محض

ردسروري

رد سروری
ردشمعی

مقدم خبر(وخاص کند بندهٔ مصلحت عام را حکمت محضی بیان اوله دیین کیمسنك بو اعرابی
اولکی اعرابدن اعجب واغرب بدر (بندهٔ ده همزه وحدت ایچوندر دیین اغرب غرایب سو یلمش
* دولت جاوید یافت * هر که نکونام زیست * کز عقبش ذ کر خیر زنده کند نام را * دولت
جاوید بیا نیه در جاوید وجاودان وجاویدان ابدی معناسنه در (یافت فعل ماضی مفرد غائب
بولدی دیمکدر (دولت مبتدا(ویافت خبری وجملهٔ اسمیه (هر که نکو نام زیست متضمن اولدیغی
شرطك جزاسیدر (هر که اصلنده هر کس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم
اولدیغیچون کس حذف اولنوب که رینه کلوب حرف ایکن اسم اولدی (نکونام وصف ترکیبیدر

رد کافی

ایو ادلو دیمکدر ترکیب توصیفی د کل (کز اصلنده که از ایدی (که حرف تعلیـل (عقب
عینك فتحی وقافك کسریله بونده ارد وصوك معناسنه در (وشین ضمیر که یه راجعدر (ذ کر خیر
بیانیه ومبتدا (زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه (کند خبر مبتدا وزنده مفعول اولی
(ونام مفعول ثانیسی تقدیری نامشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون ضمیر ترك اولنـدی (ورا
ادات مفعول (محصول بیت) دنیاده هر کس که ایو ادلو دیرلدی (یعنی هر کیمسه که دنیـاده
اد ایلکیله کچنوب ایو اد چقاردی ابدی دولت وسعادت بولدی (زیرا انك اردندن یعنی آخرته
رحلت ایلدیکندن صکره ذکر خیر ویاد جمیـل نامنی احیا ایدر (حاصلی حسن مناقب
وجمیل مآثر صحیفهٔ عالمده نامنی باقی ایدوب فراموش ایتدرمز (مصراع اولك معناسنی دولت
ابد بولدی هر کیمسـه که ایو اد ویرلدی دیین معنـای بیتی اولدرمش * وصف ترا کر کنند

ردلامعی

ورنه کنند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را * وصف ترا اضافتی مصدرك
مفعولنه د ر (ور واکردن مخففدر (کند ونکند اهلك فاعلنده و وصفك مفعولنـده
تنازع ایدرلر (اهل فضل اضافتی لامیه در شرطلرك جزاسی محذوفدر (تقدیری برابرست
ترا بوصف ایشان احتیاج نیست (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (حاجت مشاطه اضـافتی
مصدرك فاعلنه در (مشاطه مبالغه ایله اسم فاعل مفرد مؤنثدر دوزکنجی خاتون (یعنی قزلرك وکلنلرك
یوزین یازوب وزلفلرین طرایوب وراستقلرین چکوب بزه ین عورتدر که فارسیجـه اکا زن پیرایه
کردیرلر بزکجی عورت دیمکدر (مشط میمك ضمی وشینك سکونیله طراغه دیرلر پس انلرك بو کارلری
طراغله حاصل اولدیغیچون مشاطه دیدیلر (حاجت مبتدا ونیست خبری (روی دلارام اضافتی
لامیه وبیـانیه اولمغه ممکندر فتأمل (دلارام وصف ترکیبیدر ارامیدندن کوکل دکلندریجی
یعنی کوکله صبر وقرار ویریجی (ورا ادات تخصیص اضافت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)
اهل فضل وکما ل سنك وصفکی یعنی سنی وصف کرکسه ك ایلیه لر و کرکسه ك ایلمیه لر سکا نسبت
برابردر زیرا سنك کیمسه نك وصف ومدحنه احتیاجك یوقدر (حاصلی سنده اولقدر محاسن
اطوار ومکارم اخلاق واردر که وصافك وصفنه ومداحك مدحنه احتیـاجك یو ق (زیرا
روی دلارامك مشاطه یه احتیاجی یوقدر که حسن خداداده هر نقدر که زیب وزینت ویررلرسه
برازده حسن افاده ایلمز (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) کوهر پاك تواز مدحت ما مستغنیست
(فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند (پس سنده شرف وجود وکرم ذات وسخاء وجود اولقدردر که
وصاف ومداحلر هرنه مرتبه که مدحکده اطرا ایلسه لر عهده سندن کلـه مزلر وحق وصفی ادا ایده مزلر

اطرا مدحده مبالغه یه درلر

* عذر تقصیر خدمت وموجب اختیار عزلت * بودوسابق کبی اعراب اولورفتأمل
(محصول ترکیب) خدمت وزیرده واقع اولان تقصیرك عذری وعزلت اختیار ایلمسنك سببنی
بیان ایدر * تقصیر وتقاعدی که در مواظبت خدمت بارکاه خداوندی می رود * تقصیر
تفعیل بابنـدن مصدر در بونده اکسکلك دیمکدر و بریای تنـکیر ویای وحدت مقـدردر

تقـاعدی قرینه یاسـنك قرینه سیله یا وحدت ایچوندر مصدری اولمغه ده مجـال واردر

ردشمعی

دیین فکر سزسویلمش فتـأمل (تقاعد تفـاعل بابندن مصدر در (بونده خاقدن منقطع
اولوب عزلت اختیار ایلمك معناسنه در (که حرف رابط صفت (مواظبت مفاعله بابندن
مصدر در ملازمت معناسنه خدمته اضـافتی مصدرك مفعولنه در و بارکاهه اضافت لامیه در
(بار اجازت دیمکدر (وکاه بونده ادات ظرف مکاندر نمازکاه وسیرانکاه کبی اجازت
یری دیمکـدر ملوك وامرا وحکام سرآیلرینه دخول قپوجیلر اجازتنـه موقوف اولدیغیچون
سرآیلری قپولرینـه مجازا بارکاه دیرلر (خداوندی یه اضافتی بیانیـه در زیرا یا حرف نسبتدر
(می رود می یونك کبی یرلرده حرف استمرار د ررود فعـل مضارع مفرد مذکر غائب در
بونده واقع وصادر اولور دیمکدر بونده خداونددن وزیر مراددر (محصول ترکیب) حضرت
شیخ وزیرك خدمتنه کثرت تردد وملازمت ایلدوکنیك عذرینی بیـان ایدوب بیورر شول
تقصیر وتقاعد که وزیرك بارکاهنـك خدمتی ملازمتنده اولور یعنی مجلسلرینـه ملازمت
ایلدیکمك اصلی * بنابرآنست که طائفهٔ حکمای هنـدرفضائل بزرجمهر سخن می کفتند *
بنا بونده مصدر در مفعول معناسـنه انك اوزره مبنی در دیمکد ر (یعنی ترك ملازمت خدمت
وزیر ایلدیکم انك اوزره واقع وسبب وباعثی اولدر (که حرف بیـان طائفه اسم جمعـدر
بلوك معنـاسنه (وهمزه حرف توسل اضافت ایچون کلمش حکمایه اضافتی بیـانیه در(حکما
جمع حکیمدر بونده عقلا مراد درهنده اضافتی لامیه د ر (درحرف ظرف فضـائل فضلك
وفضیلتك جمعیدر که نقصك ونقیصه نك نقیضیدر بزرجمهره اضافتی لامیه در (بزرج بانك
وزانك ضمه لریله اولودیمکدر بزرکدن معرب (ومهر محبت معناسنه اصلندن وصف ترکیبی در
اولو محبتلی معناسـنه صکره نورشیروان وزرآسـنك برینه علم خاص اولدی سخن می
کفتندك مقدم مقول قولی (بونده می حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر سویلرلردی دیمکدر
(محصول ترکیب) ملازمت خدمت بارکاه وزیرده واقع اولان تقصیر وتقاعد اکا مبنی در که
هند حکماسی طائفه سی بزرجمهرك فضیلت وکمالی خصوصنده سوزسویلدیلر (یعنی انك عظمت
قدرینی ونباهت شانی تذکـر ایلدیلر معلوم اوله که بعض شراح دیمش که آخرنده هاء
رسمی اولان کلمه یه همزه لاحق اولسه وحدت افاده ایدر هر یرده و بو یرده طائفهٔ حکماء هند

رد سروری وشمعی

عبارتی هند حکماسنك بربلوکی دیو تعبیر ایلدکلری خطای فاحش ایلمشلر زیرا وحدت ایچون
منصوص اولان یادر وهمزه حرف توسلدر هر یرده تحقیق بودر که بو محلده وحدت متحقق

رد کافی

ومعتبردر دیین خطاده انلرك اثرینجه کتمش زیرا بویله اولسه حکمانك اعرابدن هیچ محلی اولمزدی
وبو مقوله همزه مجرد اضافته توسل ایچوندر هر یرده وحدت شرط دکلدر مثلا کاهی خطاب

رد کافی

ایچونده کلوردیین کندویه بر جدید خطا اثبات ایلمش زیرا همزه نك بو معنالردن خبری یوق
* آخر جزین عیش ند آنستند که در سخن کفتن بطئیست * یعنی درنك بسیاری کند *(آخر
عاقبت معناسنـه در (جزین اصلنده جزاین ددوصلله همزه دوشدی جز غیر دیمکد ر جزین
بوندن غیر (عیش شین ضمیر بزرجمهره راجعدر (که حرف بیان بطئی کچ کچ معنا سنه در (درنك
دالك کسری ورانك فتحی ونونك سکونیله اکلنمك معنـا سنه می کنده مقید در بسیار چوق

رد ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی وکافی

معنا سنه در (محصول ترکیب) عاقبت حکمـاء هند بزرجمهرك بوندن غیری عیبنی اکلدیلر که
سوزسویلده بطئدر (یعنی ادای مراده چوق اکلنور بطئیست لفظی بطئی است یازان املادن
اکاه دکل ایمش * مستمع بسی منتظر باید بودتا وی تقریر سخن کند * بسی یاء اصلیه ایله
چوق معناسنه در (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقـارند (تابونده انتهاء غایه

ایچوندر الی معناسنه (وی ضمیر غائبدر تقریر سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) مستمع اولان کیمسنه چوق منتظر اولمق کرکدر تا کیم اول سوزینی تقریر ایلیه ومرادینی ادا ایده (یعنی نه معنایی که بیان ایلمك مراد ایدنسه ملاحظه سز وتوقف سز ادا ایلمزدی حاصلی سوز آلده و جوابده وتقریر کلام ومرامده تأمل سز سوز سویلمزدی بعض شراح طلاقت لسانی او لمامغه حمل ایلمش (یعنی دلی آغر ایدی تیز سویلمکه قادر دکل ایدی معناسنه لیکن سباق و سیاق کلام بوندن ابا ایدر (بسی بچوقلق معناسنی ویرنلر اکلنن بو درکیم یاسنی حرف مصدر اکلرمش وحرف نسبتدر یکی ده اولان یا کبی دیوب دقایق الحقایق سوزیله استشهاد ایدوب دعواسنده ده دلیلنده ده خبط عشوا ایلمش * بزرجمهر بشنید وکفت اندیشه کردن که چه کویم به از پشیمانی خوردن که چرا کفتم * اندیشه فکر (که حرف بیان (پشیمانی یا حرف مصدر در ندامت معناسنه پشیمانلق دیمکدر (محصول ترکیب) بزرجمهر قول حکمایی ایشتدی و دیدی نه سویلیم دیو فکر ایلمك فکرسز سویلیوب بندن برنا معقول سوز صادر اولوب نیچون بویله سویلدم دیو پشیمان اولمقدن یکدر حاصلی فکر ایدوب معقول سویلمك فکرسز نامعقول سویلیوب ندامت چکمکدن بیك کره یکدر معلوم اولا که بو کلماتدن مقصود بسط معذرتدر که حضرت شیخ ممدوح وزیرك ملازمتندن منقطع اولوب اختیار عزلت ایلدیکنه (یعنی سوز بودر که کثرت تردد وملازمت سبب اطناب کلام واکثار مقال اولورنکه دیمشلر چوق سویلین چوق یا کلور اکر اهل مجلسه قاریشوب صمت وسکوت اختیار ایدرسم ثقلت ونفرت اظهارنه سبب اولور (پس السلامة فی الوحدة قولیله عامل اوب کوشهٔ وحدتده وکنج سلامتده اختیار عزلت ایلمك اولی واحرادر حاصلی بو کلمات وزیرك عظمت شاننی ومحفل و مجلسنه داخل اولان اهل فضل و کمالك تعظیم و تبجیلی متضمندر * مثنوی * سخندان پرورده پیر کهن * بیندیشد انکه بکوید سخن * سخن سینك فتحی وخانك ضمیله وسینك ضمی وخانك فتحیله ده لغتدر (پس اثانیٔ مضارع وابیاتده ایکی وجهله اوقومق جائزدر اما قافیه ده واقع اولیجق برینه مخصوص اولور (سخندان وصف ترکیبیدر دانیدندن دانستن دن دکل سوز بلیجی دیمکدر (پرورده یه اضافت بیانیه در (پیر کهن ده بویله در کهن ده کاف البتهٔ مضمومدر اما ها مضموم ومفتوح اولمق جائزدر سخنك خاسنه تابعدر (پیر کهن ماقبلنه صفت واندن بدل وعطف بیان اولمقده جائز تأملدر (محصول بیت) سوز بلیجی مربی اسکی پیر فکر ایدر اندن صکره سوز سویلر (یعنی بر سوزی فکر ایلمینجه سویلمز حاصلی فکرسز سوز سویلمز (پروردهٔ پیره اضافت قصد ایدوب دالی سلکرك اوقومق کرك دیین هم لفظده خطا ایلمش هم معناده مصراع اولك معناسی کهن پیرك مرباسی اولان سوز بلیجی دین اولیکی کبی اضافت قصد ایلمش (بکوید فعل مضارعدر کفتن مصدرندن دین اشتقاقده سهو ایلمش * مزن بی تأمل بکفتار دم * نکو کوی وردیر کویی چه غم * مزن فعل نهی مفرد مخاطبدر زدن دن اورمه دیمکدر (بکفتار با حرف صله (کفتار سوزه دیرلر (دم بونده نفسدر تکلم معناسنه (کوی فعل امر مفرد مخاطبدر (ور واکردن مخفف ادات شرط (دیر کج (کویی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط (چه غم جواب شرط (محصول بیت) ملاحظه سز وتأملسز کلامه وکفتاره نفس اورمه (یعنی فکرسز سوز سویلمه ایو سویله اکر کج سویلرسك نه غم (یعنی غم دکل حاصلی سوزك ایو اولسون وهر نقدر که کج سویلرسك تفاوت ایلمز * بیندیش وانکه براور نفس * وزان پیش بس کن که کویند بس * بیندیش با حرف تأکید ویا همزه دن مبدلدر نتکه سابقا بیان اولندی (واندیش فعل امر مفرد مخاطب فکر ایله دیمکدر واو حرف عطف (انکه انکاهدن مخففدر بحسب لغت اولوقتدن صکره دیمکدر اما استعمالده اندن صکره دیمکدر (براور لغتده یوقاری کتور دیمکدر

ردسروری

ردشمعی ردکافی

ردشمعی

ردلامعی ردشمعی ردسروری

اما بونك کبی یرلرده چقار معناسنه در (اوریدندن فعل امر مفرد مخاطبدر نفس مفعولی (واو حرف عطف (زان اصلنده ازان ایدی همزهٔ وصل ایله ساقط اولمشدر (پیش بای عجمینك کسریله اول واول معناسنه در (قبل وقدام کبی (بس بای عربینك فتحیله بونده یتر معناسنه در (کن فعل امر مفرد مخاطبدر کردندن ایله دیمکدر (که حرف بیان (بس بونده یتر دیمکدر (محصول بیت) اول فکر ایله اندن صکره نفس چقار (یعنی اندن صکره تکلم ایله (یعنی سویلیجك سوزی اول فکر ایله اندن صکره سویله وسکا سامع اولنلر یتر سویله دك دیمزدن اول سن یتر ایله یعنی دکلیلر سکا سکت وخاموش اول دیمزدن اول سن ساکت وخاموش اول بو کلام شول کشیه کوره در که رطب ویابس سویلیجی زواید کوی اوله والا علوم ومعارف سویلیوب هر کلامندن بر پند وعبرت وبر نصیحت وحکمت مستفاد اولان کیمسنه هر نقدر چوق سویلسه اندن اوصانلمز زیرا هر سوزی صفا بخش وروح افزادر بونده منه سنده کن شو معناسنه در دیین عندی سویلمش * بنطق آدمی بهترست از دواب * دواب ازتو به کر نکویی صواب * با حرف مصاحبت (ونطق بونده سوز معناسنه در (آدمی بونده انسان معناسنه در (بهتر زیادات تفضیلدر (دواب دابه نك جمعیدر بانك تشدیدیله لغتده یراوزنده یورو ینه دیرلردی (صکره درت ایاقلی حیوانانده استعمال ایلدیلر چاریاز معناسنه (دواب از تو عبارتنه وصل اولمغله بانی تشدیدله اوقومق وتخفیفله جائزدر دواب ازتو به مقدم جزاسیدر مؤخر شرطك (نکویی فعل مضارع مفرد مخاطب (صواب قول قوایدر نقیض خلافدر طوغری معناسنه (محصول بیت) نوع انسان سائر حیواناندن نطقله یکرکدر یعنی تکلمله ممتازدر (پس اکر صواب وخیرلی سویلمزسك حیوانات سندن یکدر (زیرا کلام لغودن کاه اولور که فساد منبعث اولور (اما سکوتدن نادر واقع اولور که ضرر مترتب اوله حاصلی اولور اولمز سوزی سویلمکدن سکوت اولیدر * فکیف ادر نظر اعیان خداوندی عزنصره که مجمع اهل دلست ومرکز علمای متبحر * (فکیف خصوصا دیمکدر (نظر اعیان خداوندی لامیه لردر ویا حرف نسبتدر (عز فعل ماضی مفرد مذکر غائب مقام دعاده واقع اولمش نصرتی عزیز اولسون دیمکدر مراد کندینك عزتیدر (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل موصوف خداوند در (مجمع میم ثانینك فتحی وکسریله اسم مکاندر مطلع ومطلع کبی (اهله اضافتی لامیه در (ودله اضافتده بویله در (مرکز بونده مقام ومحل معناسنه در (علمایه اضافت لامیه در (متبحره اضافت بیانیه در متبحر دریك اوقومشه دیرلر (محصول ترکیب) یعنی هر یرده سوزی اندیشه ایله سویلمك کرك (خصوصا وزیرك اعیانی وارکانی نظرنده الله تعالی نصرتنی معزز ومکرم ایلسون انجلین وزیر که اهل دل عارفلر مجمعیدر (ومحل ومکان علمای متبحر (یعنی علماء وفضلای راسخ وکامل مرکزیدر خداوندن مراد پادشاه و نصره ضمیر یده اکا راجعدر دیمکده نظر وار (نصر بونده مصدر بمعنی فاعلدر مراد وزیردر دیین عندی سویلمش منه سنده مجمع مصدر میمی دیین فکرسز سویلمش * اکر در سیاقت سخن دلبری کنم شوخی کرده باشم * سیاقت کسر سینله مصدر در درایت وزنی اوزره سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر سوق کلام دیمکدر (دلبری دالك ولامك کسریله بهادر دیمکدر ویا حرف مصدر (شوخ بونده کستاخ معناسنه در ویا حرف مصدر باشم فعل مضارع متکلم وحده در (محصول ترکیب) وزیر مذکورك مجلسنده اکر سوق کلامده اظهار جرأت ایدوب بهادرلك ایدرسم کستاخلق ایلمش اولورم * وبضاعت مزجات بحضرت عزیز آورده * وبضاعت سرمایه در اما بونده اسباب ومتاع مراد در (مزجات میمك ضمی وزانك سکونیله ازاجق بهالی نسنه اضافت بیانیه در (با حرف صله (حضرت عزیزدن یوسف پیغمبر مراد در آیت کریمه یه تلمیحدر که حضرت یوسفك قرنداشلری یانته کلدکده (وجئنا ببضاعة مزجاة) دیدیلر ماقبلی ویا بعدیله تمام آیتدر آورده تقدیری آورده باشم دیمکدر کتورمش اولورم

ردشمعی

ردلامعی ردشمعی

معناسنه (محصول ترکیب) دخی قلیل بهالی متاعی حضرت عزیزه کتورمش اولورم یعنی هدیه
ایچون الحـق بهالی قماش کتورمش اولورم حاصلی اکسکلك ایلمش اولورم * وشبه در بازار
جوهر یان جوی نیارد * شـبه شینك وبانك فتحه لریله وهای اصلیه ایله پرنج که اندن یان
دبو بنلری یاپارلر واندن دوزیلن بونجق بونده بو مراددر (فارسیده های رسمی شکلنده اوقنور

ردلامعی وکافی

(جزه وغمزه هاسی کبی کثرت استعمالدن بویله اوقنور دیمکلك اصلی یوقدر (جوهر یان جوهر
معرب کوهردر و یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع (جو جیمك فتحیله ارپه در شعیر معناسنه
(و یا حرف وحـدت (نیارد فعل نفی استقبال مفرد غائب کتورمز دیمکدر (محصول ترکیب) پرنج
بونجق جوهر فروشلر بازارنده بر ارپه جه قیمت کتورمز (یعنی وزیر مجلسنده اولان فضلانك
قتنده بنم سوزم جوهر فروشلر بازارنده ارپه کبیدر (یعنی بی اعتبار وبی قیمتدر * وچراغ پیش
آفتاب پرتوی ندارد * چراغ شمعك فتیله سندن یانان آتشه دیرلر (پرتو باء عجمینك وتانك
فتحه لریله ضیا معناسنه در (محصول فقره) چراغ دخی آفتاب قتنده پرتو طوتمز (یعنی چراغك کنش
یاننده پرتوی وضیاسی اولماز * ومناره بلند در دامن کوه الوند پست نماید * مناره معروف بلنده
اضافت بیانیه در (دامن کوه اضافتی لامیه در کوه کاف عربینك ضمیله طاغدر جبل معناسنه (الوند
همزه نك فتحی ولامك سکونی وواوك فتحیله همدان طاغلرندن بر یوکسك طاغك اسمیدر اول
ولایتده ارتفاعله علم اولمغین انی تعیین ایلدی و الا رومده طاغلر واردر که کوه الوند انلره نسبت
بر دپه جکدر (پست بای عجمینك فتحی وسکون سینله الچق دیمکدر (نماید فعل مضارع مفرد

ردابن سید علی ولامعی وسروری

غائبدر (نمایدندن نمودندن دکل کورینور دیمکدر فعل لازمدر (محصول ترکیب) دخی بلند مناره
کوه الوند اتکنده الچق کورینور (یعنی بر مناره هر نقدر که یوکسك اولسه اول طاغك
دبنده اولیجك الچق کورینور (حضرت شیخ تواضع بیوروب کسر نفس ایلدی و اعیـان
مجلس وزیری آفتابه وکوه الونده وکندی بی چراغ ومناره یه تشبیه ایلدی بونده وزیری کوهه

رد کافی

وارکان مجلسی دامن کوهه تشبیه ایلدی دیمکده نظر واردر * مثنوی * هرکه کردن
بدعوی افرازد * دشمن از هر طرف بد وتازد * هرکه هرکس که تقدیرنده در نتکه سابقا
بیـان اولنـدی (کردن بیوندر عربیده جید دیرلر (بدعوی باحرف مصاحبت (دعوی
واوك کسریله دعوی معناسنه در نتکه سابقا معنی یانده بجدی (افرازد فعـل مضارع

رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی

مفرد غائب در (افرازیدندن افراختن دن دکل بوجلده دیمکدر فعل متعدیدر (کردن مفعول
صریحی (وبدعوی غیرصریحی (دشمن مبتدا (وتازد فعل مضارع مفرد غائب تازیدندن
تاختن دن دکل سکردر یعنی هجوم ایدر دیمکدر خبر مبتدا (محصول بیت) هرکس که دعوی

رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی

وزعمله وعجب وتکبر ایله بوینی بوجلده یعنی تکبرلك وتجبرلك ایلیه (هرجانبدن دشمن اکا هجوم
ایلر حاصلی هرکس اکا خصومت ایلر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع در
(خویشتن را بکردن اندازد) خویشتن تایله وخویش تاسز بر معنایه در کندی

رد شراح جمیعا

دیمکدر (را ادات مفعول باحرف صله بونده استعلا معناسین افاده ایدر (اندازد فعل
مضارع مفرد غائبدر (اندازیدندن انداختن دن دکل اتر دیمکدر (محصول مصراع)
کندینی بوینی اوزرینه اتار یعنی خودبین وخود پسند مرادینه واصل اولماز بلکه تکبری وتجبری
سبب هلاکی (یعنی بوینی اوزلمسنه باعثدر * سعدی افتاده ایست آزاده * کس نیاید بجنك
افتاده * سعدی مبتدا افتاده خبری وهمزه مجتلبه هاء رسمی ضرورتیچون کلمشدر
(و یا حرف وحدت (آزاده صفت افتاده در (وکس مبتدا (نیاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
(بجنك باحرف صله (افتاده دوشمش ماضیدن قسمدر (محصول بیت) سعدی بر جنك

وجدا

وجدالدن ومعارضه ومناقضه دن آزاده وسالم بر دوشکون دردمنددر ودعوای علم وفضلـدن
وخلقك قبول وردندن فارغ البال وآسوده حال بر نامراد در هرکسله درویشانه طور
ودردمندانه وصغله یکنوب اغراض نفسـانیه دن خلاص بولمشدر (پس بویله اولیجق کیمسه
دوشمشك ودوشکنك جنکنه کلمز یعنی اظهار عجز ومسکنت ایلیانله کیمسه جنك وجدال
ایلمز اما مدعی وخود بین وخود پسند ایله هرکس معارضه ومقابله ومناقضه ایلر (حضرت
شیخ بونده کسر نفس ایدوب مسکنت وتذلل اظهار بیورمش نتکه نثر سابقده اجمالا

رد سروری

بو معنایی ذکر بیورمش وبالجمله نثر ونظمده عرض نیستی وپستی ایلمش (افتاده ایست

رد سروری

عبارتندن صکره علی الارض دیین خلاف سویلمش (وزاده نك معناسنی فارغ دینه اعتراض
ایدوب بیان معناده کندی فارغ لفظنی اخذ ایلدیکی مؤاخذه کرك ومصراع اولك

رد کافی

معناسنده سعدی بر دوشکون فقیر وحقیر در ودعوای تفضل ایلمکه لیاقت واستحقاقی یوقدر
دین مقصود سعدی یه افترا ایلمش * اول اندیشه وانکهی کفتار * پای بست امدست پس دیوار *
وانکهی یاسی حرف اصلیدر (پای بست سکون یا ایله لغتده ایاق باغی دیمکدر بستن دن اما تمل
معناسنه مستعملدر که عربجه اساس دیرلر (امدست اصلنده امده است در هاء رسمیله ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزه مجتلبه حذف اولنمش (پس بونده بعد معناسنه در اندن صکره دیمکدر
بو بیت سابقا بحر متقاربده واقع اولان مثنوی بیتلرینه مناسب وموافقدر (محصول بیت) کشی یه
اول فکر وتامل کرك اندن صکره کلامه شروع وتکلمه ونطقه مباشرت کرك زیرا بناده اول
تمل اندن صکره دیوار کلمش (حاصلی فکر وملاحظه تمل حکمنده وتکلم دیوار حکمنده در
(پس نیجه که بنانك تملسز ثبوت وقراری اولمز تأمل وملاحظه سز کلامك رونق واعتباری اولمز

رد سروری

یعنی فکرسز سوز تملسز بنا کبی ناپایدار وخلل پذیردر (بونده بست باء عجمیله در ترکیبده الچق

ردلامعی

دیمکدر دیین الحق قاچمشدر (بست باء عربیله فعل ماضیدر بغلدی دیمکدر پای لفظیله

ردابن سید علی وکافی

ترکیب اولمغین معنای مصدری مراد در (یعنی آیق بغلمق کلمشدر صکره دیوار دیین
بورایی ابوجه بغلمش بعضیلر بونده بی فائده اطناب کلام ایلمشلر * نخل بندم ولی نه در
بوستان * شاهدم من ولی نه در کنعان * نخل بند وصف ترکیبی در بندیدندن نخل بغلیجی
(نخل ترکیده تحریف ایدوب نقل دیدکلریدر کرکسه چچکدن وکرکسه بالموندن اولسون
(ولی ادات استدراك (کنعان قدس مبارکله دمشق بیننده بر یرك اسمیدر که حضرت
یوسف انده طوغوب نشو ونما بولمشدر (وحضرت یعقوب اول یرك قومنه تبلیغ احکام رسالت
ایلمشدر (محصول بیت) حضرت شیخ تواضع طریقیله بیورر که (بن نخل بندم اما بوستانده دکل
(یعنی بوستانده نخل بندلك ایده مم زیرا انده اولان نخللر صنع یزدانی ومصنوع خدایدر که نخال
هرنقدر که استاد کامل وفنده ماهر وقادر اولسه اکا مشابه نخل احداث وپیدا ایده مز ومحبوبم بن
اما کنعانده دکل یعنی حضرت یوسف نبی علیه السلام اولان یرده محبوب دکلم (زیرا حسن
وبهاده هرنه قدر که سرامد وممتاز محبوب اولورسه حسن یوسفه نسبت ایله صورت دیواردر محصل
کلام هرنقدر که بن علوم وفنونده ماهر وکاملم اما حضرت وزیرك مجلسنده اولان علما وفضلایه

ردابن سیدعلی وسروری وشمعی وکافی

نسبت طفل ابجدخوان دکلویم یعنی هر یرده علم وفضل ومعرفتدن دم اورمق ممکندر اما
بو مجلس سامیده علوم وفنوندن سوز سویلمکه قادر اولمایوب دمبسته قالورم (نخل بندی
یاء مصدریه ایله یازانلر اکثر نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری ناموزون یازمشلر (بعض شارحلر
دیمش که نخل بندی یاء مصدریه ایله وصف ترکیبیدر نخل بغلایجیلق یعنی نخل بغلایجیلق بیلورم اما

ردسروری

بوستانده دکلم که انواع شکوفه جمع ایدوب نقل بغلیدم (معلومدر که بو شارحك مقصودنی

بلمامش و بو تقریردن معلومدر که مصراع ثانیده بر غریب وجهله شرح اینسه کرك * لقمان حکیم را کفتند که حکمت از که آموختی کفت ازنابینایان * لقمان ایکیدر بریسی لقمان عاددر که حضرت هودك زماننده ایدی وعلما نبوتنده اختلاف ایلدکلری لقمان بودر (اصح روایت اولدر که نبی اولمیه بلکه بر فاضل حکیم ایدی، انکچون حضرت شیخ لقمان حکیم بیوردی بونك بر قزی وارایمش زرقا نام که اوچ کونلك یولدن کوررمش نتکه بعض اشعار عربده ومقامات حریریده وشروحنده بیان ایلشلر (نابینایان کورلر دیمکدر (زیرا بینا صفت مشبهه‌در بینیدندن کوره کن دیمکدر اما کوریجی معناسنی ویررلر (پس نا ادات سلبدر کورمیجیلر دیمکدر معنای لازمیسی کورلردر (محصول ترکیب) لقمان حکیمه دیدیلر که حکمتی کیمدن اوکرندك دیدیکه کورلردن * که تاجای نبینند پای ننهند * که حرف بیان (تا ادات توقیت درمادام معناسنه (نبینند بونده بلمامك واکلامق معناسنه‌در (ننهند فعل نفی مستقبل جمع غائب قومازلر دیمکدر (محصول ترکیب) کورلردن حکمت اوکرندکمی تفسیر ایدر یعنی مادامکه ایاق بصاجق یری عصا ایله وغیری وجهله تدارك ایتمینجه ایاق قومازلر * قدم الخروج قبل الولوج * قدم فعل امر مفرد مخاطبدر تفعیل بابندن تقدیم ایله دیمکدر (خروج مصدردر نصر بابندن چقماق دیمکدر (ولوج مصدردر دخول وزنی اوزره ضرب بابنك مثال واوییسندن انکچون واوی ساقط اولمشدر کیرمك معناسنه (محصول ترکیب) بر یره کیرملی اولسك اول چقمغی فکر ایله اندنصکره کیر یعنی هر ایشك اول صوکین فکر وملاحظه ایله اندنصکره اکا مباشرت ایله (بونلر جمیعا حضرت شیخدن تواضع طریقیله اظهار عجز ومسکنتدر * مصراع * مردیت بیازمای وانکه زن کن * مردیت یا حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (یا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور دیبن غافل ایمش (زیرا یای مصدریده اصل سکوندر حرکت ضرورت وزن ایچوندر (اصلی مردی ات دردینلرده سهو ایلمشلر زیرا هیچ بر وجهله همزهٔ مجتلبه یری دکل (با حرف تأکید (وازمای فعل امر مفرد مخاطبدر ازمایدندن ازمودندن دکل (زن کن اصطلاحلرنده اولن یعنی تأهل ایله دیمکدر (زنرا نکاح کن ایله تفسیر ایدن اصطلاحدن غافل ایمش (کن فعل امردر کنیدندن کردندن دکل (محصول مصراع) مردلکیکی اول امتحان وتجربه ایله اندنصکره تأهل وتزوج ایله یعنی اول کور که رجولیتك کامل میدر یعنی مبادا که عنین اولمیاسن (اندنصکره اولن بو مصراعك قدم الخروج قبل الولوج ترکیبیله زیاده مناسبت وملایمتی وار (پس ملایمتی یوقدر دیبن ارالرنده ملایمت اکلامش (ملایمت اکلمدقدنصکره محله مناسب اولان معنی بودر که مردلککی صنه اندنصکره اورمق ایله دیدوکی زیاده نامناسب ونا ملایم سویلمش (وبو ویردیکی معنی حد ذاتنده فاسددکلدر دیبن صحیح وفاسدی فرق ایدر دکل ایمش (زن بونده زدن معناسنه امر حاضر صورتنده مصدردر دیدیکنی قبول ایلمك بودله عدم وقوفدن وعدم تتبعدن کلور بلکه سابقده قصو رندندر * نظم * کرچه شاطر بود خروس بجنك * چه زند پیش بازرویین چنك * شاطر چابك وچالاك معناسنه‌در (خروس معهود (با حرف ظرف (زند فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی خروسه راجع تحتنده ضمیر (وچه مفعولی (پیش ظرف مکان باره اضافتی لامیه‌در (باز فارسی وبازی یا ایله عربیدر (رویین توچلی دیمکدر (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت (چنك جیم عجمیله قوش قیناغنه ویرتیجی حیوانلرك پنجه‌سنه دیرلر (محصول بیت) کرچه جنس خروس یری بر یله جنکده وصواشده شاطر وچویك اولور اما توچ قیناقلی طوغان قتنده نه چالار یعنی انکله جنك ایدوب شاطرلك ایلمکه قادر دکلدر (حاصلی انك قاتنده مغلوب ومنهزمدر طوغانك ایاغی لونده‌وشدتده توجه تشبیه ایلمش زیرا او قوشلری یاپشدیغنه محکم یاپشور بو ایکی بیتك نظمنه

تدارك ایتمیه‌لر نسخه

ردشمعی ولامعی

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

ردلامعی

ردشمعی

ردشمعی وکافی

ردشمعی وکافی

ردابن سیدی علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی

قطعه ور باعی دینلر نه قطعه یی اکلرمش ونه رباعی یی (چه زندك تقدیرینی چه پنجه زند ایلین وزندی کند معناسنه تأویل ایلین ایکی وجه ایله بله زائد در بعضیلر دیدیلر که زندك مفعولی مقدر برنسنه اعتبار اولنمق کرك مقامه مناسب بونده زندجرأت معناسنه‌در دیین عجب جری ایمش * کربه شیرست درکرفتن موش * لیك موشست درمصاف پلنك * کربه کاف عجمینك ضمیله جتك دیمکدر یعنی کدی (شیر بونده ارسلان معناسنه‌در کربه مبتدا وشیر خبری (کرفتن موش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (موش کسکندر عربجه فاره دیرلر (لیك سکون کافله ادات استدراکدر (مصاف میمك ضمیله جنك وصواش معناسنه‌در (پلنك قپلان دیدکلری یرتیجی حیواندر (معلوم اوله که کلمه‌نك آخرنده واقع اولان کافك ماقبلنده نون ساکن اولسه اول کاف البته عجمیدر (محصول بیت) کدی ارسلاندر موش طوتوب اولمه ده یعنی موشه نسبت کدی ارسلاندر اما کدی موشدر پلنك جنکنده یعنی پلنکه نسبت کدی فاره کیبیدر (حاصلی اشیا بر برینه نسبت کیمی ضعیف وکیمی قویدر (حضرت شیخ بیوررکه بن مبتدیلره وضعیفلره نسبت اهل علم وفضلم اما اکابر علما وفضلایه نسبت هیچ نسنه دکلم حاصلی کسر نفس ایدوب تواضع بیوررر قدس سره * اما باعتماد سعت اخلاق بزرکان که چشم ازعوایب زیردستان بپوشند ودرافشای جرایم کهتران نکوشند * اما ادات استدراك (با حرف مصاحبت (اعتماد مصدردر افتعال بابندن طایانمق دیمکدر سعته اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (سعت اصلنده سینك کسریله ایدی عدت کبی مثال واوییدن پس حرف خلق ایچون سین مفتوح قلندی نتکه صرف کتابلرنده مبیندر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمیله (بزرکان بانك وزانك ضمه‌لریله ورانك سکونیله اولولر دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر سعت اخلاق بزرکان اضافتلری لامیه‌لردر (که حرف رابط صفت (عوایب جمع عیبدر اضافتی لامیه‌در (زیر زانك کسریله الت معناسنه‌در (دستان دستك جمعیدر زیردستان کشینك الی التنده اولنلره دیرلر قول وخدمتکار ورعیت کبیلره (بپوشند فعل مضارع جمع غائبدر اورترلر یعنی یومرلر (چشم مفعول صریحی وازعوایب غیر صریحی (در حرف صله (افشا همزه‌نك کسریله مصدردر افعال بابندن فاش ایلمك معناسنه جرایمه اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جرایم جریمه‌نك جمعیدر کناه معناسنه‌در (کهتران کاف عربینك کسری وهانك سکونیله وادات تفضیل ایله کهترك جمعیدر کچیرکلر دیمکدر جرایمك اضافتی لامیه‌در (نکوشند فعل نفی استقبال جمع غائب چالشمزلر دیمکدر (محصول فقرتین) اکرچه بنده علم ومعرفت وفضل یوق وفنون وکمالده اضعف مبتدیانم اما اولولرك اخلاقنك وسعتنه اعتماد ایله که زیردستلرینك عیوبندن کوزلرین یومرلر دخی کچیرکلرك کناهلرین اظهار ایلمکده دورشمزلر یعنی ستر عیوب ایدرلر * کلمهٔ چند بر سبیل اختصار از نوادر وآثار وحکایات واشعار وسیر ملوك ماضی درین کتاب درج کردیم وبرخی ازعمر کرانمایه بروخرج * کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (چند نیچه (سبیل اختصار طریق اختصار دیمکدر (نوادر نادرك جمعیدر لغتده بربوانانه دیرلر اما استعمالده عجیب وغریب معناسنه‌در بونده شیرین حکایات وغریب کلمات مراددر (آثار اثرك جمعیدر صحابه سوزلرینه وسلف صالحین کلماتنه دیرلر بعض نسخه‌لرده امثال واقعدر ضرب مثللر دیمکدر ضروب امثال تقدیرنده دخی حکایات واشعار (سیر سینك کسریله ویانك فتحیله سیرتك جمعیدر یوریش یعنی روش وطریقت معناسنه (ملوك ملکك جمعیدر پادشاهلر دیمکدر (درین کتاب در حرف صله اولدیغی تقدیرجه بو کتابه دیمکدر (اما حرف ظرف اولدیغی تقدیرجه بو کتابده دیمکدر (درج مصدردر نصر بابندن دروجده کلوردیوشرمك دیمکدر (درج کردیم درج ایلدك

ردابن سیدعلی وسروری

ردسروری

مطلب

یعنی دیو شردك برخ بانك فتحیله بعض وبراز معناسنه در (ویا حرف وحدت (کرانمایه کاف عجمینك کسریله اغر بهالی معناسنده استعمال ایدرلر زیرا کران لفظ مشترکدر بهالی واغر یعنی ثقیل بینده (براو برحرف استعلا واو ضمیر غائب کتابه راجعدر (خرج بونده صرف معناسنه در کردیم بنه مقدردر (محصول فقرتین) مذکور اعتماده برنیچه کلمه اختصار طریقی اوزره نوادر وآثار وامثالدن دخی حکایات واشعار وملوك سابق طریقه وقانون وروشلرندن بوکتابده جمع ایلدك (دخی اغر بهالو عمرمزدن برمقدار یعنی براز تألیف وتصنیفنه صرف ایلدك (حاصلی برقاچ کون عمرمزدن بونك جمع وتألیفنه خرج ایلدك که بوشکله کیردی

* موجب تصنیف کتاب کلستان این بود وبالله التوفیق * موجب اسم فاعلدر افعال بابندن بونده سبب معناسنه در (تصنیفه اضافتی اسم فاعلك مصدره اضافتیدر وتصنیفك کتابه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توفیق تفعیل بابندن مصدردر لغتده اویدرمق دیمکدر اما اصطلاحده الله تعالی قولك مرادنی کندی مرادینه اویدرمغه دیرلر (محصول ترکیب) اخلاق بزرکانك سعتنه اعتمادا کتاب کلستانك تصنیفنه سبب اولدی بو کتابك تکمیلنه توفیق الله تعالی یه مخصوصدر

* قطعه * بماند سالها این نظم وترتیب * زما هر ذره خاك افتاده جایی * بونده قطعه یرینه نظم وشعر یازلمق قلمدن سهو واقع اولمش (بماند فعل مضارع مفرد غائب در (ما نیدندن ما ندن دکل قالور دیمکدر (سالها سالك جمعیدر قیاس ایله سالیان ده کلور شذوذا ظرف زماندر (این نظم فاعل بماندر (ترتیب تفعیل بابندن مصدردر (زما بماند فعلنه متعلقدر تقدیری زخاك تن ما هر ذره جایی افتاده بماند در (افتاده بو دتقدیر ایلین بی فائده تقدیر ایلمش (جایی یا حرف وحدت (افتاده ماضیدن قسم اوله ویا اسم مفعول بعضیلر زعمی اوزره (وهاء رسمی حرف ترتب اولمقده جائزدر (محصول بیت) بوکتابك نظم ونثر وترتیبی یعنی بوکتاب یللرله قالور بزم وجودمز خاکندن هر ذره بر یره دوشمش قالور ویادوشوب قالور (حاصلی کتابمز انجلین قالور (خاك وجودمز بونجلین قالور (یعنی افتاده بر بماند فعلنه مقیداولور معناده بعضلر مصراع ثانی بی اولکیدن حال طوترلر یعنی بزم خاك تنمزك هر ذره سی بر یره دشمش اولدوغی حالده کتابمز انجلین قالور دیرلر (ذره اصلنده ذرهٔ خاکدر اضافتله صکره ضرورت وزن ایچون همزهٔ اضافت حذف اولندی دیین عندی سویلمش

* غرض نقشیست کز ما باز ماند * که هستی را نمی بینم بقایی * غرض مبتدا (نقشیست خبری بونده نقشدن مراد نشاندر نتکه مشهوردر که عالمده بر نشان قودی دیرلر یا حرف وحدت (کز که حرف بیان باز بونده کری وصکره معناسنه (در ماند فعل مضارع مفرد غائب در ماندیدن ماندندن دکل (که حرف تعلیل (هستی یای مصدریه ایله وارلق دیمکدر (را حرف تخصیص (نمی بینم افعال قلوبدن نفی مستقبل متکلم وحده آکلامم دیمکدر (بقایی یا حرف تنکیر بقایی یاسی حرف وحدت طوتان معنایه اطلاعی یوغیمش (محصول بیت) کتاب کلستانی سویلمکدن غرض بر نشاندر که بزدن صکره یادکار قاله زیرا وجودك دخی وار لغنك بقاسنی آکلامم (یعنی عالمده کیمسه باقی دکلدر امدی بر نشان قومق کرکدر کیم کشی بی کنده و دن صکره آکدره

* مکر صاحب دلی روزی برحمت * کند در کار درویشان دعایی * مکر بونده ادات تمنی در شاید معناسنه دردین عندی سویلمش (دلی وروزی یالری حرف وحدتدر یا حرف مصاحبت معنای سببیتی متضمن در رحمتدن مراد ترحمدر (در حرف صله (کاردن مراد حقدر نتکه بعض نسخه لرده واقعدر (دعایی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (بوبیت غرض نقشیست جمله سنه علت ثانیه در یعنی مراد عالمده براثر وبرنشان قومقدر (اوله کیم برصاحب دل برکون مرحمت

رد ابن سید علی ولامعی رد شراح جمیعا

رد شمعی

رد سروری ردلامعی

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

رد شمعی

رد کافی

وشفقت سببیله بزدرویشلرك حقنده بردعا ایلیه (یعنی صاحب قلب اهل اللهدن بریسی کتاب صاحبنه دعا ایلیه نتکه مصنفلره دعا ایده کلمشلردر رحمة الله تعالی علیهم اجمعین

* امعان نظر در ترتیب کتاب وتهذیب ابواب ایجاز سخن مصلحت دید * امعان مصدردر افعال بابندن بونده دقت معناسنه در (نظره اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تقدیری امعان نظرمدر (تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر وتنقیح معناسنه (ابوابه اضافتی مصدرك مفعولنه در (ایجاز افعال بابندن مصدردر (سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر اختصار سخن دیمکدر (ایجاز سخن دیدك مفعول اولی (ومصلحت ثانیسی وفا على تحتنده امعانه راجع ضمیردر (محصول ترکیب) بنم دقت نظرم کتابك دخی ابوابك تهذیبنده وتنقیحنده سوزك اختصارینی مصلحت کوردی (یعنی سوز مختصر وفیدا اولمغی لایق کوردی (ترتیبدن مراد الان اولان ترتیب درکه اول سلاطینی ذکر ایلدی اندن صکره درویشانی آه (تهذیب ابوابدن مراد هر بابده مناسبی ذکر ایدوب خلاف نسنه بی اول بابده ذکر ایلامکدر (ایجازی ماقبلنه عطف ایدوب مصلحتدن صکره درآن لفظنی ایراد ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری بی معنی سویلمشلر * تا مرین

روضهٔ رعنا وحدیقهٔ غلبا چون بهشت باب اتفاق افتاد ازین سبب مختصر آمد تا ملالت نینجامد * تا ادات تعلیل مرادات تأکید (یعنی تحسین کلام ایچون کلمش لفظدر ابن سید علی بونده کندی مطالعه سی بیانندن صکره بحر الغرایب کلامنی نقل ایورمش وسروری مرادنی فهم ایلیوب دخل ایلمش حقا بوکه بی تقریب دخل ایلمش (این اسم اشارت (روضهٔ رعنادن مراد کوزل باغچه در اکرچه که لغتده روضه چمنه دیرلر (ورعنا ایکی یوزلی کله که رومده اکا کل ناصری دیرلر حدیقه باغچه بونده روضه یه عطف تفسیری دوشمش (غلبا غینك معجمه نك فتحیله والف ممدود ایله حمراء وزنی اوزره (اغلبنك مؤنثیدر اغجلرینك داللری وبداقلری بری برینه کرشمش وقویولمش باغچه نك صفتیدر مجازمرسل طریقیله (بهشت بانك فتحی وکسریله وهانك کسریله وشینك سکونیله جنت دیمکدر (بهشت با حرف صله (وهشت هانك فتحی وشینك سکونیله سکز دیمکدر (تا حرف تعلیل (باحرف مصاحبت (ملالت لغتده کوسمکدر اما بونده انجمك واضطراب معناسنه در (نینجامد فعل نفی استقبال مفرد غائب اخر اولمیه دیمکدر (ازین سبب یعنی امعان نظرم ایجاز سخنی مصلحت کوردوکی سببدن دیمکدر (محصول ترکیب) امعان نظرم سوزك اختصارنی مصلحت کوردی تا بو رعنا روضه وغلبا حدیقه سکز جنت کبی سکز بابده واقع اولدی (یعنی سکز بابه مختصر اولدی تاکیم ملالت وبی حضورلق ایله ختم اولمیه یعنی تطویل کلام ایدوب کتابمی بویدوب چوغلتمادم تاکیم آخر اولنجه اوصانمیام (بهشت بابك معناسنی سکز بابله دیین بانی حرف مصاحبت اعتبارنده نظروار بونده ملالتی قاریلره صرف ایدوب قاریلر اوصانمیه معناسنی قصد ایدن مراد مصنفی خلافنه صرف ایلمش * باب اول در سیرت پادشاهان * اولکی باب پادشاهلرك عادت وقانونلری بیاننده در

* باب دوم در اخلاق درویشان * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر بومیمك ماقبلی دائما مضموم اوقنور عربیده ثانی وثالث ورابع دید وکلری کبی بونده دوم وسیوم وچهارم دیرلر (محصول ترکیب) ایکنجی باب درویشلرك اخلاق وروشلری بیاننده در * باب سوم در فضیلت قناعت * اوچنجی باب فضیلت قناعتی بلدررر * باب چهارم در فوائد خاموشی * دردنجی باب ایسم اولمق فائده لرینی بلدررر * باب پنجم در عشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیانندهدر * باب ششم در ضعف وپیری * التنجی باب ضعفی وپیرلکی بلدررر * باب هفتم

امعان نظر مبتدا مصلحت دید خبری عهد

رد سروری وکافی

تنبجامدده همزه یایه قلب اولمش تکه مکرر بیان اولندی عهد

رد کافی
رد کافی

در تأثیر تربیت * یدنجی باب تربیت تأثیر ایلمکك بیاننده در * باب هشتم در اداب صحبت
سکزنجی باب خلقه اختلاط و مصاحبت ایلمکك آداب واسلوبنی بیلدیرر * تاریخ کتاب *
* دران مدت که ماراوقت خوش بود * زهجرت شش صد و پنجاه شش بود * مدت بوننده
زمان معناسنه در (که حرف رابط صفت (مارا حرف را بونده ادات تخصیص در (خوش واو
رسمیله وروم ضمه ایله ایو دیمکدر نتکه سابقا مرور ایلدی (شش صد التیوز دیمکدر ترکیب
تعدادی قبیلندندر (واوحرف عطف (پنجاه وپنجه اللی دیمکدر (محصول بیت) اول زمان که بزم
وقتمز خوش ایدی یعنی حیاتده اولوب بو کتابی سویلدیکمز زمان هجرت نبینك علیه الصلاة والسلام
التیوز اللی التنجی سنه سی ایدی خوش لفظی شش لفظنه موافقت ایچون خانك فتحیله تلفظ اولنوردیین
روم ضمه دن غافل ایمش * مرادما نصیحت بود کفتیم * حوالت باخدا کردیم ورفتیم * مراد مالامیه در
بزم مرادمز دیمکدر (حوالت حانك فتحیله اسم مصدردر احاله معناسنه ویاتفویض معناسنه اوله
تاحرف مصدردر فارسیده بو یله تار اوزون یاز یلورد وات وسعادت تاری کبی تابی ضمیر خطاب
طوتانلر فکرسز سویلمشلر (باخدا باحرف صله (محصول بیت) بزم بو کتابی سویلکدن مرادیمز
نصیحت ایدی سویلدك کتابی وممدوحمز پادشاه وشاهزاده یی و بو کتابی اوقیوب ویازانی خدایه
اصمرلدق وکتدك یعنی بزی دعادن اونتمیه لر دیمکدر (نصیحت بوددن صکره واو یازنلردماغنده
لذت فارسی بوغمیش * باب اول در سیرت پادشاهان * حکایت * پادشاهی راشنیدم که بکشتن
اسیری اشارت کرد بیچاره درآن حالت نومیدی، بزبانی که داشت ملك رادشنام داد کرفت وسقط
کفتن * پادشاهی را یاحرف وحدت ورا حرف مفعول شنیدمك مقدم مفعولی (که حرف بیان
(بکشتن باحرف صله اسیره اضافت مصدرك مفعولنه در (ویا حرف وحدت واسیردن مراد
محبوس ویادشمن اسیرلرندن بری اوله اشارت کردك مقدم مفعولیدر وفاعلی پادشاه (بیچاره
یعنی اسیر (درآن حالت نومیدی یأسنه یعنی کیمسه دن شفاعت وترحم کورمیوب جاندن
قطع امید حالنده (بزبانی که داشت باحرف مصاحبت ویاحرف وحدت (که حرف
رابط صفت (داشت فعل ماضی مفرد غائب بحسب لغت طوتدی دیمکدر امابونده
حکایت حال ماضی مراد در یعنی طوتار دی زباندن مراد لغتدر نتکه عربی دل وترکی
دل دیرلر یعنی کند ینك دلنه ایسه مراد اغزنده اولان دل دکلدر نتکه بعضیلر ظن ایلدی
(ملك را ادات مفعول یعنی مذکور پادشاهه (دشنام دادن کرفت بحسب لغت دشنام
ویرمك طوتدی یعنی سوکش ویرمك امااستعمالده سوکمکه باشلدی دیمکدر (زیرا دشنام دادن
ودهیدن و بونلرك مشتقاتیله مستعملدر وکرفتن وکیریدن و بونلرك مشتقاتی بونلك کبی
یرلرده شروع ومباشرت معناسنه در پس (معنای ترکیب) پادشاهی سوکمکه باشلدی وسقط
سینك وقافك فتحه لریله الحق قاشه دیرلر اما بونك کبی یرلرده نامعقول وناسزا کلماتدن
عبارتدر (کفتن و بوندن صکره بر کرفت تقدیر اولنور یعنی ناسزا سویلمکه باشلدی
* که * حرف تعلیل * کفته اندهر که دست ازجان بشوید هرچه در دل دار دبکوید *
هر که تقدیری هرکس که نته که سابقا بیان اولندی (بشوید باحرف تأکید وشوید فعل
مضارع مفرد غائبدر شویدندن شستن دن دکل یویه دیمکدردست مفعول صریحی
وازجان غیرصریحی (دارد فعل مضارع مفرد غائبدرد اریدندن (هرچه مفعول صریحی
(ودردل غیر صریحی ومجموعی بکویدك مفعول قولی هرچه بکویدك مقدم مفعولیدر
دینلر اصابت ایلمامشلر (محصول فقرتین) هر کیمسه که الینی جاندن یویه یعنی
جاندن نا امید اوله یعنی حیاتدن قطع رجاایلیه هرنسنه که کوکلنده طوتراتی سویلر حاصلی

رد کافی

ردلامعی وشمعی

رد کافی

بکشتن اسیری اشارت کردك مقدم مفعولی اوله سه

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

کوکلنه کلنی دیلنده کتورر ارالرنده بوایکی فقره ضرب مثلدر * بیت * اذایئس الانسان
طال لسانه * کسنور مغلوب یصول علی الکلب * اذا بونده زمان استقبال ایچون ظرفدر
معنای شرطی متضمن (یئس فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن نا امید اولسه دیمکدر
فعل شرط فاعلیله جملهٔ شرطیه در (انسان لفظا مرفوع فاعلی در (طال فعل ماضی مفرد
مذکر غائبدر حسن بابندن اوزادی دیمکدر اجوف واویدر لسان لفظا مرفوع فاعلی در
وضمیر محلا مجرور مضاف الیه انسانه راجع جملهٔ جزائیه نك اعرابدن محلی یوق مجموع
شرطیه وجزائیه نکده بویله در زیرا ابتداء کلامده واقعدر (کسنور کاف حرف جر مقدر
کائن نه متعلق (سنور سینك کسری ونون مشدده نك فتحیله بلور وزنی اوزره کدی یه دیرلر
جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدای محذوفدر (تقدیر کلام کسنور
مغلوب لفظا مجرور مضاف الیه سنور در موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندندر (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائب نصر بابنك اجوف واویسندن فاعلی سنوره راجع تحتنده
ضمیر در حمله ایدر دیمکدر (علی الکلب جار مجرور یله یصول فعلنه متعلق جملهٔ فعلیه
اعرابدن محلا مجرور صفت سنور در (محصول بیت) چون انسان مأیوس ونا امید اولسه
دیلی اوزار یعنی هرنکه دلنه کلسه بی پروا سویلر حاصلی فحش و قباحت سویلمه دن قورقماز
مغلوب کدی کبی که ایته هجوم وحمله ایدر (یعنی کورکه ایت آنی هلاك ایلمك استر پس
ایته نیجه سیله یاپشور * بیت * وقت ضرورت چونماند کریز * دست بکیرد سر شمشیر تیز *
وقت ضرورت اضافتی فی معناسنه در (چو ادات تعلیل (نماند فعل نفی استقبالدر ماندندن
قالمیه دیمکدر (کریز کاف عجمینك کسریله اسم مصدر در کریزیدندن کریختندن دکل
قچمیه دیمکدر (دست مبتدا (وبکیرد فعل مستقبل کیریدندن کرفتندن دکل طوتار دیمکدر
خبر مبتدا در (سر مفعول بکیرد در (شمشیره اضافتی لامیه در (شینده فتحه ده کسره ده
جائزدر (تیزه اضافتی بیانیه در (محصول بیت) ضرورت وقتنده چونکه قاچاغه مجال قالمیه یعنی
قاچوب خلاص اولمغه که قدرت قالمیه ال کسکین قلیجك اوجنی (یعنی بلمانتی طوتار حاصلی
ال کسکین قلیجه یاپشور دیمکدر (پس دستش مقابل بکیرد سر شمشیر تیز رادیین واول کسه دشمنك
کسکین قلیجی طرفنه النی طوتار دیین والبله کسکین قلیجك اوجنی طوتار بوتقدیرجه دست
لفظی بدست تقدیرنده اولور دیین بیتك معنای منطوقبسندن غفلت ایلمشلر * ملك پرسید که
چه می کوید * پادشاه اسیرك سوزینی ایشیدنجه یاننده اولان وزیرلره سؤال ایلدیکه اسیر نه سویلر
* یکی از وزراء نیك محضر کفت * نیك محضر ایو خویلو یعنی ایو خویلی وزیرلردن بریسی دیدی
* ای خداوند می کوید والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس * ای پادشاه سویلرکه (یعنی بو آیتك
مضمونتی سویلر (کاظمین جمع کاظمدر یودقوبیجی دیمکدر (غیظ غینك فتحیله غضب دیمکدر
کاظمینك مفعولیدر (عافین جمع عافیدر عفوایدیجی (یعنی کشینك کناهندن کچیجی حقندن
کلمکه قادر ایکن (عن الناس عافینه متعلق در بو تلمیحدر آل عمران سوره سنده (وسارعوا الی مغفرة
من ربکم) آیت کریمه سنه یعنی مذکور صفتلرایله اولان جنت مذکور اهل تقوانکدر دخی غضبی
یودقیجیلر کدر دخی ناسك کناهلرندن کچنلر کدر حقندن کلمکه قادر ایکن حاصل کلام پادشاهم
فضیلت عفو وکرم بابنده وارد اولان بو آیت کریمه مقتضاسنجه استدعای لطف وعنایت وتمنای
مرحمت وشفقت ایلر دیمکدر * ملك رابر ورحم امد * ملك رارا ادات تخصیص ویا حرف
صله ملکك وباملکه دیمکدر (بر واول اسیرك اوزرینه ویا اول اسیره رحمی کلدی (یعنی انی اسیر کدی
* واز سر خون در کذشت * سر بونك کبی یرلرده جهت وسودا معناسنده مستعملدر

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وشمعی

نیك محضر غائب اولان
کیمسه نك حقنده ایو سویلنسه
دیرلر حاصلی هرکسی خیرایله
ذکرایدن کیمسه یه صفتدر
عربا حسن المحضر در
سه

اوقور كرشك معناسنه (فريدون قديم زمان پادشاهلرندن بر پادشاهدر كه اكثر ربع مسكون
تحت تصرفنده ايدى باباسنه آتبين ديرلر ديركه ضحاك تازى نى اولدروب اوممزنده بتن يلانلره
بيني سبن يديدى زيرا هر اوممزنده الله تعالينك امريله كندى كرده سندن بر يلان بتمش ايدى
وهر باركه اچ اولسه لرتك طورميوب يوزينه و باشنه چارپارلر ايدى وهيچ نسنه يمزلر ايدى
الا آدم بيني سنى بوجهتدن هر كون ايكى ادم هلاك ايدوب انلرو بيني سنى يدررلر ايدى صكره
بر عاقل وزيرى ظهور ايلدى وحكمايله مشورت ايلديكه ادم بيني سندن بدل بر نسنه پيدا
ايده لركه بوقدر آدم هلاك اولمه ديو (پس كچى اوغلاغنك بيني سنى بدل بولوب كونده بر انسان
وبر كچى بيني سنى قارشدروب يدررلر ايدى كه ساكن اولورلر ايدى صكره فريدون يتشوب يكيد
اولنجه خلق اوزرينه جمع اولوب ضحاك ناپاكى قتل ايلدى و بوضحاك نوح طوفانندن
بيك ييل صكره ظهور ايلدى ومذكور آتبين طهمورث ديو بند نسلندن ايدى زياده تفصيلين
مراد ايدن فردوسى شاهنامه سنه مراجعت ايلسون ديرلر كه اول مركبي آنه صيچرادوب قار
پيدا ايدن فريدوندر وديرلر كه بشيوز ييل سلطنت سوردى واول مناصب ومراتب ترتيبنى
ويرن اولدر والعهدة على الراوى * مثنوى * جهان اى برادر نماند بكس * دل اندر جهان
آفرين بند وبس * نماند فعل نفى مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (بكس باحرف صله (اندر
بونده ادات صله در با معناسنه (جهان آفرين وصفى تركيبدر آفرينيدندن جهان يراديجى
معناسنه (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بنديدندن بستندن دكل واو دنصكره بس كلمه انجق
ديمكدر فقط معناسنه (محصول بيت) اى برادر جهان كيمسه يه باقى قالماز يعنى دنياده كيمسه
باقى قالماز پس بويله اولنجه كوكلكى جهان يراديجى اللهه بغله انجق زيرا باقى ودائم اولدر
باقيسى فانيدر (حاصلى محبته وتعلق قلبه خدادن غيرى لايق دكلدر * مكن تكيه برملك دنياو پشت *
كه بسيار كس چون تو پرورد وكشت * مكن فعل نهى مفرد مخاطبدر (تكيه تقديرى تكيه مكن در
زيرا تكيه كردن طايفه در يعنى تركيبله مستعملدر (ملك دنيا لاميه در سلطنت دنيا ديمكدر
ياخود عز وجاه ومال ومنال مراد اوله (پشت تكيه يه معطوفدر تقديرى پشت مكندر ارقه لنمه
ديمكدر عطف تفسيرى شكليدر (كه حرف تعليل (بسيار كس پرورده نك مقدم مفعولى وفاعلى دنيا
(وچون تو ماقبلنه ومابعدنه قيد اولمق قابلدر فتأمل (كشت پرورده معطوفدر (محصول بيت)
ملك دنيايه اعتماد واستظهار ايلمه زيرا چوق سنك كبى كيمسه يى بسلدى واولدردى يعنى چوق
كيمسه يى سنك كبى تربيت ورعايت ايدوب هلاك ايلدى (بيت) چرخ مردم خوار اكر
روزى دو مردم پرورست (نيست از شفقت مكر پرورده اولاغرست * چو آهنك رفتن كند
جان پاك * چه بر تخت مردن چه بر روى خاك * چو ادات تعليلدر چونكه معناسنه (آهنك
الف ممدود ايله بونده قصد معناسنه در (رفتنه اضافتى مصدرك مصدره اضافتى قبيلندندر (جان
پاك بيانيه (وكندك فاعلى (محصول بيت) چونكه جان پاك بدندن كتمك يعنى چقماق قصدين
ايليه يعنى كه فوت وموت مقرر اوله پادشاهلر كبى تخت وسرير اوزره اولمك نه فقرا كبى بوريا
وروى خاك اوزره اولمك نه (حاصلى اجله نسبت اكابرانه وفقيرانه اولمك برابردر بلكه فقرانك
موتى اخفدر زيرا موت الفقراء راحة در كه اوزرنده اغلر وايكلر بولنماز ملك ومال وعز وجاه
حسرتى چكمز * حكايت * يكى از ملوك خراسان سلطان محمود سبكتكين رابخواب ديد
بعد از وفات او بصد سال * خراسان بر مملكتك اسميدر كه تخت سلطنتى هرى در هراتده
ديرلر (خراسان شهر اسميدر ديين يكلمش (سلطان محمود بر مشهور پادشاهدر كه
فردوسى شاهنامه يى آنك نامنه ديمشدر (سبكتكين باباسنك ناميدر كاف اول عربى وثانى فارسيدر

ردابن سيد علي

مطا

ردشمعی

(دركذشت درحرف تأكيد (يعنى پادشاه وزيردن بو سوزى ايشيدنجه اسيرى اسركدى وقانى
اوجندن وهوسندن چكدى (يعنى قتلندن فراغت ايلدى بونده سر ودر لفظلرى زائددر
ديينلر زائد سويلمشلر و بعيد دكلدر كه تقدير كلام ازسر خون وا وله دين سرك معنالرين يكلمش
* وزير ديكر كه ضداو بود * برغيرى وزير كه نيك محضر وزيرك ضدى ونقيضى ايدى
* كفت ابناى جنس مارا نشايد در حضرت پادشاهان جز براستى سخن كفتن * ابنا ابنك
جمعيدر (يعنى اوغللر (ابناى جنس اقران وامثالده مستعملدر (مارا بزم ديمكدر (نشايد فعل
نفى استقبال لايق دكل ديمكدر (حضرت بونك كبى يرلرده حضور معناسنه در (جز غير
ديمكدر (براستى با حرف مصاحبت (راست طوغرى وكرچك معناسنه در (و ياحرف مصدر
طوغريلق ايله ديمكدر (سخن كفتن سوز سويلمك (يعنى نيك محضر وزيرك ضدى اولان
وزير ديدى بزم جنسمز اوغللرينه لايق دكلدر پادشاهلر حضورنده طوغريدن و كرچكدن
غيرى سوز سويلك يعنى پادشاهلر حضورنده كرچكدن غيرى سوز سويلمك كرك
* اين ملك راد شنام داد و ناسزا كفت * اين بواسير (ملك را پادشاهه (دشنام داد يعنى
سوكدى سابقا دشنامك استعمالنى بيان ايلدك تكراره حاجت يوقدر (ناسزا نالايق يعنى لايق
اولميان سوزى سويلدى بعض نسخه ده اين خود وبعضنده اين مرد واقع اولمشدر * ملك
روى ازين سخن درهم كشيد وكفت * درهم كشيد بورتاردى ديمكدر پادشاه وزير بد محضرك
بو سوزندن يوزنى بورتاردى وديدى * مرا ان دروغ وى پسنديده تر آمد ازين راست كه
تو كفتى * دروغ دالك ورانك ضمه لريله يلاندر كذب معناسنه (ويه اضافتى لاميه در (پسنديده
اسم مفعولدر بكنلمش (يعنى مقبول ديمكدر (وترنانك فتحيله ادات تفضيلدر بكنلمش رق ديمكدر
(محصول تركيب) پادشاه ديدى كه بكا آنك يلان سوزى مقبول رق كلدى بو كرچكدن كه سن
سويلدك * كه ازا روى در مصلحتى بود واين رابنا برخبث * (كه حرف تعليل (روى بونده
وجه وظاهر معناسنه در (در حرف صله (مصلحتى (يا حرف وحدت (بود ايدى ديمكدر (واين را
بوسن ديديكك (بنا بونده مبنا معناسنه در (خبث مصدر در خباثت معناسنه (يعنى مردارلق
(يعنى آنك يلانى سنك كرچككدن بكا يكركدر (زيرا آنك يلاننك يوزى وظاهرى برخيرلى
مصلحت ده ايدى كه هم بنى قتل نفسدن تخليص وهم بر اسيرى مقتول اولمقدن آزاد ايلمكدر اما بو سنك
كرچككك روبى وصورتى خباثته دركه هم بنى قتله اغرادر وهم بربى كناهى قتله اغوا
وهم بكا سنى سوكدى ديمكده ده قباحت وار (پس كانه كه بنى سن سوكش سين (زيرا بن اندن شتم
سوزينى اكلادم ايدى على الخصوص كه بر وزير نيك محضرى بكا غمز ايلدك * وحكما كفتند
اندكه دروغ مصلحت آميز به از راست فتنه انكيز * (كه حرف بيان (دروغ مصلحت آميز
اضافتى بيانيه در (مصلحت آميز وصف تركيبيدر (آميز يدندن آميختن دن دكل
(راست فتنه انكيزده بيانيه در (فتنه انكيز وصف تركيبيدر انكيز يدندن آنكيختندن
دكل (محصول فقرتين) وحكما وعقلا ديمشلردر كه مصلحت قريشدريجى و برشيجى
يالان فتنه قوپاريجى كرچكدن يكدر زيرا مصلحتده صلح وفتنه ده فساد وار * بيت * هر كه شاه
آن كند كه او كويد * حيف باشد كه جز نكو كويد * آن كندك مقدم مفعوليدر (كه حرف
رابط صفت (او ضميرى كه يه راجعدر (محصول بيت) هر اول كيمسه كه شاه انك ديديكنى ايليه
(يعنى شاه انك سوزنى طوتار حيف وظلمدر كه اول كيمسه شاهه ايو سوزدن غيرى سوز سويليه
زيرا هم پادشاهى و بالادن وهم كنديني بلادن قورتارر * حكمت * برطاق ايوان فريدون
نوشته بود * بونده طاق كمردر (ايوان اصلنده همزه نك كسريله در (اما عجم فتح همزه ايله

ردابن سيد علي

بى كاه قيدى انكيجوندر كه ظاهر اكاهى معلوم دكل *

رد ابن سيد علي وسرورى

رد ابن سيد علي وسرورى

وارلرنده کی تامفتوح ومضموم اوقنور (تقدیری ابن سبکتکین در بین العلمین واقع اولان
ابن لفظنی حذف ایلمك لغتلرنده شایعدر (بخواب باحرف ظرف (وخواب بونده دوش
معناسنه‌در (بصد باحرف زائد (یعنی خراسان پادشاهلرندن بریسی سلطان محمود غزنوی یی
دوشنده کوردی اولدکدن صکره یوز ییل یعنی فوتندن یوز ییل کچدکدن صکره
بصد سالك معناسی یوزنجی ییلده دیمن عندی سویلمش * که جمله وجود اوریخته بود
وخاك شده * که حرف بیان (جمله وجوده مضاف اولیجق بیانیه اولور مضاف اولمامقده جائز
(اوضمیری محموده راجع در ریخته اسم مفعول دوکلمش دیمکدر (بود ایدی معناسنه ادات
زمانیه‌در (وخاك شده خاك اولمش ایدی بنه بود مقدر در یعنی جمیع اعضاسی چوریوب
طپراق اولمشیدی * مکر چشمان او که همچنان در چشم خانه همی کردید ونظر می کرد *
(مکر ادات استثنادر الامعناسنه (چشمان الف ونون ایله جمعی شاذدر (اوضمیری سلطان
محموده راجعدر (که حرف بیان همچنان کذلك معناسنه در یعنی حال حیاتنده کبی در
چشم خانه کوز اونده (همی کردید چکز ینوردی ونظر ایدردی یعنی هر یری چوریوب
طپراق اولمش ایدی الا کوزلری چوریوب طپراق اولمامش ایدی که حال حیاتنده
کبی کوزخانه سنده چکز ینوردی دخی نظر ایدردی * سائر حکما * سائر بونده جمیع معناسنه در
* از تأویل آن * اولدوشك عبارتندن * عاجز ماندند * عاجز قالدیلر یعنی تأویلنه قادر اولمدیلر
* مکر درویشی * لا بردرویش تأویلنده عاجز قالمادی * که خدمت بجای آورد * که خدمتی
یعنی مذکور دوشك تعبیرنی برینه کتوردی حاصلی اصلی ایله بیان ایلدی * وکفت * دخی
دیدی * هنوز نکرانست که ملکش بادیکرانست * هنوز الان (نکران صفت مشبهه در
امابونك کبی یرلرده اسم فاعل معناسنی ویررلر یعنی ناظر (که حرف تعلیل (ملك میمك ضمیله بونده
سلطنت معناسنه در (وشین ضمیر محموده راجعدر (بابونك کبی یرلرده ظرفیت افاده ایدر
(دیکر آن غیریلر دیمکدر یعنی سلطان محمود الان ناظر ونکران در زیرا ملکی وسلطنتی
غیری کیمسه‌لرده در (حاصلی پادشاهلغندن حسرت ایله آیرلدیغیچون بندکوزی انده در
قطعه * بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند * کز هستیش بروی زمین بر نشان نماند * بس
بای عربینك فتحیله چوق دیمکدر (بسیار معناسنه در (نامور میمك سکونیله نامله یعنی آدلو
زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر (زور ور کبی زورلو دیمکدر بعضیلر دیدیلر که نام آوردن مخففدر
علی کل حال مشهور ونامدار دیمکدر لیکن بویله دینلره اعتراض قابلدر که همزهٔ ممدوده یی
حذف ایلمك معهود دکلدر اکرچه که دقایق الحقایق صاحبی الف ممدودك حذفنه نیجه
یرده حکم ایلمش لیکن دعواسی مسلم دکل (بزیر باحرف صله ویاحرف زائد (زیرالت
معناسنه درعربیده تحت دیرلر زمینه اضافتی لامیه در (دفن کرده اند لك مفعول ثانیسی
واولی بس نامور وغیر صریحی بزیرزمین (کز اصلنده که از در (که حرف بیان (هستی وارلق
ووجود دن عبارتدر ویاحرف مصدر (وشین ضمیر ناموره راجعدر (بروی زمین باحرف ظرف
واضافتی لامیه در (زمین یردر ارض معناسنه در (بر بالك معناسنی تأکید ایدر وجائزدر که
برعلی معناسنه اوله ویا ادات تأکید اوله بویله اولمق اولی در باتك مطلق زیاده سنه
حکم ایلمین زائد حکم ایلمش (نشان علامت (نماند فعل نفی ماضی قالمادی دیمکدر (حاصلی
چوق مشهور ونامدار کیمسه‌یی یر التنه دفن ایلدیلر که آنك وارلغندن یر یوزنده نام ونشان
قالمدی (یعنی خیرات وحسناتدن کندویی آکدرر دنیاده برنسنه سی قالمادی (بونده
بس بسیاردن مخففدر دیمن عندی سویلمش (بس بونده زیاده معناسنه در دینده بویله در

ردشمعی

دوش تأویلی عبارتیله صحیحدر اما تعبیرایله مشهوردر *

تعبیرایله مشهورایسه‌ده نص جلیلده (وما نحن بتأویل الاحلام بعالمین) بیورلمشدر حضرت سعدی تعبیر قرانه اقتدا ایلمشدر

للطابع الفقیر اسعد

رد سروری

رد ابن سید علی

ردشمعی

پروك

بویك باسنك زیاده سنه حکم ایدنلر زائد حکم ایلمشلر (بر بونده قطعا معناسنه‌در دیمه‌نك قطعا
سوزینی دکلك جائزدکلدر * وان پیر لاشه را که سپردند زیر خاك * خاکش چنان بخورد
کز و استخوان نماند * واو حرف عطف (آن پیر لاشه اشارتدر محموده (لاشه
ترکیبجه اش معناسنه در (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (سپردند فعل
ماضی جمع غائب بونده تسلیم ایلدیلر دیمکدر (خاکش ضمیری پیرلاشه یه راجعدر (کز وا که
حرف بیان واوضمیری ینه پیره راجعدر (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وخانك
روم ضمه یه فتحیله و واو رسمیله کمکدر یعنی سکك (محصول بیت) دخی اول لاشه قوجه یی (یعنی
محمودی که یرالتنه تسلیم ودفن ایلدیلر خاك انی شویله ییدی که اندن کمك بله قالمادی (یعنی
مرور ایامله طپراق اولدی (پیر بونده سست وضعیف معناسنه در (ولاشه جسم معناسنه دیمن
عندی سویلمش (ولاشه لاشی دن مخففدر دینده اثرنجه کتمش * زنده است نام فرخ نوشروان بخیر
کرچه بسی کذشت که نوشیروان نماند * زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه بونك کبی
یرلرده هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه کتابت اولنمامقدر قاعده (لکن شراح جمیعا کتابت ایلدکلریچون
کتابت ایلدك ناداً انلرخطامزه حمل ایلمسونلر دیو (نام فرخ بیانیه‌در نام مبارك دیمکدر بحر الغرائبده
فرخ قوتلو ومبارك دیمش (ابن سید علی قوتلویی عطف تفسیر اکلامه وب قوتلو یی قوی معناسنه
یعنی قوتلو واوك تشدیدیله اکلامش خطا اکلمش (نوشروانه اضافتی لامیه در بونده زانك
تشدیدیله مشهوردر (نوشیروانده جائزدر تخفیفله (نوشین روانده جمیعا نوشیرواندن منشعبدر
بخیر زنده یه متعلقدر (بسی چوق دیمکدر (یعنی چوق زمان (کذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی
دیمکدر (محصول بیت) نوشروانك مبارك ادی خیرایله دیریدر (یعنی عالمده خیرایله اکلوراکرچه
چوق زمان کچدی که نوشروان قالمادی (یعنی فوت اولدی (نماند لفظنی فوت اولدی معناسنده
استعماللری شایعدر ترکیده ده بعض یرلرده فوت اولدی دیجك یرده قالمدی دیرلر (پس دنیاده
قالمدی دین بو استعمالی بلمزایمش که دنیاده لفظنی تقدیر ایلمش (بعض تواریخده یازمشلرکه سلاطین
ماضیه‌ده انوشیروان کبی عادل ومنصف پادشاه کلمامش قرق سکز ییل مقداری سلطنت سوردی
قرقنجی ییل حضرت محمد علیه الصلاة والسلام ظهوره کلدی واندن صکره سکز ییل یاشادی
وحضرت پیغمبر علیه الصلاة والسلام انك سلطنتی زماننده دنیایه کلمسیله فخر ایلمشدر انك کبی مناقب
ومآثری چوق پادشاه کلمامشدر * خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر * زان پیشترکه بانك برآید
فلان نماند * خیری یاحرف وحدت ویاخود حرف تنکیر (کن فعل امر مفرد مخاطب ایله دیمکدر
(فلان الفاظ کنایه دندر (یعنی انسان تسمیه اولنان اسملردن کنایدر (بونده منادی واقع اولمش
(واو حرف عطف (شمار فعل امر مفرد مخاطب (عمر مفعول اولی (وغنیمت مفعول ثانیسی (زان
ازاندن مخففدر (بانك آواز معناسنه در (برآید چقار دیمکدر یوقاری کلمه دیمن غلط سویلمش
بوایکی بیتده نماندك معنای لازمیسی اولدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (محصول بیت) ای فلان
دنیاده صاغ اولوب دیری ایکن خیرایله وعمری وحیاتی غنیمت بیل اول کوندن اول که آواز چقاکه
فلان قالمدی (یعنی اولدی (حاصلی خلق سنك ایچون فوت اولدی دیمکدن اول دنیاده خیرات
وحسنات ایله * حکایت * ملك زاده‌ٔ راشنیدم که کوتاه بود وحقیر ودیکر برادرانش بلند
وخوب روی * ملك زادهٔ پادشاه زاده دیمکدر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل ورا ادات
مفعول (کوتاه القد والعمر قصه دیمکدر قصیر معناسنه (بلند یوکسك بونده بویلو معناسی
مراددر (خوب روی وصف ترکیبی در کوزل یوزلی معناسنه (محصول ترکیب) برپادشاه زاده‌یی
ایشتدم که قصه بویلوایدی ونظرده وکورنشده حقیر وکندیدن غیری قرداشلری بویلو وکوزل

ردشمعی
ردابن سید علی وسروری

رد کافی
ردشمعی

رد شمعی وکافی

شارح مرحوم بو مقامده کلمسیله فخر ایلمشدر تعبیرنده اکرقنی استخدن سهو کل ایسه عظیم خطا ایتمشدر بونده ایفای حق تعبیر کلمسیله فخر برینه کلدیکنی بیان بیورمشلر دیمك ایله او اور ذات رسالت سماتلری فخر عالم ایکن مجوسك زماننده کلمکله فخرنه دیمکدر شارحك باعث خطاسی ولدت فی زمن الملك العادل خبریدر ظن اولنوراشبو خبرك صحتنی ایسه حاکم نیسابوری هدم ایتمشدر حدیث صحیح اولدیغی تقدیرجه مشر که عادل اطلاقی اسمیله تعریف قیلندرکه نوشیروان عادل ایله مشهور ومسمی اولمش ایدی یوخسه توصیف دکلدر یاخود (فاغنت عنهم آلهتهم) نص جلیلنده اولدیغی کبی که آلهتهم ای ما کان عندهم آلهة ایله مفسردر انوشروانك عدل ایله اتصافی اعتقاد ایدن معتقدینك اعتقادی اوزره اطلاق اولنمش اوله تأویلین مذکورین مقاصد الحسنه ده بیان کرده امام سخاوی یدر للطابع الفقیر اسعد

ردشمعی

ردشمعی

یوزلو ایدی (یعنی هیچ برخصوصده کندی یه بکزمزلردی (برادرانش خوب روی تعبیرنده بعضیلر کندی قبیح خندوزشت روی ایدی دیمشلر اما حقیرلفظی زشت روی اولماسنی مستلزم دکل فتأمل) * باری پدرش بکراهیت واستخفاف دروی نظرکرد *(بار بونده کره معناسنه در (و یا حرف وحدت برکره دیمکدر (بکراهیت باحرف مصاحبت (کراهیت تخفیف یا یله مصدر در کره دن (یعنی علم بابندن چرکنلك معناسنه (استخفاف استفعال بابندن مصدردر بونده حقارت معناسی مراددر (در حرف صله در با معناسنه (وی ضمیری پسرکوتاهه راجعدر (نظرکردك فاعلی پدر پدر (محصول ترکیب) (برکره باباسی قرداشلری یاننده بوکا حقارت نظریله باقدی * پسر بفراست دریافت * باحرف مصاحبت (فراست زیرکلك در (دریافت فعل ماضی مفرد غائبدر افعال قلوبدن اکلدی معناسنه (معلوم اوله که یافت در حرفیله مستعمل اولنجه افعال قلوبدن اولور تفطن معناسنه (اما حرف درسز مستعمل اولنجه بولمقدر وجدان معناسنه فاحفظ) (پسر پدرینك اکا حقارت نظریله باقدیغنی اکلدی (یعنی باباسی بونك خوار وحقیر اولدیغنه متعلق برنسنه سویلدی (لکن قلبندن کجوردی کا نه که کوکلندن نه اولیدی که بوده قرداشلری کبی اولیدی دیمك کلمش (پس پسر عاقل وزکی اولدوغندن باباسنك ضمیرنی اکلادی *وکفت ای پدر کوتاه خرد مند به از نادان بلند* دخی پسر حقیر دیدی ای پدر عقللی کوتاه جاهل بلنددن یکدر * نه هرچه بقامت مهتر بقیمت بهتر * اویله دکلدر که قامته اولورق اولان قیمت وبهاده یکرك وارتفرق اوله کورمزمی سین که * الشاة نظیفة والفیل جیفة * بو ایکی فقره نك هربریسی بر مبتدا وخبردن مرکبدر (شاة قیوندر (نظیفه پاك وطاهر معناسنه در (فیل معرب بیلدر معروف (جیفة مردار معناسنه در بو ایکی جمله ماقبلنده ایکی جمله یه علتدر (بلکه تنویر وتوضیحدر (یعنی قیون کوچکدر اما طاهردر وفیل بیوکدر اما مرداردر *بیت * اقل جبال الارض طور وانه * لاعظم عندالله قدرا ومنزلا * (اقل لغتده اسم تفضیلدر ازرك معناسنه اما بونده اصغر مراددر کوچکرك دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (جبال جبلك جمعیدر طاغلر دیمکدر لفظا مجرور مضاف الیدر (ارض ده بویله در (طور لفظا مرفوع خبرمبتدادر سریان دلنده وعرب دلنده طور طاغه دیرلر (اما بونده مراد طور سینین در که مدینه ده برجبلك اسمیدر که حضرت موسی پیغمبر علیه السلام انده الله تعالی کلامنی استماع ایلدی (وانه واو حرف حال ان اسمیله که طوره راجع ضمیر در مصراع ثانی یه مرهوندر (لاعظم لام حرف تأکید (واعظم لفظا مرفوع خبران در (وان اسمیله وخبریله محلا منصوب حالدر طوردن (عنداعظمه متعلق مضافدر لفظة اللهه (قدرا منصوبدر تمیز لکله (ومنزلا اکا معطوف (محصول بیت) بو بیت تنویر ایدر ماقبلنده مذکور اولان فارسی وعربی جمله لری (یعنی یریوزنده اولان طاغلرك کوچکرکی طورسینین در (حال بوکه الله تعالی قتنده قدر ومرتبه جهتندن سائر طاغلردن اولورقدر (زیرا الله تعالی قرآنده انکله قسم ایلمشدر بر ایکی برده (وحضرت موسی ایله تکلم واکا تجلی انده واقع اولمشدر (پس شاه زاده دیرکه بنده کوچکم اما پرهنرم * قطعه * آن شنیدیکه لاغردانا * کفت روزی بابله فربه * لاغرد آنا یانیه ومصراع ثانی یه مرهون (روزی یاحرف وحدت یاحرف صله (وابله احمق (فربه فانك فتحیله ورانك سکونیله وبانك کسری وهای اصلیه ایله سمز دیمکدر (محصول بیت) اول سوزی ایشتدکی که آرق عالم برکون برسمز ابلهه دیدی (یعنی نه دیدوکنی ایشتدکی استفهام مراددر * اسب تازی اکر ضعیف بود * همچنان از طویلهٔ خر به * اسب تازی عربی آت (زیرا تازی عربی دیمکدر عرب دیمك دکل (همچنان ضعیفلکله یله دیمکدر (طویله معروف وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (خرچار دربه یك دیمکدر (محصول بیت)

مطلب

ردشمعی

مقول

رد سروری وشمعی وکافی

مقول قول بو بیتده عربی آت اکر ضعیفده اولورسه بویله ایکن برطویله مرکبدن یکدر ومقبول بو ایکی بیتك قافیه سنده راو با لزوم مالایلزم واقع اولمش وها حرف رویدر (حاصلی قافیه معموله در تجزی طریقیله تأمل ندر (طویله ده همزه حرف وحدتدر دینلر غلط سویلمشلر * پدر بخندید وارکان دولت بپسندیدند وبرادران بجان برنجیدند * (محصول ترکیب) پسر حقیر مذکور نثر ونظمی اوقینجه باباسی ذوقندن کولدی وارکان دولت (یعنی انده حاضر اولان اکابر بکندیلر وقرداشلری جان وکوکلدن انجندیلر بجان دیمك جان وکوکلدن دیمکدر * نظم * تا مرد سخن نکفته باشد * عیب وهنرش نهفته باشد * تا حرف توقیت مادام معناسنه (مرد مبتدا (نکفته نون حرف (نفی کفته ماضی دن قسمدر سویلمش حرف نفی ایله سویلمامش دیمکدر فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیر در (سخن مقدم مفعولیدر (باشد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیر در (عیب مبتدا (هنز اکا معطوف (شین ضمیر مرده راجعدر (نهفته ماضیدن قسم مفرد غائب کزلو دیمکدر فاعلی تحتنده عیب وهنزه تنازع طریقیله راجع ضمیردر (باشد کده فاعلی بویله در (محصول بیت) مادام که کشی سوز سویلمامش اوله عیب وهنزی نهفته ومخفی اولور (حاصلی کشینك علمی ومعرفتی کلماتندن اکلنور نتکه دیباجه ده زبان در دهان بینده بحدی * هر بیشه کمان مبرکه خالیست * شاید که پلنك خفته باشد * بیشه بای عربینك کسریله لفظ عربیدر عجمجه مبشه دیرز وترکیجه مشه معروفدر (کمان مبرك مقدم مفعولیدر (که حرف بیان (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (شاید لایق وجائز معناسنه در (که حرف بیان (پلنك بای عجمینك فتحیله قپلان دیمکدر (خفته یاتمش واویومش دیمکدر (محصول بیت) هر مشه یی خالی وتهی ظن ایلمه یعنی برنجی حیواندن بوش صانمه جائزکه ایچنده پلنك یاتمش وایومش اوله (بعض نسخه ده بیشه برینه بیسه دوشمش بای عجمی وسین مهمله ایله الاجه معناسنه (وکه خالیست برینه نهالی دوشمش نونك فتحی وکسریله قپلان دریسی شکلنده اولان قالیچه معناسنه (پس پلنك مضاف اوقنور اضافت بیانیه ایله (محصول بیت) هر الاجه یی کمان ایتمه نهالیدر یعنی هر الاجه یی نهالی صانمه جائزدر یاتمش وایومش قپلان اوله اول کوردکك الاجه (معناسی اوله کوره پلنکك اضافتی تجویز ایلین بی فائده تجویز ایلمش (بو ایکی بیتی رباعی دیو بازان اوزان شعردن هیچ خبردار دکل ایمش * شنیدمکه درآن مدت ملك را دشمنی صعب روی نمود * دشمنی یاحرف وحدت (وصعب صادك فتحی وعینك سکونیله صرب معناسنه در (یعنی شدید روی نمودك مقدم مفعولیدر (یعنی ایشتدم که اول مدتده که پسر حقیر بو کلماتی ایلدی پادشاهه بر صرب دشمن یوزکوستردی (یعنی برقوی حصم ظاهر اولدی (بونده نمود ماضیدر نمایدن معناسنه دیین لغت بحمدن خبردار دکل ایمش (وصعب روی وصف ترکیبی در (شدید الخصومه دیمکدر دیین زیاده کج یوریمش * چون دو لشکر روی بهم آوردند اول کسی که اسب درمیدان جهانید ان پسر بود وکفت * (لشکر معروف عربیسی عسکر در عین وسین مهمله ایله (روی آوردندك مفعول صریحی (وبهم غیر صریحی (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (اسب جهانیدك مقدم مفعولی (ودرمیدان ظرف مکانی (جهانیده الف ونون حرف تعدیه در (زیرا جهید فعل ماضی مفرد غائبدر صچرادی معناسنه (وجهانید صچراندی دیمکدر (جهانید جیم عربینك فتحیله درجیم عجمیله درد یین یکلمش (اول مبتدا (وآن پسر بود خبری (محصول ترکیب) چونکه ایکی عسکر بری برینه یوزکتوردیلر

ردکافی وشمعی
رد سروری وشمعی

رد ابن سید علی
رد ابن سید علی

ردشمعی

(يعني روبروا ولديلر (حاصلى مقابل اولديلر اول بر كيمسه كه صواش ميدانندە آئين
صحرا ايدى اول پسر ايدى ورديدى (يعني بو قطعه يي او قودي * قطعه * آن نه من باشم كه
روز جنك بيني پشت من * آن منم كاندرميان خاك وخون بيني سرى * حرف نفي معني جهتندە
باشم فعلنه مقيد در (تقديرى آن من نه باشم در و يا من آن نباشم در فعلدن منفصل او لمغله
هاء رسميله يازلدى (روز جنك لاميه (بيني فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بينيدندن كورر سين
ديمكدر خطاب عام طريقيله (پشت من لاميه (كاندر اصلنده كه اندردر ضرورت وزن ايچون
متصل اولدى (ميان خاك لاميه در ياى بطنى ايله (خون خاكه معطوف (سرى يا حرف
وحدت (محصول بيت) بسر ديدى بن اول كيمسه دكلم كه صواش كوننده بنم ارقم
كوره سين (يعني قچار دكلم بلكه بن اول كيمسه يم كه خاك وخون بيننده بر باش كورر سين
(يعني اول كوردكك باش بنم باشمدر (حاصلى ميدان كوننده دشمنله صواش ايدوب كله سين
خاك وخون ميا ننده غلطيان ايدنم فرار ايدنلردن دكلم (بعض شراح سرى لفظنى
يعني رأسى ديمكله تفسير ايلمش ظاهر بودركه ياى ضمير متكلم ظن ايلمش والا رأسا ديمك كرك ايدى
(پس يعني رأسى ياسندن وحدت معناسنى اخذ ايلمك زياده بعيددر (فتأمل * كان كه جنك
ارد بخون خويش بازى مى كند * روز ميدان وآن كه بكريزد بخون لشكرى * (كان كه
حرف تعليل (آن اسم اشارتدر مقدر كسه تقديرى كان كس كه در (بازى اويونه ديرلر
(روز ميدان بازى ميكنده (وجنك آرده (وبكريزده ظرف او لماغه قابلدر (لشكرى
يا حرف وحدت (محصول بيت) بن قاچوب فرار ايدنلردن دكلم زيرا اول
كيمسه كه صواش كتورر (يعني صواش ايدر كندى قانيله او يونر ايدر
يعني كندى قانيله اوينار ميدان كوننده اما اول كيمسه كه ميدان جنكندن قچار بر لشكرك
قانيله اوينار (حاصلى جنك پيدا ايدن كنديسه قيار اما قچان تمام عسكره قيار زيرا انك
قچمه سيله تمام عسكره انهزام لازم كلور رمنه سنده بخون لشكرى يي بكريزده تعليق ايلين غريب
ملاحظه يه مالك وقادر ايمش * اين بكفت وبر سپاه دشمن زد وتنى چند از مردان كار ديده
بينداخت * يعني بو بيتلرى سويلدى وكنديني دشمن لشكرينه اوردى يعني دشمنه بركزدن
جمله وهجوم ايلدى وايش وصواش كورمش ارلردن برنيجه تنى يعني شخصى يقدى (حاصلى
برنيجه بهادر ارقتل ايلدى (بعضيلر وبر سپاه دشمن زدك تقديرى وبر سپاه دشمن شمشير زد
ديمشلر لكن مرادمز كوردر بودكلدر فتدبر * چون پيش پدر آمد زمين خدمت ببوسيد وكفت *
بو ايشلردنصكره چونكه باباسى يانينه كلدى خدمت يرينى اوپدى وديدى يعني طريق ادبى
باباسى اوكنده رعايت ايدوب بو قطعه يى سويلدى * قطعه * اى كه شخص منت حقير نمود *
تا درشتى هنر نپندارى * اى حرف ندا منادى محذوف تقديرى اى كسيدر (كه حرف رابط
صفت (شخصدن مراد وجوددر (منت تا ضمير خطاب (نمود فعل لازم كورندى ديمكدر (تا
ادات تنبيه آكاه اول صاقين ديمكدر (درشت ايرى ديمكدر جساتدن كنايتدر (نپندارى
فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب پندار پندن پنداشتندن دكل ظن ايليه سن ديمكدر (محصول بيت)
اى شول كيمسه كه بنم شخصم و وجودم سكا حقير كورندى غافل اولمه كوده ايريلكنى هنز ظن
ايليه سن يعني هر ايرى كوده لى اهل هنر اولماز وهر كوچك كوده لى بى هنر اولماز (حاصلى شجاعت
وبسالت داد حقدر جساته وعدم جساته كوره دكلدر (بيتك اولنده كه كلمه سنى منادى اعتبار
ايدوب معناسنى اى كيمسه بنم شخصم سكا حقير كورندى دين استغاثت معنادن آكاه دكل ايمش
(بو بيت حكايه اولنده باباسى كنديسنه حقارت نظريله باقديغنه ناظردر (درشتى بونده غلظت

ردكافى

ردشمعى

ردابن سيد على

رد ابن سيد على وسرورى

ردسرورى

شارح مرحوم بو مقامده من دخل دخل بتر ينه دوشمشدر زيرا كه افنك عربى العباره شرحنده رأسى ايله تفسيرى سرى منكر ايسه ده تعظيم ايچون معرف تنكير اولنمشدر ديمك اولديغنى بياندركه مألده بو كلامى قائل اولان كندى باشنى مراد ايدر بو صورتده شارحك (پس يعني رأسى ياسندن الخ قولى ابعد در زيرا تفسير اولان رأسى ياسندن وحدت معناسنى كيم المشدر هله فتأمل كلامى ايله تنبيهى عليهنه چيقه يور للطابع الفقير اسعد

وخشونت معناسنه اخذ ايلين غلطت ايلمش * اسب لاغرميان بكار آيد * روز ميدان
نه كاو پروارى * اسب لاغرميان اضافتله توصيف تركيبيدر (ولاغرميان وصف تركيبيدر
اورته آرق آت يعني نه قتى سمز ونه قتى ارق زيرا قتى سمز اولنجه اغرلغندن حركت ايده مز
وقتى ارق اولنجه ضعفندن قلدايمز پس نه قتى سمز كرك ونه قتى ارق (بكار با حرف صله
(وكار ايهام طريقيله مذكوردر زيرا ايشه وصواشه شاملدر نتكه مردان كارديده ده كچدى
(بكار آيد مصراع ثانى يه مرهوندر (روز ميداندن مراد صواش كونيدر التزاما (كاو صغردركه
عربجه بقر ديرلر (پروارى يا نسبى ايله بسلى معناسنه در يعني ذبح ايلمك ايچون بسلنديكلرى
حيوان اضافتى بيانيه در (محصول بيت) اورته ارق ات ميدان كوننده ايشه وصواشه
كلور يعني يارار بسلى سمز صغر يارامز (حاصلى جنك اتلرى نه قتى سمز كرك ونه قتى ارق
اسب لاغرميانك معناسنى يعني درميان ميدان دين غريب فارسى بلور ايمش طيب الله انفاسه
وبلى ارق ات ايشه كلور ميدان كوننده وجولان كوننده اينجه بللى ات ايشه يارار دينلر
عنديات سويلشلر عفى الله عنهما يعني كورمز مسنكه اينجه بللى اولوب صورتا ضعيف كورينن
ات دين امثالى اثرنجه يوريمشدر * آورده اند كه سپاه دشمن بسيار بود واينان اندك طائفه
آهنك كريز كردند * طائفه يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (آهنك قصد (كريز
اسم مصدردر كريزيدندن كريختندن دكل قاچمه معناسنه (محصول تركيب) روايت ايلشلردركه
دشمنك عسكرى چوق وبونلر از ايدى بونك عسكرندن بر بلوكى قاچمق يعني فرار قصدين
ايلديلر * پسر نعره بزد وكفت اى مردان بكوشيد تا جامه زنان نپوشيد * يعني پسر بونلرك
قاچمغه قصدين كورنجه بر نعره اوردى يعني حيقردى وديدى اى صواش ارلرى چالشك
يعني صواشدن قاچماك تا كيم عورتلر لباسن كيميه سز زيرا قاچمق ارلره عيبدر (بعض نسخه ده
تا برنه يا دوشمش التنده ايكى نقطه ايله (ونپوشيد برينه نو نله بپوشيد دوشمش بايله يعني
ياكوشش ايلك ويا عورتلر لباسنى كيك (تا جامه زنان نپوشيد اشارتدر شول قصه يه كه جنك محلنده
قچانه زن لباسنى كيدروب تشهير ايلدكلرينه * سواران را بكفتن او تهور زيادت كشت ويكبار حمله
كردند شنيدمكه هم دران روز بر دشمن ظفر يافتند * سواران جمع سواردر اتلولر ديمكدر (ورا ادات
تخصيص آتلولرك ديمكدر (بكفتن او با حرف سبب واضافتى مصدرك فاعلنه در (تهور تفعل
بابندن مصدردر بى پروا شيئه دخول ديرلر بونده مراد هجوم واقدامدر (با حرف تأكيد (يكبار
دفعة (يعني براوغوردن ظفر غلبه معناسنه در (محصول تركيب) آتليلرك پسرك سويلمسى سببيله
تهورى زياده اولدى (وبراوغوردن حمله وهجوم ايلديلر (ايشتدم كه همان اول كون دشمن
اوزرينه ظفر بولديلر (يعني انلره غلبه ايلديلر * ملك سر وچشمش ببوسيد ودر كنار كرفت
وهر روز نظر پيش كرد تا ولى عهد خويش * (در كنار كرفت قوچدى ديمكدر در اغوش كرد
ديمكدر (تاحتى معناسنه در (ولى بونده حاكم معناسنه در (وعهد زمان ديمكدر (خويش
كندى ديمكدر و بوندن صكره بر كرد مقدر در حاصلى پسر بوقدر هنر ايلدكدن صكره
پادشاه باشنى وكوزنى اوپدى ودخى آنى قوچدى وهر كون نظر والتفاتى اكا زياده ايلدى
حتى كندى زمانك حاكمى ايلدى حاصلى صاغلغنده يرينى اكا تعيين ايلدى (در كنار كرفتك
معناسنى در اغوش كرديك دست دين بيكدست قيدينى زائد ايلمش وبو عبارت وصلندن
كنايتدر دين عندى سويلمش وقوجاغنده طوتدى دين ده حق اداىى ايلمامش (ولى عهد
خويش كردك معناسنى كنديدن صكره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله دين ولى عهدك
معناسنى بلمز يمش * برادران حسد بردند وزهر در طعامش كردند خواهرش از غرفه بديد ودريچه

رد سرورى

ردابن سيد على

رد سرورى وشمعى
رد كافى

رد سرورى وشمعى

رد ابن سيد على
رد سرورى وشمعى
ردشمعى

فيه ما فيه للطابع

برهم زد پسر در یافت ودست ازطعام باز کشید وکفت محالست که هنرمندان بمیرند و بی هنران
جای ایشان کیرند * خواهر واو رسمیله قز قرداش وایکی شین ضمیر پسره راجعدر (غرفه
غین بجه نك ضمیله وراٰنك سکونیله چارداق دیمکدر (دریچه پنجره در بونده کپنك مراددر
(یعنی پنجره قپاقـلری (برهم زد بری برینه اوردی پسر فهم ایلسون دیو (محصول ترکیب)
پادشاهك پسره زیاده نظر والتفاتیچون قرداشلری حسد ایلندیلر (یعنی ایلدیلروانی اولدرمك
ایچون یمکنه زهر قاندیلر قزقرداشی بوحالی چاردقدن کوردی و پنجره قپاقلرینی بر برینه اوردی
(پسر اکلدی والنی طعامدن چکدی و دیدی محالدر که اهل هنر اولنلر اوله لر وهنرسزلر
آنلرك یرینی طوته لر حکایت اولندن بو رایه کلنجه شویله معلوم اولدیکه مذکور پسر هم شجیع
وهم فهیم وزکی اوله * بیت * کس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ورهمای ازجهان شود معدوم * بزیر
باحرف صله (زیرالت معناسنه در که عربجه تحت دیرلر (سایه کولکه (بوم بونده بیقوش دیدکلری
شأمتله مشهور رطیردر اضافتلر لامیه لردر (وروا کردن مخففدر (همای یمن ومبارکلکله مشهور
قوشدرکه هر کیمسه یه که کولکه سی دوشسه پادشاه اولور ویا زیاده اولو دولتلو بوندن غیری
چوق خاصه سی بازارلر برخاصه سیده بودر که هواده یمرلر ویوریسی هواده چقاروچقدیغی
کبی اوچار (محصول بیت) بیقوش کولکه سی النه کیمسه کلمز اکرجهانده هما قوشی یوق
اولورسه ده (یعنی بن اولور سمده سلطنت سنزك اوزر یکزده قرار ایلمز * پدر را ازین حالت
اکاهی دادند برادرانش را بخواند وکوشمالی بواجبی داد * (پدررا تقدیری پدرش رادر قرینه
قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (اکاهی (یاحرف مصدر (دادند فعل ماضی جمع غائب معنای
لازمیسی دویور دیلردر (کوشمال لغتده قولاق اوزمقدر اما اصطلاحده تأدیب معناسنه در
(یاحرف وحدت ویا تنکیر (بواجبی تقدیری بقول ونصیحت واجبی (یاحرف تنکیر حاصلی باباسنه
بوحالتدن آکاهلق ویردیلر (یعنی پادشاهه بوزهر قصه سنی اعلام ایلدیلر قرداشلرینی دعوت
ایلدی وهر برینه طریق وجوبله پند ونصیحت ویروب تأدیب ایلدی * پس هر یکی را
اذاطراف بلاد حصهٔ مرضی معین کرد تا فتنه بنشست ونزاع برخاست * (بلاد بانك کسریله
بلدك جمعی در شهر دیمکدر (مرضی اسم مفعولدر رضی یرضی دن (یعنی علم بابنك ناقص واوی یسندن
(تاحرف تعلیل نزاع مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (برخاست قالقدی (یعنی رفع اولدی کندی
(محصول ترکیب) باباری هر برینی تأدیب تام ایلدکدن صکره هر برینه اطراف بلاددن راضی
اوله جق مقداری حصه تعیین ایلدی تاکیم فتنه اوتوردی (یعنی یاتدی ورفع اولدی ونزاع
قالقدی (یعنی رفع اولدی کندی * وکفته اند ده درویش در کلیمی بخسبند ودو پادشاه در
اقلیمی نکنجند * (کلیم کاف عجمینك کسریله ترکیجه کاف عربك کسریله کلیم دیدکلری
دوشنه جك بساط انجامکده متبعلرندن کاف عربیله مسموعدر (بخسبند فعل مستقبل جمع غائب
یاتورلر واو یورلر دیمکدر (نکنجده فعل نفی مستقبل مفرد غائب صغمز دیمکدر (محصول ترکیب)
(اون درویش برکلیمده یاتورلر واو یورلر اما ایکی پادشاه اقالیم سبعه دن براقلیمده صغمزلر * قطعه
* نیم نانی کر خورد مرد خدای * بذل درویشان کند نیمی دکر * نیم یارم دیمکدر نصف
معناسنه (نانی یاحرف وحدت (مرد خدا اهل الله معناسنه در (بذل درویشان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کندك فاعلی تحتنده مرد خدایه راجع ضمیردر (نیمی یاحرف وحدت (محصول بیت)
اکر خدا دوستی یارم اتمك برایسه درویشلره وفقرایه بذل وعطا ایدر اول بر یاریسی یعنی
یاریسنك یاریسنی حاصلی الـنه کیره نك یاریسنی مقصود اتمکنی یالکز یمز دیمکدر وجائزدر که
نیمی دیکردن مراد النه کیرن نمك یولداشی اولان نیم اوله (معلوم اوله که نیم نانه مضاف اولمق

مطلـا

قیاس مرضیه درا ما نسخه لرده مرضی واقعدر

فتنه اوتوردی ونزاع قالقدی دیمسنده لطیف اداوار فتأمل

معلوم اوله که نیمی دکرده اختلاف ایلدیلر فتأمل

لازمدر فندبر * ملك اقلیمی بکیرد پادشاه * همچنان در بند اقلیمی دکر * ملك اقلیم لامیه در
اقلیمك حکومت وسلطنتی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت) پادشاه براقلیمك ملکنی
الور ضبط ایدر انکله قانع اولمیوب ینه انجلین براقلیمك ملکنی فتح ایدوب تصرفنه المق قید
وهواسنده در حاصلی هر پادشاه بولسه تمام دنیایی فتح ایدوب تصرفنه الوردی حاصلی درویش
ربع نانله قانع اولور اما پادشاه ربع مسکونله انجق قناعت ایدر * حکایت * طائفهٔ دزدان
عرب برسر کوهی نشسته بودند ومنفذ کاروان بسته * طائفهٔ دزدان عرب اضافتلری
بیانیه در (کوهی یاحرف وحدت (منفذ اسم مکاندر نفذ ینفذدن یعنی نصر بابندن کیچه جك
یر دیمکدر حاصلی عرب حرامیلرك طائفه سی برطاغك باشنده اوترمشلر ایدی وکاروانك کچد یرینی
بغلامشلر ایدی یعنی یولی کسمشلر ایدی (طائفهٔ همزه سنی حرف وحدت طوتانلر ایکی وجهله
خطا ایلمشلر بری بودر که وحدت مقامی دکل زیرا بویله اولسه دزدانك اعرابدن محلی اولمازدی
وثانیا وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دکل * ورعیت بلدان ازمکاید ایشان مرعوب
ولشکر سلطان مغلوب * رعیت بلدان لامیه در (بلدان بانك ضمیله بلدك جمعیدر شهرلر دیمکدر
(مکاید مکید نك جمعیدر که مصدر میمیدر مکر معناسنه کیدك جمعیدر دیین خلاف سویلمش
(مرعوب اسم مفعولدر رعبدن رانك ضمیله قورقمش دیمکدر (حاصل ترکیب) دخی مذکور
دزدانك حیله ومکرلرندن شهرلرك رعایاسی قورقمش وپادشاه عسکری مغلوب ایدی * بحکم
آن که ملاذی منیع ازقلهٔ کوهی بدست آورده بودند وملجاء وماوای خود ساخته * بحکم باحرف
مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده سبب وعلت معناسنه در (ملاذ اسم مکاندر صغنجق یردیمکدر
(ویاحرف وحدت (منیع محکم معناسنه در (قله طاغ باشی قنه ده دیرلر (کوهی یاحرف وحدت
(بدست با حرف صله (آورده ماضیدن قسم مفرد غائب کتورمش دیمکدر (بودند ادات
جمع زمانیه کتورمشلر ایدی دیمکدر (ملجاء وماوی بونده ایکیسی برمعنایه در صغنجق یر یعنی مقام
ومکان (ساخته ایلمش ینه ماضیدن قسم مفرد غائب ایلمش دیمکدر تقدیری ساخته بودنددر
(محصول ترکیب) سلطانك لشکری اول سببدن مغلوب ایدیکه محکم صغنجق بریر طاغ
باشندن اله کتورمشلر ایدی وکندیلره مقام ومنزل ایلمشلر ایدی حاصلی برطاغك ضرب برنده
اولورلردیکه انلره ظفر بولمق مشکل ایدی * مدبران ممالك آن طرف در دفع مضرت ایشان
مشورت کردند * مدبران جمع مدبردر اهل تدبیر معناسنه (ممالك جمع مملکت اضافتلر لامیه لردر
(دردفع مضرت اضافتی مصدرك مفعولنه در (مضرت میمك فتحیله وتشدید رایله ضرر معناسنه
مصدر میمیدر ایشانه اضافتی لامیه در (مشورت میمك فتحیله وشینك سکونی وواوك فتحیله
دانشقلق دیمکدر میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله ده لغتدر شوراده دیرلر شینك ضمیله
حاصلی اولطرف مملکتلرك مدبرلری دزدان عربك ضررلرینی دفع اتمکده دانشقلق
ایلدیلر * که اکر این طائفه برین نسق روزکاری مداومت نمایند مقاومت با ایشان ممتنع
کردد * نسق نونك وسینك فتحه لریله لغتده نظم معناسنه در اما بونده اسلوب مراددر
(روزکاری یاحرف وحدت (مداومت مفاعله بابندن مصدر در دوام معناسنه حاصلی
ملازمت دیمکدر (مقاومتده مفاعله بابندن مصدر در مقابله دیمکدر (با مع معناسنه حرفدر
(کردد فعل مضارع مفرد غائبدر کردیدندن انتقال معناسنه یعنی انلر ایله مقابله
وجنك ایلك امکاندن امتناعه منتقل اولور (محصول ترکیب) مشورتلری بو اولدیکه اکر بو طائفه
بو اسلوب اوزره برزمان ثبوت ودوام کوسترلرسه بونلر ایله مقابله ومقاتله ممتنع اولور حاصلی
مشکل اولور زیرا وار دیغه زیاده اولورلر وهر یرده که برمفسد وار ایسه بونلره ضم اولور

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

مثنوی درختی که اکنون کرفتست پای* بنیروی شخصی بر آید زجای* پایدن مراد
کوکدر (با حرف مصاحبت (نیروی نونك کسریله قوته دیرلر (شخصه اضافتی لامیه در
(و یا حرف وحدت (بر آید بونده چقار معناسنه در (زجای تقدیری زجا یشدر ضرورت
وزن وقافیه ایچون شین حذف اولنـدی (محصول بیت) براغاچ که شمدی یعنی تازه کوك
طوتمشدر حاصلی یکی دیکلمشدر برشخصك قوتیـله یرندن چقار وقوپار یعنی جزئی نسنه ایله
چقار (بعض نسخه ده شخصی برنده مردی واقعدر (بر آیدك معناسنی یوقاری کاور دیین
ردشمعی
ردسروری
حق اداین ایده‌مَمش) نیروی نونك فتحیله در دیین لغت کتابلرینه مخالف سویلمش* ورش همچنان
روزکاری هلی* بکردونش ازبیخ برنکسلی* ورش اصلی واکر شدر ضرورت وزن ایچون
تخفیف قلندی (همچنان کذلك دیمکدر یعنی الآن اولدیغی کبی (هلی فعـل مضارع مفرد
مخاطبدر هلیدندن ترك ایلمك یعنی خالی اوزره قومق حاصلی اهمال ایلمك (با حرف مصاحبت
(کردون بونده قاکلی معناسنه در که بعض مملکتده عربه یرنده استعمـال ایدرلر که عربجه
عجله دیرلر عینك وجمك فتحـه‌لریله (ابکی شین ضمیر درخته راجعدر (بیخ بای عربینك کسری
وسکون یاایله کوك دیمکدر (بر حرف تأکید (نکسلی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کسلیدندن
کافك ضمی وکسریله لغتدر قرمق واوزمك معناسنه (محصول بیت) اماا کر معهود درختی برزمان
انجلین خالی اوزره قیوب اهمال ایدرسك انی کوکندن قاکلی ایله قوپاره مزسن یعنی قاکلی چکر
ایکی اوکوز قوتیله کوکندن اوزه مزسن دیمکدر (هلی فعلنی هشتن مصدرندن اشتقاق ایلین
ردابن سید علی وسروری
ردسروری
سهو ایلمش (ونکسلی فعلنی کسیختن مصدرندن اشتقـاق ایلینده غلط ایلمش* سرچشمه شاید
کرفتن ببیل* چو پرشد نشاید کذشتن بپیل* سرچشمه لامیه بکار باشی دیمکدر (شاید بونده
ممکن معناسنه فعل مضارع مفرد غائبدر (با حرف مصاحبت (بیل دمور کورك که یوقاری
ولایتده انکله باغ وبستان بللرلر بعض نسخده بیل یرینـه میل یازار طقیج معناسنه (پر بونده
چوق معناسنه در (نشاید فعـل نفی مستقبل مفرد غائب ممکن دکل معناسنه (با حرف مصاحبت
(پیل فیل دیمکدر که اندن معربدر (محصول بیت) بکار باشنی بیل ایله طوتمق وجریانندن
مانع اولمق ممکندر یعنی ازاجق نسنه ایله اقدن منع ایلمکه قابلدر اما چونکه صو چوق اوله
یعنی اقداقه ایرکله وچوغله انی فیل ایله کچمك اولماز با خصوصکه فیـل صوصغری کبی
زیاده یوز کچدر انکچون مصنف قدس سره فیلی تعیین ایلدی صو اقاغله بالحق چوغلوب
فیله کچمك اولماز دیین مقامه مناسب سویلامش اکرچه که فیل بالحقده زبوندر دوه کبی
ردسروری
*سخن برین مقرر شد که یکی را بتجسس ایشان برکاشتند وفرصت نکاه داشتند تاوقتی که
برسرقومی رانده بودند وبقعه خالی مانده* سخن مبتدا (برین تقدیری برین اتفاق (مقررشد
خبرمبتدا (که حرف بیان (بتجسس با حرف صله تجسس تفعل بابندن مصدردر جاسوسلق
ایلمکه دیرلر (بر حرف تأکید (کماشتند فعـل ماضی جمع غائبدر کافك ضمیله حواله ایلدیلر
دیمکدر (نکاه داشتند حفظ ایلدیلر (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یا حرف وحدت (که برسر
قومی (بر حرف استعلا (سر تحسین لفظ ایچون (قومی یا حرف وحدت (بقعه پارهٔ اززمین
بونده مراد اولدقلری یردر (خالی بوش دیمکدر تهی معنـاسنه (مانده لفظ مشترکدر لازم ایله
متعدی بینده لازم اولنجه بقعه‌لری خالی قالمش دیمکدر (وبربود تقدیر اولنمق کرك
متعدی اولنجه بقعه‌لرینی خالی قومشلر دیمك اولور (وبنه بود تقدیر اولنور بوتقـدیرجه
(محصول ترکیب) سوز بو اتفـاق اوزره مقرر اولدیکه بر کیمسه‌یی انلرك جاسوسلغنه
حواله ایلدیلر وفرصت زمانتی رعایت ایلدیلر یعنی حفظ ایلدیلر شول زمانه دك که

برطائفه‌نك اوزرینه سورمشلر ایدی وبقعه‌لری خالی قالمش ایدی ویا بقعه‌لرینی خالی قومشلر ایدی
حاصلی برقومی غارت ایلمکه کیدوب یرلرینی تنهـا قومشلر ایدی (برسر قومی رانده بودند
ردشمعی
معناسنی برقومك باشی اوزره سورمشلر ایدی دیین اداده قصور ایلمش منه‌سنده مانده بونده نهاده
ردشمعی
معناسنه در دیین ایکیسنك ماییننی فرق ایدرد کل ایمش تاوقتی که برسر قومی رانده بودندك معناسنی
تاشول زمانه دکین که اول حرامیلر بر کون بر کاربان باصمغه کتمشلر ایدی دیین کاربان قیدی
ردشمعی
نظمی در فتدیر* تنی چند ازمردان واقعه دیده وجنك آزموده رابفرستادند تادرشعب جبل پنهان
شدند شبانکاه که دزدان باز امدند سفر کرده وغارت اورده سلاح بکشـادند وغنایم بنهادند
نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت خواب بود چندانکه پاسی از شب بکذشت* تندن مراد
شخصدر (ویا حرف وحدت (واقعه دیده ایش کورمش معناسنه در تنبیه در که بونك کبی ایشلره
مجرب اوردیده کیمسه‌لر ارسال ایلمك کرك (جنك ازموده ماقبلنه عطف تفسیری کبی در (ورا ادات
مفعول ازموده راراسنی دیده دن صکره یازوب بونده حذف ایلمك ایدی قاعدهٔ سجع دیین خوب
ردسروری
سویلامش زیرا سجعه مانع دکلدر کرکسه بونك کبی روابط اولکی فقره‌نك اخرنده یازلسون
وکرکسه ایکنجی واوچنجی وغیرینك نهایتی اولکی فقره‌نك اخرنده وقوعی ارتقدر فتدبر (با حرف
تأکید (فرستادند فعل ماضی جمع غائبدر کوندردیلر دیمکدر ارسال ایلدیلر معناسنه (تا حرف
تعلیل شعب شینك کسری وعینك سکونیله طاغ ایچنده اولان یوله دیرلر جبله اضافتی لامیه در
شعب جبلك معنـاسی بیاننده حرامیلر کذرکاهی اولان یوللرینه دیین کذرکاه اداسی یرنده دکل
ردکافی
فتدبر (سفر کرده ده (وغارت اورده ده هاء رسمیلر حرف ترتبدر سفرایدوب وغارت کتوروب دیمکدر
(سلاح سینك کسریله یاراق معناسنه در قلیج وغیریسی کبی (غنائم غنیمتك جمعیدر طوتلمق معناسنه
(نخستین یاء نسبت ونون تاکیـدایله اولکی دیمکدر زیرا نخست نونك وخانك ضمه‌لریله وسینك
سکونیله اول دیمکدر (دشمنی یاحرف تنکیـرو یاحرف وحدت (بر حرف استعلا (وسر تحسین لفظ
ایچون کلمش (تاخت فعل ماضی مفرد غائب چاپدی (یعنی ایلغار ایلدی (خواب بونده او یقو
معناسنه در (پاس بعض معناسنه در (و یا حرف وحدت (محصول ترکیب) واقعه کورمش
وجنك صنامش ارلردن برنیچه شخص ارسال ایلدیلرتا کیم اولدقلری طاغ بولنده پنهـان اولدیلر
کیجه که حرامیـلر کروکلدیلر سفرایدوب وغارت کتوروب یراقلرین بللرندن اچدیلر (یعنی
چوزدیلر وطو یملوغی قودیلر اولکی دشمن که اوزرلرینه ایلغار ایلدی او یقو ایدی یعنی یورغون
کلوب او یودیلر اول قدر که کیجه‌دن برمقدار کچدی* بیت *قرص خورشید در سیاهی رفت*
یونس اندرد هان ماهی رفت* قرص خورشید بونده مراد کونش چور کیدر یعنی جرم
شمس (سیاهی یاء مصدریله قرا کولق دیمکدر (رفت کندی دیمکدر بعض نسخه ده رفت یرینه
شدواقعدر معنی بردر (یونس یعنی یونس پیغمبر علیه السلام (اندر ادات صله (ماهی یاء اصلیه ایله بالق
دیمکدر اضافتی لامیه در بیتـده ادات تشبیه مضمردر (محصول بیت) دزدان خوابه طالدی
کانه که قرص خورشید ظلمانه کندی (حضرت یونس ده دهان ماهی یه کندی او یقو یه زیاده
طالوب منغمس اولدقلرندن کنایتدر حاصلی شدت خوابدن تعبیردر* مردان دلاوران ازکین
بدر جستند ودست همه را بکان یکان بر کتف بستند* کمین کاف عربینك فتحی ومیمك
کسریله پوصو یه دیرلر (بدر باء صله ایله طشره دیمکدر (جستند فعل ماضی جمع غائب صچرادیلر
دیمکدر (دست همه لامیـه در (ورا ادات تخصیص (یکان یکان یانك فتحی و کسریله و کاف
عجمیله بر بر دیمکدر عربیده احاد دیرلر همزه‌نك ضمیله (بر بونده حرف صله در (کتف کاف
عربینك فتحی وتانك کسری ایله وسکونیله یغرن معنـاسنه در وفارسیجه شانه دیرلر بونده مراد

ارددر (بستند فعل ماضی جمع غائب ارد ینه بغلد یلردیمکدر (محصول ترکیب) دذدآن که قو بی او یغو به طالدیلر بهادرارلر یوسودن طاشره صحرادیلر و برد برداللرینی اردلر ینه بغلدیلر * بامد اذان بدر کاه ملك حاضر اوردند همه را بکشتن اشارت فرمود * (محصول ترکیب) ایرتسی پادشاه در کاهنه جمیعنی احضار ایلدیلر جمیعنك قتلنه اشارت بیوردی * اتفاق دران میان جوانی بود که میوهٔ عنفوان شبابش نور سیده وسبزهٔ کلستان عذارش نو دمیده * اتفاق اصلنده اوتفاق ایدی واو حرفدر حروف مجهوردن وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تاپی تایه ادغام ایلدیلر اتفاق اولدی والف نون تنویندن مبدلدر (دران میان اول ورته ده (یعنی انلرك ارانسده (جوانی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میوه یمش وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (عنفوآن اول معاسنه در (شباب بونده یکتلك دیمکدر وشین ضمیر جوانه راجعدر (نونونك فتحیله یکی دیمکدر جدید معناسنه در (رسیده ماضیدن قسم مفرد غائب ایرشمش (بودلفظی مقدردر (سبزه سینك فتحی وهاء رسمیله چمن معناسنه درواما هاء سز یشل رنك معناسنه در (کلستانه وکلستانك عذاره اضافتلری لامیه لردر (عذاربونك کبی یرلرده صقل بتن یره دیرلر (دمیده ماضیدن قسم مفرد غائب بونده بتمش دیمکدر (ینه بر بودمقدردر (محصول فقرتین) اتفاق اول حرامیلرك ارانسده برجوان وارایدی که آنك تازه یکتلکی میوه سی یکی ایرشمش ایدی حاصلی جوانلغك اولی ایدی (یعنی تازه جوان ایدی دخی عذاری کلستانك سبزه سی یکی بتمشیدی (یعنی خطی تازه کلمش ایدی * یکی ازوزرا پای تخت ملك بوسه داد وروی شفاعت برزمین نهاد وکفت این پسر همچنان از باغ زندکانی برنخورده واز ریعان جوانی تمتع نیافته توقع بکرم اخلاق خداوندی انست که بخشیدن خون او بربنده منت نهی * پای تختدن مراد سریرا یاغیدر (بوسه داد بحسب لغت بوسه ویردی دیمکدر اما اوپدی معناسنده مستعملدر معلوم اوله که بعض الفاظ عجم دادن ودهیدن و بونلرك مشتقاتیله مستعملدر بوسه داد ودشنام دادی کبی (روی شفاعت بیانیه در (همچنان انجلین (یعنی بولداشلری اولان حرامیلر کبی الان معناسنده مستعملدر بونده ده جائزدر که الان معناسنه اوله (باغ زندکانی بیانیه (زنده دیری دیمکدر (والف ونون زائد ادات جمع شکلنده اولدیغیچون هاء رسمی کاف عجمیه ابدال اولمش (ویا حرف مصدر در (زندکانی وزندکانه برمعنایه در دیرلك دیمکدر (بربونده میوه دریمش معناسنه (ریعان رانك فتحی ویانك سکونیله اول معناسنه در (عرب ریعان الشباب دیراول جوانی معناسنه (تمتع تفعل بابندن مصدردر انتفاع معناسنه (یعنی فائده لنمك (نیافته فعل نفی ماضی یعنی ماضیدن قسم مفرد غائب بولمامش معناسنه (توقع رجا دیمکدر امید معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (ویاحرف صله من معناسنی متضمندر توقعه متعلق (اخلاقه اضافتی لامیه در خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله خداونده اضافتی بیانیه در (توقع مبتدأ (وآنست خبری (که حرف بیان (بخشیدن (با حرف صله (خونه اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو ضمیر ینه لامیه در (بربنده تقدیری براین بنده در (منت نهد منت نهدك مفعول صریحی (وبخشیدن (وبربنده غیری صریحی (محصول ترکیب) وزرادن بریسی پادشك تختنك ایاغنی اوپدی (یعنی تعظیم وتبجیل ایلدی وشفاعت یوزینی یره قودی ودیدی بو اوغلان اول یولداشلری کبی الان دیرلك باغندن میوه یمه مشدر (یعنی هنوز کنج یاشلیدر (دخی جوانلق اولندن متمتع اولمامشدر حاصلی یکتلکنه طویمامشدر (یعنی دخی کنجدر پادشاهك کرم اخلاقندن امیداولدر که بونك قانین باغشلقلغی بوبنده نك اوزرینه منت قویه (یعنی امیدم اولدر که کرم عیمکدن بونی عفوایلیه سین بونده

مطلب

ریعانی ربع معناسنه اولوب حاصل دیمکله تعبیرایدنلر خطا ایلمشلر (توقع بکرم اخلاق خداوندی آنستك معناسنی خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده دخی کرم ایله بنم امید ورجام اولدر دین اخلاق حمیده دخی کرم ایله دیدیکنده ابهام ایلمش (بخشیدن خون او معناسنی اول جوانك قانی باغشلمغله دین باء صله معناسندن بی خبر ایمش * ملك روی ازین سخن درهم کشید وموافق رأی بلندش نیامد وکفت * (روی درهم کشیدك معناسی یوزنی پور ناردی و بو رشدردی دیمکدر (موافق رأی اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وبلنده اضافتی بیانیه در (یعنی پادشاه وزیرك مذکور کلامندن یوزنی پورنادی (ورأی بلندینه موافق کلمدی ودیدی (بعض نسخه ده بلند یرینه جهان بین دوشمش وموافق رأی بلندش فقره سی ما قبلنده فقره یه مقام تعلیلده در دین واو عاطفه نك وجودینه ملتفت اولمامش فتدبر * بیت * پرتو نیکان نکیرد هرکه بنیادش بدست * تربیت نا اهل را چون کردکان برکنبدست * پرتو ضیا واثر معناسنه در (نیکانه اضافتی لامیه در پرتو مبتدا (ونکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب کیریدندن طوتماز دیمکدر خبرمبتدا در (هرکه اصلنده هرکس که در تکه سابقا مفصل بیان اولندی (بنیاد بنا معناسنه در بونده اصل ونسل مراددر (شین ضمیرکه یه راجعدر (نااهل را نا حرف نفی اهلیتی نفی وسلب ایدر (ورا ادات صله در با معناسنه نااهله دیمکدر یعنی ناجنسه و بداصله دیمکدر (چون واو رسمیله ادات تشبیه در (کردکان اکثرا عجام ایکی کاف بله عجمی اوقودیلر واولکسنی مکسورو بعضیلر ثانیسی عربی و بعضیلر عکسنجه قوز دیمکدر که عربجه جوز دیرلر جیمك فتحیله (بر حرف استعلا (کنبد کاف عجمك ضمیله قبه معناسنه در تعریب ایدوب جنبذه دیرلر جیمك وبانك ضمه لریله (محصول بیت) ایولر پرتوینی طوتماز یعنی قبول ایلمز هر کیمسه که سرشت وخلقتی یارامزدر حاصلی ایولردن نور وفر آلوب متأثر اولماز (مصراع ثانی مصراع اولك تنویر وتوضیحی ایچون کلمشدر (یعنی نااهل وناجنسه تربیه ایلمك قبه اوزره قوز قومق کبیدر یعنی قبه اوزره قوز قرار ایلمدیکی کبی بداصله تربیه تأثیر ایلمز * نسل وتبار اینان منقطع کردن اولیترست و بیخ و بنیاد ایشان برآوردن بهترکه آتش نشاندن واخکر کذاشتن وافعی کشتن وبچه نکاه داشتن کارخردمندان نیست * نسل معروف ترکیجه دول دیرلر (تبارتانك فتحیله بونده قوم وقبیله مراددر (ایشانه اضافتی لامیه در (این اسم اشارتدر قریبه (الف ونون ادات جمعدر ذوی العقولدن اولدیغیچون (منقطع انفعال بابندن اسم فاعلدر فعل ثلاثی یه مطاوعدر قطعته فانقطع کسلدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اسم فاعل اسم مفعول معناسنه در کسلمش دیمکدر (کردن ایلمك یعنی کسلمش ایلمك حاصلی کسلمك دیمکدر (اولیتر ایکی ادات تفضیلدن مرکب اسمدر اولکیسی عربیدر که اصلنده لامك فتحیله درلامی مکسور اوقومق دأب عجمدندر پس بونده تر تأکید ایچون کلمشدر انجق (بیخ باء عربینك کسریله کوکدر (بنیاد اصل معناسنه در (ایشانه اضافتی لامیه در (حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب قریبدن بعیده انتقال بیوردی (برآوردن بونده چقارمقدر قلع وقع معناسنه بیخ وبنیاد مقدم مفعولیدر تکد نسل وتبار منقطع کردنك مقدم مفعولیدر (بهتر یکرك دیمکدر وینه برسین وتا مقدردر (که حرف تعلیل (آتش نشاندنك مقدم مفعولیدر نشاندن لفظ مشترکدر آتشله مستعمل اولسه سوندرمك معناسنه در اما درختله مستعمل اولسه دیکمك معناسنه در عربجه غرس دیرلر غینك فتحیله طاشله ده استعمال بویله درواما انسانده اقعاد واجلاس معناسنده وبرکیمسه یی برمصلحت اوزره نصب ایلمکه دیرلر بعض شراح اصلنده نصب معناسنه در وبونده اطفا معناسنه در دیمش وبعضیسی نصب معناسیله اطفانك مناسبتی چندان واضح دکلدر اما اجلاس معناسیله مناسبتی واضحدر دیمش ظاهر بودر که معنای اشتراکدن ایکیسیده آکاه

ردسروری وشمعی وکافی

ردشمعی

ردشمعی

ردکافی

بعضیلر دیدیلر که کردکانك اصلی کرده در کاف عجمك کسریله وکاف عجم های رسمیدن بدلدر *

اولمامش فتأمل (اخكر كاف عربينك فتحيله كوز ديمكدر قور معناسنه (كذاشتن ترك ايلمك (وانجى ردسروری وكافی
عينك فتحيله عربيدر انكرك يلاننه ديرلر اما بجم كسرعيله اوقور نتكه سائرلرينى بويله ايدرلر بچه باى
عربينك فتحى وجيم عجمى ايله يورى جوجه ده جوزده ديرلر (كارخردمندان لاميه‌ در ومبتدا (ونيست
خبرى (محصول تركيب) بيت سابقله بوتركيب مقول ملكدر بيوررکه بونلرك اصل ونسلى
منقطع ايلمك اولى ركدر وبونلرك كوكنى ودبينى يردن اوزوب چقارمق يكركدر زيرا آتشى
سويندروب قورينى اليقوبوب اهمال ايلمك ويلانى اولدروب يوروسنى اولدرميوب صقلمق وبسلمك
عاقللر ايشى دكلدر بعض نسخه ده نشاندن برينه كشتن يازار ينه لفظ مشتركدر اولدرمكله
آتش سويندرمك بينده پادشاه بيورديغنك حاصلى ونتيجه سى بودركه جميعنى قتل ايدوب
هيچ برينى ترك ايلمامك كرك (معلوم اوله كه آتشدن واقعيدن صكره را يازمق وبچه دن صكره ردابن سيدعلی
رهمزه ايله شين ضمير يازمق صحيح نسخه لره مخالفتدر * قطعه * ابراكراب زندكى بارد * وسروری وكافی
هركز ازشاخ بيد برنخورى * ابر بلوط (زندكى ديرلكدر حيات معناسنه (بارد فعل مضارع مفرد غائبدر
لازمله متعدى بينده مشترك بونده متعديدر ياغدرر معناسنه (شاخ دال وبداق ديمكدر بيده اضافى
لاميه در (بيد باء عربينك كسريله سكوت اغاجنه ديرلر (بر بونده يمش معناسنه در (نخورى
فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب يمزسين ديمكدر (ابرمبتدأ وجمله شرطيه خبرو بارد فعل شرط وآب
زندكى مقدم مفعولى وفاعلى تحتنده ابره راجع ضميرونخورى جزاء شرط (وبرمفعول صريحى
(وازشاخ غيرصريحى (محصول بيت) بولوت اكر آب حيات ياغديرر ايسه ده هركز سكوت
دالندن ميوه يمزسين بونده بارد مجازا باراند معناسنه در ديين معناى اشترا كدن غافل ايمش ردسروری
(بعيد دكلدر كه دنيله ازابر اكر آب زندكى بارد ديين احتياجسز تكلفه دوشمش (واصلنده فعل رد ابن سيدعلی
لازمدر ياغمق معناسنه اما بونده ياغدرمق معناسى مقصوددر ديين معناى اشترا كدن آكاه دكل
ايمش * بافرومايه روزكار مبر * كزنى بوريا شكر نخورى * باحرف صله وياخود حرف رد كافی
مصاحبت (فرومايه الحق اصللو (يعنى بد اصل ناجنس ديمكدر (روزكار بونده ازمان واوقات
معناسنه در (مبرفعل نهى مفرد مخاطب ايلتمه معناى لازمىسى صرف ايله ديمكدر (كزكه
حرف تعليل (نى قامش بوريايه اضافى لاميه در (بوريا بردرلو حصيردر قارغو قامشندن
طوقنور اناطوليده وديار عربده فقرا استعمال ايدرلر زيرا مشهور ومعروف حصيردن اوجوز در
(شكر نخورينك مفعول صريحى (وازنى غير صريحى (محصول بيت) الحق اصللو ناجنس
كيمسه يه روزكار ايلتمه يعنى تربيه سنه اوقات وايام صرف ايله وآنكله روزكار نچورمه زيرا
بوريا قمشندن شكر يمزسين حاصلى بد اصل ناجنسه سعى وكوشش صرف ايدوب اندن صلاح
ورشد توقع ايلمك همان نى بوريادن شكر تحصيلنى رجا ايلمك كيدر * وزير اين سخن
بشنيد طوعا وكرها بپسنديد وبرحسن رأى ملك آفرين خواند وكفت آنچه خدا وند دام
ملكه فرمود عين حقيقتست كه اكر در سلك صحبت آن بدان تربيت يافتى يكى از يشان شدى
امابنده اميد وارست كه بصحبت صالحان تربيت پذيرد وخوى خردمندان كيرد كه هنوز
طفلست وسيرت بغى وعنادان كروه در نهاد وى متمكن نشده است * طوعا وكرها تميز آكله
منصوب مصدرلردر (يعنى ديلر ديلمز فارسيجه خواه وناخواه ديرلر حاصلى ظاهرا
مقر ومنقاد اولدى اما باطنا كريه كوردى دام ملكه جمله معترضه علم بديعده دعايى مشتمل
جمله معترضه يه حشو مليح ديرلر (كه حرف تعليل (سلك ديزيه وديزى ايبلكنه ديرلر صحبته
اضافى بيانيه در (بدان برامازلر ديمكدر (يافتى حكايت حال ماضى بوليدى ديمكدر (شديده
بويله در (اميد وار اميدلو ديمكدر زيرا وارادات نسبتدر (كه حرف بيان (بصحبت با حرف

سبب (پذيرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده غلامه راجع ضميردر (كيرد فعل
مضارعدر سابق كبى (كه حرف تعليل (هنوز الآن ديمكدر (بغى تعدى معناسنه در (عناد
سركشلك (آن كروهدن مراد دزدآن عربدر (نهاد خلقت وطبيعت ديمكدر (متمكن ثابت
ديمكدر (محصول تركيب) وزير شفيع چونكه پادشاهدن مذكور كلامى ايشتدى ظاهرا طاعتله
وباطنا كراهتله بكندى وپادشاهك حسن رأى وتدبيرينه آفرين اوقدى يعنى تحسين
ايلدى دخى ديدى اول نسنه‌يى كه پادشاه ملكى دائم اولسون بيورردى عين حقيقتدر زيرا اكر
بواوغلان اول يرامزلرك مصاحبتى ديزيسنده وانلرك صراسنده تربيت بوليدى بيورديغكز كبى
انلرك برى اولوردى امابن قولك اميد ايدركه صلحا مصاحبتى سببيله تربيت قبول ايليه وعقلا
خوينى طوته (زيرا الآن تازه اوغلاندر واول حراميلر بلوكنك بغى وعناد طريق وروشى
طبيعتنده ثابت اولوب قرار طوتمامشدر (بونده طفل بيور ديغى مجاز طريقيله درزيرا يوقاروده
نوخط جوان بيورمشيدى (پس ايكى كلام تعارض ايدر ايمدى طفل بيور ديغى تازه لكله
تعبير ايلمك كرك كه تناقض اولميه (ازايشان شدى فقره سنك اولنه واوعاطفه ايراد ايلين
شرطى جزاسز قومشدر (وحقيقتستى همزه مجلتبه ايله يازانلر املاده خطا ايلمش (عين ردشمعی
حقيقتستدن صكره حرف تعليلى يعنى كه حرفنى ترك ايدنلر مقصوده واصل اولمامشلر * ودر ردابن سيدعلی وسروری
حديثست (كه ما من مولود الا وقد يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه وشمعی وكافی
ويمجسانه * (واو حرف حالدر (درحرف ظرف (حديثست تقديريدر درحديث وارد وثابتست
(كه حرف بيان ورود (ما حرف نفى (من حرف صله بربره متعلق دكل (مولود اسم مفعولدر
طوغمش معناسنه بونده ولد مراددر (الا حرف استثنا (واو حرف حال (قد حرف تحقيق (يولد
فعل مضارع مفرد مذكر غائب مبنى للمفعول (على حرف جر يولديه متعلق (فطرة مجروردر على ايله
معناسى خلقتدر اسلامه اضافى لاميه در (ثم حرف عطف (ابواه تثنيه ابدر تغليب طريقيله
(يعنى ابى امه تغليب ايلمش لفظا مرفوع مبتدأ (ضمير محلا مجرور مضاف اليه مولوده
راجع (يهودانه مولوده راجع ضميرله فعل مضارع تثنيه مذكر غائب مبنى للفاعلدر
تفعيل بابندن الف ضميرى ابوانه راجعدر يهودى ايدرلر (وينصرانه يهودانه كيدر
هرخصوصده نصرانى ايدرلر ديمكدر (نصران شامده بركويك اسميدر بودين اول اول كويك
خلقندن ظهور ايلديكيچون اكا نسبت ايدوب نصرانى ديديلر (ويمجسانه سابقلر كيدر بابده مطلب
وصيغه ده مجوسى آتشه طپانه ديرلر فارسيجه كبر ديرلر كاف عجمك فتحيله (يعنى مجوسى
ايدرلر ديمكدر (محصول معنى) مواليددن برمولود طوغماز الا خلقت اسلام اوزرينه (يعنى
دين اسلامه قابل وايمانه مستعد خلق اولور شويله كه كندى حالى اوزره قالوب خلاف
دين اسلامدر كيمسه يه مقارن اولمازسه مؤمن موحد قالور (پس باباسى وانا سى انى يهودى
ايدرلر يهوديلر ايسه ونصرانى ايدرلر نصرانيلر ايسه ومجوسى ايدرلر مجوسيلر ايسه وزيرك
بوحديثى سوقندن فهم اولنوركه مذكور پسر طفل اوله ليكن حكايه نك اولى جوانلكنى
كوسترر على كل حال حكايه تعارضدن سالم اولماز الا تجوزه ارتكاب ايله معلوم اوله كه وزير
كلامنى حديث شريف ايله تأييد ايلديكى كبى بو ايكى بيتله تأييد ايدر * قطعه * بابدان يار
كشت همسر لوط * خاندان نبوتش كم شد * با حرف صله (يا حرف مصاحبت (بدان بدك
جمعيدر يارامزلر ديمكدر يار يولداش (كشت فعل ماضى مفرد غائب اولدى ديمكدر (همسر
بونده باشدش ديمكدر (حضرت لوطه اضافتله خاتونى مراد اولور (خاندان اهل بيت معناسنه‌ در
نبوته اضافى لاميه‌ در (شين ضمير حضرت لوطه راجعدر يعنى حضرت لوطك پيغمبرلك

خاندانی و اهل بیتی (کم شد کاف عجمك ضمیله یتدی یعنی ضلالته دوشدی (محصول بیت)
حضرت لوطك خاتونی یارامزلره یاخود یارامزلر له یار اولدی یعنی یارامزلره قوشلدیغیچون
حضرت لوطك اهل بیتی کم اولدی یعنی ضایع اولدی (حضرت شیخ دیمك استر که مذکوره
خاتون حضرت لوطك همسری یکن و حرم نبوت اولمشیکن یعنی منبع هدایت اولان نبوته
اضافتله شرف بولمش خاندان عظیم الشان ایکن ضلالت اهلنه قوشلمغله ضاله اولدی
(غرض یارامزلره مصاحبت اید وب بدکارلرله یار اولمانك طبیعت انسانیده قوت تأثیرین
بیاندر (نبوتش ضمیرینی همسره ارجاع اید وب معناسنی اول خاتونك نبوتی خاندانی ضایع
اولدی دیین خاتونه نبوت اثبات ایلمش بوخود جائز دکل * سك اصحاب کهف روزی

ردشمعی

چند * پی نیکان کرفت و مردم شد * (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکدر یعنی
ایت (اصحابه اضافتی لامیه در (وکهفه کذلك (مغاره یه کهف دیرلر (اصحابك کهفه
اضافتی ادنی ملابسه ایله در (بونجه ییللر انده یاتوب انده کم اولدقلریچوندر (روزی
(یا حرف وحدت (چند جیم عجمك فتحیله نیجه دیمکدر (پی بونده بای عجمك فتحیله ایزوارد
معناسندر نیکانه اضافتی لامیه در (نیکان نونك کسریله وکاف عجمیله نیکك جمعیدر ایولر
دیمکدر (کرفت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر فاعلی تحتنده ضمیر سکه راجعدر
مردم بونده انسان دیمکدر (محصول بیت) اصحاب کهفك سکی برنیجه کون ایولرازین
وآردین طوتدی یعنی ایولره اویدی ومردم یعنی انسان مرتبه سنه واصل اولدیکه انسانله
جنته بله کیرسه کرك نتکه مشکوة انوارده بیورر که (عجل ابراهیم (وکبش اسمعیل (وناقهٔ
صالح (وبقرهٔ موسی (وحوت یونس (وحمار عزیر (ونملهٔ سلیمان (وهدهد بلقیس (وکلب
اصحاب کهف (وناقهٔ محمد وعلیهم الصلوة والسلام بونلرجمیعا قوچ صورتنده جنته داخل اولورلر
(پس بونده سك قیامتده آدم صورتنه متمثل اولوب جنته کیرسه کرك دیین عندی

ردشمعی وکافی ردشمعی

سویلمش (مردم بونده مفرددر مرد معناسنه دین مردمی بیلمزایمش (حضرت لوطك
زوجه سی حکایه سی واصحاب کهف قصه سی کتب تفاسیرده وشروح احادیث شریفده مفصل
یازلدیغیچون بونده بیانی ترك اولندی * این بکفت وطائفهٔ از ندماء ملك با وبشفاعت
یارشدند تا ملك ازسرخون او در کذشت وکفت بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم *
این بکفتك فاعلی وقائلی وزیر شفیعدر (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(ندما ظاهر بودر که بونده ندما مصاحبلر معناسنه اوله اما لغتلرده بوجمع بولنمیدی
بلکه ندیم باده مصاحبنه دیمشلر وجمعی ندام کلور کسر نونله دیمشلر (ملکه اضافتی
لامیه (با حرف مصاحبت (او وزیره راجعدر (بشفاعت (باحرف ظرف (یار بولداش
بونده قرین مراد در (تا حرف تعلیل (سرخون او سابقا تحقیق و بیان اولندی یعنی قانی
هوا وهوس سود اسندن (در حرف تأکید (کذشت کچدی (بخشیدم فعل ماضی
متکلم وحده بغشلدم دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع بو حدیث شریفی وبو ایکی بیتی
اوقودی وپادشاه مصاحبلرندن برطائفه انکله شفاعتده یار اولدیلر تاکیم پادشاه اوغلانك قانی
دوکمك هواسندن کچدی دخی دیدی قانی سکا بغشلدم اکرچه لایق ومناسب کورمدم * رباعی *
* دانی که چه کفت زال بارستم کرد * دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد * دانی فعل مضارع
مفرد مخاطبدر استفهامی متضمن (که حرف بیان (زال بونده رستم داستانك باباسی مراد در
(کرد کاف عجمك ضمیله بهادر دیمکدر اضافتی بیانیه در (دشمن شمردك مفعول اولی (وحقیر
مفعول ثانیسی (بیچاره حقیره معطوف (شمرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا نتوانده رابطهٔ

استقبالیت ملحوظدر صایمق دیمکدر * ندیم ابی آب زسر چشمهٔ خرد * چون پیشتر آمد
شتر بار ببرد * سرچشمه بکار باشی دیمکدر (خرد خانك ضمی ورانك سکونیله اوواق دیمکدر
ازاجق معناسنه (شتر دوه (بار بونده یوك در حمل معناسنه کسر حایله (محصول رباعی)
خطاب عام طریقیله بیورر بلورمیسین رستمك باباسی زال پهلوان و بهادر رستمه نه دیدی
بوندن صکره اوچ مصراع مقول زالدر یعنی دشمنی حقیر وبیچاره صایمق اولماز حاصلی زبون
اعتقاد ایلمك اولماز (بو بیت مقام تعلیلده در زیرا چوق کوردك که اوواجق وازاجق بکار
باشندن صوچرنك زیاده کلدی دوه یی یوکیله کوتردی یعنی کاه اولور که دشمن قوتلنور
واندن سزمدیکك ایشلر ظهور ایدر (رباعی یرینه قطعه یازان بلمزیمش (رستم کرد کاف

رد ابن سیدعلی
رد ابن سیدعلی وسروری

عربیله دینلر خطا ایلشلر * فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد وباز ونعمت بپرورد واستاد وادیب
بتربیتش نصب کرد تا حسن خطاب ورد جواب وسائر آداب ملوکش بیاموختند تا در نظر
همکنان پسندیده آمد باری وزیر از شمائل واخلاق در حضرت ملك شمهٔ می کفت که
تربیت عاقلان در وی اثر کرده است وجهل قدیم از جبلت او بدر برده ملك را ازین سخن
تبسم آمد وکفت * بیت * عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه با آدمی بزرك شود * فی الجمله
حاصل کلام بعض نسخده استاد و ادیب واوعظغله واقعدر (فی الحقیقه بیاموختند وعاقلان
کلمه لرینه مناسب بودر وسجعه بونی اقتضا ایدر فتأمل (بپروردك ونصب کردك فاعلی وزیر
مذکوردر (کردند یازانلر فاعل ملاحظه سنی ایلامشلر وسجعدن غافل اولمشلر (ادیب

ردسروری وشمعی
ردسروری وشمعی

فعیل بمعنی فاعلدر ادب تعلیم ایدیجی کیمسه ادیبدن صکره را یازانلر موجود نسخه لره مخالف یازمشلر
(تا حرف تعلیل (حسن خطاب یعنی هرکسه لطف وحسنله تکلم وخطاب ایلمکی (ورد جواب
یعنی رد جوابی حسن ولطفیله حاصلی وجه معقول ایله جوابی رد ایلمکی (سائر بونده جمیع
معناسنه در (آداب ملوك لامیه در پادشاهلره لایق ادبلر دیمکدر (شین پسره راجعدر (تا
حرف تعلیلدر حتی معناسنه (همکنان هانك فتحی وکاف عجمینك کسریله لفظ مشترکدر
جمیع واقران وامثال بیننده حاصلی اسم جمعدر (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله (واخلاق
خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله عطف تفسیری قبیلندندر خویلر دیمکدر
(حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (شمه بونده ازاجق معناسنه در (ویا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل همزه یی حرف وحدتدر دیین بیلمزیمش (که حرف رابط مقول قولدر (تربیت

ردشمعی

عاقلان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (در حرف ظرف (ویاخود حرف صله (وی ضمیر پسر در
(تربیت عاقلان مبتدا (اثر کرده است خبری (جبلت خلقت معناسنه در (بدر برده
اغنده طشره ایلتمش دیمکدر اما مراد اخراج وازاله در (ملك را بونده را حرف صله در
(تبسم کلمسمك (حاصلی خنده کلدی وبو بیتی اوقودی (کرك ایکی کاف عجمیدر (واولکیسی
مضمومدر وراساکن (با آدمی انسان ایله دیمکدر (بزرك بانك وزانك ضمه لریله ورانك سکونی
وکاف عجمیله اولو و بیوك معناسنه در (بزرك شود بیوك اولور وبیور (محصول کلام)
وزیر اوغلنی اوینه ایلتدی ونازونعمتله بسلدی واستاد وادیبی اوغلانك تربیه سنه نصب
ایلدی تاکیم حسن خطابی ورد جوابی اکا تعلیم ایتدیلر وجمیع سلاطین آداب وارکانی
اکا اوکرتدیلر حتی جمیع اقران وامثال نظرنده مقبول کلدی (سوق کلام اول معنایی
افهام ایدرکه وزیر اوغلانی اوغل ایدنمش اوله که انکله بوقدر تقید ایلمش (برکره وزیر
انك شمائل واخلاقندن پادشاه حضورلرنده بومقدارین سویلدیکه عقلا تربیه سی اکا
تأثیر ایلمشدر وجهل قدیمی آنك خلقت وطبیعتندن چقرمش پادشاهه بوسوزدن کلسمك

کلدی ودیدی عاقبت قورد انیکی قورد اولور اکرچه که انسانله بیور (یعنی قورد انیکی انسان
انده ده بیورسه برتجلکی ترك ایلمز (که تربیت عاقلان مابعدیله وزیرك مقول قوانه داخل
اولمیوب بلکه حضرت شیخ وزیرك مقصودنی بیان ایراد ایلمك ایچون کتورمشدر دین کلامك
روحنه واصل اولمامش فتأمل * سالی دوبرین برآمد طائفهٔ اوباش محله دراو پیوستند وعقد
مرافقت بستند تابوقت فرصت وزیر راباد وپسرش بکشت ونعمت بی قیاس برداشت ودرمغارهٔ
دزدان بجای پدر بنشست وعاصی شد ملك دست تحیر بدندان کرفت وکفت * سالی یا حرف
وحدت (برین بوتربیت ورعایت اوزرینه کلدی یعنی بوحال اوزره برایکی ییل کچدی (طائفهٔ
همزه اضافت ایچون کلمش (وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (اوباشدن بونده اوندلر مرادر
(اوباشه اضافت بیانیه در (محلهیه اضافت لامیه در (در حرف صله اوضمیری پسره راجعدر
پیوستند ولاشدوقاوشدیلر حاصلی انکله مختلط اولدیلر عقد عینك کسریله بوغمق (مرافقته اضافتی
بیانیه در (تابونده حتی معناسنه در (بوقت فرصت باحرف ظرف واضافت لامیه در (محصول ترکیب)
برایکی ییل بوحال مذکور اوزره کچدی وزیرك محله سی اوندلری اوغلانه قرشدی وانکله التشدیلر دخی
بولداشلق عقدنی باغلدیلر یعنی اتفاق ایلدیلر (تافرصت وقتنده وزیری ایکی اوغلیله قتل ایلدی
وبی حد وبی قیاس نعمت قالدردی وحرامیلر مغاره سنده باباسی یرنده اوتوردی وعاصی اولدی
سوق کلامدن فهم اولان بودر که مذکور پسر سردارلری اوغلی اوله پادشاه ایشیدیجك
حیرت الینی دندانیله طوتدی (یعنی الینی حیرتدن ایصردی ودیدی * قطعه * شمشیر نیك
ازآهن بدچون کند کسی * ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس * شمشیر شینك فتحی وکسریله
قلیج نیکه اضافت بیانیه در ایو قلیج (کندك مفعول صریحیدر (وازآهن غیرصریحیدر (بده
اضافتده بیانیه در یرامز دمردن دیمکدر (چون واو اصلیه ایله استفهام انکاری بی مفید در
(کسی یای وحدتله فاعل کند در (ناکس الچق دنی الاصل دیمکدر (بتربیت باحرف سبب (نشود
فعل نفی مستقبل شویدندن اولماز دیمکدر اسمی تحتنده ناکسه راجع ضمیر وخبری کسدر (وای
حکیم معترضه (محصول بیت) پادشاه حیرتدن الینی ایصردی ودیدی ایو قلیجی یرامز دمردن
نیجه ایدر برکیمسه یعنی برنسنه نك اصلی یرامز اوله انی برکیمسه نیجه ایو ایدر ایمدی ای عاقل ناکس
ودنی الاصل تربیتله کس اولماز حاصلی اصلی یرامز تربیتله ایو اولماز نشودی شدندن اشتقاق
ایلین مصادر احوالندن غافل اولورمش * باران که در لطافت طبعش خلاف نیست * درباغ
لاله روید ودرشوره بوم خس * باران یغمور (که حرف رابط صفت (لطافت طبع لامیه
شین بارانه راجعدر (خلاف ظرفك فاعلیدر (درباغ رویدك ظرفیدر (ولاله مفعولی اکرمتعدی
اعتبار اولنورسه تضمین طریقیله ولازم اعتبار اولنورسه (لاله مبتدأ (وروید خبری
(ورویدك صله سی برمقدر نسنه اولور مثلا ازسیش وازوکبی (درشوره درباغه معطوفدر
(بوم یردر زمین معناسنه (پس شوره بوم چورق یر دیمکدر که انده اوت بتمز (خس خانك فتحی ایله
چورچوب معناسنه در (محصول بیت) باران که انك لطفله طبعنده خلاف یوقدر (یعنی هر یرده
طتلی یاغر هیچ بریرده کرك یغماز بویله ایکن باغده لاله بتورر (وشوره یرده چورچوب
بتورر یاخود انك سببیله باغده لاله بتر وچورق یرده خار وخس حاصلی هر یرك نیه
استعدادی وار ایسه انی بتورر معلوم اوله که سید علی زاده ظاهر بودر که روید روباند معناسنه در
اشتراك ویا مجاز طریقیله دیدوکنه سروری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضی قانون مناظره
اوزره دکلدر فتامل (وشوره بوم چورق یردید وکنه ده دخل ایلمش که مفرد ظن ایلمش دیوحال
بو که تفسیرندن هیچ بروجهله افرادا کلا نمز زیرا عربی تفسیرنده ارض ذات ملح دیمش وترکیده

رد کافی

رد کافی

عربی لغتلرده اوباش الناس الاخلاط دیمش یعنی ناسك درتبسی اوشاب ده دیرلر

رد سروری

چورق

چورق یرپس دخلی برنده دکل ولفظ شوره مضا فدر یومه لیکن همزه ضرورت وزن ایچون
حذف اولندی دید وکبده فاسددر زیرا اصلی بوم شوره ایدی اضافتله صکره اضافتدن قطع
ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر پس بالفعل اضافت دعواسی باطلدر (رویدی رستن دن اشتقاق
ایلین اشتقاق احوالنی بیلمزیمش * دیکر * زمین شوره سنبل برنیارد * درو تخم عمل ضایع مکردان *
زمین شوره بیانیه دربوم شوره کبی نتکه ذکر اولندی زمین مبتدا (برنیارد فعل نفی استقبال مفرد
غائب لغتده یوقاری کتورمز دیمکدر امابونده حاصل ایلمز وبتورمز دیمکدر خبر مبتدادر
(وسنبل مقدم مفعولیدر وضمیری زمین شوره یه راجعدر (تخم عمل بیانیه در (مکردان فعل نهی
مفرد مخاطب ایله دیمکدر تخم عمل مفعول اولی (وضایع مفعول ثانیسی (محصول بیت) چورق
یرهرکز سنبل کتورمز (پس زمین شوره ده تخم عملکی ضایع ایله یعنی سنبل بتورمکیچون اکاسعی
وکوشش ایلمه که بی فائده در تخم عمل عبارتلرینی واو عاطفه ایله ایراد ایلین معنایه واصل دکل
ایمش * نکویی بابدان کردن چنانست * که بد کردن بجای نیك مردان * نکویی یا حرف
مصدر ایلك دیمکدر (بابدان باحرف صله کردنك نکویی مفعول صریحی (وبابدان غیر صریحی
چنانست مصراع ثانی یه مرهوندر (که حرف بیان بد کردنك مفعول صریحی وبجای غیر صریحی
جای عهده وحق معناسنه اولنجه باحرف ظرف اولور اما مقحم اولنجه باحرف صله در واضافتی
لامیه در (نیك مردترکیب مزجیدر اصلنده ترکیب اضافی ایدی یعنی مردنیك صکره اضافتی
فسخ ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر که قانونلری بودر (مردان الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) یرامزلره ایلك ایلمك ایولره یارامزلق ایلمك کبیدر یعنی ایکسیده یرامزدر حاصلی
یارامزلره رعایت وتعظیم ایلمك ایولره اهانت وتحقیر ایلمك کبیدر نامعقولدر یاخود مراد بو اوله که
یرامزلره رعایتك عوضی اهانتدر وایولره اهانتك عوضی رعایتدر زیرا بدن بد کلور هرنقدر که
ایلك ایلسك ونیکدن نیك کلور هرنقدر یارامزلق ایلسك والله اعلم * حکایت * سرهنك
زادهٔ رابر درسرای اغلمش دیدم که عقل وکیاستی وفهم وفراستی زائد الوصف داشت هم
ازعهد خردی آثار بزرکی در ناصیهٔ او پیدا * سرهنك چاوش وچری باشی لغتلرده بوایکی
کیمسه یه تعیین ایلمش پس نیجه کیمسه یه تعمیم ایلین یاکندن تعمیم ایلمش (زادهٔ ده یا حرف وحدت
وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (برظرفیت افاده ایدر (درسرای اضافتی لامیه در (اغلمشه
اضافتده بویله در (اغلمش همزه نك ولامك ضمی وغینك سکونی ومیمك کسریله جنکیز خان
نسلندن برپادشاهك اسمیدر پس ایکی ضمه ایله دینلر ابهام ایلمشلر (که حرف رابط صفت
کیاست زیرکلك ویاحرف تنکیر (فراست عطف تفسیری کبیدر (ویاحرف تنکیر (زائدالوصف
وصفدن بیرون (عهد خردی لامیه (عهد زمان وخرد اوواق بونده کوچك مرادر ویاحرف
مصدر (آثار اثرك جمعیدر بونده نشانلر مراد (دربزرکی به اضافت لامیه در (ویاحرف مصدر (ناصیه
لغتده الین اوزرنده اولان صاچه دیرلر بونده الین مراددر (یعنی پیشانی پید الایح واضح دیمکدر
(محصول ترکیب) سلطان اغلمش قپوسنده برسرهنك زاده کوردم که عقلی وزیرکلکی وفهم
وفراستی وصفدن زیاده ایدی یعنی بو اوصافی تقریر وتعبیردن ووصف وبیاندن بیرون ایدی
اوواقلغی زماندندخی اولولق آثاری ودولت وسعادت نشانلری الننده ظاهر وهویدا وباهر ونمایان
ایدی یعنی عظیم الشان اولاجغی کوچکلوکندن معلوم ایدی * بیت * بالای سرش زهوشمندی *
می تافت ستارهٔ بلندی * بالابونده اوست معناسنه درعربجه فوق دیرلر سره اضافتی لامیه در شین
ضمیر سرهنك زاده یه راجعدر (زحرف ابتدا (هوش اوص در (یعنی عقل (مند ادات نسبت یاحرف
مصدر می تافت حکایت حال ماضی بلدرری یعنی تابان ودرخشان اولوردی دیمکدر (زهوشمندی

ردسروری

رد کافی

رد شمعی

ردشمعی وکافی

ردسروری وکافی

ردسروری وشمعی

ردابن سید علی
رد کافی

بو فعله متعلقدر (ستاره فاعل مبتافتدر بلندی یه اضافتی بیانیه در (بلندیوجه دیمکدر رفعت معناسنه
(محصول بیت) سرهنك زاده نك باشی اوزره اوصلولغندن رفعت کوکبی تابان ودرخشان ایدی یعنی
کوچکلکندن صاحب عزوسعادت اوله جغنه سیماسی دلالت ایدر دی (حاصلی جبیننده آثار سعادت
ودولت نجمی لامع ورخشان ایدی بالای سرش اولنده درتقدیر ایدوب در بالای سرش دیدین فارسی
بیلمزایمش زهوشمندی ستاره بی بیاندر دیدین ایو بیان ایلمامش * فی الجمله مقبول نظر حضرت سلطان
آمد که جمال صورت و کمال معنی داشت * که حرف تعلیل (جمال کوزللکدر حسن کبی صورتدن
مراد شکلدر یعنی روی (ومعنادن اخلاق واطوار یعنی امور باطنی (داشت لغتده طوتدی دیمکدر
اما استعمالده وارلقدن عبارتدر (محصول ترکیب) حاصل کلام مذکور جوان نظر سلطانك
مقبولی کلدی یعنی پادشاهك مقبولی اولدی زیرا شکلی وصورتی کوزل وکمال اخلاق

شاهدی
نه جاه ایله در نه مال ایله در
بکم اولولق کمال ایله در

واطواری وار ایدی حاصلی ظاهری و باطنی معمور ایدی زیرا هم حسن صورته وهم کمال سیرته
مالك ایدی * وحکما کفته اند توانکری بهنرست نه بمال و بزرکی بعقلست نه بسال * توان
مطلق قوتدر (وکر کاف عجمك فتحیله کار دن مخففدر ادات فاعل جی معناسنه توان ایله
ترکیب اولمغله غنی معناسنی افاده ایدرکه ترکیجه بای دیرلر (ویا حرف مصدر در (با حرف
مصاحبت (وهنر صنعت وصنعتده مهارته دیرلر اما استعمالده عیبه مقابلدرکه عربجه منقبت
دیرلر میمك وفافك و بانك فتحیله مقابلی مثلبتدر عیب معناسنه (بزرك اولو (ویا حرف مصدر
اولولق دیمکدر بونده عظمت ونباهت شان مراددر (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردرکه
غنیلق وبایلق هنر ایله در یعنی معرفت وکمال ایله در مال ایله واسباب دنیویه ایله دکلدر
واولولق وبیوکلك عقل ایله در ییل ایله دکل یعنی سن وسال ایله وچوق یشامق ایله دکل
یعنی عقلا نظرنده عاقل وکامل جوان نادان پیر سال خورده دن معزز ومکرمدر حاصلی
عقل وکمال اولمانجه چوق یشامق فائده ایلمز دیمکدر * ابنای جنس او بروحسد بردند وبخیانتی
متهم کردند ودر کشتن اوسعی بی فائده نمودند * ابنای جنسدن مراد سائر چاوش زاده لردر
(با حرف مصاحبت (خیانت معروف (ویا حرف وحدت یاسز ایراد ایدنلر جمیع نسخه لره

ردسروری وکافی

مخالف یازمشلر (کشتن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) اول سرهنك
زاده نك ابنای جنسی اکا حسد ایلدیلر یعنی پادشاهك منظور نظری ومقبول خاطری
اولدیغنی قسقندیلر و بر خیانتله انی متهم ایلدیلر و قتلنده بی فائده سعی کوستردیلر اما
کارکر اولمادی مصراع * دشمن چه کند چو مهربان باشد دوست * مهر محبت (وبان
ادات فاعلدر جی معناسنه (محصول مصراع) دشمن نه ایلمکه قادردر چونکه دوست اهل
محبت وشفقت اوله یعنی برکیمسه که برکیمسه یی دوست ویار ایدینه دشمن بیك درلو اغوا ایدرسه
دوستلغی بوزماز * ملك پرسید که موجب خصمی ایشان در حق تو چیست کفت در سایهٔ
دولت خداوندی همکنانرا راضی کردم مکر حسود راکه راضی نمیشود الا بزوال نعمت من * که
حرف بیان (موجب بونده سبب معناسنه در اضافتی لامیه در (خصم بونده دشمندر (ویا
حرف مصدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشدرکه لامیه در (سایهٔ دولت بیانیه در
(خداوندی یه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (همکنان جمیع (را ادات مفعول (مکر
ادات استثنا (حسود رارا ادات مفعول (که حرف تعلیل (الا حرف استثنا (با حرف مصاحبت
(زوال مصدر در زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن کتمك معناسنه (نعمته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) پادشاه بونك

خصوصنده بدخواهلرك ایلدکلری مکر وحیله یه مطلع اولیجق بو که سؤال ایلدیکه انلرك
سنك حقکده خصومتلرینك سببی ندر یعنی عداوتلرینه باعث ندر پسر دید یکه پادشاهك
سایهٔ دولتنده جمیع قپو قولنی راضی ایلدم الا حسودی که راضی اولماز الا بنم نعمتك
زوالیله یعنی مرادلری بنی باب سعادتکزدن مهجور ونعمتکزدن دور ایلمکدر * دولت
واقبال خداوندی باد * دولت واقبال بونك کبی یرلرده عطف تفسیری قبیلندندر
(خداونده اضافتی لامیه در (ویا حرف نسبتدر (باد موقع دعاده فعل امر غائب صیغه سیدر
یعنی پادشاهك دولت واقبالی اولسون دیمکدر صحیح نسخه لر بویله واقعدر تقدیری دائم ویا باقی

رد سروری وشمعی وکافی

وثابت ویا جاویددر (پس بو الفاظك بریسنی کتابتده اثبات ایدنلر صحیح نسخه لره مخالفت ایلمشلر
وقتا که پسر الا بزوال نعمت من دیدیسه لازم اولدی پادشاهك دعاسیله تعقیب ایلمکه اکرچه که
رومده عادت ابتدای کلامده دعا ایلمکدر (مثلا سلطانم صاغ اولسون دیرلر اندن صکره تکلمه
ابتدا ایدرلر * قطعه * توانم آنکه نیازارم اندرون کسی * حسود راچه کنم کوز خود برنج
درست * توانم فعل مضارع متکلم وحده توانیدندن قادرم دیمکدر (ان اسم اشارتدر (وبررا
مقدردر تقدیری توانم آن رادر (که حرف بیان (نیازارم فعل نفی استقبال متکلم وحده بونده
متعدیدر انجیتمم دیمکدر لازمده کلور انجیمم معناسنه (اندروندن مراد خاطر در جوف دیین

رد سروری

اصابت ایلمامش (کسی یه اضافت لامیه در (حسودرا را ادات مفعول (کنم فعل مضارع
متکلم وحده در کندندن بونده ایلیم دیمکدر تقدیری چه چاره کنمدر (حسود کنمك مقدم مفعول
اولی (وچه مفعول ثانیسی (کو که حرف تعلیل (واو ضمیری حسوده راجعدر (خود بونده
رومضمه ایله وواو رسمیله کندی معناسنه در (برنج با حرف ظرف رنج رانك فتحیله زحمته دیرلر (با

رد ابن سیدعلی وسروری

درمتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (بایه زائد دینلر زائد دیمشلر (درست سین وتا ادات
خبردر همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر همزه یی زائد یازمشلر (محصول بیت) قادرم اکا که کیمسه نك
خاطرینی پریشان ودلنی رنجیده ایلیم یعنی هیچ بر وجهله کیمسه یی آزار ایلیم اما حسوده
نه چاره ونه درمان ایده یمکه اول کندودن رنج وبلاده در یعنی حسد ممتنع الازاله بر ذاتی
وجبلی مرضدر آنی اندن رفع ایدوب ازاله سنه قادر دکلم * بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست
* که از مشقت آن جز بمرك نتوان رست * بمیر با حرف تأکید میر فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر عربجه مت دیرلر (تا حرف تعلیل (برهی با حرف استقبال رهی رانك فتحیله فعل
مضارع مفرد مخاطبدر بونده قورتلاسن دیمکدر (کین اصلنده که این در (که حرف تعلیل
واین اسم اشارتدر حسده (رنجیست یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (مشقت آن
اضافتی لامیه در ورنجه اشارتدر (بمرك با حرف مصاحبت مرك موت معناسنه در (رست
بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده بوی استقبالیت واردر (محصول بیت) ای حسود اول
تاکیم مرض حسددن خلاص بولاسن زیرا بو حقد وحسد بر المدرکه انك مشقتندن موتدن
غیری علاجله خلاص بولمق ممکن دکل یعنی حقد وحسد بر مرضدرکه چاره ودرمانی موت
وفوتدر زیرا امر ذاتی وجبلیدر * قطعه * شور بختان بارزو خواهند * مقبلانرا زوال نعمت
وجاه * شور بخت بونده بدبخت معناسنه در اصلنده قرشمورش طالعلو دیمکدر (الف ونون
ادات جمعدر (شور بختان مبتدا (وخواهند فعل مضارع جمع غائب خبر مبتدا استرلر ودیلرلر
(وبارزو با حرف مصاحبت وارزو الف ممدود ایله شوق واشتیاق معناسنه در خواهنده
متعلق یعنی مفعول غیر صریحدر (مقبلان اصحاب اقبال معناسنه در (والف ونون ادات
جمعدر (ورا ادات تخصیص (زوال خواهندك مفعول صریحیدر ونعمته اضافتی مصدرك

فاعلنه اضافتیدر (وجاه نعمته معطوف جاه منصب معنـاسنه در (محصول بیت) بد بخت
وبرکشته طالع اولنلر اهل اقبال ودولتك ارزو وا تمناقله نعمت وجاهلرینك زوالن استرلر یعنی
کندولری کبی تمام عالمی شور بخت وبی نعمت وجاه اولدقلرین استرلر (بیت) ای نجاتی استریمش
یوقلانی بیقلان آنکیچون هپ کوزللر بی وفا اولسون دیرین * کر نبیند بروز شبپره چشم *
چشمهٔ آفتاب راچه کناه * نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بینید ندن اکر کورمزسه دیمکدر
(بروز با حرف ظرف روز بونده کوندز معناسنه در که عربجه نهاردیرلر (شبپره اصلنده وصف ترکیبیدر
شبله پریدن کیجه اوچوجی معناسنه صکره یراسه جنسنه اسم اولدی پس چشم ایله وصف
ترکیبی اولدی کیجه کوروب کوندز کورمین کیمسه یه یراسه کوزلی دیمکدر چشمهٔ آفتاب بونده عین الشمس
معناسنه در کونش چشمه سی اضافت بیانیه در (را حرف اختصاص (چه کناه تقدیری چه کناهست
(محصول بیت) اکر یراسه کوزلی اولان کیمسه کوندوز کورمزسه آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار
(یعنی اول شخصك کوندز کورمدوکی آفتابك قصورندن دکلدر بلکه کندینك اول مرضندندر
ردابن سیدعلی
(بونك تقدیرینی چشم شبپره ایلین وصف ترکیبی دن آکاه اولمدوغندن ترکیب اضافی یه
رد شمعی
ارتکاب ایلمش (واکر روزده شبپره نك کوزی کورمیه دیینده اثرنجه کتمش (مصراع ثانینك
رد شمعی
معناسنی آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار (زیرا بوقباحت شمسدن دکلدر بلکه یا راسه نك
کندوسندندر دیین مصراع اولده ایلدوکی خطابی تأیید وتأکید ایلمش (بعض شراح
رد ابن سید علی وسروری وکافی
شبپره عبارتنك اصلی شبپرنده در دیمش (و بعضیلر ردایدوب شبپره اصل وضع اوزره لغتدر دیمش
(وبعضیسی حق بودر که شب پرنده دن مأخوذ اولمغه مانع یوقدر دیمش (لیکن حق بودر که
اوچی یله اصابت ایلمامش (زیرا اصلنده پرندهٔ شب در سائر مشتقاتدن اولان ترکیبلر کبی
رد سروری
(شبپره چشمك معناسنی ای عینه دین معلومدر که ایکی اولکیلرکبی وصف ترکیبیدن آکاه
اولمامش * راست خواهی هزار چشم چنان * کور بهترکه آفتاب سیاه * راست بونده
کرچك وطوغری معناسنه در (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دیلرسك معناسنه
(یعنی معنای شرطی متضمن در جواب حق بودر دیمکدر (هزار بیك دیمکدر عربجه
(الف دیرلر لامك سکونیله اسم عدد در مبتدا واقع اولمش (چشم چنان موصوفك صفتنه
اضافتی قبیلندندر وممیز هزار (کور مبتدای ثانی (بهتر خبری و جملهٔ اسمیه خبر مبتدای
اولدر که من تفضیله معناسنی متضمندر (آفتاب مبتدا (وسیاه خبری (محصول بیت)
طوغریسین دیلوب کرچکین استرسك بیك یراسه کوزلینك کبی کور اولمق یکرکدر قرص
آفتاب سیاه اولمقدن زیرا برفاچ شبپره کوزلی کیمسه اعمی اولمقدن عالمه ضرر مترتب اولماز
اما آفتاب سیاه اولمقدن تمام عالمی ظلمت قپلار (اکرخواهی که هزار چشم چنان یعنی شبپره
چشمی کبی کور اولمق یکرکدر آفتاب سیاه اولمقدن راست دیلرسك (پس راست خواهی
رد ابن سید علی
معنی جهتنده شرط محذوفه جوابدر دیین تطویل کلام ایلمش بلا فائده زیرا معنی دید یکمز
کیدر بویله دکل سن صحیح دیلرسك بیك یراسه کوزی کبی کوز کور اولمق اولیدر آفتاب سیاه
رد سروری
اولمقدن دین مقصود بیته واصل اولمامش بیتك معناسنك تحقیقنده اولمقوله بیك دانه
چشم اعمی ونابینا اولمق یکدر آفتاب بی نور وضیا اولمقدن دیین اولمقوله بیك دانه چشم
رد کافی
عبارتنده ابهام ایلمش * حکایت * یکی از ملوك عجم حکایت کنند که دست تطاول
بمال رعیت دراز کرده بود وجور واذیت اغاز * که حرف بیان (دست تطاول یا نیه تعدی
وظلم الینی دیمکدر باحرف صله (مال رعیت لامیه (دراز کرده بود اوزاتمش ایدی (دراز
دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر بونده دست تعدیدن عبارتدر (اذیت فتح همزه

وکسر

وکسر ذال وتشدید یاایله رعیت وزنی اوزره انجتمك دیمکدر ایذا معناسنه (اغازدن صکره
برکرده بود تقدیراولنور که اولکی فقره یه مطابق اوله (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن
برینی حکایت ایدرلر که تعدی وظلم الینی مال رعیته اوزاتمش ایدی وجور وجفا وایذایه
باشلامش ایدی * خلق ازمکائد ظلمش در جهان برفتند واز کربت جورش راه غربت کرفتند *
خلقدن مراد سلطنتی التنده اولان قومدر (مکائد مساجد وزنی اوزره جمع مکیده در
ردابن سیدعلی وسروری وکافی وشمعی
جمع کید دیلر اصابت ایلمدیلر (ظلمه اضافتی بیانیه در (در حرف صله (جهان عالم (برفتند
بونده طاغلدیلر دیمکدر (کربت کافك ضمیله لغتده غم وغصه دیمکدر (اما بونده شدت
معناسنه در جوره اضافت لامیه در (شین ضمیر یکی را ازملوك عجمه راجعدر راه غربت لامیه
(محصول ترکیب) حکمی وامری التنده اولان خلق ظلمنك مکر وحیله لرندن عالمه طاغلوب
کتدیلر دخی جور وجفاسی شدت والمندن ترك اوطان ایدوب غربت بولین طوتمشلر یعنی
دیار غربت اختیار ایتمشلر ایدی * چون رعیت کم شد ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت وخزینه
تهی ماند ودشمنان ازهر طرف زور آوردند * چون ادات تعلیل (کم کاف عربینك فتحیله
اکسك معناسنه در کافك عجمك ضمیله دین معنایی کم ایلمش (ارتفاع افتعال بابندن مصدردر
رد سروری
محصول معناسنه ولایته اضافتی لامیه در مراد مملکتدر (نقصان نونك ضمیله مصدردر
غفران وزنی اوزره (پذیرفت بای عجمك فتحیله فعل ماضی مفرد غائب قبول ایلدی دیمکدر
(تهی تانك فتحی وکسریله وهانك کسریله خالی معناسنه در یعنی بوش (ماند
فعل ماضی مفرد غائب قالدی دیمکدر (محصول ترکیب) چونکه رعیت اکسلدی محصول
مملکت نقصان قبول ایلدی خزینه دخی بوش قالدی دشمنلرده هر جانبدن زور کتوردیلر
(یعنی هر جانبدن غلبه وهجوم کوستردیلر زیرا محصول رعایادن وتجاردن حاصل اولور
بونلر ایسه ظلمندن غیری مملکته فرار ایلدیلر ایدی پس محصولی کیمدن آلسون * قطعه *
هرکه فریادرسی روز مصیبت خواهد * کو در ایام سلامت بجوانمردی کوش * فریادرس
وصف ترکیبیدر رسیدندن برکیمسه نك مددینه ایریشیجیه دیرلر (ویا حرف تنکیر یا حرف وحدت
روز مصیبت اضافتی فی معناسنه در (خواهد فعل ماضی مفرد غائب فاعلی هرکه ده که یه راجع
تحتنده ضمیر (ومفعولی فریادرس (وظرف زمانی روز مصیبتدر (کو خطاب عام (در حرف
تأکید (ایام سلامت اضافتی فی معناسنه در (باحرف صله (جوانمرد سخی معناسنه وصف
ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (کوش فعل امر مفرد مخاطبدر سعی ایله یعنی دورش دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه که مصیبت کوننده یعنی باشنه برایش دوشوب برحاله اوغرادوغنده
مددینه وفریادنه ایریشیجی برکیمسه استرسن اول کیمسه یه دی ذوق وصفا وسلامت ورفاهیت
ایامنده سخا وکرم وخلقله حسن معامله یه سعی وکوشش ایله یعنی وقت ضرورتده یار وباور
ومعین ومعاون دیلین کیمسه یه سویله فراغت وحضور زماننده هرکسه عزت وحرمت اوزره
اول تا کیم سکا احتیاج وقتنده هرکس فریادرس ومغیث اوله فریادرسی یاسنی حرف مصدر
رد سروری
دیین ظن ایلمشدر جوان مرد رجل شاب معناسنه ده کلور دیین عندی سویلمش * بندهٔ
ردسروری
حلقه بکوش ارننوازی برود * لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش * بندهٔ حلقه
بکوش اضافتی بیانیه در (زیرا حلقه بکوش وصف ترکیبیدر قولاغی حلقه لی دیمکدر (معلوم
اوله که رسوم اعجامدندر زرخریده عبیدینك قولغنه حلقه کچورمك تا کیم رهیلردن
ممتاز اوله یعنی بومش اوغلانلرندن که رومده اکادر اوغلانی درلر فرق اوله دیو
(ار اکردن مخففدر ادات شرط (ننوازی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب (نوازیدندن نونده

ردسروری

فتحه ده ضمده جائز در اوخشامزسك دیمكدر (برود فعل مستقبل مفرد غائبدر (رویدندن كیدر
دیمكدر (نوازی نواختندن اشتقاق ایلین بلمزیمش ور وددی رفتن دن اشـتقاق ایلین بلمزیمش
(لطف كن فعلنك قدم مفعولیدر وتكرار تأكید لفظی قبیلندندر (وینه لطف ثانیدن صكره
بركن مقدر در (وكن فعل امر مفرد مخاطبدر كنیدندن ایله دیمكدر (كه حرف تعلیل (یكانه باء
عربینك كسری وكاف عجمیله یاد معناسنه در یعنی آشنا اولمین كیمسه (شود فعل مضارعدر یعنی
فعل مفرد غائب شویدندن اوله دیمكدر اسمی تحتنده یكانه یه راجع ضمیر وخبری خلقه بكوش
(ویكانه مبتدأ ومابعدی خبری (محصول بیت) خلقه بكوش قوللكی یعنی عبـد اولكی
اكر اوخشامزسك یعنی رعایت ایلمیوب جفا ایدرسك قاپو كدن كیدر یعنی فجـار فرار ایدر
حاصلی جوره تحمل ایدهمیوب سنی ترك ایدوب كیدر (پس امدی لطف ایله یعنی تعظیم
وتبجیـل ایله كه یكانه خلقه بكوشك اوله حاصلی ایلك او زره اولكه هركس سكا بنده اوله
حضرت شیخ بنده تحمل الضدین صنعتنی رعایت ایلمش تأمل تدر *روزی در مجلس اوكتاب
شاهنامه همی خواندند در زوال مملكت ضحاك وعهد فریدون * روزی یاحرف وحدت
اوضمیری پادشاه مذكوره راجعدر بونده كـتاب شاهنامه دن مراد ظاهرا فردوسینك
شاهنامه سی اوله زیرا بو اسمله مشهور اولدر انكیچون اضافتـله ذكر ایلمـدی (همی خواندند
اوقورلردی دیمكدر حكایت طریقیله (در حرف ظرف زوال مصدر در ذهاب وزنی اوزره
زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (مملكته اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وضحاك اضافتی لامیه در ا ضحاك وفریدونك قصه لری سابقده مفصل بیـان اولنـدی
(محصول تركیب) بركون مذكور پادشاهك مجلسنده شاهنامه كتابی اوقوردی ضحاكك
مملكتی زوالی خصوصنده یعنی انك كبی قهار وقوتلی پادشاهك مملكت وسلطنتنه زوال نیجه
كلدی وفریدون بریتیم بی كس شاه زاده ایكن نه وجهله پادشاه اولدی دیو شاهنامه نك بوراسی
اوقوردی *وزیر ملك را پرسید كه فریدون گنج وملك وحشم نداشت برو پادشاهی چه كونه مقرر
شـد * حشم حانك وشینك فتحه لریله خـدام معناسنه در اما بونده امام نووی شرح
مسلم حدیثنده بیوردیغی مراد در (حشم الرجل من تعصب له وخدمه من یخدمه وتعصب له
(یعنی كشینك حشمی شول كیمسه در كه كشی یه تعصب ایلیه واولمتعصبدخدمت ایلیه اول كشی یه
خدمت ایلین وكسی یه تعصب ایلیه (فریدون ضحاكك حشمیدر كه ضحاكه تعصب ایلدی
وفریدونه خدمت ایلدی ضحاكه خدمت ایلین وضحاكه تعصبده ایلدی زیرا ضحاك اومرنده
بتن ایكی یلانه بنیسنی یدرمك ایچون كونده ایكی كیمسه هلاك ایدردی اول جهتدن هركس
خوف ایدوب مملكتندن فرار ایدردی (وفریدون بن آبتین قولتوغنه صغنوردی وضحاكه عدو
اولوردی بو جهتدن یانند جم غفیر جمع اولدی وجمیعـا ضحاكه دشمن اولدیلر (پس بركون
علی الغفله ایلغـار ایدوب باصوب باشین كسدیلر وفریدون تختنه چقوب پادشاه اولدی مذكور
تواریخده یازیلانك مجملیدر تفصیلین مراد ایدینن حمدی مستوفی تاریخنه وشاهنامهٔ فردوسی یه
مراجعت ایلسون (محصول كـلام) وزیری پادشاه ظـالمه سؤال ایلدیكه فریدون بریتیم
وبی كس شاهزاده ایدی خزینه وملك وحشمی وخدامی یوق ایدی اوزرینه پادشاهلق نیجه مقرر
اولدی وضحاك كبی صاحب عظـمت وقدرت پادشاهه نه وجهله ظفر بولدی * كفت آنچنانكه
شنیدی خلقی برو بتعصب كرد آمدند وتقویت كردند پادشاهی یافت * خلقی یاحرف وحدت
نوعیه در بربلوك خلق دیمكدر (برحرف استعلا اوضمـیری فریدونه راجعدر (با حرف
مصاحبت (تعصب معروف (كرد آمدند كاف عجمینك كسریله جمع اولدیلر دیمكدر (تقویت

تفعیل

ردسروری

تفعیل بابنك ناقص واویسندن مصدر در قوت ویرمك معناسنه (پادشاهی (یا حرف مصدر
(محصول تركیب) پادشاه دیدی انجلین كه كتابدن بو مجلسده ایشتدك ویابوندن غیری یرده ایشتدك
دیمك اوله بربلوك خلق انك اوزرینه تعصب طریقیـله جمع اولدیلر وتقویت ایلدیلر (پس
پادشاهلق بولدی حاصلی بو وجهله پادشاه اولدی پادشاهك انچنان كه شنیدی عبـارتندن
مفهوم اولان اولدركه وزیرك سؤالی تجاهل طریقیله اوله (تأمل تدر* وزیر كفت چون كرد آمدن
خلق موجب پادشاهیست تو خلق را چرا پریشان میكنی مكر سر پادشاهی نداری *
چون ادات تعلیل (كرد آمدن دالك سكونیله جمع اولمق معناسنه در (خلقه اضافتی لامیه در
موجب پادشاهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف مصدر (خلق را ادات مفعول
(خلق میكنینك مفعول اولی (وپریشـان مفعول ثانیسی (ومیكنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
مكر بونده كانه معناسنه در (سر سودا وهوس وآرزو معناسنه اسمدر (مكر پادشاهلق باشك
یوقدر دین باشدن خطا ایلمش (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب طوتمـازسین (یعنی سنك
یوقدر دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهه وزیر دیدی چونكه خلقك جمع اولماسی پادشاهلغه
وسلطنته سببدر سن خلقی نیچون پریشان ایدرسین مكر پادشاهلق سودا یوقیدر یعنی اكر
سنده سلطنت سوداسی اولسه ظـلم وجور ایله خلقی اوركدوب مملكتدن قاچرمزدك * بیت
* همان به كه لشكر بجان پروری * كه سلطان بلشكر كند سروری * پروری فعل مضارع
مفرد مخـاطب لشكر مفعول صریحی (وبجـان غیر صریحی (كه حرف تعلیـل (سلطان
مبتـدا ومابعدی خـبری (سروری یاحرف مصدر (محصول بیت) هم اول یكدر كه
لشكری جانله بسلیه سین (یعنی كمال رعایتله تربیه ایلیـه سین زیرا پادشاه لشكریله سرورلك
وپادشاهلق ایدر (پس چونكه بقـای سلطنت اجتماع عسكر واتفـاق رعایا ایله در انلری
جان وكوكلدن رعایت اوزره طوتوب ممكن اولدیغی دكلی حرمت وعزت ایلمك كرك * كفت
موجب كرد آمدن سپاه ورعیت چیست * پادشاه وزیره دیدیكه سپاه ورعیتك جمعیتنه سبب
ندر * كفت پادشاه را عـدل باید تا برو كرد آیند ورحمت تا در سایهٔ دولتش ایمن نشینند وترا
این هردو نیست * محصول تركیب) وزیر دیدیكه پادشاهه عدل وكرم كرك تا كیم اوزرینه عسكر
ورعیت جمع اوله لر ورحمت وشفقت كـرك تا كیم سایهٔ دولتنده امین واسوده اولوب بی غم
وغصه مملكتنده قرار ایدوب حضور ایده لر سنده ایسه مذكورك ایكیسی بیله یوق (پس اوسنكده
سلطنت نیجه قرار ایدر حاصلی سنك جور وظلمك برحده وارمشدر كه سلطنت الدن كتمكه قریب
ارلشدر * مثنوی * نكند جور پیشه سلطانی * كه نیاید ز كرك چوپانی *نكند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (جور پیشه وصف تركیبی اسم نكند در جور پیشه جور صنعتلی معنای لازمیسی
ظالمدر (سلطانی یاحرف مصدر در (وسلطانی خبر نكند در (كه حرف تعلیل (نیـاید فعل نفی
مستقبل كلمز دیمكدر كرك ایكی كاف عجمیله قورد دیمكدر (چوپان جیم وبای عجمیله تركیده جیم
عجمی وبای عربیله چوبان دیدكلریدر عربجه راعی بریز (ویاحرف مصدر چوبانلق دیمكدر
(محصول بیت) جور پیشه اولان كیمسه پادشاهلق ایلمز (یعنی ظالم پادشاهلق ایده مز زیرا قورددن
چوبانلق كلمز حاصلی ظالم كیمسه نك پادشاهلغی قوردك چوبانلغی كیدر زیرا قوردك قیون برتمه ده
اختیاری یوقدر كذلك ظالمك رعیت اینجتمه ده اختیاری یوقدر (بعض شراح نكندی نشود
وجوری اكا اسم وپیشهٔ سلطانی یی اضافتله اكا خبر وسلطانینك یاسنی حرف وحدت طوتوب تصویر
معناده یعنی جور پیشهٔ سلطانی نشود دیمش صكره كذ سمعت وفیه تكلف استعمال كند فی معنی
شود مجاز ادیمش صكره دیمش كه اومواور كه نكندن جورر اپیشه سلطانی یاحرف وحدت اولمق

اعتباريله ومعناسنى پادشاهلردن برپادشاه جورپيشه ايلر ديمش و يجوز ان يقال ديوب اعراب ايدوب دير كه جور پيشه وصف تركيبى در نكندك فاعلى وسلطانى باء مصدريه ايله مفعولى ومعناسنى سلطنت ايده مز اول كيسنه كه صنعتى جور اوله ديمش بونك كبى تزيفاتى صواب ايراد ايلامك ايدى ليكن اختلاف طبايع وتفاوت اذهان ومراتب اذعانى بيان ايلمك ايچون ذكر اولندى * پادشاهى كه طرح ظلم افكند * پاى ديوار ملك خويش بكند * پادشاهى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (طرح بونده قانون واساس معناسنه در پس ظلمه اضافت بيانيه اولور (افكند فعل ماضى مفرد غائب فاعلى مذكور پادشاهدر (و طرح ظلم مقدم مفعولى (پاى بونده اساس معناسنه در كه تركيجه تمل ديرلر (ديواره اضافتى لاميه در (وملكه اضافتى بيانيه در (وخويشه لاميه (بكند باء تأكيد ايله فعل ماضى مفرد غائب در قازدى وقوپاردى يعنى قلع وقمع ايلدى (حاصلى ييقدى وخراب ايلدى ديمكدر (پادشاه مبتدا افكند خبرى (و پاى بكندك مقدم مفعولى (محصول بيت) برپادشاه كه ظلم رسم وقانوننى خلق عالمه صاله يعنى مملكتى خلقنه ظلمى عادت ايليه كندى مملكتى و يا سلطنتى ديوارينك اساس وتملنى خراب ايلدى زيرا ظلمله سلطنت ثابت وقائم اولماز (بعض شراح طرح عوارض وصالغون معناسنه در واضافتى بيانيه در ديمش وبعضيسى تعرض ايدوب بيانيه اولمق لازم دكلدر ديوب معناسنى ظلمى خلق عالمه طرح ايليه ديمش بوندن اول طرح رسم واساس در ديمشدر پس بو ايكى كلامى بينده تعارض واقع اولدى زيرا ظلمى خلق عالمه طرح ايليه مصدر معنا سيدر (پس مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندن اولور (مصراع اولك معناسنى برپادشاه كه ظلم تملنى براقدى يعنى ظلمه بنياد ايلدى ديو بنياد ايده مش (ومصراع ثانينك معناسنى حقيقتده اول پادشاه كندو سلطنتى ديوارينك اياغنى قازدى ديد كيده بى بنياد در * ملك رايند وزير ناصح موافق طبع نيامد بند فرمود و بزندان فرستاد * يعنى وزير ناصحك نصح وپندى پادشاه ظالمك طبعنه موافق ومطابق كلمدى زيرا ظلم وجور اوزره مخلوق ايدى پس وزيرك كلامى رأى باطلنه موافق كلمديكندن بيحضور اولدى (وياخود وزير بويله سخت ودرشت سويلديكندن بيحضور اوله (زيرا اكابرك كوكلى نازك اولغاندر (پس وزيره قيد وبند بيوردى وانى زندانه كوندردى يعنى حبس ايلدى * بسى برنيامد كه بنى عم سلطان بمنازعت برخاستند وبمقاومت لشكر اراستند وملك پدر خواستند * بسى چوق (برنيامد بونده چوق كچمدى يعنى چوق زمان مرور ايلمدى (كه حرف بيان (بنى اصلنده بنين ايدى اوغللر ديمكدر نون اضافت سببى ايله دوشدى (بنينك عمه وعمك سلطانه اضافتى لاميه لردر (بمنازعت با حرف صله و يا حرف مصاحبت (برخاستنده متعلق (منازعت مفاعله بابندن مصدر در (برخاستند بر حرف تأكيد (وخاستند فعل ماضى جمع غائب قالقديلر (بمقاومت با حرف صله (اراستنده متعلق مقاومتده مصدر در مقابله ومقاتله معناسنه اراستندك مفعول غير صريحى (ولشكر صريحى (اراستند فعل ماضى جمع غائبدر بزه ديلر يعنى حاضر ومهيا ايلديلر (ملك پدر لاميه (خواستندك مقدم مفعوليدر استديلر و دلدلر ديمكدر (محصول تركيب) وزير حبسندن صكره چوق زمان كچمدبكه پادشاه جائرك عمى اوغللرى منازعته ونزاعه قالقديلر وپادشاه جافينك مقاتله ومقابله سيچون لشكر يارقلديلر يعنى حاضر ومهيا ايلديلر واندن بابالرينك مملكتنى طلب ايلديلر * قومى كه از دست تطاول او بجان آمده بود و پريشان شده برايشان كرد آمدند وتقويت كردند تاملك از تصرفش بدر رفت * قومى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (دست تطاول بيانيه (بجان آمده جاندن بيزار اولمشلر (ايشاندن مراد بنى عم در (تقويت مصدر در تفعيل بابندن قوت ويرمك معناسنه (تا حرف

ردكافى

ردشمعى

تعليل (محصول تركيب) برقوم كه پادشاه جائرك ظلم وتعديسى الندن جاندن بيزار اولوب ترك ديار ايدوب غربت اختيار ايلمشلر ايدى وهرطرفه طاغلمشلر ايدى بنى عم اوزرينه جمع اولدى واكا نصرت وقوت ويرديلر (حاصلى اكا معين وظهير اولديلر تاملك وسلطنت تصرفندن چيقدى يعنى مملكتى الندن الديلر * وبرآنان مقرر كشت * وعمى زاده لر اوزرينه مقرر اولديلر * قطعه * پادشاهى كو روادارد ستم برزيردست * دوستدارش روز سختى دشمن زورآورست * كو اصلنده كه او ايدى (كه حرف رابط صفت (واو ضمير غائب پادشاهه راجع (روا رانك فتحيله جائز معناسنه در (ستم سينك كسريله ظلم ديمكدر (زيردست وصف تركيبيدر كشينك الى التنده اولانه ديرلر رعايا وخدام كبى (دوستدار ده وصف تركيبيدر محب معناسنه (شين ضميره اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر (روزسختى اضافتى فى معناسنه در (ويا حرف مصدردر شدت كوننده ديمكدر (دشمن زورآور تركيب توصيفى وزورآور وصف تركيبى آوريدندن زوركتوريجى يعنى قوى وغالب ديمكدر (محصول بيت) برپادشاه كه الى التنده اولنلره ظلمى جائز طوتنه يعنى جائز كوره انك محبى شدت واضطراب كوننده قوى وغالب دشمنيدر يعنى انك دوستى شدت وضرورت حالنده محكم وشديد خصمى وعدوسيدر حاصلى هوادار ومحبلرى دشمنى اولور * بارعيت صلح كن وزجنگ خصم ايمن نشين * زانكه شاهنشاه عادل را رعيت لشكرست * با حرف مصاحبت (جنگ خصم اضافتى مصدرك فاعلنه ويا مفعولنه در (ايمن كسر همزه ايله بى پروا وامين معناسنده مستعملدر (زان ادات تعليلدر لاجل معناسنه (كه حرف بيان (شاهنشاه عادل بيانيه در (رعيت مبتدا ولشكر خبرى (محصول بيت) رعيتله صلح ايله (يعنى رعيتى ارضا وخوشنود ايله وخصمك جنك وجدالندن فارغ وبى پروا اوتور (زيرا عادل پادشاهك رعيتى لشكردر (يعنى محلى دوشنجه رعيت لشكرلك ايدر (حاصلى عدالتى سببيله لازم كلدكده پادشاه اوستنه دونوب لشكر وناصر وياور اولورلر ودشمنه جواب ويروب پادشاهى محاربه قيدندن آزاد ايدرلر * حكايت * پادشاهى باغلام عجمى در كشتى نشسته بود غلام ديكر دريا نديده بود ومحنت كشتى نيازموده كريه وزارى اغاز كرد ولرزه براندامش افتاد چندآن كه ملاطفت كردند آرام نكرفت * با حرف مصاحبت (غلام قول (عجمى يه اضافت بيانيه در دل بيلمينه عجمى ديرلر (ويا حرف نسبت حرف وحدت طوتانلر اصابت ايلمديلر (كشتى كاف عربك فتحى وياء اصليه ايله كميدر سفينه معناسنه (قياس عجميده وكشتيده يازندن صكره بر ياء وحدت ايراد ايلمك ايدى اما بومقام بريا ذكريله مشهور در (غلام مبتدا (ديكر داخى ديمكدر (دريا مفعول نديده بود (وجمله خبر مبتدادر (محنت دريايه معطوف (كشتى يه اضافتى لاميه در (نيازموده فعل نفى استقبال صنامش يعنى تجربه ايتمامش (كريه اسم مصدردر اغلمه معناسنه (زارى ياء اصليه ايله اسم مصدردر ايكلدى معناسنه ياء مصدر دينلر اصابت ايلمامش (آغاز كرد باشلدى ديمكدر (لرزه لامك فتحيله اسمدر دترمه معناسنه عربجه رعشه ديرلر (اندامدن بونده اعضا مراددر (ملاطفت ملايمت معناسنه در (آرام بونده قرار معناسنه در (محصول تركيب) برپادشاه عجمى قول ايله (يعنى دل بيلمز كوله ايله كمى يه كروب اوتورمش ايدى (غلام بوندن غيرى دريا كورممش ايدى وكشتينك بلا ومحنتنى صنامامش ايدى يعنى بوندن اول كمى يه كرممش ايدى پس اغلمغه وايكلمكه باشلدى يعنى فرياد وفغانه باشلدى (واندامنه لرزه ورعشه دوشدى يابو غلق خوفندن ويادكز طوتمقدن اولقدر كه بو كه ملاطفت وملايمت ايلديلر قرار وآرام طوتمدى حاصلى دترمه سنى وفرياد وفغانتى كسمدى (ياء وحدتله اولسه برپادشاه برعجمى قول ايله بركشتيده اوترمش ايدى (يعنى دريا سفريچون

ردسرورى وشمعى وكافى

ردسرورى

برکشتی یه کرمش ایدی دیمك اولور دی (بر پادشاه احوال بلمز بر عجمی غلامله که کندینك
محبوبی ایدی دیوب خاشیهٔ کتابنده غلام عرب وعجمده محبوب معناسنده استعمالی زیاده شایعدر
ومحلده اکاقرینه در دین عندیات سو یله ده عجب ماهردر (وبر پادشاه خاطری مربوط اولان ردشمعی
بر دیل بلمز عجمی غلام خدمتکار ایله کمی یه کیرمشلریدی دینده آڭنجه کتمش زیرا ترکیبدن ربط ردکافی
خاطرفهم اولنماز * ملك راعیش ازو منغص شد * (راادات تخصیص (عیش عینك فتحیله
درلکدر حیات معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن صاد مهمله ایله مکدر دیمکدر
حاصلی غلام بو یله اولدیغندن پادشاهك عیش وصفاسی اندن مکدر اولدی (یعنی زیاده
متألم اولدی * چاره نمی دانستند * اهل کشتی بوغلامك اضطرابنی و پادشاهك الم وکدرنی
دفع ایلمکه چاره بلمدیلر حاصلی غلامك بی قرارلغنی دفع ایده مدیلرکه پادشاهك الم وکدری
مندفع اوله (چاره ده برهمزه یازوب وحدت ایچون طوتنلر زائد یازمشلر وزائد سو یلمشلر ردشمعی وکافی
* حکیمی درآن کشتی بود کفت اکر فرمایی من اورا خاموش کنم پادشاه کفت غایت لطف
باشد * حکیمی یاحرف وحدت مراد یا اهل حکمت اوله و یا عاقل ودانا بر کیمسه (غایت لطف
لامیه در کمال لطف دیمکدر حاصلی کشتیده بله بر حکیم وارایدی پادشاهه دیدی اکر بیورر سك
بن انی خاموش ایده یم یعنی کریه وزار یسنی واضطراب وبی قرارلغنی دفع ایده یم پادشاه دیدیکه
غایتله لطفدر * حکیم فرمود تاغلام رابدریا انداختند باری چند غوطه خورد مو یش بکرفتند
وسوی کشتی آوردند بهردودست در دنبال کشتی او یخت چون برآمد بکوشهٔ بنشست وقرار
یافت * تاحرف تعلیلدر (غلام را راادات مفعول (انداختندك مفعول صریحی (وبدریا غیر صریحی
وباحرف صله (باری یاحرف وحدت (چند نیچه دیمکدر (غوطه غینك فتحیله صو یه طالمق
معناسنه در (خورد بونده ایچدی معناسنه در غوطه یه اسنادی مجازیدر زیرا ایچدیکی دکز
صو یدر یعنی هرغوطه ایلدکجه بوغازینه دکز صو یی کدیسر اول اعتبار ایله غوطه ایچدی دیر
حاصلی سببه اسناد مجاز مرسل قبیلندندر (مو یش بکرفتند اوغلانك صاچنی طوتدیلر
(بهردودست ایکی الیله بله دیمکدر (در بونده حرف صله در بامعناسنه (دنبال بونده کمی دومنیدر
بعضی نسخه ده دنبال برینه سکان دوشمش عمان وزنی اوزره دومن معناسنه بعض شراح جمع
ساکن دیمش ظاهر کیده ساکن اولنلر مراد در اکر بو یله ایسه خطای فاحش ایلمش (تأمل ردسروری
ندر (آو یخت بونك کبی یرلرده یاپشدی دیمکدر (آو یخت فعل ماضی مجهولدر دیمش
ابن سیدعلی وسروری افترا ایدوب فعل ماضی معلوم دیدی دیمش و بووجهله تعرض ایلمش
لکن ایکیسی یله اصابت ایلمامش (زیرا او یخت بونده یاپشدی معناسنه در اصلدی معناسنه
دکل فتأمل (برآمد چقدی یعنی کمی اوزرینه (بکوشهٔ باحرف ظرف (وکوشه بوجق و یا
حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) حکیم بیوردی تاکیم غلامی دریایه
آتدیلر بر نیچه غوطه ایچدی یعنی بر نیچه کره دریایه طالدی وچیقدی (پس صاچین طوتدیلر
وکمی جانبنه یعنی یانه کتوردیلر ایکی الیله یله دومه نه یاپشدی چونکه کمینك اوستنه
چقدی بر کوشه ده اوتوردی وتسکین وقرار بولدی حاصلی اولکی کریه وزاریسی وفریاد
وفغانی مندفع اولدی * ملك راپسندیده امد کفت درین چه حکمتست * یعنی پادشاهه
حکیمك وضع عاقلانه سی وتدبیر حکیمانه سی مقبول کلدی وحکیمه سؤال ایلدیکه بوتدبیرکده
حکمت ندر دیو * کفت اول محنت غرق شدن نچشیده بود قدر سلامتی نمی دانست همچنین
قدر عافیت کسی داند که بمصیبت کرفتار اید * قدر سلامت لامیه در و یاحرف تنکیر (بعض
نسخه ده سلامت کشتی واقعدر (همچنین کذلك دیمکدر (یعنی غلام عجمی کبی (قدر عافیت لامیه

بونده عافیتدن صحت مراد در (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (با حرف صله
مصیبت اسم فاعل مفرد مؤنث غائبه درافعال بابندن امابونك کبی یرلرده روزکاردن
ایریشن محنت وبلایه دیرلر * بعض نسخه لرده بمصیبتی یای وحدتله واقعدر (محصول ترکیب)
حکیم دیدی اول بوعجمی غرق اولمق محنتنی طاتمامش ایدی (پس صحت قدرنی بلمز ایدی
شمدیکه غرق اولمق لذتنی طاتدی واولمه دن خلاص بولدی کیده صحت وعافیتله
اوتورمغی عظیم نعمت بلدی یعنه بونجلین سلامت وعافیت قدرنی بر کیمسه بلور که برمصیبته
ردسروری کرفتار اولمش اولا (بعض شراح همچنین عبارتنی مابعدیله شیخه تخصیص ایلدیلر
قصه دن حصه اعتباریله لکن تتمهٔ قول حکیم اولمق انسبدر (همچنین قدر عافیت کسی داند قولنی
ردسروری ای من یعرف قدر العافیة دیو تفسیر ایلین تقشیر ایلمش * قطعه * ای سیر ترانان جوین خوش
ننماید * معشوق منست آن که بنزدیك تو زشتست * ای حرف ندا منادی محذوفدر (تقدیری
ای شخص سیر دیمکدر (سیر سینك کسری و یاء مجهوله ایله طوق دیمکدر که عربجه شبعان
مطلا دیرلر عجم لغتنده واو و یا معروفه ومجهوله اعتبار اولنور (معروف اولدرکه واو ساکنك ماقبلنده
اولان ضمه یی و یاء ساکنك ماقبلنده اولان کسره یی تمام اشباع ایلیه سین (ومجهول اولدرکه تمام
اشباع ایلمیه سین (ترا سکا دیمکدر (نان جوین بیانیه (جوجیمك فتحیله اربه درکه عربجه
(شعیر دیرلر شینك فتحی وعینك کسریله و یا (حرف نسبت (ونون حرف تأکید اربه
اتمکی دیمکدر (ننماید فعل نفی مستقبل نماییدندن کورنمز دیمکدر (معشوق منست اضافتی
لامیه در (آن که تقدیری آن کس که در نتکه مکرر بیان اولندی (زشت زانك کسریله چرکین
دیمکدر قبیح معناسنه (محصول بیت) ای شول کیمسه که توقسین (یعنی بنم کبی آچ دکلسین سکا
اربه اتمکی خوش کورنمز یعنی توقلغکدن اربه اتمکی بکنمزسین لیکن بنم معشوق ومحبوبمدر
اولکیمسه که سنك قتکده چرکیندر یعنی سکا خوش کلمین بکا خوش کلور حاصلی سکا اربه اتمکی
توقلغکدن مقبول د کلدر (امابن که اچ ومحتاجم بنم مسلمدر * حوران بهشتی را دوزخ بوداعراف
* از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست * حوران حورانك ضمیله احورك وحوراءنك
جمعیدر حمراحمر وحمراءنك جمعی اولدیغی کبی اماعجم مفرد مقامنده استعمال ایدوب ادات
جمع ادخال ایدوب حوران دیدیلر بهشتی یه اضافتی بیانیه دریاحرف نسبتدر (وراادات صله (دوزخ
دالك ضمی وزالك فتحیله طامودر یعنی (جهنم اعراف جنتله جهنم اراسنده بر دیوارك اسمیدر
(دوزخیان دوزخینك جمعیدر اهل دوزخ معناسنه (وپرس فعل امر مفرد مخاطب سؤال ایله
دیمکدر (که حرف بیان (اعراف بهشتست مبتدأ وخبر (محصول بیت) جنت حورلرینه اعراف که
جنتله جهنم بیننده در دوزخدر یعنی اهل جنته نسبت اعراف دوزخدر امااهل دوزخه سؤال
ایله که اعراف جنتدر حاصلی احوال عالم جمیعا امور اضافیدر مثلا آدم وار در که تاوق اتینی
بکنمیوب بلدرجین وکوکرجین اتینی استر (اما ادم وار درکه کاواتی یانده قوزی اتیدر لباسده
وسائر نسنه ده بوکا نسبتدر * بیت * فرقست میان ان که یارش در بر * با ان که دوچشم
انتظارش بردر * فرقست مقدم خبر (میان مؤخر مبتدا (ان مضاف الیه درلامیه ایله (که حرف
رابط صفت (یارش ضمیر آنه راجعدر (در حرف ظرف (وبر بان معناسنه در (یعنی عنده سینه ده
اولمق احتمالی وار (بافرقه متعلقدر (ان که اصلنده ان کس که در (چشم انتظار بیانیه شین
ضمیرانك مشار الیهی اولان کسه راجعدر (بر حرف استعلا (درقپو در باب معناسنه
(محصول بیت) فرق وتفاوت واردر اولکیمسه نك اراسنده که یار ودلداری یانده بلکه سینه سنده
اوله اولکیمسنه ایله که ایکی چشم انتظاری قپوده درکه جانان کلور می کلزمی یعنی عین وصالده

اولان کیمسه ایله محض هجرانده اولان کیمسه بینده فرق عظیم وار زیرا اول جنت وصالده
وبودوزخ هجران وحرمانده در * حکایت * هرمز تاجداررا کفتند وزیران پدرراچه خطا
دیدی که بند فرمودی * (هرمز هانك ومیمك ضمه لریله ورانك سکونیله نوشروان عادلك
اوغلیدر (تاجدار دیدیکی انکیچوندرکه مرصع آلتون تاجی اول اول کیدی تکه خلفای مطلب
عباسیه ده منتصر بالله اول کیدی (واندن اول دلبند کبرلر ایدی (محصول ترکیب) هرمز
تاجداره سؤال ایلدیلرکه باباکك وزراسنك نه خطاسنی کوردك که حبس بیوردك مکرکیم تخت
سلطنته جلوس ایدنجه باباسی وزیرلرینی حبس ایلمش ایمش * کفت خطایی معلوم نکردم ولیکن
دیدم که مهابت مندردل ایشان بی کرانست و بر عهد من اعتماد کلی ندارند * خطایی
یاحرف وحدت ویانکیر (مهابت میمك فتحیله بونده خوف معناسنه در (کران کاف
عربك فتحیله حد وغایت دیمکدر (عهد لفظ مشترکدر پیمان وزمان بینده (محصول ترکیب)
هرمز جواب ویروب دیدی که بونلردن برخطا معلوم ایلمدم اما کوردم که بنم خوفم
کوکللرنده بی حد وغایتدر و بنم عهدمه کلی اعتمادلری یوقدر * ترسیدم که از بیم کزند خویش
قصد هلاك من کنند پس قول حکمارا کار بستم که کفته اند * که حرف بیان (بیم قورقو
خوف معناسنه (کزند کاف عجمك ضمیله ضرر معناسنه در اضافتلر لامیه لردر (قصد هلاك
مصدرك مفعولنه اضافتی درومنه لامیه در (حکمارا را حرف تخصیص (محصول ترکیب) هرمزدیرکه
بونلر بویله اولدقلرندن قورقدمکه کندولرینك ضررلری خوفندن بنم هلاکه قصد ایلیه لر
(پس حکمانك قولنی ایش بغلدم (یعنی قوللریله عمل ایلدمکه دیمشلردر * قطعه * از آن کزتو
ترسد بترس ای حکیم * وکر با چو او صد برایی بجنك * ازان یعنی ازآن کس دیمکدر (کز که
حرف رابط صفت (ترسد تانك وسینك فتحه لریله ورانك سکونیله فعل مضارع مفرد غائبدر
فاعلی تحتنده انك مشارالیهی اولان کسه راجعدر (بترس با حرف تأکید (ترس تانك فتحیله فعل
امر مفرد مخاطبدر (وکروا کردن مخفف در (باحرف مصاحبت (چواداة تشبیه او ضمیری
انك مشارالیهی اولان کسه راجعدر (صد یوزدر (چوا وعبارتنه قید در (بعضیلر احتمال
بعیدایله برایی فعلنه قیدطوتمشلر (برحرف تأکید (ایی فعل مضارع مفرد مخاطب (برآیی بونده
چقشرسك معناسنه در (بجنك باحرف صله ویاحرف ظرف (محصول بیت) اول کیمسه دنکه
اول سندن قورقر یعنی سندن خوف وخشیت ایدن کیمسه دن قورق واکر یوز آنك کبی ایله
جنکده چقشرسك یعنی یوز آنك کبی ایله جنك ایلمکه قادرایسك (حاصلی صوا شده
یوز آنك کبی کیمسه یه غالب ایسکده سندن خوف ایدندن خوف ایله زیرا جائزدرکه زور و قوتله
سکا ظفر بولمیوب حیله و مکرایله ظفر بوله (مصراع اولك معناسنی اکر یوز انجلین
ایله جنکده یوقاری کلورسك دین یوقاری کلمامش (وفرضا یوز انجلین کیمسه ایله جنکده غالب ردشمعی
اولورسکده دین اثرنجه کتمش * نبینی که چون کربه عاجز شود * برارد بچنکال چشم پلنك * ردکافی
نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام انکاری یی متضمن (بینیدندن مشتق کورمزمیسین
دیمکدر (که حرف بیان (چون حرف تعلیل (کربه چنك که عربجه هره وسنور دیرلر
یعنی کدی مبتدا شود فعل مضارع مفرد غائب اسمی تحتنده کربه یه راجع ضمیر (وعاجز خبری
وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (برارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی ینه کربه یه راجع تحتنده
ضمیر چقارر دیمکدر با حرف مصاحبت (چنکال جیم عجمك فتحیله بر نجی حیوانك قینغی یعنی
پنجه سی (چشم پلنك لامیه در (وبراردك مفعول صریحی (و بچنکال غیر صریحی
وجملهٔ فعلیه جواب تعلیلدر تدبر (محصول بیت) کورمزمسین چونکه کربه عاجز اوله وخلاص

اولمغه مجال بولمیه چشم پلنکی پنجه سیله اخراج ایدر (حاصلی جان قورتارمیه جغن بلنجه پلنك
هرنقدرکه کندویه غالب ایسده بورنه وصورتنه یاپشور * ازآن مار برپای راعی زند * که ترسد
سرش رابکوبد بسنك * ازآن اداة تعلیل لاجل معناسنه (مار یلان (بربونده حرف صله در
(پای راعی لامیه در (راعی فتح یاندن اسم فاعلدر یعنی رعی یرعی دن ناقص یائیسندن (زند
لغتده اورر دیمکدر اما بونده مرادلدغدر یعنی صوقمق (که حرف بیان ازآن درا سرش رارا اداة
مفعول (بکوبد کاف عربك ضمی وبانك فتحیله کوبیدندن باء عربیله دوکمك معناسنه
بونك کبی یرلرده ازمك مراد در فعل استقبال مفرد غائب ازر دیمکدر (باحرف مصاحبت (سرش
بکوبدك مقدم مفعول صریحی (و بسنك غیر صریحی (محصول بیت) انکیچون یلان
چوبانكایاغن صوقر یعنی ایاغن انکیچون ایصیررکه قورقارکه باشنی طاشله ازه دیو یعنی
چوبانك طاشله باشنی ازه جکین بیلور اول جهتدن ایاغنی صوقار حاصلی اول بنی هلاك
ایلمزدن اول بن آنی هلاك ایلیه ین دیو ایاغن ایصرر هرمز بویله دیرجائزدرکه وزرا
بندن قورقدقلرندن هلاکمه قصد ایلیه لر بن انلری خود هلاك ایلمدم
نهایتی حبس ایلدم (کوبدی کوفتندن اخذ ایدنلر غلط ایلمشلر * حکایت * یکی رد ابن سید علی وسروری وشمعی
ازملوك عرب رنجوربود در حالت پیری وامید ازز ندکانی قطع کرده * بعض نسخه ده
عرب یرینه عجم واقعدر (رنجور رانك فتحیله مریض معناسنه در مستعمل اوغلا نجقلره
تحریف ایدوب رنجل دیدکلری بولدندر (زندکانی سابقا بوعبارتی بیان ایلمش ایدك دیرلك
مراد در حیات معناسنه (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن ریسی مریض اولمش ایدی
پیرلك حالتنده یعنی پیرلك وقتنده وحیاتندن امیدنی قطع ایلمش ایدی حاصلی اوله جکین
بلمش ایدی ینه بر بود مقدر در کرده دن صکره * ناکاه سواری ازدر درآمد و بشارت آورد که
فلان قلعه را بدولت خداوندی کشادیم ودشمنان اسیر شدند وسپاه ورعیت آن طرف بجملکی
مطیع فرمان کشتند * سواری یا حرف وحدت (بشارت بانك کسریله وضمیله مشتلغك اسمیدر
(که حرف بیان (بجملکی جمیعا دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك مذکور حالی واشتداد
مرضی وقتنده ناکاه قپودن براتلوکلدی ومژده کتوردیکه فلان قلعه یی پادشاهك دولتنده
فتح ایلدك ودشمنلر اسیر اولدیلر واول جانبك سپاه ورعیتی جمیعا مطیع فرمان اولدیلر دیدی
* چون این سخن بشنید نفسی سرد برآورد وکفت این مژده مرانیست دشمنانم راست یعنی یعنی وارثان مملکت جائزدرکه
وارثان مملکت * بعض نسخه ده دشمنانم راست یرینه دشمنان مراست واقعدر معنی بردر دشمنلریمکدر پادشاهك کلامی اوله
دیمکدر (زیرا سین وتااداة خبردر ایکی اداة بله (محصول ترکیب) چونکه پادشاه کلن سوارك وجائزدرکه حضرت شیخك
مژده سنی وکلامنی دکلدی برصوق نفس کتوردی یعنی برآه سرد ایلدی ودیدی بومژده اوله ندر سعد
بکا دکل دشمنلریمه در یعنی مملکت وسلطنت وارثلر بنه در که بنم اولدوکیم دیلرلر که پادشاهلق
انلره دکه دیو * قطعه * درین امید بسر شد دریغ عمر عزیز * که آنچه در دلمست از درم
فراز آید * بسر با حرف صله (وسر نهایت وغایت معناسنه در (عمر عزیز موصوفك صفتنه
اضافتیدر بهر حال بیانیه در (که حرف بیان (در دلمست در حرف ظرف دلمست دلمده در
(ازدرم درقپو ومیم معناده فرازه مقیددر فرازم آید تقدیرنده در یعنی بکا حاصل ومیسر اوله
دیمکدر (فراز قپوده قپمق معناسنده مستعملدر اما بونده حصول معناسنه در (محصول بیت)
بوامیدده یعنی مصراع ثانی بیان ایلدیکی امیدنده نهایته وغایته واردی حیف ودریغ عمر عزیز
(یعنی عمرم بو ارزو وهوسده آخر اولدی حیف ودریغ که اول ارزو ورجا که کوکلمده در قپودن
ایچرو کله یعنی حاصل ومیسر اوله (حاصلی کوکلم دیلکی حاصل اولمق امیدنده عمرم دوکندی

ردسروری
ردسر و ری
رد کافی

(بونده شدی صیرورت ایچون یعنی اولدی معناسنه طوتان خطا ایلمش (وبسر شدك معناسنی تمام شدله بیان ایلیبی رد ایدن مردوددر (و بو عبارتی تم دیمکله تفسیر ایلمسی ناتمامدر (وتمام شدله تفسیر ایلیه نك کلامنده استدراك وار دیمسی مستدرکدر (وعمر عزیز اضافتی موصوفك صفتنه در بیانیه دکلدر دیین بی وجه سویلمش * امید بسته بر آمد ولی چه فائده زانك * امید نیست که عمر کذشته باز آید * امید بسته بیانیه در (بر آمد حاصل اولدی (ولی ادات استدراك (زانك کافك سکونیله ادات تعلیلدر (که عمر کذشته بیانیه (باز آید عودت ایلیه دیمکدر (محصول بیت) کوکلمده بغلو اولان امید حاصل اولوب وجود بولدی (یعنی نیجه ییللر رجا و آرزو ایلدیکم مرادات حصول بولدی امانه فائده حصول بولماسنده انکیچونکه رجا و امید یوقدرکه کچن عمر عودت ایلیه یعنی مرادات وار زولرهپ حاصل اولدی لیکن کچن عمر عودت ایدوب حاصل اولماز (حاصلی کچن عمری تحصیل ایلمکه چاره یوق * قطعه * کوس رحلت بکوفت دست اجل * ای دوچشمم وداع سر بکنید * کوس رحلت بیانیه در و یالامیه مجازا (کوس طبل بازشکلده برسازدر حرب وقتنده و بیراملرده وامور عظیمه ده چالنور ایری اولور شویله که اتاغ اوزره طورر کن و یادوه اوزره چالنور (بکوفت فعل ماضی مفرد غائب لغتده دوکدی دیمکدر اما مراد چالدیدر (دست اجل اضافتیده مذکور کبیدر (وداع واوك فتحیله تودیع معناسنه اسمدر سلام تسلیم کلام تکلیم معناسنه اولدوغی کبی (سره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بکنید (با حرف تأکید (کنید فعل امر جمع مخاطب وداع مقدم مفعولیدر (محصول بیت) آخرت کوسنی چالدی اجل دستی (یعنی اولرم وقتی کلدی آخرته سفر ایلمك لازم کلدی زیرا اول زمانلرده کوچمك وقتنده کوس چالارلردی اما بوزمانده صورنای چالارلر (پس زمان سابق عادتنه اشارتدر (نتکه برزمان جرس یعنی چاك چالارلردی (خواجه حافظ بیوردوغی کبی (ای ایکی کوزم باشمه وداع ایلك زیرا خاکه کروب بربریکزدن جدا اولبسرسز (ایمدی) بربریکزله شمدیدن وداع ایلك * ای کف دست و ساعد و بازو * همه تودیع یکدیکر بکنید * کف الك ایه سنه وتابانه دیرلر کف پای کبی دسته اضافتی لامیه در (مراد پنجه در (ساعد عینك کسریله بلکه دیرلر بازو دیرسکدن یوقارو اوموزه دك قرجه لره دیرلر (تودیع یکدیکر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (و بکنیدك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای ال ایه سی وای ساعد وای بازو جمیعکز بری بریکزله تودیع ایلك زیرا خاك الننده بری بریکزدن آیریلوب چوریسکز کرك ایمدی شمدیدن بری بریکزله وداع ایلك * برمن اوفتاده دشمن کام * آخر ای دوستان کذر بکنید * بر حرف استعلا (منك اوفتاده یه اضافتی بیانیه در (اوفتاده و آوله لغتدر افتاده کبی (دشمن کام وصف ترکیبی اقسامندندر دشمن مرادلی دیمکدر (یعنی دشمنك مرادنجه حاصلی دشمنك دیلدوکی کبی دشمنك دیلدوکی خود موت و فوتدر (آخر فارسیده تقریر و تأکید افاده ایدر انجق نتکه خواجه حافظك (بوی نافه کاخر) بیتنك شرحنده مفصل ذکر ایدوب تحقیق ایلمشز مراد ایدینلر اول رساله مزه مراجعت ایلسونلر (کذر اسم مصدردر کذریدندن کچمه واوغرامه معناسنه (کذر بکنیدك مفعول صریحی (و برمن غیر صریحی (تقدیری برمن کذر بکنیددر (محصول بیت) دشمنك مرادنجه بن افتاده نك اوزرینه یعنی دشمنك استدوکی ودیلدوکی کبی بن دشمنك اوزرینه البته ای دوستلر کذر ایلك بو عبارتیکی معنایه متحملدر یعنی بنی عیاده ایلك و یاقبرمی زیارت ایلك دیمك اوله بعض نسخه ده بو بیتك مصراع اولی (برمن افتاده مرك دشمن کام) یازمش و ابن سید علی بزم

ردشراح جمیعا

یازدیغمز کبی یازمش لیکن معناسنی تحقیق ایده ممش وسائری ترکیبنده خطا ایلدکلری کبی معناسنده ده خطا ایلمشلر علی الخصوص کافی اولقدر یاوه لر سویلمش که استماعی صداع دکل جنون ایراث ایدر * روزکارم بشد بنادانی * من نکردم شما حذر بکنید * روزکار ازمان وایام معناسنه در کاه اولور که عمردن کنایت ایدرلر بونده ده بویله در مبتدا و بشد خبری (بشد برفت معناسنه در (بنادانی بشده متعلق باحرف مصاحبت (نادان جاهل (و یا حرف مصدر (من مبتدا نکردم فعل نفی ماضی متکلم وحده مفعولی بر مقدر حذر درکه مذکور حذر آنی بیان و تفسیر ایلر جمله فعلیه خبر مبتدادر (مذکور حذر مفعول بکنید در (محصول بیت) بنم ایام عمرم واوقات حیاتم جهالله ونادانلغله کچدی یعنی عمرمی هوا وهوسله وآرزوی نفسله کچوردم یعنی عذاب وعقاب آخرتدن حذر ایدوب زاد آخرتله تقید ایلیوب غفلت ایلدم ایمدی سزه نصیحتا واسونکه اول باقی ایچون بو فانیده زاد اعمال صالحه کسب ایلك که غفلت واهمال ندامت وشرمندهلك ویرر * حکایت * سالی بربالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام معتکف بودم در جامع دمشق * سالی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (بالین (وبالش یصدغه دیرلر که عرب وساده دیر واوك کسریله تربتدن مراد قبر شریفلریدر مراد باشی اوجیدر بالینك تربه یه وتربه نك یحیایه اضافتلری لامیه لردر (معتکف ملازم معناسنه در (بودم فعل اولنجه اولدم دیمکدر و دال اولنجه ایدم دیمك اولور جامع دمشق اضافتی لامیه در که مراد جامع بنی امیه در دمشق اصلنده دالك کسری ومیمك فتحیله در اما شهرت ایکیسنك کسریله در (محصول ترکیب) بر ییل شامده بنی امیه جامعنده حضرت یحیی پیغمبرك علیه السلام قبره سنك باشی اوجنده متعکف اولدم ویا معتکف ایدم بوترکیب تمام سنه معتکف اولدیغی ویرمز نهایتی سنیندن برسنه معتکف ایمش یا تمام سنه ویا برقداریبی بالینك تربته اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر دیین معلومدر که تربه یی بالینه تشبیه ایلمش لیکن مراد سابقا مذکور اولاندر بودکلدر (یحیا پیغمبر علیه السلامك تربه سنی باصدندم دیمکدر دیدیکی سابقا ذکر ایلدیکی تشبیهی تعیین ایلمش لیکن مردوددر بوده جائزدرکه سر مرقد منورلرنده اولان حجره ادعاء بالین اطلاق ایدوب بطریق الاستعاره قبرایچون بالین اثبات ایدوب باشی اوجنده دیمك مراد اوله (بوده معلوم اوله که قبر شریفلرینك باشی واباغی اوجنده حجر یوقدر همان شویله مسنم برقبردر یشیل صوفله مستور (وبعضیلر دیدیلرکه بالش و بالین عبارتلری عتبه یه اطلاق اولنورکه قپونك ایشیکی مراد در بونقدیرجه تربه دن مراد قبر شریفی محتوی اولان محوطه و بقعه اولور نقل قول بعضده باطلدر (زیرا قبر شریفلری اول زمانده کشاده ایمش یعنی جامع اورته سنده اطرافی اچق برقبر ایمش (وآل عثمان بکلربکیلرندن لعنی نام بکلربکی که شامده متوفی اولوب دکز جامعی قربنده مدفوندر استانبولدن سرو اغاجی کتوردوب اوزرینی پارمقلی برمقصوره ایلمش (معلوم اوله که دعاکویك سیاحتی زماننده بوقدر قبور که زیارت ایلدم حضرتك قبری کبی بلند قبر کورمدم بنده که طوال ناسدنم بنم قامتمدن یوکسکدر * یکی از ملوك عرب که به بی انصافی موصوف بود اتفاق بزیارت آمد ونماز کرد وحاجت خواست * که حرف رابط صفت (بزیارت آمد با حرف صله (ونماز کرد یعنی نماز قلدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی که انصافسزلغله موصوف ایدی زیارته کلدی ونماز ادا ایلدی وحاجت دیلدی نتکه زیارت قبورده عادتدر * بیت * درویش وغنی بنده این خاك درند * وآنان که غنی ترند محتاج ترند * بنده نك این لفظنه اضافتی لامیه در (خاکك دره ده بویله در

رد کافی

رد کافی

مسنم تفعیل بابندن اسم مفعولدر اورکوجلنمش دیمکدر للطابع
ردکافی

محوطه تفعیل بابندن اسم مفعولدر حائطدنکه دیواره دیرلر اطرافنه دیوار چکلمش نسنه یه دیرلر مـه

دکز جامی شامده برجامعدرکه اورته سندن یعنی حرمی اورته سندن بارمق اقرکه فقرا اندن اثوابن یورغانله مقبول بردر استانبولده کاغدخانه کبی اول زمانده وقف جانبندن اثواب یویانه صابون ویررلر یمش اما شمدی ویرمزلر مـه

(نون ودال ادات خبر در (وانان اصلنده وآنان در الف ممدود ایله وصلله همزه ساقط اولمشدر
(که حرف رابط صفت (و یا حرف بیان (تر ادات تفضیل (ونون ودال ادات جمع یعنی سین
وتا که مفردك ادات خبریدر انك جمعیدر (محصول بیت) فقیر وغنی انبیا واولیا قپوسی طپراغینك
مطیع ومنقاد بنده لریدر وانلرکه غنی رقدر یعنی صاحب جاه ومنصبدر بو خاك دره محتاجر قدر
زیرا انلرك نیجه دورلی مرادات وارزولری وار (خاك دردن مراد اول خاکده مدفون اولا ندر
ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر (نهایتی خاکدر بیوردیغی تأدب طریقیله در (خاکدن مراد
اول بابك خدمتکارلریدر دیمکده نظر وار * آن که روی بمن کرد وکفت از انجا که همت

ردشمعی وکافی

درویشانست وصدق معاملهٔ ایشان خاطری همراه من کنید * انکه انکاهدن مخففدر اندن صکره
دیمکدر یعنی نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره (روی تقدیری رو بشدر
قرینه قائم اولدیغیچون شین حذف اولندی (بمن با حرف صله یوزینی بکا ایلدی یعنی بکا
توجه ایلدی دیمکدر (از انجا اول مقام ومرتبه دن دیمکدر (زیرا جابونك کبی یرلرده محل ومکان
معناسنه در (همت هانك فتحی وکسریله لغتده اهتمام معناسنه (درویشانه اضافتی لامیه در
(صدق معامله (یعنی معاملهٔ صادقه که انده ریا وسمعه اولمیه دیمکدر خدا ایله معامله لری مراد در
(خاطری یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (همراه یولداش (زیرا هم ادات جمعدر (هم خانه
خانه دش (هم حجره حجره دش دیمکدر بونده رفیق معناسنه در (پس منه اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتی قبیلندندر (کنید فعل امر جمع مخاطب ایلك دیمکدر تعظیم طریقیله (همراه
مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) ملك بی انصاف نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره
دیدی اول مقامدن که درویشلرك همتی مقامیدر (یعنی اهل اللهك بر مرتبه سی وار در
اول مرتبه دن هر نیه که همت ایلیه لر باذن الله حصول بولور (صدق معامله ده بو معنایه در یعنی
خدا ایله بر معاملهٔ صادقه لری وار در که اول معاملهٔ صادقه مرتبه سندن هر نکه مراد ایدر بنور لرسه
اللهك امریله ظهوره کلور (حاصلی واصل الی الله اولنلر هر نکه مراد ایدرلرسه میسر اولور
(نهایتی اراده لری خدانك ارادتنه موقوفدر (پس مذکور مرتبه دن بکا بر خاطر توجهنی
وکوکل همتنی همراه ایله (یعنی بنی کوکلدن چقارمه (حاصلی بنی دعادن اونتمه دیمکدر

رد ابن سید علی

(از انجانك معناسی از درون دل وجان درین عندی سویلمش (زیرا بو عبارتدن مستفاد

ردسروری

اولماز (بعضیلر دیمشلر که بو تقدیر جه خاطری قیدی مستدرك اولور بویله دیین مستدرك
سویلمش (زیرا خاطردن مراد توجه خاطردر (حاصلی طلب دعادر (بعضیلر دیمشکه جادن مراد

ردسروری رد کافی

فیض وفضل خدادر (زیرا همتلری خداد ندر کند یلردن دکلدر بو معنی کرچه صحیحدر (اما
بو عبارتدن مستفاد دکلدر فتأمل بعضلر ازان روی وازان سبب وازان جهت معناسنه دردیمش
بوده بو عبارتدن مستفاد اولماز * که از دشمن صعب اندیشناکم * که حرف تعلیل (دشمن صعب
بیانیه (اندیشناکم ناك بونك کبی یرلرده نسبت معناسنی افاده ایدر (غضبناك وترسناك وبرشناك کبی
بونده ترسناك معناسنه در (اما لغتده فکرلی معناسنه در (حاصلی سندن همت دیلدیکم انکیچوندر که
ضرب دشمندن خوف وبیم اوزره یم * کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن تا از دشمن قوی زحمت نبینی
(رعیت ضعیف بیانیه (رحمت کن فعلنك مقدم مفعولیدر (کن کافك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
کیدندن ایله دیمکدر تا حرف تعلیل (دشمن قوی بیانیه (زحمت نبینی نك مقدم مفعولیدر (نبینی
فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر بینیدندن کورمیه سین دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر وقتاکیم ملك بی انصاف بندن همت رجا ایلدیسه بن اکا دیدم ضعیف رعیته مرحمت ایله
تا کیم قوی دشمندن زحمت کورمیه سین (یعنی رعایایی اسرکه الله تعالی سنی اسرکه سینی ودشمندن

امین و سالم ایلسون (رحمت و زحمت تجنیس خطدر * نظم * بازوان توانا و قوت وسر
دست * خطاست پنجهٔ مسکین ناتوان بشکست * (بازوان با حرف مصاحبت (بشکسته
متعلق (بازوان بازونك جمعیدر قوی مراددر (توانایه اضافتی بیانیه در (قوت بازوانه معطوفدر
سره اضافتی وسرك دسته لامیه لردر (بونده سر دستدن پنجه مراددر (خطاست مقدم خبر (پنجه نك
مسکینه اضافتی لامیه در (وناتوانه بیانیه (پنجه بشکستك مقدم مفعولیدر (بشکست بونده مصدر
معناسنه در اول جهتدن فاعل استمز و مبتدا اولمغه قابلدر (محصول بیت) زورلی بازولر ایله و پنجه
قوتیله مسکین ناتوانك پنجه سنی صیمق یعنی قرمق خطادر (یعنی سلطنت زور وقهر ایله رعایای

ردشمعی وکافی

مسکینك پنجه سین بورمق (یعنی جور وجفا وظلم ایلمك خطادر * بترسد آنکه بر افتاد کان نبخشاید
که کر ز پای در آید کسش نکیرد دست * بترسد فعل امر مفرد غائب فعل مضارع مفرد غائبله مشترکدر
تثنیه لرده بویله در جمعلرده (پس فعل مضارعدر امر معناسنه دینلر مشترك صیغه اولدیغن
بلمزلر عش (آنکه تقدیری آنکس که درتته که مکرر بیان اولندی (بر حرف استعلا (افتادکان مساکین
وضعفا (نبخشاید فعل نفی مستقبل (نبخشایدندن اسر که مز دیمکدر (که حرف بیان (و یا حرف تعلیل
(ز پای در آیده متعلقدر که فعل شرطدر (کس مبتدا (نکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طوتماز
دیمکدر خبر مبتدادر جملهٔ اسمیه جزاء شرط واقعدر (تقدیری کس دستش نکیرددر (محصول بیت)
قورقسون شول کیمسه که ضعفا ومساکینه رحم ایلمز (یعنی فقرایه ظلم ایلین خوف ایلسونکه آیقدن
دوشوب زله واغرش واقع اولورسه (یعنی روزکاردن باشنه بر مصیبت کلورسه کیمسه الینی طوتماز
حاصلی کیمسه اکا دستکیر ومعین وظهیر اولماز (پس قورقوب فقرایه ظلم ایلمسون بعض نسخه لرده
نترسد واقعدر فعل نفی مستقبل استفهامی متضمن قورقازمی دیمکدر (یعنی البته قورقق کرکدر
دیمکدر * هر آن که تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت * دماغ بیهده پخت وخیال باطل بست *
(تخم بدی بیانیه تخم معروف (بد برامز (ویا حرف مصدر برامزلق تخمی دیمکدر (کشت فعل ماضی
مفرد غائب کشتن دن اکدی دیمکدر (واو حرف عطف (چشم نیکی لامیه در (چشم بونده رجا
معناسنه (نیکی یا حرف مصدر ایلك دیمکدر (داشت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر
(دماغ دالك کسریله ترکجه دامق دید کلریدر بونده فکر مراددر ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر
(بیهده ویبهوده بی فائده وباطل معناسنه در (خیال باطل بیانیه در (دماغ پختك مفعولی
(وخیال بستك (محصول بیت) هر اول کیمسه که یرامزلق تخمنی اکدی وایلك امیدنی طوتدی
(یعنی فقرا ومساکینه ظلم ایدوب وفلاح وایلك مکافاتنی رجا ایلدی فکر فاسد بشوردی وتصور
باطل بغلدی (زیرا سیئاته حسنات جزا اولماز بلکه سیئاته سیئات وحسناته حسناتدر (کشت فعلنی
کاشتن دن اخذ ایلین غفلت ایلمش (من کاشتن بمعنی افشاندن دینی تخطیه ایلین تعصب ایلمش

ردابن سید علی

ردسروری

زیرا مرادی تصور معنادر بیان ترادف دکلدر * زکوش پنبه برون آر وداد خلق بده * وکر تو می
ندهی دادروز دادی هست * (کوش کاف عجمینك ضمیله قولاق دیمکدر (پنبه بای اول عجمیدر
حرکات ثلثه ایله پاموق معناسنه (برون طاشره دیمکدر (آر فعل امر مفرد مخاطب کتور دیمکدر
آریدندن که مخففدر آوریدندن بحسب لغت طاشره کتور دیمکدر اما مراد چقار دیمکدر (داد
بونده اسمدر عدل معناسنه (خلقه اضافتی مصدرك مفعولنه در (بده با حرف تأکید (وده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله ویر دیمکدر (دهیدندن ایکن مصدرنده ومضارعنده واسم فاعلنده دالك
فتحی مشهوردر (داد بدهك مقدم مفعولیدر (می ندهی تقدیری نمی دهی درضرورة ورن ایچون
نون تأخیر اولندی اکرسن ویرمزسك دیمکدر فعل مضارع مخاطبدر (داد مفعولیدر عدل معناسنه
(روز دادی لامیه در (ویا حرف وحدت (ویاخود حرف تنکیر (محصول بیت) ملك بی انصافه

ویاهر ظالمه خطاب ایدوب بیورر قولغکدن غفلت پنبه سنی چقار وخلقك عدل وانصافنی ویر
یعنی الك آلتنده اولنلره عدالت ایله وانصاف کوستر و اکر سن داد وعدل ویرمزسك یعنی عدل
وانصاف ایلمزسك عدل کونی واردرکه انده هرکسك بلکه هرحیوانك انتقامنی الوب انتصاف
ایدرلر حاصلی دنیاده ظلم ایدرسك آخرتده جزاسین کوررسین (می ندهیده می وزن ایچون تقدیم
اولدی دین حق اداسی ایلامش (نون تأخیر اولدی وزن ایچون دیمك کرك ایدی (بو نظمك اولنده رد ابن سید علی
رباعی یازانلر اقسام نظمی غریب بلورلر یمش (اکر تو می ند هیده داد برینه دان یازوب ردسروری وشمعی
امردر دانسندن دین ایکی وجهله خطا ایلمش قندیز (ور وز دادی برینه روز دادنی دیدیکی رد ابن سید علی
اغربدر و یا مصدری مصدره داخل اولدیغی کورلمش و ایشدلمش دکلدر * مثنوی * رد ابن سید علی
بنی آدم اعضای یکدیکرند * که درآفرینش زیك کوهرند * بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله
نون ساقط اولمشدر ادمدن بونده مراد حضرت ادمدر (اعضا عضوك جمعدر (یکدیکره
اضافتی لامیه‌در ونون ودال ادات جمعدر خبردر (که حرف تعلیل (افرینش اسم مصدردر
افرینیدندن یرادلمش معناسنه عربجه خلقت وفطرت دیرلر (کوهر کاف عجمك فتحیله
معروف تعریب ایدوب جوهر دیرلر (نون ودال ینه ادات جمع خبردر (محصول بیت)
حضرت آدم اوغللری بری برینك اعضاسیدر یعنی بری برینك جسدی حکمنده در (زیرا
خلقتده وفطرتده برکوهردندرلر (یعنی جمله سی براتادن و رانادندر که حضرت آدم وحوادر
بعض نسخه ده مصراع ثانی (که دراصل فطرت زیك جوهرنده) واقعدر و بعض شراح ردسروری
بو نسخه یی اختیار ایلمش و بعضیسی بو نسخه یی اختیار ایلدیکنه تعصب طریقیله اعتراض
ایلمش لیکن اعتراضی موجه دکلدر بعض شراح جوهردن مراد نطفهٔ حضرت آدمدر دیمش
بویله اولسه بعید دکلدر مجازا نطفه یه جوهر دیمش اولور بعضیلر دخل ایلدیلر که نطفه یه ردسروری
جوهر دیمك صحیح دکلدر دیو لیکن دخلی مدخولدر * چو عضوی بدرد آورد روزکار * دیکر
عضوها را نماند قرار * چو ادات تعلیل (عضوی یا حرف وحدت (بدرد با حرف صله
(درد آغری یه دیرلر عربجه الم دیرلر (پس درده مرض دین لغت معناسنی سویلامش ردسروری
(روزکار اوردك فاعلیدر وعضوی مفعول صریحی (وبدرد غیرصریحی (عضوها ادات
جمع ورا حرف تخصیص (نماند ایکی نونك فتحیله فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر (مانیدندن
قالماز دیمکدر (قرار فاعلی ارام وسکون دیمکدر (محصول بیت) چونکه روزکار برعضوی وجع
وجفعه (یعنی المه کتوره حاصلی دردناك ایلیه غیر اعضانك ارام وقراری قالماز (یعنی اول
دردناك عضوك المی سائر اعضایه تأثیر ایدر (پس چونکه بنی آدم برجوهردن خلق اولوب
بری برینك اقرباسی حکمنده اولدیسه برینه برالم و بلا کلدیکی جمیعی متألم ومتأثر اولمق کرك
(بدردك باسنه حرف زائد دین زائد سویلمش * توکز محنت دیکران بی غمی * نشاید که نامت ردشمعی
نهند آدمی * کز اصلنده که از ایدی (که حرف بیان (محنت دیکران لامیه یای بطنیله
(غمی یا ضمیر خطاب (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (که حرف بیان نامت
تا ضمیر خطاب آدك دیمکدر (نهند فعل مضارع جمع غائب نهیدندن قورلر دیمکدر
(آدمی یا ایله انسان معناسنه‌در (محصول بیت) سنکه غیریلر محنتندن بی غمسین (یعنی سائر قرداشلرك الم
و بلاسندن بی پرواسین حاصلی انلرك دردندن بی دردوغمسین وانلری آجیمازسین لایق دکلدر که
آدکی ادمی قویالر (یعنی سکا انسان دیمك لایق دکل (زیرا انسانیت ومردملك بلا والمه کرفتارلری
قایروب انلر ایچون غم وغصه چکمکدر * حکایت * درویشی مستجاب الدعوه در بغداد بدید امد *
(درویشی یا حرف وحدت (مستجاب اسم مفعولدر استفعال بابندن مقبول معناسنه دعوته

اضافتی

اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (دعوت بونده دعا معناسنه در (یعنی دعاسی مقبول دیمکدر
(بغداد عرب دال ثانی یی معجمه اوقور براسمیده زوراء در زانك فتحی وواوك سکونیله سلامده
دیرلر (پدید فصحاء عجم باء عجمیله اوقور اما رومیلر باء عربیله آشکاره معناسنه (محصول ترکیب)
بغداده دعاسی مقبول بردرویش ظاهر اولدی (بدید آمدك معناسی ظاهر اولدی دیمکدر
* حجاج یوسف بخواندش وکفت دعاء خیر برمن کن کفت خدا جانش بستان * حجاج لغتده
مبالغه ایله حجلشیجی اما بونده برشخصك اسمیدر که ظلمده نامدار در عدالتده نوشیروان نامدار
اولدیغی کبی (معاویه نسلندن مروان بن حکمك اوغلی که عبدالملك ایدی انك خانی وبکلر بکیسی
مقامنده برظالم ایدی حضرت کعبه یی منجنیقلر قوروب یقدی وینه یاپدی الآن اولان یاپی
آنکدر قصه لری بی حد و بی نهایه در (بریسی بودر که حکومتی وولایتی زماننده بیك التیوز کره بیك
یعنی بیك کره بیك والتیوز کره بیك مسلمان قتل ایلمش وحبسنده اون سکز بیك مسلمان هلاك
اولمش حمارسد کیله ترسی ازدروب محبوسلره ایچررمش وتمام خلافتی وحکومتی دورت بیل مطلا
برآی ایمش (کذا فی تاریخ الخلفاء) باباسنك اسمی یوسف ایمش (تقدیر کلام حجاج بن یوسف در
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك دأب اعجامندر (بخواندش با حرف تأکید (خواند
واو رسمی وروم ضمه ایله فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده حجاجه راجع ضمیر ومفعولی
درویشه راجع شین در (کفت حجاج درویشه دیدی (دعاء خیر برمن کن بر بونده باء صله
معناسنه در استعلا ایچون دکلدر که دعاء علیه لازم کله اولسده خود ضرر ایلمز (زیرا اول
قاعده عربه مخصوصدر عجمده معتبر دکل بکا خیر دعا ایله دیمکدر (کفت درویش دیدی
(جانش شین حجاجه راجعدر (بستان با حرف تأکید ستان سینك کسریله ال دیمکدر ستانیدندن
امر مخاطبدر ستاندندن دین اصابت ایلامش (محصول ترکیب) حجاج بن یوسف مذکور ردسروری
درویشی یانینه دعوت ایلدی ودیدی بکا برخیر دعا ایله درویشده یاربی جانن ال دیدی
* کفت از بهر خدا این چه دعاست کفت دعای خیرست ترا وجمله مسلمانرا * از بهر خدا
الله ایچون دیمکدر (محصول ترکیب) حجاج درویشك بویله دعاسنی استغراب واستعجاب
ایدوب دیدی الله ایچون بو نه دعادر که بنم حقمده ایلدك یعنی بویله دعا ایشدلمش دکل (درویش
دیدی بو خیر دعادر سکا وجمیعی مسلمانلره تا کیم سن اولمکله ظلم وکدرکندن خلاص بولاسین
ومسلمانلر سنك شر وفسادکدن خلاص بولالر حاصلی ایکی جانبه بله بو دعاده نفع وار
* مثنوی * ای زبردست زیردست ازار * کرم تا کی بماند این بازار * ای حرف ندا مناداسی
محذوف تقدیری ای مرد زبردست در (زبردست وصف ترکیبیدر الی اوستون معناسنه
بلکه الی اوستلی دیمکدر (زیرا زبر زانك وبانك فتحه لریله اوست معناسنه در که عرب
فوق دیر زبردسته اضافتی بیانیه در (زیردست ده وصف ترکیبیدر الی آلتلی معناسنه
مغلوبدن کنایتدر (زیرا زیر زانك کسریله آلت معناسنه در که عربجه تحت دیرلر (ازار
زیردسته بروصف ترکیبی دخی اولمش اما معناسی زیردسته مقید در (کرم لغتده
اسیجق دیمکدر بونده قزغن مراد در تا الی معناسنه در کی چقن دیمکدر عربجه متی دیرلر
اسماء منقوصه دندر تا کی نجانه دك دیمکدر (این بازاره اشارتدر (محصول بیت) ای الی
التنده کیلری انجیدیجی الی اوستلی (یعنی ای زبونلری ومغلوبلری ازار ایدیجی زورلی و کوچلی
(حاصلی ای فقرا ومساکینی انجیدوب انلره ظلم وجفا ایدیجی جوار ظالم سنك ظلم وجفاك
بازاری نجانه دك قزغون قاله (یعنی سنك فقرا ومساکینه جور وجفاك نه زمانه دك ممتد اولوب
باقی قالور البته برکون نهایت و پایان بولور (حاصلی بو منصب ودولته برکون زوال کلور ایمدی

جاهکه مغرور اولمه * بچه کار آیدت جهانداری * مردنت به که مردم آزاری * بچه با حرف صله
(آید فعل مضارع مفرد غائب (تا ضمیر منصوب معناسنه مفعولی (جهاندار وصف ترکیبیدر
جهان طوتیجی یعنی صاحب سلطنت وحکومت معناسنه (ویا حرف مصدر جهانداراق
دیمکدر (مردنت تا ضمیر مجرور معناسنه مضاف الیه در که ضمیر خطابدر (که بونده من تفضیلیه
معناسنه در (مردم آزار وصف ترکیبیدر آزار یدندن مردم انجیدیجی معناسنه (ویا حرف مصدر
(محصول بیت) زیردستنه خطاب ایدوب بیورر جهاندارلق وسلطنت سنك نه ایشیکه کلور
یعنی پادشاهلق نکه کرك حاصلی سلطنته لایق وسزاوار دکلسن زیرا ظالم بی باکسن پس سنك اولمك
یکدر مردم ازارلقدن یعنی صاغ اولوب خلقه جور وظلم ایلمکدن اولمك یعنی مونك یکدر که
هم سن مأثم ومظالم کسبندن خلاص بولورسن وخلق عالم جور وظلمکدن خلاص بولور
(بعضیلر که حرفنی حرف تعلیل اعتبار ایدوب یایی ضمیر خطاب طوتمش ومعناسنی زیرا مردم
انجیدیجی سن دیمش (لیکن یاء مصدر یله یاء خطاب برقافیه ده جمع اولمق عیبدر (و بعضیلر ازاری
فعل مضارع مخاطب دیمش بنه عیوب قافیه دن سالم اولماز * حکایت * یکی ازملوك بی انصاف
پارسایی را پرسید که از عباد تنها کدام فاضلترست * پارسا باء عجمیله عابده دیرلر (ویا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (پرسید باء عجمك ضمیله ورانك سکونی وسینك کسریله فعل ماضی
مفرد غائب صوردی دیمکدر (که حرف بیان (کدام کاف عربك ضمیله قانقی دیمکدر (فاضلتر
افضل معناسنه در (محصول ترکیب) انصافسز وظالم پادشاهلردن بریسی برعابده صوردیکه
عبادتلردن قنقی عبادت افضلدر که اکا مقید اولوب مشغول اوله یم (عباد تنهادن صکره مرا
عبارتنی ایراد ایدنلر رانده ایلمشلر زیرا سؤال عموم اوزره وارد اولمش در * کفت تراخواب نیم روز *
ترا سکا دیمکدر (خواب بونده اویقو معناسنه در (نیمه اضافتی لامیه در (نیم لفظی روزه وشبه
وساله مقارن اولان یرلرده مضاف قلنمق مشهور در (لیکن قیاس مضاف قلمقدر شول یرده کیم
نصف مراد اوله (مثلا نیم نان یارم اتمك دیمکدر (ونیم سبب یارم المه دیمکدر پس قیاس اضافتله
اوقومقدر ومراد یارم کون اوله نصف یوم معناسنه (پس نیم روزدن قیلوله وقتنی اراده ایلمکه
هیچ وجهله مساغ یوقدر وارل ظالمی اویومقدن خلق ظلم وتعدیسندن اراحت ایلمك مراد
اولنجه (قیلوله (وقیلوله (وحیلوله بومعنایه نسبت برابر درعلی کل حال بونده یارم کون مراد در
(نتکه نیم نانی کرخورد مرد خدا بیتنده مرور ایلدی نصف نان مراد در (و بومعنی اضافتسز
مستفاد اولماز نتکه عقل سلیم وطبع مستقیمه واضحدر (پس عابد پادشاه جائزه در که سکا
اویله زمانه دك اویومق احسن عباداتدندر که اول حالده کسب مأثم ایلمزسن وکیمسه
اوزرینه جور وظلمك جاری اولماز که انك سببیله آخرتده معذب اولاسن قندبر * تادر آن
یك نفس خلق را نیازآری * تا حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر (یك نفسه ویا مذکور خوابه
(نیازآری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ازار ایلمیه سن یعنی انجیمیه سن (محصول ترکیب) عابد
دیرکه سکا نصف یوم نوم افضلدر تا کیم او یودیغك برساعتده خلقی ازار ایلمیه سن یعنی خلق خدا
سندن امن وامان اوزره اولالر یاخود تا کیم او یودیغك حالده برنفس وبرساعت خلقی ازار ایلمیه سن
یعنی او یودیغکده خلق برنفس سنك جور وظلمکدن ازاد اولهلر (اکثر نسخهلرده یك عبارتی
یوقدر وبعضنده نفس دوشمش وبعضنده ساعت یکنفس بیور دیغی قلت زماندن کنایتدر
نتکه خواجه حافظ (تغنیم این دوحرف ست بیور مشدر قلت الفاظ وکثرت معانیدن کنایتدر
* قطعه * ظالمی راخفته دیدم نیم روز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * ظالمی یا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (خفته لفظ مشترکدر یاتمش واویومش یینده ماضیدن قسمدر

ردسروری وشمعی رد ابن سید علی

مرنسخه رد ابن سید علی وسروری

نصف نهار نسخه

رد جمیع شراح

بونده

بونده اویومش معناسنه در (نیم روز اضافت لامیه در یارم کون یعنی کونك یاریسی حاصلی زوال
وقتنه دك (این اشارتدر ظالمه ومبتدا (فتنه است خبری (خواب مبتدا (وشین ضمیر ظالمه
راجعدر معنی جهتنده (برده نك مفعولیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم قلنمشدر تقدیری
اورا خواب برده به در (برده به خبر مبتدادر (محصول بیت) برظالمی نصف النهار اویومش کوردم دیدم
بوظالم برفتنه در فتنه نك اویودیغی یکدر یعنی اویومش اولمسی یکدر زیرا یاتمش واویومش
فتنه یی اویارانه لعنت وارد اولمش پس بو ظالمی خواب المش وایلتمش اولمق یکدر حاصلی
خوابده اولمسی محض خیردر * انکه خوابش بهتراز بیدار یست * انچنان بد زندکانی مرده به *
انکه یعنی آن کس که (که حرف رابط صفت ، وخواب مبتدا (وشین ضمیر آنك مشارالیهی اولان کسه
راجعدر (وبهتر خبر مبتدا (از من تفضیلیه معناسنه در (بیدار اویانق دیمکدر صفت مشبهه در
عربجه یقظان دیرلر (یا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر (انچنان آن اسم اشارتدر (چنان ادات
تشبیه (بدزندکانی وصف ترکیبی یاراماز دیرلکلی دیمکدر کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (والف
ونون شذوذ اداخل اولمشدر زیرا زندکی وزندکانی یاء مصدر یله برمعنایه در(مرده تقدیری مرده شدن
یعنی مرده اولمق یکدر (محصول بیت) اولکمسنه که اویقوسی بیدارلغندن یکدر (یعنی اویوماسی
اویانقلغندن یکدر (پس انچلین بدزندکانه یعنی یارامزدیرلکلی کیمسه مرده اولمق یکدر حاصلی
مماتی حیاتندن یکدر (انچلین یاراماز نامعقول دیرلکدن اولمش اولمق یکدر دیین عندی سویلمش
* حکایت * یکی را از ملوك شنیدم که شبی درعشرت روز کرده بود ودر پایان مستی
می کفت * که حرف بیان (شبی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (عشرت لغتده اختلاط
معناسنه اسمدر امابونده ذوق وصفادن عبارتدر (کرده بود ماضیدن قسمدر ایلمشیدی
دیمکدر جعل وتصییر معناسنی متضمن اولدیغیچون ایکی مفعول الور اولکیسی شب وثانیسی روزدر
(پایان باء عجمیله غایت ونهایت دیمکدر (مستی یه اضافتی لامیه در (می کفت حکایت حال ماضی
سویلردی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسی ایشتدمکه کیجه یی عشرت وصفاده کون
ایلمشیدی (یعنی صباحه دك باده ذوقنه مشغول اولوب اویومش ایدی کیجه یی کون ایلمك
اویومامقدن کنایتدر یعنی ایچکیده احیاء لیل ایلمشیدی (ومستلك آخرنده سویلردی یعنی
بو بیتی اوقوردی * بیت * مارابجهان خوشتر ازین یکدم نیست * کزنیك وبداندیشه واز کس
غم نیست * مارا راحرف صله ویا حرف تخصیص بزه ویا بزم دیمکدر (بجهان با حرف ظرف
(از حرف ابتدا (این اسم اشارتدر برمقدردم لفظنه ویامذکور یکدمه وبوندن صکره بردم تقدیر
اولنوب مبتدا قلنه (ونیست خبری (کز اصلی که از ایدی که حرف تعلیل (نیك ایو (وبد
یرامز اندیشه بونده غم وغصه وخوف والم وتشویش معناسنه در (محصول بیت) بزه ویابزم جهانده
بوبردمدن خوشترق ویکرك بردم یوقدر زیرا ایودن ویرامزدن بروامز وغم وغصه وخوفز
بوقدر یعنی کیفیت باده ایله برحالته وارمشزکه دنیا وما فیها کوزمزه چوبچه کورنمز حاصلی باده
کیفیتنك برحالتی واردر کیم کدایی پادشاه ایدر نتکه شاعر بیورر (بیت) برعالمه وارمشدر
ارباب خرابات) (کیم دوشده دخی کورمزانی اهل کرامات) (اندیشه یی نیك وبدله وصف ترکیبی
اعتبار ایدوب زیرا ایو فکرلیدن ویرامز فکرلیدن وکیمسه دن غم یوقدر دیین هنوز وصف ترکیبی
لذتنی طاتمامش * درویشی برهنه بیرون بسرما خفته بودوکفت * درویشی یا حرف وحدت
(برهنه بانك فتحی وضمیله وهانك سکونیله چپلاقدر عریان معناسنه (بیرون طاشره ده دیمکدر
ظروف مکانندندر (بسرما با حرف ظرف سرما صوق دیمکدر سینك فتحی ورانك سکونیله
(خفته بونده یاتمش معناسنه (در بودادات زمانیه در ایدی معناسنه (محصول ترکیب) پادشاه

رد شمعی

رد شمعی

مذکور بیتی اوقودیغی حینده برعریان درویش طاشره ده صوقده یاتوردی بیتی ایشدیجک
دیدی (اه سرماهم صوغه وهم زمانه دیرلر دینی فتراایلمش (زمانه زمستان دیرلر * بیت *
ای آن که باقبال تودر عالم نیست * کیرم که غمت نیست غم ماهم نیست * ای آن که ای آن کس که
تقدیرنده در (باقبال با حرف تخصیص اقبال دولت معناسنه در تو یه اضافتی لامیه در (کیرم فعل
مضارع متکلم وحده در کیریدندن طوتالم (یعنی فرض وقیاس ایده‌یم (که حرف بیان (غمت نیست
کندوکه مخصوص غمك یوق (غم ما اضافتی لامیه در یای بطنیله بنه تخصیص افاده ایدر
(هم بونده عطف وجمعیت معناسنی افاده ایدر استفهام انکاریله (محصول بیت) ای شول
عشرت وذوق ایلین پادشاه که سنك دولت واقبالکله عالمده بر فرد یوقدر یعنی سن واصل
اولدیغك ذوق وصفایه کیمسه واصل دکل فرض ایده‌یم که کندوکه مخصوص غمك یوقدر بزه
مخصوص غمکده یوقمی یعنی فقرا ومساکینك غمین چکمزمیسین حاصلی بزم ایچون غم چکمك
کرکسین زیرا آخرتده سلاطیندن رعایا وفقرا ومساکین احوالی تفیر وتطمیر تفتیش وتفحص
اولنسه کرك مصراع ثانینك معناسی طوتالم که غمك یوقدر بزمده یوقدر (پس شنکله برابرز بی غم
اولمقده دیمك اکرچه بو عبارت بو معنا یه متحملدر اما مقام بو معنادن کلی ابا ایدر فتأمل بو بیتده
غم وهم اعتباری لطفدن خالی دکل در زیرا عربیده هم میمك تشدیدیله غم معناسنه در (معلوم اوله که
بو ایکی بیتك اجتماعندن بر رباعی حاصل اولور * ملك را این کلام خوش آمد صرهٔ هزار دینار از
روزن بیرون داشت وکفت ای درویش دامن بدار کفت دامن از کجا ارم که جامه ندارم * ملك را
پادشاهه دیمکدر کلامدن مراد اوقدیغی بیتدر (صره صادك ضمی وراء مشدده کیسه معناسنه در
هزاره اضافتی لامیه در (روزن بونده پنجره معناسنه در (جامه ندارم جامم یوق دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهه درویشك اوقدیغی بیت خوش کلدی (یعنی حظ ایلدی بیك التون صره پنجره دن
طاشره طوتدی (ودیدی ای درویش انکك آچ (یعنی انکك طوت (درویش دیدی که اتکی
قندن کتوره‌یم که قفتانم یوق (یعنی قفتان اولمق کرك که دامن اوله * پادشاه را بر ضعف حال
اورحمت زیادت کشت خلعتی بر آن مزید کردو بیرون فرستاد * (پادشاه را را ادات تخصیص
(ضعف حال لامیه در (یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کشت بونده صار معناسنه در اولدی
دیمکدر (خلعتی یا حرف وحدت بر قفتان دیمکدر (بر آن اول صره اوزرینه (مزید مصدر میمی در
زیاده معناسنه (بیرون طاشره یه (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب (فرستادندن کوندردی (یعنی
ارسال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك درویشك ضعف حالنه رحمتی زیاده اولدی
واول صره اوزرینه بر خلعت زیاده ایلدی وطاشره ارسال ایلدی * درویش آن نقدرا باندك مدت
بخوردو تلف کردو باز آمد (محصول ترکیب) (درویش صرهٔ هزار دیناری ازاجق زمانده ییدی
وتلف ایلدی وکرو پادشاه حضورینه کلدی * بیت * قرار بر کف آزادکان نکیرد مال * نه صبردر
دل عاشق نه آب درغربال * (قرار مبتدا (آزادکان دن مراد قیود دنیا ایله مقید اولمیانلردر
نکیرد فعل نفی مستقبل طوتمز دیمکدر (مال فاعلی (بر کف ده اکا متعلقدر جملهٔ فعلیه خبر
مبتدادر (غربال غین معجمه‌نك کسریله ترکیجه قالبردید کلریدر (بعضیلراندن تحریف اولنمش
دیدیلر (و بعضیلر محرف اولدیغنه دلیل یوقدر دیدیلر علی کل حال ایکسبنکده دلیلی یوق لکن
تحریفنه حکم اولنسه ترکیده انکیچون موضوع اولمش لفظ بولنماق لازم کلوردی بو ایسه خلاف
قیاسدر (پس عدم تحریفنه حکم قیاسی وتحریفنه تحکم (محصول بیت) حضرت شیخ مذکور
درویش کبی آزادهلر خصوصنده بیورر دنیا قیودیله مقید اولمیان فقرا آوجنده مال قرار طوتماز
یعنی کیسبله مقید اولمدقلری کبی حفظیله ده تقید ایلمزلر (کذلك عاشق کوکلنده صبر قرار ایلمز

ردسروری

رد ابن سید علی وکافی

یعنی

(یعنی عاشق بی صبر و بی قرار اولور صوده غربالده قرار ایلمز (حاصلی اهل فنا النده مال دل
عاشقده صبر وغربالده آب کبیدر قرار طوتماده (حاصلی سریع الزوال وتیز کذرا ندر بونلرك
جمعی * در حالتی که ملك را پروای او نبود * (در حالتی باز آمده متعلقدر (حاصلی درویش
بر حالنده کلدی که پادشاهك انکله مقید اولاجق پرواسی یوق ایدی (یعنی اکا التفات زمانی
دکل ایدی بلکه فکری امور سلطنته ومهمات عالمه مصروف ایدی اول ملاقاتنده اولان ذوق
وشوق وحبور وسروری یوغیدی * حالش بکفتند بهم بر آمدو روی از وی درهم کشید * حالش
ضمیری درویشه راجعدر (بهم بر آمد پادشاه منقبض ومنفعل اولدی بی وقت کلدیکیچون
(وروی ازوی درهم کشید (دخی پادشاه یوزونی اندن بورشدردی (یعنی بورتاردی (حاصلی
درویشك حالنی پادشاهه اعلام ایلدیلر پادشاهده قرشمورش اولدی (یعنی منقبض ومنفعل اولدی
واکا انجمد کندن یوزون بورشدردی (حاصلی عبوس الوجه اولدی * واز اینجا کفته اند اصحاب
فطنت وخبرت که از حدت وسورت پادشاهان بر حذر بابد بود که غالب همت ایشان بر معضلات
امور مملکت متعلق باشد وتحمل ازدحام عوام نکنند * (از این جا از بن ده ایکی اعتبار وار بری
از حرف ابتدا (واین اسم اشارتدر جا لفظنه (وجادن مراد محل ومقام اوله (بری از بن ادات
تشبیه اوله نکته بو کتابده واقع در (از بن مه پارهٔ عابد فریبی) بونك کبی بر مهپاره دیمکدر
فتأمل (پس بونده بو مقامدن ویا بونك کبی مقامدن دیمکدر (اصحاب فطنت لامیه (فطنت
فانك کسری وطانك سکونیله مصدر در فهم وزیرکلك معناسنه بولغت ایکی بابدن مستعملدر
نصر وعلم بابلرندن (خبرت نصر بابندن کسر خایله مصدر در خبر یخبر خبرا ضم خایله وخبرة
کسر خایله پس خبرت خانك ضمی وکسریله دیبن ضمه بی بابندن سویلمش (وخبرت خبیرلق معناسنه در
دیبن اصل لغتدن آکاه دکل ایمش (زیرا خبرت تجربه وامتحان معناسنه در (که حرف رابطهٔ مقول قولدر
(حدت حانك کسری ودالك تشدیدیله کسکنلك بونده یاوزلق مراد در (سورت سینك فتحی
وسکون واویله بونده خشم وغضب معناسنه در (پادشاهانه اضافتی لامیه در (حذر حاء مهمله‌نك
وذال معجمه‌نك فتحه‌لریله علم بابندن مصدر در صاقنمق معناسنه (باید فعل مضارع مفرد غائبدر
بایدندن کرك اولمق معناسنه (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر انکیچون
فاعل اقتضا ایلمز (که حرف تعلیل (غالب تقدیری غالب اوقاتدر (همت ایشان لامیه در
پادشاهلرك همتی دیمکدر (بر معضلات با حرف صله (معضلات وزنده ومعناده مشکلات کبیدر
اموره اضافتی وامورك مملکته لامیه لردر بونده امور احوال معناسنه در (متعلق بر معضلاتك
صله سیدر (غالب مبتدا (وهمت ثانی (ومتعلق باشد خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (وتحمل
متعلقه معطوفدر (وازدحامه اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعوامه اضافت لامیه در تحمل
مبتدا ونکنند خبری (محصول ترکیب) بو محل ومقامدن ویا بو محل ومقام کبیدن (یعنی
سلاطین مختلف الاحوال ومتغیر الاطوار اولدقلرندن اصحاب فطنت وخبرت سویلمشلردر که
پادشاهلرك حدت وسورتندن یعنی غضب وخشمندن حذر اوزره اولمق کرك (زیرا غالب
واکثر اوقات انلرك همتی ونظرلری مشکلات امور مملکته متعلق اولور وازدحام عوامه تحمل
ایلمزلر (حاصلی ناسك غلوسندن مضطرب اولورلر * مثنوی * حرامش بود نعمت پادشاه
* که هنکام فرصت ندارد نکاه * حرامش شین ضمیر مصراع ثانی اولنده مقدر آن کسه راجعدر
اضمار قبل الذکر طریقیله تقدیری آنکس که در (بود بانك ضمی وفتحیله وواوك فتحیله فعل مضارعدر
بویدندن کینونت معناسنه اولمق دیمکدر (بودندن اشتقاق ایلین غلط ایلمش (نعمت پادشاه
لامیه در (که حرف رابطهٔ صفت (هنکام وقت معناسنه در فرصته اضافتی لامیه در (ندارد

مطلب

رد کافی

ردشمعی

ردسروری

مطلب

مطلب

فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتماز دیمکدر (نکاه بونده حفظ معناسنه‌در معلوم اوله که نکاه لفظی داشتن وداریدن مصدریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه حفظ معناسنه در اما کردن وکنیدن مصدریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در یعنی باقق (محصول بیت) اول کسه پادشاهك نعمتی حرامدر ویا حرام اولور ویا حرام اولسونکه زمان فرصتی رعایت وصیانت ایلیه یعنی احوالدن خبردار اولیوب هرزمانی بربیله * مجال سخن تانبینی زپیش * بیهوده کفتن مبر قدر خویش * مجال بونده محل معناسنه در (سخنه اضافتی لامیه در (تا حرف توقیتدر مادام معناسنه (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بینیدندن مادامکه کورمیه سین دیمکدر (زپیش نبینی یه متعلقدر بیهوده یه تعلیق ایلین خطاء فاحش ایلمش

ردشمعی

(با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (کفتن مصدرینه متعلق (وبیهوده زائد وباطل معناسنه‌در (مبر میمك وبانك فتحه‌لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر برید ندن بردندن دینلر بلمزمش ایلتمه دیمکدر یعنی ضایع ایلمه (قدر خویش لامیه در (محصول بیت) سوز محلنی مادامکه سو یلمزدن اول کورمیه سن یعنی قبل التکلم سوزك فرصتنی وکلامك محلنی کورمکسزین بیهوده وباطل سوز سویلمکله کندی مقدارك ضایع ایلمه وحرمتکه نقصان ویرمه زیرا بی محل سوز سویلمك حرمتسزلکه سببدر * کفت برآیند این کدای شوخ مبذررا که چندین نعمت باندك مدت برانداخت نداند که خزینهٔ بیت المال لقمهٔ مساکینست نه طعمهٔ اخوان شیاطین * برآیند

رد ابن سید علی وسروری

فعل امر جمع مخاطبدر راندن ندن سوریکز دیمکدر راندن اشتقاق ایلینلر غلط ایلمشلر

رد ابن سید علی وسرور

(کدا بونده دیلنجی معناسنه‌در (شوخه اضافتی بیانیه‌در (شوخ بونده کستاخ وبی ادب وبی شرم معناسنه‌در (مبذره اضافتی بیانیه در تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (که حرف تعلیل (ویا حرف رابط صفت (باندك با حرف ظرف (اندك از دیمکدر قلیل معناسنه (مدت زمان دیمکدر (بر حرف تأکید (انداخت فعل ماضی مفرد غائب آتدی یعنی تلف ایلدی (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بلمز دیمکدر (ویا استفهام طریقیله بلمزمی دیمك اوله (که حرف بیان (خزینهٔ بیت المال لامیه در (لقمهٔ مساکین ده بویله در (خزینه مبتدا ولقمه خبری (نه حرف نفی (طعمه طانك ضمیله وسکون عینله مطعوم معناسنه ییئیلن نسنه که فارسیجه خورش دیرلر (اخوانه اضافتی واخوانك شیاطینه لامیه‌لردر (اخوان کسر همزه ایله قرداشلر معناسنه در (محصول ترکیب) وقتاکیم پادشاهه مذکور کدانك احوالنی عرض ایلدیلر ایسه دیدیکیم سورك بو کستاخ ادبسز مسرف جراری بوندن کتسونکه بوقدر نعمت ومالی ازاجق زمانده تلف ایدوب یابانه آتدی یعنی اسراف ایله ضایع ایلدی بلمزکه ویا بلمزمیکه خزینهٔ بیت المال فقرا ومساکین لقمه‌سیدر یعنی بونلره نفقه اولمغیچون ودفع احتیاج ایچون ویریلور لقمهٔ اخوان شیاطین دکلدر یعنی مسرفلره ومتلفلره اسراف وآتلافیچون ویرلمز حاصلی خزینهٔ بیت المال محتاجلرك حقیدر مبذرینك حقی دکلدر (مبذری شوخه عطف ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالفت ایلدکلرندن غیری لذت کلامدن بی خبر ایمشلر وشوخدن صکره چشم لفظنی زیاده ایدن زائد ایلمش ونعمتدن صکره مال لفظنی زیاده ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالفت ایلمشلر برانداختدن صکره وتلف کرد ترکیبنی عطف ایدنلر باندندن ایلمشلر (نداند عبارتنی ترك ایدنلر صحیح عبارتی ترك ایلمشلر * بیت * ابلهی کوروز روشن شمع کافوری نهد

رد ابن سید علی وسروری وکافی

ردشمعی

ردشمعی وکافی

رد سروری وشمعی وکافی

رد کافی

زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ * ابلهی ابله صفت مشبهه در احمق معناسنه‌در ویا حرف وحدت کواصلنده که او در (که حرف رابط صفت وضمیر ابلهه راجعدر (روز روشن بیانیه در وظرف زماندر آیدین کونده دیمکدر (شمع کافوری بیانیه در شمع عربیده شبنك

فتحی

فتحی ومیمك کسریله بال مومنه دیرلر اما عجم میمك سکونیله اوقورینه بو معنایه (صکره تعمیم ایلدیلر (پس کافوری قید احترازیدر پای نسبیله آق بال مومنه دیرلر (نهد فعل مضارع مفرد غائبدر نهیدندن نونك فتحی وکسریله لغتدر قومق معناسنه قومقدن مراد یاقمقدر (زود بر دیمکدر یعنی یقین زمانده (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کوررسین دیمکدر (کش کافك فتحی وکسریله لغتدر اصلی که در کافك کسریله لیکن شین ضمیر ایله ترکیب اولنجه قیاس فتحه تخصیص ایلمك ایدی زیرا ضمایرك ماقبلی بو دیارده مفتوح اوقنور الا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور اما بعضیلر شذوذا کش اوقورلر اصلی کسری رعایتله شین معنی جهتندن چراغه مقیدر چراغش تقدیرنده بشب با حرف ظرف نباشده متعلق (روغن رانك ضمی وغینك فتحیله اج یاغندن غیری یاغه دیرلر اما اج یاغنه پیه دیرلر یای عجمك کسریله (نباشد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولماز دیمکدر چراغ فتیله ده یانان آتشك اسمیدر اما بونده شمعدان مراد در ذکر حال واراده محل طریقیله (محصول بیت) برابله که آیدین کونده یعنی کوپه کوندز شمع کافوری یقار یقین زمانده کوررسین که چراغدانده یاغ اولماز یعنی اج یاغی ویا بزریاغی یاقاغه قادر اولماز قنده قالدی که زیت یاغی وشیرلغان یاغی حاصلی بویله اسراف ایلین احمق آز زمانده شویله مفلس وفقیر اوله که اك اوجوز اولان یاغی یاقمغه قادر اولماز دیمکدر بعض نسخه‌لرده نباشد یرینه نماند کلمش وشراحك بعضیسی آنی

مختار ابن سید علی ومعترض شمعی ومعاون مختار کافی

اختیار ایلمش وبعضیسی بو مختاره دخل ایلمش که ترکیبدن ابلهك روغن یاقدیغی مفهوم دکلدر که چراغنده روغن قالمیه دینله وبعضیسی امعان نظر ایلمیوب مختاره معاون اولمش وخیلی اکثار کلام ایلمش لیکن طریق مکابره یه سلوك ایلمش فتأمل (کشك کافنی کسره یه تخصیص ایلین سمت شذوذه ذاهب اولمش * یکی از وزرای ناصح کفت ای خداوند مصلحت آن می بینم که چنین کسانرا وجه کفاف بتفاریق مجری دارند تادر نفقه اسراف نکنند * بعض نسخه‌ده ناصح یرنده نیك محضر واقعدر لیکن ناصح اولیدر (وبعضنده ان می بینم یرینه آنست دوشمش * وبعضیلر بو نسخه‌یی اختیار ایلمش * وبعضیلر اختیارینه اعتراض ایلمش لیکن اعتراضی مکابره در (وجه جهت وخرجلق (کفاف کافك فتحی وکسریله رزقه وازیغه دیرلر (با حرف مصاحبت (تفاریق تفریقك جمعیدر ایری ایری یعنی کون بکون ویا هفته بهفته ویا ماه بماه دیمکدر مجری اسم مفعولدر افعال بابندن معین معناسنه (حتی بعض نسخه‌لرده عطف تفسیری طریقیله کلمش (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاه سورك شوندن شوجراری دینجه ناصح وزرانك بری پادشاهه دیدی ای پادشاه مصلحت آنی کورورمکه بو مثللین مسرف ومتلفلرك وجه معیشتلرینی وجهت کفافلرینی دفعةً الینه ویرمیه‌لر بلکه متفرق ازراز ویره‌لر یعنی کون بکون ویا هفته بهفته ویا ماه بماه تعیین ایده‌لر تاکیم نفقه‌ده اسراف ایلمیه‌لر * اما آنچه فرمودی از زجر ومنع مناسب سیرت ارباب همت نیست یکی را بلطف امیدوار کردانیدن وباز بنومیدی خسته خاطر کردن * اما ادات استدراکدر مصلحت می بینم دن زجر ومنع عطف تفسیریدر سورمك وکیدرمك معناسنه سابقا پادشاهك سورك دید وکنه اشارتدر (امیدوار امیدلی دیمکدر امید وامّید تخفیف وتشدید ایله لغتدر دیین لغو سویلمش (زیرا لغت عجمده تشدید ضرورت وزن ایچون کلورنتکه سابقا بیان اولندی (کردانیدن بونده ایلمك معناسنه در دوندرمك دیین خطا ایلمش (با حرف مصاحبت (ونومیدی نونك فتحیله ونا امیدی مأیوس معناسنه در یای مصدریه ایله امیدسزلك دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهم مصلحت بنم سویلدیکمدر اما زجر ومنع که بیوردیکوز یعنی اول دروپشی سورك شوندن

ردشمعی

مختار ابن سید علی ومعترض سروری

ردشمعی

لکن معتبرات لغات فارسیه دن شرفنامه ده زاره معروف که ازاره بتخفیف نیز نامند) دیوب ضرورت وزنه دائر برقید یوقدر وبعض لغت معتبره ده دخی امید تخفیف وتشدید ایله مروی لغتدر دیوب ضرورت لاقردیسی یوقدر (فتدبر)

للطابع

شوندن بیور دیغکز ارباب همتك اخلاقنه واصحاب کرمك شانلرینه مناسب ولایق دکلدر
بریسی برکره لطف واحسانله امید وار ایدوب تکرار امیدسزلکله خسته خاطر و پریشان
درون ایلمك حاصلی سنك کبی صاحب لطف وکرم پادشاهلره سزاوار وملایم دکلدر برفقیری
برکره احسانله مسرور صکره زجر ومنعله مأیوس ومغموم ایلمك (الله تعالی رحمت ایلسون
بویله وزیرلره *بیت* بروی خود دراطماع بازنتوان کرد*چو بازشد بدرشتی فرازنتوان کرد*
بروی (باحرف صله نتوان کرده متعلق (روی خود لامیه در (اطماع ده لامیه در (اطماع افعال
بابندن مصدر دربرکیمسه‌یی طمعه دوشرمك (باز (نتوان کرد ترکیبیله فتح معناسنه در یعنی اچق
کرد بونده کردن معناسنه در (نتوان کردا کثریرلرده عدم امکاندن کنایتدر امابونده عدم جوازدن
عبارتدر (جوادات تعلیل بازشد اچلدی دیمکدر بنای مفعول معناسنه (بدرشتی باسیبتی متضمن
حرف مصاحبت (درشت دالك ورانك ضمه‌لریله ایری دیمکدر که عربجه خشن دیرلر صفت
مشبهه در مقابلی نرم در (ویاحرف مصدر در (فراز فانك فتحی وکسریله بونده بند واغلاق
معناسنه در (نتوان کرد بنه سابق کبی در (محصول بیت) کشی کندی یوزینه یعنی کندینه
اطماع قپوسنی یعنی خلق کندینك لطف واحسانه طمعه دوشرمك بابنی اچامق کرك
حاصلی خلق کندینك جودوکرمنه طمعکار ایلامك کرك اما چونکه باب اطماع مفتوح اولدی
یعنی چونکه خلق کندینك سخا وکرمنه طامع وامید وار ایلدی خشونت وجفا ایله اول بابی
سد ایلمك جایز دکلدر (حاصلی خلق اولدن لطف واحسانه معتاد وامید وار ایلامك کرك
اما ایلدکدن صکره زجر ومنعله خسته خاطر وپریشان درون ایلامك کرك بازایکی مصرعده
بله مفتوح معناسنه در دیمکده نظر وار (فرازی کسرفایه تخصیص ایدوب ایکی معنایه کلور
بری یوکسك وبری یوقش معناسنه وکاه اولور که انکله منع واغلاقدن کنایت اولور دینلر
کسریه تخصیصده ویوکسك دیمکده ومنعدن کنایتدر دیمه‌لرنده افترا ایلمشلر (ومصراع
زدابن سیدعلی وسروری
اولك معناسنی کندو یوزوکه امیدلو امید قپوسنی کوجله اچمق ممکن دکلدر یعنی سندن بلا رضاء
وشمعی وکافی
برنسنه المق ممکن دکلدر مکرسن احسان ایده سین دیین بربلاق یول معنای بیتدن ایراق کتمش
ردابن سیدعلی وسروری
فرازبونده بسته ومغلق معناسنه در دیین قتی مغلق سویلمش (نتوان کرد عبارتی اتمکه
ردشمعی
مجال یوقدر ممکن دکلدر دیمکدر دیین ناممکن سویلمش (نتوان کرد عبارتنده ابن سیدعلی
ردکافی
مبالغه وارد یمش وسروری معنای مبالغه یی انکار ایلمش لیکن انکاری منکردر*قطعه*
ردکافی
کس نبیند که تشنکان حجاز* بلب آب شور کرد آیند* که حرف بیان حجازدن مرادمکه وحج
اولمغه قابلدر تکه بوکابده نیچه یرده ایکیسندن حجازله تعبیر بیورمش (باحرف صله لب بونده
کنار معناسنه در ابه اضافتی لامیه در (وشوره یبانیه (شور دن بونده توزلی وکرك مراددر (کرد کاف
عجمك کسریله ورانك سکونیله لغتده دکرمی واطراف معناسنه در (وبعض لفظك ترکیبیله جمعیت
معناسنه ده کلور مثلا کرد آمد دیرلر جمع اولدی معناسنه وکرد آید دیرلر جمع اولور معناسنه
(محصول بیت) کیمسه کورمز که حجاز تشنه‌لری یعنی کعبه یولینك صوسوزلری آجی صو کنارینه
جمع اولورلر یعنی شور صو کنارینه جمع اولدقلرنی کیمسه کورمشدر هرنقدرکه
تشنه ومتعطش اولورلرسه ده *هرکجا چشمهٔ بود شیرین* مردم ومرغ ومور کرد آیند*
چشمه بکار معناسنه در ویاحرف وحدت وهمزه حرف توسل بود فعل مضارع مفرد غائب
اولور دیمکدر شیرین طاتلی دیمکدر (مورقرنجه (محصول بیت) هریرده که برطاتلی بکار اوله اوزرینه
مردم ومرغ ومور جمع اولورلر حضرت شیخ وزیرجانبندن پادشاهه خطاب ایدوب بیورر که
دل پادشاهم سز ماء معین وچشمهٔ شیرین حکمنده سزلایق اولان اولدر که احسان وکرمکه تشنه دل

فقرا

فقرا ابجودکدن وسحاب لطفندن سیراب اولوب برفردی مظهر حرمان واقع اولمیه
بلکه هرکس علی قدر حاله سخاء کرمکدن فیض یاب اوله *بیت* مرغ جایی برد که چینه بود*
نه بجایی رود که چه نبود بعض نسخه‌ده پرد برینه رود واقعدر (جایی یاحرف وحدت (پرد باء
عجمك ورانك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب اوچار دیمکدر (مرغ مبتدا وپرد خبری (که حرف
بیان وبارابط صفت (چینه جیم عجمك کسریله قوش یمنه دیرلر (نه حرف نفی معناده رود ه
مفیددر نرود تقدیرنده فعل نفی غائب کتمز دیمکدر (بجایی باحرف صله نرودة متعلق (ویاحرف
وحدت (که سابق کبیدر (چه جیم ضرورت وزن ایچون برمقدار مداولور که تلفظده بریامتولد
اولور که مصراع اولده چینه بودله تجنیس مرکب اولور مذکور یایی کتابتده اثبات ایدوب
ردشمعی وکافی
چی یازنلر ضرایر شعردن بی خبرایمشلر (محصول بیت) مرغ بریره اوچار که انده قوش یمی اوله یعنی
دیره جك دانه اوله بریره کتمز که هیچ نسنه اولمیه یعنی چینه اولمیان بره اوچوب کتمز (چی لفظی
چه کبی نسنه معناسنه در دیین ظاهردرکه یایله ویاسز لغت طوتارمش بوندن صکره
ردکافی
اخرنده کی یا ضرورت وزن ایچون اشباع اتمکدن حاصل اولور دیدیکی نوع تناقص شکلیدر
منه سنده چی چیز معناسنه دریایله دیین ترادف شکلین اعتبارنده سهو ایلمش *حکایت* یکی
ردشمعی
ازپادشاهان پیشین دررعایت مملکت سستی کردی ولشکر بسختی داشتی چون دشمن صعب
روی نمود همه پشت بدادند* پادشاهان پیش اولك (ویاحرف نسبت (ونون
حرف تاکید نسبتدر اولکی دیمکدر (رعایت مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر برمضاف تقدیریله
اهل مملکت دیمکدر (سستی سست سین اولك ضمی وثانینك سکونیله کوشك معناسنه در
(امابونك کبی یرلرده اهمال وتغافلدن کنایتدر ویاسی حرف مصدردر (کردی یاحرف حکایت
شکردررعایتنه معطوفدر (بعض نسخه‌ده لشکردن صکره برایازمش علامت مفعول (بسختی
باحرف مصاحبت داشتی‌یه متعلق (سخت سینك فتحی وخانك سکونیله قتی معناسنه در (ویاحرف
مصدر (داشتی یاحرف حکایة طوتاردی دیمکدر (چون ادات تعلیل (دشمن صعب بیانیه روی
نمودك مقدم مفعولیدر (همه ادات تأکیددر عربیده جمیع کبی (پشت باء عجمك ضمیله ارقه
دیمکدر (بدادندك مقدم مفعولیدر ارقه ویردیلر دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر که بزم شمد یکی زمانه مزپادشاهلرندن اول برپادشاه اهالیٔ مملکت رعایتنده تقصیر وتغافل
واهمال ایدردی واسکری شدت ومحنتله طوتاردی یعنی علوفه‌لرینی ویللقلرینی وسائر رسوم
ولوازمنی ویرمزدی (حاصلی ذلیل وزبون طوتاردی پس چونکه صرب دشمن بوکه ظاهر وهویدا
اولوب یوز کوستردی یعنی بونکله جنك ایلمکه کلدی جمیع عسکر ارقه ویروب بوندن اعراض ایلدیلر
سلاطین عثمانیه‌دن یلدرم خان بایزیددن اعراض ایلدکلری کبی شراحك بریسی یکی لفظنی مبتدا
ردسروری
وپادشاهانی اکه بیان وپیشین عبارتنی صفت پادشاهان طوتوب خبر مبتداذکرینی اهمال ایلمش
ظاهردرکه خبری سستی کردیدر (دررعایت مملکت اولنده که حرفنی کتابت ایلین عجب نه معنی ملاحظه
ردشمعی
ایلدی کردی عبارتنك معناسنی ایلدی وداشتینك طوتدی دینلر یاء حکایه معناسنی رعایت ایلمشلر
ردشمعی وکافی
بیت چودارند کنج ازسپاهی دریغ* دریغ ایدش دست بردن بتیغ* دارندك فاعلی سلاطین
وحکامدر (کنج بونده مالدر خزینه معناسنه‌ده کلور (دریغ بونده اسرکمك وقصغنمق
معناسنه‌در (دریغ ثانی حیف معناسنه‌در (ایدش شین ضمیر سپاهی‌یه راجعدر (دست بردنك
مقدم مفعولیدر ایلتمکدن مراد صونمق واوزاتمقدر (بتیغ باحرف صله (محصول بیت) چونکه
سلاطین وحکام سپاه واشکردن خزینه ومالی اسرکرلر (یعنی امساك ایدوب رعایتلرنده تقصیر
ایدرلر سپاه وعسکره ده لازم کلدکده قلجه ال اوزرمق یعنی جنك ایلمك حیف ودریغ کلور ایکی

ورد ابن سید علی وشمعی
ردسروری و کافی
ردجمیع شراح

(دریغی یـله حیف معناسـنه طوتنلر غلط ایلمشلر (اولکی دریغی منعله شرح ایدنلر ده معنای مطابقیله شرح ایلمشلر * یکی رازانان که غدر کردند بامنش دوستی بود * یکی را حرف تخصیص رایی ترك ایدنلربی وجه ترك ایلمشلر (انان جمع اندر (کـه اسم اشارتدر (که حرف رابط صفت (غدر غین معجمه نك فتحی ودالك سکونیـله ترك وفا معناسنه در (با حرف مصاحبت (منش شین ضمیر یکی یه راجعدر (دوستی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) اول ترك وفا ایدنلردن برینك كه بنله دوستلغی وار ایدی * ملامتش کردم و کفتم دونست وناسپاس وسفله حق ناشناس که باندك تغیر حال از مخدوم قدیم خود بر کردد وحقوق نعمت سالیان درنوردد * ملا منش ضمیر یکی یه راجعدر بعض نسخه ده ضمیر بولنمادی او لمامسی اولی در اول اشتام اولنی لوم وسرزنش ایلدم (دون الحق معناسنه دریعنی برامز (پس ضد فوق دیین الحق قاچمش (ناسپاس کفران نعمت معناسنه در سفله ضم وکسر سینله الحقدر دون معناسـنه (حق ناشناس (وناحق شناس طوز اتمك حقنی بلمز کفران نعمت معناسنه (حاصلی مذکور الفاظ متقارب المعانیدر (که اصلنده آن که در (که حرف رابط صفت (باندك باسببیتی متضمن حرف مصاحبت (بر کرده متعلق (تغیر حال لامیه (بعض نسخه ده باندك مایه تغیراه (مایه ماده وسرمایه معناسنه در (از مخدوم قدیم بر کردده متعلق بیانیه در (برکردد دونه یعنی یوز بن چویره حاصلی اعراض ایلیه یرجع ایله تفسیر ایلین بوکلمه نك معناسنی بلمزایمش (حقوق نعمت لامیه در (سالیانه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمعدر شذوذ طریقیله (در حرف تأکید (نوردد نونك فتحی وضمی وواوك ودال اولینك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائب فاعلی برکردد کده بونکده یکی یه راجع ضمیردر (محصول ترکیب) بنله دوستلغی اولان قاچقینك برینی لوم وسرزنش ایلدم ودیدم الحقدر ودنی وکفران نعمت وطوز اتمك بلمز وناشا کردر اولکه ازاجق سرمایه تغیر حال سببیله کندی مخدوم قدیمندن روکردان اولوب اندن اعراض ایلیه ونیجه ییللق حقوق نعمتی طی ایدوب ضایع ایلیه وکفران نعمت طریقنه ذاهب وسالك اوله * کفت اکر بکویم معذور داری * لوم ایلدیکم سپاهی دیدی (اکر بو قضیه نك اصلنی بیان وترك وفاما جراسن عیان ایلرسم بنی معذور طوتوب البتـه لوم ایلمزسن * شاید که اسبم بی جو بود ونمدزین درکرو وسلطان که بزر باسپاهی بخیلی کند بااو بیجان جوانمردی نتوان کرد * شاید فعـل مضارع مفرد غائبدر شایدندن استفهام انکاری طریقیـله لایقمیدر دیمکدر فاعلی این حاله راجع تحتنده ضمیردر (که حرف بیان (اسب فتح همزه وسکون سینله وباء عربیله ات دیمکدر فرس معناسنه (جو جیمك فتحیله ارپه دیمکدر (نمدزین لامیه در (نمد مطلقا کچه یه دیرلر (وزین زانك کسریله اکر معناسنه درکه عربجه سرج دیرلر (نمدزیندن مراد اکر کچه سیدر که زمان سابقده تکلتی اولمازایمش بلکه بر کچه بی قات قات ایدوب اکر النه تکلتی یرینه قورلرایمش ومنزله وارنجه الوب کلم وزبلی یرینه النه دوشرلرایمش پس سپاهی دیرکه مناسبمیدر که اکر کچه سی که التمه دوشنوردم رهنده اوله (کر و کاف عجمك کسری ورانك فتحیـله رهنه دیرلر (که حرف رابط صفت (بزر با حرف ظرف زر بونك کبی یرلرده مطلقا اقچه معناسنه در (با حرف صله (سپاهی یا حرف نسبت عسکری دیمکدر (بخیلی یا حرف مصدر (کند فعل مضارع مفرد غائب بونده ایلیه دیمکدر (با حرف صله (واو ضمیری سلطانه راجعدر (جوانمرد لفظ مشترکدر بهادرله سخی وکریم بینده (ویا حرف مصدر (پس بهادر معناسنه اولورسه بجانك باسی حرف مصاحبت اولور اما جود وسخا معناسنه اولورسه حرف صله در ولکل وجهة (نتوان کرد ایلك اولماز دیمکدر عدم جوازدن کنایتدر (محصول ترکیب)

ردسروری

ردسروری

معهود

معهود کر بخته یوررلائقمیدر که آتم اربه سز واوتلقسزاج وذلیل وزبون اوله والتمه دوشندیکیم اکر کچه سی برمقـدار دین ایچون مرهون وپادشاه که خزینه ومال خصوصنده عسکره بخل وامساك ایدوب وظیفه لرینی وبخششلرینی وسائر رسوم ولوازمنی محلنده ویرمیه اکا جان ودلیله بهادرلك وفدا ییلك ایلمك اولماز ویاانك یولنه جان بذل وفدا ایلمك اولماز حاصلی انك اوغورینه جان وباش ویرمك جائز دکل (نمدزین اضافتله اکر کچه سیدر دالك سکونیله تکلتی معناسنه در دینلر لفظده ومعناده خطا ایلمشلر (شاید که اسبم بی جو بود عبارتنی کلام اخباری یه حمل ایدوب احتمالات بعیده ایله تأویل ایدوب اکثار کلام واطناب مقال ایدن ایشی وکوجی اولمدیغندن بولدیغن سویلرایمش * بیت * زر بده مرد سپاهی را تاسر بنهد * وکرش زر ندهی سر بنهد درعالم * زر بونك کبی یرلرده اقچه یه والتونه شاملدر سکه لی اولدقلری تقدیرجه (با حرف تأکید (وده دالك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر ویر دیمکدر دهید ندن دادندن دکل (زر بدهك مفعول اولی (ومرد مفعول ثانیسی ار دیمکدر بهادر معناسنه ترکیده ده کاه بهـادره ار دیرلر حتی ارلك ایلدی دیرلر بهادرلك معنـاسنه (سپاهی یه اضافتی بیانیه در (ورا ادات مفعول (تا حرف تعلیل (سر بنهدك مقدم مفعولیدر (وکرش اصلنده واکرشدر ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی شین مود سپاهی یه راجعدر زر ندهینك مقدم مفعولیدر (ندهی فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر (سر بنهدك مفعول صریحی (ودرعالم غیر صریحی (در حرف صله در (محصول بیت) بهادر سپاهی یه التون واقچه ومال واسباب وآت دخی طون ویر (حاصلی التفات ورعایت ایله تا کیم سکا منقاد ومطیع اولوب قبوك بکلیه ولازم کلیجك بولکه واغوریکه جان وباش فدا ایلیه (حاصلی رعایت ایله که سکا مخصوص اوله واکر مرد سپاهی یه مال واسباب ویرمزسك قپوك بکلمز (وسنی قیوب باشین الوب ترك دیار ایدر دیمکدر روزمره لرنده سرد رعالم نهاد درلر باشین الوب کندی وسردر عالم بنهد باشین الوب کیدر دینجك برده (حاصلی ترك دیار ایتمکدن کنایتدر (بنهد یرینه بابله ننهد یازان نونله عجب طبع سقیم ایمش (وبویله یازانلرك افسانه سیله تقید ایلین غریب قوی دماغه مالك ایمش الله قوت ویره * بیت * اذا شبع الکمی یصول بطشا * وخاوی البطن یبطش بالفرار * شبع فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن طوییسه (کمی بهادره دیرلر شجیع کبی (شبعنك لفظا مرفوع فاعلیدر (اصلی کمی در ادغام اولمغله کمی اولدی (یصول فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر هجوم وحمله ایدر دیمکدر جزاء شرطدر (بطشا یصولنك مفعول مطلقیدر (قعدت جلوسا کبی (خاوی اسم فاعلدر لفیف مقرونندن خالی معناسـنه (یعنی بوش بطن لفظا مجرور مضاف الیه قرن دیمکدر (شکم معناسـنه (یبطش فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ضرب بابندن (یصول معناسـنه حمله وهجوم ایدر دیمکدر (باحرف مصاحبت (یبطشه متعلقدر (فرار کسر فایله قاچمقدر کریز معناسنه (محصول بیت) چنکم دلاور طوق اولسه یعنی آج اولمسه (حاصلی غنی اولسه فقیر اولمسه عدویه شـدتله یاپشور (وزیاده هجوم وحمله ایدر اما قرنی بوش اولسه یعنی آج اولسه حاصلی فقیر ومفلس اولسه عدویه پك یاپشماز (بلکه همان باشین قورتارمغه مقید اولور انجق (حاصلی محکم صواش ایده مز (زیرا اسبابی ویاتی یراغی برنده دکل (فرار ایله حمله وهجوم ایدر دیمکدن مراد کاه کارزار وهنکام پیکارده دشمنه جان وکوکلدن وارماز (زیرا نه آتنه اعتمادی وار ونه یراغنه (مصراع ثانیده اسم فاعل یرینه مفاعله بابندن فعل ماضی ایراد ایلین وبطن لفظنی اکامرفوع فاعل طوتوب اذا حاوی البطن تقدیرند کندی زعمیله تقدیر ایلمش زیرا بولغت مفاعله ده مستعمل دکل مصراع ثانینك معناسنی چنان بهادرك قرنی اج اولسه قاچمغه محکم طوتار یعنی قدرتی اولماسه جنکه اصلا طاقت کتورمیوب

رد جمیع شراح

رد کافی

رد ابن سید علی

ردسروری

رد کافی

بحر وافر

ردشمعی

قرارایدر دیین معنای حقیقتدن قرارالمش * حکایت * یکی از وزرا معزول شد وبحلقهٔ درویشان درآمد وبرکت صحبت ایشان دروی اثر کرد وجمعیت خاطرش دست داد * (باحرف صله (وحلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسانده مستعملدر ولامك فتحیله غیرده در ویشانه اضافتی لامیه در (برکندن بونده مرادمبارکلك در یمن معناسنه صحبته اضافتی لامیه در وصحبتك ایشانه مصدرك مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (در حرف صله (ووی واوك فتحیله وزیره راجع ضمیر غائبدر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی معزول اولدی ودرویشلر حلقه سنه یعنی مجلسنه داخل اولدی وانلرك مصاحبتی برکتی اکا تأثیرایلدی وجمعیت خاطرده اکا ال ویردی (یعنی دنیا جیفه سنه التفاتدن خلاص واکا تعلق وتلبسدن آزاد اولدی * ملك بار دیکر بر ودل خوش کرد وعمل فرمود قبول نکرد وکفت معزولی به که مشغولی * (برواصلنده براوایدی وصلله همزه ساقط اولمشدر (برحرف استعلا (ویاحرف صله (واوضمیری وزیره راجعدر (دل کردك مفعول اولی (وخوش مفعول ثانیسی (تقدیری دلش خوش کرد در شین ملکه راجع اولور (وعمل یعنی عمل وزارت (معزولی یاحرف مصدر (که من تفضیلیه معناسنه در (مشغولی یاحرف مصدر (محصول ترکیب) پادشاه وزیر اوزرینه ویا وزیره بردخی کوکلنی خوش ایلدی (یعنی کدورت غضب وتیره کی خشمی کیدوب وزیره صاف دل اولوب ینه وزارت عملنی وخدمتنی بیوردی (یعنی تکلیف ایلدی (وزیر قبول ایلمدی ودیدی معزوللق مشغوللقدن یکدر (یعنی زخارف دنیا ایله آلوده وقیودیله پریشان حال ومنشتت البال اولمقدن کوشهٔ فراغت اختیار ایدوب قیود وتفرقه دن آزاده والام وبلیاتدن آسوده اولمق اولی واحرادر * رباعی * آنان که بکنج عافیت بنشستند * دندان سك ودهان مردم بستند * (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر (که حرف رابط صفت (بکنج باحرف ظرف (کنج کاف عربك فتحیله بوجاقدر که عرب زاویه در (عافیته اضافتی بیانیه در (عافیت الله تعالی قولندن بلایی دفع ایلمکه دیرلر (دندان دیشه دیرلر که عربجه سن دیرلر سینك کسریله ونونك تشدیدیله (سکه اضافتی لامیه در (سك سینك فتحی وکاف عجمله کلب دیمکدر (دهان الفله والقسر آغزه دیرلر (محصول بیت) شونلر که عافیت وفراغت کوشه سنده اوتوردیلر (یعنی خلقدن منقطع اولوب کنج عزلت اختیار ایلدیلردر (دندان کلب عقور موذی ناسك شر وزندن کنایه در دهان مردم بدکو بستند بغلدیلر (یعنی کوشهٔ تقعد اختیار ایدنلر خلقك موذیلرندن وغیبت کو وبدکو مردمدن خلاص اولوب سالم اولدیلر عافیت برینه قناعت باز انلر ناموزون یازوب خطا ایلدی * کاغذ بدریدند وقلم بشکستند * وزدست وزبان حرف کیران رستند * کاغذ کاف عربی وغین مفتوح معجمه وذال معجمه ایله مشهور عربجه قرطاس دیرلر (بدریدندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (دریدند فعل ماضی جمع غائبدر یرتدیلر دیمکدر (قلم معروف بشکستندك مقدم مفعولیدر (زبان حرف کیران لامیه (حرف کیر وصف ترکیبیدر کسنك عیبنی ونقصانتی طوتیجی دیمکدر الف ونون ادات جمعدر (محصول بیت) عافیت بوجاغنده اوتورانلر کاغد ودفتری پاره لیوب قلمی شکست ایلدیلر یعنی عالم ظاهرده جمیع عوایق وعلایقی نیه وبوبی ترك ایدوب دنیا ومافیهادن ال چکوب فارغ البال وآسوده حال اوتوردیلر حاصلی هر نسنه دن آزاده وسالم اولوب حضور ایلدیلر دخی بدکویلر وعیب بینلر الندن ودیلندن قورتلدیلر یعنی کوشهٔ فراغت اختیار ایلمکله عیب بین وغیبت کویلر شر وحسدندن خلاص بولدیلر حضرت شیخك بیوردیغی نادر واقع اولور زیرا خلقك دیلندن انبیا واولیا بیله خلاص بولماز دکل که عباد وزهاد * ملك کفت هر اینه ما را خردمندی کافی باید که تدبیر مملکت را شاید * هر اینه البته (خردمندی یا حرف وحدت کافی بونده مقبول معناسنه در

که

ملتسنت پریشان دیمکدر تفعیل بابندن اسم فاعلدر

ردابن سید علی

بعجم بسند دیرباء عربیله (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف رابط صفت (تدبیر مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورا ادات مفعول (شاید فعل مضارع مفرد غائبدر شایدندن (محصول ترکیب) پادشاه دیدی البته بزه برعاقل ومقبول وزیرك کرك که تدبیر مملکته لایق اوله یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته شایسته وسزاوار بر عاقل ودانا وصدر وزارته مستحق برمرد کار ازما کرك * کفت نشان خردمند کافی انست که بچنین کارها تن در ندهد * خردمند کافی بیانیه (که حرف بیان (بچنین باحرف صله (تندن مراد وجودی وذاتیدر (در حرف تأکید (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب ویرمیه دیمکدر یعنی بویله ایشلره کیرمیه دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهه دیدی خردمند کافینك نشانی وعلامتی اولدر که بویله ایشلره کندینی ویرمیه یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته اختیاریله داخل اولمیه حاصلی عاقل ودانا اولدر که بونجلین ایشلره قارشمیه وکندینی بویله دشوار مصالحه اختیاریله کرفتار ایلمیه * بیت * همای برهمه مرغان آزان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد * همای برطیر معروفك اسمیدر که سابقا بعض خواصی بیان اولدی ایدی (آزان ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (شرف رفعت معناسنه در (دارد فعل مضارع مفرد غائب وارلقدن عبارتدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیانی (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وواو رسمیله کمك معناسنه (جانور جان روح حیوانی (وور ادات نسبتدر جانلی دیمکدر (جانور نونك سکونیله اوقنور (نیازارد فعل نفی استقبال مفرد غائب لازم ومتعدی کلور بونده متعدیدر انجتمز معناسنه (محصول بیت) مرغ همای انکچون جمیع طیورك اوزرینه شرف طوتار یعنی انکچون شرفی وار دیمکدر که استخوان ییر وجانلی حیوانلری انجتمز سائر ذوات مخالب کبی حاصلی سائر قانقلی یرتیجی جنسی طوغان کبی شاهین کبی طیورك بعضی شکار ایدر وانکله معاش ایدر اما هما استخوان ایله قانع اولوب جانلی جنسی ازار ایلمز استخوان ایله قناعتنده اختلاف ایلدیلر کیمی دیدیکه بیره قریب ایرزوکن کوردوکی برده منقاریله قپار وهوایه ایلدوب اکل ایدر زیرا ایقلری یوقدر که برده یوروبه سائر حیوانات کبی وکیمی دیدیکه بنان استخوانك توتونیله قناعت ایدر وبعضیلر دیدیلر که منقارنده برخاصه واردرکوکی منقارنه الدقده منفعت اولور (یعنی طاغیلور (والعهدة علی الراوی شویله روایت اولنور که همانك دیریسی اله کیرمز بلکه صحرای خطا وختنده ودشت قبچاقده وهندستان اطرافنده اولوسی بولورلر تحصیل زماننده شام شریفده برعجم بازرکاننده کوردم شکر رنك اولور مثلا صقصغان شکر رنك اولسه همایه بکزردی * مثل * سیاه کوش را کفتند ترا ملازمت صحبت شیر بچه وجه اختیار افتاد کفت تا فضلهٔ صیدش میخورم واز شر دشمنان در پناه صولتش زندکانی می کنم * سیاه کوش قره قولاق دیدکلری حیواندر که ارسلانه ملازمت ایلر ایکی قولاغی بله سیاهدر پارس دکلی اولور (رادات مفعولدر (ملازمت صحبت شیر اولکی اضافت مصدرك مفعولنه در وایکنجی لامیه در ویا اولکی کبی (تاحرف تعلیل (فضله ارتغی یعنی زیاده قلانه دیرلر صیده اضافتی لامیه در (شین ضمیر شیره راجعدر (میخورم ییم دیمکدر (پناه اسمدر صغنه جق معناسنه صولته اضافتی بیانیه در پناهیدن معناسنه در اسم مصدر دردیو واضافتی لامیه در دین مجازه ارتکاب ایلمش بلاضرورت (زندکانی درلکدر حیات معناسنه (محصول ترکیب) (قره قولاغه دیدیلر سکا ارسلانك صحبتنه ملازمت نه وجهله اختیار واقع اولدی قره قولاق دیدی تا کیم شکار ایلدیکی حیوانك کندیدن باقی قلانی ییم ودوشمنلر شرندن انك صولت وشدتی صغینه جاغنده کچنوب دیرلك ایلیم بومثلی حضرت شیخ پادشاهله وزیره نسبت ایراد ایلمش * کفتند کنون که بظل حمایتش درآمدی وبشکر نعمتش اعتراف کردی چرا نزدیکتر نیایی

ردسروری

تابحلقهٔ خاصانت درآوردواز بندكان مخلصت شمارد * كه حرف (بیان باحرف صله (ظل ظانك
كسری ولامك تشدیدیله كولكه‌در (حمایت حفظه دیرلر اضافتی بیانیه‌در (شین شیره راجعدر
(درآمدی درحرف تأكید (وباحرف صله (شكرنعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نزدیك
نونك فتحیله یقین دیمكدر قریب معناسنه (تاحرف تعلیل (باحرف صله (حلقهٔ خاصان اضافتی
بیانیه (درحرف تحسین كلام (آورد واوك ورانك فتحه‌لریله كتوره دیمكدر او ریدندن اوردندن
دین غلط سویلمش (بندكان مخلص بیانیه) محصول تركیب) قره قولاغه دیدیلر شمدیكه ظل حمایته
داخل اولدك و شكرنعمته اعتراف ایلدك نچون شیره یقین‌ق كلمزسین تا كه سنی خاصلر مجلسنه
ادخال ایده ومخلص بنده‌لردن عد ایلیه یعنی بو یله ایكن سبب ندر كه بوسعادت ودولته وصول
ممكن ایكن هركز یانته تقرب ایلیوب ایراقدن سیرانجبسـین * كفت همجنان از بطش او ایمن
نیستم * همجنان انجلین دیمكدر كذلك معناسنه یعنی شیرك اخلص بنده‌لردن وشاكر نعمتندن ایكن
صولت وشدتندن و بطش وغضبندن مأمون و بی باك دكلم جائزدر كه بركون قهر وخشمنه مظهر
دوشوب بنی هلاك ایلیه علی الخصوص كه اج اوله * بیت * اكرصدسال كبر اتش فروزد * اكر یكدم
درو افتد بسوزد * كبر كاف عجمك فتحیله آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی دیرجمعی مجوس كلور
(فروزد فانك ورانك ضمه‌لریله وزانك فتحیله افروزیدن یالكلندرمق یعنی یاقمق معناسنه همزه ایله
وهمزه سزلغتدر (بسوزد باحرف تأكید (سوزد فعل مضارع مفرد غائب لازمله متعدی بیننده
مشتركدر لازم اولنجه فاعلی كبردر متعدی اولنجه فاعلی اتش ومفعولی كبر اولور (محصول بیت)
اكر یوز یل كبر معبودمدر دیو آتشه دائما تعظیم وتبجیل ایدوب اتشكده‌یه اودونلرد وكوب برنفس
سویندرمسه فائده ایلمز زیرا اكر برنفس اتشك ایچنه دوشرسه یانار ویاخود اتش انی یقار یعنی
اتشه تعظیم ایلدی دیوانی اسركه مز پس سلاطینده بو یله‌در مثلا یوز یل خدمتنده پروانه اولوب
یانسك ویاقلسك ادنی رنجش خاطر سببیله سكاقیار * افتد كه ندیم حضرت سلطان زر یابد
وباشد كه سر برود * افتد واقع اولور دیمكدر (ندیم بونده مصاحب معنا سنه در (سر برودك
تقدیری سرش برود در (محصول تركیب) واقع اولوركه پادشاه حضرتنك ندیمی التون واقچه
واثواب وآت طون بولور (یعنی كاه اولوركه جود وكرمه ولطف واحسانه مقارن اولور وكاه
اولوركه باشی كیدر (یعنی مظهر قهر وغضب اولور وباشدن جقار * وحكما كفته اند از تلون
طبع پادشاهان برحذر باید بود كه كاه بسلامی برنجند وكاه بدشنامی خلعت دهند * تلون تفعل
بابندن مصدر درلو درلو صور واشكاله كیرمكدر (محصول تركیب) وحكما وعقلا دیمشلردر
پادشـاهلرك طبعی تلونندن حذر اوزره اولمق كرك (یعنی مختلف احواللرندن وتغیر مزاج
واطوارلرندن اجتناب ایلمك كرك كه كاه اولوركه برسلام سببیله رنجیده خاطر و پریشان درون
اولورلر وكاه اولوركه بردشنام سببیله خلعت ونعمت احسان ایدرلر حاصلی مزاجلرینی اكلامق
كرك * وكفته اند ظرافت بسیارهنر ندیمانست وعیب حكیمان * محصول تركیب) دخی حكما
وعقلا دیمشلركه چوق ظرافت وحشرلق مضحكلرك ومسخره لرك هنریدر (یعنی انلره مخصوص
كاردر اما عقلا وحكما وعلما قتنده زیاده شوخلق وشاطراق زیاده عیب ومحض نقصاندر لیكن
احیانا ظرافت ونزاكت وكشاده طبع ودرون اولمق عیوبدن معدوددكل بلكه دائما عبوس الوجه
وغمناك شكلی اولمق محل طعن و مقام تشنیع اولور و فی الحقیقه مذموم حالدر * بیت *
تو برسر قدر خویشتن باش و وقار * بازی وظرافت بندیمان بكذار * تونك ضمی تمام اشباع ایلمك
كرك كه واو ملفوظ اولوب شعر موزون اوله (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (قدر مقدار معناسنه در
تقدیری برسر حفظ قدر در (وقار قدره معطوف (بازی (وظرافت بكذارك مفعول صریحلریدر

نزدیك نونك فتحی وزانك سكونی ودالك كسریله در
ردسروری

وبند

(وبندیمان غیر صریحی (باحرف تأكید (كذار كاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطب قو دیمكدر یعنی ترك ایله (محصول بیت) سن كندی قدرك حفظی سوداسنده
ووقارك صیانتی هواسنده اول یعنی مقدارك و وقاركی رعایت اوزره اول واو بونی
وظرافتی ومسخره ونزاكتی ندیملره قو یعنی انلره حواله یله زیرا بوكار انلره سزاوار در * حكایت *
* یكی از رفیقان شكایت روزكار نامساعد بنزدیك من آورد كه كفاف اندك دارم وعیال بسیار *
رفیقان رفیقك جمعیدر یولداشلر دیمكدر (شكایت روزكار لامید (ونا مساعده اضافت بیانیه
(باحرف صله (نزدیك فتح معناسنه درعندكبی (منه اضافتی لامیدر (آورد فعل ماضی مفرد غائب
فاعلی یكیدر (كه حرف بیان (كفاف كافك فتحیله رزق دیمكدر (اندك آز دیمكدر قلیل
معناسنه (عیال عینك كسریله فقرا دیمكدر جمع عیلدر عینك فتحی ویانك كسریله جیاد جیدك
جمعی اولدیغی كبی ایلر دیمكدر (عیال فرزند ودختره تخصیص ایلـین یلمزمش
(محصول تركیب) حضرت شیخ بیورر رفیقلردن بری روزكار نامساعدك شكایتنی بنم قتمه
كتوردی یعنی بكا زمان غدارك وایام مكارك عدم موافقتندن شكایت ایلدیكه قوت وزادم از
وعیال وخورندم چوقدر دیو عیال كشینك اوزرینه نفقه‌سی لازم اولانه دیرلر * وطاقت بارفاقه
ندارم * اضافتلر لامیه لردر (بار یوكدر (فاقه فقر وحاجته دیرلر (یعنی فقر واحتیاج یوكنه طاقتم
یوقدر یعنی فقره طـاقت كتوره مزم * بارها دردلم آمد كه باقلیم دكر روم تا در هر صورت كه
زندكانی كنم كسی را برنیك وبد من اطلاع نباشـد * بار بونده كره معناسـنه در (وها ادات
جمعدر معلوم اوله كه بو ادات جمعك ماقبلی ساكن اوقنور مكر كه جمع اولان كلمه‌نك آخری هاء
رسمی اوله (لاله كبی (ژاله كبی (پس اولوقت متحرك اوقنور (لالها وژالها دیرلر (پس بارهاده
رانك فتحیله در دیین مذكور قاعده‌یه مخالف سویلمش (كه حرف بیان (باحرف صله (اقلیم
دیباجه ده مفصل بیان اولندی (دكره اضافتی بیانیه در بعضی نسخه ده باقلیمی یای وحدتله
واقعدر ایكیسیده جائزدر (روم رانك و واوك فتحه‌لریله فعل مضارع متكلم وحده روروبدندن بونده
كیدم دیمكدر (تاحرف تعلیل (كه حرف بیان (زندكانی دالك فتحیله بونده معاش معنـاسنه در
دیرلك دیمكدر (كسی یاحرف وحدت و (را ادات تخصیص (برحرف استعلا (بدمن لامیه‌در
(اطلاع نباشد اطلاعی اولمیه دیمكدر (محصول تركیب) رفیق دیركه كراتله كوكلمه كلدیكه غیری
اقلیمه كیدم یعنی ترك دیار ایدم تا هرصورتده كیم معاش ایدم هیچ بركیمسه‌نك بنم ایومه وبرامازیمه
اطلاعی اولمیه یعنی ایومی كچنوردم یرامزمی كیمسه بلمیه حاصلی هرنه وجهله كچنورسم حالمه كیمسه
مطلع اولمیه * بیت * بس كرسنه خفت وكس ندانست كه كیست * بس جان بلب آمد كه بروكس
نكریست * كرسنه بونده كاف عجمك ضمی ورانك سكونی وسینك كسریله آچ دیمكدر عربجه
جوعان دیرلر تقدیر كلام بس كس كرسنه آه (خفت فعل ماضی مفرد غائب یاندی واو یودی بیننده
مشترك صیغه‌در (كه كیست كه حرف بیان (كیست كیمدر دیمكدر معلوم اوله كه چه وكه عبارتلری
ادات خبر اولان سین وتایه متصل اولسه هاء رسمی یایه تبدیل اولور فاحفظ (بس جان تقدیری بس
كس راجان اه (بلب باحرف صله (لب طوداق كه حرف بیان (برحرف استعلا وضمیری مذكور كسه
راجعدر (نكریست فعل نفی ماضی مفرد غائبدر كریستندن اغلمدی دیمكدر (محصول بیت)
دیار غربتده واقلیم آخرده چوق كیمسـه آچ یاندی وایودی وهیچ بركیمسه بلمدیكه بو آچ یاتوب
او یویان كیمدر و كیمك اوغلیدر وچوق كیمسه‌نك جانی طوداغه كلدی واوزرنده كیمسه اغلمدی
(یعنی دیار غربتده چوق كمسه تسلیم روح ایلدی وهیچ كمسه اوزرینه ماتم چكوب اغلمدی
حضرت شیخك بو بیتی دیار غربتده اولان غربالك احوالن بیان ایدر فی الواقع بیور دقلری كیدر

ردشمعی
رد ابن سید علی
مطلب

* بازازشماتت اعدامی اندیشم که بطعنه در قفای من بخندند وسعی مرادر حق عیال برعدم مروت حمل کنند وکویند * شماتت دوشمن دوشمنك بلاسنه وحزننه سوغمکه دیرلر (پس اعدا تجرید طریقیله ذکراولمش (اندیشم فعل مضارع متکلم وحده در فکر وخوف ایدرم دیمکدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (با حرف مصاحبت (طعن لغتده نیزه ایله اورمغه دیرلر امابونك کبی یرلرده دخل وتعرض معناسنه در وآخرنده هاء رسمی شکلی علامت نقلدر عربیدن عجمی یه (قفاقافك فتحیله اکسه دیمکدر (منه اضافتی لامیه در (سعی مرا مصدرك فاعلنه اضافتیدر (عدم مروت لامیه (محصول ترکیب) دیارغربته باشم آلوب کتمك استرم ینه دشمنلرك سوغمه سندن اوشنورم که طعن وتشنیعله ارده کورلر و بنم عیالم حقنه سعیمی عدم مروتمه حمل ایدرلر حاصلی ترك دیار ایلك خاطرمدن کچر لیکن شماتت اعدادن وطعن دشمناندن اندیشه ایدرمکه ضعف غیرتمه وعدم حمیتمه حمل ایدوب سویلرلر * قطعه * بین آن بی حمیت را که هرکز * نخواهد دید روی نیك بختی * با حرف تأکید (بین فعل امر مفرد مخاطب بینیدندن کور دیمکدر بعض نسخه ده مبین دوشمش فعل نهی مفرد مخاطب کورمه دیمکدر (بی حمیت بی عار و بی غیرت دیمکدر (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل (نخواهد دید کورمیسر دیمکدر (دید بونده دیدن معناسنه در (روی مفعول نخواهد اضافتی لامیه در (نیك بخت وصف ترکیبیدر ایی بختلی یعنی دولتلی (یا حرف مصدر در دولتلیلك دیمکدر (محصول بیت) اول عارسز وغیرتسز نامردی کورکه هرکز دولت وسعادت یوزینی کورمیسردر ویا کورمیجکدر (نخواهد دیدك معناسنی کورمسه کرکدر دینلرحق ادایی ایده مملر (مبین اولیجاق دیمك اولور اول بی عار و بی غیرت نامردی هرکز کورمه یعنی یوزونی کوروب التفات ایده جك نامرد دکلدر (ببین امردر دیدندن دیبن اصابت ایلامش مذکور بیتك معناء مطابقیسی مسطورا ولاندر (پس نخواهد دیدك معناسنی دعاء علیهه حمل ایدوب کورمسون دیبن لزوم مالایلزم بیورمشلر مبین نسخه سنی اختیار ایده نه بی جهت دخل وتعرض ایدن کندی مدخول ومعترضدر * تن آسانی کزیند خویشتن را * زن و فرزند بکذارد بسختی * تن آسان وصف ترکیبی صاحب حضور وراحت دیمکدر (ویا حرف مصدر (کزیند کاف عجمك ضمیله کزینیدندن فعل مضارع مفرد غائب اختیار ایدر کزیدندن دیبن اصابت ایلامش (خویشتن واورسمی وروم ضمه ایله کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول کزیندك تن آسانی مفعول اولی وخویشتن مفعول ثانیسی (بکذارد فعل مضارع مفرد غائب قور کیدر دیمکدر (زن وفرزند مفعول صریحی (وبسختی غیرصریحی (وباحرف ظرف (وباحرف الصاق (ویاحرف مصدر (محصول بیت) کوراول بی عار نامردی ویا کورمه هرکزکه کندی نفسنه حضور وراحت اختیار ایدر وعورت واوغلاتی شدت فقر وفناده قور یعنی کندی باشین الوب ترك دیار ایلدی واهل وعیالنی بلا ومحنت وفلاکتده قورکیدر حاصلی کندی طالب حضور وصفا اولوب کیدر واولاد وانسانی فقر وفاقه ده قور (بیت ثانی بیت اوله مقام تعلیلده واقع اولمشدر فتأمل * ودرعلم محاسبه چنان که معلومست چیزی دانم * یعنی دخی علم محاسبه ده انجلین معلومکز در برنسنه بلورم (یعنی علم دفتر وفن ارقامده واسلوب کتابده معلومکزدر که برمقدار وقوفم واردر * اکر بجاه شما جهتی معین کردد که موجب جمعیت خاطر باشد بقیهٔ عمر ازعهدهٔ شکران نتوانم بیرون آمدن * اکر حرف شرط (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (جاه قدر ومنصب ومنزلت (شمایه اضافتی لامیه در (جهتی یا حرف وحدت (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب جمعیت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (جمعیت خاطره مصدرك فاعلنه در (باشد فعل مضارع مفرد

ردسروری و کافی
ردسروری
رد کافی
ردسروری
ردسروری

غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (بقیهٔ عمر لامیه در (عهدهٔ شکر حق شکر دیمکدر آن لفظنه اضافتی مصدرك مفعولنه در (بیرون طشره (محصول ترکیب) اکر سزك دولت وسعادتکز سببیله برجهت معین اوله که موجب جمعیت خاطر اوله عمریمك بقیه سنده اتك شکری حقنده طشره چقمغه قادر دکلم (یعنی اکر سزك قدر ومرتبه کز سببیله جمعیت خاطر اولاجق برخدمت ودفتر ومحاسبه یه متعلق برجهت تعیین بیوریلرسه اولنجه اول احسانکزك شکرین ادا ایلمکه قادر اولمازین * کفتم ای یار عمل پادشاه دوطرف دارد امیدنان و بیم جان وخلاف رأی خردمندانست بدین امید در آن بیم افتادن * (محصول ترکیب) رفیقه دیدم ای یار پادشاه عملینك ایکی جانبی وار (بریسی اتمك امیدی یعنی نعمت دنیا (وبریسی جان قورقوسی یعنی غضب وقهر سلطانه مظهر دوشمك (وعقلا رأی وتدبیرینك خلافیدر بومنصب ور یاست امیدیله جان قورقوسنه دوشمك یعنی ورطهٔ هلاکه وخطر جان پاکه دوشمك * قطعه * کس نیاید بخانهٔ درویش * که خراج زمین وباغ بده * با حرف صله (خانهٔ درویش لامیه (که حرف بیان (خراج زمین لامیه (بده فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر (محصول بیت) درویشك خانه سنه کیمسه کلمزکه یرك وباغك خراجنی ویردیو (حاصلی یرك مقاطعه سنی وارضك خراج وعشرینی وباغ وباغچه نك حضروات حقنی درویشدن کیمسه استمز زیرا اول بونلره مالك اولماز بوخسه مالك اولسه اندنده استرلردی * یا بتشویش غصه راضی شو * یا جکربند پیش زاغ بنه * یا جائز در که حرف ابتدا اوله عربیده اما کبی کسر همزه ایله ومخاطب رفیق اوله (یعنی یا تشویش وغصهٔ فقر وفاقه یه راضی وانکله قانع اول ویا سلاطین خدمتنی اختیار ایدوب قتل قبول ایله لاشه کی زاغ وزغن طعمه ایلسون (ویا حرف عطف اوله مابعدنی خرآجه عطف ایلیه انسب بویله اولمقدر (جکربند بوکرککدر برآدیده کرده درکاف عجمك ضمیله وعربجه کلیه دیرلر کاف عربك ضمی ولامك سکونیله (محصول بیت) خانهٔ درویشه کیمسه کلمز که تشویش وغصه یه راضی اول (یعنی اهل دنیا کبی غم وغصه چکوب بلیه یه صابر اولوب راضی اول یا بوکرککی زاغ اوکنه قو بوکرکی زاغ اوکنه قومق محنت وبلیهٔ دنیایی چکمکدن عبارتدر حاصلی درویشه وتارك دنیایه خانه سی اولدیغی تقدیرجه کیمسه قپوسی اوکنه کلوب عوارض وکورنجی وعزب اقچه سین تقاضی ایلیوب انواع عقوبات واصناف بلیات تکلیف ایلمز (اما اهل ضیعه وعقار دائما محنت و بلا چکوب تشویش وغصه دن خالی دکل وطو بنجه بغدآی اتمکی بیمز حاصلی درویش بومذکوراتله مکلف دکل بو بیتده رفیق مخاطب طوتوب یا فقر وفاقه یعنی فقر جهتندن تشویش وغصه یه راضی اول ویا کندوکی مخاطره ومهلکه یه القایدوب مقتول بیل دینلر رفیق تخصیص بلا مخصص ایلد کلرندن غیری سیاقه وسیاقه ملایم دکل فتأمل * کفت این سخن موافق حال من نکفتی وجواب سوال من نیاوردی نشنیدهٔ که کفته اند هرکه خیانت ورزدد ستش ازحساب بلرزد * موافق حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (جواب سؤالده بویله در (ورزد فعل مضارعدر ورزیدندن برنسنه یی اعتبار ایدوب سعی وکوشش ایلمکه دیرلر (بلرزد باحرف تأکید (لرزد فعل مضارع مفرد غائب (محصول ترکیب) رفیق دیدی بوسوزی بنم حالمه موافق سویلمدك و بنم سؤالمه جواب مطابق ومناسب کتورمدك زیرا بن سکا دعوای استقامت ایده رین وسن بنی اهل خیانت عقوبتیله تخویف وتحذیر ایدرسین ایشتمامش میسین بوضرب مثلی که هرکس که خیانت ایلر الی حسابدن دترر یعنی خیانتی وسفاهتی ظهور ایلردیو خوفندن الی رعشه طوتار * بیت * راستی موجب رضای خداست * کس ندیدم که کم شد ازره راست * راستی یا حرف مصدر

ردشمعی و کافی
ردشمعی

(موجب رضای اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخدایه اضافت لامیه‌در (کس ندید مك مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) استقامت خدانك رضاسنی موجبدر کیمسه‌یی کورمدم طوغری
یولدن ضایع وهالك اولدی یعنی طریق مستقیمه سالك اولان کم اولدغن کورمدك (کم شدك
معناسی یتدی دیمکدر ازدی دیمك دکلدر (پس ضل فعلیله تفسیر ایدنلر ازمش لر * وحکما کفته

ردابن سیدعلی وسروری

اند چهار کس از چهار کس بجان برنجند حرامی از سلطان ودزد از پاسبان وفاسق ازغماز
وروسپی از محتسب وانرا که حساب پاکست ازمحاسبه چه باکست * (محصول ترکیب) وحکما
دیمشلردر درت کیمسه درت کیمسه‌دن جان وکوکلدن انجنورلر (حرامی پادشاهدن زیرا انی آله
کتورنجه یاچنکله بیکدر رویافا زوغه (واوغری پاسباندن زیرا انی طوتان اولدر وحاکمه ایلدوب
سیاست ایتدورن اول (وفاسق غمازدن انجنور زیرا انی صوباشی‌یه طوتدررر (وروسپی محتسبدن
انجنور زیرا محصنه ایسه قتل لازم کلور ودکل ایسه یوز دره معلوم اوله که عجمده مناهی شرعه
متعلق اولان احوال محتسبلر کورر (شارب خمر وزانی وتارك صلوة وبونلردن غیری احوال محتسب
عهدسنده در ومحتسب صلحای وعلمادن اولورمش (واول کیمسه‌نك که حسابی پاکدر محاسبه‌دن
اکانه پاکدر حاصلی بن مستقیم کیمدن نه پروام وار دیمکدر * قطعه * مکن فراخ روی درعمل
اکرخواهی * که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك * فراخ فانك فتحی وکسریله کیك

ردسروری

دیمکدر واسع معناسنه فراخ رورانك فتحیله وصف ترکیبی‌در (رویدن رفتن دن دکل (ویاحرف
مصدردر (درعمل فراخ رونیك ظرفیدر (اکرخواهی مصراع ثانی‌یه مرهوندر (که حرف بیان
وقت رفع لامیه‌در (وقت عزل دیمکدر تویه اضافت مصدرك مفعولنه‌در (باشد فعل مضارع
مفرد غائب بونده اوله دیمکدر (مجال فاعلی (یعنی اسمی اسم مکاندر جولانکاه معناسنه محل
حرکت دیمکدر (دشمنه اضافتی لامیه‌در (تنك طاردیمکدر عربجه ضیق دیرلر (باشد فعلنك
خبریدر (محصول بیت) عملده ایکن فراخ رولك ایلمه یعنی هر ایشده اعتدال الله حرکت ایله
اکرخلقله معامله‌ده واکر تعیین اولنسان خدمتده حاصلی نه کیمسه‌یه تحقیر وتعذیب
اوزره اول ونه خیانت وسقامت ایله دلرسك که عزلك زماننده مجال مقال دشمن تنك
وهنکام تفتیش وتفحصده پای اعتراضی لنك اوله حاصلی منصبده ایکن هر کارك عدالت
واستقامت اوزره اولسون دیمکدر (بیتك معناسی منصبده وعملده اولدیغك حالده حد
اعتدالدن تجاوز ایدوب مسرف ومبذر اولمه دین معنی جهتنده اسراف ایلمش * تو پاك باش

ردسروری

ومدار ای برادر از کس باك * زنند جامهٔ ناپاك کازران برسنك * تو مبتدا وپاك باش خبری
(باش فعل امر مفرد مخاطبدر باشیدندن سن پاك اول دیمکدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطبدر
داریدندن طوتمه دیمکدر (باك باء عربیله ایمنمك دیمکدر بونده خوف معناسنه‌در (جامهٔ ناپاك بیانیه
(کازران کاف عجمیله وزای مضمومه ایله برچر بیجیلره دیرلر بونده مطلقا اثواب یویان مراد در
جامه‌شولر وغیر یلرکبی مفردی کازردر عربجه قصار دیرلر مبالغه صیغه‌سیله (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله یورر ای برادر سن پاك ومستقیم اول یعنی هر ایشده راست رو وپاك
رو اول وهیچ کیمسه‌دن خوف وخشیت ایلمه که طوغری اولانه برکیمسه زبان درازلك ایده‌مز
زیرا ناپاك لباسی کازرلر طاشه اورررلر پاك ایلمك ایچون حاصلی کارند پاك اولان اعدادن
واغیاردن ومکر وحیله‌لردن ازاده وسالمدر امانا پاك وخائن هر کسدن پرواچکر * کفتم حکایت
آن روباه مناسب حال تست که دیدندش کریزان وافتان وخیزان کسی کفتش چه افتست که
موجب چندین مخافتست کفت شنیدمکه شتررا بسخره می کیرند * روباه دلکو وروبه الفك
حذفیله ده لغتدر معلوم اوله که هر کلمه نك که اخرنده الفدن وواو ویادن صکره هاء اصلی

اولسه بوحرفك اثباتی واسقاطی جائزدر مثلا رو باه ورو به ودیه وده وانبوه وانبه دیرلر
فاحفظ (حکایت مبتدا آن مضاف الیه (وروباه مشارالیه (مناسب خبر مبتدا حاله اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر وتویه لامیه‌در (که حرف بیان (دیدند فعل ماضی جمع غائب (شین ضمیر منصوب
متصل معناسنه مفعول اولی (وکریزان کاف عجمك وراء مهمله‌نك کسریله صفت مشبهه‌در
کریزندن دن قاچاغن دیمکدر (افتان دوشکن دیمکدر افتیدندن (خیزان قالقاغن دیمکدر خیزیدندن
بواوج صفت روباهکدر (کریختن (وافتادن وخاستن دن مشتق دین احوال استقاقدن بی بهره

ردابن سیدعلی وسروری

ایمش (کسی یاحرف وحدت (کفتش شین روباهه را جعدر (آفت بلایه دیرلر (که حرف بیان ویا
حرف رابط صفت (موجب چندین اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مخافت مصدر میمی‌در
خوف معناسنه چندینك مشارالیهی (کفت روباه دیدی که حرف بیان (شتررادوه‌یی دیمکدر (باحرف
صله ویاحرف مصاحبت (سخره سین مهمله‌نك ضمی وخاء معجمه‌نك سکونیله اجرتسز
استخدام ایلدکلری مثلانسنه اولاغ اتلری وسائرنسنه که مفت قوللنورلر (می کیرند فعل مضارع
جمع غائب طوترلر دیمکدر (محصول ترکیب) رفیقه دیدمکه اول تلکینك حکایتی که اولنور
سنك حالکه مناسبدر که انی کوردیلر قاچاغن ودوشکن وقالقاغن یعنی دوشه دوره‌سکه
سکه طورمیوب فرار برکیمسه اکا دیدی نه بلادر که بوقدر خوفه سببدر یعنی نه آفت پیدا اولدی
ونه حادثه ظهور ایلدیکه بوقدرخوفه وخشیته واضطراره وفراره باعث اولدی روباه دیدیکه
ایشتدم که دوه‌یی سخره‌یه طوترلر جائزدرکه بنی ده طوته‌لر قورقوسندن دوشه طوره قاچوب

ردسروری

کیدرم سخره لفظی عربی اولدیغنی انکار ایدنی انکار ایده‌رز * کفتند ای سفیه شتررا باتوچه
مناسبتست وترا با اوچه مشابهت * روباهه دیدیلر ای سفیه یعنی ای خفیف العقل شترك
سنکله نه مناسبتی واروسنك اکانه مشابهتك حاصلی ارا کزده ذره دکلی نسبت بوقدرکه
بویله وهم وبیم دوشرسین * کفت خاموش که اکرحسودان بغرض کویند که این شترست
وکرفتار ایم کراغم تخلیص من باشد تاتفتیش حال من کند وتاتریاق ازعراق اورده شود مارکزیده
مرده شود * کراکاف عربینك کسریله اسمدر کیم معناسنه (ورادات تخصیص کیمك دیمکدر
غم تخلیص لامیه (ومنه اضافت مصدرك مفعولنه‌در (تاحرف تعلیل غم تخلیصه قیددر
(تفتیش حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه (تابونده حتی والی معناسنه‌در
(تریاق معروف عراق ایکی‌در بری عراق عربدرکه بغداددر وبری عراق عجم که اصفهاندر
مرحوم ومغفور سلطان سلیمان ایکیسنی بیله بریلده دولاشدیغیچون اول سفره عراقین سفری
دیرلر وبغدادی اول سنه‌ده فتح ایلمشدر (پس معلوم اوله که حضرت شیخك عراقدن مقصودی
ظاهرا بغداددر که اول زمان خلفا پای تختی ایدی وزیاده معمور ایدی (اورده شود کتورلمش
اوله دیمکدر (مارکزیده وصف ترکیبی‌در تقدیری مردم مارکزیده‌در کاف عجمك فتحی
وزانك کسریله لغتده اصح مقدر اما بونده صوقمش معناسنه‌در مارکزیده عربجه ملدوغ
دیرلر زیرا الدغ لامك فتحیله چیان ویلان صوقمغه دیرلر (مرده شود اولمش اولور (محصول ترکیب)
روباه بویله دینه دیدی ایسم اولك که سویلدیککز سوزذائددر اکرحسودلر غرضله
دیه‌لر که بوشتردر وکرفتار کلم یعنی حسودلر سوزینه اعتماد ایدوب بنی جبر وقهر ایله کرفتار
ایدرلرسه بنی قورترمغه کیمك غمی اولور که بنم حالمی تفتیش ایلیه وبنم روباه اولوب شتر
اولمدیغمی بلدره وبنی قورتاره وعراقدن تریاق کتورنجه یلان صوقمش کیمسه اولمش
اولور یعنی اول زمانه توقف ایلمز ایمدی بکاده مصلحت بودرکه کرفتار اولمامغه کوشش
ایلیم والا بن روباهلغم اثبات ایدنجه تمام اولورایشم * وتراهمچنان فضلست ودیانت

اما حسودان در کبند ومدعیان کوشه نشین اکر انچه حسن سیرت تست بخلاف ان تقریر
کنند ودر معرض خطاب پادشاه آیی ومحل عتاب افتی در آن حالت کرا مجال مقالت باشد
مصلحت آن می بینم که ملك قناعت حراست کنی وترك ریاست کویی که عاقلان کفته اند *
(بعض نسخه ده همچنان یرینه همچنین دوشمش یعنی انجلین که بن بیلورم ویا بونجلین
بن بلورم حاصلی بلدیکم کبی (کین کاف عربك فتحیله یوسودیمکدر ونون ودال ادات جمعدر (حسن
سیرت مصدرك فاعلنه اضافتیدر وتسته اضافت لامیه (معرض بونك کبی یرلرده محل معناسنه در
شذوذا (زیرا معرض شول لباسه دیرلر که جاریه یه عاریة صاتمق ایچون کیدررلر که کوزل کورینه
پس معرض میمك کسری وراننك فتحیله مشهوردر اما صحیح میمك فتحی وراننك کسریله در
دین عندی سویلمش (عتاب ازارلمق وقاقق معناسنه در (مقالتده تا اثباتی حالت تاسیچوندر
(ملك قناعت بیانیه در (حراست حفظ معناسنه مصدر در (ترك ریاست مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کویی فعل مضارع مخاطبدر یعنی دلدن وز باندن ریاستی ترك ایلدم دیه سین
حاصلی ریاست هواسندن کلیا کیچه سین (محصول ترکیب) حضرت شیخ رفیقه بیورر
روباه شتر اولدیغی مقرر ومحققدر که هیچ کلامنده ریب یوقدر سنکده انجلین که بن بیلورم
ویا بونجلین که بن بیلورم حقیقت حال فی نفس الامر دیانت وتقواك وفضیلت واستقامتك
کمال مرتبه درهرنه خدمتکه سکا تعیین اولنسه کما ینبغی حقندن کلورسین اما حسودلر پوسوده درلر
یعنی درونلرندن حسد ایدوب ظاهرده سنکله دوست صورتنده معامله ایدرلر ومدعیلر
یعنی سنك واقع اولدیغك خدمتده استقامت وپرهیزك خلافنی دعوی ایدنلر کوشه
نشینلردر یعنی ایصال مضرته قاصد وهفوات وزلات ایرشدرمکه مقید ومترصد اکر اولکه سنك
حسن سیرتکدر اننك خلافنی تقریر ایدرلرسه یعنی اتفاق ایدوب پادشاهه سنك استقامتکی
سقامت وصداقتکی خیانت تقریر وبیان ایدرلرسه وپادشاهك معرض خطابنه کله سین
ومحل عتابنه دوشه سین یعنی مقهور ومعاتب اوله سین اول حالده سنك حقکده معقول
ومقبول سوز سویلمکه کیمك قدرتی وطاقتی اولور (پس مصلحت انی کورورم که ملك قناعتی
حفظ وحراست ایلیه سین تا کیم دشمنان بدخواهان سکا هیچ بر وجهله طعن وتعرضه ظفر
بولمیه لر ودخی ترك ریاستی وجاه ومنصبی وهوا وارزوسنی کوکلکدن کلیا قلع وقمع ایدوب
اخراج ایلیه سین که عقلا وحکما بیورمشلر * بیت * بدریا در منافع بی شمارست * اکرخواهی
سلامت در کنارست * بدریا باحرف ظرف (دریاد کز (دربا متضمن اولدیغی ظرفیت
معناسنی تاکید ایدر (منافع جمع منفعت فوائد دیمکدر (بی شمار بی حساب معناسنه در (خواهی
فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط دیلرسك دیمکدر (سلامت مفعولی (در حرف ظرف
(کنار معروف سین وتا ادات خبردر (کنارست جزای شرطدر (محصول بیت) دریاده
منافع وفوائد بیحد وبی شماردر اما اکر سلامت وعافیت استرسك کنارده در یعنی
سلاطین خدمتی دریا سفرینه بکزر هم نفع جلیل وهم خطر عظیمی وار (در حرف صله در
دین معناسنه واصل دکلش ویا زائددر دینن کذلك * رفیق این سخن بشنید بهم برآمد وروی
درهم کشید وسخنهای رنجش آمیز کفتن کرفت که این چه عقل وکفایتست وفهم ودرایت
وقول حکما درست آمد که کفته اند دوستان در زندان بکار آیند که برسفره همه دشمنان دوست
نمایند * بعض نسخه ده رفیق چون این سخن بشنید واقعدر (این سخن دن مرادر وباه قصه سیدر اه
بیتله بیله (بهم برآمد منقبض ومکدر اولدی دیمکدر (وروی درهم کشید دخی یوزونی بورتردی
یعنی عبوس الوجه اولدی حاصلی غضبه کلدی (وسخنهای رنجش آمیز بیانیه در (رنجش آمیز

رد کافی

رد ابن سید علی

ردشمعی

وصف

وصف ترکیبیدر رنجش قرشدریجی یعنی درد والم ویریجی (کفتن کرفت سویلمك طوتدی یعنی
سویلمکه باشلدی (که حرف رابط مقول وقونك (کفایت عقلك عطف تفسیری واقع اولمش
نتکه خواجه حافظ کفایتله عقلدن تعبیر ایلمش (مصراع) جانا کدام سنك دل بی کفایتست)
بی عقل وبی ادراك دیمکدر (پس خواجه نك بو بیتنده کی عقلی کفایته اضافت ایلین بی کفایت ایمش
(بیت) من وانکار شراب این چه حکایت باشد)(غالبا این قدرم عقل وکفایت باشد)
(درایت ادراك معناسنه در (درست دالك وراننك ضمه لریله وسکون سین ایله لفظ مشترکدر
کرچکله بتون بیننده بونده کرچك دیمکدر صحیح معناسنه اکرچه عرب بتونه ده صحیح دیر
(دوستان درزندان بکار آیند تقدیری دوستان آنانند که درزندان بکارآیند (که حرف تعلیل
(بر حرف استعلا (سفره معروف (همه جمله دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق چونکه بندن
مذکور کلامی استماع ایلدی منقبض ومکدر اولدی ویوزین بورشدردی یعنی عبوس الوجه
اولدی دخی خاطر پریش ورنجش آمیز کلمات سویلمکه باشلدیکه بونه عقل وادراکدر
ونه فهم وفراستدر وحکما وعقلا قولی کرچك کلمشدر که دیمشلر دوست انلردر که دوسته
زندانده بولنه لر یعنی بوك دمنده وفلاکت زماننده دوست ایچون سعی جمیل وکوشش جزیل
ایلیه لر حاصلی دوست اولدر که کشینك باشنه ایش دوشدکده اوسنده دونه (زیرا سفره ونعمت
اوسننده ومنصب ودولت وقتنده جمیع دشمنلر دوست شکلنده کورینورلر ومحبت ومودت
اظهار ایدوب تقرب کوسترلر * قطعه * دوست مشمار انکه درنعمت زند * لاف یاری وبرادر
خواندکی * مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی عد ایلمه شماریدندن شمردندن دکل
(دوست مفعول اولی (وان برا تقدیریله مفعول ثانیسی ازا تقدیرنده (که حرف رابط صفت
(درنعمت زند مصراع ثانی یه مرهوندر (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زدندن (لاف یاری
بیانیه (ویا حرف مصدر (برادر یاری یه معطوف (برادر خواندکی روزمره لرنده قرداش اوقوشمق
معناسنه در کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (محصول بیت) دوست عد ایلمه اول کیمسه یی که
خوان ونعمت وجاه ودولت زماننده دوستلق ویارلق لافنی وقرداش اوقوشمق چکه سنی اوره
(یعنی سنکله قرداش اوقوشه وقرداشکم دیو لاف اوره انی کرچکدن دوست بیله * دوست
آن دانم که کیرد دست دوست * در پریشان حالی ودرماندکی * دانم فعل مضارع مفرد متکلم
دانیدندن بیلورم دیمکدر (دوست مفعول اولی (وآن برا تقدیریله مفعول ثانیسی (که حرف بیان
(کیرد فعل مضارعدر مفرد غائب دوته دیمکدر (دست مفعولی دوسته اضافتی لامیه در (در
حرف ظرف کیرده متعلق (پریشان حال وصف ترکیبی (ویا حرف مصدر (واو حرف عطف
(درمانده عاجز دیمکدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویا حرف مصدر (محصول بیت)
کرچکدن صادق دوست اول کیمسه یی بیلورمکه پریشانلق دمنده وبیچارهلك واضطراب
زماننده دوسته یار ویاور اولوب دستکیر اوله * دیدمکه متغیر می شود ونصیحت من بغرض میشنود
بنزدیك صاحب دیوان رفتم بسابقهٔ معرفتی که میان مابود صورت حالش بکفتم تا بکاری
مختصرش نصب کردند * میشنود فعل مضارع مفرد غائب ایشیدر دیمکدر شنویدندن (با
حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند دیمکدر (صاحبه اضافتی لامیه (وصاحبك دیوانه ده
بویله در (صاحب دیواندن وزیر مرادر (بسابقه با حرف سبب (رفتم فعلنه متعلق تقدیری
رفتم بسبب معرفت سابقه در برمضاف تقدیریله صکره حذف ایدوب مثلیله بیان ایلدیلر
(بسابقه یه همزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (معرفتی یاسی حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (میان ما لامیه (صورت حال لامیه (وشین رفیقه راجعدر (تا حرف تعلیل (بکاری

رد بعض

ردابن سیدعلی وسروری

(باحرف صله (ویا حرف وحدت (مختصر بونده جزؤی دیمکدر (محصول ترکیب) کوردمکه رفیق
سوزمدن متغیر و بی حضور اولور و بنم اکا نصیحت و پندمی کوش رضا ایله استماع ایلیوب غرض ایله
ایشیدر بالضروری وزیریانـه واردم بر اشنالق سابقه سی سببیله که ما بینمزده وار ایدی
جواب سؤال مقدر در سؤال کلدیدیکه اهل الله اهل دنیا یانه وارغان دکلدر یاسن نیچون واردك
جواب بسابقـهٔ اه وزیره صورت حالنی وخصوص آمالنی تقریر ایلدم وقابلیت واهلیتنی بیان
ایلدم تا انی برجزؤی ایشه وخدمته نصب وتعیین ایلدیلر حاصلی بنم شفاعت وشـهادتم
سببـله وزیر انك حقنده حسن اعتقاد ایدوب بر مختصر مصلحت اوزرینه انی نصب ایلدی
* چنـد روز برین برآمد لطف طبعش بدیدند وحسن تدبیرش راپسندیدند کارش از ان
درگذشت وبمرتبهٔ برتر ازان متمکن گشت وهمچنین نجم سعادتش در ترقی بود تا باوج ارادت رسید
ومقرب حضرت سلطان شد ومشار الیه بالبنان ومعتمد علیه عنـد الاعیان بر سلامت حالش
شاد مانی کردم وگفتم * محصول ترکیب برنیجه کون بو حال اوزره کلدی وکچدی (یعنی مذکور
کار مختصر خدمتده برقاچ کون مرور ایلدی لطف طبعنی ولیاقت واستعدادنی کوردیلر
وحسن تدبیرنی پسند ایلدیلر ایشی یعنی حالی وشانی ومنصب وجاهی اولکی مرتبه دن کچدی
واولکی مرتبه دن یوجه رك برمرتبه ده متمکن وثابت اولدی بو نجلین نجم سـعادتی ترقیده
اولدی تاکیم اوج ارادتنه یعنی استیوب دلدیکی مرتبه لرك اعلاسنه وکوکلی دلدیکی مناصبك
غایت ونهایتنه ایرشدی وپادشاهك مقرب ومقبولی اولدی دخی مشار الیه بالبنان اولدی یعنی
برمغله کوستریلور اولدی حاصلی انکشت نمای عالم اولدی (بنان ذکر ایدوب انکشت
اراده ایلمك مجاز مرسل قبیلندندر (یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله زیرا بنان پرمق اوجنه
دیرلر دخی رفیق اکابر واعیان ناس قتنده معتمد علیه اولدی یعنی ارکان دولت واعیان سلطنت
یانده موثوق به ومرجع الیه اولدی بناندن واعیاندن صکره برشدتقدیر اولمق کرك فتأمل (بویله
اولنجه سلامت حالنه شاد مانلق ایلدم ودیدم * بیت * ز کار بسته میندیش ودل شکسته مدار *
که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکیست * کار بسته بیانیه (میندیش فعل نهی مفرد مخـاطب
اندیشه وغم چکمه دیمکدر (ودل تقدیری دلت رادر (شکسته صنق دیمکدر (مدار فعـل نهی
مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (دل مفعول اولی (وشکسته ثانیسی که حرف تعلیـل (آب چشمه
لامیه در (وحیوانه اضافتی بیانیه در (یانك سکونی ضرورت وزن ایچوندر (درون ایچ وایچرو
دیمکدر تاریکه اضافتی لامیه در (تاریك قرا کو ویاله قرا کولق دیمکدر یعنی یا حرف مصدردر
وسین وتا ادات خـبر (محصول بیت) بغلنمش ایشدن بحضور اولوب غم چکمه یعنی حصول
مرامك برقاچ کون تعقدهٔ تأخیره دوشوب بزمان روزکار ال ویرمیوب صعوبت حال وعکس رجا
وآمال کوستردیسه غم چکمه وکوکلکی شکسته طوتمه حاصلی منکسر البال اولمه زیرا آب چشمهٔ
حیوان قرا کولق ایچنـده در یعنی حضرت حضر قرا کولق زحمتنی ومشقتنی بیلکه ظلمنده کم
اولمق خوفنی چکمینجه آب حیات نصیب اولمدی ایمدی سنده ای رفیق روزکارك برمقدار
شدت فقر وفاقه سین چکدك عاقبت دولت عظیم ونعمت جسیمه واصل اولدك مذکور بیتی
عمومه صرف ایلمکده قابلدر * بیت * الا لاتحزنن اخا البلیه * فللرحمان الطاف خفیه * الاحرف
استفتاح ویا حرف تنبیه (لاحرف نهی (لاتحزنن فعل نهی مفرد مخاطب مؤکد بالنون الثقیله در
علم باندن البته محزون ومغموم اولمه دیمکدر (اخا معمدر اسماء ستهدن مضاف اولدقده نصبی
الفله اولور بونده منادای مضاف واقعدر تقدیری یا اخا البلیه بانك فتحی ولامك کسریله
بلا معنـاسنه در اخا البلیه صاحب البلیـه دیمکدر حاصلی بلایه ملازم وملابس دیمکدر ر

یانك اسکانیله حیوان تلفظی
حسب القـاعده یانك الفه
ابدالندن تحفظه مبنی دراشبو
حیوان جولان کبی حرکهٔ
لفظی مسمـاسنك حرکه سنه
تنبیهی اشعار ایچوندر خلاصه
یانك سکونی دخی لغتدر
للطابع

تنکه جنکه ممـارس اولانه اخو الحرب دیرلر اب واملهده بویله دیرلر مثـلا ابو الاخبار وام
الاخبـار دیرلر (فاحرف تعلیل (ولام اولی حرف جر برفعـل عامه متعلق (ولام ثانیه حرف
تعریفدر که همزه سی وصلله ساقطا ولمشدر بونك کبی یرلرده رحماندن مراد خدادر وبوصفت
خدای تعالی حضرتندن غیری یه اطلاق اولنماز فاحفظ جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع
مقدم خبر (والطاف لطفك جمعی لفظا مرفوع مؤخر مبتدا (خفیه صفت الطافدر ضرورت
وزن ایچون اخری ساکن اولوب اعرابی تقدیری اولور (معلوم اوله که کتب تعلیمیه ده رحمان
الفله یازلق کرك (محصول بیت) بو بیتك مضمونی بیت سابقك مضمونـنه مناسب وملایمدر
بیورر که ای بلا قرداشی (یعنی بلا وجفـای روزکاره مبتلا کیمسه البته محزون اولمه زیرا
خدای تعالینك مخفی لطف وعنایتلری واردر یعنی سز مدیکك یردن برباب سـعادت ودولت
فتح اولور حاصلی جفایه صبر ایدن ایرر وفایه * بیت * منشین ترش از گردش ایام که صبر * تلخست
ولیکن بر شیرین دارد * منشین فعل نهی مفرد مخاطب نشینیدندن نشسـتدن دکل (ترش تانك
وزانك ضمه لریله اکشی دیمکدر رانك سکونیله ده لغتدر (تقدیری ترش رویدر ضرورت وزن
ایچون حذف اولندی (گردش کافك عجمك فتحیله ورانك سکونیله اسم مصدر در (گردیدندن
دونش دیمکدر معلوم اوله که اسم مصدر شینك ماقبلی مکسور اولور جمع زمانده (ایامه اضافتی
لامیه در (که حرف تعلیـل (صبر بانك سکونیله مبتدا ومصراع ثانی یه مرهون معناسی بونده
ایهام طریقیله مذکوردر زیرا بانك کسریله صبر دیدکلری اوتکده کاهی باسنی ساکن ایدرلر
(تلخست خبر مبتدادر (بر بونده میوه در یمش معناسنه (شیرینه اضافتی بیانیه در (دارد فعـل
مضارع مفرد غائب طوتر یعنی بر شیرینی وار دیمکدر فاعلی صبره راجع ضمیردر (محصول بیت)
گردش ایام وتصاریف روزکار وتقالیب احوالدن ترش روی وعبوس الوجـه اوتورمه یعنی
دور وسیر فلك کج رفتاردن منقبض ومنفعل اولمه صابر اول زیرا که محنت وشدت روزکاره صبر
ایتمك کرچه صعب ودشواردر ولیکن آخر الامر فائده سی ظاهر وثمره سی لایح اولوب عسر یسره
وغموم وهموم سرور وحبوره مبدل اولمسی مقرردر تنکه مذکور نبات ذائقه ده اجیدر اما منفعتی
چوقدر اجیلغنه تحمل ایلین (کل مر دواء حسبنجه علاج پذیر اولور بو بیتك مضموننده بیتین
سابقینـه مناسب وملایمدر * دران مدت مرا باجمع یاران اتفاق سفر مکه افتاد چون از زیارت
مکه باز آمدم دومنزلم استقبال کرد ظاهر حالش رادیدم پریشان ودرهیأت درویشان گفتم حال
چیست گفت چنانکه تو گفتی طائفهٔ حسد بردند وبخیانتم منسوب کردند وملك در کشف حقیقت
آن استقصا نفرمود ویاران قدیم ودوستان رحیم از کلمهٔ حق خاموش شـدند وصحبت دیرینه
فراموش کردند * دران مدت یعنی رفیق مرتبهٔ علیایه واصل اولدیغی مدت (مرا بکا دیمکدر
(با مع معناسنه (جمع یاران لامیه (اتفاق سکون قافله اتفاقا معناسنه (سفر مکه لامیه (افتـاد
دوشدی یعنی واقـع اولدی (دومنزلم استقبال کردمیم معنـاده استقباله مقیدر (هیأت بونده
صورت معناسنه در (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل طـائفه مبتدا (حسد بردند
خـبری حسد ایلدیلر یعنی حسد ایلدیلر دیمکدر (بخیانت باحرف صله (میم معناده منسوبه
مقیدر (کشف حقیقت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (وآنه اضافت لامیه اشارتدر (خیـانته
منسوبه (یعنی نسبت خیانتك حقیقتنی کشف خصوصنده (استقصا برنسنه یی حقیقتیله تفتیش
ایدوب بیلمکه دیرلر (نفرمود بیورمدی یعنی بنی حقیقتله تفتیش ایلمـدی (یاران قدیم بیانیه در
(دوستان رحیمده بویله در بعض نسخه ده رحیم یرینه حمیم واقعدر (کلمهٔ حقدن مراد حق سوزدر
(صحبت دیرینه بیانیه (فراموش کردند اونتدیلر (محصول ترکیب) اول زمانکه رفیق پایهٔ علیایه

مطلب
ردسروری
مطلب

واصل اولدی (بکا بر بلوك یاراننه اتفاقا مکه یه سفر واقع اولدی چونکه مکه زیارتندن بنه
کلدم ایکی منزل مقداری بنی قرشولدی (ظاهر حالی پریشان وفقرا شکلنده ودرویشان
صورتنده کوردم اکا دیدمکه حال ندرو بو صورته کیرمنك سببی نه (دیدیکه سن دیدیکك کبی بر بلوك
اصحاب حسد و ارباب غرض بکا حسد ایدوب خصومت ایلدیلر وبنی خیانتله متهم ایتدیلر
وپادشاه دخی اول خصوصده وکشف حقیقتده تفتیش وتفحص بیورمدی تا کیم محسود اولوب
استقامتم اکا معلوم اولیدی دخی نیجه زماندن بری یاران مشفق ومهربان کچینن احباب حقیقت
حاله واصل ایکن حق سوزی سویلمکدن خاموش اولوب سکوت ایلدیلر واسکی صحبت
واختلاطی فراموش ایلدیلر * قطعه * بصنع خدا چون کسی اوفتاد * همه عالمش پای
برسر نهند * باحرف مصاحبت (صنع خدا لامیه امر خدا دیمکدر (چون ادات تعلیل (کسی
باحرف وحدت (اوفتاد واو ایله دوشدی یعنی منصبدن ودولتدن دوشدی حاصلی دوشه
ویادوشسه دیمکدر (عالمش ضمیری کسی یه راجعدر (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر
(پای مفعول صریحی (وبرسر غیر صریحی (محصول بیت) الله امریله برکیمسه که دولتدن ومنصبدن
دوشسه جمیع عالم ایاغنی باشی اوزره قور یعنی هر کشی انی چیکنر حاصلی هر کس قادر اولدیغی
دکلی انی پایمال ایدر قدیم نسخه لرده بو بیت بو یله واقعدر لیکن اکثر شراح بونی یازمش * نبینی که
پیش خداوند جاه * ستایش کنان دست بر برنهند * نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام
انکاری بی متضمن کورمزمیسین یعنی کوررسین (که حرف بیان (پیش خداوند جاه اضافتلری لامیه لردر
منصب صاحبنك اوکنده دیمکدر (ستایش اسم مصدر در ستایندن اوکش دیمکدر (کنان الف ونون
جائزدر که ادات جمع اوله یعنی ستایش کن وصف ترکیبی اوله وستایش کنان جمعی وجائزدر که
ادات صفت اوله ستایش ایدرك معناسنه (دست نهندك مفعول (صریحی وبر غیر صریحی اولکی
بر حرف استعلا ایکنجی سینه معناسنه در (محصول بیت) کورمزمیسین که خداوند جاه ومنصب
اوکنده ستایش ایدیجیلر ویا ستایش ایدرك الن کوکسی اوزره قورلر (حاصلی خلق عالم یاربجك
الله دیه رك قرشوسنده ایاق اوزره طروب اللرین کوکسنه قورلر * چو بینند کاقبال دستش کرفت *
ستایش کنان دست بر برنهند * چو ادات تعلیل (بینند فعل مضارع جمع غائب بینیدندن
(که حرف بیان (اقبال دولت دیمکدر مبتدا واقعدر (دستش کرفتك مقدم مفعولی وخبر مبتدادر
(شین کسی یه راجعدر (محصول بیت) چونکه کوره لر که دولت واقبال وبخت وسعادت
اکامعین ویاور اوله (یعنی شویلکه کوره لر که جاه ومنصب وعزت ورفعت صاحبی اوله ستایش
ایدرك اللرین سینه لری اوزره قورلر (بو بیت مذکور نسخه ده بو یله واقعدر * بیت * وکر روزکارش
در آرد زپای * همه عالمش پای برسر نهند * روز کارش شین ضمیر خداوند جاهه راجعدر (در آرد (در
حرف تأکید آرد فعل مضارع مفرد غائبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتوره دیمکدر
(زپای آرده متعلقدر ایاقدن کتورمکدن مراد تحقیر وتذلیل در (محصول بیت) واکر خداوند جاهی
روزکار ایقدن ییقارسه یعنی منصبدن دوشروب ذلیل وحقیر ایدرسه جمیع عالم تحقیرا باشنه
آیق قورلر یعنی پایمال ایدر * فی الجمله بانواع عقوبت کرفتار بودم تادرین هفته که مژده
سلامتی حجاج برسید از بند کرانم خلاص کردند وملك موروثم خاص * فی الجمله حاصل کلام
(باحرف صله (انواع نوعك جمعیدر درلی درلی دیمکدر (عقوبته اضافتی لامیه (کرفتار
اصلنده وصف ترکیبی دروتده مبتلا دیمکدر (بودم جائزدر که فعل ماضی متکلم وحده اوله
اولدم معناسنه وجائزدر که ادات زمانیه اوله ایدم معناسنه ولکل وجهة (تا انتهاء غایت ایچوندر
الی معناسنه (درین هفته بو هفته ده (که حرف رابط (صفت (مژده مثلث وهمزه اضافت

ایچون

مطلب
ایچون کلمشدر که لامیه در (سلامتی یا حرف مصدر مصادر عربیه یاء مصدر لاحق اولمق جائزدر
اما کندی مصدرلرینه لحوقی شایع دکل (زیرا عرب مصدرلری حکم جامدده دریانلرنده
مطلب
ومصدریتی ظاهر وروشن دکل (حجاجه اضافتی لامیه در (حجاج حاجی جمعیدر اصلی حاجج
ایدی مضاعفدر نصر بابندن (پس ایکنجی جیمی ماقبلی مکسور اولوب طرفده اولدیغیچون
یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی (برسید ایرشدی دیمکدر (بند کران یله نیه میم معناده خلاصه
مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه بنی خلاص ایلدیلر دیمکدر (وملك میمك کسریله
بونده مال واسباب یعنی متملکات معناسنه در (موروثم اضافتی بیانیه در یعنی ارثله انتقال ایلین ملکم
دیمکدر خاص ایلدیلر بونده بر کردند تقدیر اولنور (محصول ترکیب) حاصلی کلام انواع شکنجه یه
مبتلا اولدم تا بو هفته ده که حجاجك سلامتی مژده سی شهریمزه کلدی وایرشدی آغر قید وبنددن
بنی اطلاق ایلدیلر وملك موروثم یعنی اولدن ارثله انتقال ایلین مال وملکمی غصب ایدوب
ظلمله المدن آلدیلر ومال میری یه خاص ایدوب ضبط ایلدیلر حاصلی ما ملکم ویرمکله باشمی
کوجیله قورتردم * کفتم ان نوبت اشارت من قبول نکردی که عمل پادشاه چون سفر دریاست
سودمند وخطرناك یا کنج برکیری یادر طلسم بمیری * اشارت من لامیه یعنی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر نکردینك اشارت مفعول اولی (وقبول مفعول ثانیسی اشارتمی قبول ایلمدك
دیمکدر (که حرف بیان (عمل پادشاه لامیه در یعنی خدمت پادشاه (چون ادات تشبیه (سفردریا
لامیه (سودمند سود فائده (ومند ادات نسبت فائده لی دیمکدر (خطر بونك کبی برلرده خوف
معناسنه در (وناك ادات نسبت زهرناك زهرلی دیمکدر (یا کنج برکیری یعنی یا مال صاحبی اولورسین
برکیری فعل مضارع مخاطبدر کیریدندن قالدررسین دیمکدر تحصیلدن عبارتدر (یادر طلسم بمیری
طلسم دفینه یی حفظ ایلین شکل بمیری باحرف تأکید (میری فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین
دیمکدر حضرت شیخ سفر دریایی پادشاهك خدمتنه مشبه به ایدر فائده ده وخطرده
(محصول ترکیب) پادشاه خدمتنه طالب اولدیغك وقت بنم رمز واشارتمله نصیح وپندیمی
سمع قبول ایله استماع ایدوب قبول ایلمدك زیرا بنم کلامم سکا بو یله اولاجغك اشارت ایلمش ایدیکه
پادشاه خدمتی دریا سفری کبیدر هم فائده لی وهم قورقنج یا وافر مال قالدررسین یعنی
تحصیل ایدرسین ویا طلسمده اولورسین مراد قصه دن حصه درکرچکدن حاصلی کاه اولور که
برکیمسه دریا سفرین ایدوب مال فراوان تحصیل ایدر وکاه اولور که کمیسی پاره لنوب غرق اولور
پادشاه خدمتیده بو یله در کاه اولور که برکیمسه اعلی مناصبه واصل اولوب کلی خزینه یه مالك اولور
وکاه اولور که پادشاه غضبنه مظهر وشوب باشدن چقار (پس یادر طلسم بمیری دیمکدن
مرادی بو ایکی معنادر (یعنی کمیسی پاره لنوب غرق اولمق وپادشاه خشمنه مظهر وشوب
ردشمعی و کافی
هلاك اولمقدر (حقیقتده طلسمده اولمك دکلدر بعضیلر ظن ایلدکلری کبی * بیت * بازر
بهر دو دست کند خواجه در کنار * یا موج روزی افکندش مرده بر کنار * یا عربیده اما ابتدائیه
معناسنه در (بهر باحرف مصاحبت (وهر ادات تأکید تقدیری بدو دست در (کند فعل مضارع
مفرد غائب ایلر دیمکدر (خواجه فاعلی مراد سفر دریا ایلین کیمسه در بازرکان اولسون غیری
اولسون لیکن مقصود تجارتدر (در کنار لغتده قوجقدر اما بونده کندی یه ضم ایدوب احاطه دن
کنایتدر حاصلی مالك اولور دیمکدر (یا حرف عطف مابعدنی زره عطف ایدر (موج دکز
طالازی (روزی یا حرف وحدت (افکند همزه نك وکاف عربینك ونونك فتحیله وفانك سکونیله
فعل مضارع مفرد غائبدر براغور دیمکدر (مرده اولی یعنی میت (برکار بر حرف صله (کنار قرا
معناسنه در (محصول بیت) دریا سفرین اختیار ایلین خواجه یا صاغ وسالم سفردن مال

فرآوان تحصیل ایدوب کلور یعنی دولتی مساعد اولوب دریادن ساحل نجاته دوشوب
مال فراوان صاحبی اولور ویا برکون موج انی اولی یعنی میت کناره براغور حاصلی طلاز
بونی سوره سوره کناره اتار نتکه صورلك حالی بویله در یعنی سفر دریا کاه سودمند وکاه
زیانکاردر خواجه دن کشیله تعبیر ایلینی وجه ایلمش * مصلحت ندیدم ازین بیش ریش درونش ردشمعی
خراشیدن ونمك پاشیدن * بیش زیاده معناسنه در (ریش یاره در درونه اضافتی لامیه در
(درونش شین رفیقه راجعدر (خراشیدن خانك کسریله مصدردر طرملامق (نمك توزدر
(پاشیدن بانك جیمله صاچوق دیمکدر یعنی سرپمك (محصول ترکیب) مصلحت ومعقول کورمدم
ذکر ایلدیکم نثر ونظم مضمونندن زیاده کلا مله ولسان ازارله درونی ریشنی خراش ایدوب
یعنی یورکی دردنی تازه لیوب یارەسنه توز سرپمکی (ریش درونی خراش ایلمکدن مراد دردن تازه لمکدر
* بدین دو بیت اختصار کردم وکفتم * بو ایکی بیتله کلامی مختصر قلدم ودیدم * قطعه *
ندآنستی که بینی بندبرپای * چو در کوشت نیامد پند مردم * ندانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب
استفهام انکاری یی متضمن بیلمزمیدك یعنی بلوردك (كه حرف بیان (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کوررسین دیمکدر (بند بونده دوشق در یعنی بوقاغی (بر بونده ادات ظرفدر (چو ادات
تعلیل (ودر حرف صله (کوش کاف عجمك ضمیله قولق دیمکدر عربجه اذن دیرز همزه نك
وذالك ضمی ونونك سکونیله (تا ضمیر خطابدر رفیقه (نیامد کلمدی مراد کیرمدی دیمکدر (پند مردم
لامیه در مرد مله حضرت شیخ نفسندن کنایت بیورمش (محصول بیت) ایا عکده بوقاغی
کورجکك بیلمز میدی چونکه مردمك نصیحتی قولاغکه کیرمدی یعنی خلقك نصیحتی
قولغکه کیرمدیکندن بویله اولاجغك بیلمز میدی یعنی بیلدك ایدی امامقید اولمادك استفهام
انکاری بومقامده انکار واقع ایچوندر نیچون بیلمدك دیمکدر دیین عندی سویلمش زیرا انکار واقع رد کافی
مراد اولان یرده بجر لفظیله استعمال اولنور عربیده لم حرفیله مستعمل الدیغی کبی اما استفهام
بونك کبی یرده اوقویشدن چقار قرینه ایله نتکه تتبع ایدنه معلوم در فند برجانب عربیده لفظ
اذا شرط ایچون وظرفیت ایچون اولدیغی کبی فارسیده دخی چون لفظی شرط ایچون وظرفیت
ایچون اولمق جائزدر وبو محلده ظرفیت معناسی انسبدر دیین ایکی لفظك تحقیقنده اصابت رد کافی
ایلمامش زیرا اذا معنای شرطه دلالتی ضمیدر وضعی معنای ظرفیت ایچوندر وچون لفظی ادات
تعلیدر نه شرطه دلالت ایدر ونه ظرفیته فتأمل * دیکره کرند اری طاقت نیش * مکن
انکشت در سوراخ کزدم * دیکره (ره راهدن مخففدر بر یول دخی یعنی بر کره دخی دیمکدر
معنی جهتنده مصراع ثانی یه مصروفدر (ند اری فعل نفی حال مفرد مخاطب فعل شرط
اکر طوتمازسك دیمکدر (طاقت نیش مصدرك مفعولنه اضافتی در (نیش نونك کسریله عقربك
واریلك وسائر لادغ حیواناتك صوقدیغی عضوه دیرلر که ترکیجه اکنه دیرلر (انکشت همزه نك فتحی
وکاف عجمك ضمیله برمغه دیرلر (سوراخ سینك ضمی وخای معجمه ایله دلکدر عرب بخش دیر
بانك ضمی وخای معجمه نك سکونیله ثقب ده دیر ثاء مثلثه وسکون قافله (کزدم کاف عربك فتحی
وزانك سکونی ودال مهمله نانك ضمیله عقرب دیمکدر (محصول بیت) بردخی اکر نیشه
طاقت وقدرت طوتمازسك یعنی سنی زهرلی حیوان صوقدیغنه تحملك یوغیسه پرمغکی
عقرب دلکنه ایله یعنی صوقمه زیرا البته صوقاجق اولماز حاصلی خاصه سیدر که انی ترك ایلمز
ایمدی سنده سلاطین وحکام جفاسنه تحمل ایده مزسك بردخی انلرینه اوغرامه که برکره دادینی
کوردك بردخی تجربه یه احتیاج قالمادی (نیش دخی صوقدی معناسنه در دیین عندی سویلمش ردشمعی
* حکایت * تنی چند در صحبت من بودند ظاهر حال ایشان بصلاح اراسته * تندن مراد

شخصدر

شخصدر (یا حرف وحدت (چندنیچه دیمکدر (تنی چند بر نیچه تن معناسنه در (صحبت من لامیه در
بعض نسخه ده من یرینه مادوشمش بزم صحبتمزده دیمکدر (بودند ادات زمانیه جمعیدر ایدیلر
دیمکدر (ظاهر حال اسم فاعلك فاعلنه اضافتیدر (وایشانه اضافت لامیه در بصلاح با حرف
مصاحبت اراسته یه متعلق اراسته اسم مفعولدر بزنمش دیمکدر (محصول ترکیب) درویشاندن
برنیچه کیمسه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی مریدلرم ایدیلر ظاهر حاللری صلاحله بزنمشدی حاصلی
اهل صلاح وتقوی ایدیلر اراسته دن صکره بود تقدیر اولنور * یکی از بزرکان در حق این طائفه
حسن ظن بلیغ داشت وادراری معین کرده بود * حسن ظن بلیغ حسن ظن مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وبلیغه اضافت بیانیه در (داشت حکایت حال ماضی در طوتردی دیمکدر وارلقدن
عبارتدر (ادرار کسر همزه ایله افعال بابندن وظیفه معناسنه در (ویا حرف وحدت (کرده بودك
مفعول اولی (ومعین مفعول ثانیسی زیرا کرده ده جعل وتصییر معناسی ملحوظدر (بود ادات زمانیه
(محصول ترکیب) اکابردن بریسی بو طائفه نك حقنده مبالغه ایله کوزل ظن طوتردی یعنی بونلرك
حقنده زیاده کوزل ظنی وارایدی زیرا ظاهرلری صلاح وتقوی ایله پیراسته ایدی وبونلره
حاللرینه کوره بر مقدار وظیفه تعیین ایلمش ایدی * مکر یکی ازیشان حرکتی کرد نا مناسب حال
درویشان ظن آن شخص فاسد شد وبازار اینان کاسد * مکر بونده کانه معناسنه در (حرکتی
(یا حرف وحدت (نا حرف توصیف نفی (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ودرویشانه
لامیه (ظن آن لامیه ومبتدا (وشخص مشار الیهی (فاسد شد خبر مبتدا وجمله اسمیه جواب
شرط محذوف (بازار اینان لامیه ومبتدا وکاسد خبری وجمله اسمیه سابقه یه معطوف وبرشد
مقدر در نتکه مکررا اشارت اولندی کاسد شد دیمکدن مراد اول صاحب دولتك حسن التفاتندن
دوشدیلر ووظیفه لری قطع اولدی وحاللری مکدر اولدی (محصول ترکیب) مکر بنم صحبتمده
اولانلرك بریسندن درویشلر حالنه نامناسب بر حرکت صادر اولدی حاصلی بر مخالف ایش
اشلدی پس بونلرك حقنده اول شخصك ظنی فاسد اولدی وبو فساد سببیله بودرویشلرك بازاری
کساده دوشدی یعنی اول صاحب دولتك حسن التفاتندن دور وادرار معیندن مهجور اولدیلر
* خواستم تا بطریق کفاف یاران را مستخلص کنم * خواستم فعل ماضی متکلم واحد (تا حرف
تعلیل (باحرف مصاحبت (طریقی یا حرف وحدت (کفاف کافك فتحیله آزق ورزق معناسنه در
یارانه اضافتی لامیه در (ورا ادات تخصیص (کنمك کفاف مفعول اولی ومستخلص ثانیسی مستخلص
اسم مفعولدر استفعال بابندن (محصول ترکیب) دیلدم تا بر طریقله مذکور فقرانك کفافنی تخلیص ایلیم
یعنی برتدبیر وتدارك ایدوب اول صاحب دولته فقرانك وظیفه لرین ینه تعیین ایتدرم * آهنك خدمتش
کردم دربانم رها نکرد وجفا کرد معذورش داشتم بحکم آن که کفته اند * آهنك بونده قصد
معناسنه در خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (وکردمك مقدم مفعولیدر (دربان قپوجی زیرا در
قپودر (وبان ادات فاعل جی معناسنه در (میم معناده (نکردك مفعول اولی (ورها مفعول ثانیسی
ودربان مبتدا ونکرد خبری (نکرد رها ایلدی (یعنی صالیو یرمدی وجفا ایلدی (معذورش شین دربانه
راجعدر (محصول ترکیب) اول دولتلینك خدمتنه وارمق قصد ایلدم یعنی ملاقات مراد ایلدم
قپوسنه واردقده بواب ایچری کرمکه اجازت ورخصت ویرمدی وبکا جفاده ایلدی نتکه
بو کلابك عادتلریدر امانی معذور طوتدم زیرا بر بلوك مسلمانك مصلحتنه خیر نیتله زحمت اختیار
ایدوب وارمش ایدم پس بو جهتدن هیچ بیحضور اولمادم وبواب ناساز کارك غلظتنی معذور
طوتدم اول معنایله واول سببله که عقلا وعلما بو بابده سوز سویلمشلر * قطعه * درمیر ووزیر
وسلطان را * بی وسیلت مکرد پیرامن * درمیر لامیه در (وزیر میره معطوف (وسلطان وزیره

(ورا حرف تخصیص (معناده دره مقید ومصراع اول مصراع ثانی یه مرهون (مکرد فعل
نهی مفرد مخاطب دونمه وچکرنمه معناسنه در حاصلی طولنمه دیمکدر (پیرامن اطراف
معناسنه در (پیرامونده دیرلر (محصول بیت) بك و وزیر و پادشاه قپوسنك وسیله سنز
اطرافنی طولنمه یعنی ایچرو داخل اولایم دیسك وسیله سز یاننه اوغرامه كه میسر دكل * سك
ودربان چو یافتند غریب * این کریبانش کیرد آن دامن * سك ایتدر (دربان قپوجی (چو حرف
تعلیل (یافتند فعل ماضی جمع غائب بولدیلر دیمکدر (سك ودربان مبتدا ومصراع ثانی خبری
(غریب یافتندك مفعولی وفاعلی تحتنده سك ودربانه راجع ضمیردر (معلوم اوله كه فارسیده وتركیده
تثنیه ایچون فعل وضع اولنمامش بلكه تثنیه وجمع صیغه‌ده مشتركلردر فاحفظ (این در بانه اشارتدر
(وآن سكه لف ونشر طریقیله (كریبان كاف عجمك ورانك كسره لریله یقایه دیرلر (نون — مطلب
ضرورت وزن ایچون ساكن اوقنور (دامن ودامان اتكه دیرلر (محصول بیت) سك كرنده ایله
بواب طائفه‌سی بیننده مناسبت وجهت جامعه وار خاصه لری بودر كه برغریب وفقیر شكلنده
كیمسه بولدقده بواب یقاسنه یاپشور وكلب دامانه حاصلی بالطبع ایكیسیده موذیدر * چندان كه
مقربان حضرت آن بزرك برحال من واقف شدند باكرامم درآوردند وبرترمقامی معین كردند اما
بتواضع فروترنشستم * چندان اولقدر دیمكدر همان معناسنه (كه حرف بیان (مقربان مقربك
جمعیدر یقینلر دیمكدر یعنی مخصوص ادملری معناسنه (حضرته اضافتی لامیه در (وانه اضافتده
بویله در (بزرك بانك وزانك ضمه لری ورانك سكونیله اولودیمكدر بونده مذكور دولتلی مراددر
(برحرف صله (حال من لامیه در (باكرامم باحرف مصاحبت دراوردنده متعلق اكرام افعال
بابندن مصدردر بونده تعظیم مراد درمیم ضمیر معنی جهتنده ضمیر منصوب متصل اوردندك
مفعول صریحی (وباكرام غیرصریحی در (اوردند ایچری كتوردیلر (برتر یوجه‌رك (مقامی یا حرف
وحدت (اما حرف استدراك (باحرف مصاحبت (نشسته متعلق (تواضع الحقلق كوسترمكه دیرلر
زیرا وضیع مقابل رفیعدر الحق معناسنه (فروتر مقابل برتردر اشاغرق دیمكدر (نشستم اوتوردم
(محصول تركیب) اولقدر كه یعنی همانكه اول دولتلینك مخصوص ومقرب ادملری بنم حالمه
واقف اولدیلر وسعدی اولدیغمی بلدیلر بنی تعظیم وتبجیل ایله ایچری صاحب دولتك یاننه
كتوردیلر ویریوجه‌رك مقام تعیین ایلدیلر یعنی صدر مجلسده جلوسی تكلیف ایلدیلر حاصلی
بكا اعزاز واكرام ایلدیلر امابن تواضع ایدوب اول یوردقلری مقامدن اشاغرق یره اوتوردم
ودیدم (چندانك معناسی اول زمانه‌دك قپوده بوابله خصومت وغوغاده اولدم دبین واولقدر كه — ردشمعی وكافی
یعنی دربانك جفاسیله قپوده توقفم اولدقلو ممتد اولدی وشول مرتبه‌یه واردیكه دبن حضرت
شیخه بواداردن غلظت شان لازم اولدیغن بلمامشلر عنی الله عنهما * بیت * بكذار كه بنده كینم *
تادرصف بندكان نشینم * بكذار فعل امر مفرد مخاطب قودیمكدر مصراع ثانی یه مرهوندر (كه حرف
بیان (ویا حرف تعلیل (بنده كین بیانیه (كین یا حرف نسبت (ونون حرف تأكیدا كیكلی دیمكدر
كاه اولوركه برهای تخصیص ادخال ایدوب كینه دیرلر بونده ده جائزدر كه هاء رسمی همزه مجتلبه
ایله حذف وایصال طریقیله ترك اولنه ضرورت وزن ایچون (تا حرف تعلیل (صف بندكان لامیه
صف نعال دیمكدر فاضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (محصول بیت) بنی كندی حالمه
قو بكله مقید اولمه زیرا كه بن عبدكترین ودرویش حقیر وفقیرم ایمدی قوبنی تاكیم صف نعال
ومقام رذالده اوتورایم حاصلی تكلیف بیوردیغكز مقام فقرا مقامی دكل كبرا مقامیدر بن ایسه
افقر واحقرناسم * كفت * او صاحب دولت بندن بو بیتی ایشیدیجك دیدی * مصراع * الله الله
چه جای این سخنست * الله الله بونده تعجب افاده ایدر (یعنی نه عجب سویلدیكز بو كلامك

نه محلیدر بویله نیچون بیوررسز یعنی سز بویله دیمجك مقامده دكلسز (بونده الله الله معناسی
الله تعالی دین عجب سویلشكه محل تعجبدر * بیت * كربرسر وچشم من نشینی * نازت بكشم — ردسروری
كه نازنینی * نشینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوتوررسك دیمكدر فعل شرط واقعدر (كه حرف
تعلیل (نازنینی ایكی نون ارالرنده یا ایله حروف نسبتدر اولكی نون شذوذا داخلدر ویاء اخیر ضمیر
خطابدر (محصول بیت) اكر بنم باشم وكوزم اوزره اوتوررسك ناز واستغناكی چكرمكه قتی نازایسین
(ناز استغنا معناسنه در یعنی هرنقدر كه صدر مجلسده اوطورمیوب استغنا ایدوب پایان مجلسده
اوتوردك ایسه استغناكی چكرزو بزده یانكده واروب اوتورز (زیرا مقبولمز ونازلیمزسك
بهرحال بزسكا تابعز * فی الجمله بنشستم وازهر دری سخن پیوستم تاحدیث زلت یاران
در میان آمد كفتم * فی الجمله حاصل كلام (بنشستم مذكور صف نعالده ویا تكلیف
بیوردقلری مقامده اوطوردم (وازهر دری یا حرف وحدت فارسیده درعربیده باب كبی كاه اولوركه — مطلب
اسلوب ونوع وكونه معناسنده استعمال اولنور بونده بویله در (یعنی هر سمتدن وهرنوعدن
سوز سویلدم یعنی دفعهٔ وار دیغ قضیه بی اورته‌یه كتورمدم بلكه مناسبتله هر بابدن سوزی
سوزه وقصه بی قصه یه ایصال ایلدم (پیوستم فعل متعدیدر اولشدردم (تا بونده حرف تعلیل در
حتی معناسنه (زلت زانك فتحیله ولامك تشدیدیله طاریغمق یعنی باچقده وغیرده طاریغمق لغزیدن — طاریغمق سوردیجك مرادفیدر للمطبع
معناسنه (یارانه اضافت لامیه در (در حرف صله (میان اورته دیمكدر (محصول تركیب)
محصل كلام اوطوردم وهر بابدن مناسبتله سوق كلام ایلدم بیان ایلدیكمز كبی تاكیم الكلام یجر
الكلام حسبنجه تقریب دوشوب یارانك ایلدكلری تقصیر وخطا ارایه كلوب مذكور اولدی
پس فرصت بولوب عرض حال وبیان مافی البال شروع ایدوب دیدم * قطعه * چه جرم دید
خداوند سابق الانعام * كه بنده در نظر خویش خوارمی دارد * حضرت شیخك سوق كلامی
نظمله بیوردیغندن حاصلی سباق وسیاق كلامی دلالت ایدركه مذكور صاحب دولت ارباب
نظمدن اوله (جرم جیمك ضمی ورانك سكونیله كناه دیمكدر عربیدر (خداوندك سابق الانعامه
اضافتی بیانیه در (وسابق صفة جرت علی غیرمن هی له در (اصلی سابق انعامه دركه سابقك
انعام فاعلیدر صكره ضمیری حذف ایدوب بدلنه الف ولام ویروب فاعلنه مضاف ایدوب
سابق الانعام دیدیلر فندبر (انعام ولطفی سابق اولان خداوند دیمكدر (كه حرف بیان (بنده
تقدیری بنده را در (نظرخویش لامیه (میدارك بنده مفعول اولی (وخوار مفعول ثانیسی
(محصول بیت) انعام واحسانی سابق خداوند نه كناه كوردیكه بنده سنی نظرنده یقنده
خوار وحقیر طوتار جائزدر كه بنده‌دن حضرت شیخ كندینی مراد ایلیه (زیرا فقراسنه حقارت
وهوان معنی جهتندن كندینه راجعدر (دیمك استر كه سابقا فقرا حقنده انعام واحسانی جاری
اولان دولتمند وسعادتمند بو بنده دن نه مقوله جرم كوردیكه بنده یه حقارتله نظر ایدوب
خوار وذلیل كوروب فقرانك جهت معاشلری قطع بیورلدی وجائزدر كه بنده لفظیله مقصر
ومجرم اولان درویش مراد اوله یعنی اول بنده لردن صادر اولان سهو وخطا اول مرتبه‌ده
دكلدر كه مجرد اولقدر تقصیر سببیله جمله درویشانی تحقیر ایدوب اسباب معاشلرین قطع
ایلمكه باعث اوله (بونده خداوندی صاحب لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش (وسابق الانعام — ردشمعی
لفظی خداوندك صفتیدر اضافت درست دكلدر دبین عجبا خداوندی نیجه اوقورمش كه — رد كافی
اضافت درست اولمیه * خدا راست مسلم بزركواری ولطف * كه جرم بیند ونان برقرار
می دارد * خدا را ادات صله تقدیری خدیرا مسلمدر بو عبارت مقدم خبردر (وبزركواری
یاء مصدریه ایله عظیم الشان ونبیه القدر حاصلی عظمت وكبریا صاحبی دیمكدر یعنی اولواق

مؤخرمبتدا لطف بونده جود وسخا وکرم معناسنه‌در (که حرف تعلیل و یا حرف رابط صفت
(جرم بیندك مقدم مفعولیدر (ونان میداردك مفعول صریحی (وبرقرار غیر صریحی
(محصول بیت) عظمت وکبریا ولطف وعطا خدایه مسلمدر یعنی اکا مخصوصدر زیرا عبادك
هردم وهر ساعت نیجه درلو خطایا وجرایمنی کورر و بیلور ایکن نان ونعمتلرینی برقرار
وثابت علی الدوام طوتار نتکه کتاب اولنده (ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد) بیور مشیدی
پس شرط مروت ومقتضای علو همت اولدر که آدمیلك وانسانیت دعواسین ایدن صاحب
سعادتلر (تخلقوا باخلاق الله ایله) عمل ایدوب فقرا ودرویشانك مقتضای بشریت اوزره
واقع اولان تقصیرات وزلات سبب اعراض وباعث عدم التفات اولمیوب هر ایشلری حسبةً لله اوله
ریا وسمعه ایچون اولمیه * حاکم را این سخن پسندیده آمد واسباب معاش یاران فرمود تا برقاعدهٔ
ماضی مهیا دارند ومؤنت ایام تعطیل وفا کنند * اسباب معاش یاران اضافتلری لامیه‌لردر
(تا حرف تعلیل (مهیا اسم مفعولدر تفعیل بابندن حاضرلنمش وپراقلنمش دیمکدر (مؤنت زحمت
ومشقت دیمکدر (ایامه اضافتی وایامك تعطیله لامیه‌لردر (محصول ترکیب) حاکمه بو ایکی بیت
مقبول کلدی وفقرانك اسباب معاشلرین وادرار معهودلرین ینه تعیین ایدوب بیوردی تا کیم اولکی
اسلوب وقاعده اوزره حاضر ومهیا ایده‌لر دخی ایام تعطیلك زحمت ومشقتنی وفا ایده‌لر یعنی برقاچ کون
مقطوع اولان وظیفه‌لرین بیله ویره‌لر * شکر نعمت بگفتم وزمین خدمت ببوسیدم وعذر جسارت
بخواستم ودرحالت بیرون آمدن این سخن بگفتم * شکر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبگفتمك
مفعول فولیدر (زمین خدمت بیانیه‌در (وببوسیدمك مقدم مفعولی) وعذر جسارت لامیه (جسارت
جیم عینك فتحیله جرأت معناسنه‌در وترکیب اضافیدر (بخواستمك مقدم مفعولی (حالت
بیرون آمدن بیانیه (محصول ترکیب) نعمته شکر دیدم یعنی ممنون اولوب حاکمه شکر وثنا ایلدم
وتواضع ایدوب زمین خدمتی بوس ایلدم حاصلی مسکنت اظهار ایلدم وبها درلق
وکستاخلق ایلدککه کلوب مبارك باشکزی اغرتدقدیو عذر دیلدم وچیقوب کیتملی اولیجك
بوسوزی سویلدم یعنی بو قطعه‌یی اوقودم * قطعه * چو کعبه قبلهٔ حاجت شد از دیار بعید *
روند خلق بدیدارش از بسی فرسنگ * کعبه مکه شهرنده اولان بیت اللهه دیرلر (قبلهٔ
حاجت لامیه (از من معناسنه حرف ابتدادر (دیار لغتده دارك جمعیدر اول دیمکدر اما مملکت
معناسنه مستعملدر (بعیده اضافت بیانیه‌در (از دیار بعید مصراع ثانی یه مرهوندر (روند فعل
مضارع جمع غائبدر رویدندن کیدرلر دیمکدر (خلق فاعلی (با حرف صله (دیدار اصلنده
وصف ترکیبی در دید کتوریجی یعنی کورمه کتوریجی صکره یوز دکوز یارنده استعمال
ایلدیلر نتکه بوکا بده ایکی معنایه بله کلور ان شاء الله تعالی بونده زیارت معناسنه‌در (بسی
یای اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (فرسنگ فارسیدر عربیسی فرسخدر اون
ایکی بیك ادمه دیرلر (محصول بیت) چونکه کعبهٔ مکرمه قبلهٔ حاجت اولوب دعالر قبول
اولاجق مقام اولدی خلق عالم بعید یاردن نیجه فرسخ یوللردن قطع مسافه ایدوب
زحمت ومشقت چکوب زیارتنه کیدرلر لفظ دیدار دیدندن مشتق اسم مصدردر دیدن
معناسنه رفتار رفتن معناسنه اولدیغی کبی دینی نه دیداری بیلورمش ونه رفتاری زیرا ایکیسیده ردسروری
اصلنده وصف ترکیبی درنهایتی ترکیبلری خفیدر * ترا تحمل امثال ما باید کرد * که هیچ
کس نزند بر درخت بی برسنگ * ترا سکا دیمکدر (تحمل امثال مصدرك مفعولنه اضافتیدر
وما یه اضافت لامیه‌در (باید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (کرد مصدر معناسنه‌در
زیرا مضارعه مقارندر (که حرف تعلیل (هیچ کس هیچ بر کیمسه دیمکدر (نزند فعل نفی مستقبل

بی حرف سلب (بریمش میوه معناسنه (محصول بیت) سکا ای صاحب دولت لایق وسزاوار
اولدرکه بزم کبی فقرا وارباب حاجاتك قصد یعلرینه تحمل ایلیه سین وحصول مرادلری
ایچون واقع اولان کستاخانه الحاح وابراملرین معذور طوته سین زیرا میوه سز درخته هیچ کیمسه
طاش آتمز یعنی لطف وجود یکزه اعتمادلری اولماسه سزه بوقدر زحمت ویرمزلرایدی پس دولتلیلك
اشبو بیت فضولینکدر للطابع شانی ومردملك نشانی اولدرکه فقرانك حاجاتن روا کوره سین (بیت) کرم قبل کسمه لطف
والتفاتك بی نوالردن) (الکدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن * حکایت * ملك زادهٔ
کنج فراوان از پدر میراث یافت دست کرم برکشاد وداد سخاوت بداد ونعمت بی قیاس
برسپاه ورعیت بریخت * زادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر
ردشمعی دیین غلط سویلمش (کنج بونده خزینه معناسنه‌در (فراوان فانك کسریله چوق دیمکدر
اضافت بیانیه‌در (از پدر تقدیری از پدر شدر قرینه قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی
(یافت فعل ماضی مفرد غائب بولدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملکزاده‌یه راجع ضمیردر
ومفعول اولی (کنج وثانیسی میراث (وغیر صریحی از پدردر (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادرکه
ملکزاده‌در (دست کرم بیانیه‌در (وبرکشادك مقدم مفعولی (بر حرف تاکید (وکشاد فعل ماضی
مفرد غائب آچدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملکزاده‌یه راجع ضمیردر وجملهٔ فعلیه شرط
محذوفه جوابدر فتدبر (داد سخاوت لامیه (بداد با حرف تأکید (داد ویردی یعنی سخاوته عدالت
ویردی (حاصلی اسراف ایلیوب سخا وکرمی عدل ایله ایلدی (داد سخاوت بدادك مقدم
مفعولیدر (وفاعلی سابق کبی (وایکی داد بینده تجنیس تام صنعتی واقعدر (دست کرم برکشاد
داد سخاوت بداد) واو عاطفه سزموزون بر مصراع اولور بحر منسرحدن فتأمل (نعمت
بی قیاس بیانیه‌در (اورانسز نعمت دیمکدر (بریخت با حرف تأکید (ریخت فعل ماضی
مفرد غائب دوکدی دیمکدر فاعلی سابق کبیدر ومفعول صریحی نعمت (وغیر صریحی برسپاه
ورعیت‌در (وجملهٔ فعلیه ما قبلنده جمله‌یه معطوفدر (محصول ترکیب) برپادشاه زاده باباسی
میراثندن چوق خزینه بولدی یعنی باباسندن ارث طریقیله کندویه چوق مال دکدی پس
بویله اولیجق سخا وکرم الینی اچدی یعنی جومردلك ایلدی وسخاوت وکرمه عدالت
ویردی یعنی غلط بخش وکج عطا اولوب اسراف ایلدی بلکه جود وکرمی محلنده ایلدی
وسپاه ورعایا اوزرینه اورانسز نعمت ومال دوکدی یعنی بونلره وافر انعام واحسان ایلدی
بزم زمانمزده سلطان محمد بن سلطان مراد ایلدیکی کبی * قطعه * نیاساید مشام از طبلهٔ
عود * بر آتش نه که چون عنبر ببوید * نیاساید فعل نفی استقبال مفرد غائب
آسایش ایلمز وراحت اولماز دیمکدر بونده معطر ومبخر اولماز دیمکدر اسایدندن
مشتقدر اسودندن دکل (مشام فاعلی ککزده قوقی الان یره دیرلر یعنی قوت شامه موضعی
ردابن سیدعلی وسروری (طبلهٔ عود اضافتی لامیه درادنی ملابسه ایله زیرا عربده وعجمده بخرات ومعطراتی (مثلا
عود وحصلبان وعبیر وسائرلرینی طبله لره ترتیب ایدوب صتارلر نتکه استانبولده میوه‌یی
وغیریسنی طبله لرده صتارلر (پس بونده همزه وحدت ایچوندر دینلر ایکی وجهله خطا
رد سروری وکافی ایلدیلر (بریسی اولدرکه همزه فارسیده وحدت ایچون کلمز بلکه وحدته منصوص یادر
(وبریسیده اولدرکه اضافتدن مقطوع اولسه عودك اعرابدن محلی اولمازدی نتکه عقل سلیم
وطبع مستقیم اربابنه معلومدر فتأمل (بر آتش بر حرف استعلا (نه نونك کسریله وهاء اصلیه ایله
فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر نهیدندن نهادندن دکل (مفعول صریحی مقدر عود
رد ابن سید علی وسروری وغیر صریحی بر آتشدر (که حرف تعلیل (چون ادات تشبیه (عنبر معدنی نامعلوم قوقی

ويرنلردن بر نوعدر مسك كبی (بويد باحرف تأكيد (بويد فعل مضارع مفرد غائبدر
بونده لازمدر قوقه ديمكدر لازمی (يعنی معنای لازمیسی قوقی ويره فاعلی عود در (پس — رد ابن سيد علی وسروری
متعدی اولمسنی تجويز ايدوب مشامی فاعلی اعتبار ايدن مشامده بوی لذت فارسی بوغيش
(محصول بيت) مشام طلاء عود دن محظوظ ومعطر اولماز (يعنی عود طبله ده طورديغی يرده
قوقی ويرمز پس ايمدی آتش اوزره قوكه عنبر كبی قوقه يعنی اندن قوقی چيقه (ايمدی قصه دن
حصه بو دركه اموال ونقود مقارن بذل وجود اولمسه بی سود ونامحمود در يانيوب طبله ده
طوران عود كبی * بزركی بايد بخشندكی كن * كه دانه تا نيفشانی نرويد * بزركی ياحرف مصدر
اولولق ديمكدر (بايد فعل مضارع مفرد غائب معنای شرطی متضمن كركسه ديمكدر (وتا
ضمير منصوب متصل مفعولی (بخشنده اسم فاعل بغشليجی معناسنه (وكاف عجم هاء رسميدن
بدلدر (ويا حرف مصدر بغشلا يجيلق ديمكدر (كن كاف عربك ضميله فعل امر مفرد
مخاطبدر كنيدندن ايله ديمكدر (بخشندكی كن جواب شرط مقدردر (كه حرف تعليل (دانه
حبه ديمكدر (تاحرف توقيت مادام معناسنه (نيفشانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب صاچميه سين
(نرويد فعل نفی مستقبل مفرد غائب بتمز ديمكدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر
اكرسكا اولولق كرك ايسه (يعنی دولت وعزت ورفعت استرسك هميشه عطا وجود وبذل
موجود ايله تا كه خلق بنده احسانك وشاكر نعمت فراوانك اولسون زيرا مادامكه تخم ودانه
صاچوب اكميه سين اندن نسنه بتمز (حاصلی عظمت ورفعت احسان وكرم ايله در امساك زرودرمله
دكلدر (مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعليلده واقعدر * يكی از جلسای بی تدبير نصيحتش
آغاز كرد كه ملوك پيشين اين نعمت را بسعی اندوخته اند وبرای مصلحت نهاده * جلسا
جيمك ضمی ولامك فتحيله جالسك وجليسك جمعيدر (بی تدبيره اضافت بيانيه در (آغاز كرد
شروع ايلدی (كه حرف بيان (ملوك پيشين بيانيه (بسعی با حرف مصاحبت (اندوخته
ماضيدن قسم مفرد غائب (اند ادات جمع قزانمشلردر يعنی كسب ايدوب ادخار ايلمشلر
ديمكدر (برای باء مفتوحه اصليه ايله ادات تعليلدر لاجل معناسنه (مصلحت اضافت لاميه در
تخصيص ايچون (نهاده ماضيدن قسم تقديری نهاده اند در قومشلردر يعنی حفظ ايلمشلر
ديمكدر (محصول تركيب) مذكور شاه زاده يه بی تدبير مصاحبلرك بريسی نصيحته شروع
ايدوب ايتدی اولكی پادشاهلر (يعنی آبا واجدادك بوقدر اموال وخزاينی زحمت ومشقتله جمع
ايدوب قومشلر ومهم مصلحت ايچون صاقلمشلر يعنی بركون لازم اوله ديو حفظ ايلمشلر پس سنك
اوزريكه دخی ضبط وصيانتی لازمدر * دست ازين حركت كوتاه كن كه واقعها در پيشست ودشمنان
در پس نبايد كه در وقت حاجت درمانی * دست (كن فعلنك مفعول اولی (وكوتاه ثانيسی (وازين
حركت غيرصريحی (كوتاه كاف عربك ضميله قصه ديمكدر (كه حرف تعليل (واقعها واقعه نك — مطلب
جمعيدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه فارسيده آخری هاء رسمی اوله وياعربی كلمه اوله كه اخرنده
هاء رسمی شكلنده ها اوله كه تلفظ اولنميه (واقعه وقلعه ورقعه وحقه وشقه وغيريلری ها ايله
جمع اولدقده هاء رسمی ومرتبه سنده اولان ها كتابت اولنماز واقعها وحقها كبی فاحفظ (در پيشست
اوكده در (ودشمنان در پس ارتده ديمكدر (واقعها مبتدا (ودر پيش خبری (ودشمنان مبتدا
ودر پس خبری (نبايد فعل نفی استقبال مفرد غائب كركمز يعنی لايق دكل (بايدندن بايستندر دكل — رد ابن سيد علی وسروری
(دروقت حاجت درحرف ظرف واضافت لاميه (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجز قله سن
ديمكدر دراه مصدر اولنجه معنی بويله اولور درمانيدندن متقدر درماندندن دكل (محصول تركيب) — رد ابن سيد علی وسروری
جليس بی تدبيرك تتمه مقول قوليدر شاه زاده يه ديركه اليكی بو حركتدن كوتاه ايله يعنی بو اسراف

واتلافدن

واتلافدن كچ وفارغ اولكه ايلريده واقعهلر وار يعنی نيجه درلو حوادث ظهور ايلمك احتمالی وار
ودشمنلر اردكده پوسيده در فرصت اسيری اولوب سنك حالكه ناظر ومقيدلردر اولميه كه
وقت حاجتده عاجز وفرومانده قاله سين برجانبدن اعدا مستولی اولدقده خزينه قلتندن
عسكر جمعنه مالك اولميا سين مملكت الدن كيده وايتديكك اسرافلره ندامت چكه سين
* قطعه * اكر كنجی كنی برعاميان بخش * رسد هر كدخدايی را برنجی * كنج بونده خزينه — عامی لغت ميمك تشديديله در / ليكن عجم تخفيف يله اوقور
معناسنه در (وياحرف وحدت (كنی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر اكر
ايلرسك ديمكدر (بر حرف استعلا (عاميان عامينك جمعيدر عامه ناس معناسنه (بخش حصه
وقسم معناسنه در (رسد فعل مضارع مفرد غائب (كدخدا صاحب خانه يعنی هر خانه يه اير يشور
(ياحرف وحدت (ورا حرف صله (برنج لفظ مشتركدر عربدن غيری دلده (وياحرف وحدت
(محصول بيت) اكر تحت تصرفكده وممالك سلطنتكده اولان عوام ناسه خزينه بی تقسيم
ايلسك خانه دن خانه يه بر برنج اير يشور انجق يعنی برنج مقداری كومش وياجيجی خزينه كی
برنجه صرف ايدوب عاميه توزيع ايلسك هر برينك حصه سنه بردانه دوشر انجق يعنی شيء
قليل اولوب هيچ كس اندن منتفع وبهره مند اولماز سنك اموال وخزائنندن ايرلديغك
قالور انجق جود وكرمله وبذل درمله خلق طيور مق ميسر دكل درپس پادشاهلق اولدركه
سن خلقدن الوب جمع ايليه سين ديمكدر * چرا نستانی ازهريك جوی سيم * كه كرد آيد
ترا هر روز كنجی * چرا عربيده لمه معناسنه در نيچون ديمكدر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد
مخاطب نيچون المازسين ديمكدر (ازهريك يعنی هر عاميدن ويا هر كدخدادن (جو جيمك
فتحيله وواو اصليه ايله ارپه در (وياحرف وحدت (سيم كومش يعنی برشعير مقداری كومش (كه حرف
تعليل (كرد ايد جمع اوله (ترا سكا هر روز هر كون ديمكدر (كنجی ياحرف وحدت بر خزينه ديمكدر
(محصول بيت) نيچون عامينك وياكدخدانك هر برندن برار په مقداری كومش الوب جمع
ايلازسين تاكيم هر كون سكا بر خزينه جمع اوله يعنی بذل موجود ايلمكدن هم سكا ضرر مترتب
اولور وهم انلر اول قدر مستفيد اولماز ليكن هر برينه برشيء قليل تعيين ايدوب سن انلردن
جلب ايلسك هم انلره چوقلق ضرر اولماز وهم سكا نفع عظيم وكلی خزينه حاصل اولور
ديمكدر (بعض شراح ازهريك عبارتن رعايانك هر برندن ديو تفسير ايلمش) وبعضيسی
آنی رد ايدوب بو محلده رعايايه تخصيصك وجهی يوقدر بلكه رعايانك وسپاهك جمله سندن
ديمكدر مقدما بر سپاه ورعيت بربخت ديديكی اكا شاهد در ديمش (مخفی دكلدر كه سپاهه
اولان بذل وجود محل اعتراض اولان اسرافدن دكلدر (وسپاهه صالغن صالوب انلردن
جلب مال ايلمك جميع زمانده جائز كورلمامشدر (سوق كلامك دخی اول معنايه مساعده سی
بوقدر جدا شارح اولك كلامی صحيحدر (عجبدر كه شارح معترض سابقا مذكور اولان — شارح معترض سروری
برسپاه ورعيت عبارتيله عمومه استدلال ايدوب بو مقامده برعاميان بخش عبارتنك خصوص — شارح اول ابن سيد علی
عوامه دلالتندن غفلت ايلمشدر فتأمل (معلوم اوله كه قوافيده واقع اولان الفاظك حرف
اخير اصليسنه روی اصطلاح ايدرلر وماقبلنده حرف صحيح ساكنه حرف قيد ديرلر اولده اون حرفه — مطلب
مخصوصدر كه بريسی نوندر پس مادامكه حرف روی ساكندر قيدك ماقبلنده اولان حركتك
اختلافی جائز دكلدر اما روی حرف وصل كلمك سببيله متحرك اولسه اختلافی جائزدر نتكه
كمال اصفهانينك بو رباعيسنده واقعدر (رباعی) كرسوز توام يكنفس آهسته شود)
ازدودلم راه نفس بسته شود) در ديده از آن آب همی كردانم (تاهر چه نه نقش تست ازو
شسته شود) روی يه متصل اولان حرفه حرف وصل ديرلر بو رباعيده هاء رسمی كبی قندبر

پس برنج کنج لفظنه قافیه اولمغه مذکور اولان قانونله در ایمدی بو محلده یانك لحوقیله حاصل اولان طـول سببله عیبدن سالم اولمشدر دینی قافیه به مطلع دکل ایمش * ملك زاده روی

ردکافی

ازین سخن درهم کشید که موافق رایش نیامد وکفت خدای عز وجـل مرا مالك این مملکت کرد آنید نست تا بخورم وبخشم نه پاسبانم که نکه دارم * درهم کشید عبارتنك معناسی مکرر بیان اولدی (که حرف تعلیل (موافق طبع اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ؛ شین ملك زاده یه راجعدر بعض نسخه ده موافق رایش واقعدر (مرا بنی دیمکدر (مالك این مملکت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (کرد انیده ایلمش دیمکدر کردیدندن (الف ونون ادات تعـدیه در (تا حرف تعلیل (پاسبان سینك سکونیله عسس معناسنه در (که حرف بیـان (نکه دارم صاقلیم (یعنی حفظ ایدم سابقـا نکاه لفظنك استعمالی مفصل بیان اولمشدر (محصول ترکیب) ملك زاده جلیس بی تدبیرك بو سوزندن (یعنی پند و وعظندن یوزینی بورتاردی (حاصلی بیحضور اولدی زیرا بو نصیحت رأی وطبعنه موافق کلمدی (دخی دیدی الله تعـالی بنی بو مملکتده مالك و پادشاه ایلمشدر تاکیم امساك ایلیوب کندم یم وخلقه بذل واحسان وانعام ایلیم (پاسبان دکلم که بیهوده یره جمع ایدوب و کیسه یه و یربیوب طلسم کبی اوسننده دریوب صاقلیم (موافق طبعش نیامدندن صکره (مرا ورا زجر فرمود یازان جمیع نسخه لره مخالف یازمش * بیت * قارون هلاك

ردشمعی

شد که چهل خانه کنج داشت * نوشین روان نمرد که نام نکو کذاشت * (قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی و قز قرنداشین طوتردی بعضی تفسیرلرده قصه سی مفصـل در وسروری شرحنده برمقدارین یازمشـدر مرادایدینن اکا مراجعت ایلسون (که حرف علت (چهل جیم عجمك وهانك کسره لریله قرق دیمکدر اربعین معناسنه کاه اولور که ها سنی حذف ایدوب چل دیرلر جیم عجمك کسریله (خانه اودر بیت معناسنه (کنج بونده مال معناسنه در (داشت بونك کبی یرلرده می داشت تقدیرنده در (یعنی حکایت حال ماضی طوتاردی (یعنی انك وار یدی معلوم اوله که قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی وقزقرنداشینك اری ایدی (وقتا که خدای تعالی موسی یه توراتی التون صو یـله یازدیو بیوردیسه حضرت موسی دیدی یارب بن التونه مالك دکلم قنده بولایم که انکله سنك کتابکی یازام (پس الله تعـالی اکا علم کیمیایی تعلیم ایلدی

فیه تصحیح للطابع

وقارون اول زمان غایتله فقیرایدی واهل عیال وزیاده عبادته ملازم و کیجه قائم و کوندز صائم ایدی (پس موسی اکا مرحمت ایدوب علم کیمیایی تعلیم ایلدی حتی بو طریقله زیاده چوق ماله مالك اولدی شویله که خزینه لرینك مفاتیحنی یوز دوه چکردی و بر دوه یه ایشده یتمش دوه (مجاهد دیرکه هر بر مفتاحك وزنی بردرهم ایدی و بر دایشده نصف درهم وهر بر مفتاحله یتمش قپو آچیلوردی (پس وقتاکیم قارون مالك جمعنه مشغول اولدیسه نوافل وعباداتی کلیا ترك ایلدی اندن صکره الله تعالی موسی یه بیوردیکه اندن مالك زکاتنی استیه واردی قارون مالنك زکاتنی حساب ایلدی کوردیکه قتی چوق مال کتمك لازم کلور (پس زکاتنی و یرمدی وکندیله بلك قول و بیك جاریه آتلانوردی جمیعنك اکرلری ورختلری آلتون ایدی ولباسلری کذلك وقتا کیم موسی زکات و یرمسنی الحاح وابرام ایلدیسه قارون دیدی ایرته شهرخلقنی جمع ایدوب سنکله مناظره ومباحثه ایدرین اکر بحث وحجتده سن بکا غالب اولورسك مالمك زکاتنی و یره یین والا و یرمم دیدی واول وقت بنی اسرائیل اراسنده زیاده کوزل برزانیه عورت وار ایدی قارون آنی چغرتدی واکا دیدی ایرته بن بنی اسرائیلی جمع ایلسم کرك اکرسن موسی یه فسقله شهادت ایدوب بکا زنا ایلدی و بن اندن یوکلی یم دیرسك سکا بوقدر مال و یره یین دیدی (پس عورت سوزین قبول ایدوب ایلیم دیدی ایرته اولیجق قارون بنی اسرائیلی کندی اوینه دعوت ایدوب جمع ایلدی اندن صکره حضرت موسی یی دعوت ایلدی

موسی ده کلدی اندن صکره بنی اسرائیل ایتدی یا موسی بزه وعظ ایله حضرت موسی وعظه شروع ایدوب اثنای کلامده بیوردی بر کیمسه که مال محفوظی سرقه ایلسه الینی کسرم و بر کیمسه که یول کسوب قطاع طریق اولسه باشین کسرم و بر کیمسه که زنا ایلسه آنی طاشله دپه لرم دیدی بو کره قارون ایاق اوزره طوروب دیدی بو دیدکلرکی سن ایلرسك سنك اوزریکه حکم نیجه جاریدر دیدی حضرت موسی بیوردیکه اکر بن دیدکلریمی اشلرسم بنم اوزریمه حکم توراتده الله تعـالی بیوردیغی کبی در اندن صکره قارون دیدی سن بو عورته زنا ایلمش سین واقرار ایدر که سندن یوکلی در دیو واشارت ایلدی (قارون عورته قالق یوقاری سویله دیدی (پس الله تعـالی عورتك قلبنه خوف وخشیت دوشردی والساتی کذبدن صدقه دوندردی ودیدی حضرت موسی قارونك دیدکندن مبرا ومنزهدر و بکا قارون بو قدر مال وعده ایلدی و بکا تعلیم ایلدی که موسی یه بر بهتان افترا ایدم دیو بن ایسه اللهدن قورقارم نی سنه وکلیمنه بو یارامز نسنه افترا ایدم اندن صکره حضرت موسی غضبه کلوب ایتـدی یاعدو الله نه مراد ایلدك بو افترا ایله بکا اندن صکره حضرت موسی مجلسدن طاشره کندی والله تعـالی یه سجده ایلدی ومناجات ایلدی وقارو ندن شکایت ایلدی (پس حضرت جبریل امین کلدی ودیدی یا موسی الله تعالی سکا سلام ایدر و بیورد که کره ارضی سنك امریکه مأمور ایلدم هر نه بیورر سك سنك امریکه مطیعدر قارونك هلاکنده اندن صکره موسی دوندی قارونه کلدی وکوردی که بر التون تخت اوزرنده اوتورر دیبادن دوشکلره و یصـدقلره طیانمش (پس موسی عصاسنی یره اوردی (وسریرینـه یره کیر دیدی اول ساعت سریری یره باتدی قارونده سریردن صچرایوب قچایم دیدی موساده یره امر ایلدی یوت شونی دیدی فوری دیزلرینه دك یره باتدی (پس موسایه تضرعه باشلدی هیچ تضرعنه التفات ایلمیوب یوت دیدی اندن صکره برقارونی وقومنی واوینی یوتدی روایت اولنور که الله تعالی موسی یه وحی ایلدی که یا موسی قارون سکا درت کره امان یا موسی دیدی وامان و یرمدك عزتم وجلالم حقیچون اکر بندن برکره امان دیلسه البته بن اکا خسفدن امان و یردم اندن صکره بنی اسرائیل اراسنه کفت وکو دوشدیکه موسی قارونی یره باتوردی اموال وخزاینی کندی یه قاله دیو اندن صکره حضرت موسی الله تعالی یه تضرع ایلدی که مالیـده یره باتسون (پس خدای تعالی مالنده یره باتوردی (فخسفنابه وبداره الارض) بو قصه یه دالدر معلوم اوله که حضرت شیخك مرادی کثرتن بیاندر چهله حصر دکلدر زیرا یازدقلری یرده شویله مبالغه ایدرلر که (چهل خانه بیوردیغی عشر عشیری اولماز (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب (که حرف تعلیل (نام نکو بیانیه (کذاشت کاف عجمك ضمیـله فعل ماضی مفرد غائب قودی (یعنی کندیدن صکره قالدی (محصول بیت) قارون هلاك اولدی زیرا حددن زیاده مالی وخزینه سی وار ایدی یعنی کثرت مال هلاکنه سبب اولدی نتکه قصه سندن فهم اولور اما نوشیروان اولمدی زیرا عالمده عدل ودادله ایوادقودی یعنی اوصاف دللرده مذکور ومشهور در (پس کو یا که هنوز زنده و باقی در مصراع اولك معناسی قارون هلاك اولدی حال بو که قرق او کنج وخزینـه طوتدی دین وقارونك قرق خانه طلوسی مالی وخزینـه سی واریکن فائده ایتمیوب هلاك اولدی دین مراد مصنفه واصل اولمامشلر زیرا مساق کلام امساك مال سبب هلاك اولدیغی بیاندر بو قدر مالی وارایکن اولدی دیمك مراد کلدر (زیرا موسی آندن مالك زکاتی طلب ایلیجك حساب ایلدی کوردیکه چوق مال کیدر (پس قیامدی عاقبت مالیده کندیده یره باتدی (کذاشت لفظنی

ردشراح جمیعا

منه سنده نهاد لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش * حکایت * اورده اند که نوشیروان عادل را در شکارکاهی صیدی کباب کردندی نمك نبود غلامی بروستا فرستاند تا نمك اورد نوشیروان

ردشمعی

كفت نمك بقيمت بستان تارسمى نكردد وده خراب نشود * آورده اند لغتده ، كتورمشلر
ديمكدر (اما اصطلاحده روايت ايلمشلر ديمكدر (درحرف ظرف (شكاركاه ظرف مكان آوىرى
ديمكدر (و ياحرف وحدت (صيدشكار (يعنى آو (و ياحرف وحدت (كردندى ياحكايت حال ماضى
افاده ايدر ايلرلردى ديمكدر صيد مفعول اولى و كباب مفعول ثانيسى (نمك نونك وميمك فتحه لريله
توز ديمكدر عربجه ملح ديرلر ميمك كسرى و لامك سكونيله (غلامى ياحرف وحدت (بروستا
(باحرف صله روستا كويه ديرلر ده معناسنه (فرستادند فعل ماضى جمع غائب كوندرديلر ديمكدر
(غلام مفعول صريحى (و بروستا غير صريحى (تاحرف تعليل (بياورد فعل مضارع مفرد غائب
كتوره ديمكدر نمك مقدم مفعولى تاكيم توز ديمكدر (بقيمت باحرف مصاحبت (قيمت بها معناسنه در
بستان فعل امر مفرد مخاطب صاتون آل ديمكدر ستانيدندن (نمك مفعول صريحى (و بقيمت غير
صريحى (تاحرف تعليل (رسم بونده عادت معناسنه در و ياحرف تنكير (نكردد فعل نفى مستقبل
اولميه ديمكدر (كرديدندن صير ورت معناسنه كاف عجمك (فتحيله ده مبتدا (وخراب مبتداء
ثانى (ونشود فعل نفى مستقبل مفرد غائب فاعلى تحتنده دهه راجع ضمير جمله فعليه خبر خرابدر
وجمله اسميه خبرده در (محصول تركيب) (روايت ايلمشلردر كه نوشيروان عادله بركون برصيد كاهده
كندى حضورنده برشكارى كباب ايلرلر دى اتفاقا توز حاضر بوغيدى يعنى اول حالده يانلرنده
توز بولنمادى براوغلانى كويه كوندرديلر تاكيم توز كتوره نوشيروان اول واران آدمه ديدى توزى
مفت ومجانا المه بهاايله آل تاكيم بوندنصكره رسم وعادت وقانون و بدعت اولميه پادشاهلر وحكام
صيد كاهده كباب و ياطعام بشورمك لازم كلدكجه توزى رايكان المق وكويك خرابلغنه سبب
اولميه * كفتند ازين قدرجه خلل زايد كفت بنياد ظلم درجهان اول اندك بوده است وهر كه
آمد برومزيد كردتابدين غايت رسيد * خلل لغتده كدك معناسنه در (يعنى رخنه امابونك كبى يرلرده
نقصان معناسنه در (زايد فعل مضارع مفرد غائبدر (زايد ندن طوغار ديمكدر (يعنى حادث
وظاهر اولور معناسنه (بنياد بونده ابتدا معناسنه در (ظلمه اضافتى لاميه در (بوده ادات زمانيه (وسين
(وتاادات خبر (اندك بوده است آز ايمشدر ديمك اولور (برحرف استعلا (واو ضميرى بنياد ظلمه
راجعدر (مزيد مصدر ميمى در زياده معناسنه (تاحرف تعليل (بدين باحرف صله دال
همزه دن بدلدر اصلنده اين ايدى نتكه سابقا بيان اولدى ايدى (غايت بونده حد معناسنه در
(محصول تركيب) نوشيروانك ياننده حاضر اولنلر ديديلركه بوقدر بدعتدن نه كلوخلل
ونقصان حادث اولور و بومقدار جزئى تعدى برمعمور كويك خراب اولماسنه ندن باعث
اولور (نوشيروان ديدى ظلمك بنيادى جهانده اول ازجقمش وهر كيمسه كه سلاطين
وحكامدن كلدى اول بنيادك اوزرينه زياده ايلدى تاكيم بوحده ايرشدى و بوغايته واردى
ودنيا ظلمله دولدى (معلوم اوله كه فقها خلفاء راشديندن صكره كلن سلاطينه عادل
اطلاقندن منع ايلمشلر حتى بعض فتاواده كفرينه حكم ايلمشلر مكر كيم عادل عدوادن مأخوذ
اوله اهل اسلام پادشاهلر يكن اما نوشروان كافر ايكن اكا عادل اطلاقنده اتفاق وار
* قطعه * اكرز باغ رعيت ملك خورد سيبى * برآورند غلامان اودرخت ازبيخ * باغ رعيت
لاميه (خورد فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط (سيب الما عربجه تفاح ديرلر تانك ضمى
وفانك تشديديله (و ياحرف وحدت (براورند بونده چقارلر ديمكدر (غلامان قوللر وخدمتكارلر
معناسنه در (او ضميرى ملكه راجعدر (بيخ باء عربينك كسريله اغاجك وغيرينك كوكنه
ديرلر (محصول بيت) اكر رعيتك باغ و باغچه سندن پادشاه غصب وتعدى طريقيله برالما
ييمك جائز كوررسه قوللرى وخدمتكارلرى اول المانك اغاجنى كوكندن چقاررلر يعنى اول باغى

بونك جوابي مرور ايتمشدر للطابع

خراب ايدرلر * به پنج بيضه كه سلطان ستم روا دارد * زنند لشكريانش هزار مرغ بسيخ *
بيضه بانك فتحيله يمورطه (كه حرف بيان (ستم سينك كسرى وتانك فتحيله ظلم معناسنه در
(روا رانك فتحيله بونده جائز ديمكدر (دارد طوته يعنى جائز طوته (زنند فعل مضارع جمع
غائب اوررلر (لشكريان يا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع لشكريلر ديمكدر (هزار
بيك ديمكدر الف معناسنه در (مرغ لغتده هرقوشه ديرلر اما بونده تاوق مراد در مرغ خانكى
معناسنه غلبهٔ استعماله مرغ تاوغه ديرلر عربجه دجاجه ديرلر (سيخ كباب دمورى كه تركيجه
سوغلى ديرلر (محصول بيت) بش يمورطه جه ظلمى كه پادشاه جائز كوره يعنى بش عدد يمورطه
مقدارى طمع ايدوب غصبله السه انك عسكرى وسپاهى بيك طاوغى شيشه صانجوب كباب
ايدرلر يعنى پادشاهك اول مقدار ظلمى عسكره كلى ظلمه اجازت اولور * بيت * نماند ستمكار
بد روزكار * بماند برولعنت پايدار * نماند فعل نفى مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (ستمكار
ظالم ديمكدر (زيرا كار كاف عجمله ادات فاعلدر بجى معناسنه نتكه سابقا مفصل بيان اولندى ايدى
نماندك فاعليدر (بدروز كاره اضافتى بيانيه در (بد روزكار وصف تركيبيدر (بونده روزكار زمان
معناسنه در يارامز زمانلى ديمكدر يرامازلق كندى يه نسبتدر روزكاره نسبت دكل (بماند
قالور فاعلى لعنتدر (پايداره اضافتى بيانيه در (محصول بيت) ظالم بدعهد وبد زمان قالماز
يعنى بركون دنيادن كوچوب كيدر باقى قالماز البته ولكن انك اوزرنده لعنت ثابت وباقى
ومؤبد وبرقرار قالور حاصلى قبايح واوصافى هركيم ايشيدرسه اكا نفرين وبد دعا ايدر
(ستمكارى وصف تركيبيدر ديثلر خطا ايلمشلر (فارسيده موصوف صفتنه مضاف اولمق جائز
دكل ديثلر ميدان فرسك فارسلرندن دكل ايمش * حكايت * عاملى راشنيدم كه خانهٔ رعيت
خراب كردى تاخزينهٔ سلطان آبادان كند بى خبر ازقول حكما كه كفته اند هركه خداى
تعالى را بيازارد تادل خلق بدست آرد خداى تعالى همان خلق را بروى كمارد تادمار
ازروزكارش برارد * عاملى ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (كه حرف بيان (خانهٔ رعيت
لاميه (كردى ياحرف حكايت (كردينك خانه مفعول اولى (وخراب مفعول ثانيسى (تاحرف تعليل
(خزينهٔ سلطان لاميه (آبادان الف ممدوده ايله معمور معناسنه در (كندك خزينه مفعول اولى
(وآبادان مفعول ثانيسى (بى خبر ازقول حكما حالدر كندك فاعلندن (كه حرف بيان (هركه
اصلنده هركس كه ايدى نتكه مرارا بيان اولندى (تعالى را را ادات مفعول (بيازارد فعل
مستقبل مفرد غائب بونده انجيده ديمكدر (تا حرف تعليل (دل خلق لاميه (و ياحرف وحدت
(وخلق مخلوق معناسنه در (بدست باحرف صله (آردك دل خلق مفعول صريحى (و بدست
غير صريحى (همان همله آندن مركب اولمق جائز مفرد اولمقده جائز (خلق را را ادات
مفعول (برحرف استعلا وى ضمير غائب عامله راجع (كمارد كاف عجمك ضميله حواله ومسلط
ايدر ديمكدر (خلق مفعول صريحى و بروى غير صريحى (تا حرف تعليل (دمار لفظ
مشتركدر عربله عجم بينده عربى اولنجه هلاك معناسنه در و عجمى اولنجه بنه مشتركدر اصل وكوكله
انتقام بينده (برآرد بونده چقاره ديمكدر (دمار مفعول صريحى (وازروزكار غير صريحى
تقديركلام دمارش ازروزكار برارد در (محصول تركيب) برظالم عاملى ايشتدمكه پادشاهك
خزينه سنى معمور وآبادان ايلمك ايچون رعايانك خانه لرينى ظلمله خراب و يباب ايدردى حكما
وعقلا قولندن بى خبر اولديغى جهتندن بويله ايدرديكه ديمشلردر هركيمسه كه الله تعالينك سخط
وغضبنه سبب اوله برمخلوقك كوكلنى اله كتورمك ايچون الله تعالى هم اول مخلوقى يعنى كوكلنى
اله كتورمكه سعى ايلديكى مخلوقى اوزرينه مسلط وحواله ايدر تاكيم روزكاردن اصلنى

ردابن سيدعلى وسرورى ردكافى

وكوكنی چقاره یعنی انی هلاك ایلیه (معلوم اوله كه خدای تعالینك خصوصنده آزار واذی
وجفا ممتنع ومحالدر بلكه رضاء شریفنه نسبت مخالفت سبیله مستوجب عذاب وعقوبت
اولمقدن كنایتدر * بیت * آتش سوزان نكند باسپند * انچه كند دود دل مستمند * اتش سوزان
بیانیه در (سوزان صفت مشبهه در یقغان دیمكدر سوزیدندن بونك كبی یرلرده یاقیجی
ویاندریجی معناسنه در (با حرف صله (وسپند سینك كسری وباء عجمك فتحیله یوزرلك
دیدكلری نباتدر یاوز كوزدكمك ایچون یقارلر (باسپند نكنده متعلق (انچه كندك مقدم
مفعولیدر (نكندك مفعولیدر دیین فكرسز سویلمش (دود دل لامیه (وكندك فاعلی (مستمند
مست میمك ضمی وسینك سكونیله لفظ مشتركدر شكایت وغم وغصه ونحافت بیننده یعنی
ضعیف ونحیف اولمق (ومند ادات نسبتدر دردمند دردلی دیمكدر (پس مستمند غملو وغصه لو
ونحیف دیمكدر (محصول بیت) یاقیجی اتش سپنده اول حالی واول كاری ایلمز كه برغمگینك
دود دلی وانكسار قلبی ایلر یعنی بر مسكین مظلوم كوكلدن چكدیكی آهی وبد دعاسی
ایلدیكی تأثیری اتش سوزان سپنده ایلمز (حضرت شیخ سپندی تخصیص بالذكر ایلدیكنك
نكته سی اولدر كه اتشه یاندغنده چتردیسی سائر یانان نباتاندن وجوه ایله زیاده در (بعض
شراح دیمش خفی اولمیه كه بعض دیارده یوزرلك وفرت اوزره اولوب اغستوس زماننده
شدت حرارتدن برحالت واستعداد پیدا ایدر كه برصحرانك براوجندن جزئی اتش طوتنسه
طرفة العینده بالتمام یانوب كول اولور (حضرت شیخ بو بیتله اكا اشارت وسرعت تأثیردن
كنایت ایتمشدر (سپندی تخصیص بالذكر ایتدیكنك وجهی بودر دیمش خفی دكلدر كه
جمیع نباتات قورودقدن صكره بو استعدادی بولور فتدبر (سوزان ملتهبله بیان ایلینلر غلط
ایلمشلر * لطیفه * كویند سرور جملهٔ حیوانات شیرست وكمترین جانوران خر وباتفاق خرد
مندان خر باربر به از شیر مردم در * سرور رئیس معناسنه در ومبتدا (جملهیه وحیواناته اضافه لر
لامیه لردر (شیرست خبر مبتدا (شیر بونده یاء مجهوله ایله ارسلان معناسنه در (كم اكسك بونده
الچق دیمكدر (وتر ادات تفضیل (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأكید (جانورانه اضافت
صفتك موصوفنه اضافتیدر (جانور نونك سكونیله جانلی دیمكدر (زیرا ور واوك فتحیله
ادات نسبتدر (والف ونون ادات جمع (باحرف مصاحبت كلجك خبره متعلق (اتفاق خرد مندان
مصدرك فاعلنه اضافتیدر عقلا اتفاقیله دیمكدر (خر باربر بیانیه (باربر وصف تركیبیدر
بریدندن بانك فتحیله ایلتمك معناسنه (بار بونده یوكدر (باربر یوك كتوریجی یعنی یوك چكیجی
(بری بردندن اخذ ایدن احوال اشتقاقدن كلیا غافل ایمش (خر باربر مبتدا (به یك دیمكدر (كه
من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده كه یرینه از واقعدر (شیرمردم در بیانیه وخبر مبتدا
(ومردم در وصف تركیبیدر دریدندن دالك فتحیله زیرا انده فتحه وكسره جائزدر
(محصول تركیب) دیرلر كه جمیع حیواناتك سروری ورئیسی وباشی وسرداری ارسلاندر
وجانلیلرك الك الچاقراغی خردر زیرا خر غایتله احمق وابله در وعقلا اتفاقیله یوك چكیجی
خر آدم یرتیجی شیردن بهتر ومقبولتر ومرغوبتردر زیرا نیجه اموره استخدامی قابلدر * مثنوی *
مسكین خر اگرچه بی تمیزست * چون بار همی كشد عزیزست * مسكین خر اصلنده
خرمسكین ایدی موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندن یعنی بیانیه ضرورت وزن ایچون اضافتدن
فك اولندی (تمیز اصلنده تمییز در تفعیل بابندن مصدر لكن انجام باء مصدرك حذفیله استعمال
ایدر (چون ادات تعلیل (همی ها حرف تأكید (ومی بونك كبی یرلرده ادات استمراردر (كشد فعل
مضارع مفرد غائبدر كشیدندن چكر دیمكدر (مسكین خر مبتدا ومابعدی خبری وبار همی كشدك

بعض نسخه ده (هر كه خلق خدای تعالی را) واقع اولمشدر اشبو نسخه یه كوره كنایه تأویلنه حاجت یوقدر للطابع

رد ابن سیدعلی

ای صبا مشكی سپندی برسر آتش بریز كی بپرست بار حال صاحب دانشمندا

ردكافی

رد ابن سیدعلی وسروری

رد ابن سیدعلی وسروری وكافی

مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه معلل عزیزدر (محصول بیت) خر مسكین اگرچه كیم ادراكدن محروم
وفهم ودرایتدن دور وتمییز وتشخیصدن مهجور اما چونكه یوك چكر وضرورت حالنده مركوبدر
عزیزدر یعنی بویله بی تمییز وادراك ایكن بعض جهتدن استخدامه قابل اولدیغیچون ارسلاندن
اعز واكرمدر * كاوان وخران بار بردار * به زادمیان مردم آزار * كاوان مبتدا (وخران اكا
معطوف (بار برداره اضافت بیانیه در (بار بردار وصف تركیبیدر برداریدندن بانك فتحیله
بحسب لغت یوك قالدریجی دیمكدر اما كوتوریجی مراددر (به یك (زاء مفرده بونده من تفضیلیه
معناسنه در (آدمیان وصلله همزه ساقط اولمشدر (مردم آزاره اضافت بیانیه در (مردم آزار
وصف تركیبی در آزاریدندن مردم انجدیجی یعنی موذی مصراع ثانی خبر مبتدادر (محصول بیت)
یوك چكیجی كاولر وخرلر خلق انجدوب موذیلق ایدن ظالم ادملردن یكدر یعنی باركش
حمارلر وكردون كش كاولر دلازار وخاطر شكن بنی آدمدن یكدر (زیرا بنجه فائده لری وار وهیچ
ضررلری یوقدر (خرانی بار برداره وادمیانی مردم آزاره اضافت ایلین یعنی اضافتلرین تجویز
ایلین فارسیده باشقه برصاحب مذهب ایمش (حضرت شیخ مذكور لطیفه یی جملهٔ معترضه
طریقیله ذكر ایلدكدن صكره ینه اصل حكایه یه شروع ایدوب بیورر * ملك را طرفی از ذمایم
اخلاق او معلوم شد بشكنجه كشیدش وبانواع عقوبت بكشت * ملك را را ادات مفعول
(طرف طالك وراك فتحه لریله بونده بعض معناسنه در (ویا حرف وحدت (ذمایم ذمیمه نك جمعیدر
مذمومه معناسنه در (اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده اخلاق ذمیمه ایدی
بیانیه ایدی شمدی لامیه در (بشكنجه با حرف صله (وشكنجه عذاب معناسنه در (كشیدش
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ملكه راجع ضمیر (وشین ضمیر عامل ظالمه راجعدر
(با حرف مصاحبت (انواع عقوبت لامیه در (بكشت دپلدی (محصول تركیب) پادشاهه برمقدار
عامل جابرك اخلاق ذمیمه لرندن معلوم اولدی (یعنی خلق عالمه ایلدیكی جفا وظلمی اكلدی
آنی اشكنجه یه چكدی وانواع عقوبت واصناف عذابله انی هلاك ایلدی * قطعه * حاصل
نشود رضای سلطان * تا خاطر بندگان نجویی * رضای سلطان لامیه ومبتدا (وحاصل نشود
مقدم خبر (تا حرف توقیت (خاطر بندگان لامیه (ونجویینك مقدم مفعولی (ونجویی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر جوییدندن جستن دن دینلر غلط سویلمش (زیرا جستندن
فعل ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز (معلوم اوله كه فارسیده مصادرك اواخری
توندر (ونونك ماقبلی تادر ویادالدر (ودالك ماقبلی یا واور سه جمیع مشتقات اندن اخذ اولنور
قیاس مطردله (اما اوایكی صورتده اولان مصادردن (یعنی تالی مصدردن وشول دالی
مصدردن كه ماقبلی یا اولمیه (مثلا شدن وبودن كبی انلردن ماضیله اسم مفعولدن غیری نسنه
مشتق اولماز بو اسلوبی ضبط ایدنجه جمیع مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ نسنه یه سماعی اولماز
(نهایتی فكره برمقدار ریاضت ویرمك كرك فتدبر (محصول بیت) پادشاهك رضاسی حاصل
اولماز (یعنی پادشاه سندن راضی وخشنود اولماز تا كیم مادام كه قوللرینك وفقرا ورعایاسنك
خاطرلرین استمینجه یعنی خاطرلرین رعایت ایدوب اله كتورمینجه زیرا مقرردر كه مادامكه
فقرانك خاطرلرین رعایت ایلمیه سین ورعیت پرور اولمیه سین وداد كستر اولوب خلقه عدل
كوسترمیه سین البته پادشاهدن راضی اولماز (پس رضای پادشاهی وعطای شهنشاهی یه
مظهر اولمق بهر تقدیر رعایا وفقرایه عدل ودادایله میسر اولور * خواهی كه خدای بر تو بخشد *
با خلق خدای كن نكویی * خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن
دیلرمیسین دیمكدر (كه حرف بیان (خدای مبتدا (بر حرف استعلا (بخشد فعل مضارع مفرد

كردون قكلی

ردكافی

رد ابن سیدعلی وشمعی وكافی

مطلب

در بیان مشتقات از مصادر

غائب فاعلی خدایه راجع تحتنده ضمیر وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر وجملهٔ اسمیه مفعول خواهی در
باحرف صله (خلق خدالامیه خلق بونك كبی برازده مخلوق معناسنه در (نكو بی یاء اولی اصلیه (و یاء
ثانی مصدریه درایلك دیمكدر (محصول بیت) استرمبسین كه الله تعالی سكا رحمت وغفران ایلیه
(یعنی خدای تعالی سكا مرحمت ومغفرت ایلدیكن دیلرسك خدانك مخلوقنه اكر انسان واكر
غیریدر ایلك ایله (یعنی سن مخلوقاتی اسركه كه الله تعالی سنی اسره كه سون (معلوم اوله كه بخشیدن مطلب
مصدری مشترك در بغشلامغله اسركمك بیننده وایكی معنانك بیله مضارعی بخشد كلور بونده
اسركمك معناسنه در كه بخشودن وبخشایدنله مرادفدر نتكه خیام بر باعیده ذكر ایلمش (رباعی)
یارب تو كریمی وكریمی كرمست) عاصی زچه رو برون زباغ ارمست) (آمرزش اكر بطاعتست نیست
كرم (درمعصیتم اكر ببخشی كرمست) اكر ببخشی اكر رحمت وغفران ایدرسك دیمكدر (پس بیت
سابقك شرحنده ذكر ایلدیكمز قاعده اوزره بخشد بخشیدن مصدرندن مشتقدر بخشودن مصدرندن
مشتق اولمق احتمالی یوقدر زیرا الف ماقبلنده یایوقدر وبخشایدندن مضارع بخشاید كلور
بخشد كلمز (پس شراح عموما بخشد بخشودن مصدرندن دردیدكلری افحش خطادر فندبر رد شراح عموما
* یكی ازستم دیدكان برو بكذشت وكفت * ستم دیده وصف تركیبی درظلم كورمش (یعنی ظلوم
(برو برحرف استعلا (واوضمیری عامل مقوله راجعدر (بكذشت كچدی (یعنی یانندن مرور ایلدی
ودیدی (محصول تركیب) مظلوملرك بریسی عامل مقتولك اوستنه اوغرادی وحال مستقبحنه
نظر ایدوب دیدی * قطعه * نه هركه قوت بازو ومنصبی دارد * بسلطنت بخورد مال مردمان
بكذاف * نه حرف نفی مصراع ثانیده بخورد فعلنه ناظردر (هركه اصلنده هركس كه ایدی
نته كه مرارا مرور ایلدی (قوت بازو لامیه (منصبی باحرف وحدت ویاحرف تنكیر (باحرف
مصاحبت (سلطنت قهر وغلبه (یعنی تسلط معناسنه (بخورد فعل مضارع مفرد غائب یه دیمكدر
(مال مردمان لامیه (باحرف مصاحبت (كذاف كاف عجمك ضمی وزای معجمه ایله مفت وابلق یره
دیمكدر (یعنی بیهوده وضایع یره (محصول بیت) اویله دكلدر كه هركیمسه نك كه قوت بازو
وقوت قاهره سی وقوت منصبی ویا بر منصبی اوله قهر وغلبه ایله وتسلطله خلق عالمك مالنی
اخذ ایلیه (رایكان ومفت وبی وجه وضایع یره اكل ایلیه (حاصلی بومعنی میسر دكلدر البته بركون
هضم ایده میوب بورنندن كلور (یعنی بلاسین وجفا وجزاسین چكر البته * توان بحلق فرو بردن
استخوان درشت * ولی شكم بدرد چون بكیرد اندرناف * توان امكان وقدرت معناسنه اسمدر
فرو بردنه مقید (باحرف تأكید (وحلق حاء مهمله نك فتحی وسكون لامله بوغز دركلو معناسنه
فرو بردن لفظ مركبدر فرو ایله بردندن یوتمق معناسنه كه عربجه بلع دیرلر بانك فتحی ولامك
سكونیله (استخوان واو رسمیله كمكدر عربجه عظم دیرلر عینك فتحی وظانك سكونیله (درشت
دالك ورانك ضمه لریله وشینك سكونیله بونده ایری معناسنه در ایكی معنی ایله (یعنی یوك وبومشغه
مقابل كه عربجه اكا حشن دیرلر حانك فتحی وشینك كسریله (ولی ادات استدراك (شكم شینك
كسری وكافك فتحیله قرن دیمكدر كه عربجه بطن دیرلر بانك فتحیله (باحرف تأكید (درد
دالك فتحه وكسره لغتدر ورانك فتحیله یرتار دیمكدر عربجه (خرق دیرلر خاء معجمه نك فتحیله
(چون ادات تعلیل (باحرف تأكید (كیرد فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتله
دیمك اولور (ناف كوبكدر عربجه سره دیرلر (محصول بیت) بوغازه ایری و یوك كمكی یوتمغه
قادردر (یعنی یوتمسی ممكندر (اما قرنی یرتار كوبكده طوتلوب قالنجه (یعنی روده یه چوب كتمنجه
شكمه ضرر ایدر وجائزدر كه بحلق باسی از معناسنه اوله (وفرو بردندن تركیب معناسی مراد اوله
یعنی اشاغه ایلتمك یچورمك معناسنه (پس محصول بیت) ایری كوكی بوغزدن یچورمك ممكندر

اما كوبكده طوتلوب اشاغه كتمنجه قرنی یرتار (یعنی صاحبنی هلاك ایدر * حكایت *
مردم آزاری حكایت كنند كه سنكی برسر صالحی زد درویش را مجال انتقام نبود سنك را باخود نكاه
می داشت تاوقتی كه ملك بران لشكری خشم كرفت ودرچاهش كرد * مردم آزار وصف تركیبی در
آزاریدندن (ویاحرف وحدت (وراحرف مفعولیت (سنكی یاحرف وحدت (سرصالحی لامیه
(یاحرف وحدت (درویش مراد مذكور صالحدر (ورا حرف تخصیص (مجال انتقام لامیه (نبود
یوق ایدی (سنك را ادات مفعول (نكه می داشت حفظ ایدردی (حفظ ایتدی دین معنای رد شمعی
منطوق ویرمش (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یاحرف وحدت (كه حرف بیان (ویا رابط صفت
(ملك مبتدا (لشكری یاحرف نسبت (خشم خانك فتحی وسكون شین ایله غضب دیمكدر (كرفت
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده ملكه راجع ضمیر ومفعول صریحی خشم وغیر صریحی
بران لشكری وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (درچاه درزندان دیمكدر (وشین ضمیر مردم آزاره
راجعدر (محصول تركیب) برانسان انجدیجی موذی بی حكایت ایدرلر كه برصالحك باشنه
برطاش اوردی درویش صالحك انتقامه مجالی یوق ایدی (زیرا پادشاه قولی ایدیكه قوت قاهره
صاحبی ایدی پس اندن كین آلامدی طاشی كندیله صاقلردی (یعنی باشنه اوردیغی طاشی
حفظ ایدردی شول وقته دك كه پادشاه اول مردم آزار لشكرینه خشم ایدوب قویی یه صالنجه
یعنی زندانه حبس ایدنجه * درویش درآمد وآن سنك برسرش انداخت كفت تو كیستی
واین سنك برسرمن چرا زدی كفت من فلانم واین سنك همان سنكست كه درفلان تاریخ برسرمن
زدی كفت چندین مدت كجا بودی كفت از جاهت اندیشه می كردم اكنون كه درچاهت دیدم
فرصت غنیمت شمردم * درآمد ایچری كردی (یعنی زندانه كردی (محصول تركیب) درویش
صالح زندانه كردی واول حفظ ایلدیكی طاشی ظالمك باشنه آندی (یعنی اوردی ظالم دیدی
سن كیمسین وبوطاشی باشمه نیچون اوردك درویش دیدی كیم بن اول فلانم كه باشمه طاش اوردك
وبوطاش اول طاشدر كه فلان تاریخده بنم باشمه اوردك مردم آزار دیدی بوقدر مدت وزمان
قنده ایدك درویش دیدی سنك منصبك وقوت قاهركدن خوف ایدردم شمدی كه سنی چاه
وزندانده بولدم فرصتی غنیمت بلدمكه عقلاء دیمشلردر * مثنوی * ناسزایی راچو بینی بختیار *
عاقلان تسلیم كردند اختیار * ناحرف توصیف نفی (سزالایق (ناسزالایقسز (ویاحرف وحدت
(ورا ادات مفعول (چو حرف تعلیل (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیلیندندن بونده كوره سین
دیمكدر (بختیار وصف تركیبی اقسامندندر بخت دولتدر ویار قرین ومصاحبدر یعنی دولت
كندی یه یار دیمكدر (عاقلان مبتدا وتسلیم كردندك مفعول اولی واختیار مفعول ثانیسی وجملهٔ
فعلیه خبرمبتدادر (محصول بیت) برنااهل ونامعقول ونامقبول كیمسه یی كه بختیار ودولتمند
وسعادتمند كوره سین یعنی دولت اكا یار وهمدم وجهله قوی الاقتدار كوره سین عقلا انجلاین
ناسزا وناهمواره مقابله ایلمیوب وانكله مجادله ایلمیوب اكا تسلیم اولمغی وسرفرو ایلمكی
اختیار ایلدیلر (قصه دن حصه یعنی عاقللر بویله ایلدیلرسنده عاقل ایسك اكا تسلیم ورضایی
اختیار ایله مصراع ثانینك معناسنی عاقللر اول ناسزایه اختیارلرینی تسلیم ایلدیلر دیینلر رد ابن سیدعلی وسروری وشمعی
ناسزا سویلمشلر * چون نداری ناخن درنده تیز * بابدان آن به كه كم كیری ستیز * چون حرف
تعلیل (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب چونكه طوتمازسین یعنی چونكه سنك یوقدر
دیمكدر (ناخن خانك ضمیله طرنقدر درنده یه اضافتی بیانیه در درنده اسم فاعلدر دریدندن
دالده فتحه وكسره جائز در وراده تشدید ضرورت وزن ایچوندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر
نتكه سابقا مفصل بیان اولندی تیز یای مجهوله ایله كسكین دیمكدر (باحرف مصاحبت

(بدان بدك جمعیدر یا را مزلر دیمكدر (آن اسم اشارتدر بر مقدره مثلا حال وشان كبی برنسنه یه (كه
حرف بیان (كم كاف عربك فتحیله لغتده اكسك دیمكدر اما بونك كبی یرلرده ترك كلیدن عبارتدر
یعنی هیچ ایلمامك معناسنه (كیری فعل مضارع مفرد مخاطب طوتمیه سین یعنی هیچ طوتمیه سین
(ستیز سینك وتانك كسره لریله اسمدر عناد معناسنه (كم كیرینك مفعول صریحی (و بابدان غیر
صریحی (محصول بیت) چونكه كسكین یرتیجی طرناغك یوقدر یعنی خصمله معارضه یه
ومجادله یه حاصلی مقاومته ومقابله یه قادر دكلسین اول یكدر كه یارا مزلرله هیچ ستیز وعناد
ایلمیه سین یعنی ظلمه وبدكارلرله هیچ خصومت وعداوت اوزره اولمیاسین (مصراع
ثانینك معناسی اول یك كه یارا مزلرله ونا معقوللرله ستیز وعنادی آز طوته سین دین وظالم
وبدكارلرله چوقلق خصومت ومجادله ایتمیه سین دین كم سویلشلر زیرا بونده كم محض
ردشمعی وكافی
عدمدن عبارتدر فندبر * هركه با پولاد بازو پنجه كرد * ساعد سیمین خودرا رنجه كرد * هركه
تقدیری هركسكه در تنكه مكرر بیان اولندی (با حرف مصاحبت (پولاد بای عجمیله چلك دمره
دیرلر تعریب ایدوب فایله فولاد دیرلر عربجه ذكر دیرلر ذالك وكافك فتحه لریله (پولاد بازو
وصف تركیبیدر چلك بازولی دیمكدر كمال قوتدن كنایتدر (پنجه های رسمی بونك كبی یرلرده
تخصیص افاده ایدر زیرا هر بشه پنج دیرلر صكره ها یله بش پرمغه تخصیص ایلدیلر پنجه كردك
مفعول صریحی وبا پولاد غیر صریحی (ساعد عینك كسریله بلكدر سیمینه اضافتی بیانیه در
(یا حرف نسبت ونون حرف تاكید در خوده اضافت لامیه در (ورا حرف تخصیص (رنجه رنج
رانك فتحیله المدیمكدر روهاء رسمی نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر دردلی والملی
دیمكدر (ساعد (كردك مفعول اولی (ورنجه مفعول ثانیسی (محصول بیت) هركیمسه كه پولاد
بازولیله یعنی قولی قوتلیله پنجه ایلدی یعنی طوتدی حاصلی زورلی شخص ایله خصومتدن
كنایتدر كندینك كومش كبی نازك وبیاض بلكنی رنجیده ودردناك ایلدی یعنی كندی مقدارین
بلیوب اولورلر ایله خصومت ایلین البته مخضور اولور دیمكدر * باش تا دستش ببندد روزكار *
ردابن سیدی علی وسروری
پس بكام دوستان مغزش برار * باش روزمره لرنده صبر ایله دیمكدر تنكه دیوان شاهیده
واقعدر (بیت) تو در دل میرسی مهمان چه جای صبر وعقل وجان) (زمانی باش كز
نامحرمان خالی كنم جا را) پس بونده حاضر باش وخاموش باش دین وحالك اوزره اول دین
مذكور اصطلاحدن غافل ایمش (تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (دستش ضمیری
پولاد بازویه راجعدر (ببندد فعل مستقبل با غلیه دیمكدر (روزكار فاعلی (ودست مقدم
مفعولی پس بونده ادات تعقیبدر اندن صكره معناسنه (بكام دوستان لامیه (بادن بونك كبی
یرلرده تركیده جه دیمكله تعبیر اولنور دوستلرك مرادنجه دیمكدر (مغز میمك فتحی وغینك
سكونیله ییی وایلك وفندق وفستق وبادم كبی نك ایچنه دیرلر (شین ضمیر سابق كبیدر (برار
فعل امر مفرد مخاطب چقار دیمكدر (مركبدر برایله اردنكه فعل امردر اریدن كتور معناسنه
(محصول بیت) صبرایله تاكیم مذكور پولاد بازوك یعنی قوی وزورلی ظالمك روزكار زوركارانی بغلیه
یعنی منصب ومرتبه دن انی دوشوروب خوار وذلیل ایدنجه حاصلی روزكار بنه كذارانی منكوب
ایدنجه صبر ایله اندن صكره دوستلرك مرادنجه دپه سندن بینیسنی چقار كوكلكدن یكن كبی
اندن صكره انتقامك الوب حقندن كل (بیت خطاب عام طریقیله سوق اولمشدر * حكایت *
یكی را از ملوك مرضی هائل بود كه اعادهٔ ذكران موجه نبود طائفهٔ حكماء یونان متفق شدند كه
مرین دردرا دوایی نیست مكر زهرهٔ آدمی كه بچندین صفت موصوف بود * مرضی یا حرف
وحدت (هائل قورقنج (كه حرف رابط صفت (اعادهٔ ذكر مصدرك مصدره اضافتیدر

اعاده

(اعاده افعال بابندن مصدردر اجوف واویدن لغتده دوندرمكدر اما بونك كبی یرلرده تكرار
مراددر بوتركیبده حضرت شیخه اعتراض ایلشلر كه مرض هائل بركره ذكر اولمدیكه
اعاده سی موجه اولمیه والفظ هائل ذكرندن بر كراهت اكلمدیكه تكراری مستنكر اوله (ذكرك
آنه اضافتی لامیه در (طائفهٔ حكماء یونان اضافتلری بیانیه ولامیه در لف ونشر طریقیله
(یونان مملكت قرامانه دیرلر كه حكماء اقدمین اندن ظهور ایلمشدر كه اسكندر بن دارانك یریدر
(كه حرف بیان (مرین دردرا مرانك دلالت ایلدیكی معنای مفعولیتی تأكید ایدر تحسین
ردشمعی
لفظ ایچون زائد دكلدر (دوایی یا حرف تنكیر (مكر ادات استثنا (زهره اودكه جكرك یانندده
اولور عربجه مراره دیرلر (زهره نك آخرنده هاء رسمی بونك كبی یرلرده تخصیص افاده ایدر
زیرا زهر آغودر آغویه منسوب دیمكدر كاه اولور مجال معناسنده (ترك اودی یوق دیر عجم
زهره ندارد دیر تنكه شاعر بیورر (بیت) زهره ندارمكه ببوسم لبت) (تیر وكمان دارد
ردابن سید علی
ابروی تو) بعض شراح اود معناسنده اولان زهره یی عربیده وفارسیده مستعمل اولان الفاظ
مشتركه دن ظن ایدوب غلط ایلش ولغات عربیه ده مستعمل اولدیغی مختار صحاحدن نقل
ایدوب افترا ایلش كه انده بو معنادن نام ونشان یوقدر (آدمه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (بچندین با حرف مصاحبت چندین بونده الفاظ كنایه دندر عدد غیر معین
مراددر (بود فعل مضارع مفرد غائب بونده اوله دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهلردن
برینك بر قورقنج مرضی وار ایدیكه ذكرینی دوندرمك یعنی انی تكرار دله كتورب اكمق
موجه ومعقول دكلدر طائفهٔ حكماء یونان متفق اولدیلر وسوزلرین بركدردیلر كه بو مرضه
هیچ علاج ودوا یوقدر الا برآدم اودیكه اول آدم نیجه صفتله موصوف اوله وصفتلرین بیان
ایلدیلر * ملك بفرمود طلب كردند دهقان پسری یافتند بدان صفت كه حكما گفته اند *
(دهقان كویلی واكنجی معناسنه در (پسری یا وحدت كویلی واكنجی اوغلی دیمكدر حاصلی زراعدن
بر اوغلان دیمكدر (محصول تركیب) پادشاه بیوردی طلب ایلدیلر بر كویلی واكنجی اوغلانی
بولدیلر اول صفتلرله كه حكما دیمشلردر * ملك پدر ومادرش بخواند وبنعمت بیكران
خوشنود گردانید وقاضی فتوی داد كه خون یكی از رعیت ریختن برای سلامتیٔ نفس پادشاه
روا باشد * سلامتی ده یا حرف مصدر در وهمزه اضافت ایچون كلمش (محصول تركیب)
پادشاه دهقان پسرك اتاسی واناسنی دعوت ایدوب بی حد وبی قیاس نعمتله خوشنود ایلدی
یعنی راضی ومنسلی ایلدی وقاضی فتوی ویردیكه پادشاه زمانك صحت وعافیتیچون رعابادن
برینك قانین دوكوب هلاك ایلمك شرعا جائزدر دیو * جلاد قصد كشتنش كرد پسر روی
بسوی آسمان كرد وبخندید * یعنی جلاد اوغلنی قتل ایلمك قصد ایلدی اوغلان یوزونی
آسمان جانبنه ایلدی وكولدی حاصلی حیاتدن نا امید اولوب یوزونی كوكه دوندروب تعجبدن
كولدی * ملك گفت درین حالت چه جای خنده است * پادشاه اوغلانه سؤال ایدوب دیدی
بو حالنده یعنی قتل حالنده نه كولمه نك یریدر زیرا بو شاشوب مبهوت اولاجق محلدر
* پسر گفت ناز فرزندان بر پدر ومادر باشد ودعوی پیش قاضی برند وداد از پادشاهان
خواهند اكنون پدر ومادر بعلت حطام دنیا مرا بخون در سپردند وقاضی بكشتنم فتوی
داد وسلطان صحت خویش درهلاك من بیند بجز خدای تعالی پناهی ندارم (محصول تركیب)
اوغلان ایتدی اولادك نازلری پدر ومادرلرینه در یعنی انلر رحیم وشفیق اولدقلریچون
ناز وشیوه لرین چكرلر وشرعله دعواسی اولنلر بهر تقدیر قاضی یه مرافعه اولورلر یعنی
عدل وانصافله اجرای حق ایدوب دفع ظلم ایتمكی اهل شرعدن رجا ایدرلر وعدل ودادی

ودفع ظلم و بیدادی پادشاهلردن تمنی ایدوب اغیاردن جفا کورسه‌لر انلره پناه ایلدرلر بونلرك جمیعی
بنم حقمده برطرف و یوق یره وجودم تلف اولماسنی محقق بیلوب بوکار بوالعجبی استغراب ایدوب کوآوم
شمدیکی حالده ایسه پدر ومادرم متاع واسباب دنیا ایچون (یعنی نعمت دنیایه طمع ایدوب بنم قتلمه
رضا ویردیلر وقاضی قتلمه فتوی ویروب هلاکمه حکم ایلدی و پادشاه کندی صحت وجودنی بنم
هلاکمده اکلیوب باعث حیاتی بنم قتلمده بیلور پس بونلرك جمله سندن مأیوس اولوب حق تعالی
جانبندن غیری امیدکاهم وملجاو پناهم قالمادی اول سببدن تعجب ایدوب خنده ایلرم * بیت *
پیش که براورم زدستت فریاد * هم پیش ازدست تو میخواهم داد * پیش بونده اوك وقت معنالرینه
اولمق جائز (وکه اسمدر کیم معناسنه (براورم چقارم وکتورم دیمکدر (زدستت تا ضمیر خطاب (فریاد
براورمك مفعول صریحی (وزدستت غیر صریحی (هم ادات تأکید (پیش تو لامیه (دست توده
بویله در (میخواهم فعل مضارع متکلم وحده در (داد مفعول صریحی (وازدست تو غیر صریحی
(محصول بیت) حضرت شیخ پسرك جانبندن پادشاهه تضرع بیورر یعنی سنك الکدن کیمه فریاد
ایده‌یم وکیمك اوکنه ویاننه واروب شکایت ایدوب حالم اغلایایم حاصلی سنك الکدن کیمه داد
ونالش وفریاد ایدوب شکایت ایده‌یم ینه سنك الکدن سکا شکایت ایدوب سنك انصافکه راضی
اولوب عدل ودادی ینه سندن توقع ایدرم * سلطان رادل ازین سخن بهم برآمد و آب دردیده
بکردانید وکفت هلاك من اولیترست از خون بی کناهی ریختن سر وچشمش ببوسید ودرکنار
کرفت ونعمت بی کران بخشید وآزاد کرد کویند که ملك هم دران هفته شفا یافت * (محصول ترکیب)
پادشاهك کوکلی بوسوزدن متأثر اولوب مرحمت وشفقتی غالب اولدی وکوزلری یاشله
طولدی ونامرادك حال پرملالنه کریان اولدی ودیدیکه بریکنناه مظلومك ناحق یره قانن
دوککدن بن بومرضدن شفا بولمایوب هلاك اولمام یکدر انك هلاکیله کلن عافیتدن کچدم
وبرفقیرك مماتیله حاصل اولان حیاتدن ال چکدم واول هوایی کوکلدن چقاردم اوغلانك باشین
وکوزین اوپدی وانی قوچدی حاصلی پادشاه پسرك کلامندن متنبه اولوب بیچاره یه تسلیه واستمالت
ایدوب یوزین کوزین اوپوب قوچدی ونیجه [3] نعمت ومال احسان ایدوب آزاد ایلدی دیرلرکه — ٣ بیحد نسخه
پادشاه همان اول هفته ده اللهك عون وعنایتیله شفاخانهٔ خدادن صحت بولوب ومرض هائلدن
خلاص اولوب کورمامش کبی اولدی (بعض شراح ازخون بی کناهی ریختن تقدیر کلام از ریختن — ردابن سیدعلی
خون بی کناهیدر دیمش و بعضیلر رد ایدوب بوتقدیری پسند ایلمامشدر لیکن پسند ایلمامسی — ردسروری
ناپسندر * قطعه * همچنان در فکر آن بینم که کفت * پیلبانی برلب دریای نیل * همچنان بونده
الآن معناسنه در (یعنی هنوز (فکر آن لامیه در (که حرف رابط صفت (پیلبان فیلجی دیمکدر
زیرا پیل فیلدر (یعنی اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه (لب بونده کنار معناسنه در
(دریایه اضافتی لامیه در (ونیله بیانیه (نیل ارماغنه دریا اطلاقی انکچوندرکه دیار عربده اندن
عظیم صو یوقدر والا حقیقتده طونه ارماغی اندن اعظمدر لیکن عربستانده اولماغله [4] بحر دیمزلر — ٤ ظن فقیرانه مه کوره بحر اولملیدر دیرلر للطابع
(محصول بیت) دریای نیلك کنارنده برفیلجی سویلدیکی بیت هنوز خاطرمده در که هرکز فکرمدن
کتمامشدر اول بیت بوقطعه نك بیت ثانیسیدر یعنی * زیر پایت کرندانی حال مور * همچو حال
تست زیر پای پیل * زیر پای لامیه (وتا ضمیر خطاب عام طریقیله (ندانی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب فعل شرط اکر بلزسك دیمکدر (حال مورده لامیه در (وندانی نك مفعولی وزیر پایت ظرف
مکانی (همچو ادات تشبیه (حال تست لامیه در (زیر پای پیل ایکی اضافت ایله لامیه‌لر در
(محصول بیت) ایاغك آلتنده قرنجه نك حالی معلومك دکل ایسه وبیلمك استرسك همان سنك
حالك کبیدر فیلك ایاغی آلتنده (یعنی کندوکی فیلك ایاغی آلتنده فرض ایلسك نه حالده اوله جغك

معلومدر ایمدی مور ضعیفکده حالی سنك ایاغك آلتنده چاق اویله در ایمدی ضعیفلره
مرحمت ایله که قویلر ایاغی آلتنه دوشوب پایمال حوادث اولمیه‌سین (پیلبانی وسکبانی
ودربانی وغیریلری وصف ترکیبی دینلر وصف ترکیبیدن آکاه دکللر ایمش (وبان — ردابن سیدعلی وسروری
ادات نسبتدر دیین ادات فاعله ادات نسبتی فرق ایلمز ایمش (پیلبانی برلب دریای نیلك — ردسروری
معناسنی برفیلجی نیل دریاسنك کناری قتنده دیین اداده قصور ایلمش فتأمل * حکایت * — ردشمعی
یکی از بندکان عمرولیث کریخته بود کسان درعقبش رفتند وبازآوردند وزیررا باوی
غرضی بود اشارت بکشتن او کرد تادیکر بندکان چنین حرکت نکنند بنده پیش عمرو
سر برزمین نهاد وکفت * عمرولیث تقدیری عمرو بن لیث در (علمین بینده واقع اولان ابن لفظی
حذف ایلمك بودلده شایعدر (کریخته بود قاچمش ایدی (کسان جمع کس در (عقب عینك
وقافك فتحه‌لریله آرد معناسنه در (وزیررا را ادات تخصص وزیرك دیمکدر (باحرف صله (وی
ضمیر غائب بنده‌یه راجع (غرضی یا حرف وحدت (یا حرف صله (کشتن اومصدرك مفعولنه
اضافتیدر (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) (عمرو بن لیث دیدکلری پادشاهك برقولی قاچمش ایدی
برقاچ کیمسه آرد نجه کیدوب طوتوب کروکتوردیلر (ووزیرك اکا غرضی وار ایدی پادشاهه آنی
قتل ایلمکه القا واشارت ایلدی تاکیم سائر بنده‌لره موجب عبرت اولوب انلردن بریسی بویله
ناشایسته حرکتی تجویز ایلمیه اول بندهٔ مستمند بیچاره وزیرك کندی حقنده پرامرقصدنی کوریجك
پادشاه اوکنده یره باش قیوب دیدی * بیت * هرچه رود برسرم چون تو پسندی رواست *
بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست * هر کل افرادی معناسنه در (چه نه دیمکدر شیءدن
عبارتدر هرشیء که دیمکدر مبتدا واقعدر (رود فعل مضارع مفرد غائب کیدر (یعنی کچر دیمکدر
(بر حرف استعلا روده متعلق (چون ادات تعلیل ادات شرط دکل (پسندی یای عجمك فتحیله
فعل مضارع مفرد مخاطب بکنور ولایق کوررسین دیمکدر (رواجائز دیمکدر (وسین وتا ادات خبر — ردسروری
ومجموع مرکب خبر مبتدادر (بنده مبتدا (چه کندك مفعول اولی (ودعوی مفعول ثانیسی وجمله
خبر مبتدا (حکم سکون میمله مبتدا (وخداوند افندی دیمکدر (ورا ادات تخصیص (وسین وتا
ادات خبر (ومجموع مرکب خبر مبتدا در (تقدیر کلام خداوند راست ایدی دین قاعدهٔ فرسدن — ردشمعی
آکاه دکل ایمش (محصول بیت) بندهٔ آبق عمرویه خطاب ایدوب دیرهرنه حال وهرنه سرکذشت
وعقوبت که باشمدن کچرسه چون که سن آنی مستحسن وجائز کوررسین لایق وسزاوار در
وهیچ برکیمسه نك چون وچرایه ومخالفته قدرتی وامکانی یوقدر بنده نه دعوی ایدر ونه سوزی وار
یعنی نیه قادر ونیه مالکدر حکم پادشاهکدر هرنه دیلرسه انی ایدر وهرنه که امرایدرسه کیمسه
معارضه ومناقشه یه مالك دکل (شراحك بری خداوند راستك تقدیری بخداوند مفوضست — شارح مقدر ابن سیدعلی
دیمکدر دیمش (وبرشارح دیمش که خداوندراست خبردر تقدیره احتیاجی یوقدر (وبرشارح تقدیره — وشارح رادسروری
احتیاج واردیو شارح اول جانبندن شارح ثانی‌یه معارض اولمش وزیاده تطویل کلام واطناب — وشارح ناصرکافی
مقال ایلمش که ذکری صداع ایراث ایدر (اما حق بودرکه معارضه‌سی بیهوده در سوز شارح
ثانیکدر * امابموجب آن که پروردهٔ نعمت این خاندانم نخواهم که درقیامت بخون من کرفتار آیی
اکراین بنده بخواهی کشت باری بتأویل شرع بکش تادر قیامت مؤاخذه نباشی * (باحرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله بونده سبب معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در (که حرف بیان
(پروردهٔ نعمت اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (واینه اضافت لامیه در (وخاندان
مشارالیه (نخواهم فعل نفی استقبال متکلم وحده (که حرف بیان (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن
(خون من لامیه (کرفتار بونده مؤاخذه معناسنه در (آیی فعل مضارع مفرد مخاطب

کرفتار کله‌سین (یعنی مؤاخذه اوله‌سین دیمکدر (بخواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط (کشت بونده کشتن معناسنه‌در (باری یاء اصلیه ایله ادات توسل در اولی واجرایی اختیار معناسنه‌ در که خواجه سلمان بیوردر (بیت) (دل اکر بار کشد بار نکاری باری) ور کسی یار کزیند چو تو یاری باری (باحرف مصاحبت (تأویل شرع لامیه (بکش فعل امر مفرد مخاطب دیه‌ له دیمکدر (تاحرف تعلیل (مؤاخذه مفاعله بابندن اسم مفعولدر معذب ومعاقب معناسنه مصادرده مؤاخذه بر کیمسه بی ایشلدیکی کناه ایچون طوتمغه دیرلر دیمش (محصول ترکیب) بنده کریخته بیتی اوقودقدن صکره پادشاهه استدراك طریقیله بیوردر (پادشاهم هرنه که یکا ایلسك قادرسین و کیمسه‌نك بوخصوصده قیل وقاله مجالی یوق اما بوخاندانك نعمتیله مربی اولوب ولی نعمتم اولمق سببیله استمزمکه قیامتده بنم قانم ایچون معذب ومعاقب اولاسین (یعنی ناحق یره ظلمله قانم دوکمك سببیله روز جزاده معذب اولدیغك لایق کورمزم (زیرا اباقت عبد شرعا موجب قتل دکلدر (بعض شراح بخون من باسنی حرف صله اعتبار ایدوب حرف سببیت ومصاحبت معناسنی طوتنه اعتراض ایلمش لکن بی وجه در * ملك کفت تأویل چه کونه کنم کفت اجازت فرمای تامن وزیر را بکشم آنکه بقصاص او مرا بفرمای کشتن تابحق کشته باشی ملك بخندید و وزیر را کفت چه مصلحت می بینی کفت ای خداوند بصدقه کور پدرت این حرامزاده را آزاد کن تامرا هم در بلا نیفکند کناه ازمنست که قول حکما را معتبر نداشتم که کفته اند * (محصول ترکیب) پادشاه دیدی نیجه تأویل ایده یم ونه وجهله صورت شرعه قویایم بنده دیدی اجازت بیور تاکیم بن وزیری قتل ایده یم اندن صکره انك قصاصیله بنم قتلمه حکم بیور تاکیم شرعله قتل ایلمش اوله‌سین وو بالدن سالم اوله‌سین پادشاهه بو سوز خوش کلدی وبی اختیار کولدی و وزیره دیدی بو سوزه نه دیرسین ونه معقول کوررسین وبو دعواده جوابك ندر بنده‌نك قولیله عمل ایده لم می دیو لطیفه ایلدی (وزیر دیدی پادشاهم بابانك قبری صدقه سنه یعنی بابانك روحیچون بو حرامزاده یی ازاد ایله تاکیم بنی ده بلایه دوشرمیه صوچ بنده در که عقلا سوزیله عمل ایلمدمکه بو بله عیار حرامزاده یی لازم دکل ایکن کندیمه خصم ایدوب باشمه بلا کتوره یازدم زیرا عقلا دیمشلر * قطعه *

چو کردی باکلوخ انداز پیکار * سر خود را بنادانی شکستی * چو ادات تعلیل (کردی فعل ماضی مفرد مخاطب ایلدك دیمکدر (باحرف مصاحبت (کلوخ کافك عربك ضمیله کسکه دیرلر بعض بجم فتح کاف عربیله اوقور (کلوخ انداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن کسك آتیجی دیمکدر تیرانداز کبی اوق آتیجی دیمکدر (حاصلی بونلری شول یرده استعمال ایدرلر که اندیغی یره دوشمیه (پیکار باء عجمك فتحی وکاف عربیله صواشه دیرلر حرب وجنك معناسنه وبعضیلر باء عربك کسری وکاف عجمله اوقورلر (سرخود لامیه در یاء بطنله (ورا ادات تخصیص (باء حرف مصاحبت (نادان جاهل (ویا حرف مصدر نادانلغله یعنی جاهلکله (شکستی فعل ماضی مفرد مخاطب صیدك دیمکدر (محصول بیت) چونکه استاد ماهر کلوخ انداز وسنك انداز ایله جنك وحرب ایلدك شك یوق که جهالت ونادانلغله کندی باشك صیدك زیرا فنده ماهردر هر نره‌یه کیم استرسه اورر چون لفظنه ادات شرط معناسنی ورن بوفنده مهارتی بوغیمش * چو تیر انداختی درروی دشمن * حذر کن کاندر اوماجش نشستی * چو ادات تعلیلدر سابق کبی (انداختی فعل ماضی مفرد مخاطب اتدك دیمکدر (تیر مفعول اولی (ودرروی ثانیسی (در حرف صله در با معناسنه (دشمنه اضافتی لامیه (حذر کن حذر ایله یعنی صاقن (کاندر (که حرف تعلیل (اندر ادات ظرفیه (اوماج همزه‌نك ضمیله

ردکافی

صیغ قرمق دیمکدر للطابع

ردسروری

اوق نشانی که عرب هدف وترك پوته دیر آماج ده دیرلر الف ممدود ایله (شین ضمیر دشمنه راجعدر (نشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمکدر (محصول بیت) چونکه دشمن یوزینه ومواجهه‌سنه اوق اتدك (یعنی انی تیرکله اوروب هلاك ایتمك قصد ایلدك حذر ایله که سنده انك نشانکاهنده اوتوردك (یعنی سنك تیرك اکا واردیغی تقدیرجه انکده تیری بهر تقدیر سکا واصل اولور (پس وزیر قصه‌دن حصه ایدوب بیوردر کشی خصمنی بیلمك کرك هرنه ایسه که جائزدر که سن ضرر یتشدرمك مراد ایندیکك کیمسه اول سندن اول سکا ضرر ایرشدره

* حکایت * ملك زوزن را خواجهٔ بود کریم النفس ونیك محضر که همکنان را در مواجهه خدمت کردی ودرغیبت نکوبی کفتی * ملك کاف مکسوردر اضافت ایچون (زوزن ایکی زانك فتحیله وارالرنده سکون واو ایله برشهرك اسمیدر که معلقات شارحی امام زوزنی وتلخیص شارحی زوزنی اول شهردندر (پس ملك زوزن اضافتی لامیه‌در تخصیص افاده ایدر (ورا حرف تخصیص زوزن پادشاهنك دیمکدر (خواجه وزیره ودفترداره اطلاق ایدرلر بونده دفتردار مراد در وآخرنده (یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پس عجمده وکبل خرجه واول مقوله خدمتلرده اولانه دیرلر دین عندی سویلمش (بود ادات زمانیه ایدی دیمکدر (کریم النفس ترکیب اضافی نیك نفس معناسنه (حاصلی بد نفس وبدخو دکل ایدی نیك محضر عطف تفسیری شکلیدر حسن الخلق یعنی کوزل خویلی ایدی جرکین خویلو دکل ایدی (که حرف رابط صفت (همکنان هانك فتحی ومیمك سکونی وکاف عجمك کسریله جمیع معناسنه اسمدر همه‌نك جمعیدر دین عندی سویلمش (را ادات مفعول (در حرف ظرف (مواجهه بونده حضور معناسنه در که مقابلی غیبتدر (کردی فعل حکایت ماضی ایدردی دیمکدر (همکنان مفعول اولی (وخدمت مفعول ثانیسی (ودرغیبت درمواجهه‌یه معطوف (نکوبی یاحرف مصدر (کفتی فعل حکایت حال ماضی درکردی کبی (وهمکنان مفعول اولی ونکوبی مفعول ثانیسی ودرمواجهه ودرغیبت ظرف مکانلردر (محصول ترکیب) زوزن پادشاهنك بر کریم النفس وخوشخوی دفترداری وار ایدیکه هرکسك مواجهه سنده وحضورنده خدمت ایدردی وغیبتنده هرکسك ایلکنی سویلردی حاصلی افعال واقوالندن تمام خلق راضی وشاکر ایدی * اتفاقا ازوی حرکتی درنظر ملك ناپسندیده آمد مصادره کردو عقوبت فرمود سرهنکان ملك بسوابق نعمت او معترف بودند وبشکر آن مرتهن پس درمدت توکیل اورفق وملاطفت کردندی وزجر ومعاتبت روانداشتندی * اتفاقا بالاتفاق دیمکدر (وی ضمیر غائب خواجه‌یه راجعدر (ناپسندیده نامطبوع (مصادره مفاعله بابندن مصدردر ناحق یره برکیمسه‌نك مالین المغه دیرلر (عقوبت بونده اشکنجه معناسنه‌در (سرهنکان الف ونون ادات جمعدر بونده چاوشلر دیمکدر (ملکه اضافتی لامیه در (باحرف صله (سوابق سابقه‌نك جمعیدر (نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر (تقدیری بنعم سوابقدر (او خواجه‌یه راجعدر (معترف مقر معناسنه‌در (باینه حرف صله (شکران لامیه (مرتهن اسم مفعولدر افتعال بابندن لیکن صحاحده مرتهن اخذ الرهن دیمش (پس مناسب اسم فاعل اولمقدر فقدبر (بودند مقدر در قرینهٔ سابقه ایله یعنی اوزرلرنده نعم سابقه‌سی چوق ایدی شویله که شکری عهده سندن کلمزلردی (پس بوایله او تیجه مدت زمان معناسنه (وتوکیله اضافتی مصدره اضافتدر (واو ضمیرینه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رفق رانك کسریله وفانك سکونیله ملایمت یعنی یومشقلق (وملاطفت عطف تفسیری (کردندینك رفق مفعولی (ودرمدت ظرف زمانی زجر زانك فتحیله سورمك وازارلامق معناسنه‌در (معاتبت مفاعله بابندن مصدر در ماقبلنه عطف تفسیریدر (روا جائز معناسنه در (نداشتندی یاحرف حکایه نداشتندینك زجر مفعول

ردکافی

ردشمعی

اولی (وروا ثانیسی زجرنی جائز طوتمزلردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاقا مذکور خواجه دن پادشاه نظرنده برنامطبوع ونامقبول حرکت صادر اولدی آنك مالنی الدی واکا اشکنجه بیوردی پادشاهك اوزرینه حواله اولان چاوشلری خواجه نك دولت واقبالی ومنصبی زماننده کوردکلری احسان وکرمنه معترف ومقرلر ایدی یعنی برمرتبه لطفنی کورمشلر ایدیکه فراموش ایلمکه ممکن دکل ایدی واول احسان وکرمنه ونعمت سابقه سنه مرتهنلر ایدی یعنی شکرینك عهده سندن کلەمشلر ایدی کانه که شکرینه مرهونلر ایدی حاصلی نعمتنك ممنونلری ایدی پس انك اوزرینه موکل وحواله اولدقلری مدتده اکا رفق وملاطفت ایلرلردی وزجر ومعاتبتی جائز طوتمزلردی حاصلی رعایت ایدرلردی وجور وجفایی لایق کورمزلردی * قطعه * صلح بادشمن اکرخواهی هر که ترا * درقفا عیب کند درنظرش تحسین کن * خواهی فعل شرط دیلرسك دیمکدر صلح مفعول صریحی (و بادشمن غیرصریحی (هر که هر کاهدن مخففدر (که حرف بیان (ترا سکا دیمکدر (قفا کسه کندك عیب مقدم مفعولیدر (قفا ظرف مکان کنکده تحسین مقدم مفعولیدر (نظر ظرف مکانی (وشین ضمیر دشمنه راجعدر (محصول بیت) اکر دشمنله صلح ایدوب بارشمق استرسك وانی کندوکه دوست ایدوب مکرندن سالم اولهیم دیرسك هر بار که اول سنك اردکده عیب ومذمتك وقدح وغیبتك ایلیه سن انك نظرنده وحضور ومواجهه سنده تلطف ایدوب هر وضعنی تحسین ومدح ایله هر نه دکلو سنك دل و بد خوی اولورسه البته باذن الله تعالی عداوتی صداقته مبدل اولور معلوم اوله که خواهی فعلنك یاسی سکونله یعنی سکنله اوقنور اما حین تقطیعده یایه کسره حرکت ویرەلر * سخن آخر بدهن می کذر دموذی را * سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن * سخن مبتدا اخر لفظ فارسیدر تأکید وتقریر ایچون کلور انجق (بدهن بابونك کبی یرلرده از معناسنه در (از دهن تقدیرنده (می کذرده متعلقدر (موذی اسم فاعلدر افعال بابندن اذا ایدیجی جفاکار معناسنه (ورا ادات تخصیص موذینك دیمکدر (میکذرده متعلق وجمله فعلیه خبر مبتدا (سخنش شین ضمیر موذی یه راجعدر (تلخ آجی دیمکدر (نخواهی فعل نفی استقبال معنای شرطی متضمن اکر دیلرسك دیمکدر (سخن مفعول اولی وتلخ مفعول ثانیسی (دهنش شینینه موذی یه راجعدر کنك دهن مفعول اولی (وشیرین مفعول ثانیسی (محصول بیت) البته بدکوی و بد زبان موذینك اغزندن سنك حقکده سوز چیقر وچقار یعنی سنك حقکده سوز سویلمکه قادر دکلدر البته سویلر ایمدی آجی سوزینی ایشتمامك استرسك اغزینی طاتلی ایله یعنی مدارا ایدوب رعایت ایله تا کیم حقکده بدکوی و بدزبان اولماسون حاصلی موذینك بدکو یلقده اختیاری یوقدر همان نه ایلرسك ایله انکله مدارا اوزره اول معلوم اوله که بو ایکی بیت اصل حکایه یه چوقلق چسبان دکلدر (مصراع اولك معناسنی یعنی سخن تو اخر بدهن موذی میکذرد دین شارح اکر مرادی سخن تودن سنك سویلدیکك سوز ایسه نتکه بعض شراح بونك توجیهنده یعنی نه سویلرسك آخر موذینك دهانه واصل اولور دیمش بو ترزیق محضدر بونی کوم چیزدیو آنه سویلرزوا کرمراد سخن تودن سکا موذی البته سوز سویلر دیمك ایسه شارح معترض وموجه بو کلامی اکلیوب بی تقریب دخل ایلشلر بعض شارح یعنی تحقیق موذی اغزنده کلام اجرا ایلمکه قادر در سوزده اغزندن جاری اولور وبومعنی مصراع ثانینك معناسنه مناسبدر دیمش لیکن زیاده نامناسب سویلمش (و بعض شارح دیمش که آخر موذینك سوزی سکا دهن وسیله سیله کذرایلر یعنی سکا اداسی اغزندن چقان سوزایله درسار اعضایله دکلدر (بوده اغزندن چقان سوزك معناسنی بلمزیمش و بعضیسی سوز بهر تقدیر موذی و بدزبانك دهاننه جریان ایدر غیری کذر کاهی یوقدر دیمش بوده ترزیق سویلەده سابقلره پیرولك ایلمش عفی الله عنهم * انچه مضمون خطاب ملك بود از عهدهٔ بعضی

شارح اول ابن سیدعلی
شارح معترض سروری
شارح موجه کافی
ردسروری

ردشمعی
رد کافی

بیرون آمدن و ببقیتی در زندان بماند * انچه مبتدا اول نسنه که دیمکدر مضمون بونده معنی دیمکدر (خطابه اضافتی لامیه در خطابدن بونده مراد امردر (ملکه اضافتده لامیه در (عهده حق معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (بعضی ده یا حرف تنکیردر (ازعهدهٔ بعضی بیرون آمده متعلقدر یعنی بعضی نك حقندن طشره کلمکدن مراد ادا ایلمکدر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (ببقیتی با حرف سبب (و یا حرف تنکیر (محصول ترکیب) مذکور خواجه امر ملك مقتضاسنجه مصادره ومطالبه اولنان مالك برمقدارین تدارك ایدوب تسلیم ایلدی و باقی قلان برمقدارك اداسندن عاجز قالوب عهده سندن کلەمدکیچون زندانده محبوس قالدی * یکی از ملوك ان نواحی درخفیه پیغامش فرستاد که ملوك ان طرف قدر چنان بزرکواری ندانستند و بی عزتی کردند * نواحی ناحیه نك جمعیدر طرف معناسنه (خفیه خانك ضمی وفانك سکونیله کزلن دیمکدر (پیغام و پیام و پیغم و پیم خبر معناسنه در (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب کوندردی دیمکدر (فاعلی تحتنده یکی ازملوکه راجع ضمیر در (که حرف بیان (ملوك ان طرف لامیه ومبتدا (قدر چنان لامیه (بزرکوار بزرك بانك وزانك ضمیله در ورانك وکافك سکونیله اولور عظیم معناسه (وواو نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر عظیم الشان و نبیه القدر دیمکدر (و یا حرف وحدت (ندانستند فعل نفی ماضی جمع غائب بلمدیلر دیمکدر قدر چنان مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (و بی عزتی کردنده متعلق و جملهٔ فعلیه ندانستنده معطوف (محصول ترکیب) خواجه زندانده ایکن اول اطرافده اولان سلاطینك بری مخفی خبر کوندردی که اول جانبك سلاطینی سنك کبی واجب الاحترام وجلیل القدر صاحب دولتك قدرین بلمدیلر وحرمتسزلك وعزتسزلك ایلدیلر * اکر خاطر عزیز فلان احسن الله عواقبه بجانب ما التفات کندرر رعایت خاطرش هرچه تمامتر سعی کرده شود که اعیان این مملکت بدیدار او مفتخرند وجواب مکتوب را منتظر * خاطر عزیز بیانیه (وفلانه اضافت لامیه (احسن الله عواقبه جملهٔ دعائیه معترضه واقع اولمش اعرابدن محلی اولماز (عواقب عاقبتك جمع مکسری منتهای جموعدندر (فواعل وزنی اوزره (خواجه یه دعاء لەدر الله تعالی عاقبتلرین کوزل ایلسون (یعنی عاقبتلرین خیر ایلسون (با حرف صله (جانب ما لامیه (التفات کندك مفعول صریحی (و بجانب غیرصریحی (رعایت خاطر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (هرچه تمامتر هر نسنه که تمام وکمال مرتبه در سعی اولنه (که حرف تعلیل (اعیان این لامیه ومبتدا (مملکت مشار الیه (با حرف صله مفتخرنده متعلق (دیدار لفظ مشترکدر یوزایله کورمك یننده بونده ایکی وجه ایله جائزدر مفتخر اسم فاعلدر افتعال بابندن (ونون و دال ادات جمعدر (بدیدار او مفتخرند خبر مبتدادر (وجواب مکتوب لامیه (ورا حرف تخصیص منتظرك جواب مفعولیدر (محصول ترکیب) اکر فلان کسك خاطر عزیزی (یعنی خواجهٔ مذکورك الله تعالی عاقبتلرین خیر ایلسون بزم جانبمزه التفات ایلرسه (یعنی بو دیاری قدم شریفی مشرف ایدرسه (حاصلی بزه کلورسه خاطرینی رعایت ایلمه ده وعزت وحرمتده هر نکه اتم واوفر رعایتدر انك خصوصنده سعی واقدام اولنه (زیرا بو مملکتك اکابر واعیانی دیدار ینه مفتقر وجمال پرکمالنی کورمکله مفتخرلردر وجواب مکتوبمزه منتظرلر مذکور مکتوبده خواجه یی غائب یرینه تنزیل ایلدکلرندن بعض شراح مکتوب بالذات خواجه یه اولمیوب بعض هوادارلرینه اوله دیو زعم ایلمش لیکن وهم ایلمش زیرا اکابر واعیان ناسه تعظیم قصد اولندقده غائب منزلنه تنزیل ایدرلر * خواجه برین وقوف یافت واز خطر اندیشید جوابی مختصر چنان که مصلحت دید بر ظهر ورق نوشت وروان کرد یکی از متعلقان ملك برین واقعه مطلع شد وملك را اعلام کرد و کفت فلان را که حبس فرموده

ردکافی

باملوك نواحی مراسلت دارد * برین اشارتدر مضمون مكتوبه (خطر بونده ضرر وفساد معناسنه در (اندیشید فعل ماضی مفرد غائب قورقدی دیمكدر (جوابی یاحرف وحدت (مختصر صفت جوابدر (چنان انجلین دیمكدر (كه حرف رابط صفت (دیدك مصلحت مقدم مفعولی (برحرف استعلا (ظهر ورق لامیه مكتوب ارقاسنه دیمكدر (نوشتك مفعول غیرصریحی در (وجواب صریحی (چنان كه مصلحت دید معترضه روان كردك مقدم مفعولیدر (متعلقان جمع متعلقدر ملكه اضافتی لامیه ملكك خواصندن بریسی دیمكدر (برین واقعه یعنی مكتوب قصه سنه (مطلع طانك تشدیدیله افتعال بابندن اسم فاعل دراكاه اولدی (فلان را الفاظ كنایه دندر ورا ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (ملوك نواحی لامیه (مراسلت مفاعله بابندن مصدردر مكتوبلشمك معناسنه (محصول تركیب) خواجه مضمون مكتوبه وقوف بولدی یعنی مكتوبدن قصدنه ایدوكن بیلدی وضرر وفساددن قورقدی یعنی بوسر نهانی بیلنوب پادشاهدن كندی یه ضرر وخطر ایرشه دیو خوف ایلدی (پس كندی معقول ومناسب كوردكی وجه اوزره كلن مكتوبك ارقاسنه برمختصر جواب یازدی وكوندردی (پادشاهك متعلقات وتوابعندن بریسی بوحاله واقف اولدی بعضیلر مصاحبلرندن بریسی دیمش مصاحب اولمق لازم دكل اتباعدن بریسی دیمكدر كركسه مصاحب وكركسه غیریسی (وپادشاهه اعلام ایلدی ودیدی فلان كیمسه یی كه حبس بیورمشسین اطراف پادشاهلریله مراسله سی وار یعنی كزلی مكتوبلشور * ملك بهم برآمدو كشف این خبر فرمود قاصدرا بكرفتندو رساله رابخواندند نوشته بود كه حسن ظن بزركان بیش از فضیلت بنده است وتشریف قبولی كه فرموده اندبنده را امكان اجابت ان نیست * ملك مبتدا بهم برامد خبری (وكشف این خبر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرمود بیوردی (قاصد اصطلا حلرنده پیكه دیرلر وعرب برید دیر بانك فتحیله (ورا ادآت مفعول (بكرفتند باحرف تأكید (ومدخولی فعل ماضی جمع غائبدر طوتدیلر معناسنه (ورساله مكتوبه دیرلر (ورا ادات مفعول (بخواندند فعل ماضی جمع غائب (نوشته بود یازمش ایدی دیمكدر (كه حرف بیان (حسن ظن بیانیه وبزركانه اضافت لامیه (بیش باء عربك كسریله آرتقدر زیاده معناسنه (فضیلت علمده وكمالده ارتقلغه دیرلر (بنده یه اضافت لامیه در (وتشریف قبول مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت وتشریف مبتدا (كه حرف رابط صفت (فرموده اندیبورمشلردر (بنده را را ادات صله (امكان اجابت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (واجابتك انده بویله در (امكان مبتدا ونیست خبری وجمله اسمیه خبرتشریفدر (محصول تركیب) بادشاه غمازك غمزندن بیحضور اولدی یعنی منقبض ومضطرب اولدی (وبوخبرك كشفنی بیوردی (یعنی بوخبرك صحتنی بیلمك وقاصد وحامل مكتوب بولنمق كركدر دیدی (پس قاصدی (یعنی حامل مكتوبی طوتدیلر وملكك حضورینه كتوردیلر (وكاغذی اوقودیلر (رساله ده خواجه یازمش ایدی (ویا مكتوبده یازلمش ایدی (یعنی ظهر مكتوبده یازمش ایدی كه صاحب سعادتلرك بو بنده نك حقنده حسن ظنی فضیلتندن زیاده در (یعنی ظن ایلدكلری فضل وكمال كه اول سببله رغبت والتفاته لایق اولام (بنده ده اول حالت یوقدر (وخدمتلرینی قبول تشریفنی كه بیورمشلردر بنده نك انی قبول ایلمك امكانی یوقدر (یعنی حضور شریفلریله مشرف اولمق قبولنی كه بیورمشلردر (حاصلی بزمله اولمق شرفیله مشرف اولمغی قبول ایله بیورلمشدر بنده یه اول تكلیفی اجابت واول فرمانه اطاعت ایلمكه مجال وقدرت یوقدر * بحكم آن كه پرورده نعمت این خاندانم واندك مایه تغیر خاطر باولی نعمت خود بیوفایی نتوان كرد كه كفته اند * باحرف مصاحبت (وحكم

ردشمعی

تشریف بونك كبی یرلرده احسان دیمكدر

بونك

بونك كبی یرلرده سبب معناسنه در (كه حرف بیان (پرورده نعمت این اضافتلری لامیه درلر (خاندآن اینك مشارالیهی (ومیم ضمیر متكلم (واوحرف حال (وباحرف مصاحبت (اندك آز دیمكدر قلیل معناسنه (مایه بونده اصل وسبب معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون كلمشدر (تغیره وخاطره اضافتلری لامیه لردر (بعضی انجام مایه نك اضافتنه قائل دكلدر (فی الواقع مضاف اولمامق اصلدر (لیكن اكثر خلق اضافتله استعمال ایدرلر اول جهتدن اضافتنه ذاهب اولدق فتدبر (وكلستانك سكزنجی بابده اضافتسز واقع درنتكم بو بیتده اویله در (بیت) الاتانشنوی مدح سخن كوی (كه اندك مایه نفعی از تودارد) باحرف صله (ولی فعیل فاعل معناسنه در (ونعمته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر صاحب نعمت دیمكدر (وخودده اضافت لامیه در (بی حرف سلب (وفایی یاسی حرف مصدردر (كردبونده كردن معناسنه در زیرانتوانده بوی مضارعت وار (محصول تركیب) بیوریلن تشریفی قبول ایلمك ممكن دكل اول سببله كه بوخاندانك نعمتنك پرورده سی ومربی سیم (وجزئی تغیرخاطر سببیله كندی ولی نعمتمه وصاحب دولتمه وفاسزلق ایلمك جائز ومعقول دكلدر زیرا حكما وعقلا دیمشلردر * بیت * آنرا كه بجای تست هردم كرمی * عذرش بنه اركند بعمری ستمی * آنرا كه تقدیری آن كس را كه در (بجای باحرف صله (وجای مقحمدر ضرورت وزن ایچون (بونك كبی یرلرده جایه حق معناسی وبرنلر افترا ایتمشلر (جایك تسته اضافتی لامیه در (هردم هرساعت دیمكدر كرم ایلك دیمكدر (ویاحرف وحدت نوعیه (عذرش ضمیر آن كسه راجعدر (بنه باحرف تأكید (ونه نونك كسری وهاء اصلیه ایله قودیمكدر (عذرش بنه انی معذور طوت دیمكدر (ارادات شرط اكردن مخففدر باحرف ظرف (وبعمر بونك كبی یرلرده زمان معناسنه در (ویاحرف وحدت (حرف تنكیر وابهام دیدن عندی سویلمش (ستم ظلم (ویاحرف وحدت فردیه (محصول تركیب) اولكیمسه نك كه سكا هردم وهرساعت برنوع كرم واحسانی واردر (یعنی دائما سكا لطف واحسانی واصل اوله انی معذور طوت وخاطرك پریشان طوتمه اكر سكا برزمانده برجفا ایدرسه حاصلی نیجه لطف واحسانن كوردیكك كیمسه نك برجفاسی سببیله اندن روكردان اولوب ترك وفاسین ایلمه بعض نسخه ده عذرش بنه یرینه نازش بكش دوشمش وبعضیسنده عیش مكن واقعدر بعض شراح جای بونده مكان معناسنه در دیمش یعنی كرمی سنك یروكه اولنجه سكا نیجه اولمق كرك یعنی سكا زیاده اولمق كرك دیمش بوندن معلومدركه بوكیمسه بومیدانك فارسلرندن دكلدر * ملك را حق شناسی او پسند آمد نعمت وخلعت بخشید وعذرخواست كه خطا كردم وترابی كناه بیازردم كفت ای خداوند بنده درین حالت شمارا كناهی نمی بیند بلكه تقدیر خدای تعالی چنین بود كه مربن بنده را مكروهی برسد پس بدست تواولیتر كه سوابق نعمت برین بنده داری وایادی منت * ملك را راحرف صله (حق شناس وصف تركیبیدر حق بلیجی واكلایجی معناسنه (ویاحرف مصدر كسره اویه اضافت ایچون كلمشدر بعض نسخه ده ملك را سیرت حق شناسی او واقعدر (پسند مقبول معناسنه اسمدر (وعذرخواستك مقدم مفعولی (كه حرف بیان (عذربی كناه كناهسز دیمكدر (بیازردم فعل ماضی متكلم وحده سنی كناهسز انجتدم (كفت خواجه دیدی ای پادشاه (شمارا رادات تخصیص سزه دیمكدر (كناهی یاحرف تنكیر (نمی بیند فعل نفی استقبال مفرد غائب سزك كناهكز كورمز بعض نسخه نمی بینم دوشمش متكلم وحده صیغه سنده كورمم دیمكدر (بلكه ادات اضراب (تقدیر خدای تعالی مصدرك فاعلینه اضافتیدر (چنین بود بویله ایدی (كه حرف بیان (مرادات تأكید یعنی را متضمن اولدیغی معنایی تأكید ایدر (مكروهی یاحرف وحدت مكروهدن بونده شدت والم مراددر (برسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مكروهه راجع

ردشمعی وكافی

رد كافی

ردسروری

ضمیردر (پس فای جزائیه معناسنه در (باحرف ظرف دست تولامیه (که حرف تعلیل (سوابق
سابقه‌نك جمعیدر نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده نعم سوابقدر (داری فعل
مضارع مفرد مخاطب اغتده طوتارسین دیمکدر اما استعمالده وارلقدن کنایتدر ایادی ایدیك
جمعیدر وایدی یدك جمعی حاصلی منتهای جموعدندر منه اضافتی لامیه‌در (محصول ترکیب)
پادشاهه خواجه‌نك حق شناسلغی سیرتی ووفاداراغی طریق مقبول ومطبوع کلدی یعنی بکندی
وانصاف ایلدی خواجه یه نعمت وخلعت باغشلدی واندن عذر دیلدیکه خطا ایلدم وسنی
بی کناه ناحق یره انجتدم خواجه ایتدی ای پادشاه بنده کز بوخصوصده سزك کناهکز بلمم
و بوحالنده سزدن کناه اکلامم حاصلی بونده سزك کناهکز یوقدر بلکه خدای تعالینك تقدیری
بویله ایدیکه بوبنده‌یه برمکروه ایریشه یعنی باشمه بر بلا کله پس بومصیبت وبلاسنك الکدن
اولمق اولیدر زیرا بوبنده‌نك اوزرنده نیجه نعم سوابقك وانعامات متواترك وار درومنده لایق
وسزا وار اوزرمده ایادی واحساناتك وار حاصلی قت قت نعمتك کورمشم پس بزذاتك
وتحقیرك بکا چوق کورمز وحکما وعلما دیمشلر * مثنوی * کر کز ندت رسد زخلق مرنج * که نه
راحت رسدزخلق نه رنج * کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه اسمدر (رسد رانك
وسینك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب زخلق رسده ومرنجه متلق اولمق قابلدر (ولکل وجهة
(که حرف تعلیل (نه حرف نفی معناده رسده مقیددر (رنج رانك فتحی وسکون نونله در دوالم دیمکدر
(محصول بیت) اکرسکا خلقدن ضرر وزیان ایریشورسه انجنمه ویا اکرسکا ضرر ایریشورسه خلقدن
انجنمه زیرا خلقدن کیمسه یه نه راحت ایریشور ونه زحمت ومشقت بلکه هب خداوندندر نتکه بیت ثانی
بیورر * ازخدادان خلاف دشمن ودوست * که دل هردو درتصرف اوست * دان فعل امر مفرد
مخاطبدر دانیدندن دانستن در دکل بیل واکله دیمکدر (خلاف دشمن مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(دوست دشمنه معطوفدر (وخلاف مفاعله بابندن مصدر ثانی دردوستك ودشمنك سنکله مخالفتی
(زیرا بعض امورده کشینك دوستیده کندی یه مخالفت ایدر یاخود معنی بویله اوله دوست
ودشمن سنك خصوصکده متخالف اولدقلرینی یعنی دوست صداقت ودشمن عداوت اوزره
اولدقلرینی خدادن بیل زید وعمرودن بیلمه علی کل حال دوستده وفاق عبارتی مضاف تقدیر
ایلمکه احتیاج یوق (که حرف تعلیل (دل هردو لامیه‌در یاء بطنیله (تصرف اوست مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دوستك ودشمنك مخالفتنی خدادن بیل (یعنی سکا دوستی
محب وصادق ودشمنی عدو ومخالف ایلین خدادر (زیرا ایکیسنك بیله کوکللری خدانك حکمنده
وتصرفنده در (یعنی جمیع امور ظاهرا وباطنا خدانك النده در دیلدیکی کبی تصرف ایدر
* کرچه تیراز کمان همی کذرد * ازکماندار بیند اهل خرد * همی ها حرف تأکید (می کذرد
فعل مضارع مفرد غائب بونده چقار کیدر دیمکدر (کماندار وصف ترکیبیدر یای طوتیجی دیمکدر
امام رادتیراندازدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر بینید ندن (اهل خرد لامیه‌در
(محصول بیت) اکرچه ظاهرا اوق یایدن چقار کیدر اما اهل عقل وبینش کماندار وتیراندازدن
بیلور یعنی ظاهرا یایدن چقار اما حقیقتده تیری آنان تیرانداز در وکمان اراده برواسطه وآلتدر
انجق افعال عباد ده بویله درظاهرا هر فعل زید وعمرودن صادر اولور اما اول فعلی انلردن
اصدار ایدن خالق اشیادرکه افعال عبادی خلق ایدن اولدر وزید وعمرو اراده آلت
ملاحظه در انجق * حکایت * یکی ازملوك عرب متعلقان دیوان رافرمود که مرسوم فلان را
چندان که هست مضاعف کنید که ملازم درکاهست ومترصد فرمان وسائر خدمتکاران
بلهو ولعب مشغولند ودرادای خدمت متهاون صاحب دلی بشنید وکفت علو درجات بندکان

ردشمی

ردکافی

خواجه نشئت
نه هوا ونه کمان ونه کمانکش انجق
ایردیرن منزلنه تیری ندای باحق

بدرکاه حق جل وعلا همین مثال دارد * متعلقان دیوان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ورا
ادات مفعول (که حرف بیان (مرسوم بونده وظیفه دیمکدر (فلان الفاظ کنایه دندر فلان
بنده دیمکدر (مضاعف اسم مفعولدر مفاعله بابندن ایکی اول قدر دیمکدر (که حرف تعلیل
(ملازم درکاه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مترصد فرمانده بویله در (سائر خدمتکاران
سائر بونده باقی دیمکدر (لهو لامك فتحیله وسکون هاایله اویون معناسنه در (لعب لامك فتحی
وعینك کسریله مرادف لهودر (ادای خدمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر خدمتی ادا ایلمه
دیمکدر (متهاون اسم فاعلدر سست معناسنه (درجات درجه‌نك جمعیدر یوکسك یره چیقاغه
بصمقلره دیرلر نتکه الحق یره ایتکه درکات دیرلر درکه‌نك جمعی (بندکانه اضافتی لامیه در
(محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی دیوانه متعلق اولان ارکان واعیانه امر ایلدیکه
فلان قولمك وظیفه سنی نقدر ایسه براول قدر دخی ایلك زیرا دائما آستانه مزه ملازمت وخدمت
دیوانمزه مداومت ومواظبت ایلر وهرنه بویزدنکه امریمز وارد اولورسه احسن وجهله یرینه
کتوروب اداء خدمت ایلمکه ناظر وحاضر ومترقبدر وباقی خدمتکارلر لهو ولعبه وهواء
نفسلرینه مشغوللردر واداء خدمتده کاهل وسست یعنی تهاون وتکاسل اوزره دیرلر اهل دل
اولیادن بریسی پادشاهك بوکلامنی استماع ایدوب دیدی الله تعالی قوللرینك درکاه حقده
علو درجاتی ورفعت مقاماتی بوکا ماننددر یعنی عبادت وطاعته ملازم اولنلرك مراتبی رفیع
وپایه لری متعددر واهمال وتقصیر اوزره اولنلرك ایشلری خدانك لطفنه قالمشدر (فیغفر
لمن یشاء ویعذب من یشاء والله علی کل شیء قدیر * نظم * دو بامدادا کر اید کسی بخدمت شاه *
سوم هر اینه در وی کند بلطف نکاه * بامدادا ریه دیمکدر یعنی ایکی صباح (کسی یاحرف وحدت
(یاحرف صله (خدمت شاه اضافتی لامیه در (سوم سینك کسری وواوك ضمیله اوچنجی دیمکدر
نتکه بابلرده بیان اولدی ایدی (هر اینه البته دیمکدر برلفظدر (در حرف صله در با معناسنه در
وی ضمیر غائب کسی یه راجعدر (کندك فاعلی تحتنده شاهه راجع ضمیردر (باحرف مصاحبت
(لطف مصدردر ملایمت معناسنه (نکاه نظر دیمکدر (کندك مفعول صریحی (ودروی وبلطف
غیر صریحلری (محصول بیت) ایکی صباح اکر بر کیمسه پادشاه خدمتنه کلسه ومرتبه ملازمت
ومداومتده بولنسه اوچنجی صباح اول کیمسه یه بهر حال لطف وشفقتله نظر والتفات ایلر
* امید هست پرستندکان مخلص را * که نا امید نکردندز آستان آله * امید مبتدا (وهست
خبر (پرستنده اسم فاعلدر عابد معناسنه وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر والف ونون ادات جمع
مخلصه اضافتی بیانیه در (ورا ادات تخصیص (مصراع اول مصراع ثانی یه مرهوندر (که
حرف بیان (ناامید مأیوس مبتدا (نکردند خبری فعل نفی استقبال جمع غائب لفظ مشترکدر
اولمق ودونمك بینده (کردیدندن مشتق کاف عجمیله (زاء مفرده (ازدن مخففدر (نکردنده
متعلق (آستان آله لامیه (محصول بیت) خالص ومخلص عابد وزاهدلرك امیدی واردر یا معنی
بویله اوله (خالص ومخلص عابدلر ایچون امید واردر (یعنی امید درکه درکاه کبریادن محروم ونا امید
وخائب وخاسر اولمیه‌لر ویا رجوع وعودت ایلمیه‌لر بلکه نظر عنایت حقه مظهر دوشوب منظور
خدا اوله‌لر (حاصلی دنیا پادشاهلرینه ملازمت ایدنلر احسانلرینه امید وار اولنجه (پس جناب
حقه خلوص طویت ایله عبادت وطاعت ایدنلر امید وار اولملری اولی واحرادر بوایکی بیتی رباعی
دیو یازانلر اسلوب شعردن بی بهره ایمشلر (ونکردندی عودت ورجوعه تخصیص ایدنلر
تقصیر ایلمشلر * مثنوی * مهتری در قبول فرمانست * ترك فرمان دلیل حرمانست * مهتر مه
اولو یه دیرلر (وترادات تفضیل اولورق دیمکدر (ویاحرف مصدر (قبول فرمان مصدرك مفعولنه

ردشراح جمیعا

ردسروری وشمعی وکافی

اضافتیدر (ترك فرمان بنه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دلیل حرمان اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (مهتری مبتدا ومابعدی خبری (وترك فرمان مبتدا (ودلیل حرمان خبری
(محصول بیت) اولولق ودولت وسعادت بو یرلیغی قبول ایلمه‌ده در (یعنی امره امتثال ایدوب عبودیت
شرطنی بریته کتورمکده در اما بو یرلیغی ترك ایلمك (یعنی امره اطاعت ایلیوب ترك فرمان
دلیل حرمان ونشان خسران وسبب خذلاندر * هرکه سیمای راستان دارد * سرخدمت
برآستان دارد * هرکه هرکس که تقدیرنده (سیما سینك کسریله علامت ونشان معناسنه در
راستانه اضافتی لامیه درطوغریلر سیماسی دیمکدر (دارد طوتار وارلقدن کنایتدر (نتکه
مکرر بیان اولندی (سرخدمت بیانیه در (بر حرف استعلا (آستان (وآستانه اشك دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه‌نك که مستقیم وسعادتلیلرك نشانی اوله (یعنی دائما استقامت طریقی اوزره اوله
حاصلی (دولتلی باشی اولان کیمسه سرخدمتی افندیسنك آستانی اوزره اولور (طوتار دیمکدن
مراد افندیسنك خدمتنده اولور واندن ایرلماز دیمکدر * حکایت * ظالمی را حکایت کنند که
هیزم درویشان خریدی بحیف وتوانکرانرا دادی بطرح صاحب دلی برو بگذشت وگفت * ظالمی
یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (هیزم دالك کسریله وزانك ضمیله (وهیمه هانك
کسری ومیمك فتحیله اودونه دیرلر عربجه حطب دیرلر درویشانه اضافت لامیه در (خریدی
یاحرف حکایه صاتون الوردی دیمکدر (هیزم مفعول صریحی (وبحیف غیر صریحی (حیف بونده
ظلم معناسنه در (توانکر بونده کوجلی دیمکدر (یعنی غنی والف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول
دادی نك مقدم مفعول صریحی (وبطرح غیر صریحی (دادینك یاسی حرف حکایه در
(وطرحدن مراد صاتغوندر (برو براو تقدیرنده در (محصول ترکیب) برظالمی حکایت ایدرلر که
فقرانك اودونی کوجله اوجوز بهایله صاتون الوردی واغنیایه جبریله صاتغون طریقیله صاتردی
(حاصلی فقرایه واغنیایه ظلم ایدردی (زیرا انلردن اوجوز الوردی وبونلره پهالی صاتردی
برصاحب دل برکون یانندن کچدی ودیدی * بیت * ماری توکه هرکرا بینی بزنی * یابوم که
هر کجا نشینی بکنی * ماری تو اخباره ۳ وانشایه تحملی وار پس برینه قصر ایدنلر تقصیر ایتمشلر
(ماری یاسی ضمیر خطابدر حرف وحدت دین اصابت ایلامش (که حرف تعلیل ویاحرف بیان
هرکرا هرکیمی دیمکدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کوررسین دیمکدر
(بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر زنیدندن اوررسین دیمکدر (یا حرف عطفدر او معناسنه (بوم
بایقوش دیدکلری طیردر (تقدیری یابومی (توکه بنه سابق کیدر (هرکجا هر قنده دیمکدر (نشینی
فعل مضارع مخاطبدر نشینیدندن اوتررسین دیمکدر (بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کنیدندن
که مشترکدر قازمق وقوپرمق ویولمق یننده بونده تخریبدن کنایتدر حاصلی کاف عربك
فتحیله ونونك کسریله در کندندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقدن آگاه دکل ایمشلر (محصول بیت)
سن یلان سین ویاسن یلانمی سین که هرکیمی که کوررسین صوقرسین ویابایقوش سین
ویابایقوش میسین که هرنه یرده اوتررسین یعنی هر قنده که قونارسین خراب ایدرسین ایکی
مصراعك تقدیرنده ادات تشبیه ایراد ایدن بی وجه ایلمش * قطعه * زورت اریش میرود باما *
باخداوند غیب دان نرود * زور زانك ضمیله قوت معناسنه در وتا ضمیر خطاب (پیش باء عربك
کسریله ارتق دیمکدر زیاده معناسنه (می رود فعل مضارع مفرد غائب لفظ مشترکدر کتمك
وواقع اولمق یننده (باحرف صله (ماز دیمکدر نحن معناسنه (باینه حرف صله در (خداوند
غیب دان بیانیه در (غیب دان وصف ترکیبیدر عالم الغیب معناسنه (نرود فعل نفی استقبال مفرد
غائب کتمز وواقع اولماز دیمکدر اشتراك اوزره (محصول بیت) اکر زورك (یعنی قوت

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری وشمعی وکافی ۳ انشادن مراد استفهام انکاری در

رد ابن سید علی وسروری وکافی

ردکافی

قاهره لك

قاهره لك بزه زیاده واقع اولوب تجاوز ایدرسه (یعنی فرض وقیاس ایده‌لوم کیم امرك وحکمك وظلم
وجبرك بزم اوستمزه وحکمزده نافذ وجاریدر وبزده بالضروره تحمل ایدوب دفع ومنعنه قادر
دکلوز لیکن عالم الغیب اولان خداونده امرك جاری وحکمك نافذ وجور وظلمك ساری ومتجاوز
دکلدر البته غیرت حق بوظلمه وبوتعدی یه تحمل ایلمز برکون سنی اخذ ایدر * زورمندی مکن
براهل زمین * تا دعایی برآسمان نرود * زورمند (متدادات نسبتدر زورلی دیمکدر (ویا
حرف مصدر (مکن فعل نهی مفرد مخاطب ایلمه دیمکدر (برحرف صله (اهل زمین لامیه (تاحرف
تعلیل (دعایی یاحرف تنکیر وابهام (برحرف صله (آسمان سینك سکونیله فلك معناسنه در
(نرود کتمیه وواقع اولمیه دیمکدر (محصول بیت (اهل زمینه (یعنی یر یوزنده اولانلره قوت قاهره
اظهار ایدوب ظالملق وجفاکارلق ایلمه تا کیم آسمانه دعا کتمیه یعنی کیمسه سکا بد دعا ایلمیه زیرا
مظلومك بد دعاسی ظالمه البته تأثیر ایدر (دعایی یاسنی حرف وحدت طوتنلر لذت معنادن آگاه
دکللرایمش * ظالم ازین سخن برنجید وروی ازو درهم کشید وبرو التفاتی نکرد اخذته العزة
بالاثم * ازین سخندن مراد ابیات مذکوره در (برحرف صله (واو ضمیری صاحب دله راجعدر
(التفاتی یاحرف تنکیر (اخذته فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه وضمیر غائب مفعول صریحی (اخنس بن
شریف نام منافقه راجعدر (والعزة لفظا مرفوع فاعلیدر اخذتك (باعلی معناسنه حرفدر (اثم
کسر همزه وسکون ثای مثلث ایله کناه معناسنه در بونده اخذته جملته معناسنه در (وعزت
تکبر وغیرت جاهلیه معناسنه در مذکور اخنس منافقیندن بردلی طتلی شخص ایدی هربارکه
حضرت محمد علیه الصلاة والسلامه ملاقی اولسه مسلمانم وسنی سورم دیو دعوی ایدردی لیکن برموذی
منافق ایدی چوق فسادلر ایدردی حتی بعض مسلمینك اکینن یقاردی وچوق زیانلر ایدردی
(پس اللهدن قورق بویله ایلمه دینلدکده غرور وتکبر آنی کناه اوزره طوتردی یعنی عنادا فسادی
ارتق ایدردی آیت کریمه‌نك حقیقتله خواسنه مطلع اولمق استین تفسیرلره مراجعت ایلسون
حق تعالینك عزتی انی طوتدی کاهی سیبله دین عندی سویلیوب خطا ایلمش فتدبر
(محصول ترکیب) صاحب دلك مذکور کلامندن ظالم بیحضور اولدی واندن اعراض کوستروب
بوزین بورتاردی یعنی عبوس الوجه اولدی واکا هیچ التفات ایلمدی زیاده تکبر وغروردن
* تاشبی که آتش از مطبخ درانبار هیزمش فتاد وسائر املاکش بسوخت واز بستر نرم برخاکستر
کرمش نشاند * تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یا حرف وحدت (آتش مبتدا
(مطبخ اسم مکاندر فتح بادن یمك پشوره جك یر دیمکدر (درحرف صله یامع معناسنه (انبار
معروف هیزمه اضافتی لامیه در (شین ظالمه راجعدر (سائر بونده جمیع معناسنه در باقی معناسنه در
تحملی وار (املاك اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر املاك ملکك جمعیدر میمك کسری
ولامك سکونیله (با حرف تأکید (وسوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی یننده مشترکدر
بونده ایکسنه ده تحمل وار لیکن افتاده ونشانده نسبت متعدی اولور فتأمل (بستر بای عجمك
کسری وسکون سینله دوشك دیمکدر (نرمه اضافتی بیانیه در (خاکستر کاف عربك کسریله
وسکون سینله کل در عربجه رماد دیرلر رانك فتحیله (کرمه اضافتی بیانیه در (وشینی یندظالمه
راجعدر (نشاند فعل ماضی مفرد غائب اوچ فعلك فاعللری تحتنده مستکن ظالمه راجعدر
(محصول ترکیب) ظالم مذکور خلقله بومعامله‌یی ایدردی بر کیجه‌دك که مطبخندن آتش اودون
انبارینه دوشدی وجمیع املاکنی ویا اودوندن غیری املاکنی یاقدی ویاندردی دخی یومشق
دوشکدن انی اسیجق کوله اوتورتدی یعنی عزتدن وحضوردن ذلت وهوانه دوشدی حاصلی
اسباب واملاك یاغلدخوار وحقیرا ولدی سائری بونده بقیه معناسنه اخذ ایلین سروری به تقلید

رد سروری وشمعی وکافی

رد شمعی

رد کافی

ایلمش لیکن فیه ما فیه * اتفاقا همان صاحب دل بر و بکذشت شنیدش که بایاران همی کفت ندانم که
این آتش از کجا در سرای من افتاد کفت از دود دل درویشان * بو کتابده هر یرده که صاحب دل
عبارتی مذکوردر حضرت شیخ کندی مراددر دیرلر والعلم عند الله تعالی (محصول ترکیب) اتفاقا همان
مذکور صاحب دل ظالمك یاندن کجدی یعنی اولدیغی یره اوغرادی ایشتدی که ظالم یارانه
سویلردی بلمزمکه بو آتش بنم سرایمه قندن دوشدی و بو مصیبت بکا نره دن کلدی مذکور
صاحب دل حریفه دیدی بو آتش سنك سرایکه فقرانك دود دلندن دوشدی یعنی فقرایه
ایلدیکك ظلم وجفا سببیله بو مصیبته اوغرادك وانلرك بد دعاسی وآه سوزناکی ایله خانمانك
یانوب بی نام ونشان اولدی تاشی بونده واقع اولان بکذشته مربوط ومتعلقدر دین وهم ایلمش
فتأمل * قطعه * حذر کن زدود درونهای ریش * که ریش درون عاقبت سر کند * — رد كافى
(حذر کن حانك وذالك فتحه‌لریله صاقن دیمکدر (دود درونها اضافتی لامیه‌در وریشه
اضافت بیانیه‌در بونده ریش یاره‌لی دیمکدر مجروح معناسنه (که حرف تعلیل (ریش
درون لامیه‌در درونده‌ن بونده قلب مراد دریاره‌لی یورك ومجروح دل (سر کند باش ایلر
یعنی اوج ویرر حاصلی تأثیر ایدر دیمکدر (محصول بیت) مجروح کوکللر توتندن حذر ایله
یعنی شکسته خاطرلر آهندن وبد دعاسندن احتراز ایله حاصلی کیمسه‌نك بد دعاسین المه
زیرا عاقبت ریش دل اوج ویرر یعنی سنده اثرین اظهار ایدر حاصلی سنی مجروح وپریشان ایدر
(درونهای ریشك تقدیرینی ریش درونها دردین تقدیره خلل ویرمش (درونهای ریش — رد ابن سید على / رد سرورى
وصف ترکیبیدر دیین ترکیب اضافیله وصف ترکیبی خوب فرق ایدرمش (بعض شراح — رد كافى
بعضنك کلامنی نقل ایلدکدن صکره بو تکلفاتی ارتکاب اصل معنایه عدم اطلاعدن ناشیدر — رد ابن سید على
دیمش قیاس بو تکلفاته دیمك ایدی نتکه جوهری ارتکاب الذنوب اتیانها بیورمش (ذنوبه
کلمك دیمکدر ذنوبی کلمك دیمك دکلدر فتدبر (بعض شراح سر کندك معناسنی ریش دون
عاقبت اوکلور وآنك اوکلمسی موذینك هلاك اولماسیله اولور دیمش برامز توجیه دکل اما
استعماللرینه مطابق اولسه * بهم بر مکن تا توانی دلی * که آهی جهانی بهم بر کند * بهم بر مکن
قرش مورش ایلمه دیمکدر یعنی بیحضور وپریشان ایلمه (دلی یا حرف وحدت (که حرف تعلیل (آهی
یا حرف وحدت وجهانی یا حرف تنکیر (بهم بر کند قرش مورش ایدر یعنی زیروزبر ایدر (محصول بیت)
مادامکه قادرسین بر کوکلی پریشان وبی حضور ورنجیده ایلمه یعنی کوکل یقمه زیرا انطلومك بر آهی
جهانی بری برینه اورر یعنی عالمی خراب ایدر * حکمت * بر تاج کیخسرو نوشته بود * کیخسرو
سیاوشك اوغلیدر وسیاوش افراسیاب اوغلیدر تفصیلی شاهنامه‌لرده مسطور ومذکوردر
(نوشته بود یازلمش ایدی یازیلن بو قطعه‌در * قطعه * چه سالهای فراوان وعمرهای دراز *
که خلق بر سر ما بر زمین بخواهد رفت * چه بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدر نتکه خواجه
حافظ (چه خون افتاد در دلها) بیورمش یعنی مبالغه خون دیمکدر (سالهای فراوان
بیانیه‌در فراوان چوق دیمکدر (عمرهای درازده بویله‌در (عمر بونك کبی یرلرده زمان ومدت
معناسنه تضمین قلنور (که حرف بیان (خلق مبتدا (بر حرف (استعلا سر ما لامیه (بر حرف استعلا
زمین یردر ارض معناسنه (بخواهد فعل مضارع مفرد غائب رفت بونده رفتن معناسنه‌در زیرا
مضارعه مقارندر بر سر ما وبر زمین بخواهد رفته متعلقدر وجمله فعلیه خبر مبتدادر
(محصول بیت) نه چوق ییللر ونه اوزون مدتلر وزمانلر که خلق عالم یریوزنده بزم باشمز اوزره
کچوب کچسه‌لر کرك یعنی بز اوروب ومقبره مزی پاصوب کچسه‌لر کرك (بونده چه چندان
معناسنه‌در دیلر فارسی بی چندان بیلزلر ایمش * چنان که دست بدست آمدست ملك بما * — رد ابن سید على وسرورى

بدستها

بدستهای دیکر همچنین بخواهد رفت * چنان آنجلین دیمکدر (که حرف بیان (دست بدست
الدن اله دیمکدر عربجه یدا بید دیمکدر (آمدست اصلنده آمده است ایدی حذف وایصال
آمدست اولدی ضرورت وزن ایچون (ملك میمك ضمیله مملکت وسلطنت معناسنه‌در (بما با حرف
صله ملك آمده استك فاعلیدر وبما مفعولی (بدستهای با حرف صله (ودستهای دیکر بیانیه
ویا لامیه ایکی اعتبار ایله غیری اللره ویا غیرینك اللرینه همچنین بوتجلین دیمکدر (بخواهد رفت
یته رفتن دیمکدر (محصول بیت) مملکت وسلطنت نیجه که الدن اله بزه کلدیسه یعنی ملوك
سالفه وسلاطین ماضیه دن نیجه که سلطنت بزه انتقال ایدوب کلمشدر غیریلرك اللرینه
بوتجلین کتسه کرك یعنی دولتلر کیمسه‌یه باقی دکل والا بو زمان پادشاهلری دولت وسلطنتی
قنده بولورلر دی مقصود بو قطعه دن بودر که عالمك زیاده فناسنی وعدم بقاسنی ملاحظه ایدنلر
جور وظلمه راغب ودنیانك مال وملکنه طالب اولماز * حکایت * یکی درصنعت کشتی بسر آمده
بود سیصد وشصت بند فاخر درین علم دانستی وهر روز بنوعی کشتی کرفتی * صنعت کشتی بیانیه
کشتی یاء اصلیه ایله کورش معناسنه‌در (بسر آمده حده وغایته کلمش یعنی سر آمد وبی نظیر
اولمش ایدی (سیصد اوچیوز دیمکدر (واو حرف عطف (شصت آلتمش دیمکدر سبنله ده
لغتدر (بند فاخر بیانیه بند باء عربك فتحیله اول صنعتك هر براوبونه بند دیرلر فاخردن مراد
معتبر ومقبول دیمکدر (درین علم یعنی درین صنعت دیمکدر (دانستی حکایت حال ماضیدر
بیلوردی دیمکدر (با حرف مصاحبت (نوعی یا حرف وحدت (کشتی کورش (کرفتی یا حرف
حکایه طوتردی دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی کورش صنعتنده حد وغایته ایرشمش ایدی
یعنی اول فنده ماهر وسر آمد وبی نظیر اولمش ایدی اوچیوز آلتمش مقبول ومعتبر اویون
بیلورایدی بو صنعتدن وهر کون بردرلو اویون ایله کورش طوترایدی حاصلی برسنه‌ده هر کون
کورش طوتسه بر کون کوستردیکی فنی بر کون دخی کوسترمکه قادر ایدی وهر کورش طوتدیغنده
برغیری هنر عرض ایلمکه مالك ایدی دیمکدر * مکر کوشهٔ خاطرش باجمال یکی از شاکردان
میلی داشت سیصد وپنجاه ونه بندش در آموخت مکر یك بند که در تعلیم آن دفع انداختی *
مکر بونك کبی یرلرده کانه واتفاق معناسنه‌در (کوشه لغتده بوجاقدر اما بونك کبی یرلرده همان
خاطر کندی مراددر اضافت بیانیه طریقیله (با حرف صله (جمال یکی لامیه (از حرف بیان
(شاکرد معروف (ولف ونون ادات جمعدر (میلی یا حرف تنکیر (داشت طوتدی یعنی ایلدی
(پنجاه باء عجمك فتحیله وسکون نونله اللی دیمکدر (نه نونك ضمی وهاء اصلیه ایله طقوز
دیمکدر حاصلی اللی طقوز دیمکدر (بندش ضمیر شاکرده راجعدر (در حرف تأکید (آموخت
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی یننده مشترکدر بونده متعدی واقعدر فاعلی تحتنده
استاده راجع ضمیردر ومفعولی سیصد معطوفاتیله (وبند تمییز عدددر (مکر ادات استثنا
(یك بند مستثنا (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (تعلیم آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(دفع مصدردر کدرمك معناسنه (انداختی انداخت لغتده آتدی دیمکدر اما بونك کبی یرلرده
ایلمك معناسنه تضمین اولنمشدر (ویا حرف حکایه در بعض نسخه ده وتهاون کردی واقعدر
یعنی اهمال ایدوب تکاسل ایدردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاق مذکور کشتی کیرك
خاطری کوشه‌سی شاکردلردن برینك جمالنه میل طوتدی یعنی مائل اولدی حاصلی محبت
ایلدی واکا همتی وتعلیم وتربیتی غیریلردن زیاده اولدی اوچیوز اللی طقوز بندی بو فندن
اکا تعلیم ایلدی حاصلی بیلدیکی فنوندن برینی اوکرتمدی غیریلرینی جمیعا اوکرتدی یعنی
بربندك تعلیمنده اهمال کوستروب انی تعلیمده دفع ایدردی واوکرتمزدی حاصلی براویونی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

اوکرتمده تعلل وبهانه کوسترمزدی زیرا بیلوردی باشنه کلیجکنی (آموخت یرینه آموزانید یا زوب آموزانیدن متعدیدر دیوب اما آموز ید آموزیدندن لازمدر آموختن کبی دینلره دانستن لغتنی اوکرتمکدر که غلط سو یلمیدلر * پسر در صنعت وقوت بسرآمد وکسی را با او امکان مقاومت نبودی تا بحدی که پیش سلطان گفت استاد را فضیلتی که برمنست ازروی بزرکی وحق تربیتست والا بقوت ازو کمتر نیستم و بصنعت با او برابرم * پسردن مرادمذکور شاکرددر (بسرآمد حده وغایتـه کلدی یعنی صنعتـده وقوتده کماله ایریشوب سرآمد اقران اولدی (کسی یا حرف وحدت (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (او ضمیری پسره راجعدر (امکان مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (مقاومت بونده قارشو قومقدر یعنی بوفنـده بوکا کیمسه قارشو قویوب طورهمزدی (تاانتهاء غایت ایچوندر (بحدی با حرف صله (ویا حرف وحدت (که حرف بیـان (پیش سلطان لامیـه (کفت پسر دیدی (استاد را را حرف تخصیص (فضیلت زیاده لك (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (روی بزرکی لامیه در (حق تربیت بنه بویله در (والا ادات استثنا (بقوت با حرف ظرف ویا حرف مصاحبت (ازو استاددن (کمتر اکسکرك وازرق (بصنعت بقوت کبیدر (با حرف مصاحبت (او استاده راجعدر (محصول ترکیب) پسر صنعت وقوتده حد وغایته ایرشدی یعنی فننـده وزورده کامل وسرآمد اولدی وهیچ بر کیمسه نك انکله مقابله وقارشی قوماغه امکان ومجالی یوغیدی حاصلی فایق الاقران وغالب الامثال اولدی برحده دك که برکون پادشاه اوکنـده دعوای مرد تفرد فی الفن ایدوب دیدی استادمك بنم اوزریمه فضیلتی ورجحانی ومزیتی اولوالق یوزندن واستادم اولوب بکا فن کشتی‌یی تعلیم ایلدیکی جهتندندر حاصلی اوستمده حق تعلیمی اولدیغندندر والا قوتده اندن اکسك دکلم وصنعتده انکله برابرم یعنی بوفنده هرنکه اول بیلور ایسه بنده بیلورم وانکله طوتشمغه قادرم * ملك را این ترك ادب ازوی پسند بده نیامد بفرمود تا مصارعت کنند مقامی متسع معین کردند ارکان دولت واعیان حضرت حاضر شدند پسر چون پیل مست در آمد بصـدمتی که اکر کوه آهنین بودی ازجای بر کنـدی استاد دانست که جوان ازو بقوت برترست بدان بند غریب که ازوی نهان داشته بود باوی دراویخت جوان دفع آن ندانست استاد بدودست ازرمین برداشت وبربالای سر برد وبرزمین زدغریو ازخلق برخاست * ملك را را ادات صله (ترك ادب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ازوی یعنی پسردن (پسندیده مقبول (تا حرف تعلیل (مصارعت مفاعله بابندن مصدردر کورشمك معناسنه (مقامی یا حرف وحدت (متسع اسم فاعلدر افتعـال بابندن واسع دیمکدر یعنی برککش بر (معین بونده مصدرمیمیدر تعیین معناسنه (چون ادات تشبیـه (پیل مست بیانیه (با حرف مصاحبت (صدمت لغتده کوده ایله وجسد ایله برنسنه یه طوقنمقدر اما بونده هیبت وجلادت وعظمت مراددر (یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (کوه آهنین بیانیـه در (آهن دمور (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید دموره منسوب یعنی دموردن طاغ (برکنـدی (برحرف تأکید (وکندی کاف عربك فتحیـله ویاء حکایه ایله قوپاردی دیمکدر (بند غریب بیانیه (که حرف رابط صفت (نهان کزلی دیمکدر (با حرف صله (وی پسره راجعـدر (آویخت یاپشدی دیمکدر (تنکه غلام عجمی قصه سنده بدو دست درسکان کشتی در آویخت دیدیکنده یاپشدی دیمکدر بونده ده اویله در (قیاس بدودستش ایدی شین ضمیـرله ایکن اکثرنسخ ضمیرسز واقعدر فتدبر (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جوان مبتـدا ندانست خبری دفع آن مفعولی (محصول ترکیب) پادشاهه پسردن مذکور ترك ادب مقبول ومطبوع

یعنی اختیار اولدیغی جهتندندر

کلمدی

کلمدی (حاصلی استادی حقنـده مذکور مدعاسنی بکنمدی پادشاه بیوردی کورشه لر یعنی امرایلدی تاکیم استاد وشاکرد کورش طوته لر بربیوك میـدان وبرواسع مکان تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیـان حضرت ملك حاضر اولوب کلدیلر اوغلان مست فیل کبی میـدانه کیردی برهیبت ومهابتله که اکر دموردن طاغ اولسه یرندن قوپارایدی استاد بلدیکه جوان اندن قوتده اعلادر اول بند غریبله وفن عجیبله که پسردن کزلرایدی یعنی اندن اول بنـدی نهان طوتارایدی اوغلانه اول بند له یاپشدی جوان اول بندی دفع ایلمکه بیلدی ودفعنـه مالك اولمدی استاد پسری ایکی الیله یردن قالدردی وباشی اوزرینـه ایلتدی ویره اوردی خلقدن غریو وفریاد وفغان قالقدی تنکه عادتدر * ملك فرمود تا استاد را خلعت ونعمت دادند وپسر را زجر وملامت کرد که باپرورندۀ خویش دعوئ مقاومت کردی وبسر نبردی کفت ای خداوند استاد بزور وقوت برمن دست نیافت بلکه درعلم کشتی دقیقۀ مانده بود که ازمن دریغ همی داشت امروز بدان دقیقه برمن دست یافت استـاد کفت از بهرچنین روز نکه می داشتم که حکما کفته اند دوسترا چندان قوت مده که اکردشمنی کنند بتواند * زجر بونده قاقیمق وازارلمق معناسنه در (با حرف مصاحبت (پرورنده اسم فاعلدر مربی معناسنه (خویشه اضافت لامیه در (دعوئ مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بسر نبردی باشه ایلتمدك (برمن دست نیافت بنم اوزریمه غالب اولمدی دیمکدر (دقیقه دن مراد براویون وبربنددر (دریغ همی داشت اسیرکردی وقصقنوردی دیمکدر (ودست را را ادات مفعول (چندان اوقدر دیمکدر (مدهك دوست مفعول اولی (وقوت مفعول ثانیسی (که حرف بیان (دشمنی (یا حرف مصدر (تواند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دوسته راجع ضمیردر (محصول ترکیب) پادشاه بیوردیکه استاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسری زجر وملامت ایلدیلر که استادك وولی نعمتکله دعوای مقاومت ومقابله ایلدك ویاباشه چقره مدك وسوزیکی اثباته قادراولمدك دیو پسر دیدی ای خداوند استاد زوریله وقوتیله بکاغالب اولوب اوزریمه ال بولمادی بلکه علم کشتی‌ده بردقیقه قالمش ایدی یعنی بوفنده براویون قالمش ایدیکه همیشه انی بندن دریغ طوتردی بوکون اول دقیقه ایله بکا غالب اولدی وظفر بولدی استاد دیدی اول دقیقه‌یی بوبحلین برکون ایچون صاقلاردمکه حکما وعقلا دیمشلردر که دوسنکه اوقدرقوت وقدرت ویرمه که اکر دشمنلك ایلملی اولوب کفران نعمت مسلکنه سالك اولورسه سکاظفر بولمغه قادراولمیه یعنی عداوته فرصت بولمیه عداوت قصد ایدرسه * نشنیدۀ که چه کفت آن که از پروردۀ خود جفا دید * تمۀ قول استاد در دیرکه ایشتمدمش سین که نه دیدی (اول که کندی بسلمه سندن جفا وجور کوردی (یعنی بسلمه سندن انجنـنه دیدیکنی ایشتمدکمی (یعنی بوقطعه نك فحواسنی ایشتمدکمی * قطعه * یاوفا خود نبود در عالم * یامکرکس درین زمانه نکرد * یا بونده ابتداء کلامده واقع اولان اما معناسنه در (خود واورسمیله اسمله ادات تأکید یننده مشترکدر (بونده اداندر اکرچه تکلفله کندی معناسنه اسم اولمقده قابلدر (نبود اولمدی ویوقدر معناسنه در (یا حرف عطف (مکر کانه معناسنه وادات تأکید اولمق جائز واستثنا ایچون الامعناسنه اولمقده جائز (کس مبتدا (نکرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا (ودرین زمانه ظرف زمان (محصول بیت) یا عالمده هرکز وفا یوقدر (یعنی دنیاده وفاوحقیقت دیدکلری هیچ یوقدر وهرکز اولمامش (حاصلی برفرد دن وفا وحقیقت وجوده کلمامش یاخود زمان سابقده ساده دللك وبونلك زمانده وار ایمش (اما بوزمانده هیچ برکیمسه کیمسه‌یه اظهار وابراز ایلمدی (حاصلی مهرو وفا وحقیقت یادنیای دنی‌یه هرکز کلمامش ویا برزمان وارایمش (اما بوزمانده عنقا وکیمیا کبی موجود الاسم ومعدوم الجسمدر * کس نیاموخت

علم تیر ازمن * که مراعاقبت نشانه نکرد * کس مبتدا (ونیاموخت فعل نفی ماضی (علم تیر لامیه ومفعول صریح نیاموختدر (وازمن غیرصریح وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان مرانبی دیمکدر (نکردك مفعول اولی (ونشانه مفعول ثانیسی (نکرد فعل نفی (محصول بیت) کیمسه بندن اوق علمنی اوکرنمدی یعنی تیرانداز اق علمنی تعلم ایلمدی که عاقبت بنی نشان تیر ایلمدی یعنی هر کیمه کیم تیرانداز اق فننی تعلیم ایلدمسه عاقبت بنی نشان تیر وهدف سهام ایلمك قصد ایلمدی بلکه ایلمدی قصه‌دن حصه یعنی هر کیمه کیم برلطف وکرم واحسان ایلدمسه اندن بکا اساءت وشروضرر ایرشدی دیمکدر نتکه حضرت بیورمشدر (اتق شر من احسنت الیه) بوندن کثیر الوقوع حدیث شریف اولماز فتدبر * حکایت * درویشی مجرد درکوشهٔ صحرایی نشسته بود پادشاهی بروبکذشت درویش از انجا که فراغ ملك قناعتست سر برنیاورد والتفات نکرد وپادشاه از انجا که سطوت سلطنت بهم برآمد وکفت این طائفهٔ خرقه پوشان برمثال حیوانند * درویشی یاحرف وحدت (مجرد اسم مفعولدر تفعیل بابندن (کوشهٔ صحرا لامیه‌در (وبا حرف وحدت (پادشاهی یاحرف وحدت (از انجا اول مقام ومرتبه‌دن دیمکدر (که حرف رابط صفت (فراغ ملك لامیه وقناعته اضافت بیانیه (سر برنیاوردك مفعولی (والتفات نکردك مفعول صریحی وغیرصریحی محذوف باوتقدیرنده در (که بنه سابق کبیدر (سطوت سینك فتحی وطانك سکونیله قهر وغلبه معناسنه مصدر در نصر بابندن (سلطنته اضافتی لامیه‌در (طائفهٔ خرقه پوشان بیانیه (خرقه پوش وصف ترکیبی در خرقه کیجی معناسنه (یعنی یمالی قفتان کیجی والف ونون ادات جمع (برمثال حیوانند اضافتی لامیه‌در (محصول ترکیب) بر درویش (یعنی بر سالك مجاهد برکوشهٔ صحراده خلقدن منقطع اولوب عزلت کزین وتنهانشین اولمش ایدی اتفاقا درویش اولدیغی مقامه بر پادشاه اوغرادی اول کوشه‌ده درویشی کوردی مکر درویش عالم مراقبه‌یه وارمش ایمش (پس درویش اول مقامدن که فراغ ملك قناعتدر (یعنی ملك قناعت عالم وعالمیاندن فراغت بال ویردیکی جهتدن مراقبه‌دن باشین قالدرمدی (وپادشاه وتوابعنه هیچ التفات ایلمدی (وپادشاه اول مقام وجهتدن که سلطنت قهر وغلبه سیدر یعنی سلطنت قهر وغلبه سی جهتدن حاصلی پادشاهلق قهارلق اولدیغی جهتدن منقبض وبیحضور اولدی یعنی رنجیده خاطر اولدی ودیدی یعنی یاننده اولنلره سویلدی که بوخرقه پوشلر طائفه سی یعنی صوفیون طائفه‌سی وعباپوش زمره سی امثال حیواناندر که مقادیر ناس بیلمزلر وشاه وکدایی برابر کورر لر از انجایی ازان سبب معناسنه اخذ ایدنلر اغته واصطلاحه مخالف سویلمشلر (ازان مقام وازان جهت معناسنی ازان سبب ظن ایلمشلر وسطوت سلطنتی قوت سلطنتله شرح ایلین ضعیف سویلمش * وزیر کفت پادشاه روی زمین برتو کذر کرد چرا خدمت نکردی وشرط ادب بجای نیاوردی کفت بکوملك را توقع خدمت از کسی دار که توقع نعمت از تو دارد ودیکر بدان که ملوك از بهر پاس رعیتند نه رعیت از بهر طاعت ملوك * مذکور پادشاه بویله دیجك وزیر کلدی درویش مجرده دیدی ای درویش (پادشاه روی زمین اضافتلری لامیه لردر یریوزینك پادشاهی دیمکدر کذر اسم مصدردر کذریدندن اوغرامه معناسنه (کرد فعلیله اوغرادی دیمکدر (خدمت نکردی خدمتدن مراد بونده تعظیمدر نیچون تعظیم ایلمدك دیمکدر شرط ادب لامیه در (بجای با حرف صله (وجای محل معناسنه در (نیاوردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کتورمدك دیمکدر (کفت درویش وزیره دیدی (بکوملك را را حرف مفعول ملکه سویله دیمکدر (توقع تفعل بابندن مصدردر امید معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (کسی یاحرف وحدت دار فعل امر مفرد مخاطبدر (دار بدندن طوت دیمکدر (که حرف رابط صفت توقع نعمت

مذکور بیت برعربی بیتك ترجمه سیدر که اولی بودر (اعلمه الرمایة) لیکن عربی بیلمین شرح ایلمنجه ذوق ایلدیکی ایچون یازلمدی
منه

رد شمعی وکافی ردشمعی

توقع

توقع خدمت کبی دراعرابده دار دفعل مضارع مفرد غائب طوتر دیمکدر (واو حرف عطف (دیکر دخی (بدان درویش وزیره خطاب ایدوب دیر بیل واکله (که حرف بیان (بهر ادات تعلیل درلاجل معناسنه پاسه اضافتی لامیه در (پاس بای عجمیله اسمدر حفظ معناسنه پاسیدندن مشتق قورومق معناسنه رعیته اضافتی مصدرك مفعولنه در (ونون ودال ادات جمعدر ملوك اعتباریله (نه حرف نفی (رعایارانك فتحیله رعیتك جمعیدر معلوم اوله که ناقصدن فعیلة وزنی اوزره کلن اسم فعالا وزنی اوزرینه جمع اولور (مثلا قضیة وهدیة وثنیة جمعلری قضایا وهدایا وثنایا کلور فانك فتحه لریله فتدبر (طاعت ملوك مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهدن مذکور مصاحبتی ایشیدنجه دیدی ای درویش یریوزینك پادشاهی سنك اوستکه اوغرادی نیچون تعظیم ایدوب خدمت ایلمدك وشرط ادبی یرینه کتورمدك (درویش وزیره دیدی پادشاهه سویله ودی ای پادشاه خدمت امیدینی برکیمسه‌دن طوتکه اول سندن نعمت امیدینی طوتار دخی ای وزیر بیلکه پادشاهلر عینی حفظ وصیانت ایچوندر رعایا سلاطینه خدمت ایچون دکلدر * قطعه * پادشاه پاسبان درویشست * کرچه نعمت بفر دولت اوست * پادشاه مبتدا (پاسبان بان ادات فاعلدر بجی معناسنه قوروجی دیمکدر حافظ معناسنه (درویشه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر (نعمت مبتدا (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (فر بونده قوت معناسنه دروتشدید ضرورت وزن ایچوندر دولته اضافتی لامیه در (واوست لفظنده ده بویله در (بفر مابعدیله خبر مبتدادر (محصول بیت) پادشاه درویشك (یعنی فقرا ورعایانك پاسبانیدر یعنی ظلمه‌نك شرندن حافظ وحامیدر اکرچه نعمت وحضور فقرا ورعایا پادشاهك دولتی قوتیله در یعنی سایهٔ حمایتنده آسوده حال ومرفه البال کچنورلر * کوسفند از برای چوپان نیست * بلکه چوپان برای خدمت اوست * کوسفند کاف عجمك ضمی وواو وسینك سکونی وفانك فتحیله قویونه دیرلر عربجه غنم دیرلر غینك ونونك فتحه لریله فاربنه بایله ده لغتدر (برای بای اصلیه ایله ادات تعلیل وتخصیصدر (چوپان جیم وبای عجمیله معروف (کوسفند مبتدا (برای چوپان لامیه (ونیست خبر مبتدادر (بل حرف اضراب (که حرف بیان (چوپان مبتدا (برای خدمت اوست لامیه لر وخبر مبتدا (محصول بیت) بیت اولی توضیح وتنویر ایدوب بیورر قویون چوپانه خدمت ایچون دکلدر بلکه چوپان قویونه خدمت ایچوندر نهایتی سودیله ویاغیله منتفع اولورلر یعنی انکله فائده لنور * قطعهٔ اخری * یکی امروز کامران بینی * دکری را دل از مجاهده ریش * یکی تقدیری یکی را در (دکر یاقرینه سیله بینینك مفعول اولیدر (امروز ظرف زمان (کامران وصف ترکیبی در رانیدندن مراد سوریجی دیمکدر مفعول ثانیدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کوررسین دیمکدر (دکری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول برمقدر بینینك مفعول اولی ودل مفعول ثانیسی (از مجاهده مفعول غیرصریحی وریش صریحی (محصول بیت) دنیاده برشخصی بکون کامران وکامین کوررسین (یعنی عیش وعشرت وذوق وصفاده برمراد وخوشحال ومسرور ومرفه البال کوررسین وبرغیریسنی ویاغیریسنك یورهکینی مجاهده ودردو المدن مجروح کوررسین (یعنی دنیانك حالی بویله درکیم کیمی ناز ونعمتده وکیمی هوان وذلتده در * روزکی چند باش تا بخورد * خاك مغز سر خیال اندیش * روزکی (کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (چند نیجه دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب صبرایله دیمکدر تا حرف تعلیل (ویا حرف غایت (بخورد فعل مضارع مفرد غائب تاکیم یه خاك فاعلی (مغز بینی وایلك سره اضافتی لامیه در (وخیال اندیشه لامیه ویابانیه ایکی اعتباریله (خیال اندیش وصف ترکیبیدر

معطل

ثنایا اولك دیشلرینه دیرلر ایکی دیش التچکه سندن وایکی دیش اوست چکه سندن
منه

ترکیبی در اندیشید ندن (محصول بیت) برنیجه کونیجکن صبرایله تاکیم طپراق خیال اندیشك
باشنك بینی سنی یه ویاخیال اندیش باشك بینی سنی یه یعنی برقاج کون چوریوب طپراق اولنجه
صبرایله * فرق شاهی و بندکی برخاست * چون قضای نوشته آمد پیش * فرق شاهی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بندکی معطوفدر شاهی یه (برخاست قالقدی ورفع اولدی (چون ادات تعلیل
قضا حکم ازلی نوشته یه اضافتی بیانیه (پیش بونده اوك دیمکدر (محصول بیت) پادشاهلق و بنده لك
فرقی قالقدی (یعنی ارالرنده تمیز وتشخیص قالمدی (چونکه خدانك قضای نوشته سی اوکلرینه
کلدی (یعنی ایکسنکده موت مقدری کلمکله مابینلرنده تفاوت وتغایر قالمیوب برابر اولدیلر * ارکسی
خاك مرده باز کند * نشناسد توانکر از درویش * کسی یا حرف وحدت (خاك مرده لامیه در
مجازا خاك مرده دن مراد قبریدر (باز کند کافك فتحیله اولنجه قزه دیمکدر پس باز تأکید ایچون
کلمش اولور (وکافك ضمیله اولنجه مجموع مرکب آچه دیمك اولور (نشناسد فعل نفی استقبال
اکلامز وتشخیص ایلمز دیمکدر (توانکر مفعول صریحی (واز درویش غیر صریحی
(محصول بیت) اکر بر کیمسه مرده نك مقبره سنی آچسه (یعنی قازسه غنی یی فقیردن تشخیص وتمیز
ایلمز (یعنی طپراغه کرد کدن صکره ایکسنك ارآسنی (یعنی مابینلرینی فارق اولان مقبره یا پسیله
کفنلردر که پادشاهك و بعض اغنیانك مقبره سنی طاشله و یا کرمدله و یا کرچله یاپرلر وا وسته
انیجه کفنلر صررلر اما بودر ویشك بوحالری اولماز لیکن لاشه لری برابر اولورلر بعض نسخه ده
* بالله ان خاك مرده باز کنند * نشناسد تو آنکر از درویش * جمع صیغه لریله (باز کند فعلی
ضمه یه تخصیص ایلین اوج جهتدن خطا ایلمش (ضمه یه تخصیصده و کردندن اشتقاقنده وفتح
کافی ترجیح ایلینه دخل ایلمه سنده (کند کاف عربینك فتحیله کندندن فعل مضارع مفرددر
دینن حکم اشتقاقده خطا ایلمش زیرا کند کاف عربینك فتحیله کنید ندن مشتقدر (نتکه
سابقا قاعدهٔ اشتقاق بیان اولنمش ایدی باز کندك معناسی کاف عربینك ضمیله اولدیغی
تقدیرجه آچه یعنی کشف ایلیه دیمکدر کروایلیه دینن حق ادایه مالك دکل ایمش * ملك را کفتار
درویش استوار آمد کفت ازمن چیز بخواه کفت آن میخواهم که دیکر زحمت من ندهی کفت مرا
پندی بده کفت * کفتار بونده کلام معناسنه در (استوار همزه نك ضمی وسینك سکونی وتانك
ضمیله محکم دیمکدر (زحمت من مصدرك مفعولنه اضافتی در (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (محصول ترکیب) پادشاهه درویشك کلامی محکم یعنی مؤثر کلدی درویشه دیدی
بندن برنسنه استه درویش دیدی انی استرم که دخی بکا زحمت ویرمیه سین پادشاه دیدی بکا
بر نصیحت ویر درویش دیدی * بیت * دریاب کنون که نعمتت هست بدست * کین دولت
وملك میرود دست بدست * دریاب فعل امر مفرد مخاطبدر (دریاید ندن (دریافتن دن
دینن (ویافتن دن دینن حرف درسنز اصابت ایلامشلر لفظ مشترکدر اکلامغله تدارك یینده
ایله دیمکدر (ایرشمك واکلامق وطویمق معناسنه در دینن اکسك سویلمش (فهم ایله
دیننده کذلك (کنون شمدی دیمکدر (که حرف بیان (و یا حرف تعلیل (نعمتت تای خطاب
معنی جهتنده دسته مقیددر (بدست تقدیرنده (کین (که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
دولته (ملك میمك ضمیله سلطنت ومملکت معناسنه در (میرود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
دولت وملکه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (دست بدست تقدیری (از دست
بدست در الدن اله دیمکدر (محصول بیت) شمدی آخرته لازم اولان احوالی تدارك ایدوب
قایر که الکده نعمت ودولت وار (یعنی فرصت الده ایکن فوت ایلمه که صونره پشیمانلق اصی ایلمز
زیرا بو نعمت وملك ودولت الدن اله کیدر (یعنی سندن اول اولنلرك النده قلمادیغی کبی سنکده

ردسروری

فتح کافی مرجح ابن سیدعلی در ردشمعی

ردشمعی

ردابن سید علی
رد سروری
ردابن سیدعلی وسروری

الکده

الکده قالماز * حکایت * یکی ازوزرا پیش ذوالنون مصری رفت وهمت خواست که روز وشب
بخدمت سلطان مشغولم وبخیرش آمیدوار وازعقوبتش ترسان ذوالنون بکریست وکفت
اکر من ازخدای تعالی چنین ترسیدمی که تو ازسلطان از جملهٔ صدیقان بودمی * پیش
بونده قت معناسنه در (ذوالنون دیمکله دنیاده ایکی کیمسه مشهوردر (بریسی انبیادندر که حضرت
یونس پیغمبردر علیه السلام (وبریسی ده اولیادندر که ذوالنون مصری حضرتلریدر (ذوالنونی مشایخ
تذکره لرنده طبقهٔ اولیده یازارلر واسم شریفی ثوبان در (وکنیتی ابو الفیض در (ولقبی ذوالنون
(وذوالنون لقبیله ملقب اولمه سنده وجه تفصیله محتاجدر انکیچون ترك ایلدك (ترسیدمی و بودمی
یاری حکایت ایچوندر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی ذوالنون مصرینك یانه واردی وهمت
دیلدی که کیجه وکوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم ودخی خیر وحسناته امیدوارم (یعنی امیدلیم
وعقوبت وعذابندن قورقارم ذوالنون بوسوزی ایشدیجك اغلدی ودیدی بن اللهدن
بوبجلین قورقایدم که سن پادشاهدن قورقرسین صدیقلرك بریسی اولوردم * قطعه * کرنبودی
امید راحت ورنج * پای درویش برفلك بودی * نبودی فعل نفی ماضی (ویا حرف حکایه
(امید راحت اضافتی مصدرك مفعولنه در (رنج راحته معطوفدر برمضاف تقدیریله (یعنی
بیم رنج (پای درویش لامیه (درویشدن مراد عابد وزاهددر (بر حرف استعلا (فلك
معروف (بودی فعل ماضی حکایت حال (محصول بیت) اکر راحت ونعمت امیدی
اولمیایدی یعنی جنتده راحت وحضور امیدی اولمیایدی وجهنمده عذاب وعقاب قورقوسی
اولمیایدی یعنی اکر عباد وزهاد نیت وخلوص طویتله مجرد خدانك عبادتنه وطاعتنه
استحقاق ایچون وذاتنك تعظیم وتبجیل واجلاله لیاقتیچون عبادت ایلسه لر درویشك ایاغی
فلك اوزره اولوردی یعنی مذکور شرطله عباد وزهاد خدایه عبادت وطاعت ایلسه لر
ملائك مقربین کبی عرش عظیمده سیر ایدرلردی حاصلی مقبول خدا اولورلردی یعنی مراتب
عالیه یه واصل اولورلردی * ور وزیر از خدا بترسیدی * همچنان کز ملك ملك بودی * ور اصلی
واکر ایدی ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (بترسیدی با حرف تأکید (و یا حرف حکایت
قورقیدی دیمکدر مصراع اول ثانی یه مرهوندر (همچنان انجلین دیمکدر (کز ملك اصلی
که ازملك در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (ملك بودی ملك اولوردی (یعنی ملك کبی
مکرم ومعزز اولوردی (زیرا ملائکه خدادن زیاده قورقار که دائما نظرنده وحضورنده در
(واکر وزیر پادشاهدن قورقدیغی کبی خدادن قورقیدی ملك کبی معزز ومکرم ومبجل
اولوردی (حاصلی حضرت عیسی کبی عوایق وعلایق دنیادن پاك ومجرد اولوب فلکه
عروج ایدوب ملك مرتبه سن بولوردی (وربینه کر یازانلر شرطی شرطه عطف ملاحظه سن
ایلامشلر بعض شراح بو بیتك مصراع ثانیسنی (چوملك برفلك ملك بودی) یازوب لامك کسریله
اوقیده وفتحیله ثانیسنده واکر قافیه رعایتی اولمیایدی ایکنجیده کسر لامك وجهی وار یدی
دیمش (واکثر صحیح نسخه لرده مذکور مصراعك بدلی همچنان کز ملك ملك بودی اولکینك
کسری وثانینك فتحیله دیمش صحیح نسخه لرده اولانی ترك ایدوب غیر صحیحی یازماسی غرابتدندر
بونك صحتنی بیلوب اکه اعتراف ایلدکدن صکره * حکایت * پادشاهی بکشتن بی کناهی فرمان
داد کفت ای ملك بموجب خشمی که ترا برمنست آزار خود مجوی کفت چه کونه کفت این
عقوبت بیك نفس برمن برآید وبزه آن برتو جاوید بماند * پادشاهی یا حرف وحدت (بکشتن
با حرف صله (بی کناهه اضافتی لامیه در برمضاف تقدیریله شخصی بی کناه دیمکدر (حاصلی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف وحدت (فرمان داد فرمان ویردی یعنی بیوردی

ردشراح جمیعا

رد ابن سید علی

(كفت بى كناه ديدى (با حرف مصاحبت (موجبده فتح جيم و كسر جيمده جائز در فتحله
مقتضا معناسنه وكسريله سبب معناسنه قندبر (خشمه اضافتى لاميه در (ويا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (ترا سنك ديمكدر (آزار خود مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مجوى
فعل نهى مخاطب جوييدندن ديله ديمكدر (چه كونه نوجهله ونتك كبى ديمكدر
(عقوبت بونده عذاب معناسنه در (بيك با حرف ظرف (نفس كندى معناسنه وساعت
معناسنه اولمق جائز (برآيد حاصل اولور ديمكدر يعنى تيز كچر (وبزه آن اضافتى لاميه در (بزه
باء عربينك فتحيله كناه معناسنه در (جاويد ابدى حاصلى باقى ودائم (بماند فعل مضارع
مفرد غائب قالور ديمكدر مانيدندن مشتقدر ماندندن دينلر غلط ايلمشلر (محصول تركيب) ردابن سيدعلى وسرورى
بر پادشاه بر بى كناه مظلومى قتل بيوردى اول مظلوم ديدى اى پادشاه بنم اوزريمه اولان
خشم وغضبك سببيله ومقتضاسيله (حاصلى بنى قتل ايلمكله كنديكى انجيدوب آزار ايلمه
زيرا حدت نفس مقتضاسيله بنى هلاك ايدرسين لبكن سن بندن زياده زحمت وضرر چكرسين
پادشاه ديدى سنى قتل ايلمكله بن نوجهله متضرر اولورم (مظلوم ديدى بكا ايده جكك
عذاب وعقوبت بنم اوزرمدن برانده وبرنفسده تمام اولور (يعنى برنفسده انك المندن قورتلورين
اما انك كناهى ابدالآباد سنك اوزركده قالور زيرا قتله مستوجب دكلم كه بنى قتل ايلمكله سن
آخرتده معذب اولمياسن * رباعى * دوران بقا چو باد صحرا بكذشت * تلخى وخوشى وزشت
وزيبا بكذشت * دوران بقالاميه زمان بقاديمكدر (يعنى زمان حيات زيرا بقادن مراد حياتدر (چو
ادات تشبيهدر (باد صحرا لاميه صحرايه تخصيص ضرورت وزن وقافيه ايچوندر والا باد مطلقا
سريع المروردر صحرايه وعمرانه نسبتى برابردر (بكذشت باحرف تأكيد(كذشت فعل ماضى مفرد
غائب كچدى ديمكدر بونك كبى برلرده اولاجغى اولمش يرينه تنزيل ايدوب ماضى فعليله تعبير
ايدرلر نتكه قرآن عظيمده مواضع عديده ده خصوصا قيامت احوالنده واقعدر (پس بونده
بكذرد معناسنى و يروب بو مقوله مواضعده معناى ماضى معتبر دكلدر ديو وكچدى دينلره ردكافى
دخل ايدن بى وجه سويلمش (تلخى يا حرف مصدر (خوشى ده بويله در مراد خوشيدن
لذتدر (زشت چركين (زيبا لغتده يراشقدر اما بونده خوب معناسينه در ضرورت
وزن وقافيه ايچون زيبا ديمش (محصول بيت) زمان حيات بى ثبات باد صحرا كبى
سرعتله كچدى يعنى باقى قالمادى (حاصلى عمر هرنه قدركه ممدود ومطول ايسه ده دوكمسى
مقرردر پس كچمش حكمنده در (ايمدى دنياده لذت ولذتسزلك وكوزل وچركين هرنه ايسه
كچدى كندى باقى قالمادى (ياء مصدر يلر ضرورت وزن ايچوندر والا زشت وزيبا يه
نسبت بالازم دكل (يعنى آجى وطتلو وچركين وكوزل دنيادن كچوب كندى باقى قالمادى
* پنداشت ستمكر كه ستم برما كرد * در كردن او بماند وبرما بكذشت * پنداشت ظن ايلدى
(ستمكر ستم ظلم (وكر كاف عجمك فتحيله وكاردن مخفف ادات فاعلدر جى معناسنه ستمجى
يعنى ظلمجى معناسنه (كه حرف بيان (بر حرف صله (كردن بيون ضميره اضافتى لاميه در
(بماند فعل ماضى قالدى ديمكدر (برما ازما ديمكدر (محصول بيت) ظالم ظن ايلديكه بزه ظلم
ايلدى يعنى خيال ايلديكه جور وجفايى بزه ايدوب كندى حضور وصفا سوردى ليكن
خبرى يوق كه بزدن برانده كچوب كتدى وكناه ومظلمه سى ابدى كنديتك بوينده قالدى زيرا
دنياده بدنام اولوب اخرتده عذابن چكر العياذ بالله من غضب الله * ملك را نصيحت
او سودمند آمد واز سر خون او در كذشت وعذر خواست * پادشاهه بى كناهك نصح وپندى
فائده لى كلدى يعنى تأثير ايلدى وانك قتلى سوداسندن كچدى يعنى قتلدن عفو ايلدى وعذر

ديلديكه

ديلديكه سنى ناحق يره قتل ايدوب اولو كناهه ارتكاب ايده يوردمكه اخرتم اوينى يقايوردم
زيرا قتل نفسى بغير حق ايده يوردم ديدى حاصلى لطف واحساننه خاطرين تسلى ايلدى
* حكايت * وزراى نوشيروان در مهمى از مصالح مملكت انديشه ميكردند وهر يكى بروفق
دانش خود رأيى ميزد ملك نيز همچنين انديشه ميكرد بزرجمهررا رأى ملك اختيار افتاد
وزيران در سر كفتندش رأى ملك را چه مزيت ديدى بر فكر چندين حكيم كفت بموجب
آن كه انجام كار معلوم نيست ورأى همكنان در مشيت خداست كه صواب آيد يا خطا پس
موافقت رأى ملك اوليترست تا اكر خلاف صواب آيد بعلت متابعت او از معاتبت او ايمن باشيم *
(مهم بونده ضرورى معناسنه در (ويا حرف وحدت (مصالح مصلحتك جمعيدر (مملكته
اضافتى لاميه در (انديشه فكر معناسنه در (ميكردند حكايت حال ماضيدر ايلرلر دى ديمكدر
(وفق مصدر در موافق معناسنه (دانشه اضافتى (وخوده لاميه لر در (رأيى يا حرف وحدت
(ميزد فعل حكايت ماضى اورردى ديمكدر (نيز دخى معناسنه در (همچنين وزرا كبى ديمكدر
(ميكرد فعل حكايت ماضى ايدردى ديمكدر فاعلى ملكدر (بزرجمهررا را ادات صله (رأى ملك
لاميه در (افتاد دوشدى يعنى واقع اولدى معناسنه فعل ماضى مفرد غائبدر (معلوم اوله كه
مى ايله مصدر فعل ماضيلر حكايت حال ماضى يه دلالت ايدر پس بونلره ماضى خالص
معناسنى و يرنلرى حرفنك معناسنى ضايع ايلمشلر (وزيران مبتدادر (سر يعنى خفية (كفتندش
ضمير بزرجمهره راجع وفعلك فاعلى وزرا وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر (رأى ملك را را ادات
تخصيص ملك رأينك ديمكدر (مزيت ميمك فتحى وزانك كسرى وياء مشدده نك فتحيله
فضيلت يعنى ارتفلق معناسنه در بو بر مصدر دركه فعلى يوقدر يعنى مستعمل دكلدر (كفت
بزرجمهر ديدى (باحرف مصاحبت (موجب جيمك كسريله سبب ديمكدر وفتحيله مقتضى
معناسنه در (آن لفظنه اضافتى لاميه (كه حرف بيان (انجام اخر وصوك معناسنه در (كاره
اضافت لاميه در (انجام مبتدا ونيست خبرى (ورأى مبتدا همكنانه اضافت لاميه در (همكنان
هانك فتحى وميمك سكونى وكاف عجمينك كسريله جميع معناسنه اسمدر (مشيت ارادت معناسنه
مصدر در (يعنى مصدر ميمى اللهه اضافتى لاميه در جملهٔ ظرفيه خبر مبتدا (كه حرف بيان
(صواب طوغرى (وخطا اكرى پس شرطك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در
(موافقت رأى ملك لاميدر ومبتداء كلام (اوليترست خبرى (تا حرف تعليل (خلاف صواب
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (باحرف مصاحبت (علت متابعت لاميه(معاتبت او مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (ايمن همزه نك وميمك كسريله وارا لرنده سكون يا ايله امين معناسنه در (باشيم
فعل مضارع متكلم مع الغير در باشيدندن بونده اولاوز ديمكدر (محصول تركيب) نوشيروانك
وزيرلرى امور مملكت ومصالح دولت خصوصنده بر مهم امرده وضرورى حالده تدبير ومشاورت
ايدرلر دى وهر برى كندى بلديكى اوزره بر رأى وتدبير ايدردى پادشاهده بونلر كبى
بر رأى وتدبير ايدردى بزرجمهره پادشاهك رأى وتدبيرى مختار واقع اولدى يعنى
انك رأينى ترجيح ايلدى سائر وزيرلرك رأى وتدبيرينه وزيرلر بزرجمهره خفية ديديلر
پادشاه رأى وتدبيرينك فضيلتنى ومزيتنى كوردك بو قدر حكيمك فكر وتدبيرى اوزره
بزرجمهر ديدى اول سببيله ترجيح ايلدم پادشاه فكرينى كه ايشك صوكى معلوم دكلدر
وجميعنك فكر وتدبيرى الله تعالينك ارادت ومشيئتنده دركه صوابمى كله ويا خطامى يعنى
جميع تدبير وتصرف خدانك ارادتنه مفوضدر صوابميدر خطاميدر اندن غيرى كيمسه بلمز
پس پادشاهك رأى وتدبيرينه موافقت ايلمك اولى در تا كيم اكر راه صوابه مخالف كلور سه اكا

مطا____
ردشمعى وكافى
مطا____

منا بعت سببله معاتبندن وخشم وغضبندن امین اولاوز * مثنوی * خلاف رأی سلطان
رأی جستن * بخون خویش باشد دست شستن * خلاف رأی سلطان اضافتلری لامیه‌لردر
(رأی جستن مصدرینك مقدم مفعولیدر (بخون باحرف مصاحبت (خون خویش لامیه در
(وشستن مصدرینك مفعول غیرصریحیدر (ودست صریحی (محصول بیت) پادشاهك
رأی وتدبیرنه مخالف تدبیراستمك یعنی انك ایلدیکی تدبیره مخالف تدبیره طالب اولمق کندی
قانیله ال یو مقدر یعنی پادشاهه مخالفت ایلمك کندی جانندن و باشندن کچمکدر زیرا اولوالامره
اطاعت لازمدر * اکر خود روز را کوید شبست این * ببـاید کفتن اینك ماه وپروین * خود
ادات تأکیـد (روزرا را ادات مفعول کوید‌ك مفعول اولی (وشبست ثانیسی (واین اسم
اشارتدر شبه (با حرف استقبال (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر بایدندن بایستندن
دینلر خطا ایلمشلر (اینك اشته دیمکدر (پروین اولکر یلدزینـه دیرلر (محصول بیت)

ردابن سیدعلی وسروری

اکر پادشاه فرضا روز روشنه بو کیجه در کوندز دکلدر دیرسه اکا موافقت ایدوب کلامنی
تصـدیق وتأیید ایدوب کرچکدر بیوردیغکز حقیقت حال اشته آی واشته اولکر کورینوب
آشکاره طورر دیمك کرك (ظاهر بودرکه حضرت شیخـك بیوردیغی ظلمه وجوره متعـلق
سوز اولمدیغی یرده در والا ظلمه متعلق سوزده تصدیق ظلم صریحدر * حکایت * شیادی
کبسوان برتافت که من علویم وباقافلهٔ حجاز بشهردر آمد که ازحج می آیم وقصیـدهٔ
پیش ملك برد که من کفته ام * بونده نعمتش دادواکرام کرد ونوازش بی کران فرمود ترکیبنی
زیاده ایلین زائد سویلمش که هیچ برنسخـه ده بو موجود دکل * یکی ازندمای ملك دران

ردسروری

سال ازسفر آمده بود کفت من اورا درعیـد اضحی دربصره دیدم حاجی چه کونه باشـد
ودیکری کفت پدرش نصرانی بود درملاطیه علوی چه کونه باشد وشعرش در دیوان انوری
یافتنـد ملك فرمود تابزنندش ونفی کنند که چنـدین دروغ چرا کفتی کفت ای خداوند روی
زمین سخنی دیکر بکویم اکر راست نباشد بهرعقوبت که فرمایی سزا وارم کفت آن چیست
کفت * شیادشنك فتحیله زراق معناسنه در نتکه بوستانده بیورمش (بیت) کره بر سر بند
احسان مزن) (که این زرق وشیدست وآن مکروفن) قصدخواناره ده شیاددیرلر پس بو برلفظدرکه
رومده وعجمده مستعمـلدر دیو مجمل قویان ظاهر بودر که معنـاسنی بلسه مهمل قومزدی
وغیری به دخل ایلمزدی (شیاد کذاب معنـاسنه‌در امابونده نخسند وظریف معنـاسنه در

ردسروری
ردشمعی

دیبن نخسند افترا ایلمش (کبسو صـاچ بلوکی (برتافت اوردی دیمـکدر امیرلر صـاچلرنی
اوردیکی کبی (که حرف بیان (علوی یاحرف نسبت علی یه منسوب دیمکدر (حاصلی امام علی
اولادنه دیرلر (قصیدهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پیش بونده قت معناسـنه در
(عید اضحی قربان بیرامنه دیرلر (ملاطیه سیواسدن آمد یولنده برشهرك اسمیـدر (انوری
شعراء متقـدمیندن برمشهور زورلی شاعرك مخلصیدر اولولغنـه دیوانی دلالت ایدر
(محصول ترکیب) برشیاد صاچلرینی اوردی امیرلر کبی که بن علوی یم یعنی امیرم دیو وحجاز
قافله سیله شهره کیردیکه حجدن کلورین دیو وپادشاهه برقصیده صوندیکه بن سویلدم دیو
اتفاقا اول اثنـاده پادشاهك ندماسندن بریسی یعنی مصاحبـلرندن بریسی اول یل سفردن
کلمش ایدی دیدیکه بن بو شیادی قربان بیرامنـده بصره شهرنده کوردم حاجی نیجه اولور
وحجاجله بله شهره کیرمکدن حج نیجه ثابت اولور وبرمصاحبی دخی دیدیکه ملاطیه شهرنده
باباسی برنصرانی ایدی یعنی برنصرانینـك اوغلیدر پس علوی نیجه اولور وحقنـده شرف
نوجهـله ثابت اولور وصوندیغی شعرینی دیوان انوریده بولدیلر (حاصلی اوج جهتـدن

کذبی

کذبی ظاهر اولدی پادشاه بیوردیکه انی اوره‌لر وشهردن سوره‌لرکه بوقدر یلانی نیچون
سویلدك دیو (شیاد دیدیکه ای یریوزینك پادشاهی برسوز دخی سویلیه‌ین اکر کرچك
اولمازسه هرعقوبت وجفا که بیوررسین لایق وسزاوارم پادشاه بیوردی اول سوز ندر
شیاد دیدی * قطعه * غریبی کرت ماست پیش آورد * دو پیمانه آبست ویك چمچه دوغ *
غریبی یا حرف وحدت (کرت تا ضمیر خطاب (ماست سین وتانك سکونیله یوغرت دیمکدر
(پیمانه اولچك چمچه ترکیجه چمچق دید کلریدر که بوزاجیلر استعمال ایدرلر کبچـه دینلر
افترا ایلدیلر (محصول بیت) برغریب یعنی برمرد غریب اکر حضوریکه وقتکه یوغرت

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

کتوررسـه ایکی پیمانه سی صوو برچمچه سی ایراندر یعنی کتوردیکی یوغرت مزوردر
صافی یوغرت دکلدر حاصلی کتوردیکی نفسنده صوایله ایراندر پس یوغرت کتوردم
دیو کذب ایلمش اولور یا ندندرکه عادتا اکا زجر وعتاب وعقوبت اولماز و بکااولور * کراز بنده
لغوی شنیدی مرنج * جهان دیده بسیار کوید دروغ * لغو لامك فتحی وسکون غینله کلام
باطله دیرلر (ویاحرف وحدت (مرنج فعل نهی مفرد مخاطبدر رنجیدندن انجنمه دیمکدر فعل
لازمدر جهاندیده وصف ترکیبی درسیاح معناسنه در (دروغ کذب معناسنه در (محصول بیت).
پادشاهم یوغرت کتوره‌نك کذبندن انجنمز سین پس بن بنده دن ده برنامعقول فعل وبر بهتان
قول ایشیدرسنه بحضور اولوب بکا عتاب وعقاب ایلمیوب معذور بیور زیرا جهان دیده
وهرزه کرد هرجایی اولان کیمسه چوق کذب ایدر ایمدی اکا اعتبار ایدوب جفا وجور
ایلمامك کرك * ملك بخندید وکفت ازین راستر سخن درعمر خود نکفتهٔ بفرمود تا آنچه مأمول
اوست مهیادارند * عمر خود لامیه در نکفتهٔ ده یا ضمیر خطـاب وهمزه حرف توسل همزه
خطاب ایچوندر دیین خطا به قابل دکل ایمش (تا حرف تعـلیل (مأمول اسم مفعولدر نصر

رد شمعی

یابندن امید لنمش دیمکـدر یعنی امید ایلدیکی نسنه (مهیاحاضر دیمکدر (دراند فعل مضارع
جمع غائب طوتارلر یعنی ایلیه‌لر (محصول ترکیب) پادشاه بوایکی بیتك مضمونه کولدی ودیدی
بوندن کرچکرك سوزی تمام عمرکده دیمامش سین پس پادشاه بیوردی ناهرنه که امیـد
ایلدیسه یعنی اتدن وطوندن واقچه والتوندن حاصـلی دلدیکی نه ایسه آنی حاضر ایدوب
ویرديلر وحاجتن بتوردیلر تاکیم خوش دل اوله * حکایت * آورده اند که یکی ازوزرا زیردستان
رحمت آوردی وصلاح همکنان جستی اتفـاقا بخطاب ملك کرفتار آمد همکنان در موجب
استخلاص او سعی کـردند وموکلان بروی درمعاقبتش ملاطفت کردندی وبزرکان
دیکر درسیرت نیك او بپادشاه کفتند تا ملك ازسر خطـای او درکذشت صاحب دلی برین
حال اطلاع یافت وکفت * اورده اندر وایت ایلمشلر یعنی راویلر روایت ایلمشلر (زیردست وصف
ترکیبی در والف ونون ادات جمعدر یعنی رعایا وفقرا والی الثنده اولان کیمسه‌لر (آوردی یاحرف
حکایت (صلاح همکنان لامیه جمیعنك ایلکنی وفائده سنی دیمکدر (جستی بنـه یا حرف
حکایت استردی (موجب کسرجیمله سبب دیمکدر (استخلاصه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر وضمیره اضافت مصدرك مفعولنه در موکلان کافك فتحیله موکلك جمعیدر اسم
مفعولدر تفعیل بابندن (والف ونون ادات جمعدر معاقبت مفاعله بابندن مصدردر بونك کبی
یرلرده شکنجه وعقوبت معناسنه در (ملاطفت مفاعله بابندن مصدردر ملایمت معناسنه در
(کردندی یاحرف حکایت ایلرلردی دیمکدر (وبزرکان دیکر بیانیـه (محصول ترکیب)
روایت ایلمشلردر که وزیرلردن بریسی الی الثنده اولان رعایاوفقرایه ترحم کتورردی یعنی ایدردی
وجمیعنك ایلکنی استیوب دیلردی حاصـلی هرکسله دوستلق ایدردی اتفاقا پادشاهك

خطاىنه كرفتار ومبتدا) كلدى (يعنى برخصوصده پادشاه مذكور وزيره انجنوب حبس وعقوبت
بيوردى جميع اعيان واركان آنك استخلاصنه سعى ايلديلر (يعنى سبب خلاصنه كوشش
ايلديلر واو وزيرينه موكل اولنلر عقوبت وعذا بنده ملاطفت ايدرلردى يعنى ملايمت
كوسترلردى (زيرا جميعى آنك احسانن ديده لريدى پس اكا عقوبت ايلمكده مساهله اوزره
اولوب لطفله معامله ايدرلردى وغيرى اولولر يعنى دفتردارلر ونشانجيلر واغالر و بكلر و پاشالر
آنك خوب سيرت وروشى خصوصنده پادشاهه سويلديلر (حاصلى هر وجهله مدح وثناسنى
وايلك جهتندن دعاسنى ايلديلر (تاكيم سوزلرى پادشاهك كوكلنه تأثير ايدوب صوچندن
كچدى (يعنى خطاسنى عفو ايلدى برصاحب دل بوحاله اطلاع بولدى (يعنى بومعامله يه مطلع
اولدى وديدى (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شيخ كنديدر ديديلر * قطعه * تادل
دوستان بدست آرى * بوستان پدر فروخته به * تا حرف تعليل (دل دوستان لاميه (بدست
باحرف صله (آرى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بوستان پدر لاميه در مراد پدردن ارثله انتقال
ايدن بوستاندر ويا بالفعل پدرك النده اولان بوستان مراد اوله زيرا لفظ عامدر ايكى وجهه
بيله محتملى وارايكن حقيقتده بوستان مراد دكلدر بلكه ما ملكدر يعنى سنك وپدرك مالملكنى
بيع ايدوب دوستلره بذل وصرف ايله ديمكدر (فروخته اسم مفعولدر صاتلمش معناسنه (به بانك كسرى
وهاى اصليه ايله يك ديمكدر حسن لفظيله شرح ايلين چركين سويلمش (محصول بيت) تاكيم دوستلرك
كوكلنى اله كتوره سين (يعنى احبا كوكللرينى اله كتوروب تسليه ايلمك ايچون پدرك بوستانى
صاتمش اولديغك يكدر (ويا پدرك بوستانى صاتلمش اولديغى يكدر قصه دن حصه در (حاصلى
احباب قلوبنى رعايت وتسلى ايلمك ايچون پدرك وسنك ما ملكنى بذل وصرف ايله يوللرينه
* پختن ديك نيكخواهان را * هرچه رخت سراست سوخته به * پختن ديك مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (ديك ياء مجهولك كسريله وكاف عجميله چولمك ديمكدر كه عرب قدرديرقافك
كسرى وسكون داللہ كاف عربيله دينلر غلط سويلمشلر (نيكخواه وصف تركيبى دراىلك
ديلىجى ديمكدر دوست معناسنه (الف ونون ادات جمعدر (ورا ادات مفعول (وديكك
اضافتى لاميه در (رختدن بونده جائزدر كه مطلقا اسباب مراد اوله (ويا نقددن بذل وصرف
مراد اوله (يعنى بيع ايدوب دوستلر بولنه نثار ايلمك اولادر (يعنى صاتلوب دوستلر مصالح
ومهمانته تلف ايلمك احسند راىلمامكدن (بومعنى اوجه واصوبدر رفتد بر (سرآيه اضافتى لاميه در
اصلى سرآى درياضرورت وزن ايچون حذف اولنمش (محصول بيت) مخلص وخيرخواه
دوستلره قزان قينادوب طعام بشورمكيچون هرنه كه اوك اسباب ومتاعيدر يانمش اولمسى
يكدر (يعنى هرنه كه رخت خانه در دوستلر يولنه صرف وبذل اولمق اولادر (زيرا احباب يولنه
مصروف اولان اسباب ومتاع ومال ومنال اسرافدن معدود دكلدر كه بركون نفعى وفائده سى
اولميه البته ظهور ايدر (نكته مذكور وزير نمونه در (مصراع اولك معناسنى دوستلرك چولمكنى
قينادوب ايچنده كى بشورمكيچون ديمه دخل ايلين كندى مدخولدر (زيرا كندى چولمكنى
بشورمكيچون ديو تعبير ايلمش * بابداند يش هم نكويى كن * دهن سك بلقمه دوخته به * باحرف
صله (بداند يش وصف تركيبى در دشمن معناسنه (دهن سك لاميه (بلقمه باحرف مصاحبت
لقمه معروف (دوختن لفظ مشتركدر دكمك ومخلمق يننده (محصول بيت) بداند يشه ده يعنى
دشمنكه ده ايلك ايله يعنى اندن احسان وكرمكى دريغ ايلمه زيرا ايتك اغزينى لقمه ايله طوتمش
اولديغك يكدر (ياخود ايتك اغزى لقمه ايله ديكلمش ومخلنمش اولمسى يكدر (ضرب مثلدر
ايت اغزنى كك طوترديرلر (حاصلى حسن خلق وكرم واحسان آدمه دشمنلريده دوست

ردسروری
ردابن سيدعلى وسرورى
ثواب اولى للطايع
ود سرورى

ايدر ديمكدر دشمنى وبداند يشى كلبه تشبيه ايلمش (زيرا ايكيسده موذيدر مخلمقدن وديكمكدن
مراد اغزين طوتوب يارامز سويلتمامكدر * حكايت * يكى از پسران هارون الرشيد پيش پدر آمد
خشمناك كه فلان سرهنك زاده مرا دشنام داد بمادر هارون اركان دولت را كفت جزاى اين چه
باشد يكى اشارت بكشتن كرد وديكرى بزبان بريدن وديكرى بمصادره ونفى هارون كفت اى پسر
كرم آنست كه عفو كنى واكر نتوانى تونيز دشنام مادرش ده نه چندان كه انتقام ازحد كذرد آنكاه
ظلم ازطرف ما باشد * هارون الرشيد خلفاى عباسيه نك التنجى خليفه سيدر كنيتى ابو جعفردر
تاريخ نبويه نك يوزيتمشنده سرير خلافته جلوس ايلدى (معلوم اوله كه كتب عربيده ثلاثينك
اسم فاعل وزنى اوزره اولان اعلام طاهر وظاهر كبى وفاعول وزنى اوزره اولنلر الفسز يازيلور
هرون كبى (وفارسى وتركيده الفله (خشمناك (ناك ادات نسبتدر (كه حرف بيان (محصول تركيب)
هارون الرشيد اوغللرينك بريسى باباسى قتنه خشم وغضبله كلدى كه فلان سرهنك زاده انامه شتم
ويردى (يعنى سوكدى هارون الرشيد اركان دولتنه سؤال ايلديكه بونك جزاسى ندر (يعنى
خليفه زمانك خاتوننه شتم ايلينك جزاسى نيجه اولمق كرك (اركان دولتك بريسى قتلنه اشارت
ايلدى (يعنى قتل لازمدر وبرغيريسى دلن كسمك كركدر ديدى (وبريسى مصادره ايدوب (يعنى
وافر مالن الوب نفى بلد ايلمك كرك ديدى هارون ديدى اى اوغل كرم ولطف اولدر كه انتقامله
مقيد اولميوب كناهندن كچوب عفو ايليه سين (زيرا انتقام اللهه لايقدر واكر كناهندن كچوب
عفوه قادر دكل ايسك سنده انك اناسنه شتم ايله اما اول قدر سوكه كه انتقام حددن تجاوز ايليه
يعنى اول سكا سودوكى دكلو سوك زياده سوكه كه زياده سوكدوكك تقديرجه كناه وظلم بزم
جانبمزدن اولور پس عدالتدن تجاوز ايدر ودعواى انتقام انك حقى اولور ملك زوزن حكايه سنده
مصادره يى وشيادحكايه سنده نفى بلدى شرح ايلدكدن صكره بونده ايكيسنده تكرار شرح ايلينه
دخل ايلين بى وجه دخل ايلمش زيرا التكرار حسن در * قطعه * نه مردست ان بنزديك خردمند
* كه باپيل دمان پيكار جويد * پيل دمان بيانيه در (دمان دميدندن صفت مشبهه در كوكرمش
وياوزلنمش ديمكدر (جويد بونده استمك معناسنه دكلدر (بلكه ايلمك معناسنه در (زيرا پيكار
جو وجنك جو صواش ارينه (يعنى بهادره ديرلر پس پيكار جويد صواشه وجنكه قادر اولور
ديمكدر (حاصلى قوت وقدرتدن كنايتدر (ايمدى جنك ايلمك استيه دبين مذكور اصطلاحى بيلمز
ايمش (محصول بيت) عاقل قتنده اردكلدر اول كيمسه كه كوكرمش فيله جنك ايلمكه قادر اوله يعنى
شويله بهادر اوله كه فيله جنك ايلمكه مالك اوله على الخصوص كه فيلك خشمى وغضبى وقتنده
* بلى مردان كسست ازروى تحقيق * كه چون خشم ايدش باطل نكويد * (محصول بيت) بلى تحقيق
يوزندن مرد اولدر كه چون خشم وغضبى كله باطل ولغو كلمات ايلميه (حاصلى پيل دمان
وببر بيابانله جنك وصواشه مالك اولوب انلرك حقندن كلمك يعنى انلره غالب اولمق چندان
هنر دكل عقلا قتنده بلكه كمال هنر وزياده ارلك اولدركه خشم وغضبى كلديكى حينده باطل
وبيهوده سوز سويلميه * مثنوى * يكى را زشت خويى داد دشنام * تحمل كرد وكفت
اى نيك فرجام * زشت خو وصف تركيبى در (ويا حرف وحدت برياى اصليه وبرياى مصدريه
درديين معلوم مدركه بو بيتك معناسنه واصل اولمامش (نيك فرجام وصف تركيبيدر آخرى
وعاقبتى خيرلى معناسنه فرجامك معناسى عاقبت اولديغنى انكار ايدن زائد انكار ايلمش
(محصول بيت) بريسنه بريرامز وچركين خويلى بركيمسه دشنام ويردى يعنى شتم ايلدى
حاصلى سوكدى اول سوكلن كيمسه ده شتمه تحمل ايلدى وديدى اى آخرى وعاقبتى خيرلى
كيمسه (نيك فرجام وصف تركيبى اولدوغنى بيلنلر نسنه بلمزيمش * بترزانم كه خواهى

مطل
رد سرورى
ردسرورى
ردسرورى
ردسرورى
ردابن سيدعلى وسرورى

کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی * بتر لفظنده بعضیلر تفصیل ایدوب بد تردن مخففدر دیدیلر و بعضیلر دیدیلر که مخفف دکل بلکه اول معنایه برکلمه‌در والله اعلم (زانم اصلنده ازانم‌در (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب (آنی آن اسم اشارت (ویا ضمیر خطاب (که حرف تعلیل (عیب من لامیه (چون ادات تشبیه (ندانی فعل مضارع مفرد مخاطب بلمزسین دیمکدر (محصول بیت) بن اندن بترمکه سن بکا اولسون دیجک سین (حاصلی هرقباحت که بکا اسناد ایدوب اولسون دیجک سین بن اندن بترم یعنی هر دیجککدن بترم (زیرا بلورمکه عیبی بندن ایی بلمزسین (حاصلی بنی کابنبغی سوکك استرسین عیبلریمی بندن اوکرن اندن صکره مرادیجه سوك * حکایت * باطائفهٔ بزرکان درکشتی بودم زورقی درپی ما غرق شد ودو برادر درکردابی در افتادند یکی از بزرکان ملاح را کفت بکیران هردو برادر را تا تراصد دینار بدهم ملاح تایکی خلاص کرد دیکری هلاك شد کفتم عمرش نمانده بود ازان سبب در کرفتن او تأخیر افتاد ملاح بخندید و کفت آنچه تو کفتی یقینست ودیکر خاطر من برها نیدن این بیشتر بود بسبب آن که وقتی در بیابان مانده بودم این مرا براشتر نشاند واز دست آن دیکر تازیانه خورده بودم درطفلی کفتم صدق الله العظیم که من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها * با حرف مصاحبت (طائفهٔ بزرکان اضافتی بیانیه در (زورق زانك وراننك فتحه‌لریله وسکون واوله صندل معناسنه در (ویا حرف وحدت (درپی ما لامیه (کرداب کاف عجمك کسری وسکون را ایله صوچولکی که عربجه اکا دردور دیرلر ایکی دالك ضمه‌لریله یعنی صوچکزینن یرکه انده غرق اولمق خوفی اوله (ملاح لغتده کشتیبان در یعنی کمیجی اما بونك کبی یرلرده رئیس مراد در (کمی صاحبی دیبن غلط سویلمش (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کیرید ندن کرفتندن دینلر غلط سویلدیلر (تا حرف تعلیل (صد دینار یوز التون دیمکدر هر بریچون یوز التون دیین عندی سویلمش (تا حرف تعلیل (خاطر من لامیه (با حرف صله (رهانیدن مصدردر قورتارمق معناسنه (الف ونون ادات تعدیه در زیرا اصلی رهیدندر (اشتر همزه‌نك وتانك ضمی وشینك سکونیله دوه‌یه دیرلر همزه‌نك حذفیله ده لغتدر شتر دیرلر شینك وتانك ضمه‌لریله (نشاند فعل ماضی مفرد غائب بونده بیکدردی دیمکدر (تازیانه زانك کسریله قامچی دیمکدر (طفلی یا حرف مصدر اوغلانجقلق دیمکدر (من اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (عمل فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده منه راجع ضمیردر (صالحا لفظا منصوب مفعولیدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (فلنفسه فا معنای شرطیتی متضمن اولان اسم موصولك خبرینه داخل اولمشدر زیرا صله سی جملهٔ فعلیه در (لام حرف جر مقدر کان‌یه ویا کائنه‌یه متعلق (نفس روحه وجانه وجسمه دیرلر بونده ذات مراد در (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ ظرفیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه بونك کبی یرلرده مقول قول خدادر (ومن سابق کبی مبتدا (اساء فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن اصلی اسوء ایدی اعلال سببیله اساء اولدی وزنی افعلدر اساء نقیض احسن در یارامزلق ایلدی دیمکدر (فاینه سابق کبیدر (وضمیر مؤنث نفسه راجعدر جار مجرور ایله سابق کبی یافعله ویا اسم فاعله متعلقدر وخبر مبتدادر (محصول ترکیب) (یعنی هرکس نه اشلرسه کندی یه در اکر خیر واکر شر حاصلی عمل صالح ایشلریسه ده کندینه‌در واکر عمل فاسد ایشلرسه ده کندینه در (محصول ترکیب) حکایه حضرت شیخ سیاح عالم ایکن کوردیکی وقایع وحوادثدن بربنی ایراد ایدوب بیورر (اکابر ناسله برکیده ایدم بزم اردمزده برصندل غرق اولدی واول زورقده اولان خلقك اراسنده ایکی قرداش برکردابه دوشدیلر دولنلولردن

ردسروری

ردابن سید علی وسروری

ردسروری

بریسی

بریسی رئیسه دیدی اول ایکی قرداشی طوت (یعنی خلاص ایله تاسکا یوز التون ویره‌ین ملاح ایکی قرداشك بریسنی خلاص ایدنجه اول بریسی هلاك اولدی (یعنی غرق اولدی شیخ دیرکه ملاحه دیدم بقیهٔ عمری قالمادی اول سببدن انی تخلیص ایلمه سنده تأخیر وتقصیر واقع اولدی (یعنی بونی خلاص ایلمکه مقید اولدك وانی اهمال ایلدك ملاح کولدی ودیدی سن دیدیکك مقرر ومحققدر ودخی بنم خاطرم بونی خلاص ایدوب قورتارمغه اندن زیاده ایدی اول سببله که بر وقت بیابان وبربه‌ده پیاده یوریلوب قالمشیدم وبو بنی دوه‌یه بیکدردی واول برینك الندن طفل ایکن قامچی یمش ایدم اول سببدن قلبمده عقده قالمشیدیکه استخلاصنه متوجه اولمادم حضرت شیخ بیورر بوسوزی ایشیدنجه دیدم الله تعالی کلام قدیمنده بیوردیغی بونده ظاهر اولدیکه بیورمشدر من عمل الآیه * قطعه * تا توانی درون کس مخراش * کاندرین راه خارها باشد * تا حرف توقیت (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (درون کس لامیه مراد خاطر در (مخراش فعل نهی مفرد مخاطب طرمالمه دیمکدر یعنی رنجیده خاطر ایلمه (که حرف تعلیل (راهدن مراد کشینك حیاتنده واقع اولان احوالدر (خارها دیکنلر دیمکدر (محصول بیت) مادامکه قادرسین کیمسه‌نك خاطرین پریشان ورنجیده ایلمه (یعنی ممکن اولدیغی دکلو هرکسك کوکلین اله کتوروب خاطرین رعایت ایله زیرا عمر وحیات یولنده نیجه دراو دیکنلر (یعنی مشکلات ومعضلات وار حاصلی انسانك باشنه چوق ایش کلور (پس خلقله شویله معامله ایتمك کرك کیم باشکه برحال کلیجك هرکس سنك یولکه جان وباش فدا ایلیه بویولده دیکنلر وار دیمکدن مراد یعنی سن کیمسه‌نك کوکلین خراش ایدرسك سنك کوکلکده ایدرلر (حاصلی کاندین تدان وکا تکیل نکال فتدبر * کار درویش مستمند برار * که ترانیز کارها باشد * مصراع اولده اضافتلر لامیه‌لردر (برآر حاصل ایله دیمکدر (که حرف تعلیل (ترا سنك دیمکدر سکا دیمك دکلدر (نیز دخی دیمکدر (کارها ایشلر دیمکدر (محصول بیت) درویش وفقیر مستمند وبیچاره‌نکده مصلحتنده بولوك (یعنی انکده کارنده معاونت ومظاهرت ایله زیرا سنکده نیجه درلو مصالح ومهماتك واقع اولور پس غیرلرده سنك مصالحکده بولنوب مهماتك ادا ایلسونلر ویاخدا ایلیه دیمك اوله (معلوم اوله که بوحکایه وزیر شفیقك حکایه سنه متصل یازلمق کرك ایدیکه بوبابه فی الجمله مناسبتی اولیدی فتدبر * حکایت * دو برادر بودند یکی خدمت سلطان کردی ودیکری بسعی بازوان نان خوردی باری این توانکر درویش را کفت چرا خدمت سلطان نمی کنی تا از مشقت کار کردن برهی کفت تو چرا کار نکنی تا از مذلت خدمت رهایی یابی که حکما کفته اند نان خود خوردن ونشستن به که کمر زرین بستن وبخدمت ایستادن * با حرف مصاحبت (سعی بازوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بازوانده الف ونون ادات جمعدر بازولر دیمکدر (باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مشقت کار کردن اضافتیده بویله‌در (برهی فعل مضارع مفرد مخاطب قورتله سین دیمکدر (مذلت خدمت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (رهایی یا حرف مصدر رهایی خلاص معناسنه در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطب بولاسین دیمکدر یابیدندن (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (نان خود لامیه (وخوردنك مقدم مفعولی (به یك دیمکدر نتکه مکرر بیان اولندی (پس حسن دیین حسنله احسنی فرق ایدر دکل ایمش (که من تفضیلیه معناسنه در یعنی از (کمر زرین بیانیه (بستنك مقدم مفعولیدر (بخدمت با حرف ظرف (ایستادن اياغ اوره طورمق دیمکدر (محصول ترکیب) برزمان ایکی قرداش واریدی بریسی پادشاهه خدمت ایدردی وبریسی بازولری سعیله یعنی کدیمینی وعرق جبینیله اتمك یبوب تعیش ایدری حاصلی

رد شمعی

ردسروری

ارباب كسبدن ايدى بركره بوغنى قرداش درويش قرداشه ديدى نيچون پادشاهه خدمت
ايلمزسين تا ايش اشلمك مشقتندن قورتلوب خلاص بولاسين درويش قرداش ديدى
سن نيچون ايش اشلمزسين تا خدمت ذلتندن خلاص بولاسين يعنى مخلوق قپوسنه خدمت ايلمك
ابتذالندن قورتلاسين كه حكما ديمشلر كندى اتمكين يوب اوتورمق يعنى حضور ايلمك يكدر
التون قوشاق قوشانوب مخلوق خدمتنده طورمقدن يعنى كندك كبى بر مخلوقك خدمتنده
اولمقدن * بيت * بدست آهك تفته كردن خمير * به از دست برسينه پيش امير * آهك الف
ممدود ايله وهانك فتحيله وكاف عجمله آلجى وكرج بونده كرج مراددر (تفته قرينه سيله تفته يه
اضافتى بيانيه در قيزمش كرج ديمكدر (كردن خمير تقديرى خمير كردندر ضرورت وزن ايچون
تقديم وتأخير اولندى يعنى قيزمش كرج يوغرمق يعنى قرشدرمق (پيش اميرلاميه (محصول بيت)
ال ايله قيزمش كرجى خمير ايلمك يعنى قرشدروب يوغرمق يك وپادشاه اوكنده الى سينه
اوزره قويوب طورمقدن يكدر يعنى اكابر خدمتنده ال قاوشدروب اياغ اوزره طورمقدن
قيزمش كرجى ال ايله قرشدروب يوغرمق يكدر (آهك كاف عربيله در دينلر بلمزلر ايمش
(وآهن وزنى اوزره برقرمزى صوادركه تركيجه اكا آلجى ديرلر دين هم اونده خطا ايلمش
وهم كندنده زيرا بونده آهك تفته دن مراد سونمش طاش كرجدر على كل حال بونده آهكى
آلجى يه تخصيص ايدنلر بيتدن مقصوده واصل اولمامشلر (مصراع ثانيسى به از دست بردست
پيش اميرياز انلرنادر واقع اولانى اختيار ايلمشلر بعض نسخه ده آهن تفته واقع اولمش مبالغه
طريقيله قيزمش دمور ديمكدر (دست بردست نسخه سنى دست برسينه نسخه سنه ترجيح
ايلين نادرى مشهوره ترجيح ايلمش تفته يه اسيجق معناسنى ويرن قتى صوق سويلمش * قطعه *
عمر كرانمايه درين صرف شد * تاچه خورم صيف وچه پوشم شتا * عمر كرانمايه بيانيه (كرانمايه
وصف تركيبيدر (كران كاف عجمك كسريله لفظ مشتركدر اغر وقيمتلى يننده بونده قيمتلى
معناسنه در (ومايه اصل معناسنه در پس معناسى اغر اصللى ديمكدر معناى لازميسى قيمتلى
ديمكدر پس معناى مطابقيسى قيمتلى دين وچوق قيمتلى واغر بهالى دينلر معناى لازمنى
ويرمشلر (درين اسم اشارتدر برمقدر فكره مصروفدركه مصراع ثانى انى بيان ايدر (تابونك كبى
يرلرده نيجه معناسنه در نتكه ديوان حافظ شرحنده مكرر بيان اولنشدر (صيف صاد مهمله نك
فتحى وياك سكونيله ياز معناسنه در (وشتا شينك كسريله قيش معناسنه در (محصول بيت)
عمر كرانمايه بو فكرده صرف اولدى نيجه يازين نه ييرم وقيشين نه كيرم ديو يعنى فكر معاش
قيدندن بردم آسوده وفارغ اولمادم وتفرقۀ خرج وقيود كسوه ولباسدن برنفس خلاص بولمادم
(درين لفظنك مشار اليهى مصراع ثانينك مضموندر دينلر مشار اليهى اكلامامشلر
* اى شكم خيره بنانى بساز * تانكنى پشت بخدمت دوتا * شكم شينك كسرى وكافك فتحيله
قارن ديمكدر (خيره خاء معجمه نك كسريله الحق وزبون معناسنه در نتكه خيره راى ديرلر فاسد
فكرلى كيمسه يه (بنانى با حرف مصاحبت (ويا حرف وحدت (بساز با حرف تأكيد (وساز
فعل امر مفرد مخاطبدر سازيدندن قانع اول ديمكدر (تا حرف تعليل (نكنى فعل نفى مستقبل
مفرد مخاطب ايلميه سين ديمكدر (پشت مفعول اول صريحى (بخدمت با حرف ظرف ويا
حرف مصاحبت مفعول غير صريحى (دوتا ايكى قات ديمكدر نتكه ديباجه ده پشت دوتاى
فلكده بيان اولدى ايدى (دوتا نكنينك مفعول ثانئ صريحيدر (محصول بيت) اى فاسد شكم
براتمكله قانع اول وحيوانات كبى اكل وشرب وآب وعلف قيدينه دوشمه تاكيم اكابر ملازمتنده
وملوك وسلاطين خدمتنده ارقكى ايكى قات ايلميوب پادشاه عالم اوله سين (زيرا القناعة كنز

رد ابن سيد على وسرورى
رد ابن سيد على
رد ابن سيد على
وسرورى وشمعى
ردسرورى وكافى
رد كافى
رد سرورى
رد ابن سيد على
ردسرورى وشمعى وكافى
ردسرورى وكافى

لايغنى در (خيره نك معناسى لجوج وبدانديش ديدكدن صكره خيره چشمى (وخيره دستى بوكا
ضم ايدوب قاشمش واو يوشمش معنالرينى ذكر ايدن صدددن كليا خارج اولمش (ولجوج
ومعاند ونادان وبد انديشله تفسير ايدوب بومحلده حريص وغير قانع معناسى مراددر دين
اكثار كلام ايلمش بلا فائده (وخيره لجوج وغير قانع معناسنه دردين محلنه مناسب سوز
سويلمامش * حكايت * كسى پيش نوشيروان عادل مژده آورد كه خداى عز وجل فلان دشمنت
رازد آشت كفت هيچ شنيدىكه مرا فروكذاشت * برداشت قالدردى (يعنى دنيادن رفع ايلدى
حاصلى اولدردى ديمكدر (هيچ شنيدى استفهام معناسنى متضمندر هيچ ايشتدكمى ديمكدر
(فروكذاشت ترك ايلدى واهمال ايلدى ديمكدر (محصول تركيب) بركيمسه نوشيروان عادل
قتنه كلوب مژده كتورديكه الله تعالى فلان دشمنكى قالدردى (يعنى دنيادن كوتوردى (نوشيروان
بو خبرى ايشيدنجك كلن كيمسه يه ديديكه هيچ كيمسه دن ايشتدكمى كه بنى ترك ايدوب باقى ومؤبد
قوديغنى (يعنى اصلده خيرلى بشارت بوايديكه بنى امانت ايلميوب دنياده باقى قويايدى والا
اول بوكون كتديسه بز يارين كيدرز نهايتى برايكى كون اول بزدن اول كتمش اولور يابوكه
نه مثلق كرك ونه سرور وحبور * بيت * مرا بمرك عدو جاى شادمانى نيست * كه زندكانئ ما
نيزجاودانى نيست * مرا بكا ديمكدر (با حرف مصاحبت سببيتى متضمن (مرك عدو لاميه
(جاى بونده محل معناسنه در (شادمان صفت مشبهه در (ويا حرف مصدر واضافت لاميه در
محل مسرت وسرور ديمكدر (كه حرف تعليل (زندكانى يا حرف مصدر (مايه اضافتى لاميه در
(جاودانى يا حرف نسبت بعض نسخه ده مرا بمرك عدو يرينه اكر بمرد عدو دوشمش
(محصول بيت) بكا دشمنك مركى وهلاكى سببيله سرور وشادمانلق محلى يوقدر (يعنى
دشمن اولمكله مسرور اولاجق يردكل زيرا بزم حياتمز دخى باقى ومؤبد وثابت دكلدر (يعنى
عدونك اولوميله مسرور اولمازز زيرا بزده عالمده ثابت وپايدار دكل ايز (حاصلى اول بوكون
اولديسه بزده يارين ويار كون اولمز مقرردر * حكايت * كروهى از حكما در باركاه كسرى
در مصلحتى سخن ميكفتند بزرجمهر خاموش بود كفتند چرا درين بحث باما سخن نكوبى
كفت وزرا امثال اطبا اند وطبيب دارو ندهد جز سقيم را پس چون بينم كه راى شما برنهج
صوابست مرا دران سخن كفتن حكمت نباشد * كروه كاف عجمى ضميله بلوك معناسنه در
(ويا حرف وحدت (باركاهدن بونده مراد سراى وديوانخانه در (كسرى عرب كافنك
فتحى وكسريله وسكون سين وفتح را ايله اوقور (اما عجم كسر را ايله ديرلر كسرى عجم پادشاهلرينك
لقبى در (نتكه رومك قيصر (وحبشه نك نجاشى (ومصرك فرعون (وخاقان چين وفغفورك
لقبى در (كسرى خسروك معربيدر جمعى اكاسره كلور (خلاف قياس اوزره (زيرا قياس
كسرون ديمك ايدى رانك فتحيله عيسون وموسون ديدكلرى كبى سينك فتحيله (كذا فى مختار
الصحاح (محصول تركيب) كسرى باركاهنده حكمادن بربلوكى برمصلحت خصوصنده سوز
سويلشورلردى بزرجمهر كه كسرينك وزير اعظمى ايدى ايسم اولوردى وبونلرك تدبير ومشاوره
سنه داخل دكل ايدى يعنى بونلرله مشاوره ده بله دكل ايدى حكما ديديلر كه نيچون بو خصوصده
بزمله مشاوره وتدبيره داخل اولمزسين بزرجمهر ديدى وزرا طبيبلر مثللودر وطبيب دوا ويرمز
مريضدن غيرى يه پس چون كوردم كه سزك رأى وتدبيريكز طريق مستقيم اوزره در بكا انده
سوز سويلمك حكمت اولماز * مثنوى * چوكارى بى فضول من برآيد * مرادروى سخن كفتن
نشايد * كارى يا حرف وحدت (فضول من لاميه در (فضول فانك وضادك ضمهلريله عجم مصدر
معناسنه استعمال ايدر ارتقلق وزياده لك معناسنه (اما صحاحده بوبابده بو وزن اوزره مصدر

رد ابن سيد على
ردكافى
ردسرورى وشمعى
رد ابن سيد على
ردسرورى وشمعى

شاد مانده دال ساكندر
وهر برده مانك ماقبلى ساكن
اوقور تدبر

اکنجی طائفه سی شکایت کتوردیلر که نیل کارنده پاموق اکش ایدك یغمور وقسز کلدی یعنی
نیل وقسز طاشدی و پنبه مزفاسد وتباه اواوب هب تلف اولدی بوشکایتدن مقصودلری بو کیم
آفت سماویدن نقصان وخسران کوردك بو نیل بزدن پنبه جهتندن عشرو خراج طلب ایلمك
دیمکدر خصبب دیدی یوك اکمك کرك ایدیکز که یغمورضرر ایلمیوب زیان کورمیدیکز یعنی شویله
احمق ونادان ایدیکه یوکده پنبه کبی اکلور و بچیلور صانوردی پس برصاحب دل بوسوزینی
ایشیدوب دیدی جائزدر که صاحب دلدن شیخ کندی مراداوله وایشمه سی الدن روایت
طریقیله اوله * مثنوی * اکر روزی بدانش در فزودی * زنادان تنك روزی تربودی * روزی
یاء اصلیه ایله رزق معناسنه در (باحرف مصاحبت (ودانش اسم مصدردر علم معناسنه تركیجه
بیلش دیمکدر (در حرف تأکید (فزودی حکایت حال ماضی ارتایدی (تنك لغتده طار
دیمکدر اما بونك کبی یرلرده قلتدن عبارتدر (تر ادات تفضیلدر معناده تنکه مقیددر تنکتر
دیمکدر (نبودی یا حرف حکایه در (محصول بیت) اکر ارزاق واموال وجاه وجلال عقل
ودانش مقدارنجه ارتوب زیاده اولیدی یعنی هرکسك رزقی عقلنه وفهمنه کوره اولیدی
جاهلدن رزقی ومالی ازرق وطاررق کیمسه اولمازدی یعنی جهله افقرناسدن اولوردی لیکن
ارادت خدایله بویله دکل بلکه خدا * بنادانان چنان روزی رساند * که صدداناد ران حیران
بماند * با حرف صله (نادانان الف ونون ادات جمعدر (رساند الف ونون ادات تعدیه در
ایرشدرر دیمکدر اصلنده رسد ایدی ایرشورمعناسنه (که حرف بیان (دانا صفت مشبهه در
علیم معناسنه (در آن یعنی رزق ایرشدرمه ده (صددا نامبتدای اول حیران مبتدای ثانی (بماند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده حیرانه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر حیراندر (وجملهٔ
اسمیه خبرصددر (وجملهٔ صغراو کبرانك اعرابدن محلی یوق جمله ابتدائیه (محصول بیت) نادانلره
خدا انجلین رزق ومال ویرر که یوز عاقل ودانا اول رزق ومال وجاه وجلال ویرمه سنده حیران
وسرکردان ومدهوش قالور عربیده بومضمونی ایراد ایلمشلر لیکن عربی بیتلین شرح اولمانیجه
خط ایلمدکی ایچون ترك ایلدك * مثنوی * بخت ودولت بکاردانی نیست * جز بتأیید آسمانی
نیست * باحرف مصاحبت (کاردان وصف ترکیبی درایش بلیجی دیمکدر (یاحرف مصدر
(باحرف مصاحبت (تأیید تفعیل بابندن مصدردر لغتده محکم ایلمکدر (امابونك کبی یرلرده
مراد توفیق ربانی ولطف واحسان صمدانیدر (آسمانه اسناد مجازیدر زیرا فاعل حقیقی خلاق
عالمدر (آسمانی یاسی حرف نسبتدر (محصول بیت) بخت ودولت وسعادت ورفعت ایش
بلیجیلکله وبصر لغله دکلدر بلکه توفیق ربانی وتأیید صمدانیدن غیریله دکلدر (حاصلی
بخت ودولت قوت علم ومعرفت وکماله مبسر دکلدر بلکه فقر وغنا ویرمك خلاق عالمك
ارادتنه منوطدرانجق * اوفتادست درجهان بسیار * بی تمیز ارجمند عاقل خوار * اوفتادست
اصلنده اوفتاده است در حذف وایصال طریقیله هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه یی ترك ایلدی
(زیرا سین وتا ادات خبر درفعله داخل اولماز اسمه مخصوصدر (تمیز اصلنده تمییزدر ایکی
یا ایله اما عجم عین الفعل یاسنك حذفیله استعمال ایدر (ارج قیمت ومقدار معناسنه در (ومند
ادات نسبت معنای لازمیسی معزز ومکرم دیمکدر معناسی مقدار صاحبیله تفسیر ایدوب
معزز ومکرم معناسنه کلدیکنی انکار ایلین فرزند ارجمند معناسنی بیلمز ایمش (ارجند سکون
جیمله (جیمك ضمیله در دیین خطا سویلمش (زیرا مند لفظنك ما قبلی دائما ساکن اولور
(خوار واو رسمیله ذلیل وحقیر معناسنه در مصراع اول ثانی یه مرهوندر (محصول بیت)
دنیاده چوق واقع اولمشدر بی عقل وبی تمیز یعنی تشخیص وتمییزه مالك اولمیان معزز ومکرم

ردسروری
ردابن سیدعلی وشمعی

کتورمش (محصول بیت) چونکه برایش بنم زیاده لغمسز و ارتقلغمسز حاصل اوله یعنی برایش
که بن قریشوب قاتلمق سز حاصل اوله بکا اول ایشده سوز سویلمك لایق دکلدر زیرا تحصیل
حاصل لازم کلور (فضوله بریا ادخال ایدوب آدنی یاء مصدر دیدیلر زیاده فضوللق ایلمشلردر که
هضمه قابل دکل تأمل تدر * وکر بینم که نابینا وچاهست * اکر خاموش بنشینم کناهست * که
حرف بیان (نابینا اعمی یعنی کوره دیرلر (چاه چیم عجمله قویی معناسنه در (محصول بیت)
فاماشویله که بریرده قویی اوله و براعمی کیمسه اول محلده بولنیوب قویدن بی خبر اولوب
دوشمك احتمالی اوله و بنده بوحالی کورم اکر نابینایی طریق سلامته دلالت ایلیوب اهمال ایدوب
طنمازسم کنهکار اولورم زیرا اول حینده سکوتم تلف نفسه سبب اولور (قصه دن حصه بودر که
اکرسزك رأی وتدبیرده خطا کزا کلاسم البته سویلردم سکوت ایلمزدم دیمکدر * حکایت *
هارون الرشیدرا چون ملك مصر مسلم شد کفت بخلاف ان طاغی که بغرور ملك مصر دعوی
خدایی کرد نبخشم این مملکت را مکر بکمترین بند کان * بخلاف باحرف صله (خلاف بویله
یرلرده رغم وکورلك معناسنه در (آن طاغیه اضافتی لامیه در (طاغی ازغون دیمکدر (که
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (غرور ملك لامیه در (ومصره اضافت بیانیه (و یالامیه
(دعوی خدایی مصدرك مفعولنه اضافتی در (و یاحرف مصدر (نبخشم فعل نفی مستقبل
متکلم وحده بغشلامیم دیمکدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (باحرف صله (کمترین تر ادات
تفضیل و یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (بندکانه اضافت لامیه در (محصول ترکیب)
چونکه هارون الرشیده ملك مصر مسلم اولدی یعنی خلافته و سلطنته داخل اولدیکه اول
ازغونك یعنی فرعونك رغمنه و کورلکنه که مصر سلطنتی غروری سببیله تکبرلق دعواسنی
ایلدی مملکت مصری بغشلیم الاقول لریمك غایتله دنی سنه یعنی الحقرغنه * سیاهی داشت
کودن نام اوخصیب ملك مصر را بوی ارزانی داشت * سیاهی یاحرف وحدت (داشت طوتاردی
یعنی کندینك وارایدی (کودن کاف عربك ودالك فتحه لریله لغت عربده سمرانته دیرلر
تشبیه واستعاره طریقیله احمق کیمسه یه کودن دیرلر (نام او لامیه (خصیب حانك ضمی
وصادك فتحیله صورت تصغیرده (بوی باحرف صله (ارزانی لایق (داشت طوتدی یعنی
کوردی (محصول ترکیب) هارونك برقره عربی وارایدیکه آدی خصیب ایدی مملکت مصری
اکا لایق کوروب حاکملکنی اکا ویردی * کویند عقل وکفایت او بحدی بود که طائفهٔ
حراث مصر شکایت آوردند که پنبه کاشته بودیم برکنار نیل باران بی وقت آمد تلف شد کفت
پشم بایستی کاشتن صاحب دلی بشنید وکفت * عقل وکفایت عطف تفسیری شکلیدر
بعض نسخه ده کفایت برینه کیاست دوشمش زیرکلك معناسنه (بحدی با حرف ظرف
(ویا حرف وحدت (که حرف بیان (طائفهٔ حراث اضافت بیانیه درهمزه یی اضافت ایچون
کلمش دیینلر اولکی بلدکلری خطالری اوزره ذاهب اولمشلر (حراث جمع حارثدر نصار وزنی
اوزره اکنجیلر دیمکدر زراعده دیرلر مصره اضافت لامیه در (که حرف بیان (پنبه باء عجمك
اوچ حرکتیله وسکون نونله پمق معناسنه در (کاشته بودیم اکمش ایدك دیمکدر (کاشتن
مصدرندن مشتق (برحرف استعلا (کنار معروف (نیل واضافت لامیه مصر ایرماغی (باران بی
وقت امد تلف شد (ظاهر بوندن مرآدنیلك طغیانیدر والا مصرده اولقدر یغمور یاغمز که
اکنلری افنا ایلیه (پشم باء عجمك فتحیله وسکون شینله یوك دیرلر (بایستی باحرف حکایه در
(بایستن کرك اولمق (کاشتن اکمك (محصول ترکیب) روایت ایدرلر که عقل وکفایتی وفهم
وفراستی برحدده وبرمرتبه ده ایدیکه یعنی برطبقه ده ناقص العقل ونادان واحمق ایدیکه مصرك

ردشراح جمیعا

دعویده همزه اضافت ایچوندر
دیین خنـدی سویلمش زیرا
هرکز اضافت همزه اقتضا
ایلمزمکر که کلمه نك اخرنده ها
رسمی اوله انده ده همزه عین
بترا شکلنده یاز یلور بیث بین
اوقنور بونده خودیانك کسریله
اوقنور لیکن کاه اولور که
ضرورت وزن ایچون بالفعل
یازیلن یایی ساکن اوقویوب
اضافت ایچون بریادخی اثبات
ایدرلر بونجلین دعوبی مثلا
نتکه باب ثانیده کلور (بیت)
در ازیی شب ازمژکان من
پرس) (کهیك دم خواب در
چشمم نه کشتست منه

ردشمعی وکافی
زیرا اضافت ایچون کلن یادر
همزه دکلدر منه
اشبومنه لرده تناقض کوربنور
للطابع

اولمق وعاقل وعالم خوار وذليل اولمق عالمده بوچوق واقع اولمشدر * كيميا كر بغصه مرده
ورنج * ابله اندر خرابه يافته كنج * كيميا كاف عربك كسريله علوم حيله نك بريسيدركه
بعضى حيله ايله التوندن غيرى معدنياتى التون ايدرلر (وكرادات فاعلدر يعنى معناسنه كيمياجى ديمكدر
(يعنى اول فنه چالشن ديمكدر (با حرف مصاحبت (غصه غم اما اصلنده يمك يبركن بوغزده
طوران لقمه در (رنج الم معناسنه (ابله همزه نك ولامك فتحه لريله احمق معناسنه در
(خرابه ويرانه معناسنه در (كنج بونده دفينه معناسنه در (محصول بيت) كيميا كر (يعنى
اول عمله سعى وكوشش ايلين كيمسه غم وغصه ورنج ومحنت والمله مفلس اولوب كتمش
وفقر وفلاكتله اولمش ويتمش (اما ابله وجاهل هيچ الم وزحمت چكمكسزين وطالب وراغب
دكل ايكن ويرانه ده كنج ودفينه بولمق واقع اولمش * حكايت * يكى را از ملوك كنيزك
چينى آورده بودند خواست كه در حالت مستى باوى جمع آيد دختر ممانعت كرد ملك
در خشم شد ومر اورا ازبند كان بسياهى بخشيد كه لب زبرينش از پره بينى در كذشته
بود وزيرينش بكريبان فروهشته هيكلى بود كه صخره جنى از طلعتش برميدى وعين القطر
از بغلش بكنديدى * كنيزك وكنيز جاريه يه ديرلر (چينى يه اضافت يائيه (در خشم
خانك فتحى وسكون شينله غضب ديمكدر (شد بونده رفت معناسنه در (مر ادات تأكيد (يعنى
رانك مضمونى تأكيد ايدر (لب زبرين بيانيه (پره بينى بورون قلغى ديمكدر (زيرينش زبرينه
معطوف (بكريبان با انتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (فرو فانك ضميله ادات تأكيد (هشته
بونده صارقمش معناسنه در (هيكل بونده هيئت معناسنه در (ويا حرف وحدت (كه حرف بيان
(صخره جنى صادك فتحى وخانك سكونيله سليمان پيغمبرك مهرينى سرقه ايلين عفريتدر
ديديلر كه زياده بد شكل وچركين قيافت ايمش كه سائر عفريتلر اندن اوركر ايمش (طلعت بونده
يوز معناسنه در (رميدى حكايت حال ماضى اوركردى ديمكدر (قطر قافك كسرى وطانك
سكونيله بونده قطران معناسنه در (پس عين القطر قطران بكارى ديمكدر (بغل بانك وغين
معجمه نك فتحه لريله قولتق معناسنه در كه عربجه ابط ديرلر همزه نك وبانك كسره لريله (با حرف
تأكيد (كنديدى كاف عجمك فتحيله يمك يارامز قوقمق كه عربجه اكا نتن ديرلر حضرت شيخ
قره نك اوصافنده مبالغه بيورر (محصول تركيب) پادشاهلردن برينه چين ولايتندن جاريه كتورمشلر ايدى
پادشاه استديكه مستانه لك حالتنده انكله مجامعت ايليه جاريه منع ايلدى يعنى ال ويرمدى
ورضا كوسترمدى پادشاه غضب ايلدى وانى قوللرندن بر قره قولنه بغشلديكه اوست طوداغى
بورنينك قلاغندن آشمش ايدى والت طوداغى بغاسنه دك صارقشيدى بر بد شكل ايديكه
صخره جنى بويله بد شكل وبد قيافت ايكن بويزين كورسه اوركوب قاردى وقطران بكارى
قولتوغندن قوقاردى يعنى شكلى بد وكند بغلى بدتر ايدى * بيت * توكويى تاقيامت زشت
رويى * بروخمست وبريوسف نكويى * كويى شرط محذوفه جوابدر (يعنى قره نك شكلنى
كوربدك ديدك فعل مضارع مفرد مخاطبدر كويدندن (تا حرف انتهاء غايت (زشت رو يه
وصف تركيبى در (وبا حرف مصدر چركين يوزلى لك ديمكدر (بر حرف استعلا (واو ضميرى
قره يه راجعدر انك اوزرينه تمامدر ديمكدر (نكويى ياء مصدريه ايله ايلك ديمكدر (محصول بيت)
سن ديدك قيامته دك چركين يوزليلك يعنى بوچركنلكى انك اوزرينه مختومدر يعنى اكا ختمدر
حاصلى چركنلك اندن اوته اولماز وحضرت يوسف اوزره كوزللك يعنى حضرت يوسف
عليه السلام حسنى بى حدوبى پايان اولديغى كبى بونك قبحى كذلك بى حدوبى غايتدر * قطعه *
شخصى نه چنان كريه منظر * كززشتى او خبر توان داد * شخصى يا حرف وحدت (كريه بونده

مكروه معناسنه در (منظر بونده شكل معناسنه در (كريه منظر وصف تركيبيدر بد شكل ومكروه
هيئات معناسنه (كز اصلى كه از ايدى (كه حرف بيان (زشتى يا حرف مصدر (واويه اضافتى لاميه در
(داد بونده دادن معناسنه در (محصول بيت) برشخص ايدى اما اويله بد شكل وكريه هيئات
دكل ايديكه انك چركنلكندن وزشت رولغندن خبر ويرمك ممكن اولايدى يعنى چركنلكى فوق
الحد ايديكه قابل تعبير دكلدر * وانكه بغلش نعوذ بالله * مردار با فتاب مرداد * واو
حرف عطف (كه كاهدن مخففدر (مرداردن لاشه وجيفه مراد در (با حرف ظرف
(آفتاب مرداد لاميه در تقديرى ماه مرداد ويا مرداد ماه ايدى ضرورت وزن ايچون حذف
وايصال اولدى (مرداد تاريخ جلالى حسابى اوزره شهور صيفيه نك اورته آيك اسميدركه
اول آيده لاشه لر وجيفه لر زياده بد قوقار خصوصا كيم عربلرك يعنى قره لرك قولتقلرى
(محصول بيت) قره نك شكلى وصورتى معلوم اولدقدن صكره قولتغى نعوذ بالله آفتاب مرداد
ماهده لاشه وجيفه كبى ايدى يعنى قتى بدقوقاردى شويله كه هيچ بروجهله قرقوسنه تحمل اولنمازدى
استعاذه بوجهتندر * سياه رادران مدت نفس طالب بود وشهوت غالب مهرش بجنبيد
ومهرش برد آشت با مدادان ملك كنيزك راجست ونيافت ماجرا كفتند خشم كرفت وبفرمود
تاسياه را با كنيزك دست وپا استوار ببند ند واز بام جوسق بخندق درانداز ند يكى از وزراى
نيك محضر روى شفاعت برزمين نهاد وكفت سياه رادرين خطايى نيست بلكه سائر بند كان
وخدمتكاران بخشش وانعام خداوندى معتادند كفت اكر در مفاوضه او شبى تأخير كردى
چه شدى كفت اى خداوند نشنيده كه كفته اند * سياه را را حرف تخصيص سياهك
ديمكدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه در (بجنبيد دپرشدردى ديمكدر (مهر ميمك
ضميله بكارتدن عبارتدر مهرينى قالدردى يعنى بكارتنى ازاله ايلدى (با مدادان ايرته ديمكدر
(بام طام اوستى (معلوم اوله كه يوقارى ولايتك اولرينك اوستى دوزدر (يعنى مسطح در اكا
عجم بام دير (جوسق جيم عربك وسينك فتحه لريله برج اوزره اولان كوشك در قصر معناسنه
واضافت لاميه در (با حرف صله (وخندق معروف (در حرف تأكيد (اندازند فعل مضارع
جمع غائب (ويا فعل امر جمع غائب حاصلى ايكيسنده صيغه ده مشتركلردر آتالر ويا آتسونلر
ديمكدر (خطايى يا حرف تنكير (بل ادات اضراب (كه حرف تعليل (سائر جميع وباقى معنالرنده
مستعملدر (مفاوضه لغتده مشاركت معناسنه در اما بونده مجامعت معناسنه در (اويه اضافت
مصدرك مفعولنه در (كردى يا حرف حكايه (شديده بويله در (محصول تركيب) اتفاقا
سياهك اول مدتده نفس خبيثى طالب وشهوت وطوقانى وارزوسى غالب ايدى جاريه يه مهرو محبتى
حركته كلوب اختيارى الدن كتدى ومهرينى قالدردى يعنى قزلغنى الدى ايرتسى كه پادشاه
شراب كيفندن آيلوب عقله كلدى جاريه يى استدى وبولمادى كيجه واقع اولان ماجرايى
سويلديلر غضبه كلدى وبيوردى تاسياهك جاريه ايله بله النى واياغنى محكم بغليه لر وبرج اوزرنده
اولان كوشكدن حصارك خندقنه آتالر ويا آتسونلر بويله اولنجه ايى خويلى وزيرلردن بريسى
شفاعت يوزينى يره قودى يعنى پادشاهه تعظيم ايلدى وديدى پادشاهم سياهك بوخصوصده
خطاسى يوقدر بلكه سائر قوللر وخدمتكارلر سعادتلو پادشاهك انعام واحسانه معتادلردر
سياه بيچاره ده بونى معتاد اولان بخششلره قياس ايدوب استرداد احتمالنى خاطرينه كتورميوب
خنكار وبردى ديو مالكانه تصرف ايلمشدر (پادشاه وزيردن بومصاحبتى ايشيدنجك ديدى
اكر بركيجه مجامعتنى تأخير ايلسه نه اولوردى وزير ديدى اى پادشاه مسموعكز اولمادىمى حكما
وعقلا ديدكلرى * قطعه * تشنه سوخته در چشمه روشن چورسيد * تومپندار كه ازپيل

دمان اندیشد * بعض نسخه‌ده روشن یرینه حیوان واقعدر (تشنه صوسز سوخته یه اضافتی
بیانیه‌در (وهمزه حرف توسل (ویاء بطنی اضافت ایچون کلمشدر (درحرف صله (چشمهٔ روشن
بیانیه‌در (وعین ءتراشکلی که عربیده وفارسیده همزه‌دن بدل کتابت اولنور بونك کبی یرلرده اضافته
دلالت ایدر لیکن خالص همزه تلفظ اولنماز بلکه یائله بین بین تلفظ اولنور (پس بونده ایکی مطلب
یرده یله همزه اضافت ایچون کلمش دیین اضافتی انکار ایدوب همزه صفتله موصوفی ربط ردشمعی وکافی
ایچون کلمشدر دیین ذکر اولان تحقیق وتدقیقه واصل اولمامشلر (تو مبتدا (مپندآر فعل نهی
مفرد مخاطبدر پنداریدندن ظن ایله دیمکدر ما بعدیله خبر مبتدا در (که حرف بیان (پیل دمان
بیانیه‌در کوکره‌مش وغضبه کلمش فیل تنکه پسرهار ونده کچدی (اندیشد فعل مضارع
مفرد غائب قورقه دیمکدر (محصول بیت) نار درون ایله سوزان اولان تشنه وعطشان چونکه
صافی صو چشمه سنه ویا آب حیات بکارینه ایرشدی یعنی واصل اوله سن ظن ایله اولوقت
هیبتلی وکوکره‌مش فیلدن خوف ایدوب پرواچکه بلکه خاطرینه بله کلمز انده فیل وارسلان
وقپلان اولدیغی * ملحد کرسنه درخانهٔ خالی پرخوان * عقل باور نکند کز رمضان اندیشد *
ملحد اسم فاعلدر الحد یلحددن (یعنی افعال بابندن طریق شرعدن خارج اولوب حشره
ونشره منکر اولان ظالمه دیرلر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله
آچ معناسنه‌در که عربجه جایع دیرلر کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله‌ده مطلب
لغتدر فاحفظ (در حرف ظرف (خانهٔ خالی بیانیه (پر باء عجمك ضمیله طلومعناسنه‌در عربجه
ملآن دیرلر (خوان بونده نعمت وطعام معناسنه‌در (ملحد مبتداء اول وعقل مبتداء ثانی‌در (باور
باء عربیله وواوك فتحیله کرد وباکند لفظیله مستعملدر ویابعض مشتقاتیله نفی واثبات طریقیله
تصدیق معناسنه‌در بونده نه کند فعلیله مستعملدر که فعل نفی مستقبلدر ایلمز معناسنه تصدیق ایلمز
دیمکدر ما بعدیله خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبر اول ومبتداء اول خبریله جملهٔ مستأنفه فتدبر (کزکه
حرف بیان (رمضان معروف (اندیشد فعل مضارع مفرد غائبدر فکر ایدر دیمکدر (محصول بیت)
آچ ملحد خالی اوده یعنی تنها خانه‌ده که کیمسه حالنه مطلع اولمیه وخانه نعمت وطعامدن
ملآن اوله یعنی پر اوله عقل تصدیق ایلمز که رمضان فکرین ایدوب طعامه ال صونمیه یعنی
رمضان فکرین ایدوب طعام یمماسنی عقل اینانمز البته آچ اولنجه ییر (پر لفظنی باء عجمیله
پر ظن ایدوب باء عربینك فتحیله وخوانه مضاف قلان (وخوانی سفره معناسنه اخذ ایلین عجب ردکافی
متصرف ایمش (وخالی لفظنی پرخوانه مضاف قلان نه خوب موزون ایمش (وپری باء عربك
فتحی ورانك سکونیله تجویز ایلین غلط سویلده مذکورلرك ارنجه کتمش عفی الله عنهم * ملك را ردسروری
این لطیفه خوش آمد وکفت سیاه‌را بتو بخشیدم کنیزك راچه کنم کفت کنیزك را بسیاه بخش که
نیم خوردهٔ اوهم اوراشاید * سیاه‌را رااداة مفعول (بتو باحرف صله (بخشیدم بو لفظ ایکی معنایی
متضمندر (بری وزیره بغشلق یعنی تملیك ایلمك (وبری اکا صوچین بغشلق (کنیزك را رااداة
مفعول جاریه یی دیمکدر (بسیاه با حرف صله سیاهه دیمکدر (بخش فعل امر مفرد مخاطب
بغشله (نیم خورده برکیمسه‌نك یعنی انسانك ویاحیوانك ییدیکندن ویا ایچدیکندن ارتنه دیرلر که
عربجه اکا سؤر دیرلر (اوبه اضافت لامیه‌در (اورا اکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد
غائب لایق معناسنه‌در (محصول ترکیب) پادشاهه وزیرك مذکور لطیفه سی خوش کلدی
ودیدی سیاهی سکا بغشلدم ایکی معنایله یاجاریه یی نیجه ایده‌لیم وزیر دیدی پادشاهم هم جاریه یی
سیاهه بغشله که انك نیم خورده سی یعنی ارتوغیدر که ینه اکا لایقدر شمدنصکره سزلك
حرمکزه وسز انکله متمتع اولمق جائز دکلدر بوفکرلر کلیا خاطریکزدن چقماق کرك * قطعه *

هرکز اورا بدوستی مپسند * که رود جای ناپسندیده * اورا انی دیمکدر اضمار قبل الذکر
واقعدر (مرجع الیهی مصراع ثانی اولنده مقدر آن کس اوله یاخود اورا آن کس راتقدیرنده
اوله پس طریق اضمار اولماز (با حرف صله (دوستی یاحرف مصدر (مپسند فعل نهی مفرد
مخاطب بکنمه ولایق کورمه (که حرف رابط صفت (جای ناپسندیده بیانیه (محصول بیت)
هرکز اول کیمسه یی دوستلغه بکنمه ولایق کورمه که نامعقول ونامقبول یره واره یعنی اکر
محبوبك ومطلوبك واکر غیریسی که اراذل نشین واراذل پرست اوله انی دوست اتخاذ ایله
وکندی یار ویاورم دیوا کا اعتبار قلمه بعض شراح جائزدر که مپسند لفظی مفعول معناسنه اوله
یعنی مرضی ومقبول اولماسون دیو لکن فسادی زیاده واضحدر فتدبر * تشنه رادل نخواهد
آب زلال * نیم خورده دهان کندیده * تشنه را را اداة تخصیص تشنه‌نك دیمکدر
(نخواهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دله راجع ضمیردر ومفعولی (آب زلال
اضافت بیانیه ایله زلال طاتلی صویه دیرلر پس بونده زلال وصفنده اطناب ایلین مطنب ایمش ردکافی
(نیم خورد ونیم خورده برمعنایه‌در که سابقا ذکر اولدی ایدی ترکیب مزجی قبیلندندر (دهانه
اضافتی لامیه‌در (وکندیده‌یه بیانیه‌در (مصراع ثانی آب زلالدن حال واقع اولمش (محصول بیت)
تشنه‌نك کوکلی آب زلالی استمز واکا مائل اولماز قوقمش اغزك ارتغی وسؤری اولدیغی حالده
اول آب زلال یعنی هرنقدر که کیمسه تشنه ایسه‌ده اغزی قوقمش کیمسه‌نك ارتغن وفضله سن
ایچمز حضرت شیخ بو بیتی مبالغه طریقیله سوق ایلمش والا قوقمش اغزلی برصودن ایچمکله
اول صو متغیر اولماز وحلال ایکن حرامده اولماز (وجائزدر که تشنه انك اغزینك قوقوسنده
بیلیه وبیلیجك اکراه لازم کلیه واقعا اکراه نره‌دن لازم کلور وخلقك چوغنك اغزی قوقار
وینه بلورکن بری برینك سؤرنی ییر وایچر بعض شراح نیم خوردهٔ هاء رسمیله وهمزه ایله
یازوب اکثر نسخه‌لره بوشکلی اسناد ایدوب افترا ایلمش حال بوکه بونسخه یی کندی شرحندن ردکافی
غیری یرده کورمدك بوقدر تتبعمز واریکن * قطعه * دست سلطان دکر بکجا یند * چون بسرکین
در اوفتاد ترنج * دست سلطان لامیه (بکجا قنده دیمکدر استفهام انکاریدر (یند فعل مضارع ردکافی
مفرد غائبدر یینیدندن قنده کورر یعنی کورمز (چون ادات تعلیل ادات شرط دیین اصابت
ایلمامش (با حرف صله (سرکین سینك فتحی وکسریله ورانك سکونی وکاف عجمك کسریله
حیوانات ترسی وکره سی تعریب ایدوب سرقین دیرلر (درحرف تأکید (اوفتاد واواصلیه ایله دوشدی
دیمکدر (ترنج معروف اوفتادك فاعلیدر وملاحظه‌ده مصراع ثانی مصراع اولدن مقدمدر
زیرا علت معلولدن مقدمدر (پس تقدیر کلام چون بسرکین در اوفتاد ترنج دست سلطان
دکر بکجا یند در (بویله اولنجه یند واوفتاد ترنج‌ده تنازع ایدر دیمکه احتیاج اولماز یندك ردابن سیدعلی وسروری
فاعلی ترنجه راجع ضمیردر فتدبر (بعض نسخه‌ده یند یرینه یابد واقع اولمش معناسی سهلدر
(محصول بیت) قاذورات ومهملات ایچنه دوشن ترنج بردخی پادشاه الی قنده کورر ونره‌ده بولور
(یعنی ترسه وکره یه دوشن ترنج هرکز پادشاه الینی کورمدیکی وپادشاه انی النه المدیغی کبی
(حاصلی پادشاهه لایق اولمدیغی کبی سیاهك ارتغی اولان کنیزك دخی پادشاهك نظر شریفنه
وفراش لطیفنه هرکز لایق ومناسب دکل قصه‌دن حصه درفتأمل * تشنه رادل بکجا نخواهد آب *
کوزه بکذشته بردهان سلنج * آبدن مراد مذکور آب زلالدر ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (کوزه کاف عربك ضمیله وهاء رسمیله فارسیدر وهاسز کوز عربیدر بردغه دیرلر (بکذشته
ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر (بر حرف استعلا (دهان سلنج بیانیه سلنج سینك ولامك ضمه‌لریله
ونونك سکونیله دودقده یاالمه دیدکلری مرضدر غایتله اغرغان اولور (مصراع اولده

استفهام انکاری وار (محصول بیت) بر کوزه که آغزی یلا مه کیمسنك آغزندن کیچه یعنی سلنج اغزلی کیمسه که اول کوزه دن صوایچه تشنه نك کوکلی اول کوزه دن صویه قنده طالب اولور یعنی هرنقدر صوسز اولورسه ده کوکلی اندن صوایچمکه مائل اولماز زیرا طبعی اندن اکراه ایدر (بو بیت حضرت شیخك اولدغنده نظر وار زیرا ترکیبنده ترکیك وادآسنده ضعف حاصل وعلی الخصوص که بعض متونده موجود دکل بو بیتك شرحند مکروهی ارتکاب ایلر دیین اداده خلاف صحیحه ارتکاب ایلمش فتأمل * حکایت * اسکندر رومی را کفتند که دیار مشرق ومغرب بچه کرفتی که ملوك پیشین را خزاین وملك وعمر ولشکر بیش ازین بود وچنین فتحی میسر نشد کفت بعون الله تعالی هر مملکتی که کرفتم رعیتش نیازردم ونام پادشاهان جز بنیکویی نبردم * اسکندر مشهور بر پادشاهك اسمیدر که علما نبوتنده اختلاف ایلدیلر (اصح قول بودر که نبی دکل ایمش (لیکن بر صالح وعابد ومتدین حکیم کامل ایدی که علی ارسطالیس دن الدی (ابن فیلقوس رومی دیمکله مشهوردر (بعضیلر سلسلهٔ اجدادینی حضرت نوحك اوغلی یافثه ایصال ایلدیلر (وبعضیلر حضرت ابراهیم پیغمبره علیه السلام (وذوالقرنین لقبیله ملقب اولمسنده نیجه وجه یازمشلر (لیکن بو مقام استیفاسی دکل امدی اسکندره دیدیلر (که حرف بیان (دیاردن بونده مملکت مراددر (کرفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر (که حرف تعلیل (ملوك پیشین بیانیه (جز غیر معناسنه در (با حرف مصاحبت (نیکویی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) اسکندر رومی یه دیدیلر که مشرق ومغرب دیارینی نوجهله ضبط ایدوب تحت تصرفکده کتوروب مسخر قلدك که ایلروکی پادشاهلرك خزینه لری وسلطنتی وعمر ولشکری سندن زیاده ایدی حال بو که بو فتح وتسخیر میسر اولمادی که سکا میسر اولدی اسکندر دیدی خدای تعالینك عونیله هر مملکتی که فتح وتسخیر ایلدم رعیتنی انجیتمدم ونام سلاطین ماضیه یی ایلکدن غیریله اکمادم یعنی جمیعنی خیرایله ذکر ایلدم که الله تعالی بکا جمیعنه اعطا ایلدیکنی اعطا ایلدی * بیت * بزرکش نخوانند اهل خرد * که نام بزرکان بزشتی برد * بزرکش شین اضمار قبل الذکر طریقیله (مصراع ثانینك اولنده مقدر ان کسه راجعدر تقدیری انکس را که در (نخوانند اوقومازلر (یعنی دیمزلر (اهل خرد لامیه (وفاعلی نخوانند در (که حرف رابط صفت (نام بزرکان لامیه در یاء بطنیله (بزرکاندن بونده اکابر مراددر (با حرف مصاحبت (زشتی یا حرف مصدردر چرکنلك دیمکدر (برد فعل مضارع مفرد غائبدر (بریدندن بردندن دکل (محصول بیت) اهل عقل وفراست اول کشی یی بزرك وکبیر اوقومازلر (یعنی اکا اولو کیمسه دیمزلر که اکابرك نامنی زشتلغله اکار (حاصلی اکابرناسی چرکنلکیله ذکر ایده نی عقلا اراذل ناسدن عد ایدرلر * قطعه * این همه هیچست چون می بکذرد * بخت وتخت وامر ونهی کیر ودار * این همه مبتدا ومصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (هیچست خبر مبتدا (چون حرف تعلیل (می حرف تاکید زیرا می حاله وباستقباله دلالت ایدر بو ایسه استقبال مقامیدر (بکذرد فعل مضارع مفرد غائب وفاعلی این همه یه راجع تحتنده ضمیر (وبعضیلر مصراع ثانیده معدود اولانلر فاعلدر دیدی (لیکن فیه نظر (کیر ودار (ودار وکیر واو عطفله ایکیسی بله صواش معناسنده مستعملدر (کیر کیریدندن (ودار داریدندن مشتقدر (کرفتن دن وداشتن دن دیین احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش قندر (محصول بیت) جمیع امور دنیا یعنی بخت وتخت ودولت وسلطنت وامر ونهی وحکم وحکومت وعسکر چکوپ اورمه وطورمه وفتح ممالك هیچ نسنه دکلدر چونکه آخری فانی وکذاران در حکم عدمده در پس عاقل اولان بونلره کوکل بند ایدوب عقد قلب ایلمز بعض شراح کیر ودار طمطراق وطنطنه وصاول یورت معناسنه در بونك استعمالی بو درغفلت اولنغیه دیمش معلوم اولا که کندی

بو

ردکافی خدای نسخه

نخواند فعلی اهل خرده اسناد مسامحه طریقیله درقندیر سهو

رد کافی

بو استعمالدن کلیا غافل ایمش قندر * نام نیك رفتکان ضایع مکن * تابماند نام نیکت پایدار * نام نیك بیانیه ورفتکانه اضافت لامیه نام نیك مکننك مفعول اولی وضایع ثانیسی (تا حرف تعلیل (بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر نام نیك بیانیه (وبماندك فاعل (پایدار وصف ترکیبی در (دآریدندن ثابت وبرقرار معناسنه در اعرابدن بماندك خبری واقع اولمشدر (محصول بیت) کچمشلرك یعنی موتانك ایی آدینی ضایع ایلمه یعنی ادلرینی خیرایله ذکرایله اذکروا موتاکم بالخیر فحواسنجه تا کیم عالمده سنکده ایی آدك ثابت وپایدار وبرقرار قاله یعنی تا کیم سنده صحیفهٔ روزکارده خیرایله مذکور اولاسین * باب دوم در اخلاق درویشان * حکایت * یکی از بزرکان پارسایی را کفت که چه کویی درحق فلان عابد که دیکران درحق او بطعنه سخنها کفته اند کفت در ظاهرش عیب نمی بینم ودر باطنش غیب نمی دانم * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر (اخلاق خلقك جمعیدر (خا مضموم ولام مضموم وساکن اولمق جائزدر (درویشانه اضافت لامیه در درویشاندن مراد اهل سلوك صوفیلردر (پارسا باء عجمیله عابد وزاهده دیرلر (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایه دندر (که حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (طعنه ها تصرفات اعجامدندر زیرا بونك اصلی طعندر طانك فتحی وعینك سکونیله مصدردر نصر بابندن مصدری طعانده کلور طانك فتحیله (کفت مسؤل عنه اولان پارسا دیدی (در حرف ظرف در ایکی یرده بله (باطن ظاهر مقابلیدر (محصول ترکیب) اکابردن بریسی برزاهده صوردیکه فلان عابدك حقنده نه دیرسین زیرا سندن غیریلر انك حقنده طعنله سوزلر سویلشلرکه زهد وصلاحه منافی ایشلری واردر دیو پس سن نه دیرسین انك حقنده (پارسا جواب ویردیکه ظاهرنده عیب کورمم وباطننده غیب بلمم یعنی ظاهرنده وباطننده برقصور ونقصانه مطلع دکلم زیرا مؤمنه لایق اولان بودرکه ظاهر حالنه ناظر اولوب احوال درونی صلاحه حمل ایدوب سوء ظن اوزره اولمیه * قطعه * هرکرا جامه پارسا بینی * پارسادان ونیك مردانکار * هرکرا هرکیمسه یی دیمکدر حرف رابطه یی ضرورت وزن ایچون کتورمش (جامه پارسا پارسا جامه وصف ترکیبی اقسامندندر زاهد وعابد لباسلی دیمکدر (بینی نك هرکرا مفعول اولی وجامه پارسا ثانیسی (پارسادان انك مقدم مفعولی (نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده مردنیك ایدی اضافتیله ضرورت وزن ایچون مزج ایلدیلر انکارك مقدم مفعولیدر (انکار فعل امر مفرد مخاطبدر افعال قلوبدن ظن ایله دیمکدر (محصول بیت) هرکیمسه یی که عابد وزاهد لباسلی کوره سین انی زاهد وعابد بل وانی آدم ظن ایله یعنی انی صالح بیل وانی کیمسه در دیو اعتقاد ایله (حاصلی صلحا لباسنده اولانه مادامکه شریعت مطهره یه مخالف برحالی معلوم اولمیه حسن ظن لازمدر (مصراع اولك معناسنی هرکیمکه پارسا جامه سیله کوره سین دیین اداده قصور ایلمش فتأمل (هرکرا راسنی لام جاره معناسنه طوتان غلط ایلمش (جامه اصلنده جامهٔ ایدی همزهٔ اضافتیله صکره همزه ضرورت وزن ایچون ساقط اولدی دیین بیتك مضموننك یانه اوغرامش (وانکار انکاشتن وانکاریدندن امردر دیوب ویالکز انکاریدندن مشتقدر دینه اعتراض ایدن کندی معترض واقع اولمش (جامه پارسا خواجه سرا کبیدر وسیلهٔ اضافت اولان همزه محذوفدر دیین مقصود بیته واصل اولمامش منه سنده جامه پارسایه جامه پارسا تقدیرنده در دیین بومیدانك فارسلرندن دکلدر * ورندانی که در نهادش چیست * محتسب را درون خانه چه کار * ور اصلنده واکردر (ندانی فعل نفی مستقبل (که حرف بیان (در حرف ظرف (نهاد نونك کسریله طبع وخلقت معناسنه در (محتسب دیار عجمده امر معروف نهی منکر ایلین محتسبدر اول دخی

رد کافی

ردشمعی وکافی
رد سروری
رد سروری
رد کافی
رد شمعی

ازهد واورع علمادن اولاغندر (را حرف تخصیص در لام جاره معناسنه (درون ایچ معناسنه در
(خانه یه اضافتی فی معناسنه در (محصول بیت) واکر پارساجامه لینك قلبنـده ودرونده نه وار
ایدیکن (یعنی خیردن وشردن نه حال اوزره در بلمزسك نسنه لازم کلمز (یعنی سکا احوال
درونه اطلاع لازم دکل زیرا محتسبك اوایچنـده نه ایشی وار (یعنی محتسبك امرمعروف ونهی
منکرده وظیفه سی فسـاد ومنکری ظاهر اولانی اخذ ایلمکـدر احوالی مستور اولانه تعرض
ایلمکه مرخص دکلدر زیرا فقها بیورمشلردر (الفسق الخفی لایسقط العدالة) یعنی برکیمسه که
فسقنی اخفا ایلیوب اشاعت ایلمیه نزا کا ظالم دیمزز * حکایت * درویشی رادیدم که سربر
آستان کعبه نهاده می نالیدومی کفت یا غفور ویا رحیم تودانی که ازظلوم وجهول چه آید که
تراشاید * درویشی (یا حرف وحدت (را ادات مفعول (که حرف بیـان (آستان کعبه
لامیه کعبه نك ایشیکی دیمکـدر (کعبه مکه شهرنده اولان تکری اویدر (نهـاده هاء رسمی
حرف ترتبدر قیوب دیمکـدر (می نالید حکایت حال ماضی ایکلردی دیمکـدر (می کفت ده
بویله درسویلردی دیمکدر (یاحرف ندا (غفور مبالغه ایله اسم فاعلدر غایتله یارلغایجی معناسنه
(رحیم بوده مبالغه ایله اسم فاعلدر زیاده اسرکیجی دیمکدر (ظلومده مبالغه ایله ظالم
(جهول مبالغه ایله جاهل دیمکدر (چه آید نه کلور (یعنی نه حاصل اولور دیمکدر (که
حرف بیـان (ترا سکا دیمکدر (شاید فعـل مضارع مفرد غائب بونده یارایه (یعنی لایق
اوله معناسنه در (محصول ترکیب) بردرویشی کوردم که باشنی کعبه اشکینه قیـوب ایکلردی
وسویلردی یاغفور ویارحـیم سن بلورسن که ظلوم وجهولدن نه کلور ونه حاصل اولور که
سکا لایق اوله یعنی بن سکا لایق طاعت وعبادت کتورمکه قادردکلم معلوم اوله که عموما شراح
نهاده لفظندن صکره (بودوروی درزمین می مالید) ترکیبنی زیاده ایتدیلر لیکن کتابك عرضنی بوزمشلر
زیرا کعبه نك اشیکی یردن یوقار وآدم بویجـه وار یعنی بوکسك واقعدر (پس باشنی اشیکه
قودقدن صکره یوزینی یره سورتمك هرکز متصور دکلدر زیرا مانعة الجمع در ایکیسی برآنده
وبرساعتده اولمق میسر دکلدر (استاندن مراد جدار کعبه دردینیر استعلا ایچون اولدیغنی ملاحظه
ایلمزیمش زیرا جـداری اوزره باش قومق سطحنه عروجـله میسردر اول ایسه ممکن دکلدر
فتدبر * قطعه * عذر تقصیر خدمت اوردم * که ندارم بطاعت استظهار * عذرك تقصیره
(وتقصیرك خدمته اضافتلری لامیه لردر (وعذر آوردمك مفعولیدر (که حرف تعلیل (بطاعت
ندارمك مفعول غیر صریحی (استظهار استفعال بابندن مصدردر ارقه لنمق معناسنه مفعول
صریحی (محصول بیت) یارب سنك ذات پاککه لایق خدمت عبادت وطاعت کتوره میوب
بلکه خدمتکده واقع اولان قصور ونقصانك عذرینی کتوردم زیرا عبادت وطاعتمه اعتمادم
یوق وعمل موجب جنت اولمادیغنی بلورم پس اعتمادم محض لطف وکرمکه در * عاصیان
ازکناه توبه کنند * عارفان ازعبادت استغفار * عاصیان الف ونون ادات جمع در مجرمان
معناسنه در یعنی کناهکارلر (عارفان الف ونون ادات جمعدر اهـل عرفان اولان الله
دوستلری ازعبادت تقدیری ازتقصیر ویا ازنقصان عبادتدر برمضاف تقدیریله (محصول بیت)
عاصیلر ومجرملر کناهلرندن توبه ایدرلر اما اهل عرفان تقصیر ونقصان عبادتلرندن استغفار
ایدرلر یعنی عبادتلرنده اولان قصورلرین بلوب عبادتلرین عین معصیت عدایدوب استغفار ایدرلر
* عابدان جزای طاعت خواهند وبازرکانان بهای بضاعت ومن بنده امید آورده ام نه طاعت
وبدریوزه آمده ام نه بتجارت اصنع بی ماانت اهله ولاتفعل بی ماانا اهله * فارسیجه مذکور
درت فقره (وعربجه ایکی فقره تتمهٔ قول درویش در (عابدان الف ونون ادات جمعدر

ومبتدادر

ردشراح جیعا

عجبا ایکیسی برآنده اولق لازمیدر للطابع

ردسروری

ومبتدادر (جزآی طاعت لامیه (وخواهندك مفعولی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (بازرکانان
بونك اصل مفردی بازاره دربازاره مخصوص معناسنه زیرا هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص
افاده ایدر (پس الف ونونله جمع اولمق سببیله (هاء رسمی یی کاف عجمیدیه ابدال ایلدیلر
بازارکان اولدی (زانك فتحیله بعده کثرت استعمال ایله الف حذف اولوب راساکن قلندی بازرکان
اولدی (پس بوعبارته تعبیر بومقدار یول بولیجق کثرت استعمال ایله حکم مفرده واروب تکرار
بردخی جمع ایدوب بازرکانان دیدیلر (معلوم اوله که حضرت مولاناجامی سبحة الابرارنام کتابنده
عقد هفتم دهالنی ورانك فتحه سنی اثبات ایدوب یاء نسبتله الف ونونی جمع ایلمش (بیت) لیك
بازاره کیان دیده ورند) (صدازین حنس بیك جونخرند (وحضرت شیخ بوستانده بازارکان عبارتنی
مقام مفردده ذکر بیورمش (بیت) شهنشه که بازارکان رابخست) (درخیر بوشهر ولشکر بیست)
(ایمدی بونده بازرکان زانك فتحیله اوقنمق کرك فتأمل (بضاعت لغتـده تجارته برمقدار مال
ارسـال ایلمکه دیرلر (مثلا برتاجره برمقدار مال ویررسین که کندی مالی یانیجه سنـك مالکی
صتیجون قوللانه (امابونده مطلقا اسباب ومتاع مرادر (با حرف صله (دریوزه دالك فتحی
ورانك سکونیله جرایلمکه وتیلنمکه دیرلر تحریف ایدوب عوام دروازه دیرلر (اصنع فعل امر مفرد
مذکر مخاطب افعل معناسنه یعنی اشله (بی باحرف صله ویاضمیرمتکلم بکادیمکدر (ماسم موصولدر
الذی معناسنه (اصنعك مفعول صریحی وبی غیرصریحی (انت ضمیرمرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتدا سن دیمکدر (اهل بونده لایق وسزا وار معناسنه در لفظا مرفوع خبرمبتدادر
وضمیر مجرور مایه راجعـدر وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق مانك صله سیدر (لاتفعل
فعل نهی مفرد مذکر مخاطب اشلمه دیمکدر (بی سابق کبیدر (انااهله انت اهله کبیـدر بعض
نسخـه ده بی یرینه بنا دوشمش بزه دیمکدر (محصول ترکیب) عابدلر ایلدکلری عبادتك ثواب
وجزاسین استرلر واول امیدایله طاعت ایدرلر وبازرکانلر اسباب ومتاعلرینـك بهاسین استرلر
کیمسه یه مفت نسنه ویرمزلر اما بن عبـد عاصی درکاهکه امیـد خالصله ولطف وکرمکه
اعتمـاد ایله کلدم عبادت وطاعتم یوق کیم مقـابلنده عوض جنت وجزای کوثر رجا ایدم ودخی
تهی دست مجرد جره ودریوزه یه کلشم بضاعت وسرمایم یوق وتجارته کلمدمکه قیمت وبهـا
استیم پس بکا سن سکا لایق اولانی اشله که مغفرت ومرحمتـدرکه عاصی بندك سندن انی رجا
ایدر وبکا بن لایق ومستحق اولدیغمی اشلمه که عذاب وعقـابدر زیرا سندن لطف واحسـان
رجاسیله قپوکه کلشم * بیت * کرکشی ورجرم بخشی روی وسر بر آستانم * بنده را
فرمان نباشد هرچه فرمایی برانم * کشی ضم کاف عربیله فعل مضارع مفرد مخاطب
قتـل ایدرسك دیمکدر (کشید ندن کشتندن دکل (جرم جیم عربینك ضمی وسکون را ایله
کناه معنـاسنه در (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بخشیدندن لفظ مشترکدر بغشلمغله
عفو ایلمك بینده بونده ایکیسنه ده تحمل وار (روی وسر تقـدیری رویم وسرمدر (آستانم میمی
معنی جهتنـده بونلره مصروفدر (بنده را را حرف تخصیصدر لام جاره معنـاسنه بنده نك
دیمکدر (فرمان اسمدر بویرق معناسنه (فرمایی فعل مضارع مفرد مخاطب بیوررسین دیمکدر
(بر حرف استعلا (آن اسم اشارتدر چه یه (میم ضمیرمتکلم (محصول بیت) اکر بنی قتل ایدرسك
کناهلرم ایچون واکر کناهلرم بغشلیوب عفو ومغفرت ایدرسك هرنکه ایلرسك یوزم وباشم
آستان کرم واحسانکده در (حاصلی هرنه کیم بکا اشلرسك تسلیم ورضا اوزره یم روکردان
وسرکش دکلم بن بندهٔ عاصیئك ومجرم قاصیئك فرمانی وبویروغی اولماز یعنی هیچ نسنه
سویلمکه مالك وقادر دکلم هرنه کیم سن بیوررسك اول بویروغك وامرك اوزره یم (حاصلی

ردسروری

هرنه كیم ایدرسك امریكه تابع ومنقادم * قطعه * بردر كعبه سائلی دیدم * كه همی كفت ومی
كرستی خوش * بر حرف ظرف (در كعبه لامیه (سائلی یا حرف وحدت (كه حرف بیان
(ها حرف تأكید (ومی حرف حكایه در ایكی فعلده بله (اصلی كریستیدر رادن صكره یا بله
یا ضرورت وزن ایچون ساقط اولدی (خوش واو رسمیله وخاده روم ضمه ایله بونده مبالغه
معناسنی افاده ایدر محكم اغلردی دیمكدر (محصول بیت) كعبه قپوسنده خدادن سائل
بر درویش كوردم كه سویلردی ومحكم اغلردی یعنی جان وكوكلدن دردایله كریه ایدردی
* من نكویم كه طاعتم بپذیر * قلم عفو بر كناهم كش * با حرف تأكید پذیر باء عجمیله فعل امر مفرد
مخاطب قبول ایله دیمكدر (قلم عفو بیانیه (كش كافك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر چك دیمكدر
(محصول بیت) بو بیت بیت اولده همی كفتك مقولیدر یعنی یارب بن دیمزمكه عبادت وطاعتم
قبول ایله حاصلی جزا وثوابه مستحق عملم بو قدر بیلورم بلكه لطف وفضلكه وعنایت وكرمكه
امیدوارم انجق پس عفو وصفح قلمنی كناهمه چك یعنی صحایف سیئاتمدن جرایم صغایر
وكبایرمی اخراج ایله تا كیم مجرمین ایله حشر اولمیایم حاصلی سكا لایق اولان عملرمدن
كلیا كچ * حكایت * عبد القادر كیلانی درحرم كعبه روی برحصا نهاده همی كفت ای خداوند
بخشای واكر مستوجب عقوبتم درقیامت مرا نابینا برانكیز تادر روی نیكان شرمسارم نشوم *
كیلانی یا حرف نسبت (كیلان كاف عجمك كسریله مملكت اسمیدر اصلنده كیلان دورندر
معتبر اولان رشت ولاهجاندر عبد القادر كیلانی رشتندر مشایخ عظام واولیاء كرامدن
مناقب شتی وكرامات علیا صاحبی برعزیزدر اولیا ارا سنده زیاده شهرتی وار (حرم كعبه
لامیه (حصا حاء مهملهنك فتحیله جمع حصاتدر كه كعبه حرمنده دوكیلن خرده چاقل طاشلریدر كه
فارسیجه سنكریزه دیرلر بو شول خرده طاشلردر كه بیرام كونلرنده منا ده اتارلر اول طاشلری
خدام كعبه جمع ایدوب حرمه دوكرلر (نهاده ها حرف رابطدر قویوب دیمكدر بوهایی شرحنده
یازمیان معنای تركیبی یازامامش ویازوب قودش معناسنی ویرنده كذلك (بخشای فعل امر مفرد رد سروری وشمعی
مخاطب اسركه دیمكدر (مستوجب عقوبت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر لایق عقوبت
دیمكدر (نابینا نا حرف نفی یعنی حرف توصیف نفی (بینا صفت مشبههدر (نابینا اعمی دیمكدر
(بر حرف تأكید انكیز فعل امر مفرد مخاطبدر انكیزیدندن انكیختندن دكل (تا حرف تعلیل رد ابن سیدعلی وسروری
(روی نیكاندن مراد نظر ومواجههٔ نیكاندر (شرمسار میمك سكونیله صفت مشبهه درخجل
معناسنه (نشوم فعل نفی استقبال اولمیام دیمكدر (محصول تركیب) عبد القادر كیلانی حرم
كعبه ده یوزینی طاش دوكندیسی اوزرینه قویوب سویلردی یعنی مناجات ایدردیكه یارب
رحمت وعفو ایله واكر عذابه لایق ومستحق ایسم یعنی عقوبت مقر ایسه باری قیامتده بنی
اعمی حشر ایله تا كیم مقبول قوللرك نظرنده ومواجهه سنده خجل وشرمسار اولمیام * قطعه *
روی برخاك عجز می كویم * هر سحر كه كه بادمی آید * روی مقدر نهاده نك مقدم مفعولیدر
تقدیری روی برخاك عجز نهاده می كویم در (هر سحر كه ظرف می كویم در (محصول بیت)
یوزیمی خاك عجز ومذلته قویوب سویلرم هر سحر وقتنده كه باد سحركاه هبوب ایلیه یعنی اسه
* ای كه هركز فرامشت نكنم * هیچت ازبنده یاد می آید * ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری ای جاناندر (كه حرف رابط صفت (فرامش اصلی فراموشدر واو ضرورت
وزن ایچون حذف اولندی بوداده ضمیرك ماقبلی مفتوح اولمق قاعده اولدیغیچون تاء خطابك
ماقبلی مفتوح قلندی حركت فتح اخف اولدیغیچون دینلر عندی سویلمش (هیچت تا ضمیر رد سروری
خطاب تقدیری هیچ ترادر (یاد اكقدر (محصول بیت) بو بیت میكویمك مقولیدر یعنی

ای

ای جانانكه بن سنی هركز فراموش ایدوب اونتمام یعنی هیچ یادمدن كتمزسین عجبا بو بندهدن
سكا هركز یاد یعنی اكق كلورمی یعنی عجبا سنده بندهكی هیچ یاد ایدوب اكارمسین حاصلی
بن سنك هیچ خاطریكه كلورمیم (باد سحردن مراد باد صبادر زیرا عشاق دلفكارك خبر وپیامنی
وسلام وكلامنی ایصال واظهار شوق وغرامی جانان قتنده ایلتن اولدر انكیچون اكا برید عاشقان
وپیك مشتاقان دیرلر بریده باد صباده دیرلر * حكایت * دزدی درخانهٔ پارسایی درآمد
چندانكه طلب كرد چیزی نیافت دلتنك شد پارسا را خبر شد كلیمی كه برآن خفته بود در
ره كذر دزد انداخت تا محروم نكردد * دزدی یا حرف وحدت (در حرف صله (خانهٔ پارسا
لامیه (ویا حرف وحدت (درآمد كیردی دیمكدر (دلتنك وتنك دل وصف تركیبیدر بیحضور
معناسنه (پارسارا را ادات مفعول (كلیمی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (خفته
یاتمش واویمش دیمكدر (ره كذر رانك فتحی وهانك سكونی وكاف عجمك ضمیله كچید یرینه
دیرلر تركیب مزجیدر (انداخت اتدی دیمكدر (تا حرف تعلیل (نكردد اولمیه ویا دونمیه
(محصول تركیب) براوغری برعابدك خانه سنه كیردی برنسنه اوغرلمق ایچون اول قدر كه
اونی ایجنده براله جق نسنه ارادی بولمدی بیحضور اولدی عابده خبر اولدی یعنی اوینه
اوغری كیردیكی معلومی اولدی بر كلیم كه اوزرنده یاتمشیدی ودزدك كچدینه اتدی تا كیم محروم
اولمیه ویا دونمیه * قطعه * شنیدم كه مردان راه خدا * دل دشمنان را نكردند تنك *
(مردان راه خدا لامیهلردر (دل دشمنانده بویله در (ونكردندك مفعول اولی (وتنك ثانیسی
(محصول بیت) اشتدمكه خدا یولینك مردلری ورجال الله یعنی مردان طریق حق دشمنلرین بله
دلتنك وپریشان خاطر ایتمدیلر بلكه عدولرینكده خاطرلرین رعایت ایلدیلر * تراكی میسر
شود این مقام * كه با دوستانت خلافست وجنك * ترا سكا دیمكدر (كی قچن دیمكدر وقتدن
سؤالدر (كه حرف بیان (محصول بیت) سكا قچن میسر اولور بو مقام یعنی دشمنلرك خاطرلرینی
رعایت ایتمك مقامی كه دوستلركله جنك وجدال ونزاع وخصومت ایدرسین یعنی سن كه
دوستلركله بدمعاش وبدزندكانیسین پس دشمنلركله قچن حسن زندكانی وصفای معاشرت
اوزره اولورسین * مودت اهل صفا چه در روی وچه درقفا نه چنان كه از پس عیب كیرند
وپیش بمیرند * مودت محبت معناسنهدر (اهل اضافتی واهلك صفایه لامیهلردر (نه چنان
اویله دكلدر دیمكدر (كه حرف بیان (پس آرد معناسنهدر (واز بونده ادات ظرفدر (پس
تقدیرنده (كیرندك ظرف مكانی (وعیب مفعولی (كیرند فعل مضارع جمع غائب كیریدندن
طوتار دیمكدر (پیش اوك وقت معناسنهدر (وتار خطاب ایچوندر (میرند فعل مضارع جمع
غائبدر میریدندن اوله لر (محصول تركیب) اهل صفا وذوقك محبت ومودتی حضورده وغیبتده
یعنی اوككده وارد كده برابردر متفاوت دكلدر انلرك حالی اویله دكلدر كه اردكده وغیبتكده
عیب ونقصانك طوتار ویانكده وحضوركده محبت ورأفت اظهار ایدوب بولكده اولمك
دعواسنی ایدهلر حاصلی حضوركده وغیبتكده صافی درونلردر * بیت * دربرابر چو كوسفند
سلیم * درقفا همچو كرك مردم خوار * كوسفند قیون (كرك مردم خوار اضافتی بیانیهدر (
(مردم خوار وصف تركیبیدر آدم ییجی معناسنه (محصول بیت) یعنی اهل صفانك نقیضلری
برابركده وحضوركده قیون كبی سلیم وحلیم كوسترلر كندیلرینی اما اردكده وغیبتكده آدم
ییجی قورد كبیدر یعنی اهل نفاقك حاللری بویله در اما اهل صفا واصحاب وفاده بوحال یوقدر
بلكه ظاهرلری وباطنلری معمور ودرون وبیرونلری طیب وطاهر حضوركده نیجه ایسه
غیبتكده همان اویله در اردكجه بردرلو واوككجه بردرلو دكلدر بلكه اردكده واوككده برابردرلر

* بيت * هر كه عيب ديكران پيش تو اورد شمرد * بيكمان عيب تو پيش دكران خواهد برد *
عيب دكران لاميه (وآورد وشمردك مقدم مفعولى (وپيش تو لاميه (وايكيسنك ظرف مكانى
(عيب تو لاميه ومفعول خواهد برد (پيش دكران لاميه وظرف مكانى برد مصدر معناسنه در
(محصول بيت) هر كيمسه كه غيريلرك عيوب ومثالبنى سنك حضورك كتوروب تعداد
ايده يعنى بربر سويليه بى شك وريب سنك دخى عيوب ونقايصكى غيريلره نقل ايد وب
سويليسه كرك حاصلى برامز كيمسه لر هركسى ذم وقدح ايله ده در بو زيبك احسان ايلسك
فائده ايتمز زيرا بد نهاد در ايلك بلمز بلكه ايلك قنده يرامزلقدر * حكايت * تنى چندا ز روندكان
متفق سياحت بودند وشريك رنج وراحت خواستم كه مرافقت كنم موافقت نكردند * تنى
يا حرف وحدت (روندكان رونده نك جمعيدر سياحلر ديمكدر (متفق سياحت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتيدر (سياحت سينك كسريله مصدر در ضرب بابندن يريوزنده يوريوب
كتمكه ديرلر (شريك رنج اضافتى معناسنه در تقديرى شريك در رنجد ر رنجده والمده
شريك ديمكدر (راحت رنجه معطوف بنه بودند مقدردر (مرافقت مفاعله بابندن مصدردر
يولداشلق (موافقت مفاعله بابندن مصدر در اويمق معناسنه (محصول تركيب) سياحلردن
برنيجه كيمسه سياحته متفق ايديلر يعنى سياحت ايلمكه اتفاق ايلمشلر ايدى ورنج وراحتده
شريك اولمشلر ايدى يعنى روزكارك كرم وسردين وراحت و دردين بله چكلم ديو قول وقرار
ايلمشلر ايدى شيخ بيورر ديلدمكه بونلره يولداشلق ايدم يعنى دنيايى بله كزمك مراد ايدندم
لكن بو خصوصده بكا موافقت ايلمديلر يعنى يولداشلغه قبول ايلمديلر * كفتم از كرم واخلاق
بزركان بديعست روى از مصاحبت مسكينان تافتن وفائده دريغ داشتن كه من در نفس خويش
اين قدر قوت وقدرت مى شناسم كه در خدمت مردان يارشاطر باشم نه بار خاطر * اخلاق بزركان
لاميه در (بعض نسخه ده كرم اخلاقه مضاف واقعدر بديع عجيب وغريب معناسنه در
بونده بعيد وجور معناسنه در (مصاحبت مسكينان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تافتن لغتده
دوندرمك وبوكك معناسنه در اما بونك كبى يرلرده اعراض معناسنه در (فائده داشتنك مفعول
اولى (ودريغ ثانيسى (كه حرف تعليل (نفس خويش لاميه خويش واو رسميله كندى
معناسنه در (مى شناسم فعل مضارع متكلم وحده اكارم ديمكدر (كه حرف بيان (خدمت مردان
لاميه (يارشاطر بيانيه (يار يولداش (شاطر اياغنه چويك خدمتكار (بارخاطر لاميه (محصول تركيب)
حضرت شيخ بيورر رونده لرينى مرافقته قبول ايلمينجه ديدمكه اولولرك كرملرندن واخلاق
حميده لرندن زياده بعيددر مسكينان وفقيرلرك مصاحبتندن اعراض ايلمك واملردن فائده بى
دريغ طوتمق زيرا بن كندى نفسمده وحقيمده بومقدار قوت وقدرت ادراك واحساس ايدرمكه
يارانك خدمتنده يارشاطر اولام بارخاطر اولميام حاصلى هر وجهله بندن حظ ايلرسكز اكارم
بو قدر اعراض بيورمك * بيت * ان لم اكن راكب المواشى * اسعى لكم حامل الغواشى *
ان ولم ايكيسيده حروف جازمه دندر حتى بعض علما مابعد نده كلن فعل مضارعده عامل
اولملرنده اختلاف ايلديلر كيمسى عامل اولان ان در وكيمسى لم در ديدى (اكن اصلنده اكون
ايدى جزمله واو دوشدى فعل مضارع متكلم وحده صيغه سيدر اسمى تحتنده متكلم ضميرى
انا مستتر وخبرى راكبدر مواشى يه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (مواشى ماشيه نك
جمعيدر بونده بنت طوارى مراددر آت كبى وقتر كبى (اسعى فعل مضارع متكلم وحده در
مجزوم اولمديغندن معلومدر كه (اكن ده عامل اولان لم دران دكل (لكم اسعى يه متعلقدر (حامل
لفظا منصوب حالدر اسعى نك فاعلندن (غواشى يه اضافتى سابق كبيدر (غواشى غاشيه نك

جمعيدر اكر قلقنه ديرلر (محصول بيت) اكر طواره سوار اولمازسم يعنى سزكله مصاحب
ويارانِ وراكب وهمعنان اولمغه قابليت ولياقتم اولمازسه غاشيه داريكز اولوب خدمتكز ايدرك
كيدرم (يعنى مصاحبكز اولميزسم خدمتكاريكز اولمغه لياقت واستحقاق اكلرز كنديمزده
(سعى يوريمكه ديرلر بونده سعى كوشش معناسنه اخذ ايلين لغتدن ابى سعى ايلمامش * يكى ازان ميان ردشمى
كفت ازين كه شنيدى دلتنك مدار كه درين روزها دزدى بصورت درويشان درآمد
وخود را در سلك صحبت ما منتظم كرد * ازان ميان ارالرندن ديمكدر (دل مدارك مفعول اولى
(وتنك ثانيسى (كه حرف تعليل (روزها روزك جمعيدر كونلر ديمكدر (با حرف ظرف
(صورت درويشان لاميه (خودرا را ادات مفعول (وخود كردك مفعول اولى (ومنتظم
مفعول ثانيسى (درسلك در حرف صله سلك دبزى ودبزى ايلكى صحبته اضافتى بيانيه وماية
لاميه درسلك كردك مفعول صريحى (محصول تركيب) بن مذكور سوزلرى سويليجك
بريسى ارالرندن ديدى بو سوزديكه ايشتدك كوكلكى تنك طوتمه يعنى تنكدل اولمه وخاطرك
بحضور طوتمه زيرا سنى يولداشلغه قبول ايلميوب سنكله مرافقت ايلمديكمزك اصلى بودركه
بو كونلرده براوغرى صورت درويشانده بزه داخل اولدى يعنى بزه يولداش اولدى وكندينى
بزم صحبتمز دزيسنه دزى يعنى بزمله هم صحبت وهم عشرت اولدى * بيت * چه دانند مردم كه
درجامه كيست * نويسنده داند كه در نامه چيست * مردم اسم جمعدر كه فعل جمعه فاعل اولمغه
قابلدر (كه حرف بيان (در حرف ظرف (جامه لباس (كيست هاء رسمى يايه تبديل اولمشدر
(نويسنده اسم فاعل (كه حرف بيان (نامه مكتوبه ديرلر كه عرب صحيفه دير بعض نسخه ده
خامه دوشمش قلم معناسنه (محصول بيت) خلق عالم نه بيلوركه لباس ايچنده كيمدر يعنى صالح
وطالح ظاهر الباسدن معلوم اولماز زيرا نيجه صالح وزاهد وعابد تستر حال ايچون عوام
شكلنده كزر ونيچه طالح وفاسق وفاجر زى زهاد وعباد وصلحا ايله متلبسدر فسق وفجورينى
اخفا ايچون حاصلى كيمسه نك حالى لباسندن معلوم اولماز نتكه مخفى يازيلان مكتوبك ايچنده
نه وار ايديكين كاتب بيلور انجق يعنى يازان كاتب بيلور ايچنده نه وار ونه يوق انجق بهر حال مخفى
كارى خدا بيلور فقط * از انجا كه سلامت حال درويشانست كمان فضولش نبردند ويارى
قبولش كردند * از آنجا اول مقام ومرتبه دن واول جهتدن (كه حرف بيان (سلامت حال
درويشان لاميه لردر (سلامت حالدن مراد صافى درون وبى غرض وبى علت اولملرندن
كنايه در (كمان فضول لاميه در ظن فاسد ووهم باطل معناسنه در يعنى لباس فقراده اولديغيچون
انى باطل وفاسد اعتقاد ايلمديلر وانى يار وياور اعتقاد ايدوب مرافقته قبول ايلديلر (محصول تركيب)
اول مقام ومرتبه دنكه درويشلر صافى درون وپاك ضميرلر در وهر كسه حسن حالله معتقد
اولدقلرى جهتدن اول كيمسه يه يارامزدر ديو اعتقاد ايلمديلر وحقنده سوء ظن ايلمديلر حاصلى
زى صلحاده اولديغيچون كندى بى صالح وعارف اكلاديلر ومصاحبتلرينه انى اختيار ايلديلر
* مثنوى * ظاهر حال عارفان دلقست * اين قدر بس كه روى در خلقست * ظاهر حال
لاميه ومبتدا (عارفانه اضافت لاميه عارف بالله ديمكدر (يعنى من عرف نفسه فقد عرف ربه
ديدكلريدر (دلق دالك فتحى ولامك سكونيله فقرا خرقه سى خبر مبتدا در (اين ظاهر حال
عارفان دلق اولمغه اشارتدر (قدر مقدار معناسنه در (بس يتر ديمكدر كافى معناسنه (كه
حرف بيان (روى بونده ظاهر معناسنه در يعنى غيبته مقابل حضور ديمكدر نتكه مرور
ايلديكه (چه در روى وچه در قفا) در حرف صله (ويا حرف مصاحبت (وخلق معروف
(محصول بيت) بو بيت ماسبقه حكم تعليلده واقعدر (يعنى ياران مذكور دزدك زى صلحا

ولباس عارفیـنـده اولماسیله اکتفا ایدوب بولداشلغه قبول ایلدیلر و بونك احوال درونـنـده
اطلاع و باطننی استکشافله مقید اولمدیلر زیرا عارفینك ظاهرحالی خرقهٔ صوفیه‌در و بومقدار
کفایت ایدر ظاهرلرینـك خلقله اختلاطنه یعنی ظاهرلری خلقه و باطنلری حقه اولمغـه
بومقـدار کفایت ایدر زیرا باطنلرینـه اطلاع میسر دکل انی خلاق عالم بیلور انجق (پس
یارانده انك لباس صوفیانه سنه اعتبار ایدوب انی عارفیـندن ظن ایلدیلر و یاران ومصاحب
ایدندیلر بوبیتی اکلیوب انواع تصرفات ایلیلر بی فائده تکثیر کلام واطناب مقال ایلمشـلر که
هضمه قابل دکل عفی الله عنهم * درعمـل کوش وهرچه خواهی پوش * تاج برسرنه وعلم
بردوش * در حرف صله کوشد متعلق (هرچه خواهینك مقـدم مفعولیدر و مجموعی پوشك
(نه فعل امر مفرد مخاطبدر قو دیمکدر (علم معطوفدر تاجه (وعلمدن مراد دیار عربك وعجمك
دیلنجیلری اوموزینه قویوب انکله جرایلدکلری علمدر (محصول بیت) عمله سعی وکوشش ایله
وهرنه لباس کیرسك کی یعنی عمل صالحه تقید ایله وهرنه استرسك کی تك همان حرام اولماسون
حریروالتونلی اسـباب کبی کرکسه پاشکه پادشاهلر تاجنی قو (یعنی پادشاها نه تاج ولباس کی
کرکسه کدایانه زیرا اوموزه علم قومقدن مراد کدالك ایلمکدر نتکه عرب وعجم کدالرینـك
دأبیدر (بو بیتك معناسنده ده بعض شراح اولقدر یاوه‌لرسو یلشلرکه بالضروره صداع ایرات ایدر
* زاهدی در پلاس پوشی نیست * زاهد پاك باش واطلس پوش * زاهدی یا حرف مصدر
(پلاس لغتده دوه‌نك سمری التنـه وردقلری چولدرکه عربجه حلس دیرلر اما بونك کبی برلرده
اسکی بـکی لبـاسدرکه فقرا کیر (پلاس پوش و صف ترکیبیـدر خرقه پوش کبی پوشیدندن
بونده کیمك دیمکدر پلاس کیجی دیمکدر (یا حرف مصدردر (زاهد پاك بیانیه (باش فعل امر مفرد
مخاطب (اطلس بونده معهود قوماشدر (پوش فعل امر مفرد مخاطب کی دیمکـدر عربجه
البس دیرلر (محصول بیت) زاهدلك اسـکی بـکی کیجیلك دکلدر یعنی فقرا خرقه‌لری
کیمکله دکلدر زاهدلك زاهد پاك اول یعنی کرچکدن زاهـد وعابد اول دخی اطلس وکمخا
ودیبا وسراسرکی یعنی زهد وتقوی نه لبـاس فاخرله اولور نه غیرفاخرله (حاصلی صوفیلق
مجرد کهنه پلاس وصوفیـانه لباس کیمکله دکلدر بلکه افنـدیله معامله در حضرت شیخك
مرادی حرام لبـاس کیمکه اغرا دکلـدر بلکه مرادی لبـاس فاخر زهد وتقوایه مانع دکل
مادامکه اکا کوکلده تعـلق اولمیه (حاصلی افندکله معاملك درست اولدقدن صکره لبـاس
فاخر وغیرفاخر برابراولور نتکه نفحـات انسده حضرت مولانا جامی شاه شجاع کرمانیـدن
نقـل ببورر که صاحب ولایات وکرامات ایکن قوماش کیردی و اولاد سلاطینـدن ایدی
* ترك دنیا وشهوتست وهوس * پارسایی نه ترك جامه و بس * ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(شهوت وهوس دنیایه معطوفدر (ترك خبر مقدمدر (پارسایی مؤخر مبتدا (ویا حرف مصدر
(نه حرف نفی (ترك جامه اضافتی سابق کبیـدر (وبس واو ایله انجق دیمکدر فقط معناسنه
(محصول بیت) زاهد وعابدلك وصوفیلق دنیایی واذات نفسانی‌یی وهواوهوسی ترك ایلمکدر
مجرد لباس فاخر وتبدیل شکل ظاهر ایلمك دکلدر یعنی صوفیلق انجق لبـاس فاخر کیمامکله
دکلدر (وبس لفظنده‌کی واو ضرورت وزن ایچون کلمشدر دیین بوکلمه‌نك استعمالنـدن آکاه
دکل ایمش * درکزاغند مرد باید بود * برمخنث سلاح جنك چه سود * کزاغنـد وکزاکند
وقزاکند کاف عربك وقافك فتحه‌لریله وزاء معجمه ونونك ماقبلنـده کاف عجمله یعنی ایکی
لغتـده بیله کاف ثانی عجمیدر اما اولکیسی عربیـدر قزاکندی بعضیلر زاء عربله اوقودیلر
حاصلی اوچی بیله زرهه وجبه وجوشنه دیرلر (بود مصدر معنـاسنه‌در (مخنث بونده قورقاق

معناسنده در

رد شمعی وکافی

ردسروری وشمعی وکافی

رد سروری وکافی لفف ونشر بر مقابله سهو

معناسنه در نتکه رومیلر تحریف ایدوب مخنث دیر ایکی نقطـه ایله (سلاح جنك لامیه در
(محصول بیت) درع وجبـه وجوشن ایچنده مرد بهـادر ودلیر بی پروا کرك والا مخنث
ونامردولکه‌نك اوزرنده آلت حرب وسلاح جنك نه فائده ویرر حقـدن کلمینجه (قصه‌دن
حصه بودرکیم درویشلرلباسنی کیجك اول لباسك مقتضاسنی ویرمك کرك والا ترك ایلمك کرك
* فی الجمله روزی تاشب رفته بودیم وشبانکه بپای حصـاری خفته دزدبی توفیق ابریق رفیق
برداشت که بطهـارت می روم اوخود بغارت می رفت * فی الجمله محصـل کلام (روزی یا
حرف وحدت (تا انتهـاء غایت ایچوندر (شبانکه اخشام وقتی دیمکدر (صبحکه صباح وقتی
اولدیغی کبی (با حرف ظرف (پای حصار لامیه حصار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (خفته
یاتمش واویمش بینده مشترکدر بنه بودیم مقدردر (دزدبی توفیق بیانیه بی دولت وبد بخت
دیمکـدر (ابریق رفیق لامیه یولداشك ابریقنی (برداشت قالدردی دیمکـدر (که حرف بیان
(ویا حرف تعلیل (بطهارت با حرف صله طهارته دیمکدر (اوضمیری مذکور دزدبی توفیقه
راجعـدر (خود ادات تأکید (بغارت بانه حرف صله (غارت یغما (می رفت کیـدرمش
دیمکـدر (محصول ترکیب) محصل کلام برکون اخشامدك کتمش ایدك واخشام وقتی برحصارك
دیبنده یاتمش ایدك دزد بدبخت وبی دولت یارانك برینك ابریقنی قالدردیکه طهارته کیدرم دیو
اول نامرد مکر غارت ویغمایه کیدرایمش (روزی تاشب برینـه روزی وشب یازان معنی جانبنه
ناظر دکلمش * بیت * پارسا بین که خرقه دربرکرد * جامهٔ کعبه راجل خر کرد * پارسا بینك
مقـدم مفعولیدر (که حرف بیـان ویا حرف رابط صفت (خرقه کردك مفعول صریحی
(ودربر غیرصریحی (در حرف صله (وبر اوست معنـاسنه اسمدر اوستنه ایلدی دیمکـدر
کیمکدن کنایدر (جامهٔ کعبه لامیه یاء بطنیله (وراادات مفعول (جل خر لامیه در که یاء بطنیله
جامه کردك مفعول اولی وجل خر مفعول ثانیسی (جل اصلنده جیمك ضمی ولامك تشدیدیله در
ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدر معناسی معلوم (محصول بیت) عابد وزاهدی کور که
خرقهٔ صوفیـانی ولباس عارفانی اکنه الدی وکیـدی مکه اورتوسنی خره جل ایلدی (یعنی
بویله بدبخت وبد کردار خرقهٔ صوفیـانی کیمك همان کعبه اورتوسنی خره جل ایلمکدر
(مصراع اولك معناسنی پارسایی کورکه اوزرنده خرقه ایلدی دیین معنایه ایی لباس کیدرمش
* چندان که از نظر درویشـان غائب کشت ببرجی بررفت ودرجی بدزدید تاروز روشن شد ان
تاریك دل مبلغی راه رفته بود ورفیقـان بی کناه خفته بامدادان همه را بقلعـه بردند وبزندان
کردند ازان تاریخ ترك صحبت کفتیم وطریق عزلت کرفتیم که السـلامة فی الوحدة * ببرجی با
حرف صله برجدن مراد حصار بورجیـدر (ویا حرف وحدت بربرجه دیمکـدر (بررفت
چیقدی دیمکدر عروج معناسنه (ببرجی ازحصار لفظنی متن یازانلر زائد ایلمشلر (درج جوهر
حقه‌سی (ویا حرف وحدت (انجی حقـه سنه تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (بدزدید
اوغورلدی دیمکدر تاء انتهاء غایت ایچون الی معناسنه (روز روشن شد صباح اولنجه دیمکـدر
بونده شدی مصدر صورتنـده شدن یازانلر عجب نه معنی ملاحظه ایلدیلر (تاریك دل کوکلی
قرا دیمکدر (تاریك دل برینه آن درتاریك یازانلر متنی تحریف ایلمشلر (مبلغی برخیلی دیمکدر
(رفیقان بی کناه بیانیه (خفته یاتمش واویمش دیمکدر (وبزندان با حرف صله (کردند ایلدیلر
یعنی حبس ایلدیلر (تاریخ تفعیل بابنـدن مصدردر وقت تعین ایلمکه دیرلر توریخده دیرلر
همزه‌نك برینـه واو ایله ارخت وورخت برمعنـایه دربرنسه‌نك وقتنی تعریف وتعیین ایلمکه
دیرلر اما بونده وقت مراددر (ترك صحبت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (کفتیم فعل ماضی

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

متكلم مع الغير (يعني يارانله اتفاق ايلدك وسويلشدك ديمكدر (طريق عزلت لاميه ويابيانيه در كه حرف تعليل (السلامة (زيراسلامة وحضور (في الوحده تنهالقده و يالكزلقده در ديمكدر (محصول تركيب) اونقدر كه در وبشلرك نظرندن غائب اولدي يعني همان كه حضورلرندن ونظرلرندن ناپيدا اولدي بربرجه چيقدي وبرجواهر حقه سني اوغرلدي معلوم اوله كه درج كرچه جواهر حقه سنه ديرلر وخاتونلرك زينت ثوابنه كه ظرف اولان نسنه يه ده ديرلركه رومده اكافيرجق ديو اطلاق ايدرلر لكن بونده اهمال اوزره مذكوردر يعني ايچنده نه وار ايدوكي معلوم دكل بوده غريب قصه دركيم حصاره نيجه كيردي وحقه طورديغي بري نيجه بيلدي بو كتابك بومقامي تردددن خالي دكل روز روشن اولنجه يعني صباح اغرنجه اول قره كوكلي خيلي بر كتمشيدي يعني خيلي مسافه قطع ايلمشيدي وبي كناه يولداشلر كندي حاللرنده غافل ياتمشلر ايدي ايرته سي جميعني قلعه يه ايلتديلر وزندانه حبس ايلديلر اول زماندن بري ركيمسه ايله هم صحبت اولوب اختلاط سمتين كسدك وهيچ كيمسه ايله الفت ومرافقت ايلمليم ديو قول وقرار ايلدك وخلقدن انقطاع وعزلت طريقني طوتدق زيرا سلامت وحدتده در يعني خلقله مناسبتي والفتي قطع ايلمك حضور وصفايه سببدر حاصلي خلقله اشنالق باش اغريسيدر * قطعه * چواز قومي يكي بي دانشي كرد * نه كه را منزلت ماند نه مه را * قومي يا حرف وحدت (بي حرف سلب (دانش اسم مصدر در علم معناسنه بيلش ديمكدر (ويا حرف مصدر (بي دانشي نادانلق ديمكدر (كه كاف عربك كسري وهاء اصليه ايله كيچي ديمكدر (ومه ميمك كسري وهاء اصليه ايله اولو معناسنه در (ورا ادات مفعول (منزلت بونده قدر ومرتبه ديمكدر (كه ومه ماندك مفعول اوللري (ومنزلت ثانيسي (محصول بيت) چونكه برقومدن بريسي نادانلق وجاهللك ايليه (حاصلي ناشايسته ايش اشليه اول قومك نه كبيرينه حرمت ورعايت قالور ونه صغيرينه (يعني برينك كناهي جميعنه سرايت ايدر نتكه تعيين ادرار حكايه سنده سابق اولدي * نمي بيني كه كاوي در علف زار * بيالايد همه كاوان دهرا * نمي بيني فعل نفي استقبال مفرد مخاطب استفهامي متضمن كورمزمي سين ديمكدر (كه حرف بيان (كاو كاف عجمله صغر ديمكدر عربجه بقر ديرلر (ويا حرف وحدت (علف طوار اوتلايجق نسنه (زار ادات در مدخولنك وفرتني افاده ايدر كلزار ولاله زار كبي كل للك ولاله للك ديمكدر بونده علف زارا كنلكه وچايرلكه عامدر (بيالايد فعل مضارع مفرد غائب بوالشدرر ديمكدر معناي مطابقيسي بودر معناي لازميسي انجتدرر ديمكدر (همه ادات تأكيد (كاوان الف ونون ادات جمعدر (دهد اضافت لاميه در اصلي ديه ايدي لكن با مز استعمالي زياده دراصلنده كوي وكند معناسنه در (ورا ادات تخصيص (محصول بيت) استفهام طريقيله بيورر كورمزمسنكه بركاو اكنلكده وياچايرلقده كويك جميع كاوينى كه آلوده ايدر ياحقيقتده آلوده ايدر تازه اوتي چوق يمك سببيله يامجازا آلوده ايدر يعني اول بركاو زيان ايلمكله جبعي يا كويك يرلرو ياقر برقلري كسيلور تتكه نيجه كره مشاهده اولمشدر حاصلي زيانكارلغي بريسي ايلر واول سببله غيريلره جفا وبلا ايريشور قصه دن حصه بودركه ارامزدن بريسي قباحت ايلمكله جميعمز زندانه كيروب نيجه عذاب وعقاب چكدك (كه كهتر معناسنه در بلكه اندن مخففدر ديين تني كهترلك ايلمش (ماند ماندن مشتقدر ديناير احوال اشتقاقده قتي كروده قالمشلر (مه مهتر معناسنه در بلكه اندن مقصور در ديين سابقده ايكي وجهله كهترلك ايلمش فتأمل (علف زاري نارلايه تخصيص ايليلر تخصيص بلامخصص ايلملر اسم مكاني سائر اسم مكانلره قياس ايدوب معلف ديين ياندن سويلش زيرا بونك اسم مكاني معلف كلور ميمك كسري وعينك سكوني ولامك فتحيله آري ده

كلور

اكرچه بعض كيمسه قيرجغي بويدان معناسنده استعمال ايدرلر يعني قوقو جنسي طوراجق بر كركسه قوطي اولسون كركسه حقه اولسون مصح

يعني كوچك للطابع

رد ابن سيد علي

رد ابن سيدعلي وسروري

ردابن سيدعلي وسروري وكافي

رد سروري وكافي

ردسروري

كلور اصلي آروي در قندر (آخورده اتلراوكنده تكنه شكلنده برنسنه يابارلر اوتلغي وصماني واربه يي اتك ايچندن يير (علف زار معناسنه دكلدر ظن ايلديكي كبي بونك ايچون سيدعلي زاده علف زاري مرعا ايله تعبير ايلمش (بيالايد معناي مطابقيسي تركيجه بولشدرر ديوب معناي لازميسي اذا وجفا ايدر ديينه تعرض ايدن كندي متعرضدر زيرا مقام لزوم ومطابقتدن اعمدر * كفتم منت خدا را عز وجل كه از فوائد درويشان محروم نماندم اكرچه از صحبت ايشان وحيد شدم و بدين حكايت مستفيد كشتم وامثال مرا در همه عمر اين نصيحت بكار آيد * كه حرف رابط صفت (ويا حرف بيان (فوائد فائده نك جمعيدر (درويشانه اضافت لاميه در (صحبت ايشان لاميه در (وحيد يالكز ديمكدر تنها معناسنه بعض نسخه ده وحيد يرينه فريد دوشمر (مستفيد اسم فاعلدر استفعال بابندن فائده لنجي ديمكدر (امثال مثلك جمعيدر بكدش ديمكدر (مرايه اضافت لاميه در (ورا ادات تخصيص بنم كبي سيا حلرك (همه ادات تأكيد عمري تأكيدايدر (يا حرف صله (امثال مرا آيدك مفعول صريحي (وبكار غيرصريحي (ودر همه عمر ظرف زماني (محصول تركيب) اول درويشدن بو سوزي ايشيدنجه ديدم شكر اللهه كه درويشلرك ملاقاتي بركتندن محروم قالمادم بلكه فوائد عظيمه لرندن فائده مند اولدم اكرچه شرف مصاحبتلرندن و سعادت مرافقتلرندن تنها دوشدم يعني كرچه سزكله مصاحب ومرافق اولمدم اما سزدن منتفع اولدم حاصلي بواشتد يكم حكايت ايله بكا چوق فائده حاصل اولدي و بو نصيحت بنم كبيلرك تمام عمرنده ايشينه كلور يعني بو نصيحتي ايشيدن كمال مرتبه منتصح اولور و بدين حكايت اوانده واو برنده اما از ان جميع نسخه لره مخالف يازمشلر * مثنوي * يك ناتراشيده در مجلسي * برنجد دل هوشمندان بسي * يك يا حرف مصاحبت سببيتي متضمن (نا حرف نفي (تراشيده لغتده يونلمش (وناتراشيده يونلمادق ديمكدر (حاصلي ناساز وناهمواردن كنايتدر (مجلسي يا حرف وحدت در (برنجد با حرف تأكيد (رنجد فعل مضارع مفرد غائب بونده فعل لازم در اما متعديده كلور (دل فاعلي (هوشمندانه اضافت لاميه در عاقلان ديمكدر (بسي ياء اصليه ايله چوق ديمكدر (محصول بيت) برمجلسده برناساز وناهموار كيمسه سببيله عقلا وفضلانك كوكللري چوق رنجيده اولوب خاطرلري زياده پريشان اولور بسي لفظني هوشمندانه قيد ظن ايلين بي هوش ايمش * اكر بركه پر كنند از كلاب * سكي دروي افتد كند منجلاب * بركه بانك ضمي وراتك سكونيله كوله ديرلر وعربجه حوض وغديرديرلر (سكي يا حرف وحدت وي ضميري بركه يه راجعدر كلاب ايله براولمق اعتباريله (افتد معناي شرطي متضمن فعل مضارع مفرد غائب فاعلي تحتنده سكه راجع ضميردر (كند فعل مضارع مفرد غائب (كنيدندن مشتق فاعلي تحتنده سكه راجع ضميردر (كرديدندن ديين خطا ايلمش (منجلاب ميمك وجيمك ضمه لريله وسكون نونله مردار وناپاك صويه ديرلر (محصول بيت) اكر برحوضي كلابدن پر ايلسلر برايت ايچنه دوشرسه مردار ايدر قصه دن حصه بودركه برياراممز نيجه اينك آديني يازامز ايدر (بركه يه متصل اولان همزه وحدت ايچوندر ديين اسكي خطاسي از وره مصر اولمش * حكايت * زاهدي مهمان پادشاهي بود چون برسفره بنشستند كمتر ازان خورد كه ارادت او بود وچون بنماز برخاستند بيشتر ازان كرد كه عادت او بود تاظن صلاحيت درحق او زيادت كنند * زاهدي يا حرف وحدت (مهمان ميمك كسري وهانك سكونيله قونق معناسنه در (پادشاهه اضافت لاميه در (ويا حرف وحدت (بود ادات زمانيه ويا فعل ماضي (چون حرف تعليل (بر حرف استعلا سفره اوستنده يمك يدكلري نسنه (بنشستند با حرف تأكيد (نشستند فعل ماضي

رد سروري

ردابن سيدعلي وسروري وكافي

رد سروري وشمعي

درشمعي

رد شمعي

جمع غائب اوتوردیلر دیمکـدر (کمتر کم اکسك (وتر ادات تفضیل اکسکرك دیمکـدر (خورد
فعل ماضی مفرد غائب ییدی دیمکدر (که حرف بیان (ارادت افعال بابندن مصدر در دیلك
معناسنه (اوضمیرینه اضافت لامیه‌در (بود ادات زمانیه (بنماز باحرف صله (برخاستند قالقدیلر
برخاستندن مشتقدر اورو طورمق معناسنه (بیش باء عربك کسریله زیاده دیمکدر (وتر ادات
تفضیل زیاده‌رك دیمکدر (که حرف بیان (عادت او لامیه (تا حرف تعلیل (ظن صلاحیت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (صلاحیت یاسی مخففدر مشدد یازان خفت ایلمش (حق او لامیه
(زیادت بونك کبی تازعربیده کردیاز یلوراما عجم اوزون یازار (محصول ترکیب) برزاهد بر پادشاهك
قونغی ایدی و یاقونغی اولدی چونکه سفره‌یه اوتوردیلر اشتهاسی اولدیغی دکلو ییدی یعنی
استدیکی دکلو ییدی بلکه استدیکندن اکسکرك ییدی حاصلی قرنن طیوره‌یوب اج
قالدی وچونکه نمازه قالقدیلر نمازی عادتندن زیاده قیلدی یعنی معتاد اولان وظیفه سندن
زیاده‌رك قیلدی بونجه ریابی خلق انك حقنده زهد وصلاح وریاضت و پرهیز اعتقادینی زیاده
ایلیه لردیو ایدردی * بیت * ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین‌ره که تومیروی بترکستانست *
(ترسم فعل مضارع متکلم وحده‌در ترسیدندن قورقرم دیمکدر (نرسی فعل مضارع منفی یعنی
نفی مستقبل (باحرف صله (کعبه خانهٔ خدا (اعراب صحرالرده و بروبیابانده قونر وکوچر برطائفه‌در
حاصلی اسم جنسدر عربك جمعی دکلدر یاسی حرف نسبتدر (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
رهد (که حرف بیان (می روی فعل مضارع مفرد مخاطب کیدرسین دیمکدر (باحرف صله ترکستان
جیحون ایرمغـندن اکاریسنه ترکستان دیرلر (محصول بیت) ای اعرابی قورقرین که کعبهٔ
مقصوده واصل اولمیه سین حاصل کلام مرادك کعبه سنه وصول بولمیه سین زیرا بو یول که
سن کیدرسین سنی ترکستانه ایلدر یعنی مراد که سنی ایصـال ایلمز حاصلی زاهد رزق وریابله
حقه واصل اولمیاز بلکه کتدکجه بعدی ارتار و کندینه جانـبنه ایلدیکی جفا قالور انجق یعنی
حطب دوزخ اولور ایلدیکی ریاسیله * چون بمقـام خویش بازامد سفره خواست تاتناول
کند پسری داشت صاحب فراست کفت ای پدر در دعوت سلطان چیزی نه‌خوردی کفت در
نظر ایشان چیزی نخوردم که بکار اید کفت نماز راهم قضا کن که چیزی نکردی که بکار اید *
تا حرف تعلیل (تناول اکل طعام معناسنه‌در (پسری یا حرف وحدت (صاحب فراست اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (فراست بونده زکاوت وطبیعت معناسنـه‌در (دعوت سلطان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (چیزی یاحرف وحدت (نخوردی فعل مضارع مفرد مخاطب معنـای
استفهامی متضمن ییدکمی دیمکدر (نظر ایشان لامیه (که حرف بیـان (کفت پسر دیدی
(محصول ترکیب) چونکه زاهد مرابی دعوت سلطاندن بنـه کندی مقـامنه کلدی سفره
دلدیکه طعام اکل ایلیه برصاحب فراست وزکاوت فرزندی وآرایدی دیدی ای پدر پادشـاه
دعوت وضیافتنده برنسنه ییدکمی زاهددیکه انلرك نظرنده برنسنه ییدم که کفایت ایلیـه
حاصلی اکابرواعیان نظرنده طویجه نسنه ییدم بلکه اج قالدم پسر دیدی که نمـازیده قضا ایله
زیرابرنسنـه ایلمدك که کفرته یارایه (یعنی ظاهر بودر که اکل طعامده ایلدیکك ریابی ادای
صلوتده‌ده ایلمش سین ایمدی انی ده قضا ایله که انده ایلدیکك ریابله قلدیغك نماز حقه یاراماز
* قطعه * ای هنرها نهاده بر کف دست * عیبها بر کرفته زیر بغل * ای حرف ندا (مناداسی
مقدر (هنر صنعته وصنعتده مهارته دیرلر حاصلی شخصی مقبول ایلین نسنه (عربیده منقبت
دیرلر (وها ادات جمعدر (نهاده هاء رسمی بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور (معناسی قویوب
دیمکدر (کف دست لامیه‌در الك ایاسی دیمکدر (هنرها نهاده نك مفعول صریحی (و بر کف

ردشمعی

کردیاز بلن تایه‌نای مربوطه دیرلر واوزون یاز بلنه مطوله دیرلر سه

غیرصریحی (عیبها برکرفته نك مفعول اولی (زیر بغل لامیه ومفعول ثانیسی (زیرالت
معناسنه در جهات ستهٔ دندر عربیـده تحت دیرلر (بغل قولتق در عربیـده ابط دیرلر
همزه‌نك وبانك کسره‌لریله سکون با ایله ده لغتدر (محصول بیت) ای هنرلریکی الك ایاسنه
قویوب عیبلریکی قولتوغك التنه الوب کزاین کیمسه (کیمسه معنـاده منادادر یعنی ای هنرلریکی
اظهار ایدوب عیبلریکی ستر ایدن کیمسه * تاچه خواهی خریدن ای مغرور * روز در ماندکی
بسیم دغل * تا حرف تعجب در عجبا معناسنه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین
دیمکدر (خریدن خانك ورانك کسره‌لریله مصدردر صاتون المق معناسنه (ای حرف ندامنادی
محذوف تقدیری ای مرد مغروردر (مغرور بونده غافل معناسنـه در (روز در ماندکی لامیه‌در
کاف عجم هارسمیـدن بدلدر (وباحرف مصدر روز عجز دیمکدر (باحرف مقابله (سیم دغل
بیانیه (دغل قلب وفاسد وچکمز اقچه ناسره معناسنه (محصول بیت) مغروره خطاب ایدوب
بیورر عجبانه السك کرك ای مغرور یعنی نه صاتون السك کرك عجز کوننده قلب کومش ایله
حاصلی ریاایله اولان عمل فاسد وکاسد در ومردودو مطروددر پس خداقتنده جیزا عتبارده
دکلدر که مقابلنده ثواب وجزا میسر اوله یعنی ریاایله اولان عمله خدای تعالی الدانماز ایمدی
بویله عمله اعتماد ایدوب جنت امید ایلمه * حکایت * یاددارم که درعهد طفولیت متعبد بودم
وشب خیز ومولع زهد و پرهیز * یاددارم خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان (عهد بونده زمان
معنـاسنه در اضافتی لامیه در (طفولیت صباوت یعنی اوغلنجقلق زمانی دیمکدر (متعبـد
اسم فاعلدر تفعل بابندن عبادتله مقید اولیجی دیمکـدر (شب خیز کیجه قالقیجی یعنی متهجد
(ومولع افعال بابندن اسم مفعولدر حریص معنـاسنه بومعناده بولغت اسم مفعول وزنی اوزره
مستعمـلدر (زهد و پرهیز عطف تفسیری شکلیـدر (محصول ترکیب) هنوز یادمده در
فراموش ایلمـامشم که صباوت زماننده متعبد ومتزهد ایدم یعنی عبـادت وطاعته مشغول ایدم
و کیجه تهجده قالقیجی وزهد و پرهیزه حریص حاصلی ایشم صوفیجه سنه ایدی * شبی در خدمت
پدر نشسته بودم وهمه شب دیده بهم نبسته ومصحف عزیز در کار کرفته وطائفهٔ کردما خفته
پدر را کفتم از اینان یکی سر برنمی دارد که دوکانه بکذارد چنان خفتـه اند که کویی مرده اند
کفت جان پدر تو نیز اکر بخفتی به که در پوستین خلق افتی * شبی در خدمت پدر یاء وحدتله
برکیجه پدرك خد متنده دیمکدر (دیده بونده کوزدر (بهم بربرینه (نبسته بغلمادم معنـای
لازمی کوز یومادم دیمکدر حاصلی ترك نومدن کنایتدر (در کار قوجاقده دیمکدر (کرفته
طوتمشیدم بوسجعلرك جمعنده بودم لفظی مقـدر در (وطائفهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف
توسل (کرد بونده اطراف معناسنه در (مایه اضافتی لامیه در (خفته بونده اویومش دیمکدر
(پدررا را حرف صله (ازینان بونلردن یعنی اطرافمزده یتانلردن (سر برنمی دارد باشن قالدرمز
(دوکانه ایکی رکعت دیمکـدر (بکذارد ادا ایلیه (چنان انجلین (که حرف بیـان (کویی
فعل مضارع مفرد مخاطب (کفت پدر دیدی (جان پدر منادی حرف ندا محذوف در (نیز دخی
دیمکدر (بخفتی با حرف تأکید (وخفتی فعل ماضی مفرد مخاطب فعل شرط واقعـدر (به که
حرف بیـان (پوستین لغتده کورك در اما اصطلاحده مساوی وغیبت معنـاسنه در (افتی
فعـل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط واقعـدر (محصول ترکیب) برکیجه پدر عزیزمك
حضور شریفنده اوتوردم ایدی یعنی احیاء لیل ایلدم دیمکدر (معلوم اوله که حضرت شیخك
مناقبنده یازمشلردر (که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبها نست
کویند پدر حضرت شیخ سعدی یعنی شیخ عبد الله خادم حضرت شیخ بوده است و چون

دوکانه ایکی رکعت نمـازدن کنایتدر نتکه بعض نسخه‌رده دو رکعت واقعدر سه

حضرت شیخ سعدی متولد شده بخدمت شیخ آورده وحضرت نظر فرموده اند وفرموده اند که
عشق را بخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (اما مرشد او شیخ شهاب الدین سهروردیست
قدس الله ارواحهم (وتمام کیجـه صباحه دك کوزم یومدادم واویقویوزین کورمدم ومصحف
شریفی الیمدن قومایوب تلاوت ایدردم حاصلی صباحه دك یاتمدم ایدی و بربلوك طائفه یعنی
اوجاغی اطرافمزده خواب غفلتـده یاتوب اویوردلردی پدرمه دیدم بونلردن بریسی باشـین
قالدرمز که ایکی رکعت نماز ادا ایلیـه شویله اویمشلر کویا که اولمشلردر (یعنی خواب غفلته
شویله مستغرقلردر کویا که موتادر (پدر بو سوزی بنـدن ایشیدیجك دیدی ای جان پدر
سنده اکر اویو یایدك چوق یك ایدیکه خلقك غیبت ومساویسین ایلیه سین یعنی خلقـك
معایب ومثالبن سویلمکدن اویومغك یکیدی زیرا انلرا کرچه خواب غفلته مستغرقلردر
وعبادتده مقصرلردر لیکن اول حیـده کسب معصیتدن خالی وسالملردر اماسن اکرچه
عبـادت وطاعتده سین لیکن غیبت ومساوی سببیله ضایع بره زحمت چکرسین که بونك سببیله
عملك مبرور دکل * قطعه * نبیند مدعی جز خویشتن را * که دارد پردهٔ پندار در پیش * نبیند
فعـل نفی مستقبل مفرد غائب (مدعی افتعال بابندن اسم فاعلدر یلان یره برنسنه دعوی ایدن
بونده مراد خودبین وخود پسنددر (جز غیری (خویشتن خاده روم کسره ایله وواو رسمی ایله
کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف تعلیل (پردهٔ پندار بیانیه (پندار ظن معناسنه در
(محصول بیت) خودبین مدعی دنیاده کندیدن غیری بی کورمز یعنی همان کنـدی طاعت
وعبـادتنی کورر انجق زیرا اوکنده زعم وپندار وعجب واستکبـار پرده سی غیریلری کورمکه
مانعدر وحاللرینـه اطلاعی دافع * کرش چشم خدابینی بجشند * نبیند هیچ کس عاجزتر
ازخویش * کرش کر حرف شرط وضمیر مدعی یه راجعـدر (چشم خدابین بیـانیه (خدابین
وصف ترکیبیدر خدادن غیری بی فانیٔ مطلق کورن کوز دیمکدر (ویاحرف مصدر (بجشند
فعل مستقبل جمع غائب بغشلیه لر دیمکدر (نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر
(هیچ کس مفعول اول صریحی (عاجزتر مفعول ثانیٔ صریحی (ازخویش مفعول غیر صریحی
(محصول بیت) اکر مدعی یه جناب کبریادن عنـایت وهدایت اولوب چشم خدابین عطا
ایلسه لر حقایق اشیـایی کماهی کورمکه وبلکه موفق اولوب خلق عالمده کندیدن عاجزرك
وحقیررك هیچ بر کیمسه کورمزدی وکندی حالین بلوب اصلا انانیت ووجودن لاف اورمزدی
حاصلی زبان بریده قالوردی وهیچ کیمسه یه دخل وتعرض ایلمزدی بو بیتده نسخه لر مختلفدر
لیکن اصح نسخـه یازدیغمزدر * حکایت * بزرکی را درمحفلی همی ستودند ودر اوصاف جمیلش
مبالغه می نمودند سر براورد وکفت من آنم که من دانم * بزرکی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول
(محفل اسم مکاندر مجمع معناسنه زیرا حفل کثرت معناسنه در ضرب بابندن (ویا حرف وحدت
(ها حرف تأکیـد (ومی حکایت حال ماضی افاده ایدر (ستودند فعـل ماضی جمع غائب
اوکرلردی دیمکدر یعنی مدح ایدرلردی (اوصاف جمیل بیانیه (سر براورد باشین قالدردی یعنی
محفلده حاضر ایدی مذکور اوصاف ومدحلری ایشیدیجك باشین قالدردی ودیدی (من آنم
بن اول کیمسه یم (که حرف بیان (من دانم بن بیلورم (محصول ترکیب) براولو کیمسه یی مواجهه
بر مجمعده اوکوب مدح ایدرلردی واوصاف جمیلنده واخلاق حمیدنده مبالغه کوسترلردی مذکور
عزیز مبالغه لری ایشیدنجه باشنی قالدردی ودیدی بن اول کسم که بن بلورم یعنی سز بنم حقمده
هر نقدر که مبالغه ایدرسکز فائده سی یوقدر زیرا اوز حالمی بن سزدن ایی بلورم سز بیوردیغکز
مبالغه در بنم حقمده بنـده انلردن نسنه یوقدر * بیت * کفیت اذی یامن تعد محاسنی *

مدعی لغتده یالکز شارحك ذکرایتدیکی اشبو معنایه منحصر دکلدر فتدبر لطفایع

علانیتی هذا ولم تدر باطنی * کفیت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقص یائیسندن
مبنی للمفعـول بسنده وکافیسین دیمکدر (اذی مصـدر در اذی یأذی دن حسب بابنـدن
مهموز الفاء معتل اللام جفا معناسـنه در بونده تمیز لکلهٔ منصوبدر کفیت فاعلندن (یا حرف
ندا (من اسم موصول منـادی (تعد فعل مضارع مذکر مخـاطب فاعلی تحتنده انت مستتر
(محاسن حسنك جمعیدر خلاف قیاس اوزره مساجد وزنی اوزرینـه مفعول تعددر وجملهٔ
فعلیـه نك اعرابدن محلی یوق موصولك صله سیدر ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیـه
محاسندر (تعدیی یایله یازوب تایله یازانلر خلاف ظاهره حمل ایلمشلردر بین خلاف ظاهره ذاهب
اولمشلر (نکه یامن بدا جمالك دن ظاهردر (علانیـه اشکاره دیمکدر (ویاضمیر متکلم محلا مجرور
مضاف الیدر (وعلانیـه محلا مرفوع مقدم خبر ویامبتدا (هذا مؤخر مبتدا ویاخبر مبتدا
(ولم تدر فعـل جحد مطلق لم ترم کبی دری یدری دن ضرب بابنـك ناقص یائیسندن بیلمدك
دیمکدر مصدری درایت کلور (باطن فاعل وزنی اوزره کزلی دیمکدر لم تدر ینـك مفعولیدر
(ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) ای بنم محاسن وهنرلریمی یوزیمه
قرشو بر بر کرو تعداد ایدن وقرشمده مدح وثنا واوصاف جمیله مه مشغول اولان بو جهتدن
بکا جفا واذا ایلمکده کافیسین زیرا بونك وراسنـده قباحت وار که نفسمده عجب وغرور ویرر که
حقدن دور وطریق استقامتدن مهجور اولمامه باعث اولور علی کل حال بکا بو جهتدن ضرر
کلی مترتبدر و بوسنك سویلدیکك بنم ظاهر حالمدر ومطلع اولدیغك بنم اشکاره وضعمدر
اما باطنمی بیلدك و بیلمزسین زیرا خلقك احوال باطنه خلاق مطلع وعالمدر انجق * قطعه *
شخصم بچشم عالمیـان خوب منظر ست * وز خبث باطنم سر خجلت فتاده پیش * شخصمدن
مراد نفره کابن وجو دیدر (یاحرف صله (چشم عالمیان لامیه (یا حرف نسبت (والف ونون
ادات جمع عالمه منسوب خلقك کوزینه دیمکدر (منظر اسم مکاندر نظرکاه معناسنه (خبث
باطن لامیه (خبث خانك ضمی وبانك سکونیله مصدردر مردارلق معناسنـه (میم متکلم معناده
خجلته مقیددر (سر خجلت بیانیه (ویامیم پیشه مقیددر (پیشم تقدیرنده (ویابو میم قرینه سیله
پیشه بر میم تقدیر اولنه (محصول بیت) بنم وجودم وشخصم خلق عالمك کوزینه خوب
سیران کاهدر یعنی ظاهرم نظرلرینـه خوب کورینور اما باطنم خباثتدن ودرونم قبـاحتندن
شرمنده لك باشنی قالدروب کیمسه یوزینه بقامم بلکه خجالتمدن باشم اوکمه دوشمش (سر خجلت
اضافتی مجازیدر زیرا خجلتك باشی وایاغی اولماز مقصود خجلتدن باشم اوکومه دوشمش دیمکدر
نتکم اوتانان کیمسه خجلتدن باشی اوکونه صارقیدر * طاوس را بنقش ونکاری که هست خلق *
تحسین کنند واو خجل از پای زشت خویش * طـاوس معروف حیـوآندر (ورا حرف صله
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (نقش ونکار عطف تفسیری (ویاحرف وحدت نوعیـه
(که حرف رابط صفت (خلـق مصراع ثانی یه مرهوندر (کنندك طـاوس مفعول اول
صریحی (وتحسین ثانیسی (وبنقش غیر صریحی اوضمیری طاوسه راجعدر (خجل صفت
مشبهه در اوتانغن معناسنـه (پای زشت بیانیـه (وخویشه اضافتی لامیه در (محصول بیت)
طاوسه بردرلو نقش ونکار سببیله کدانده واردر خلق تحسین ایدرلر اما اول کندی زشت ایاغندن
شرمسار رقصه دن حصه بو در کیم ممدوح عزیز بیوردر که بنم علم ومعرفت وکماله آراسته
وپیرآستـه اولدیغم ظـاهرا سکا خوش کلور وبنی زیاده مدح واطرا ایدرسین اما بنم باطنم
ظاهرمه اویمماز پس اول جهتدن زیاده شرمنده یم حاصلی عیوب درونمدن زیاده محجوبم که
ظاهریمه اویماز * حکایت * یکی از صلحـای جبل لبنان که مقامات او در دیار عرب مذکور

ردسروری

اطرا مدحده مبالغه یه دیرلر مح

بودو كرامات اوشهور * صلحاى جبل لبنان (صلحانك جبله اضافتى لاميه‌در (ولبنانه بيانيه
(لبنان طرابلسله شام بيننده برطاغك اسميدر عثمان وزنى اوزره (كه حرف رابط صفت
(مقاماتدن بونده مراتب مراددر كه طريق مشايخده مستعملدر (محصول تركيب) جبل لبنان
صلحاسندن بريسى، كه ديار عربده مقامات ومراتبى مذكور وكراماتى مشهور ايدى * بجامع دمشق درامد
وبركنار بركهٔ كلاسه طهارت مى كرد پايش بلغزيد وبحوض درافتاد وبمشقت بسيار ازانجا
خلاص يافت چون ازنماز بپرداختند يكى از اصحاب گفت مرا مشكلى هست شيخ گفت آن
چيست گفت ياد دارم كه بر روى درياى مغرب مى رفتى وقدمت ترنمى شد وامروز درين يك
قامت آب از هلاكت چيزى نمانده بود درين چه حكمتست * با حرف صله (جامع دمشق
لاميه درمراد جامع بنى اميه‌در كيم اصلنده كليسا ايمش صكره معاويه زماننده نصف شرقيسنى
صحابه نصارادن الوب مسجد ايدرلر الآن محرابلرى طورر واول محرابه محراب صحابه ديرلر
صكره وليدبن عبد الملك نصارايه بعض كنيسه ويروب واول نصفى دخى الوب مجموعنى براولو
جامع ايلدى پس مذكور جامع شريفى ترميم وتطيين ايلدكده كرچ جامعك قربنده ديوار
جامعه متصل برده ييغلورمش يعنى جمع اولورمش آنكيچون اول يره كلاسه ديديلر مبالغه
صيغه سى اوزره ارض كلاسهٔ تقديرنده زيرا كلس كرجه وآلچى يه ديرلر صكره نور الدين
محمود بن زنكى مذكور كلاسه‌ده سنه خمس وخمسين وخمسمائه ده برمدرسه بنياد ايلدى واول
مدرسه نك اسمى الآن كلاسه‌در ارض كلاسه‌ده مبنى اولديغيچون ائمهٔ شافعيه يه مشروطدر
(اما بوزمانده انده بانى بناسندن نام ونشان يوقدر زيرا سنه سبعين وخمسمائه ده آتشه ياندى
اكا متصل جامع شريفك برمناره سيله كه اكا مأذنة العروس ديرلر پس نيجه زمان بويله قالدى
صكره سلطان صلاح الدين شامه پادشاه اولدقده بناسنه امر بيوردى ليكن حجره لرينى شويله
كوچك ايلديلركه برآدمدن غيرى صغماز (ايمدى مذكور بركه مذكور كلاسه نك اورته سنده در
جامع شريفه چقار بركوچك قپسنك قرشوسنده ودركلكى بربوچق آدم بوينجه وارپس
جامع بنى اميه ديدكلرى نصارادن اول الوب جامع ايدن انلر اولديغيچوندر (بركنار بركهٔ كلاسه
بركهٔ كلاسه نك كنارنده ديمكدر كنارى قتنده ديمك دكلدر (طهارت مى كرد طهارت ايدردى
(پايش شين ضمير صالحه راجعدر (بلغزيد باء تأكيد ايله طيرندى ديمكدر فعل ماضى مفرد غائبدر
لغزيدندن (باحرف صله (حوضدن مراد مذكور بركه در (با حرف مصاحبت (مشقت بسيار
مصدرك فاعلنه اضافتيدر (چون حرف تعليل (ازنماز نمازدن ديمكدر (بپرداختند باء
تأكيدايله فارغ وخالى اولديلر (يكى از اصحاب مريدلردن برى (گفت ديدى يعنى صوردى
(مرا بنم ديمكدر (مشكلى يا حرف وحدت (شيخ گفت ديدى (آن اشارتدر مشكله (گفت
مريد ديدى (ياد دارم خاطرمده دركه (يك قامت آب برآدم بويى صو ديمكدر بعض نسخه ده
قامت يرينه قله واقعدر قافك ضمى ولامك تشديديله بربيوك دستى يه ديرلر كه ايكيوز اللى بطمان صو
اله بونده صويك قلتندن كنايتدر (هلاكت تا ضمير خطابدر (ازهلاكت چيزى نمانده بودك
معناسى غير ازهلاكت تقدير ايدن معنايى هلاك ايتمش وكلى هلاكك بولندى واندن برجزء
وبرپاره اصلا قالمدى دين عجب معنى تصور ايلمش (محصول تركيب) مذكور صالح جامع دمشقه
يعنى جامع بنى اميه يه داخل اولدى وكلاسه حوضنك كنارنده ابدست الوردى اللهك حكمتيله
اياغى طيرندى وحوضه دوشدى وچوق مشقت ومحنتله بوغلمقدن كوجله خلاص بولدى
چونكه نمازدن فارغ اولديلر عزيزك مريدلرندن بريسى عزيزه خطاب ايدوب بيوردى بنم
برمشكلم وار شيخ بيور ديكده اول مشكل ندر مريد ديديكه يادمده دركه سن درياى مغرب

يوزنده

معطا

كلس كاف عربك كسرى وسكون لامله كرجه والجى يه ديرلر سعد

ردشمعى

تركيده طيرندى سورجدى ديمكدر للطابع

رد ابن سيد على وسرورى

يوزنده كيدردك واياغك ياش اولمازدى يعنى اصلا نمزدى وبوكون بوبرآدم بويى صوده هلاككدن
نسنه قالمامشيدى حاصلى غرق اوله يازدك * سر بجيب تفكر فرو برد وپس از تأمل بسيار
سر برآورد وگفت نشنيدهٔ * نشنيدهٔ همزه سنى خطاب ايچون طوتان بونى كيمسه‌دن نه كورمش
ونه ايشتمش * كه سيد عالم محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم گفت (لى مع الله وقت لا يسعنى
فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل) ونه گفت على الدوام * باحرف صله (جيب جيمك فتحيله يقه يه
ديرلر تفكره اضافتى بيانيه در (فروبرد بحسب لغت اشاغه ايلتدى ديمكدر اما استعمالده
ايندردى ديمكدر مراد فكره طالدى ديمكدر (تأمل بسيار بيانيه (سر برآورد اولكى سر (فرو
بردك مفعول صريحيدر (وبجيب غير صريحيدر (وايكنجى سر (برآوردك مفعولى (لام
حرف جر (ويا ضمير متكلم محلا مجرور لامله متعلقدر مقدر حاصل كلمه سنه (كه مقدم خبريدر
مؤخر مبتدانك كه وقت در (مع ميمك وعينك فتحه لريله زمان مصاحبت ومقارنتك ومكانلرينك
اسميدر محلنه كوره اضافت وظرفيته ملازم مذكور حا صله متعلق جلاله اضافتله مجرور در
تقدير كلام خدا ايله بنم بروقتم وارردر ديمكدر (لا يسعنى فعل نفى استقبال مفرد مذكر غائب حسب
بابندن اصلى يوسع در واو بين ياء وكسرة واقع اولديغيچون حذف اولدى صكره حرف
حلق ايچون سين مفتوح قلندى وزنى اصله نسبت يعل در كسر عينله (اما فرعه نسبت
يعل در فتح عينله (ونون حرف وقايه وياضمير متكلم محلا منصوب مفعوليدر وجمله فعليه محلا
مرفوع صفتى در وقتك (يعنى بكا لايق ومناسب دكل ويا بكا مجامع ومقارن دكل (ملك فرشته لفظا
مرفوع فاعل لا يسع در (مقرب تفعيل بابندن اسم مفعولدر لفظا مرفوع صفت ملك در (واو
حرف عطف (ولا حرف نفى (ونبى ملكه معطوف تقديرى لا يسعنى نبى در (مرسل لفظا مرفوع
صفت نبى در (مرسل شول پيغمبره ديرلر كه خلقى برتازه دينه دعوت ايلكه جانب خدادن بركتابى اوله
(حضرت محمد (وعيسى (وموسى (وداود كبى صلوات الله على نبينا وعليهم (واو حرف عطف (نه
گفت حديث شريف اولنده گفته معطوفدر (على الدوام مقول نه گفت در (محصول تركيب)
عزيزك مريدى ايكى حالك بيننده اولان مخالفت ومغايرتك حكمتندن سؤال ايدنجه عزيز باشنى
فكر يقه سنه ايلتدى يعنى فكره طالدى ديمكدر فكره يقه اثباتى مجاز ايله در وچوق تأملدن صكره
باشنى قالديروب ديدى ايشتمامش مىسين كه حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم ديدى
يعنى بيورمشكه بنم خدا ايله بروقتم واردركه اول وقتده بكا ملك مقرب لايق ومناسب ويا مجامع
ومقارن دكل پيغمبر مرسلده يعنى خدايه انلردن يقينرق اولورم حضرت پيغمبر عليه السلام خدا ايله
بروقتم وار ديدى هروقت وهرساعت ديمدى حاصلى دائما حالم خدا ايله بويله در ديمدى زيرا اول
مقامده مقام محمود ديرلر نوع انسانه ميسر دكل ديوسويلرلر لا يسعنى فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل نك
معناسنى اويله وقت كه بكا وسعت ويرمز اولوقتده مقرب ملك ومرسل نبى دين معنايه ايى وسعت
ويرمش * وقتى چنين كه فرمود بجبرائيل وميكائيل نپرداختى وديگر وقت با حفصه وزينب
درساختى * وقتى يا حرف وحدت (چنين بونجلين ديمكدر (كه حرف بيان (بجبرائيل وميكائيل
(باحرف صله وبا حرف مصاحبت (نپرداختى فعل نفى حكايت ماضى مقيد ومشغول اولمازدى ديمكدر
(يعنى بونلره ملتفت اولمازدى ومناسبت ايلمزدى (نپرداختينك معناسنى مقارنت ايلمزدى
دين عندى سويلمش (باحرف مصاحبت (حفصه حضرتك خاتونى (وامام عمر حضرتنك
قزى هجرتدن ايكى سنه اول آنى تزوج ايلدى وامام عثمان خلافتنده مدينه ده وفات ايلدى
(زينب آدلى ايكى خاتونى اولمشدر اما بونده خزيمه قزى مراددركه حضرتك حال حياتنده وفات
ايلمشدر (درساختى قانع وراضى اولوردى فعل ماضى حكايت حال (يعنى بويله علو مرتبه

ردشمعى

ردشمعى

ردشمعى

صاحبی ایکن انلرك مصاحبتیله قانع و راضی ایمش (محصول ترکیب) بروقت بو تجلین ایدیکه
حضرت پیوردی (یعنی جبرائل ومیکائل ایله مقید ومشغـول اولمازدی ؛ یعنی مرتبه‌سی انلردن
اعلی ایدی انلرك مرتبه سـنه تنزل ایلمزدی و بر وقت دخی حفصه و زینب ایله قانع و راضی
اولوب مصاحبت ایدر دی (یعنی انبیا و اولیانك ایکی حالی وار بری ر وحانیت و بری بشر یت
ر وحانیت حاللری خدا یله اولان حاللـر بد ر و بشر یت حاللری بشر له اولان حاللر بدر
* کـه مشاهدت الابرار بین التجلی والاستار می نماید و می ر باید * که حرف تعلیل (مشاهده
مفاعله بابندن مصدردر بونده مشاهدت سیر وتماشاسندن عبارتدر(ابرار برك و بارك جمیدر صفت
مشبهه لر درایلر دیمکدر مراد مقربین خدادر (تجلی تفعل بابندن مصد ردر یایی رعایت ایچون
لام مکسور اولمش معناسی ظهور در (استار افتعال بابندن مصدر در کزلنمك دیمکدر (می نماید
فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسـنه کور ینوردیمکدر فاعلی خدادر (واو حرف عطف
(می ر باید فعـل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسـنه قپار دیمکدر استاردن کنایتدر (یعنی
کورنمانك نتکه می نماید تجلیدن کنایتدر یعنی کورنمك (محصول ترکیب) حضرت حبیب اللهك
کاه حقله وکاه خلقله مناسبتی انکیچوندرکه اولولرك وایلمرك سیروتماشاسی (یعنی انبیا واولیانك حق
مشاهده‌لری تجلی واستار بینده در (یعنی بونلره کاهی جمالن عرض ایدوب سیرایتدررو کاهی اخفا
ایدوب کزلر حاصلی کاه کورینورو کاه کورنمز حدیث شریفنده مضمونی بو درفقدبرا(می نمایند و می ربایند
فعللرندن صکره قلوب اولیایی ذکر ایدن معـلومدر که مقصود ده واصل اولمامش ومذکور
فعللر مفرد اولمق کرك جمع صیغه سیله ایراد ایلینلر معنالریله جمع اوله ممثلر معنالرینی بردم
کوسترلر وبردم قپارلر دیین وو برلر یته آلورلر دیین ملاحظه سز و برمثلر والمثلر * بیت *
دیدار می نمایی و پرهیز میکنی * بازار خویش وآتش ماتیز میکنی * دیدار دن بونده یوزمراد در
(می نمایی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر (دیدار مقـدم مفعولی (و پرهیز میکنبنك بومصراع
می نماینك ومی ر باینك معنالرینی متضمندر (بازار خویش لامیه ومیکنبنك مفعول اولی (وآتش ما
معطوفدر اکا (وتیز مفعول ثانیسی (محصول بیت) بزه دیدارکی کوسترسین یعنی عرض جمـال
ایلرسین و پرهیز ایلرسین یعنی جمـالکی کزلرسین حاصلی کاه تجلی ایدوب بزی دیدار یکه
مشتاق ایدرسین وکاه مستر اولوب بزی واله وحیران ایدرسین بوندن مرادك کندو بازارو رونقکی
کسکین و رایج ایدوب بزم آتش عشقمزی زیاده ایلمکدر حاصلی کاه متجلی وکاه مستتر اولمغله
کندی آتش محبت وعشقکی قیزغن وبزم عشق وشوقمزی کسکین وزیاده ایلرسین خواجه
حافظ بیورر (بیت) شیدا ازان شدم که نکارم چوماه نو) (ابرونمود وجلوه کری کرد ورو بست)
* اشاهد من اهوی بغیـر وسیلة * فیلحقنی شأن اضل طریقا * اشاهد فعـل مضارع متکلم
وحده در مفاعله بابندن کورورم دیمکـدر (من اسم موصول محلا منصوب مفعول اشاهد در
(اهوی فعل مضارع متکلم وحده در علم بابندن تقـدیری اهواه در اسم موصوله راجع ضمیر
منصوب ضرورت وزن ایچون حذف اولنـدر ضرورتسزده حذفی جائزدر سورم دیمکدر (بغیر
با حرف جر اشاهد یه متعلق (وسیله برنسنه یه اولاشمغه سببه دیرلر (فیلحقنی فا سببیتی وترتیبی
متضمن حرف تعقیبدر (یلحق فعـل مضارع مفرد غائبدر علم بابندن (نون حرف وقایه (و یا
ضمیرمتکلم محلا منصوب مفعول یلحق در پس بکا اوشور (شان لفظـا مرفوع فاعل یلحق در
همزه‌یی الفه قلب ایلمکده جائز حال معناسنده در (اضل فعل مضارع متکلم وحده در ضرب
بابنك مضاعفندن یتورورم یعنی کم ایدرم دیمکـدر جملهٔ فعلیه صفت شاندر وموصوفه راجع
ضمیر محذوفدر تقـدیری اضل به در (طریقا لفظا منصوب مفعول اضل در (محصول بیت)

بر بانك فتحیله صفت مشبهه در
ایو دیمکدر
منه

ردسروری
ردسروری وشمعی و کافی
ردشمعی و کافی

سودیکمی یعنی جانانمی وسیله سز وواسطـه سز کورورم وسیر وتماشا ایدرم حاصلی آشکاره
تماشا انورم پس بکا برحال وشان اولاشور یعنی برحال اولورکه بن اول مشاهده سببیله یولومی
کم ایدرم کمال حیرت و دهشتدن حاصلی عرض جمال ایدوب بکا تجلی ایدنجه مدهوش اولوب
کندیمی یتورورم * یؤجج نارا ثم یطفی برشة * لذاك ترانی محرقا وغریقا * یؤجج فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی بیت اولك مصراع اولنده منه راجع ضمیر در تفعیـل بابندن (تأجیج اتش
یالکلندرمق ایقادده دیرلر (نارا لفظا منصوب مفعولی (ثم حرف عطف ترتیب وتراخی افاده ایدر
(یطفی فعل مضارع مفرد مذکرغائب افعال بابندن اصلنده مهموز اللامدر ضرورت وزن ایچون
همزه یایه قلب اولندی سو یندرر دیمکدر فاعلی تحتنـده یؤجج فاعلی کبی منه راجع ضمیر در (با
حرف جر اطفایه متعلق (رشه رانك فتحی وشینك تشدیدیله چیسی‌یه دیرلر مثلا یغمور چیسیسی کبی
(لذاك لام حرف جردر تعلیل ایچون (ذاك اسم اشارتدر تأجیج ناره واطفایه ترانی (ترا وفعل
مضارع مفرد مخاطب اصلی ترآ ایدی همزه سماعا حذف اولنـدر (نون حرف وقایه (ویا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعولی سن بنی کوررسین دیمکـدر رؤیت عین مراد ایسه برمفعول ایله
اکتفـا اولنور ورؤیت قلب مراد اولورسه ایکی مفعول آلور سائر افعـال قلوب کبی بو نده
ایکیسنه ده مساغ وار (محرقا افعال بابندن اسم مفعولدر (تری تبصر معناسنه اولورسه محرقا
حالیتله منصوب اولور ترانی یاسندن اما فعـل قلبی اولورسه محرقا مفعول ثانی اولور یانمش
کوررسین ویاپانمش اولدیغم حالده کوررسین (وغریقـا اعرابده محرقا کبیـدر فعیل مفعول
معنـاسنه در مغرق دیمکدر غرق اولمش معنـاسنه (محصول بیت) جانان اتش عشق ومحبتی
تجلی سببیله ایقاد ایدوب یالکلندرر یعنی جمالنی کوسترمکله عشق آتشنی پیدا ایدر صکره استتار
واختفا رشاشیله سو یندرر حاصلی تأجیج نار تجلیدن کنایتدر ورشاشله اطفا تستر واختفادن
یعنی کندینی جانان ازل عاشق ومحبنه کوسترر صکره کزلر (می نماید ومی رباید دیمکدر سابقا
بیوردیغی کبی فندر (مصراع اولك معناسنی فراقده بنی عشق آتشنه یقار صکره وصالی صوینك
سر پندیسیله اول اتشی سو یندرر دیین معنای بیتی سو یندرمش (ومصراع اولك معناسنی
عشق نارینی ایقـاد ایدر فراقدن برنوعله اندن صکره ماء وصالدن برشه ایله انی سو ینـدرر
دیین مذکور کبی معنـای مصراعی سو ینـدرمش ونار عشق جانان تأجیج ایدر اندن صکره
وصالك ازاجق صو یـله سو ینـدرر دیین مذکورلر کبی تأجیج واطفـاده زیاده ایهام بیورمش
* حکایت منظومه * یکی پرسید ازان کم کرده فرزند * که ای روشن کهر پیرخرد منـد *
یکی یا حرف وحدت (پرسید فعل ماضی مفرد غائب صوردی دیمکدر (کم کرده کم ایلمش یعنی
ییترمش (فرزند اوغل (که حرف بیان (روشن اغنده آیدین دیمکدر اما بونك کبی یرلرده واضح
وصحیح و پاك معنـاسنددر (کهر کافك ضمی وهانك فتحیله کوهر معنـاسنددر بونده مراد اصل
ونسب ونهاد ونژاد در (روشن کهر وصف ترکیبـدر پاکیزه اصل وصحیح النسب وعالی نژاد
تقـدیری مرد روشن کهردر (پیرخرد مند بیانیه وروشن کهردن بدل روشن کهرك معنـاسی
لفظی کبی روشندر دیوب صـافی و پاك کهرله تفسیر ایده‌نه اعتراض ایلین کنـدی معترض
واقع اولمش (محصول بیت) بریسی اوغلنی ییترندن سؤال ایلدی یعنی حضـرت یعقوب
پیغمبردن علیـه السلام که یوسفی ییترمش ایدی بو یله دیوکه ای نبی پاك و پاکیزه اصل ونسب
ای پیرخرد مند * زمصرش بوی پیراهن شنیدی * چرا درچاه کنعانش ندیدی * زمصرش
شین ضمیر معناده پیراهنه مقیددر (وزاء مفرده ازدن مخففدر پس بو یله دینه اعتراض ایدن
کندی متعرضدر (بوی پیراهن لامیه (شنیدی فعل ماضی مفرد مخاطب ایشتدك یعنی طو یدك

رد شمعی

ردابن سیدعلی
رد سروری

ردسروری

ردسروری

حاصلی شـنیدن بونك كبی برلرده طویمق معناسنه در
مه

دیمكدر (شنیدن یعنی ایشتمك حاسهٔ سمعه مخصوص ایكن مجازا حاسهٔ شمده استعمالی چوقدر
نتكه خواجه حافظ بیورر (بیت) بوی بنفشـه بشنو وزلف نكار كیر) بنكر برنك لاله وعزم
شراب كن) حاصلی قوقوبی طویمقده استعمـالی چوقدر تركیده بو رنم قوقی طویماز دیرلر
(در حرف ظرف (چاه كنعان لامیه (چاه قویی وكنعان حضـرت یعقوبك مملكتی وسرایندن
قویینك ایراقلغی ایكی فرسخ برمقداری انجق وار والآن مذكـور چاه مستعملدر یانـنـده
برمسجـد وار یولك اوستنده بركوچك كویك یانده حاصلی شامدن قدس مباركه واران یولك
اوستنده در (ایكی شین ایله یوسفه راجعدر كه فرزنداندن عبـارتدر (محصول بیت) حضـرت
یعقوبه سائل دیر كه مصر دن حضـرت یوسفك كوكلكی قوقوسین طویدك نتكه مشهور
حكایه در یانیچون چاه كنعـانده ایكن انی كورمدك یعنی كنعـاندن مصر اون بش كونلك یول
ایراغ ایكن قوت شامه ایله پیراهنی بوینی احساس ایلدك یاقوت باصره ایله بوقدرقرب مسافه ده
انی نیچون كوره مدك * بكفت احوال ما برق جهانست * دمی پیدا ودیكردم نهانست * احوال ما
لامیه ومبتدادر (برق جهان تركیب توصیفی وخبر مبتدادر (برق شمشكدر (وجهان جیم عربك
فتحیـله صفت مشبهه در جهیدن دن جیم عجمله اوقیان عندی اوقورمش جیمك كسر یله جهان
اوقیانلر دنیا معناسنه ملاحظه سنز اوقورلار یمش ادات تشبیه مقدردر (هم چو برق جهانست
تقـدیرنده صیچراغن شمشك كبی دیمكدر جستن وجهیدنی قالقمغله شرح ایدنلر غلط ایلمشـلر
(دمی یا حرف وحدت بردم و برساعت دیمكدر (دمی مبتدا وپیدا خبری تقـدیری پیدا ستدر
نهانست قرینه سیله (دیكردم ینه مبتدا (ونهانست خبری مصراع ثانی جائزدر كه برق جهانی
بیان ایلیـه وجائزدر كه مذكور احوالی (محصول بیت) حضرت یعقوب سائله جواب ویروب
دیدی انبیـا واولیانك معجزات وكرامات وخرق عادتلری برق جهان كیـدر یعنی استمرار ودوام
اوزره دكل حاصلی انبیـادن ظهور معجزات واولیادن ظهور كشف وكرامات دائمی دكلدر بلكه
مفیض ازلدن در افاضه ایدرسـه مستفیض اولورلر والا فلا * كهی برطـارم اعلا نشینم *
كهی برپشت پای خود نبینم * كهی الف تخفیفا حذف اولنـدی (یا حرف وحدت بروقت
دیمكدر (بر حرف استعلا (طارم راده حركات ثلث ایله تركیده درم دیدكلری تركمان وكوچر
اولیلر كچیله اورتدكلری اودر كه فلكی اكا تشبیه ایدوب طارم دیرلر بونده ده مراد طارمدن
فلكدر (اعلایه اضافتی بیانیـه در (بر حرف استعلا اولی بودر كه حرف صله اوله (پشت
ارقه (پایه و پایك خوده اضافتلری لامیه لردر (نبینم فعل نفی مستقبل بیندن (محصول بیت)
حضرت یعقوبك جانبنـدن بیورر كاه اولور كه فلك اعلاده وفوق سمـاده اوتوررم یعنی زمان
تجلیده كندیمی اعلای علیینده بولورم وكاه اولور كه ایاغمك ارقه سنی كورمم یعنی اسفل سافلینه
دوشرم حاصلی مصراع اول مقام سكردن خبر ویرر ومصراع ثانی مرتبـهٔ صحودن كه بشریت
عالمی در (بعض شراح مصراع ثانینك معناسنده كاه اولور كه ایاغمك ارقه سی اوزرنده اولان
نسنه یی كورمم دیمش فی الواقع نسنه كـورمشه بكزمز (طارمی قرا او دیمكله تفسیر ایلنلر
طارمی بیلمزیمش (زیرا قره او عرب صحرا نشینك واكرادك و بعض كوچر اولی تركمانك اویدر كه
طولانی اولور چركه اسلوبنده قره چلردن چتارلر (پس فلكله بونك هیچ وجهله منـاسبتی
ومشابهتی یوقدر زیرا بواوزوندر اكا بركلاری كبی (بعض شراح اعجامك بعض مقلدلرندن مصراع
ثانینك مكتوب نسخه سنه مخالف كلمات نقـل ایلدیكنه اعتبار اولنماسون كه نا معولدر * اكر
درویش برحالی بماندی * سردست ازدو عالم برفشاندی * حالی یا حرف وحدت ظاهر برحالدن
مراد عالم كشف وتجلیدر (یعنی عالم سكر در (بماندی فعل حكایت حال ماضی سر بونك كبی

ردشمعی
ردشمعی وكافی
ردشمعی وكافی

ردابن سیدی علی
رد سروری وشمعی وكافی
بغداد اطرافنده قونوب كوچن تركمانك اولری قره اودر عرب صحرا نشینك كبی
مه

ردكافی

برلرده اوج معناسنه در (دسته اضافتی لامیه در بونده سر دستدن مراد برمقـلردر لیكن
ذكر جزء وارادهٔ كل طریقیله نفس دست مراد در (بر حرف تأكید (فشاندی حكایت حال ماضی
مفرد غائب لغتـده سلكردی دیمكدر اما بونده ال چكوب فارغ البال اولمقـدن كنایـه در
(محصول بیت) اكر درویش سالك برحال اوزره قالیدی (یعنی احوال كشف وتجلی ممتد ومستمر
ودائم و باقی قالیدی (یعنی كاه كلوب كاه كتمسه ایكی عالمدن النی چكوب حضور ایدوب فارغ البال
اولوردی حاصلی احوال سكرده وام اوزره قرار ایدیدی ماسوادن منقطع اولوب دائما قدسیی
ایله معامله ده اولوردی * حكایت * درجامع بعلبك كلمهٔ چند برطریق وعظمی كفتم باجماعتی
افسرده دل مرده راه ازعالم صورت بمعنی نبرده دیدم كه نفسم درنمی كیرد وآتش كرم من درهیزم تر
ایشان اثرنمی كند دریغ آمدم تربیت ستوران وآینه داری در محلهٔ كوران ولیكن در معنی باز بود
وسلسلهٔ سخن دراز * جامع بعلبك بیوردیغی قصبه نك اورته سنده بربیوك جامعدر كه جمیع قصبه یی
آلور یعنی هپسنی اكاصغار (خالدبن ولید بناسیدر دیرلر (و بعلبك شامك بری یانده بربوچق كونلك
یولده برشیرین قصبه در كه اول ولایتده اندن اوجوزلق بریوق هرنسنه سی و فرت اوزره در
خصوصا صوبی (كلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه یه حرف وحدت دیین حرف
وحدتی بیلمزیمش (چندنیچه (با حرف صله (جماعتی یا حرف وحدت (افسرده طوكش دیمكدر عربجه
منجمدلر برلر جماعته صفتدر (دل مرده وصف تركیبی در كوكلی اولمش معناسنه صفت بعد
الصفتدر جماعتك (راه یول (عالم صورت بیانیه (بمعنی با حرف صله (نبرده فعل نفی ماضی دن
برقسمدر (راه مفعول صریحی (واز عالم و بمعنی غیرصریح محلری (راهك اوانده واو حرف عطف
یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر و جماعته صفت ثالث اولدیغنی بیلمامشلر (كه حرف بیان
(نفس نونك وفانك فتحه لریله بونده سوزمراددر (یعنی نصیحت وپند (در حرف تأكید (نمی كیرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استعماللرنده تأثیر ایلمز دیمكدر (نتكه خواجه حافظ بیورر (بیت)
دلم جز مهر مهرویان طریقی برنمی كیرد) (زهر در می دهم پندش ولیكن درنمی كیرد) آتش كرم
بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (در حرف صله (هیزم تر بیانیه (هیزم اودون در (وتر یاش معناسنه
(ایشانه اضـافت لامیه در (دریغ حیف معناسنه (آمدم بكا كلدی دیمكدر (تربیت ستوران
مصدرك مفعـولنه اضافتیدر (الف ونون ادات جمعدر (ستور طوار دیمكدر (یعنی بیتلن
حیوان وقتر وغیربسی كبی (آینه دار وصف تركیبی در (دار بیدندن آینه طوتیجی (معلوم اوله كه
آینه دار وآینه كردان شول كیمسه یه دیرلر كه برآینه یی الئه الوب كزدرر وملاقی اولدیغی كیمسه یه
صونار اولده برپاره آینه یه باقنور اندنصكره چقاروب الئه براقه وبارقاچ منغر و یروب آینه یی الئه
ایدر (بووضع اكثرهند وعجم فقراسنكدر وآینه دن مراد دمشق آینه در كه دموردن صانی اولور
وانلر آینه دیسه لر اول مراد در خواجه حافظ آینه داری مذكور معنایه قصد ایلمش بوبیتده
(بیت) دل سرا پردهٔ محبت اوست) (دیده آینه دار طلعت اوست) پس آینه داری آینه فروش
معناسنه اخذ ایدنلر وتفسیرنی كلیا اهمال ایدنلر معلومدر كه مذكور تقریردن بی نصیب ایمشلر
(ولیكن ادات استدراك (در معنی لامیه (باز بونده مفتوح دیمكدر (سلسلهٔ سخن بیانیه (سلسله
زنجیره دیرلر (سوزه اضافتی مجازا ایله دردرازدالك كسریله وفتحیله اوزون دیمكدر (محصول تركیب)
(بعلبك جامعنده وعظ طریقیله برنیچه كلمه سویلردم یعنی خلقه وعظ ایدردم حاصلی كندیلری
طوكش وقلبلری اولمش برجماعته نصح و پند ایدردم عالم صورتدن جانب معنایه یول ایلتمامش حاصلی
عالم معنایه ومقصد اقصایه وصول بولمامش بربلوك قاصیلر ایدی كوردمكه نفسم وكلمات نفسیم یعنی
وعظ دل پسندم وتذكیر دلپذیرم اول طاش یوركلیلره تأثیر ایلمز وبنم ایسیجق آتشم یعنی اتش كبی

ردشمعی
رد سروری وشمعی وكافی
مطلب
ردشراح جمیعا

سوزنالك كلماتم انلرك ياش اودونى كبى بارد طبيعتلرينه اثر ايلمز حاصلى اول بحر دللى بعلبك قومنه
نفس سوز ناكم وپنـد آشنا كيم تأثير ايلمز پس بكا حيف كلدى حيوانانه تربيه ايلمك وكورلر
محله سنده آينه دارلق قلمق يعنى وعظ ونصيحتدن فراغت ايلمك كلدى ايدى لكن معنى قبوسى
آچق ايدى وسوز سلسله سى دراز يعنى وعظ ونصيحتى ترك ايلمك يرى دكل ايدى زيرا بكا معنى
ال ويرمشيدى واوزون اوزاق سوزه باشلدم ايدى حاصلى زياده سوز كتورر ايدى * دربيان
اين آيت كه (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد * بوآيت كريمه نك بيـانـنده ايديكه (نحن ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتـدا (اقرب اسم تفضيل يقين رك ديمكـدر لفظا مرفوع خبر
مبتـدادر (الى حرف جر (وها ضمير مجرور متصل جار ومجرور اقربك صله سيدر (من حرف
جر اقرب يه متعـلق (حبل مجرور در من حرفيله لغتده ايب معنـاسنه در بونده وريده اضافتى
بيانيه در (وريد واوك فتحيله بيون طمرينـه ديرلر بونلر ايكى طمردر برى بيونك برجانبندن وبرى
برجانبندن حبل الوريدى قرب امكنه ده ضرب مثل ايدر عرب (محصول تركيب) وعظ ونصيحتم
بوآيت كريمه نك بيا ننده ايديكه بز انسانك هرحالنه اعلمز حبـل وريدن اكا اقرب اولان كبى
يعنى هرحالنه بز واقفز وبزدن انى انك حالنى بيلور بوقدر * سخن بجايى رسانيده بودم كه
كفتم * يعنى سوزى بريره ايرشدرمشيدم كه ديردم * قطعه * دوست نزديكتر از من بمنست *
وين عجبتر كه من ازوى دورم * دوست مبتـدا (نزديكتر نزد يقين ديمكدر نزديكده بوله در
(وتر ادات تفضيـل (وبمنست مين وتاسى معناده نزديكتره مقيد در حاصلى خبر مبتـدا در
(ازمن بمن بندن بكا ديمكدر (وين اصلنده واين ايدى همزه ضرورت وزن ايچون حذف اولوب
كسره سى واوه نقل اولدى وياهمزه كسره سيله حذف اولوب واوك فتحى كسره يه مبدل اوله
مابعـدنده ياء ساكنه ايچون ولكل وجهة (محصول بيت) حضرت شيخ بو قطعه يى آيت
كريمه يه مناسب ذكر ايلمش دوست يعنى جانان بندن بكا يقين رقدر اما بوزياده عجيب وغريبدركه
بن اندن دورم يعنى بن انك نورينـه مستغرق وانك نورى بنـده ساريدر اما عوايق دنيويه
وعلايق بدنيه بنى اول نوردن غافل قلوب دور ومهجور ايلمشدر * چه كنم باكه توان كفت كه او *
دركنار من ومن مهجورم * با حرف صله (وكه اسمدر كيم معناسنه (كفت مصدر معناسنه در
(كه حرف بيان (او ضميرى مذكور دوسته راجعدر ومصراع ثانى يه مرهوندر (در حرف ظرف
(كار يان معنـاسنه در (منه اضافتى لاميه (واو حرف حال (ومن مبتـدا (ومهجور خبرى
(محصول بيت) نيجه ايدوب نيلبدين كيمه ديعك اولور وكيمه اكلدوب اذعان ايتـدرمك ممكندركه
جانان بنم يانمده در وبن اندن دور ومهجورم * من ازشراب اين سخن مست وفضـلهٔ قدح
دردست * من مبتدا ومابعـدى خبرى (منك اولنده واو عطف ايراد ايدنلرك معنى جانبنـه
وصولى يوغيمش (فضله ارتغه وزياده يه ديرلر (قدحه اضافتى لاميـه (محصول تركيـب)
بن آيت كريمه نك نحواسندن ومذكور قطعه نك مضمونى شرابندن مست وبواسرارك كيفيتندن واله
وحيران ايدم واول جامك فضـلـه سى واول باده نك بقيه سى هنوز المده ايدى يعنى كلام مطول
ودور ودراز اولوب سوزيمى تمام ايدوب دوكتمدم ايدى * كه رونده ازكنار مجلس كذر كرد
ودور آخر درو اثر كرد نعرهٔ چنـان زدكه ديكران بموافقت اودر خروش آمدند وخامان مجلس
در جوش كفتم سبحـان الله دوران باخبر در حضور ونزد يكان بى بصر دور * كه حرف بيـان
(رونده اسم فاعل كيديجى ديمكـدر يعنى يولجى (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(همزه يى حرف وحدت طوتان خطـا ايلمش (كنار مجلس لاميه (كذر كرد كذر ايلدى يعنى
كچدى (دور اخر بيا نيـه مضاف اليه محذوف تقديرى دور اخر مجلس ديمكـدر مجلسك

صوك

ردسرورى وكافى

ردشمعى وكافى

صوك دورى (درو اثر كرد اكا اثر ايلدى ديمكدر زيرا در بونده حرف صله در (نعره لغتده ككرديك
يعنى خيشومدن چيقـان صوته ديرلر اما بونك كبى يرلرده قتى چيغرمغه ديرلر (چنـان انجلين
ديمكدر (كه حرف بيان (ديكران غيرلر (با حرف مصاحبت (موافقت اومصدرك مفعولنه
اضافتيـدر (در حرف صـله (خروش خاء معجمه نك وراءك ضمه لريله اسمدر خروشيدندن
چوقرامق معناسنـه (مثلا طنجره وياچوملك قينار كن قپاغنى اوستنه قوسك اندن چقـان
صوته چوقرامه ديرلر (وفارسيجه خروش (خامان خامك جمعيدر ناپخته لر ديمكدر (مجلسه
اضافت لاميه در مجازا (در حرف صله (جوش اسمدر (جوشيدندن قينامق معناسنه (سبحان
مقام تنزيه وتعجبده مستعمل لفظدر (بونده تعجب مراددر (جلاله يه اضافتى مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (دوران دورك جمعيـدر ايراقلر ديمكدر (باخبره اضافت بيانيـه ومبتدا (با حرف
مصاحبت (باخبر خبردار ديمكدر (در حرف ظرف (حضور بونده غيبت مقابلى در (نزديكان
دورانه معطوف (بى بصره اضافت بيانيـه (ودور خبر نزديكاندر (تقدير كلام درحضورند
ودورندر ادات خـبر قرينه قائم اولديغيچون حذف اولندى (محصول تركيب) سوزيمى
هنوز تمام ايتـمدين بر كچكنجى مجلس وعظك يانندن كذر ايلدى ومجلس وعظك صوك دورى
يعنى اخر مجلسده نقـل اولنان كلمات اكا تاثير ايلدى انجلين بر نعره اوردى كه غيريلر انك
موافقتيله هاى وهوى وخروشه كلديلر ومجلس وعظده اولان خام وناپخته لرى جوشه وشوقه
كتوردى يعنى جمله سنه برحال غلبه ايلدى كه انكله بيله فرياد وفغان وهاى وهويه باشلديلر
بو حالتـدن بن تعجب ايدوب سبحان الله ديدم ٣ نه عجب حالدركه مسافهٔ بعيده ده اولوب عارف — ٣ نه غريب نسخه
بالله وخبردار واكاه اولنلر مجلسده حاضر كبى اوله بلكه حقيـقتده حاضر اوله وقريب مجلس
وداخل صحبت اولان بى فهم وبى ادراكلر ظاهرده حاضر ايكن معنى عالمنده غائب ودور
وجدا ومهجور اوله لر اصلا متأثر اولميوب (لهم قلوب لا يفقهون بها) نحواسنه ماصدق اوله لر
* قطعه * فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع ازمتكلم مجوى * فهم سخن مصدرك
مفعولنه اضـافتيدر (چون ادات تعليل (مستمع اسم فاعل (قوت طبع مصدرك فاعلـنه
اضافتى در (مجوى فعل نهى مفرد مخاطب (جو يد ندن (جستن دن دينار خطـا ايلديلر — ردابن سيدعلى وسرورى
(محصول بيت) مخاطب وسـامع متكلمك سوزينى فهم واذعان ايلمينجه متكلمدن قوت طبع
وشوق وتأثير توقع ايلمـه يعنى مستمع كه سوزنى اكلميه سوزه طاقتى اولماز وسوز سويليه جكى
كلمز حاصلى حسن تقريره وفصاحت بيـانه مالك اولماز * فسحت ميدان ارادت بيار * تا بزند
مرد سخن كوى كوى * فسحت وسعت كبى مصدر در (ميدانه اضافت مصدرك مفعولنـه
اضافتيدر (وارادته اضافت بيانيه در (بيار فعل امر مفرد مخاطب در آريدندن كه مخففدر
آوريدندن (آوردندن فعل امردر دين خطا ايلمش (فسحت بيارك مقدم مفعوليدر (تا حرف تعليل — ردسرورى
(بزند فعل مضارع مفرد غائب اوره ديمكدر يعنى چاله (مرد سخن كوى بيانيه (سخن كوى وصف
تركيبى در كويدندن (كفتن دن دينلر خطا ايلمشلر (كوى كاف عجمك ضميله طوپ ديمكدر — ردابن سيدعلى وسرورى
بزندك مقدم مفعوليدر ومرد سخن كوى فاعلى (محصول بيت) ارادت ميدانـنه وسعت كتور
يعنى ميدان ارادتكى واسع ايله ارادتكى چوق وبيوك ايله تا كيم سوزسويليجى مردكوى
سخنى مراد اوزره اوره يعنى استديكى كبى بسط كلامه قادر اوله حاصلى سن ارادتكى واسع ايله
تا كيم متكلم فصاحت وبلاغتـله تكلمى واسع ايليه * حكايت * شبى در بيابان مكه از غايت
بى خوابى پاى رفتنم نماند سر بنهادم وشتربان را كفتم دست ازمن بدار * شبى يا حرف وحدت
(در حرف ظرف (بيابان مكه يعنى بريهٔ مكه لاميه (غايت بيخوابى لاميه زياده اويقوسزلقدن

دیمکدر (پای رفتن بیانیه کیتمك (یعنی یورومك اباغی دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب
قالمدی دیمکدر عجزدن کنایتدر (سر بنهادمك مقدم مفعولی باشم قودم (یعنی بر مقدار
استراحت ایچون باشمی یره قودم (شتربان شتر همزه نك حذفیله دوه درو بان ادات
فاعل دوه جی دیمکدر (را ادات مفعول (کفتمك مقدم مفعولی در (دست بدارك مقدم مفعول صریحی
(وازمن غیر صریحی درالك بندن طوت (یعنی قو بنی برمقدار بونده او یو یایم (محصول ترکیب)
بر کیجه مکه یولنده و بیابانده حاصلی بریه سنده زیاده اویقوسزلقدن حرکته و یوروماکه
مجالم قالمادی کیتمك اباغم قالمدی کال عجزدن کنایتدر والا کیتمك الی واباغی اولمق حاصلی
کلام مجازیدر بویله اولنجه باشمی یره قودم ودوه جی یه دیدم الك بندن چك بر پاره استراحت
ایده یم * قطعه * پای مسکین پیاده چند رود * کز تحمل ستوه شد بختی * پای مسکین پیاده
(اصلنده پای پیاده مسکین ایدی (پس ضرورت وزن ایچون صفتی موصوف اوزره تقدیم
ایدوب (پای مسکین پیاده دیدی (مسکین پیاده نك اباغی دیمکدر مسکینی پایه صفت ایدوب
معناسنی بیچاره وقدرتسز ایاق پیاده نیجه برکیده دیمن تراکیب عجمیده عجب متصرف
ایمش (کز که حرف تعلیل (و زا حرف ابتدا (تحمل تفعل بابندن مصدردر بونده یوك کوتورمك
وتعب ومشقته صبر ایلمك معناسنه در (ستوه سینك ضمیله عاجز وفرمانده معناسنه در (بختی بانك ضمی
وخای معجمه نك سکونیله بسرك دوه دیمکدر (محصول بیت) مسکین ونامرادو بیچاره پیاده نك
اباغی نیجه بر کیدر یعنی نه د کلی یول یورمکه وقطع مسافه ایلمکه قادردر یعنی مالك د کل
زیراطی منازل وقطع مراحل ایلمکده یوراهپر مشتقده بسرك وتوانا دوه لر بی طاقت و بی مجال
اولدی یعنی یورلدی قالدی پس بشرك نه طاقتی وار که تحمل ایلیه مصراع ثانی بی جمله حالیه
اعتبار ایدنلرك بو دلده برحاللری یوغیمش * تاشود جسم فربهی لاغر * لاغری مرده باشد
ازسختی * تا حرف غایت درالی معناسنه (شود فعل مضارع مفرد غائب افعال ناقصه دن بصیر
معناسنه (جسم اسمی (فربهه اضافتی لامیه (یا حرف وحدت (فربه فانك فتحی ورانك سکونی
وبانك کسریله وهای اصلیه ایله سمیز دیمکدر عربجه سمین دیرلر (و یا حرف وحدت لاغر شودك
خبریدر ارق دیمکدر عربجه غث دیرلر غینك فتحی وثای مثلثه له (لاغری یا حرف وحدت
ویا تنکیر یلاغر (و یا مطلق لاغر (مرده باشد اولمش اولور (یعنی اولور (لاغری مبتدا ومرده باشد
خبری (وازسختی باشده متعلق خبری (محصول بیت) سفرلرك شداید والامی بدیهیاتدن اولدیغی
هر کسك معلومی ومعهودیدر تعریفه احتیاج یوق وعلی الخصوص که مکهٔ مکرمه سفری
نه مرتبه صعب وشدید اولدیغی کورن وچکن بیلور انجق ایمدی بو مبارك سفرده برسمیز حیوانك
تعب ومشقتدن جسمی لاغر یعنی الام وشدایده تحمل ایدوب ضعیف وزبون اولمق مرتبه سنه
وارنجه لاغر اولان حیوان محنت وفلاکتدن صاغ قالماز اولور وتوانالر بی مجال اولدقلری
محلده ناتوانلر طاقت کتوره میوب هلاك اولور * کفت ای برادر حرم در پیشست وحرامی در پس
اکر رفتی بردی واکر خفتی مردی * کفت شتربان دیدی (حرم یعنی حرم مکه (حرامی یعنی
دشمن (حرامی ذکری حرمله صنعت اشتقاقه داخل اولسون ایچوندر (بو صنعته جناس
مطلق دیمن مطلقا افترا ایلمش (پیش (و پس ذکری صنعت تضاددر اکثر نسخه ده (در
پس بر بند ه (از پس واقع در (رفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر اکر کتدك یعنی
کتدکسه (حاصلی کتدیکك تقدیرجه دیمکدر (بردی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده
خلاص بولدك دیمکدر بویله یرده بو عبارت اصطلاحلرنده مفعول تقاضی ایلمز (ظفر بولدك ومراد که
غالب اولدك معنالرنده استعمال ایدرلر (پس بونده جان و روح عبارتلرینی تقدیر ایدنلر

ردشمعی

شارح مرحومك توجیه شمعی یه
اعتراضی مسلمدر لکن کندینك
توجیه اولی دخی سوز
کتوره جکی لدی التأمل معلوم
اولور للطابع

ردشمعی
و کافی

ردکافی

بو استعمالدن غافللر یمش (خفتی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده او یودك دیمکدر (مردی یا ضمیر
خطابدر اولدك دیمکدر (معلوم اوله که عربیده ادات شرط فعل ماضی یه داخل اولسه انی
استقباله نقل ایدر (اما فارسیده نقل ایلمامکده جائز پس بونده ایکی وجهله یه مساغ وار
(محصول ترکیب) شتربانه الك بندن چك بر پاره استراحت ایده یم دیجك شتربان دیدی ای برادر
حرم مکه او کده در یعنی ایلروده دیمکدر زیرا بونده قربنه وبعدینه اشارت یوقدر اکرچه
ترکیده اوك عبارتی نوعا قربه دلالت ایدر و حرامی وعدو کروده وآرده در اکر کیدرسك
ویا کتدکسه خلاص بولورسین ویا بولدك یعنی مراد که غالب اولدك واکر او یورسك
ویا او یوب قالد کسه اولورسین ویا اولدك حاصلی کیدرسك مراد که ظفر بولورسین او یورسك
هلاك اولمکی مقرربیل * بیت * خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت * شب رحیل ولی
ترك جان بباید کفت * زیر مغیلان لامیه مغیلان کعبه یولنده یعنی بریه ده بردیکنلی اغاجك اسمیدر که
دیکنلری اوزون وسیاه اولور و یوکلکی شفتالو اغاجی د کلو اولور بریه نك اودونی اولدر
(زیر مبتدا (وخوشست مقدم خبری (و براه بادیه خفته متعلقدر (وخفت مصدر معناسنه در
(بادیه صحرا بونده بریه مرادر (شب رحیل لامیه (رحیل رحلتك اسمیدر کوچ معناسنه
(یعنی سفر اوزره کوچمه نك اسمیدر (ولی ادات استدراك (ترك جان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بباید با حرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (کفت مصدر معناسنه در
که مضارعه مقارندر (محصول بیت) رحلت کیجه سی راه بریه ده مغیلان آلتنده یاتوب او یومق
لطیفدر وحضور وصفادر ولیکن جان ترکن سویلمك کرك یعنی چکدم جاندن و باشدن واولورسم
اولیم دیمك مرتبه سنه وارمق کرك حاصلی هلاك اولوب اولمکی اختیار ایلمك کرك وجائزدر که
بونده کفت مجازا کرد معناسنه اوله (معلوم اوله که مغیلان آلتنده یاتمقدن مراد کولکه لنمکدر
بو معنی ایسه شبده ملحوظ د کل زیرا کیجه ده هر یر کولکه در اما کوندز اکرچه بعض یرلرده
قیاقولتقلریده کولکه در لیکن هر یرده بولنماز ومغیلان اکثر یرده بولنور علی کل حال بونده
مغیلان ذکری ترددن خالی د کل * حکایت * پارسایی رادیدم بر کار دریا که زخم پلنك
داشت و بهیچ دارو به نمی شد ومد تها در آن رنجور بود ودم بدم شکر خدای تعالی همی
کفت الحمد لله که بمصیبتی کرفتارم نه بمعصیتی * پارسایی (یا حرف وحدت (ورا ادات
مفعول (بر ادات ظرف (کنار دریا لامیه (که حرف بیان (زخم پلنك لامیه زخم یاره (و پلنك
قپلان (دار ورانك ضمیله دوا وعلاج دیمکدر به بونده ایو معناسنه در یعنی یاره سی اوکلمزدی
(رنجور مریضه دیرلر زیرا رنج المدر پس رنجور الم داردیمکدر (کنج خزینه یه و کنجور خزینه داره
دیدکلری کبی (دم بدم ساعت بساعت یعنی هردم وهرساعت (شکر خدا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر مصیبت آدمه کلن بلا والم (ومعصیت کناه وعصیان (و یالری وحدت وتنکیره قابلدر
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر سیاحتم زماننده دریا کنارنده بر عابد کوردم که پلنك یاره سین
طوتردی یعنی آنی پلنك یاره لمشیدی، وهیچ بر دوا ایله اوکلمزدی وداءما خدایه شکر سویلردیکه
الحمد لله که مصیبته کرفتارم یعنی مبتلایم معصیته کرفتار د کلم یعنی نقدر که عذاب والم چکرسم بکا
کناه یازلمازدیو داءما خدایه شکر ایدردی * قطعه * کرمرا زار بکشتن دهد آن یار عزیز * تانکویی
که دران دم غم جانم باشد * زار اسمدر ذلیل وحقیر معناسنه آنکچون زار وذلیل وحقیر وزار دیرلر
عطف تفسیری طریقیله ایمدی زار ایکلیجی معناسنه در دینلر زار له زاری یی فرق ایلمامشلر نتکه
دقایق الحقایق مرغ زار ایله مرغ زار بیانده ایکیسنیده تحقیق ایده مامش لیکن متبع اولان اکلار انجق
مقلد اکلامز تأمل ندر (با حرف صله (کشتن مصدردر قتل معناسنه (دهد فعل شرط مفرد مضارع

ردشراح جمیعا
مطلب

مغیلان اصلی ام غیلاندر اکن
ناس اراسنده تحریف ایله
مشهور در منه
ردشیخ

جواب از طرف شیخ
مغیلان آلتنده یاتمق مجرد
کولکه لنمك ایچون دکلدر
کیجه ایچره اچقده خفته
اولمدن برودت ماه وهوا یاخود
ژاله و باراندن مهما امکن وقایه
ایچون زیر مغیلانده یاتمق
اولادر بو صورتده حضرت
شیخك مغیلان ذکری برنده در
للطابع الفقیر
اسعد

ردابن سیدعلی وسروری وکافی
رد دقایق الحقایق

اولکی مرغزار سکون غینله ایکنجی مرغ زار کسر غینله در للطابع

ردسروزی وکافی

ردسروری وکافی

غائب آن فاعلی (ویارعزیز اضافت بیانیه ایله آنك مشار الیهی (ومراد هدك مفعول اول صریحی
وزار مفعول ثانیٔ (وبکشتن غیر صریحی زار لفظنی حال طوتارلر حال ایمشلر (دهدایکی
مفعول الدیغنی انکار ایلیلر معنایه واصل دکللر یمش (تا حرف تنبیه (نکوبی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (که حرف بیان (در حرف ظرف (آن اسم اشارت (دم نفس وساعت معناسنه در (غم جانم
لامیه (باشد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غم جانه راجع ضمیردر (محصول بیت) اکر اول
یارعزیز یعنی جانانم بنی زار وذلیل قتل ایلمکه وپررسه یعنی قتله فرمان وپررسه حاصلی بنی ذلت وحقارتله
قتل ایدرسه زنهار دیمه سین که اولدمده واول وقتده جانم غمی اوله یعنی جان غمی واولمك قیغوسی
اوله حاصلی اولمدن پرواچکمم (مصراع اولك معناسی اکر بن ضعیفی قتل ایتمکه ویره دیین ضعیف
سویلمش (ومصراع ثانینك تحقیقنده بویله خیال ایتمه که اول حالده اولان ناله وانینم یاش ویرمك
المندن اوله دیین زار لفظنی ناله وانین معناسنه ظن ایلدیکی زیاده فاسددر (وانبنم جانم کندوکندن
دکلدر دیین بیتك معناسنی ایکلممش * کویم از بندهٔ مسکین چه کنه صادر شد * که دل آزرده شد
ازمن غم آنم باشم * بندهٔ مسکین بیانیه (کنه کناهدن مخففدر (که حرف بیان (دل آزرده وصف
ترکیبی اقسامندندر کوکلی انجمش دیمکدر (غم آن لامیه (محصول بیت) قتلم زماننده جان وباش
غمین چکمم بلکه دیرم بندهٔ مسکیندن نه کناه صادر اولدیکه بندن آزرده دل وپریشان خاطر
اولدی اول جانان بنده انك غمی اولور یعنی جانانك بنی قتل ایلمکه بندن مغبرالبال وپریشان خاطر
اولدیغیچون در پس الم وغمم بوجهتدندر یوخسه مقتول اولدیغمدن دکلدر حاصلی جانان بندن
پریشان خاطر اولدیغندن بیحضورم والا انك کشته سی اولمق حیات جاودانیدر بندن آزرده دل
وپریشان خاطر اولدی دیو ناله ایدرین دیین پریشان سویلمش * حکایت * درویشی راضرورتی
پیش آمد کلیمی ازخانهٔ یاری بدزدید حاکم فرمود که دستش ببرند صاحب کلیم شفاعت کرد که
من اورا بحل کردم حاکم کفت بشفاعت تو حد شرع فرونکذارم کفت راست فرمودی اما هرکه
ازمال وقف چیزی بدزدد قطعش لازم نباید که الفقیر لایملك شیئا ولایملك هرچه درویشانراست وقف
محتاجانست * درویشی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (ضرورتی یا حرف وحدت (پیش
امد اوکنه کلدی یعنی واقع اولدی (کلیم کاف عربك ولامك کسره لریله انواع بساطدن
برنوع بساطك اسمیدر که هرکسك معلومیدر کاف عجمك کسریله دیینلر عندی سویلمشلر (ویا
حرف وحدت (خانهٔ یار لامیه (ویا حرف وحدت (بدزدید اوغرلدی دیمکدر (که حرف بیان (ببرند
بای تأکید ایله فعل امر جمع غائب (دستش مقدم مفعولی (صاحب کلیم لامیه اضافتسزده استعمال ایدرلر
بونك کبیلری شفاعت کرد شفاعت ایلدی (که حرف بیان (بحل بانك فتحی وحاء مهمله نك کسری
وسکون لامله حلال معناسنه مستعمل لفظدر (باسببی متضمن حرف مصاحبت شفاعت تو لامیه (حد
شرع ده بویله در (فروادات تأکیددر بونك کبی یرلرده (نکذارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده ترك واهمال
ایلم دیمکدر راست فرمودی راست بوند، کرچك معناسنه در کرچك بیوردك دیمکدر اما ادات استدراك
(که اصلنده هرکس که در حذف وایصال طریقیله کس ترك اولندی (مال وقف چیزی یا حرف وحدت
(بدزدد فعل مضارع مفرد غائب اوغرلیه دیمکدر (قطعش تقدیری قطع یدش در (که حرف تعلیل
الفقیر الفظا مرفوع مبتدا (لایملك فعل نفی مستقبل مفرد مذکر غائب مبنی للفاعل فاعلی تحتنده
مستتر فقیره راجع ضمیر (وشیئا لفظا منصوب مفعولی هیچ برشیئه مالك اولماز دیمکدر (ولایملك
مذکورکی در مبنی للمفعول قائم مقام فاعلی مذکورکیدر کیسه یه مملوك اولماز دیمکدر (درویشان
فقرا مراددر (ورا ادات تخصیص (وسین (وتا ادات خبردر درویشلرکدر دیمکدر (وقف محتاجانست
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (والف ونون ادات جمعدر (وسین وتا ادات خبر (محصول ترکیب)

قوله (وزار مفعول ثانیٔ) اشبو عباره نسخهٔ متعدده ده کورلمش ایسه ده تأمله محتاجدر للطابع

ردشمعی
ردکافی
ردسرری

ردکافی

ردشمعی وکافی

بردرویشك

بردرویشك او کنه برضرورت کلدی (یعنی احتیاجی واقع اولدی بریارینك (یعنی کندی کبی
بردرویش بولداشنك اوندن برکلیم اوغرلدی حاکم یعنی قاضی بیوردی که الین کسه لر السارق
والسارقة) حکمیله وبویله اولنجه صاحب کلیم شفاعت ایلدی که بن اکا حلال ایلدم ودعوی
ونزاع ایلمزم دیو (قاضی دیدیکه سنك شفاعتك سببیله اقامت حد شرعی ترك ایلم بونك کبیلرده
رعایت خاطر مشروع دکلدر (البته شرعله لازم اولان حکمی اجرا ایدرم صاحب کلیم دیدی
کرچك بیوررسین اما هرکیسه که وقف مالدن برنسنه اوغرلسه اکا قطع ید لازم کلمز زیرا فقیر
دنیاده نه برنسنه یه مالك اولور ونه کیسه یه مملوك اولور هرنکه درویشلرکدر اول فقرایه ومحتاجلره
وقفدر یعنی درویشلردن اخذ اولنان نسنه فقرایه موجب عقوبت اولماز زیرا معناده کندی
حقلرین المش اولورلر (پس انلره نه قطع مترتب اولور ونه ضمان * حاکم دست ازو بداشت وکفت
جهان برتونتك آمده بود که دزدی نکردی الا ازخانهٔ چنین یاری کفت ای خداوند نشنیدهٔ که
کفته اند خانهٔ دوستان بروب ودر دشمنان مکوب * دست ازو بداشت اندن الن چکدی دیمکدر
(یعنی الین کسمکدن فراغت ایلدی (برتونتك امده بود اوسنکه طارمی کلدی دیمکدر استفهام طریقیله
(که حرف بیان الا ادات استثنا (خانهٔ دوستان لامیه ومقدم مفعول بروبدرکه بای تأکید ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر روبیدندن (رفتن دن دینلر خطا ایلدیلر سوپورد یمکدر (در دشمنان لامیه
(مکوب فعل نهی مفرد مخاطبدر کوبیدندن کوفتن دن دینلر خطا ایلدیلر (در دشمنان مکوبك
مقدم مفعولیدر بای عجمله در (بای عربله دیین بیلمزیمش (محصول ترکیب) صاحب کلیم مذکور
تقریری ایدنجه حاکم سارقدن الچکدی ودیدی جهان باشکه طارمی کلدی ایدی که اوغرولق
ایلمدك الا بو مجلسین بردرویشدن (یعنی بویله برفقیرك خانه سندن سارق دیدی ای خداوند
ایشتممش میسین که ضرب مثل طریقیله دیمشلر (یعنی اکا برکلامیدر (دوستلرك خانه سنی سوپور
(یعنی خانه سنده هرنه که المغه قابل ایسه الی تکلف چکمه ودوشمنلر قپوسنی قاقمه (یعنی عرض
احتیاج ایلمك ایچون دق الباب ایلمه حاصلی دشمنه عرض احتیاج ایلمه * بیت * چون فرومانی بسختی تن
بعجز اندرمده * دشمنان را پوست برکن دوستان را پوستین * فرومانی ماندن ومانیدن مصدرلری
ومشتقاتی فرویله مستعمل اولسه عجز معناسنی افاده ایدر بونده کی کبی (یا ضمیر خطابدر عاجز
قاله سین دیمکدر (بسختی با حرف مصاحبت (سختی یای مصدرله شدت ومحنت معناسنه در (تن
بدن معناسنه در مراد بونده وجودی وکندیسیدر (بعجز با حرف صله ویا حرف ظرف (اندربالك
معناسنی تأکید ایدر (مده فعل نهی مفرد مخاطب ویرمه دیمکدر (بعض نسخه ده (منه دوشمش
قومه دیمکدر اما مکن هیچ برنسخه ده موجود دکل دشمنان ارا ادات تخصیص دشمنلرك دیمکدر پوست
دری دیمکدر (بر حرف تأکید (کن کاف عربك فتحیله قوپار دیمکدر بونده صوی معناسنه در
(یعنی دریسنی یوز دیمکدر (برکن فعلنی کندندن اشتقاق ایلین بیلمزیمش (دوستا ارا حرف
تخصیص دوستلرك دیمکدر (پوستین کورك دیمکدر برکنك مفعول اولی (وپوستین مفعول ثانیسی
(محصول بیت) چونکه شدت ومحنتله عاجز قاله سین تنکی ووجودکی (یعنی کندکی عجزه
ویرمه (یعنی کربت ومشقتله بی کار وبی نوا اوتورمه (بلکه فرصت بولورسك دشمنلرك دریسنی یوز
(ودوستلرك صرتندن کورکنی صوی حاصلی ضرورت وعجز ایله اوتورمه وکندینی محنت والمه دوشورمه
بلکه فرصت بولورسك دشمنك مالنی وجاننی قهر ایله وجبر ایله الامان ویرمه (اما ابتذال ایله عرض
حال واظهار حاجت کوسترمه لیکن دوستلرله هرنه معامله ایلرسك ودفع ضرورت ایچون عرض حال
واظهار عجز ایدرسك رخصت واجازت وار * حکایت * یکی از پادشاهان پارسایی را کفت هیچت ازما
یادمی آید کفت بلی هرکه که خدا را فراموش میکنم * هیچت تا ضمیر خطابدر (هیچ سکا دیمکدر

ردشراح جمعا
ردشراح جمعا
ردابن سیدعلی

ردشمعی وکافی

(ازما بزدن دیمکدر (یادمی آید اکمق کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین (محصول ترکیب)
بر پادشاه برصالحی کوردی ودیدی هیچ بزدن یادك کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین اولده
بلی هرکه که خدایی فراموش ایدم سنی یادمه کتوررم بونك کبیلر تعلیق بالمحال قبیلندندر یعنی
هرکز خاطرمه کلمز سینی زیرا بن برنفس ذکرخدادن خالی دکلم که سن یادمه کله سین * بیت *
هرسو دودان کش زدرخویش براند * وان را که بخواند بدرکس ندواند * سو سینك ضمیله
جانب دیمکدر (دود دالك وواوك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر دویدندن یلمك
ویوپورمق معناسنه (آن فاعلیدر (کش که حرف بیان (وشین ضمیر جائزدر که خدایه راجع
اوله قرینه قائم اولد یغیچون یعنی براندك فاعلی قرینه سیله وجائزدر کهانك مقدر مشارالیهنه
راجع اوله زیرا تقدیر کلام آن کس کش در اول کیمسه که انی دیمکدر (زدرخویش
کندی قپوسندن (براند با حرف تأکید (آند سوره دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
خدادر (واو معنای استدراکی متضمندر حرف عطفدر (آن را که اصلنده آن کس را که در
حذف وایصال طریقیله (کس ترك اولندی (که حرف بیان (بخواند دعوت ایلیه یعنی مقبولی
طوتوب معزز ومکرم درکاهی ایلیه (با حرف صله (درکس لامیه (ندواند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب فاعلی خدادر (الف ونون ادات تعدیه در یلدرمز دیمکدر (محصول بیت)
هرجانبه یلر یوپورر یعنی بی قرار وبی ارام اولوب هرجانبه تك وپو ایدر اول کیمسه که خدا
انی کندی درکاه لطف وکرمندن طرد وطرح ایلیه یعنی خدانك مقبول ومعززی اولمیان
زائد یره قپودن قپویه تك وپو ایدوب اسباب معاشی دربدر اولمسندن اکلر وحصول مرام
ومقاصدی اکابر قپولرینه ملازمتدن بلور العیاذ بالله تعالی اما اول کیمسه یی که خدا کندی یه
دعوت ایلیه کیمسه نك قپوسنه انی یلدرمز یعنی یلمکه محتاج ایلمز زیرا انك مقبولی اولان غیری
کیمسه یه محتاج اولماز واغیارك قپولرینه وارمز حاصلی پادشاه صورت ومعنی اولور وهرکس
اکه محتاج اولور واول هیچ کسه محتاج اولماز معلوم اوله که صحیح نسخه لرده مصراع اول
هرسو دود آن کش واقعدر شین ضمیرایله پس سین مهمله ایله یازانلر ضمیردن اکاه دکل ایمشلر
* حکایت * یکی ازصالحان پادشاهی را بخواب دید در بهشت و پارسایی را در دوزخ پرسید که
موجب درجات آن چیست وسبب درکات این چه که ما بخلاف این پند آشتیم کفتند آن پادشاه
بمحبت درویشان در بهشتست واین پارسا بتقرب پادشاهان در دوزخ * با حرف ظرف (وخواب
بونده دوشدر (پرسید مذکور صالح دوشنده سؤال ایلدی ویا اویاندقدن صکره بعض کیمسه لره
صوردی (که حرف بیان (موجب درجات آن اسم فاعلك مفعولنه ولامیه اضافتلر بدر
(سبب درکات این اضافتلری لامیه لردر (درجات درجه نك جمعیدر یوکسك یره چقمغه
بصامقلره دیرلر جنت مقاماتنده ده مستعملدر (ودرکات درکه نك جمعیدر یعنی الحق یره اینمکه
سبب اولان بصامقلره دیرلر مراتب دوزخده ده مستعملدر (که حرف تعلیل (مابز دیمکدر
(بخلاف با حرف تأکید (اینه اضافت لامیه در (پنداشتمك مقدم مفعولیدر (کفتند صالحه
جواب ویردیلر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (محبت درویشان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (پادشاهانه اضافتی سابق کبیدر (محصول ترکیب)
برصالح دوشنده بر پادشاهی جنتده وبرعابدی جهنمده کوردی سؤال ایلدیکه اول پادشاهك
مقامات جنته موجبی ندر وبو زاهدك درکات جهنمه سببی ندر زیرا بز بونك خلافنی ظن ایدردك
دیدیلر که اول پادشاه فقرا ودرویشانه محبتی سببیله جنتده در واول پارسا سلاطین وامرایه
تقربی سببیله دوزخده در * قطعه * دلقت بچه کار آید ومسحی ومرقع * خود را زعملهای

وسروری وکافی

نکوهیده

نکوهیده بری دار * دلق فقرا خرقه سی (وتا ضمیر خطاب (مسح میمك کسری وسین مهمله نك
سکونیله پلاس معناسنه در یعنی اسکی بسکی (ویا حرف نسبت پلاسه منسوب لباس دیمکدر
فقرا لباسی مراد در (مرقع تفعیل بابندن اسم مفعولدر نیجه پاره ایله یمالو خرقه هند فقراسی
کیدیکی خرقه لر کبی (خود واو رسمیله بونده کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول
(عملهای نکوهیده بیانیه (نکوهیده نونك کسری وکاف عجمك ضمیله حقیر وذلیل معناسنه در
(بری یانك سکونیله اصلنده برئ در همزه ایله فعیل وزنی اوزره لیکن عجم اکثر همزه نك
حذفیله استعمال ایدر (دار فعل امر مفرد مخاطب (خود رابری دارك مفعول صریحی (وزعملها
غیر صریحی (محصول بیت) دلق سنك نه ایشوکه کلور یعنی نه ایشوکه یرار حاصلی سکا اندن نه فائده
مسحیده یعنی مسحی کیمکده سکا فائده ایلمز مرقع خرقه دخی یعنی درویشلك وصوفیلك فقرا لباسنه
کرمکله اولماز همان کندیکی یرامز عملردن بری وسالم وعاری طوت یعنی فقرا لباسیله تنها صوفیلق
اولماز بلکه کشی یی دوزخدن خلاص ایلین اعمال صالحه وافعال مبروره در صوفیلق کسوه سی
دکل * حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه تتری دار * با حرف
صله (کلاه برکی بیانیه (بره بانك وراءنك فتحه لریله وهای رسمیله قوزی یه دیرلر که عربجه حمل دیرلر
حانك ومیمك فتحه لریله (امدی معلوم اوله که شروان وقره باغ وآرز بانجان وبالجمله اکثر اعجام
قوزی دریسندن کلاه کیرلر واکا کلاه برکی دیرلر یاء نسبتله خواجکی وبندکی دید کلری کبی
(کاه اولور که تنها برکی ده دیرلر (اکثر مذکور کلاهی فقرا جنسی کیدیکیچون بونده انی
تخصیص بالذکر ایلدی (داشتن مصدر (وتا ضمیر خطاب (درویش صفت وصف ترکیبی در
درویش صفتلی (یعنی درویش خویلی وصوفی قلنشلی دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر (کلاه تتری بیانیه (لغتلرده کلاه امیرانه ایله تفسیر ایلمشلر اکا برعلمای اعجامدنده
مسموعمز بویله در (خصوصا نادره زمان واعجوبه دوران صاحب تصانیف رائقه ومالك
قصائد مصنوعات فائقه افندیمز وولی نعمتمز واستادیمز (مولانا حلیمی شیروانی قدس الله تعالی روحه
وجعل فی غرف الجنان فتوحه که شام شریفده توطن ایدوب ادنی وظیفه ایله قانع اولوب
طلبه نك افاده سیله تقید ایلمش (بو بنده دعاکو یلرینه کلستان تعلیم ایلدکده بویله افاده
بیوردیلر وسائر طلبیه حین تعلیمده بویله افاده بیورر لردی که کلاه برکی مقابلنده واقع اولمغین
اندن کلاه فقیرانه (وبوندن کلاه امیرانه مراددر که آنی تاتارخانلری ومیرزالری وسلطانلری
کیرلر (اکثری سمور ووشقدن اولورمش (برکی کاف عربیله متاعدن برنوعدر که صوفیلر
آنی عمامه برینه کیرلر دیین ایکی وجهله خطا ایلمش کافی عربی دیمه سنده ومتاعدن
برنوعدر که صوفیلر آنی عمامه ایدرلر دیمه سنده (وکاف عربیله جنس قلنسوه دن برنوعدر دیینده ایکی
وجهله خطا ایلمش کاف عربی دیمکده وقلنسوه یی دیمکده (وکلاه برکی برکونه کلاهدر که
درویشلر کیرلر دیین تحقیق مقام ایده مممش (کلاه تتری دن مراد قلنسوه در که انی جندی وتاتار
طائفه سی کیردیین خطا ایلمش (خراسانده کلاه برکی دیرلر قوزی دریسندن برجنس طاقیه
اولور اکثر درویشان ومشایخ کیرلر (کاه اولور که اول کلاه اوزره لف عمامه ایدرلر دیینده ایکی
وجهله قصور ایلمش (خراسانه تخصیصده واکثر درویشان ومشایخه زیرا اغنیای اعجام
دخی کاه اولور که آنی کیرلر (برکی اصلنده تشدید ایله در لیکن کثرت استعمالله خصوصا بو محلده
ضرورت شعر ایچون مخفف اولمشدر دیین خفت ایلمش زیرا سابقا مکرر بیان اولدی که اصل
لغتلرنده تشدید یوقدر (بعض شراح برکی ایکی فتحه ایله در دیمش (وبعضیسی اعتراض
ایدوب ایکی فتحه حالت افراده مخصوصدر (اما حالت اضافتده کافه متصل اولان حرف مکسور

ردسروری

ردابن سیدعلی
ردسروری
ردشمعی
ردکافی
ردکافی
درکافی

استعمال اولنور دیمش سهو فاحش ایلمش زیرا ایکی حالنده بله ایکی فتحه ایله در (تتربونده ردكافى
کافر معناسنه در نتکه محل اکافرینه در و بومعنده مبالغه واردر دیمن اخش خطا ایلمش ردشمعى
(زیرا بو کلامك فحواسی درویش صنت اول وکافر شبقه سنی کی دیمکدر (بوایسه هر کزجائز
دکلدر زیرا برکیمسه ارکان اسلامی رعایت ایلسه و باشنه کافرشبقه سنی کیسه و یابلندن زنار
صارقنسه اهل شرع انك کفرینه حکم ایدرلر که بونلرعلامت تکذیب شعائر اسلامدر دیو (بونده
خود مبالغه طریقیله کندی دیدیکی کبی شعار کفری اظهاره رخصت و جواز کوسترمك
فهم اولنور العیاذ بالله تعالی * حکایت * پیاده‌ٔ سروپابرهنه با کاروان حجاز از کوفه بدر
آمد وهمراه ماشد خرامان همی رفت ومی کفت * پیاده‌ٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف ردسرورى وشمعى
توسل همزه یه حرف وحدت دینلر معهود خطاری اوزره مصر اولمشلرز براخرنده های رسمی
اولان کلمه لرده همزه حرف توسلدر فقط (وحدت معناسنی افاده ایلین یاء مقدره‌ٔ غیر مکتوبه
در (نهایتی متقدمین یایی هاء رسمیدن صکره کتابت ایدوب اظهار ایدرلردی (ایکن متأخرین
هاء رسمی اوزرینه برعین بتراشکلنی وضع ایدرلر که هم یایه وهم همزه یه دلالت ایدر (واول شکله همزه
دیدکلری مجازایله در (زیرا همزه نك حروف علتدن غیری شکلی یوقدر فتأمل (سر و پابرهنه
باشی واپاغی چپلق (برهنه بانك فتحی وضمی ایله لغتدر چپلق دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کاروان حجاز لامیه در (کوفه مشهور شهردر (لیکن بوزمانده جامعنك درو دیواری (و بعضی
تربه‌لرك جدرانی (و بعضنك یارم قبه سی و بعضنك ارتق وکمینك اکسك خرآب اولمشدر
(وباقیسی شویله مندرس اولمشدر که آثار بنادن ذره مقداری پیدا دکلدر (زیرا انجقك ادمیسی
اساس وبنانك طاشنی وکرمدینی چقاروب یاپولرینه سورمشلر (پس شمدی یکحالده نه بنادن اثروآر
ونه اساسدن (وبالجمله عالمك فناسندن عبرت المق استین بغداد جانبنه کذر ایلیوب
کورسون که اول مشهور کوزل مملکت نیجه خرآب ویباب اولوب یاتور (پس حضرت
شیخك بیوردیغی کوفه معمور ایکن در که اندن حضرت مکه یه اول زمان مستقل محمل
چقارمش (بوزمانده مصردن وشامدن ویمندن چقدیغی کبی (بدر آمد چقدی دیمکدر (همراه ما
لامیه بزم یولداشمز دیمکدر (خرامان صفت مشبهه در صالنارق دیمکدر (همی‌ها حرف
تأکید (محصول ترکیب) باشی واپاغی چپلق برپیاده کوفه شهرندن قافله‌ٔ حجاجله طاشره
چیقدی وبزمله همراه اولدی صالنی صالنی کیدردی و بو بیتلری اوقوردی * نظم * نه براشتر
بسوارم نه چواستر زیر بارم * نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم * بر حرف استعلا (بسوارم
باحرف تأکید (سوار اتلی دریاق مقابلی (چو حرف تشبیه (استر همزه نك فتحی وسینك سکونیله
قاتر دیمکدر عربجه بغل دیرلر بانك فتحی وغینك سکونیله بعض نسخه ده استر یرینه اشتر دوشمش
ظاهر تصحیف طریقیله در (زیربار لامیه در یوك التنده دیمکدر (غلام شهریار لامیه در
(شهریار راء اولك سکونیله پادشاه دیمکدر (محصول بیت) نه دوه اوزرینه سوارم (یعنی راکب
دکلم نه استر کبی یوك التنده یم (یعنی راکب دکلسمده یوکده یوق (یعنی کیمسه نك یوکی التنده دکلم
رعیتك افندیسیده دکلم یعنی صاحب رعیت وخدمه دکلم پادشاه قولیده دکلم
حاصلی نه حاکمم ونه محکوم بلکه دنیانك جمیع امورندن سالم وآزاده یم * غم موجود و پریشانی
معدوم ندارم * نفسی میزنم آسوده وعمری بسر آرم * غم موجود بیانیه ویالامیه بالفعل موجود
غم ویا بالفعل موجودك غمی (پریشانی‌ٔ معدوم ده بیانیه ویالامیه در (ندارم ایکی ترکیب
اضافی یه مصروفدر (نفسی یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر (می زنم اورورم (آسوده راحت
وحضور (عمری یا حرف وحدت ویا تنکیر (بسر باحرف صله (سر بونده نهایت وپایان

نجف حضرت امام علی مدفون اولدیغی قصبه‌نك اسمیدر که کوفه‌یه برمیل مقداری نجفه قریبدر منه

معناسنه در (آرم فعل مضارع متکلم وحده (عمر مفعول صریحی (و بسر غیر صریحی (محصول بیت)
غم موجودم و پریشانی‌ٔ معدومم یوقدر (یعنی هر کز هیچ بروجهله غمم یوقدر آسوده حال
ومرفه البال نفس اوررم (یعنی آسوده لکله وراحتلکله نجکورنرم (حاصلی اوقات وازمانم حضورایله
نچر و بووجهله پایانه عمر ایلدرم (یعنی عمرمی صفا وحضوریله کچررم (حاصلی عمرمی نهایت
وپایانه بی غم وغصه ایلدرم (مذکور ایکی بیت بحر رمل مخبون اقسامندندر اما بحوریله اشنا اولمیان
ردكافى بیت اولی ایکی بیت ظن ایدوب دیمش (خفی دکلدر که مصراع ثالثده سکته واردر اشعارقدماده
چوقدر بی سکته اوقونسه نه خداون رعیت اوقونور دیمش حق بودر کیم ظن فاسد ایلمش
بوندن یوقاری اولماز معلوم اوله کیم بو بیتلرك تقطیعی بویله اولور (نه براشتر فعلاتن (بسوارم
فعلاتن (نه چواستر فعلاتن (زیربارم فعلاتن (نه خداون فعلاتن (درعیت فعلاتن (نه غلام
فعلاتن (شهریارم فعلاتن (غم موجو فعلاتن (دوپریشا فعلاتن (نی‌ٔ معدو فعلاتن (م ندارم
فعلاتن (نفسی می فعلاتن (زنم آسو فعلاتن (ده وعمری فعلاتن (بسر آرم فعلاتن بیت اولك
سالم یعنی فاعلاتن للطابع قافیه‌لرنده واقع اولان الفاظ سالم تقطیع اولنور باقیسی جمیعا مخبوندر (نفسی می زنم آسوده
وعمری بسر آرم) بو مصراعیده تمام بیت ظن ایدوب شرحنی استیفاد نصکره دیمش
خفی اولیه که اکرچه بو بیتك قافیه سی نظم سابقه موافقدر اما بحرلری متحد دکلدر (معلوم اوله که
ردكافى بو کیمسه نه وزن بیلورمش نه بحر (بو مصراعك معناسنی بر نفس و بردم آسوده و بی قید اولدیغمی
ردسرورى وكافى برعمر عد ایدرم دیمکدر دیین معنایی پاك عد ایده ممش (پریشانی‌ٔ ده همزه اضافت ایچون کلمشدر دیین
ردشمعى فتی پریشان سویلمش (حاصلی بو ایکی بیتك ترکیبنی جمیع شراح ناموزون یازدقلرندنصکره ردشمعى
ردشراح جميعا معنالرینی هب غلط ویرمشلر تأمل ندر (و بعضیسی بو نظمی رباعی وزنندن فرق ایده میوب
نظمی یازجق یرده رباعی یازار * اشترسواری کفتش ای درویش نجا میروی باز کرد که بسختی
بمیری نشنید وقدم در بیابان نهاد و برفت چون بنخله‌ٔ محمود رسیدیم توانکر را اجل فرا رسید ومرد
درویش ببالینش بیامد وکفت ما بسختی نمردیم وتو بر بختی بمردی * اشترسوار وصف ترکیبی در
دوه یه بینجی معناسنه (یعنی دوه‌راکبی (ویاحرف وحدت باز کرو (و کرد فعل امر مفرد مخاطبدر
کردیدندن دون دیمکدر (که حرف تعلیل (بسختی باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (ویاحرف
مصدر شدتله ویاشدتده دیمکدر (نهاد فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر (قدم مقام مفعول
صریحی (ودر بیابان غیر صریحی (چون ادات تعلیل (باحرف صله (نخله‌ٔ محمود کوفه شهرندن
اوچنجی قونقده عین زرقانك منبعی (یعنی باشی اولان بیرك اسمیدر که زبیده خاتون انده برمسجد
و برعالی خان یاپمشدر واعلی برکلر وحوضلر بنا ایلمشدر حجاج انده اوچ کون اوتراق ایدوب
حضور وصفا ایدرلر (رسیدیم فعل ماضی متکلم مع الغیر ایرشدك دیمکدر (توانکر غنی دیمکدر
مراد مذکور اشترسوار در (را ادات مفعول (فرا ادات تأکید (باحرف صله (بالین یصدق
وشین ضمیر توانکره راجعدر (بختی بانك ضمی وخانك سکونیله بسرك دوه یه دیرلر (محصول ترکیب)
مذکور درویشه براشترسوار دیدی ای درویش قنده کیدرسك استطاعتك یوغیکن نه سیبدن
بوزحمتی اختیار ایدرسین سکا خود فرض دکل کرودون که بلا وشدتله اولورسین
حاصلی بو مبارك یول برآغر یولدر تحمل ایده میوب هلاك اولورسین درویش سوزین
دکلیوب بیابانه قدم قیوب آلدی یوریوویردی چونکه نخله‌ٔ محموده ایرشدك اشترسواره اجل
ایرشدی واولدی درویش یصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی ودیدی بز فقیرلق ویاقلق
زحمت ومشقتیله اولمدك وسن بسرك دوه اوزره حضور وراحتده ایکن اولدك * بیت *
شخصی همه شب برسر بیمار کریست * چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست * شخصی

باحرف وحدت (سر بیار لامیه در بیار خسته یه دیرلر اصلنده وصف ترکیبیدر بیم کتوریجی معناسنه صکره خسته یه اسم اولدی اکثر خسته لر اوله کن اولدیغیچون خسته یه بیار دیدیلر یعنی اولمك قورقوسنی کتوردیکیچون بیار دیدیلر (کریست کاف عجمك ورانك کسریله فعل ماضی مفرد غائب اغلدی دیمکدر (بیار مبتدا (بزیست باء تأکید ایله خبری زانك کسریله فعل ماضی مفرد غائب صغالدی ودیرلدی دیمکدر (محصول بیت) برشخص یعنی برکیمسه بتون کیجه بربیارك باشی اوزرنده اغلدی حاصلی اولور ظن ایدوب خوفدن صباحه دك کریه و بکا ایلدی چونکه صباح اولدی کیجه صباحه دك قورق جهتندن کریان اولان اولدی و بیمار اولان صغالدی ودیرلدی یعنی بوقصه دنیاده چوق واقع اولور اولمسندن قورقولان خسته صاغلوب وطول امله نیجه ییل دخی صاغ اولور بن دیمین ناکهان اولمك * قطعه * ای بسا اسب تیز روکه بماند * که خرلنك جان بمنزل برد * ای حرف ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر (بسا چوق ونیجه نیجه (اسب تیزرو بیانیه تیزرو وصف ترکیبیدر رویدندن تیز یوریجی دیمکدر (که حرف بیان (بماند فعل ماضی مفرد غائب یوریلوب قالدی دیمکدر (که بونده حرف استدراکدر (خرلنك بیانیه اخسق اشك دیمکدر (برد فعل ماضی مفرد غائب (جان مفعول صریحی وبمنزل غیرصریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادرکه خرلنك در بعض نسخه ده خرك لنك واقعدر کاف تصغیر ایله (محصول بیت) ای یار نیجه نیجه یعنی چوق واقع اولمشدرکه یوکرك ویورغه آت یوکده یوریلوب دوردی وقالدی وخرلنك افتان وخیزان ضعف حالله اغساریق قطع منزل ایدوب مقصده جان التدی یعنی بوقضیه چوق واقع اولدی تیز روده روکلمه سنی رفتندن آلانلر غلط ایلشلر * بس که درخاك تندرستانرا * دفن کردند وزخم خورده نمرد * بس چوق (که حرف بیان (درخاك در حرف صله (تندرست وصف ترکیبیدر صحیح البدن معناسنه (الف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول مصراع ثانی یه مرهوندر (کردندك تندرستان مفعول اولی ودفن ثانیسی (واو حرف حال (زخم خورده وصف ترکیبیدر ومبتدا (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا اولمدی دیمکدر (محصول بیت) چوق کره واقع اولمش که صاغ وسالم تندرست اولان کیمسه لری اجلی کلوب خاکه دفن ایلدیلر یعنی ناکهان صاغ وسالم ایکن اجلی کلوب واولوب خاکه تسلیم ایلدیلر ویاره لنوب زخم شدید ین کیمسه اولیوب قورتلدی یعنی مجروح اولوب حیاتدن نا امید اولان کیمسه یه اجل کلیوب موتدن امان بولوب یعنی اولیوب قورتلدی باذن الله تعالی * حکایت * عابدی را پادشاهی طلب کرد عابد اندیشید که داروئی بخورم تاضعیف شوم مکر اعتقاد در حق من زیاده کند آورده اند که داروی قاتل بود بخورد وبمرد * که حرف بیان (داروئی یا حرف وحدت (تا حرف تعلیل (مکر ادات تمنی (داروی قاتل بیانیه (بود ادات زمانیه (محصول ترکیب) برعابدی برپادشاه طلب ایلدی یعنی کلسون کندو ایله مشرف اولالم عابد فکر ایلدی بکه بردارو یعنی برمعجون اکل ایده یم ویا برشربت نوش ایده یم تاضعیف اولایم اوله که بنم حقمده اعتقادنی زیاده ایلیه یعنی بویله ایلمکله شایدکه پادشاه بکا اعتقادینی زیاده ایلیه حاصلی بنی کرجکدن زاهد ومرتاض خیال اید وبکمال صلاحله حسن ظن اوزره اوله (روایت ایدرلر که اول دارودیو تناول ایلدیکی مکر زهر قاتل وسم هلاهل ایمش همان یدیکی کبی هلاك اولدی * قطعه * آن که چون پسته دیدمش همه مغز * پوست برپوست بود همچو پیاز * آنکه تقدیری آنکس که در حذف وایصال طریقیله (آن که قالدی (چون ادات تشبیه (پسته باء عجمله وفتح وکسر ایله لغتدر فستق دیمکدر لکن مراد حلب فستغیدر (دیدمش شین ضمیر آن کسه

ردابن سیدعلی وسروری

راجعدر (بعض نسخه ده (دیدیش دوشمش یای خطابله (دیدندن بونده مراد فعل قلبدر ظن معناسنه (همه هب دیمکدر (مغز ییی وایلك وبادام وفندق وفستق کبیلرك ایچنه دیرلر (پوست باء عجمك ضمیله حیوانات دریسنه وهر نسنه نك قبوغنه دیرلر (بونده قبق مراددر (بود بونده ادات زمانیه در ایمش معناسنه (همچو ادات تشبیه (پیاز صوغن معناسنه در (محصول بیت) اول کیمسه یی که فستق کبی هب ایچ ظن ایلدم زیرا فستغك ایچی صاغ اولدیغی تقدیرجه فندغك ایچی کبیدر صاغ اولدیغی تقدیرجه یعنی ظاهرینه بقوب باطننی دخی معمور ظن ایدوب صلاح حالله اکا معتقد اولدم اول اویله دکل ایمش بلکه اول کوردوکم بری بری اوستنده قشر وقبق ایمش ایچنده هیچ نسنه سی یوغیمش پیاز کبی یعنی بی معنی برقوری صورت ایمش * پارسایان روی در مخلوق * پشت برقبله می کنند نماز * پارسایان جمع پارسادر عابدلر دیمکدر (رویه اضافت بیانیه (در مخلوق در حرف صله (رویه مقید در (پشت ارقه (برقبله (بر حرف صله (محصول بیت) پارسایان مبتدا ومصراع ثانی خبر واقع اولمش یعنی یوزی وتوجهی مخلوق جانبنه اولان عابدلر وزاهدلر ارقالرینی قبله دن یکاویروب نماز قلورلر حاصلی انلر بوحکمده درزیرا قلب که حقدن معرض اوله قالب دخی قبله دن روکردان اولمش حکمنده در حاصلی عباداتده قالب قلبه تابعدر * بیت * چون بنده خدای خویش خواند * باید که بجز خداند آند * چون ادات تعلیل (خواند فعل مضارع مفرد غائب دعوت ایلیه دیمکدر (خدای خویش لامیه مقدم مفعولی (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان بجز باحرف زائد (جز غیر معناسنه در (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بونده بلیه دیمکدر (خدا مفعول صریحی (وبجز غیرصریحی (محصول بیت) چونکه برقول خدای تعالی حضرتی کندینك معبودی بله وربعبودیه کرك اولان ولایق وسزاوار اولان اولدرکه خدا حضرتندن غیری یی بلیه وماسوایه کوکل بند ایتمیه خواندك فاعلی خدایه راجع ضمیردر ومفعولی بنده در دیین ظاهر ترکیبه مخالف سویلمش * حکایت * کاروانی رادر زمین یونان بزدند و نعمت بی قیاس بردند بازرکانان کریه وزاری کردند وخدا ورسول شفیع آوردند فائده نداد * زمین یونان قرمان ولایتنه دیرلر (زاری یای اصلیه ایله فریاد وفغان معناسنه در (محصول ترکیب) یونان مملکتنده برکاروانی حرامیلر اوردیلر وبی حد وبی پایان نعمت ومال ایلتدیلر بازرکان طائفه سی کریه وفریاد وفغان ایلدیلر وخدا ورسولی حرامیلره شفیع کتوردیلر یعنی چوق یلواروب نیاز ایلدیلر لیکن فائده ویرمدی * بیت * چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریهٔ کاروان * پیروز باء عجمك کسریله مظفر وغالب معناسنه (دزد تیره روان بیانیه (تیره روان وصف ترکیبی قره جانلی دیمکدر (زیرا روان روح انسانی یه دیرلر قره جانلی اوغری معناسنه در (کریهٔ کاروان لامیه (محصول بیت) چون که جانی قره دوزد یعنی بی رحم وسنکین دل اوغری منظفر وغالب اولدی کاروانك کریه وزارسندن نه غم طوتر یعنی نه غمی وارونه پرواچکر حاصلی فرصت ال ویروب مال مردمه ظفر بولدقدن صکره بیك کره فریاد وفغان وتضرع وزاری قلسه لر متأثر اولوب مرحمت ایلمزلر (تیره روان جمع تیره رودر یعنی وصف ترکیبی در شبرو معناسنه دیین تیره روان ایمش وبوندن صکره غیرینك قولنی نقل ایدوب دیمش که تیره ظرفدر ورو آن صفت مشبهه در رفتندن روان کبی رویدندن یعنی دزدی که رونده استدر تیره یعنی فی ظلمة اللیل اصلی ونقلی فاسد اولدیغنده اشتباه یوقدر مصراع اولك معناسنی چون منظفر اولدی جانی بولانق وجانی قرا کو اوغری دیین بولانق سویلمش * لقمان حکیم درآن میان بود یکی از کاروانیان کفت کلمهٔ چند از حکمت وموعظت بااینان بکوی باشد که طرفی ازمال ما دست بدارند که

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی

ردسروری

دریغ باشد که چندین نعمت ضایع کردد لقمان کفت دریغ باشد کلمهٔ حکمت با ایشان کفتن *
(کاروانیان کاروان اصلی کار باندر کارایش (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه ایشجی دیمکدر
(بایله واوك بیننده تواخی وتبادل اولدیغی جهتدن واوایله ده (بایله ده مستعملدر (مثلا کاربان
سرآی (وکاروان سرآی دیرلر (ویا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع (موعظت مصدر
میمیدر وعظ دیمکدر (طرفی یا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (دست بدارند ال چکه لر دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمان حکیم اول کاروان اراسنده ایمش کاروانیلرك بریسی لقمانه دیدی بونلره
حکمت وموعظه دن برنیچه کلمه سویله اوله که برمقدار مالمزدن ال چکلر یعنی برمقدار ین
بنه بزه ویره لر (طرف شرف وزنی اوزره بعض دیمکدر ال طوته لر یعنی ترك ایده لر دیمکدر زیرا
حیفدر که بوقدر نعمت ومال رایکان برضایع اوله والمزده سرمایه اولاجق برمقدار مبلغ قالمیه
لقمان دیدی حیفدر بویله ظالملره کلمهٔ حکمت وموعظت سویلمك زیرا بونلره سوز تأثیر ایلمز که
متأثر اولوب سیزه مرحمت ایده لر * قطعه * آهنی را که موریانه بخورد * نتوان برداز و بصیقل زنك *
آهن دمور (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (موریانه دمور
قوردینه وپاسنه دیرلر (نتوان برد برد مصدر معناسنه در (از و (باحرف مصاحبت (صیقل فیعل
وزنی اوزره پاس اچیجی استاده دیرلر نصر بابندن مصدری صقل کلور صادك فتحی وقافك
سکونیله صقالده کلور صادك کسریله مصقله اسم آلت یعنی پاس آچیجی آلت (زنك زاء عربك
فتحیله پاس معناسنه در وبعضیلر تصحیف ایدوب زاء عجمیله اوقودیلر (محصول بیت)
بردمور یکه موریانه یمش اوله انك پاسنی صیقل سببیله کیدرمك اولماز زیرا پاس انك ماده سین
افساد وجوهرین افنا ایلمشدر (بونده موریانه نك ایکی معناسی اولمغه قابلدر اولیکی یه
تخصیص ایلین بلامخصص ایلمش بو تقریر بعض لغتلرك یازیشنه کوره در اما بعضیسی
دیدیکه موریانه شول پاسه دیرلرکه دموری دلك دلك ایلیه که انی صیقل اچوب جلا ویرمکه
قادر اولمیه زیرا ماده سی فاسد وجوهری فانی اولمش اولور حضرت شیخك کلامنه ده ملایم
بودر اما زنك مطلق پاسدر * باسیه دل چه سود کفتن وعظ * نرود میخ آهنین درسنك *
با حرف صله (سیه دل وصف ترکیبی قره کوکللی دیمکدر سابقا تیره روان دیوب قره جانلی
مراد ایلدیکی کبی (کفتن وعظ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (میخ آهنین بیانیه (آهنین یا حرف
نسبت ونون حرف تأکید (در حرف صله (سنك طاش (محصول بیت) قره کوکللی کیسه یه
وعظ ونصیحت سوزینی سویلمك نه فائده ویرر یعنی فائده ویرمز (مصراع ثانی بی تعلیل
طریقیله ذکر ایدوب بیورر زیرا دمور میخ طاشه کرمز یعنی بویله ظالملره نصیح وپند
ایلمك طاشه دمور میخ قاقمقدر حاصلی پند پذیر اولوب متأثر اولمق احتمالی یوقدر * قطعه *
بروزکار سلامت شکستکان دریاب * که جبر خاطر مسکین بلا بکرد آند * با حرف ظرف
(روزکار سلامت لامیه (شکستکان الف ونون ادات جمعدر دلخسته ومکسور خاطر اولان
فقرا مرادر (دریابك مقدم مفعولیدر (دریاب فعل امر مفرد مخاطب اکله وتدارك ایله دیمکدر
تقدیری حال شکستکان دریابدر (که حرف تعلیل (جبر جیمك فتحی وبانك سکونیله
برصنغی سیکلمکدر واول سیك تخته لرینه جبره دیرلر (خاطره اضافت مصدرك مفعولنه در
(ومسکینه لامیه (بلا بکرد اندك مقدم مفعولیدر (با حرف تأکید (کرد اند فعل مستقبل
مفرد غائب کرد انیدندن دوندرر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) صحت
وعافیت وسلامت ورفاهیت زمانده فقرای شکسته دل ودرویشان مکسور خاطرلری یوقلیوب
وبولوب تفقد وتدارك ایله یعنی احسان وصدقه وزکاتله خاطرلرینی تسلی ایله زیرا مسکین

وفقیرك

ردابن سیدعلی

وفقیرك خاطرلرینی تسلی ایدوب جبرایلمك بلایی رد ایلر یعنی صدقه وزکات مالی وجانی حفظ
ایدوب بلیاتی دفع ایدر * چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی * بده وکرنه ستمکر بزور
بستاند * چو حرف تعلیل (سائل دیلنجی (وبا حرف مصاحبت (زاری فریاد وفغان (چیزی
یا حرف وحدت (بده فعل امر مفرد مخاطب (وکرنه والا دیمکدر (ستمکر ظالم (با حرف مصاحبت
(زور بونده قوت وقدرت وقهر دیمکدر یعنی کوجله (بستاند فعل مضارع مفرد غائب
آلور دیمکدر (محصول بیت) چونکه سائل سندن تضرع وزاریلغله برنسنه استیه البته ویر
(واما السائل فلا تنهر) حسبنجه والا ویرمیوب خست ایدرسك ظالم سندن زورایله یعنی کوجله
الور مذکور کاروان خلقندن الدیغی کبی * حکایت * چندان که مرا شیخ اجل شمس الدین
ابو الفرج بن جوزی بترك سماع فرمودی وبخلوت وعزلت اشارت کردی عنفوان شبابم
غالب آمدی وهوا وهوس طالب ناچار بخلاف رأی مربی برفتمی واز سماع ومخالطت حظی
برکرفتمی چون نصیحت شیخم یاد آمدی کفتمی * چندان که اولقدر که دیمکدر (مرا بکا دیمکدر
(اجل تشدید لامله اصلی اجلل ایدی ادغام اولدی (شمس الدین لقب (ابو الفرج کنیت
(بن جوزی صفت (بترك با حرف صله (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سماع
بونك کبی یرلرده ساز اوازینه وخواننده وکوینده اوازینه دیرلر نتکه حضرت شیخ بوستانده بیورر
(بیت) نه مطرب که آواز سم ستود) (سماعست اکر عشق داری وشور) بالبداهه معلومدر که بونده
آواز جنسنه سماع بیورمشدر فتأمل (بس از سماع ومخالطت حظی برکرفتمی) معناسنی سماع
ایدردم دینلر معلوم اولدیکه سماعی بونده صوفیلرك رقصی معناسنه اخذ ایدرلر ایمش
ایمدی معلومدر که سبحة الابرارك اوتوزدردنجی عقدینك مرادینه واصل اولمازلر ایمش
(عنفوان اول معناسند (شباب یکتلك یکتلك اولی دیمکدر (مرا بکا (غالب آمدی غالب کلوردی
(یا حرف حکایه (ناچار بالضروره (بخلاف با حرف صله (خلاف رأی مربی لامیه لردر
(مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن تربیه ایدیجی دیمکدر (مراد ابن جوزی حضرتلریدر
(برفتمی کیدردم یا حرف حکایه (مخالطتدن مراد خلقله اختلاطدر (حظی بر حرف تأکید
(کرفتمی طوتردم یا حرف حکایه (محصول ترکیب) اولقدر که بکا شیخ اعظم ابن جوزی
حضرتلریکه اول زمانده حضرت شیخك مربیسی ایمش (سماع ترکنی بیورردی دخی خلوت
وعزلته اشارت ایدردی (جوانلغمك اولی یعنی تازه لکی غالب کلوردی (وهوا وهوسم مقتضای
نفس اولان احوالی وارزوی خاطری طالب اولوردی (بالضروره مربینك رأیی خلافنجه
خلوت وعزلتدن کیدردم دخی سماع واختلاطدن حظ الوردم (چونکه شیخك نصح وپندی
یادمه کلوردی (یعنی چونکه نصیحتنی اکاردم دیردم (مذکور افعالك اواخرنده اولان یالر
حکایه ایچوندر نتکه هر برینه اشارت اولدی * بیت * قاضی ار باما نشیند برفشاند دست را *
محتسب کر میخورد معذور دارد مست را * بو بیت کفتمی بیوردیغنك مقولیدر (ارا کردن
مخففدر (برفشاند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده قاضی یه راجع ضمیردر ال قارصاردی
دیمکدر نتکه خواننده وکوینده وساز یانجه ال اصوانی طوترلر ال سلکمك دینلر غلط ایلمشلر
(محصول بیت) قاضی بزمله اوتورسه یعنی مجلسمزه داخل اولسه ذوق وشوقدن مجلسده
ال قارصاردی (حاصلی بزمله هم حال وهم رنك اولوردی (محتسب اکر باده ایچرسه مستلری
معذور طوتر (یعنی کندی باده نوش اولمغله احکام شرعی اجرا ایدمز (بو مصراع مصراع اوله
نسبت مقام تعلیلده وتمثیلده واقعدر (یعنی حضرت ابن جوزی اکر بزم مجلس ومحفلمزك
رونق وصفاسنی کوریدی وبیلیدی داخل مجلس اولوب بزمله همرنك وهم جنس اولوردی

ردکافی وشمعی

ردسروری وکافی وشمعی

هر نقدر که متورع وزاهد ایسه ده تشکه محتسب اورع نا سدن اولدیغی تقدیرجه باده مجلسنه داخل اولوب باده نوش اولسه می نوشلری معذور طوتردی * مصراع اولک معناسنده قاضی ال سلکردی (یعنی سماع ایدردی دینلردست افشا ندن مرادی بیلمزلر یمش * سماعدن دخی فتدبر (محتسب بو محلده صوباشی معناسنه در دینلر محتسبی بیلمزلریمش * تاشبی بمجمع قومی برسیدم ودران میان مطربی دیدم * تاانتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یا حرف وحدت (بمجمع باحرف صله (مجمع مجلس (قومی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) سماع ونجا لطه‌دن حظ الورم برکیجه یه دک که برقومک مجلسنه ایرشدم (یعنی اول کیجه‌یه‌دک بویله ایدردم (واول قومک اورته سنده برمطرب کوردم مذکور بیتده بیوردیغی کبی *بیت* کو بی رک جان می کسلد زخمهٔ سازش * ناخوشتر ازآوازهٔ مرک پدر آوازش * کوبی فعل مضارع مفرد مخاطب دیرایدک ویا دیدک دیمکدر (یعنی حاضر اولوب ایشیدسک دیرایدک (رک رانک فتحی وکاف عجمیله طمر معناسنه در که عربیده عرق دیرلر (عینک کسری ورانک سکونیله (جانه اضافتی لامیه ویا بیانیه‌در میکسلد می بونده حرف تأکید واقعدر (کسلد کاف عجمک ضمی وکسریله (وسینک فتحی وکسریله کسلیدن مصدرندن فعل مضارع مفرد غائب اوزر وقرر دیمکدر (مثلا ایپ ویاایلک قرمق کبی (قطعله تعبیر ایدنلر خطاایلدیلر (زخمهٔ ساز چالدقلری اغج ویاکلک ویابوینوز پاره‌سی که سازنده‌لر اکا تازیانه دیرلر (سازه اضافتی لامیه‌در (شین ضمیر مطربه راجعدر نا ادات توصیف نفی (خوش واو رسمیله ایی دیمکدر (وترادات تفضیل‌در ناخوشترک دیمکدر (اوازهٔ مرک پدرلامیه‌لردر (یعنی برکیمسه‌یه بابک اولدی دیوموحش خبرویرمک صداسندن اول مطربک صداسی جان‌کاه‌تر وبدترایدی (بوقضیه اکثره بناء‌در والا نیجه ناخلف واردر که باباسنک اولوسی خبرینه مژدکانه‌لر ویرر (محصول بیت) مذکور مطربک خصوصنده بیوررا کر مذکور مطربک زخمهٔ سازینی ایشیدسک دیرایدک که جان طمرنی قرر واوزر سازینک زخمه‌سی شول مرتبه مزعج ومولم ایدی (واوازی پدر اولوسی اوازندن دخی ناخوش وموحش ایدی (حاصلی سازندلکی وکوینده لکی کمال مرتبه منفور وقبول طبعدن زیاده دور ایدی زخمه یرینه نغمه یازانلر نغمه ایللی در *کاهی انکشت حریفان ازو در کوش وکاهی برلب که خاموش* (محصول ترکیب) مذکور مطربک زخمهٔ سازینی وناساز اوازنی ایشتمیه‌لم دیو کاهی اهل لم مجلسک برمقلری قولغنده ایدی (وکاهی خاموش اول دیولبنده ایدی (حاصلی سکوت ایله‌دیو اشارت ایلرلردی * بیت *یهاج الی صوت الاغانی لطیبه* وانت مغن ان سکت تطب* یهاج فعل مضارع مبنی للمفعول اجوف یائی ضرب بابندن مصدری هیجان کلور هانک ویانک فتحه‌لریله میل ورغبت معناسنه (الی حرف جر مجرویله قائم مقام فاعلی یهاج در وجائز درکه کندی مصدر ینه مسندا اوله صوت صادک فتحی وسکون واوایله آواز معناسنه‌در اغانی‌یه اضافتی لامیه‌در (اغانی منتهای جموعدن اغنیه‌نک جمعیدر همزه‌نک ضمی وغینک سکونیله وتشدید یائیله (امانی امنیه‌نک جمعی اولدیغی کبی امنیه ارزویه ومراده دیرلر (واغنیه غنا معناسنه‌در کسرغین والف ممدود ایله ایر معناسنه که فارسیجه سرود دیرلر (لطیبه لام حرف تعلیل یهاج فعلنه متعلق وضمیر مذکر صوته راجعدر (لطیبها یازانلر خطا یازدیلر (وانت وآو حرف حال انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (مغنی اسم فاعل مفرد مذکر مخاطب تقدیرا مرفوع خبر مبتدا الام الفعلی اعلالله ساقط اولمشدر (ان حرف شرط (سکت فعل شرط (تطب فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط جمله‌ء شرطیه‌ء اعرابدن محلا مرفوع صفت مغنی‌در (بعض نسخه‌ده نطیب دوشمش نون متکلمله و بعضنده (یطیب دوشمش یای غیبتله فاعلی مقدر اولان سکوت اولور (محصول بیت) مغنیلر صوتنه میل ورغبت

ردکافی وشمعی

ردشراح جیعا

ردشراح جیعا

ردسروری وکافی

اولنور

اولنور لطیف اولدیغیچون یعنی لطیف وخوب اولدیغی تقدیرجه روح اصواته مائل وراغب اولور حال بوکه سنده مغنیسن اکرساکت اولسک زیاده طیبسین حاصلی سکوت ایتسک سکوتک موسقی برینه نکر یاخود سکوت ایلسک بزطیب اولوب خوشحال اولورز یاخود سکوتک طیب اولور فتدبر * بیت *نبیند کسی درسماعت خوشی *مکروقت رفتن که دم درکشی *نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (سماعت تا ضمیر خطاب سماع بنه نغمه وصوت معناسنه‌در (خوشی خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله ویای مصدر ایله ایلک دیمکدر (مکر ادات استثنا (وقت رفتن لامیه کتمک وقتی دیمکدر (دم نفس (درحرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد مخاطب (محصول بیت) کیمسه سنک سماعکده ایلک کورمز یعنی سنک ساز وآوازکده برذوق یوقدر که انده کیمسه صفا کسب ایلیه مکر کتمک وقتنده که نفسک چکه‌سین یعنی سکوت ایلیه‌سین حاصلی مجلسدن کیدوب سکوت ایلیه‌سین هرکس مسرور اولور زیراسنک ناهموار سازکدن وناسازوازکدن خلاص اولورلر بونده سماع صوت وآواز معناسنه اولدیغی زیاده بدیهیدر (پس سماعی صوفیلر رقصی معناسنه واستماع ایتمک معناسنه اخذ ایدنلر بومعنایی بلمزیمش (خوشی خانک فتحیله اوقنور کشی‌یه قافیه اولمغیچون دینلر روم ضمه‌دن آکاه دکللریمش (وقت رفتن معناسنی موت معناسنه اخذ ایلین بیتک معناسنی فوت ایلمش بو بیتده دلالت واردرکه اول ناساز بدآواز ناساز وناهموار اولدیغندن غیری صوتنه مغرور اولوب دکه بلا ایله دکدیکنه زیراناسازلرک حالی بویله‌درکه چیغیرمقدن اوصانمز * مثنوی *چون درآواز آمد آن بربط سرای * کدخدارا کفتم از بهرخدای * چون حرف تعلیل (در حرف صله در با معناسنه (بربط سرای وصف ترکیبیدر قپوزله ایرلیجی یعنی قپوزچاله ویاننجه ایرلایه (بربط ایکی بانک فتحه‌لریله قپوزه دیرلر اما مشهور باء ثانینک ضمیدر (سرای سینک فتحی وکسریله لغتدر ضمیله روستایلر دلیدر (کدخدا کاف عربک فتحیله اواسی صاحب خانه معناسنه (بهرادات تخصیص (محصول بیت) چونکه اول قپوزجی اوازه کلدی یعنی قپوز یاننجه ایرلمغه باشلدی یعنی خوانده لک ایلمکه باشلدی اواسنه دیدم الله ایچون * زیبقم درکوش کن تانشنوم * یادرم بکشای تابیرون روم * زیبق زانک کسری وبانک فتحیله ژیوه‌یه دیرلر میم معناده کوشه مقیددر (تا حرف تعلیل یاحرف عطف (درم درقپو ومیم ضمیر متکلم یعنی میم ضمیر منصوب متصل معناسنه‌در (تاحرف تعلیل (روم فعل مضارع متکلم وحده‌در (محصول بیت) کتخدایه دیدم الله ایچون قولغمه ژیوه ایله یعنی قوی تاکیم صاغر اولوب بوناسازک اوازنی ایشدمیم زیرا قولغه ژیوه کیرنجه صاغر ایدر یاباکا قپویی آچ تاکیم طاشره کیدم یعنی بوایکی ایشک برینی ایله دیواویسبنه یمین ویردم تاکیم مذکور بربط سرای ناسازی نه کوره‌یم ونه ایشیده‌یم * فی الجمله پاس خاطر یاران را موافقت کردم وشبی بچندین مجاهده بروز آوردم * پاس حفظ معناسنه‌در خاطره اضافتی مصدرک مفعولنه‌در (ویارانه لامیه (شبی یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر (بروز باحرف صله (محصول ترکیب) حاصلی کلام یارانک خاطریچون اول کیجه یارانه موافقت ایلدم وکیجه‌یی نیجه زحمت ومشقتله کونه کتوردم یعنی صباحه چیقردم *قطعه* مؤذن بانک بی هنکام برداشت * نمی داند که چنداز شب کذشتست * بانکدن مراد بونده تمجید ویاصباح اذانیدر (برداشت قالدردی یعنی اوقودی (محصول بیت) مؤذن بانکی وقتسز قالدردی یعنی اذانی وقتسز اوقودی بلمز که کیجه‌دن نقدر زمان وساعت کچمشدر * درازی شب ازمژکان من پرس * که یکدم خواب درچشمم نکشتست *درازی یاحرف مصدر (شبه اضافتی لامیه (مژکان من لامیه مژکان جمع مژه‌در دینی فارسی‌یی غریب تتبع ایلمش ایمش پرس بای عجمک ضمی ورانک سکونیله فعل امر مفرد مخاطب صور دیمکدر سؤال ایله معناسنه (که حرف تعلیل (دم نفس وساعت معناسنه‌در

ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی
ردشمعی

شارح مرحومک لغتجه ویردیکی معنی یولنده‌در لکن شمعی مرحومک معناسی دخی رنکیندر ظن ایدرم زیرا اول ناساز فوت اولدیغنه خلق آواز کریهندن قورتله مز هرنقدر برمجلسدن کتمه سیله انده اولنلر قورتلسه‌لر دخی بوندن بشقه دقت رفتنک فوت معناسنه اولدیغنه دم درکشی قرینه‌در للطابع

شارح مرحوم اشبو بیتده اولان درازی مضافنک اخرینه ضرورت وزن ایچون بریا کلور دیو بوقارووده هامشده اشارت ایتمشیکن کندو نسخه‌سندن یازیلان نسخه‌ده یازلموب همزه یازلمش نسخه سنده دخی بویله ایسه اصابت ایتمشدر (فتبصر) للطابع

ردسروری

(خواب او یقود یمکدر نکشتست فعل نفی ماضی مفرد غائب اولمامش و یاجکز نمامش دیمکدر اشتراك اوزه
(محصول بیت) کیجه‌نك اوزونلغی بنم کز پکمدن سؤال ایله (یعنی کیجه اوزونلغی مؤذن نه بلورر که
صباحه‌دك پستر نازده یاتور بلکه بنم مژکانم ایی بیلور (زیرا بر نفس کوزومه او یقو کرممشدر
(یعنی کوز مده او یقو طولانمشدر (حاصلی کوزم او یقو کورممشدر * بامدادان بحکم تبرك دستار
ازسر ودینار از کر بکشادم و پیش مغنی نهادم ودر کنارش کرفتم و بسی شکر کفتم یاران
ارادت من درحق او برخلاف عادت دیدند و برخفت عقل من حمل کردند و نهفته
می خندیدند یکی از ایشان زبان تعرض دراز کرد و ملامت کردن اغاز که این حرکت
مناسب حال خردمندان نکردی خرقهٔ مشایخ بچنین مطربی دادی که درهمه عمرش
درمی در کف نبوده است وقراضهٔ دردف * با مدادان وبامداد ایرته دیمکدر (با حرف
مصاحبت (حکم تبرك لامیه (تبرك تفعل بابندن مصدر در تحفه وهدیه معناسنه تبرك رسمیله
واسلوبیله دیمکدر (دستار دلبند (دینار التون کر قوشق دیمکدر (معلوم اوله که
عربك و عجمك فقراسی نقدنی هرنه ایسه قوشاغنه بغلر (زیرا انلرك قوشاقلری بزدن اولور (پس
دینار از کر بیوردیغی بو معنایه کوره در (پس بو معنایی بلمیوب کیسه وجیبمدن دیناری چیقردم
دین خلاف سمته سلوك ایلمش (دستار ودیناری یاء وحدت ایله ایراد ایلین جمیع نسخه‌لره مخالف
ایراد ایلدیکندن غیری معنایه خلل ویرمشدر فتدبر (مغنیدن مراد مذکور مطربدر
(ارادت من مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برحرف صله (خلاف عادت لامیه عادتك خلافنجه
دیمکدر (خفت عقل مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه‌در (بعض نسخه‌لرده ونهفته
بخندیدند دوشمشدر (یعنی خفیه طریقیله بنی مزه لنوب کولشدیلر (زبان تعرض بیانیه اغازدن
صکره برکرد مقدردر (که حرف بیان (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (خردمندانه
اضافت لامیه در بعض نسخه ده حال یرینه رأی دوشمش (خرقهٔ مشایخ این حرکتدن
بدلدر وداد ینك مقدم مفعول صریحیدر (وبچنین غیر صریحی (مطربی یا حرف وحدت
(دادی فعل ماضی مفرد مخاطب ویردك دیمکدر (که حرف رابط صفت ما بعدی مطربه
صفتدر (درم دالك کسری وراتك فتحیله اقچه معناسنه‌در (کف آیه یعنی اوج (قراضه
التون خرده سی فارسیجه ریزهٔ زر دیرلر (دف دالك فتحی وفانك تشدیدیله لفظ مشترکدر
عربله عجم بیننده (ترکیجه دمری دیرلر دالك ضمی ومیمك سکونیله وراتك کسریله
(محصول ترکیب) اول کیجه‌نك ایرته سی تبرك حکمیله یعنی تحفه وهدیه رسمیله باشمدن
دستاری وقوشغمدن دیناری چیقروب مغنی اوکنه قودم وانی در کنار ایلدم یعنی قوچدم وچوق
شکر ایلدم (یاران بنم ارادتمی مغنی حقنده عادتمك خلافنجه کوردیلر (یعنی بویله ایده کن
دکل ایدم (خصوصا بونجلین ناساز مغنی یه (وبو اوضاعمی خفت عقله حمل ایلدیلر
وکزلیجه (یعنی خفیه طریقیله بوحالمه کولشدیلر (پس بریسی یاراندن بکا تعرض وطعن
زبانتی دراز ایلدی (حاصلی بکا اعتراض ایلدی دخی بنی لوم وملامت ایلمکه باشلدی که
بوحرکتی عقلا رأی وحالنه مناسب ایلمدك (مشایخ خرقه سنی بونجلین بر مطربه ویردك که
جمیع عمرنده النده واوجنده براقچه اولمامشدر (یعنی براقچه‌یه مالك اولمامشدر وبرقراضه یعنی
برالتون اوواغی دفنده کورممشدر حاصلی کیسه اندن حظ ایدوب النه واوجنه برحبه
ویرمش دکلدر دستاره خرقهٔ مشایخ بیوردیغی مجازیدر (حضرت شیخك مبارك
باشنده اولدیغی اعتبار یله در بحکم تبرك اولنده بر که یازان یاندن یازرمش (درحق او
رینه درحق آن یازان او ایله آنك معنالرینی بیلمزیمش (حرکتدن صکره را یازانلر جمیع

ردکافی ردشمعی

ردشمعی ردشمعی

نسخه‌لره مخالف یازمشلر (خرقهٔ مشایخ اولنده که یازانلرده بویله ایلمشلر * مثنوی * مطربی
دوراز این خجسته سرای * کس دوبارش نه دیده در یك جای * مطربی مطرب اسم فاعلدر
افعال بابندن سوندریجی دیمکدر نفس ایی سازنده وکوینده دن مستعمر اولدیغیچون مطرب
دیدیلر (یا حرف وحدت (دور تقدیری دورباددر (خجسته قوتلی دیمکدر مبارك معناسنه
(کس تقدیری که کس در (که حرف رابط صفتدر ضرورت وزن ایچون ترك اولندی
وکس قالدی (دوبار ایکی کره دیمکدر (ندیده ماضی دن قسم کورممش دیمکدر (در حرف
ظرف (در یك جای بریرده (دوراز ین خجسته سرای جملهٔ معترضه در که بدیعده حشو ملیح دیرلر
صفتله موصوف بیننه اعتراض ایلمش (محصول بیت) بر مطرب ایراغ اولسون بومبارك
سرایدن بومعترضه سرایه نسبت دعاء له در (ومطربه نسبت دعاء علیه در (کس دوبارش
دوبار ایکی کره دیمکدر (وشین مطربه راجعدر آنجلین مطرب که کیمسه آنی بر محفلده
وبر مجلسده ایکی کره کورممشدر (یعنی شویله ناساز وناهموار در که برکره آنی دیکلین بردخی
مجلسنه اوغرامز (پس ایکی کره بریرده کورمزبو تقریر مطرب مبتدای محذوفه
خبر ومصراع صفت اولدیغی تقدیرجه در وجائزدر که مصراع ثانی حشو ملیحه مقام تعلیلده
اوله فتدبر (معلوم اوله که حضرت شیخ بو ابیاتی مذکور معترض جانبندن نقل بیوردیغی بو صفتله
متصف بر ناسازه‌سن بو قدر تعظیم وتبجیل ایلمك ندن لازم کلور دیمك استر * راست چون بانکش
ازدهن برخاست * خلق راموی بربدن برخاست * راست کرچك یعنی بی شك وشبهه (چون
ادات تعلیل (بانك کاف عجمله اواز معناسنه‌در (برخاست قالقدی یعنی صادر اولدی دیمکدر
(خلق را را حرف تخصیص خلقك دیمکدر (محصول بیت) بی شك چونکه اوازی اغزندن
صادر اولدی خلقك یعنی اهل مجلسك بدننده موبی قالقدی یعنی اورپردی صوتی زیاده
مزعج اولدیغندن جائزدر که بونك کبی یرلرده برپاء حکایه تقدیر اولونه یعنی قالقاردی (راستك
معناسنی مستقیم دینلر مستقیم سو یلامشلر وبراوغردن دیبن قی اکری کتمش (وتقدیری موی
بربدن راست برخاست در دیبن بیتك ترکیبنه غریب تعقید صالمش * مرغ ایوان زهول
او بپرید * مغز ما برد وحلق خود بدرید * مرغ مطلقا قوشدر (وایوان بونك کبی یرلرده
کوشکدر یعنی چارطاق (معلوم اوله که قزلباش بدمعاشدن اول شیراز شهرینك دأب
وعادتی بوایمشکه کوشکلرینك علی برینه اغجدن بر قوش تراش ایدوب وضع ایدرلر ایمش
کیمی الطوطی وکیمی یشل وکیمی بیاض وکیمی کبوتر وقومری وطاوس وشاهین وغیریلرینی
وبو مرغانك ایچنی تجویف ایدرلر ایمش یعنی ایچلرینی قوغش ایدرلرایمش واغزلرینه بر
سپسی وضع ایدرلر ایمش پس هر بارکه برباد حرکت ایلسه بوحیوانلر دونوب بونلردن اصناف
اصوات صادر اولور ایمش (پس حضرت شیخ (مرغ ایوان زهول او بپرید) بیوردیغی مبالغه
طریقیله در یعنی اول ناساز مطربك مزعج وهولناك صداسندن مرغ ایوان جامد ایکن
اورکوب قاچدی ایمدی قیاس ایله نه مرتبه مولم وموحش اواز اولمق کرك آوازی (هول قورقو
(بپرید با ایله مؤکد فعل ماضی مفرد غائب اوچدی دیمکدر (مغز سابقا مفصل بیان اولندی
نه یرده استعمال اولندیغی (حلق حانك فتحی ولامك سکونیله بوغازدر (خوده اضافتی لامیه‌در
(با حرف تأکید (درید دالك فتحی وکسریله فعل ماضی مفرد غائب (بردك ودریدك فاعلی
هر برینك تحتنده مطربه راجع ضمیردر (محصول بیت) مرغ ایوان اول مطرب ناسازك آوازی
هولندن اورکوب اوچدی یعنی تحمل ایده‌مدیکندن یرندن پران اولدی کندی بزم بینلریمزی الدی
ایلندی وکندی بوغازینی یرتدی حاصلی هم بزه جفا ایلدی وهم کندی یه (شراحك هیچ

رد سروری وشمعی ردکافی

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی ردکافی

ردشراح جمیعا

بريسی مرغ ابوانه تعرض ايلديكندن معلومدركه جميعنك مجهولی ايمش * كفتم مصلحت
آنست كه زبان تعرض كوتاه كنی كه مرا كرامت اوظاهر شد كفت مرا بركيفيت آن مطلع
كردان تاهمكنان تقرب نمايم وبرمطايبهٔ كه رفت استغفار كنيم كفتم بحكم آن كه مراشيخ
بارها بترك سماع فرموده بود وموعظهای بليغ كفته ودرسمع قبول من نيامد امشب مرا طالع
ميمون وبخت همايون بدين بقعه رهبری كرد تابدست اين مطرب توبه كردم كه دكر باركرد
سماع ومخالطت نكردم * زبان تعرض بيانيه (كه حرف تعليل (كرامت او لاميه (كفت
متعرض ديدی (كيفيت ياء مشدد (وتا ادات مصدردر نيجه‌لك معناسنه (اينه اضافتی مصدرك
مفعولنه اضافتی قبيلندندر (كردان فعل امر مفرد مخاطب مطلع ايله ديمكدر (الف ونون
ادات تأكيددر مصدری كردانيدن كلور (تا حرف تعليل (همكنان جميعمز ديمكدر (تقرب
تفعل بابندن مصدردر (نمايمك مقدم مفعوليدر (مطايبه مفاعله بابندن مصدردر لطيفه
وخشرلق معناسنه (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (كه حرف رابط صفت (كفتم
حضرت شيخ متعرضه ديدم دير (با حرف سبب (حكم بونك كبی يرلرده علت معناسنه در
(آن لفظنه اضافتی مصدرك فاعلنه‌در (كه حرف بيان (بارها ها ادات جمعدر كرانله ديمكدر
(با حرف تأكيد (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتيدر (فرموده بود بيورمشيدی (وموعظه
ميمك فتحی وعينك كسريله مصدر ميميدر وعظ معناسنه (وها ادات جمعدر بليغه اضافتی
بيانيه (كفته يعنی كفته بود (واو حرف حال (در حرف صله (سمع قبول بيانيه (ومنه اضافتی
لاميه (طالع ميمون بيانيه مبارك طالع ديمكدر (واو حرف عطف (بخت همايون عطف
تفسيری (با حرف صله (بقعه بانك ضمی وقافك سكونيله پارهٔ ارض معناسنه در يعنی يردن
برپاره بونده مراد مذكور مطربله جمع اولد قلری خانه در (رهبر وصف تركيبيدر
قولاغوز معناسنه (ويا حرف مصدر قولاغوزلق ديمكدر (تا حرف تعليل (با حرف ظرف
(دست اين لاميه (مطربه مشار اليه (كه حرف تعليل (دكربار بركره دخی ديمكدر (كرد سماع
لاميه (كرد كاف عجمك كسريله وسكون را ايله دكرمی واطراف معناسنه در (مخالطت
مفاعله بابندن مصدردر اختلاط معناسنه (نكردم كاف عجميله فعل نفی استقبال متكلم وحده در
كرديدندن دونمك وچكرنمك معناسنه (محصول تركيب) متعرضه ديدم مصلحت اولدركه تعرض
ديلنی كوتاه ايليه‌سين يعنی دخل وطعن ديلنی بندن چكه‌سين زيرا بكا بونك كرامتی ظاهر اولدی
(پس اول جهتدن بوكا بوقدر تعظيم ايلدم معترض ديدی بنی بونك كيفيتنه مطلع ايله يعنی بيورديغك
احوالی بكا اكلت تاكيم جميعمز بوكا تقرب كوسترهلم وبزدن صادر اولان مطايبه ولطيفه‌يه
استغفار ايده‌لم ديدم اول حكمله كه بكا شيخ كرات ايله سماعی ترك ايلمكه بيورمشيدی ومبالغه ايله نصيحتلر
سويلمش ايدی حال بوكه بنم قبولم قولاغنه كلمدی يعنی سوزين قولاغمه قومادم وقبول ايلمدم
بوكيجه بكا مبارك طالع وقوتلی بختم بوخانه‌يه قولغوزلق ايلدی تاكيم بومطربك النده توبه ايلدم
تاكيم بردخی سماع اطرافنده واختلاط چوره سنده چكزميم يعنی نه سماع دكليم ونه كيمسه ايله اختلاط
ايليم * قطعه * آواز خوش ازكام ودهان ولب شيرين * كرنغمه كند ورنكند دل بفريبد *
آواز خوش بيانيه كوزل اواز ديمكدر (كام كاف عربيله دماغ واغزك ايچی (لب شيرين بيانيه
شيرين اوچنه بله قيداولمقده قابلدر (نغمه كندنك مقدم مفعوليدر (ور واكردن مخففدر (دل مقدم
مفعوليدر بفريبدك كوكلی الدار ديمكدر (محصول بيت) كوزل آواز طتلی چكه‌دن وطتلی اغزدن
وطتلی دودقدن كركسه تغنی ايلسون كركسه ايلسون كوكلی كندی‌يه ميل ايتديرر يعنی اواز كوزل
اولدقدن صكره نغمات سزده كوكلی جذب ايدر * ورپردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست * ازحنجره

مطرب مكروه نزيبد * معلوم اوله كه عشاق وزنكله راستك فرعلريدر بعض اهل فن فرعه
پرده اطلاق ايلمش (اماصفاهان نه فرعدرنه پرده بلكه اصول اربعه‌نك اصل رابعيدر (حجاز دخی
نه فرعدر ونه اصل بلكه مابه وبوسلكك اوازيدر (پس حضرت شيخ اوجنه‌يله پرده بيورديغی
يا تغليب طريقيله در ويا پرده بی مقام ونغمه معناسنه اعتبار ايلمش اوله (حنجره وحنجور حانك
فتحيله حلقومدر يعنی بوغز (حنجرهٔ مطرب لاميه (ومكروهه اضافت بيانيه (نزيبد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب ياراشمز ديمكدر (محصول بيت) كام ودهان ولب شيريندن صادر اولان اواز
بويله در اما اكر نغمهٔ عشاق وصفاهان وحجاز ايسه ده مكروه وناساز مطربك حلقومندن زيبا
دكلدر يعنی مقبول دكلدر بلكه دل خراشدر * حكايت * لقمان را كفتند ادب از كه آموختی كفت
از بی‌ادبان هرچه ازايشان در نظرم ناپسند آمد ازفعل آن پرهيز كردم * لقماندن مراد لقمان
عاديدر كه ديباجه‌ده ذكر اولندی (كه بونده اسمدر كيم معناسنه (آموختی فعل ماضی مفرد مخاطب
اوكرندك ديمكدر (بی ادبان الف ونون ادات جمعدر ادبسزلر ديمكدر مابعدی بی ادبانی بيان ايدر
(هرچه ازايشان هرنه كه انلردن (در نظرم در حرف ظرف نظرمده ديمكدر (نا حرف توصيف
نفی پسند اسمدر مقبول معناسنه (فعل فانك فتحيله مصدر در اشلك معناسنه اما فانك كسريله
اسمدر ايش معناسنه (پرهيز بای عجمك فتحی ورانك سكونی وهانك كسريله صقنمق ديمكدر
(محصول تركيب) لقمانه ديديلر ادبی كيمدن اوكرندك ديدی ادبسزلردن زيرا هرنسنه كه انلردن
نظرمده نامقبول كلدی انی اشلكدن پرهيز ايلدم * قطعه * نكويند از سر بازيچه حرفی *
كزان پندی نكيرد صاحب هوش * نكويند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونك كبی فعللرك كاه اولوركه
فاعلی خلق ويا ناس ويا قوم تقديرا ولنوركه عربده ايدرلر (مصراع) يقولون ليلی بالعراق مريضة)
يقولون فاعلی واو ضميردركه مقدر مذكورلرك برينه راجعدر فتأمل (سر بونك كبی يرلرده جهت
معناسنه در (بازيچه تصغير بازيدر اويون معناسنه (پس بازيچه اويونجق ديمكدر اضافتی
لاميه‌در يای بطنيله (حرفی يا حرف وحدت (نكويندك مفعول صريحيدر (واز سر غيری صريحی
(كزان كه حرف بيان وان اسم اشارتدر حرفه (پندی يا حرف وحدت ويا تنكير (نكيرد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب (صاحب هوش يای بطنيله لاميه‌در ونكيردك فاعلی ممكندر كه صاحب هوش
نكويند ونكيرد فعللرينه تنازع طريقيله فاعل اوله ديين معنی جهتنه نظر اولما ديغندن غيری
ايكی فعلك افراد وجمع جهتنده‌ده التفات ايلمزمش (محصول بيت) لطيفه ومزاح جهتندن برسوز
وبرحرف سويلمزلركه صاحب عقل اندن يعنی اول حرفدن برپند ونصيحت الميه حاصلی
لعب وبازی طريقيله ده برسوزی خلق سويلرسه اهل ادراك اولان اندن منتصح اولور ديمكدر
منتصح اسم فاعلدر افتعال بابندن نصيحت قبول ايلمك معناسنه امانفعل بابندن منتصح ناصحلر
تشبه معناسنه در پس بونده منتصح دينلر اصابت ايلديلر * وكرصد باب حكمت پيش نادان *
بخوانند آيدش بازيچه دركوش * واو حرف حال (كر حرف شرط (باب حكمت لاميه (عدم اضافتی
تجويز ايدنلر باب حكمتدن خبردار دكل ايمش (باب حكمت بخوانندك مقدم مفعولی وپيش نادان
ظرف واضافتی لاميه (بخوانند فعل مستقبل جمع غائب فعل شرط اوقسه‌لر ديمكدر (آيد جواب
شرط وشين ضمير نادانه راجعدر (اما معنی جهتندن كوشه مقيد در تقديری دركوشش آيد
(در حرف صله (محصول بيت) اما حال وشان بويله دركه اكريوز ابواب وفصول حكمت نادان
اوكنده اوقوسه‌لر قولغنه بازيچه كلور (يعنی اندن عبرت الوب منتصح اولماز (زيرا عقلی افسرده
وطبعی پژمرده اولمش وقولغی غفلت پنبه سيله طوتلمش در * حكايت * (عابدی را حكايت كنند كه
شبی ده من طعام خوردی وتاسحر ختمی درنماز كردی صاحب دلی بشنيد وكفت اكرنيم نانی بخوردی

مطلب

ردابن سيدعلی

مطلب

رد سروری وشمعی

ردابن سيد علی وسروری

و بخفتی بسیار فاضلترا زان بودی* عابدی یا حرف وحدت ورا ادات مفعول (كه حرف بيان
شبی یا حرف وحدت (تقديری هرشبی در (وتا انتهاء غايت ايچوندر (ختمی یا حرف وحدت برختم
دیمكدر (كردی یا حرف حكایه (نیم نان لامیه (و یا حرف وحدت براتمكك نصفی دیمكدر (بخوری
یا حرف حكایه ییسیدی دیمكدر (وبخفتی او یو یيدی (ازان یعنی اون بطمان طعام ییوب نمازده
برختم قرآن ایلمكدن (فاضلتر ثوابلیرك دیمكدر (محصول تركیب) برعابدی حكایت ایدرلركه
بركیجه‌ده اون بطمان طعام یردی وصباحه‌دك برختمله نماز قلوردی برصاحب دل بو حالتی ایشتدی
ودیدی اكر براتمكك نصفی ییدی واو یو یایدی چوق مرتبه اندن خیرلیرق وثوابلیرق اولوردی
زیرا هرنكه وارایسه آچلقده در * قطعه * اندرون از طعام خالی دار * تادرو نور معرفت بینی *
اندرون‌دن مراد شكم در (خالی بوش دیمكدر (تا حرف تعلیل در واصلنده دراو درهمزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولمشدر (ضمیرا اندرونه راجعدر (نورمعرفت بیانیه وبینینك مقدم مفعولی
(و بینی فعل مضارع مفرد مخاطب بینیدندن كوره سین دیمكدر (محصول بیت) ایچرو كی طعامدن
بوش طوت یعنی كندیكی آچ طوت تا كیم درونكده معرفت نورینی كوره سین حاصلی تا كیم سكا
معرفة الله میسراوله * تهی از حكمتی بعلت آن * كه پری از طعام تابینی * تهی خالی دیمكدر حكمتی
یاسی ضمیر خطابدر (باحرف مصاحبت (علت آن لامیه (كه حرف تعلیل (پری یا ضمیر خطاب
طلوسین دیمكدر (تا انتهای غایت ایچوندر (بینی یای اصلیه‌ایله بورن دیمكدركه عرب انف دیر
(محصول بیت) اول علت واول سببله حكمت ومعرفت و كمالدن خالی وعاریسین كه بورنكه‌دك
طعامدن مملوسین یعنی درونك طعامدن طو بطلی اولمق سببیله نورمعرفت وحكمتدن اند بیر یوق
زیرا برظرف كه برنسنه‌دن مملو اوله انده غیری نسنه صغماز * حكایت * بخشایش الهی
كم شده‌را در مناهی چراغ توفیق فراراه داشت تابحلقهٔ اهل تحقیق در آمدیمن صحبت درویشان
وصدق نفس ایشان ذمایم اخلاقش بحماید مبدل كشت و دست ازهوا وهوس كوتاه كرد
وزبان طاعنان درحق اودراز كه همچنان برقاعدهٔ اولست وزهد وصلاحش نامعول* (بخشایش
اسم مصدردر بخشایندن (بخشودندن دینلرخطا ایدلر (دانش دانستندن مشتق اولدیغی كبی
دید كلریده فاسدر (زیرا دانش دانیدندن مشتقدر دانستندن دكل (الهی یه اضافتی بیانیه‌در
و یا حرف نسبتدر (الهی صفت بخشایشدر دیین ظاهر بودركه اضافته قائل دكلدر (كم
كاف عجمك ضمیله یتكدر یعنی ضایع (شده یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه
حرف وحدتدر دیین زائد سویلمش (رادات تخصیص كم شده‌نك دیمكدر (درمناهی ظرف
كم شده در (مناهی منهینك جمعیدركه اسم مفعولدر مرمی كبی (چراغ توفیق بیانیه (فرا
فانك فتحیله ادات صله در (راهه مقید (داشتك چراغ توفیق مفعول اولی (وفراراه
مفعول ثانیسی (فرا بونده فوق معناسنه در تحته مقابل دینلر فوق وتحتی وزبر و بالایی فرق ایدر
دكللرایمش (وفرا بونده قریب معناسنه دردیین ترزیق سویلمه‌ده مذكورلره قریب ایمش (تا حرف
تعلیل (با حرف صله (حلقه حانك فتحی ولامك سكونیله انسان دائره سنده مستعملدر ولامك فتحیله
غیریسنده بونده مراد مجلسدر مراد زمره دردیین حلقه‌نك معناسنی بلمزیمش (اهله اضافتی
واهلك تحقیقه لامیدر در (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (یمن یانك ضمی ومیمك سكونیله بركت
معناسنه در مباركلك دیمكدر (صحبته اضافتی (وصحبتك درویشانه لامیه‌لردر (صدق نفس
ایشانه لامیه‌لردر (نفس ایكی فتحه ایله بونده سوز معناسنه در یعنی انلرك كلمات طیبه‌لری
(ذمایم ذمیمه‌نك جمعیدر مذمومه معناسنه یعنی اخلاق مذمومه (با حرف صله (حماید حمیده‌نك
جمعیدر محموده معناسنه یعنی اخلاق محموده (مبدل اسم مفعولدر تفعیل بابندن ذمایمك

ردابن سید علي وسروری
ردابن سید علي وسروری
رد شمعی
ردشمعی
ردابن سيد علي وسروری
رد شمعی
ردشمعی

اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر حمایده‌ده بویله تقدیر اولنور (دست كردك مفعول اول
صریحی (وكوتاه ثانیسی وازهوا غیرصریحی (زبان طاعنان لامیه دردر حرف ظرف (حق اولامیه در
(دراز تقدیری درازشد و یادراز كشت در (كه حرف بیان (همچنان انجلین دیمكدر (بر
حرف استعلا (قاعدهٔ اول لامیه (نا حرف توصیف نفی (معول اسم مفعولدر تفعیل بابندن
اعتماد سز دیمكدر بی معول دیین خطا ایلمش زیرا بی اسماء جوامده واسماء مصادره
مخصوصدر مشتقاته داخل اولمازفقد بر (محصول تركیب) خدایه منسوب ترحم لطف
واحسان طرق مناهیده كم اولمش یعنی ضال اولمش بركیمسه‌نك یولنه توفیق وهدایت چراغنی
طوتدی یعنی طریق مستقیمه دلالت ایدوب انصاف ویردیكه جمیع مناهی ومعاصیدن توبه
واستغفار ایلدی تا كیم اهل تحقیق مجلسنه داخل اولدی درویشلرك صحبتی بركتیله وانلرك مبارك
نفسلرینك صدقیله اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیده یه مبدل اولدی والنی هوا وهوسدن كوتاه
ایلدی یعنی جمیع نفسانی ارزولردن چكدی اما اهل طعن حسودلرك زبانلری انك حقنده
دراز اولمشیدیكه انجلین قاعدهٔ اول اوزره در یعنی اولكی كبی هوا وهوس وارزوی نفسانیسنی
سوروب كچورمه‌ده در وزهد وصلاحی وتقوی وفلاحی بی اعتبار وبی اعتماد در دیدیلر *بیت*
بعذر توبه توان رستن از عذاب خدای * ولیكن می نتوان اززبان مردم رست * با حرف
مصاحبت (عذر توبه لامیه (عذاب خدای ده لامیه‌در (می نتوان تقدیری نمی تواندر ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (زبان مردم لامیه (رست بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول بیت) توبه عذریله وسببیله خدانك عذابندن خلاص بولمق
ممكندر اما زبان خلقدن خلاص بولمق ممكن دكلدر یعنی خلق البته هر كمی اغتیاب ایدر
كركسه هواده اوچسه ودریاده یوریسه حاصلی بد كویلردلندن خلاص اولمق ممكن دكل
* طاقت جور زبانها نیاورد وشكایت پیش پیرطریقت بردشیخ بكریست وكفت شكر این
نعمت چه كونه كزاری كه بهترازآنی كه پندارندت* طاقت جورزبانها لامیه‌لردر (پیش پیرطریقتده
بویله‌در (باحرف تأكید (كریست كاف عجمك ورانك كسریله اغلدی دیمكدر (شكراین نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (كزاری كاف عجمك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب ادا
ایدرسین دیمكدرزا یرینه ذال یازانلر بولفظك املاسندن اكاه دكللرایمش (كه حرف تعلیل (بهتر
بكرك (ازحرف ابتدا (وآن اسم اشارت (ویا ضمیر خطاب اندن یكركسین دیمكدر (كه
حرف بیان (پندارند فعل مضارع جمع غائب (وتا ضمیر خطاب سنی ظن ایدرلر دیمكدر
(محصول تركیب) مذكور مهتدی خلقك دیللری جور وجفاسنه طاقت كتوره مدی وطریقت
پیرینك یانه شكایت ایلتدی یعنی پیرینه شكوی ایلدی شیخ اغلدی ودیدی بو نعمتك شكرینی
نیجه ادا ایدرسین كه سنی ظن ایلدكلرندن یكركسین حاصلی خلقك سنی ظن ایلدكلرندن
یك اولدیغك برنعمتدر بونعمتك شكرینی پس نیجه ادا ایدرسین * قطعه * چند كویی كه بداندیش
وحسود * عیب جویان من مسكینند * كویی فعل مضارع مفرد مخاطب نیجه سویلرسین
(كه حرف بیان (بداندیش وصف تركیبیدر یرامز صانیجی بد كمان معناسنه (حسود معروف
(عیب جو وصف تركیبیدر بحسب لغت عیب استیجی دیمكدر اما مراد عیب لیجی معناسنه‌در
الف ونون ادات جمعدر (منه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومسكینه بیانیه در
یاء بطنیله (محصول بیت) نیجه برسویلرسین كه دشمنله حسود بن مسكینه عیب ایدیجیلردر
یعنی دائما بنم معایب ومثالبم سویلیجیلردر حاصلی بنی غیبت ومساوی ایدرلر* كربخون ریختنت
برخیزند * ور بیدخواستنت بنشینند * بخون باحرف صله (ریختن مصدردر دوكمك معناسنه

ردشمعی
ردابن سیدعلي وسروری وشمعي
ردشمعی

(وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (خبزد فعل مضارع جمع غائب خبزیدندن قالقار دیمکدر
مراد اتفاق ایلیه‌لر معناسنه‌در (ور واکر دیمکدر (بید با حرف صله (خواستن دیلمك یعنی
نسنه‌یی مراد ایدنمك (وتا بنه ضمیر خطاب (بنشبنند فعل مضارع جمع غائبدر اوتورر لر دیمکدر
یعنی قصد ایده‌لر (محصول بیت) شیخ درویش شاکی یه بیوردی اکر سنك قانك دوکمکه قالقار
یعنی اتفاق ایده‌لر یعنی سکا ظلم ایلمك مراد ایدینه‌لر واکر سنك یرامزلغکی استمکه اوتوره‌لر یعنی
سنك یرامزلغکی مراد ایتمکیچون جمع اولالر حاصلی هر خصوصده طرف خلافکده اولورلر سه
دیمکدر (ورایکی مصراعده بیله ادات شرط برینه (که یازانلر وایکی مصدرك اخرنده تاء خطاب

ردسروری وشمعی

برینه میم متکلم یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری عقل سلیمی وطبع مستقیمی اولان
بیلورکه معنی جهتی زیاده رکیك اولور بوندن غیری صحیح متن یازانه اعتراض غرابتدندر
* نیك باشی وبدت کوید خلق * به که بد باشی ونیکت بینند * باشی فعل مضارع مفرد
مخاطب ایی اوله‌سین دیمکدر (وبدت تا ضمیر خطاب سکا یرامز دیمکدر (کویدك مقدم
مفعولیدر (وخلق فاعلی (نیکت تا ضمیر خطاب سنی ایی دیمکدر (بیندك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) سن ایی اوله سین ویا ایی اولسك وخلق سکا یرامز دیه‌لر ویا یرامز دیرلر سه
یکدر که یرامز اوله سین ویرامز اولسك وسنی ایی کوره‌لر ویا ایی کورسه‌لر حاصلی سن ایی
اولوب خلق سنی یرامز ظن ایلدکلری سن یرامز اولوب خلق سنی ایی ظن ایلدکلرندن یکدر
(کوید فعلی جمع صورتنده یازان احتیاجسز وزنه خلل ویرمش * ولیکن مرابین که حسن

ردابن سیدعلی وسروری وشمعی

ظن همکنان درحق من بکمالست ومن درعین نقصان * (محصول ترکیب) شیخ مریدشاکی یه دیر
سنك حالك لطیفدر اما بنی کورکه جمیعنك حسن ظنی بنم حقمده کمالده‌در ویا کمالده‌در اما
حال بوکه بن عین نقصانده‌یم (ومن درعین نقصان عبارتی مصنف کلامیدر دیین عجب

ردسروری

مطلب

ناقص طبع ایمش عفی الله عنه * بیت * کرانها که می کفتمی کردمی * نکوسیرت وپارسا مردمی *
آنها اقوالدن عبارتدر (که حرف بیان (می کفتمی معلوم اوله که کفت فعلنك اولنده می
وآخرنده یا ادات حکایه‌لردر علی کل حال تکرر تأکید افاده ایدر (کردمی یا حرف حکایت (نکوسیرت
وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (پارسا مرد تقدیری مرد پارسادر ضرورت وزن وقافیه
ایچون تقدیم وتأخیر ارتکاب قلندی (مردمی یاسی حرف حکایه‌در (محصول بیت) اکر اول
نسنه‌لریکه سویلردم یعنی خلقه پند یوزندن سویلدکلریمی ایلیدم یعنی عمله کتوریدم
ایی خویلی کیمسنه ومرد عابد وزاهد اولوردم حاصلی افعالم اقوالمه مطابق اولسه عباد
وزهاددن اولوردم (بوبیت مذکور شیخك جانبندندر مردمی برینه بودمی یازانلر صحیح نسخه‌لره

ردابن سیدعلی وسروری

مخالف یازدقلرندن غیری قافیه‌ده خطا ایلمشلر (پارسامردمی پارسامرد ایدم دیمکدر پس معناسی
پارسا مرد بودمی دردیین بی وجه سویلمش * بیت عربی * انی لمستتر من عین جیرانی *

ردشمعی

والله یعلم اسراری واعلانی * انی یا ضمیر منصوب متصل محلا منصوب اسم ان (لمستتر لام حرف
تأکید (مستتر اسم فاعل متکلم وحده‌در افتعال بابندن لفظا مرفوع خبر ان (من حرف جر
مستتره متعلق عین مجرور در من ایله ومضافدر (جیرانه که جارك جمعیدر قوکشولر دیمکدر
اصلی جوران ایدی میزان کبی واو یایه اعلال اولدی (اسرار همزه‌نك فتحیله سرك جمعیدر
وکسریله مصدر در افعال بابندن کزلمك معناسنه (اعلانده بویله علندن که آشکاره دیمکدر
(محصول بیت) بن تحقیق قوکشولر کوزندن کزلیم یعنی احوالمه واقف ومطلع دکللردر
اما خدای ذوالجلال بنم کزلیلرم وآشکاره‌لرم ویا کزلدیکیم وآشکاره ایلدیکیم یعنی احوال ظاهر
وباطنمه مطلعدر حاصلی علام الغیوبدر اکا نسبت کزلی یوق بلکه بزه کوره در * قطعه *

دربسته بروی خودزمردم * تاعیب نکسترند مارا * بوقطعه عربی بیتك ترجمه سی شکلیدر
دربسته نك مقدم مفعول صریحیدر (بروی خود وزمردم غیر صریحلری (بروی خود با حرف
صله واضافت لامیه در تقدیری دربسته ایم در ما قبلنه سبله (تا حرف تعلیل (عیب
نکسترندك مقدم مفعولی (نکسترند فعل نفی استقبال جمع غائب دوشه میه‌لر یعنی مطلع اولوب
افشا ایلمیه‌لر دیمکدر (مارا را ادات تخصیص بزم دیمکدر (محصول بیت) اوستومزه وبوزومزه
خلق عالمدن قپویی بغلمشز یعنی مردمدن عیبمزی کزلمشز تاکیم عیبمزی دوشه میه‌لر یعنی
واقف اولوب فاش ایلمیه‌لر * دربسته چه سود عالم الغیب * دانای نهان وآشکارا *
دربسته تقدیری دربسته شدندر (عالم الغیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ومصراع ثانی یه
مرهون مبتدا (دانای نهان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر بوسین وتا تقدیریله
شکه خبرده قاعده در تقدیری دانای نهانستدر (آشکار انهانه معطوف آشکارا وآشکاره
وآشکار بر معنایه در کزلی مقابلی یعنی واضح (محصول بیت) قپو بغلو اولمق نه فائده که غائب
بیلیجی الله تعالی کزلی وآشکاره ایشلری بیلیجیدر یعنی اکا هیچ برنسنه کزلی یوق هپ آشکاره در
بلکه کزلی دیدیکمز بزه کوره در (عالم الغیب کندی مصراعنه مصروفدر دیین معناسنی کندی بیلور

ردشمعی

انجق * حکایت * کله کردم پیش یکی از مشایخ که فلان در حق من کواهی داده است
بفساد کفت بصلاحش خجل کن * کله کاف عجمك کسریله شکایت دیمکدر (که حرف بیان
(کواه کاف عجمك ضمیله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (وباحرف مصدر (بفساد با حرف صله
(بصلاحش با حرف مصاحبت صلاح نقیض فساددر (خجل صفت مشبهه در اوتانغن معناسنه
(محصول ترکیب) مشایخدن برینك قتنده شکایت ایلدمکه فلان کیمسه بنم حقمده فساده شهادت
ویرمشدر دیدیکه صلاحله انی شرمنده ایله یعنی صلاح اوزره اول تاکیم حقکده فاسد سوزسویلمکه
قادراولمیه * نظم * تونیکو روش باش تا بدسکال * بنقص تو کفتن نیابد مجال * نیکوروش وصف
ترکیبیدر ایی یوریشلی معناسنه (روش اسم مصدردر یوریش معناسنه (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر باشیدندن (تا حرف تعلیل (بدسکال وصف ترکیبیدر سکالیدندن سینك فتحی وکسریله
صنمق معناسنه (بدسکال یرامز صانیجی دشمن معناسنه با حرف صله (نقص مصدردر نقصان معناسنه
تویه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (وکفتنك مقدم مفعولی (نیابد فعل نفی مستقبل فاعلی تحتنده
بدسکاله راجع ضمیر (ومجال مفعولی (محصول بیت) سن ایی یوریشلی اول تاکیم یرامز صانیجی
دشمن سنك نقصانك سویلمکه مجال بولمیه (یعنی سن صلاح وتقوی اوزره اول تاکیم بداندیش سنك
ذمك ایلمکه ظفر بولمیه * چو آهنك بربط بود مستقیم * کی از دست مطرب خورد کوشمال * چو
ادات تعلیل (آهنك ایرلنغ وساز آوازی (بربط قپوزکبی چنی دیمکدر (خورد فعل مضارع مفرد غائب
یر دیمکدر اکل ایدر معناسنه (کوشمال وصف ترکیبیدر قولاق اووجی معناسنه اما استعمالده قولاق
بورمق معناسنه‌در (حاصلی تأدیبدن کنایت ایدرلر بونده بورغوبی بورمق معناسنه‌دراز
(محصول بیت) بوبیت سابقه مقام تعلیلده درچونکه قپوزك آوازی ودوزنی مستقیم اوله یعنی
پرده‌سی راست اوله مطرب الندن چنی کوشمال یر یعنی آوازی سازاولنجه مطرب بورغوسین بورماز

ردابن سیدعلی وسروری وشمعی

بو ایکی بیته رباعی دینلر احوال اوزاندن بی خبرایمش * حکایت * یکی را از مشایخ شام پرسیدند که
حقیقت تصوف چیست کفت پیش ازین طائفهٔ بودند در جهان پراکنده بصورت وبمعنی جمع
وامروز قومی اند بظاهر جمع وبباطن پریشان * طائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
همزه یه حرف وحدت دیین غلط سویلمش (پراکنده کاف عجمك فتحیله طاغنق دیمکدر (بصورت

ردشمعی

باحرف ظرف بمعنی باسیده بویله‌در (امروز بوکون دیمکدر (قومی یا حرف وحدت (واندا سنك

جعیدر (بظاهر (وبباطن بالریده ظرف ایچوندر (پریشان پراکنده کبی طاغق معناسنه در (محصول ترکیب) شام مشایخندن برینه سؤال ایلدیلرکه حقیقت تصوف ندر دیدی بوندن اول جهانده برطائفه وارایمش صورتده پراکنده ومعناده جمع یعنی ظاهرلری زی عوامده وباطنلری زهدوتقوی ایله اراسته ایدی حاصلی ظاهرلرن دوزوب قوشمغله مقید دکللرایمش امادرونلری نورمعرفتله مملواولوب جمعیت خاطره مالکلرایمش (معلوم اوله که اول صوفیلر ایچون خانقاه بنیاد ایلین شام ولایتنده رمله شهرنده امرای نصارادن برامیردر نتکه حضرت مولانا جامی نفحات انسده تحقیق بیورمشدر (پس بونده طائفهٔ بودند در جهان پراکنده (پراکنده بی درجهان لفظنه قید اکلیوب علتنی بیان ایدوب دیمش زیرا زمان سابقده صومعهٔ صوفیه یوق ایدی بلکه اك اول رمله ده امرادن برامیر بنیاد ایلدی دیبن عجب کج رفتار یمش نعوذ بالله * قطعه * چوهرساعت ازتو بجایی رود دل * بتنهایی اندر صفایی نبینی * بجایی با حرف صله (ویا حرف وحدت (با حرف ظرف (تنهایالکز (ویا حرف مصدر (اندر معنای ظرفیتی تأکید ایدر یعنی بامتضمن اولدیغی ظرفیتی نتکه مکررمرور ایلمشدر (صفایی یا حرف تنکیر (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کورمزسین دیمکدر (محصول بیت) چونکه هردم وهرساعت کوکلك سندن بریره کیده یعنی کوکلکی عوایق وعلایق دنیویه ایله مشوش وپریشان ایلیه سین تنهالقده یعنی خلوت وعزلتده جمعیت خاطرسزلغله صفا کورمزسین حاصلی سنك صفاك جمعیت خاطرله در کرکسه خلوتده اول کرکسه کثرتده * کرت مال وجاهست وزرع وتجارت * چودل باخدایست خلوت نشینی * جاه منصب (زرع اکین (خلوت نشین وصف ترکیبی (ویا ضمیر خطاب بوبیت بیت سابق تنویرایدر (محصول بیت) اکرسنك مال ومنصبك وزراعت وتجارتك وارایسه یعنی ظاهرا بونلرله مقید ایسك چونکه کوکلك خدایله در خلوت نشین سین یعنی هرنه که ایشلسك وهرنیه که مشغول اولسك کوکلك خدایله اولنجه حاصلی ماسوایه تعلقك اولمایجه سکا ضرر ایلمز بلکه کثرتده وحدت ایلرسین * حکایت * یاددارمکه شبی درکاروانی همه شب رفته بودیم وسحر درکنار بیشهٔ خفته شوریدهٔ که دران سفرهمراه مابودنعرهٔ بزد وراه بیابان کرفت ویکنفس ارام نیافت چون روزشد کفتمش این چه حالتست کفت بلبلا نرادیدم که بنالش درآمده بودند ازدرخت وکبکان ازکوه وغوکان ازآب وبهایم ازبیشه اندیشه کردم که مروت نباشد همه درتسبیح رفته ومن بغفلت خفته * یاد دارم یادمده در یعنی خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان (شبی یا حرف وحدت (درکاروانی برکاروان ایچنده یعنی ارالرنده (بیشه عربیده مشه معناسنه در عجم مبشه دیر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه یی حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش (خفته یاتمش واویومش دیمکدر (شوریده عشقدن براثری اولان کیمسه یه دیرلر (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل برشوریده شخص دیمکدر (که حرف رابط صفت (نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل شوریده نك ونعره نك همزه لرینی وحدت ایچون طوتن بی خبرایمش (نالش اسم مصدر در ایکلیش معناسنه یعنی فریاد وفغان (کبکان کبکك جمعیدر ککلك دیمکدر (غوکان غوکك جمعیدر قوربغه لر دیمکدر (بهایم بهیمه نك جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه عربیدر (درتسبیح رفته تقدیری درتسبیح رفته باشند در یعنی تسبیحه طالمش وکتمش اوله لر (محصول ترکیب) یادمده درکه برکیجه بتون کیجه برکاروانده کتمش ایدك وسحروقتنده برمشه کنارنده یاتمش واویومش ایدك برشوریده کمسنه که اول سفرده بزمله یولداش ایدی برنعره اوردی وبیابان یولن طوتدی یعنی بیابانه کتدی وبرنفس

وبرساعت ارام وقرار ایلمدی چونکه صباح اولدی اول شوریده یه دیدم بونه حالتدرکه سندن ظاهراولدی شوریده ایتدی بلبللری کوردم ایدیکه آغاچلردن فریاد وفغانه کلمشلر ایدی یعنی لسان حالله خدانك تسبیحنه مشغول اولمشلر ایدی وککلکلر طاغدن وقربغه لر صودن وحیوانات مشه دن فکرایلدمکه مروت دکلدر دوکلی اشیا خدانك تسبیحنه مشغول اوله لر وبن خواب غفلتده اولام باخصوص که بن اکرم واشرف مخلوقات اولام وخدایه تعبد ومحبت ایچون خلق اولام * قطعه * دوش مرغی بصبح می نالید * عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش * دوش دون کیجه (مرغی یاحرف وحدت (بصبح باجائزدر که ظرف اوله وجائزدرکه حرف انتها اوله یعنی صباحه دك (محصول بیت) دون کیجه برمرغ صباح وقتنده ویاصباحه دك ایکلردی یعنی ناله وفغان ایدردی (عقل وصبر وطاقت وهوشمی ایلتدی یعنی ناله سی بنی مدهوش ایلدی * یکی ازدوستان مخلص را * مکراوازمن رسید بکوش * دوستان مخلص بیانیه وراحرف تخصیص (مکر کانه معناسنه در (آوازمن لامیه (بکوش باحرف صله (محصول بیت) مخلص دوستلرك برینك قولاغنه مکربنم آوازم ایرشدی یعنی احبادن برینك کوشنه بنم فریاد وناله م واصل اولدی مراد حضرت شیخدر * کفت باورنداشتم که ترا * بانك مرغی چنین کند مدهوش * معلوم اوله که لفظ باورکردن وداشتن وبونلرك مشتقاتیله استعماله محتاجدرکه معنی افاده ایلیه (باورنداشتم اینانمادم دیمکدر (که حرف بیان (تراسنی (بانك مرغ لامیه (ویا حرف وحدت (مدهوش متحیر معناسنه در (محصول بیت) محب مخلص دیدی اینانمادمکه سنی برمرغك آوازی بونجلین مدهوش ومتحیر ایلیه یعنی برقوش آوازی سنی بویله بی اختیار ایلیه که راه بیابانه دوشوب کیده سین تصدیق ایدهمم * کفتم این شرط آدمیت نیست * مرغ تسبیح خوان ومن خاموش * شرط آدمیت لامیه آدمیده یاونااادات مصدردر (مرغ مبتدا (وتسبیح خوان وصف ترکیبی خبرمبتدا (واوحرف حال (ومن مبتدا (وخاموش خبری تقدیرکلام مرغ تسبیح خوان باشد ومن خاموش باشم در (شرط فارسیده لایق معناسنه مستعملدردیبن افترا ایلمش (محصول بیت) محب مخلصك جوابنده بیوردیدم بوآدملق شرطی دکلدرکه مرغ تسبیح خوان اوله وبن خاموش اولام یعنی بن عبادت وطاعت ایچون مخلوق اولوب تسبیح وتهلیلدن خالی اولام ومرغ بی عقل وادراك اولوب مسبح اوله بوانسانیت شرطی دکلدر بوقطعه شیخك حسب حالیدر مذکور شوریده نك حسب حالی دکلدر دیبن پس حضرت شیخ آنك حالنی بیان ایلدیکندن غافل ایمش دیمك اولور بوخود فاسددر فتدبر * حکایت * وقتی درسفر حجاز طائفهٔ جوانان صاحب دل همدم من بودند وهمقدم وقتها زمزمه کردندی وبیتی محققانه بکفتندی وعابدی درسبیل منکرحال درویشان بود بیخبر ازدرد ایشان تابرسیدیم بنخیل بنی هلال کودکی سیاه ازحی عرب بدرآمد واوازی براورد که مرغ ازهوا درآوردی اشترعابدرا دیدم که برقص درآمد وعابدرا بینداخت وراه بیابان کرفت کفتم ای شیخ درحیوانی اثرکرد وترا اثرنمی کند * وقتی یاحرف وحدت (سفرحجاز لامیه مراد مکه در (طائفهٔ جوانان بیانیه جوانلر بولوکی دیمکدر صاحبه اضافتده بویله صاحبك دله اضافتیده جائز عدم اضافتیده (همدم همنفس یعنی مصاحب (همقدم ایقداش یعنی یولداش (وقتها جمع وقت کاه کاه دیمکدر (زمزمه کوك کورلك اوازی بونده مراد مطلق اوازدر (ویاحرف تنکیر (وهمزه حرف توسل (کردندی یا حرف حکایه ایلرلرایدی دیمکدر (بیتی یا حرف وحدت (چند بیجه دیمکدر (محققانه محقق اسم مفعولدر تفعیل بابندن والف ونون وهاء رسمی نسبت ولیاقت معناسنی افاده ایدر حاصلی توحیدانه دیمکدر (بکفتندی یا حرف حکایه (عابدی یا حرف وحدت (سبیل یول (منکرحال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (درویشانه اضافت لامیه در (دردایشان دخی

بو یله در (تا حرف انتها (یا حرف صله (نخیل لغتده خرما اوزدکنه دیرلر اما بونده بر برك اسمیدر که
کوفه دن اون اوچنجی منزلدر اندن مدینهٔ منوره یه درت قوناق قالور اصلنده نخیل بحی بن بنی هلالدر
حذف وایصال طریقیله نخیل بنی هلال واقع اولمش نخیل برینه حی یازان جمیع نسخه لره مخالف
یازمش (کودك کاف عربینك ضمی وسکون واو ایله ودالك فتحی وکاف عرب ایله اوغلان
دیمکدر صبی معناسنه (و یا حرف وحدت (حی عرب لامیه عرب قبیله سی دیمکدر (بدر آمد چیقدی
دیمکـدر (آوازی یا حرف وحدت (برآورد چیقاردی دیمکـدر یعنی برصدا ایلدیکه (دراورد
ایندردی دیمکدر یعنی اوچار قوشی یره ایندردی (محصول ترکیب) بروقت سفر حجازده صاحب
دل جوانلر بلوکی یعنی برقاچ صاحب دل جوان بنمله همدم وهمقدم ایدیلر یعنی مصاحب یولداشلرم
ایدیلر گاه گاه بو جوانلر زمزمه ایدرلردی یعنی تغنی وترنمات ایدرلردی وبرنیجه محققانه وتوحیدانه
بیتلر اوقورلردی درویشلرك حاللرینه منکر یولده برعابد وار ایدی انلرك دردندن بی خبر
یعنی اهل حال دکل ایدی بوحال اوزره یوله کیدردك نخیل بنی هلاله ایریشنجه برقره اوغلان
عرب قبیله سندن طشره چیقدی وبر آواز قالدردیکه قوشی هوادن ایندرردی یعنی برمؤثر
اواز که طیوری یره دوشورردی حاصلی اوچاقدن آلیقوردی عابدك دوه سنی کوردمکه رقصه
کلدی وعابدی اوسنـدن یره دوشوردی وبیابان یولنی طوتدی یعنی صحرایه کـتدی
بو یله اولنجـه دیدم ای شیخ برحیوانه خوب اواز تأثیر ایلدی وسکا تأثیر ایلمـدی یعنی یولده
بونده کلنجه بوقدر اصوات طیبه دکله دك وسکا هیچ تأثیر ایلمدی نه عجب شدید قلب ایمش سین
* نظم * دانی چه کفت مرا آن بلبل سحری * توخود چه آدمی کز عشق بی خبری * دانی
فعل مضارع مفرد مخاطب استفهامی متضمن (بلبل سحری یائیه سحره منسوب بلبل دیمکدر
(تو واو حرف رسمیـدر اما بونده ضرورت وزن ایچون اصلی کبی اوقونور مدایله (خود ادات
تأکید (آدمی یاء اولی حرف نسبت وثانی ضمیر خطاب (کز که حرف بیان (بی خبری یا
ضمیر خطـاب (محصول بیت) بیلورمیسین اول سحر بلبلی بکا نه دیدی یعنی بکا سو یلدیکین
بیلورمیسین دیدی بکا سن نه آدمیسین که عشقدن بی خبرسین یعنی بکا بو یله خطـاب ایلدی
حاصلی عشقدن بی بهره اولان انسان دکل دیمکـدر بعض نسخه ده مران دوشمش رادن صکره
القسز دیین کیمسه مسـکین زیاده ناموزون ایمش * اشتر بشعر عرب درحالتست وطرب *
کر ذوق نیست ترا کج طبع جانوری * بشعر عرب با حرف مصاحبت واضافت لامیه (حالتدن
مراد شوق وذوقدر وطرب شنلك (کج کاف عربك فتحی وجیم عربیله اکری دیمکـدر کژده
دیرلر (کاف عربك فتحی وزاء عجمله پس کج سهوله واقعدر زیرا کج کرچه دیرلر دینیلر ایکی وجهله
سهو ایلمشـلر بریسی کج کژه مرادف اولدیغنی بیلدکلری بریسیده کج کرجدر دیدکلری
زیرا کرج کج در کاف عجمله عربله دکل حاصلی بونلر بومقدار بضاعتله کلستان کبی کتابك
شرحنه اقدام ایلمك زیاده جنونلدر عفی الله عنهما (کج طبع وصف ترکیبیـدر اکری طبعلو
دیمکـدر (جانور جانلی دیمکدر (و یا ضمیر خطـاب (محصول بیت) اشتر عرب شعریله حالت
وطربده در یعنی ذوق وشوق وصفاده در اکر سنك اشعار واصوات طیبه دن ذوق وشوقك
یوغیسه اکری طبعلی جانورسین یعنی دوه دن دون ودنی برحیوانسین (معلوم اوله که دیار عربده
دوه جیلر سفرلرده دوه لر یانجه برنوع صوت ایدرلر که اکا حدی دیرلر ودوه لر حدایی ایشتمکله
زیاده سرعت وجلادتله یورلر پس شیخك درحالتست وطرب بیوردیغی بوحاللرینه اشارتدر
(معلوم اوله که مذکور نظمك بحرینه بحر بسیط دیرلر که عربه مخصوصدر وعجم بو بحرده
شعر سو یلمز لیکن حضرت شیخ التزام ایلمشدر که کلستانده جمیع بحوری اجرا ایلیه وبو بحرك

رد شمعی

ردابن سیدعلی

رد ابن سید علی وسروری

مطلب

اصلی

اصلی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلندر لیکن بونده فاعلن مخبون مستعملـدر یعنی ایکنجی
ساکنی که الفدر محذوفدر پس تقطیعی بو یله در (دانی چه کفت مستفعلن (تمرا فعلن (آن بلبلی
مستفعلن سحری فعلن وقس الباقی علیه بو بیتلره رباعی دینلر رباعی نه وجهله اولدیغنی بیازلریمش
* بیت * اشتررا چوشور وطرب درسرست * اکر آدمی را نباشد خرست * اشتررا ادات
تخصیص شترك (محصول بیت) چونکه شترك شور وطرب وار باشنده یعنی باشنده سودا
وهوا وار اکـر آدمینك اولمازسه خردر یعنی عشق وشوق اهلی اولمیان خردر زیرا خر
اخس حیوانلدر * بیت * وعند هبوب الناشرات علی الحمی * تمیل غصون البان لا الحجر الصلد *
هبوب مصدردر دخول وزنی اوزره مضاعفدر یل اسمك معناسنه (ناشراته اضافتی لامیه در
(ناشرات ریاح معناسنه در یللر دیمکـدر (علی هبوبه متعلقدر (حمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چایر که طواردن قورورلر تقدیرا مجروردر علی ایله (تمیل فعـل مضارع مفرد
مؤنث غائبـه اجوف یائی ضرب بابندن میل ایدر یعنی صالنور (غصون غصنك جمعیدر
داللر وبدا قلر دیمکدر بانه اضـافتی لامیه در (بان صورقون اغاجی (لا حرف نفی (صلد صادك
فتحی ولامك سکونیله صفت مشبهه درقتی معناسنه صفت حجردر (محصول بیت) یللر قوری
وچایر اوزره اسدیکی حینده بان اغاجنك تازه داللری وفدانلری صالنور قتی طاش صالنمز
(حاصلی اصوات طیبه دن والحان نفیسه دن عقـل سلیم وطبع مستقیم صاحبی لذتلنور
یابس طبیعتلر دکل * مثنوی * بذکرش هرچه بینی درخروشست * دلی داند درین معنی که
کوشست * باحرف مصاحبت (ذکر ذالك کسریله دل ایله اکمغه دیرلر (وضمیله کوکله مصدرك
مفعولنه اضـافتی در (شین ضمیر دلده مذکور اولان خدایه راجعدر (خروش خانك وراك
ضمه لریله لغتده چوقرامقدر اما بونده صیت وصدادن کنایتدر (دلی یا حرف وحدت (در حرف
ظرف واین اسم اشارتدر خروشه و یاذ کره (معنی داندك مفعولیدر (که حرف رابط صفت
(محصول بیت) هرنسنه یی که عالمه کورر سین اللهك ذکریله خروش وجوشده در
یعنی جمیع اشیا ذکرینـه مشغولدر بوخروشده وذکرده معنـای بر کوکل بیلور که سرتاسر
قولقدر (حاصلی هرشئ خدانك ذکرینه مشغول اولدیغنی کوزی وقولغی آچق اولنلر بیلور
انجق غافللر بو معنادن اگاه دکللر * نه بلبل برکلش تسبیح خوانیست * که هرخاری بتسبیحش
زبانیست * کاش شین خدایه و یا بلبله راجعدر (تسبیح خوان وصف ترکیبی در (نعمت خوان
وعشر خوان کبی تسبیح اوقیجی دیمکدر (و یا حرف تنکیر که بونده معنای اضراب افاده ایدر
(خاری یا حرف وحدت (با حرف مصاحبت و یا حرف ظرف (زبانی یا حرف وحدت
(محصول بیت) یالکز بلبل کل اوزره خدانك تسبیح خوانی دکلدر بلکه هر بر دیکن اللهك
تسبیحیله بردلدر حضرت شیخ خاری زبان بلبله تشبیه ایلمش (زیرا طیور جنسنك دیللری
سوریدر بلبل وکل وخار جمعی مراعات نظیر قبیلندندر بونلرك اجتماعی صنایع شعریه
اقسامندندر بو باب اسم صنعتی تعیین ایلمز ظاهردر که نه صنعت اولدیغنی بیلمزیمش * حکایت *
یکی را از ملوك مدت عمر سپری شد وقائم مقامی نداشت وصیت کرد که بامدادان نخستین
کسی که از در شهر در آید تاج پادشاهی برسروی نهید وتفویض مملکت بدو کنید *
سپری سینك وباء عجمك ضمیله وسینك کسری وباء عجمك فتحیله لغتدر دوکنمك معناسنه
سپری شد دوکندی دیمکـدر اما تمام اولدی معناسنی ویررلر (قائم مقام لامیه در (و یا حرف
وحدت (نخستین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت
(درآید بچری کره دیمکدر (بر حرف استعلا (سروی لامیه نهید فعل امر جمع مخاطب قولك

ردابن سیدعلی وسروری وشمعی

ردسروری

دیمکدر وضع ایلك معناسنه بعض نسخه‌ده (نهند و شمش یا برینه نو نله (یعنی فعل
امر جمع غائب صیغه سیله (ولکل وجه قوسو نلر دیمکدر (تفویض مملکت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بدو (با و دیمکدر (همزه داله ابدال اونمشدر کنید (ویا کنند نهند کبی ایکی
وجهه متحملدر (محصول ترکیب) ملوکدن برینك مدت عمری دوکندی (یعنی عمری آخر
اولدی وقائم مقامی یوغیدی (وصیت ایلدیکه اولدو کلك ایرتسی اول برکیمسه که شهر
قبوسندن ایچرو کیره پادشاهه منسوب تاجی آنك باشنه قوك ویاقوسونلر و مملکتی اکاتفویض
ایلك ویا ایلسونلر * اتفاقا اول کسی که ازدر شهر درآمد کدایی بود که درهمه عمر لقمه لقمه
اندوختی وخرقه برخرقه دوختی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملك رابجای آوردند
وملك وخزائن بدو ارزانی داشتند درویش مدتی مملکت راند * کدایی یا حرف وحدت (که
حرف را بطصفت (اندوختی یا حرف حکایت قزانوردی (یعنی دیلنوردی (خرقه برخرقه
یمه یمه اوزرینه (دوختی یا حرف حکایت دیکردی (یعنی دیلنجی جنسندن بر کیمسه ایدی
(ارزانی لایق (داشتند طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (محصول ترکیب) اتفاقا اول برکیمسه که شهرك
قپوسندن ایچرو کردی بر دلنجی ایدیکه لقمه لقمه قزانوردی یعنی دیلنوردی و یمه یمه اوزره
دیکردی یعنی یماردی ارکان دولت واعیان حضرت پادشاهك وصیتنی برینه کتوردیلر
وملك وخزینه لری اکا تسلیم وتفویض ایلدیلر درویش برزمان ملك سوردی * تا بعضی از امراء
دولت کردن از طاعت او بپیچانیدند وملوك دیار از هر طرف منازعت برخاستند و بمقاومت
لشکر آراستند فی الجمله سپاه ورعیت بهم برامدند وبرخی از بلاد از قبضهٔ تصرف او بدر
رفت * تا حرف انتها ویا حرف تعلیل (بعضی یا حرف وحدت (برخ بعض یعنی برقاچ
کیمسه (امرا امیرك جمعیدر یعنی بکلر دولته اضافتی لامیه‌در (کردن بیون (طاعت اطاعت معناسنه‌در
(بپیچانیدند فعل ماضی جمع غائب (الف ونون ادات تعدیه در دوندردیلر (بمنازعت
با حرف صله منازعت چکشمك (باینه حرف صله (مقاومت مقابله ومقاتله معناسنه (بهم
برامدند قرشدیلر وبیحضور ومضطر اولدیلر (حاصلی اضطرابه دوشدیلر یاخود عاصی اولان
بکلرك سپاه ورعیتی جمع اولوب متفق اولدیلر (وبرخی بعضی دیمکدر (بلاد بلدك جمعیدر
شهرلر دیمکدر (قبضهٔ تصرف بیانیه (قبضه بونده ال واوج معناسنه‌در (اوبه اضافت لامیه
(بدر رفت چقدی دیمکدر (محصول ترکیب) درویش سلطنت سوردی تا امرآء دولتك
بعضیسی اکا اطاعتدن بیون دوندرنجه ویاخود امرآء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن
بیون دوندردیلر یعنی یوز چوردیلر بعض نسخه‌ده از متابعت اودشمش یعنی پادشاهلغه قبول
ایلمیوب عاصی اولدیلر وغیری ممالك پادشاهلری هر جانبدن منازعه یه قالقدیلر ومقابله
ومقاتله یه عسکر ترتیب ایلدیلر حاصلی درویشله جنکه مهیا اولدیلر حاصل کلام اطراف
پادشاهلرینك سپاه وعسکری جمع ومتفق اولدیلر ویا کندینك سپاه ورعیتی یادعسکره تحمل
ایده میوب مضطرب ومضطر اولدیلر و بعضی مملکت قبضهٔ تصرفندن چیقدی * درویش ازین
واقعه خسته خاطر همی بود تا یکی از دوستان قدیمش که درحالت درویشی قرین او بود از سفر
بازامد واو را درچنان مرتبه دید وکفت منت خدای را عز وجل که بخت بلندت یاوری
کرد واقبال رهبری تا کلت ازخار وخارت ازپای برآمد وبدین پایه رسیدی * همی ها حرف
تأکید (تا حرف انتها (دوستان قدیم بیانیه (که حرف رابط صفت (بخت بلند بیانیه
(و تا ضمیر خطاب (یاور یاردمجی دیمکدر معاون معناسنه (ویا حرف مصدر (تا حرف تعلیل
(کلت ازخار کلك دیکندن چیقدی (یعنی دیلنجیلك اضطرابندن سلطنت ذوقنه واصل

اولدك دیکندن اپاغکدن چقدی (یعنی هر وجهله فراغت خاطر ال ویردی (محصول ترکیب)
درویش مذکور واقعه‌دن خسته خاطر ایدی تا کیم قدیم دوستلرندن بریسی که درویشلك
حالتنده اکا قرین ویولداش ایدی سفردن کلدی وانی بو نجلاین مرتبه‌ده کوردی و دیدی
منت خدانك عز وجل که بخت بلندك وطالع میمونك معین وظهیرك اولدی واقبال
ودولت دلیلك تا کلك دیکندن ودیکن اپاغکدن چیقدی یعنی فقیرلق ودیلنجیلك اضطرابندن
خلاص بولدك وبوعالی مرتبه‌یه واصل اولدك (ان مع العسر یسرا) عسر زحمت ومشقته
دیر (ویسرا سانلغه وحضوره یعنی تحقیق عسرله یسر مقرردر) یعنی جفایه صبر ایدن
ابرد وفایه (یعنی بوقدر که فقر چکدك اول واسطه ایله خداسنی غایت غنایه ایصال ایلدی * بیت *
شکوفه کاه شکفتست وکاه خوشیده * درخت وقت برهنست وکاه پوشیده * شکوفه مطلقا
چیچکدر (شکفتست اصلنده (شکفته است) ضرورت وزن ایچون حذف وایصال واقع اولمشدر
اچلمش دیمکدر (خوشیده ماضیدن قسمدر قوریمش وبورشمش وصولمش دیمکدر (برهنست
بونده اصلنده برهنه است درحذف وایصال طریقیله برهنست اولدی (پوشیده اورتلمش (یعنی
یپراغله مستور اولمش (درویش مذکوره تمثیل بیوررر (محصول بیت) چیچك کاه تازه اچلمش
اولور وکاه پژمرده وصولمش اولور یعنی کاه تازه وکاه پژمرده اولور اغجده کاه یپراقدن چپلق
اولور وکاه یپراقله مستور اولور سنده نیجه زمان فقر وفاقه چکدك ایسه منت خدایه که انك
سببیله سلطنته قدم بصدك (خوشیده اسم مفعولدر دیین مفعولیت وفاعلیت معناسنی ادراك
ایلمزیمش (شکفته استك معناسنی اچمش دیمکله تعبیر ایلین اینجه اچامش * کفت ای برادر
تعزیتم کن که جای تهنیت نیست انکه که تو دیدی غم نانی داشتم وامروز تشویش جهانی *
تعزیه مصیبت وقتنده برکیمسه‌یه صبر ویرمکدر (ثلاثیسی عزا کلور صبر معناسنه
(تهنیت مبارك باد معناسنه‌در (غم نانی لامیه (ویا حرف وحدت (تشویش جهان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف تنکیر (محصول ترکیب) درویش شاه رفیقنه دیدی ای یاربنی
تعزیه ایله زیرا تهنیت یری دکل اول وقت که سن بنی کوردك ایدی براتمك غمنی چکر دم انجق
یعنی بوغرم قیدی واریدی فقط امابو کون دنیا غمنی یعنی رعیت وعسکر وغیرینك قیودین چکرم
بعض نسخه‌ده جهان برینه جان دوشمش (جهانیده اولان یا وحدت ونسبت ایچون اولق
جائزدر دیین نسبت معناسنی بیلمزیمش * مثنوی * اکر دنیا نباشد دردمندیم * وکر باشد
بمهرش پای بندیم * دنیادن مرادا موال واثقال دنیادر (ذکر محل واراده حال طریقیله (بمهرش
با حرف صله (ومهر بونده محبت معناسنه‌در (وشین دنیایه راجعدر (پای بند ایاق باغنه‌دیرلر
(محصول بیت) اکر دنیا اولمزسه فقر وفاقه جهتندن دردمند وبیچاره‌یز اما اکر اولورسه
محبتنه پای بندز یعنی ایاغمز بغلیدر حاصلی اولدیغی تقدیرجه مهر ومحبتنه کرفتارز * بلایی
زین جهان اشوبتر نیست * که رنج خاطرست ارهست ورنیست * بلایی یا حرف وحدت (زین
ازیندن مخففدر (جهاندن مراد دنیادر مذکور معنایه اشوبتر مشوشرك وپریشانرك دیمکدر زیرا
اشفتن واشوبیدن قرشدرمق وبرنسنه‌یی قورجلمق معناسنه‌در حاصلی تشویشدن عبارتدر
(که حرف تعلیل (رنج خاطر لامیه درالم خاطر معناسنه‌در (محصول بیت) بودنیادن مشوشرك
بربلا یوقدر یعنی دنیا تشویش وغصه‌دن عبارتدر زیرخاطرك المیدر اکر وار واکر یوق یعنی
وارلغیده رنج والمدر یوقلوغیده حاصلی وارلغی دنیاده خوف وبیم واخرتده حساب وعذاب ویوقلغی
ذلت وهوان (ار (اکردن مخففدر (ور (واکردن زاء مفرده ازدن مخفف اولدیغی کبی بوتخفیفه
انکار ایلین بوداده بهره سی یوق ایمش * قطعه * مطلب کر توانکری خواهی * جزقناعت که

ردسروری
ردابن سید علی

ردشمی

ردسروی

دولت بست هنی *مطلب فعل نفی مفرد مخاطب طلب ایله یعنی استمه طلبیدندن مشتقدر حرف بی الفاظده عجم تصرف ایلسه اکا معمول دیرلر (توان قوته دیرلر (وکر کاف عجمک فتحیله ادات فاعلدر (و یاحرف مصدر (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقع اولمش (ومطلب جزاسی (جز غیر معناسنه در ومطلبک مفعولی (که حرف تعلیل (دولتی یا حرف وحدت (هنی فعیل فاعل معناسنه در منهضم دیمکدر (محصول بیت) اکر توانکرلك دیلرسك یعنی اکا برلك استرسك قناعتدن غیری نسنه طلب ایلمه زیرا منهضم بردولتدر حاصلی قناعتدن کوارا دولت وسعادت اولماز * کرغنی زر بدامن افشاند * تا نظر در ثواب اونکنی * غنی فعیلدر فاعل معناسنه (غنی مبتدا (وافشاند فعل مضارع مفرد غائب خبری (وزر مفعول صریحی (و بدامن غیری صریحی وجملهء سمیه شرطیه (تا حرف تنبیه (در حرف صله در بامعناسنه (ثواب اولامیه (واو ضمیری غنی یه (وزره راجع اولمق جائز (نکنبنك نظر مفعول صریحی (ودر ثواب غیری صریحی (محصول بیت) اکر غنی کیمسه احسان ویاتصدق طریقیله التونی اتکیله بذل ایدوب نثار ایدرسه صاقن آنك ثوابنه نظر والتفات ایلمیه سین یعنی غنینك ثواب قصدنه ویا اندن الدیغك زر ایله ثواب اشمك قصد ایلمکه حاصلی زرین قبول ایله هرنه وجهله ایسه * کز بزرکان شنیده ام بسیار * صبر درویش به که بذل غنی * کز که حرف تعلیل بیت سابقه علتدر (وزاء مفرد از دن مخففدر (بزرکان الف ونون ادات جمعدر اولولر دیمکدر (صبر درویش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (به یك دیمکدر (که من تفضیلیه معناسنی افاده ایدر بذل غنیده مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) غنینك انکله مال نثار ایلدیکنه التفات ایلمه زیرا اکا بردن چوق اشتمشم که درویشك صبری غنینك بذل ونثارندن یکدر زیرا درویشه مال ایچون حساب وعذاب یوقدر * بیت * اکر بریان کند بهرام کوری * نه چون پای ملخ باشد زموری * معلوم اوله که بهرام تواریخده ایکیدر بریسی بهرام چوبیندر که بربهادر کیمسه ایمش بریسیده بهرام کوردر که برجبار پادشاه ایمش کور کاف عجمك ضمیله قولانه دیرلر یعنی یبان اشکینه مذکور پادشاه شکارنی اکا تخصیص ایلدیکیچون اڭا بو ملابسه ایله بهرام کور دیدیلر حاصلی اندن غیری نسنه اوله مازدی حتی برکون شکارده برکورك اردینه دوشوب کندی کور برمغاریه کندی بوده اردنجه اندن صکره معلوم اولمدی نیجه اولدیغی حتی آنه سی سلحدار ایله چوقداری اشکنجه ده هلاك ایلدیکه او غلمی نیجه ایلدیکز دیو بهرامك مذکور قصه سنه خیام اشارت ایدوب بیورر (رباعی) این قصر که بهرام در وجام کرفت (آهو بچه کرد وروبه آرام کرفت) (بهرامکه کورمی کرفتی همه عمر) (بنکر که چه کونه کور بهرام کرفت) (کوری یاحرف وحدت (وکور کندك مفعول اولی (و بریان ثانیسی (و بهرام فاعلی (نه حرف نفی (چون حرف تشبیه (پای ملخ لامیه (ملخ میمك ولامك فتحه لریله چکرکه یه دیلر عرب جراد دیر (موری یاحرف وحدت برقرنجه دیمکدر (محصول بیت) اکر بهرام کور بر کوری بریان ایدوب فقرایه بذل ایدرسه خدا قتنده برموردن چکرکه ایاغی مقداری دکل زیرا موره نسبت چکرکه ایاغی چوقدر امابهرامه نسبت بیك کور چوق دکلدر حاصلی خدا قتنده اعتبار فقر وصبره در غنایه وتکبره دکل * حکایت * یکی رادوستی بود که عمل دیوان کردی مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد کسی کفت که فلا نرا دیرشد که ندیدی کفت من اورانمی خواهم که ببنم قضارا از کسان اویکی حاضر بود کفت چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی کفت خطایی نیست ولی دوست دیوانی راوقتی توان دید که معزول باشد * که حرف رابط صفت (عمل دیوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مدتی یاحرف وحدت (اتفاق افتعال بابندن مصدردر واضافتی مصدرك مصدره در (وشین ضمیر دوست دیوانی یه راجعدر (نیفتاد واقع اولمدی دیمکدر (دیرلغتده کچ معناسنه در

مطلب

امابونك کبی برارده چوق زمان دیمکدر (که حرف بیان (ندیدی کورمدك دیمکدر (کفت فاعلی یکیدر دیدی یعنی سویلدی (قضارا ناکهانی واتفاقی دیمکدر معناسی قضای الهی یه تنفر ایله دیدن بی نظر وبی بصر ایمش (کسان اولامیه (دوست دیوانیك کیمسه لردن دیمکدر (محصول بیت) برینك بردوستی وار ایدیکه دیوانه خدمت ایدردی یعنی اهل دیوان ایدی برمدت وزمان کورمك اتفاق واقع اولمدی برکیمسه دیدی چوق زمان اولدیکه فلان اهل دیوانی کورمدك دیدیکه بن انی کورمك استمم یعنی کوره جکم کلمز ناکهانی اهل دیوانك کیمسه لردن بری مجلسده حاضر ایدی دیدیکه نه خطا ایلمشدر که انی کورمکدن ملول وبیحضورسین دیدیکه خطا یوقدر یعنی برخطا اشلمدی اما دیوانه متعلق دوستی بروقت کورمك ممکندر که معزول اوله زیرا مادام که عملده در مصالح دیوانه وخدمت اثانه مشغول اولورلر ودوستلره مصاحبته فرصت بولمزلر حاصلی انی کورمك استمدیکم بوجهتدندر غیری معنی ایچون دکلدر * قطعه * در بزرگی ودار وکیر عمل * زآشنایان فراغتی دارند * بزرکی یاحرف مصدر (دار وکیرو کیرودار طوتمه قاپمه معناسنه در (عمله اضافت لامیه در (فراغتی یاحرف تنکیر حرف مصدر طوتلمز یمش (محصول بیت) اکابرلکده وعمل هنکامه وغوغاسنده یعنی شغل حالنده آشناردن فراغتلری اولور یعنی آشنالری یاد ایلمزلر بلکه دنیادوقنه مشغول اولورلر * روز درماندکی ومعزولی * درددل پیش دوستان آرند * در ظرف زمان ما بعدینه اضافتی لامیه (درمانده وفرومانده عاجز معناسنه در وکاف عجم های رسمیدن بدل (و یاحرف مصدر (معزولیده بویله در (درددل لامیه (پیش دوستانده بویله در (آرند فعل مضارع جمع غائب (محصول بیت) عملده اولدقلرنده بویله در لر اما عاجزلق ومعزوللق کوننده کوکاری دردینی دوستلرینه ایلدرلر یعنی اظهار عجز وشکایت ایدرلر حاصلی دردسرلرینی دوستلره عرض ایدرلر * حکایت * ابوهریره صحابه دن برعزیزك کنیتی در اسمی عبدالرحمن در ابوهریره دیمك کدیجك باباسی دیمکدر مکرمرحوم کدی جنسنه مائل ایمش برکون حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بونی کوردرکه اتو بنده برنسنه کتورر سؤال ایدرکه یاعبدالرحمن نه وار اتوابکده بیورر که کدیدر یارسول الله حضرت بیورر که (انت ابوهریرة) یعنی سن ابوهریره سین کدی باباسی دیمکدر پس بواسمله مشهور اولدی وسوردی بواسمله چاغرلدیغنی تبرکا زیرا اکا بواسمی حضرت قودی ابوهریره حضرتی حضرت پیغمبردن بش بیك اوچیوز قرق حدیث شریف روایت ایلمشدر * هرروز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی کفت (یا اباهریره زرنی غبا تزدد حبا) یعنی هرروز میا تا محبت زیاده کردد * زر زانك ضمی ورانك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر ونون حرف وقایه ویاضمیر متکلم بنی زیارت ایله دیمکدر (غبا غینك کسریله کون آشیری دیمکدر تمیز لغله منصوبدر (تزدد فعل مضارع مفرد مخاطبدر افتعال بابندن جواب امر اولمغله مجزومدر زیاده اوله سین دیمکدر (حبا حانك ضمیله محبت معناسنه در تمیز لکله منصوبدر (محصول حدیث شریف) یا اباهریره بنی کاه کاه زیارت ایله محبت جهتندن زیاده اوله سین یعنی محبتك زیاده اوله حضرت شیخ معناسین بیورر یعنی هرکون کلمه تا محبتك زیاده اوله * لطیفه * صاحب دلی را کفتند بدین خوبی که آفتابست نشنیده ایم که کسی اورا کرفته باشد کفت از برای آنکه هرروزش می توان دید مکر در زمستان که محجوبست ومحبوب (محصول ترکیب) برصاحب دله دیدیلر بوکوزلکله که کنش درهیچ ایشتمدمکه کیمسه انی سوه‌ش اوله یعنی اکا عاشق اولمش اوله صاحب دل دیدی انکیچونکه هرکون کورمك اولور مکر قیشك که محجوب ومحبوبدر زیرا کثرة المشاهدة قلة الحرمة مشهوردر یعنی زمستانده کاه قار یاغوب وکاه بلوده کروب ایدا اولدیغیچون مقبول ومحبوبدر (شمسك ضیادن غیری اسباب حسندن نسنه سی یوقدر دینی حسن صاحبلرینی کونشه تشبیه ایلدکلرندن

ردسروری

ردشمعی

شارح مرحوم مرحوم برینه اول ذات شریف یا خود مشارالیه یازسه صواب ایدی
للطابع

من المقامات
لا تزر من تحب فی کل شهر
غیر یوم ولا تزده علیه
فاجتلاء الهلال فی الشهر یوم
ثم لا تنظر العیون الیه

مرویات ابوهریره

ردسروری

آکاه دکل ایمش مسکین * قطعه * بدیدار مردم شدن عیب نیست * ولیکن نه چندان که
کویند بس * با حرف صله (دیدار اصلنده وصف ترکیبیدر (ارنده دید معناسنه در ترکیب
اضافیله صکره کاه یوزده وکاه زیارتده استعمال ایلدیلر بونده زیارت معناسنه در (مردمه اضافت
مصدرك مفعولنه در (شدن بونده رفتن معناسنه در (محصول بیت) مردمك زیارتنه وارمق
عیب دکلدر زیرا زیارت مستحبدر اما اول قدر چوق وارمه که بتر کلدك دیه لر واحیانا
واردیغك تقدیرجه چوق اوتورمه که اوتوردیغکدن ملول اولالر * اکر خویشتن را ملامت کنی *
* ملامت نباید شنیدن زکس * خویشتن کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول (کنی نك مفعول
اولی وثانیسی ملامتدر ((نباید شنیدن جواب شرط (وملامت مفعول صریحی (وز کس
غیر صریحی (محصول بیت) اکر کندیکی لوم ایدرسك یعنی کند که پند ایدرسك
کیمسه دن لوم وپند ایشتمکه محتاج اولمازسین جواب شرطی محذوف اعتبار ایدنلرنه

ردابن سیدعلی وسروری

شرطی بیلودلر ایمش ونه جزایی * حکایت * یکی را از بزرکان باد مخالف در شکم پیچیدن
کرفت وطاقت ضبط ان نداشت بی اختیار از وصادر شد کفت ای دوستان مرا در انچه
کردم اختیار نبود وبزه برمن ننویسند وراحتی بمن رسید شما نیز بکرم معذور دارید * باد مخالف
بیانیه (پیچیدن بونده دولاشمق ویورلمق دیمکدر (پیچیدن کرفت طولاندی ویورلدی
دیمکدر (وطاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وانه اضافت بنه مصدرك مفعولنه در
(وطاقت نداشتنك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) اکابردن برینك قرننده مخالف یل
طولنمغه وبورلمغه باشلدی حاصلی قرنی ویورکی بوردی وضبطه طاقت طوتمدی یعنی
ضبط ایده مدی بی اختیار اندن صادر اولدی دیدی ای دوستلر بنم ایلدیکمده اختیارم
یوغیدی یعنی بندن بی اختیار صادر اولدی وبوخصوصده بنم اوزریمه برکناهده یازمزلر
وبکا راحتده ایرشدی یعنی اول ناساز کتمکله بکا حضور قلب حاصل اولدی سزده کرمکزله
معذور طوتك (بعض نسخه ده بزه آن دوشمش اضافتله * مثنوی * شکم زندان باد است ای
خردمند * ندارد هیچ عاقل باد در بند * شکم مبتدا (زندان بادلامیه وخبر مبتدا (ندارد ك
فاعلی هیچ عاقل در (وباد مفعول صریحی ودربند غیر صریحی (بندن مراد حبس
وزنداندر (محصول بیت) شکم بادك زندانیدر ای عاقل (پس برعاقل بادی بند وزندانده
طوتماز زیرا ثقلت وضرر ویرر * چوباد اندر شکم پیچد فروهل * که باد اندر شکم بار یست
بردل * پیچدك باد مفعول صریحی (واندر شکم غیر صریحی (فرو ادات تأکیددر (هل
هانك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر هلیدندن صالیویرمك معناسنه (که حرف تعلیل
(باد مبتدا باریست خبری (بردل خبره متعلق (واندر شکم حالدر باددن ویا ضرورت
وزن ایچون اضافتدن مقطوع صفتی (محصول بیت) چونکه باد شکمده دولانه ویوروله
یعنی سکا اضطراب ویره صالیویر زیرا باد شکمده یورك اوزره یوکدر یعنی ثقلت ویرر حاصلی
اکر بادی واکر افشانی همان الم ویردکده کیدرمك کرك مکرکیم حجاب ایده جك کیمسه حاضر
اوله اکاده برچاره یه وبرتدارکه مقید اولمق کرك زیرا حکما تأخیرنه اذن ویرمزلر اکرچه که
حضرت شیخك بوحکایه سی صورت هزلده در لیکن محض نصیحتدر * بیت * حریف
ترش روی ناساز کار * چوخواهد شدن دست پیشش مدار * حریف اصطلاحلرنده باده
مصاحبنه دیرلر اما بونده مطلقا مقارن دیمکدر (ترش رویه اضافتی بیانیه در (ترش رو
وصف ترکیبیدر اکشی صورتلی معناسنه (نا ادات نفی (ساز کار موافق معناسنه در وناساز کار
ناموافق دیمکدر (چو حرف تعلیل (خواهد شدن کتمك استیه دیمکدر (دست مدارك

مفعول

مفعول اولی (وپیش ثانیسی (ومدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت)
ناموافق اکشی صورتلی حریف چونکه کتمك استیه الیکی اوکونه طوتمه یعنی مانع اولمه
قوکنسون اللهه اصمرلدق حاصلی ناسازك صحبتی عذاب روحدر (مصراع) روح را صحبت
ناجنس عذابیست الیم * حکایت * از صحبت یاران دمشقم ملالتی پدید آمده بود سر در بیابان
قدس نهادم وبا حیوانات انس کرفتم تاوقتی که اسیر قید فرنك شدم در خندق طرابلس
باجهودانم بکار کل بداشتند تایکی از رؤسای حلب که سابقهٔ معرفتی میان مابود کذر کرد ومرا
بشناخت کفت این چه حالتست وچه کونه کذاری کفتم * صحبت یاران دمشق لامیه لردر
(ملالتی یا حرف وحدت نوعیه (پدید عجم باء عجمله اوقور وروملر باء عربله (در بیابان در
حرف صله با معناسنه (قدسه اضافت لامیه قدس مبارك مراد در (تا حرف انتها (بوحرف
آنی کوسترر که بیابانده برمدت اولمش اوله (وقتی یا حرف وحدت (که حرف بیان (اسیر قید فرنك
لامیه لردر (خندق خانك فتحی ونونك سکونیله معروف (طرابلسه اضافتی لامیه (طرابلس
اق دکز کنارنده شام نواحیسنده برشهرك اسمیدر حصاریده وار شهری وحصاری
دریادن برمیل یراقدر لیکن لب دریاده جابجا برجلروار که دریا جانبنی حفظ ایدر
(تایکی بوناده انتها ایچوندر وبونده امتداد فهم اولنور (رؤسا رانك ضمی وهمزه وسینك
فتحه لریله رئیسك جمعیدر (حلبه اضافت لامیه در (که حرف رابط صفت (سابقهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل تقدیری معرفت سابقه در بعض نسخه ده سابقهٔ معرفتی
واقعدر (میان ما لامیه (کذاری بونده کچنورسین دیمکدر (محصول ترکیب) دمشقده اولان
یارانك صحبتندن بکا برملال ظاهر اولدی باشمی قدس بیابانه قودم وحیوانات ایله انس طوتدم
شول وقته دك که فرنك قیدنه اسیر اولدم وطرابلس خندقنده بنی جهودلرله بالچق ایشنه
طوتدیلر شول وقته دك که حلب اکابرندن بریسی که انکله آرامزده معرفت سابقه وار ایدی
ایش ایشلدیکمزیره اوغرادی وبنی بیلدی ودیدی بونه حالتدر ونیجه کچنورسین دیدم
* قطعه * همی کریختم از مردمان بکوه وبدشت * که از خدای نبودم بدیکری پرداخت *
همی ها حرف تأکید (می کریختم حکایت حال ماضی متکلم وحده قچاردم دیمکدر
(مرد ماندن مراد انساندر (بکوه با حرف صله (که حرف تعلیل (نبودم میم معنی جهتنده
پرداخت کلمه سنه مقیددر پرداختم نبود تقدیرنده (محصول بیت) انساندن ومرد ماندن کوهه
وصحرایه قچاردم زیرا خدادن غیریله مصاحبت ومقارنتم یوغیدی یعنی متقرب الی الله
اولدیغم ایچون مردمدن نفرت ایدوب کوه ودشته قچاردمکه صحبت ومقارنتم اکا مخصوص
اوله فقط حاصلی اغیار مانع تقرب وصحبتم اولماسون دیو اغیاردن قچاردم بعض شراح

ردابن سیدعلی وسروری

دیمش طاغه وصحرایه قچاردم خدادن غیره مقارن اولمیایم دیو لیکن معنای منطوقی بویله
دکلدر فتأمل (مصراع ثانینك معناسی زیرا حق تعالی حضرتندن غیری برکیمسه ایله بکا

ردشمعی

مصاحبت ومقارنت اولمدی دیبن حق ادایه مالك اولمامش * قیاس کن که چه حالت بود
درین ساعت * که در طویلهٔ نامردم بباید ساخت * که حرف بیان (درین ساعت بوساعتده
وبوحالده دیمکدر (که حرف تعلیل (طویلهٔ نامردم لامیه (میم متکلم معناده (ببایده مقیددر
بکا کرك دیمکدر (ساخت بونده مصدر معناسنه در راضی وقانع اولمق دیمکدر (محصول بیت)
قیاس ایلکه نه حالم وار بودمده وبو ساعتده که ناجنس ونامرد صراسنده ودیزیسنده
کچنمك واختلاط ایلمك کرك یعنی بر بلوك جهودله طپراق وبالچق خدمتنده فرنکه اسیر
اولان مسلمانك حالی نه اولدیغی معلومدر قیاس ایله صورمغه احتیاج سز حاصلی بونك کبی

محنت وعذاب بد هبا تدندر تعربفه محتاج دکل * بيت * پای درزنجیر پیش دوستان * به که با بیکانکان در بوستان * بیکانکان کاف ثانی هاء رسمیدن بدل کلمشدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بيت) دوستلر قتنده اياق زنجیرده اولوب محبوس اولمق بیکانه لرله بوستانده اولوب ازاد اولمقدن یکدر حاصلی دوستلر قتنده محنتده اولمق بیکانه لر وناجنسلرله راحتده اولمقدن یکدر اکرچه که بیکانه لرله راحت مشکلدر * برحالت من رحم آورد وبده دینار از قید فرنکم خلاص کرد وباخود بحلب برد دختری داشت درعقد نکاح من آورد بکابین صد دینار چون مدتی برآمد دختر بدخوی بودوستیزه روی ونافرمان زبان درازی کردن کرفت وعیش مرامنغص داشتن چنان که کفته اند * دختری یا حرف وحدت (عقد نکاح بیانیه (کابین کاف عربیله عقد نکاح ومهر مؤجلدر بونده مراد اخیردر (بدخوی وصف ترکیبیدر (ستیزه روی بوده اویله درمعاند دیمکدر (بعض نسخه ده نافرمان دوشمش غیرمطیع معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور رئیس بنم مذکورا بتر حالمه رحم کتوردی واون دیناره بنی قید فرنکدن خلاص ایلدی وکندیله حلبه ایلتدی برقزی وارایدی انی بنم عقد نکاحمه کتوردی یعنی بکا نکاح ایلدی یوز التون مهره چونکه برمدت مرور ایلدی دختر بدخوی وستیزه روی ایمش وغیر منقاد ومطیع ایمش زبان دراز ایلکه بشلدی وبنم عیش وصفامی مکدر قلمغه شویلکه دیمشلر * مثنوی * زن بد درسرای مردنکو * هم درین عالمست دوزخ او * زن بد بیانیه (سرای مردنکو لامیه وبیانیه در (دوزخ او لامیه ومؤخر مبتدا (درین عالم مقدم خبر (محصول بيت) ایی کشینک اونده یرامز عورت بو جهانده انک جهنمیدر یعنی یرامز عورت انک جهنمیدر ویا اول اوانک جهنمیدر * زینهار از قرین بد زنهار * وقنا ربنا عذاب النار * زینهار زانک کسری ویا ایله نونک سکونیله یاسرزده لفتدر ومشترکدر ردع وتحذیر وامان ییننده بونده تحذیر وامان معنالری ملایمدر (قرین بد بیانیه (واو حرف ابتدا (قنا قافک کسریله فعل امر متکلم مع غیره در وقی یقی دن یعنی لفیف مفروقدر ضرب بابندن بزی صاقله دیمکدر (ربنا تقدیری یاربنادر منادای مضافدر اول جهتدن منصوبدر (عذاب نزع خافضله منصوبدر تقدیری عن عذاب النار در (محصول بيت) زینهار یرامز یولداشدن زنهار (یعنی صاقن یرامز یولداشدن ویا امان یرامز یولداشدن یارب بزی صقله یرامز یولداشدن که عذاب ناراندن کنایتدر (نته که حضرت امام علی کرم الله وجهه بیورر (دنیاده جهنم یرامز عورتدر (حضرت شیخک ده بونده مرادی کندینک بدخوی وستیزه روی ونافرمان خاتونیدر * باری زبان تعنت دراز کرده همی کفت توان نیستی که پدرمن ترا ازقید فرنك بده دینار باز خرید کفتم بلی بده دینار بازخرید و بصد دینار بدست تو کرفتار کرد * باری یا حرف وحدت (زبان تعنت بیانیه کشینک ذلت وحقارتنی دیلمکه تعنت دیرلر (کرده بونک کبی یرلرده هاء رسمیه هاء ترتب دیرلر (دراز کرده اوزادوب دیمکدر (دراز ایلمش اولدیغی حالده دین مذکور ترتبدن آکاه دکل ایمش (همی کفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر (تو واو رسمیله (انت معناسنه در (آن اسم اشارتدر برمقدر کسه ویا شخصه وغیریسنه (تقدیری توان کسی نیستی دیمکدر سن اول شخص دکلمسن استفهام انکاری طریقیله (که حرف رابط صفت (پدر من لامیه (باز ادات تأکیددر (خرید فعل ماضی مفرد غائب صاتون الدی دیمکدر (بلی عربیده لامک فتحیله اوقنور (وفارسیده کسره ایله اود دیمکدر (فارسیده آری دیرلر (بده دینار با حرف مقابله اون التونه دیمکدر (بصد دیناره بویله در (بدست تو با حرف صله واضافت لامیه در (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر مذکوره خاتون برکره هوان وذلت زبانی درازایدوب سویلردی (سن اول کیمسه

الف ونشر مرتب طريقيله معا

ردشمعی

مطلب

دکلمیسن که ابام سنی اون دیناره قید وحبس فرنکدن صاتون الدی (بلی دیدم کرچک اون دیناره صاتون الدی وسکا یوز دیناره کرفتار ایلدی * مثنوی * شنیدم کوسفندی را بزرکی * رهانید ازدهان ودست کرکی * کوسفند کاف عجمک ضمی وواو وسینک سکونی وفانک فتحی وقادن بدل بایله قیون دیمکدر (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بزرک بانک وزانک ضمه لریله ورانک سکونیله اولو دیمکدر (رهانید فعل ماضی مفرد غائب الف ونون ادات تعدیه در قورتاردی (یعنی خلاص ایلدی (کرک کاف عجمک ضمی ورانک سکونیله قورد دیمکدر عربیده مشهور آدی ذئبدر دخی نیجه آدی وار (محصول بيت) ایشتدمکه برقیونی براولو کیمسه برقوردک اغزندن والندن خلاص ایلدی * شبانکه کارد برحلقش بمالید * روان کوسفند ازوی بنالید * شبانکه کیجه سی دیمکدر (کارد کاف عجمیله واو ساکنله بچاقدر عربیجه سکین دیرلر (حلق حاء مهمله نک فتحی وسکون لامله بوغاز عجم کلو دیر کاف عجمله (بمالید فعل ماضی مفرد غائب لغتده اوغمقدر بونده سورتمك مراد در (حاصلی بوغزلادی دیمکدر (روان بونده جان معناسنه در زیرا روان روح انسانده مستعملدر وجان حیوانده (کوسفنده اضافتی یاء بطنیله در (محصول بيت) قیونی قورد پنجه سندن خلاص ایلدیکی کیجه اول قیونک کلوسنه بچاق سورتدی (یعنی ذبح ایلدی ناپاک اولسون دیو (زیرا قورد الندن جیقمشدر بویله ایدنجه جان کوسفند انک ذبحندن ناله ایلدی * که از چنکال کرکم دربودی * چو دیدم عاقبت کرکم تو بودی * چنکال قیناق معناسنه در (یعنی آوجی حیوانانک پنجه سی اضافتی لامیه در (در حرف تأکید (ربودی راده فتح وضمله فعل ماضی مفرد مخاطب قاپدک دیمکدر (تو بودی سن ایدک ویاسن ایمش سین (محصول بيت) روان کوسفند ناله ایلدی که چنکال کرکدن بنی قیدک خلاص ایلدک چونکه نظر صالدم عاقبت قوردم سن اولدک یعنی بنی خلاص ایدن وهلاک ایدن سن اولدک قصه دن حصه بودرکه حضرت شیخی رئیس قید فرنکدن تخلیص ایلدی اما بو بدخوی دختریه کرفتار ایلدی * حکایت * یکی از پادشاهان عابدی را پرسید که اوقات عزیزت چه کونه میکذرد کفت همه شب در مناجات وسحر در دعا وحاجات وهمه روز دربند اخراجات ملک فرمود تاوجه کفاف وسعین دارند تا بارعیال ازدل او برخیزد * بند بونده قید معناسنه در (اخراجاتدن مراد اهله وعیاله نفقه وکسوه ایچون خرج تدارک ایلمکدر قلبدن خواطراخراجی مراد دکل (تا حرف تعلیل (وجه بونده جهت معناسنه در (کفاف کافک فتحیله رزق وآزق معناسنه در (وجه کفاف بیانیه ویالامیه مجازا (اویه اضافتی لامیه (کفافی کسریله قید ایلین کافی دکل ایمش (بارعیال لامیه در مجازا بار یوکدر اما بونده ثقلت مراد در (عیال عینک کسریله عیلک جمعیدر (عینک فتحی ویاء مکسورک تشدیدیله جیاد جیدک جمعی اولدیغی کبی (محصول ترکیب) برپادشاه برعابده صوردیکه عزیز وشریف وقتلرک نیجه کچر وحالک ندر دیدی (عابد دیدی بتون کیجه مناجاتده وسحر وقتی دعا وحاجاتده وبتون کون قیود اخراجات نفقات اهل وعیالده (یعنی بونلرک لوازمنی قیدنده یم (پادشاه بیوردی تاکیم جهت معاش وکفافنی معین طوتالر (یعنی تعیین ایلیه لر تاکیم کوکلندن عیالی یوکی وثقلتی قالقه (یعنی قیود عیالله مقید اولیوب عبادته مشغول اوله * مثنوی * ای کرفتار پای بند عیال * دکر آزادکی مبند خیال * کرفتار اصلنده وصف ترکیبی در ترکیب خفیه دن صکره مبتلا معناسنده استعمال ایلدیلر (پای بند ده اصلنده وصف ترکیبی در اياق باغی معناسنده استعمال ایلدیلر یای واوه قلب ایدوب (پایونده دیرلر (نتکه آتلر ایاغنه اوردقلرینه پیوند دیرلر (حاصلی اياق باغی دیمکدر معناسی ایاغی بغلو دیمکدر (وکرفتاره عطف تفسیریدر دینن ایکی اداسنده بله ضبط ایلمش (اضافتلر لامیه وبیانیه در (آزاده کرفتار مقابلی (صنعت تضاد در (ویا حرف مصدر (بعض نسخه ده

رداین سیدعلی

ردشمعی

ردسروری

اف ونشر مرتب طريقيله معا

آسودکی دوشمش (مبند فعل نهی مفرد مخاطب (آزادکی مفعول اولی (وخیال ثانیسی (محصول بیت)
ای عیال آیق باغنه مبتلا اولان (یعنی اهل وعیال قیدیله مقید اولان کیمسه دخی آزاده لك وآسوده لك
خیالنی بغله (یعنی شمدنکرو سکا صفای عبادت و حضور قلب میسر دکل * غم فرزند و نان
وجامه وقوت * بازت آرد ز سیر در ملکوت * ملکوت لغتده (ملك معناسنه در (ملکوت عراق دیرلر
ملك عراق معناسنه بونده مراد عالم ملکوتدر (یعنی عالم قدس (محصول بیت) اوغل غمی وتمك
ولباس ورزق غمی یعنی بونك کبی غملرسنی عالم ملکوت سیرندن آلیقور یعنی اول عالمك سیرینه
مانع اولور زیرا خدایه وصوله ادنی نسنه مانع اولور بونلر خود کلیاتدر مصراع ثانینك معناسی
عالم ملکوتده اولان سیر و مشاهده دن سنی کروکتوررددین ادایی ابی کتورمش ومصراع اولی
غم فرزند و بارجامه وقوت یازانلر جمیع نسخه لره مخالف یازمشلر * همه روز اتفاق میسازم *
که بشب باخدای پردازم * میسازم بونده ایلرم دیمکدر (که حرف بیان (بشب باحرف ظرف (باخدای
تقدیری باعبادت خدایدر (با حرف مصاحبت (پردازم فعل مضارع متکلم وحده مقید اولام
دیمکدر (محصول بیت) بتون کون انفاق ایدرم یعنی نیتمده وفکرمده طوتارم که کیجه عبادت خدایله
مقید اولایم دیو یعنی جناب عزته توجه ایدوب کوکلی ماسوادن خالی وسالم ایدم باخدای پردازم
معناسنی خدایله اختلاط ایدم دیین اختلاطه لایق دکل ایمش * شب چو عقد نماز می بندم * چه خورد
بامداد فرزندم * شب در شب تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (محصول بیت) بتون کون مذکور اتفاق اوزره
اولورم (اما چونکه کیجه عقد نماز بند ایدرم (یعنی تکبیرة الافتتاح ایدوب چون نمازه شروع ایدم
خاطرمه بو کلور که ایرته اوغلنجقلرم نه یر دیو (حاصلی غم فرزند ونان وجامه وقوت خاطرمده
صفای عبادته وخلوص طاعته مجال ویرمز علی کل حال سلوك حقده هیچ برجهتدن مانع راه
اولمامق کرك (مذکورلرك خودهر بریسی بر رما نعدر (جائزدر که چه خورد اولنه بر اتفاق تقدیر
اولسه وجه دن خالی دکل * حکایت * یکی از متعبدان شام در بیشه سالها عبادت کردی و برك
درختان خوردی پادشاه آن طرف بحکم زیارت بنزدیك او رفت وکفت اکر مصلحت بینی در شهر
از برای تو مقامی سازیم که فراغت عبادت ازین به میسر شود ودیکران ببرکات انفاس شما مستفید شوند
و بر اعمال صالح شما اقتدا کنند * متعبد تفعل بابندن اسم فاعلدر عبادت ایدیجی (یعنی خدایه
قوللق ایدیجی متنسك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (شامه اضافتی لامیه در (بیشه مشه
معناسنه در (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل بر مشه ده دیمکدر (سالها یللر (کردی
یا حرف حکایت (برك درختان لامیه (خوردی یا حرف حکایت (بحکم با حرف مصاحبت (حکم
بونك کبی یرلرده علت وبهانه معناسنه در (زیارته اضافت لامیه در (مقامی یا حرف وحدت (که
حرف تعلیل ویا حرف رابط صفت (فراغت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتیدر ویا مفعولنه
یا حرف مصاحبت (برکات برکتك جمعیدر مبارکلك معناسنه (انفاس نفسك جمعیدر (بونده مراد
کلماتدر (اعمال صالح بیانیه (وشمایه اضافت لامیه (اقتدا مصدر در افتعال بابندن برنسنه یه اویمق
مثلا امامه اویمق کبی (محصول ترکیب (شام عابدلرندن بریسی بر مبشه ده یللرله عبادت ایلردی
واغاجلر یپراقلرینی طعام برینه یردی اول جانبك پادشاهی زیارت سبیله عابدك یانینه واردی دخی دیدی
اکر مصلحت کوررسك یعنی لایق کوررسك شهرده سنك ایچون بر مقام پیدا ایده یم که
فراغ عبادت بوندن یك میسر اولور وغیریلر دخی سزك مبارك نفسکزله مستفید اولورلر
یعنی ارشاد وپندیکزله نیجه کیمسه مسترشد ومنتصح اولور حاصلی نیجه محب ومرید
پیدا ایدرسین دخی سزك اعمال صالحه کزه اقتدا ایدرلر یعنی اوراد واذکار وسائر عباداتده سزه
تابع اولورلر * زاهد این سخن قبول نکرد ارکان دولت کفتند پاس خاطر ملك را مصلحت آنست که

ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری

ردسروری وشمعی
ردابن سیدعلی وسروری

چند

چندروزی بشهر درایی وکیفیت مقام معلوم کنی پس اکر صفای وقت عزیزان از صحبت اغیار
کدورتی پذیرد اختیار باقیست آورده اندکه عابد بشهر درآمد بستان سرای خاص
ملك را از برای او پرداختند مقامی دلکشای وروان آسای * پاس باء عجمله حفظ معناسنه
اسمدر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه در (وملکه لامیه (ورا ادات تعلیل (صفاء الف ممدود ایله
مصدردر بولانقلق مقابلی (وقته اضافتی لامیه در مجازا (وعزیزانه لامیه مراد مذکور متعبد در ادات
جمع تعظیما کلمشدر (صحبت اغیاره مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر (کدورتی یا حرف وحدت
(پذیرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ایلیه یا ایلرسه دیمکدر فاعلی تحتنده صفایه راجع
ضمیر در معنی جهتنده فعل شرط واقعدر (اختیار مبتدا (و باقیست خبری وجمله اسمیه
جواب شرط واقعدر (بستان سرای اصلنده سرای بستان ایدی بستانده اولان سرای
دیمکدر صکره اضافتدن قطع ایدوب تقدیم وتأخیر ایله ترکیب مزجی ایدوب بستان سرای
دیدیلر سرای بستان معناسنه (خاصه اضافت بیانیه (وملکه لامیه (ورا ادات تخصیص
(پرداختند فعل ماضی جمع غائب خالی ومهیا قلدیلر دیمکدر (مقامی بستان سرایی بیان ایدر
(یا حرف وحدت (دلکشای وصف ترکیبیدر کوکل آچیجی معناسنه کشاییدندن (روان آسای ده
وصف ترکیبیدر روح راحت اولاجق یر دیمکدر آسایدندن (محصول ترکیب) زاهد
پادشاهك بوسوزنی قبول ایلمدی ارکان دولت دیدیلر ملکك خاطرینك رعایتی ایچون مصلحت
اولدر که برنیجه کون شهره کله سین اکر عزیزلرك صفای وقتی صحبت اغیاردن کدورت قبول
ایدرسه یعنی مکدر الاوقات اولورسه حاصلی ازدحام عوامدن خاطر شریفکز بی حضور
اولورسه اختیار یکز باقیدر (روایت ایلمشلردر که عابد شهره کلدی پادشاهك خاص باغچه
سرایینی انکیچون خالی قلدیلر یعنی ایچنده اولان اثواب واثقالی قالدروب عابده تسلیم ایلدیلر
بر دلکشای وروان آسای مقام ایدی مذکور بستان سرای که اوصافی بیتلردن فهم اولنور
* مثنوی * کل سرخش چو عارض خوبان * سنبلش همچو زلف محبوبان * کل سرخ
بیانیه (شین بستان سرایه راجعدر ادنی مناسبتیله اکرچه حقیقتده کل بستانده در اولور
(چو ادات تشبیه (عارض اسم فاعل وزنی اوزره اصلنده صقله اسم ایدی صکره صقل بتن یره
اطلاق ایلدیلر اما عجم عارضك وخاتمك وکافرك عین الفعلی سمعت کلامده مفتوح اوقورلر
(خوبانه اضافت لامیه در (کل سرخ مبتدا ومابعدی خبری (سنبلش مبتدا ومابعدی
خبری (محصول بیت) مذکور بستان سرایك کل سرخی محبوبلر عارضی کبی ایدی رنکده
وطراوتده سنبلی خوبلر زلفی کبی ایدی بویده ولونده * همچنان از نهیب برد عجوز *
شیر ناخورده طفل دایه هنوز * هم ادات تأکید (چنان انجلین عربیده کذلك دیرلر (نهیب
خوف و بیم معناسنه در قورقی دیمکدر (برد عجوز اضافت لامیه در (برد عجوز قیشك اخرنده
بهاره قرشو یدی کونك اسمیدر که حضرت لوط قومنه یل قیامتی اول یدی کونده واقع
اولمش واول کونلردن عربجه هر برینك براسمی وار (قطعه) هست ایام عجوز ای سر وردآنا
سه روز (زاخره ماه شباط واول اذرچهار) (صن ١ وصنبرست ٢ وو بر ٣ وعامر ست ٤ ومؤتمره ٥)
(مطفیء الجمرست ٦ ومکفی الظعن ٧ عفتم برشمار) شیر بونده سوت معناسنه در (نا ادات توصیف نفی
(خورده بونده ایچمش دیمکدر ناخورده ایچمامش (طفل تازه طوغمش اوغلنجق ویوری یعنی حیوانات
جنسنك اوشاغی (دایه یه اضافت لامیه در مجازا دایه اوغلنجقلر بسلین خاتون جنسنه دیرلر عربیده
ظئر دیرلر دایه یه اضافت تربیه جهتندندر (هنوز الآن دیمکدر (محصول بیت) کل وسنبلی
مذکور اوصافله اولدیغی کبی برد عجوزك بیمندن الآن سوت ایچمامش طفل دایه در یعنی رنك

شارح مرحومك ذکر ایلدیکی
خاء معجمه ایله ایسه یوزك معناسنه
اولوب تاسنك کسریله لغت
اولدیغی مثللو فتحیله دخی
لغت فصیحه ومشهوره در
یوق طی قبیله سندن اولان
سخیء مشهورك اسمی ایسه
فی الحقیقه حاکم وزننده عین
الفعلی مکسور اولوب دیدیکی
کبی عجم فتحیله اوقورلر لکن
اول اسم حاء مهمله ایله در
بو صورتده معجمه ایله ضبط
اولنمسی قلم ناسخدن سهوه
محمولدر فتدبر للطابع

وبولری کالده اولدیغی کبی طراوت وتازه لکلریده کال مرتبه ایدی (بیتك نتیجه سنده یعنی الك کل وسنبلی برد عجوزك خوفندن وشدتندن تمام اچلامش ایدی اما اچلسه شیخ وصف ایلدیکی کبی اولوردی دیو بیتك معناسنی ابجه اچامش * بیت * واقانین علیها جلنار * علقت بالشجر الاخضر نار * بحر رمل مسدس مخبون (اقانین جمع اقنادر که جمع قنندر اغاج داللری و قداتلری دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (علیها هـا محلا مجرور واقانینه راجعدر (جلنار کلنارك کاف عجمك ضمیله معربیدر لیکن عرب لام مضمومك تشدیدیله استعمال ایدر بریه انارینك چیچکنه دیرلر ظرفك فاعلیدر وجمله ظرفیه صفت اقانین در (علقت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در تفعیل بابندن مبنی للمفعول اصلدی دیمکدر یاپشمقدن کنایه در تعلق ایلدی معناسنه (بالشجر علقته متعلق (الاخضر صفت شجردر یشل اغاج دیمکدر (نار لفظا مرفوع قائم مقام فاعلیدر علقت فعلنك جمله فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا در وجمله اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جمله ابتدائیه (محصول بیت) کلنار تعلق ایلین اقانین (حاصلی کلنار داللری و بوداقلری چیچکلیه کانه یشل اغاجه یاپشمش آتشدر (یعنی مذکور مقامك شکوفه سی (یعنی کل وسنبلی وصف ایلدی ؛ پس شمدی درختانك شکوفه سنی وصف ایدر حاصلی انار اغاجنك چیچکی کویاکه یشل اغاجه آتش یاپشمشدر انار اغاجنك چیچکنی آتشه تشبیه ایلمش (جلنار ونارك رازی سا کن اوقونور * ملك درحال کنیزکی خوب روی پیشش فرستاد * نظم * ازین مه پارهٔ عابد فریبی * ملائك صورتی طاوس زیبی * معلوم اوله که فارسیده بعض مقامده ازین لفظنی تشبیه معناسنده استعمال ایدرلر نتکه وحید تبریزی تجنیس خط بیننده ایراد ایلمش (بیت) پری ندارد ای صنم بروشنی چنین جبین) (بشر دهد ازین پسر که به بودز حور عین) ازین پسر بونك کبی پسر دیمکدر (مه پاره آی پاره سی دیمکدر (یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (عابد فریب وصف ترکیبیدر عابد الدایجی معناسنه فریبیدندن (ویا حرف وحدت (ملائك صورت وصف ترکیبیدر (ویا حرف وحدت (طاوس زیبده وصف ترکیبیدر (ویا حرف وحدت (محصول بیت) بو بیت بیت ثانی یه مرهوندر بونك کبی برعابد الدایجی برملائك صورتلی برطاووس یراشغلی مه پاره ایدی یعنی بوصفتلرله متصف برکوزل کنیزك ایدی * که بعد ازدیدنش صورت نه بندد * وجود پارسا یارا شکیبی * که حرف بیان (دیدنش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وشین کنیزکه راجعدر (صورت نبندد لك مقدم مفعولیدر (وشکیب فاعلی (ویا حرف تنکیر (شکیب شینك وکاف عربك کسره لریله صبره دیرلر (وجود پارسایان لامیه پارسای عابده دیرلر (والف ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص بوابیاتك مضموننه شراح واصل اولمامشلر (محصول بیت) برمه پاره که انی کورمکدن صکره عابدلر وجودینك صبر وشکیبی صورت بغلماز یعنی انی کوردکدن صکره عابد وزاهدلرك وجودنده صبر وقرار قالماز حاصلی یوزینی کورنجه بی تاب وطاقت اولورلر دیمکدر بو نظمی رباعی دیو یازنلر احوال شعره هیچ شعورلری یوغیش * همچنان درعقبش غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال * یعنی جاریه کبی جاریه اردنجه جمالی غریب یعنی حسنده بی نظیر اعتدالی لطیف یعنی لطیف ومعتدل برقول ارسال ایلدی متعبده حاصلی بی مثل ومانند بر جاریه وبرغلام احسان ایلدی * قطعه * هلك الناس حوله عطشا * وهو ساق یری ولایسق * هلك فعل ماضی مفرد مذکر غائب (الناس لفظا مرفوع فاعلی (حول ظرفیله منصوبدر وضمیر غلامه راجعدر (عطشا تمییزلکله منصوبدر هلك ناسه اسنادندن (وهو محلا مرفوع مبتدا (ساق تقدیرا مرفوع خبری وجمله اسمیه محلا منصوب جمله حالیه (یری فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال

ردشمعی

مطلب

ردشراح جمیعا

رد شراح جمیعا

بابنده

بابندن فاعلی تحتنده ساقی یه راجع ضمیر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع صفتیدر ساقینك (لایسق جملهٔ فعلیه معطوفدر ماقبلنده جملهٔ فعلیه یه وایکی فعلك مفعوللری محذوفدر تقدیری یریهم الکأس ولایسقیهم الشراب (محصول بیت) ناس اول غلامك اطرافنده صوسزلق جهتندن هلاك اولدی حال بوکه اول برساقیدر ناسه کأسی کوستزر ویا کندی کورینور اما بونلره شراب ایچرمز یعنی مرحمت ایدوب قاندرمز (یری افعال بابندن مبنی للفاعل اولوب مفعوللری محذوف اعتبار اولمق اولادر مبنی للمفعول اولمقدن فتدبر * دیده ازدیدنش نکشتی سیر * همچنان کز فرات مستسقی * دیده مبتدا (ازدیدنش مصدر مفعولنه مضافدر (وشین غلامه راجعدر (نکشتی یا حرف حکایه اولمزدی دیمکدر وفاعلی دیده یه راجع تحتنده ضمیر (وسیر مفعول صریحی (وازدیدنش غیر صریحی (کز اصلنده که ازدر (فرات فانك ضمیله بونده طتلی صو مرادر (مستسقی استفعال بابندن اسم فاعلدر استسقا مرضنه مبتلا اولان کیمسه (محصول بیت) کوز اول غلام نازنینی کورمکدن یعنی سیر وتماشا ایلمکدن سیر اولمازدی یعنی نقدر باقسه طویمزدی انجلینکه طتلی صودن مستسقی هرنقدر که ایچسه قانمز باخصوص که کندینه ضرری وار حاصلی کال حسنندن کوز باقدقجه باقه جقی کلور * عابد لقمهٔ لذیذ خوردن کرفت وکسوهٔ لطیف پوشیدن وازفواکه ومشموم حلاوت وتمتع یافتن ودرجمال غلام وکنیزك نظر کردن وخردمندان کفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست ودام مرغ زیرك * لقمهٔ لذیذ بیانیه (خوردن کرفت یمکه باشلدی بونك کبی عبارتلر ابتدا شروعدن کنایه در بونلرك آخرینه وارنجه هرفقره ده برکرفت تقدیر اولنور وبوکرفتك ماقبلنده برعادت لفظی تقدیر ایدن زائد ایلمش (فواکه فاکهه نك جمعیدر تازه میوه دیمکدر (مشموم خوش قوقولی نسنه (حلاوت مصدردر لذت معناسنه (حلاوت یافتن کرفت یعنی لذتلنمکه باشلدی (تمتع تفعل بابندن مصدردر لغتده متاعلنمك یعنی فائده لنمکدر اما بونده ذوقلنمك معناسنه در جائزدر که حلاوت وتمتع فواکه ومشمومه لف ونشر مرتب طریقیله مصروف اوله وجائزدر که ایکیسی بیله هر برینه (در حرف صله (جمال غلام لامیه (خردمندان مبتدا (کفته اند خبری جملهٔ اسمیه حالیه واقعدر (زلف خوبان لامیه ومبتدا (زنجیر پای عقلست لامیه لر وخبر مبتدا (دام مرغ زیرك لامیه وبیانیه در خبره معطوف (دام دوزاغه وآغه دیرلر (محصول ترکیب) عابد لذیذ ولطیف لقمه یمکه باشلدی ویاك ولطیف کسوه کیمکه وفواکه ومشمومدن حلاوت وذوق بولمغه وغلامله جاریه نك جمال باکالنه نظر ایتمکه حال بوکه عقلا دیمشلر محبوبلرك زلفی عقل اباغنك زنجیریدر یعنی عقلی زنجیره چکر دخی زیرك وچابك قوشك دوزاغی یعنی هرنقدر که برکیمسه زیرك ودانا اولسه محبوب قصد ایدنجه انی صید ایدر * بیت * درسر کارتو کردم دل ودین با همه دانش * مرغ زیرك بحقیقت منم امروز تو دامی * در حرف صله ویا حرف ظرف (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (کاره وکارك تویه اضافتی لامیه لر در سنك ایشك سوداسنه ویا سوداسنده دیمکدر (کردم بونك کبی فعللرك ماقبلنده برصرف عبارتی تقدیر اولنور صرف کردم دیمکدر (دل مفعولی (ودین اکا معطوف (باحرف مصاحبت کردم فعلنه متعلق (دانش اسم مصدردر بلش معناسنه بونده مراد علمدر (مرغ زیرك بیانیه ومبتدا (بحقیقت زیرکه متعلق (وباحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (منم خبر مبتدا (وامروز ظرف زمان (وتو مبتدا (ودامی یاء خطابیله خبری یانك وحدت ایچون اولماسنی تجویز ایدنلر بی ذوق ایمشلر (محصول بیت) ای جانان سنك ایشك هوا وسوداسنده ویا سوداسنه صرف ایلدم دل ودینی جمیع علم ومعرفتله یعنی مالکمی سنك عشقك هواسنه بذل ایلدم (پس مرغ

ردسروری

مطلب

رد ابن سید علی

مطلب

ردابن سیدعلی وسروری

زیرك بوكون بنم وسن دوزاغسنكه بنی ایكی ایاغمدن صید ایلدك * فی الجمله دولت وقت مجموعش بزول امد چنانكه كفته اند * دولت وقت لامیه ومجموعه اضافتی بیانیه (بزوال باحرف صله حاصل كلام عابدك وقت مجموعنك دولتی زواله كلدی یعنی جمعیت وقتی وصفای خاطری زائل اولوب كتدی حاصلی دنیا ذوقی اولكی ذوقندن انی دور ایلدی شو یلكه علما وعقلا دیمشلر * قطعه * هر كه هست ازفقیه و پیرومرید * وزبان آوران پاك نفس * كه بونده اسمدر كیم معناسنه (ازحرف تبیین (فقیه بونده عالم معناسنه در (و پیرمرشد (زبان اور وصف تركیبدر فصیح وبلیغ معناسنه بونده مراد واعظ وناصحدر (آور آوریدندن مشتقدر اوردندن مشتقدر دیین خطا ایلمش الف ونون ادات جمعدر (پاك نفسه اضافتی بیانیدر (پاك نفس وصف تركیبدر بونده مؤثر سوزلی خطا ایلمش شیخلر وناصحلر مرادر (محصول بیت) هر كیمسه كه واردر فقیه دن و پیردن ومریددن

ردسروری

وپاك ومؤثر نفسلی فصیح وبلیغ واعظلردن (زبان اورانی سخن دانا ایله شرح ایدن بلمز یمش * چون

ردابن سیدعلی

بدنیای دون فرود امد * بعسل در بماند پای مكس * چون ادات تعلیل (بدنیا باحرف صله (دونه اضافتی بیانیه در الحق دنیایه دیمكدر (فرود بونده دال ایله درامد تركیبله میل وتنزلدن عبارتدر بعض مقامده اشاغلق معنالرنده ده مستعملدر (بونده اشاغه كلدی دینلر اشاغه دن سویلمشلر

ردشراح جمیعا

(بعسل باحرف ظرف (ودرحرف تأكید نتكه مكرر مرور ایلدی (بماند فعل ماضی مفرد غائب (پای مكس لامیه مصراع ثانی تمثیل وتشبیه طریقیله وارد اولمشدر (محصول بیت) مذكورلردن هر بریسی چونكه الحق ودنی دنیایه میل ایدوب تنزل ایلدی یعنی اكا تعلق ایدوب تشبث ایلدی انك لذتنه الدانوب قالدی عسلده مكس ایاغی قالدیغی كبی حاصلی دنیایی عسله واهل دنیایی مكسه تشبیه ایلمش پس نیجه كه مكس عسله میل ایدوب كرفتار اولور اهل دنیاده حطامنه میل ایدنجه انجلسین كرفتار اولور (پای مكس برینه همچو مكس بازنلر نسخه لره مخالف بازدقلرندن غیری برمعین مألده چیقماز (مذكور قطعه دن صكره كلستانه خارجدن برقطعه الحاق ایدوب

ردشراح جمیعا

شرح ایلین معتوه بونك كبی تصرفلری داخل معرفت ظن ایدر فهم اولنور بویله ایسه بئس الظن وبئس الفهم * باری ملك بدیدن او رغبت كرد عابدرا دید ازهیئات نخستین بكردیده وسرخ وسفید كشته وفربه شده وبربالش دیبا تكیه زده وغلام پری پیكر بامروحهٔ پرطاوسی بالای سرش ایستاده برسلامت حالش شادمانی كرد وازهردری سخن كفتند تا ملك انجام سخن كفت من این دوطائفه را درجهان دوست میدارم علما وزهادرا وزیری فیلسوف جهان دیده حاضر بود كفت ای ملك شرط دوستی انست كه باهردوطائفه نكویی كنی علما رازر بده تادیكر بخوانند

مطالعه اولنسه مآل
چیقه جغندن ماعدا
همچو مكس نسخه سنه
كوره قطعه نك اعرابنده
تكلف قالقار لكن شارحك
التزام ایلدیكی نسخه خیال
چولیدر للطابع

وزهادرا چیزی مده تازاهد بمانند * بدیدن او باحرف صله واضافت مصدرك مفعولنه در (هیئات بونده شكل وسیما معناسنه در (نخستینه اضافتی بیانیه در (بكردیده دونمش یعنی اولكی شكلدن برشكله دخی كرمش (بالش دیبا بیانیه (دیبا شبب دید كلری قوماشدر (تكیه زده طیانمش دیمكدر لفظ تكیه تركیبله مستعلمدر (غلام پری پیكر بیانیه پیكر بای عجمك فتحی وسكونی وفتح كافله صورت معناسنه در (باحرف مصاحبت (مروحه میمك كسری وراءنك سكونیله وواو وحانك فتحه لریله اسم آلتدر یلپزه یه دیرلر عجم بادبیزن دیر (پرفنت ویلكدر دیمكدر (طاوسیه اضافتی بیانیه (یاحرف نسبت طاوسه منسوب دیمكدر (بالای سرش لامیه باشی اوزره دیمكدر (ایستاده طورمش یعنی ایاغ اوزره (وازهردری یاحرف وحدت هر بر بابدن وهر برفصلدن دیمكدر (تاملك تا بونده حتی معناسنه در باحرف ظرف (انجام آخر دیمكدر سخنه اضافتی لامیه دروزیری یاحرف وحدت (فیلسوف بونده عاقل ودانا معناسنه در (جهاندیده یه اضافتی بیانیه در (جهاندیده وصف تركیبدر جهان كورمش دیمكدر مراد مجرب روزكاردر (نكویی یاحرف مصدر (تادیكر تاحرف تعلیل دیكر دخی یعنی زیاده دیمكدر

ردشمعی

(بخواننداوقویه لر یعنی علمده ترقی ایده لر (دیكر برینه دیكران یازوب معناسنی تاكیم غیریلر اول رغایتی كوروب دخی اوقویه لر دیین جمیع نسخه لره مخالف یازوب مقصوده واصل اولمامش (محصول تركیب) بركره ملك عابدی كورمكه رغبت ایلدی عابدی كوردی اولكی شكل وسیمادن دونمش وقرمزیلی قزل آغ آغی اولمش وسمرمش ودیبا یصدیغه طایمش وپری سیمالی جوان طاوس تویلرندن معمول یلپزه ایله باشی اوزره طوروب یل صاورر پادشاه عابدك سلامت حالنه وصفای ظاهرینه شادمانلق ایلدی یعنی ایی حالده بولدیغنه مسرور اولدی وهر بابدن وهر جهتدن سوزسویلدی حتی پادشاه اخر كلامنده بیوردیكه بن بو ایكی طائفه یی جهانده سوه رین (یعنی علما وزاهدلری برعاقل ودانا وزیر اول مجلسده حاضر ایدی دیدی ای پادشاه محبتك ودوستلغك شرطی اولدركه ایكی طائفه یه بله احسان والطف ایلیه سین علمایه التون واقچه ویر تاعلمده ترقی ایلیه لر یعنی احسان سببیله علمه زیاده كوشش ایلیه لر وزاهدلره نسنه ویرمه تاكیم زاهد قاله لر یعنی زهد وصلاحنه مانع اولمیه نتكه بانكده كی عابده مانع اولدی حاصلی زهد وتقوالرینی دنیا لذتی افساد ایلمیه * بیت * نه زاهدرا درم باید نه دینار * چو بستد زاهد دیكر بدست آر * بستد فعل ماضی مفرد غائب (ستدندن فعل مضارع دیین زیاده غلط سویلمش

ردسروری

(چونكه الدی دیمكدر (زاهدی یاحرف وحدت (بدست باحرف صله (آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن كتور دیمكدر (محصول بیت) زاهد اولان كیمسه یه نه اقچه كرك نه التون زیرا بونلر زاهدلكی بوزار چونكه زاهد درم ودینار آلدی برغیری زاهد اله كتور زیرا بو درم ودینار قبض ایلمكله زاهدلكدن خارج اولدی * قطعه * آنرا كه سیرت خوش وسریست باخدای * بی نان وقف ولقمهٔ دریوزه زاهدست انرا كه تقدیری انكس را كه در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (سیرت خوش بیانیه در یای بطنیله (سریست یاحرف وحدت و یاتنكیر (لقمهٔ دریوزه لامیه در (دریوزه جره دیرلر تحریف ایدوب روعمده دروازه دیرلر (محصول بیت) اول كیمسه نك كه كوزل خلقی وحسن سیرتی والله ایله

بوتحریف مشهور دكلدر
للطابع

برسری وار وقف اتمكنسز ولقمهٔ جرسز زاهد در یعنی زاهد حقیقی اولنه فقرا اتمه سن بیمك لازم دكل هرنه برسه اكا ضرر ایلمز * انكشت خوب روی وبنا كوش دلفریب * بی كوشوار وخاتم فیروزه شاهد شت * انكشت خوبروی لامیه در (انكشت برمق (خوبروی وصف تركیبدر كوزل یوزلی دیمكدر (بنا كوش قولاق توزی (دلفریبه اضافت بیانیه در (دلفریب وصف تركیبدر فریبیدندن كوكل الدایجی دیمكدر (كوشوار كوپه (خاتم فیروزه بیانیه فیروزه برجوهرك اسمیدركه عجم (پیروزه دیر ظاهرا معربدر پیروزه دن (شاهد بونده محبوب معناسنه در (محصول بیت) لف ونشر غیرمرتب طریقیله بیورر (خوبرویك انكشتی وكوكل الدایجی بنا كوشی كوپه سز بنا كوشی وخاتم فیروزه سز انكشتی محبوب ومقبولدر یعنی بركوزلك خلقتی مقبول اولدقدن صكره اسباب زینته هیچ احتیاجی اولماز حاصلی حسن ذاتی یه اسباب زینت لازم دكل * قطعه * درویش نیك سیرت فرخنده رای را * نان رباط ولقمهٔ دریوزه كومباش * درویش نیك سیرت بیانیه نیك سیرت وصف تركیبدر ایی خویلی دیمكدر (فرخنده رایه اضافتده بیانیه در بعض نسخه ده فرخنده یی واوعطفله ایراد ایلمش لكن اسلوب عجمه مخالفدر (فرخنده رای وصف تركیبدر مبارك فكرلی دیمكدر (ورا ادات مفعولدر یاء صله معناسنه (نان رباط لامیه بونده رباطدن مراد خانقاه وتكیه كبی یرلردر بومقامده رباطك مشترك معنالرینی ذكر ایدوب تطویل كلام

ردسروری

ایلین اطناب بی فائده ایلمش (لقمهٔ دریوزه لامیه (كوفعل امر مفرد مخاطب سویله دیمكدر (مباش فعل نهی مفرد مخاطب اوله دیمكدر (كومباشك معنای مطابقیسی اولما دی ودی اوله دیمكدر ومعنای التزامیسی دی اولسون دیمكدر (كوفعلنی بعض یرده امر ونهی صیغه لریله

استعمال شایعدر بونه کوره معناور بلور خطاب عام مراد در (محصول بیت) مبارك فکرلی ابو
خو بلی درویشه رباط اتمکی ودر یوزه لقمه سی دی اولمسون یعنی بر کیسه نك که درویشلکی پاك
وصافی اوله اکا وقف ایمکی یتك لازم دکل مراد بودر که درویشلك خانقاه اهلرده یاتوب فقرا
لباسین کیکله دکلدر کومباشدن مراد سلیدر همان اولمسون دیمکدر پس کوتا کبداغاده ایدردین
بی ملاحظه سو یلمش بونك کبی برلرده کومقصد دن ارنجه کتمش * خاتون خوب صورت و پاکیزه
روی را * نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش * خاتون خوب صورت بیانیه خوب صورت وصف
ترکیبیدر (پاکیزه پاك معناسنه در پاکیزه روی وصف ترکیبیدر بوایکی وصف ترکیبی عطف تفسیری
طریقیله وارد اولمش (را ادات مفعول در حرف صله معناسنه و یا حرف تخصیص (نقش ونکار
عطف تفسیری (خاتم تانك فتحیله یوزك دیمکدر (محصول بیت) خوب صورت و پاکیزه روی
خاتونه و یا خاتونك نقش ونکاری دخی خاتم فیروزه سی دی اولمه و یا اولمسون یعنی خاتونکه رویی
خوب وچهره سی پاکیزه اوله اکا اسباب زینت اولمسون یعنی لازم دکل زیرا اسباب زینت
خلقتده ناقص اولنه کوره در کاملك اسباب حسنه احتیاجی یوقدر * بیت * تا مرا هست
ودیکرم باید * کر نخوانند زاهدم شاید * هست رابطه در است معناسنه (یعنی تا که مرا چیزی
دیکر بجز خدای بایدست دیین عجب تصرفه مالك ایمش (تا حرف توقیت در مادام معناسنه
(مرا نم دیمکدر (هست وآردر دیمکدر (یعنی مادام که بنم برنسنم واردر هر نه اولورسه اولسون
(دیکر غیری (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (نخوانند فعل نفی مستقبل جمع
غائب اوقومیالر یعنی دیمیالر (زاهدم میم معناده نخوانند مقیددر (ضمیر منصوب متصل
معناسنه (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق دیمکدر (محصول بیت) مادام که بنم برنسنم واردر
هر نه ایسه و بر غیر نسنی که کرکم اوله یعنی بروآرایکن بر دخی نسنه یه طالب اولم اکر بکا زاهد
دیمسلر لایقدر زیرا برنسنه نك تکرارنه طالب اولمق زاهدلکی منافیدر حاصلی زاهد اولدر که هیچ
برنسنه نك تکرارنه طالب اولمیوب بر یله اکتفا ایلیه مصراع اولك معناسنی چنین کیم برسیدرمق
مقدارم اوله وغیری یه طالب اولم دیین معنای مصراعی سد ایلمش و مادام که بنم قوت لا یموت
مقداری نسنه یه قدرتم واردر واندن غیری بکا کرك اوله دیین انرنجه یورمش * حکایت * مطابق
این سخن پادشاهی را مهمی پیش آمد کفت اکر انجام این حالت بر مرا دمن باشد چندین درم
زاهدان را بدهم چون حاجتش برامد وفای نذرش بموجب شرط لازم امد یکی را از بندکان
خاص کیسهٔ درم داد که بر زاهدان تفرقه کند کویند غلام عاقل وهشیار بود همه روز بکردید
وشبانکه باز امد ودرمها بوسه داد و پیش ملك نهاد و کفت زاهدانرا چندانکه طلب کردم نیافتم کفت این چه
حکایتست انچه من دانم در ین شهر چهارصد زاهدند کفت ای خداوند جهان انکه زاهدست
نمی ستاند وانکه می ستاند زاهد نیست ملك بخندید وندیمان را کفت چندانکه مرا در حق
این طایفهٔ خدا پرستان ارادتست واقرار این شوخ دیده را عداوتست وانکار وحق بجانب
اوست * مطابق این سخن اسم فاعلك معمولنه اضافتیدر (این سخن اشارتدر ابیات
سابقه (یعنی بو حکایه انلرك مضمونینه مطابق وموافقدر (مهمی یاحرف وحدت (انجام
این حالت لامیه (چندین بو نده الفاظ کنایه دندر عدم تعیین دن عبارتدر (درم
دالك فتحی و کسریله ورانك فتحیله اقجه یه دیرلر (وفای نذر مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(یاحرف مصاحبت (موجب اسم فاعل وزنی اوزره اولیجق سبب معناسنه در (واسم مفعول
وزنی اوزره اولیجق مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی بو که کوره در (تفرقه مصدر در
تفعل بابندن یاء مصدر حذف اولنوب بدلنه تا ویرلمشدر بو حذف وبدل سالمده سماعیدر

ودسروری ودابن سیدعلی

ردابن سیدعلی

ودسروری ردشمعی

اما ناقص ده قیاسی (بکردید چکرندی وطولاندی (وشبانکه کیجه سی (ندیمان مصاحبان
معناسنه (طائفهٔ خداپرستان بیانیه در (خداپرست وصف ترکیبیدر زاهد وعابد معناسنه والف ونون
ادات جمعدر (شوخ دیده اصطلاحلرنده کستاخ معناسنه در (ورا ادات تخصیص (وحق
واو حرف حال (وحق مبتدا یا حرف ظرف (جانب اولامید در (محصول ترکیب) بو حکایه
مذکور بیتلر مضمونینه مطابقدر بر پادشاهك اوکنه بر مهم ایش کلدی یعنی بر مهم
مصلحت واقع اولدی دیدی که اکر بو حالتك و بو مهمك عاقبت و پایانی بنم مرادم اوزره
اولورسه زهاده بو قدر اقچه ویره یم چونکه حاجتی حاصل اولدی ایلدیکی شرط موجبیله
نذر وفا لازم کلدی خاص بنده لرندن برینه بر کیسه اقچه ویردی تاکیم زاهدلره تقسیم
ایده دیرلر که بنده عاقل ودانا ایدی بتون کون کزدی وکیجه کرندی وکیجه سی کرو کلدی
واقچه یی اوپدی و پادشاه اوکنه قودی و دیدی هیچ زاهد بولمادم پادشاه دیدی بو نه حکایتدر
اول که بن بلورم بو شهرده درت یوز زاهد وار بنده دیدی ای خداوند جهان اولکه زاهد در
المز و اولکه آلور زاهد دکلدر پادشاه کولدی و مصاحبلرینه دیدی اولقدر که بنم بو خدا
پرستلر طائفه سی حقنده ارادتم واقرارم وآر بو کستاخك عداوت وانکاری وآر حال بو که
حق آنك جانبنده در زیرا سوزی حقدر * بیت * زاهد که درم کرفت ودینار * زاهد تر
ازو کسی بدست آر * که حرف رابط صفت (درم ودینار کرفتك مفعوللریدر (زاهد تر
زاهدرك دیمکدر (کسی یا حرف نسبت (بدست (با حرف صله آر الف ممدود ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (ار یدندن (اوریدندن دیین یابانه آورد چالمش (محصول بیت) زاهد که اقچه
والتون قبض ایلدی یعنی قبول ایلدی اندن بر زاهدرك کیمسه اله کتور یعنی دنیایه مائل
اولان زاهدی ترك ایله ومائل اولمیانی اله کتور یعنی تحصیل ایله * حکایت * یکی از علمای
راسخ را پرسیدند که چه کویی درنان وقف کفت اکر از بهر جمعیت خاطر و فراغ عبادت
ستانند حلالست واکر مجموع از بهر نان نشینند حرام * علمای راسخ بیانیه (راسخ محکم
دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (درنان وقف تقدیری (درحق نان وقف در (ستانند
فعل مضارع جمع غائب فعل شرط واقعدر (حلالست جزای شرط (محصول ترکیب) علمای
راسخك برینه صوردیلر که نان وقفك حقنده نه دیرسین دیو دیدی اکر جمعیت خاطر و فراغ
عبادت ایچون الورلر سه حلالدر واکر جمع اولوب وقفی اتمک ایچون اوترلرسه حرامدر
* بیت * نان از برای کنج عبادت کرفته اند * صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان *
کنج عبادت لامیه در مجازا (نان کرفته اندك مفعول صریحیدر (واز برای غیر صریحی وصاحب
دلان فاعلی (محصول بیت) صاحب دللر اتمکی کنج عبادت ایچون المشلردر یعنی کوشهٔ
عبادتده عزلت ایدوب اوتوردقلری ایچون نان وقفی الوب برلر صاحب دللر کنج عبادتی و کوشهٔ
عزلتی اتمك المق ایچون ووقفك حقنی یمك ایچون طوتمادیلر حاصلی وقفك اتمکی کنج عبادت اختیار
ایلدکلری ایچون الورلر کنج عبادتی اتمك المق ایچون اختیار ایلمدیلر * حکایت * درویشی
بمقامی رسید که صاحب بقعهٔ کریم النفس بود طائفهٔ اهل فضل و بلاغت در صحبت
او هر یکی بذله ولطیفهٔ چنان که رسم ظریفان باشد همی کفتند درویش راه بیابان قطع
کرده بود ومانده شده وچیزی نه خورده یکی را ازان میان بطریق انبساط کفت ترا هم چیزی
باید کفت درویش کفت که مرا چون دیکران فضل و بلاغت نیست وچیزی نخوانده ام
بیك بیت از من قناعت کنید همکنان برغبت کفتند بکوی کفت * (محصول ترکیب) بر درویش
بر مقامه ایرشدی که صاحب مقام کریم النفس کیمسه ایدی اهل فضل و بلاغت طائفه سی

ردابن سیدعلی

آنك مجلسنده هر بريسی نه كه ظرفانك رسم وآيينيدر بربذله ولطيفه سويلردی درويش راه بيابان
قطع ايلمش ايدی وقالمشدی ونسنه يمه‌شدی اراارندن بريسی حشراق طريقيله ديدی سنده برنسنه
سو يلمك كركسين درويش ديدی بنم سائرلر كبی فضل وبلاغتم يوقدر وبرنسنه اوقومامشم بندن
بربيتله قناعت ايلك جميع اهل مجلس ارادت ورغبتله سويله ديلر درويش ديدی * بيت * من كرسنه در
برابرم سفرهٔ نان * هم چون عزبم بردر حمام زنان * من كرسنه مصراع اولك تقديری من كرسنه‌ام
دربرابر سفرهٔ نان در ضرورت وزن ايچون ميم تأخير اولندی وجائزدر كه ديه وزميم
ضرورت وزن ايچون كلمشدر ومعنی جهتنده اكا هيچ احتياج يوقدر (ومن كرسنه مبتدا اوله
ومصراع ثانی خبری تأمل ندر (كرسنه بونده كاف عجمك ضمی ورانك سكونی وسينك
كسريله درآج ديمكدر (جوعان معناسنه (سفرهٔ نان لاميه (عزب عينك وزانك فتحه‌لريله
اركن معناسنه‌در (درحمام زنان لاميه‌لردر (محصول بيت) اتمك سفره‌سی قرشوسنده
بن كرسنه عورتلر حمامی قپوسنده اركن كبی‌ام (يعنی اركن اولان كيمسنه عورتلر حمامی
قپوسنده نيجه كه تحسر چكرسه بن كرسنه اتمك سفره‌سی قرشوسنده انجلين تحسر چكرم
(وجائزدر كه من كرسنه مبتدا اوله وسفرهٔ نان مبتداء ثانی اوله (ودر برابرم خبر ثانی اوله وجملهٔ
اسميه حال اوله ومصراع ثانی خبر مبتدای اول اوله‌فقدبر * همه بپسنديدند وسفرهٔ پيش آوردند
صاحب دعوت كفت ای يار زمانی توقف كن كه پرستارانم كوفته بريان ميسازند درويش
سر برآورد وكفت * پرستار قوللقچی ديمكدر اصلنده وصف تركيبی در آرندهٔ پرست معناسنه
طاپنق كتوريجی (يعنی طاپوجی صكره خدمتكار جنسنه اسم قلندی (الف ونون ادات
جمعدر اكثر جواری جنسنه اطلاق ايدرلر (كوفته‌يی رومده بچق قيمه ديدن ايدرلر اما انلر اول انی
خورده طوغرارلر صكره هاونه قويوب دوكرلر حقيقتده كوفته بوجنس اولان انه ديرلر
(بريان صوسز بشرات جنسنه ديرلر (ميسازند ايلرلر بچق قيمه سنه كوفته ديلر عجم كوفته نيه
ديدكلرين بيلمزيمش (محصول تركيب) جميع اهل مجلس درويشك بيتنی بكنديلر وا وكنه سفره
كتورديلر صاحب دعوت ديدی ای يار برزمان توقف ايله كه قوللقچيلرم كوفته بريان ايدرلر درويش
باشين قالدردی وديدی * بيت * كوفته درسفرهٔ من كو مباش * كوفته را نان تهی كوفته است *
بيت اولنده اولان كوفته مذكور كوفته‌در ومصراع ثانی اولنده اسم مفعولدر دوكلمش معناسنه
(يعنی سفرشدا يدو الامنی چكمش كرسنه كيمسه (راادات صله (نان تهی بيانيه تهی بوش ديمكدر
مراد قاتقسز اتمكدر قافيه ده كی كوفته مذكور كوفته در (محصول بيت) كوفته بنم سفرمده
اولمسون دی يعنی بكا كوفته لازم دكل زيرا بول كوفته سنه قاتقسز اتمك كوفته در (حاصلی آج
اولان كيمسه قوری اتمكك شكرين چقاررنك بولنسون * حكايت * مريدی كفت بپيرا چه
كنم كه ازخلايق برنجت اندرم از بسياری كه بزيارتم همی آيند واوقات عزيزم ازتردد ايشان
تشويش حاصل می شود كفت هرچه درويشانند ايشان را وامی بده وهرچه توانكرانند
ازيشان چيزی بخواه كه ديكر كرد تو نكردند * با حرف ظرف زحمت صقلمق وصقنشمق
معناسنه در (اندربا افاده ايلدبكی معنای ظرفيتی تأكيد ايدر (بسياری يا حرف مصدر (كه
حرف بيان بزيارتم با حرف صله (تردد تفعل بابندن مصدر دركلمه وكتمه معناسنه (ايشانه
اضافت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (هرچه بوكتابك بومقامی بويله واقعدر جميع نسخه ده
اكرچه غير ذوی العقولده استعمالی اغلبدر (ليكن ذوی العقولده ده استعمال اولنور
عربيده ما كبی (وآمی يا حرف وحدت ويا تنكير (كه حرف تعليل كرد تو لاميه (نكردند فعل
نفی مستقبل جمع غائب (محصول تركيب) بر مريد بر پيره ديدی نيجه ايده‌يم كه خلايقدن زحمته‌يم

رد ابن سيدعلی وسروری

مطلب

زيارتمه

زيارتمه چوق كلد كلرندن يعنی زيارتمه چوق كلد كلرندن زحمت چكرم واوقات عزيزمه انلرك
كلوب كتملرندن تشويش حاصل اولور يعنی كثرت ناسدن اوقاتم مضبوط دكل پيرديدی اول كه
درويشلردر انلره دين وير يعنی مديون ايله واولكه اغنيادر برنسنه انلردن استه كه برد خی سنك
اطرافكده چكزنميه لر ويانكه اوغراميه‌لر زيرا مديونلر ادای دين ايلكد لازم كلمسون ديو يانكه
كلمزلر واغنيا استديكك نسنه‌يی ويرمك لازم كلمسون ديو قورقولرندن يانكه اوغرامزلر حاصلی ايكی
فرقه‌دن بيله بووجهله خلاص بولورسين * بيت * كر كدا پيشرو اشكر اسلام بود *
كافر از بيم توقع برود تا در چين * كدادن بونده مراد ديلنجيدر (پيشرو وصف تركيبيدر
اوكجه كيدیجی ديمكدر (اشكره واسلامه اضافت لاميه‌لردر (كافر فای عجم مفتوح اوقور (بيم توقع
لاميد (توقعدن مراد سؤال در (يعنی ديلنمك (برود فعل مضارع مفرد غائب كيدرديمكدر
(امامراد قچمقدر فرار معناسنه (درچين لاميه در (مرادسرحد چيندر (در حرف ظرف
بامعناسنه دين چين سو يلمامش يعنی خطا ايلمش (محصول بيت) اكر كدا الشكر اسلامك
مقدمی اولورسه يعنی دليلی وقولاغوزی اولورسه كافر ديلنمك قورقوسندن سرحد چينه دك
قچر يعنی بوكلن عسكر هب ديلنجيلردر بزی ديلنورلر ديو خوفندن طورمز قچار
پيشروده رولفظنی وبرود فعلنی رفتن مصدرندن احذايدلر خطا ايلملر * حكايت * فقيهی
پدررا كفت هيچ ازين سخنان دلاويز متكلمان درمن اثرنمی كند بعلت آن كه نمی بينم ايشانرا
كرداری موافق كفتار * فقيهی (يا حرف وحدت (پدررا يعنی پدرش را (از حرف
تأكيد (واين اسم اشارتدر سخنانه (ودلاويزه اضافت بيانيه‌در (دلاويز وصف تركيبيدر
(اوبزيدندن كوكل تعلق ايديجی ديمكدر (متكلمانه اضافت لاميه در (متكلماندن مراد واعظلر
وناصحلردر (درمن در حرف صله در بامعناسنه (با حرف مصاحبت (علت سبب ديمكدر
(انه اضافت لاميه‌در (كه حرف بيان (ايشان را را حرف تخصيص انلرك ديمكدر (كردار
اصلنده وصف تركيبيدر (كرد كه فعل معناسنه اسمدر آرايله كه آرنده دن مرخمدر (تقديری
ارندهٔ كرددر كاف عربك فتحيله ايش كتوريجی معناسنه (صكره مجموع مركبی فعل
معناسنه اسم ايلديلر (ايمدی كردآر كاف عربك فتحيله عمل ديمكدر (پس كافك كسريله
اوقوينلر بولفظك حقيقتنه واصلی اولمامشلر (كفتارده كردار كبی وصف تركيبيدر تقديری
ارندهٔ كفت در (كفت اسمدر قول معناسنه پس مجموع مركبی كلام معناسنه اسم ايلديلر
(محصول تركيب) برفقيه باباسنه ديدی هيچ بوواعظلرك وناصحلرك كوزل اداری وكوكل
تعلق ايديجی سوزلری بكا تاثير ايلمز اول سببله كه انلرك اقوالنه موافق اعمالنی كورمزم حاصلی
ايتلری سوزلرينه اويماز يعنی خلقه كوزل پند ايدرلر اما كنديلر نصيحتلريله متنصح اولمازلر
* مثنوی * ترك دنيا بمردم اموزند * خويشتن سيم وغله اندوزند * ترك دنيا مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (بمردم با حرف صله (اموزند ترك مفعول صريحی (وبمردم غير صريحی
(خويشتن واو رسميله بونده كنديلر ديمكدر مبتدا واقعدر (غله حبوب جنسنده مستعملدر
(مثلا بغدای واريه وغير يسنده (اندوزند سيم (وغله مقدم مفعولريدر (وجملهٔ فعليه
خبر مبتدا درقزانورلر (يعنی كسب ايدرلر ديمكدر (محصول بيت) مذكور واعظ وناصحلر
دنيا تركنی خلقه تعليم ايدرلر اما كنديلری كمشله غله كسب ايدرلر حاصلی خلقه سويلد كلرينی
كنديلر اشلمزلر بلكه عكسنی اشلرلر * عالمی را كه كفت باشد وبس * چون بكويد نكيرد
اندر كس * عالمی يا حرف وحدت (ورا حرف تخصيص (كفت بونده اسمدر قول معناسنه
(واوله مستعمل اولان (بس فقط معناسنه درانجق ديمكدر (نكيرد تأثير ايلمز ديمكدر فعل نفی

رد سروزی وشمعی چبنك برمعناسی كرچكدر
مطلب
رد ابن سيدعلی وسروری

رد شراح جميعا

ردسروری
رداین سیدعلی
ردشمعی

مستقبل مفرد غائب در (اندر ادات صله (در بامعنا سنه (در حرف صله در فی معناسنه دیین
سهو ایلمش (کیمسه نك قلبنده تأثیر ایلمز دیین ظاهر و متبادر اولدر که اندر حرفنی اندرون
معناسنه اخذ ایلمش (کیمسه ده تأثیر ایلمز دین اندر حرف صله اولدیغندن اکاه دکل ایمش
(محصول بیت) بر عالمك که همان قولی اوله انجق یعنی قوانده کوره فعلی اولمیه یعنی قولیله
عامل اولمیه چونکه خلقه نصیحت ایدوب سویلر نصیحتی کیمسه یه تأثیر ایلمز * عالم انکس بود که
بدنکند * نه بکوید بخلق وخود نکند * (محصول بیت) عالم اول کیمسه در که یرامز ایش
اشلیه عالم اول دکلدر که خلقه سویلیه و کندی سویلدیکنی طوتمیه یعنی کندی نصیحتیله
منتصح اولمیه حاصلی عالم عملیله عامل اولاندر اولمیان دکلدر کما قال الله تعالی (اتأمرون
الناس بالبر وتنسون انفسکم) * بیت * عالم که کامرانی وتن پروری کند * اوخویشتن کمست
کرارهبری کند * کـه حرف بیان (کامر آن وصف ترکیبیدر راندندن راندن
دکل مراد سوریجی دیمکدر ویا حرف مصدردر (تن پرورده وصف ترکیبیدر پروریدندن رداین سیدعلی وسروری
بدنی بسلیجی دیمکدر (ویا حرف مصدر (اوعالمه راجعدر (خویشتن مبتدا (کمست خبری
(کرا که اسمدر کیم معناسنه (ورا ادات مفعول (رهبر وصف ترکیبی دربریدندن قولغوز
معناسنه (عربجه دلیل وهادی دیرلر (محصول بیت) عالم که کامرانلق وتن پرورلك ایلیه
(یعنی حضور وصفای نفسانی ده وبدنی تربیه ایلمسیله مقیداوله اول کندیسی ضالدر یعنی یتمش
وضایع اولمشدر (پس کیمه هدایت ایدر (حاصلی کندی باشنه چاره سی یوق باغیریسنه نه چاره سی
اوله * پدر کفت ای پسر بمجرد این خیال باطل نشاید روی از تربیت ناصحان برتافتن وراه بطالت
کرفتن وعلمارا بضلالت منسوب کردن ودرطلب عالم معصوم از فوائد علم محروم ماندن * مثل *
همچوان نابینایی که شبی در وحل افتاد وکفت ای مسلمانان چراغی فراراه من داریـد زنی فاجره
بشنید وکفت توکه چراغ نبینی بچراغ چه بینی همچنین مجلس وعظ کلبهٔ برازانست آنجا تانقدی
ندهی بضاعتی نستانی وانیجاتا ارادتی نیاری سعادتی نبری * خیال باطل بیانیه (تربیت ناصحان
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برتافتن دوندرمك (بعض نسخه ده (کردانیدن دوشمش مآل بردر
(طلب عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ومعصومه اضافت بیانیه در (فوائدعلم لامیه در
(هر بر فقره یه برنشاید تقدیر اولنور (نابینا کور دیمکدر (و یا حرف وحدت ویا تنکیر که حرف رابطه صفت
(وحل واوك وحانك فتحیلریله صوق بالچغه دیرلر (چراغی یا حرف وحدت (فرا بونك کبی یرلرده
باء صله معناسنه در (فرا یقین دیمکدر دیین زیاده بعید کتمشدر (راه من لامیه (داریـد فعل امر ردشمعی
جمع مخاطب طوتکز دیمکدر (زنی یا حرف وحدت (فاجره فاسقه دیمکدر (همچنین مجلس وعظ
بعض نسخه ده همین مجلس وعظ بو مجلس وعظده دیمکدر (کلبه کاف عجمك ضمی ولامك سکونیله
بونده دکان معناسنه در (برازان لفظنه اضافتی لامیه در (براز مبالغه ایله اسم فاعلدر (والف ونون
ادات جمعدر بزصاتیجیلر دیمکدر آنجا یعنی کلبهٔ برازانده (وتا حرف توقیت (نقدی یا حرف وحدت
ویا تنکیر (بضاعتی یاسیده بویله در (ندهی (ونستانی فعل نفی مستقبللردر (اینجا یعنی مجلس علمده
تا حرف توقیت (ارادت افعال بابندن مصدردر استك وطلب معناسنه در (ویا حرف تنکیر (سعادتی
یاسیده حرف تنکیردر (نیاری ونبری کذه فعل نفی مستقبللردر (محصول ترکیب) فقیهك پدری
اوغلندن بومقوله سوزی ایشید نجه دیدی (ای اوغل مجرد بوخیال باطل ایله (یعنی ادلهٔ عقلیه
ونقلیه سز همان بوظن فاسد ایله لایق دکلدر ناصحلر تربیه سندن یوز دوندروب انلرك مجلسندن
اعراض ایلمك وکلیا بطالت یولین طوتمق (یعنی بطال اوتورمق وعلماو ناصحلری ضلالته نسبت ایلمك
وعالم معصوم طلبنده (یعنی عالم پاك وخالص طلبنده وعلم فائده لرندن محروم قالمق (یعنی علماعملیله

عامل دکلدر دیو علم مجلسندن کلیا تقاعد ایلمك لایق دکل (شول نابینا کبی که بر کیجه بالچغه دوشدی
یعنی سنك حالك اکا بکزر ودیدی ای مسلمانلر یولومه برچراغ طوتکز برفاسقه زن اهانتك بوسوزنی
ایشتدی ودیدی سن که چراغ کورمزسین چراغله نه کوررسین قصه دن حصه بودر که سنك که
علمایه حسن ظن واعتقاد خالصك یوقدر پس علمادن نه نور وضیا کسب ایدرسك حاصلی علمایه
حسن ظنك کرکدر کیم علومیله مهتدی اولاسین ایمدی بومجلس وعظده برازلر دکانی کبی در
مادامکه انده نقد ایلتمیه سین بربضاعت آله مزسین و بونده مادامکه ارادت صادق ومحبت کامل
کتوریمیه سین علم سعادتیله مسعود اولمازسین * قطعه * کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنماند
بکفتنش کردار * کفت بونده قول معناسنه اسمدر عالمه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(باحرف مصاحبت (کوش جان بیانیه (ور (وا کردن مخففدر (نماند فعل نفی مستقبل مانیدندن
بکزمزسه دیمکدر مانستن دن دینلر خطا سویلدیلر (باحرف صله کفتن مصدر شین ضمیر عالمه ردشراح جمیعا
راجعدر (کردار کاف عربك فتحیله عمل معناسنه در (محصول بیت) عالمك قولنی جان قولغیله
ایشت اکرعملی قولنه بکزمزسه ده یعنی عالمك فعلی قوانه اویمازسه ده قولنی جان له استماع ایله
* باطلست آنکه مدعی کوید * خفته را خفته کی کند بیدار * مدعی بونده شول جاهلدر که عالم کچنور
یعنی دعوای علم ایدر لکن علمی یوق (محصول بیت) عالمك قولنی هرنیجه ایسه دکله اما
مدعینك وجاهلك سوزی وسویلدیکی باطلدر زیرا اوبومشی اویمش یخنی اویارر یعنی
جاهلك کندی یه چاره سی یوقدر باغیره نه چاره سی اولور وجائزدر که مدعیدن حکیم سنایی مراد
اوله وکویدك مقولی مصراع ثانی اوله زیرا حکیم سنایی عبرت نامه نام قصیده سنده بربیت ایراد
ایلمش که حضرت شیخ ذکر ایلدیکی مصراع ثانیسیدر (بیت) عالمست خفته است وتو خفته)
(خفته را خفته کی کند بیدار) یعلم الله شیخك مرادی بواوله * مرد باید که کیرد اندر کوش
* ورنوشتست پند بردیوار * باید فعل مضارع مفرد غائب (که حرف بیان کیرد فعل مضارع مفرد
غائب طوته دیمکدر (اندر ادات ظرف قولغنده طوته یعنی خاطرینه آله (نوشتست اصلنده نوشته
استدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولندی (محصول بیت) مرد عاقل ودانا کرکدر کیم
قولغنده طوته یعنی قولغنه آله ومنتصح اوله واکر نصیحت دیوارده یازلمش ایسه دکل که عالم غیر
عاملدن حاصلی انسان اولدر که هرنه یردن اولورسه پند پذیر اوله (پندی دیوارده منقوشده
کوررسه عالم غیر عاملدن خود بطریق اولی * حکایت منظومه * صاحب دلی بمدرسه آمد زخانقاه
* بشکست عهد صحبت اهل طریق را * دلی یا حرف وحدت (باحرف صله مدرسه مبالغه ایله اسم
مکان (خانقاه معرب خانکاه درصوفیلر تکیه سی عهدك صحبته وصحبتك اهله واهلك طریقه اضافتلری
لامیه لردر (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) برصاحب دل خانقاهدن مدرسه یه کلدی یعنی خدا
دوستلرندن بریسی صوفیلر طریقنی ترك ایدوب علما طریقنه داخل اولدی بویله اید نجه اهل طریقك عهد
صحبتنی کسر ایلدی یعنی انلرایله هم صحبت وهم جنس وهم پیشه اولمغی عهد ایلمشکن اول عهدی
شکست ایلدی * کفتم میان عالم وعابد چه فرق بود * تا اختیار کردی ازان این فریق را * تا حرف تعلیل
آن اهل طریقه مصبروفدر واین اهل مدرسه یه فریق اسم جمعدر بلوك معناسنه (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر مذکور صاحب دله دیدم عالمله عابد بیننده فرق نه ایدی تاکیم اول طائفه دن
مدرسه قومنی اختیار ایلدك یعنی علمازمرسنی اختیار ایلمککه مرجح نه ایدی * کفت آن کلیم خویش
بدرمیبرد زموج * وین سعی میکند که بکیرد غریق را * کلیمدن وجودیدر مراد (خویشه اضافتی
لامیه در (بدر طاشره دیمکدر بعض نسخه ده بدر یرینه برون دوشمش (ومیبرد یرینه می کند
دوشمش وسعی یرینه جهد واقعدر (غریق فعیل مفعول معناسنه دربوغیلن کیمسه (ورا ادات

مفعول (محصول بيت) صاحب دل ديدى اول اهل خانقاه كندى كليمى موجدن چقارر انجق يعنى
جهنم عذابندن كنديني قورتارر انجق اما اهل مدرسه جهد ايلر كه موجدن غريقى بله تخليص ايليه
يعنى كنديني خلاص ايلدكدن غيرى عذاب دوزخه مستحق اولانى بله تخليص ايلمكه سعى ايلر
حاصلى عالم پندبله خلقى مناهيدن منع ايدر زيرا طريق ضلالتى وهدايتى تعيين ايدر پس
بو وجه له خلقه چنت يولني كوستر * حكايت * يكى برسر راهى مست خفته بود و زمام اختيار
از دست رفته عابدى برسر او كذر كرد و در حالت مستقبح او نظر كرد جوان سر بر آورد و كفت
واذا مروا باللغو مروا كراما * سرراه يول اوجى وسوقاق باشى (و يا حرف وحدت (خفته يونده
ياتمش معناسنه در (زمام زانك كسريله اويان ديزكنى (اختياره اضافتى بيانيه در (ازدست رفته
تقديرى ازدستش ايدى و بر بود مقدردر (عابدى يا حرف وحدت (برسر او لاميه انك باشى
اوزرندن (كذر كرد كجدى (حالت مستقبح بيانيه (اويه اضافتى لاميه واو حرف عطف (اذا ادات
شرط غير جازم (مروا فعل ماضى جمع مذكر غائب (باللغو تقديرى باهل اللغودر (مروا جواب شرط
(كراما حاليته منصوبدر جوابك فاعلندن مكرمين معناسنه (محصول تركيب) بريسى بريول
اوجنده مست ياتمشيدى وزمام اختيارى الندن كتمشيدى برعابد انك باشى اوزرندن كذر ايلدى
ومستك حالت مستقبحنه نظر ايلدى چون جوان مست باشين قالدردى وديدى حق تعالى قوللرى
بر اهل لغوك وصاحب كناهك ياننده كچسه لر نفسلرينه تكريم ايلدكلرى حالده كچرلر يعنى انلرك
احوالندن اعراض ايلدكلرى حالده و يانلرنده طورمدقلرى حالده كچرلر حاصلى اهل لغوك چركين
حالنه مقيد اولمدقلرى حالده كچرلر و يانلرنده اكلنمزلر * نظم * اذا رايت اثيما كن ساترا وحليما *
اذا ادات شرط (رايت فعل ماضى مفرد مذكر مخاطب كورسك ديمكدر فعل شرط (اثيما مفعول
(رايت در فعيل بمعنى فاعلدر اثم يا اثمدن يعنى علم بابندن مهموز الفاء كناهكار ديمكدر (كن فعل امر
مفرد مذكر مخاطب اول ديمكدر كان يكوندن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن اسمى تحتنده
مستتر انت (ساترا لفظا منصوب خبرى (وحليما معطوفدر ساتره (محصول بيت) حق تعالى
بر كناهكارى كورسك كناهنى ساتر و كندينه حليم اول يعنى انك حالنى تعييب وتقبيح ايلمه * يامن تقبح
لغوى لم لاتمر كريما * يا حرف ندا من اسم موصول منادى (تقبح فعل مضارع مفرد مذكر
مخاطب تفعيل بابندن چركين كوررسك ديمكدر (لغوى تقديرا منصوب مفعوليدر (تقبحنك جمله
فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر اسم موصولك (لم لامك كسرى وميمك سكونيله اوقنور ضرورت
وزن ايچون اصلنده لم در ميمك فتحيله لاتمر فعل نفى استقبال مفرد مذكر مخاطب نيچون كچمزسين (كريما
منصوبدر حاليته (محصول بيت) اى اول كيمسه كه بنم يارامز وچركين ايشومى تقبيح وتعييب ايدرسين
نيچون يانمدن كرامتله وايلكله كچمزسين يعنى نيچون يانمدن معزز ومكرم كچمزسين حال بو كه خدا
واذا مروا باللغو مروا كراما بيورمشدر * قطعه * متاب اى پارسا روى از كنهكار * ببخشايندكى
دروى نظر كن * متاب فعل نهى مفرد مخاطب چورمه ديمكدر تابيدندن تافتن دن دينلر
خطا ايلمشلر (متابك روى مفعول صريحى (واز كنهكار غير صريحى (با حرف مصاحبت
(بخشاينده اسم فاعلدر بخشايدندن بخشودندن دين سهو ايلمش اسرككك يعنى ترحم
ايلمك كاف عجمى هاء رسميدن بدلدر (ويا حرف مصدر (در حرف صله در با معناسنه (وى
واوك فتحيله ضمير غائبدر كنهكاره راجع (محصول بيت) اى عابد روينى كنهكاردن چورمه
ترحم واطفله اكا نظرايله يعنى بر مجرم كورسك اندن يوزيكى دوندرمه بلكه اكا لطف ورفقله
نظر ايله * اكر من ناجوانمردم بكردار * تو بر من چون جوانمردان كذر كن * ناجوانمرد
جوانمرد منفى كشى يه وكريم كيمسه يه ديرلر وناجوانمرد نقيضنه (با حرف ظرف (كردار كاف

ردشرح جميعا
ردسرورى

فتحيله مطلق عمله ديرلر پس برامن عمل دين واينى عمل دين زائد سويلمشلر (محصول بيت)
اكر بن عمله ناجوانمرد ايسم يعنى اكر افعال واعمالم بد ايسه سن بنم يانمدن جوانمردلر كبى
كذر ايله يعنى يانمدن كريملر وحليملر كبى كچ و بو قطعه نك اولنده بيت يازانلر بينى قطعه دن
فرق ايلمزلر ايمش * حكايت * طائفه رندان بانكار درويشى بدر آمدند وسخنان ناسزا
كفتند وبرنجا بندند شكايت پيش پير طريقت برد وكفت چنين حالتى رفت كفت اى فرزند خرقه
درويشان جامه رضاست هر كه درين كسوه تحمل نامرادى نكند مدعيست وخرقه بروى
حرام * طائفه رندان بيانيه طائفه همزه سنه حرف وحدت دين ايكى وجهله خطا ايلمش
بريسى معناى اضافتى فهم ايلمديكى بريسيده همزه يه حرف وحدت ديديكيدر (با حرف صله
(انكار درويش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (ويا حرف وحدت (بدر آمدند خارج اولديلر
يعنى انكارنه كلديلر حاصلى حالنه منكر اولديلر (سخنان ناسزا بيانيه (حالتى يا حرف وحدت
ويا تنكير (رفت واقع وصادر اولدى ديمكدر (خرقه درويشان لاميه (جامه رضاده لاميه در
مجازا (تحمل نامرادى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نامرادى برينه بى مرادى يازانلر ايله بى نك
استعماللرندن آكاه دكللرمش (وخرقه بروى حرام برينه نه درويش يازان صحيح نسخه لره
مخالف يازمشلر (بعض نسخه ده بانكار برينه بخلاف دوشمش خلاف فتحه ديمكدر (محصول تركيب)
رندلر طائفه سى بر درويشك انكارنجه كلديلر يعنى درويشلكنه انكار ايلديلر حاصلى
درويشلكندن خارج ايش اشلديلر وناسزا سوز سويلديلر واينجتديلر درويش عدم
تحملندن پير طريقت اوكنه شكايت ايلندى وديدى بو نجلين بر حالت واقع اولدى پير ديدى
اى اوغل درويشلر حرقه سى جامه رضادر يعنى بو خرقه بى كين هر بلايه صابر كركدر
هر كيمسه كه بو كسوه ده نامرادلغه تحمل ايلمز مدعيدر يعنى اكا درويشلك دعواسى كذبدر
وانك اوزرينه خرقه حرامدر حاصلى فقرا خرقه سنه استحقاقى يوقدر بانكار درويشى
بدر آمدندك معناسنى بر درويشه انكارايله طشره كلديلر دين فتى ايراق كتمش * بيت *
درياى فراوان نشود تيره بسنك * عارف كه برنجد تنك آبست هنوز * درياى فراوان
بيانيه چوق دريا ديمكدر عظمتدن كنايتدر (تيره بولانق ديمكدر (تنك تانك فتحى ونونك ضمى
وكاف عربيله يوفقه ديمكدر (هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) اولو دريايه طاش اتمغله
تيره اولماز يعنى بولنماز پس عارفكه انجنور دخى اول يوفقه صودر دريا اولمغه قريب دكل
حاصلى دخى نهر صغيردر دكز دكل * قطعه * كر كزندت رسد تحمل كن * كه بعفو از كناه
پاك شوى * كزند كاف عجمك ضمى وزانك فتحيله ضرر معناسنه در (كه حرف تعليل
(بعفو با حرف مصاحبت (محصول بيت) اكر سكا ضرر ايريشورسه بر كيمسه دن تحمل ايله
مضطرب اولوب شكايت ايلمه زيرا عفوسيله كناهدن پاك اولورسونكه اكر انتقام قصد ايلسك
جائزدر كه حددن تجاوز ايدوب مجرم اولاسين على كل حال تحمل محموددر * اى برادر چو عاقبت
خاكست * خاك شو پيش از آن كه خاك شوى * (محصول بيت) اى برادر چونكه عاقبت
خاكدر يعنى فنا مقرردر خاك اول اندن اوكدين كه خاك اولورسين يعنى اولوب خاك اولمزدن
اول خاك اول (حاصلى موتوا قبل ان تموتوا مقامنه واصل اول * حكايت منظومه *
اين حكايت شنو كه در بغداد * رايت و پرده را خلاف افتاد * شنو شينك كسرى ونونك فتحيله
فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله شنويدندن شنيدندن دينلر خطا سويلديلر (كه حرف
بيان (بغداد مشهور شهرك اسميدر عرب دال اخيرى نقطه ايله اوقور (رايتدن مراد سنجاقدر كه
علمده ديرلر (پرده دن مراد اوپرده سيدر قپو پرده سى دكلدر بعضيلر ظن ايلديكى كبى (را ادات

رد ابن سيد على
وسرورى

ردشراح جميعا

ردشمعى

ردشراح جميعا
ردابن سيد على
وسرورى

ردشمعى

ردابن سيد على
وسرورى
ردشمعى

تخصیص (محصول بیت) بوحکایتی ایشت که بغد آد شهرنده رایت و پرده نك خلافی واقع اولدی یعنی بحث وجدالری واقع اولدی *رایت از کردراه وربخ رکاب * کفت با پرده ازطریق عتاب * کردراه لامیه یول توزی (ربخ رکابده بویله در اوزنکی زحمتی دیمکدر (زیرا رایتك اغاجی اوزنکیه طیانسه ضبطی مشکل اولور (حاصلی اغاجینك اوجنه سنی رکابه طیارلر که ضبطی قابل اوله (اما بوزمانده قایشدن برنسنه (یعنی قبور پیدا ایدرکه اکرلك اوك قشندن صارقدرلر وسنجاق اغاجینك ایاغنی اکا بکوردرلر که ضبطی قابل اوله (عتاب ازارلمقدر (محصول بیت) رایت یول توزی زحمتندن واوزنکی رنجندن پردهیه عتاب وخطاب جهتندن دیدی * من وتوهرد وخواجه تاشانیم * بنـدهٔ بارکاه سلطانیم * ترکیده تحریف ایدوب خواجه دش دیدکلریدر (یعنی ایکیمز برافندی قوللری یزسنکله (والف (ونون ادات جمع (ویاومیم ادآت تکلم (مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر (محصول بیت) رایت پردهیه خطاب ایدوب دیر بن سنکله خواجه دشلرز یعنی برافندی یلی یز خواجه افنـدی معنا سنه در سلطـان بارکاهینك بنـده لریوز یعنی ایکیمز برپادشاه قوللریوز * من زخدمت دمی نیاسودم * کاه وبیکاه در سفر بودم * دم نفس و ساعت (ویا حرف وحدت برنفس وبرساعت دیمکدر (نیاسودم فعل نفی ماضی متکلم وحده (کاه وبیکاه وقتلی و قتسز دیمکدر (محصول بیت) رایت دیر بن خدمتدن برنفس وبرساعت اسایش ایلمدم یعنی دکلمدم وقتلی وقتسز سفرده اولدم * تونه رنج ازمودهٔ نه حصار * نه بیابان وباد کرد وغبار * رنج زحمت (آزمودهٔ ماضیـدن قسم مفرد مخاطب (یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل صنامش سن دیمکدر (حصار قلعه معنا سنـه در (حصار صنامقدن مراد اولدر که حصاره یورش ایلدکلری وقت سنجـغی ایلری چکرلر حصاره دکمك قصدیله (پس حصار ایچنـده اولان خلق توفنـك واوق وطاش وغیریسنی سنجغه اتارلرد وشر مکیچون (شویله اولور که بیچـاره سنجق دلك دشك اولور (ایمدی حصار صنامش سین دیمکدز غرض بومعنادر (یعنی بن بومحنتلری هب چکمشم (بادکرد بو کابك بومقامی بویله واقعـدر (اما کرد با دیسه ده وزنه خلـل ویرمزدی غالبا تعلیم ایچوندر که (معلوم اوله که بونك کبی تراکیب مزجیه نك اصلی اضافیدر (یعنی کردبادك و کردابك اصلی باد کرد واب کرد ایمش د کرمی یل ود کرمی صو دیمکدر (صکره کرد باد قصر ضه یه و کرداب صو چولکنه دیدیلر (بونلری کافك فتحیـله اوقیان بیلرمیش (محصول بیت) پردهیه دیرسن نه زحمت صنادك یعنی صنامدك ونه حصار صواشنی ونه بیـابان کوردك ونه سکا قصر غه صـارلدی ونه سنی بنم کبی توز باصدی حاصلی سن هیچ برمشقت کورمدك * قدم من بسعی پیشترست * پس چراعزت تو بیشترست * قـدم ایاق (بسعی (باحرف مصاحبت (پیشتر ایلری رك دیمکدر (پیشترك معناسنی اشدتقدیما دیبن غلطادا ایلمش فندبر (عزت تو لامیـه دریاء بطنیله بیشتر باء عربیـله زیاده رك دیمـکدر (محصول بیت) بنم اياغم سعی و کوششله ایلری رکدر زیراسنجـغی صواشده وحصار یوریشنده ایلری چکرلر پس نیچون سنـك عزت وحرمتك بندن زیاده رکدر *تو بربنـد کان مهرویی * با کنیزآن یاسمن بویی * بربند کان لامیه (ومه رویه اضافت بیانیـه در (ومهر وی وصف ترکیبدرای یوزلی دیمکدر (ویاضمیر خطاب (باحرف مصاحبت (کنیز جاریه در کاف عربك فتحی ونونك کسریله (والف ونون ادات جمعدر (یاسمن بویه اضافت بیانیه در (یاسمن بو وصف ترکیبدر (یاسمن (ویاسمن برمعنایه در (ویا ضمیر خطابدر (محصول بیت) بو بیت بیت سابقده مذکور اولان عزتی بیـان ایدر پردهیه دیرکه سن ای یوزلی قوللر ومحبـوبلرقتنده سین یاسمن قوقولی

جاریه لر

جاریه لرله سین حاصلی ارکك ودیشی کوزللرله مصاحب ومقـارن سین * من فتـاده بدست شاکردان * بسفر پای بند وسرکردان * فتاده تقدیری فتاده ام در (باحرف صله (دست شاکردان لامیه شاکرداندن مرادخدمتکارطائفه سیدر (بسفر (باحرف ظرف (پای بند وصف ترکیبدر ایاغی بغلی دیمکدر (سرکردان استعمالرنده متحیر معناسنه در (امابونده مراد یلرآنی تحریك ایدوب انواع زحمتلرچکدکیدر (محصـول بیت) رایت دیرکه بن قدری وقیمتی بلمز خدمتکارلرالینه دوشمشم یعنی انواع حقارت وهوآن چکرم اللرنده سفرده ایاغم بغلی سرکردان وسراسیمه کیدرم حاصلی هروجهله رنج والمده یم * کفت من سربراستان دارم * نه چوتو سربرآسمان دارم * (محصول بیت) پرده رایتـدن بو قدر کلماتی ایشیـدیجك جواب ویروب دیدی بن باشمی آستانده طوتارم سنك کبی باشم کوکده طوتمازم یعنی بنم بوحرمت وعزته سبب یوزم یرده اولوب تکبر ایلمدیکمدندر وخاك کبی تواضع ایلدکمدندر سنك کبی کبر وغرورله باشم کوکلرده دکل زیرا من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله در * هرکه بیهوده کردن افرازد * خویشتن رابکردن اندازد * بیهوده زائد و باطل معنا سنـه در (کردن افرازدك مقدم مفعولی در (افرازد رفع ایلیه یعنی بو جلده حاصلی تکبر و تعظمدن کنایـدر (خویشتن اندازدك مفعول صریحی و بکردن غیرصریحی افرازد (واندازد فعل مضارع مفرد غائبلردر (اندآزد اتار دیمکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورور هرکیمسه که باطل وزائدیره تکبر وتعظیم ایلرکندینی بوینی اوزره براغور یعنی ایلدیکی تکبر وغرور کنـدوینی هلاك ایدر زیرا تکبر خدایه لایق صفتدر انجق * حکایت * یکی ازصاحب دلان زورازمایی رادید که بهم برآمده ودرخشم شده وکف بردهان اورده کفت این راچه حالتست کسی کفت فلان دشنام داده آست کفت این فرومایه هزار من سنك برمی دارد وطـاقت سخنی نمی آرد * زورازمای وصف ترکیبدر (ازمایـدندن زورصنایجی دیمکدر آنلرزوربازه زورازمادیرلر (راادات مفعول در (بهم برآمده قاقش وغضبه کلمش (ودرخشم شده خشمه وارمش دیمکدر (ماقبلنه عطف تفسیری واقعدر (کف کوپوکدر (فلان تقـدیری فلانشدر (دشنام داده است دشنام ویرمشدر (یعنی سوکشدر (فرومایه الحق اصللی (یعنی بداصل دیمکدر (من نونك تشدیدیله بتمن دیمکدر (برمی دارد قالدرر دیمکدر (طاقت سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف وحدت (نمی ارد فعل نفی استقبال مفرد غائب استفهامی متضمن کتورمزمی دیمکدر (محصول ترکیب) صاحب دللردن بریسی برزورباز ی کوردی که قاقش وغضبه وارمش واغزینه کوپك کتورمش یعنی کوپرمش صاحب دل دیدی بوکه نه حالت اولدی برکیمسه دیدیکه فلان کیمسه آنی سوکشدر صاحب دل دیدی بو بداصل بیك بتمن طاش قالدرر و برسوزه طاقت کتوره مزمی یعنی برسوز کتورمزمی * قطعه * لاف سرپنجکی ودعوی مردی بکذار * عاجزنفس فرومایه چه مردی چه زنی * لاف سرپنجه لامیـه دراصطلاحلرنده سرپنجه قوی یه وغالبه دیرلر (یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هاء رسمی کاف عجمی یه ابدال اولنشدر قویلق لافی دعوی مری مصدرك مفعولنـه اضافتیدر (ویاحرف مصدر مردلك دعواسنی (بکذار بانك ضمی و کاف عجمك سکونیله ترك ایله دیمکدر (عاجزنفس فرومایه لامیه ویا نیه در (بو عبارتده انجام اختـلاف ایلدیلر (بعضیلر دیدیلر عاجز منادادر تقدیری ای عاجزاه دیمکدر (وبعضیلر دیدیلر که فرومایه ده برباء خطاب مضمردر (تقـدیری فرومایهٔ در (ولکل وجه (چه مردی چه زنی یالرضمیرخطابدر (بوعبارتلرك معناسنی ارلکك وزنلکك بیننده فرق بوقدر دیمـکدر (یعنی بوایکی صفتك بیننده فرق یوقدر (محصول بیت) سرپنجه لك لافنی ومردلك دعواسنی ترك ایله

رد ابن سید علی

ای الحق نفسك عاجزی سنك اراككله زنلكك بیننده فرق یوقدر بلكه زنلكك غالبدر فرومایه یی
عاجز صفت اعتبار ایلین فرومایه لك ایلمش * كرت ازدست براید دهنی شیرین كن * مردی ان
نیست كه مشتی بزنی بردهنی * كرت ناسی معنی جهتنده دسته مقیددر (از دست دیمكدر (دهنی
(یاحرف وحدت (مردی یاحرف مصدر (مشتی یاحرف تنكیر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) اكر الكدن كلورسه برآغز طتلی ایله یعنی بر كوكل
اله كتور كه سندن شیرین دهن اولسون كه سكا خیر دعا ایلسون بددعا ایلسون مردلك اول
دكلدر كه براغزه مشت اوره سین یعنی بر كیمسه نك خاطرین پریشان ودروتی بحضور ایلیه
سین حاصلی مردلك برخاطر تسلی ایلكدر پریشان ایلمك دكلدر * قطعه * اكر خود بردر پیشانیٔ
پیل * نه مردست آن كه دروی مردمی نیست * خود ادات تأكید (برده بویله در (درد دالك
فتحی وكسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب (پیشانیٔ پیل لامیه در (پیشانی باء عجمك
كسریله باء اصلیه ایله الن دیمكدر (عرب جبهه دیر (آن كه اصلنده ان كس كه ایدی نتكه
مكرر بیان اولندی (وی مذكور كسه راجعدر (مردمی یاحرف مصدر (محصول بیت) اكر فیلك
الننده چاك ایلمكه قادر ایسه یعنی فیل ایله جنكه مالك ایسه ده مرد دكلدر اول كیمسه انده
مرد ملك وانسانیت یوقدر یعنی شجاعتدن سخاوت وكرم معتبردر * بنی ادم سرشت ازخاك
دارد * اكر خاكی نباشد ادمی نیست * سرشت سینك ورانك كسری وشینك سكونیله اسم مصدر در

رد سروری

خلقت معناسنه (فعل ماضی مجهول دیین مجهول سویلمش (خاكی یاحرف نسبت (محصول بیت)
بنی آدمك یعنی آدم اوغللرینك سرشتی وخلقتی خاكدندر زیرا حضرت آدم ترابدن خلق اولندی
پس بنی ادم خاكی اولمزسه آدمی دكلدر بلكه جنی وشیطانیدر علی كل حال تحمل وتواضع محموددر
* حكایت * بزركی را پرسیدند كه ازسیرت اخوان صفا اكفت كمینه ان كه مراد خاطر یاران برمصالح
خود مقدم دارد وحكما كفته اند برادر كه در بند خویشست نه برادرست نه خویشست * بزركی یا
حرف وحدت (را ادات مفعول (سیرت خوی وخلق معناسنه در (اخوان اخك جمعیدر
قرداشلر دیمكدر (سیرت اخوان صفا لامیه لردر (كمینه كم اكسك (ویا حرف نسبت (ونون
وها ادات تأكید اكسكلی دیمكدر یعنی اشاغه مرتبه سی اخوان صفانك بو مرتبه در
دیمكدر (آنكه یعنی آنكس كه (مراد خاطر یاران لامیه لردر (مصالح خود ده بویله در
(محصول تركیب) براولویه صوردیلر اخوان صفا اخلاق واطوارندن یعنی صفا قرداشلری
كیملردر دیدیلر دیدیكه الك اكسكلیسی اولدر كه یارانك كوكلی مرادینی كندی مصالحی
اوزره مقدم طوته وحكما وعقلا دیمشلردر برادر كه كندی مرادی وفائده سی قیدنده در
یعنی كندی نفسی هواسنه مقیددر اول حقیقتده نه برادر ونه خصمدر زیرا سائر ناسله سكا نسبت
انك تفاوتی هیچ یوقدر * بیت * همراه اكر شتاب كند همره تو نیست * دل دركسی مبند كه
دلبستهٔ تو نیست * همراه یولداش (شتاب اسم مصدر در ایوی معناسنه یعنی عجله (همره تو
لامیه (دركسی در حرف صله (ویا حرف وحدت (مبند فعل نهی مفرد مخاطب بغلمه دیمكدر
(كه حرف رابط صفت (دلبسته وصف تركیبی اقسا مندندر (تو یه اضافتی لامیه در
(محصول بیت) یولداشك اكر ایوررسه سنك یولداشك دكل زیرا سكا مناسب وموافق
دكلدر ایمدی كوكلكی بركیمسه یه بغلمه كه سنك دلبسته لك دكل یعنی كوكلنی سكا بغلمیه نه سن
اكا كوكلكی بغلمه حاصلی سكا مقید اولمیانه سن مقید اولمه * بیت * چون نبود خویش را
دیانت وتقوی * قطع رحم بهتر از مودت قربی * خویش بونده خصم معناسنه در ورا
ادات تخصیص (قطع رحم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك

كسریله قرابتندر خصملق معناسنه (مودت مصدر میمیدر محبت معناسنه (قربی یه اضافت
مصدرك مفعولنه در (قربی خصملق (محصول بیت) چونكه خصمك دیانت وتقواسی
اولمیه یعنی دیندار ومتقی اولمیه انكله خصملق محبتندن خصملق علاقه سنی قطع ایلمك اولیدر
زیرا جائزدر كه قرابت محبتی سببیله اكا تابع اولوب خلاف شرع مصلحته ارتكاب ایلیه سین
* یاد دارم كه مدعی دراین بیت برقول من اعتراض كرد وكفت حق جل وعلا در كتاب
مجید از قطع رحم نهی كرده است وبمودت ذوی القربی فرموده وآنچه تو كفتی مناقض آنست
كفتم غلط كردی موافق قرآنست قال الله تعالی وان جاهداك علی ان تشرك بی ما لیس لك به
علم فلا تطعهما * مدعی یا حرف وحدت (ان حرف شرط (جاهدا فعل ماضی تثنیهٔ مذكر
غائبدر مفاعله بابندن تثنیه الفی والدینه راجعدر (وكاف ضمیر منصوب متصل (علی جاهدا یه
متعلق مفعول به غیر صریحیدر (ان تشرك تأویل مصدرده محلا مجرور وعلی ایله جار
مع المجرور ان تشرك متعلقدر مفعول غیر صریحیدر (ما محلا منصوب مفعول صریحی
(لیس فعلدر افعال ناقصه دن (علم لفظا مرفوع اسمی (ولك محلا منصوب خبری (به
علمه متعلق (فلا تطعهما جملهٔ فعلیه جواب شرط (محصول تركیب) خاطرمده در كه
برمدعی بو بیتده بنم قولمه اعتراض ایلدی ودیدی خدای تعالی كتاب مجیدنده قطع رحمدن
نهی ایلمشدر ومودت ذوی القربایه بیورمشدر واول كه انی سن دیدك خدانك دیدیكنه
مناقضدر دیدمكه غلط ایلدك موافق قرآندر اكر سكا والدینك زحمت ویررلرسه بكا شریك
قوشمغه اول نسنه یكه سنك اكا علمك یوقدر یعنی شول نسنه یكه بكا شریك اولمغه استحقاقی
اولمیه یعنی بلمیه سین وانلر سكا تكلیف ایلسه انی بكا شریك ایلمكه صاقین انلره اطاعت ایلمه
* بیت * هزار خویش كه بیكانه از خدا باشد * فدای یك تن بیكانه كاشنا باشد * هزار خویش
مبتدا (كه حرف رابط صفت (فدای یك تن بیكانه خبر مبتدا (كه ینه حرف رابط صفت
(محصول بیت) بیك خصم كه خدادن بیكانه اوله یعنی خدایله اشنا اولوب تقرب الی الله ایلمیه
ایمدی بونلرین بیك خصم بر بیكانه تنه یعنی بر بیكانه وجوده فدا اولسونكه خدایله اشنا اوله
یعنی تقرب الی الله ایلیه * حكایت منظومه * پیرمردی لطیف در بغداد * دخترش
را بكفش دوزی داد * پیرمردی یا حرف وحدت (یا حرف صله (وكفش دوز وصف
تركیبیدر دوزیدندن بشمق دیكیجی یعنی بشمقجی (محصول بیت) برلطیف پیر مرد
بغداده قزینی بر بشمقجی یه ویردی یعنی اكا نكاح ایلدی دوزی دوختن مصدرندن اخذ
ایلین خطا ایلمش * مردك سنكدل چنان بكزید * لب دختر كه خون ازو بچكید * مردك تصغیر
مرددر (سنكدل اضافتی بیانیه در سنكدل وصف تركیبیدر طاش یوركلی دیمكدر (بكزید یا حرف
تأكید (كزید فعل ماضی مفرد غائب ایصردی دیمكدر فاعلی تحتنده مرد كه راجع ضمیر ومفعولی
(لب دختر اضافت لامیه ایله (كه حرف بیان (بچكید با حرف تأكید چكید فعل ماضی مفرد غائب
طامدی دیمكدر (محصول بیت) طاش یوركلی ارجكز قزك دوداغنی انجلین ایصردیكه اندن
قان طامدی * بامدادان پدر چنان دیدش * پیش داماد رفت وپرسیدش * پیش بونده قت معناسنه در
داماد كویكو (محصول بیت) ایرته سی قزك باباسی قزی اویله كوردی كوییكوك قته واردی واكا
صوردی * كای فرومایه این چه دندانست * چند خایی لبش نه انبانست * كای كه حرف بیاندر
سؤالی وای حرف ندا منادا سی محذوف تقدیری ای مردك فرومایه دربد اصل دیمكدر خایی فعل مضارع
مفرد مخاطب چینزسین دیمكدر (لبش مفعولی (انبان همزه نك فتحی وسكون نونله لغندو طغارجغه
دیرلر اما بونده دباغت اولمش دری مراد در مطلقا (محصول بیت) دامادی صوردیكه ای الحق

رد ابن سید علی

اصالی بونه دیشدر نیجه جرسین دوداغنی انبان دکلدر یعنی ترك دوداغی سختیانمی ظن ایلدك كه
بو یله چینه دك * بمزاحت نكفتم این كفتار * هزل بكدار وجد از و بردار * باحرف مصاحبت (مزاح
میمك ضمیله اسمدر لطیفه معناسنه ومیمك كسریله مفاعله بابندن مصدر ثانیدر (هزل لطیفه — مطلب
(وجد جیمك كسریله كرچكدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر كه پشمقجیله دختر قصه سنی
بن سكا لطیفه ایله دیمدم خطاب عام طریقیله سن لطیفه ترك ایله واندن كرچكی اخذ ایله
قالدرمقدن مراد اخذ ایلمكدر یعنی سكا لایق اولان اولدر كه بو كلامدن هزلی ترك ایدوب
جدی اخذ ایلیه سین اول جدیبوردیغی بو بیتك مضمونیدر * خوی بد درطبیعتی كه نشست *
نرود جز بروز مرك ازدست * خوی بد بیانیه (طبیعتی یاحرف وحدت (كه حرف بیان (محصول بیت)
برطبیعتده كه یرامز خوی اوتوردی اجل كوندن غیری كونده الدن كتمز اول یرامازخوی و یاطبیعت
یعنی اولمكله انجق خلاص بولور اول یرامز خویدن اول طبیعت * حكایت * فقیهی دختری
داشت بغایت زشت روی وبجای زنان رسیده با وجود جهاز ونعمت كسی بمناكحت اورغبت
نمی نمود * فقیهی یاحرف وحدت (دختری یاسیده بو یله در (زشت روی وصف تركیبی چركن
یوزلی دیمكدر (جهاز جیمك فتحی وكسریله قیز وكلن وسفر اثوابنه دیرلر (باحرف صله (مناكحت
مفاعله بابندن مصدردر ونكاح مصدر ثانیسی عورتی اره ویرمكه دیرلر اویه اضافتی مصدرك
مفعولنه در (محصول تركیب) برفقیهك برقزی وار ایدی غایتله چركین یوزلی وعورتلر مرتبه سنه
ایرشمشیدی یعنی بالغه اولوب حیض كورمشیدی وافر جهاز ونعمت وجودیله هیچ بركیمسه
مناكحته سنه رغبت كوسترمزدی * بیت * زشت باشد دبیقی ودیبا * كه بود برعروس نازیبا * دبیق
دالك فتحی و بانك كسریله مصر نواحیسنده برقصبه نك اسمیدر (ویا حرف نسبت پس دبیقی اول
قصبه ده اشلنن قوماشه دیرلر بغداد شهرنده اشلنن قوماشه بغدادی دیدكلری كبی (ودیبا
تركیبه شبب دیدكلری قوماشدر (كه حرف رابط صفت (عروس كردك اولمزدن اول اره ده
وعورته ده دیرلر مثلا رجل عروس وامرأة عروس دیرلر (نا حرف توصیف نفی (زیبا یراشق (ونازیبا
یراشقسز (محصول بیت) دبیقی ودیبا قوماشلری چركین اولور یراشقسز عورت اوزره اولدلر
یعنی چركین عورت اوزره كوزل قوماشلر یراشمز * فی الجمله بحكم ضرورت باضریری عقد نكاحش
بستند آورده اند كه در آن تاریخ حكیمی ازسرندیب پرسید كه دیدهٔ نابینایان روشن كردی فقیه
را كفتند چرا دامادت را علاج نكنی ترسم كه بینا شود و دخترم را طلاق دهد * باحرف صله
(ضریر اعمایه دیرلر بونده حكیمدن مراد كحالدر (سرندیب هند دیارنده بربرك اسمیدر (محصول تركیب)
حاصل كلام امر ضرورتله دختر زشت رویی بر اعمایه عقد نكاح ایلدیلر روایت ایلشلر دركه
اول تاریخده سرندیب طرفندن برحكیم كحال كلدی ایرشدیكه نابینالرك كوزلرینی روشن ایدر
یعنی كورلرك كوزلرینی اچاردی فقیهه دیدیلر نیچون كویكو كه علاج ایلمزسین دیدی
قورقارمكه بینا اوله وقزمه طلاق ویره * ع * شوی زن زشت رو یی نابینا به * شوی عورت اری
ازنه اضافتی لامیه در (وزشت رو یه بیانیه (شوی مبتدا (نابینا به خبری (محصول مصراع)
چركین یوزلی عورتك اری نابینا اولمق یكدر كه كوروب اندن اكرنمیه * حكایت * پادشاهی
بچشم حقارت در طائفهٔ درویشان نظر كردی یكی از یشان بفراست دریافت وكفت ای ملك
مادرین دنیا بجیش از توكمتریم وبعیش از توخوشتر و بمرك برابر و بقیامت بهتر (درطائفه
درحرف صله در بامعناسنه (درویشانه اضافت بیانیه (نظر كردی یاحرف حكایه (دریافت
آكلدی دیمكدر (باحرف مصاحبت و یاحرف ظرف (وجیش عسكردر (وبعیش باسیده بو یله
وبمرك (وبقیامتده بو یله در (محصول تركیب) برپادشاه طائفهٔ درویشانه حقارت كوزیله

نظر ایدردی درویشلرك بریسی حقارت ایله نظرینی اكلدی ودیدی ای ملك بز بوجهانده عسكر یله
ویا عسكر خصوصنده سندن اكسكرز وعیش وصفاده سندن خوشرغز وموتده برابر
وقیامتده بكرك * مثنوی * اكر كشوركشای كامرانست وكر درویش حاجتمند نانست * كشور كشا
وصف تركیبی در مملكت آچیجی دیمكدر و یاحرف وحدت (كشور كاف عربك كسری وسكون
شین وفتح واوله اقلیم معناسنه در (كامران ده وصف تركیبی در (رانیدندن مراد سوریجی دیمكدر
(حاجتمند مندمیمك فتحیله ادات فاعلدر بجی معناسنه (یعنی حاجتلی دیمكدر (نانه اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (محصول بیت) (بو بیت بیت آتی یه مرهوندر (اكر
بر كشوركشا یعنی برفاتح مملكت پادشاه كامران ایسه (یعنی مراد نیجه چكنورسه واكردرویش بیچاره
نانه حاجتلی ایسه (یعنی محتاج نان ایسه * درآن ساعت كه خواهداین وآن مرد * نخواهند ازجهان
بیش ازكفن برد * مرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا مضارعه مقارندر (برده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) اول ساعتده كه درویش وپادشاه اولسه در جهانده كفندن زیاده نسنه
ایلتمسزلردر (یعنی قبره ایلدجكلری بر كفندر فقط * چورخت ازمملكت بربست خواهی *
كدایی بهترست ازپادشاهی * مملكتدن مراد جهاندر (برحرف تأكید (بست بستن معناسنه در
قیاس خواهی بربست ایدی ضرورت وزن وقافیه ایچون بواسلوبه ارتكاب ایلدی (محصول بیت)
چونكه دنیا ملكندن اثواب آخرتی بغلمسرسین یعنی آخرته نقل ایلمك استه یه سین كدالق
یكركدر پادشاهلقدن زیرا پادشاهلرك نیجه درلو سؤال وجوابی ونیجه درلو حسابی اولور اما
كدانك بونجلین اولماز * ظاهر درویش جامهٔ زنده است وموی سترده وحقیقت آن دل زنده
است ونفس مرده * زنده زای عجمله اسكی لباسده مستعملدر (موی سترده (مولانا حلیمی شیروانی
ومولانا) مصلح الدین لاری (ومولانا صبوحی بدخشی اضافت بیانیه ایله زنده یه عطف ایلدیلر
تقدیری) جامهٔ موی سترده در یوكدن طوقنان جامه دیمكدر عبا وكبه كبی مثلا (اما شراح
وصف تركیبی طوتوب جامه یه عطف ایلدیلر وتجردن كنایت ایلدیلر (محصول تركیب) درویشك — ردشراح جميعا
ظاهری اسكی یمالی قفتاندر ویوكدن طوقنمش جامه در (اما حقیقتی دلی زنده ونفسی مرده اولمقدر
* قطعه * نه آنكه بردر دعوی نشبند ازخلق * وكر خلاف كنندش بجنك برخیزد * نه آنكه
نثر سابقدن مستثنادر (یعنی ظاهر درویش مذكور اولانلر (بو بیتده ذكر ایلدیكی دكلدر
بر بونك كبی یرلرده ظرفیت معناسنی افاده ایدر (در دعوی بیانیه دعوی قپوسنده دیمكدر اسلوب
عجم دعوی ده واوك كسریله او قفدر (ازخلق نشبنده متعلقدر (ویاحرف تنكیر (وكر واكردن
مخففدر بونك برینه كه كر یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معناجهتی ترزیق اولور — ردشراح جميعا
(كنندش فعل مضارع جمع غائب وشین ضمیر اسم اشارتك مشارالیهنه راجعدر (بجنك باحرف صله
برخیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقه یعنی قیام كوستره (محصول بیت) ظاهر درویش
اول دكلدر كه خلقدن دعوی قپوسنده اوتوره یعنی خلقدن تقاعد ایدوب دعوای درویشلك ایلیه
واكر مزاجنه مخالف وضع ایلرلرسه جنك وجداله قیام كوستره حاصلی درویش اول دكلدر كه
دعوای مرد ایدوب خلقك جفاسنه تحمل ایلیه ازخلق عبارتی مصراع ثانی یه قید ایدوب
معناسنی خلقدن برنیجه كیمسنه اكر اكا مخالفت ایدرلر تحمل ایتموب جنك وخصومت ایتمكه قالقه
دیین بیتك مرادنه ذره دكلی واصل اولمامش * اكر زكوه فروغلطد آسیاسنكی * نه عارفست — ردشمعى
كه ازراه سنك برخیزد * بونده كه كر یازانلر وكر یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر — ردشراح جميعا
(فروبرده آشاغه لق معناسنی افاده ایدرادات اولمق جائزادات تأكید اولمقده جائز (غلطد
فعل مضارع مفرد غائب بونده یوآلنه دیمكدر اصل لغت تایله درطاتادن بدل

اولمشدر (تکه عربیده بعض یرلرده بدل اولور (زیرا لغتلرنده طابو قدر تنکه سابقا
برقطعه ایله بیان اولمشیدی (اسیا سنك ترکیب مزجی در اصلنده سنك آسیا ایدی اضافتله
(وباحرف وحدت (راه سنك لامیه (محصول بیت) اکر طاغدن برد کرمن طاشی بوالنورسه
عارف دکلدر که اول کیمسه که طاشك یولندن قالقه یعنی درویشده تسلیم ورضا اولقدر
کرکدر که هرنکه اوکنه کلورسه خدادن محض عطیه بیلك کرکدر حاصلی قضایه رضاو یروب
توکل ایدوب طورمق کرك * طریق درویشان ذکرست وشکر وخدمت وطاعت وایثار
وقناعت وتوحیـد وتوکل وتسلیم وتحمل * ذکردن مراد دیلکدن وکوکلکدن الله آدینی
دوشرممکدر (وشکر دن مرآد ویردیکی نعمته شاکراولوب شاکی اولمامقدر (وخدمتدن
مراد هرمؤمنك مهماامکن قوللوغن ایلمکدر (نتکه حضرت بهاء الدین نقشبند قدس سره بیورمشدر
(طریق ماخدمتست) طاعت خدمته عطف تفسیری مقامنده در (ایثار ما ملکی بذلدر
(قناعت قلیل ایله اکتفا ایدوب قسمته رضا ویرمکدر (توحید خدایی برلمکدر (اولده اوچ
قسمدر (توحید افعال وصفات وذاتدر (مشایخك هر برنده اقوالی وارلیکن بومقام استیفاسی دکل
توکل اللهه اعتماد ایدوب خلقك النده کنه بقمامقدر (بونده دخی قول وار (وتسلیم واظهار
عبودیت (تحمل دنیا آجیسن یودقوتوب یوزین وکوزین اکشتمامکدر * هرکه بدین صفتها
موصوفست بحقیقت درویشست اکرچه درقباست اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست
هوس باز که روزها بشب ارد دربند شهوت وشبها بروز کنند درخواب غفلت بخورد
هرچه درمیان ایدو بکوید هرچه برزبان ایدزندستا کرچه درعباست * هرکه تقدیری هرکس
که ایدی (بدین دآل همزه دن مبدلدر (صفتها صفتك جمعیدر (قبا اوکی اچق قفتان
(هرزه کوی وصف ترکیبیدر (هرزه زائد وباطل معناسنه در (بعض نسخه ده (هرزه کرد
دوشمش (بی نمازه اضافتی بیانیه (وهواپرست وصف ترکیبیدر هوایه طابیجی (یعنی اهل هوآ
وهوس (بازه اضافتی بیانیه درهوس اوینادیجی (یعنی اهل هوس (که حرف رابط صفت
(روزهاروزك جمعیدر اسلوب عجم ازره (شبهاده بویله در (خواب غفلت بیانیـه (رندبونده
مباحی وفاسق معناسنه در (محصول ترکیب) هرکیمسنه که بوصفتلرله موصوفدر حقیقتده
درویشدر ولباس فاخرده ایسه ده اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست هوس باز که کونلری
کیجه یه کتورر لذت دنیا قیدنده یعنی ایام واوقاتی شهوات دنیـویه ده بکوره وکیجه لرینی
صباحه خواب غفلتده چقـاره هرنکه اورته یه واوکنه کله یه وهرنکه دلنه کله سویلیه رند
وفاسقدر عباده ایسه ده حاصلی درویشلك عمله کوره در لباسه کوره دکل * قطعه *
ای درونت برهنه ازتقوی * وزبرون جامهٔ ریاداری * ای حرف ندا (منادی مصرا عك
آخرنده تقدیر اولنور (دروندن مراد دلدر (وتا ضمیر خطاب (برهنه بانك ضمی وفتحیله وفتح
رابله وسکون هایله چپلق دیمکدر عریان معناسنه (وزاصلنده وازدر (واو حرف حال (بعض
نسخه ده کز واقعدر (پس که حرف رابط صفت اولور (جامهٔ ریا لامیـه در مجازا (داری
طوتارسین دیمکدر (وآر لغتدن کنایتدر (محصول بیت) ای درونی تقوادن چپلق اولان کیمسه
یعنی قلبی زهد وتقوادن خالی اولان کیمسه حال بوکه طشره دن جامهٔ ریاك واردر یعنی ظاهرکی
ریالباسیله بزه مش سین * پردهٔ هفت رنك درمکذار * توکه درخانه بوریاداری * پردهٔ هفت
رنك بیانیـه یدی رنکلی (پرده دره اضافتی لامیه در (مکذار فعل مضارع نهی مفرد مخاطب
قومه دیمکدر (یعنی صارقتمه (بوریابانك ضمی ورانك کسریله بردرلو حصیردر که قرغو
قامشندن اورلور (دیار عربده وشرق مملکتنده چوق اولور اوجوز اولدیغیچون فقرا استعمال

ایدر (اول برحصیرلر کبی دیوشرلمز (یعنی رومك ومصرك حصیرلری کبی (بلکه
همان تخته کبی دوشنور (محصول بیت) قپونك یدی رنکلی پرده سنی یعنی قپو که یدی رنکلی
پرده آصمه سن که اوکده بوریاطوترسین یعنی سنك خانتك که اثواب واثقـال وفراشدن خالی
اولوب فقرکدن بوریاد وشمکه محتاج سین قپو که یدی رنکلی چوخه دن ویاقماشدن دیکلمش
پرده صـارقدوب اصمه باطنی تقوادن خالی اولوب ظاهری ریا اثوابیـله مزین اولان کیمسه
ایچریسی اثوابدن وفراشدن خالی اولوب قپوسنه یدی رنکلی پرده اصلمش خانه یه تشبیه
ردسروری
ایلش بو بیتده درلفظی زائد طوتی زائد سویلش * حکایت منظومه * دیدم کل تازه چند
دستـه * برکنبدی ازکیاه بستـه * کل تازه بیانیه (کنبد کاف عجمك ضمی ونونك
سکونیله وبانك فتحیله قبه معناسنه درعرب تعریب ایدوب جنبذ دیرلر جیمك وبانك ضمیله
(ویاحرف وحدت (ازکیاه بسته یه متعلقدر (ازبونده با معناسنه در (محصول بیت) برقبه نك
اوزرنده تازه اوتله بغلی برنیچه دسته تازه کل کوردم زیرا عادتدر کلستانده اپلك بولنمسه
برنوع اوزون اوتلق اولور که کللری انکله بند ایدرلر پس ازکیاه عبارتی کنبده قید
ایدوب معناسنی برقاچ دسته تازه کل کوردم اوتدن بریغن اوزره بغلنمش یعنی برمقدار کلی
ردشمعی
برمقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردم دیین معتوه بغلنمی سوز سویلمش * کفتم چه بود کیاه ناچیز
* تادرصف کل نشیند اونیز * چه بود عبارتنده استفهام تحقیری وار (یعنی نه شیدر کیاه
ناچیز (تا حرف تعلیل (صف کل لامیه (نیز دخی دیمکدر ادات عطفدر (محصول بیت)
حضرت شیخ بیوررکلی اوتله بغلی کورنجه دیدم (بونك کبی قضیه لر وقوعی اولماز بلکه
فرض وتخمین طریقیله در (یعنی دیدم کیاه ناچیز (یعنی لاشی کیاه نه نسنه درکه اوده کل
صفنده اوتره (یعنی کل ایله همنشین ومصاحب اوله (حاصلی یابان اوتی کله مقارن اولمق
مناسب دکلدر مجموع بیتك معناسنده نه فائده یه یارونه اعتباری واردر که لاشیٔ وحقیراوت که
اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره دیین عجب استقامت طبعه مالك ایمش که بویله خوب
ردشمعی
معنا تصور ایلکه قادردر * بکریست کیاه وکفت خاموش * صحبت نکند کرم فراموش *
باحرف تأکید (کریست فعل ماضی مفرد غائب (کیاه فاعلی کفت کریسته معطوفدر
خاموش (کفت وفعل امر مفرد مخاطب اسم اول دیمکدر (صحبت مبتدا نکندك کرم
مفعول اولی (وفراموش مفعول ثانیسی (محصول بیت) حضرت شیخ بیوررکه کیاه بندن
مذکور کلماتی ایشیدنجه اغلدی وزبان حال ایله دیدی اپسم اول مصاحبت کرم واحسانی
فراموش ایلمز (یعنی مصاحبت ومقارنت کرم ولطفی اونتماز (حاصلی کرم واحسان اقتضا ایدر
ایمدی بنده کل ایله برباغده اولدیغمز دندرکه بوقدر کـرم واحسانه مظهر دوشمشم ایمدی
صحبتی نکنندك مقدم مفعولی وکرمی فاعلی اعتبار ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر
ردان سیدعلی وسرروی ردشمعی
مصراع ثانینك اهـل کرم سابقده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمز دیین تصویر
معناده عجب متصرفدر * کرنیست جمال ورنك وبویم * آخرنه کیاه باغ اویم * آخر فارسیدر
تقریر وتاکید مقامنده استعمال ایدرلر (مصراع ثانی استفهام تقریریتی افاده ایدر (کیاه باغ
اضافتلری لامیه لردر (محصول بیت) کیاه دیرکه اکر بنم کل کبی جمـال ورنك وبویم یوغیسه
کلك باغینك کیاهی دکلیم مقرروایله یم ایمدی صحبت کرمی وفراموش ایلمز پس کلك میانده
صارلسم غریب دکلدر * من بندهٔ حضرت کریمم * پروردهٔ نعمت قدیمم * بندهٔ حضرت
لامیه در (وکریمه اضافت بیانیـه در (پروردهٔ نعمت قدیم لامیـه لردر (محصول بیت)
حضرت شیخك کل وکیاه ذکرندن مقصودی تمثیلدر یعنی کندیی کیاه وحضرت کریمی

کل مقـامنه تنزیلدر دیرکه بن کریمك بنده سیم نعمت قدیمك پرورده سی یم یعنی خدانك
قولی ونعمتنك پرورده سیم * کر بی هنرم وکرهنرمند * لطفست امیدم ازخدآوند *
(محصـول بیت) اکرکیاه کبی بی هنرایسم واکرکبی صاحب هنرایسم خداوندن امیـدم
لطف واحساندر یعنی هرحالده مأیوس دکلم * باانکه بضاعتی ندارم * سرمایهٔ طاعتی ندارم *
بضاعت سرمایه (ویاحرف وحدت (ویاحرف تنکیر (سرمایهٔ طاعت بیانیه (ویامذکور
کبی (محصول بیت) آنك برله که بضـاعتم یوقدر یعنی باخصوص که بضاعتـه مالك دکلم
سرمایهٔ طاعته قادر دکلم که انکله برثواب اشترا ایدم مصراع ثانی مصراع اولی بیـان ایدر
* اوچاره کار بنده داند * چون هیچ وسیلتش نماند * اومبتدا (وداند خبری (چارهٔ کار بنده
لامیه درلر (ودانك مقدم مفعولی (محصول بیت) اول خداوند بنده سنك ایشـنك چاره سنی
بلور یعنی ایشنه درمان نه اولدیغنی اول خداوند بلور چونکه بنده نك هیچ بروجهله وسیله سی
قالمیه یعنی هیچ شفیعی اولمدیغی تقدیرجه درمانی انك النده در * رسمست که مالکان تحریر
* ازاد کنند بندهٔ پیر * رسم عادت دیمکدر (که حرف بیان (مالکان تحریر اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (تحریر بونده ازاد ایلمك معناسنه مصدر ردر تفعیل بابندن حرایلمك معناسنه (بندهٔ پیر
بیانیه (وکندك مفعول اولی (وازاد مفعول ثانیسی (محصول بیت) عادتدر که قول ازاد ایلیکه مالك
اولانلر قوجه قولی ازادایدرلر * ای بارخدای کیتی آرای * بربندهٔ پیرخود ببخشای * ای حرف ندا
بارخدا افندی دیمکدر نتکه انوری بیورر (بیت) عالم مجدکه بربارخدایان ملکست) (مجددین
آن بسزا برملکان) بارخدای افندی دیمکدر بوده انوری نکدر (بیت) خواجهٔ کل جهـان
آنکه خدایش کردست) (جاودان برهمه احرار جهـان بارخدای) پس اصلنده باری ایدی
یا ایله ویاسی ضرورت وزن ایچون حذف اولنـدی دیین ظاهردر که بونی لفظ عربی ظن
ایلمش خالق معنـاسنه لیکن ظن فاسد ایلش که بولفظ عجمدر (کیتی آرایه اضافتی بیانیه در
(کیتی آرای وصف ترکیبیدر آرایدندن جهان بزیجی دیمکدر (بر حرف استعلا (بندهٔ بیرخود
بیانیه ولامیه در (ببخشای فعـل امر مفرد مخاطب بخشایدندن امسرکه یعنی ترحم ایله دیمکـدر
(محصول بیت) ای کیتی بزیجی افنـدی یعنی ای عالمی مخـلوقات ومصنوعاتله مزین ایدیجی
افنـدی کندی پیرقولکه ترحم ایله حاصلی پیرقوللری ازاد ایلمك عادتدر بنده سنك بیرقولکم
بنی جهنم عذابندن ازاد ایله * سعدی ره کعبهٔ رضا کیر * ای مرد خدا ره خدا کیر * سعدی
منادی حرف نداسی محذوف (ره کعبهٔ رضا لامیه وبیانیه در (کیر فعـل امر مفرد مخاطب
طوت دیمکدر (مردخدا لامیه (ره خداده بویله در ایکی مصراعده یله ره لفظی کیر فعلنك
مفعوللریدر (محصول بیت) ای سعـدی رضا کعبه سنك یولین طوت یعنی طریق رضایه
سالك اول حاصلی رضـا او زره اول ای مرد خدا خدا یولین طوت یعنی خدایه لایق یوله
کیت که طریق انبیا واولیادر * بدبخت کسی که سربتابد * زین درکه دردکر نیابد * بدبخت
وصف ترکیبیـدر (کسی یا حرف وحدت (سربتابدك مقدم مفعولیـدر (زین دربتابده
متعلقدر (که حرف تعلیـل (دردیکر بیانیه ولامیه ایکی اعتبار ایله ونیابدك مقـدم مفعولی
(محصول بیت) بدبخت برکیمسه درکه باشنی بوقپودن چویره یعنی باب خدادن اعراض ایلیـه
زیرا غیرقپوبی ویاغیرینك قپوسنی بولمازحاصلی باب خدادن اعراض ایلیه بدبخت اولوب
ربابه دخی مالك اولماز تابد تایدندن مشتقـدر یابد یابیدندن اولدیغی کبی تافتن ویافتنـدن
مشتقدر دینلر خطا ایلمشـلر * حکایت * حکیمی راپرسیدند که ازشجاعت وسخاوت کدام
بهترست کفت آنرا که سخاوت هست شجاعت حاجت نیست * محصول ترکیب) برحکیمه

صوردیلرکه

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

صوردیلرکه شجـاعت وسخاوتدن قنقیسی یکرکدر یعنی قنقیسی افضـلدر جواب ویردیکه
اول کیمسه نك که سخاوتی وار شجاعته حاجتی یوقدر * بیت * نوشتست برکور بهرام کور *
که دست کرم به زبازوی زور * نوشتست اصلنده نوشته است در ضرورت وزن ایچون
حذف وایصال اولدی پس هاء رسمیله همزه کتابت ایدوب صحتنه حکم ایدنلر سهو ایلمشـلر
(کور کاف عجمك ضمیله قبر دیمکـدر (بهرام کور سابقا مفصل بیـان اولندی (که حرف
بیان (دست کرم بیانیـه (بازوی زور لامیه در (محصول بیت) بهرام کورك قبرنده یازلمشدر که
کرم الی بازوی زوردن یکدر یعنی کرم واحسـان صادر اولان ال زور صـادر اولان بازودن
یکدر * قطعـه * نماند حاتم طایی ولیك تا ابد * بماند نام بلندش بنیکویی مشهور * نمـاند
قالمدی یعنی اولدی دیمکـدر (حاتم حاء مهمله ایله اسم فاعل وزنی اوزره برمشهور سخی عربك
اسمیدر لیکن عجم تانك فتحیـله استعمال ایدر (طایی طی قبیله سنه منسوبدر خلاف قیاس اوزره
(ولیك ادات اضراب (تا حرف انتهی (با حرف صله (تاابد غایت ونهایت معناسنه (نام بلند
بیانیه (شین ضمیر حاتمه راجعدر (با حرف مصاحبت (نیکو واو کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز
ضرورت وزن ایچون یاء ثانیـه حرف مصدردر (محصول بیت) حاتم طایی قالمادی اولدی اما
ابده دك یعنی انقراض عالمه دك نام بلندی ایلکله مشهور قالدی حاصلی آدی عالمده ایلك ایله داستان
قالدی * زکوة مال بدرکن که فضلهٔ رزرا * چو باغبـان ببرد بیشتر دهد انکور * زکوة
معروف قرأنده الف واو شکلنده یازیلور اما سائر کتابلرده کندی شکلنده کتابت اولنمسـه
جائزدر (ماله اضافت لامیه در (با حرف صله در (بونده طاشره معناسنه در مجازا (که حرف
تعلیل (فضله زیاده یه دیرلر (ورز رانك فتحی وزاء معجمه ایله باغ چبوغی (ورا ادات مفعول (چو
حرف تعلیل (باغبان باغ بکجیسی مراد باغه تیمار ایدن کیمسه در (ببرد کسه مراد بودامقدر
(انکور اوزم (محصول بیت) مالك زکاتی طاشره ایله یعنی مالکدن اخراج ایله زیرا اصمه نك
فضله سنی چونکه باغبـان کسه یعنی بودایه اوزومی زیاده رك ویرر کسلمد یکدن نتکه مجرب
قضیـه در پس زکوة ظاهرا وصورتا نقصاندر اما حقیقتـا زیاده در باغ چبوغی کبی
*باب سیوم درفضیلت قناعت *(قناعت مصدردرعلم بابندن مالك اولدیغنه راضی اولمغه دیرلر
(اما فتح بابندن دیلنمکه دیرلر نتکه دیرلر (العبدحران قنع والحرعبدان قنع *حکایت *خواهندهٔ
مغربی درصف بزازان حلب می کفت ای خداوندان نعمت اکرشمارا انصاف بودی ومارا قناعت
رسم سؤال ازجهان برخاستی * خواهندهٔ مغربی بیانیـه (ویاحرف نسبت (همزه یی وحدت ایچون
طوتوب معناسی برمغرب دیلنجیسی دیین غریب مغربیلك ایلمش (صف فانك تشـدیدیله صره
معناسنه در مراد دوکان صره سیدر (بزازانه اضافت لامیه در (حلبه ده بویله در (حلب حانك
ولامك فتحه لریله دیار عربده برمعمور ومشهور شهردر (بزازان مبالغه ایله اسم فاعلدر بزصاتیجیلر
دیمکدر (مراد بزاستاندر (والف ونون ادات جمعدر (خداوندان نعمت یعنی اغنیا اصحاب نعمت
دیمکدر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شمـارا را ادات تخصیص (انصاف عدالت دیمکدر
افعال بابندن مصـدردر (رسم سؤال لامیه درعادت سؤال دیمکدر (بودی وبرخاستی یالری
حرف حکایه در (محصول ترکیب) مغرب دیلنجیسی حلب بزجیلری بازارنده سویلردی ای نعمت
اصحابی اغنیا اکرسزك انصافلر کوزاولیدی یعنی زکوة وصدقاتکزی بغیرسؤال ادا ایلسکز
وبزمده ویردیککزه قناعتمز اولیدی دیلنجیلك عادت وقانونی جهاندن قالقایدی یعنی مرفوع اولیدی
*قطعه *ای قناعت توانکرم کردان که ورای توهیچ نعمت نیست * توانکر ادات فاعلدر
بجی معناسنه توانکر غنی معناسندر میم معنی جهتنده کردان فعلنه مقیددر ضمیر منصوب متصل

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

معناسنه كردان كاف عجمك فتحيله فعل امر مفرد مخاطبدر بونده تصبير معناسنى افاده ايدر
ضمير مفعول اولى وتوانكر ثانيسى يعنى غنى ايله ديمكدر (كه حرف تعليل ورا اكارى ديمكدر تو يه اضافت
لاميه در (محصول بيت) قناعته مجازا حطاب ايدوب بور راى قناعت بنى غنى ايله زيراسندن اونه
واكارى هيچ نعمت يوقدر يعنى جميع نعمتلرك منتهاسى سن سين * كنج صبر اختيار لقمانست *
هركرا صبر نيست حكمت نيست * كنج كاف عربك ضميله بوجقدر كه عرب زاويه در وكاف عجمك
فتحيله خزينه معناسنه در بونده ايكيسنده مساغ وارصبره اضافت بيانيه در ومبتدا (اختيار لقمان
لاميه وخبر (محصول بيت) كنج صبر يعنى صبر بوجاغى وياصبر خزينه سى لقمانك مختار يدر يعنى
حكيم مشرب كركدر كنج صبر اختيار ايليه (زيراهر كيسه نك كه صبرى يوقدر حكمتى يوقدر
(يعنى كنج صبر مختار لقماندر (پس هر كس كه انك مختارينى اختيار ايلدى حكيم مشربدر
* حكايت * دو امير زاده در مصر بودند يكى علم اموخت وديكرى مال اندوخت آن علامهٔ عصر شد
واين عزيز مصر كشت پس اين توانكر بچشم حقارت در فقيه نظر كردى وكفتى من بسلطنت
رسيدم وتو همچنان در مسكنت بماندى كفت اى برادر شكر نعمت بارى تعالى برمنست كه ميراث پيغمبران
يافتم يعنى علم وتو ميراث فرعون وهامان يعنى ملك مصر * آموخت وانداخت بو ايكى فعلده قياس
ياء حكايه ايله اولمق ايدى (بعض نسخه ده اندوختدن صكره عاقبة الامر واقعدر (آن اسم اشارتدر
كاسب علم واين كاسب ماله (علامهٔ عصر لاميه در علامه مبالغه صيغه سيدر مذكره ومؤنثه صفت
اولور عصر زمانه ديرلر (عزيز مصر لاميه در (باحرف مصاحبت (چشم حقارت بيانيه (در
حرف صله (فقيه برينه فقير يازان متن صحيحه مخالف يازمش (كردى وكفتى
يازى حرف حكايه در (با حرف صله (سلطنت پادشاهلقدر (همچنان اولكى كبى ديمكدر يعنى كسب
علمدن اول نيجه كه مسكين ايدك بنه آنجلين مسكين سين ديمكدر (مسكنت مصدردر (شكر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتيدر و بارى يه اضافت لاميه در (بارى عربيده خالق معناسنه در (يعنى
علم بو تفسير مصنفكدر ميراث فرعون لاميه (هامان وزير فرعوندر ديرلر كه فرعونك ربوبيته
اول اقرار واعتراف ايلين ودعوى الوهيتنى تصديق ايلين هاماندر (يعنى ملك مصر بوده شيخكدر
(محصول تركيب) مصرده ايكى بكزاده وار ايدى بريسى كسب علم ايدردى وبريسى كسب مال
عاقبت اول علامهٔ عصر اولدى وبو عزيز مصر يعنى حاكم مصر پس بو غنى قرداش عالم
قرداشنه حقارت كوزيله بقاردى وديرايدى بن سلطنته ايرشدم وسن اولكى كبى مسكنتده قالدك
عالم ديدى اى قرداش خدانك شكر نعمتى بنم اوزريمه دركه انبيا ميراثنى بولدم كه (العلماء
ورثة الانبياءدر) وسن ميراث فرعون وهامان كه انلر بر زمان بو سلطنت سببيله دعواى
الوهيت ايدرلردى * مثنوى * من آن مورم كه در پايم بمالند * نه زنبورم كه از نيشم بنالند *
(كه حرف رابط صفت (در حرف ظرف (پايم ميم معناده بمالند فعلنه مقيد در ضمير منصوب
متصل معناسنه (بمالند فعل مضارع جمع غائب اوزرلر ديمكدر يعنى چكنرلر (زنبور ارى جنسنه
ديرلر (كه حرف رابط صفت (نيش اول ايكنه دركه آرى وغيريسى آنوكله صوقار نيش برينه
دست يازان اولى وانسبى بلمزيمش با حرف تأكيد (نالند فعل مضارع جمع غائب ايكلرلر ديمكدر
(محصول بيت) بن اول قرنجه يمكه بنى اياقده چكنزلر يعنى اول حقيرمكه حقارتمدن بنى پايمال
ايدرلر اول آرى دكلم كه نيشمدن ايكلرلر (يعنى اول موذى دكلم كه مظلوملر بندن فرياد وفغان
ايده لر * بچه خود شكر اين نعمت كزارم * كه زور مردم آزارى ندارم * خودادات تأكيد
(شكر اين نعمت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (كزارم فعل مضارع متكلم وحده ادا ايدرم ديمكدر
بو معنايه اولان كزارم زايله يازيلور پس ذال ايله يازانلر بو ادابى بلمزلر ايمش * كه حرف بيان نعمتى

ملك برادر فقيه برادره اثر يوسف عليه السلام اقتفا ايتدم ديو جواب ويرمش اولسه ايدى رنكين دوشردى لكن جهلنه بناء اشبو پاسخ لطائف راسخى تدارك ايده ماسى بنه علمك شرفنى تنوير ايدر لكن علم ايله مال جمع اولمق زهى سعادتدر
للطابع

ردابن سيد على

ردشمى

ردسرورى وشمى

بيان ايدر (زور مردم ازار مصدرك مفعولنه اضافتيدر مردم ازا وصف تركيبيدر مردم انجيديجى
ديمكدر ويا حرف مصدر (ندارم طوتمام (يعنى بنم يوقدر (محصول بيت) بو نعمتك شكرينى قنده
ادا ايده رم يعنى ادا ايده مزمكه مردم انجيديجيلك زورم يوقدر يعنى كيمسه يه جفا واذا ايلمكه قادر
اولمديغم برعظيم نعمتدر پس بو نعمتك شكرينى قنده ادا ايده بيلورم يعنى ايده مزم * حكايت *
درويشى راشنيدمكه در آتش فاقه ميسوخت وخرقه برخرقه مى دوخت وتسلى خاطر خود بدين
بيت مى كرد * آتش فاقه بيانيه فقر آتشى ديمكدر (خرقه بونده پاره معناسنه در اولكى خرقه برينه
رقعه يازان باندن يازمش (ميسوخت وميدوخت وميكرد حكايت حال ماضيلردر (تسلى تفعل
بابندن مصدردر (خاطره اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وخوده لاميه (محصول تركيب)
بر درويشى ايشتدمكه فقر آتشنه ينارردى و پاره پاره اوزره ديكردى يعنى يماردى وكندى خاطرينى
بو بيتله تسلى ايدردى * بيت * بنان خشك قناعت كنيم وجامه دلق * كه بار محنت خود به كه بار
منت خلق * نان خشك بيانيه جامهٔ دلقده بويله (كه حرف تعليل (بار محنت خود بيانيه ولاميه در
(بار منت خلقده بويله در (محصول بيت) قورى اتمكله قناعت ايدرز ويا ايده لوم فعل مضارع
ويا فعل امر اوله دخى فقرا خرقه سيله يعنى لباس فاخر استمزز زيرا كندى محنتمز يوكى يكدر خلقك
منتى يوكندن يعنى خلقك نفايس ولباسى ايچون منت دارى اولمقدن محنت دار فقر وفنا اولمق يكدر
* كسى كفتش چه نشينيكه فلان درين شهر طبع كريم داردو كرم عميم ميان بخدمت ازادكان
بسته وبر در دلها نشسته اكر بر صورت حال تو مطلع كردد پاس خاطر عزيزان منت دارد كفت
خاموشكه در نيستى مردن به كه حاجت پيش كسى بردن كه كفته اند * كسى يا حرف وحدت
(كفتش شين ضميردر ويشه راجعدر (كه حرف تعليل (فلان بونده شخص ذوى العقولدن كنايتدر
(كرم عميم بيانيه در كرم عام معناسنه در (باحرف صله (خدمت ازادكان مصدرك مفعولنه اضافتيدر
(دردلها لاميه در مجازا (صورت حال تو لاميه لردر (پاس بانك عجمله حفظ معناسنه در (وخاطره
اضافتى مصدرك مفعولنه در (وعزيزانه لاميه (خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول ديمكدر
كه حرف تعليل (نيستى يا حرف مصدردر يوقلق ديمكدر (كه حرف تفضيلدر من معناسنه حاصلى
من تفضيليه معناسنه در (حاجت بردنك مقدم مفعوليدر (و پيش ظرف مكانى وكسى يه اضافتى
لاميه در (و يا حرف وحدت (محصول تركيب) بركيمسه درويشه ديدى نه اوتوررسنكه فلان كيمسه
بو شهرده طبع كريم وكرم عميم صاحبيدر آزاده لر يعنى ايولر خدمتنه بل بغلمش اكرسنك صورت
حالنكه مطلع اولورسه عزيزلر خاطرينى رعايت ايدر يعنى سز عزيزك خاطرينى رعايت ايلمكى
جاننه منت بيلور درويش ديدى ايسم اول زيرا يوقلقده اولمك يكدر كيمسه اوكينه احتياج ايلدوب
عرض ايلمكدن زيرا ديمشلردر * قطعه * هم رقعه دوختن به والزام كنج صبر * كز بهر جامهٔ
رقعه بر خواجكان نوشت * رقعه بونده يمه معناسنه در (دوختن مصدردر ديكمك معناسنه
(رقعه مقدم مفعوليدر (الزام كنج صبر مصدرك مفعولنه وبيانيه اضافتلريدر (الزام مصدردر
افعال بابندن برنسنه يى برنسنه يه ياپشدرمق بونده مراد كنج صبرى نفسنه لازم ايلمكدر ويا كنج
صبره ملازم اولمقدر صبره كنج اضافتى استعاره طريقيله در زيرا صبرك بوجغى اولماز نهايتى
اوتوروب صبر ايلديكى بوجغه مجازا كنج صبر ديرلر ساتر لرينده بوكا قياس ايله (الزام بونده اعتناق
معناسنه در دينمه مقامه مناسب سو يلمامش زيرا اعتناق قوجقدر كه عجم دراغوشله تعبير ايدر
اول ايسه التزامك معناسيدر الزامك دكل (كز من تفضيليه معناسنه در بعض نسخه ده كز برينه
از واقعدر اصح بويله اولمقدرا كرچه كما كثر نسخه ده كز واقعدر (بهر جامه لاميه (رقعه
بونده كاغد پاره سيدر كه انده حسب حال ويا عرض حال يازوب اكابره صونرلر (برخواجكان

ردشمى

ردسرورى

لامیه در اکابر قاتنه دیمکدر (نوشت بونده نوشتن معناسنه در (محصول بیت) یمه یمه اوزره دکك ونفسه صبر بوجغنی لازم ایلمك یکدر جامه ایچون اکابر قاتنه رقعه وعرض حال یازمقدن یعنی یمالی لباس کیوب بر بوجقـده صبر ایدوب اوتورمق خواجه لره لباس ایچون عرضحال یازمقـدن افضل واجرادر * حقا که باعقوبت دوزخ برابرست * رفتن بپای مردیء همسایه در بهشت * حقا بولفظی عرب قسمده استعمال ایدر حرف نفی ایله مثلا حقا لاآتیك دیرلر اما عجم صدق مقامنده استعمال ایدر حقیقت حال وحقیقت امر دیجك برده قسم معناسیده مراد اولسه محملی وار (که حرف بیان (با حرف مصاحبت (عقوبت شکنجه معناسنه در (دوزخه اضافت لامیه (باحرف مصاحبت (پای مرد اصطلاحلرنده شفیع ومعین معناسنه در نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) یکی کفش ای مجلس آرای مرد) (که بود اندرین مجلست پای مرد) یاء مصدری لاحق اولمغله شفاعت معناسنی افاده ایدر نتکه اسانی دیوانده واقعدر (بیت) خود کرده ایم کار لسانی درست وراست) (ازغیر پای مردیء همت ندیده ایم) پس بونده پای مرد وپای مردم یازانلر مذکور اصطلاحه واصل اولمامشلر (همسایه یه اضافت لامیه در (در حرف صله در بامعناسنه (محصول بیت) حقیقت حالکه جهنم عذابیله برابردر قومشی شفاعتیله ومعاونتیله جنته کتمك یعنی غیریلرك عون وعنایتیله حضوره وذوقه واصل اولمق جهنم عذابنه مقارن اولمقدر * حکایت * یکی ازملوك عجم طبیبی حاذق بخدمت مصطفی علیه الصلوة والسلام فرستاد سالی چند در دیار عرب بود کسی بتجربتی پیش او نیامد ومعالجتی ازوی درنخواست روزی پیش سید الانبیاء علیه الصلوة والسلام آمد وکله کرد که مرا برای معالجت اصحاب فرستاده اند و درین مدت هیچکس بمن التفات نکرد تا خدمتی که برین بنده معینست بجای آرم رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که این طائفه راطریقتیست که تا اشتها غالب نشود چیزی نخورند وهنوز که اشتها باقی باشد دست از طعام باز دارند حکیم کفت اینست موجب تندرستی پس زمین خدمت ببوسید وبرفت * حاذق ماهر دیمکـدر (کسی یا حرف وحدت (باحرف مصاحبت (تجربتی یاحرف وحدت ویاتنکیر (معالجتی یاسیده بویله در (در نخواست در حرف تأکید (روزی یاحرف وحدت (کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنده در (مرا بی دیمکدر (برآی معالجت اصحـاب (برآی یاء اصلیه ایله ادات تعلیل معالجه یه اضافتی لامیه در واصحابه مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (درین مدت یعنی بوقدر زمانده که بونده اوتوردم (هیچکس هیچ کیمسه دیمکدر (تا حرف تعلیـل (خدمتی یاحرف وحدت (بجای آرم یرینـه کتوردم یعنی ادا ایدم دیمکدر (طریقتیست یعنی قاعده (یاحرف وحدت (که تا حرف توقیت مادام معناسنه (وهنوز که بوکه حرفنی هنوز دن صکره یازمیوب باشـدن صکره یازان نحاتـده یازمش (بازدارند لغتده کروچکرلر دیمکـدر اما مراد ترك اکل ایدرلر دیمکـدر متون قدیمده برآرنده دوشمش بازدارند بدلی پس برارند دینـه اعتراض ایلین کندی معترض واقعـدر زیرا ایکی ادادن مقصود بردر (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر (تندرستی یه اضافت لامیه در (ویا حرف مصدر (بازدارندك معنـاسنی کرو طوتارلر دیین معنـابی کرو طوتمش (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن بریمی بر حاذق طبیب حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك خدمتنـه ارسال ایلدی برنیچه ییل دیار عربده اولدی کیمسه تجربه طریقیله اوکنه کلمدی یعنی اصحابدن کیمسه بونی تجربه ایلدیکه بونك بوفنـده بر حذاقتی وارمیدر دیو وبوندن بر معـالجه ده طلب ایلمدی برکون حضرت سرور کائنات علیه الصلوة والسلامك قاتنه کلدی وشکایت ایلدیکه بنی معالجهٔ اصحـاب ایچون ارسال ایلدیلر وبوقدر مدتکه دیار عربده اولدم هیچ کیمسه بکا

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی ردسروری

التفات ایلمدی تا برخدمت که بو بنده نك اوزرینه تعیین اولمشدر ادا ایلیم حضرت علیه الصلوة والسلام بیوردیکه بوطائفهٔ اصحابك برقانونلری واردر مادامکه اشتهالری غالب اولمیه برنسنه یمزلر والآن اشتهـالری باقی ایکن اللرین طعـامدن چکرلر حکیم دیدی صحت وتندرستلکه سبب بومعنادر اندن صکره زمین خدمتی اوپدی وکندی * مثنوی * سخن آنکه کند حکیم آغاز * یاسرانکشت سوی لقمه دراز * سخن کندك مفعول اولی (آغاز ابتدا دیمکدر ومفعول ثانیسیدر (یاحرف عطفدر او وام معناسنه (انکشت برمقدر امامراد الدر مجاز مرسل طریقیله (سرانکشت برمق اوجی دیمکـدر بوك کبیلر اضافتله ده اوقونور وزن تحمل ایلدیکی برده سرانکشت کندك مفعول اولی (وسوی لقمـه لامیه ومفعول ثانیسی در (ودراز ثالثی (دراز دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر (محصول بیت) بو بیت لف ونشر طریقیله مابعـدنه مرهوندر بیورر که حکیم سوزه اولوقت ابتدا ایدر یعنی سوز سویلکه اولوقت باشلر ویالقمه جانبنه برمغین اولوقت اوزادر یعنی طعام اکل ایلمکه اول حینده ابتدا ایدر * که زنا کفتنش خلل زاید * یازنا خوردنش بجان اید * که حرف بیان (نا کفتن سویلمامك (وشین ضمیر حکیمه راجعدر (خلل بونده ضرر معناسنه در (زاید فعل مضارع مفرد غائب (بونده طوغه دیمکدر (زایدندن یعنی صادر اوله (یاحرف عطف (ناخوردن یمامك (شین نه حکیمه راجعدر (باحرف صله جانه کلمکدن مراد مخمصه یه قریب اوله دیمکدر (محصول بیت) حکیم سوزه شول دمده ابتدا ایلر که سویلمامکدن ضرر مترتب اوله ویمکه الین اولوقت اوزادر که یمامکدن مضطرب اوله یعنی مخمصه یه قریب اوله * لاجرم حکمتش بود کفتار * خوردنش تندرستی اردبار * لاجرم لاشك ولاشبهه دیمکدر (حکمتش شین معناده (کفتاره مقید در (کفتارش حکمت بود دیمك اولور مبتدا وخبر طریقیـله (خوردنش مبتدا (ارد فعـل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده (خور دنه راجع ضمیردر (وتندرستی مفعول اولی وبار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بار حاصل ونتیجه معناسنه در (محصول بیت) حکیم مذکور کبی اید نجه شك یوق که کفتـاری حکمت اولور ویمه سی تندرستلکی حاصل ونتیجـه کتورر یعنی کلامی محض حکمت وطعام اکل ایلمه سی محض صحت اولور * حکایت * یکی توبه بسیار کردی وباز بشکستی تایکی ازمشایخ بدو کفت چنین می دارم که بسیار خوردن عادت داری وقید نفس راازموی باریکترست یعنی توبه ونفس راچنین که تومی پروری زنجیر بکسلاند وایدر وزی که ترابدرد * یکی مبتدا (توبه کردینك مفعول اولی (وبسیار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه مستانفه در (توبهٔ بسیاره اضافت ایدنلربی وجه ایلمشلر (وبازشکستی تقدیری (توبه را بازشکستیدر (یالر حرف حکایه در (تاجائزدر که حرف انتهـا اوله (الی معنا سنـه (وجائزدر که حرف تعلیل اوله (قیـد نفس لامیه در نفسك باغی دیمکدر (باریك (بای عربی ورانك کسریله اینجه دیمکدر (وترادآت تفضیل انجرك دیمکدر یعنی توبه حضرت شیخـك مذکور شیخك قید نفس قولنی تفسیر یدر (ونفس را چنین که تومی پروری واوحرف حال (نفس می پروری نك مقدم مفعولیدر (ورا ادات مفعول (پروری فعل مضارع مفرد مخاطب (پروریدندن (زنجیر موی مناسبتیله مذکوردر (بکسلاند باحرف تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وسینك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر (کسلیدندن قراز دیمکدر (وآید فعل مضارع مفرد غائبدر ایمدندن وفاعلی (روز در یاکون کلور (یعنی برکون اولور (که حرف بیان (ویاحرف صفت ترا سنی دیمکدر (باحرف تأکید (دردد الك فتحی وکسریله (ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر دریدندن (محصول ترکیب) برکیمسه چوق توبه ایدردی وینه صیردی حتی مشایخك بری اکادیدی شویله

ردسروری وشمعی

اکلرم که چوق یمك عادتکدر حال بو که نفس قید که توبه‌در قبلدن انجر کدر ونفسی
شونجلین که سن بسلرسین زنجر قرار و برکون واقع اولور که سنی برتار * بیت * یکی بجهٔ کرك
می پرورید * چو پرورده شد خواجه را بردرید * بچه بای عربی وجیم عجمیله انیکه دیرل
یوری‌یه ده تشدید ضرورت وزن ایچون کلمشدر (کر که اضافتی لامیه در (می پرورید حکایت
حال ماضیدر بسلردی دیمکدر (چو حرف تعلیل (پرورده شدبسلندی دیمکدر زیرا اسم مفعول
انلرده افعال عامه‌نك بریله مقید اولغندر کاه اولور که قید حذف اولنور قرینه قائم اولدیغی یرده
(پس بسلنمش اولدی دینلر بو تحقیقدن اکاد کل ایمش (خواجه‌دن مراد صاحبیدر (ورا ردسروزی وشمعی
(ادآت مفعول (برحرف تأکید (درید فعل ماضی مفرد غائب یرتدی دیمکدر (محصول بیت)
برکیمسه قورانیکی بسلردی یعنی تربیه ایدردی چونکه تمام بسلندی یعنی بویو دی صاحبنی
یرتدی یعنی هلاك ایلدی * حکایت * درسیرت اردشیر بابکان امده است * معلوم اوله که
شاهنامه‌ده مسطور اولان اردشیر ایکیدر (بریسی اردشیر بن اسفندیارین کستاب شاه که
اسفندیار رویین تن دیمکله مشهوردر (بریسی اردشیر بن ساساندر که بابکانك قزی اوغلیدر
(زیرا بابکان قزینی ساسانه ویردی (واردشیراندن متولد اولدی (امدی بابکان قید احترازیدر
اردشیر بن اسفندیاردن که اردشیر بن بابکانك یدنجی جد اعلاسیدر (بوده معلوم
اوله که حضرت سید الانبیا اول بر پادشاهك فوتندن صکره وارث سلطنتی قالمسه
ساسانیلردن بریسی الوب پادشاه ایدرلردی امام عمر رضی الله عنه خلافتنه‌دك حال بویله ایدی
اندن صکره بو قانون مرفوع اولدی فاحفظ * که حکیم عرب را پرسید که روزی چه مایه طعام
باید خورد گفت صد درم سنگ کفایت می کند گفت این قدر چه قوت دهد گفت هذا
المقدار یحملك ومازاد علی ذلك فانت حامله یعنی این قدر ترا بر پای همی دارد و هرچه
برین زیادت کنی تو حمال آنی * بابکانده بابك ده ارد وان نام پادشاهك بکلرندن
ردشمعی برنك اسمیدر (پس بابکانی جمع ظن ایلین اصل قصه‌یه بلمز ایمش (حکیم لفظنی یاء وحدتله
ردشمعی ایرادایلین جمع نسخه‌لره مخالف یازدیغندن غیری معناسی بوقدر (روزی یعنی هرروز (مایه بونده
مقدار معناسنه در (درم درهم معناسنه‌در (صد درم سنك یوز درهم طاش وزنی دیمکدر
(قدر قافك ودالك فتحه‌لریله وسکون داله برمعنایه در (یعنی مقدار معناسنه‌در (هذا اسم اشارت
محلا مرفوع مبتداء (المقدار لفظا مرفوع نعتی ویاعطف بیانی (یحملك فعل مضارع مفرد
مذکر غائب فاعلی هذایه راجع تحتنده ضمیر (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (وجملهٔ فعلیه محلا
مرفوع خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف عطف
ما الذی معناسنه اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (زاد فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده
مایه راجع ضمیر (علی ذلك جار مع المجرور زادیه متعلقدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر
مانك (فانت فا مبتدا اسم موصول اولدیغیچون خبره داخل اولمشدر (انت ضمیر مرفوع منفصل
محلا مرفوع مبتدا (حامل لفظا مرفوع خبر ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ اسمیه محلا مرفوع
خبر مبتدا اولدرکه اسم موصولدر (وجمله‌نك اعرابدن محلی یوق معطوفدر جملهٔ اولی‌یه
حضرت شیخ بو عربی ترکیبی شرح ایدوب بیورر (یعنی این قدر بو مقدار دیمکدر (همی
ها حرف تأکید (زیادت معلوم اوله که مصادر اواخرنده واقع اولان تا‌لری عرب کرد یازار
واکا تاء مربوطه دیرلر (اما عجم کاه هاء رسمی شکلنده یازار واوقور (وکاه اوزون یازوب تا اوقور مطلب
دولت وسعادت تازی کبی وبو تایه تاء مطوله دیرلر فاحفظ (حمال ان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
ویا ضمیر خطاب (محصول ترکیب) اردشیر بن بابکانك اخلاق واطوارنده وارد اولمشدر

یعنی

یعنی انك طریقنده مذکوردر که عرب حکیمنه صوردیکه کونده نه مقدار طعام یمك کرك حکیم دیدی
یوز درهم طاش آغری کفایت ایدر اردشیر دیدی بو قدر نه قوت ویرر یعنی بدنه بو مقدار یترمی
حکیم دیدی بو مقدار سنی کوترر و بو مقداردن زیاده یی سن کتورر سین یعنی بو مقدار طعام سنی
ایاق اوزره طوتار حاصلی قیام بدنه کافیدر وهرنه که بو مقدار اوزره زیاده ایدرسك سن انك
حمالی سین دیمکدر * بیت * خوردن برای زیستن وذکر کردنست * تو معتقد که زیستن از بهر
خوردنست * خوردن مبتدا مابعدی خبری (برای ادات تعلیل (زیستنه اضافتی لامیه در (وذکر
کردنك) مقدم مفعولیدر (تو مبتدا (معتقد خبری افتعال بابندن اسم فاعلدر (که حرف بیان
(زیستن مصدردر دیرلمك معناسنه (بهر ادات تعلیل (خورده‌نه اضافتی لامیه در (محصول بیت)
(یمك یمك حیاتده اولوب ذکر حقه مشغول اولمق ایچوندر سن ایسه معتقد سین که حیاتده اولمق
یمك یمك ایچوندر (یعنی صاغ اولمق طعام اکل ایلمك ایچون اوله * حکایت * دو درویش خراسانی
ملازم صحبت یکدیکر سیاحت کردندی یکی ضعیف بود که بهر دو شب افطار کردی وآن دیکر
قوی که روزی سه بار خوردی قضارا بردر شهری بتهمت جاسوسی کرفتار آمدند بهر دورا
بخانهٔ کردند ودرش بکل برآوردند بعد از دو هفته معلوم شد که بی کناهند در بکشادند قوی را
دیدند مرده وضعیف جان سلامت برده درین عجب بماندند حکیمی کفت خلاف این عجب بودی که
این یکی بسیار خوار بود طاقت بی نوایی نداشت هلاك شد وان دیکر خویشتن دار بود بر عادت خود
صبر کرد وبسلامت بماند * خراسانی یاحرف نسبت (ملازم صحبت اسم فاعلك مصدره اضافتیدر
ردشمعی ملازم) اولنده که حرفی زیاده ایلین زائد ایلمش (ویکدیکره مصدرك مفعولنه در (سیاحت
سینك کسریله مصدر در ساح یسیح دن (یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن کتمك دیمکدر
ذهاب معناسنه (کردندی یاحرف حکایه (بهر باحرف ظرف (وهر ادات تحسین (افطار
لغتده صومی اچقدر (اما بونده مطلق اکل مراد در (قطاری یاء وحدتله ایراد ایلین زائد ایلمش
ردشمعی کردی (یاحرف حکایه‌در (قوی دن صکره بر بود مقدردر که حرف تعلیل (روز بونده خوز دینك
ظرفیدر ویاحرف وحدت سه بار اوچ کره دیمکدر خوردی یاحرف حکایه قضارا ناکهانی
دیمکدر بعض نسخه ده اتفاقا دوشمشدر (درشهری لامیه و(یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت
سببیتی متضمن (تهمت جاسوسی لامیه (ویاحرف مصدر (بخانه بعض نسخه ده درخانه دوشمش
(در حرف صله در بامعناسنه و(یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل برخانه‌یه ایلدیلر (یعنی
حبس ایلدیلر (درش ضمیر خانیه راجعدر (باحرف مصاحبت (بکل برآوردند بالجمله یاپدیلر
یعنی دیوارا وردیلر بو معنا برحرفیله مستعملدر (پس درحرفیله یازانلر بو استعمالدن آکاه دکل ایمشلر
ردابن سیدعلی وسروری (عجب بودی (که حرف تعلیل (بسیارخوار وصف ترکیبی در چوق ییجی معناسنه (طاقت بی نوایی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نوا بونده التزاما آزق معناسنه‌در نوانك لغتلرده مذکور اولان
معنالرینی بونده جمع ایدوب محلنه مناسب وملایمنی تعیین ایلیوب نوایی زاد ایله تفسیر ایمه‌نه
اعتراض ایدن کندی معترض اولمشدر یاسی حرف مصدر در (خویشتن دار وصف ترکیبی در
ردسروری کندینی حفظ ایدیجی یعنی پرهیزکار که طعام اکل ایلمکله زیاده تقید ایلمزدی بلکه احتما اوزره
اولوردی بسلامت باحرف ظرف ویاحرف مصاحبت (محصول ترکیب) ایکی خراسان درویشی بری
برینك صحبتنه ملازم اولوب سیاحت ایدرلردی یعنی متحد اولوب عالمی سیر ایدرلردی بریسی
ضعیف ایدیکه ایکی کیجه‌ده بر افطار ایدردی واول بریسی قوی ایدیکه کونده اوچ کره یمك
یردی ناکهانی برشهرك قپوسنده جاسوسلق تهمتیله کرفتار اولدیلر ایکیسینی بله برخانه‌یه حبس
ایدوب قپوسنی دیوار ایلدیلر یعنی طاشله ویا کربیج ایله اوردیلر ایکی هفته‌دن صکره معلوم

اولدیکه بی کناهلردر قیوبی اچدیلر قوی بی کوردیلر که اولمش وضعیف جانی سلامته ایلتمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش خلق بوخصوصده عجبه قالدیلر یعنی تعجب ایلدیلر برحکیم انده حاضر بولنوب دیدی بونك خلافی عجب ایدی یعنی ضعیف اولوب قوی سالم قالسه زیرا اول بریسی اکول ایدی که کونده اوچ کره یردی پس اچلغه طاقت کتوره مدی هلاك اولدی واول بریسی کندینی اکل وشربدن حفظ ایدوب پرهیز ایدردی پس عادتی اوزره آچلغه صبر ایلدی وسلامتله قالدی * قطعه * چو کم خوردن طبیعت شد کسی را * چو سختی پیشش اید سهل کیرد * طبیعت بونده عادت وخوی معناسنه در (سختی یاء مصدریه ایله شدت معناسنه در (سهل اسان معناسنه در (محصول بیت) چونکه بر کیمسه یه از یمك عادت وخوی اولدی یعنی چوق یمك یمامکه معتاد اولدی اوکسنه شدت کلنجه اسان طوتار یعنی برنیجه کون طعام بولمسه ویامدت مدید حبس اولسه مذکورلر کبی چوق زحمت چکمز * وکرتن پرورست اندر فراخی * چوتنکی بیند از سختی بمیرد * تن پرور وصفتر کیدر تن بسلیجی (یعنی چوق ییجی (فراخ کیك معناسنه در یعنی واسع (ویاحرف مصدر وسعت دیمکدر (تنکی نقیض فراخیدر (محصول بیت) واکر بر کیمسه وسعت وبوللقده تن پرور اولوب اکول ویمکه بی صبر وبی اختیار اولورسه چونکه طارلق ومضایقه کوره آچلق شدتندن یعنی مخمصه دن اولور * حکایت * یکی از حکما پسرش را نهی کرد از بسیار خوردن که سیری مردم را رنجور دارد گفت ای پدر کرسنکی بکشد نشنیده که ظریفان کفته اند بسیری مردن به که کرسنکی بردن کفت اندازه نکه دار که قال الله تعالی کلوا واشربوا ولا تسرفوا * سیری (یاحرف مصدر (رنجور مریض دیمکدر (کرسنه کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله اچ دیمکدر که عربیده جوعان دیرلر (وکاف هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (باحرف مصاحبت (سیرسینك کسری ویاء مجهول ایله طوق دیمکدر که عرب شبعان دیر (ویاحرف مصدر (به یك که حرف تفضیل (اندازه مقدار (نکه دار حفظ ایله (کلوا کافك ولامك ضمه لریله فعل امر جمع مذکر مخاطب نصر بابنك مهموز الفاسندن اکل ایلك یعنی بیك (واشربوا واو حرف عطف (اشربو فعل امر جمع مذکر مخاطب علم بابندن ایچکز دیمکدر (ولاتسرفوا فعل نهی جمع مذکر مخاطبدر افعال بابندن اسراف ایتمك (یعنی بیهده واحبه ده حددن تجاوز ایلمك دیمکدر (محصول ترکیب) حکمادن بریسی اوغلنی چوق یمکدن نهی ایلدی که طوقلق شخصی مریض طوتر یعنی مریض ایدر اوغل دیدی ای بابا آچلق اولدر حاصلی طوقلقدن ادم مریض اولور اما اچلقدن اولور ایشتمامشمیسین که ظریفلر دیمشلر طوقلقله اولمك یکدر آچلق چکمکدن باباسی دیدی ای اوغل اندازکی رعایت ایله یعنی نه قنی طوق اول که امتلا اولوب مریض اوله سین نه قنی اچ که مخمصه واروب هلاك اوله سین زیرا خدا قوللرینه بیوره شدر ییك وایچك اما اسراف ایلمك یعنی حد اعتدالی رعایت ایدوب حددن تجاوز ایلمك دیمکدر * بیت * نه چندان بخور کز دهانت برآید * نه چندان که از ضعف جانت برآید * نه حرف نفی (معناده بخور امرینه مقید ر نهی معناسنه چندان مخور تقدیرنده در (کز که حرف بیان (ویاحرف تعلیل (مصراع ثانیده نه چند اندن صکره برفعل تقدیر اولنور (تقدیری چندان کرسنه مباش دیمکدر (که حرف تعلیل (محصول بیت) اولقدر چوق ییه که اغزکدن چیقه یعنی استفراغه محتاج اوله سین اولقدر دخی اچلق چکمه که ضعفدن جانك چیقه یعنی حالت مخمصه یه وارمق مقداری اچ اولمه حاصلی آیت کریمه ایله عامل اول نتکه شاعر دیر (بیت) کرچه خدا کفت کلوا واشربوا) (درعقبش کفت ولاتسرفوا) برایدك معناسنی بوقاری

کله دیمکله تعبیر ایلین استعمالدن خبردار دکل ایمش * قطعه * بان که در وجود طعامست حظ نفس * رنج اورد طعام که بیش ازقدر بود * طعام مبتدا (وسین وتا معناده نفسد قید در (وحظ نفس لامیه وخبر مبتدا (رنج اوردك مقدم مفعولیدر (وطعام فاعلی (که حرف رابط صفت (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در (قدر قافك ودالك فتحه لریله مقدار معناسنه در (محصول بیت) آنك بریله که یعنی بویله ایکن حاصلی وجود حیوانده طعام اکرچه که حظ نفسدر یعنی حظ نفس ایکن طعام مرض ایراث ایدر چونکه مقداردن زیاده اوله حاصلی طعام بدنه نافع ایکن حد اعتدالدن زیاده اولنجه مرض کتورر * کر کلشکر خوری بتکلف زیان کند * ورنان خشك دیر خوری کلشکر بود * کلشکر (وکل باشکر (وکلبشکر شکرله کل مرباسنه درلر امتلایه نافعدر (زیرا مسهلدر (تکلفدن مراد طوقلقدر (نان خشك بیانیه در قوری اتمك دیمکدر یعنی قتقسز (دیر کج دیمکدر بونده آچلقدن کنایتدر (محصول بیت) اکر طوقله کلبشکر ییرسك نافع محض ایکن زیان ایدر زیرا امتلا ایدر اکرچه برمقدار شکمده مکثله اسهال ایدر اما قتقسز قوری اتمکی اجله ییسك فائده ده کلشکر حکمین ویرر حاصلی طوقله یمك یمك ضرر محضدر اما اجله اعتدالله یمك نفع محضدر * حکایت * رنجوری را کفتند دلت چه میخواهد کفت انچه دلم هیچ نخواهد * بعض نسخه ده (ان که دلم چیزی نه خواهد مآل بردر (محصول ترکیب) بر مریضه دیدیلر کوکلك نه استر دیدی کوکلم هیچ نسنه استمدوکن استر یعنی کوکلم هیچ برنسنه یه طالب وراغب اولمدیغن استر حاصلی کوکلم نسنه استمیه جکن استر * بیت * معده چو پر کشت شکم درد خواست * سود ندارد همه اسباب راست * معده میمك کسری وعینك سکونیله (ومیمك فتحی وعینك کسریله ایکسیده بر معنایه لغتدر (عربده (حیوان جنسنك شیردان مقامنده در انسانده (شکم معطوفدر معده یه (واو عاطفه سز اولمسنی تجویز ایدوب معنی سنی چونکه شکم طعامله طولدی معده یه درد قالقدی (یعنی مرض حاصل اولدی دیین تزییق معنی ویرمده بی نظیردر (درد مبتدا (وخاست خبری درد قالقدی (یعنی ظاهر وهویدا اولدی (سود مبتدا فائده دیمکدر (ندارد فعل نفی مستقبل طوتماز (یعنی ایلمز دیمکدر خبر مبتدادر (همه ادات تأکید جمیع کبی (اسباب رآست بیانیه (اسباب ندار دك فاعلیدر (راستدن مراد صحتدر (یعنی صحیح اسباب (یعنی تجربهٔ صحیح ایله مجرب اسباب مراد اسباب معالجه در اسباب معاش دیین یتك فحواسنه ذره جه واصل اولمامش (غرابت بونده درکه تجربهٔ صحیحه ایله مجرب اولان معالجه نفع ایلمز دیینك کلامنه اعتراض ایلمش که مقامه مناسب دکل دیو (اما کندی معترض اولدیغندن خبردار دکل عفی الله عنه (مصراع ثانی بر مقدر کلام اقتضا ایدر ویاربس لفظنی (محصول بیت) معده ایله شکم که ممتلی اولدی درد ورنج هویدا وظاهر اولدی بویله اولنجه نفع ایلمز جمیع معالجات صحیحه وجائزدر که درد خاست جمله سنك اوانده برحرف عطف تقدیر اولنه پس مصراع ثانی برمقدره محتاج اولماز بو تقدیرجه معنی معده ایله شکم که ممتلی اولدی ودرد ورنج حاصل اولدی جمیع معالجات صحیحه ایله صحت پذیر اولماز حضرت شیخك بیورد یغی مبالغه طریقیله درو الا علاج که صحیح اوله البته مرضی دفع ایدر حاصلی نافع اولور * حکایت * قصابی را در شهر واسط بر صوفیان درمی چند کرد آمده بود هر روز مطالبت کردی وسخنهای باخشونت کفتی اصحاب از تعنت او خسته خاطر بودند وجز از تحمل چاره نبود صاحب دلی از ان میان کفت نفس را وعده دادن بطعام اسانترست که قصاب را بدرم * بعض نسخه ده (قصاب یرینه بقال دوشمش (وشراح ای

ردشراح جمیعا

اختیار ایلمشلر لیکن خطا ایلمشلر زیرا بوندن صکره مذکور قطعه نك قافیه سی فاسد اولور
زیرا بواب ایله بقال قافیه اولماز حال بو که قطعه ده مذکور اولان کوشت وقصابدر بقال
دکل (شهر واسط بغداد ایله بصره بیننده برشهردر که بغداد جانبندن کلن قلم اول دیارده
حاصل اولور انکیچون قلم واسطی دیرلر (لیکن شراح شهر واسطی ذکر ایلمامشلر ظاهر بودر که

یعنی چوق نسخه سنی کورممشلر منه
رد شراح جمیعا

بو کتابی چوق کورممشلر (کرد امده جمع اولمش دیمکدر (مطالبت تاسی اسلوب عجم اوزره
مطول کتابت اولنور (سخنهای باخشونت بیانیه در نا معقول کلمات دیمکدر (کردی و کفتی
باری حکایت ایچوندر (اصحاب یعنی صوفیلر (تعنت تفعل بابندن مصدردر ذات دیمکدر
یعنی بر کیمسنك سور چوب یقلدوغن استمکدر (بونده مراد جفا واذادر (صاحب دلدن
بونده مراد حضرت شیخ کندید روبو کتابده هر یرده که صاحب دل بیورور کندیلرمرادادر
دیمشلر والعلم عندالله (ازآن میان یعنی اصحاب ارالرندن (نفس راوعده (دادن بطعام
نفسه طعامله وعده ویرمك معناسی اولدرکه دیه سین ای نفس ان شاء الله صدقات
وزکوة کلدکده سکا اعلا نفایس یدیره یم دیو (محصول ترکیب) برقصابك شهر واسط ده
صوفیلر اوزره برنیجه اقچه سی دین طریقیله جمع اولمشیدی وهرکون اقچه سین مطالبت
ایدردی و بونلره خشونتلی یعنی ایری یاری سوزلر سویلردی واصحاب انك تعنت وجفاسندن
خسته خاطر اولورلردی لیکن تحملدن غیریه چاره لری یوغیدی زیرا فقیرلرایدی واداسنه
مالك دکللرایدی اول جهتدن هرنه بلاایسه چکرلرایدی ارالرندن برصاحب دل دیدی
نفسه طعامله وعده ویرمك آسانرقدر قصابه اقچه ایله وعده ویرمکدن نتکه ادای دینه

رد ابن سید علی وسروری

مالك اولمیان مدیونلر وعده ویررلر (باخشونت برینه ناخوش یازانلر نسخه لره مخالف ناخوش
یازمشلر * قطعه * ترك احسان خواجه اولیتر * کاحتمال جفای بوابان * ترك احسان
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خواجه به اضافت مصدرك فاعلنه در (ترك مبتدا (اولیتر خبری
(که من تفضیلیه معناسنه در (احتمال جفای بوابان ایکی اضافت بله مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بوابان بواب نصار وزنی اوزره قپوجی دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت)
خواجه نك یعنی وزیرك وسائر اکابرك احسانی ترك ایلمك اولی رقدر قپوجیلرك اذا وجفاسین
چکمکدن * بتمنای کوشت مردن به * که تقاضای زشت قصابان * با حرف مصاحبت
(تمنای کوشت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تمنا تفعل بابندن مصدردر نونی مفتوح قلوب
یائی الفه قلب ایلمك تصرفات عجمدندر (که حرف تفضیلی (تقاضا تفاعل بابندن مصدردر
(وضادی مفتوح قلوب یائی الفه قلب ایلمك تمنا کبیدر (زشته اضافت بیانیه در (وقصابانه

یعنی من تفضیلیه معناسنه در دیمکدر منه

لامیه (قصاب مبالغه ایله اسم فاعلدر ات پاره لیجی دیمکدر مصدری قصب کلور قافك فتحی
وصادك سکونیله (محصول بیت) ات ارزوسیله اولمك یکدر قصابلرك چرکین تقاضالرندن
یعنی انلرك چرکین تقاضالرین چکمکدن انسزلك چکمك یکدر * حکایت * جوانمردی را
در جنك تاتار جراحتی هول رسید کسی کفتش فلان بازرکان نوش دارو دارد اکر بخواهی
شاید که قدری بدهد وکویند آن بازرکان ببخل معروف بود * جوانمرد سخی معناسنده

ردشمعی

مستعمل لغتدر (پس جوانمرد همان جوان دیمکدر دیین نامردلك ایلمش (و یاحرف وحدت (را
حرف صله در با معناسنه (تاتاردن مراد هولاکو تاتاریدر که کافرلر ایدی (جراحتی یا حرف
وحدت (هول هانك فتحیله قورقنج که عرب مخوف دیر جراحته صفتدر (نوش دارو بونده
فائده لو معناسنه در یعنی ابومرهم (قدری قافك ودالك فتحه لریله و یاء وحدتله برمقدار دیمکدر
(وکویند واو حرف حال (محصول ترکیب) برسخی اره هولاکو تاتاری جنکنده برقورقنج یاره

ایرشدی یعنی جنکده یاره لندی برکیمسه اکا دیدی فلان بازرکانك نوش داروسی واریعنی نافع
مرهمی وار اکر دیلرسك جائزدرکه برمقدار ویره ودیرلرکه اول بازرکان بخل ایله معروف ایدی
* بیت * کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب * تاقیامت روز روشن کس ندیدی درجهان *

ردابن سید علی وسروری

بعضیلر بینه مطلع اولمادیغیچون درجهان برینه جز بخواب یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف
یازمشلر (محصول بیت) اکر مذکور بازرکانك سفره سنده اتمك برینه آفتاب اولیدی
قیامته دك کیمسه جهانده ایدنلی کون کورمزدی زیرا کیمسه یه سفره سین اچمزدی حاصلی
هیچ برکیمسه اتمکنك یوزین کورمزدی * جوانمرد کفت اکر نوش دارو خواهم دهد یا ندهد
واکر دهد منفعت کند یا نکند بهرحال ازوچیزی خواستن زهر قاتلست * (محصول ترکیب)
جوانمرد دیدی اکر نوش دارو استیم ویره ویا ویرمیه واکر ویره فائده ویره ویا ویرمیه بهرحال
اندن برنسنه استمك زهر قاتلدر * بیت * هرچه از دونان بمنت خواستی * در تن افزودی
از جان کاستی * دونان دونك جمعیدر الچاقلر دیمکدر (خواستی فعل ماضی مفرد مخاطب
دیلدك دیمکدر (افزودی لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدك دیمکدر
(کاستی ده بویله در لیکن بونده لازمدر اکسدك دیمکدر نتکه عربیده نقص لازمله متعدی
بیننده مشترکدر (محصول بیت) هرنسنه که الچقلردن منتله استدك اکرچه تنده ارتدك
اما جاندن اکسلدك یعنی تنکه اندن منفعت حاصل اولدی اما جانیکه نقصان محضدر
زیرا اول نسنه یی دیلمکله عرضکه کسر ویردك * وحکیمان کفته اند اکر آب حیات
فی المثل با آب روی فروشند دانا نخرد * فی المثل میمك وثانك فتحه لریله فرضیات وتقدیریاتدن
مستعملدر فرضا دیمکدر (با حرف مقابله (آب روی یوز صویدر عرض معناسنه (فروشند
فعل مضارع جمع غائبدر صاته لر ویاصاتسه لر (دانا عالم دیمکدرلیکن مراد عاقلدر التزاما

ردسروری

پس دانایی عاقل ایله تفسیر ایده نه دخل ایلین کندی مدخولدر (نخرد خانك فتحی وکسریله
فعل نفی مستقبل مفرد صاتون المازدیمکدر (محصول ترکیب) وحکیملر دیمشلردر اکر آب حیاتی
مثلا یوز صوینه صتارلرسه عاقل ودانا صاتون الماز * که مردن بعزت به اززندکانی بمذلت *
(که حرف تعلیل (بعزت مردنه متعلقدر (زندکانی کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (والف ونون
تحسین کلام ایچون کلمشدر (و یاحرف مصدر (باحرف مصاحبت (مذلت مصدر میمیدر حقارت
معناسنه (محصول ترکیب) دانا آب حیاتی یوزصوینه الماز زیرا عزت ایله اولمك ذلت وحقارتله
زندکانیدن یکدر * بیت * اکر حنظل خوری ازدست خوشخوی * به ازشیرینی ازدست ترش روی *
حنظل حای مهمله ایله وظای معجمه ایله ابوجهل قرپوزینه دیرلرکه بریه ده بتر قرپوزشکلنده اما
ایری اولماز بلکه همان یلاغج مقدارنده اولور زیاده آجیدر قرغه بوکن کبی لیکن اطبا بعض
علاجله آجبسین آلوب انکله بعض امراضه علاج ایدرلر (خوشخوی وترش روی رانك سکونیله

حنظله عربجه ثمرة العلقم درلر منه

وصف ترکیبیدر ایی خویلی واکشی صورتلی دیمکدر (محصول بیت) اکرمثلا حنظل یرسك
خوش خوی اللدن ترش روی اللدن لذیذ وطتلونسنه یمکدن یکدرنتکه شاعردیمش (بیت) اکر
زهر یسه خوشدر یار اللدن (کرکز سکری اغیار اللدن) * حکایت * یکی ازعلما خورنده بسیار
داشت وکفاف اندك بایکی از بزرکان که حسن ظن بلیغ در حق او داشت بکفت روی از توقع وی
درهم کشید وتعرض سوال ازاهل ادب در نظرش ناپسند آمد * خورنده اسم فاعلدر یبجی

ردسروری وشمعی

معناسنه مراد اهلی وعیالیدر (خورنده بسیاره مضاف ایدنلر معنی جانبنه ناظر دکللرایمشلر (کفاف
بونده رزق معناسنه در (بایکی باحرف صله (از بزرکان یکی یی بیان ایدر (که حرف رابط صفت
(حسن ظن مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وبلیغه بیانیه (حق او لامیه (روی درهم کشیدك مفعول

صریحی (وارتوقع غیرصریحی (ویه اضافت مصدرك فاعلنه‌در توقع امید معناسنه‌در بونده مراد
جرضحال وطلبدر (وی ضمیری عالمه راجعدر (وداشت ودرهم کشید فاعلی یکی از بزرگاندر (تعرض
سؤال مصدرك مفعولنه اضافتیدر دیلمکه تعرض دیمکدر (نظرش شین ضمیر یکی یه راجعدر
(محصول ترکیب) علمادن برینك اهل وعیالی چوق ایدی وکفافی آزا کاربردن برینه که انك
حقنده حسن ظن بلیغی وار ایدی حالنی سویلدی یوزونی انك توقعندن بورشدردی یعنی
عبوس الوجه اولدی واهل ادبدن دیلمك عرض ایلمك نظرنده ناپسند کلدی حاصلی نامعقول
کلدی* قطعه * زبخت روی ترش کرده پیش یار عزیز * مروکه عیش بروتیز تلخ کردانی * ردشراح جمیعا
روی کردهٔنك مفعول اول صریحی (وترش ثانیسی (وزبخت غیرصریحی (کرده‌ده هاء رسمی
حرف ترتیبدر هاء ترتبی بیلنلر کردهٔ مرودن حال طوتوب خطا ایلمشلر (پیش یار عزیز لامیه
وبیانیه‌در (پیش مروك مقدم مفعولیدر (مرو فعل نهی مفرد مخاطب رویدندن کتمه دیمکدر
(که حرف تعلیل (عیش عینك فتحیله بونده دیرلك مراد در (برو برحرف استعلا واو ضمیر
غائب یارعزیزه راجعدر انك اوزرینه دیمکدر عرب علیه دیر بونده معنی اکا دیمکدر (تلخ تانك
فتحی ولامك سکونیله آجی دیمکدر (نیز حرف عطف واوکبی دیدم کل تازه چند دسته حکایه سنده
کلمش ایدی وبعض شارح انده ذکرنی اهمال ایدوب بونده ذکرایدوب واو عطف معناسنه‌در
دیمش وبعض شارح انده اهمال ایدوب بونده ذکر ایلدیکنی خطاسنه حمل ایدوب ردسروری
زیاده تعرضلر ایلش لیکن حقیقت حاله نظر ایدنجه محل تعرض دکل فتأمل (کردانی فعل
مضارع مفرد مخاطبدر کردانیدندن ایلرسین دیمکدر (عیش مفعول اول صریحی وتلخ ثانیسی
وبروغیرصریحی (محصول بیت) طالعکدن یوزك اکشدوب عزیز یارك اوکنه وارمه زیرا
اکاده دیرلکی وصف ایی تلخ ایدرسین یعنی سنك بی حضور لغکدن اولده بی حضور اولور
* بحاجتی که روی تازه روی وخندان رو * فرونبندد کار کشاده پیشانی * بحاجتی باحرف صله
(که حرف بیان ویا رابط صفت (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر رویدندن کیدرسین
دیمکدر (تازه روی وصف ترکیبیدر تازه یوزلی دیمکدر کوکچ یوزلی معناسنه (خندان تازه رویه
معطوفدر خندان رونق دیرنده یعنی کوکچ یوزلی دیمکدر (رو رانك فتحیله فعل امر مفرد
مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر تنازع طریقیله ایکی وصف ترکیبی یه مصروفدر مصراع ثانی
مقام تعلیلده واقعدر (فرو بونده ادات تأکیددر (نبندد فعل نفی مستقبل بناء مجهول معناسنه
باغلنمازدیمکدر (کار کشاده پیشانی یه مضافدر یاء بطنیله پس یاء بطنی یه حرف وحدت
دیین ظاهر در که یائی کاتبده اثبات ایلمش بویله ایدنجه خطا ایلمش کشاده پیشانی وصف ردابن سیدعلی
ترکیبیدر اچق آلنلی دیمکدر النی اچق معناسنه (محصول بیت) برحاجته که کدرسین تازه رووخندان رو
کیت زیرا اچق آلنلینك ایشی باغلنماز یعنی ایشی فتح اولور منعقد اولماز خندانی حال طوتانلر بیحال ردابن سید علی وسروری
ایمشلر ورفتن دن مشتقدر دین ایو وارمش مصراع ثانینك معناسنی آلنلی آجلمش اولان کیمسه‌نك
ایشی آشاغه باغلنمز دینقی اشاغه‌دن سویلمش * آورده اند که اندکی در وظیفهٔ او زیادت کرد
وبسیاری ازارادت کم پس ازچند روزچون محبت معهود برقرار ندید کفت * آورده اند روایت ردشمعی
ایلشلردر (که حرف بیان (اندکی یاحرف تنکیر (زیادت تااسلوب بمجمدر مطول یازلمشدر (بسیاری
یاسیده حرف تنکیردر (ارادت افعال بابندن مصدردر تامطول یازلمشدر زیادت کی (محبت معهود ردشمعی
بیانیه (محصول ترکیب) (روایت ایلشلردر که صاحب دولت وظیفه‌سنه آزاجق زیاده ایلدی
وارادت) ومحبتدن چوق نقص ایلدی (یعنی ارادتنی ناقص ایلدی (وعالم نیجه کوندن صکره
چونکه معهود محبتی قرار اوزره کورمدی دیدی * بیت * بئس المطاعم حین الذل تکسبها

القدر منتصب والقدر مخفوض (بئس فعلدر افعال ذمدن (المطاعم معرف باللام فاعلی مفردی
مطعم) کلور (میمك فتحی وطانك سکونی وعینك فتحیله ییلن نسنه‌نك اسمیدر (مخصوص بالذم
محذوفدر (تقدیری بئس المطاعم مطاعم (حین منصوبدر تکسبنك ظرفیتله مضافدرذله (تکسبها
فاعلی تحتنده مخاطبدن کنایت ضمیر (وها ضمیر منصوب متصل مفعولی راجعدر مطاعمه (القدر
قافك کسریله چوملك لفظا مرفوع مبتدا (منتصب افتعال بابندن اسم فاعلدر وخبر مبتدا
انتصاب (لغتده دیکلوب طورمقدر (بونده مراد چوملك قینا تمقدر واو حرف عطف (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مرتبه ورفعت دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (مخفوض اسم مفعول نقیض
مرفوعدر وخبر مبتدا (مصراع ثانی مصراع اوله نسبت مقام تعلیده در (محصول بیت)
نه یرامز ییجکلردرشول ییجکلر که انلری ذل وهوان وقتنده کسب ایدرسین زیرا اکرچه چوملك
آتش کارنده طعامله مملودیکلوب قینار یعنی اکرچه ذل وهوانله مکسوبك ازدیاد نعمته سببدر
اما مرتبه وحرمتك انتقاصنه باعثدر حاصلی دیلنجینك یوزی قاره وطوربابی طلو دیمکدر
* بیت * نانم افزود وآب رویم کاست بی نوایی به‌ان مذلت خواست نانم * مبتدا اتمکم دیمکدر افزود
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدی یعنی زیاده اولدی
دیمکدر خبر مبتدادر آب رویم لامیه ومبتدا کاست کاف عربیله فعل ماضی مفرد غائب لازمله
متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر اکسلدی معناسنه خبر مبتدادر بی نوایی آز قسرلق
وفقیرلق معناسنه‌در (مذلت خواست لامیه در (مذلت مصدر میمیدر حقارت (وخواست
فعل ماضیدر (خواستن معناسنه (یعنی دیلمك (محصول بیت) اتمکم زیاده اولدی اما یوزم
صوبی اکسلدی (پس نواسزلق یکدر دیلمك مذلت وهواندن (یعنی خلقه عرض حاجت ایدوب
عرض وناموسی تلف ایلمکدن نواسزلغه وفقریله چکمك اولیدر * حکایت * درویشی را
ضرورتی پیش آمد کسی کفتش فلان نعمت بی قیاس دارد اکر برحاجت تو واقف کردد هما نادر
قضای آن توقف رواندارد کفت من اوراندانم کفت منت رهبری کنم دستش بکرفت تا بمنزل آن کس
درآورد درویش یکی را دیدلب فروهشته وتند نشسته سخن نکفت وبازکشت کفتش چه کردی
کفت عطای او بلقای او بخشیدم * درویشی وضرورتی یالری حرف وحدت (نعمت بی قیاس
بیانیه (همانا کانه ومأمولدر دیمکدر (قضای آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر منت بن سکا دیمکدر
رهبر (وصف ترکیبیدر یریدندن قولاغوز معناسنه‌در (یاحرف مصدر (تاحرف غایت باحرف صله
منزل انکس لامیه در حرف تأکید آورد کتوردی (فرو بونده حرفدر اشاغلق معناسنی
افاده ایدر هشته ماضی‌دن قسمدر لغتده صالیورمش معناسنه‌در اما فرو لفظیله صارقتمق
معناسنی افاده ایدر لب مقدم مفعولیدر دوداغین صاقتمش دیمکدر تند تانك ضمی ونونك سکونیله
لغتده ایتی دیمکدر یعنی کسکین اما بونده عبوس الوجه اولمقدن کنایتدر بازکشت کرودوندی
عطای او مصدرك فاعلنه اضافتیدر (باحرف صله لقای او لامیه لقا یوزه وکورمکه دیرلر
بونده یوز مراد در (محصول ترکیب) بر درویشك اوکنه برضرورت کلدی یعنی برضرورتی
واقع اولدی برکیمسه اکا دیدی فلان کیمسه‌نك بی قیاس نعمتی وار واکر سنك حاجتوکه واقف
اولورسه امیددرکه انی قضا وادا ایلمه‌ده توقفی روا طوتمز درویش دیدی بن انی بلم اول کیمسه
دیدی بن سکا قولاغوزلق ایدرین درویشك النی طوتدی اول ایندیکی کسنه‌نك اوینه
دخال ایدنجه انی یه دیدی درویش برشخص کوردی دوداغن صارقتمش وغضبناك
وعبوس الوجه اوترمش هیچ سوز سویلیوب کرو دوندی قولاغوز درویشه نیلدك دیدی
درویش دیدی انك عطا واحسانتی لقاسنه یعنی صورتنه باغشلدم * قطعه *

* مبر حاجت بنزدیك ترش روی * كه از خوی بدش فرسوده كردی * مبر فعل نهی مفرد
مخاطبدر بریدندن ایلتمه دیمكدر (حاجت مفعول صریحی (وبنزدیك غیر صریحی (با
حرف صله در (ترش رویه اضافت لامیه در ترش روی وصف تركیبیدر اكشی صورتلی معناسنه نا
(كه حرف تعلیل (خوی بد بیانیه (وشین ضمیر ترش رویه راجعدر (فرسوده لغتده آشنمش
معناسنه در ماضیدن قسمدر اما استعمالرنده اضطراب وبی حضورلق معناسنددر بونك كبی
صیغه لره اسم مفعول اطلاق ایدنلرك تتبعی یوغیمش (فرسودن ازمكدر دیین خطا ایلمش زیرا
سودنك معناسیدر فرسودك دكل (كردی كاف عجمك فتحی وسكون را ایله فعل
مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمكدر صیرورت معناسنه مصدری كردیدن كلور اصلنده
دونمكدر مولوی كبی ودكرمن كبی وعربه تكرلكی كبی ودولاب كبی وغیری صكره انقلاب
معناسنده ده استعمال ایلدیلر برحالدن برحاله دونمك معناسنه بوندندر كه اولمق معناسنده
استعمال ایلدیلر فاحفظ (محصول بیت) اكشی صورتلینك یاننه حاجتك ایلتمه یعنی عبوس
الوجه اولنه عرض حاجت ایلمه زیرا چركین خوبندن وبدمشربندن بی حضور ومضطرب
اولورسین یعنی حاجتك بتمز پس بی حضورلق لازم كلور * اكركوبی غم دل باكسی كوی *
كه از رویش بنقد آسوده كردی * كوبی فعل مضارع مفرد مخاطب (غم دل لامیه
وكوبینك مفعولی (با حرف صله (كسی یا حرف وحدت (باكسی كویك مقدم مفعولیدر
(كه حرف رابط صفت (بنقد الآن وبالفعل دیمكدر (آسوده ماضیدن قسمدر دینلمش
دیمكدر راحت معناسنه (محصول بیت) اكر كوكل غمنی سویلرسك بركیمسه یه سویله كه
كوكل یوزندن حالا وبالفعل آسوده وراحت اوله سین یعنی كوكل غمنی دیمك لازم اولنجه
بركیمسه یه سویله كه روی خنداندن مستریح وراحت پذیر اوله سین (شارحك بریسی مصراع
ثانینك معناسنی كول یوزندن فرح ومستریح اوله سین دیمش وبریسی مستریح عبارتی ترك
ایدوب تعصب طریقیله یالكز فرح عبارتنی اسناد ایدوب اعتراض ایلمش لیكن بوخصوصده
كندی معترضدر (ومصراع ثانینك معناسنی كه انك یوزندن اول حالده آسوده ومسرور
دونه سین دیین معنابی یبانه دوندرمش * حكایت * خشك سالی در اسكندریه پدید آمد
چنان كه عنان طاقت خلق از دست رفته بود ودرهای آسمان برزمین بسته وفریاد اهل
زمین با آسمان پیوسته * خشك سال قورقلق یل یعنی قتلق (ویا حرف وحدت (حرف مصدر
دیین یابس سوبلمش (اسكندریه دن مراد مصرك اسكندریه سیدر (پدید عجم باء عجمیله
اوقور وروملر باء عربیله آشكاره دیمكدر (عنان طاقت خلق بیانیه ولامیه در (درهای آسمان
لامیه در مجازا (محصول تركیب) اسكندریه ده برقورقلق یل ظاهر اولدی شویلكه خلقك
عنان طاقتی الدن كتمش ایدی زباده قتلقدن واچلقدن وكوك قپوسی یر اوزره بغلنمش ایدی
یعنی یغمور یغمز ایدی ویر یوزندن بركات قالقمش ایدی واهل زمینك فریاد وفغانی آسمانه
اولاشمش ایدی اچلقدن وقتلقدن (خلق برینه درویشان بازالر نسخه لری تتبع ایلمامشلر
* قطعه * نماند جانور از وحش وطیر وماهی ومور * كه برفلك نشد از بی نوابی افغانش *
جانور نونك سكونیله وواوك فتحیله جانلی دیمكدر زیرا (ور واوك فتحیله ادات نسبتدر (از
بونده حرف تبیین در (وحش انسانله مأنوس اولمیان حیوان (كه حرف بیان (نشد بونده
نرفت معناسنه در (بی نوابی بی زادی وبی نعمتی دیمكدر (دودرویش خراسانی حكایه سنده
نوانك معناسنی بیان ایلدوب بونده صحاح فرسدن نعمتله تفسیر ایدنه تعرض ایلین بی وجه
تعرض ایلمش (افغانش شین ضمیر جانوره راجعدر (محصول بیت) وحش وطیر وماهی

ردسروری
رد سروری

مطلب

فرح فانك فتحی ورانك سكونیله صفت مشبهه در للطابع

رد سروری

ردشمعی

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری

ردسروری

وموردن

وموردن جانلی قالمدیكه نواسزلقدن فلكه افغانی كتمدی یعنی كتدی نشدك فاعلی افغاندر
حاصلی جمیع جانلیلر محنت وعذابده ایدی قتلقدن * عجب كه دود دل خلق جمع می نشود *
كه ابر كردد وسیلاب دیده بارانش * دود دل خلق لامیه لردر مجازا (می نشود تقدیری
نمی شود در ضرورت وزن ایچون بویله اولدی (كه بونده حتی معناسنه در (كردد فعل
مضارع مفرد غائبدر كردیدندن كه اصلنده دونمك معناسنه در نتكه كردی فعلنده مفصل
بیان اولدی ایدی علی كل حال صیرورت معناسنده استعمال نقل طریقیله در (سیلاب مركبدر
سیل ایله آبدن سیل عربیدر صو سیلی دیمكدر (دیده یه اضافتی استعاره طریقیله در (بارانش
شین ضمیر ابره راجعدر (محصول بیت) عجبدر كه چوق اغلیوب یاش دوكمكدن وآه وناله
ایتمكدن خلقك كوكلی توتی بولت اولوب كوزلری سیلابی باران اولمیه یعنی عجبدر كه
خلقك كوكلی توتی جمع اولمیه كه بولت اوله وكوزلری سیلابی اول بلودك یغموری اوله
حاصلی بومحل تعجبدر زیرا حددن زیاده آه وناله وكریه ایلدیلر قتلق محنت وعذابندن
* درچنین سالی مخنثی دور از دوستان كه سخن در وصف اوترك ادبست خاصه در حضرت
بزركان وبطریق اهمال زسر آن دركذشتن هم نشاید كه طائفهٔ برعجز كوینده حمل كنند پس
برین دو بیت اختصار كنیم كه اندكی دلیل بسیاری بود ومشتی نمونهٔ خرواری * سالی یا
حرف وحدت (مخنثی یا حرف وحدت (مخنث تفعیل بابندن اسم مفعولدر بوكلمش ظاهر
بودر كه پشت انساندن كنایتدر (دور از دوستان دعاء له در دوستلردن ایراغ اوله دیمكدر
بودعانك معناسنده كه حرفنی ایراد ایدن یعنی برمخنث كه دوستلردن ایراغ اولسون دیین
ادایه خلل ویرمش (كه حرف رابط صفت (سخن مبتدا (وصف او مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (ترك ادب دخی بویله در وخبر مبتدادر (خاصه خصوصا دیمكدر نتكه نظامی
مخزن الاسرارده بیورر (بیت) هست زیاری همه را ناكریز) (خاصه زیاری كه بود دستكیر)
تشدید ضرورت وزن ایچون كتمشدر (حضرت حضور معناسنه در (بزركانه اضافت
لامیه در (با حرف مصاحبت (طریق اهمال بیانیه (سر آن لامیه (سر جهت وسودا
معناسنه در (وآن اشارتدر وصف مخنثه (دركذشتن تجاوز ایلمك دیمكدر یعنی اهمال ایلمك
(نشاید لایق دكل (كه حرف تعلیل (طائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه یی
حرف وحدت دیین سابق اوزره ذاهب اولمش (عجز كوینده لامیه در (برعجز كوینده
حمل كوندنك مقدم مفعولیدر (برین بونده بدین معناسنه در نتكه بعض نسخه ده بویله واقعدر
(با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (كنیم فعل مضارع متكلم مع غیره ویا فعل امر متكلم
مع غیره در اختصار ایدرز ویا ایدهلم دیمكدر (كه حرف تعلیل (اندكی مبتدا (دلیل بسیاری
لامیه در ومبتداء ثانی (بود فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبر مبتداء اول
وایكی یا حرف تنكیر حرف مصدر (وحرف وحدت طوتانلر معنی جهتنه ناظر اولمامشلر (مشتی
یا حرف وحدت بونده برآوچ دیمكدر (نمونه اورنك دیمكدر (وهمزه اضافت ایچون كلمشدر
(خروار اصلنده اشك یوكنه اسمدر صكره هر یوكه اطلاق ایلدیلر تحریف ایدوب توركیجه
خرار دیدیلر شول معروف ظرفه (وبعضیلر دیدیلر خرار غرار دندر غینی خایه تبدیل ایلدیلر
(یا حرف وحدتدر (حرف اصلیه دینلر عندی سویلمشلر نمونهٔ خرواری لامیه در (محصول تركیب)
شوبخلین برقحط وغلاسنه ده برمخنث دوستلردن ایراغ اولسون كه انك وصفنده سوز سویلمك
ترك ادبدر خصوصا اكابر نظرنده وطریق اهماله انك اوصافی ذكرندن تجاوز ایدوب
كچمكده لایق دكلدر زیرا بعض طائفه كوینده نك عجزینه حمل ایدرلر كه قادر اولمدی شانسه

دوتن نسخهٔ اصل

رد شمعی

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی وسروزی

تتر وتتار تاتار کبی مخففا الغتلردر تخفیفی ضرورت ایچون اولمیوب کلام منثور فصحاده دخی واقع ایکن شارح مرحومك عبارهسی بونی ایهام ایدر فقدبر
للطابع

کوره وصف ایلمکه دیرلر پس بوایکی بیتله اختصار ایدهلم که ازاجق نسنه چوغك دلیلی
اولور وبر آوچ نسنه براشك یوکندن اورنك اولور * قطعه * کر تتر بکشد آن مخنث را *
تتر براد کرنباید کشت * تتر تاتاردن مخففدر ضرورت وزن ایچون (بکشد بانك ضمی وسکون
کاف عربیله ضرورت وزن ایچون (تتری یا حرف تنکیر ورا ادات مفعول (دکر لفظ مشترکدر
دخی معناسیله غیری معناسی بینده دکر کس دیمکدر (نباید کشت کشتن معناسنه در شراح
دکر برینه بد آن یازارلر لیکن صحیح نسخهلره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اکر اول مخنثی
تاتار اولدررسه قتلنه تاتاری تعیین ایلدیکی انکیچوندر که اول زمان عرب وعجمك پادشاهی
هولا کو ایدی واول جمیع عسکریله کافر تاتارلر ایدی وتاتاری زیاده بی رحم وخونخوار اولور
علی الخصوص که کافر اوله تتری دخی انك ایچون قتل ایلمك کرك ویا غیر کیمسه تتری
انی قتل ایلدیکی ایچون اولدرمك کرك حاصلی بویله مخنثی قتل ایدن تاتاری قصاص
ایلمك کرك * چند باشد چو جسر بغدادش * آب درزیر وآدمی بر پشت * جسر جیمك
کسری وسینك سکونیله کیلر اوزرینه قوریلن کوپریکه بغدادك کوپریسی بویله در
(وشین ضمیر مذکور مخنثه راجعدر (آب باشدك اسمی (ودرزیر خبری (آدمی آبه معطوفدر
(بر پشت درزیرکیدر (محصول بیت) نیجه بدك بغداد کوپریسی کبی اوستندن آدم التندن
صو کچه یعنی اوزرنده آدم التنده صو اوله آب درزیر فرجنك صولغه سندن کنایتدر
ردشراح جمیعا
* چنین شخصی که طرفی از نعت او شنیدی در آن سال نعمت بی کران داشب تنك دستانرا
سیم وزر دادی ومسافران را سفره نهادی کروهی درویشان ازجور فاقه بجان آمده
بودند آهنك دعوت او کردند ومشورت بمن آوردند سر از موافقت بازردم وکفتم *
شخصی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (نعت بونده وصف ویاصفت معناسنه در
(زیرا نعت مدحده مستعملدر (اویه اضافت لامیه در (نعمت بی کران بیانیه (تنك
دست وصف ترکیبیدر بحسب لغت الی طار یعنی الی یوفقه فقردن کنایتدر والف ونون ادات
جمع ورا حرف صله (دادی یا حرف حکایه (نهادی یاسیده بویلهدر (کروه بلوك دیمکدر ویا حرف
وحدت (درویشان بدلدر کروهدن (جور فاقه لامیهدر (بجان با حرف صله جانه کلدیلر انلرده
استعمالدر جاندن اوصاندیلر دیمکدر (آهنك دعوت او مصدرك مفعولنه ولامیه اضافتلریدر
بوکلامدن معلومدر که حضرت شیخك درویشلرینی دعوت ایلمش اوله (مشورت میمك وواوك
وراتك فتحه لریله وشینك سکونیله ومشورت میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله وشوری
شینك ضمی وراتك فتحیله برمعنایه در طانشقلق دیمکدر (سر از موافقت بازردم باشمی انلره
موافقت ایلمکدن کرو اوردم اعراض ایلمکدن کنایتدر (محصول ترکیب) بونجلین برشخص که نعتندن
برمقدارینی ایشتدك اول سنه ده نعمت بی نهایهسی وارایدی حاصلی اهل مکنت وقدرت ایدی
ردشمعی
الی یوفقه اولنلره اقچه والتون ویرردی ومسافران وغربایه سفره قوردی یعنی ضیافت ایدردی
بربلوك درویشلر فقر جورندن جاندن اوصانمشلر ایدی آنك دعوت وضیافتنه قصد ایلدیلر
وبکا مشورت کتوردیلر یعنی بنمله مشاوره ایلدیلر انلره موافقتدن اعراض ایلدم ودیدم * قطعه *
نخورد شیر نیم خوردهٔ سك * ور بسختی بمیرد اندر غار * نخورد فعل نفی استقبال شیر فاعلی
(نیم خورده یمه واپچهدن برکیمسهنك ویا برنسنهنك آرتغنه دیرلر فضله معناسنهکه عربجه
سؤر دیرلر (سك اضافتی لامیهدر ایتك آرتغی دیمکدر (ور واو حرف حال ورای مفرده حرف شرط
اکردن مخففدر شراح واوسز اکر یازمشلر لیکن صحیح نسخهلره مخالف یازمشلر (بسختی باحرف
ردشراح جمیعا
مصاحبت ویاظرف (ویاحرف مصدر غار مغاره معناسنهدر (محصول بیت) ارسلان ایت آرتغی

بیز حال بوکه مغارهده شدت جوعله اولورسهده * تن بیچارکی وکرسنکی * بنه ودست پیش سفله
مدار * تن مصراع ثانی اولنده (بنه فعلنك مقدم مفعولیدر یا حرف صله (بیچارکی کاف های
رسمیدن بدل (ویا حرف مصدر بیچاره لکه دیمکدر (کرسنکی کاف عجمك ضمی وراتك سکونی
وسینك کسریله ویای مصدر ایله آچلق دیمکدر بوایکی لفظ بنه فعلنك مفعول غیر صریحلریدر
بنه یا حرف تأکید ونه نونك کسری وهای اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر (واو حرف
عطف (ومدار معناده بنه فعلنه معطوفدر (ودست مفعولی (وپیش ظرف مکانی (وسفله یه
اضافتی لامیهدر (محصول بیت) تنکی بیچارهلکه وآچلغه قو یعنی تسلیم ایله والکی الحق اوکنه
طوتمه یعنی احتیاج عرض ایله دیمکدن کنایتدر * کرفریدون شود بنعمت ومال * بی هنر را بهیچ
کس مشمار * بهیچ کس یا حرف تأکید (مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی حسابه
المه (محصول بیت) اکر نعمت ومالله فریدونده اولورسه هنرسزی هیچ کیمسه صایمه یعنی
بی هنر اولانی هیچه صایمه حاصلی انسان برینه قومه دیمکدر * پرنیان ونسیج بر نااهل *
لاجورد وطلاست بر دیوار * پرنیان منقش قوماش جنسنه دیرلر ونسیج اغربها اوقوماشه
دیرلر یعنی معتبر قوماشه دیرلر (بر حرف استعلا (نااهلدن مراد ناداندر (لاجورد معروف
(وطلا طانك کسریله یالدز التونه دیرلر (محصول بیت) نادانك اوزرنده پرنیانله نسیج دیوارك
اوزرنده لاجورد ایله طلا کبیدر ادات تشبیه مضمردر یعنی نااهلك اوزرنده اغربهالی قوماشلر
لاجورد والتون صویله منقش دیواردر طلایی عجم امالهایدوب طلی دیرلر موسایی موسی وعیسایی
عیسی ایلدکلری کبی * حکایت * حاتم طایی را کفتند ازخود بزرکتر همت درجهان دیدهٔ ویاشنیدهٔ
کفت روزی چهل شتر قربان کرده بودم وبا امرای عرب بکوشهٔ صحرا بیرون رفتیم خارکنی را دیدمکه
پشتهٔ خار فراهم اورده کفتم بمهمانی حاتم چرا نروی که خلقی بر سماط او کرد امدانده کفت (بیت)
هر که نان از عمل خویش خورد) (منت حاتم طایی نبرد) من ورا بهمت وجوانمردی برتر از خود دیدم *
ردشمعی
حاتم عرب تانك کسریله اوقور اسم فاعل وزنی اوزره اما عجم تانك فتحیله استعمال ایدر شارحك
بری عجم تایی مفتوح اوقودیغنه واقف اولمدیغندن فتح تایه منکردر (طایی یه اضافتی بیانیه در
ردسروری
طایی اسم منسوبدر طی قبیلهسندن سیدوزنی اوزره (پس طایی قبیلهسنه منسوبدر دیین اصل
لغت طی اولوب نسب شاذه دن اولدیغنه آکاه دکل ایمش (بزرکتر اسم تفضیل (وهمت هانك
فتحی وکسریله فاعلی معناسی قصد وارادتدر (دیدهٔ ده وشنیدهٔ ده اولان یا ضمیر خطاب وهمزه
ردشمعی
حرف توسل (همزهلر خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (روزی یا حرف وحدت
یولمق ایله قوپارمغك فرقی ندر بیان بیوریله
للطابع
(چهل قرق (امرای عرب لامیه (امرا امیرك جمعیدر زیرا فعیل وزنی اوزره اولان اسم اکثر بو وزن
اوزره جمع اولور فقیرك فقرا کبی (خارکن وصف ترکیبیدر کندندن دکن قربیجی (ویا حرف وحدت
(دکن یولیجی دنسهده جائز (اما قوپاریجی دیمز بعض شارح دیدکی کبی (که حرف بیان
ردشمعی
(ویا حرف رابط صفت (پشتهدیه وبغنه دیرلر بونده مراد بغندر (پس ارقهیوکی دیین غلط
سویلمش (خاره اضافتی بیانیهدر (پشتهٔ دهاولان همزه وحدت ایچوندر دیین ایکی وجهله
خطا ایلمش فقدبر (فراهم اورده جمع ایلمش دیمکدر (با حرف صله (مهمان میمك کسری
(وهانك سکونیله قونغه دیرلر که عربجه ضیف دیرلر ضادك فتحیله (ویا حرف مصدر (که
ردشمعی
حرف تعلیل (خلق (یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (سماط بونده سفره معناسنهدر
(کرد آمده اند جمع اولمشلر (هر که تقدیری هر کس که در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی
پس هر که مبتدا (نان خوردك مقدم مفعول صریحی (واز عمل غیر صریحی (عمل خویش
لامیهدر (خورد واو رسمیله خانك وراتك فتحهلریله فعل مضارع مفرد غائب بردیمکدر

(منت حاتم طایی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب التمزدیمکدر
(بو نده کتوره مزمی ادر (من اوراین انی دیمکدر (بهمت باحرف ظرف ویاحرف
مصاحبت (جوانمردی یاحرف مصدر (برتر بوجه رك (یعنی اعلی (محصول حکایه)
حاتم طائی یه دیدیلر کند کدن اولورق همتلی کیمسه جهانده کورمش ویا ایشتمش میسین
حاتم دیدی بر کون قرق دوه قربان ایلشیدم وعرب بکلریله کوشهٔ صحرایه طشره کتمش ایدك
برخارکنی کوردم دکن یعنی جمع ایلمش دیدم نیچون حاتمك ضیافتنه وارمزسین که بربلوك خلق
انك ضیافتنه واروب سفره سی اوزره جمع اولمشلر خارکن بو بیتله جواب ویردی یعنی
هر کیمسه که کندی عملندن اتمك بریعنی هر کس که کندی کسبیله معاش ایدر حاتم طاینك
منتنی کتورمز حاصلی انك منتی بوکنی چکمز حاتم دیدی بن انی همتده وجوانمردلکده کندمدن
بوجه رك کوردم یعنی انی کندمدن زیاده بلند همت کوردم * حکایت * موسی پیغمبر
علیه السلام درویشی رادید که از برهنکی بریك اندر نهان شده بود کفت یاموسی دعایی بکن
تاخدای تعالی مرا کفاف دهد که از بی طاقتی بجان امدم موسی علیه السلام دعا کرد تاحق تعالی
اورادستکاهی داد پس ازچند روزی که ازمناجات باز امد دیدش کرفتار وخلقی انبوه بروکرد امده
کفت این راچه حالتست کفتند خمرخورده وعربده کرده ویکی را کشته اکنون قصاص
میکنند * درویشی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (برهنه باده فتح وکسر جائز ورا
مفتوحدر چیللق دیمکدر عربچه عریان دیرلر عینك ضمیله وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر
(ویاحرف مصدر چیلقلق دیمکدر (باحرف ظرف (ریك رانك کسری وکاف عجمله قوم
دیمکدر عربچه رمل دیرلر رانك فتحی ومیمك سکونیله (اندر با متضمن اولدیغی معنای
ظرفیتی تأکید ایدر (نهان نونك کسریله کزلی دیمکدر (دعایی یاحرف وحدت (ویاتنکیر
(تاحرف تعلیل (کفافی یاحرف وحدت (ویاتنکیر (که حرف تعلیل (دستکاه دالك فتحی
وسین وتانك سکونیله قدرت ومکنت دیمکدر (ویاحرف وحدت (ویاحرف تنکیر (حرف وحدته
تخصیص ایلین امعان نظر ایلمامش (دستکاهیدن صکره داد برینه دهدله اجابت امد یازانلر	رد سروری
صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (دید فاعلی موسی (وشین ضمیر درویش برهنه یه راجعدر
(خلقی یاحرف تنکیر (انبوه فتح همزه وسکون نون وضم با وهاء اصلیه ایله چوق معناسنه
یعنی کثیر (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (محصول ترکیب) حضرت موسی بردرویشی
کوردی چیلقلقدن قوم ایچنه پنهان اولمش یعنی کندینی قومله سترایلمش دیدی یاموسی دعا ایله
خدا بکا کفاف ویره که طاقتسزلکدن جاندن بیزار اولدم موسی دعا ایلدی تاحق تعالی
اکا قدرت ومکنت ویردی نیچه کوندن صکره که موسی مناجاتدن کلدی حریفی مؤاخذ
وکرفتار کوردی واوزرینه خلق کثیر جمع اولمش دیدی بو کانه حالت اولدی دیدیلر که خمر ایچمش
وسرخوش ایله غوغا وبرینی قتل ایلمش شمدی حریفی قصاص ایدرلر * بیت * کربهٔ مسکین
اکر پرداشتی * تخم کنجشك ازجهان برداشتی * کربهٔ مسکین بیائیه (پرباء عجمك فتحیله بونده
قنت معناسنه در (داشتی حکایت حال ماضی مفرد غائب قنت طوتایدی یعنی قنتی اولایدی
(تخم معروف (کنجشك کاف اولی بعض اعجام عربی وبعضسی عجمی اوقودیلر (وجیم
عربیدر (کاف ثانیده (برداشتی فعل ماضی حکایت حال مفرد غائب جزاء شرطدر قالدرردی
دیمکدر (محصول بیت) مسکین کدینك اکر قنتی اولیدی سرچه نك تخمنی جهاندن قالدرردی
یعنی فرصت النه کرسه دنیاده برسرچه قومازدی المادق (بیت) بو بیت شجرهٔ احزب اوزانندن	قناد
اولدیغیچون شراح بونی نثرظن ایلمشلر که نثرشکلنده یازمشلر * عاجز باشد که دست قدرت یابد *	نسخه

پنجشکده بر معنایه یعنی
سرچه معناسنه اقتدر
مع
ردشراح جمیعا

برخیزد ودست عاجزان برتابد * عاجز تقدیری شخص عاجزدر (باشد که اولور که (دست
قدرت بیانیه در (ویابدك مقدم مفعولی (یابد بونده بویله معناسنه دریابیدندن (برخیزد فعل
مضارع مفرد غائبدر برخیزیدندن قالقار (واو حرف عطف (دست عاجزان لامیه (وبرتابدك
مقدم مفعولی (برحرف تأکید تابد فعل مضارع مفرد غائبدر تابیدندن تافتندن دینلر خطا ایلدیلر	ردشراح جمیعا
(محصول بیت) عاجز وزبون کیمسه اولور که قدرت الی بولور یعنی قادر اولنجه قالقار وعاجزلرك
النی بورر حاصلی عاجزاولور کها کا قدرت الویرنجه ضعیف وزبون اولنلره جور وجفا ایدر نتکه
عالمده تکرار مشاهده در (باشد بونده اولور واوله معناسنه متحملدر یعنی چوق واقع اولورکه
عاجز اولان کیمسه قوت وقدرت صاحبی اولنجه یعنی اکا قدرت الویرنجه عاجز اولان کیمسه لرك
الن بورر یعنی جفا واذا ایدر * موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد واز تجاسر
خویش استغفار روایت (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) برخواند * با حرف صله
(حکمت جهان آفرین لامیه (جهان افرین وصف ترکیبی در تقدیری خدای جهان افرین در تجاسر
تفاعل بابندن مصدردر جرأت معناسنه ثلاثیسی جسارتدر پس تجاسره کستاخلق دین کستاخلق
ایلمش (خویشه اضافتی لامیه در (استغفاردن صکره برکرد لفظی مقدردر (لوحرف شرط (بسط	ردشمعی
فعل ماضی مفرد مذکر غائب فعل شرط (الله لفظا مرفوع فاعلی (الرزق رانك کسریله مفعول
صریحی (لعباده غیر صریحی (لبغوا فعل ماضی جمع مذکر غائب جواب شرط (فی الارض ظرف
مکانیدر لبغوا فعلنك (محصول ترکیب) حضرت موسی علیه السلام خدانك حکمتنه اقرار ایلدی
وکندینك اول حریف ایچون ایلدیکی دعایه جرأتندن استغفار ایلدی ومذکور ایتك مضمونی
اوقودی واکر خدا قوللرینه رزقی واسع ایلسه پریوزنده البته بری بری اوزره ازغونلق ایدرلردی
یعنی جمیعی غنی ایلسه بری برینه ظلم ایدرلردی واکر قوسنی فقیر ایلسه هلاك اولورلردی
(دیدیلرکه بو ایت کریمه اصحاب صفه نك برطائفه سی حقنه نازل اولدیکه وسعت رزق وغنا طلب
ایلدیلر * بیت * ماذا اخاضك یامغرور فی الخطر * حتی هلکت فلیت النمل لم یطر * ماذا اسلوب
عربیت اوزره ایکی وجهله اعراب اولور بریسی ما اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا وذا اسم موصول	مطلب اعراب ماذا
الذی معناسنه (واخاض فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن ادخال معناسنه اما اصلنده
صوده مستعملدر یعنی صویه ادخال ایلمك مثلا اخاض دابته فی الماء اذا ادخلها دیرلر یعنی	مطلب
دواری صویه کیوردی ثلاثیسی لازمدر افعاله نقل ایلمکله متعدی اولور خاض یخوض خوضا
وخیاضا نصر بابنك اجوف واویسندن کاف ضمیر منصوب محلا منصوب مفعولی (وجملهٔ فعلیه
اعرابدن محلی یوق صله سیدر ذانك وذا صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مادر (وجملهٔ
اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (پس معنا نه نسنه در شولکه سنی ادخال ایلدی
دیمکدر (ایکنجی وجه اولدر که ماذا مجموعی اسم واحد اعتبار اولنه ای شیء معناسنه محلا مرفوع
مبتدا نه نسنه دیمکدر اخاضك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا معناسی ای شیء
جعلك خائضا دیمکدر یعنی سنی نه شیء داخل ومقتحم قلدی دیمکدر (یاحرف ندا (مغرور منادای
مفرد معرفه مبنیدر ضم اوزره (فی الخطر جار مع المجرور اعرابدن محلا منصوب مفعول فیه در
اخاض فعلنك یعنی غیر صریح ظرفیدر (خطر خاء معجمه نك وطاء مهمله نك فتحه لریله اشراف
علی الهلاك ایله تفسیر ایدرلر یعنی هلاکه قریب اولمق (حتی بونده تاء تعلیلیه معناسنه در (هلکت
فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر ضرب بابندن هلاکا وهلوکا ومهلکا ومهلکا ومهلکا ومهلکة
کلور مصدرلری (اسمی هلك کلور هانك ضمیله (مصدری تهلکه ده کلور شذوذا فاحفظ (فلیت
فا شرط محذوفه جوابدر (لیت لامك فتحیله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (نمل نونك فتحیله

اولکی مهلکا لامك فتحی
ایکنجیسی کسری اوچنجیسی
ضمیله ومهلکة ینه لامك
ضمیله در للطابع

قرنجه دیمکدر لفظا منصوب اسم لیت در (لم یطر طانك کسریله فعل جحد مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبرلیدر ایکی را ضرورت وزن ایچون کسرك اشباعیله اوقنور که تقدیرا بریا متولد اولور بعض شارح لم یطرك طاسنی مفتوح اوقمق کرك خطرك طاسنه قافیه موافق اوله دیمش و بعضیسی فتحك جوازنه حکم ایلمش لیکن ایکسی بله سهوایلمش زیرا طا وحرکتی حروف وحرکات قافیه یه داخل دکلدر فتدبر (لم یطرده طافتحیله ورا کسریله اوقنور قافیه ضرورتیچون دین خطا ایلمش زیراطانك حالی مذکورکیدر اما رانك کسری وتولدیاسی ضرورت وزن ایچوندر ضرورت قافیه یه تعلق یوقدرفتأمل (محصول بیت) ای مغروسنی نه شروع ایتدردی خطرناك محله تاکیم هلاك اولدك یعنی مخوف محله سنی نه نسنه ادخال ایلدیکه هلاککه سبب اولدی نه اولیدی قرنجه اوچمیایدی جمیع دللرده قرنجه قنادلنماسی ضرب مثلیدر مذکورك عربك مثلیدر وعجمك کبی بوندن صکره کلن قطعه ده کندی حضرت شیخ ایراد ایدروترکیده قرنجه نك قنادیدرزوالی دیرلر * نظم * سفله چوجاه آمدوسیم وزرش سیلی خواهد بضرورت سر * بوایکی بیتی رباعی دیو یازنلر احوال نظمدن بی عجب بی بهره ایمشلر وبو نظمه بیت اطلاق ایلین وشرحنده بیت یازان هنوز بیت نه دیرلر بلمزیمش (سفله اصل لغتده سینك فتحی وفانك کسریله) اسم جمعدر الحق قوم معناسنه صکره بعض عرب فانك کسرینی سینه نقل ایلدیلر بعد سلب حرکت سین وسفله دیدیلرینه جمع معناسنه لیکن عجم بومشکلی مفردده استعمال ایلدی بونده کی کبی الحق معناسنه برانقدیریله امدك مقدم مفعولیدر (زرش ضمیرسفله یه راجعدر (سیلی سینك ولامك کسره لریله ویای اصلیه ایله ترکیده سله معناسنه درهبرده دیرلر سیلینك یاسنه کسره حرکت ویریلور ضرورت وزن ایچون دینلرك صورتنه سیلی اورمق کرك احوال وزنه مطالع دکل ایکن بو یله کابلره شرح یازدقلری ایچون بایه کسره حرکت و یرمکسزین سوزندر نتکه مولانا جامی بسمله وعروضنده تقطیع ایلدکده مفعول مفعول فاعلات بیورمشدر بونکده اولی مفعول کلمکله ناموزون اولماز نهایتی سائر مصار یعه تقطیعده موافق اولماز لیکن ضررده ویرمز نتکه اوزانی تتبع ایده نه معلومدر نظامینك مخزن الاسرار اولی ونواینك حیرت الابراری اولی بسمله ایله واقع اولمش وسائر انبیالك تقطیعاتنه موافق دکل لیکن موزوندر حضرت مولانا جامینك تقطیع ایلدیکی کبی سیلی بعض شارح اوغلانجقلرك اساءت حینده یوزینه اوریلان تپانچه ایله بیان ایلمش و بعضیسی اکسیه اوریلان سله یه تخصیص ایلمش ایکن ایکسیده تخصیصده خطا ایلمش زیرا استعمالده اعمدر نتکه ترکیجه ایی بیلنه معلومدر سیلی سله معناسنه در اکا متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی جهتدن خطا ایلمش زیر بونده همزه نك وجودی یوغیکن همزه اثبات ایلمش و وحدت ایچون منصوص اولان یا ایکن وحدته دلالتی همزه یه حکم ایلمش بحقیقت باحرف ظرف یاحرف مصاحبت بعض نسخه ده حقیقت برینه ضرورت دوشر سرش ضمیرینه سفله یه راجعدر (محصول بیت) الحق کیمسه که منصب والتون واقچه کله یعنی بومذکورلره که مالك اوله دنائتدن نامعقول وناشایسته ایشلر وتکبر وغرور بغلر پس انك باشی بالضروره وبالحقیقه تپانچه استر حاصلی اکا تأدیب لازمدر * این مثل آخرنه حکیمی * زدست مورهمان به که نباشد پرش * این اسم اشارتدر مصراع ثانیه (ومثلدن مراد ضرب مثلدرکه مصراع ثانیدن عبارتدر (آخر ادات تأکید وتقریر (نه بونده ادات استفهام انکاریدر (حکیمی یاحرف وحدت (زدست اصلنده زده استدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) بوضرب مثلی برحکیم اورمدیمی یعنی البته اوردی قرنجه نك اول یکدرکه قنادی اولمیه حکیمك سوزی حاصلی بودرکه قرنجه نك قنادیدر

ردابن سیدعلی
ردسروری
ردشمعی
ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری
ردشراح جمیعا
ردابن سیدعلی وسروری
ردشمعی

زوالی قصه دن حصه بودرکه حضرت موسی علیه السلام دعا ایلدیکی کیمسه نك غناسبب قعاصی اولدی * حکمت * پدررا عسل بسیارست ولیکن پسر گرمی دارست * گرمی داروصف ترکیبدر حرارت دار معناسنه زیرا گرمی یای مصدریله حرارته دیرلر کرکسه ذاتی اولسون کرکسه عارضی حار المزاج دیین ذاتی یه تخصیص بلامخصص ایلمش (محصول ترکیب) بو حکمت سابق حکایته تمثیل طریقیله واقع اولمش بیورر که پدرك عسلی چوقدر اما اوغل حرارت داردر یعنی باباسی اوغلنه عسل ویرمدیکی بخلندن وخساستندن دکلدر بلکه ضررندن خوف ایدرکه حرارتنی آرتوره دیو قورقارایمدی الله تعالی هرکسی غنی ایلمدیکی اول جهتدندر که هرکس غنایه تحمل ایلمز حضرت موسی علیه السلام حقنده دعا ایلدیکی فقیر کبی (بیت تمام مقصودی توضیح وتنویر ایدر * بیت * آن کس که توانگرت نمی کرد آند * او مصلحت توازتو بهتردآند * توانکر قوت وقدرت صاحبی دیمکدر وتا ضمیر خطابدر (کرداند فعل مضارع مفرد غائبدر کرد ایتدندن تصییر معناسنه سابقا مذکور اولان کبی (محصول بیت) اول کیمسه که سنی غنی ایلمز یعنی الله تعالی که سنی اغنیادن وصاحب ثروتدن ایلمز اول سنك مصلحتکی وسکا لایق وموافق اولانی سندن یکرك بلور زیرا هرکس غنایه تحمل ایلمز فقیررنك نشین کبی که سابقا مرورایلدی * حکایت * اعرابی رادیدم در حلقهٔ جوهریان بصره حکایت همی کرد که وقتی در بیابان راه کم کرده بودم وازراد معنی بامن چیزی نمانده بود ودل برهلاك نهاده بودم کهنا که کیسهٔ یافتم پرازمروارید هرکزآن ذوق وشادی فراموش نکنم که پنداشتم که کندم بریانست وبازآن تلخی وناامیدی که معلوم کردم که مرواریدست * اعراب بریه ده ساکن اولان قومك اسمیدر اسم جنسدر جمعی اعاریب کلور (پس شیخك اعرابی بیور دیغی یاء وحدتله در (ورا ادات مفعول (حلقه دن چارسو لریدر مراد (جوهریان (یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع جواهر صاتیجلردن عبارتدر (حلقه نك اضافتی بیانیه در (وبصره لامیه در (زاد معنی بیانیه دریجکدن عبارتدر هرنه ایسه (پس زاد سفر ایچون النان طعام (ومعنی ذخیره ایدیلن طعام دیین یاکلدن سویلمش (دل برهلاك نهاده بودم کوکلمی هلاکه قومش ایدم (یعنی هلاك اولمغی مقرر ایلدم ایدی (که حرف بیان (ناکه کیسهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مرا وارید (میمك ضمی (ورانك سکونیله انجو دیمکدر (شادی یاحرف مصدردر (پنداشتم باء عجمك کسریله فعل ماضی متکلم وحده ظن ایلدم دیمکدر (کندم بریان بیانیه کندم کاف عجمك فتحیله بغدای دیمکدر (بریان بونده قاورلمش معنا سنه در (شارحك بریسی قاورلمش بغدای دیدکدن صکره بعضیلر دیدیلر که اوتمه بغدای در دیمش (وبعض شارح قاورلمش بغد ایدر دیدیکنی کندویه اسناد ایدوب اوتمه یی مذکور شارحه اسناد ایدوب تعصب ایدوب دخل ایلمش (ایکن بوقولی مدخولدر (تلخی (وناامیدی یالری مصدریه لردر (محصول ترکیب) بصره جوهر فرشلری مجلسنده براعراب کوردم یعنی بربریه نشین کوردم که حکایت ایلردی که بروقت بیابانده یول یترمش ایدم وزاد دن بنمله هیچ برنسنه قالمامش ایدی کوکلمی هلاکه قودم یعنی موتمی مقرر بلدم ناکاه انجودن طلو برکیسه بولدم هرکز اول ذوق وشادلغی فراموش ایلمزم که بولدو غمده ظن ایلدم که قاورلمش بغدایدر وینه اول امیدلکی واجیلغی تحقیق بلدم که انجوایمش قاورلمش بغدای دکل ایمش (معنی بونده مراد ولازم اولان نسنه معناسنه در دیین بی معنی سویلمش (دلك ماقبلنده بروا و ایراد ایدنلر زائد ایلشلر (وبازغالدن صکره فراموش نکنم عبارتنی ذکر ایدنلر یعنی کاتبه کتورنلر بی فائده ذکر ایلشلر * قطعه * در بیابان خشك وریك روان * تشنه رادر دهان چه درچه صدف * ریك رانك کسریله وکاف عجمله قوم دیمکدر (روان صفت مشبهه در

ردابن سیدعلی
ردسروری
ردسروری
ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری
ردشراح جمیعا

اقغان معناسنه (تشنه‌در ارا ادات تخصیص (صدف معروف (محصول بیت) قوری بیابانده
واقغان بحده یعنی بر یه قنده تشنه‌نك دهانندن انجو نه صدف نه یعنی ایکیسی برابردر زیرا کسر
عطش ایدوب صوسزلغی قاندرماز (شارحك بریسی مصراع اولك معناسنده یعنی در بریه دیمش
وبریسی شویله ظن ایتمش که ریك روانی بیاندر واعتراض ایتمش لیکن مقصوده عدم وصولاندن
کندیسی معترض اولمش (بیت) فکم من عائب قولا صحیحا (وآفته من الفهم السقیم) مرد بی
توشه کاوفتاد از پای * در کمربند او چه زر چه خزف * مرد بی توشه بیابانده (توشه ازقدر
(کافتاد اصلی که اوفتاد ایدی ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (که حرف رابط
صفت (واو فتاد واوله و واو سز لغتدر دوشدی دیمکدر سقوط معناسنه (پس شراح
کاو اصلندن که او ایدی (او ضمیر غائب (مرد بی توشه‌یه راجع (وفتادفانك کسریله بعضیسنك
قولی اوزره (وضمیله بعضیسنك وبری برینك قولنه دخل وتعرض ایلدکلری هپ فاسددر
(فارسیده بومقدار بضاعتله بویله مغلق کتابه شرح یازمق غرابتدندر (از پای اوفتاده فعلنه
متعلقدر (در حرف ظرف (کمربند قوشغه‌درلر (زر معروف (خزف خاوزاء معجمه ایله سقسی
دیمکدر (خزفه سقسی پاره‌سی دینه اعتراض ایلین زائد ایلمش (محصول بیت) از قسمز
ارکه ایاقدن دوشه یعنی یورومکه طاقت وقدرتی قالمیه انك قوشغنده التون اولمق نه
سقسی اولمق نه یعنی التونله طپراق اکا کوره برابردر زیرا بونلر قارن طویورمز قوشاقده التون
اولمغك معناسی بودر که عرب وعجم فقراسی التونی واقچه‌یی قوشاغنه بغلرپس در بند بریازانلر
بو معنادن اکاه دکلرمش * حکایت * یکی از عرب از غایت تشنکی همی کفت
* نظم * یالیت قبل منیتی * یوما افوز بمنیتی * یاحرف ندا منادی محذوف تقدیری
یاالله (لیت حرفدر حروف ستّه‌دن اسمی وخبری محذوفدر (تقدیری لیت الحال
کما اتمنی (قبل ظرف اوفوزدر (منیة فعیله وزنی اوزره اسمدر موت معناسنه (ویا ضمیر
متکلم محلا مجرور مضاف الیه (یوما بدلدر ظرفدن یومدن بونده مراد مطلق ظرفدر یعنی
مطلق وقت پس یومی تعریف مشهور ایله تعریف ایلدکدن صکره اما بونده مناسب اولان یومدن
مطلق وقت مراد اولمقدر دینه اعتراض ایلین بی تقریب تعصب ایلمشدر (افوز فعل مضارع
متکلم وحده ظفر بولام دیمکدر نصر بابندن اجوف واویدر (باحرف جر (منیه میمك ضمی ونونك
سکونیله آرزو ومراد معناسنه‌در (ویا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (وجار ومجرور افوزیه
متعلقدر (محصول بیت) یاالله نولیدی موت وفوتمدن اول برکون آرزو ومرادمه ظفر بولیدم
* نهر تلاطم رکبتی * فاظل املاء قربتی * نهر مجروردر منیه‌دن بدل اولمغله مرفوع اولمق جائز
مبتداء محذوفه خبر اولمغله (تقدیری تلك المنیة نهر (تلاطم فعل ماضی مفرد مذکر غائب لغتده
طبانچه اورمقدر اما بونده مراد موج چارپمقدر زیرا طلازلری برینه طوقنمقده‌ده مستعملدر
(رکبه رانك ضمی وکافك سکونیه دیز دیمکدر یا ضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه ورکبه
تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر تلاطم‌نك وجمله فعلیه صفت نهردر (واظل ان مقدراه
منصوب جواب تمنیدر تقدیری فان اظل در فعلدر افعال ناقصه‌دن اصیرمعناسنه فاعلی تحتنده
مستترانا عبارتدر متکلمدن (املاء فعل مضارع متکلم وحده‌در فتح یانك مهموز اللامندن طولدرام
دیمکدر (قربه قافك کسریله طلومه دیرلر که عجم مشك دیر میمك فتحی وشینك سکونیله (یا ضمیر
متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه (وقربه تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر املاءنك وجمله
فعلیه محلا منصوب خبریدر اظل‌نك (محصول بیت) منیه دیدیکم بر نهردر که موجی دیزیمی
چارپار یعنی بنم مرادم دیزه دك نهردر حاصلی دیزه دك ایرمغه کرسم وقربامی طولدرراولسم یعنی

ردسروری

ردشراح جمیعا

ردسروری

خزف شارح مرحومك یازدیغی اوزره لغتلرده سقسی وطپراقدن یاپلان چنق وچوملك دیو مفسر اولوب سقسی قریغی دیمش بوغیکن سقسی قریغی دینه اعتراض ایدنه زائد ایلمش دیو اعتراض یرنده اولمامق کرکدر للطابع

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

نه اولایدی بویله بر ایرمغه ظفر بولسم اولمدن اول (تلاطم فعل ماضی صورتنده کلدیکی تفأل
قصدیله‌در فندبر * حکایت * همچنین درقاع بسیط مسافری کم‌شده بود وقوت وقوتش نمانده
ودرمی چند درمیان داشت بسیار بکردید راه بجایی نبرد وبسختی هلاك شد طائفهٔ برسیدند
ودرمها پیش رویش نهاده دیدند وبرخاك نبشته * قاع بونده صحرا معناسنه‌در (وبسیط
مبسوط معناسنه‌در یعنی اوزون وککیش حاصلی یول صحرا دیمکدر (مسافری یاحرف وحدت
(کم کاف عجمك ضمه‌یله یتك دیمکدر (کم‌شده بود یتمش ایدی دیمکدر وقوت وقدرتی دخی قوت
وتوشه‌سی (نمانده قالمامشیدی بربود تقدیریله نکته استجاعده قاعده‌در (بکردید چکزندی
یعنی مذکور صحراده چوق کزدی (باحرف صله (جایی یاحرف وحدت (راه‌نبردك مفعول صریحی
(وبجایی غیر صریحی (باحرف مصاحبت (سختی یاحرف مصدر شدتله دیمکدر (طائفهٔ یاحرف
وحدت (وهمزه حرف توسل (درمها ها ادات جمع اقچه‌لر دیمکدر (درمها نهاده‌نك مفعول
اولی (وپیش مفعول ثانیسی ومجموعی دیدندك مفعولی (برخاك نبشته‌نك مفعول غیر صریحی (ومضمون
بیت صریحی (محصول ترکیب) مذکور ایکی عربی بیتی اوقیان عرب کبی بر یوك صحراده برمسافر
ضایع اولمش ایدی (وقوت وتوشه‌سی قالمامشیدی وبلنده برقاچ اقچه‌سیده وار ایدی صحراده
چوق طولندی، وچکزندی وبر یره یول ایلده مدی یعنی سلامت یقاسنه یول چقاره مدی وشدتله
هلاك اولدی هلاك اولدیغی یره بربلوك طائفه ایرشدی وکوردیلر اقچه‌یی یوزی اوکنه قومش
وطپراق اوزرینه بوقطعه‌یی یازمش * قطعه * کر همه زر جعفری دارد * مرد بی توشه برنکیرد کام *
زری راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (جعفری یه اضافتی بیانیه‌در جعفره منسوب التون
دیمکدر که ایریلکله وخالصلغله مشهوردر (مرد بی توشه بیانید (برنکیرد قالدرمز (کام کاف
عجمله ادم معناسنه‌در که عرب خطوه دیر خای معجمه‌نك ضمی وطاء مهمله‌نك سکونیله وجائزدر که
کام کاف عربیله مراد معناسنه اوله زر قرینه‌سیله حاصلی مقام قرینه‌سیله زر قرینه‌سی تعارض ایدر
(محصول بیت) مرد بی توشه آدم قالدره‌مز یعنی ادم اتامز حاصلی حرکتنه مالك اوله‌مز وتامرادینی
قالدیرامز یعنی مرادنی الماغه مالك اوله‌مز کرکسه مالی جمیعا جعفری التون ایسه‌ده یعنی مسافرده
توشه اولمایجه زرخالص حرکتنه قوت ویرمز زیرا التون اکل اولماز (بعض شراح کاف عربیله کام
اولماسنده تجویز ایلمش وبعضیسی تجویزینی رد ایلمش لیکن ردی مردوددر * در بیابان فقیر سوخته را
شلغم پخته به که نقرهٔ خام * فقیر سوخته بیانیه (شلغم پخته‌ده بویله‌در (نقرهٔ خامده بویله در
(نقرهٔ خام سکه لنمامش کش (محصول بیت) بیابانده سوخته فقیره یعنی هوا وکونش
اسیجغنده یانمش فقیره پشمش شلغم خام کشدن یکدر زیرا شلغم غدا اولور اما سیم خام اولماز
نقرهٔ خام سبیکه کش معناسنه‌در دینی مسامحه ایلمش * حکایت * هرکز از دور زمان نالیده
بودم وروی از کردش آسمان درهم نکشیده مکر وقتی که پایم برهنه بود واستطاعت پای پوشی
نداشتم بجامع کوفه درآمدم دلتنك یکی را دیدم که پای نداشت سپاس وشکر نعمت حق بجای
آوردم وبربی کفشی صبر کردم * هرکز لفظ فارسیدر شراحك بری اصلا دیمکله تفسیر
ایلمش وبری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضنك اصلا اصلی یوق (دور زمان لامیه در مجازا
(زیرا تغیرات زماندن عبارتدر زمان ایسه متغیر اولماز بلکه احوال ناس متغیر اولور فتدبر
(نالیده بودم نون حرف نفی ایکلمامشیدم دیمکدر بی حضور اولمامقدن کنایتدر (کردش
اسم مصدردر دونش معناسنه آسمانه اضافتی لامیه‌در دور فلك دیمکدر (مکر ادات استثنادر
الا معناسنه (وقتی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (استطاعت قدرت معناسنه‌در
(پای پوش وصف ترکیبیدر پابج معناسنه‌در (ویاحرف وحدت (باحرف صله (جامع کوفه

ردسروری

ودسروری

ردسروری

حضرت امام علی امامت ایلدیکی جامعدر که کوفه شهرینك اندن غیری جامعی یوقدر
حضرت شیخك بیوردیغی زمانده معمور ایمش اما بو زمانده جدران اربعه سی قالمشدر
باقیسی شهر کوفه کبی خراب و یبابدر شویلکه اثر بنادن نام ونشان قالمامشدر (در آمدم
داخل اولدم (دلتنك وصف ترکیبدر کوکلی طار دیمکدر قسوت قلبدن کنایتدر (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وحقه اضافت لامیه (بر باء صله معناسنه در (بی ادات سلب
(کفش کاف عربك فتحیله وسکون فایله پشمق دیمکدر (و یا حرف مصدر (محصول ترکیب)
هرکز دور زماندن اینکلمامشیدم وکردش آسماندن یوزم پورتارمشیدم یعنی بی حضور ومضطرب
اولمامشیدم الا بر وقتده که ایاغم چپلق قالمشیدی یعنی یالك ایاق قالدم ایدی و بر پایخ المغه
قدرتم یوق ایدی جامع کوفه یه قاسی القلب یعنی کوکل طارلغیله و بی حضورلغیله کردم
بریسنی ایاقسز کوردم یابر ایاقسز یا ایکی ایاقسز پس حقك نعمتنه شکر ایلدم و پشمقسزلغه
صبر ایلدمکه پشمغم یوغیسه الحمد لله تعالی الیم وایاغم صاغدر دیو اول کیمسه دن عبرت الدم
* قطعه * مرغ بریان بچشم مردم سیر * کمتر از برك تره برخوانست * مرغ ظاهر بودر که
بونده مراد مرغ خانکی در یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر نتکه استعمالات خلقدن معلومدر
پس مطلق قوش ایله بیان ایدنلر اصابت ایلامشلر (بریانه اضافت بیانیه در (با حرف صله در	رد شراح جمیعا
(چشم مردم سیر لامیه و بیانیه در طوق آدمك کوزینه دیمکدر (برك تره تشدید ضرورت
وزن ایچوندر واضافت لامیه در (تره تورکیده ده بو اسمله در (خوان بونده سفره معناسنه در
(محصول بیت) پشمش طاوق طوق کشینك کوزینه تره یاپراغندن سفره سنده اکسکرکدر
یعنی اندن بی قدر وقیمتدر حاصلی بی اعتباردر زیرا طوقلغندن کوزینه کورنمز * وآن که رادستگاه
قدرت نیست * شلغم پخته مرغ بریانست * وآن که را اصلنده وانکس را که در حذف
وایصال طریقیله ترك اولندی (دستکاه وقدرت عطف تفسیر شکلیدر (شلغم پخته یا بیانیه
(مرغ بریانده بو یله در (محصول بیت) اما اول کیمسه نك که قدرت ومکنتی یوقدر یعنی
فقیر اولان کیمسه یه پشمش شلغم همان پشمش طاوقدر یعنی پشمش طاوق کبی خوره بکر
حاصلی اشتهایه دائردر * حکایت * یکی از ملوك باتنی چند از خاصان در شکارکاهی بزمستان
ازعمارت دور افتاد شب در آمد خانهٔ دهقانی دیدند ملك کفت شب انجا رویم تا زحمت سرما
نباشد یکی از وزرا کفت لایق قدر پادشاهان نباشد انجا بخانهٔ دهقانی رکیك بردن هم
اینجا خیمه زنیم واتش افروزیم * ازخاصان تنی چندی بیاندر (با حرف ظرف (زمستان زانك
ومیمك کسره لریله قیش دیمکدر (خانهٔ دهقانی لامیه در (و یا حرف وحدت (رویم فعل امر
متکلم مع الغیر کیدهلم دیمکدر (تا حرف تعلیل (زحمت سرما لامیه صوق زحمتی (انجا افتعال
بابندن مصدر در صغنمق دیمکدر (رکیك ضعیف دیمکدر (زنیم وافروزیم فعل امر متکلم
مع الغیردر زنیدن وافروزیدندن (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسی خاصلردن
بر نیچه شخصله شکارکاهك برنده قیش کونی عمارتدن ایراق دوشدی یعنی اولدیغی شهردن
دور دوشدی کیجه کلدی بر کویلی اوینی کوردیلر پادشاه دیدی کیجه انده کیدهلم تا کیم
صوق زحمتی اولمیه یعنی صوق زحمتی چکمیهلم وزرادن بریسی دیدی پادشاهلرك قدرنه
لایق دکل بر ضعیف کویلینك خانه سنه پناه ایلتمك یعنی اوینه صغنمق بونده چادر
قورالم وآتش یاقالم * دهقان را خبر شد ما حضری از طعام ترتیب کرد و پیش سلطان
برد وزمین خدمت ببوسید وکفت قدر بلند سلطان بدین قدر نازل نشدی ولکن نخواستند که
قدر دهقان بلند شود * دهقان را را ادات مفعول (ما حضری یا حرف وحدت بر ما حضر

دیمکدر (زیرا ما اسم موصول (حضر فعل ماضی مفرد مذکر غائب صله سیدر الذی حضر دیمکدر
(از طعام ما حضری بیاندر (ما حضر ترتیب کردك مقدم مفعولیدر (زمین خدمت لامیه در (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مقدار معناسنه در (بلنده اضافت بیانیه (وسلطانه لامیه (بدین
دال همزه دن بدلدر اشارتدر پادشاهك کندینك خانه سنه مهمان اولمغه (قدر قافك ودالك فتحه لریله	اشبو ترکیده اولان اوج قدر سراپا قافك فتحی ودالك سکونی یاخود قافك ودالك فتحه لریله مقدار معناسنه در دالك فتحه سنی ایکنجی قدرده شارحك ضبطی تخصیص دیمك دکلدر لکن تخصیص اکله شبلور للطابع
بنه مقدار معناسنه در (نازل نشدی الحق اولمازدی (یعنی مرتبه سندن دوشمزدی (محصول ترکیب)
دهقانه خبر اولدی پادشاه انك خانه سنه میل ایدوب وزیر مانع اولدیغی (طعامدن بر ما حضر
ترتیب ایدوب پادشاه اوکنه ایلتدی (وزمین خدمتی بوس ایلدی ودیدی (پادشاهك بلند مقداری
بنم خانه مه مهمان اولمغله نازل اولمزدی یعنی قدرنه نقصان کلمزدی ولیکن استمدیلر که دهقانك
قدری بلند اوله * ملك را سخن کفتن او مطبوع آمد شبانکه بمنزل او نقل کردند با مدادان خلعت
ونعمتش بخشید شنیدمکه در رکاب ملك قدمی چندی رفت ومیکفت (محصول ترکیب) پادشاهه
انك سوز سویلمسی مطبوع ومقبول کلدی کیجه سی یعنی همان اول کیجه انك منزلنه نقل ایلدیلر
ایرتسی پادشاه اکا خلعت ونعمت بغشلدی ایشتدمکه پادشاهك اوزنکی سنده بر نیچه قدم یعنی
بر قاچ ایق کیدردی وسویلردی * قطعه * زقدر وشوکت سلطان نکشت چیزی کم * زالتفات
بمهمان سرای دهقانی * شوکت شینك وکافك فتحه لریله وسکون واو ایله شدت حرب یعنی قتی صواش
وآلت حربه کامل کیرمك حاصلی آلت حربی تمام اوسته المغه دیرلر اما عجم هیبت وعظمت معناسنده
استعمال ایدر (سلطانه اضافت لامیه در (نکشت کاف عجمك فتحیله فعل نفی ماضی مفرد غائب	مطلب
اولمدی دیمکدر (زیرا کشتن وکردیدن مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در سابقا ذکر ایلدیکمز کبی
هر نوجهله اولورسه دونمك بونلردر که انتقال معناسنده مستعملدر (مثلا شراب سرکه یه دونمك کبی
پس صیرورت معناسنده استعمال بونلردر فاحفظ فانه من المهمات فی هذه اللغة (چیزی
یا حرف وحدت (کم کاف عربك فتحیله اکسکدر ناقص معناسنه (نکشتنك چیزی اسمی وکم خبری
زالتفات نکشته متعلق (زاء مفرده ازدن مخففدر تخفیفسز ده نسخه لرده واقعدر حاصلی
بو مجرده ایکسیده جائزدر بلا تفاوت (التفات افتعال بابندن مصدردر لغتده کیدرکن باشنی اردینه
دوندروب باقمغه دیرلر (اما استعمالده مطلق بقمغه دیرلر (با حرف صله (مهمان سرای ترکیب
مزجیدر (اصلنده سرای مهمان ندر اضافتله قونق اوی معناسنه روم ایلنده عز بخانه دیرلر
(دهقانه اضافت لامیه در (و یا حرف وحدت و یا تنکیر (محصول بیت) (پادشاهك عظیم قدرندن و
عظمت وهیبتندن هیچ برنسنه اکسك اولمدی یعنی هیچ نقصان و یرمدی بر رکیك وضعیف کویلینك
مهمان سراینه التفات ایلمکدن (یعنی بر ضعیف کویلینك اوینه نزول ایدوب قونق اولمقدن
شان سلطنته نقصان ویرمدی * کلاه کوشهٔ دهقان بافتاب رسید * که سایه برسرش افکند
چون تو سلطانی * کلاه کوشه هانك سکونیله ترکیب مزجیدر (اصلنده کوشهٔ کلاه ایدی اضافت
ایله کلاه اوجی دیمکدر (دهقانه اضافت لامیه در با حرف صله (آفتاب فانك سکونیله کونش
(رسید فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده کلاه کوشه یه راجع ضمیر (و بافتاب مفعول غیر صریحی
(که حرف تعلیل (سایه کولکه (بر حرف استعلا (سرش شین ضمیر دهقانه راجعدر (افکند
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی سلطان ومفعول صریحی (سایه و برسرش غیر صریحی (سلطانی یاسی
حرف وحدت و یا حرف تنکیر (محصول بیت) کویلی نك برکی اوجی قدر وشرفدن آفتابه ایرشدی
یعنی دهقان مکرم ومعزز اولدی (زیرا باشنه سایه صالدی سنك کبی بر عظیم الشان پادشاه حاصلی
سلاطین هما مثالدر هر کیمك که باشنه سایهٔ رأفت وعنایت صاله لر قدر وشرف صاحبی اولور
* حکایت * کدایی هول را حکایت کنند که نعمت وافر داشت یکی از ملوك کفت می نماید که مال

بيكران داري ومارا مهمي هست اكر برخي ازان دستكيري كني بحكم عاريت چون ارتفاع
ولايت رسد وفا كرده شود كفت لايق قدر بلند خداوند جهان نباشد دست همت بمال چون
من كدايي آلودن كه جوجو فراهم آورده ام كفت غم نيست كه بتاتار ميدهم كه الخبيثات للخبيثين *
كدايي يا حرف وحدت (هول مخوف يعني قورقنج يعني هر كس بو يله ديلنجي اولمقدن خوف
ايدردي (شهر آمده مولانا مصلح الدين لاريدن سؤال ايلدمكه كداى هول كيمدر ديديكه
شول كدادركه سؤال ايلديكي كيمسه دن المايخه اولميه كه عرب اكا ذوالوجه الوقاح ديرديدى
(كدايه صفتدر بعض نسخه ده اضافتله واقعدر بيانيه طريقيله (را ادات مفعول كنندك كدا
مفعول اولى وحكايت ثانيسى (كه حرف بيان (ويا حرف رابط صفت (نعمت وافر بيانيه
وداشتك مقدم مفعولى (مى نمايد فعل مضارع مفرد غائب مبنى للمفعول معناسنه كورينور
ديمكدر (كه حرف بيان (مال بيكران بيانيه مال بى حد ديمكدر (دارى فعل مضارع مفرد
مخاطب طوتارسين يعني سنك وار ديمكدر (مهمى ياحرف وحدت (باحرف مصاحبت (برخ
بانك فتحيله بعض معناسنه در (يا حرف وحدت برمقدار يله ديمكدر (دستكير وصف تركيبيدر
كيريدندن ال طوتيجى ديمكدر ياء مصدريله معاونت معناسنه در (كنى فعل مضارع مفرد
مخاطب (عاريت يانك تشديديله قرض مراددر (چون ادات تعليل (ارتفاع ولايت مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (كرده شود كرده انضماميله (شود فعل مضارع مبنى للمفعول معناسنى
افاده ايدر (كفت كدا ديدى (لايقك قدره اضافتي اسم فاعلك مفعولنه در (وقدرك بلنده
بيانيه (وبلندك خداونده وخداوندك جهانه لاميه لردر (دست همت بيانيه (باحرف
مصاحبت (مال چون من لاميه (كدايي ياحرف وحدت (آلوده كردن الوده بولاشق ديمكدر
(كه حرف تعليل (جوجو يعني حبه حبه حاصلي ازرازر ديمكدر (فراهم آورده ام جمع ايلمشم
ديمكدر (كفت پادشاه ديدى (بتاتار باحرف صله تاتار بونده كفار معناسنه در (زيرا اول زمانده
بعض سلاطين هلاكويه جزيه طريقيله مال تعيين ايلمش ايدى بعض نسخه ده (بكافران
دوشمش (خبيثات خبيثك جمعيدر مردارلر ديمكدر (محصول تركيب) برقورقنج ديلنجى بى
حكايت ايدرلركه وافر مال ونعمتي وار ايدى پادشاهلردن برينى اكا ديدى شويله كورينوركه
بى حد وبى قياس مالك واربزم ايسه برمهم ايشميز وار اكر برمقداريله بزه عاريت ودين
طريقيله معاونت ودستكيرلك ايدرسك محصول مملكت ايريشنجه وفا اولنه يعني قرض طريقيله
استرم غصب طريقيله دكل كدا ديدى جهان پادشاهنك بلند قدرينه لايق دكل همتي الني
بنم كبى بر كدانك ماليله آلوده ايلمك يعني بولاشدرمقكه ازر ازر جمع ايلمشم پادشاه ديدى
غم دكل كه سندن الاجغم مالى كافر تاتاره ويره جكيم زيرا خبيثلر خبيثلر ايچوندر يعني سندن الاجغم
مال مردار ايسه غم دكل زيرا انى كافره ويره جكيم كه مردار مرداره لايقدر * بيت * قالوا عجين
الكلس لبس بطاهر * قلنا نسد به شقوق المبرز * عجين فعيل بمعنى مفعولدر يعني خمير (كلس
كافك كسرى وسكون لاميله الجيكه جاهلى بنجره لرى اندن دوزرلر (عجين الكلس جرذ قطيفة
كيدر (لبس اسمي نحنده عجينه راجع ضمير (بطاهر باء زائده ايله محلا منصوب خبرى (قلنا
جواب قالوا (نسد فعل مضارع نفس متكلم مع الغيردر نصر بابنك مضاعفندن سد ايدرز
مثلا بر كديكى ويار دايكى بغلمغه واصلاح ايلمكده استعمال ايدرلر (به نسد به متعلقدر وضمير
عجين كلسه راجعدر (شقوق المبرز لاميه (شقوق شقك جمعيدر اصلنده مصدردر اما بونده
يارق وكيك مراددر (مبرز رانك زا اوزره نقد ميله اسم مكاندر محل بروز معناسنه يعني چقاجق ير
مراد خلادر (محصول بيت) ديديلر كه كرج والجى خميرى طاهر دكلدر يعني ناپاكدر بز بوبله

مطلب

هولاكو نسخه

دينارك جوابنده ديدك بأس يوقدر يعني قايرمز زيرا انكله آبخانه يارقلرينى وداكلرينى سد ايدرز
* بيت * كر آب چاه نصرانى نه پاكست * جهود مرده ميشويم چه باكست * آب چاه نصرانى
لاميه لردر (نصران شامده بركويه ديرلر كه بوطائفه اندن ظهور ايلمشدر (ياحرف نسبتدر
(نه پاكست ناپاكست معناسنه در (جهود مرده بيانيه در ياء بطنيله (مى شويم فعل مضارع متكلم
وحده در شويدندن (محصول بيت) اكر بت پرست كافرك قويسى صويى پاك دكل ايسه
يعني ناپاك ايسه قايرماز زيرا انكله اولمش جهودى يورم (حاصلي مردارى مردار ايله يورم
* شنيدمكه سر از فرمان ملك باززد وحجت آوردن كرفت وشوخ چشمي كردن ملك فرمود
تا مضمون خطاب ازو بزجر وتوبيخ مستخلص كردند * فرمان ملك مصدرك فاعلنه اضافتيدر
(باززد كرى اوردى يعني ملكك قولنه اطاعت ايلمدى وسر كشلك ايلدى (شوخ چشم بونده
يوزسز وخشرى معناسنه در (ويا حرف مصدر (تا حرف تعليل (زجر وتوبيخ بونده عطف
تفسيرى شكليدر سرزنش معناسنه (مستخلص لامك فتحيله اسم مفعولدر استفعال بابندن
(محصول تركيب) ايشتدمكه ملكك فرماننددن باشنى دوندردى يعني سوزينى قبول ايلمدى
ودليل وحجت كتورمكه باشلدى وادبسزلك وكستاخلق ايلدكه پادشاه بيوردى تا كيم مضمون
خطابنى (يعني بيورديغى مقدارى مالى اندن زجر وتوبيخله (يعني سرزنش وغضبله استخلاص
ايلديلر * مثنوى * بلطافت چو برنيايد كار * سر به بى حرمتى كشد ناچار * برنيايد حاصل
اولماز ديمكدر سر تقديرى سرش در سر بونده اوج معناسنه در (يعني حدى وغايتى ديمكدر
(شين كاره راجعدر (باحرف صله (بى ادات سلب احرمتى ياحرف مصدر (كشد فعل مضارع
مفرد غائب مبنى للمفعول معناسنه چكلور ديمكدر فاعلى كاره راجع ضمير در تأمل تدبر (يعني
منقلب اولور نتكه ديرلر شراب سركه يه چكلدى (ناچار بالضروره ديمكدر (محصول بيت)
لطافت ورفق وملايمتله چونكه ايش حاصل اولميه (يعني ايلكه كه برمصلحت بمنيه حد و
غايتي حرمتسز اكه منجر ومتحول ومنقلب اولور حاصلي حرمتسز اكه مؤدى اولور بالضروره
* هر كه برخويشتن نبخشايد * كر نبخشد بروكسى شايد * هر كه يعني هر كس كه بر حرف صله
(خويشتن كندى معناسنه در (نبخشايد فعل نفى مستقبل مفرد غائب بخشاييدندن ترحم
ايلمز ديمكدر (كر حرف شرط (نبخشد فعل نفى مستقبل مفرد غائب بخشيدندن كه مشتركدر
اسر كمك ايله بغشلمق بيننده (بونده اسركمك معناسنه در (بخشودندن مشتقدر دينى اغوسويلمش
(شايد لايقدر (محصول بيت) هر كس كه كندى يه ترحم ايلمز اكر كيمسه اكا ترحم ايلمزسه
لايق وسزا واردر * حكايت * بازركانى راديدم كه صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بنده
و خدمتكار شبى در جزيرهٔ كيش مرا و بحجرهٔ خويش برد و همه شب نيارميد از سخنهاى
پريشان كفتن كه فلان انبارم بتركستانست وفلان بضاعت بهندوستان واين قباله
فلان زمينست وفلان چيز را فلان ضمين كاه كفتى كه خاطر اسكندريه دارم كه هواى خوشست
وكاه كفتى نه كه درياى مغرب مشوشست سعديا سفرى ديكر در پيشست اكر آن كرده شود
بقيت عمر خود بكوشهٔ بنشينم وترك تجارت كنم كفتم آن كدام سفرست كفت كوكرد پارسى
بچين خواهم بردن شنيدم كه انجا عظيم قيمت دارد وازانجا كاسهٔ چينى بروم آرم وديباى رومى
بهند وپولاد هندى بحلب وابكينهٔ حلبى بيمن وبرديمانى بپارس وازان پس ترك تجارت كنم
وبدكانى بنشينم چندين ازين ماخوليا فروخواند كه بيش طاقت كفتنش نماند كفت اى سعدى
تو نيز سخنى بكوى ازانها كه ديدهٔ وشنيدهٔ كفتم * شتر بار دوه يوكى (جزيرهٔ كيش سرحد هندده
برجزيره نك اسميدر (نيارميد فعل نفى مستقبل مفرد غائب ارام ايلمدى (يعنى ديكلنمدى ارامیدندن

مطلب

انباز فتح همزه ایله شریك دیمکدر اورتق معناسنه (بتر کستان باحرف ظرف (بضاعت بونده
سرمایه معناسنه در (قباله فتح قافله قاضی مکتوبی (فلانه اضافتی لامیه در (ضمین کفیل معناسنه در
(خاطر اسکندر یه فکر اسکندریه دیمکدر (که حرف تعلیل (هوایی یا حرف تنکیر هوا مبتدا
وخوش خبری (نه یعنی اسکندریه یه کتم (که حرف تعلیل دریای مغرب لامیه و مبتدا (مشوش
خبری (دریای مغرب بریند دیار عرب یازانلر متنی تتبع ایلمامشلر (سفری دیگر دید کلدن
وحدتله معلومدر که متعدد اسفار که مسافات بعیده ده واقع اولور بر سفر عد ایدر (کرده
شود ایلنمش اوله (بکوشهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ترك تجارت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کدام قنغی دیمکدر (کوکرد ایکی کاف عجمیله ترکیجه ایکی کاف عربیله کوکرد
ددیدکلریدر که عرب کبریت دیر پارسی یه اضافت بیانیه در (کاسهٔ چینی ده یا نیه در (دیبای
رومیده بویله در (پولاد هندیده بویله در پولاد چلك دمر (ایکینهٔ حلبیده بویله (بردیمانی یه بویله
(برد بر نوع الاجه در که یمندن کلور (اکثر مکة خلق انی کیر (چندان اولقدر دیمکدر (ازین
بونك کبی دیمکدر (یعنی تشبیه افاده ایدر نتکه سابقا بیان اولندی (ماخولیا فکر فاسد دیمکدر
(فر وادات تأکید (خواند اوقدی (یعنی سو یلدی (که حرف بیان (بیش زیاده (طاقت
کفتن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) برباز رکانی کوردم که یوز اللی دوه یوکی
تجارت اثوابنه مالك ایدی وقرق عدد قول ایله خدمتکاره بر کیجه جزیرهٔ کیشده بنی کندی
حجره سنه ایلتدی وبتون کیجه ارام ایلمدی پریشان سوزلر سویلمکدن که فلان شریکم ترکستانده در
وفلان بضاعتم هند وستانده و بو کاغد فلان یرك قباله سیدر وفلان نسنه یه فلان کیمسنه
کفیلدر کاه دیر ایدی که خاطرم اسکندریه یه سفر ایلمك درکه هوا خوشدر و کاه
دیر ایدی که یوق دریای مغرب مشوشدر یعنی مخوفدر کفاردن واوندن اتدن (بعض نسخه ده
دریای مغرب پرینه دیار عرب واقعدر فتدبر (ای سعدی او کده بر سفر دخی وار اکر اول سفر
ایلنمش اولنورسه بقیهٔ عمر مده بر کوشه ده اوتوررم وتجارتی ترك ایدرم شیخ دیر دیدم که اول سفر
قنغی سفردر دیدی فارسی کوکردی چینه ایلدیسرم ایشتدمکه انده عظیم قیمتی وار واندن کاسهٔ
چینی رومه کتورم ورومی دیبایی هنده و پولاد هندی حلبه وحلب شیشه سنی یمنه و بردیمانی یی
فارسه واندن صکره تجارتی ترك ایدرم و بردکانده اوتوررم اولقدر بونك کبی مال خولیای اوقودیکه
آرتق سویلمکه طاقتی قالمدی اندن صکره دیدی ای سعدی سنده بر سوز سویله انلردنکه کورمشسین
وایشتمشسین یعنی کوردکلر کدن وایشتدکلر کدن بنده دیدم * نظم * آن شنیدستیکه در صحرای
غور * بارسالاری بیفتاد از ستور * آن اسم اشارتدر بیت ثانی یه (شنیدستی سین وتا ادات خبردر و یا ضمیر
خطاب ایشتمشمبسندر دیمکدر (صحرای غور بیانیه غور ایکیدر بریسی تهامه ایله یمن ماینده اولاندر
وبریسی دخی هند ایله بلخ اراسنده در نتکه انوری شعرندن فهم اولنور (بارسالار بار باء عربی وسکون
را ایله یوکدر (وسالار اولو یه دیرلر مراد تجار ارا سنده کاروان باشی دیدکلری بازرکاندر (پس
باری باء عربیله باربا عجمیله اعتبار ایدوب بیله رمعنا سنه اخذ ایدنلر ومعناسنی چکن بیل
برسالار دینلر تراکیب فارسیده غریب متصرفلردر (بو تصرفدن صکره تصرف خاص ایدوب باری
باء عربیله سالاره اضافت ایدوب سالارك باری دیدین اغرب تصرف ایلمش غرابت بو مقدار
بضاعت ومطالعه ایله صحیح معنایه واصل اوله نه اعتراض ایلمکده در (بیت) فکم من عایب قولا
صحیحا) (وآفته من الفهم السقیم) ستور طوار معناسنه دراب وقتر وغیر یسی کبی حاصلی بنبت مراددر
(محصول بیت) آنی ایشتمش میسکدر که صحرای غورده بر کروان باشی طواردن دوشدی یعنی
دوشدیکین ایشتدکمی * کفت چشم تنك دنیادار را * یاقناعت پر کند یا خاك کور * کفت فاعلی

بارسالاردر

رد ابن سید علی وسروری

ردسروری وشمعی
ردسروری
ردسروری

بارسالاردر (چشم تنك بیانیه در طار کوز دیمکدر یعنی آج کوز (دنیاداره اضافتی لامیه در (ودنیادار
وصف ترکیبیدر مالدار وخزینه دار کبی اهل دنیا ومحب دنیا دیمکدر یا عربیده اما کیدر (کاه
ابتداء کلامده وکاه مقام عطفده واقعدر (خاك کور لامیه در مقبره طپراغی دیمکدر (محصول بیت)
بارسالار طواردن دوشیجك دیدی دنیادارك آج کوزینی یعنی مال ایله طویمز کوزینی یاقناعت
پرایدر ویامقبره طپراغی یعنی یاقناعت کوزینی طویورر ویااولدکده مقبره ترابی بوایکی بیتی رباعی
یازانلر اقسام شعری غریب ایی بیلورلرایمش * حکایت * مالداری راشنیدم که بیخل چنان مشهور
بود که حاتم طایی بسخا ظاهر حالش بنعمت اراسته وخست نفس جبلی درنهادش همچنان
متمکن که نانی بجانی از دست ندادی وکربهٔ ابوهریره رابلقمه ننواختی وسك اصحاب کهف را
استخوانی نیند اختی فی الجمله خانهٔ اورا کسی ندیدی در کشاده وسفرهٔ اورا سر کشاده * بیخل
باحرف مصاحبت (حاتم طایی بیانیه (بسخا باحرف مصاحبت (ظاهر حالش لامیه (اراسته
بزنمش یعنی معمور (وخست نفس جبلی مصدرك فاعلنه و بیانیه اضافتلریدر جبلی خلقی دیمکدر
خانك کسریله (و یا حرف نسبت یارادلشلی دیمکدر (نهاد طبع معناسنه در (متمکن تفعل بابندن
اسم فاعلدر ثابت معناسنه (که حرف بیان (نانی یا حرف وحدت (بجانی باحرف مقابله (و یا حرف
وحدت (ندادی یا حرف حکایه (وکربه کدی کاف عجمك ضمی ورانك سکونیله (ابوهریره یه اضافت
تعظیمیادر (ورا حرف تخصیص باحرف مصاحبت (لقمهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (ننواختی
فعل نفی ماضی مفرد غائب (و یا حرف حکایه نواختندن اوخشامزدی یعنی رعایت ایلمزدی (کهف
راادات مفعول اصحاب کهفك سکینه دیمکدر (نینداختی فعل نفی ماضی مفرد غائب و یا حرف حکایت
انداختندن آتمزدی دیمکدر (فی الجمله حاصل کلام (خانهٔ او لامیه (ورا حرف تخصیص (ندیدی
یا حرف حکایت کورمزدی دیمکدر (درکشاده قپوسی آچق دیمکدر (سفرهٔ او لامیه (ورا ادات
تخصیص (سرکشاده سر بونده اوست معناسنه دراوستی آچق دیمکدر (محصول ترکیب) بر مالداری
ایشتدمکه بخل ایله شویله مشهور ایدیکه حاتم طایی سخا وکرمله یعنی حاتم سخا ایله نیجه که مشهوردر
ونامداردر مذکور مالدار بخل ایله اویله مشهور ایدی ظاهر حالی نعمتله مزین و پیراسته یعنی نعمتی
چوق ایدی ونفسنك خستی وبخل جبلیسی طبعنده شویله متمکن ایدیکه بر اتمکی بر جانه
دکشمزایدی یعنی یانده بر اتمك جاندن عزیز ایدی وابوهریره حضرتنك کدیسنی بر لقمه ایله
اوخشامزایدی یعنی بر لقمه ورروب رعایت ایلمزایدی واصحاب کهفك ایتنه کمك آتمزایدی
ایکسبنك بله رعایته استحقاقی وار ایکن حاصل کلام آنك اوبند کیمسه قپوسنی آچق کورمزایدی
سفره سنك اوستنی واغزینی آچق کیمسه کورمزایدی حاصلی کیمسه اوکنه سفره چکمزایدی یعنی هیچ
بر کیمسه یه اتمك یدرمزایدی * بیت * درویش بجز بوی طعامش نشنیدی * مرغ از پس نان خوردن او
ریزه نچیدی * درویش یعنی فقیر (بجز باحرف زائد (بوی طعام لامیه (وشین مذکور بخیله راجعدر
(نشنیدی فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (بونده دویمازدی دیمکدر مجازا (ایشتمك معناسنه د کلدر
شراح ظن ایلدیکی کبی (نتکیم ترکیده بورنم قوقی طویماز دیرلر (مرغ ظاهر مراد مرغ خانکیدر
(یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر (پس پای عجمله اردو صوك معناسنه در (نان خورد نه اضافتی
لامیه در (نان خوردنك مقدم مفعولیدر (اویه اضافتده لامیه در (ریزه دوکوندی معناسنه در
بونده اتمك خورده سی مراددر (نچیدی فعل نفی ماضی مفرد غائب و یا حرف حکایت دیرمزدی
یعنی دیو شرمزدی دیمکدر (یعنی خساستندن اتمك دوکوند وسین بیله دیو شروب بیرایدی
(محصول بیت) فقیر یعنی فقرا جنسی طعامنك قوقیسندن غیریسنی دویمازدی یعنی بولدن بکن
درویش طعامنك قوقوسنی انجق استشمام ایدردی یوزین کورمك و یا اکل ایلمك هرکز میسر

ردسروری وشمعی

بو مقامده درویشی قید وقوعیدر دینسه دخی مبالغه لی اولور للطابع
رد شراح جمیعا

دکل ایدی طاوق دخی انك یمك واتمك یید کندن صکره اتمك اوواغین دبوشردی یعنی کندی
دبوشروب بیردی طاوغه قالمازدی زیاده خساسندن* شنیدم که بد ریای مغرب راه مصر
بر گرفته بود وخیال فرعونی درسر (قوله تعالی) حتی اذا ادرکه الغرق* راه مصر لامیه (وبر گرفته نك
مقدم مفعولی (خیال فرعونی بیانیه (وراه مصره معطوف تقدیری خیال فرعونی در سر گرفته
بود در (اذا ادات شرط (ادرك فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن وضمیر فرعونه راجع
محلا منصوب مفعولی (غرق لفظا مرفوع فاعلی (مذکور کلام فرعونك حقنده نازل اولان آیت
کریمه نك بعضیدر (محصول ترکیب) (ایشتدم که مغرب دریاسنده مصر یولنی طوتمشیدی
(یعنی مصره کیدردی وفرعونه منسوب خیالی (یعنی تکبر وغروری باشنده طوتمشیدی (حتی اکا
غرق اولمق ایرشد کده* ناکاه باد مخالف کرد کشتی برآمد چنانکه کفته اند* (محصول ترکیب)
حریف فرعون کبی غرور ایله مصره کیدرکن ناکاه مخالف یل یکی اطرافنه طولندی (کرد برآمد
طولندی دیمکدر شویله که دیمشلردر* بیت* باطبع ملولت چه کند دل که نسازد* شرطه همه
وقتی نبود لایق کشتی* باحرف مصاحبت ویا حرف صله (طبع ملول بیانیه (وتاء ضمیره اضافت لامیه
(چه کند بونده نیه مالك وقادردر دیمکدر (کند دل فاعلی (که حرف بیان (نسازد فعل نفی استقبال
مفرد غائبدر اویمیه دیمکدر (یعنی موافقت ایلیه فاعلی دل در (جمیع شراح باء مکسوره ایله
یازمشلر لیکن خطا یلمشلرکه بونده بایله اولنجه معناسی اولماز فتأمل (شرطه شینك فتحیله یوراز
دیدکلری یلك اسمیدر (موافق یلك اسمیدر دینلر فکرسز سویلمشلر (زیرا موافق یل کشتی یه
لایق اولمامنك معناسی یوقدر ادنی فکره مالك اولان بیلور (وقتی یا حرف تنکیر (لایق کشتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (محصول بیت) کوکل نیه مالکدر که سنك ملول طبعکه اویمیه
(یعنی موافق اولمیه (حاصلی موافق اولماسی ضروریدر (زیرا صاحبی انی اقتضا ایدر (یعنی
موافقت ایدرسه بالطبع ایلمز (بلکه بالقسر ایلر (نتکه ریح شرطه بالطبع هر کشتی یه لایق اولماز
(مثلا مصره کیدن کشتی یه پویراز لایقدر (اما کلنه لایق دکل بلکه لدوز لایقدر (مصراع ثانی
مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده واقعدر* دست دعا بر آورد وفریاد بی فائده کردن گرفت قال الله تعالی
فاذا رکبوا فی الفلك* (دست دعا لامیه در مجازا (برآورد قالدردی دیمکدر (بوقاری کتوردی دیمك
دکلدر (فریاد بی فائده بیانیه (کردن گرفت ایلمکه باشلدی (یعنی شروع ایلدی (اذا ادات شرط
(رکبوا فعل ماضی جمع مذکر غائبدر علم بابندن چقیکم کمی یه بنسه لر دیمکدر (فی الفلك فی حرف جر
(رکبوا فعلنه متعلقدر (فلك فانك ضمی ولامك سکونیله کشتی معناسنه در (بو کلام شریف
بر محذوف کلامه متصلدر که بوندن اول شرح حال مشرکین اکا دلالت ایدر (وبو مقامده مفصل
بیانی نطویله مؤیدر (محصول ترکیب) شیخك بو کلامی ناکاه باد مخالف کلامنه مربوطدر دعا
الینی قالدردی یعنی دعا ایچون ال قالدردی دیمکدر وفائده سز فریاده باشلدی شول طائفه کبی که
خدایه شریك اثبات ایدرلر اما کمی یه بندکلرنده اللهه تضرع ودعا ایدرلر الله ایچون دینی خالص
ایلدکلری حالده مؤمنلر کبی یعنی کندیلرینی مؤمنلر صورتنده مخلص اظهار ایلدکلری حالده دعایه
مشغول اولورلر لیکن خدا انلری کمی اضطرابندن قورتاروب نجات ویردکده ینه اولکی شرکه
اوزره اولورلر* بیت* دست تضرع چه سود بندهٔ محتاج را* وقت دعا بر خدا وقت کرم در بغل*
(دست تضرع بیانیه (تضرع تفعل بابندن مصدر در زاریلق ایدوب عرض نیاز ایلمکه دیرلر
(بندهٔ محتاج بیانیه (ورا ادات صله (وقت دعا لامیه (بر حرف صله با معناسنه (وقت کرم ده
لامیه در (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك فتحهلریله قولتق معناسنه در که عربجه (ابط دیرلر
همزه نك وبانك کسره لریله (محصول بیت) (محتاج بنده یه تضرع ونیاز الی یعنی تضرع

بو مقامده قوله تعالی واشاغیکی
فقره ده قال الله تعالی عباره لری
بعض نسخه ده بو قدر اولسه لر
دخی معتاده مدخللری اولمیوب
همان نقطه کبی فصل ایچون
کلمشلردر زیرا آیت کریمه لر
اقتباس طریقیله ذکر
اولنمشلردر که شارحك
ویردیکی معنادن دخی مستباندر
للطابع

ردشراح جمیعا

ردسروری وشمعی

ردشمعی

ونیاز ایله دعایه ال قالدرمق نه فائده (مصراع ثانی اوله نسبت مقام تعلیلده در تضرع ونیاز فائده
ویرمدکی انکیچوندر که ضرورت وقتنده دعا الی خدایه در (یعنی حین مضایقده خدایه دعا ایچون
ال قالدررسین (حاصلی خدادن دعا ایله مرادك دیلرسین (اما کرم واحسان وقتنده الك قولتغکده در
یعنی محتاجلره برنسنه اعطا ایچون الك ویرمزسین (بلکه ایکی الکی قولتغکده قصدر رسین حاصلی
فقرایه نسنه تصدق ایلمزسین (پس دعاك نتیجه مقبول اولسون (وقت دعا بر خدا انك معناسنی دعا وقتی
ال خدا اوزره اوله دیمن خطاسو یلمشدر* قطعه* اززر وسیم راحتی برسان* خویشتن هم تمتعی
برکیر* راحتی (یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (با حرف تأکید (رسان فعل امر مفرد مخاطبدر
رسانیدندن ایرشدر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رسیدندر ایرشمك معناسنه (خویشتن
واورسیله کندی معناسنه دیمکدر (تمتع تفعل بابندن مصدر در فائده لنمك دیمکدر (ویا حرف
وحدت ویا حرف تنکیر (بر حرف تأکید (وکیر فعل امر مفرد مخاطب اخذ ایله دیمکدر (محصول بیت)
زر وسیمدن محتاجلره راحت ایرشدر یعنی فقرایه مال بذل ایلمکله آسوده حال ایله کندك دخی بذل
واحسان سببیله فائده اخذ ایله یعنی الصدقة ترد البلاء وتزید العمر ایله عامل اولکه بوندن ایو فائده
اولماز* دان که این خانه ازتو خواهد ماند* خشتی از سیم وخشتی ازز رکیر* دانکه بر ینه چونکه یازانلر
وآنکه یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (این خانه یعنی کندی خانه ك (ماند بونده ماندن معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (خشتی یاری حرف وحدت (کیر طوت یعنی فرض ایله ترکیده ده طوت
فرض ایله معناسنده مستعملدر (محصول بیت) سن بلکه بونده کی اوك سندن کروقالبسردر برکرپیچ
کومشدن وبرکرپیچ التوندن فرض ایله یعنی خانکی هر نقدر که تزیین ایدرسك غیری ایچون ایدرسین
پس مالکی خانه زینتنه صرف ایلمه بلکه صدقات وزکوة وآخرت یولنه صرف ایله که منتفع اولاسین
تا که ورثه یه قالمیه زیرا انلر عدولر کبدر که سنك موت وفوتك تمنی ایدرلر* آورده اند که در مصر اقارب
درویش داشت بقیت مال او توانکر شدند وجامهای کهن بمرك اوبدر یدند وخز ودمیاطی
بریدندم در آن هفته یکی رادیدم از یشان برباد پای روان وغلامی پری پیکر در پی اودوان باخود
کفتم* آورده اند روایت ایلمشلر دیمکدر (اقارب اقربانك جمیدر واقربا قریبك جمیدر (اصدقا
صدیقك جمی اولدیغی کبی (درویشه اضافت بیانیه در (خز خاء معجمه نك فتحی وزاء معجمهٔ مشدده
ایله دکز قندوزی وانك پوستنه دیرلر (سمور وسنجاب ووشق هم حیوانه وهم کورکنه دیدکلری کبی
(دمیاطی دالك کسریله دمیاط مصرده طوقونان الاجه جنسیدر (بریدند فعل ماضی جمع غائبدر
کسدیلر یعنی بچندیلر (بادپای اتك صفتلرندن وصف ترکیبدر یل ایاقلی دیمکدر (روان صفت
بادپادر یورو کن معناسنه صفت مشبهه در (غلامی یا حرف وحدت (پری پیکر وصف ترکیبدر
پری یوزلی معناسنه (دوان صفت مشبهه در غلامه دویدندن یلیجی دیمکدر (محصول ترکیب) روایت
ایلمشلردر که مصرده فقیر اقرباسی وار ایدی انك مالنك بقیه سیله (یعنی دریاده کندیله غرق اولان
مالدن غیریله غنی اولدیلر واسکی لباسلرینی انك اولمسی سببیله برتدیلر بونده ایهام وار قندر
(وخز (ودمیاطی بچندیلرهم اول غرق اولدیغی هفته ده انلردن برینی کوردم بر یورغه
اتك اوزرنده وآردنجه بر پری پیکر قول یلوب کیدر کندومه دیدم* قطعه* وه که کر مرده باز کردیدی
بمیان قبیله وپیوند* وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله ادات حسرت وتغابندر واه ده دیرلر (مرده
اولی (باز کرو (وکردیدی فعل حکایت مفرد غائب دونیدی یعنی ینه دنیایه کلیدی (باحرف صله
(میان قبیله لامیه قبیله اورته سنه واراسنه دیمکدر (پیوند خصم وقوم معناسنه در (محصول بیت)
حیف که اکرمیت کرودونیدی (یعنی دیری اولوب دنیایه کلیدی قبیله سی واقرباسی اراسنه (حاصلی
تکرار حیات بولوب قبیله سی وپیوندی ایله سابقده کبی اختلاط ایلسه* رد میراث سختر بودی*

ردشمعی

ردابن سیدعلی وسروری
ردشمعی

وارثان راز مرك خویشاوند * رد میراث مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سختتر اسم تفضیل قتیرق ومشکلرك دیمکدر (وارثان فاعل رددر (را ادات صله (راء مفرده من تفضیلیه معناسنه در (مرك خویشاوند مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر (خویشاوند اسم جمعدر اقربا معناسنه مفرد مقامنده ده مستعملدر (محصول بیت) اکر مرده مذکور کبی بنه کلیدی وارثلره میراثی رد ایلمك خصملرك موتندن قتیرق ومشکلرك اولوردی (یعنی مال جانندندر پس مال ویرمك همان جان ویرمکدر * بسابقهٔ معرفتی که میان ما بود آستینش بکشیدم وکفتم * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (سابقهٔ معرفت لامیه (معرفت بونده آشنالق معناسنه در (یعنی کچمش آشنالق سببیله (که حرف رابط صفت (میان مالامیه (محصول ترکیب) یورغه آت اوزره سوار اولان خصمیله کچمش آشنالق سببیله که آرامزده وارایدی یکینی چکدم ودیدم * بیت * بخور ای نیك سیرت سره مرد * کان نکون بخت کرد کرد ونخورد * نیك سیرت وصفت ترکیبی در خوش خوی معناسنه (سره مرده اضافتی بیانیه در نیك مرد دیمکدر زیرا اصلنده پکن ایی اچه یه دیرلر (سره مردی اکا عطف ایدنلر اسلوب نجمه مخالف ایلمشلر (کان اصلنده که آن در (که حرف تعلیل (نکون بخت وصف ترکیبی در نونك کسری وکاف عجمینك ضمیله باشی اشغه دیمکدر که عربیده منکس دیرلر افتعال بابندن اسم فاعلدر عجم روستا یلری نونك ضمیله اوقورلر پس بضم النون دیین روستا یلق ایلمش بد بخت معناسنه در (کرد کرد کاف اول عجمی ومکسوردر (وثانی عربی ومفتوحدر جمع ایلدی دیمکدر (نخورد خانك فتحی وواو رسمیله فتحه قافیه ضرورتی ایچوندر وزن ضرورتی ایچون دیین خطا سویلمش (محصول بیت) یی ای ایوخو یلی ایی مرد (زیرا اول بدبخت جمع ایلدی ویمدی (یعنی چونکه اول بد بخته یمك میسر اولمدی ای نیك مرد سن یی نوش جان اولسون * حکایت * صیاد ضعیف را ماهیٔ قوی دردام افتاد طاقت ضبط ان نداشت ماهی بروغالب آمد ودام ازد ستش دربود وبرفت * صیاد ضعیف بیانیه (ورا ادات تخصیص (ماهیٔ قوی بیانیه (در حرف صله (دام بونده آغ معناسنه در که عربیده شبکه دیرلر (طاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وضبطك آنه مصدرك مفعولنه در (ماهی مبتدا (غالب آمد خبری (در حرف تأکید (ربود فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمکدر (محصول ترکیب) صیاد ضعیفك قوی بالق (یعنی ایری وقوتلی بالق اغنه دوشدی آنی ضبط ایلمکه طاقتی اولمدی (یعنی ضبط ایده مدی ماهی اکا غالب کلدی وآغی الندن قاپدی وکتدی * قطعه * شد غلامی که آب جوی ارد * اب جوی آمد وغلام ببرد * شد بونده رفت معناسنه در (غلام بونده اوغلان دیمکدر (ویا حرف وحدت (که حرف بیان (آب جوی لامیه جوی ایرمق غلام ببردك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) اوغلان کتدی که ایرمق صوینی کتوره (یعنی ایرمقدن صو کتوره ایرمق صوینی کلدی (واوغلانی ایلتدی (یعنی کوتوردی ماهی دامی (یعنی اغی کتور دیکی کبی * دام هر بار ماهی آوردی * ماهی این بار رفت ودام ببرد * بار بونده کره معناسنه در (محصول بیت) اغ هر زمان بالق کتوررد ی (یعنی بالق اولاردی ماهی بو کره کتدی وآغی ایلتدی (یعنی اغی قاپدی وکتوردی * دیکر صیادان دریغ خوردند وملامتش کردند که چنین صیدی دردامت افتاد ونتوانستی نکاه داشتن کفت ای برادران چه توان کرد که مرا روزی نبود وماهی را همچنان روزی مانده بود * دریغ دالك کسریله مشهوردر امام حسین معناسنده ضمیله ده کلمشدر حیف دیمکدر دریغ یدیلر یعنی حیفلندیلر (که حرف تعلیل (چنین صیدی باحرف وحدت بو نجلین برصید دیمکدر (واو حرف حال (نتوانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب

(نکاه داشتن حفظ ایلمك یعنی ضبط ایده مدك (مرا روزی یاء اصلیه ایله رزق ونصیب معناسنه در (ایکنجی روزیده رزق ونصیب معناسنه اولمق جائز (ویاء تنکیر ایله یوم معناسنه اولمق جائز (محصول ترکیب) غیری صیادلر حیفلندیلر وانی ملامت ایلدیلر که بونجلین صید دامکه دوشدی وضبطنه مالك اولمدك دیو دیدی ای قرداشلر نیجه اتمك کرکدر که بنم نصیبم دکل ایدی وماهینك بنم نصیبم اولمدیغی کبی ذنصیبی قالمش ایدی ویادریاده دری کزمکه کونی قالمش ایدی یعنی دخی اجلی کلمامش ایدی * حکمت * صیاد بی روزی دردجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل برخشکی نمیرد * (محصول ترکیب) نصیبسز صیاد دجله ده ماهی طوتماز دجله ماهی چوقلغنك مقامی ایکن واجلسز ماهی قراده اولماز زیرا کاه اولور که صیاد شبکه سندن بالقلری قراده دوکر وبعضیسی طالیرق ینه صویه دوشوب خلاص اولور * حکایت * دست وپا بریدهٔ هزار پایی رابکشت صاحب دلی برو بکذشت وکفت سبحان الله باهزار پای که داشت چون اجلش فرارسید ازبی دست وپایی نتوانست کریخت * بریده اسم مفعولدر (ویا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (هزار پا قرق آیقلی دیدکلری بوجك (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (سبحان مصدر لغله منصوبدر بر فعل مقدرله تقدیری اسبح در انزه معناسنه یعنی انزه الله تنزیها اکثر مقام تعجبده مستعملدر بونده کی کبی (فرا حرف تأکید (کریخت بونده کریختن معناسنه در (محصول ترکیب) برالی وایاغی کسلمش کیمسنه برهزار پایی قتل ایلدی برصاحب دل اوزرینه اوغرادی ودیدی سبحان الله بیك ایاغله که طوتاردی یعنی بیك ایاغله که آنك وارایدی چونکه اجلی ایرشدی برالسز واپاقسزدن قاچمغه قادر اولمدی یعنی خلاص بولمدی * مثنوی * چوآید زپی دشمن جان ستان * ببندد اجل پای مرد دوآن * پی بونده ارد معناسنه در (دشمن جان ستان بیانیه در (جان ستان وصف ترکیبیدر جان آلیجی معناسنه (ببندد فعل مضارع مفرد غائب اجل فاعلی (وپای مرد لامیه ومفعولی (دوانه اضافت بیانیه (محصول بیت) چونکه اردن جان آلیجی دشمن ایریشه یعنی کله اجل یلمیجی مردك اياغین بغلر شو یلکه برادم ادملغه قادر اولمز حاصلی اولجك وقتی کلدکده دشمندن خلاص بولامز * دران دم که دشمن پیاپی رسید * کمان کیانی نشاید کشید * دم بونده وقت وساعت معناسنه در (که حرف رابط صفت (پیاپی بری بری آردنجه (کمان کیانی بیانیه سلاطین ماضیه نك برقسمنه کیانیان دیرلر اولری کیخسرو وآخرلری اسکندر بن دارادر (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمکدر بونده عدم امکاندن عبارتدر (کشید مصدر معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (محصول بیت) اولدمده که دشمن بری بری آردنجه کله ایریشه کمان کیانی چکمك ممکن دکل یعنی هرنقدر که کمانکش وزور باز ایسه الی واپاغی دترد شو یلکه کمانی چکمکه قادر اولماز کمانی کیانه تخصیص ایلدی زیرا انلرك کمانلری هم ایی وهم قتی اولورایمش وانلر جمیعا کمانکش اولورایمش نتکه بعض تواریخده ذکر اولنمش * حکایت * ابلهی رادیدم سمین وخلعتی دربرثمین ومرکب تازی در زیر وقصب مصری برسر کسی کفت ای سعدی چه کونه می بینی این دیبای معلم برین حیوان لایعلم کفتم خطی زشتست که باب زر نوشتست * ابلهی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (سمین فعیل وزنی اوزره سمیز دیمکدر (وثمین بهالی دیمکدر زیرا ثمن قیمت معناسنه در (اسب تازی عربی آت دیمکدر بعض نسخه ده (مرکب عربی دوشمش (قصب مصری ارشی اینك وارغجی کتاندن طوقنور بردورلی آلاچه بزدر که مصرك تازه جوانلری ولوندلری باشنه صاررلر الآن اراارنده مستعملدر (دیبای معلم بیانیه معلم اسم مفعولدر افعال بابندن مراد طرازدر که اول زمانده لباسه آنی نشان ایدرلردی

اوموزلرنده وکوکسلرنده اما بو زمانده مهجور ومتروکدر الا آل عثمانك سرایلرنده ایچ اوغلانی
استعمال ایدر حاصلی ایکدن بهار شکلنده یعنی کل وسنبل وقرنفل وغیریلری کبی ایدرلر
(پس ثو بدن برپاره در که ایکی اوموزه دیکرلر دیین طرازی بیلنمیش (محصول ترکیب)
برسمز ابلهی کوردم او زرنده آغر بهالی خلعت والتنده عربی آت وباشنده قصب مصری
برکیسه بکا دیدی ای سعدی نیجه کوررسین بودیبای معلم ومطرزی بوحیوان لایعلم ولایفهم
اوزرنده دید م برچرکین خطدر که آلتون صو یله یازلمشدر * بیت * قدشابه بالوری حمار*
عجلا جسدا له خوار * قد حرف تحقیق (شابه فعل ماضی مفرد مذکر غائب مفاعله بابندن
(با حرف صله (وری واوك ورانك فتحه لریله بنی آدم دیمکدر حرف جر فعله متعلقدر تقدیرا
مجرور مفعول به غیرصریحدر (وحمار لفظا مرفوع فاعلیدر (عجلا قیاس مرفوع اولق
ایدی حماردن بدللکله لیکن قرآندن اقتباسه دلالت ایلمک ایچون نصب ایلدی (زیرا انده
منصوبدر مفعولیت ایله اتخذ فعلندن اما بونده جائزدر که دینلن کبی حکایتله اوله وجائزدر که
اعنی تقدیریله اوله (وجسدا بدلدر عجلادن (له خوارله مقدم خبر وخوار مؤخر مبتدا وجملهٔ
اسمیه صفت جسددر (خوار خاء معجه نك ضمیله بقر اوازینه دیرلر (محصول بیت) مذکور ابلهی
کاه حماره تشبیه ایلدی وکاه بقره تحقیق حمار بنی آدمه مشابه اولدی اعنی بوزاغی جسدیکه
صغیراوازی صاحبیدر حاصلی صغیراوازلی بربوزاغی جسدلی حمار بنی آدمه مشابه اولدی * قطعه *
بادمی نتوان کفت ماند این حیوان * مکرد راعه ودستار ونقش بیرونش * باحرف صله (ادمی
انسان (کفت مصدر معناسنه در (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر
مانستندن دیین خطا ایلمش مصراعده تقدیم وتأخیر وار در تقدیری نتوان کفتکه بادمی ماند
این حیوان (دراعه دالك کسریله طیلسان دیدکلری لباسدر که بوزمانده مهجور ومتروکدر
(دستار بونده دلبنددر (محصول بیت) دیمك اولمازکه آدمی یه بکزر بوحیوان مکر طیلسان ودلبند
ونقش وشکل بیرونی یعنی حقیقتده انسان دکلدر وانسانه بکزمز مکر صورت ظاهریسی بعض نسخهده
مکر برینه بجز دوشمش * بکرد درهمه اثواب وملك هستیٔ او * که هیچ چیز نیابی حلال جز خونش *
باحرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن چکزین ودولان دیمکدر
(ملکی هستی بیانیه (محصول بیت) جمیع اثواب ووارلغی ملکنده یعنی مالملکنده چکزین ودولان
یعنی تجسس وتفحص ایله که هیچ برنسنه سنی حلال بولمازسین قانندن غیری یعنی قانی حلال وسائر
اثواب واملاکی جمیعا حرامدر * قطعه * شریف اکرمتضعف شود خیال مبر * که پایکاه
بلندش ضعیف خواهد شد * متضعف تفعل بابندن اسم فاعلدر ضعفدنکه ضد ونقیض
قوتدر (که حرف بیان (پایکاه باء عجمیله بونده مرتبه مراد در (بلنده اضافتی بیانیه در (شد
مصدر معناسنه در (محصول بیت) شریف اکرضعیفده اولورسه خیال ایلمه یعنی ایلمه
حاصلی خیال طوتمه که انك بلند مرتبه سی وعالی منصبی ضعیف اولیسردر یعنی شریفك وجودی
ویا امردنیوییسی ضعیف اولمغله شریفلك مرتبه سنه ضعف ونقصان کلمز بنه شریف شریفدر
* ور آستانهٔ سیمین بمیخ زرد وزد * کمان مبر که یهودی شریف خواهد شد * آستانهٔ سیمین
بیانیه (باحرف مصاحبت (میخ زرده بیانیه در (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر (دوزیدندن
میخلیه دیمکدر زیرا دوختن و دوزیدن مشترکدر دیکمکله میخلمق بیننده بعض نسخهده
بزند دوشرینه بومعنایه (شریف بونده عزیز ومقبول معناسنه در (محصول بیت) واکر
کمش اشیکی التون اکسریله میخلرسه یعنی بوقدر اموال واثوابه مالك اولورسه ظن ایلمه که
یهودی شریف وعزیز اولیسردر یعنی مال وملك چوقلغیله یهودی معزز ومکرم اولماز

حکایت

دسروری

ردشمعی

* حکایت * دزدی کدایی را کفت شرم نداری که از برای جوی سیم دست پیش هرلئیم
درازمیکنی کفت * (محصول ترکیب) براوغری بر دیلنجی یه دیدی اوتانمزمیسین که برار په
مقدارنجه کمش ایچون الیکی هرالچغك اوکینه اوزادرسین دیلنجی دیدی * بیت * دست دراز
ازپی یك حبه سیم * به که ببرند بدانکی ونیم * دست دراز تقدیری دست دراز کردند در
پس دست کردنك مفعول اولی ودراز ثانیسی پس دست دراز وصف ترکیبیدر دیین معنای بیته
واصل دکل ایمش بعض نسخهده دست درازی دوشمش یا ایله بوتقدیرجه وصف ترکیبی اولور
(پی باء عجمك فتحیله ادات تعلیلدر (حبه شیٔ قلیلدن عبارتدر (ببرند فعل مضارع جمع
غائب تشدید ضرورت وزن ایچوندر کسهلر دیمکدر (دانك کاف عجمله درهمده التی حصهدن
برحصه یه دیرلر (محصول بیت) برحبه کمش ایچون ال اوزون ایلمك یعنی ال اوزاتمق یکدرکه
کسهلر بردانك کمش ایچون ویا یارم دانك حاصلی اوغریلق ایدوب ال کسلمکدن ایسه دیلنجیلك
ایدوب ال صاغ قالمق اولیدر (بونده پی بعده معناسنه در دیین خطا سویلمش * حکایت *
مشت زنی را حکایت کنند که ازدهر مخالف بجان آمده بود وازحلق فراخ ودستتنکی بفغان
شکایت پیش پدر برد واجازت خواست که عزم سفر دارم تا مکر بقوت بازود آمن کامی
بکف آرم * مشت زن وصف ترکیبیدر بومرق اوروجی دیمکدر بونك اصلی بودرکه مشت زنلك
برفندرکه صاغ الك باش پرمغین سبابه ووسطی یننه الور وصول الندهبرنسنه یی سبرایدرومطرق
اوینی کبی اوینار حاصلی صاغ الینی مطرق برینه استعمال ایدر وبوطائفه بوفنده اول قدر
ادمان ایدرلر که صاغ الینك هر برپرماغی خیاره دونمشدر تحصیلیم زمانده شام شریفده برقاچ
سمرقندی طالب علم کلدی وبعضنك بوفنده برمقدار مهارتی وارایدی مسافرلردیو بونلری
منجیك حمامنه ایلتدك ایچروده برمقدار درلدکدن صکره حمامك دیوارینه اولقدر مشت
اوردیلرکه قابل تعبیر دکل مکر انواع ادمانلرندن بوبرنوع ادمان ایمش وبرکره بونلری ربوه
جانبنه سیره چقاردق حین مساحبتده بردزمانی برضعیفجه سنه قالق برمقدار اوینایهلیم دیدی
قالقدیلر واوینایراق اول ضعیف توانانك قولنی توزینه برمشت اوردی همان دبهسی اوزره کلدی
وکوم کوك اولدی بز برقاچ رومی طالب علملر خوف ایلدك که اولدی دیو اما انلر هیچ آلنمادی
وقالقدیلر اول مضروبی اودیلر عقلی باشنه کلنجه (پس مشت زنی زور بازایله تفسیر ایدنلر
تفشیرایلمشلر (یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (دهر مخالف زمان غیرمساعددن عبارتدر
اضافت بیانیه در (حلق فراحده بویله در (حلق نقطه سز عربیده بوغازه دیرلر وفارسیده
کلو دیرلر کاف عجمك فتحی وضمیله (فراخ فانك فتحی وکسریله ککش دیمکدر واسع معناسنه
کثرت اکل وعدم قناعتدن کنایتدر (دست تنك وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر ال طارلغی
دیمکدر صفر الید معناسنه حاصلی افلاسدن کنایتدر (دست تنك دیو تانك کسرینه تنبیه
ایدوب اضافتله اوقویانلر تنك طبع ایمشلر (بفغان با حرف صله تقدیری بفغان آمده بود در
(شکایت پیش پدر برد (بعض نسخهده مشورت دوشمش شکایت برینه (که حرف بیان (عزم سفر
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تا حرف تعلیل (مکر حرف تمنی تا اوله که دیمکدر (باحرف مصاحبت
(قوت بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر (دامن کام لامیه در مجازا (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
مرادانکنی دیمکدر (باحرف صله (کف ال ایاسی درمراد ال در مجاز مرسل طریقیله (ارم فعل مضارع
متکلم وحده در اله کتورم دیمکدر بعض نسخهده بچنك دوشمش (محصول ترکیب) برمشت زنی
حکایت ایدرلرکه دهر مخالفدن جانه کلمشیدی یعنی جانندن اوصانمش وبیزار اولمشیدی
وکیك بوغزدن وال طارلغندن فغانه واضطرابه شکایتی باباسی قتنه ایلتدی یعنی باباسنه حالندن

ردسروری

ردابن سید علی

رد شراح جمیعا

ردابن سید علی وسروری

شكايت ايلدی واجازت دیلدیكه سفره نیت ایدرم اوله كه قوت بازو یله مرادانكنی اله كتورم دیو
* بیت * فضل وهنر ضایعست تا ننمایند * عود بر آتش نهند ومسك بسایند * تا حرف توقیت در
مادام معناسنه (محصول بیت) فضل وهنر ضایعدر مادامكه كورنمیه لر ویا كوسترلمیه لر لزوم
وتعدی طریقیله مصراع ثانی تمثیل طریقیله واقعدر پس عودی آتشه قورلر قوقوسی ظاهر
اولماغیچون ومسكی ازرلر زیرا ازمكله قوقوسی زیاده اولور حتی زلفه وكاكله وكیسویه مشكسا
دیرلر بومعنی اعتباریله فتدبر * پدر كفت ای پسر خیال محال از سر بدر كن وپای قناعت
در دامن سلامت كش كه بزركان كفته اند دولت نه بكوشید نست چاره كم جوشید نست *
(خیال محال بیانیه (پای قناعت لامیه در مجازا (دامن سلامتده بویله در (كش فعل امر مفرد مخاطبدر
كشیدندن (كه حرف تعلیل (كوشیدن درشمك دیمكدر (یعنی سعی ایلمك (كم بونك كبی یرلرده
ترك كلیدن عبارتدر (جوشیدن لغتده قینامقدر (اما بونك كبی یرلرده اضطراب ومشقتدن
عبارتدر (محصول تركیب) باباسی دیدی ای اوغل خیال محالی باشكدن چیقار یعنی اخراج ایله
وپای قناعتی دامن سلامته چك یعنی ممكن اولدیغی دكلو قناعت ایدوب اضطراب ومشقتدن
سالم وآزاده اول زیرا اكابر دیمشلردر دولت وسعادت سعی وكوششله دكل یعنی چالشمغله
دولت ال ویرمز مادامكه جانب حقدن عنایت اولمیه پس چاره اضطراب ومشقتی ترك ایلمكدر
یعنی صبر ایدوب بحضور اولمقدر * بیت * كس نتواند كرفت دامن دولت بزور * كوشش
بی فائده است وسمه برابروی كور * كرفت مصدر معناسنه در (دامن دولت لامیه در مجازا
كوشش بی فائده بیانیه در (وسمه واوك فتحی وسینك سكونیله بونده راستق مراددر كه دیشی اهلی
قاشلرینه چكرلر (ابروی كور بیانیه در (زیرا بونده كور عدم ابرودن عبارتدر (اعمی معناسنه دكل
یعنی ابرونك قیلی اولمایجه ابرویه راستق چكمك فائده ویرمز (شراح كورك بومعناسنه تعرض
ایلمادكلرندن معلومدر كه كوری اعمی معناسنه اخذ ایدرلر (محصول بیت) كیمسه دولت اتكنی
زورایله طوتمغه قادر دكلدر یعنی قوت بازو یله دولت ال ویرمز زیرا ابروی كوره وسمه چكمك كبی
بی فائده در دولت وسعادته سعی جانب حقدن عنایت اولمایجه * بیت * اكر بهر سر مو یت هنر
دوصد باشد * هنر بكار نیاید چو بخت بد باشد * بهر باحرف ظرف) سر مو لامیه قبل اوجی دیمكدر
(هنر دوصد ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر اولمش اصلنده دوصد هنردر (محصول بیت)
اكر هر بر قیلك اوجنده ایكیوز هنرك اولورسه هنر ایشه كلمز (یعنی فائده ایلمز (چونكه بخت وطالع
یرامز اوله (یعنی طالعده مساعده اولمایجه هنر فائده ایلمز * بیت * چه كند زورمند وارون بخت
بازوی بخت به كه بازوی سخت * (زورمند زورلی دیمكدر (زیرامند ادات نسبتدر (پس زورمند
وصف تركیبیدر دین خطا ایلمش (وارون بخت وصف تركیبیدر نحس طالعلی دیمكدر
زورمندك اضافتی بیانیه در (بازوی بخت وبازوی سخت لامیه لردر مجازا (محصول بیت) زورلی
نحس طالعلی نه ایلسون (یعنی نیه قادردر (ونیه مالكدر طالع ایشلمیجه (مصراع ثانی
مقام تعلیلده در (زیرا طالع بازوسی یكدر قوی بازودن یعنی طالع قوی اولمایجه باز وقوتی
فائده ایلمز بو ایكی بیتی بر بحرده ظن ایدوب مثنوی یازانلر غریب بی تشخیص ایتمشلر
* پسر كفت ای پدر فوائد سفر بسیارست از نزهت خاطر وجذب فوائد ودیدن عجایب وشنیدن
غرائب وتفرج بلدان ومحاورت خلان وتحصیل جاه وادب ومزید مال ومكسب
ومعرفت یاران وتجربت روزكاران چنان كه سالكان طریقت كفته اند * فوائد سفر لامیه
(از حرف تبیین (نزهت خاطر مصدرك فاعلنه اضافتیدر سرور خاطر دیمكدر (جذب فوائد
مصدرك مفعولنه اضافتیدر فائده لر چكمك (یعنی فوائد تحصیل ایلمك (دیدن عجایب وشنیدن

ردشراج جمعا
ابروی كورك اضافتی لامیه
اولوب كور اعمی دیمك اولسه
هرنقدر جزالت اولمز ایسه ده
معنی فاسد اولمز حتی شارح
مرحوم دخی شراحه
پك یوریمدیكندن جوازینه
اشارت ایتمشدر
للطابع

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

غرايب ايكيسی بيله مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تفرج بلدان مصدرك مفعولنه در (بلدان
بانك ضميله بلدك جمعيدر شهرلر ديمكدر (محاورت مفاعله بابندن مصدردر (خلانه اضافتی
مفعولنه در سابقلر كبی (خلان خليلك جمعيدر تشديد لامله (مزيد مصدر (ميمی ماله
اضافتی فاعلنه در (ومعرفت ياران مصدر ميمنك مفعولنه در (تجربت روزكاران تجربت تفعلل
بابندن مصدردر سماعی زيرا معتل اللام اولمايجه ياء مصدری حذف ايلمك سماعيدر
فتأمل (روزكارانه اضافتی مفعولنه در (روزكاران الف ونونله جمع اولمسی خلاف قياسيدر
(محصول تركيب) پسر ديدی ای پدر سفر فائده لری چوقدر خاطر سرورندن وجذب
فوائددن وعجايب احوال كورمكدن وغرايب قصه لر ايشتمكدن وشهرلر سيرندن ودوستلره
مكالمه دن ومنصب وادب تحصيلندن ومال ومكسب زياده لكندن وياران بلمدن وروزكارلر
تجربه سندن شويلكه طريقت سالكلری ديمشلردر * قطعه * تابدكان وخانه در كروی *
هركزای خام ادمی نشوی * تا حرف توقيت مادام معناسنه (بدكان باحرف ظرف
(در حرف تأكيد (كروكاف عجمك كسری وراءك فتحيله رهن معناسنه در (ويا ضمير
خطاب (نشوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر (محصول بيت) مادام كه دكان وخانه ده
رهنده سين يعنی انلرله مقيدسين هركزای خام كيمسه ادمی اولمازسين يعنی مادام كه دكان
وخانه دن چيقوب غربته كتمزسين هركزخاملغك كتمز وانسان اولمازسين * بروانددر جهان
تفرج كن * پيش ازان روز كز جهان بروی * برو فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر (اندر
همزه نك فتحيله ادات ظرفدر (كز اصلنده كه ازايدی (محصول بيت) وارجهانده تفرج
ايله اول كوندن اول كه جهاندن كيدرسين يعنی دكاندن واودن چيقوب وارعالمی سير
ايله اول كوندن اول كه عالم فانيدن عالم باقيه كيدرسين يعنی اولمزدن اول * پدر كفت ای پسر
منافع سفر برين نمط كه كفتی بسيارست وليكن پنج طائفه را مسلمست اول بازركانی كه
باوجود نعمت ومكنت غلامان وكنيزان دلاويز وشاكردان چابك دارد هرروز بشهری
وهرشب بمقامی وهردم بتفرج كاهی ازنعيم دنيا متمتع شود * منافع سفر لاميه (نمط نونك وميمك
فتحه لريله اسلوب ديمكدر (بعض نسخه ده بسيار يرينه بی شمار دوشمش (پنج طائفه را
(را ادات صله ويا ادات تخصيص فتدبر (بعض نسخه ده مسلم يرينه (سين وتا ادات خبردر
واقع اولمش (پنج طائفه راست ديمش (بعض شراح بويله يازمش بعينه (وبعضيسی
افترا ايلمش كه پنجك ولنه برباء صله ايراد ايلمش ديو لكن بانمزده اولان نسخه مذكور
شارحك نسخه سندن يازلمش غايتده صحيح نسخه درونده افترا ايلديكی بادن نام ونشان
يوق (پس معلوم اولديكه يانده واقع اولان نسخه يازياده سقيم ايمش ويا تعصبا افترا ايدرمش
وبويله اعتراضی چوق واقع اوليور (اعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيات اعمالنا (بعض
نسخه ده اول يرينه نخستين واقعدر (بازركانی ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(باحرف مصاحبت سببيتی متضمن (وجود نعمت لاميه (مكنت قدرت ديمكدر (غلامان
دارك مقدم مفعوليدر (وكنيزان اكا معطوف (الف ونونله جمع اولدقلری ذوی العقول دن
اولدقلری ايچوندر (بعض شراح غيردن نقل ايدوب (كنيزان كنيزكك جمعيدر ديمش
(صكره بحر الغرايبدن نقل ايدوب ديمش (كنيزان كنيزك جمعی (وكنيزكان كنيزكك
جمعيدر ومرجودر كه كنيزان كنيزك جمعی اوله ديمش (وبعضيلر تعصب ايدوب بوكه
بوتقريردن اسناد جهل ايدوب خيلی پريشان كلمات ايلمش (غلامان اولنده بركه حرفنی ايراد
ايلين حق معنايه واصل دكل ايمش (دلاويز وصف تركيبيدر آويزيدندن لغتده اصمقدر

محاورت حاءله مصاحبت
معناسنه در وجيم ايله
فوكشيلق ايلمكدر
منه

عجبا يازانك سهو ايتمسی جائز
دكلميدر للطابع
ردسروری

ردسروری
ردشمعی

(اما استعمالده تعلق معناسنه درکوکل تعلق ایلدیکی نسنه‌لرده استعمال ایدرلر بونده غلامان
(وکنیزانه صفت واقع اولمش اشتراك طریقیله (شاکردان چابك بیانیه (وغلامان
(وکنیزانه معطوف شاکردلردن خدمه مرادر (یعنی خدمتکار جنسی (دارد فعل مضارع
مفرد غائب مذکورلر مقدم مفعوللری (وبازرکانه راجع تحتنده ضمیر فاعلی (بشهری
(باحرف ظرف (ویاحرف وحدت (بمقامیده بویله در (بعض نسخه ده (هر دم برینه
هر لحظه دوشمش (بتفرج کاهیده بویله (نعیم دنیا لامیه نعمت دنیا دیمکدر (متنعم تفعل
بابندن اسم فاعلدر فائده لنیجی معناسنه (محصول ترکیب) پدردیدی‌ای پسر بو اسلوب اوزره که
سن بیان ایلدك سفر فائده‌لری چوقدر امابش طائفه‌یه مسلمدر اولکیسی بر بازرکاندر که نعمت وقدرت
وجودیله دلاویز جوانلری وجاریه‌لری اوله وچابك خدمتکارلری دخی اوله هرکون برشهرده
وهر کیجه برمقامده وهر لحظه برسیرانکاهده دنیا نعمتلرندن فائده‌لنه * قطعه * منعم بکوه
ودشت وبیابان غریب نیست * هرجا که رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت * منعم اسم فاعلدر
افعال بابندن صاحب نعمته اطلاق ایدرلر حاصلی اهل دولت دیمکدر غنی معناسنه اسم مفعول
طوتوب عینی فتحیله قید ایلین تصرف خاص ایلمش (بکوه باحرف ظرف (دشت دالك فتحی
وشینك سکونیله اوواصحرا معناسنه (منعم مبتدا وغریب ثانیسی (ونیست خبر ثانی وثانی
خبریله جمله اسمیه خبر اول واول خبریله جمله ابتدائیه (خیمه چادر وزدك مقدم مفعولی
(خوابکاه یتاجق یر یعنی یتاق وراحت یری دیمکدر (ساختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
منعم وغنی اولان کیمسه طاغده واوواده وبیابانده غریب دکلدر هر یره که واردی چادر قوردی
ویتاق وحضور یری پیدا ایلدی حاصلی هر یره که وارسه حضور وصفا ایدر دیمکدر یعنی
اهل دنیا هرقنده ایسه ذوق وصفاده در دیمکدر * وآن را که برمراد جهان نیست دست رس *
در زادو بوم خویش غریبست وناشناخت * واو بونك کبی یرلرده استدراك معناسنی متضمندر
(که حرف بیان (مراد جهان بیانیه (دست رس وصف ترکیبیدر رسیدندن قدرت ووسعت
معناسنه (زادو بوم جمیع کلستان نسخه‌لرنده واو عطفله کلور اما سید علی زاده ونعمت الله
واوسز ایراد ایلمشلر وهیچ بریسی تعرض ایلامشدر که ترکیب اضافی میدر مزجیمیدر وسائر
لغتلرده بوم زمین وقرار کاهدر دیمشلر اما زاده مستقلا معنی ویرمشلر لکن اهالیء اعجام
دیدیلر که زاد وبوم عطف تفسیریدر اما زادك بوندن غیری یرده بومعنایه دلالتی یوقدر
والعلم عند الله (ناشناخت نامعلوم دیمکدر (محصول بیت) منعمك حالی مذکور کبیدر
اما اول کیمسه‌نك که جهان مرادینه الی ایرشمز یعنی قدرت ووسعتی یوقدر حاصلی فقیر ومفلسدر
کندی بنك طوغدیغی وقوپدیغی یرده یعنی کندی شهرنده ومملکتنده غریب ومجهول
ومنکور در حاصلی انی کیمسه بیلمز ونام ونشانی اکماز * دوم عالمی که بمنطق شیرین وقوت
فصاحت ومایهء بلاغت هرجا که رود بخدمتش اقدام نمایند واکرام کنند * دوم بش طائفه‌نك
ایکنجیسی (عالمی یا حرف وحدت (که حرف بیان (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن
(منطق شیرین بیانیه مصدر میمیدر نطق معناسنه یعنی تکلم (قوت فصاحت واوك تشدیدیله
لامیه (مایهء بلاغتده بویله در (بخدمتش با حرف صله (اقدام نمایند اقدام (نمایندك مقدم
مفعولیدر (محصول ترکیب) ایکنجیسی برعالمدر که شیرین تکلمله وفصاحت قوتیله و بلاغت
سرمایه سیله هر یره که کیدر خدمتنه اقدام کوسترلر واکا اکرام ایدرلر *قطعه* وجود مردم
دانا مثال زر طلاست * که هر کجا که رود قدر وقیمتش دانند * وجود مردم دانا لامیه
وبیانیه در (مثال زر طلاست لامیه لردر راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (طلا طانك

کسریله

ردشمعی

کسریله یالدز التونیدر (که حرف رابط صفت (ما بعدی جائزدر که دانایه صفت اوله
وجائزدر که زر طلایه (محصول بیت) مردم داناك وجودی یالدز التونی کبیدر که هر یره
کیدرسه قدر وقیمتنی بیلورلر یعنی خالص وصافی التون نیجه که هر یرده معزز ومکرم ایسه
اهل علمده انجلین معتبردر * بزرك زادهء نادان بشهروا ماند * که دردیار غریبش بهیچ نستانند *
بزرك زاده وصف ترکیبیدر اکابر زاده معناسنه نادانه اضافت بیانیه در (با حرف صله (شهروا
بر لفظدر اما اصلنده مرکبدرشه لفظیله روالفظندن (معلوم اوله که ازمنهء ماضیه‌ده برپادشاه
کلمشدر که کونه سکهء شاهی‌یی ضرب ایدوب التونی التون یرینه واقچه‌یی اقچه یرینه یوریدوب کندی
حکم سلطنتنده خلق انکله معامله ایدوب بیع وشرا ایدرلر ایمش حتی بوزمانده برکیمسه‌نك ظلمندن
تعبیر ایللی اولسه‌لر مملکتده کون یوریدر دیرلر (پس شه شاهدن مخففدر وروا جائز معناسنه در
اول پادشاه مذکور قضیه‌یی جائز کوردو کیچون اول کوندن اقچه والتونه شهروا دیدیلر پس شراحك
بونده انواع پریشان اقوالنه التفات اولنمسون که تقیدی تضبیع اوقاتدر ماند فعل مضارع مفرد غائبدر
مانیدندن بکزمك دیمکدر (مانستن دن دینلر خطا ایلدیلر (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف
(دیار غریب بیانیه (شین ضمیر شهروایه راجعدر (نستانند فعل نفی مستقبل جمع غائب
صاتون المازلر دیمکدر (حاصلی اعتبار ایلمزلر (محصول بیت) (جاهل اکابر زاده شهروایه بکزر که
آنی اول پادشاهك قلمروندن غیری دیارده هیچ المازلر * سیوم خوبرویی که درون صاحب دلان
بمخالطت اومیل کند وصحبتش راغنیمت شناسند وخدمتش منت دانند که کفته اند اندکی جمال به
از بسیاریء مال روی زیبا مرهم دلهای خسته است وکلید درهای بسته * سیوم بش طائفه‌نك
اوچنجیسی (خوبرو وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه (ویاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت (درون صاحب دلان لامیه (صاحب دل سکون بایله اولنجه وصف ترکیبیدر (اما کسر بایله
لامیه در (حاصلی بونك کبیلر ایکی وجهله اوقنور (والف ونون ادات جمعدر (باحرف صله
(مخالطت مفاعله بابندن مصدردر وتا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلور وتلفظ اولنور (اختلاط
ومخالطه قریشمقدر (اویه اضافت لامیه در (میل کندك مفعول صریحی (وبمخالطت غیرصریحی
وجملهء فعلیه خبر مبتدادر که درونندر (محصول ترکیب) اوچنجیسی برخوب رویدر که صاحب دللرك
درونی انك اختلاطنه ویا انکله اختلاطه میل ایدر وصحبتنی یعنی مصاحبتنی غنیمت اکلرلر وخدمتنی
منت بیلورلر که اولولر دیمشلردر (اندکی جمال یاء مصدرله واضافتله ازاجق جمال (بسیاری مالده
بنه بویله در بعینه (حاصلی جمال آزلغی مالك چوقلوغندن یکدر زیبا روی زیبا خسته کوکلر مرهمیدر
وبغلو قپولر مفتاحی کلیدی کاف عربك کسریله تخصیص ایدنلر خطا ایلمشلر زیرا فتحیله افصحدر
* قطعه * شاهد آنجا که رود عزت وحرمت بیند * ور برانندبقهرش پدر ومادر خویش * (شاهد
بونك کبی یرلرده محبوب معناسنه در (ور واکردن مخففدر (بقهرش شین ضمیر معناده برآنده مقیددر
(محصول بیت) (محبوب اول یره که کیدر یعنی هر یره که کیدر عزت وحرمت کورر واکرانی
کندینك اتاسی واناسی یانلرندن قهرایله‌ده سوررلرسه (حاصلی کیم اولورسه اکا اتالق واناالق ایدر
*پرطاوس دراوراق مصاحف دیدم * کفتم این منزلت ازقدر تومی بینم بیش * پرباء عجمله وتخفیف
رایله لفظ مشترکدر قناد ایله یلك یننده اما بونده یلك مراد در قناد دین خطا سویلدی زیرا
مصاحفه یلك قنور قناد قونماز (وبونی هرکس بیلور پرك راسی تشدید ایله قید ایدنلر ضرورت
وزن ایچون دیو وزن طبعه مالك دکلرمش (در یرینه بریازانلر معنی جانبنه ناظر اولمازلر ایمش (اوراق
مصاحف لامیه مصاحف مصحفك جمعیدر (منزلت تا مرتبت تاسی کبی اسلوب عجم اوزره مطول
یازیلور ومطول تار کبی تلفظ اولنور (پس ضمیر خطاب اعتبار ایدن غفلت ایلمش (بیش باء عربیله

رد شراح جمیعا

ردشراح جمیعا

رد سروری وشمعی

رد شمعی

ردابن سید علی وسروری

رد سروری وشمعی

ردابن سید علی

زیاده معناسنه در (محصول بیت) (طاوس یلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنده کوردم (نتکه عاد تا اوغلانجقلر طاوس یلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنه قویغلردر (پس مصحفلرك ورقلری اوزره طاوس قنادینی کوردم دیبن ابی کوره مش (کور بجك دیدم بومرتبه ومنزلی و بومقامی سنك قدر کدن وحد کدن زیاده کورورم (یعنی بومکرم ومعززمقام سنك لایقك دکلدر * کفت خاموش که هر کس که جالی دارد * هر کجا پای نهد دست ندارند ش پیش * خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول دیمکدر (که حرف تعلیل (جالی یاحرف تنکیر (ندارند ش شین ضمیر معناده پیشه مقیددر (پیشش تقدیرنده (ندارند یرینه نونله بدارند یازانلر بایله صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر اکرچه تأویله معنی ویرمك قابلدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر پرطاوسه بن بویله دینجه دیدی ایسم اول زیرا هر کیمك که جالی وار هر نره یه که ایاق قور یعنی کیدر او کینه ال طوتمزلر یعنی انی کیمسه رد ومنع ایلمز بلکه هر کس کل بری جانم دیرلر زیرا صاحب حسنه هر کس طالبدر * نظم * چون در پسر موافقت ودلبری بود * اندیشه نیست کر پدر ازوی بری بود * جمیع شراح بوایکی بیتی رباعی دیو یازمشلر حال بو که رباعینك بحری معین بحردر نهایتی بوده بحر هزج اقسامندندر یعنی بحر مضارع اخربدر ورباعی بحرینه قریبدر فقدبر (دلبری یاحرف مصدر (بری بونده بیزار معناسنه در (محصول بیت) چون پسرده موافقت ودلبرلك اوله یعنی کوزل اوله واختلاطه لایق وقابل اوله غم یوقدر اکر باباسی اندن بیزار اولورسه زیرا هر کس اکا بابا اولور حاصلی هر کیمسه انك کبی فرزنده جانم اوغل دیر * اوکوهرست کوصدفش در میان مباش * در یتیم راهمه کس مشتری بود * او ضمیری بیت سابقده پسره راجعدر ومبتدا در (وکوهر خبری (کو فعل امر مفرد مخاطبدر کویدندن کفتندن دینلر خطا سویلدی (صدفدن مراد بابا سیدر تشبیه طریقیله (مباش فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمکدر (در یتیم شول انجویه دیرلر که برصدفده یالکز اوله اما انسانده یتیم باباسی اولمیانه دیرلر وحیوانده اناسی اولمیانه وجماداتده نظیری اولمیانه (محصول بیت) اول پسر کوهردر سویله صدفی اراده اولمسون یعنی صدفی مطلوبمز دکلدر کرکمز زیرا در یتیمه هر کس مشتری اولور و یا مشتریدر یعنی هیچ کیمسه دلبری باباسیله استمز یالکز استر نتکه صبوحی بیورر (پدر را تا بکی همراه آن شیرین پسر بینم) (الهی باشدان روزیکه او رابی پدر بینم * چهارم خوش اوازی که آب ازجریان ومرغ ازطیران باز دارد پس بوسیلت این فضیلت دل مردمان صید کند وار باب معنی بمنادمت اورغبت نمایند * چهارم دوردنجیسی بش طائفه نك (خوش اواز وصف ترکیبی (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (جریان مصدردر جری یجری یدن یعنی ضرب بابنك ناقص یائیسندن اقتق معناسنه (طیرانده مصدردر طار یطیردن ضرب بابنك اجوف یائیسندن اوچمق دیمکدر (بازدارد آلیقور یعنی مانع اولور با حرف مصاحبت (وسیلت شول نسنه در که انکله غیره اولشیله یعنی غیره یقین اوله تایی تطویل اسلوب عجم اوزره در (فضیلت معرفتده ارتقلغه دیرلر وتا ینه مذکور کیدر (دل مردمان لامیه (وکندك مفعول اولی (وصید ثانیسی (ارباب ربك جمیدر اصحاب معناسنه (معنایه اضافتی لامیه در (باحرف صله (منادمت مفاعله بابندن مصدردر ندیملك دیمکدر یعنی مصاحبت معناسنه در (اویه اضافت لامیه در (رغبت نماینك مفعول صریحی (و بمنادمت غیر صریحی (محصول ترکیب) دوردنجیسی برخوش اواز درکه صوبی اقمقدن وقوشی اوچمقدن منع ایلیه حضرت داود پیغمبر علیه السلامك اوازی کبی پس بوفضیلتك وسیله سی وسببیله خلقك کوکلنی شکار ایدر وارباب معنی انك مصاحبتنه رغبت کوسترلر * بیت * سمعی الی حسن الاغانی * من ذا الذی جس المثانی * سمع سینك فتحی ومیمك سکونیله قولاق معناسنه دریای متکلم ایله اضافت لامیه در وتقدیرا مرفوع مبتدا وجائزدر که سمعی

رد شمعی

رد ابن سید علی

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی وسروری

مطلب

سید علی زاده طریان یازمش وسروری بویله یازدیغنه اعتراض ایلمش ودعا کویه بویازیشی زیاده ناپسند کلدی پس متعدد شروحه مقید اولدم کوردم فی الحقیقه جمیع شروحنده رانك یا اوزره تقدیمیله بولدم لیکن بنده بوخطایی سهو قلمرینه حمل ایدرم لامعی چلبینك نعت رسولده صلوا علیه فعل ماضیدر بوردیغنی حمل ایلدیکم کبی والا بونلرك کبی افندیلردن بویله خطا قصده مقارن اولماز فقدر پس معترضك اعتراضی یا تعصب طریقیله اولور و یا قصور فهمدن عفی عنه

سماعی واصغائی معناسنه اوله ایشتمك ودیکلمك دیمکدر (پس حرف جر مقدره متعلق اولمز (حسن صفت مشبهه در (اغانی یه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر (اغانی جمع اغنیه غنا معناسنه در (پس اغنیه جمع غنادر دیبن کندی زعمیله سویلمش (من اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم اشارت محلا مرفوع خبری (الذی اسم موصول (جس جمله فعل ماضی مفرد مذکر غائب یاپشدی دیمکدر مس کبی جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر الذینك والذی صله سیله محلا مرفوع صفت ذادر (المثانی جمع مثنادر ایکی قللی سازه دیرلر نتکه مثالث جمع مثلثدر که اوچ قللی سازه دیرلر (مثانی جس نك مفعولیدر وسکون یاضرورت وزن ایچوندر (محصول بیت) بنم قولاغم کوزل غناره در و یاخود بنم سماع واصغام کوزل اوازه مقیددر یعنی میلم کوزل آوازه در کیمدر شول کیمسه که ایکی قللی سازچالر یعنی اکا نه اعتبار مقصود بودر که کوزل اوازی سازه ترجیح ایدر حاصلی بنم میلم حسن صوته در سازه دکل علی الخصوص که قللی ساز دیکلمك حرامدر مصراع ثانینك تحقیقنده مراد حسن صوتدر دیبن یتدن مرادی بیلمامش * قطعه * چه خوش باشد اواز نرم وحزین * بکوش حریفان مست صبوح * اواز نرم بیانیه (حزین اینجه ونازك معناسنه در (باحرف صله (کوش قولاق (حریف باده مصاحبی (الف ونون ادات جمعیدر (کوش حریفان لامیه (مسته اضافت بیانیه (وصبوحه لامیه (صبوح مصدردر صباح وقتنده شراب ایچمکه دیرلر نتکه غبوق عکسنه دیرلر حاصلی فعول وزنی اوزره مصدرلردر (صبوح صباح وقتنده ایچلن شرابك اسمیدر دیبن مخالف سویلمش (محصول بیت) نه خوش اولور یومشق اینجه اواز صبوح مستی اولان حریفلر قولغنه یعنی قولقلرینه لطیف کلور * به از روی خوبست اواز خوش * که آن حظ نفسست واین قوت روح * ان روی خوبه اشارتدر (واین اواز خوبه (محصول بیت) (روی خوبدن خوب اواز یکدر زیرا روی خوب حظ نفسدر (واواز خوب قوت روحدر حاصلی حضرت شیخ اوازخوبی روی خوبه ترجیح ایدر لیکن فیه مافیه * پنجم پیشه وری که بسعی بازو کفافی حاصل کند تا آب روی از بهرنان ریخته نشود چنانکه خرد مندان کفته اند * پنجم یعنی مذکور طائفه نك بشنجیسی (پیشه باء عجمیك کسریله صنعت دیمکدر (ور واوك فتحیله ادات نسبتدر لی معناسنه اوته یقالی در واوایله علی کل حال صنعتلی دیمکدر یعنی اهل صنعت (و یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (سعی بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کفافی یا حرف وحدت (تاحرف تعلیل (آب روی لامیه (بهرنانده بویله در (ریخته نشود دوکلمش اولمیه یعنی دوکلمیه (محصول ترکیب) بشنجیسی بر اهل صنعتدر که سعی بازو یله بر کفاف حاصل ایلیه تاکیم اتمکیچون یوز صوبی دوکلمیه حاصلی جره وکدیه یه محتاج اولمیه شویلکه عقلا دیمشلردر * قطعه * کر بغریبی رود از شهر خویش * سختی ومحنت نبرد پینه دوز * یاحرف صله (غریبی یا حرف وحدت (سختی یا حرف مصدر (پینه یمه یه دیرلر (پینه دوز وصف ترکیبیدر دوزیدندن رودك ونبردك تنازع طریقیله فاعلیدر لغت حسبنجه یمه دیکیجی دیمکدر اما استعمالده اسکیجی یه دیرلر (محصول بیت) اکر غریبلکه کیدرسه یعنی دیار غربته کندی شهرندن شدت ومحنت ایلتمز یعنی چکمز پینه دوز یعنی اسکیجیلك برجزئی صنعت ایکن انك اهلی هرنره یه وارسه اول صنعتله کچنور * ور بخرابی فتد از مملکت * کرسنه خسبد ملك نیم روز * ور واکردن مخففدر نتکه مکرر بیان اولندی (باحرف صله (خرابی یاحرف مصدر خرابلق مقابل معمورلق رد یعنی شنلك (فتد فاده کسر وضم جائزدر اصلی افتددر همزه نك فتح وضمیله مصدری افتادن وافتیدن کلور همزه حذف اولنجق فا کسر وضمله مستعملدر فاحفظ (از مملکت

رد شمعی

رد شمعی

رد شمعی

مطلب

اغنیه همزه نك ضمی وکسری ویانك تشدیدی وتخفیفیله تغنی اولنان بر کونه نغمه در کذا فی اللغات للطابع

فتده متعلقدر (كرسنه بولفظ ایكی وجهله مستعملدر بریسی بونده‌كی كبی یعنی كافك ضمی وراءنك سكونی وسینك كسریله وبریسی كافك ضمی وراءنك كسری وسینك سكونیله فاحفظ (خسبد خانك ضمی وسینك سكونی و بانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واو یور دیمكدر خسبیدندن ملك خسبدك وفتدك فاعلیدر تنازع طریقیله (نیم روزه اضافتی لامیه‌در (نیم روز تركستانده برشهرك اسمیدر ملكی نیم روزه تخصیص پینه دوزه قافیه اولمق ضرورتی ایچوندر والا مذكور معناده هرملك بردر (محصول بیت) پینه دوزك حالی معلوم اما اگر كندی مملكت وسلطنتندن برخراب آباده دوشرسه نیم روز پادشاهسه ده الده بركالی وصنعتی اولمدیغی تقدیرجه آج یاتور یعنی اچ قالور بونده مراد خرابلقدن كندی مملكتندن غیریدر والا حقیقتده خراب آبادده مكه یوللری كبی ذخیره سی اولمدیغی تقدیرجه هركس اچ یاتور حاصلی مراد برتمثیلدر والا حقیقتده بویله اولمق لازم دكل * چنین صفتها كه بیان كردم درسفر موجب جمعیت خاطرست وداعیهٔ طیب عیش اما آن كه ازین جمله بی بهره است بخیال باطل درجهان برود ودیگر كس نام ونشانش نشنود * چنین صفتها بونجلین صفتلر (كه حرف رابط صفت (ویا حرف بیان (موجب جمعیت خاطر لامیه‌لردر سبب جمعیت خاطر دیمكدر (داعیه باعث دیمكدر (طیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وعیشه اضافت صفتك موصوفنه‌در (بی بهره بی نصیب دیمكدر (باحرف مصاحبت (خیال باطل بیانیه (در حرف صله در یا معناسنه (جهان دنیا (دیگر داخی دیمكدر (معناسی دخی كرودین سوزی كرودن اكلریمش (محصول تركیب) پدر دیر بونجلین صفتلر كه بیان ایلدم سفرده جمعیت خاطره سبب رو كوچك درلكه باعثدر اما اول كیمسه كه بو جمله‌دن یعنی مذكور بش طائفه‌دن اولمیوب جمیعسندن بی نصیب اوله سیاحت جهانه باطل خیال ووهم فاسد له كیدر ودخی كیمسه نام ونشانی ایشتمز یعنی نیجه اولدیغی كیمسه دویماز زیرا مشهور ونامدار كیمسه دكلدر كه اندن خبر المق ممكن اوله * قطعه * هرآن كه گردش گیتی بكین او برخاست * بغیر مصلحتش رهبری كند ایام * گردش اسم مصدردر گردیدندن دونش دیمكدر (گیتی یه اضافت لامیه در (گیتی كاف عجمك كسریله ویاء اصلیهٔ ایله جهان دیمكدر (باحرف صله (وكین كاف عربك كسریله عداوت دیمكدر (اویه اضافت لامیه در (برخاست قالقدی یعنی قصد ایلدی (باحرف صله (وغیر بونده خلاف وعكس معناسنه‌در (مصلحته اضافتی لامیه در (رهبر قولاغوز وصف تركیبیدر بریدندن یوله ایلتمك دیمكدر لازمی قولاغوزلقدر (رهبر كندك مفعول صریحی (وبغیر غیرصریحی (وایام فاعلی (محصول بیت) هراول كیمسه كه عالمك تبدل وتغیری یعنی انقلاب احوال عالم انك عداوتنه قیام ایدوب قصد ایلدی ایام وروزكار انك مصلحتنك خلافنه وعكسنه اكا قولاغوزلق ایدر یعنی اكا مرادینك خلافنه دلالت ایدر * كبوتری كه دگر آشیان نخواهد دید * قضا همی بردش تابسوی دانه ودام * كبوتر كوكرجین (ویا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت ویا حرف بیان (دگر دخی دیمكدر (آشیان یوا (نخواهد دید دیدن معناسنه كورمیسردر یعنی كورمك میسر اولمیسردر (قضا مبتدا (همی ها حرف تأكید می حرف استمرار (شین كبوتره راجعدر (تا بونده الی معناسنه‌در (باحرف صله (سوی جانب دیمكدر (دانه یه اضافت لامیه‌در (دام بونده طوزاق معناسنه در (محصول بیت) بركبوتر كه دخی آشیانی كورمیسردر یعنی كورمك میسر ومقدر اولمیسردر قضای آسمانی انی دانه ودام جانبنه ایلدر یعنی شكار اولور حاصلی انی یا آوجی اولار ویا مرغ شكاری الور * پسر گفت ای پدر قول حكمارا چه گونه مخالفت كنم كه گفته اند رزق اگرچه

بعض اعجام دیدیكه نیم روز نصف دنیادن كنایه در زیرا شمس حد استوایه وار دقده نصف دنیا مقدارنی قطع ایلمش اولور پس نیم روز بووجهله اضافت لامیه اولور منه

ردشمی

مقسومست

مقسومست باسباب حصول آن تعلق شرطست و بلا اگرچه مقدرست از ابواب دخول آن احتراز واجب * باحرف صله (اسباب حصول آن لامیه لردر (اسباب سببك جمعیدر تعلقدن مراد مباشرتدر (ابواب دخول آن لامیه لردر (محصول تركیب) پسر باباسنك جوابنده دیدی حكمانك قولنه نوجهله مخالفت ایدین كه دیمشلردر رزق اگرچه مقسومدر یعنی ازلده هركسك رزقی تعین اولنمشدر لیكن انك حصولنك سببلرینه مباشرت شرطدر یعنی عقل مباشرت اقتضا ایدر بلادن اگرچه مقدردر اما اكا داخل اولمق ابواب واسبابندن احتراز واجبدر قال الله تعالی ولاتلقوا بایدیكم الی التهلكة حاصلی بونك كبیلر مقتضیات عقلیه‌دندر * قطعه * رزق اگر چند بی گمان برسد * شرط عقلست جستن از درها * اگرچند اگرچه كه معناسنه مستعملدر لفظدر (پس اگری ادات شرط (وچندی كم خبریه معناسنه اعتبار ایدنلر چندان كبی بوفنه چندآن وقوفلری یوغیمش (محصول بیت) رزق اگرچه كه بی گمان وبی شك ایریشور یعنی مقدر اولان رزق البته هرحوانه كلور واصل اولور ولیكن عقلك شرطیدر قپولردن استمك یعنی عقل رزقی اهل دنیادن رجا ایلمك اقتضا ایدر * ور چه کس بی اجل نخواهد مرد * تومرو دردهان اژدرها * مرد بونده مردن معناسنه‌در (مرو میمك وراءنك فتحه‌لریله كتمه دیمكدر فعل نهی مفرد مخاطبدر (در حرف صله در یا معناسنه (دهان اژدرها لامیه عربجه اژدرهایه ثعبان دیرلر (محصول بیت) دخی اگرچه كه كیمسه اجل سز اولمیسه‌در یعنی کیمسه بی اجل اولمز اما سن اژدرها اغزینه كتمه یعنی هلاك اولاجق یره وارمه * درین صورت كه منم باپیل دمان بزنم وباشیر ژیان پنجه درافكنم مصلحت آنست كه سفر كنم كه ازین بیش طاقت بی نوایی ندارم * باحرف صله ویا حرف مصاحبت (پیل دمان بیانیه قوتلی وهیبتلی فیل (بزنم اوردم ویا اورو شورم جنك ایلمكه قادرم دیمكدر (باحرف صله (شیر ژیان بیانیه ژیان یرتیجی حیوانانك صفتلرندندر كوكره‌مش وغضبه كلمش دیمكدر (كه حرف تعلیل (ازین بیش بوندن زیاده دیمكدر یعنی شمدنكرو (طاقت بی نوایی لامیه‌در (بی نوایی قدرت وبی زاد معناسنه‌در (ویا حرف مصدر (محصول تركیب) بوصورتده كه منم یعنی بوقوت وزور وبومشت زنلك كه بنده وار قوتلی وهیبتلی فیله كندمی اورورم یعنی اكا بی پروا مشت اورورم ویا انكله صواشمه قادرم وشیر ژیانه پنجه براغورم یعنی انكله پنجه طوتشماغه قادرم اگرچه اول پنجه اورمقده ماهردر پس مصلحت اولدر كه سفر ایدمكه بوندن ارتق نواسزلغه طاقت كتورهمم * قطعه * چون مرد درفتاد زجای ومقام خویش * دیگر چه غم خورد همه آفاق جای اوست * در حرف تأكید (فتاد فانك كسریله وضمیله دوشدی دیمكدر بونده ایرلدی معناسنه‌در (جای ومقام عطف تفسیری (خویشه اضافت لامیه (دیگر یا یله دخی دیمكدر (آفاق بونده اطراف معناسنه در (جای او لامیه (محصول بیت) چونكه ار یعنی كشی كندی وطنندن ومقامندن دوشدی یعنی مفارقت ایدوب ایرلدی دخی نه غم یر زیرا جمیع اطراف عالم انك مقام ومكانیدر * شب هر توانگری بسرای همی رود * درویش هر كجا كه شب آمد سرای اوست * بسرایی باحرف صله (ویا حرف وحدت (محصول بیت) كیجه هر برغنی بر سرایه و براوه كیدر یعنی هركس كندی اوینه كیدر اما درویش بی كس هر یرده كه كیجه كلدی یعنی قرا كولی بصدی انك سرایدر حاصلی كیجه كندی بی نزده دوترسه انده یاتور قالور یعنی جمیع عالم اكا نسبت برابردر * این بگفت وهمت خواست وپدر را وداع كرد وروان شد ودرهنگام رفتن شنیدندش كه می گفت * محصول تركیب) بو مذكور قطعه یی سویلدی وهمت دیلدی وباباسنه وداع ایلدی وكندی گیتمك وقتنده ایشتدیلر كه سویلردی یعنی

ردابن سید علی وسروری

بو بیتی اوقوردی * بیت * هنرور که بخشش نباشد بکام * بجایی رود کش ندانند نام * هنرور
اهل کمال دیمکدر هنرلی معناسنه پیشه ور کبی که سابقا کچدی (که حرف رابط صفت (بکام
مرادنجه دیمکدر (بجایی باحرف صله (و یاحرف وحدت (رود فعل مضارع مفرد غائب و یا فعل
امر مفرد غائب (کش کافك فتحیله درز یرا ضمیرك ماقبلی بودلده مفتوح اولور ضرورت وزن

رد شمعی

اولمایجه والا ساکنده اولور پس کسر کافله اوقویان خلاف قاعده اوزره اوقورمش (که حرف
رابط صفت و یا حرف تعلیل (وشین ضمیر هنروره راجعدر معناده نامه مقید در نامش تقدیرنده
(محصول بیت) اهل هنر که طالعی مرادنجه اولمیه یعنی اکا بخت ودولت مساعد اولمیه
بر یره کیدر و یا بر یره کتسونکه ادینی بیلمزلر و یا بیلیه لر حاصلی نام ونشانی اکلا زوایشیدلمز
بره کیدر یاخود برخلاف سمته کیدر که نام ونشانی چیقمیه و یاکتسونکه نام ونشانی چیقمیه * تا برسید
بکنار آبیکه سنك ازصلابت او برسنك همی آمد واوازش بفرسنك همی رفت * تا حرف انتها
الی معناسنه (برسید فعل ماضی مفرد غائب یعنی ذهب الی ان وصل یاخود حتی وصل (باحرف صله
(کنار اب لامیه (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (صلابت شدت یعنی پکلك وتیلق
اویه اضافت لامیه در وضمیر آبه راجعدر (همی ها حرف تأکید (می امد حکایت حال
ماضیدر (وآوازش ضمیری ینه آبه راجعدر (باحرف صله (فرسنك عربجه فرسخ دیدکلریدر که اون
ایکی بیك ادم برمقدار نه دیرلر (همی رفت حکایت حال ماضیدر کیدردی دیمکدر (محصول ترکیب (
مشت زن کتدی تا برصویه ایرشدیکه یعنی برصویك کنارنه که صلابت وشدتندن وحدت
جریانندن طاش طاش اوزره کلوردی یعنی اوکینه کلن طاشلری یوا لاردی تتکه پك اقار
صولرك شانندندر وآوازی برمیل یره کیدردی یعنی خروشی وچغلدیسی برمیل مقداری یره کیدردی
* بیت * سهمکین ایکه مرغ ابی دروایمن نبودی * کترین موج اسیاسنك از کنارش درر بودی *
سهم فارسیده خوف معناسنه در (معلوم اوله که اخری میم اولان کلمه یه ادات نسبت داخل اولمق

مطلب
تمکین ایامثال اولمغه الویردی زیرا اصلی تمك در وتمكك آخری میم دکلدر مکر مرادی تم اوله لکن بونده ده التباس هیچنی وار در للطابع

مراد اولسه اکثریا برکاف عجمیله توسط ایدرلر (غمکین وتمکین وشرمکین کبی امامطرد دکل زیرا
غمینده دیرلر کافسز پس غمکین اصلنده غم اکیندر دیین سهو ایلمش زیرا الف ممدوده نك
لعنلرنده حذفی جائز دکلدر علی الخصوصکه سهمکینده اول ملاحظه غایتله فاسددر تأمل ندر

رد دقایق الحقایق

(سهمکین قورقنج دیمکدر (ابی یاحرف وحدت (که حرف بیان (مرغابی اوردکدر (ایمن امین
معناسنه در (کترین تر ادات تفضیل (ویا ونون ادات نسبت (اسیاسنك دکرمان طاشی (در حرف
تأکید (ربودی راده فتحه وضمه لغتدر (باحرف حکایه (محصول بیت) برقورقنج صوایدیکه
اوردك ایچنده امین دکل ایدی یعنی اوردك که صوقوشیدر اول صویك صلابتندن وشدت
جریانندن ایچنده یوزمکه خوف ایدردی مبادا که صوطوپارلنه دیوالك کوچك موجی دکرمان
طاشنی کنارندن قاپوب کتورردی حاصلی قره صوکبی و یاطونه کبی طاشدقلرنده شدت وصلابتله
اقردی * کروهی مرد مازادیدکه هریك بقراضهٔ در معبر نشسته و رخت سفر بسته
جوانرادست عطا بسته بود زبان ثنا بر کشود چند انکه زاری کرد یاری نکردند و کفتند *
کروهی کاف عجمك ضمیله و یاء وحدتله بر بلوك (مرد مازارا ادات مفعول (که حرف بیان
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (قراضه قافك ضمیله وتخفیف رایله التون اواغنه دیرکه فارسیجه

رد شمعی

ریزهٔ زر دیمکله تعبیر ایدرلر ظاهر اقچه مراددر ولا التون اواغی معاملاتده جاری دکلدر اخرنده
یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین غلط سو یلمش (معبر سامی لغتنده
معبر کشتی کذرکاه دیمش یعنی کچید کبسی که خلق صودن کچورر اسکدار قاپقلری کبی اسم الت
وزنی اوزره در واول کچدکاری یره معبر دیرلر اسم مکان وزنی اوزره (دست عطا اضافت بیانیه در

ویرمك الی یعنی هیچ برنسنه یه مالك دکل ایدیکه معبر اجرتنه ویره (زبان ثنا بیانیه (یعنی کیجی یه
دعا وثنا ایلدی (برکشود اچـدی یعنی ملاحی مدحه باشلدی (زاری یای اصلیه ایله تضرع

ردسروری

معناسنه در (یاء مصدر دیین بودلی بیلمز ایمش (یاری یاحرف مصدر (محصول ترکیب) مشت زن
صویك کنارینه ایرشدکده بر بلوك مردمی کوردیکه هر بریسی بر قراضه سببیله یعنی برقراضه
اجرتیله معبرده اوتورمشلرایدی وسفر اثوابنی باغلمشلر (مشت زنك عطا الی بغلو ایدی یعنی
اجرت کشتی یه و یرمکه نسنه یه مالك دکل ایدی ملاحه مدح وثنا ایلمکه باشلدی اولقدر که فریاد
وفغان ایلدی یارلق وبولداشلق ایلمدیلر حاصلی مرحمت وشفقت ایلمدیلر ودیدیلر * بیت
* بی زر نتوانیکه کنی برکس زور * ورزرداری بزور محتاج نه * بی زر التون سز
(نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادرد کلسین دیمکدر (نه یا ضمیر خطاب وهمزه حرف توسل
(محصول بیت) زرسز کیمسه یه زور ایلمکه قادر دکلسین اما زرك وارایسه زوره محتاج دکلسین
حاصلی قوت وزور ایله مراد حاصل اولماز ایکن زورك وارایسه ظلم وزوره محتاج دکلسین زیرا
زرایله جمیع مصالح حاصل اولور * ملاح بی مروت ازو بخنده برکردید وکفت * (محصول ترکیب)
ملاح بی مروت اندن خنده ایله یعنی کولمکله دوندی ودیدی یعنی مزلمك طریقیله بوکا توجه
ایلدی ودیدی * بیت * زرنداری نتوان رفت بز وراز دریا * زورده مرده چه باشد زر یك مرده بیار *
زورده مرده لامیه (وهاء رسمی مقدار معناسنی افاده ایدر یکساله ویکماهه کبی بریللق وبرآیلق
دیمکدر (بونده ده برآدملك دیمکدر یعنی برآدم اجرتی مقداری واون آدم قوتی مقداری
(محصول بیت) اقچك یوقدر یعنی چونکه اقچك وپولك یوقدر دریادن زور ایله کچمك اولماز
اون کشی زوری مقداری نه اولور وبونده نه فائده ویرر برآدملك اقچه کتور یعنی برآدمك اجرتی
مقداری اقچه (زبرادر یادن قوتله کچلمز معبرله کچلور دریا بیورد یغی مبالغه طریقیله درز یرا دریا
جاری اولماز مکر کیم اسکدار بوغازی کبی بریر اوله فندبر * جوانرا ازین طعنه دل بهم برآمد
خواست که ازو انتقام کشد کشتی رفته بود آواز داد که اکر بدین جامه که پوشیده ام قانع شوی
دریغ نیست ملاح طمع کرد وکشتی را باز کرد آنید * (جوانرا را ادات تخصیص (طعنه لغتده
نیزه ایله اورمقدر (اما بونده خاطره طوقنمقدر (بهم برآمد بیحضور ومنقبض اولدی دیمکدر
(کرد آنید دوندردی دیمکدر (زیرا الف ونون ادات تعدیه در اصلی کردیدندر دونمك دیمکدر
(محصول ترکیب) جوانك ملاحك بوطعنه سندن کوکلی منکسر ومنقبض اولدی دیلدی که
ملاحدن کینن اله کشتی کتمش ایدی آواز و یردی که اکر بوقفتانله که کیمشم قانع اولورسك
دریغ دکلدر ملاح طمع ایلدی وکشتی بی کرودوندردی * بیت * بدوزد شره دیدهٔ هوشمند * درآرد
طمع مرغ وماهی ببند * باحرف تأکید (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر دوزیدندن دیکمك

ردابن سیدعلی وسروری

دیمکدر دوختن دن دینلر زائد سویلشلر (شره شینك وراءك فتحه لریله غلبهٔ حرصه دیرلر
صفتی شره کلور فرق وزنی اوزره علم باندن هاء اصلیه ایله اما فارسیده هاء رسمی شکلنده
اوقومقده جائز (بدوزدك فاعلیدر (دیدهٔ هوشمند لامیه (در حرف تأکید (آرد فعل مضارع
مفرد غائب (طمع فاعلی (مرغ مفعول صریحی (وماهی اکا معطوف (وببند غیر صریحی
(محصول بیت) عاقل کیمسه نك حرص کوزینی دیکر یعنی بغلر حاصلی کورایدر طمع مرغ وماهی بی
بنده کتورر یعنی دوزاغه حاصلی طمع سببیله باغه کرفتار اولور * چندان که دست جوان
بریش و کریبان ملاح رسید اورا بخود درکشید و بی محابا فرو کوفت یارش از کشتی بدرآمد که
پشتی کند همچنان درشتی دید پشت بکرد آنید مصلحت آن دیدند که با او مصالحت کنند
و باجرت کشتی مسامحت نمایند * چندان که او لقدر که (یعنی همان که دیمکدر (دست جوان

لامیه جوانك الی دیمكدر یا حرف صله (ریش رانك كسریله بونده صقل دیمكدر (كریبان معطوفدر ریشه (وملاحه اضافتلری لامیه در (دست مبتدا (رسید خبری (اورا ملاحی دیمكدر (بخود یا حرف صله كندی یه كشیدچكدی دیمكدر (بی ادات سلب (محابا مفاعله بابندن مصدر در اصلی محاباتدر تا اسلوب عجم اوزره حذف اولنمشدر زیرا مفاعله نك ناقصندن تایی حذف ایلك قاعده لرندندر یعنی بی باك وبی پروا دیمكدر (بی میل وتوقف دین بو لغته وقوفی یوغیمش (فرو بونده ادات تأكیددر (كوفت كاف عربك ضمیله دوكدی یعنی ضرب شدیدله ضرب ایلدی (كه حرف تعلیل (پشتی پشت باء عجمك ضمیله ارقه دیمكدر (ویاحرف مصدر مظاهرت ومعاونت معناسنه در (همچنان ملاح كبی دیمكدر (درشتی درشت ایری دیمكدر عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك كسریله (ویاحرف مصدر مراد یاوزلق در حاصلی كنك (بااوجوانله دیمكدر یاحرف مصاحبت (اجرت كشتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مسامحت مفاعله بابندن مصدردر لغتده مساهله در یعنی آسانلق اما بونده سخا وجومردلك معناسنه در (پس مختار صحاحدن المسامحة المساهله وتسامحوا تساهلوا دین اجمال ایلمش (محصول تركیب) همان كه جوانك الی ملاحك صقالنه ویقاسنه ایرشدی انی كندینه چكدی وبی پروا وافر دوكدی بولداشی كمیدن كوردی بونی دوكدیكنی وكیدن طشره كلدی كه مظاهرت ومعاونت ایلیه مذكور كمیجی كبی كه خشم وحدت كوردی پس ارقاسین چوردی یعنی فرار ایلدی ایمدی مصلحت انی كوردیلر كه انكله مصالحت ایده لر وكمی نولونیله جومردلك ایده لر وسخا كوستره لر *مثنوی* چو پرخاش بینی تحمل بیار * كه سهلی ببندد در كارزار * پرخاش باء عجمك فتحی وضمیله ورانك سكونیله صواشدر حرب معناسنه (كه حرف تعلیل (سهل سینك فتحیله وسكون ها ایله آسان دیمكدر قولای معناسنه (ویاحرف مصدر پس معنی سهولت دیمكدر (دركارزار لامیه در كارزار كاف عربله حرب وجنك معناسنه در (محصول بیت) چونكه صولش وجنك كوره سین تحمل كتور یعنی تحمل وصبر كتور زیرا سهولت ورفق جنك وحرب قپوسنی بغلر حاصلی ملایمت ویواشلق جنك وجداله مانعدر * لطافت كن انجا كه بینی ستیز * نبرد قز نرم راتیغ تیز * نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (قز قافك فتحی وتشدید زا ایله عرب ابرشیمه دیر مبالغه ایله اسم فاعلی قزاز كلور اما بونده ضرورت وزن ایچون زا مخففدر (نرمه اضافت بیانیه در (ورا ادات مفعولدر (نرم نونك فتحی ورانك سكونیله یومشق دیمكدر (تیغ تیز بیانیه تیز تانك كسریله اتی دیمكدر كسكین معناسنه (محصول بیت) لطافت وملایمله شول برده كه ستیز وعناد كوره سین زیرا یومشق ابرشیمی كسكین قلیج كسمز حاصلی رفق وملایمت یومشق ایپك كبیدر وعناد وستیز كسكین قلیج كبیدر كه اكا كار ایلمز * بشیرین زبانی ولطف وخوشی * توانی كه پیلی بموی كشی * شیرین زبان وصف تركیبیدر طتلی دللی دیمكدر (ویا حرف مصدر در دل طاتلیلغیله دیمكدر (خوشی یا حرف مصدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف بیان پیلی یاحرف وحدت (یاحرف مصاحبت (مویی یا حرف وحدت (كشی یا ضمیر خطاب (یعنی كشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (محصول بیت) شیرین زبانلغله وملایمت وخوشلغله یعنی ایلكله قادرسین كه برفیلی برقل ایله چكوب یده سین یعنی رفق وملایمله سكا منقاد اولور بویله قوتلی وزورلی حیوان ایكن حاصلی ملاح مدارا ایله مشت زنك پنجه سندن خلاص بولدی * بعذر ماضی درقدمش افتادند وبوسه چند بنفاق برسر وروبش دادند وبكشتی درآوردند وروان شدند تا رسیدند بستونی كه ازعمارت یونان درآب ایستاده بود ملاح كفت كشتی خللی هست یكی ازشما كه دلاور ترست

ومردانه تروزورمند تر باید كه برین ستون برود ورسیمان كشتی بكیرد تا عمارت كنیم * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (عذر ماضی بیانیه (در حرف صله (قدمش شین جوانه راجعدر (بوسهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (یاحرف مصاحبت (نفاق نونك كسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (بكشتی یاحرف صله (درآوردند ادخال ایلدیلر (روان شدند كتدیلر دیمكدر (تاحرف انتهی (یاحرف صله (ستون سینك وتانك ضمیله دیرك دیمكدر عربجه عمود دیرلر (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عمارت یونان لامیه (یونان قرمان ولایتنه دیرلر لیكن اول ولایتده مذكور صوكبی صو یوقدر مكر افلاطون بكاری دیدكاری صواوله لیكن اول بیانه اقاز بلكه بربیوك مغاره یه دوكلور حاصلی بوكابك بوراسی شبهه دن خالی دكلدر (ایستاده طورمش دیمكدر مراد دیكلوب طورمقدر (خللی یاحرف تنكیر (كه حرف رابط صفت (دلاور وصف تركیبیدر آوریدندن بهادره دیرلر (وتر ادات تفضیل (باید كرك دیمكدر (كه حرف بیان (برین ستون بوستون اوزره دیمكدر (رسیمان كشتی لامیه كمینك ایپی دیمكدر (تا حرف تعلیل (محصول تركیب) پس عذر سببیله یعنی بونی كشتی یه المایوب طعن ایلدكلری سببیله ایاغنه دوشدیلر وبرنیچه بوسه نفاقله باشنه وكوزینه ویردیلر یعنی باشین ویوزین وكوزین اوپدیلر وكمی یه كتوردیلر یعنی كمی یه قویدیلر وروان اولوب كتدیلر بدیر كدایرشنجه كه یونان بناسندن صوایچنده دیكلوب طورمش ایدی ملاح دیدی كشتی یه خلل وضرر وار یعنی كمینك بوزغون یری وار كه اصلاحه محتاجدر بریكزسزدنكه بهادرركدر ومردانه رك وزورلی رككدر مرادی ملاحك بوسوزلریله جوانی مغرور ایلمكدر اولا كه كندی یه حسن ظنله سوزینی طوته پس كركدر كه بوستون اوزره واره وكمینك ایپنی طوته تا كیم كمی یی عمارت واصلاح ایده لم یعنی خلل وضررینی دفع ایده لم * جوان بغرور دلاوری كه درسرداشت ازخصم دل آزرده نبندیشید وقول حكما را كار نفرمود كه كفته اند هركرا رنجی بدل رسانیدی اكر درعقب آن صد راحت برسانی از پاداش آن یك رنج ایمن مباش كه پیكان ازجراحت بدر آید وآزار در دل بماند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (غرور دلاور لامیه (ویاحرف مصدر (كه حرف رابط صفت (خصم دل آزرده بیانیه كوكلی انجتمش خصم ویا كوكلنی انجتدیكی خصم (نبندیشید قایرمدی (یعنی باك وپروا چكمدی (كارنفرمودایش بیورمدی یعنی ایش ایدنمدی وعمله كتورمدی (كه حرف بیان (هركرارا ادات تخصیص هركیمك دیمكدر (حرف ربط مقدردر (یعنی كه حرفی (رنجی یاحرف وحدت برالم دیمكدر (بدل یاحرف صله (رسانیدی فعل ماضی مفرد مخاطب (والف ونون ادات تعدیه ایرشدردك دیمكدر (در حرف ظرف (عقب ان لامیه (عقب بونده ارد وصوك معناسنه در (برسانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (والف ونون بنه ادات تعدیه در فعل شرط واقعدر ایرشدررسك دیمكدر (پاداش باء عجمله جزا وعوض معناسنه در (انه اضافتی لامیه در (ایمن مباش جزاء شرط (كه حرف تعلیل (پیكان پاوكاف عجمله دمرنه دیرلر (جراحت جیمك كسریله یاره یه دیرلر (بدرآید طشره كلور (یعنی چیقار (آزار الم دیمكدر برشین مقدر در ازارش دیمكدر ضمیر پیكانه راجعدر (محصول تركیب) جوان بهادرلق غروریله كه باشنده ایدی خصم دل ازرده دن ایمدی یعنی باك چكوب قایرمدی وقول حكمایی كار بیورمدی یعنی سوزلرینی عمله كتورمدی كه بیورمشلردر هركیمك كه كوكلنه برالم ایرشدردك ایسه اكر اول المك اردنجه یوز راحت كوكلنه ایرشدررسك اون بر بخشك جزا وعوضندن امین اولمه زیرا دمرن یاره دن چیقار امارنج والم كوكلده قالور پس اندن حذر ایلمك كرك

ظاهر بودر كه بو حكایه تصنیعیدر تحقیق دكلدر زیرا ظاهر حاله مخالف یرلری چوقدر فتدبر
حضرت شیخ كعبند نظرا تصنیع مذكوردن ازاده اولوب العهدة علی الراوی قاعده سنجه همان مسموعلرینی نقلدن عبارت اولدیغندن بشقه یونان قرمان ولایتنه منحصر اولدیغی مسلم دكلدر حاصلی حضرت شیخه اعتراض وارد اولماز
للطابع

بيت چه خوش كفت بكتاش باخيلتاش *چودشمن خراشيدى ايمن مباش* بكتاش (باو كاف عربيله (باادات صله (بكتاش (وخيلتاش شاهنامه ده مذكور اولان ايكى بهلوان دلاورك اسميدر (چوادات تعليل (خراشيدى فعل ماضى مفرد مخاطب طرملادك ديمكدر اينجتمكدن كنايتدر (محصول بيت) مصراع ثانى مقول بكتاشدر يعنى بكتاش خيلتاشه نه خوش ديدى يعنى ايو ديدى چونكه دشمنى طرملادك انك مكرندن امين اولمه * قطعه * مشو ايمن كه تنك دل كردى * چون زدستت دلى بتنك ايد * مشو فعل نهى مفرد مخاطب اولمه ديمكدر (كه حرف تعليل (تنك دل وصف تركيبيدر قياس تنكدل يازمق ايدى ليكن مبتدى يه بو اسهلدر (كردى كاف عجمك فتحيله فعل مضارع مفرد مخاطبدر اولورسين ديمكدر (كرديدندن صيرورت معناسنه (دلى ياحرف وحدت (باحرف صله (تنك طار ديمكدر اضطرابدن كنايتدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر امين اولمه كه تنكدل اولورسين يعنى كوكلك طاراولور و بيحضور اولورسين چونكه الكدن بر كوكل طار اله يعنى چونكه بركيمسه نك كوكلنى اينجدك البته سنده اينجنورسين (شراحك بعضيسى مصراع ثانى يى جملهٔ شرطيه واولى جزائيه طوتمش و بعضيسى تعرض طريقيله جزا مقدر درديمش زيرا جزا شرط اوزره مقدم اولماز ليكن ايكيسنك بيله چولفظى ادات شرط طوتمقده سوزنده تنفر وار زيرا چو وچون بونك كبى يرلرده ادات تعليلدر ادات شرط دكل وجزا شرط اوزره مقدم اولمازدين خبط عشوى ايلمش زيرا عدم تقدم علماء نحو قتنده درامااهل منطق واهل فرس قتنده اول اعتبار يوقدر فتامل * سنك بربارهٔ حصار مزن * كه بود كز حصار سنك آيد * سنك مزن فعلنك مقدم مفعول صريحى (وبرباره غير صريحى (باره هاء رسميله حصار ديوارى بارو ده ديرلر (وبعض نسخه ده بار ودوشمش (حصاره اضافت لاميه در (مزن فعل نهى مفرد مخاطب اورمه ديمكدر (كه حرف تعليل (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور معناسنه (كزاصلى كه ازايدى (كه حرف بيان (سنك بودك فاعليدر (محصول بيت) حصار ديوار ينه طاش اورمه يعنى آتمه زيرا اولور كه حصار دنده طاش كلور حاصلى سن طاش اتديغك يره جائزدر كه اندن سكا طاش اتهلر بو بيتك معناسى بودر (پس مصراع ثانينك معناسى جائزدر كه حصار ديوارندن طاش منقلع اوله يعنى قوپه و سنك اوزريكه دوشه دين تركيبه مخالف معنى ويرمش *چندان كه مقود كشتى برساعد بپيچيد و بربالاى ستون رفت ملاح زمام از كفش در كسلانيد و كشتى براند بيچاره در انجاحيران بماند روزى دو بلا و محنت ديد وسختى كشيد سيوم روز خوابش كريبان كرفت وباب انداخت * چندان كه اولقدر كه قلت مددن و قصر مكندن كنايتدر همان كه ديمكدر (مقود لغتده يولار در (امابونده كمى يند كلرى ايپ مراددر ريسمان كشتى ديمكدر (ساعد بلك معناسنه درعربيده بپيچيد بونده طولادى ديمكدر (بالابونده اوست معناسنه در (زمام يعنى مقود (زمام فارسى (ومقود عربيدر يولار معناسنه بونده يدك ايپى مراددر (كف عرب فانك تشديديله اووور اما عجم تخفيفله ال اياسنه ديرلر (در حرف تأكيد (كسلانيد كاف عجمك ضمى وسينك فتحيله قردى معناسنه يعنى اوزدى ديمكدر (بعضى نسخه ده (ربود دوشمشدر كسلانيديرينه (كشتى براند كمى بى سوردى (يعنى قرار ايلمدى كتدى (بيچاره مشت زن ستون اوزره متحير قالدى (خوابش (شين معناده كريبانه مقيد در مجازا يقاسين طوتدى (يعنى غلبه ايلدى (باب باحرف صله (انداخت آتدى ديمكدر (يعنى دوشردى (محصول تركيب) همان كه مشت زن كمى ايپنى قولنه طولادى وديرك اوزرينه

رد ابن سيد على وسرورى

وسرورى

رد سرورى

واردى

واردى ملاح كشتى ايپى النيدن چكدى قردى ويا قاپدى اندن صكره اكلنمدى كمى يى سوردى كتدى (بيچاره ديرك اوزره حيران وسركردان قالدى بر ايكى كون انده بلا ومحنت كوردى وزحمت وشدت چكدى اوچنجى كون اويقوسى طوتدى وصويه آتدى (يعنى اويقو غلبه ايدوب صويه دوشوردى * بعد از شبان روزى بكنار افتاد از حياتش رمقى مانده بود برك درختان خوردن كرفت وبيخ كياهان بر اوردن تا اندكى قوت يافت سردر بيابان نهاد و برفت تا تشنه و كرسنه و بى طاقت برسر چاهى رسيد قومى راديد بر وكرد آمده بودند وشربتى آب بپشيزى مى اشاميدند جوانرا پشيز نبود آب طلب كرد ابا كردند دست تعدى دراز كرد ميسر نشد تنى چند را فرو كوفت مردان غلبه كردند وبى محابا زدند ومجروح كردند * شبان روزى بركون بر كيجه معناسنه در (حضرت شيخك بو سوزيده غريبدر كه يوزكچ آدم بر كون وبر كيجه دن صكره صويك كنارنه دوشمكه دريا كرك درياده ايسه جريان اولماز وحضرت شيخ ابتداء كلامده آبى شدت جريانله وصف ايلمش ايدى (پس ايكى كلامك بيننى تطبيق ايلمه ده صعوبت وار (واكر بر كيمسه ديرسه كه درياده ده جريان بولنور اسكدار بوغازى كبى جواب اولدر كه شنا وربونك كبى برلرى برساعتده كچر بركون وبر كيجه اكلنمز (واكر ديرسه كه ستونده ودرياده مكثى بركون وبركيجه اولسون (جواب اولدر كه يورمش ايدى سيوم روز خوابش كريبان كرفت ديو على كل حال محل اضطرابدن خالى دكل (رمق رانك وميمك فتحه لريله جانك باقيسنه وصوكنه ديرلر (ويا حرف وحدت وياحرف تنكير (برك درختان لاميه (خوردن كرفت يمكه باشلدى ديمكدر (بيخ كياهان لاميه نباتات كوكنى (براوردن يردن چيقارمغه (حاصلى اغچلريرا غنى ونباتات كوكلرينى چقاروب يمكه باشلدى (تا ادات تعليل درختى معناسنه (اندكى ياحرف وحدت بر پاره ديمكدر (سردر بيابان نهاد باشنى بيابانه قودى (يعنى باشنى الدى بيابانه دوشدى بوفقرهنك اولنه بروا وزياده ايد وب وسردر بيابان نهاد دين بيانه سويلمش (تا ادات غايتدر الى معناسنه (تشنه صوسز (كرسنه آچ (بى طاقت زبون ديمكدر (برحرف صله سرچاه لاميه قويى باشى ديمكدر (مراد صوقويوسى در (قومى ياحرف وحدت (وراادات مفعول (براوضمير چاهه راجعدر (كرد آمده كاف عجمك كسرى وسكون رائله جمع اولمش ديمكدر (شربتى ياحرف وحدت بر ايچم ديمكدر (باحرف مقابله (پشيز پولدر يعنى منقر (وياحرف وحدت (مى اشاميدند حكايت حال ماضى ايچرلردى ديمكدر (ابا امتناع معناسنه (يعنى ايچمكه مانع اولديلر (حاصلى پولسز ايچرمديلر (دست تعدى لاميه در مجازا (دراز كرد اوزاتدى (يعنى صويى قهر ايله وزور ايله ايچمك استدى (ميسر نشد يعنى غصبله ايچه مدى (تنى ياحرف وحدت (چندرا (راادات مفعول بر نيچه شخصى (فرو كوفت محكم دوكدى ديمكدر (محصول تركيب) ستوندن صويه دوشدكدن صكره بركون وبر كيجه يوزه يوزه صويك كنارنه دوشدى حياتندن بررمق قالمش ايدى يعنى زياده ضعيف وزبون اولمش ايدى اغاچلر يپراغنى ونباتات كوكنى چقاروب يمكه باشلدى تاكيم برپاره قوت بولدى باشين الوب بيابانه دوشوب كتدى حتى آچ وصوسز وبى طاقت بر قويى باشنه ايرشدى برطائفه كوردى قويينك اوزرنده جمع اولمشلر وبرايچم صويى بر منقره ايچرلردى جوانك منقرى يوغيديكه ويروب صو ايچيدى صو ديلديكه ايچمكه ابا ايلديلر يعنى رايكان صوايچرمديلر تعدى الن اوزادوب كوجله ايچمك استدى ميسر اولمدى يعنى زور ايله ايچه مدى برنيچه كيمسه يى محكم دوكدى ملاحى دوكدكى كبى اركچوغيدى يعنى قويى صاحبلرى چوغيدى اوشديلر وجوانه غلبه ايلديلر وبى باك وبى پروا حريفى دوكديلر ومجروح ايلديلر

فقيره كوره بو اعتراضده غريبدر زيرا مشت زنك يوزكچ ايكن پيتا بلغله دريايه ياخود نهره دوشوب سرسام اولهرق بحفظه تعالى چوق زمان صكره بلا شعور قره يه دوشمسى جائز وكثير الوقوعدر اشبو احتماله كوره شارح مرحومك جمله اعتراضى فالقارقند بر للطابع ردشمى

* قطعه * پشه چو پرشد بزند پیل را * باهمه تندی وصلابت که اوست * پشه پاء عجمك فتحيله سوری سكك شينده تشديد ضرورت وزن ايچوندر لغت تشديد ايله اولد يعنى نظن ايلين وهم ايلمش پر بونده چوق معناسنه در (بزند باحرف تأكيد (زند فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده پشه به راجع ضمير ومفعولى (پيل تنداتى ديمكدر يعنى باوز(وياحرف مصدر بوقدر باوزلغله ديمكدر(صلابت شدت معناسنه در جسامت وقوت وزوردن عبارتدر(كه حرف بيان (اوضمير غائب فيله راجعدر وسين وتااداتخبر (تندی برينه مردی يازان نامردلك ايلمش (محصول بيت) (سوری سكك كه چوق اولدی فيلی انجيدر يعنى صوقروالم ويرر فيل ايله پشه يی اشعارده جمع ايلد كلری آنكچوندر كه فيل كبی خورطومی وار (وبريسی فيلك خورطومنه كنسه غايتده متألم اولوب زبون اولور (حاصلی اكثر زوالی پشه دندر ديرلر بوقدر تندلك وصلابتله كه فيلدر (يعنى بوقدر جسامت وصلابت صاحبيكن پشه چوقلوغندن عاجز وزبوندر * مورچكان راچو بود اتفاق * شير ژيانرا بدرآنند پوست * مورچكان مورچه نك جمعيدر (قياس بونده چه ادات تصغير اولمقدر ليكن استعمالده مطلق قرنجه معناسنه در (را ادات تخصيصدر (شير ژيان يانيه كوكرمش ارسلان ديمكدر (ورا ادات تخصيص (باحرف تأكيد (درانند فعل مضارع جمع غائبدر يرتارلر معناسنه دالده فتح وكسر جائزدر فاعلى تحتنده مورچكانه راجع ضمير ومفعولى پوستدر (محصول بيت) چونكه قرنجه لرك اتفاقی اوله يعنى كه اتفاق ايلديلر قغان ارسلانك دريسنى يرتارلر يعنى ارسلان برنجه لرك پادشاهی ايكن قرنجه چوقلوغندن عاجز وزبوندر حاصلی ارسلان قرنجه دن زياده عاجز در فيل پشه دن اولديغی كبی قصه دن حصه بودر كه مشت زن بويله زورلی پهلوان ايكن كثرت ناسدن عاجز وزبوندر ايشنديكك كبی * بحكم ضرورت خسته ومجروح در پی كاروان افتاد وبرفت شبانگاه برسيدند بمقامی كه ازدزدان در خطر بود كاروانيان را ديدلرزه براندام افتاده ودل برهلاك نهاده گفت انديشه مداريد كه يكى منم درين ميان كه بنجاه مردراجواب دهم وديگرجوانان هم يارى دهند مردمان را بلاف اودل قوى شد وبصحبت اوشادمان گشتند وبزادوآبش دستگيرى كردند جوان را آتش معده بالاگرفته بود لقمۀ چند از سر اشتها تناول كرد ودمی چند آب آشاميد تاديو درونش بيارآميد وخوابش در ربود وبخفت * در پی كاروان لاميه كاروان اردنجه ديمكدر (شبانگه اول كيجه ديمكدر (بمقامى باحرف صله (وياحرف وحدت (كه حرف بيان (وياحرف رابط صفت (لرزه اسم مصدر در دترمه معناسنه (كه حرف تعليل (يكى بونده بر ديمكدر (آتش معده لاميه (بالاگرفته بود قالقمش ايدی يعنى زياده آچلغندن معده سی آتش اولمش ايدی بعض نسخه ده وعنان صبر وطاقت ازدست رفته بود دوشمش (ازسر اشتها اشتها جهتندن (تناول كرد اكل ايلدی ديمكدر (دمی چند آب برنجه بودم صو ديمكدر (آشاميد ايچدی تاحرف تعليل ديو درون بيانيه (بيارآميد فعل ماضی مفرد غائب ساكن اولدی ديمكدر (وخوابش در ربود وجوانی اويقو قابدی واوبودی (محصول تركيب) بالضروره جوان خسته ومجروح كاروان اردنجه كندی كيجه سی برمقامه ايرشديلركه اول مقام حراميلردن خوفلو ايدی يعنى قورقنج بر ايدی جوان كوردی كاروان خلقنك اندامندلرزه دوشمش وكوكللرين هلاكه قومشلر يعنى هلاك اولمرينی مقرر بلشلر جوان كاروانيلره ديدی انديشه طوتمك يعنى قايرمق وپروا چكمك كه بواراده يعنى اراكزده بربنم كبی اللی اره جواب ويررم وغيری جوانلر دخی معاونت ايلسونلر (دهند بونده فعل امردر كاروان خلقنك كوكلی انك لافيله قوی اولدی وانك مصاحبتيله شادمان وخرم اولديلر وآزق وصوايله دستگيرلك يعنى معاونت ايلديلر (جوانك آتش معده سی قالقمش ايدی وعنان صبر وطاقتی الندن گتمشيدی اشتها جهتندن برنجه لقمه تناول ايلدی وبرنجه بودم صو ايچدی

ردسروری

ردسروری

تاكيم

(تاكيم ايچرينى شيطانی ساكن اولدی (يعنى زياده آچلغی كندی وشيطان نفسی راحت اولدی وكندوينی اويقو قابدی واوبودی * پيرمردی پخته وجهان ديده دركاروان بود گفت ای ياران من ازين بدرقۀ شما انديشناكم نه چنانكه از دزدان نكه حكايت كنند كه عربی را درمی چند گرد آمده بود شب ازتشويش لوريان درخانه تنها خوابش نبردی يكی را از دوستان نزد خود برد تاوحشت تنهايی بديدار منصرف گرداند شبی چند در صحبت او بود چندان كه بر درمهاش وقوف يافت ببرد وسفر كرد بامداد ان عرب را ديدند عريان وگريان گفتند حال چيست مگر آن درمهای ترا دزد برد گفت لاوالله بدرقه برد * پيرمردی ياحرف وحدت (پخته صفتی (جهان ديده وصف تركيبی جهان كورمش يعنى سياح عالم اولمش (بدرقۀ شما لاميه (بدرقه لغتده اجرتله قولغوزلق ايلين وساعتجی وامين (ظاهر بونك كبی يرلرده امين وحافظ معناسنه در بدرقه فارسيدر (دوندار معناسنه در دينن ايكی وجهله خطا ايتمش (بريسی فارسيدر ديديكی زيرا بونی عربی لغتلرده يازمشلر (برخطاسيده دوندار ديديكيدر كه لغتلر بونی هيچ يازمشلر (ولفظ دوندار ده ده خطا ايلمش كه د مدار در ميله دوندار دكلدر نونله عسكرك آرديته عريسده ساقه ديرلر (نهاتی رومك جهله سی تحريف ايدوب (دوندار ديرلر انديشناكم برينه انديشناكترم يازان ادات تفضيل ايله خطاسين اكلامزايمش (چنانكه برينه چند انكه يازمسيده جميع نسخه لره مخالفدر (عرب برينه اعراب يازمه سيده نسخه لره مخالفدر (تشويش لوريان لاميه (تشويش بونده خوف معناسنه در (لوری ولولی عجمك فراجبسنه ديرلر (الف ونونله جمع ايدوب لوريان ولوليان ديرلر (بعض نسخه ده لوريان برينه (دزدان دوشمش (وبعض شراح بونسخه يی اتخاذ ايلمش وبعضيسی متونی عدم تتبعندن اكا اعتراض ايلمش (ليكن اعتراضی زائددر زيرا لوری جنسی البته دزد اولور رومك چنكانی كبی جوابش شين عربه راجعدر (نبردی ياحرف حكايه (نزد خود لاميه كند ينك قتنه ديمكدر (تاحرف تعليل (وحشت تنهايی لاميه دريالكزلق وحشتی ديمكدر (صحبت اوضمير عربه راجعدر (چندان كه اولقدركه (يعنى همان كه ديمكدر عدم تراخيدن عبارتدر (ببرد باء اولك كسری وثانينك ضميله ايلتدی ديمكدر عجمك روستايلری ايكی بايی بيله ضم ايله اوقورلر (وانلره تابع اولنلر عجب روستايی طبع ايمشلر (بامدادان ايرته (يعنى علی الصباح (عريان لفظنی ذكر ايلديكی كريانله تضمين مزدوج صنعتنی رعايت ايلك ايچوندر والا بر كيسه نك اقچه سی كتمكله عريان اولمق لازم دكل (كريان صفت مشبهه در (كريدندن اغلغان ديمكدر (اما مراد اغلا يجيدر باكی معناسنه (مگر بونك كبی يرلرده كانه معناسنه (والله بدرقه برد (بدرقه بونده امين وقولغوز اولمغه قابلدر (يعنى وحشتی ازاله ايلكه دليل وهادی معناسنه (محصول تركيب) پختدوجهانديده بر پير كيمسنه كاروانده بيله ايدی ديدی ای ياران بن بوسزك بدرقه كزدن قورقرم حراميلردن قورقدیغم كبی دكل بلكه انلردن زياده انجلين حكايت ايدرلر بر عربك برقاچ اقچه سی جمع اولمش ايدی وكيجه لوريلردن خانه سنده يالكز عربی اويقو المازدی يعنى اوغری قورقوسندن اويقواويومزدی دوستلرندن برينی كنديله خانه سنه ايلتدی تاكيم يالكزلق وحشتنی انك ديداری سببيله ازاله ايليه برنجه كيجه عربك صحبتنده اولدی همان كه اقچه سنه وقوف بولدی يعنى اقچه سی نه يرده اولديغنی بيلدی الدی كتوردی وسفر ايلدی ايرته سی عربی عريان وكريان كوردیلر ديديلر حالندر بوخسه اقچه كی اوغريمی ايلتدی عرب ديدی لاوالله بدرقه ايلتدی * قطعه * هرگز ايمن زمار ننشستم * تابدانستم انچه خصلت اوست * نا ابتداء غايت ايچوندر (زمانده منذ كبی عريده

ردسروری

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

ردسروری

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

(وخفلت خوی معناسنه در (محصول بیت) هر کز بلاندن امین او تورمه دم یعنی اندن امین وغافل اولمدم اولو ثمدن بری که بیلدم انك خوبنی وعادتنی حاصلی انك خباثتنی بیلالدن بری اندن امن وفراغت اوزره اولمادم دیمکدر (ننشتم برینه ننشینم کتورن فعل مضارع خطای فاحش ایلمش زیرا بدانستم فعل ماضیدر (وهر کز دخی قط معناسنه اداتدر وقط خود ماضی یه مخصوصدر مضارعده استعمالی لحندر وجمیع نسخه‌لر ماضی فعلیله مستعملدر علی کل حال بویله یازانلر معنایه وقوفلری یوغیمش * زخم دندان دشمنی بترست * که نماید بچشم مردم دوست * زخم دندان دشمن لامیه‌لردر (ویا حرف وحدت (بترید ترمعناسنه اغتدر (که حرف رابط صفت (نماید فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنه کور ینور دیمکدر (با حرف صله (بچشم مردم لامیه (نمایدك بچشم مردم مفعول غیر صریحی در (ودوست صریحی وفاعلی دشمنه راجع تحتنده ضمیر (محصول بیت) بردشمنك زخم دندانی مارك زخم دندانندن بتردر که مردمك کوزینه دوست کورینور زیرا ماردن انسان البته حذر ایدر امادشمن کاشحدن یعنی عداوتنی اخفا ایلیندن دکه وجهله احتراز ایلمز زیرا قلبنده اضمار ایلد وکی عداوته علمی واصل دکل معلوم اوله که بنده مفضل مار ومفضل علیه عدوی کاشحدر لیکن شراح مفضل عدوی صریحی ومفضل علیه دشمن غیر صریحی طوتدیلر وحبط عشوی ایلدیلر بو ایکی بیت عربك بدرقه سنه مناسب ذکر اولندی پس بنه پیرجهان دیده نك سوزینه کلدك اهل قافله یه دیدی * چه دانید ای یاران من که این جوان هم ازجمله دزدان باشد و بعیاری درمیان ما تعبیه شده تابوقت فرصت یاران راخبر کند پس مصلحت ان میبینم که مر اورا خفته بکذاریم و برانیم جوانانرا تدبیر پیر استوار آمد ومهابتی ازمشت زن دردل کرفتند رخت برد اشتند و جوانرا خفته بکذاشتند انکاه خبریافت که افتاب بر کتفش تافت سر برا ورد و کاروانرا رفته دید بسی بکردید وره بجایی نبردتشنه وبی نوا روی برخاك ودل برهلاك نهاده میکفت * با حرف مصاحبت (عیار لغتده چوق کزیجی ذکی وزیرك کیمسه (وارسلانه عیار دیرلر صید آرامه ده چوق کزدیکیچون اما بونك کبی برلرده چوق بیلور معناسنه درلر (ویا حرف مصدر در (عیار عرفده معر وفدر دیو ابهام ایلین عیارلق ایلمش (تعبیه تفعیل بابندن مصدر در بر نسنه بر نسنه یه سکمك مثلا برنسنه نك برنسنه یه قوقوسی سکمك کبی (بونده ده مراد سکمکدر (تا حرف تعلیل (بوقت فرصت (با حرف ظرف واضافت لامیه (مر اورا مر بونك کبی یرلرده رانك معناسنی تأکید ایدر (خفته اویومش (بکذاریم فعل امر متکلم مع الغیر کذاریدندن ترك ایده‌لم ویا ایده‌وز (و برانیم سوره‌لم ویا سوره‌وز دیمکدر (مهابتی مهابت خوف (ویا حرف وحدت نوعیه (بر حرف استعلا (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین دیمکدر یعنی اوموزدن اشاغه کورکه دیرلر (تافت فعل ماضی مفرد غائب قزدی دیمکدر لیکن آفتاب قزمز بلکه قزدرر پس معنای لازمیسی ارقاسنی قزدردی دیمکدر (سر برآورد باشنی قالدردی (بسی بکردید چوق چکزندی یعنی اویو دیغی یرده کزدی ودولاندی (ره بجایی یا حرف وحدت یولی بر یره ایلتمدی یعنی بریول بولمدی (نهاده هاء رسمی بونده حرف ترتیبدر قویوب دیمکدر (محصول ترکیب) پیر دیدی نه بیلور سزای بنم یولداشلرمکه بو جوان جمله دزداندن اوله وعیارلغله بزم ارامزه سکمش اوله تاکیم فرصت وقتنده یولداشلرینه خبر ایلیه پس مصلحت انی کورورمکه انی اویومش ترك ایدوب کیده‌وز جوانلره پیرك تدبیری محکم کلدی ومشت زندن بر نوع خوف کو کللرینه الدیلر یعنی اندن قورقدیلر اثوابلرین قالدردیلر یعنی یوکلندیلر و بیچاره یی اویومش قودیلر اولوقت خبردار اولدیکه کونش

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

ردشراح جمیعا

عبارشده ایله‌در للطابع ردسروری

نسخهٔ شارحدن یازیلوب مأخذ طبع اولان نسخه‌ده ثاء وواو ایله اوله جق اثواب سراپا عوامك تلفظ ایلدکلری وجهله اسباب یازلمش بو محلده تصحیح اولندیغی کبی جمله‌سی تصحیح اولنمشدر بعضیسی قالمش ایسه مطالعه ایدنلر تصحیح بیوره‌لر للطابع

ارقاسین قزدردی باشین قالدردی وکاروانی کتمش کوردی اویودیغی صحراده چوق چکزندی کزدی وبریره یول ایلده مدی یعنی هیچ بر یره کیده‌جك یول بولمادی صوسز وآزقسز یوزینی خاکه وکوکلنی هلاکه قویوب سویلردی یعنی یوزین یره قویوب هلاکنی مقرر بیلوب سویلردی یعنی بوعربی بیتی اوقوردی * بیت * من ذا یحدثنی وزم العیس * ما للغریب سوی الغریب انیس * من اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم موصولدر الذی معناسنه (یحدثنی تفعیل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده ذایه راجع ضمیر (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل مفعولی وجملهٔ فعلیه نك اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك واسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف حال وحرف قد مضمردر (زم فعل ماضی مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول ایکی معناسی وار بریسی زماملندی یعنی باشنه یولار اورلدی یوله کتمك ایچون وبریسی بوراده ایلری کندی قائم مقام فاعل عیسدر عینك کسریله که جمع اعیسدر صاری یه مائل اق دوه‌لره دیرلر (ما لیس معناسنه حرف نفیدر (للغریب جار مع المجرور مقدم خبری (وانیس مؤخر اسمی (وسوی بونده سینك کسری وواوك فتحیله غیر معناسنه در وتقدیرا ظرفیتله منصوب ومابعدی مستثنا لفظا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) کیم اول کیمسه در یعنی کیمدر اول کیمسه که بنمله مصاحبت ومکالمه ایدر یعنی بندن بالکزلق وحشتنی ازاله ایدوب بنی اکلندرن کیمدر حال بوکه دوه‌لرك یوله کتمك ایچون باشنه یولار طاقلدی یعنی ایلری یوله کندی و بن بیچاره تن تنها قالدم پس غریبك غریبدن غیری انیس ومونس یوق یعنی غریبك اکلنجه سی ینه غریبدر * بیت * درشتی کند با غریبان کسی * که نابوده باشد بغربت بسی * درشت دالك وراءنك ضمه‌لریله وشینك سکونیله ایری دیمکدر یومشق مقابلی عربجه حشن دیرلر خانك فتحی وشینك کسریله (با حرف صله (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (نابوده باشد اولمامش اوله دیمکدر (بغربت با حرف ظرف (بسی باء اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (محصول بیت) غریبلره برکیمسنه خشونت وناسزالق ایدر یعنی غلظت ویوغونلق ایدر که غربتده چوق اولمش اوله یعنی غریبلك چکمین غریبلره جور وجفا ایدر یوخسه جهاندیده ایلمز * اودرین سخن بود که پادشاه زاده در پی صیدی از لشکریان دور افتاده بوذ وبالای سرش ایستاده این سخن بشنید ودر هیأتش نظر کرد صورت ظاهرش پاکیزه دید وحالش پریشان پرسیدش که از کجایی وبدین جای که چه کونه افتادی برخی از آنچه برسرش کذشته بود اعادت کرد ملك زاده را بروی رحم آمد خلعت ونعمت داد ومعتمدی همراه او کرد تابشهر خویش بازامد * او درین سخن ضمیر مشت زنه راجعدر (که حرف بیان (پادشاه زادهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (پی صید لامیه صیدك اردنجه دیمکدر (لشکری یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع (بالای سر لامیه باشی اوستنده دیمکدر بالا بونك کبی یرلرده اوست معناسنه در (ایستاده طورمش یعنی قائم اولمش (هیأت بونده شکل معناسنه در (پاکیزه پاك معناسنه در (جایکه جایکاهدن مخففدر محل ومکان معناسنه (برخی بعضی دیمکدر (کذشته بود کچمش ایدی یعنی باشندن آشاغی (اعادت افعال بابندن مصدردر (وتا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلوب (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن اعتقاد اولنان کیمسه‌یه دیرلر (تا حرف تعلیل (ویا حرف انتها (با حرف صله (شهر خویش لامیه (محصول ترکیب) مشت زن بوسوزده ایدی یعنی مذکور بیتی اوقومده ایدیکه بر پادشاه زاده برصیدك اردنجه لشکریلرندن یعنی سپاهیلرندن ایراق دوشمشیدی و باشی اوزره طورمشیدی

عبس اعبسك جمعیدر بیض ابیضك جمعی اولدیغی کبی تفصیله محتاج یردر لیکن بومقام محل استیفاسی دکلدر
سعد

بواوقودبغی سوزی یعنی بتی ایشتدی وشکل وصورتنه نظر ایلدی صورت ظاهر ینی پاکیزه
کوردی اما حالنی پریشان کوردی صوردیکه نه یردن سین و بومقامه نه وجهله دوشدك
مشت زن دخی بر مقدار اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی یعنی سرکذشتنی اکا عادت ایلدی
یعنی تقریر ایلدی ملك زاده نك بوکا رحمی کلدی یعنی بیچاره یی اسرکدی خلعت ونعمت ویردی
وبر معتمد کیسه یی اکا یولداش ایلدی تاکیم کندی شهرینه کروکلدی * پدرش بدیدن او شادمان
شد وبر سلامت حالش شکر کفت شبانکه ازانچه برسر او رفته بود از حالت کشتی وجور ملاح وروستا
یان وغدر کاروانیان باپدر میکفت * دیدن اومصدرك مفعولنه اضافتیدر (وسلامت حال وسلامت
فاعلنه (شبانکه کیجه سی یعنی کلدیکی کونك کیجه سی (محصول ترکیب) پدری انی کورمکله شادمان
اولدی حالنه شکر سویلدی کیجه سی اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی کمی حالندن وملاح
جفاسندن وروستاییلردن وکاروان غدرندن یعنی ترك وفاسندن باباسنه سویلدی * پدر کفت
ای پسر نکفتمت در وقت رفتن که تهی دستان را دست دلیری بسته است وپنجهٔ شیری شکسته *
نکفتمت استفهام انکاریدر دیدمی دیمکدر (وقت رفتن ظرفك مصدره اضافتیدر (که حرف
رابط مقول قولدر (تهی دست وصف ترکیبیدر الی بوش دیمکدر صفر الید معناسنه (والف
ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص (دست دلیری بیانیه (پنجهٔ شیر یده بویله در
(محصول ترکیب) باباسی جوانك تقریری ایشیدنجه دیدی بن سکا دیدمی کتمك وقتنده ای
اوغلم الی بوشلرك یعنی مفلسلرك بهادرلقلری الی بغلیدر وارسلانلق پنجه سی صنقدر حاصلی
تهی دستلر هر وجهله وهر برده عاجز وزبوندر * بیت * چه خوش کفت آن تهی دست
سلحشور * جوی زر بهتر از پنجاه من زور * تهی دست سلحشور ایکی وصف ترکیبیدن مرکب
اضافت بیانیه در (سلح سلاحدن مخففدر ضرورت وزن ایچون (شور بونده قرشدرمق معناسنه در
یعنی آلات حربك کاه برینی اله آلوب اوینادروکاه برینی (جوی یا حرف وحدت (تقدیری مقدار جو یدر
(زر بونده آلتونه واقچه یه یارار زیرا اقچه یه ده زر دیرلر (پنجاه من اضافتسز (من اصلنده تشدید
نونله در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدی بتمن دیمکدر (زور بونده قوت معناسنه در
(محصول بیت) نه کوزل سویلدی اول الی بوش یعنی مفلس سلحشور دیدیکی مصراع ثانیدر که
برار په جه زر یکرکدر اللی بتمن قوتدن حاصلی اللی بتمن جه آغر نسنه قالدرمقدن ویا پای
چکمدن یکدر دیمکدر حاصلی زرله اولان مصلحت زور ایله اولماز * پسر کفت ای پدر هر آینه
تا رنج نبری کنج برنداری وتاجان در خطر ننهی بر دشمن ظفر نیابی وتادانه پریشان نکنی خرمن
برنداری نبینی که باندك مایه رنجی که بردم چه مایه کنج آوردم ونیش که خوردم چه مایه نوش حاصل
کردم * باندك باحرف سبب (مایه سرمایه ومقدار معناسنه در (رنجی یا حرف وحدت (نیش آرینك
وچیانك وغیرینك صوقدیغی ایکنه یه دیرلر (نیش بونده آری صوقدیسی معناسنه دردین غیر مسموع
بر تازه ادا بیورمشدر (ونوش بونده عسل معناسنه در (محصول ترکیب) پسر دیدی ای پدر مادامکه رنج
والم چکمیه سین کنج قالدرمزسین یعنی حاصل ایده مزسین ومادامکه جانکی خوف وخطره قومیاسین
دشمن اوزره ظفر بولمزسین ومادامکه دانه یعنی تخم پریشان ایدوب صاچمیه سین خرمن قالدرمزسین
یعنی حاصل ایده مزسین کورمزمیسین ازاجق مایه رنج سببیله که ایلندم یعنی چکدم نه مایه کنج
کتوردم وبر نیش ایله که ییدم نه مقدار نوش حاصل ایلدم (مایه یی مابعدنه اضافت ایدنلر بیلز
ایمش * بیت * کرچه بیرون ز رزق نتوان خورد * در طلب کاهلی نشاید کرد * نتوان خورد
یمك اولماز (خورد بونده مصدر معناسنه در وضمیه مائل فتحه ایله اوقنور بونك کبی یرلرده عدم
امکان معناسنی ویرنه دخل ایلین عدم وقوفندندر (کاهل کاف عربیله وفتح هائله سست واو یا

ردشمعی

ردابن سید علی
وسروری
ردسروری

دیمکدر (ویا حرف مصدر (نشاید فعل نفی استقبال مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (کرد بونده
کردن معناسنه در (محصول بیت) کرچه رزقدن طشره یمك اولماز یعنی زیاده یعنی برزق که مقدر
اولمامش اوله انی یمك ممکن دکل لیکن زیاده طلبده اهمال وتکاسل ایلمك لایق دکل البته
تحصیلنده دست وپا اورمق کرك تك طورمق کرك * بیت * غواص اکر اندیشه کند کام نهنك *
هرکز نکند در کرانمایه بچنك * غواص مبالغه ایله اسم فاعلدر صویه طالغج دیمکدر (اندیشه بونده
فکر معناسنه در (کام کاف عربیله بونده چکه معناسنه در (نهنك کاف عجمیله تمساحدر که
نیل دکزنده چوق اولور معلوم اوله که نون سا کندن صکره طرفده واقع اولان کاف عجمیدر
فاحفظ (در کرانمایه بیانیه در (کرانمایه کاف عجمك کسریله آغر بهالی دیمکدر (چنك بونده
آوچ معناسنه در (محصول بیت) غواص اکر نهنك چکه سنی فکر ایدرسه یعنی انجو ایچون
طالدقده نهنك بنی قپار بودار دیو فکر ایدرسه هرکز اغر بهالی انجویی آوجنه کتورمز یعنی تمساح
قورقوسندن دریایه طالماز که الینه انجو کتوره ضرب مثلدر رومده (سرچه دن قورقن طاری
اکمز دیرلر * حکمت * آسیاسنك زیرین متحرك نیست لاجرم تحمل بار کران میکند *
اسیاسنك دکرمن طاشی (زیرینه اضافت بیانیه (یاونون ادات نسبتدر (لاجرم لامحالة ولاشبهة
دیمکدر (لاجرم بونده سبب معناسنه در دینی عجب بویله دیمك سببی ندر (بار کران بیانیه اغر
یوك دیمکدر (تحملك یوکه اضافتی مصدرك مفعولنه در (محصول ترکیب) دکرمنك آلت طاشی
متحرك دکلدر پس شبهه یوقکه اغر یوکه تحمل ایدر که اوست طاشیدر * قطعه * چه خورد شیر
شرزه در بن غار * باز افتاده را چه قوت بود * چه خورد استفهام انکاریدر (شیر شرزه بیانیه
غضبدن دیش صریدن حیوانك صفتیدر بر تیجیلر صفتلرندندر (بن غار لامیه در مغاره دیبی دیمکدر
(باز افتاده (بیانیه ورا ادات تخصیص (چه قوت بود استفهام انکاریدر (محصول بیت) مغره
دیبنده شیر شرزه نه ییر یعنی غاردن چیقوب صید ایلمیجك غارده اچلقدن اولور علی کل حال
معاش ایچون حرکت لازمدر دوشمش طغانکده از یغی نه اولور یعنی مرضدن ویا پیرلکدن
دوشکون طغانك رزقی واز یغی نه اولور یعنی پرواز ایدوب شکار طبور ایلمینجه طوردیغی یرده
اکا قوت بولنماز بهر حال قرتن طبور مغه حرکت ضروریدر * کر تو درخانه صید خواهی
کرد * دست وپایت چو عنکبوت بود * کرد بونده کردن معناسنه در (عنکبوت عربیدر
اورمجك معناسنه در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر اکر سن حرکت ایلیوب خانه ده
صید وشکار ایلمك استرسك الك وایاغك عنکبوت کبی بریره مقید اولوب برمکس مقداری
نسنه ایله قناعت ایلمك کرکسین یعنی قوت لایموت اختیار ایدوب توکل وقناعت ایلمك کرك
* پدر کفت ای پسر درین نوبت فلك ترا یاوری کرد واقبال رهبری تا کلت از خار وخارت از پای
بدر آمد وصاحب دولتی بتو رسید وبر تو بخشید وترحم کرد وکسر حال ترا بتفقدی جبر کرد وچنین
اتفاق نادر افتد وبرنادر حکم نتوان کرد * یاور واوك فتحیله یولداش ومعاون (ویا حرف
مصدر معاونت دیمکدر (اقبال بونده دولتدر (رهبر وصف ترکیبیدر قولاغوز دیمکدر (ویا حرف
مصدر قولاغزلق دیمکدر (خارت از پای تقدیری خار از پایت در بودال اضطراب ومشقتدن
خلاص اولمق معناسنی ویرر حاصلی فقر وفلاکت وذلت غربتدن قورتلدك (کسر حال
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وترایه لامیه (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (تفقد
تفعل بابندن مصدر دریتك ارامق معناسنه بونده یوقلق معناسنه در (وبا حرف تنکیر جبر لغتده
برفانق نسنه یی سیکلمکدر (وسیکه جبیره دیرلر بونده فقردن غناء برمك معناسنه در (افتد بونده
واقع اولور معناسنه در (محصول ترکیب) جوان باباسنه مذکور احوال واقوالی بیان ایلدکده نصکره

مطلب

ردشمعی

بابا سی دیدی ای اوغل بونو بنده فلك سکا معاونت ونصرت ایلدی ودولت واقبال قولاغوزلق
تا کیم کلك دیکنکدن ودیکی اباغکدن چیقدی وسکا برصاحب دولت ایرشدی وسکا ترحم ایلدی
وسنك حالك صنغنی تفقدله جبر ایلدی یعنی مکسور وپریشان حالکی یوقلیوب اصلاح ایلدی
وبونك کبی اتفاق نادر واقع اولور ونادره حکم ایلمك اولماز زیرا النادر کالمعدوم در * بیت *
صیاد نه هر بارش غالی ببرد * افتد که یکی روز پلنکش بدرد * صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی
(نه حرف نفی معناده (برد فعلنه مقیددر (بار بونده کره معناسنه در (شغال شینك فتحیله فارسیدر
چقاله دیرلر (پس شغال عربیده دلکو وفارسیده چقاله دیرلر دیین دلکولك ایلمشدر (یا حرف
وحدت ویا تنکیر (ببرد فعل مضارع مفرد غائب باء اولی ضمه ایله قید ایلین روستایلق ایلمش
(ببرد بونده آلور وآولار معناسنه در یعنی طوتار پس صیاد هر وقت صیدیرندن خانه سنه برچقال
ایلتمز دیین قیاس ایله سویلمش (ببرد برینه کیردیازان قافیه یی ارادن کتورمش (افتد بونده واقع اولور
معناسنه در (یکی بونده یك معناسنه در (بدرد فعل مضارع مفرد غائبدر پرتار معناسنه (بدرد برینه
(بخورد یازانلر تکلفه دوشمشلر (محصول بیت) صیاد هرکره چقال الماز یعنی آولماز حاصلی
هرکره که آوه وارر شکار الماز بلکه واقع اولورکه برکون انی قپلان پرتار یعنی برتیجی حیواناتك
بریسی برکون انی پاره لر * تمثیل * چنانکه یکی از ملوك پارس نکین کرنمایه در انکشتری
داشت باری بحکم تفرج بانی چند از خاصان بمصلای شیراز برون رفت وفرمود تا انکشتری
رابر کنبد عضد نصب کردند تاهرکه تیر از حلقهٔ انکشتری بکذراند خاتم اورا باشد اتفاق
چهارصد حکم انداز که درخدمت او بودند بینداختند جمله خطا کردند مکر کودکی که
بربام رباط بازیچه از هر طرف تیر انداختی باد صبا تیراورا ازحلقهٔ انکشتر بکذرانید انکشتری
را بوی ارزانی داشتند ونعمت بی قیاس دادندش پسر بعد ازین تیر وکمان را بسوخت کفتند
چراچنین کردی کفت تارونق اولین برجای بماند * حضرت شیخ بوحکایه یی تمثیل طریقیله
ایراد ایلمش (نکین نونك وكاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر (انکشتری همزه نك
فتحی وكاف عجمك ضمیله یوزکدر (باری برکره (بحکم تفرج طریقیله (با حرف صله
(مصلای شیراز لامیه در (مصلا شیرازك مشهور سیرانکاهیدر نتکه خواجه حافظ بیورر
(بیت) بده ساقی می باقی که درجنت نخواهی یافت) (کنارآب رکنا باد وکلکشت مصلا را)
(تا حرف تعلیل (کنبد عضد لامیه مراد عضد الدوله در که خلفاء عباسیه دن برینك وزیری
ایمش که شیرازده متوفی اولمش پس کنبددن مراد تربه سیدر (نصب کردند دکیلر دیمکدر
(تا حرف تعلیل (حلقه حانك ولامك فتحه لریله انسانك غیریده وانساند هسکون لامله در
(انکشتری یه اضافت لامیه در (حکم انداز وصف ترکیبیدر شول کیمسه یه دیرلر که دعوی
ایلدیکی یره اوقی اوره البته (که حرف رابط صفت (خدمت اولامیه (وضمیر ملك پارسه
راجعدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (کودك اوغلانجق (ویا حرف وحدت (که
حرف رابط صفت (بام طام اوستی (ورباط رانك کسریله کاروان سرای واضافت لامیه در
معلوم اوله که عربستان وعجمستانك اولرینك اوستلری مسطح اولور یعنی اوستلری دوزدر
اکا بناء بربام رباط بیورمشدر (بازیچه باحرف مصاحبت (وبازی باء اصلیه ایله اویونه
دیرلر (وچه فتح جیمله ادات تصغیردر اویونجله یعنی حشراغله (بازیچه اولینده که حرفنی
بازوب وبام رباط اولنه یازمیلر معنای مستقیمدن بی بهره ایمشلر (وایکی برده یله یازنده کذلك
(انداختی با حرف حکایه بعض نسخه ده می انداخت واقعدر مأل بردر (باد صبا بیانیه صبا
قید اتفاقی واقع اولمش (بکذرانید فعل ماضی مفرد غائب (والف ونون ادات تعدیه در

کچوردی دیمکدر فاعلی باد در (بوی با حرف صله (ووی ضمیر غائب کودکه راجعدر
(ارزانی باء اصلیه ایله لایق دیمکدر (داشتند طوتدیلر لایق طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (دادند
فعل ماضی جمع غائب وشین ضمیر کودکه راجعدر (رونق بونده اعتبار معناسنه در (محصول ترکیب)
مثنوینه باباسی تمثیل طریقیله در ای پسر بوسنك قصك نادر واتفاق برقصه در شویلکه
پارس پادشاهلرندن برینك یوزیکنده آغر قیمتلی قاش وارایدی برکره تفرج طریقیله خاصلردن
برقاچ کیمسه ایله شیرازك مصلاسنه طشره کتدی وبیوردیکه یوزیکی عضد الدولنك تربه سی
اوزرینه دیکدیلر تاهر کیمکه اوقونی یوزیکك حلقه سندن کچورسه خاتم یعنی یوزك انك اوله
اتفاق دورتیوز حکم انداز پهلوانکه انك خدمتنده ایدیلر آتدیلر جمله خطا ایلدیلر هیچ بریسی
اصابت ایلمدی الا براوغلنجق که کاربان سرای طامی اوزره اویونجاغله هر جانبدن اوق
آتاردی نتکه اوغلنجقلرك عادتیدر بادصبا انك اوقونی یوزیکك حلقه سندن کچوردی یوزیکی
اکا ویرمکه لایق کوردیلر دخی بی قیاس نعمت ویردیلر کودك بوندن صکره اوقونی ویاینی
آتشه یاقدی دیدیلر که نیچون بویله ایلدك دیدیکه تا اولکی اعتبار ورونق یرنده قالسون
معلومدر که پسر عاقل ایمشکه بوتدبیری ایلمشدر باباسی جوانه دیدیکه ای اوغل سنك
حالکده بویله براتفاق قصه در شمدنکرو دخی بیانه کتمه که هرزمان وهریرده برپادشاه زاده
موجود اولماز که سکا رعایت ایدوب بویله اویکه ارسال ایلیه * قطعه * که بود کز حکیم روشن
رای * برنیاید درست تدبیری * روشن رای بیانیه در (روشن رای وصف ترکیبیدر روشن
فکرلی دیمکدر حاصلی پاك فکرلی دیمکدر (برنیاید کلمز (یعنی حاصل اولماز دیمکدر (درست بونده
صاغ وسالم دیمکدر یعنی نقصاندن وخطادن مصون (تدبیری یا حرف وحدت (محصول بیت) کاه
واقع اولور که حکیم پاك تدبیرو پاك رأیدن بردرست تدبیر چقماز یعنی تدبیرنده سهو وخطا واقع
اولور * کاه نباشد که کودکی نادان * بغلط برهدف زند تیری * کودکی (یا حرف وحدت (یا حرف
مصاحبت (غلط بونده سهو معناسنه در (هدف ها ودالك فتحه لریله اوق نشانه دیرلر (تیری
(یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) کاه واقع اولور که برنادان اوغلانجق یعنی
استاده مقارن اولمامش ونعلم ایلمامش سهو وخطا ایله نشانه اوق اورر دیمك استرکه بونك
کبیلر اتفاق ونادر درحیز اعتبارده دکلدر * حکایت * درویشی رادیدم درغاری نشسته
ودر بروی خود ازجهان بسته وملوك وسلاطین رادر چشم همت اوشوکت نمانده * غار مغاره
(ویا حرف وحدت (ودر بروی خود تقدیری ودر اختلاط باخلق بروی خود بسته (محصول ترکیب)
بردرویشی کوردم برمغاره ده اوتورمش دخی خلقله اختلاط قپوسنی تمام جهاندن کندی
یوزینه باغلمش یعنی هیچ برکیمسه ایله اهل دنیادن الفت ایلمزدی وپادشاهلرك وبکلرك انك
همتی کوزنده شوکت وعظمتی قالمامشدر حاصلی اهل دنیانك نظرنده هیچ اعتباری یوق ایدی
* قطعه * هرکه برخود در سؤال کشود * تابمیرد نیازمند بود * در سؤال بیانیه (تا حرف
انتها (نیازمند محتاج دیمکدر (محصول بیت) هرکیمسه که کندی اوزرینه دیلنجیلك قپوسنی
آچدی یعنی کدالکی عادت وخوی ایدندی اولنجه اول کیمسه محتاج ونیازمند اولور حاصلی
احتیاجدن خلاص بولماز * از بکذار وپادشاهی کن * کردن بی طمع بلند بود * از الف
ممدوده ایله حرص معناسنه در (بکذار فعل امر مفرد مخاطبدر ترك ایله دیمکدر (کردن بی طمع
بیانیه (بلند باده فتحه وضمه جائزدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر حرصی ترك
ایله وپادشاهلق ایله یعنی دنیا بلاسندن ازاده وسالم اول زیرا طمعسز بیون بلند اولور یعنی
احتیاج ایچون کیمسه یه تواضع ایدوب سرفرو ایلمز زیرا بی نیازد انماسر فراز در * یکی ازملوك

ان طرف اشارت کرد بکرم اخلاق عزیزا نانست که بانان ونمك بااما موافقت کنند
شیخ رضاداد که اجابت دعوت سنتست دیکر روز ملك بعذر خدمتش رفت عابد برخاست
وملك رادر کنار کرفت وتلطف کرد چون ملك غائب شدیکی از اصحاب شیخ را پرسید که
چندین ملاطفهٔ پادشاه خلاف عادت بوددرین چه حکمتست کفت نشنیده که کفته اند*
(محصول ترکیب) اول طرف پادشاهلرندن بریسی اشارت ایلدی که عزیزلك اخلاقی کرمندن
مرجو اولادر که نان ونمکده بزله موافقت ایلیه‌لر شیخ رضا ویردیکه اجابت دعوت سنتدر
دیو برکون دخی شیخك خدمتی عذری سببیله پادشاه یانته واردی عابد قالقدی وپادشاهی
قوجدی وتلطف ورفق ایلدی چونکه پادشاه شیخك یانندن کتدی اصحابدن بریسی
شیخه سؤال ایلدی که پادشاهه بوقدر ملاطفت خلاف عادتکزایدی بونده حکمت ندر شیخ
دیدی ایشتمدکمی که دیمشلردر * بیت * هرکرا برسماط بنشستی * واجب اید بخدمتش
برخاست * هرکرا ادات تخصیص (بنشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتردك دیمکدر (باحرف
صله (خدمتش شین ضمیر هرکراده کی که یه راجعدر (برخاست بونده مصدر معناسنه‌در
(محصول بیت) هرکیمسه‌نك که سماطنده وسفره سنده اوتوردك یعنی نان ونمکنی یدك واجب
کلور خدمتنه قالقمق زیرا اوسنکده حق ثابت اوامش اولور * مثنوی * کوش تواند که همه
عمروی * نشنود آوازدف وچنك ونی * عمروی لامیه‌در (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر کوشه
راجع (نشنود فعل نفی مستقبل مفرد غائب ایشتمیه دیمکدر (آوازدف لامیه (محصول بیت)
قولق قادردرکیم کندینك تمام عمرنده دف وچنك ونیك اوازینی ایشتمیه یعنی الات لهوك
اوازلرنی قولق ایشتمامك ایله هیچ نقصان کلمز * دیده شکیبد زتماشای باغ * بی کل ونسرین
بسراردد ماغ * شکیبد فعل مضارع مفرد غائب صبرایدر دیمکدر (تماشای باغ مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (نسرین (ونسترین (ونسترون واو ایله (ونستردن داللّه (رومده
کل ناصری دیدکلری چیچکدر قوقوسی خوب اولور (بسرارد چنور وعمر چورر (دماغ
فاعلیدر (دماغدن مراد مشامدر (محصول بیت) کوزباغ وراغی تماشاسنسز صبر
ایدر یعنی باغ وصحرا تماشاسنی ایلمسه صبر ایدر ونقصانده کورمز مشام ودماغده کل وسنبل
ونسرین قوقلمسه عمری حده وغایته ایلدر ویقصور چنور (بسرارد برینه بسر ایدیازان
عندی یازمش * کرنبود بالش آکنده پر * خواب توان کرد حجرزیرسر * بالش لامك کسریله
(وبالین کذلك یصدغه دیرلر (آکنده الف ممدوده ایله وکاف عجمك فتحیله اسم مفعولدر آکندندن
برنسنه‌یی برنسنه‌یه دقق (مثلا یصدغه ودوشکه یوك دقق کبی (آکنده دیقلمش دیمکدر (پر باء
عجمیله بونده مراد قوش تویدر (توان کرد ایلمك اولور دیمکدر (یعنی ممکن وقابلدر (پس امکان ایله
تعبیرایلینه دخل ایلین بی نقریب تعصب ایلمش (حجر مبتدا (زیرسر خبری وجملهٔ اسمیه
حال واقع اولمش (محصول بیت) اکرقوش تویله دیقلمش وطولمش یصدق اولمزسه که اکا برك
دوشکلری ویصدقلری بویله اولور که رومده اکا بویله دیرلر اویقو اویومق اولور باش آلتنده طاش
اولدیغی حالده (یعنی طاش یصدنوب اویقو اویومق اولور (حاصلی یصدقسز ودوشکسز
اویقو اویومق ممکندر (مصراع اولك معناسنی اکر قوش قنادیله طولمش یصدق اولمیه دین
برك معنا لرینی احاطه ایمدیکندن غیری بویله‌نه ایله اولور یازیمش * ورنبود دلبرهمخوابه پیش *
دست توان کرد در آغوش خویش * ور معروف (دلبرهمخوابه بیانیه (همخوابه دوشکدشه دیرلر
یعنی بردوشکده بیله یاتانه هرکیم ایسه ارککدن ودیشی دن (پیش بونده قت معناسنه‌در (پیشی
بونده اولك معناسنده آلوب معناسنی اکر بردوشکده اوکنده بیله یاتور دلبراولمیه دیین دلبری چرکن

ردشمعی

ردسروری

ردشمعی

ردشمعی

پاتورمش

پاتورمش (دست مبتدا (توان کرد خبری قادردر ایلمك (دراغوش کرد فعلنه مقید در (زیرا
دراغوش کردن قوچمقدر (بونده کرد مصدر معناسنه در (خویشه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول بیت) واکرهم بستر دلبر قتکده اولمازایسه یعنی سنکله بردوشکده یاتور یانکده دلبر
اولمازایسه ال کندیکی قوچمغه قادردر (یعنی الك سنی دراغوش ایلمکه قادردر (حاصلی سن سنی قوچق
ممکندر (بونده توان ممکن معناسنه‌در (مصراع ثانینك ترکیجه معناسنی الی ایتمك اولور کندی
قوچمغکده دیین ترزیق معنی قوچمقده عجب هنری وار (والینی کندی قوجاغنده ایلمك ممکندر
یعنی الینی قوچوب یتمق دیین اثرنجه کتمش عنی الله عنهما * وربن شکم بی هنرپیچ پیچ * صبر ندارد
که بسازد بهیچ * معلوم اوله که پیچ پیچ عبارتی اضداددندر که هم مقام مدحده وهم مقام ذمده
مستعملدر (بونده مذموم معناسنه در مدح معناسنی متضمن (پیچ پیچ بوستانك بو بیتیدر
(بیت) (بدو کفت کای دلبرپیچ پیچ) (زیغماچه آوردهٔ کفت هیچ) (وذمی متضمن بو بیتیدر
(بیت) (ندیدم چنین پیچ پر پیچ کس) (مکن هیچ رحمت برین هیچ کس) (شکم بی هنرپیچ پیچ
بیانیه لردر (بسازد فعل مضارع مفرد غائبدر (سازیدن قناعت وموافقت معنالرنده مستعملدر
(محصول بیت) واما بو هنرسز مذموم شکم صبری یوقدر که هیچ ایله قانع اوله (البته ایچنه برنسنه
کیرمك کرك (زیرا بدنك قیامی اکل وشرب ایله در انسز اولمز البته (مصراع اولك معناسنی
ترکیجه دولاشق بغرسقلر والمراد الامعاء دیین غریب بیانه کتمش ونامعقول برازه دولاشمش (مسکین
بسازدی ساختن دن اشتقاق ایدنلر عجب ناسازلق ایلمشلر (مصراع ثانینك تحقیقنده فالمعنی
بالترکی دوزله هیچ ایله دیین هیچ نسنه یه مالك دکل ایمش فقیر * باب چهارم در فوائد خاموشی *
* حکایت * یکی از دوستان کفتم امتناع سخن کفتنم بعلت آن اختیار افتاده است که در غالب
اوقات در سخن نیك وبد اتفاق افتد ودیدهٔ دشمنان جز بربد نمی آید کفت ای برادر دشمن آن به که
نیکی نبیند * امتناع سخن کفتنم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتن مصدردر (میم متکلمه مضاف
(وسخن مقدم مفعولی (ومجموعی مضاف الیه واقعدر (باحرف مصاحبت (وعلت سبب معناسنه در
آنه اضافت لامیه (بااختیاره متعلق (امتناع مبتدا (وافتاده است خبری وجملهٔ اسمیه مقول کفتم در
(که حرف بیان علت (غالب اکثر دیمکدر (واوقاته اضافت لامیه‌در (افتد واقع اولور دیمکدر
(واو حرف حال (دیدهٔ دشمنان لامیه (برحرف استعلا (بد یرامز (نمی آید فعل نفی استقبال لغتده کلمز
دیمکدر امامراد دوشمن دیمکدر (کفت مذکور دوست دیدی (آن به که اول یکدر که (نیکی یاحرف
مصدر (نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائب دعاء علیه در ایلك کورمیه دیمکدر (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیوررد وستلردن برینه دیدم سوزسو یلمکه ابا ایلدیکم (یعنی اکثر اوقات سوزسویلیوب
خاموش اولدیغم اول سببله اختیار واقع اولمشدر که اکثر اوقاتده اتفاق سوزده ایی ویرامز
واقع اولور حال بو که دشمنلرك کوزی یرامزدن غیری یه دوشمز دیدی اول دوست ای برادر دشمن
اول یکدر که ایلك کورمیه * بیت * هنر بچشم عداوت بزرکترعیبست * کلست سعدی ودرچشم
دوشمنان خارست * هنر معروفدر که عربجه منقبت دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله
حاصلی عیبك مقابلیدر (باحرف صله (چشم عداوت بیانیه درمجازا (هنر مبتدا (بزرکتر مبتداء ثانی
زادات تفضیلدر اولورق دیمکدر عیبست خبر مبتداء ثانی وثانی خبریله خبراول وجملهٔ اسمیه مستأنفه در
(کلست مقدم خبر وسعدی مؤخر مبتدا (چشم دوشمنان لامیه (وخار ظرفك فاعلیدر (محصول بیت)
عداوت کوزینه هنر اولورق عیبدر یعنی عدو کوزیله باقنه هنر اولوعیب کورینور سعدی
حضرتلری کلدر اما دوشمنلرك کوزینه دیکندر یعنی عداوت کوزیله باقنك کوزینه دیکندر
* بیت * واخو العداوة لایمر بصالح * الاو یلزمه بکذاب اشر * واو حرف ابتداواخ قرداشدر

رد سروری
ردشمعی
مطلب

رد سروری ٣
ردابن سیدعلی وسروری
ردسروری
٣ ظاهر بودر که بغرسقلره
انتقال پیچ پیچ عبارتلرندندر

عداوته اضافتی لامیه در مجازا مراد صاحب عداوتدر وملازمی (لایمر فعل نفی استقبال مفرد
مذکر غائبدر نصر بابندن مضاعفدن یچمز دیمکدر (بصالح لایمریه متعلقدر تقدیری برجل
صالح در موصوف ضرورت وزن ایچون ترك اولندی (اخ مبتدا وجملهٔ فعلیه خبری وجملهٔ اسمیه
مستانفه (الاحرف استثنا (واو حرف حال (یلمزه فاعلی تحتنده اخه راجع ضمیر ومفعولی صالحه
راجع ضمیر منصوب متصل لمز لامك فتحی ومیمك سکونیله اصلنده کوزایله اشارته دیرلر صکره
دلله طعن ودخل معناسنده استعمال ایلدیلر (بکذاب یلمزیه متعلق (اشر همزه نك فتحی وشینك
کسریله صفت مشبهه در علم بابندن اشر همزه نك وشینك فتحه لریله مصدر یدر (محصول بیت)
عداوت قرداشی یعنی صاحبی برصالح کیمسنه دن مرور ایلمز الا اکا طعن وتشنیع ایدر کذاب
اشر که یعنی کذاب ومتکبر ومغرور دردیو صالحه کور دیکی یرده طعن ایدر حاصلی بر کیمسنه نك که
برصالح کیمسنه یه عداوت و بغضی اوله یانندن یچدکجه اکا سوز آتار که مرایدر وخود بین در
و بوندن غیری * بیت * نور کیتی فروز چشمهٔ هور * زشت باشد بچشم موشك کور * نور کیتی بیانیه
کیتی فروز وصف ترکیبی در عالم یالکلدر یجی یعنی روشن ومنور ایدیجی دیمکدر چشمهٔ هوره اضافتی
لامیه در وچشمهٔ هور بیانیه (هور هاء هوز ایله آفتاب معناسنه در (باشد ادات زمانیه در است
معناسنه (با حرف صله (چشم موشك لامیه (کوره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) کونش
چشمه سنك عالم یالکلدریجی نوری یعنی آفتابك ضیاسی چرکندر موشك کورك یعنی یراسنك
کوزینه یعنی یراسه جنسی کونشده کورمز اول جهتدن کوزینه چرکن کورینور دیو یورمش
بعض نسخه ده زشت باشد یرینه درنیاید واقعدر یعنی کوزینه کرمز حاصلی عینه الماز دیمکدر
بو نسخه بو مقامه اولکیدن انسبدر زیرا خفاش کونشده کورمکله کوزینه چرکن کورنمك لازم
کلمز (کیتی فروزی وصف ترکیبی اعتبار ایلمامك شبیره چشم اولمغدن کلور (وفروزی افروختن دن اخذ
ایلمك بصیرتسز لیکدن کلور (وهور یرینه حور یازمق قوافیدن عدم اطلاعندندر * حکایت *
بازرکانی را هزار دینار خسارت افتاد پسرش را کفت نباید که این سخن را با کسی درمیان نهی
کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا برفائدهٔ این مطلع کرد آن مصلحت در نهان
داشتن چیست کفت تا مصیبت دو نشود یکی نقصان مایه و دیکر شماتت همسایه * بازرکانی
یا حرف وحدت (ورا ادات تخصیص (خسارت زیان (افتاد واقع اولدی دیمکدر (نباید فعل نفی
مستقبل مفرد غائب کرکمز دیمکدر (که حرف بیان (این سخن را (را ادات مفعول (با کسی با حرف
مصاحبت ویا حرف وحدت (در حرف صله میان اورته واره (نهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین
یعنی اورته یه کتوروب سویلیه سین (تراست را ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبرسنکدر دیمکدر
(فائدهٔ این لامیه (کردان فعل امر مفرد مخاطبدر کردانیدندن صیرورت معناسنه ایله دیمکدر یعنی بنی
مطلع ایله دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف تعلیل (مایه سرمایه معناسنه در (شماتت عدونك بلاسنه
سوینمکه دیرلر (همسایه یه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بر بازرکانك بیك آلتون خسارتی واقع اولدی
اوغلنه دیدیکم اولیا که بو سوزی یعنی زیان مصاحبتنی بر کیمسه ایله اورته یه قویاسین یعنی ارایه کتوروب
سویلیه سین پسر دیدی ای پدر فرمان سنکدر امابنی بو فائده یه واقف ومطلع ایله که بو سری کزلی
طوتمه ده مصلحت ندر پدر دیدی تا کیم مصیبت ایکی اولمیه بری سرمایه نقصانی و بریسی
عدونك سوینوب کولمه سی یعنی ایشیدوب دوشمنلر حظ ایلمسون * بیت * مکوانده خویش
بادشمنان * که لاحول کویند شادی کنان * مکو فعل نهی مفرد مخاطب (کویند ندن
سویله دیمکدر (کفتن دن اخذ ایلین یلمزایمش (انده فتح همزه ایله (اند وهدن مخففدر غصه
معناسنه (خویشه اضافت لامیه (بادشمنان با حرف صله (که حرف تعلیل (لاحول کویندك

ردشمعی

ردابن سیدی علی

ردابن سید علی وسروری

ردسروری

مقدم مفعولیدر (شادی سوینك (کنان صفت مشبهه در (شادی کن وصف ترکیبیدر شادیلق
ایدیجی (والف ونون ادات جمعدر و بو وصف ترکیبی حالدر (کویندك فاعلندن که دشمنانه
راجع ضمیردر (محصول بیت) دشمنلره کندی غصه کی سویلمه زیرا لاحول ولاقوة دیرلرك
سوینورلر ویاخود لاحول ولاقوة دیرلر سوینرلك یعنی ظاهر ابو یله دیرلر اجیق شکلیله
اما کوکللری مسرور اولور کانی بونك کبی یرلرده اسم تفضیل ظن ایلین وهم ایلمش * حکایت *
جوانی خردمند که از فنون فضایل حظی وافر داشت وطبعی نادر چندان که در محافل
دانشمندان نشستی هیچ سخن نکفتی باری پدرش کفت ای پسر تونیز از انچه دانی چرا نکویی
کفت ترسم که پرسندم از انچه ندانم وشرمساری برم * جوانی یا حرف وحدت (خردمند
صفتی (که حرف رابط صفت (فنون فضایل لامیه انواع فضایل دیمکدر فضایل جمع فضیلتدر
علومده آرتقلغه دیرلر (حظ حصه ونصیب معناسنه در (ویا حرف نکرا طبعی یاسیده بویله در
(نادر بی مثل ومانند دیمکدر (محافل مجالس معناسنه در (واضافتی لامیه در (نشستی (یا حرف
حکایه (نکفتی یاسیده بویله در (پرسند فعل مضارع جمع غائب (ومیم ضمیر منصوب
متصل کنایتدر متکلمدن (شرمساری یا حرف مصدر (برم فعل مضارع متکلم
وحده در (محصول ترکیب) برعاقل جوان که انواع فضایلدن وافر نصیبه مالك ایدی
وخوب وبی نظیر طبعی واریدی اولقدر که دانشمندلر مجالسنده اوتوردی هیچ سوز سویلمزدی
برکره باباسی دیدی ای اوغل سنده بلدیککدن نیچون سویلمزسین جوان دیدی باباسنه قورقرم که نکا
بلدیککدن برنسنه صورالر و بیلمیم وشرمسارلق ایله دم یعنی حجاب چکم * قطعه * انشنیدی که
صوفیٔ می کوفت * زیر نعلین خویش میخی چند * که حرف بیان (صوفی یا حرف وحدت
(می کوفت حکایت حال ماضی دوکردی (یعنی میخلردی (زیر نعلین خویش لامیه لردر
(نعلین لامك فتحیله نعلك تثنیه سیدر (مراد ترکیده نعلن دیدکلریدر بشمق دکلدر زیرا صوفیلرك
اکر کیدکی بو در (میخدن مراد اکسریدر که نعلنك التنه قاقرلر سیرلمسون واشنمسون
دیو (پس نعلدن مراد بشمقدر و میخدن ککب دیدن معنا یی اباغه براقشدر (میخی
(یا حرف وحدت (محصول بیت) انی ایشتدکمی که برصوفی نعلنی التنه برقاچ میخ قاقردی
یعنی محکم اولمغیچون التنه برقاچ اکسری قققاردی * آستینش کرفت سرهنکی * که
بیا نعل بر ستورم بند * استینك شین ضمیر صوفی یه راجعدر (سرهنك چری باشی وچاوش
وبونلر کبیلره اطلاق ایدرلر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (بیا فعل امر مفرد مخاطب
(نعل بونده آت نعلیدر (بر حرف صله در با معناسنه حرف استعلا طوتوب معناسنی بنم
ستورم اوزره نعل بغله دیدن معنایی یرامز بغلش (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن
بغله دیمکدر (بستن دن اخذ ایدنلر باغلمه اوایش اشلشلر (محصول بیت) برصوفی نعلنی
التنه میخ ققارکن بکینی برسرهنك طوتدی که کل طوارمه نعل بغله یعنی بنمی نعلله دیو اسینینی
طوتدی غرض بو کیم صوفی نعلبنه اکسری قاقمسه سرهنك اکا آت ویا قاتر نعللکی
تکلیف ایلمزدی بعضی نسخه ده بوستانك بربیتی بونده یازمشلر * بیت * نکفته ندارد کسی
با تو کار * ولیکن چو کفتی دلیلش بیار * نکفته ناکفته معناسنه در (یعنی سویلمدك (حاصلی
سویلمامش ایکن دیمکدر (محصول بیت) سویلمامش ایکن کیمسه نك سنکله ایشی یوق یعنی مادام که
دعوای مرد ایدوب بن فلانم ویا فلان نسنه یی بیلورم دیمیه سین کیمسه نك سنکله کاری
ودعواسی اولماز اما چونکه دیدك یعنی بن فلانم ویا فلان ایشده ماهرم دیدك سویلدیکك که دلیل
کتور تاکیم دعوای بی معنی اولماسون * حکایت * یکی را از علماء معتبر مناظره افتاد

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی
ردابن سیدعلی وسروری

بابکی از ملاحده و با او بحجت برنیامد سپر بیند اخت و برکشت کسی کفتش تو باچند بن علم
وادب وفضل وحکمت بابی دینی برنیامدی کفت علم من قرأنست و حدیث و کفتار مشایخ واو
بدینها معتقد نیست ونمی شنود ومرا شنیدن کفر او چه کار آید* علماء معتبره بیانیه (مناظره بحث
دیمکدر (ملاحده جمع ملحددر که حشر ونشره قائل دکل (با او ملحد له برنیامد چیقشامدی یعنی مقابله
ومعارضه ایده مدی (سپر قلقان (بینداخت اندی قلقانی اتمق بجزدن کنایتدر زیرا عرب عدوسندن
بجسه جمیع اثوابنی بر بر بیانه آتار جان قورترمق ایچون واول سپرینی آتار پس ارالرنده بو عبارت مقام
عجزده مستعملدر (برکشت دوندی یعنی اعراض ایلدی برنیامدی چقشامدك یعنی مقابله ایده مدك
(بدینها دال همزه دن مبدلدر باینها دیمکدر (نمی شنود دکلمز وقبول ایلمز دیمکدر نته که ترکیده
سوزم دکلمدی یعنی اسلمدی وقبول ایلمدی دیمکدر (شنیدن کفر او مصدرك مفعولنه اضافتی در
ولامیه (محصول ترکیب) معتبر علمادن برینك ملحدلردن بر یله بحث وجدلی واقع اولدی واول
ملحد ایله حجت وبرهان ایله چیقشامدی یعنی مقابله ایده مدی عاقبت قلقانی آندی یعنی عاجز
قالدی واعراض ایلدی برکیمسه عالمه دیدی سن بو قدر علم وفضله وحکمت وادبله بردینسزایله
مقابله ایده مدك عالم دیدی بنم علمم قرآن شریف وحدیث نبوی وکفتار مشایخدر اول ایسه
بونلره معتقد دکلدر وقبول ایلمز و بنم نه ایشومه کلور آنك کفرینی ایشتمك یعنی نه فائده ویرر
* بیت* آن کس که بقرآن وخبر زو نرهی * آنست جوابش که جوابش ندهی * انست
مقدم خبر جوابش مؤخر مبتدا (که حرف بیان (جوابش مبتدا (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب و یرمیه سین دیمکدر خبر مبتدادر (محصول بیت) اول کیمسه که قرآن وحدیث ایله اندن
قورتلوب خلاص اولمزسین یعنی بویله قوی حجتلر ایله اکا ظفر بوله مزسین انك جوابی اولدر که
اکا هیچ جواب ویرمیه سین حاصلی انکله هیچ مکالمه ایلمیه سین * حکایت * جالینوس ابلهی را
دید که دست در کریبان دانشمندی زده و بی حرمتی کرده * بعض نسخه ده زده بی حرمتی می
کرد در بو تقدیرجه ها ء رسمی حرف ترتب اولور او روب حرمتسزلك ایلردی دیمکدر * کفت
اکر این دانا بودی کارا و بانادان بدین جایکه نرسیدی * جالینوس بر مشهور حکیمك اسمیدر
کریبان دانشمندی لامیه (و یا حرف وحدت کرده ایلمش دیمکدر بعض نسخه ده می کرد
دوتمش (جایکه جایکاهدن مخففدر مقام ومرتبه دیمکدر (نرسیدی یاحرف حکایه ایرشمزدی
دیمکدر (محصول ترکیب) جالینوس بر ابلهی کوردیکه بر دانشمندك یقاسنه ال اورمش
وحرمتسزلك ایدردی جالینوس اکر بو دانشمند دانا وعاقل اولایدی انك ایشی
برنادانله بو مرتبه یه ایرشمزدی * مثنوی * دوعاقل را نباشد کین وپیکار * نه دانایی ستیزد
باسبکسار * دوعاقل را ادات تخصیص کین بغض دیمکدر (پیکار صواش (دانایی یا حرف
وحدت (سبکسار خفیف معناسنه در (محصول بیت) ایکی عاقلك بغض وصواشی اولماز
یعنی ایکی عاقل نه چکشور ونه صواشور نه بر عاقل ودانا بینی وخفیف کیمسنه ایله عناد اید
یعنی بر دانا ایله بر سبکسار نادان بر خصوصده جمع اولسه لر دانا اول خفیفله عناد وجدال ایلمز
پیکار کاف فارسیله در دیین تجهیلك ایلمش مصراع اولك معناسنی ایکی عاقلك بیننده ردابن سیدعلی
تباغض وحرب اولماز دینه اعتراض ایلین کندی معترضدر سبکسارده سار کثرت افاده ایدر ردسروری
دیین سارسر معناسنه اولد یعنی بیلمز ایمش * اکر نادان بوحشت سخت کوید * خردمندش ردسروری
بنرمی دل بجوید * با حرف مصاحبت (وحشت بوندنفرت معناسنه در یعنی خشونت
ودرشتلق (با حرف مصاحبت (نرم نونك فتحی وراءك سكونیله یومشق دیمکدر و یا حرف مصدر
(بجوید فعل مضارع مفرد غائبدر دیلر دیمکدر کوکل اله المقدن عبارتدر (محصول بیت) اکر

نادان وحشت وسرکشلکله پك سو یلرسه یعنی ایری باری سو یلرسه خردمند آنك ملایمت
واطافتله کوکلنی اله الور یعنی تسلیء خاطر ایدر * دوصاحب دل نکهدارند مویی * همیدون
سرکشی وازرم جویی * نکاهدارند حفظ ایدرلر (مویی یا حرف وحدت (همیدون ادات تشبیه
همچنان دیمکدر عربیده کذلك کبی انجلین معناسنه (سرکشی یا حرف وحدت (واو حرف
عطف آزرم الف ممدود ایله وزاء مفتوح ایله وسکون را ایله حرمت معناسنه در اما بونده
واو مفتوح والف ساکن اوقنور ضرورت وزن ایچون (آزرم جو وصف ترکیبی در حرمت
استیجی یعنی و تعظیم وتکریم صاحبی یعنی اهل عرض ووقار (و یا حرف وحدت بوایکی یایی ردشراح جمیعا
حرف مصدر طوتنلر بو بیتك معناسنه واصل اولمامشلر (محصول بیت) ایکی صاحب دل
برقیلی رعایت ایدرلر یعنی برقیلجه ارالرنده شقاق وخلاف اولماز بو سوز کال اتفاق وعدم
اختلافدن عبارتدر بنه بونجلین بر سرکش و بر صاحب حرمت برمویی رعایت ایدرلر یعنی ارالرنده
برقیلجه خلاف وشقاق اولمز زیرا نادانانه مخالفت ایلمز که ارالرنده اختلاف اوله بو بیتك تصویر
معناسنده شراحك غریب تصرفلری واردر کیم عقلا کولمکه لایقدر * وکراز هردوجانب ردشراح جمیعا
جاهلانند * اکر زنجیر باشد بکسلانند * بکسلانند فعل مضارع جمع غائب کسلانیدندن
الف ونون که ادات تعدیه در ضرورت وزن ایچون کلمشدر والا کسیختن وکسلیدن لازمله متعدی
بیننده مشترکدر پس کسیختن لازمدر دیین اشتراك احوالندن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) رد سروری
ایکی صاحب دلك وبر سرکشله برعاقلك احوالی ذکر اولان کیدر اما ایکی جانبدن بیله جاهلر ایسه
اکر زنجیر اولورسه قرارلر دکل که برمو حاصلی ایکی جانبدن بیله جاهل ونادان ایسه شقاقدن
خالی اولماز * مثنوی * یکی را زشت خوبی داد دشنام * تحمل کرد و کفت ای نیك فرجام *
(محصول بیت) برینه بر چرکین خویلی دشنام ویردی یعنی سوکدی اولده تحمل ایلدی
ودیدی ای صوکی خیر یعنی عاقبتی خیر (نیك فرجام وصف ترکیبیدر عاقبتی خیرلی دیمکدر
* بتر زانم که خواهی کفتن انی * که دانم عیب من چون من ندانی * بتر بدتر معناسنه در (زانم
اصلنده از آنمدر (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین دیمکدر (آنی
آن اسم اشارتدر و یا ضمیر خطاب اولسون دیمکدر (که حرف تعلیل (عیب من لامیه
(محصول بیت) اندن بترمکه سن بکا اولسون دیسك کرك یعنی بکا دیججککدن بترم زیرا
بیلورمکه بنم عیبمی بیلمزسین حاصلی بن کندی عیبمی سندن ایو بیلورم * حکایت * سحبان
وائل را در فصاحت بی نظیر نهاده اند سالی بر سر جمعی سخن کفتی ولفظی را مکرر
نکردی واکر همان معنی انفاق افتادی بعبارت دیکر کفتی واز جملهٔ اداب ندماء ملوك یکی
اینست * سحبان سبنك فتحی وحاء مهمله نك سكونیله حضرت نبینك صلی الله علیه وسلم
مداحلرندن صحابه دن بر فصیح وبلیغ شاعر ایدی (وائل اسمنه اضافتی لامیه در (وائل
بر قبیله نك اسمیدر که ابن قاسط بن وهب بن افصی بن دعمیدر (را ادات مفعول (نهاده اند
قومشلردر یعنی تعیین ایلمشلردر (سالی یا حرف وحدت (بر حرف ظرف (سر جمع لامیه
جمعدن مراد مجلسدر یعنی صدر مجلسده دیمکدر (و یا حرف وحدت (کفتی یا حرف حکایه
(لفظی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (نکردی یا حرف حکایه (واکر همان معنی نسخه لرك
بعضسنده معنی یرینه لفظ واقع اولمش حاصلی متون بو خصوصده تعارض ایلدی پس
لفظ عبارتی اختیار ایده نه تعرض بی تقریبدر (افتادی یا حرف حکایه (جملهٔ آداب ندمای ملوك
لامیه لردر (محصول ترکیب) سحبان وائلی فصاحت و بلاغتده بی نظیر تعیین ایلمشلر یعنی رد سروری
دیمشلر بر ییل بر محفل ومجلسك صدرنده سوز سویلسه بر لفظی مکرر ایلمزدی واکر همان

اول لفظ و یا اول معنی بعینـه اتفاق واقع اولیدی انی برغیری عبارتله سویلردی وادا ایدردی
وسلاطینک مصاحبلرینک جملهٔ آدابنـدن بریسی بودرکه مجلسده برسوزی تکرار سویلمیـه
* مثنوی * سخن کرچه دلبنـد وشیرین بود * سزا وار تصدیق وتحسین بود * دلبنـد
وصف ترکیبیدر کوکل بغلیجی یعنی کوکل کندی یه متعلق قلیجی (سزاوار لایق (محصول بیت)
سوز اکرچه کوکل آلیجی ولذیذده اولورسه تصـدیق وتحسین مرتبه سنه لایقده اولورسـه
کرچك اولوب کـوزل اولدیغیچون * چو یکبار کفتی مکو باز پس * که حلوا چو یکبـار
خوردند بس * بازه پس اتبـاع قیلند ندر (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مقیـدر یعنی
سوز هرنقـدر ممدوح اولورسه ده چونکه برکره سویلدك برکره دخی سویلمه یعنی تکرار ایلمه
زیرا حلوایی چونکه برکره یدیلر یتر یعنی حلوالذیذ وشیرین ایکن برکره که یندی کفایت ایدر
تکرار یمك لازم دکل * حکایت * یکی را ازحکمـا شنید مکه می کفت هرکز کسی بجهل
خود اقرار نکند مکرآن کس که چون دیکری درسخن باشد هنوز تمام نا کرده اوسخن آغاز کند*
(محصول ترکیب) حکمـادن برینی ایشتدمکه سویلردی هرکز برکیمسه کنـدی جهلنه
اقرار ایلمز مکراول کیمسه که چون غیرکیمسه سوزده اوله هنوز سوزین تمام ایلمامش ایکن اول سوزه
باشلیـه (مذکورمتندن صکره برجهل خود اقرار کرده باشد یازان جهلنه اقرار ایلمش اولور
* مثنوی * سخن را سرست ای خردمند وبن * میاور سخن درمیـان سخن * بن دیب
دیمکـدر (محصول بیت) سوزك باشی وار ودیبی یعنی ایاغی حاصلی آخری وار واولی ایمـدی
سوز اورته سنه سوز کتورمه یعنی برکیمسـه سوزده ایکن سن سوزه باشلمه اول سوزینی تمام
ایتمینجه * خداوند فرهنك وتدبیر وهوش * نکوید سخن تانبینـد خموش * خداوند فرهنك
لامیه (فرهنك هنر (محصول بیت) (هنر وتدبیر وعقل وادراك صاحبی سوز سویلمز (مادام که
خموش کورمیه (یعنی ایسم کورمیه (حاصلی حضور مجلسده اولانی ساکت کـورمینجه
عاقل وزکی سوز سویلمز * حکایت * تنی چند از بندکان سـلطان محمود حسن میمندی را کفتند که
سلطان امروز ترا چه کفت در فلان مصلحت کفت برشماهم پوشیده نماند کفتند تو دستور مملکتی
آنچه با تو کوید باشال ما کفتن رواندارد کفت باعتماد آنکه داند که بکس نکویم پس چرامی پرسید*
سلطان محموددن مراد مشهور پادشاهدر که (حسن میمندی ایکی میمك فتحهلریله آنك وزیری ایدی
ایازده وزیری وهم محبوبی ایدی (دستور دالك وتانك ضمه لریله اصطـلاحده وزیره دیرلر
(محصول ترکیب) (سلطان محمودعزنوی قوللرندن برقاچ شخص حسن میمندی یه دیدیلرکه
سکا پادشاه فلان مصلحت خصوصنده نه دیدی حسن میمندی دیدی سزده کیزلی قالماز (یعنی
سزه ده سویلر دیدیلرکه سن مملکتك وزیری سین سکا دیدیکنی بزم کبی یه سویلمکه روا کورمز
حسن میمندی دیدی اول اعتماد ایله که بلور کیمسه یه دیمزم (یعنی کیمسـه یه دیمیه جکم بلور (پس نیچون
صورر سز * بیت * نه هرسخن که بداند بکوید اهل شنـاخت * بسر شاه سرخویشتن
نشاید باخت * نه حرف نفی معناده (کوید فعلنه مقیددر (که حرف رابط صفت (هرسخن (بداندك
وبکویدك مقدم مفعوللریدر اشتراك اوزره (شناخت بونده اسم مصدر درعلم معناسنه (پس
اهل شناخت اهل دانش دیمکدر (با حرف مصاحبت (سرشاه لامیه در (سرخویشتن ده بو یله در
باء بطنیله (باخت بونده باختن معناسنـه در یعنی اوینامق متعدی معناسنه زیرا لغت مشترکدر
لازمله متعدی بینده (محصول بیت) اویله دکلدر هرسوزی که بیلور آنی سویلر اهل دانش یعنی
هربیلدیکنی سویلمز زیرا شاهك سریله یعنی سرینی افشاسیله کشی کندی باشین اوینامق
لایق دکل حاصلی پادشاهك امورسلطنتنه وتدبیر مملکتنه متعلق اسرارلرینی اظهار وافشا ایلمك

ردشمی

هلاکه سببدر * حکایت * درعقد بیع سرایی متردد بودم جهودی کفت من از کدخدایان قدیم
این محلتم وصف این خانه چنان که هست از من پرس بخر که هیچ عیب ندارد کفتم بجز آن که
تو همسایهٔ اویی * عقد بیع سرای عقدك بیعه وبیعك سرایه اضافتلری مصدرلرك مفعولنه اضافتلری
قبیلندندر (عقد عینك فتحیله مصدر دربغلمق معناسنه وبیع کاه اولور اشترا معناسنه مستعملدر
حاصلی اضداددندر (ویا حرف وحدت (جهود یهودی یه دیرلر (ویا حرف وحدت کدخدا واسی
وکوی اسی وسائرنسنه لرك صاحبلرینه دیرلر (قدیم اضافت بیانیه در (ومحله یه ٨ میه (وصف این خانه
مصدرك مفعولنه در (بخر باحرف تأکید (وخرخاء معجمه نك فتحی وکسریله فعل امر مفرد مخاطب
صاتون ال دیمکدر (همسایهٔ اویی لامیه (ویاضمـیر خطاب (محصول ترکیب) (براولك عقد
شراسنده متردد ایدم (یعنی براو المق استردم برجهود دیدی بن بومحله نك قدیمی کدخدالرندنم
بواولك وصفنی شویله که وار در بندن صور صاتون ال که هیچ عیبی یوقدر دیدم اندن غیری که
سن انك قوکشوسیسن (یعنی سنك همسایه لکك مذکورخانه یه عیب عظیمدر (زیرا الجارقبل الداردر
* قطعه * (خانهٔ را که چون تو همسایست * ده درم سیم کم عیارارزد * خانهٔ یا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (ورا حرف تخصیص (همزه یی حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزیمش (که
حرف بیان (چون ادات تشبیه (همسایه ده هاء رسمی (وهمزهٔ مجتلبه لفظده وکتابده ترك اولنمق
کرك (نتکه خمسهٔ نظامینك لیلی ومجنونده واقعـدر (بیت) (در بند کشادن خزینم)
ترسم زکلید آبکینم (صلنده خزینه ام وآبکینه ام درضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی
لکن شراح جمیعا بو حذف وایصاله اشارت ایلمامشلر (ده درم اون اقچه (سیم کم عیار بیانیـه
عیار عینك کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر برنسنه نك وزنی بیلکه دیرلر یعنی ثقلت وخفتنی
تشخیص ایلکه که ترکیجه اکاداره دیرلر (ارزد فعل مضارع مفرد غائب دکر یعنی بهایه دکر دیمکدر
ارزیدندن (محصول بیت) حضرت شیخ جهوده خطاب ایدوب بیورر براولك که سنك کبی
همسایه سی اوله عیاری اکسك اون درم کومشه دکر یعنی قلب کومشك اون اقچه سنه دکر معلومدر که
کومش قلب اولنجه اقچه سیده قلب اولور پس اواون دغل اقچه یه دکرمش * لیکن امیدوار باید بود *
که پس ازمرك تو هزار ارزد * امید میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (وار بونده ادات نسبتدر
لی معناسنه امیدلی دیمکدر (بود بونده بودن معناسنه در (که حرف بیان (مرك تو لامیه مرك کاف عجمله
موت معناسنه در تونك ضمی اشباع اولنوب ضرورت وزن ایچون بر واو متولد اولور یعنی واو رسمی
واو اصلی کبی اوقونور (محصول بیت) جهوده خطا ایدوب بیورر اما امیدلی اولمق کرك که سنك
مرککدن صکره بیك دکر ظاهر بیوردیغی بیك درم کامل عیار مراددر زیرا ایتده مقدار مسکوت
عنه در یعنی همسایه لکدن سنك کبی پلید وخبیث اکسك اولنجه بیك درم سیم تمام عیار دکر
* حکایت * یکی ازشعر آپیش امیر دزدان رفت وثنا کفت فرمود تا جامه اش بستند وازده بدر کردند
سکان در قفای او افتادند خواست تا سنکی بردارد زمین یخ بسته بود عاجز شد کفت این چه حرام
زاده مردمانند که سك را کشاده اند وسنك را بسته امیر از غرفه بشنید وبخندید وکفت ای حکیم
ازمن چیزی بخواه کفت جامهٔ خودمی خواهم اکر انعـام فرمایی * پیش امیر دزدان لامیه لردر
حرامیلر بکی قتنه دیمکدر (تا حرف تعلیل (بستدند با حرف تأکیـد (ستدند فعـل ماضی
جمع غائب الدیلر دیمکدر (ده کسر دال ایله وهاء اصلیه ایله کویدر قریه معناسنه (سکان الف
ونون ایله جمع اولدی ذی حیات اولدیغیچون (در حرف صله (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر
فارسیجه حیره دیرلر حاء حطیله (تا حرف تعلیل (یخ یانك فتحیله بوز دیمکدر (بسته ماضیدن قسمدر
بغلمش دیمکدر طوکمش معنـاسنه (یخ مبتدا (و بسته بود خبری (وزمین مقدم مفعولیدر خبرلك

ردشمی

(غرفه غینك ضمی و رانك سکونیـله چارطاق معناسـنه در (محصول ترکیب) شعرادن بری
حرامیلر بکینك یاننه واردی ودعا وثنادیدی یك بیوردی تا کیم لباسنی آلدیلر وکویدن طشره
ایلدیلر ایتلر اردینه دوشدیلر دیلدی تا برطاش قالدره ایتلره آتمق ایچون طپراق طوکش ایدی عاجز
اولدی ایتلره جومندن دیدی بونه حرام زاده مردملردر که ایتلری آچشلر یعنی چوزمشلر وطاشلری
بغلمشلر امیردزدان چارطاقدن ایشتدی و کولدی ودیدی شاعره ای حکیم بندن برنسنه دیله یعنی
بندن بخشش ایسته شاعر دیدی کندی لباسم استرم اکر انعام بیوررسك یعنی بکا کندی لباسم
ویررسك همان عین احساندر * بیت * امید وار بود ادمی بخیر کسان * مرا بخیر تو امید نیست
شرمرسان * امیدوار تخفیف میم ایله (باحرف صله (خیرکسان لامیه در (مرا را حرف تخصیص
(باحرف صله (خیرتو لامیه (امید تشدید میم ایله (شرمرسانك مقدم مفعولیدر (رسانیدندن
فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) آدمی یعنی
انسان کیمسه لر خیرینه یعنی احسانه امید واردر حاصلی انسان خلقك خیرات ومبراتنه راجی در
(اما بنم سنك خیریکه امیدم یوقدر همان بکا شر ایرشدرمه حاصلی فائده وجائزه دن کچدم
همان بکا ضرر و زیانك طوقنمسون * مصراع * رضینا من نوالك بالرحیـل * رضینا فعل
ماضی متکلم مع الغیردر علی بابندن (من اکا متعلق (نوال نونك فتحیله احسان وعطیه معناسنه در
(کاف محلا مجرور مضاف الیهدر نوالك (باحرف جر رضینایه متعلق (رحیـل فعیل وزنی
اوزره اسمدر کوچ یعنی سفره کتمك معناسنه مصدری رحلت کلور نشدت وزنی اوزره حرف
من بونده بدل معناسنه در (محصول مصراع) رضینا بالرحیل من نوالك یعنی سنك احسانکدن
کتمکه راضی اولدق حاصلی سلامتله بوندن کتمك سندن بزه عظیم عطیه در * سالار دزدان را
بر و رحمت آمد جامه اش بفرمود وقبا پوستینی بر و مزید کرد ودرمی چند بداد * سالار هر نسنه نك
اولوسنه دیرلر مثلا سپهسالار عسکر باشی یه وخوان سالار چاشنکیر باشی یه وقس (دزدانه اضافتی
لامیه (ورا ادات تخصیص حرامیلر اولوسنك دیمکدر (بر و ضمیر شاعره راجعدر (قبا پوستین
ترکیب مزجی کورکلی اوکی آچق قفتان دیمکدر (ویا حرف وحدت (بو ترکیبی حرف عطفله ایراد
ایدنلر استعمالدن آکاه دکللردیمش (مزید مصدر میمیدر زیاده معناسـنه (محصول ترکیب
دزدان اولوسنك اول شاعره مرحمتی کلدی پس لباسنی ویردی و برکورکلی فراجه اوزرینه
زیاده ایلدی و برنیچه اقچه ده ویردی * حکایت * منجمی بخانهٔ خود در آمد مرد بیکانه رادید
بازن او بهم نشسته دشنام داد وسقط کفت فتنه وآشوب برخاست صاحب دلی برین واقف شد
وکفت * منجم اسم فاعلدر تفعیل بابندن (زمانی نیجه حصه ایدنه دیرلر نتکه احمد داعی عقود
جواهرده نظم ایلمش (مصراع) منجم آنکه زمانی بچند پاره کند) (ویا حرف وحدت (باحرف
صله (خانهٔ خود لامیه (درامد کیردی دیمکدر (مرد بیکانه بیانیه (باحرف مصاحبت (زن اولامیه
(بهم بری بریله (نشسته اوتورمش (سقط نامعقول کلمانه دیرلر (فتنه دشنامه وسقطه مترتبدر
(آشوب فتنه یه عطف تفسیریدر (محصول ترکیب) برمنجم کندی اوینه کیردی بیکانه ار کوردی
عورتیله بیله اوتورمش حریفه سوکدی وسقط سویلدی پس فتنه وآشوب قالقدی حاصلی
غوغا پیدا اولدی برصاحب دلکه حضرت شیخ اولمق احتمالی واردر بو قصه یه واقف اولدی
ودیدی * بیت * تو بر اوج فلك چه دانی چیست * چون ندانی که درسرای تو کیست * اوج
بونده اوست معناسـنه در همزه نك فتحیـله فلکه اضافتی لامیه در (سرای بونك کبی یرلرده
اومعناسنه در یعنی خانه (محصول بیت) منجمه خطاب ایدوب دیرسن فلك اوزره نه بیلورسن
نه وارچونکه بلمزسین که سرایکده کیم وار یعنی اولك که سطح زمینده وشهرکده ومحلکده اوله

ودابن سید علی وسروری

وایچنده کیم اولدیغن بلمزسین پس فوق سماده واقع اولان کواکبك احوال واطوارینی ودور
وسیرینی نه بیلورسین ونه اکلرسین دیمکدر * حکایت * خطیبی کریه الصوت خود را خوش
اواز پنداشتی وفریاد بی فائده برداشتی کفتی نعیب غراب البین در پردهٔ الحان اوست یا آیت (ان
انکر الاصوات لصوت الحمیر) درشان او * خطیبی (یا حرف وحدت (کریه الصوت یعنی قبیح
الصوت چرکین اوازلی دیمکدر (خوش اواز وصف ترکیبیدر کوزل اوازلی معناسنه (پنداشتی
(یا حرف حکایه ظن ایدردی (فریاد بی فائده بیانیه (برداشتی یا حرف حکایه قالدرردی یعنی
فریاد ایدردی (کفتی دیدك یعنی صوتی ایشیدیدك دیدك (نعیب نونك فتحی وعینك کسری
وسکون یا ئله فعیل وزنی اوزره قرغه اوازی نعب ینعب نعبا ونعیبا ونعابا ونعابا فتح بابندن ضرب
دنده مستعملدر فلذاله حاصلی قرغه اوازنه دیرلر (غراب البین الاجه قرغه که عرب انکله تطیر
وتشؤم ایدر زیرا عربك عادتیدر قچنکیم اونلر سفره ویا برمهم مصلحته چیقسه اکر بوقرغه یولده
بولنوب صاغ جانبه اوچرسه مبارکدر دیو چکلوب کیدر واکر صول جانبه اوچرسه نامبارکدر
دیو دونوب ینه کیدر (بین بانك فتحیله اضداددندر وصال وفراقده مستعملدر بونده فراق
معناسنه در عبارت ظاهردن مفهوم اولان شأمت اوازنده اوله (الحان بونك کبی یرلرده اواز
پرده سی معناسنه در (یا حرف عطف (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (انکر اسم تفضیل
چرکینرك دیمکدر (اصواته اضافتی لامیه در (لام ادات تأکید صوت الحمیر ترکیب اضافی
لفظا مرفوع خبران در (شان بونده حال معناسنه در (محصول ترکیب) کریه الصوت برخطیب
کندینی خوش اواز ظن ایدردی و بی فائده فریاد وفغان قالدرردی دیدك که غراب البین اوازی
انك الحانی پرده سنده در یعنی اوازی همان غراب البین اوازیدر ودیدك که مذکور آیت نك
شاننده نازلدر * بیت * اذا نهق الخطیب ابو الفوارس * له صوت یهد اصطخر فارس * اذا
ادات شرط (نهق فعل ماضی مفرد مذکر غائب حمار اکردی دیمکدر (خطیب لفظا مرفوع
فاعلی (ابو الفوارس لفظا مرفوع بدلدر خطیبدن (ویا عطف بیان اصلنده ابو الفوارس ارسلانه
کسیدر اما بونده حمار مراد در (نهق قرینه سیله (له صوت جملهٔ اسمیه جواب اذادر (یهد فعل
مضارع مفرد مذکر غائب ییقار دیمکدر جملهٔ فعلیه صفت صوتدر (اصطخر فارس مملکتنده
برمحکم حصارك اسمیدر یهدنك مفعول به صریحیدر فارسه اضافتی لامیه در سبنلر ساکن اوقونمق
کرك کیم ناموزون اولمیه (محصول بیت) قچنکیم خطیب ابو الفوارس نهاق ایلیه یعنی حمار کبی
آغرلق برصوتی وار درکیم فارسك اصطخر نام قلعه سنی هدم ایدر یعنی ییقار زیرا اصوات
شدیده نك هدم بنیانده تأثیر خاصی وار نتکه شرح مواقفده بحث اصواتده مذکوردر
* مردمان ده بعلت جاهی که داشت بلیتش می کشیدند واذیتش مصلحت نمی دیدند تایکی از خطبای
آن اقلیم که باوی عداوت نهانی داشت باری بپرسیدن او آمده بود کفت ترا خوابی دیده ام خیر
باد کفت چه دیدهٔ کفت چنان دیدم که ترا اواز خوش بود ومردمان از نفست در راحت بودند
خطیب اندرین لختی بیند یشید وکفت چه مبارك خوابست که دیدی که مرا بر عیب خویش مطلع
کردانیدی معلوم شد که اواز ناخوش دارم وخلق از نفسم در رنجند توبه کردم از ین پس که
نخوانم مکر باهستکی * مردمان ده لامیه (با حرف مصاحبت (علت جاه لامیه (یعنی
خطابت منصبی علتیله (ویا حرف وحدت (بلیت بلا معناسنه در (واذیت اول وزنده اذا
معناسنه (تا حرف انتها (خطبا خطیبك جمعیدر (آن اقلیمه اضافتی لامیه در (که حرف رابط
صفت (باوی یعنی خطیب مذکور ایله (عداوت نهانی بیانیه (خواب بونده دوشدر
(آواز خوش بیانیه (نفست حرکاتله مراد کلامدر (لختی یا حرف وحدت برپاره دیمکدر آواز ناخوش

بیانیه (درحرف ظرف ویاحرف تأکید (رنج اسمدرالم معناسنه ونون ودال ادات جمع رنجده درلر دیمکدر (ویارنجند فعل جمع مضارع غائب حرف تأکید ایله در رنجند انجنورلر دیمك اوله (لیکن بوقول وهن دن خالی دکلدر (مکرالامعناسنه در (محصول ترکیب) (کویك خلق برمنصب علتیله که انك وارایدی یعنی خطابت منصبی سببیله بلاسنی چکرلردی واذاسنی مصلحت کورمزلر ایدی تا اول افلیك خطباسندن بری که انکله نهانی عداوتی وار ایدی برکره انك زیارتنه کلوب انی صورمغه کلدی (حاصلی حالن پرسش ایلمکه کلمش ایدی کلن خطیب دیدی سکا بردوش کورمشم خیراوله دیدی نه کورمش سین دیدی شویله کوردم که سنك خوب اوازك وار ایمش وخلق نفسکدن راحتده ایمشلرخطیب بو نده برپاره فکر ایلدی اندن صکره دیدی بونه مبارك دوشدرکه کوردك که بنی کندی عیبمه مطلع ایلدك (معلوم اولدی که آوازم ناخوشدر وخلق نفسمدن زحمتده درلر توبه ایلدمکه بوندن صکره خطبه یی اوقومیم الابالچه یالچه *قطعه* ازصحبت دوستان برنجم * کاخلاق بدم حسن نمایند * صحبت دوستان مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (برنجم بوصیغه اسمه وفعله متحملدر اسم اولنجه باحرف ظرف اولور (معناسی الم وزحمتده یم اولور (فعل اولنجه یاحرف استمرارا اولورمعناسی انجنورم دیمکدر ولکل وجهة (پس اسمیتی قبول ایدنه دخل ایلین کندی مدخولدر مصراع ثانی مقام تعلیلده در (که حرف تعلیل (اخلاق بد بیانیه (ومیم ضمیر معناده نماینده مقید در (حسن سینك فتحیله کوزل دیمکدر (نمایند فعل مضارع جمع غائب کوستررلر دیمکدر متعدیدر (نمایندن (محصول بیت) دوستلرك مصاحبتندن رنج والمده یم ویا انجنورم (زیرا بنم اخلاقمی (یعنی خویلریمی وعادتلریمی بکا کوزل کوستررلر عیبم هنز وکمال بینند* خارم کل ویاسمن نمایند * (محصول بیت) عیبمی هنز وکمال کوررلرو بو کوستررلر دیکنی بکا کل ویاسمن کوستررلر (یعنی بکامحبتلرندن چرکین یرلریمی کوزل کوستررلر کودشمن شوخ چشم چالاك* تاعیب مرابمن نماینـد * کو کاف عربك ضمیله ادات استفهامدر (دشمن شوخ چشم بیانیه در (وچالاك که اضافتده بویله در (شوخ چشم وصف ترکیبدر کستاخ معناسنه (وچالاك بونده بی پروادر (دشمنده اسم جنس ویا اسم جمع معنالری ملحوظ اولمق کرك که ردیفده واقع اولان فعله مطابق وموافق اوله(تاحرف تعلیل (عیب مرا لامیه در ونما بندك مفعول صریحی (بمن باحرف صله (وبمن مفعول غیرصریحیدر (محصول بیت) قنی بی پروا کستاخ دشمن تاکیم بنم عیبمی بکا کوستره لر یعنی بجاب ایلیوب دلنه کلنی بی پروا سویلیه لر *حکایت * یکی درمسجد سنجاریه بتطوع بانك نماز کفتی باوازی که مستمعان را ازونفرت بودی وصاحب مسجد امیری بود عادل ونیکوسیرت نخواستش که دل آزرده کردد کفت ای جوانمرد این مسجدرا مؤذنان قدیمند که هر یکی را پنج دینارا درارست وترا ده می دهم تابجای دیکر روی برین اتفاق افتاد وبرفت بعداز مدتی پیش امیر بازآمد وکفت ای خداوند برمن حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجا که رفته ام بیست دینارم میدهند که جای دیکر روم قبول نمی کنم امیر بخندید وکفت زنهار نستانی که به پنجاه دینارهم راضی شوند مسجد سنجاریه تقدیری قصبهٔ سنجاریه در (وسنجار سینك کسریله بغدادجانبنده موصله قریب برکوزل قصبه درلیکن بوزمانده خرابه مشرف اولمشدر (تطوع تفعل بابندن مصدر در اجرتسز معناسنـد (بانك نماز یعنی اذان (کفتی یعنی اوقوردی (باوازی باحرف مصاحبت (ویاحرف وحدت (نخواستش فعل نفی ماضی فاعلی تحتنده مستتر امیره راجع (وشین ضمیر منصوب متصـل مذکور مؤذنه راجع (کفت امیر دیدی (ادرار وظیفه معناسـنه در (روی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر کیده سین دیمکدر (بقعه پارهٔ ارض معنا سـنه در

ردسروری

اما بونده مراد مسجد مذکور در (نستانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب الیه سین دیمکـدر (محصول ترکیب) بریسی مسجد سنجاریه ده رایکان بلا اجرت اذان اوقوردی براواز ایله که مستمع اولنلرك اوازندن نفرتی اولوردی یعنی اوازندن نفرت ایدرلردی حال بوکه مسجدك صاحبی برعادل ونیکوخلق بربك ایدی دیلمزدیکه دل ازرده اوله بك دیدی ای جوانمرد بومسجدك قدیمی مؤذنلری وار که هر برینك بش التون ادراری ووظیفه سی وار وسکا اون التون ویره یم تا کیم غیری یره کیده سین بوحال اوزره اتفاق واقع اولدی یعنی اون دیناری قبول ایلدی وکتدی برمدتدن صکره ینه بکك اوکنه کلدی ودیدی ای خداوند بکا حیف ایلدك که بو بقعه دن بنی غیری یره کوندردك اول یره که بوندن کتدم یکرمی التون ویررلر غیری یره کیدم اماقبول ایلمم بك کولدی ودیدی زنهار المیه سین که اللی دیناره راضی اولورلر * بیت * به تیشه کس نخراشد زروی خاراکل * چنان که بانك درست تومیخراشد دل * تیشه کسر وکلنك وچیه بونده چیه مرادر (نخراشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طرملامز وقازیمز بونده ایکیسنه ده مساغ وار (خارا بونده قره طاش معناسنه در (بانك درشت بیانیه (درشت دالك ورانك ضمیله ایری معناسنه در ملایم مقابلی (تو یه اضافتی لامیه در (میخراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملار دیمکـدر (محصول بیت) قره طاش یوزندن چیه ایله کیمسه بالجغی قازیمز وقاشیمز وطرملامز انجلین که سنك ناساز ایری اوازك کوکلی طرملار حاصلی قره طاشك اوزره چیه حرکتندن واقع اولان بجردی کوکلی انجلین طرملامز که سنك بوغون وناهموار آوازك (میخراشدك فاعلی تحتنده بانکه راجع ضمیردر ومفعولی دلدر *حکایت * ناخوش آوازی ببانك بلند قرآن همی خواند صاحب دلی بر وبکذشت وکفت ترا مشاهره چندست کفت هیچ کفت پس این زحمت بخود چرامی دهی کفت از بهر خدامی خوانم کفت از بهر خدا مخوان * مشاهره ماه بماه متعین اولان وظیفه یه دیرلر زیرا عربجه ماه شهردر (محصول ترکیب) برناخوش وناسازاوازلی کیمسه بلنداوازایله قرآن اوقوردی برصاحب دل اکثراحتمال حضرت شیخ کندیلری مراد در قارئ ناسازك یانندن کچدی ودیدی سنك آیده وظیفك نقـدر در دیدی هیچ دیدی پس بوزحمتی کند یکه نیچون ویررسین دیدی الله ایچون اوقورم دیدی الله ایچون اوقومه یعنی الله ایچون اولسون اوقومه یعنی اوقومك الله ایچون اولسون کلامده ایهام وار فتدبر * کرتوقرآن بدین نمط خوانی * ببری رونق مسلمانی * نمط نونك ومیمك فتحه لریله اسلوب دیمکدر (خوانی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر بونك کبی فعللرك آخرنده یاره یاخطاب ایچوندر دیمك زائددر زیرا بونلرك افعالی خطاب ایچون اولدقلری یاء ضمیراعتباریله در پس یای افراد بالذکر ایلمك امر زائد اولور (ببری فعـل مضارع مفرد مخاطبدر باء استقبالی ظرفاء بجم مکسور اوقور اما روستایلری مضموم (پس ضمه ایله اوقویانلر روستایلق ایدرلر (رونق حسن واطافت معناسنه در (مسلمانی یه اضافت لامیه لردر (ویا حرف مصـدر در (محصول بیت) اکر سن قرآنی بواسلوب وطریق ایله اوقورسـك مسلمانلق لطافت وصفاسنی ازاله ایدرسین حاصلی مسلمانلقده عرض ونام وناموس قومیوب هب هبایه ویرسین * باب پنجم درعشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیانـنده در * حکایت * حسن میمنـدی را کفتند سلطـان محمود چندین بندهٔ صاحب جمـال دارد که هریك بدیع جهانند چه کونه است که باهیچ یك از یشان میلی ومحبتی ندارد چنانك که باآیاز که اورا زیاده حسنی نیست کفت هرچه در دل فرود آید در دیده نکو نماید * میمنـد برارا ادات مفعول (بندهٔ صاحب جمال بیانیه (که حرف رابط صفت (بدیع غریب وعجیب معناسنده در

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

(جهانه اضافت لامیه‌در (باهیچ باحرف صله (میلی ومحبتی یالری حرف تنکیر (حسنی باحرف
تنکیر (دردل در حرف صله (فرود آید کیره دیمکدر یعنی هر نسنه که کوکله کیره ومقبول خاطر اوله
دیمکدر دردیده (در حرف صله دیده یه دیمکدر (نکو ایو (نماید فعل مضارع مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محصول ترکیب) سلطان محمودك وزیری حسن میمندی‌یه
سؤال ایلدیلر که سلطان محمودك بو قدر بندهٔ صاحب جمالی وار که هر بری جهانك
بدیعلریدر یعنی هر بریسی یکتای عالمدر نیچوندر که هیچ برینه انلردن ایازه اولان کبی میل
ومحبتی یوقدر که انك ارتق حسنی یوقدر یعنی صاحب جمال دکل ایکن بو که بوقدر انجذاب
وتوددندر میمندی دیدی هر نسنه که کوکله کیره وکوکل انی قبول ایلیه کوزه ایو کورینور
ایمدی اولده پادشاهك کوکلنه کرمشدر که کوزینه شیرین کورینور (میلی ومحبتی وحسنی یالری
وحدت ایچون اعتبار اید نه اعتبار اولماز * مثنوی * هر که سلطان مرید او باشد * کر همه بد کند ردشمعی
نکو باشد (محصول بیت) هر کیمسه که سلطان آنك مریدی اوله یعنی طالبی اوله اکرجمیع ایشلدیکی
ایشی یرامز ایسه‌ده اکا ایو اولور یعنی کوزینه کوزل کورینور بو نظمك اولنده مثنوی برینه بیت یازانلر
هیچ تشخیصلری یوق ایمش * وان که را پادشه بیندازد * کسش از خیل وخانه ننوازد * خیل رد ابن سیدی علی وسروری
فارسیده بولك وقبیله معناسنه در بعض نسخه ده خیل خانه اضافتله واقعدر یعنی اوجاغندن
دیمکدر (ننوازد فعل نفی مضارع مفرد غائب در نوازیدن نواختن دن دینلر احوال اشتقاقله اشنا رد ابن سیدی علی وسروری
دکللر ایمش (محصول بیت) اما اول کیمسه‌یی که پادشاه اتار یعنی رد ایدرانی اوجاغندن و توابعندن
کیمسه اوخشامز یعنی رعایت ایلمز (حاصلی پادشاهك مردودی اولان تمام آدمیسنك مردودیدر زیرا
الناس علی دین ملوکهم در پس ناسك قبولی پادشاهك قبولنه موقوفدر * قطعه * کسی بدیدهٔ
انکار اکر نکاه کند * نشان صورت یوسف دهد بناخوبی * کسی یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (دیدهٔ انکار بیانیه در (نشان صورت یوسف لامیه‌لر در (باحرف مصاحبت (ناحرف
توصیف نفی (ویا حرف مصدر (محصول بیت) بر کیمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلرسه یعنی
محبتله باقمیه و کوکل کوزیله التفات ایلمسه یوسفك صورتی نشانی بو قدر حسنله مشهور
ایکن ناخوبلغله یعنی حضرت یوسفك حسن برکاانی چرکنلکله وصف ایدر دیمکدر نشان
دهدك مقدم مفعول صریحیدر (وبناخوبی غیر صریحی *وکر بچشم ارادت نکه کند در دیو *
فرشته ایش نماید بچشم کروبی * واو حرف عطف (وادات شرط سابقه معطوف
(باحرف مصاحبت (چشم ارادت بیانیه (در حرف صله (دیو شیطانه دیرلر (فرشته های رسمیله
فارسیده ملکه دیرلر سروشده دیرلر (وهمزه حرف مجتلبه (ویا حرف وحدت (وشین ضمیر
نکه کندك فاعلی که کسی در اکا راجعدر (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول
معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی دیوه راجع ضمیردر (بچشم با حرف صله (شین سابق
معنی جهتنده چشمه مقید در بچشمش تقدیرنده (کروبی کافك فتحی وراء مشددك ضمیله
ملائکهٔ مقربین در شرح موا قفده تخفیف راایله یازارپس بونده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
وعوام دللرنده تحریفاتندر فرشته یه صفتدر (محصول بیت) واکرمذ کور کس چشم ارادت
ومحبتله دیوه نظر ایدرسه آنك چشمنه دیو فرشتهٔ کروبی کورینور (حاصلی بر بد شکل
شخصه عین مودت ومحبتله نظر ایلسك کوزو که یوسف ثانی کورینور (اما برخوب جماله
انکار نظریله نظر ایلسك کوزو که اقبح ناس کورینور چشمی کروبی یه اضافت ایدنلر اعماق
ایلمشلر * حکایت * کویند خواجهٔ را بندهٔ نادر الحسن بود و با او برسبیل مودت ودیانت
نظری داشت بایکی از دوستان کفت دریغ اکر این بندهٔ با چنین حسن وشمائلی که دارد

زبان

زبان دراز وبی ادب نبودی کفت ای برادر چون اقرار دوستی کردی توقع خدمت مدار
عاشق ومعشوقی درمیان آمد مالکی ومملوکی برخاست * خواجه لفظ مشترکدر
وزراده وبازرکانلرده وتعظیمی واجب اولنلرده مستعملدر (خواجهٔ و بندهٔ ده یالر حرف
وحدتدر (وهمزه‌لر حرف توسط (همزه‌لری حرف وحدت طوتنلر فارسیدن خبردار
دکللر ایمش (نادر الحسن بونده بی نظیر معناسنه در (نظری یا حرف تنکیر (حرف وحدت رد ابن سید علی وشمعی
دیین اصابت ایلمدی (بایکی باحرف صله (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله خلق وخوی رد شمعی
معناسنه (اما بونده مطلق جمالدن عبارتدر (که حرف رابط صفت (زبان دراز وصف
ترکیبی دراوزون دیللی معناسنه (اقرار دوستی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توقع خدمتده
بویله‌در (عاشقی ومعشوقی ومالکی ومملوکی یالری حروف مصدردر (محصول ترکیب)
حکایت ایدرلر که برخواجه‌نك فایق الجمال بربنده‌سی وارایدی واول بنده‌یه محبت
ودیانت طریقی اوزره نظری وارایدی یعنی اکا نظری حقیقی ایدی نفسانی دکل ایدی
خواجه بر وجه شکایت دوستلردن برینه دیدی حیف اکر بو اوغلانك بو تجلین حسن
وجماله که مالکدر زبان دراز وبی ادب اولمیدی اول دوست دیدی ای برادر چونکه
دوستلق ومحبت اقرارینی ایلدك اندن خدمت وحرمت امیدینی دوتمه عاشقلق ومعشوقلق ارایه
کلدی افندیلك وقوللق مرتبه‌لری قالقدی بلکه قضیه عکس اولدی نتکه قطعه‌نك بیتلرندن
مفهومدر * قطعه * خواجه با بندهٔ پری رخسار * چون درآید ببازی وخنده * خواجه مبتدا
وبیت ثانی خبری وبو بیت اکا مرهوندر (با حرف مصاحبت (بندهٔ پری رخسار بیانیه
(پری رخسار وصف ترکیبی در پری یوزلی دیمکدر (ببازی باحرف صله (وبازی
باء اصلیه ایله اویون معناسنه‌در (وخنده اسم مصدر کولش و کولمه دیمکدر (محصول بیت)
خواجه پری رخسار بنده‌سیله چونکه اوینامغه وکولمکه کله یعنی مصاحب جانی منزلنه تنزیل
ایلیه * چه عجب کر چو خواجه ناز کند * وین کشد بار ناز چون بنده * ناز کندك فاعلی بنده‌یه
راجع ضمیردر (وین اشارتدر خواجه‌یه کشدك فاعلیده اکا راجع ضمیردر (بار ناز بیانیه
(محصول بیت) خواجه بنده‌سیله لاتکلف اولنجه استفهام انکاری طریقیله بیورر نه عجب
یعنی عجب دکلدر اکر بنده خواجه کبی فخر وناز ایدرسه وبو خواجه نازیو کنی چکرسه بنده
کبی یعنی بویله اولنجه قول افندیلك ایدرسه عجب دکل بعض نسخه‌ده بو بیت واقع اولمش
* بیت * غلام ابکش باید وخشت زن * بود بندهٔ نازنین مشت زن * ابکش سقا دیمکدر
وصف ترکیبیدر صوچکیجی معناسنه (خشت زن ده وصف ترکیبیدر کرپیچی وکرمدجی
دیمکدر حاصلی خدمتکار دیمکدر (خشتك خاسنده کسر وضم جائزدر (لیکن بونده ضمیله در
مشت زده وصف ترکیبیدر سابقیان اولنان کبی (محصول بیت) قول جنسی سقا وکرپیچ
وکرمدجی کرك یعنی دلبر جنسی کرکمز زیرا نازلی قول افندیسنه یومرق اورو بی اولور
یعنی افندیسنه حرمت ایده‌کن اولماز بو بیتی نثر شکلنده یازان اوزاندن خبردار دکل ایمش ردشمعی
* حکایت * پارسایی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار وراز ش از پرده برملا افتاده چندان که ملامت
دیدی وغرامت کشیدی ترك تصابی نکردی و کفتی * پارسایی را یا ادات وحدت (ورا ادات
مفعول (شخصی یا حرف وحدت (شیخ شخص تعبیرنده ایهام ایلمش قند بر (ملا میمك
فتحیله ضد خلادر (یعنی آشکاره اولمش (غرامت بونده عذاب والم معناسنه‌در (ترك تصابی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تصابی اشتیاق ومحبت معناسنه‌در (نکردی (وکفتی (یعنی
عشق ومحبتی ترك ایلمزدی ودیر ایدی (یالر جمیعا حکایت افاده ایدر (محصول ترکیب)

برعابدی کوردم بر کیمسه نك محبتنه کرفتار ومبتلا اولمش وراز محبت وعشقی کتمانه مالك اولمادیغندن ملایه دوشمش یعنی عالمه فاش اولمش اولقدر که سودیکندن ورقبادن ملامت وجفا کورردی وعذاب ومحنت چکردی تصابی وعشق جانانی ترك ایلمزدی ود برایدی * قطعه * کوته نکنم زدامنت دست * ورخود بزنی بتیغ تیزم * کوته کوتا هدن مقصور در قصه دیمکدر قصیر معنا سنه (محصول بیت) ای دوست سنك دامنکدن المی کوتاه ایلمم (یعنی الم چکمم واکرخودبنی اتی یعنی کسکین قلجله اوررسکده یعنی بنی تیغ تیز ایله پاره پاره ایدرسکده الیمی اتکلکدن وکوکلومی محبتکدن المام * بعد ازتو ملا ذوملجأم نیست * هم در تو کریزم ار کریزم * بعدازتو سندن صکره وغیری دیمکدر (ملاذ وملجاء اسم مکانلردر صغینجق یری دیمکدر (در تو در حرف صله در بامعنا سنه‌در (کریزم فعل مضارع متکلم وحده قچارم دیمکدر (محصول بیت) ای جانان سندن صکره وسندن غیری بنا هکا هم بو قدرینه قهر وخشمکدن قچارسم سکا قچارم حاصلی دنیاده بنم سندن غیری کیمسه‌م یوقدر دیمکدر * باری ملامتش کردم وکفتم عقل نفیست راچه شد که نفس خسیس بر وغالب امدزمانی بفکرت فر ورفت وکفت * باری باحرف وحدت (عقل نفیس بیانیه (نفس خسیسده بویله در (نفیس ایو (وخسیس الجق دیمکدر (بفکرت (باحرف صله (فرورفت طالدی دیمکدر (محصول ترکیب) برکره بن عابدی ملامت ولوم ایلدم ودیدم دیر شیخ سنك عقل نفیسکه نه اولدیکه نفس خسیسك اکا غالب کلدی برزمان فکره طالدی ودیدی * قطعه * هرکجا سلطان عشق آمدنماند * قوت بازوی تقوی رامحل * سلطان عشق بیانیه عشقه سلطان دیرلرعقله غالب اولدیغیچون (قوت بازوی تقوی لامیه وبیانیه در (ورا ادات تخصیص (محل مکان معنا سنه در (محصول بیت) هریره که عشق پادشاهی کلدی اندن تقوی بازو سنك قوتنه محل ومکان قالمدی یعنی عشق وتقوی بر محلده جمع اولماز (پس عشق کلنجه تقوی قالقار نماندك فاعلی محالدر فندر * پاك دامن چون زید بیچاره‌ء * اوفتاده تا کریبان در وحل * پاك دامن وصف ترکیبیدر طاهر الذیل دیمکدر یعنی معصیتدن بری (چون واو اصلیه ایله ادآت استفهام در کیف معنا سنه (زید زانك کسری وبانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (زیستن دن دینلر خطا ایلمشلر (دیرلك ایدر یعنی معاش ایدر (بیچاره‌ء یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل حرف وحدت همزه دردین زائد سویلمش (بیچاره زیدك فاعلیدر (اوفتاده واو ایله اصل اوزره صفت بیچاره در تقدیری بیچاره‌ء که اوفتاده باشد حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (تا حرف انتها (کریبان کاف عجمك وراتك کسره‌لریله یقه دیمکدر (در حرف الصاق (وحل واوك وحاء حطینك فتحه‌لریله صوق بالحق دیمکدر چامور وبتاق معناسنه (محصول بیت) عابد عاشق دیرکه بر بیچاره نیجه پاك دامن دیریله بیلورکه یقاسنه‌دك بتاغه وچاموره دوشمش اوله یعنی ارزوی طبع وهوای عشقه دوشن نیجه پرهیز ایدوب راه تقوایه وارمه بیلور * حکایت * یکی را دل ازدست رفته بود وترك جان کفته ومطمح نظر او جای خطرناك وورطهٔ هلاك نه لقمهٔ که متصور شدی که بکام آید ویامرغی که در دام افتد * یکی را (را حرف تخصیص (دل ازدست رفته بود کوکل الدن کتمشیدی یعنی عاشق اولمشیدی (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکفته نك مقدم مفعولیدر جانك ترکنی سویلمشیدی دیمکدر (یا کوکلدن ویادلدن (ویاخود کفته مجازا کرده معناسنه اوله قندر (مطمح نظر لامیه‌در مطمح ایکی میمك فتحه‌لریله اسم مکاندر فتح بابندن مرتفع یر دیمکدر (پس مطمح نظر کشینك کوزی مرتفع یره دوشمکدن کنایتدر یعنی نظر

دوشجك یوکسك یر (جای خطرناك بیانیه (مطمح مبتدا) وجای خبری خطرناك بونده خوفناك معناسنه درقورقاجق یر دیمکدر (ورطهٔ هلاك بیانیه‌در زیرا ورطه هلاك معناسنه‌در وجائزدرکه ورطه کردابدن کنایت اوله که ترکیجه چولك وعربیجه دردوردیرلر (لقمهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزایمش (که حرف رابط صفت (متصور شدی یا حرف حکایه (که حرف بیان (با حرف صله (کام کاف عربیله دماغ وچکه معناسنه در مقصود دهاندر کاف عجمیله ضبط ایدنلر خطا ایلدیلر (مرغی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دام دوزاق معناسنه‌در (محصول ترکیب) برینك کوکلی الندن کتمش ایدی یعنی کوکلنی الدیروب عاشق اولمشیدی وجان ترکینی سویلمشیدی یعنی راه جانانده هلاك اولورسم اولایم دیمشیدی زیرا سودیکی شاه زاده ایدی ومطمح نظری خطرناك وورطهٔ هلاك یوردیغی بو جهتدندر نه برلقمه ایدیکه متصور اولور دیکه اغزه کلور یعنی بونك اغزینه دوشرلقمه دکل ایدی دخی برمرغ دکل ایدیکه دوزاغه دوشمك ممکن ومتصوراولیدی حاصلی انجلین عالی جناب شاهزاده سومك بونك وظیفه سی دکل ایدی * بیت * چودرچشم شاهد نیاید زرت * زروخاك یکسان نماید برت * درچشم درحرف صله (شاهدبونده محبوب معناسنه‌در (نیاید کلمز یعنی کوزینه کورنمز (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (بر بونده قت معناسنه در عربیده عند کبی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر چونکه التونك واقچه‌ك شاهد کوزینه کرمز یعنی دلبر که مالکه اعتبار والتفات ایلمز زرایله خاك سنك قتکده برابر کورینور زیرا وسیلهٔ حصول مرام اولماز * یاران بنصیحتش کفتند که ازین خیال محال تجنب کن که خلقی هم بدین هوس که توداری اسیرند وپای درزنجیر بنالید وکفت * بنصیحتش یعنی بطریق نصیحت (خیال محال بیانیه (تجنب تفعل بابندن مصدر در تبعد واحتراز معناسنه (که حرف تعلیل (خلقی یاحرف وحدت (هم حرف عطف (بدین با حرف صله (ودال همزه دن مبدلدر بعض نسخه‌ده هوس برینه کنه واقعدر کانه که عالی جناب سومك کناهدر (که حرف رابط صفت (محصول ترکیب) عاشق بیچاره‌یه یارانی ودوستلری نصیحت طریقیله دیدیلر که بوخیال محالدن تبعد واحتراز ایله یعنی بوزائد افکار واوهامدن صقین که سندن غیری نیجه خلق بوسودایه که سنك وار یعنی سن کرفتار اولدیغك درده کرفتار واسیرلردر وایاقلری زنجیر عشقده ثابت وبرقرار حاصلی سندن غیری نیجهٔ کیمسه بوشاهزادهٔ برز کوارك عشقنه کرفتار اولوب باشلرینه بلالر کلمش ومقصودلرینه وصول بولمامشلرپس بوهوسك ترکی اولی واحرادر بونصیحتی ایشیدنجه ایکلدی ودیدی * قطعه * دوستان کونصیحتم مکنید * که مرادیده برارادت اوست * دوستان منادی حرف ندا محذوف (کوفعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (مکنید فعل نهی جمع مخاطب ایلمك دیمکدر (که حرف تعلیل (برارادت برحرف صله (محصول بیت) ای فلان دوستلره دی ای دوستلر بکانصیحت ایلمك زیرا بنم کوکلم وکوزم اول جانانك ارادتنه در بکا هرنه دیلرسه ایلسون کرك لطفیله دیرکورسین کرك قهریله اولدرسین ارادت واختیار انکدر * جنك جویان بزوربنجه وکتف * دشمنان را کشند وخوبان دوست * جنك جو وصف ترکیبیدر جوییدندن لفتده جنك دیلیجی معنا سنه در (اما استعمالده بهادر وصواش ارینه دیرلر (والف ونون ادات جمعدر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (باحرف مصاحبت (زوربنجه لامیه (کتف بونده کاف عربینك کسری وسکون تایله یغرین معناسنه درکه فارسیجه شانه دیرلر (دشمنان کشندك مقدم مفعولی (ورا ادات مفعول (خوبان معطوفدر جنك جویانه

ومبتدا (ودوست خبری (محصول بیت) بهادر ارل پنجه قوتیله وشانه و بازو قوتیله
دشمنلری قتل ایدرلر وخوبلر دوستلرینی (یعنی عاشقلرینی * شرط مودت نباشد با ندیشهٔ
جان دل ازمهر جانان بر کرفتن * شرط مودت لامیه (با حرف سبب (اندیشهٔ جان لامیه
خوف جان دیمکدر (دل بر کرفتنك مقدم مفعول صریحیدر (واز مهر جانان لامیه غیر صریحی
(بر کرفتن قالدیرمق معناسنه در (یعنی محبتنی ترك ایلمك (معناسنی کوکل یوقاری طوتمق
دینی قتی اشاغیدن طوتمش (محصول ترکیب) محبت شرطی دکلدر جان خوفیله
کوکلی جانانڭ عشقندن قالدروب محبتندن فراغت ایلمك * مثنوی * توکه دربند
خویشتن باشی * عشق بازی دروغ زن باشی * بند خویشتن لامیه (عشق بازوصف
ترکیبی در محبوب دوست معناسنه اکثر میمون عشقلی معناسنده استعمال ایدرلر (و یا ضمیر
خطابدر (دروغ زن وصف ترکیبی در (زنیدندن یلان اوروجی دیمکدر یعنی یلانجی معلوم
اوله که بعض الفاظ زدن ایله و بونك مشتقاتیله مستعملدر مثلا خنده زدن ولاف زدن
ودروغ زدن و بونلردن غیری (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیتك اولنده تو مبتدا ومابعدی
صفتی وایکی وصف ترکیبلر تکرر خبر قبیلندندر (محصول بیت) سن که کندی قیدکده
وهوا وهوسکده اوله سین یعنی مهر ومحبت جانانله تقید ایلمیه سین عشقبازسین یلانجی سین
یعنی محبوب دوست مدعی سین عاشق دکل سین (عشق بازی یاسی حرف مصدر اعتبار
ایدوب در عشقبازی تقدیراید ن مقدر ید ایمش (و حرف مصدر ظن ایدوب ترکیبجه
معناسی عشقبازلغی یلان اوروجی اوله سین دیوب عشق بازی دروغ زنه معطوفدر
دینی معناسه چرکین اوینا مشدر (ویای حرف وحدت طوتوب معناسنی یلانجی برعاشق
اولورسین (یعنی یلانجی برعاشقسین دینی بی نظیر بریلان سویلمش * کرنشاید بدوست ره
بردن * شرط یاریست درطلب مردن * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عدم
امکاندن عبارتدر (بدوست باحرف صله (ره بردن یول ایلتمك یعنی واصل اولمق
(ره بردنك مقدم مفعولیدر (شرط یاری لامیه (ویا حرف مصدر (وسین ونا ادات خبر
(محصول بیت) اکر دوسته یول ایلتمك یعنی واصل اولمق ممکن و میسر دکل ایسه یارلق
ودوستلق شرطی درطلبده اولمك (یعنی وصال میسر دکل ایسه عشقیله فراقده
اولمك کرك (حاصلی عاشقه لایق اولان آتش محبتیله یانوب کول اولمق و محبتی ترك
ایلمامکدر * رباعی * خیزم چو نماند پیش ازین تدبیرم * خصم ار همه شمشیر زند یا تیرم *
خیزم فعل مضارع متکلم وحده (ویا فعل امر متکلم وحده قالقارم (ویا قالقایم (چو ادات
تعلیل (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر (پیش باء عربینك کسریله زیاده
معناسنه در (بونده غیر معناسنی متضمندر (ازین بیت ثانی به اشارتدر (تدبیر نماندك فاعلی
(خصم دن جنس خصم (ویا اسم جمع مراددر (وهمه تاکیددر (شمشیره (وتیره دکل بعضیلر
ظن ایلدیکی کبی (یا حرف عطف (وتیر شمشیره معطوفدر (بعض نسخه ده (با واقعدر
بر نقطه ایله مع معناسنه تیر ایله دیمك اولور (میم معناده زند فعلنه مقید در زندم تقدیرنده
(محصول بیت) قالقارم ویا قالقیم چونکه بوندن غیری تدبیرم قالمدی کرکسه جمیع رقبا
وخصما بکا قلیج اورلر و کرکسه اوق ویا بکا قلیجله اوق اورلر (یعنی بنی قتل ایچون بکا یراق
اوشورەلر * کردمت رسد که استینش کیرم * ورنه بروم براستانش میرم * کر دست رسد اکر
ال ایریشورسه (یعنی ممکن اولورسه (که حرف بیان (استینك کیرمك مقدم مفعولی وشین
ضمیر دلده مذکر اولان جانانه راجعدر (کیرم فعل مضارع متکلم وحده در بونده طوتام دیمکدر

ردشمعی

وعشقبازان اهل تقلید بند واهل دل بند
وخوبان ازبار اهل دل غافل بند
مطلب

ردابن سیدعلی

ردسروری
ردشمعی

ردشمعی

بو

(بو شرطیه نك جوابی محذوفدر فبها ونعمت دیجك یردر (ورنه والا معناسنه در (بروم فعل مضارع
متکلم وحده در رویدندن (بر حرف استعلا (استان معروف (وشین ینه جانانه راجعدر (میرم
فعل مضارع متکلم وحده درمیریدندن اولورم دیمکدر (محصول بیت) قالقارم پس المم ایریشورسه که
یکی طوتوب یاپشم (یعنی جانانه واصل اولام فبها ونعمت والا اوارورم ایشکنده جان ویروب اولورم
حاصلی یا وصاله حیات بولورم ویا فراقیله ممات ایکیسیده عاشقه نسبت سعادت ابدیدر
* متعلقانش را که نظر در کار او بود وشفقت بر روزکار او پندش دادند و بندش نهادند سودی
نداشت * متعلقانش را (را ادات تخصیص متعلقلرینك دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف
صله (کاراو لامیه انك ایشینه یعنی له سنه ایدی (شفقت شین وفا وقافك فتحه لریله مرحمت دیمکدر
(با حرف صله (روزکار او لامیه در احوال واطوار دیمکدر (پند باء عجمیله نصیحت (وبند
باء عربیله قید وحبس دیمکدر (سودی یا حرف تنکیر (نداشت فعل نفی استقبال مفرد غائب
طوتمدی (یعنی ایلمدی (محصول ترکیب) متعلقلرینك که نظری انك ایشینه ایدی یعنی ایلیکنه واله سنه
ایدی یعنی هر وجهله اوکدیغن استرلر ایدی واحوال واطوارنه شفقت ومرحمتلری وار ایدی
بو که پند ویردیلر واوستنه زنجیر و بوقاغی قودیلر یعنی اوردیلر فائده طوتمدی یعنی ویرمدی
نظر در کار او بودك معناسی انك ایشنده انلرك نظری وار ایدی یعنی انی کوروب کوزدیرلر ایدی دینلر
مقصودجه بیان ایده مشلر * بیت * دردا که طبیب صبر می فرماید * وین نفس حریص را
شکر می باید * صبر ایهام طریقیله مذکوردر (بی آرام وقرار معناسنه بریسیده بر آجی اوت که
بعض جامده شادروان اوزره سرنکون صارقدرلر که قورو میوب یشاروب طورر لیکن بونك
اصلی بانك کسریله در (نفس حریص بیانیه (ورا حرف صله (می باید فعل مضارع مفرد غائب
کرك دیمکدر (محصول بیت) دردا وحسرتا که طبیب عشق صبر بیورر اما بو نفس حریصه
شکر کرك (یعنی احبا ودوستان محبت جانان ترکنی بکا القایدرلر بوایسه زهر قاتل وسم هلاهلدر
نفس بوکه تحمل ایلمز بلکه حالنه مناسب ملایم نسنه استر (یعنی وصال جانان * مثنوی *
آن شنیدی که شاهدی بنهفت * با دل از دست رفتهٔ میکفت * (آن شنیدی استفهامدر مخاطبدن
(که حرف بیان (شاهدی یا حرف وحدت (با حرف ظرف (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله
کیزلی دیمکدر مخفی معناسنه (با حرف صله (دل از دست رفته کوکلی الندن کتمش (یعنی عاشق
(رفتهٔ ده یا حرف وحدت وها حرف توسل ایکی یایله میکفته متعلقدر (محصول بیت) انی
ایشتدکمی که بر محبوب مخفی جه یعنی تنهاده کندینك کوکلی الندن کتمشنه (یعنی عاشقنه سویلردی
مقول قول کلن بیتدر * تا ترا قدر خویشتن باشد * پیش چشمت چه قدر من باشد * تا حرف توقیت
(ترا سنك دیمکدر تخصیص معناسنی افاده ایدر (پیش چشمت لامیه (محصول بیت) جانان
بیچاره سنه دیر مادام که سنك کندی قدرك اولور (یعنی مادام که سن کندی قدرکله وشانکله
مقید اوله سین سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم ونه شانم اولور (حاصلی سن کندکله مقید اولمیوب
بلکه کوزك وکوکلك وظاهر و باطنك بنم محبت وعشقمله مقید اولمق کرکسین که سنك قتکده
بنم مقدارم اوله * پادشه زاده را که مطمح نظر او بود خبر کردند که جوانی بر سر این میدان
مداومت می نماید خوش طبع وشیرین زبان سخنهاء لطیف ونکتهاء غریب ازو میشنویم چنین معلوم
میشود که شوری در سر وسوزی در دل دارد که شیدا صفت می نماید پسر دانست که دل او بخته
اوست واین کرد بلا انکیختهٔ او مرکب بجانب او راند جوان چون دید که شاه زاده بنزدیك او عزم
آمدن دارد بکریست وبکفت * (پادشه زاده را (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(مطمح نظر او لامیه لردر (عاشق جوانك بلند نظر کاهی معناسنه در (که حرف بیان (جوانی

ردسروری وشمعی

(يا حرف وحدت (مداومت ملازمت معناسنه در (خوش طبع (وشرين زبان وصف تركيبلردر
سخنهاء لطيف ونكتهاء غريب بيانيه لردر (شوری وسوزی يالری حرف وحدت (ويا تنكير (كه
حرف تعليل (شيدا صفت وصف تركيبی كه حرف بيان (دل آويخته وصف تركيبی در (واو ضميرينه
اضافت لاميه در معنا شاه زاده نك دل آويخته سيدر يعنی كوكلی اكا متعلقدر (كرد بلا بيانيه
كرد بلادن مراد عشق جواندر (آنكيخته او لاميه يعنی شاه زاده نك قوپارلمشی در (مركب راندك
مقدم مفعول صريحيدر (وبجانب غير صريحی (واو يه اضافت لاميه (اودن مراد جوان عاشقدر
(راند فعل ماضی مفرد غائبدر سوردی معناسنه (عزم آمدن مصدرك مثلنه اضافتيدر كلمك نيتی
ديمكدر (محصول تركيب) پادشاه زاده يه كه جوانك بلند نظر كاهی ايدی يعنی منظور نظری
ايدی خبر ايلديلر وديديلر برجوان بوميدان اوجنده مداومت وملازمت كوستر خوش طبع
وشيرين زبان لطيف سوزلر وغريب نكته لر اندن ايشيديرز شويله معلومدر كه باشنده برشوری
وسوداسی وكوكلنده برسوز وكدازی وار كه شيدا صفت وعاشق كبی كورينور شهزاده بيلديكه
انك دل آويخته سيدر يعنی مبتلا وكرفتاريدر يعنی جوانك كوكلی اكا مقيددر و بو بلا توزی
انك قوپارلمشيدر يعنی بو بلايی اول پيدا ايلمش در آتی شاه زاده جوانك جانبنه سوردی جوان
چون كوردی كه شاه زاده انك جانبنه يعنی يانته كلمك قصدين طوتار يعنی ايلراغلدی ووديدی
* بيت * آن كس كه مرا بكشت باز آمد پيش * ما نا كه دلش بسوخت بر كشتهٔ خويش *
باز ادات تأكيد در ويا كرو معناسنه (پيش قت معناسنه در (مانا عربيده كانه معناسنه در بكزر
ديمكدر (برحرف صله يا معناسنه (محصول بيت) اول كيمسه كه بنی قتل ايلدی يانمه كلدی
ويا كرو يانمه كلدی بوكلابشندن بكزر كه مقتولنه ياندی وياقلدی يعنی عاشق بيچاره سنه
ترحم ايلدی * چندان كه ملاطفت كرد وپرسيدش كه از كجايی وچه نام داری وچه صنعت
دانی جوان در قعر بحر مودت چنان غريق بود كه مجال دم زدن نداشت * غريق بونده
فعيل مفعول معناسنه در يعنی غرق اولمش حاصلی بوغلمش ديمكدر (محصول تركيب) شاه زاده
اولقدر كه ملاطفت وملايمت ايلدی وصوردی كه نه يردن سين ونامك ندر ونه صنعت بيلورسين
جوان محبت درياسنك دبنده شويله غرق اولمشيدی كه نفس اورمغه مجالی يوغيدی حاصلی
هيچ تكلمه قدرتی يوغيدی * بيت * اكر خود هفت سبع از بر بخوانی * چو آشفتی الف بی تی
ندانی * سبع سينك ضميله وبانك سكونيله يدیدن بره ديرلر (ثمن ثانك ضمی وميمك سكونيله
سكزدن بره ديرلر (وهفت سبع تمام مصحفدن كنايتدر زيرا فرا حجاج ظالم زماننده قرآنی يدی
اجزايه تقسيم ايلديلر اندن صكره بردخی اوتوز اجزايه پس ناسك يدی مصحف ديدكلری اول
يدی اجزانك مجموعندن عبارتدر شرعة الاسلامده يازمشدر كه بركيمسه قرآنی بو يدی اجزا
ترتيبی اوزره اوقوسه اندن صكره دعا ايلسه الله تعالی امريله دعاسی مقبول اولور جمعه كونی
اولندن سورهٔ انعامه دك وسبت كونی سورهٔ انعامدن سورهٔ يونسه دك واحد كونی سورهٔ يونسدن
سورهٔ طه يه دك واثنين كونی طه دن سورهٔ عنكبوته دك وثلثا كونی عنكبوتدن سورهٔ زمره دك
واربعا كونی سورهٔ زمردن سورهٔ واقعه يه دك وخميس كونی واقعه دن آخره دك (آشفتی
فعل ماضی مفرد مخاطب پريشان حال اولدك ديمكدر (بی تی يا ايله اسلوب عجمدر والف ايله
باتا اسلوب عربدر (پس بی تی يا ايله غلط مشهوردر ديين غلط سويلمش (محصول بيت) اكر
خود هفت سبعی يعنی تمام مصحف شريفی ازبر اوقورسك يعنی حافظ قرآن اولورسك چونكه
عشق آلفته سی وآشفته سی اولدك (الف وبابی وتابی بيلزسين يعنی عشق ديوانه سی اولنجه
هب بيلديككی اونودرسين ديمكدر خطاب عموم اوزره در * شاه زاده كفت كه با من سخن چرا

مطلب سبع قرآن

ردابن سيدعلی

نكويی كه هم از حلقهٔ در ويشانم بلكه حلقه بكوش ايشانم آنكه بقوت استيناس محبوب
از ميان تلاطم امواج محبت سر بر آورد وكفت * آنكه اندن صكره ديمكدر (با حرف سبب
(قوت استيناس محبوب لاميه لردر (استيناس استفعال بابندن مصدر در انس طلب ايلمك
ديمكدر بونده مراد يقينكدر (ميان تلاطم امواج محبت لاميه لردر (تلاطم تفاعل بابندن
مصدردر بر برينه طوقوشمق امواج بر برينه طوقوشديغی كبی (سر بر آورد باشين قالدردی
(محصول تركيب) شاه زاده جوانه ديدی بكا نيچون سويلمزسين كه بنده درويشلر
حلقه سندنم يعنی انلردنم بلكه انلرك حلقه بكوش بنده سيم اندن صكره جوان محبوبك
قوت استيناسی سببيله محبت امواجی تلاطمی ارتنه سندن يعنی محبت درياسی امواجی طوقوشمسی
ارا سندن كلام مجازيدر تأمل تدبر (باشين قالدردی وديدی * بيت * عجبست با وجودت كه
وجود من بماند * تو بكفتن اندر آيی ومرا سخن بماند * بكفتن با حرف صله (وكفتن مصدردر
تكلم معناسنه (اندر بانك معناسنی تأكيد ايدر (آيی فعل مضارع مفرد مخاطبدر آيندن
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله ديمكدر مانيدندن ماندندن دينلر خطا ايلديلر
(محصول بيت) عجبدر كه سنك وجودكله كه بنم وجودم قاله يعنی سنك فنكده بن محو اولورمكه
بندن اثر وجود قالماز سن تكلمه كله سين وبكا سوز قاله بو عجبدر (حاصلی سن تكلمه
كلدكدن صكره بنده سوز سويلمكه مجال قالمق عجبدر * اين بكفت ونعرهٔ بزد وجان بحق
تسليم كرد * نعرهٔ يا حرف وحدت او همزه حرف توسل (محصول تركيب) جوان بو بيتی
سويلدی وبر نعره اوردی وجانی خدايه تسليم ايلدی رحمة الله عليه * بيت * عجب ار كشته
نباشد بدر خيمهٔ دوست * عجب از زنده كه چون جان بدر آورد سليم * محصول بيت) دوستك
خيمه سی قپوسنده كشته اولندن عجب دكل يعنی انده قتيل اولندن تعجب ايلمك اولماز زيرا قتلی يريدر
بلكه عجب زنده دندر كه نيجه جانی اندن سليم چيقاردی حاصلی اول قتل يردن جانی سلامتله
خلاص ايدوب قورتره انده در تعجب انده قتل اولانده دكلدر * حكايت * يكی از متعلمان جمال
بهجتی داشت ومعلم از انجا كه حس بشريتست با حس بشرهٔ اوميلی داشت بشانی كه غالب
اوقات درين سخن بوديكه * متعلم اوكرنيجی يه ديرلر (ومعلم اوكرديجی يه (بهجت بانك
وجيمك فتحه لريله حسن وجمال معناسنه در (حس بشريت لاميه در (حس بونده ادراك معناسنه در
بشرك حسی يعنی انسان ادراكی (با حرف صله (حسن بشره لاميه (بشره بانك وشينك فتحه لری ايله
انسان دريسنك يوزينه ديرلر حسن بشره يه ميلی حس بشريته تخصيص ايلدی زيرا سائر
حيوانانده حسن بشره يه ميل اولماز ديمشلر (با حرف ظرف (مثابه مرتبه ديمكدر (ويا حرف وحدت
(كه حرف بيان (محصول تركيب) متعلملردن برينك زياده حسن وجمالی وار ايدی ومعلم اولمقامدنكه
حسن بشريتدر يعنی مرتبهٔ بشريتدن انك حسن بشره سنه ميلی وار ايدی برمرتبه ده كه اكثر
اوقات بوسوزده ايديكه * قطعه * نه انچنان بتو مشغولم ای بهشتی روی * كه ياد خويشتنم در ضمير
می آيد * بهشتی روی وصف تركيبيدر اهل جنت يوزلی معناسنه (يا حرف نسبتدر (كه حرف
بيان (ياد خويشتن لاميه كندی يادم يعنی كندمی اكق (ميم معنی جهتنده ضميره مقيددر
(ضمير بونده خاطر معناسنه در (محصول بيت) ای اهل جنت يوزلی سكا انجلين مشغول
دكلم كه كندمی اكق خاطرمه كله يعنی سكا شويله مقيد ومشغولمكه كندمی فراموش ايلمشم
* زديدنت نتوانم كه ديده بردوزم * وكر مقابله بينم كه تيرمی آيد * بر حرف تأكيد (دوزم فعل
مضارع متكلم وحده ديكم ديمكدر كوزنی يومقدن كنايتدر (مقابله تقديری از مقابله در ضرورت
وزن ايچون حذف وايصال ايلدی (محصول بيت) سنی كورمدن كوزم ديكمكه وبومغه قادر

ردشراح جميعا

دكلم يعني سكا باقامغه قادردكلم واكر كوررسم كه قارشمدن اوق كلور حاصلي سندن كوز يمي يردم
ايرمغه قادر دكلم (دوزمي دوز يدندن اشتقاق ايلمك كرك (دوختندن اشتقاق ايدنلر خطا ردابن سيدعلي وسروري
ايلمشلر * باري پسر كفت آنجنان كه درآداب درسم اجتهادميكني درآداب نفسم هم نظري
فرماي كه اكر در اخلاقم ناپسندي مي بينيكه مرا بر آن پسنديده نمايد برانم مطلع كردان
تا بتبديل آن مشغول شوم كفت اي پسر اين ازديكري برس كه آن نظركه مرا باتست جز هنر
نمي بينم * باري ياحرف وحدت بركره ديمكدر (اجتهاد سعي وكوشش ديمكدر (نظري
ياحرف وحدت (ناپسندي ياحرف وحدت (كردان فعل امر مفرد مخاطب (كردانيدندن تصيير
معناسنه ايلديمكدر الف ونون ادات تعديه در (محصول تركيب) بركره اوغلان معلمه ديدي آنجلين كه
اداب درسمده سعي وكوشش ايدرسين اداب نفسمده بر نظر بيور كه اكر اخلاقمده برنامعقول
كوررسك كه بكا اول معقول كورينور اول ناپسندلك اوزرينه يعني اكا بني مطلع ايله تا كيم انك تبديلنه
مشغول اولهيم معلم ديدي اي اوغل بوني غيريدن صوركه اول نظركه بنم سكادر سنده هنردن
غيري نسنه كورمم * قطعه * چشم بدانديش كه بركنده باد * عيب نمايد هنرش درنظر *
كه بركنده باد جملۀ معترضه دعاء عليه در (كندن قازمق وقوپرمق وبولمق معناسنه در بونده
قوپرمقدن مراد چيقارمقدر چيقمش اولسون ديمكدر (هنرشك شيني معناده نظره مقيددر
(محصول بيت) عدونك كوزي كه چيقمش اولسون انك نظرنده هنر عيب كورينور زيرا چشم
عداوتله ناظردر * ورهنري داري وهفتاد عيب * دوست نبيند بجزان يك هنر * ورواو بونك كبي
برلرده استدراك معناسني افاده ايدر واما اكر تقديرنده در (هنري ياحرف وحدت (محصول بيت)
بدانديشك حالي مذكور كبيدر اما اكر برهنرك وارايسه وتمش عيبك دوست كورمز اول برهنردن
غيريني زيرا چشم مودتله ناظردر (بونده قطعه برينه بيت يازنلر قطعه ايله بيتي فرق ايلمزلرايمش ردابن سيدعلي وسروري
(بيت ثانينك اولنده وربرينه واوايله كريازنلركافله صحيح نسخه لره مخالف يازدقلرندن غيري
معني جهتنده وهن ووني وار * حكايت * شبي ياددارم كه يار عزيزم ازدر درآمد چنان بي اختيار ردابن سيدي علي وسروري وهن ووني ضعف معناسنه در هر يري
ازجاي برامدمكه چراغم باستين كشته شد * (محصول تركيب) خاطرمده دركه بركيجه يار
عزيزم قپومدن ايچري كردي حيرتمدن شويله بي اختيار يرمدن قالقدمكه يكمله چراغ سويندي
* بيت * سري طيف من يجلو بطلعته الدجى * شكفت آمد از بختم كه اين دولت ازكجا * سري
فعل ماضي مفرد مذكر غائب كيجه كلدي ديمكدر (طيف طانك فتحيله خيال معناسنه درلفظا مرفوع
فاعل سرادر مضافدر (من موصوله (يجلو فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر نصر بابنك ناقص
واويسندن يكشف ديمكدر آچار معناسنه فاعلي تحتنده منه راجع ضمير در جملۀ فعليه اعرابدن
محلي يوق صله سيدر اسم موصولك اسم موصول صله سيله اعرابدن محلا مجرور مضاف اليهدر
طيفك (باحرف جر يجلويه متعلق (طلعت يوز دروجه معناسنه ضمير مجرورمنه راجعدر (دجى دالك
ضمي وجيمك فتحيله قراكولغه ديرلر تقديرا منصوب مفعول يجلودر (شكفت شينك وكاف عربينك
كسري وضميله لغتدر عجب معناسنه (كه حرف بيان (محصول بيت) طلعتيله كيجه قراكلغني كشف
ايلينك كيجه خيالي كلدي كانه كه اول وقتده جانان كلديكني استبعاد ايدر واتياني خيالنه اسناد ايدر
طالعمدن بكا عجب كلديكه بودولت قندن طلوع وظهور ايلدي يعني جانانك بووقتده كلديكني
استبعاد واستغراب ايدر كانه كه سعادت غير مترقبه در بوبيت بحرطويلك ايكنجي ضربندندر وبونك
كبي شعره ملمع ديرلر وبوعربي مصراع حضرت شيخك برعربي غزلندن برينك مصراع اولدر
ومصراع ثانيسي (وسار ليل المقبلين صباح) * بنشست وعتاب اغاز كرد كه مرا درحال كه ديدي چراغ
رابكشتي كفتم كمان بردمكه افتاب برامد ونيز ظريفان كفته اند * محصول تركيب) جانان اوتوردي

وعتاب

وعتاب وخطاب ايلمكه باشلدي في الحال كه بني كوردك چراغي سوينديردك ديدم اي جانان ظن
ايلدمكه افتاب طلوع ايلدي ودخي ظريفلر ديمشلردر * قطعه * كركراني به پيش شمع ايد *
ردسروري
حيزش اندرميان جمع بكش * كراني (ياحرف وحدت برشيء ثقيل ديمكدر پس رجل تقدير
رد ابن سيدعلي وسروري
ايدن يعني رجل ثقيل دين وهم ايلمش (خيز فعل امر مفرد مخاطبدر خيزيدندن قالق ديمكدر
ردسروي
(خاستندن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر (شين ضمير كرانه راجعدر ومعناده بكش فعلنه مقيددر ضمير
منصوب متصل معناسنه بواعرابه ذاهب اولاني رد ايلين مردود ايمش (بكش فعل امر مفرد
مخاطبدر لغتده اولدور يعني قتل ايله ديمكدر اما بونده مراد دفع ايله ديمكدر (محصول بيت) اكر
برثقيل شيء شمعك اوكنه كلوب ضياسنه مانع اولورسه قالق اول شيء ثقيلي جماعت مجلس
اورته سنده شمعك اوكندن دفع ايله يعني كيدر * ورشكرخنده ايست شيرين لب * آستينش
بكير وشمع بكش * ور معطوفدر كره (شكرخنده وصف تركيبدر طاتلي كولشلي ديمكدر (همزه
حرف مجتلبه وياحرف وحدت (شيرين وصف تركيبدر (شكرخنده يه صفت (محصول بيت)
واكر مذكوركران شكرخندۀ شيرين لب ايسه آستينن طوت وشمعي سويندر زيرا بو
آفتابدر بووار ايكن شمعه احتياج اولماز * حكايت * يكي دوستي رامدتها نديده بود كفت
كجايي كه مشتاقيم كفت مشتاقي به كه ملولي * دوستي (ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (مدتها
ادات جمعدر نيجه مدت ديمكدر (كفت يكي ديدي دوستنه (كجايي ياضمير خطاب (كه حرف
بيان مشتاقيم ياوميم ضمير متكلم مع غيره در (كفت دوست ديدي (مشتاقي (ياحرف مصدر
(به يك (كه من تفضيليه معناسنه در (ملولي ياحرف مصدر (محصول تركيب) بريسي برسوديكني نيجه
زمان كورمش ايدي سوديكنه ديدي كورديكي حينده قنده سنكه مشتاقيز يعني سني چوقدن
كورمدك اولده ديدي مشتاقلق يكدر ملوللقدن يعني صيق كوروب اوصانوب ملول اولمقدن سيرك
كوروب مشتاق اولمق يكدر * مثنوي * ديرآمدي اي نكارسرمست * زودت ندهيم دامن ازدست *
دير كج ديمكدر (نكارسرمست يانيه سرمست لغتده باشي مست ديمكدر اما استعمالده بي پرواهوايي
معناسنه در (زود تيز ديمكدر مقابل ديردر (وتا ضميرخطاب (ندهيم فعل نفي متكلم مستقبل مع غيره
وير مزز يعني صالي ويرمزز (محصول بيت) اي بي پروا هوايي نكار كج كلدك پس بويله اولنجه
الدن انككي تيز قويو ويرمزز زيرا يعني تيز كتمكه مانع اولورز * معشوقه كه دير دير بيند * آخر كم
ازآن كه سير بيند * معشوقه ها علامت نقلدر عرضده وغيريده اولديغي كبي يعني عربيدن عجمي يه
ردسروري
نقلك علامتيدر (پس معشوقه اختيار ايلديكي معشوق اوزره ضرورت وزن ايچوندر دين
بومعنايه واصل دكل ايمش (كه حرف رابط صفت (بيند فعل مضارع جمع غائبدر بيندندن
كوررلر ديمكدر (آخر ادات تأكيد وتقرير در وفارسيدر عربي دكل (كم ازآن بوعبارت ادات
استفهامده مستعملدر اندن اكسكمي يعني اندن قالورمي ديجك يردر (كه حرف بيان (سير
توق ديمكدر (محصول بيت) جاناني كه كج كج كوررلر يعني سيرك سيرك سير ايدرلر اندن اكسكميدر
واندن قالورميكه توق كوررلر يعني سيرك كوروب مشتاق اولمق صيق كوروب اوصانمقدن اكسكمي
واندن قالورمي ديمكدر (پس بوعبارتك معناسي اندنده كمميدر اخي دين واخراندن كم ميدركه
رد ابن سيد علي وسروري
طوق كوررلر دين زياده ابهام ايلمشلر * شكايت * شاهد كه با رفيقان آيد بجفا كردن آمدست
بحكم آن كه ازغيرت ومضادۀ ياران خالي نباشد * مضاده مفاعله بابندن مصدردر (نيجه
نسخه ده ياران لفظي موجود اولديغيچون يازلدي بعض نسخه ده مضاده نك تاسي مطول
ردابن سيدعلي وسروري
بولندي علي كل حال يارانه مضافدر موجود اولديغي يرده آن عبارتي ايراد ايليوب وبحكم
ميمي ساكن اوقويوب معناسني البته دينلر بوكتابه هيچ وقوفلري يوغيمش (محصول تركيب)

دلبرکه رفیقلریله کاه جفا ایلمکه کلمشدر اول علتله که یارانك یعنی عشاقك غیرت وضدیتندن
خالی اولماز بو کلامی حضرت شیخك جانانی کیجه تنها کلدیکنه کوره در فتدبر * بیت *
اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی * وان جئت فی صلح فانت محارب * اذا اسمدر ظرف مستقبله شرطی
متضمن (جئت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل
کنایتدر متکلمدن (فی حرف جر ماقبلنه متعلق (رفقة رانك ضمی وکسریله رفیقك جمعیدر
بولداشلر دیمکدر (لتزورنی لام حرف جر جئت یه متعلق (تزور فعل مضارع ان مقدر ایله
منصوب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم (وان جئت بونك کبی یرلرده واو حرف عطفدر
خبری قندده ان لم تجیٔ وان جئتنی تقدیرنده اما جمهور قتنده حرف حالدر بونك کبی یرلرده
ان حرفنه معنای شرطیتدن منسلخ حرف وصل دیرلر (فی صلح ماقبلنه متعلقدر (فانت فا جواب
وجزایه داخل اولان حرفدر (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (محارب
اسم فاعلدر مفاعله بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدا در وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی یوق
جواب اذادر (محصول بیت) جانانه خطاب بیورر قچان بکا رفیقلرك اراسنده یعنی انلرله بیله
کلسك بنی زیارت ایلمکك ایچون صلحده ده کلورسك یعنی مصالحه طریقنده ده کلورسك
سن صواشیجیسین زیرا انلرله بیله کلمك شقاق وخلاف عشاقه باعثدر * قطعه * یك نفس که
برآمیخت یار با اغیار * بسی نماند که غیرت وجود من بکشد * با حرف ظرف (ویا حرف زائد
(یك نفس بردم وبرساعت دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (آمیخت فعل ماضی
مفرد غائب قرشدی دیمکدر (یار فاعلیدر (با حرف مصاحبت (اغیار غیرك جمعیدر رقیبلر
مراد در (بسی باء اصلیه ایله چوق دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر
لکن مقصود زمان استقبالدر (که حرف بیان (غیرت مبتدا (وجود من لامیه ومبتداء ثانی
(بکشد بانك کسریله فعل مضارع مفرد غائب خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (محصول بیت
بردم وبرساعتکه یار اغیار ایله مختلط اولدی چوق زمان قالماز که غیرت بنم وجودمی قتل ایدر
یعنی هلاك ایدر * بخنده کفت که من شمع جمع ای سعدی * مرا ازآن چه که پروانه خویشتن
بکشد * شمع جمع لامیه یعنی بن جمیع عشاقك محبوبیم کیمسه یه مخصوص دکلم (محصول بیت) جانان
مذکور بیتك مضمونی بندن ایشیدیجك خنده ایله دیدی بن مجلس عشاقك شمعیم ای سعدی
یعنی سکا وغیره مخصوص دکلم بکا اندن نه ضرر ونه زیان مترتب اولور که پروانه کندینی
شمعه اوروب بال وپرینی یاقوب وجودینی هلاك ایلر یعنی بکا نسبت سن شمعه نسبت پروانه
کبی سین (بنم یوز بیك طالبم واردر عالمده بریده سعدیدر (بکشدك باسنی ضمله قیدایدنلر روستایلق
ایلمشلر * حکایت * یاددارم که درایام پیشین من ودوستی چود ومغز بادام در پوستی صحبت داشتیم
ناکاه اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که باز آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت قاصدی نفرستادی
کفتم دریغ آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد ومن محروم باشم * (پیشین یا حرف نسبت
ونون حرف تأکید (دوستی (وپوستی یاری حرف وحدتدر (اتفاق سفر لامیه در (قاف سکونله
اوقنور دیین سهو ایلمش (قاصد بونده پیك معناسنه در (ویا حرف وحدت (نفرستادی
فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کوندرمدك دیمکدر (محصول ترکیب) خاطرمده در که اولکی ایامده
یعنی جوانلغم زماننده بن بر دوستله یعنی محبوبله ایکی بادام ایچی کبی بر پوستك ایچنده یعنی ایکی
بادام ایچی بر قابقده نیجه که متحد وصق اولورسه بز آنکله بو یله ایدك کمال اتحاد واتفاقدن کنایتدر صحبت
طوتاردق دیمکدن غرض مصاحبتك دیمکدر ناکاه اتفاق سفر واقع اولدی (بر نیجه مدتدن صکره که
کروسفردن کلدی بکا عتاب وخطاب ایلمکه باشلدی که بو قدر مدتده بکا بر پیك ارسال ایلمدك

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

فیه تأمل للطابع

دیدم که بکا حیف کلدی که قاصدك کوزی سنك جمالکله روشن اوله وبن محروم اولم * قطعه *
یار دیرینه مرا کو بزبان توبه مده * که مرا توبه بشمشیر نخواهد بودن * یار دیرینه یانیه (دیر لغتده
چوقدن وکچ معناسنه در (ویا حرف نسبت (ونون وها حرف تأکید (کو فعل امر مفرد مخاطب دی
دیمکدر یار دیرینه مقدم مفعو لیدر (وبعضیلر دیدیلر یار دیرینه منادادر وکو امریله مخاطب اولدر
ومفعول محذوف جانا ندر (تقدیری ای یار دیرینه سویله جانانه (وبعضیلر دیدیلر که کو بونده
تأکید افاده ایدر انجق (پس معنی آسان اولور تأمل ندر (که حرف تعلیل حاصلی مصراع ثانی
مقام تعلیلده در (محصول بیت) بر مخاطب تجرید ایدوب بیورر ای فلان یار دیرینه یه سویله بکا
زبانله توبه ویرمه بویله دی (یاخود ای یار دیرینه سویله جانانه بکا زبانله توبه ویرمه ای جانان (یعنی
محبتمی ترك ایله دیمه کانه که قاصد ارسال ایلمدیکیچون جانان بوکا طعن ایدر که بنی سومزسین یوخسه
بر قاصد ارسال ایلردك دیو (یاخود معنی ای یار دیرینه بکا زبانله توبه ویرمه دیمك اوله (یعنی قاصد
ارسال ایلمدیکیچون بنی سومزسین دیمه کانه که بویله دیدیکی جانانك ترك عشقنه توبه ویرمسیدر
(زیرا بکا شمشیر ایله توبه اولمسر در (یعنی اوستمه شمشیر دوتسك بن سنك عشقکدن توبه ایلمم
دیمکدر ظاهرا بو بیتك سباق وسیاقه چوقلق مناسبتی کورنمز فتدبر * رشکم آید که کسی سیر نظر در
تو کند * باز کویم نه که کس سیر نخواهد بودن * رشك بونده غیرت معناسنه در غبطه معناسنه اخذ
ایلین مراد بیته واصل دکل ایمش (سیر لغتده توق دیمکدر اما بونك کبی یرلرده طویجه دیمکدر
(در تو در حرف صله (تو سن (نه ادات اضراب در (سیر نظر در تو کندن (وکه حرف تعلیل
(نخواهد بودن ایکی یرده بله اولمسر در معناسنه در (محصول بیت) (بکا غیرت کلور که بر کیمسه
سکا طویجه نظر ایلیه یعنی سنی طویجه کوره بنه درم که بویله دکل یعنی بکا حسد کلمز (زیرا
کیمسه سنی طویجه کورمز یعنی سکا نقدر بقسه بر کیمسه کورمه دن طویمز (بو ایکی بیت اولنده
قطعه یرینه بیت یازانلر سهو ایلمشلر (ومده دهید ندن مشتقدر داد ندن دینلر خطا ایلمشلر
زیرا دادندن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولمز (سیر نظر وصف ترکیبی در دیین
بیتك معناسنه طویجه نظر صالمامش (نه که کس سیر یرینه که نه کس سیر یازان جمیع متونه مخالف
یازمش * حکایت * دانشمندی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار وراضی از و بکفتار جور
فراوان بردی وتحمل بی کران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم دانم که ترا در محبت این منظور
علتی نیست وبنای مودت بر زلتی نه با وجود این معنی لایق قدر علما نباشد خودرا متهم کردن وجور
بی ادبان بردن کفت ای یار دست عتاب از دامن روز کارم بدار که بارها درین مصلحت که تو کویی
اندیشه کردم صبر برجفای او سهلتر نماید که صبر ازو وحکیمان کفته اند که دل بر مجاهده نهادن آسان
ترست که چشم از مشاهده بر کرفتن * علتی وزلتی یاری حرف وحدت ویا حرف تنکیر (دست عتاب
(ودامن روزکار اضافتلری بیانیه لردر مجازا (بردار طوت یعنی چك (که حرف تعلیل (بارها کرالله
دیمکدر (که صبر ازو که من تفضیلیه معناسنه در که چشم که بنه من تفضیلیه معناسنه در
(محصول ترکیب) بر دانشمندی کوردم بر شخصك محبتنه کرفتار یعنی مبتلا واندن بر کفتاره راضی یعنی
همان مصاحبتنه راضی وقائل غیری نسنه استمز دی چوق جور وجفا کوتوررردی (یعنی چکردی
ونهایتسز تحمل ایدردی برکره اکا نصیحت طریقیله دیدم بلورمکه سنك بو منظورك
محبتنده بر علتك وغرضك یوقدر وبناء مودتك بر زلت نفسانی اوزره دکلدر بو معنی وجودیله
یعنی بونك بر له که علما قدرینه لایق دکلدر کشی کندینی متهم ایلمك وادبسزلر جورینی
چکمك دانشمند بو پندی ایشیدیجك دیدی ای یار عتاب الینی روزکارم اتکندن چك
یعنی عتابی ترك ایله بنی ازار ایلمه (زیرا کرالله بو مصلحتده که سن دیرسین فکر ایلدم لیکن

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سید علی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

انك جفاسنه صبر آسا نرق كورينور كه اندن ايسه يعنى انى ترك ايلمك بلاسنه صبر ايلمكدن
انك بلاسنه صبر ايلمك آسانرقدر (وحكما ديمشلردر كوكلى مجاهده وزحمت عشقده قومق
قولايرقدر چشمى مشاهدهٔ جمال جاناندن قالدرمقدن * مثنوى * آن كه بى او بسر نشايد برد *
كر جفايى كند ببايد برد * بسر باحرف صله (نشايد لايق دكل يعنى ممكن دكل (برد
مصدر معناسنه در (ببايد كركدر ديمكدر برد يعنى بردن (محصول بيت) اول كيمسه كه
آنسز عمرى پايانه ايلتمك اولمز (يعنى آنسز ديرلمك وكچنمك اولماز حاصلى انسز اولمق
ممكن دكل اكر بر جفا ايدرسه كوتورمك كرك (يعنى جورينه تحمل ايلمك كرك * هر كه دل پيش
دلبرى دارد * ريش در دست ديكرى دارد (محصول بيت) هر كيمسه كه كوكلنى بر دلبر
اوكنده وياقنده طوتر يعنى كوكلنى بردلبره ويرمشدر صقالن غيرينك النده طوتر حاصلى
هر كيم كه كوكلنى بردلبره ويرمشدر صقالن غيرينك النه ويرمشدر كه محبوبدر بعض
نسخه ده بو بيت واقعدر اكرچه كه قافيه سى عيبليدر فتدبر * آهوى پالهنك در كردن
* نتواند بخويشتن رفتن * آهوى ياحرف وحدت (پالهنك اصلنده پالاهنك ايدى چلبر
وبولار معناسنه (محصول بيت) كردننده پالهنك اولان آهو كندى اختياريله استديكى
يره كتمكه قادر دكلدر قصه دن حصه بودر كه كردننده بولاراولان آهو نيجه كه كندى كنديه
كوكلى استديكى يره كتمكه مالك دكل ايسه صقالى غيرى النده اولان كندى اختياريله حركت
ايده مز * روزى از دست كفتنش زنهار * چند ازان روز كردم استغفار * روزى ياحرف
وحدت (دست كفتن بيانيه سويلمك الندن ديمكدر (يعنى نيچون سويلدم ديو (شين ضمير
دلده مركوز اولان جانانه راجعدر (زنهار مقول قولدر (چندك تقديرى چند بار در
(محصول بيت) بر كون جانانه سنك الكدن زنهار يعنى امان ديدكدن مكر بر كون جانانه
امان الكدن ديمش ايمش اول كوندن برى نيجه كره بو سوزدن استغفار ايلدم يعنى نيچون ردسروری وشمعی
جانانه امان الكدن ديدم ديو پشيمان اولدم (بعض نسخه ده (ازدست كفتنش برينه
(ازدوست كفتمش واقعدر (وبعض شارحلر اول نسخه يى اختيار ايلمشلر ليكن طبعنده ذره
مقدارى استقامتى اولان كيمسه بيلور كه اول نسخه فاسددر (وبعض نسخه ده از دست كفتمش
واقعدر بوده اولكى كيدر بعينه اختيارده * نكند دوست زينهار ازدوست * دل نهادم ردابن سيدعلى
برآنچه خاطر اوست (محصول بيت) مآل استغفار بو بيتدر دوستدن امان ايلمز
(يعنى امان ديله مز حاصلى عاشق معشوقدن امان ديله مز پس ايمدى كوكلى قودم اول
نسنه يه كه دوستك خاطرى اكادر يعنى دوستك خاطرى هر نكه مراد ايدينورسه كوكلمى
اكابند ايلدم * كر بلطفم بنزد خود خواند * ور بقهرم براند اودا ند * جائزدر كه ايكى
شرطيه يه بيله بيتك آخرنده اودا ند جمله سى جواب اوله وجائزدر كه مصراع اولك جوابى
محذوف اوله فبها ونعمت تقديرنده (محصول بيت) اكر جانان لطف واحسانله بنى كندى
قته دعوت ايدرسه اول بلور واكر بنى ياندن قهرايله سوررسه ينه اول بيلور اختيار انكدر
* حكايت * درعنفوان جوانى چنانكه افتد ودانى با خوش پسرى سرى وسرى
داشتم بحكم آن كه خلق داشت طيب الادا وخلق كالبدر اذا بدا * عنفوان عين مهمله نك
وفانك ضمه لريله اول معناسنه در (جوانى ياحرف مصدر (چنانكه افتد ودانى انجلين كه
واقع اولور وبلورسين (يعنى جوانلق ايامنده انسانك نيجه درلو احوالى اولور (بو كلام
جملهٔ معترضه در (با حرف مصاحبت (خوش پسر كوزل اوغلان (سر سودا
ومحبت (سرى ينه ياحرف وحدت (داشتم لغتده طوتردم ديمكدر اما استعمالده

برنسنه نك وارلغندن تعبير در مثلا داشتم بنم وارايدى (ودارم بنم وار وقس (حلق حاء
حطينك فتحى وسكون لامله لغتده بوغزدر كلو معناسنه (امابونده مراد اوازدر (وياحرف
وحدت وياحرف تنكير (طيب الادا خوش ادالى (يعنى كوزل اوازى واداسى وارايدى ديمكدر
(وخلق برتمقدر مراد مصدر مبنى للمفعول در مخلوقيت ديمكدر (يعنى وجه حسنه مالك ايدى ديمكدر
(وياينه حرف وحدت وينه بر داشت مقدردر ولكى قرينه سيله كالبدر اذا بدا نكم ظاهر اولسه يعنى
افق سمادن وياميغدن پيدا اولسه حاصلى يوزى اون دورت كيجه لك آى كبى ايدى كوزللكده
(محصول تركيب) جوانلق اولننده شويله كه واقع اولور وبلورسين يعنى آدم تازه لكنده
جوان سومك مقرر ومعين در بر كوزل محبوبله محبت وسر عشقم وارايدى يعنى بر كوزل دلبر
سوردم اول بهانه ايله كه كوزل نغمه لى اوازى وارايدى حاصلى خوش اواز ايدى ويوزى
كوزل ايدى بدر كبى كه افقدن وياميغدن طلوع ايلسه كانه كه محبتنه بو ايكى نسنه سبب اولمش ايمش
* بيت * آنكه نبات عارضش آب حيات ميخورد * در شكرش نكه كند هر كه نبات ميخورد *
آنكه تقديرى انكس كه ايدى ضرورت وزن ايچون وقرينه قائم اولديغيچون حذف وايصال
اولدى (وكه حرف ايكن اسم مقامنه قائم اولدى (نبات عارض لاميه در نباتدن مراد خطيدر
سبز اولمق اعتباريله زيرا تازه صقاله خط سبز ديرلر تازه چمنه تشبيه طريقيله پس مصراع
اولده نباتدن مراد يره بتن نباتدر دين مذكور تشبيه واستعاره يى بيلمزايمش (عارض رانك رد سرورى
كسريله عرب صقالده استعمال ايدر اما عجم رانك فتحيله صقال بتن يره اطلاق ايدر (وشين
كه يه راجعدر (خوش پسره ارجاع ايلين هر كز معنى جانبيله اشنالق ايلمامش (معلوم اوله كه رد سرورى
فاعل وزنى اوزره اولان بعض الفاظ عربده عجم تصرف ايدوب عين الفعلنى مفتوح اوقور مطلب
مثلا عارض وخاتم وكافر لفظلرينك عينى مفتوح اوقور فاحفظ (آب حياتدن مراد عارضيدر
زيرا عارضى آبه تشبيه ايلمشلر اضافت لاميه در (ميخورد ايچر ديمكدر (در حرف صله (وشكردن
مراد لب جاناندر تشبيه طريقيله (وشين ضميرينه سابق كبى كه يه راجعدر (نكه نكاهدن
مخففدر نظر معناسنه (وكند لفظ مشتركدر فعل مضارع ايله فعل امر بيننده نظر ايلر ونظر
ايلسون معنالرينه پس بو مقامى برزينه تخصيص ايلينلر تخصيص بلا مخصص ايمشلر (نبات يعنى زد ابن سيدعلى وسرورى
شكر (ميخورد اكل ايدر ديمكدر زيرا خوردن اكل وشرب بيننده مشتركدر (محصول بيت)
اول كيمسه كه انك نبات عارضى آب حيات ايچر انك شكرلبنه نظر ايلر ويا نظر ايلسون هر كيمسه كه
قندير يعنى شكر يين انك شكر لبنه نظر ايلر ويا نظر ايلسون زيرا لب ايله شكرك بيننده
مناسبت كلى وار * اتفاقا بخلاف طبع ازو حركتى ديدم كه نپسنديدم دامن ازو دركشيدم ومهرهٔ
مهرش در چيدم وكفتم * مهره بونجق جنسنه ديرلر (مهره اضافتى بيانيه در ولكى ميمك ضمى
وثانيسى كسريله در محبت بونجغى ديمكدر (بر حرف تأكيد (چيدم فعل ماضى متكلم وحده در
چيدندن ديوشردم محبت بونجغى ديوشرمكدن مراد قطع تعلق واختلاطدر (محصول تركيب)
اتفاق طبعمه مخالف اندن بر حركت كوردمكه بكنمدم انكيم اندن چكدم يعنى مصاحبت ومخالطه يى
اندن كسدم ومحبت بونجغنى دردم وديوشردم وديدم * بيت * بر وهرچه ميبايدت پيش كير *
سرماندارى سر خويش كير * ميبايدت فعل حال مفرد غائب (وتا ضمير خطاب (سرما
لاميه درياء بطنيله بزم سودامز وهوامز ديمكدر (ندارى اخباره وانشايه محتملى وار طوتمزسين
ديجك اخبار اولور طوتمزسك ديجك انشا اولور زيرا معناء شرطيتى متضمن اولور (سر خويش
لاميه در كندى سودا وهواكى ديمكدر (كيرك مقدم مفعوليدر (سرما ندارينك مقدم مفعولى
اولديغى كبى (محصول بيت) وار هر نكه سكا كركسه اوكه طوت يعنى ديلديكك نسنه يه

ردابن سيدعلى وسروری
ردشمعی
ردسروری

مشغول اول بزم سودا وهوامز طوتمزسين وطوتمزسك يعنى چونكه بزمله موافقت ومرافقتك
يوقدر وبزه متابعت ايدوب اويمزسين كندى هوا وسوداكى طوت يعنى كندى سوداكه
مشغول اول وهوا كه متابعت ايله يعنى دبلديكك ايله حاصلى شمدن صكره بلديككدن قالمه
(سرماندارينك معناسى چون باماسر ندارى دين اداده مسامحه ايلمش (بزم باشمزى طوتمزسك
كندى باشكى طوت دين معنايى ايو طوتمامش (سرخويش كيرك معناسنى وارتنها كيت دين
بو معنايى تنهاده سويلمش * شنيدمش كه ميرفت ومى كفت * يعنى بن واريلد يككدن قالمه
ديديكمدن صكره ايشتدمكه كيدردى وسويلردى يعنى بو بيتى اوقويوب كيدردى * بيت *
شپره كروصل آفتاب نخواهد * رونق بازار آفتاب نكاهد * شپره يراسه كه عربجه خفاش ديرلر
خانك ضميله (وصل آفتاب مصدرك مفعولنه اضافتيدر (رونق بازار آفتاب لاميه‌لردر (رونق
لغتده قليجك وغيرينك صوينه ديرلر امابونك كبى يرلرده لطافت وصفا مراددر (آفتابه بازار
ردابن سيدعلى
اضافتى مجازادر (نكاهد فعل نفى مستقبل كاهيدندن كاستن‌دن دينلرك فارسيده رونقلرى بوغيمش
معناسى اكسلمز ديمكدر (محصول بيت) يراسه اكر آفتابه واصل اولمق استمزسه يعنى آفتابدن
حظ ايلمزسه زيرا يراسه كونشده كورمز اول جهتدن كونشى سومز پس انك سومدوكندن
آفتاب بازارينك رونق وصفاسى اكسلمز يعنى لطافتنه نقصان كلمز * اين بكفت وسفر كرد *
وپريشانئ اودر من اثر كرد * يعنى مذكور جوان بو بيتى سويلدى (يعنى اوقودى وسفر ايلدى
يعنى مسافر اولدى وانك پريشانلغى بنده اثر ايلدى (يعنى فراقى بكا تأثير ايلدى * بيت * فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل * بقدر لذيذ العيش قبل المصائب * فقدت فعل ماضى متكلم
وحده در يتردم ديمكدر (زمان لفظا منصوب مفعول به در (وصله اضافتى لاميه در (واو حرف حال
(المرء لفظا مرفوع مبتدا (جاهل لفظا مرفوع خبريدر (بقدر جار مع المجرور جاهله متعلقدر
(يا تقويت ايچون كلمشدر (لذيذه اضافتى مصدرك مفعولنه در (ولذيذك عيشه اضافتى صفتك
موصوفنه در (جرد قطيفة قبيلندندر (قبل ظرف جاهلدر (مصائبه اضافتى لاميه در (مصائب
مصيبتك جمعيدر (محصول بيت) (وصل زمانتى يتردم حال بوكه كشى بلمزيدر (يعنى بلمز
لذيذ عيشك قدرينى مصيبتلردن اول (يعنى جانانله وصالده ايكن قدر وصلى بلمزدم شمديكه فراقه
دوشدم وصالك لذيذ ديركنك قدرينى بلدم بو بيت حضرت شيخك با قافيه سنده برغزلندن
بربيتدر تمام غزلى يازمق جائز ايدى (ليكن شرح اولنجه صفا ويرمديكى ايچون ترك اولندى
بيت بازاى مرا بكش كه پيشت مردن * خوشتر كه پس زتو زندكانى بردن * آى الف ممدود ايله
ردابن سيد على وسروری
فعل امر مفرد مخاطبدر (آيدندن آمدندن دينلر فارسيله آشنالقلرى قبيل ايمش (كه حرف تعليل
(خوشتر ادات تفضيل در (وكه من تفضيليه معناسنه در (زندكانى ديرلك ديمكدر (حيات
ردابن سيد على وسروری
معناسنه (بردن ايلتمك (يعنى ايلمك بردن يرينه كردن يازانلرى قافيه‌دن بى بهره ايمشلر (محصول بيت)
كيروكل وبنى تل ايله زيرا سنك او ككده اولمك خوشتر قدر سندن صكره يعنى سنك فراقكده
ديرلك ايلتمكدن يعنى صاغ اولمقدن حاصلى سنك فنكده مقتول اولمق سنسز حياتده اولمقدن
خوشتركدر * امابشكر ومنت بارى پس از مدتى باز آمدان حلق داودى متغيرشده وجمال يوسفى
بزيان آمده وبرسبب زنخدانش چو به كردى نسته ورونق بازارحسنش شكسته متوقع كه در كنارش
كيرم كناره كرفتم وكتم * بارى اسم فاعلدر برى يبر بدن ضرب بابنك ناقص يائيسندن خالق
ديمكدر مرادخدادر (حلق داودى بيانيه وياحرف نسبت (جمال يوسفى ده بويله در (سبب المدر
عربيده تفاح ديرلر تاك ضمى وفاك تشديديله (زنخدانه اضافت بيانيه در (زنخدان اككه ديرلر
عربجه ذقن ديرلر ذالك وقافك فتحه لريله (چو ادات تشبيه در (به كسر باايله وهاء اصليه ايله

ايوه

ايوه ديمكدر ايى ده ديرلر وعربيده سفرجل ديرلر شعرا دلبرلرك اككنى ايوه يه تشبيه ايدرلر
(كردتوز در غبار معناسنه (وياحرف وحدت وياحرف تنكير (نشسته او تورمشدر (يعنى قونمش
(رونق بازار حسن معلوم (وشين مسافر جانانه راجعدر (شكسته صنمش يعنى كسر كلمش ديمكدر
(متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر (كه حرف بيان (در حرف صله در با معناسنه (كناردن
بونده مراد قوجقدر (وكناره دن مراد جانب در (محصول تركيب) اما اللهك شكر ومنتيله
برمدتدن صكره كيرو كلدى اول داودى آوازمتغير اولمش (ويوسفى جمال زيانه كلمش (يعنى كوزللكى
كتمش دخى سبب زنخدانده (يعنى اككنده ايوه كبى توز او ترمش (يعنى يوزينده ايوه تويى كبى خط كلمش
وحسنى بازارينك رونق وصفاسى صنمش (اميد واركه اولكى كبى معانقه ايدوب انى در اغوش ايدم
ردشمعی
تكه سفردن كلن كيمسنه ايله تعانق ايدرلر (امابن برجانبى طوتدم (يعنى يان ويردم ودیدم * قطعه *
آن روز كه خط شاهدت بود * صاحب نظر از نظر برآندى * آن روز يعنى آن وقت وزمان
(كه حرف بيان (خط شاهد بيانيه (يعنى خط محبوب ومقبول ديمكدر (نوخط اولمقدن كنايه‌در كه
عرب اكا محشش ديراسم مفعول صيغه سى اوزره وزمانمزده بونك كبى يه مزلف ديرز (تا ضمير خطابدر
(صاحب نظر وصف تركيبيدر مرد صاحب نظر تقديرنده (ليكن سعث كلامده اضافتده جائزدر
(برآندى سوردك ديمكدر فعل ماضى مفرد مخاطب (محصول بيت) اول وقت كه محبوب ومقبول
خطك وارايدى يعنى نوخط ايدك عاشق صاحب نظرى نظر كدن سوردك يعنى انى ترك ايدوب كندك
ردسروری
ديمكدر برآندى ياسنى حرف حكايه اعتبار ايدن زياده خطا ايلمش زيرا بو تقديرجه فعل مفرد غائب
اولمق كرك بو ايسه تزييق محضدر فتدبر * امروز بيامدى بصلحش * كش فتحه وضمه برنشاندى *
ردشمعی
مطلب
ياحرف صله (وصلحش اضافتى لاميه (وشين صاحب نظره راجعدر (كش ضميرى خطه راجعدر
كاف كسره ايله قيدايلين قاعده عجمدن بى بهره ايمش زيرا ضمايرك ماقبلى انلرده مفتوح اولور
الا ضرورت وزن ايچون ساكن ده اولور فاحفظ (فتحه دن مراد يقدر وضمه دن سپورى
صقالدر ليكن حضرت شيخك وبرسبب زنخدانش چو به كردى نشسته يورديغنه
مناقضدر فتأمل (بر حرف تأكيد (نشاندى فعل ماضى مفرد مخاطب (نشاندندن قوندردك
ردسروری وشمعی
ديمكدر (فا ايله برفشاندى يازانلر جميع نسخه لره مخالف يازمشلر (محصول بيت) بو كون
صاحب نظرك صلحنه كلدك يعنى انكله صلح ايلمكه كلدك كه اول خط محبوبه فتحه وضمه
اوتورتدك (يعنى قوندردك (حاصلى نوخط ايكن صاحب نظره استغنا ايدردك شمدى كه
ردشمعی
ريش آور اولدك انكله صلحه طالبسين (ضمه دن مراد بيغى وفتحه دن غير يسيدر دين
تشبيه دن هيچ خبرى يوغيمش * مثنوى * تازه بهار اورقت زرد شد * ديك منه كاتش
ماسرد شد * تازه بهارا الف حرف ندا اى تازه بهار ديمكدر (ورقت زرد شد (يعنى ورق
كلزارحسنت زرد شد تقديرنده در (ديك دالك كسرى وكاف عجميله چوملك ديمكدر (منه
فعل نهى مفرد مخاطب قومه (كه حرف تعليل (آتش ما لاميه (سرد شد صوق اولدى
(يعنى صودى (محصول بيت) اى تازه بهار حسنك كلزارينك ورقى صبرردى (يعنى بهار
حسنك خزانه ايرشدى (يعنى ريشك كلدى (پس محبت ديكنى آتش عشقمزه قومه يعنى
بقلشدرمه (زيرا آتش عشقمز صودى (يعنى بزه معشوق ومحبوب اولمغى ترك ايله (زيرا
بزده سكا عشقدن ومحبتدن اثر قالمدى * چند خرامى وتكبر كنى * دولت پارينه تصور كنى *
دولت پارينه بيا نيه كچن ييلك دولتى ديمكدر (پاربلدر (ويا حرف نسبت (ونون (وهاء
ادات تأكيد (محصول بيت) نيچه بر صالنورسين ونيچه بر تكبر ايدرسين (يعنى نيچه بر بزه
محبوبلق صتارسين كچن ييلك دولتنى نيچه بر تصور ايدرسين (يعنى نيچه بر كنديكى محبوب

فتحه ايله ضمه يى شارح
مرحومك بيان ايتديكى
معنالرده مستعمل اولك
مقصودى اولان وجدشبهى
بكده بيلك لازم دكلدر لكن
دقت اولنسه ولقعة فتحه
بيغه وضمه صقالدن ماعدا
هرنقدر مستهجن ايسه ده
غيرى محلده بوانان شعرانه
اطلاق اولنمق شاعرانه در
فتدبر للطابع

نيچه بر نيچه بر
للطابع

ظن ایدرسین (یارینه بلدرکی دیمکدر * پیش کسی روکه طلب کارتست * نازبران کن که
خریدارتست * طلبکار کار کاف عجمله ادات فاعلدر بجی معناسنه (برحرف صله (خریدار
وصف ترکیبی مراد مشتریدر (تویه اضافت لامیه‌در (محصول بیت) برکسه‌نك قتنه وار که
سنك طلبکار رکدر (یعنی سنی استیجیدر نازی و شیوه‌یی شول کیمسه‌یه ایله که سنك مشتریکدر
(حاصلی عاشقك اولنه نازوشیوه ایله که بزده سکا عاشق یوق * قطعه * سبزه درباغ
کفته اند خوشست * داندان کس که این سخن کوید * این سخن کویدك مقدم مفعولیدر
(وکویدك فاعلی تحتنده آن کسه راجع ضمیردر (محصول بیت) دیمشلردرکه باغده سبزه
خوشدر (یعنی سبزه سبز باغك صفاسی یوقدر اول کیمسه بلور که بوسوزی سویلر (یعنی
سبزه درباغ خوشست دیین (یعنی باغدن مرادی روی جانا ندر و سبزه دن خطیدر (بیتدن
مقصودی بیت آتی بیان ایدر * یعنی ازروی دلبران خط سبز * دل عشاق بیشترجوید *
یعنی بیت اولك نحواسین تفسیرایدر واضافتلر لامیه‌لردر (وخط سبز بیانیه ومبتدا (ومصراع
ثانی خبری (دل عشاق جویدك مقدم مفعولیدر (جوید فعل مضارع مفرد غائب
بونده الور معناسنه‌در وفاعلی تحتنده خط سبزه راجع ضمیردر خط سبزجویدك مفعولی
(وازروی دلبران داندك مفعولیدر دیین زیاده پریشان سویلمش (ودل عشاق بیشترجویدك

ردابن سید علی
ردسروری وشمعی

فاعلی وخط سبز مفعولیدر دینلر اثرنجه کتمشلر (محصول بیت) سبزه درباغ خوشستك
معناسن بیان ایدوب بیورر (یعنی دلبرلر رویندن خط سبز دل عشاقی زیاده‌رك الور
(حضرت شیخك مذکور مضمونی ادعاایدر (زیراساده رویله خط اور جوان جذب قلوبده
برابرکل قنده قالدی که زیاده‌رك اوله * بوستان تو کندنازاریست * بس که برمیکنی ومیروید * بوستان
تولامیه کند ناکاف عجمك فتحیله پراساید کلری صارمساغه بکزر سبزه درعربجه کراث
دیرلر کافك ضمی وراتك تشدیدیله کند نافارسیده وترکیده مشترك لفظدر دینلر افترا ایتمشلر

ردشرجمیعا
ملط

ترکیبی ذکراولنان کبی پراسادر زار لفظی مبالغه و کثرت قصد ایلدکلری یرده استعمال
ایدرلر مثلا لاله زار وبنفشه زار وکلزار دیرلر (پس کند نازار کندنالك دیمکدر (ویاحرف وحدت
(بس چوق دیمکدر (که حرف بیان (برحرف تأکید (میکنی فعل مضارع مفرد مخاطب (کنیدندن
کندندن دینلر بیلزلر ایمش (قزمق و یولمق وقوپرمق معنالرنده مستعملدر (میروید فعل مضارع

ردابن سیدعلی وسروری
رد شمعی

مفرد غائبدر (رویدندن بتمك معناسنه (رستن دن دیین خطا ایتمش (محصول بیت) بو بیتك ابیات
سابقه‌ربطی یوقدر ابتداء کلام‌در یعنی بوستانك سنك بر کندنالكدر نقدر چوق که یولارو قوپاررسین
ینه بتر یعنی یولدقجه بتر هیچ بیکلمز ایکی بیت سابقه بو بیتك هیچ مناسبتی یوقدر فتأمل * قطعه *
تو یار برفته چوآهو * امسال یامدی چو یوزی * معلوم اوله که بوقطعه ازمتارده بولینور لیکن
شراح یازدیغیچون بزده یازدق (یار یاء عجمله بلدر دیمکدر نتکه سابقا کجدی (برفته یاضمیر

ردسروری وشمعی
مطل

خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایتمش (چو ادات
تشبیه (آهو معروف (امسال بو ییل معلوم اوله که سال ور وزوشبده ام کسر همزه ایله اسم
اشارتدر این معناسنه فاحفظ (یوز پارس دیدکلری حیواندر (ویاحرف تنکیر حرف خطاب
وحرف وحدت اعتبار ایدن معنی جانبنه ناظردکل ایمش زیرا خطاب ایچون اولان یاحرف اولماز

ردمعی

ضمیراولور که اقسام اسمدندر تأمل تدر (محصول بیت) سن کچن ییل یعنی بلدر بوندن آهو کبی مقبول
ومطبوع کتمش سین یعنی سنی کورن کسه بی اختیار سکا مائل وراغب اولوردی اما بو ییل پارس کبی
قلنوب کلدك که یوزوکه هیچ کیمسه بغمز حیوانات اراسنده یوزی اختیار ایلدیکی انکیچوندر که
چوالدزه قافیه اوله (معلوم اوله که رفته عبارتی اوزره بعضیلر بی فائده و بی نتیجه اولقدر اطناب کلام

واکثار مقال ایتمشلرکه تقیدی صداع ایراث ایدر * سعدی خط سبز دوست دارد * نی بر الف
چوالدوزی * سعدی مبتدا (وخط سبز بیانیه (ودارداك مفعول اولی (ودوست ثانیسی (ودارد
فعل مضارع مفرد غائب خبرمبتدادر (نی ادات تشبیدر نه کبی (الف چوالدوز اضافتی بیانیه‌در
همان چوالدوز دیمکدر (محصول بیت) سعدی خط سبز سور یعنی تازه خط سور هر قلی چوالدز

ردشمعی

کبی اولان صقاللی بی سومز (چوالدوزی یاسی حرف تنکیردر حرف وحدت دیین بیلمزایمش * قطعه *
کرصبرکنی ور بکنی موی بنا کوش * این دولت ایام نکویی بسر آید * ور واکردن مخففدر

رد ابن سیدعلی وسروری

(بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (کنیدندن کندندن دینلر خطا ایتمشلر (موی بنا کوش لامیه
بنا کوش قواق توزینه دیرلر بونده موی بنا کوشدن غرض صقلدر (این مابعدنه اشارتدر (دولت ایام
نکویی لامیه‌لردر (نکوییده یا حرف مصدردر مراد نکوییدن کوزللکدر (بسر آید غایته ونهایته
کلور یعنی نهایت بولوب تمام اولور (محصول بیت) اکر خطك کلدیکنه صبر ایدوب داینمزسك
واکرکلدیکنه صبرایلمیوب موی بنا کوشنی یولرسك حاصلی کرکسه یول وکرکسه یولمه بو کوزللك ایامنك
دولتی نهایت بولور یعنی تمام اولوب دوکنور اکثر نسخه‌ده بو بیت بویله واقعدر و بعضنده
مصراع اول بویله واقعدر (کرصبرکنی و بکنی موی بنا کوش) راسز واو عاطفه ایله (محصول
مصراع) اکرصبر ایلرسك وموی بنا کوشکی یولرسك یعنی موی بنا کوشك یولوب آجیسنه صبر
ایدرسك دیمکدر و بعض متنده بکنی برینه بایله نکنی واقعدر نوله یولمزسك دیمکدر پس نونك
قرینه سیله تقدیر مصراع بویله اولور (اکر موی بنا کوش کنی وصبرکنی واکر نکنی (یعنی اکر
موی بنا کوشکی یولوب صبر ایدرسك واکر یولمزسك آه (پس بوایکی مصراعی برمنوال اوزره

ردسروری

شرح ایده‌نه اعتراض ایلیوب وکندی بیتك معناسنك شرحنه هیچ بر وجهله متصدی
اولمیان ظاهر بودر که بیتك معناسنه واصل اولامش * کردست بجان داشتمی همچو تو ریش *
نکذاشتمی تابقیامت که برآید * بجان باحرف صله (داشتمی یا حرف حکایت طوتاید م دیمکدر
(ریش صقلدر (نکذاشتمی فعل نفی مستقبل متکلم وحده (ویاحرف حکایت (تاحرف انتها
(محصول بیت) اکر بم جانمه الم ایریشیدی سنك ریشکه یعنی سن ریشکه قادر اولمادیغك کبی
بن جانمه قادر ومالك اولیدم قیامته دك قومزدم که چیقه مصراع ثانینك معناسی قومز یدمکه

ردشمعی

قیامته دك که جانم یوقاریکه اماسن قادرسین پس نه سببدن تراش ایتمزسین دیین مقصود بیته واصل
اولمامش * قطعه * سؤال کردم وکفتم جمال روی ترا * چه شد که مورچه برکردماه جوشیدست *
جمال روی ترالامیه‌لردر (وراحرف تخصیص مورچه‌دن بونده مراد قرنجه‌در تصغیری دکلدر (کردماه
لامیه آی چوره سنده دیمکدر (جوشیده ماضیدن قسمدر هاء رسمی ضرورت وزن ایچون حذف
اولنمشدر (محصول بیت) جانانه سؤال ایلدم ودیدم سنك رویك کوزللکنه نه اولدیکه ماهك
چوره سنه قرنجه قینامش یعنی اطرفنه قرنجه اوشمش مراد یوزینه قرنجه آیغی خط
کلدیکیدر * بخنده کفت نداتم چه بود رویم را * مکر بماتم حسنم سیاه پوشید ست *
بود بونده فعل ماضید رشد معناسنه (رویم را (را حرف صله (مکر کانه معناسنه در
(بماتم (باحرف سبب حسنه اضافتی لامیه‌در (محصول بیت) بن جانانه مذکور
سؤالی ایدنجه خنده ایله دیدی بلم نه اولدی رویمه کانه حسنم ماتمی سببیله سیاه کیمشدر
نتکه ماتم زده‌لرك عادتیدر که سیاه‌لر کررلر مصیبت کونلرنده حضرت شیخك مذکور جوانه
زیاده بحضورلغی واقع اولمشدرکه آنك خصوصنده بو قدر تعریضات یوردی
* حکایت * یکی را از مستعربان بغداد پرسیدند که ماتقول فی المرد کفت لاخیر فیهم مادام
احدهم لطیفا یتخاشن فاذا خشن یتلاطف یعنی تاخوب ولطیفند درشتی کنند وچون درشت

شوند تلطف کنند ودوستی نمانید * مستعرب رانك کسریله استفعال بابندن اسم فاعلدر
(ومتعرب دخی رانك کسریله و تشدیدیله تفعل بابنـدن اسم فاعلدر خالص عرب اولمیانلره
دیرلر (ترکیجه اکاملز دیرلر (بغداده اضافتی لامیه‌دیر (که حرف بیان (ما اسم استفهام (تقول
فعـل مضارع مفرد مذکر مخاطب در دیرسین دیمکدر (فی حرف جر تقول یه متعلق (مرد
میمك ضمی ورانك سکونیـله امردك جمیدر (حمرا حمرك جمـعی اولدیغی کبی بوزنده قلی
اولمیانه دیرلر نکه جرد اجردك جمـعی دربدنده قیل اولمیانه دیرلر (امابونده مراد ساده
رویانك یوزلریدر (لاحرف نفی حکم جنسدر (خیر فتح اوزره مبنی اسم مفردی (فیهم جار
و مجرور محلا مرفوع خبری (ماحرف دوام مصدریه وظرفیه ده دیرلر (دام فعلـدر افعال
ناقصه‌دن (احد لفظا مرفوع اسمی (هم ضمیری مرده راجعدر (لطیفا لفظا منصوب
خبر ما دام (یتخاشن تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب خشونت ایدر (یعنی
غلظت ایدر (زبراخش خانك فتحی و شینك کسریله ایری معناسنه دربو مشق مقابلی (فاذا
ادآت شرط (خشن حسن بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائب (یتلاطف تفاعل بابندن فعل
مضارع مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه جواب شرط (مادام مابعدیله مقام تعلیلده واقعدر
(محصول ترکیب) بغداد مستعربلرندن برینـه صوردیلر که امردلر حقنده نه دیرسین دیو
دیدی انلرده خیر یوق زیرا مادام که بریسی انلردن خوب ولطیـفدر خشونت وغلظت ایدر
فاما ایریلنوب صقلاند قده ملایمت ایدوب دوستـلق کوسترلر وچون درشت شوندقولندن
صکره (چنانکه بکاری نیایند قولنی زیاده ایدوب معناسنی آنجلین که برایشه یرامیه‌لر یعنی بوس
وکاره یرا میه‌لر دیین زیاده یرمزایش ایشلمش * نظم * امردانکه که خوب روی بود * تلخ کفتار
وتند خوی بود * خوب روی وصف ترکیبیدر (تلخ کفتارده بویله‌در آجی سوزلی دیمکدر
(تند خویده بویله‌در یاوزخویلی دیمکدر (محصول بیت) امرداول وقت که خوب رویدر یعنی
لطیف وخوبدر حاصلی مادام که دلبردر آجی سوزلی و یاوزخویلی اولور یعنی سرد وسرکش
اولور (بعض نسخه ده خوب و شیرینست واقعدر و شارحك بریسی آنی یازمش ودیمش که
بعض نسخه‌ده خوب روی بود دوشمش بوتقدیرجه قطعـه اولمز رباعی اولور دیمش مسکین
عمرنی فارسی تحصیلنده افنا ایلمش دخی رباعی بحرنی او کرنمامش (بونظمك اولنده رباعی
بازانلر اوزان شعردن عجب بیکانه ایمشلر * چون بریش آمد و بلعنت شد * مردم آمیز ومهر
جوی بود * بریش باحرف صله صقله کله یعنی صقلنه (و بلعنت باسیـده حرف صله در
(شد رفت معنا سنـه درلعنته کتمك مقبول ومطبوع اولمقدن بعید اولمقـدر زیرا لعن بعد
معنا سنـه‌در ایراغ اولمق دیمکدر (مردم آمیز وصف ترکیبیدر (امیزیدندن مردمه قریشیجی
اولور (یعنی ناسله مختلط اولور (مهرجویده وصف ترکیبیدر (مهر میمك کسریله محبت معناسنه‌در
(وجوی جویدندندر مهرطلب ایدیجی اولور دیمکدر (یعنی هرکسله مهربان ومشفق اولور
(محصول بیت) امرد ساده روی ایکن مذکور کیبیدر اما چونکه صقـله کله ود ابرلکدن
بعید اوله یعنی کوزللکی کیده مردم آمیز یعنی خلقله مختلط اولور ومشفق ومهربان اولور
یعنی هرکسه اظهار محبت ایدر * حکایت * یکی را ازعلما پرسیدند که کسی باماه رویی در
خلوت نشسته ودرهـا بسته ورقیبان خفته ونفس طالب وشهـوت غالب چنان که عرب
کوید التمر یانع والناطور غیرمانع هیچ دانی که بعلت پرهیز کاری از و بسلامت بماند کفت
اگراز ماه روی بماند از بدکـویان نماند * تمر خرما ومبتدا (یانع خبری (ینع یمش
کونمکه (یعنی یتشمکه دیرلر (ناطور (وناطر باغبان معنا سنـه‌در ومبتدا (غیرمانع خبری

(محصول ترکیب) علمادن برینـه صوردیلر برکیمسه برآی یوزلی کوزلله برخـلوتده
اوتورمش اوله وقپولر بغلو اوله رقیبـلرده اویومش اوله ونفس طالب وشهوت غالب
اوله نتکه عرب دیر خرما یتشمش یعنی کامل اولمش باغبان ایسـه مانع دکل هیچ
بلورمیسین که پرهیز کارلق علت وقوتیله اول ماه رویدن سلامت ایله قالورمی جواب ویردی
ودیدی اگر ماه رویدن سلامت ایله قالورسه بدکویلردن قالماز * بیت * وان سلم الانسان
من سوء نفسه * فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم * ان حرف شرط (سلم فعل ماضی مفرد مذکر غائب
علم بابندن (الانسان لفظا مرفوع فاعلی (من سلم یه متعلقـدر (سوء مجرور در من ایله یرامز
دیمکدر (نفسه اضافتی لامیه‌در (وضمیرانسانه راجعدر (فمن سوء لیس یسلم یه متعلقدر (وفاضرورت
وزن ایچون لیس یسلم‌دن نقل اولنمشدر (سوء ظن المدعی لامیه‌لردر (لیس یسلم جواب شرطدر
(محصول بیت) اگر انسـان یرامز نفسندن سالم اولوب قورتیلور ایسه لیکن مدعینـك سوء
ظننـدن سالم دکلدر یعنی انك دیلندن قورتلماز * بیت * شاید پس کار خویشتن بنشستن *
لیکن نتوان زبان مردم بستن * شاید بونده ممکندر دیمك اولور (پس کارخویشتن لامیـه‌در
(زبان مردم لامیـه‌در (محصول بیت) ممکندر کیمسنه جمیع مناهی ونامشروع ایشلردن
فارغ اولوب کنـدی ایشی اردنده اوتورمق یعنی سلامتله کنـدی حالنه مشغول اولمق لیکن
خلقك دللرینی بغلمق ممکن دکل زیراخلق هرکسك غیبتنی ایلرالبته حتی انبیا واولیـایه ودخی
خدایه ده‌نیجه افترا ایدرلر * حکایت * طوطیٔ را بازاغی درقفس کرد نداز قبح مشاهدهٔ
اومجـاهده می بردومی کفت این چه طلعت مکروهست وهیئت ممقوت ومنظرملعون وشمـائل
ناموزون و یاغراب البین یالیت بینی وبینك بعد المشرقین * طوطی یاء ثانی حرف وحدتدر (وراادات
مفعول (همزه‌یی حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش زیرا بونده همزه یوقدر واولدیغی تقـدیرجه
همزه هرکز وحدت افاده ایلمز (باحرف مصـاحبت (زاغی یاحرف وحـدت (در حرف صله
(قفس قوش حبس ایده جك نسـنه (عرب صادله وعجم سینله استعمال ایدر (قبح مشـاهده
مصدرك مصدره اضافتیـدر حاصلی لامیه (قبح قافك ضمیـله نقیض حسندر چرکنلك
معنـاسنه (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر کورمك دیمکدر (مجاهده ده مصدر مفاعله در
زحمت معناسنه (طلعت مکروه بیانیه (هیئت ممقوت بیانیه (هیئت صورتدر (وممقوت مغضوب
(ومنظرملعونده بیـانیه‌در (منظر بونده روی معناسنه‌در (وملعون قبولدن بعیـد یعنی نامقبول
(شمائل ناموزونده بیـانیه‌در (شمائل جمع شمالدر اخلاق دیمکـدر (یاغراب البین یاحرف ندا
(غراب البین خطیب حکایه سنده تفصیلی کچدی (یالیت یاحرف ندا منادی محـذوفدر یعنی
برغراب البین تقـدیر اولنور (لیت حرفدر حروف سته دن (بینی مقـدم خبری (بعد مؤخر
اسمی (یا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (بینك ظرفیتله منصوبدر (وکاف ضمیر مخاطب
محلا مجرور مضاف الیه (بعد بانك ضمی وعینك سکونیله مصدر در ایراقلق معنـاسنه لفظا
مجرور مضـاف الیه بعددر (مراد بعد المشرق من المغربدر تغلیب طریقیـله مشرقین دیمش
یاخود مراد مشرق صیف ومشرق شتا اوله (پس تغلیب اولمز یالیت بینی وبینك بعد المشرقین
قرآنده مقتبسدر (محصول ترکیب) برطوطی‌یی برقرغه ایله قفسه حبس ایلدیلر طوطی قرغه‌نك
قبح مشـاهده سندن یعنی چرکن کورینشندن زحمت ایلدردی یعنی زحمت ومشقت چکردی
ودیردی بونه مکروه یوزدر وصورت مغضوبدر یعنی شکلن کورن غضبه کلور دخی نه ملعون
نظرکاه وسیرانکاه درونه ناموزون اخلاق واطوار صاحبیدر یافراق قرغه سی‌نه اولیدی بنم ایله
سنك ارا مزده مشرقله مغرب ماینی مقـداری ایراقلق اولیدی یعنی نه اولیـدی سنکله هرکز

بولشمیابدق * قطعه * علی الصباح بروی توهر که برخیزد * صباح روزسلامت برومسا باشد *
بروی تو لامیه در (صباح روزسلامت لامیه لردر (مسامیمك فتحیله اخشام معناسنه در (محصول بیت)
صباح وقتنده هرکس که سنك یوزکله قالقه یعنی دوشکندن قالقدقده سنك یوزیکه ناظر
اولوب بقه سلامت کونك صباحی اول کیمسه یه اخشام اولور حاصلی کونی ماتم کونی کبی سیاه
اولور * بد اختری چوتو در صحبت تو بایستی * ولی چنانکه تو یی درجهان کجا باشد * بد اختر
بدبخت دیمکدر (ویا حرف وحدت (صحبت تو لامیه (بایستی بایست یانك کسریله فعل ماضی
مفرد غائبدر (ویا حرف حکایه (ولی ولیکن دن مقصوردر (که حرف بیان (تو یی یاء ثانی
ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنك صحبتکده بر سنك کبی بدبخت قاره صورتلی کرك ایدی اما
شویلکه سنسین یعنی سنکلین جهانده قنده اولور یعنی سکا بکزر بد شکل جهانده بولنماز
(بو بیتلرك اولنده قطعه برینه بیت یازانلر نادانلق کوسترمشلر * عجبتر آن که غراب
از مجاورت طوطی بجان آمده بود ولاحول کنان از کردش گیتی همی نالید ودستهای تغابن
بریکدیکر همی مالید و میکفت این چه بخت نکونست وطالع دون وایام بوقلمون لایق قدر من
آنستی که بازاغی بردیوار باغی خرامان همی رفتمی * عجبتر ادات تفضیلدر (مجاورت مفاعله
بابندن مصدردر قومشیلق معناسنه بعض نسخه ده نقطه سز واقعدر (محاورت مصاحبت
معناسنه بنه مفاعله مصدریدر (لاحول کنان لاحول ایدرك یعنی لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیه رك (کردش گیتی لامیه (کردش اسم مصدردر دونش دیمکدر (گیتی جهان جهانك
دونشندن یعنی روزکارك تغیر وتبدلندن (دستهای تغابن بیانیه تغابن تفاعل بابندن مصدردر
زیان کورمك (بخت نکون بیانیه یعنی باشی آشغی طالع والحق بخت (وروزکار بوقلمون یعنی
درلو درلو رنکلره کیرر ایام (زیرا بوقلمون برقوماشدر که انواع الواندن کورینور حاصلی
متغیر ومتبدل ایام دیمکدر یعنی عالم هرکون برصورت کوستر (لایق قدر من لامیه لردر (آنستی
یاحرف حکایه (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (زاغی یاحرف وحدت (دیوار باغ لامیه
(ویاحرف وحدت (خرامان صفت مشبهه صالنه رق دیمکدر (همی رفتمی نسخه لر جمیعا
بویله در لیکن قیاس همی رفتیم ایدی زیرا همی ویا ایکیسیده حکایت حال ماضی افاده ایدر
مکر که یا محض تأکید ایچون کلمش اوله (یاحرف تمنی دردین عندی سویلمش فتأمل (محصول ترکیب)
عجبرك اولدر که غراب طوطینك مجاورتندن جانندن بیزار اولمشیدی ولاحول دیه رك کردش
کیتیدن ایکلردی وزیانلرینی بربریله اوارایدی وسویلردیکه بونه بد بخت نکوندر یعنی باشی
اشاغه بختدر ونه طالع دوندر یعنی الحق طالعدر ونه ایام بوقلموندر یعنی نه متغیر ومتبدل احوال
روزکاردر بنم قدرمك لایق اول ایدیکه برزاغ ایله بر باغك دیواری اوزره صالنرق کیدیدم یعنی
سکه سکه کزیدم * بیت * پارسا را بس این قدر زندان * که بود در طویله رندان * پارسارا
ادات صله (بس یتر دیمکدر (طویله رندان لامیه طویله دن مراد دیزی وصرا معناسیدر بعض
نسخه ده در طویله برینه هم طویله واقعدر (محصول بیت) عابده بومقدار زندان کافیدر که
رندلرله هم صحبت وهم مجلس اوله ویا صحبتلرنده مجلسلرنده اوله (رندی اکثر طائفه مباحیلرده
استعمال ایدرلر اما اشعارده باده نوشلردن کنایت ایدرلر * تاچه کناه کرده ام که روزکارم
بعقوبت آن در سلك صحبت چنین ابلهی خودرای وناجنس یافه درای بچنین بند بلا مبتلا
کرده است * تابونك کبی برلرده عجبا معناسنه در (بعقوبت آن باحرف سبب واضافت لامیه در
(سلك دیزی ودیزی ایپلکی (صحبت اضافت لامیه در (چنین ده بویله در (وطوطی یه اشارتدر
(ابلهی یا حرف وحدت (خودرای وصف ترکیبیدر کندی فکرلی یعنی کندی فکریله

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

عامل اولوب کیمسه فکریله عامل اولمیا نه دیمکدر (ناحرف نفی (جنس معروف (یافه کلام لغو
یعنی زاید سوز دیمکدر درای ده بومعنایه کلور ایکیسی ترکیب اولسه لرینه کلام لغو
معناسنه کلورلر نتکه کمال اسمعیل بیورر (بیت) زبس که می بکذ آرد تم زغصه ورنج)
(بجان رسیدم ازین شاعران یافه درای) بوعبارت خورشید عبارتی کبیدر که خور وشید
هر بریسی مستقلا کونشه اطلاق اولنورکن ایکیسی ترکیب ایدوب ینه کونشه اطلاق ایدرلر
فتدبر (پس ناجنس یافه درای بیانیه (بچنین باحرف صله (بند بلا بیانیه (محصول ترکیب)
عجبا نه کناه ایشلمشم که روزکاربنی انك عقوبتی سببیله بونکلین برخودرای وناجنس یافه درای
ابلهك صحبتی سلکنده یعنی مجلسی دیزیسنده وصحبتی صراسنده بونکلین بلا بندینه کرفتار
ایلمشدر (درای بونده جرس معناسنه در (یعنی دو وقا ترجا کی دیین زائد سویلمشدر * قطعه *
کس نیاید بپای دیواری * که بر آن صورتت نکار کنند * یا حرف صله (پای دیوار لامیه
دیوار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دیواره (صورتت
تاء ثانیه ضمیر خطابدر (نکار بونده نقش معناسنه در (کنند فعل مضارع جمع غائبدر
(محصول بیت) بر کیمسه دیوار دیبنه کلمزکه اول دیواره سنك شکل وصورتکی نقش
ایده لر (یعنی زیاده بدشکل اولدیغیچون سنی بریرده کیمسه نقش ایلمز * کر ترا در بهشت
باشد جای * دیکران دوزخ اختیار کنند * (محصول بیت) اکر سنك یرك جنتده اولورسه
یعنی مقامك فردوس برین اولورسه غیریلر دوزخ اختیار ایدرلر سندن زیاده نفرت ایلدکلرندن
* این مثل بدان آوردم تابدانی که چندان که دانارا از نادانی نفرتست صدچندان نادان را از دانا
وحشتست * مثل (میمك وثانك فتحه لریله مثال معناسنه در (بدان باحرف سبب انکیچون
دیمکدر (تاحرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب بیله سین دیمکدر (که
حرف بیان (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که طوطی ایله زاغ مثالنی انکیچون کتوردم
تاکه بیله سین که داولقدر که دانانك ناداندن نفرت وبیزارلغی واردر یوز اولقدر نادانك داناادن
وحشتی ونجنبی واردر * قطعه * زاهدی درسماع رندان بود * زان میان کفت شاهد بلخی *
زاهدی یاحرف وحدت (سماع ساز اوآزی وانسان نغماتی (رندانه اضافت لامیه در (شاهد
بلخی بیانیه (محصول بیت) رندلر مجلسنده برزاهد وار ایدی یعنی صحبتلرینه داخل ایدی اول
رندلر اراسندن بلخ شهرندن برمحبوب زاهده دیدی * کر ملولی زما ترش منشین * که توهم درمیان
ما تلخی * ملولی یا ضمیر خطاب (منشین فعل نهی مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (میان ما لامیه
(تلخی یا ضمیر خطاب (محصول بیت) شاهد بلخی زاهده دیدی اکر بزدن وسماعمزدن ملول ایسك
ترش روو منقبض اوتورمه زیراسنده بزم ارامزده آجی سین یعنی سن بزدن نقدر ملول ایسك برسندن
یوزاولقدر ملولز * رباعی * جمعی چو کل ولاله بهم پیوسته * تو هیزم خشك درمیانشان رسته *
جمعی یا حرف وحدت برجماعت (یعنی برقوم (بهم پیوسته بری برینه اولاشمش وقرشمش (تو زاهده
خطابدر (هیزم خشك بیانیه هیزم اودون وخشك قوری اودون دیمکدر (میانشان میانك
نونی ضرورت وزن ایچون ساکن قلندی (قیاس مفتوح اولمقدر زیرا ضمیرك ماقبل مفتوح اولور
(رسته بتمش دیمکدر (خشك لفظندن ورسته دن یاء خطابلر حذف اولنمشدر (اصلنده خشکی
ورسته یی در (محصول بیت) برجماعت کل ولاله کبی بری برینه قرشمش واولاشمش یعنی کمال اتحاد
ایله متحد اولمشلرسن قوری اودونسین انلرك اراسنده بتمش ویا بتمش سین جمعی لفظنه هذه جماعة
وبو برجماعتدر دیو تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر * چون باد مخالف وچو سرما ناخوش * چون برف
نشسته وچون یخ بسته * مخالف (وناخوش (ونشسته (وبسته عبارتلرینه بر یاء خطاب تقدیر

رد سروری

رد شراح جمیعا

اولنور که حمل صحیح اوله (برف فار (یخ بوز دیمکدر (و بسته بونده طوکمش معناسنه در (محصول بیت)
بو بیت تتمهٔ مقول شاهد بلخیدرای زاهد سن بزم ارامزده باد کبی مخالفسین وصوق کبی ناخوشسین
وقار کبی اوتورمشسین وقرآرایلمش سین که قالقمق بلمزسین وبوز کبی طوکمش سنکه جزلمك بلمزسین
حاصلی ارامزده هیچ بروجهله حظك بوقدر (بو ایکی بیتك اولنده رباعی برینه مثنوی یازانلراوزان
شعری عجب تتبع ایتمشلر * حکایت * رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم ونان ونمك خورده
وبی کران حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعی اندك ازار خاطر من رواداشت و دوستی
سپری شدو با این همه ازهر دوطرف دلبستکی حاصل بود بحکم آن که شنیدم که روزی دو بیت
ازسخنان من در مجمعی همی کفتند * رفیق (ونفعی (یالری حرف وحدتدر (ودوستی (یاسی
حرف مصدردر (سپری سینده ضمه وکسره جائز (وباء عجمیده فتحه وضمه ایله دوکنمك معناسنه
(سپری شدو کندی دیمکدر (دلبستکی یا حرف مصدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدل کلمشدر
(دلبسته کوکلی بغلی وصف ترکیبی اقسامندندر (سخنان (الف و نونله جمعی شاذدر (مجمعی
یا حرف وحدت (همی کفتند سویلرلردی (یعنی اوقورلردی (محصول ترکیب) بر یولداشم واریدی
بو بابده رفیق ایراد ایلدیکندن ظاهردر که محبوب ایمش (که حرف رابط صفت (ییللرله ییله
سفر ایلمش ایدك وتوز اتمك یمش ایدك ونهایتسز حقوق صحبت ثابت اولمش ایدی آخر الامر
برازا جق فائده سبیله بنم خاطرمی انجتمکه جائز طوتدی یعنی روا کوردی وارامزده اولان دوستلق
تمام اولدی و بونك بر یله یعنی دوستلق تمام اولمغله ینه ایکی جانبدن ارتباط قلب حاصل ایدی یعنی
بندنه اندنه علاقهٔ قلب وار ایدی اول سببله که ایشتدم بر کون بنم سوزلرمدن برمجلسده
بو ایکی بیتی اوقورلردی * قطعه * نکار من چودر آید بخندهٔ نمکین * نمك زیاده کند بر جراحت
ریشان * نکارمن لامیه محبوب من دیمکدر (بخنده باحرف مصاحبت ویاحرف صله (نمکینه اضافتی
بیانیه (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید وکاف عربیدر عجمی دینلر زیاده تجمیلك ایتمشلر (بر حرف
صله (جراحت جیمك کسریله یاره معناسنه در (ریشده یاره معناسنه در اپس شئ نفسنه مضاف
اولمز ایمدی بر مضاف محذوفدر جراحت دلهای ریشان در یاخود جراحت عاشقان دل ریشاندر
علی کل حال حمل کلامه بر مساغ پیدا ایلمك کرك (ریشك الف ونون ایله جمع اولمغی شاذدر
(محصول بیت) بنم نکارم چونکه خندهٔ نمکینله یعنی مقبول وشیرین خنده ایله ویا خنده یه
کلبه یاره لی یورکلرك یاره سنه توزی زیاده ایدر یعنی توز سپوب یاره لرینی تازه لر حاصلی دل ریش
عشاقك یاره لرینی یکیلر یعنی محبتلرینی وشور وشغبلرینی زیاده ایدر دیمکدر توز سپمکدن مراد
زیاده اضطراب و برمکدر معلوم اوله که نمکله ریش ذکری اشعار عجمده چوق واقع اولور
بعض شراح جراحت دل ریشان تقدیر ایتمش صحت معنی ایچون و بعضیسی تقدیره احتیاج یوق
زیرا ریش باش یارتدر دیمش پس بنه محذور باقی وردك هیچ فائده سی اولمدی * چه بودی ار سر
زلفش بدستم افتادی * چو آستین کریمان بدست در ویشان * بودی یا حرف حکایه (ار اکردن
مخففدر (سر زلف لامیه وضمیر نکاره راجعدر (افتادی یاسیده حرف حکایه در (آستین
کریمان لامیه در (باحرف صله (دست درویشان لامیه (محصول بیت) نه اولیدی
نکارك زلفی اوجی بنم الیمه دوشیدی کریملرك یکی درویشلر الینه دوشدیکی کبی حاصلی نه اولیدی
وصالنه دست رس بولیدم دیمکدر * طایفهٔ دوستان نه برلطف این سخن بلکه بر حسن سیرت
خویش کواهی داده اند وهم دران میان مبالغه کرده و بر فوت صحبت قدیم تأسف خورده و بخطای
خویش اعتراف نموده معلوم کردمکه از طرف اوهم رغبت هست این بیتها فرستادم وصلح
کردم * طایفهٔ دوستان بیانیه (طایفهٔ نك همزه سی وحدت ایچون طوتان ایکی وجهله

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سیدی علی وسروری

مطلـ

رد سروری

خطا ایلمش بریسی اولدرکه همزه انده اضافت ایچوندر بریسیده اولدرکه وحدت ایچون
منصوص اولان یادر همزه دکلدر (نه برلطف این سخن بیوردیغی تواضع وهضما لنفسه
طریقیله در والا کلامنده لطافت وصفا مقرردر (حسن سیرت بیانیه (وخویشه اضافت
لامیه در کواه کاف عجمك ضمیله شاهد معناسنه در (ویا حرف مصدر (فوت فانك فتحی وواوك
سکونیله مصدردر نصر بابنك اجوف واویسندن برنسنه یی کچمك معناسنه (صحبته اضافتی لامیه
(وقدیمه بیانیه (تأسف تفعل بابندن مصدر در غصه معناسنه (از طرف اوهم رغبت هست
(از طرف اوهم عبارتندن مفهوم اولان اولدرکه حضرت شیخدنده رغبت وار ایمش (فرستادم
فعل ماضی متکلم وحده کوندردم دیمکدر (محصول ترکیب) دوستلر طائفه سی بو سوزك لطافت
وصفاسنه دکل بلکه کندیلرك حسن خلقنه شهادت ویرمشلر اول رفیق انلرك ارازنده دخی مدحده
مبالغه ایلمش وصحبت قدیمك فوتنه تأسف وغصه یمش وکندینك خطاسنه اعتراف کوسترمش
معلوم ایلدمکه انك جانبندنده بکا رغبت واردر بو کلیجك بیتلری کوندردم وصلح ایلدم * قطعه *
نه ماراد رمیان عهد وفا بود * جفا کردی و بدمهری نمودی * عهد و فا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر وفادار لغه عهد یعنی قول وقرار وفایی عهده عطف ایدنلر معنایه واصل دکلمرایمش
(بد مهر وصف ترکیبیدر الحق مجتلی دیمکدر ویا حرف مصدر (نمودی فعل ماضی مفرد مخاطب
کوستردك دیمکدر (محصول بیت) استفهام انکاری طریقیله بیورر بزم سنکله ارامزده وفادارلغه
عهدمز یوقیدی یعنی وار ایدی حاصلی بری بریمزه وفادار اوله وز دیو عهد ایلمش ایدك جفا ایلدك
ومحبت سیزلك کوستردك یعنی ترك محبت ایلدك بعض نسخه ده مارا یرینه یارا واقعدرندا طریقیله
* یکبار از جهان دل درتو بستم * ندانستم که بر کردی بزودی * یکبار کلیا و براوغوردن دیمکدر
(درتو در حرف صله (برکردی بر حرف تأکید (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(کردیدندن دونمك معناسنه یعنی رجوع ایلمك (بزودی (با حرف مصاحبت (ویاحرف مصدر تیزلکله
دیمکدر (محصول بیت) براوغوردن کوکلی تمام جهاندن سکا بغلدم بلمدم که تیزلکله بنم مهر و محبتمدن
دونوب رجوع ایلیجکك حاصلی سنك بویله علی الفور بندن اعراض ایلیجکك بلسم براوغوردن
سکا کوکلی بند ایلمزدم * هنوزت کرسر صلحست بازای * کزان محبوبتر باشی که بودی *
هنوزت تا ضمیر خطاب (سر سودا وهوا معناسنه در صلحه اضافت لامیه در (باز بونده کرو معناسنه در
(وآی فعل امر مفرد مخاطبدر کل معناسنه بازای کروکل معناسنه در ایکنجی کره کروکل دیمك دکلدر
بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (کزان که حرف تعلیل (ازان اشارتدر اولکی حاله (محبوبتر ادات
تفضیل محبوبرك دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولاسین دیمکدر (که حرف بیان
(بود جائزدر که فعل ماضی مفرد مخاطب اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (محصول بیت)
ای جانان الان اکر سنك صلح سودا وهوسی وار ایسه یعنی صلحه میلك وار ایسه کروکل یعنی
بزدن نفرت ایدوب قاچمه تا کیم محبوبرك اولاسین که اولده اولدك ایدی ویا که اولده ایدك
سر صلحك معناسی اکر سنك صلح باشی وار ایسه دیین باشدن خطا ایلمش که اندن زیاده اولماز
* حکایت * یکی را زنی صاحب جمال بود درکذشت و مادر زن پیر فرتوت بعلت
صداق در خانه متمکن بماند مرد از محاورت او بجان رنجیدی و بحکم صداق ازبجا ورت او
چاره ندیدی یکی ازین طایفه کفت چه کونهٔ در فراق یار عزیز کفت نادیدن زن بر من چنان
دشوار نمی آید که دیدن مادر زن * بعض نسخه ده زن صاحب جمال واقعدر اضافتله قیاس ده
بویله اولمقدر در کذشت کچدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (مادر زن قین انا (پیر فرتوت
بیانیه وصفت مادر زندر (فرتوت بونامش دیمکدر (با حرف مصاحبت (علت صداق لامیه

رد شراح جیعا

رد سروری

رد سروری

صداق صادك فتحى وكسريله كابين ديمكدر بعض نسخهده بعلت كابين واقعدر محاورت
مصاحبت معناسنه‌در ومجاورت جيم ايله قوكشيلق ديمكدر (چاره درمان ديمكدر چاره لغتلرده
شايعدر دبين مقام بيانده ابهام ايلمش (يكى ازين طائفهٔ يعنى اوليلردن برى (دوستلردن برى
دبين بيلزايمش (چه كونهٔ ياضمير خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ايچوندر دبين
قابل خطاب دكل ايمش (دشوار مشكل (محصول تركيب) برينك برصاحب جمال خاتونى
وارايدى فوت اولدى وبربونامش قين اناكا بين علتبله يعنى سبيله كشينك خانه سنده متمكن
وثابت قالدى كيشى انك مصاحبتندن جانله رنجيده ايدى يعنى زياده اينجنوردى وكابين
سبيله بيله اولمه‌دن چاره كورمزدى (يعنى مهرينى ادا ايده‌مديكندن بالضروره بله اولمغه
اختيار ايدردى اوليلردن بريسى بركون ديدى يار عزيزك فراقنده نجه‌سين اول كشى ديدى
خاتونمى كورمك بكا اولقدر كوج كلمز كه اناسنى كورمك (يعنى اناسنى كورمك آنى كورمكدن
مشكل كلور (يعنى فراق جانان بكا اولقدر دشوار كلمز كه وصال اغيار * مثنوى * كل بتاراج
رفت وخار بماند * كنج برداشتند ومار بماند * باحرف صله (وتاراج يغما (محصول بيت)
كل يغمايه كتدى يعنى كلى ديوشرد) يلر وديكن يرنده قالدى كنجى يعنى دفينه يى قالدرديلر
ومار يرنده قالدى مشهوردر كه دفينه‌يى قرق ييلدن صكره يلان تصرف ايدر بوكلاما كوره‌در
* ديده برتارك سنان ديدن * خوشتر از روى دشمنان ديدن * ديده ديدنك مقدم مفعول صريحيدر
وبرتارك غير صريحى (تاريك هرنسنه‌نك ديه‌سنه ديرلر سنانه اضافت لاميه‌در (محصول بيت)
كوزى دمرن اوجنده (يعنى ديه‌سنده كورمك دشمنلر يوزينى كورمكدن خوشرقدر يعنى
يكركدر * واجبست از هزار دوست بريد * تا يكى دشمنت نبايد ديد * بريد مصدر معناسنه در
تاحرف تعليل (دشمنت تاضمير خطاب (ديد مصدردر ديدن معناسنه (محصول بيت) بيك
دوستدن كسلمك واجبدر بر دشمنى كورمك ايچون حاصلى بيك دوستدن چكمك كرك تاكيم
بر دشمنى كورميه‌سين ديمكدر * حكايت * ياد دارم كه در ايام جوانى كذر داشتم بكويى
ونظر باماه رويى در تموزى كه حرورش آب دهان انجوشانيدى وسمومش مغز
استخوان بجوشانيدى از ضعف بشريت تاب آفتاب هجير نياوردم التجا بساية ديوارى
كردم مترقب كه كسى زجمت حر تموز از من بردابى فرونشاند ناكاه از تاريكى دهليز خانهٔ
روشنايى ديدم يعنى جمالى كه زبان فصاحت از بيان صباحت او عاجز بماند چنانكه در شب
تاريك صبح برآيد يا آب حيات از ظلمات بدر آيد قدحى برف آب در دست وشكر دران ريخته
وبعرق برآميخته ندانم كه بكلابش مطيب كرده يا قطرهٔ چند از كل رويش دران چكيده في الجمله
شراب از دست نكارينش بركرفتم وبخوردم وعمر كذشته از سر كرفتم * يادرارم خاطرمده در كه حرف
بيان (ايام جوانى ياحرف مصدر (كذرداشتم كذرطوتردم يعنى كچردم (بكويى با از معناسنه در
وياحرف وحدت (وكوى كاف عربك ضميله محله ديمكدر (باحرف صله) ماه روى وصف تركيبى
مقصود بودركه جوان ايكن دلبرى محله سنه ملازمت ايدوب دوشدكجه جانانى سير ايدرمش
(تموز تنور وزنى اورزه يازك اورته آيى دركه اول آينك آدى حزيراندر واورته آينك آدى تموزدر
واوچنجينك آب دركه آغستوس در پس تموزى آغستوس ايله بيان ايلين ييلك اون ايكى آينى بيلمزايمش
بعض نسخه‌ده ايام تموز واقعدر اضافتله (كه حرف رابط صفت (حرور كيجه ايله اسن اسيجق يل
شين ضمير تموزه راجعدر (آب دهاندن مراد توكرك واغز ياريدر (بجوشانيدى ياحرف حكايه
قرودردى ديمكدر والف ونون ادات تعديه در زيرا خوشيدن لازمدر كه قرومق ديمكدر
بجوشانيدى يازوب نون وجيمله ونون نافيه‌نك فتحيله قيد ايلين ومحلك معناسنى صحيح وبرهنك

ردسرورى
ردشمعى
ردشمعى

شارح مرحومك اشبو همزه ماده سنده اولان اخطارى ارتق فتور وردى شمعينك قولى ايسه قابل تأويلدر
الطابع

ردشمعى

ردابن سيدعلى وسرورى

قصدنى خدا يلور انجق (سموم كوندز اسن اسيجق يلدر وشين بنه تموزه راجعدر (مغز استخوان
لاميه‌در مغز ايلك ويينى (واستخوان همزه‌نك وتانك ضمه‌لريله وواو رسميله كمكدر (بجوشانيدى
يابنه حرف تأكيد وياحرف حكايه قاينديردى ديمكدر الف ونون بنه ادات تعديه‌در (ضعف
بشريت لاميه (تاب آفتاب هجير لاميه‌لردر (تاب بونده طاقت ديمكدر (وهجير غايتله اسيجق زمانك
كون اورته‌سنه يعنى نصف نهارينه ديرلر (نياوردم كتورمدم يعنى زياده اسيجغه تحمل
كتوره‌مدم (التجا افتعال بابندن مصدردر صغنمق معناسنه (باحرف صله (ساية ديوار لاميه
وياحرف وحدت برديواركولكه سنه ديمكدر (مترقب تفعل بابندن اسم فاعلدر منتظر معناسنه
(كه حرف بيان (كسى ياحرف وحدت (زحمت حر تموز لاميه‌در (تموز اسيجغينك زحمتنى
(بردابى ياحرف مصاحبت (برداب صوق صو (وياحرف وحدت (فرو ادات تأكيد (نشاند
فعل مضارع مفرد غائب سويندره ديمكدر (زيرا نشاندن مشتركدر اغچ ديكمكله سويندرمك
بينده (ناكاه نجاة ديمكدر (تاريكى دهليز خانهٔ لاميه‌لردر (تاريكى قراكلق (ياحرف مصدر
(وهمزه اضافت ايچون كلمشدردين افزايلمشدركه بونده همزه يوقدر (دهليز صوقق قپوسيله
اوقپوسنك ارالغنه ديرلر (خانهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر (روشنايى برآيدنلق يعنى
جمالى (ياحرف وحدت (بعض نسخه‌ده يعنى عبارتى يوقدر (پس جمال بدادر روشنايدن
(كه حرف رابط صفت (زبان فصاحت بيانيه‌در (بيان صباحت‌ده بويله‌در (صباحت جمال
وحسن معناسنه‌در (برآيد طلوع ايليه ديمكدر (بدرآيد چيقه ديمكدر (قدحى ياحرف وحدت
(برف آب فانك سكونيله قارلى صو ديمكدر تركيب مزجى قبيلندندر (وصف تركيبى ديينلر خطا ايلمشلر
(مطيب اسم مفعولدر تفعيل بابندن كوزل قوقولى نسنه (ياحرف عطف (قطرهٔ چند بيانيه وياخود
اضافته حكم اولنمه (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل اوله بو اولى در اضافتدن (چكيده
بونده طامزرمش معناسنه‌در (دست نكارين بيانيه نكارين لغتده منقش ديمكدر پس حقيقتنه محمول
اولورسه شربتى كتورن نسوه جنسى اولمق كرك واكر كوزل ومقبول الدن عبارت ايسه محبوب جنسى
اولمق ممكندر (بركرفتم قرودم يعنى الدم (بعض نسخه‌ده بستدم واقعدر فعل ماضى متكلم وحده
الدم ديمكدر (بخوردم بونده ايچدم ديمكدر (ازسر كرفتم باشدن طوتدم ديمكدر يعنى استيناف ايلدم
(محصول تركيب) يادمده دركيم جوانلق زماننده برمحله‌يه ملازمت ايدردم يعنى برمحله‌ده جوان
سوردم دخى محله‌سنه واروب انى سير ايدردم يعنى جمال پركماله نظر ايدردم برتموز آينده كه
انك حرورى آب دهانى كمال حرارتندن قورودردى وسمومى كوكك ايلكنى زياده اسيجغندن
قيناردردى ضعف بشريتمدن هجير آفتابنه طاقت كتوره‌مدم پس برديوارك سايه‌سنه صغندم
يعنى پناه ايلدم مترقب ومنتظر اولديغم حالده كه بركيمسه تموز حرارتنى وشدت زحمتنى بندن برصوق
صو ييله سويندره يعنى ازاله ايليه ناكاه براولك دهليزى قراكلغندن برآيدنلق كوردم يعنى برجمال كه
زبان فصاحت انك كوزللكى وحسنى بياندن عاجز قالور شويله كه قراكلق كيجه‌ده صبح طلوع ايليه
ويا آب حيات ظلماتدن چيقوب ظاهر اوله برقدح قارلى صوالنده واكا شكر دوكمش حاصلى قارلى شكر
شربتندن عبارتدر وعرقله قرشدرمش يعنى كل صوينى قاتمش بلمزم كه شربتى نفس امرده
كلابله مى مطيب ايلمش يوخسه زمان اسيجغندن رنجيده قطره يوزى كلندنمى اكا طامزرمش ايدى
حاصل كلام شرابى انك دست نكارينندن آلدم وايچدم وكچمش عمرى ينه باشدن طوتدم (يعنى
تازه عمر كسب ايلدم * بيت * ظمأ بقلبى لايكاد يسيغه * رشف الزلال ولو شربت بحورا *
ظمأ الف مقصوره ايله عطش وزنى ومعناسى اوزره (باحرف ظرف مقدر حاصل كلمه‌سنه متعلق
(قلبى ياضمير متكلم متعلق ومتعلق اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر كه (ظمأ در (وظمأ نكره

ردشمعى

ردابن سيدعلى وسرورى

موصوفه‌در (تقـدیری ظمأ شدید در (لایكاد افعال مقاربه دندر قریب اولماز دیمكدر (یسیغ
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن (وضمیر مذكر ظماء نه‌راجعدر بزبله دیمكدر یعنی
تسكین ایدوب كیدرمز دیمكدر (رشف از لال لامیه یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رشف
رانك فتحی وشینك سكونیله برنسنه‌یی صورمقدر (مثلا انجیروارمود صورمق كبی (رشف افضا مرفوع
یسیغیه فاعلدر رشفی سر پندی ایله تفسیر ایدین رش ایله رشفی فرق ایلمز ایمش (ولوانات وصل
لایكادیه متصل (شربت فعل ماضی نفس متكلم وحده در علم بابنـدن (بحور جمع بحر در
دكزلر دیمكدر (محصول بیت) قلبمده برعظیم وشدید عطش (یعنی تشـنه لك حاصلدر انی
سویندرب ازاله ایلمكه (یعنی كسر ایلمكه قریب اولماز (حاصـلی اول عطشی بندن كیدرمك
ممكن دكل صافی صویی صوره صوره ایچمك صافی صودن دكزلرده ایچسم (عطشی كسر ایلمكه رشفی
تعیین ایلدی زیرا صویی صوره صوره ایچمك صوسزلغی قاندراغندر تنكه ضرب مثلده واردر
الرشف انقع دیو یعنی صوره صوره ایچمك عطشی ارتق كسر ایدر دیمكدر * قطـعه *
خرم آن فرخنده طالع را كه چشم * برچنین روی اوفتد هر بامداد * خرم خاء معجمه‌نك ضمیله وراء
مهمله‌نك فتحیله وتشدیدایله شادیعنی شن دیمكدر كاه فرح فانك فتحی ورانك كسری ایله صفت مشبهه
معناسنده مستعملدر وكاه تزه‌ینه اول منوال اوزره یعنی اراسته و پاك معناسـنه (فرخنده فانك
وخانك فتحه لریله مبارك دیمكدر (طالعله وصف تركیبیدر (خرم شاد معناسنه اولدیغی تقدیرجه
راحرف زائد اولور (اما معنای مصدریت مضمن اولسه راحرف تخصیص اولور (كه حرف رابط
صفت (چشم مصراع ثانی یه مرهوندر تقدیری چشمش در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی چشمك میمی ضرورت وزن ایچون تلفظ اولنماز دینلر زائد سویلمشلر (اوفتد واوایله دوشه
دیمكدر (بامداد بونده صباح معناسنه‌در (محصول بیت) سعادت وسرور اول مبارك وقوتلی طالعلی
كیمسه‌نك در كه انك چشمی بونجلین رویه دوشر هر صباح (یعنی دولت وسرور هر صباح
یوزینی كورنكدر و یوزینه بقانكدر * مست می بیدار كردد نیم شب * مست ساقی روز محشر بامداد *
مست می لامیه‌در (بیدار باء عربك كسریله اویانق دیمكدر (نیم شب اضافت فی معناسـنه‌در
نصف اللیـده دیمكدر (مست ساقیده لامیـه در (روز محشرده بویله در (بامداد ارته
دیمكدر (محصول بیت) شرابك مستی یعنی خمردن سرخوش اولان نصف اللیده بیـدار
اولور یعنی هشیار اولور سرخوشلقدن آیلور اما ساقینك مستی محشر كونـده طكله یعنی
محشر كونینك صباحی آیلور * حكایت * سالی سلطان محمود خوارزم شاه باختای برای
مصلحتی صلح اختیار كرد بجامع كاشغر در آمدم پسری دیدم درخوبی بغایت اعتدال ونهایت جمال
چنانكه‌در مثال اوكفتند * سالی یاحرف وحدت (محمود خوارزم شاه بیانیه بو اول سـلطان
محموددر كه هولاكو ایله محاربه ایدوب انده شهید اولدی (باحرف مع (خطادن مضاف محذوفدر
ملك خطا دیمكدر اول زمانده خطا وختن كافرستان ایدی (خطا فتح خا ایله در كسر خا ایله
خطادر (برای مصلحتی لامیه‌در بر مصلحت ایچون دیمكدر بو كلام جواب سؤال مقدر در (كانه
سؤال كلدی كه اسلام پادشاهی نه ضرورت كافرله صلح اختیار ایلمك (جوابی برای مصلحتیدر
فندر (صلح كردك مفعول اولی (واختیار ثانیسی اول زمانده حضرت شیخ سلطان محمودك
استادی ومصاحبی ایمش (وبو شیخك سیاحتی زمانی ایمش (پس حضرت شیخی خطا پادشاهنه
ایلچیلك طریقیله ارسال ایدر (كاشغر تركستان شهرلرندن برینك اسمیدر كه طائفهٔ نقشبندیه‌دن
حضرت سـعدالدینك شهریدر كه حضرت مولانا جامی نك پیر ارشادیدر (وقزلرینك برنی
حضرت ملایه ویرمش (وبرینی رشحات صاحبی صفی یه قدس الله ارواحهم (پسری یاحرف وحدت

ردشمعی

رد ابن سید علی وسروری

خوارزم تركستانده برشهر اسمیدر سه

باحرف

باحرف ظرف (غایت اعتدال و نهایت جمال لامیه لردر (محصول تركیب) بریل سلطان محمود
خوارزم شاه خطا مملكتنك پادشاهیله برمصلحت ایچـون صلح اختیار ایلدی (یعنی بنی خطایه
ارسـال ایلدی كه انلرینی اصلاح ایلیم (كاشغر شهرینك براولو جامعی واردر كه مشهور
عالمـدر اول شهره واروب قوندقده اول جامعك سیرینه واروب كردم برپسر كوردم اول
جامعده كوزللكده غایت اعتدالده و نهایت جمـالده شویله كه آنك مثالنده دیمشلردر * نظم *
معلمت همه شوخی ودلبری آموخت * جفا و ناز وعتـاب وستمكری آموخت * معلم مبتدا وتاء
ضمیر معنـاده آموخته مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه (شوخ بونك كبی برلرده ایسیجق
قنلی دیمكدر مطبوع معناسنه (ویاحرف مصدردر (دلبری یاسیده بویله‌درینك (آموخت فعل
ماضی مفرد غائب متعدی اوكرتدی دیمكـدر خبر مبتدادر (عتاب مفاعله بابنك مصدر ثانیسی
قاقیق وازارلق معنـاسنه‌در (ستم سینك كسریله ظلم معناسنه‌در (وكرادات فاعلـدرجی
معناسنه كاردن مخفف (ویاحرف مصدر (آموخت عین اول (محصول بیت) معلمك سكا جمیعا
شوخلق ودلبرلك اوكرتدی (یعنی سكا همان بونلری اوقوتدی جفـا دخی ناز دخی ظالملق
اوكرتدی (حاصلی درسك همان بونلری ایلدی (وجائزدر كه بو ایكی فعـل معناء استفهامی
متضمن اوله (یعنی همـان بونلریمی اوكرتدی هیچ بیچاره عاشقه مرحمت اوكرتمدیمی دیمـك
اوله * من ادمی بچنین شكل وخوی وقدوروش * ندیده ام مكر این شیوه از پری آموخت * بونده
آموخت فعل لازمدر و ایكی سـابقلر متعدی ایدی (یعنی مشتركدر لازمله متعـدی بینده
(روش اسم مصدر دریوریش معناسنه (مكر كانه معناسنه در (محصول بیت) شیخ حضرتلری
خطابدن غیبته التفات ایدوب بیوردی بن نوع آدمی بونجلین شكل وخوی وقد وروش واسلوب ایله
كورمشم (پس كانه بوناز وشیوه‌یی پریدن اوكرنمشدر (یعنی آدمیده اولمـاینجه پریدن اوكرنمشدر
(بیتلر اولنده نظم یرینه رباعی یازانلر نظم عجمده عجب متصرفلردر * مقدمهٔ نحوز مخشری در
دست همی خـواند ضرب زید عمرا وكان المتعدی عمرو كفتم ای پسر خوارزم وخطـا
صلح كردندو زید وعمرو را همچنـان خصومت باقیست بخندید ومولدم پرسید كفتم
خاك شیراز كفت از سخنان سعدی چه داری كفتم * مقدمهٔ نحـو لامیه‌در (وز مخشری‌یه
اضافت بویله در (تقدیری محمود زمخشریدر (مقدمه دن مراد انموزجدر (زمخشر
خوارزم نواحیسندن بركویك اسمیدر كه كشاف صاحبی اول كویدندر اسمی محموددر (وزمخشر
زانك ومیمك فتحه‌لریله صفت نسبی در (همی خواند اوقوردی دیمكـدر (ضرب زید عمروا
زید عمرو‌ی ضرب ایلدی (وكان المتعدی عمرو ومتعدی یعنی اورلمش عمرو اولدی (عمرو را
(را ادات تخصیص (همچنان آنجلین دیمكدر (یعنی اولكی كبی (خصومت باقیست بو كلام
استفهامی متضمندر خصومتی باقیمیدر دیمكـدر مولد اسم مكاندر مجلس كبی (چه داری نك وار
دیمكـدر (محصول تركیب) مذكور پسرك زمخشری‌یه منسوب نحو مقدمه‌سی النده ایدی
اوقوردی زید عمرو‌ی ضرب ایلدی (حال بو كه متعـدی ومضروب عمرو اولـدی اندن
بوتركبی ایشیدنجـه دیدم ای پسر خوارزم وخطـا صلح ایلدیلر وزید وعمروك خصومتی
عین اول باقیمیدر (پسر بوسوزدن كولدی ومولدم صوردی دیدم خاك شیراز دیدی سعدی
سوزلرندن نك وار دیدم * قطعه * بلیت بنحوی یصول مغاضبا * علی كزید فی مقابلة العمر *
بلیت فعـل ماضی متكلم وحده مبنی للمفعـول نصر بابنك ناقـص واو یسندن مبتلی
اولدم دیمكدر (باحرف صله (بلیت یه متعلـق (نحوی نونك فتحی وحانك سكونیـله یاء
نسبت ایله اسم منسوبدر (تقدیری بمحبوب نحوی دیمكـدر (یصول فعل مضارع مفرد مذكر

ردشراح جمیعا

انموزج همزه‌نك فتحی وضمی ایله لغتدر سه

غائب نصر بابنك اجوف واو يسندن حمله وهجوم ايدر ديمكدر فاعلی نحوی یه راجع تحتنده
ضمیردر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مجرورصفت نحویدر (مغاضبا مفاعله بابندن اسم فاعلدر
یصول فاعلندن حال اولمغله منصوب اولمش (علی جاز و مجرور یصول یه (ویا مغاضبا
کلمه سنه متعلقدر (کزید کاف اسمدر مثل معناسنه محلا منصوب مصدر محذوفه صفتدر
(تقدیری یصول صولة مثل صولة زید فی مقابلة العمرو (محصول بیت) برنحوار قیجی محبوبه
مبتلا اولدم که بکا حمله وهجوم ایدر غضبناك اولدیغی حالده یاخود بکا غضبلی اولدیغی
حالده حمله وهجوم ایدر زیدك عمرو مقابله سنده حمله وهجومی کبی * علی جر ذیل ابس یرفع
رأسه * وهل یستقیم الرفع من عامل الجر * علی حرف جر مجرور در علی ایله (وذیل اضافتله
علی مجرور بله محلا منصوب حالدر (لبس یرفع فاعلندن که نحویدر ضرورت وزن ایچون مقدم
اولمشدر (رأس لفظا منصوب مفعول یرفعدر (وضمیرینه نحوی یه راجعدر (واو حرف ابتدا (هل
حرف استفهام (یستقیم فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر استفعال بابندن (الرفع لفظا مرفوع فاعلیدر
مراد اقسام اعرابدن اولان رفعدر ایهام طریقیله (من حرف جر یستقیم یه متعلق (عامل
جر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر بو مصراع استفهام انکاری طریقیله واقعدر وایهام لطیفی
مشتمل وندر (محصول بیت) یعنی مذکور نحوی یورود کده باشنی قالدرمز انکن چکیجی اولدیغی حالده
یعنی کیمسه یه اعتبار والتفات ایلمز بلکه اکا برانه تکبر وناز وشیوه ایله اتکن چکرك یعنی سورو یرك
وسورکلیرك کیدر تکه متکبر اولان محبوبلرك عادتیدر (معلوم اوله که اکابر ناسك اتکلری یعنی
لباسلری اوزون اولور زیرا اوزون لباس ایدنمکه قدرتلری واردر اما فقرانك اوزون اولماز
قصه اولور زیرا اوزون بچمکه وسعتلری اولماز پس جر ذیل وسعتدن واکابرلکدن کنایتدر نتکه
حضرت شیخ بوستانده بیورر (بیت) بسانلخ عبشان لخی چشان) (که درخلد باشند دامن کشان)
(وعامل جردن هرکز رفع مستقیم اولورمی یعنی رفع عملنی ایلین عوامل غیریدر وجر عملنی ایلین
غیریدر پس عامل جاردن رفع عملی راست دکل بو کلام مصنف جانبندن نحوی جوان ایچون
اعتذاردر یعنی اتکن چکرك تکبرانه ناز وشیوه ایله یوریدکده باشنی قالدیروب کیمسه یه اعتبار والتفات
ایلمدیکنه حاصلی عامل جار رافع اولماز * لختی باندیشه فرو رفت وکفت غالب اشعار اودرین
زمین بزبان فارسیست اکر بکوبی بفهم نزدیکتر باشد (کلم الناس علی قدر عقولهم) کفتم * لخت
بونده پاره معناسنه در (وبا حرف وحدت برپاره دیمکدر (با حرف صله (اندیشه بونده فکر
معناسنه در (فرو رفت باتدی وطالدی معناسنه در (زیرا رفت فرو ایله مستعمل اولدقده بو معنایی
متضمن اولور (غالب اشعار او لامیه لردر (غالب بونده اکثر معناسنه در (درین زمین بو یرده یعنی
دیار کاشغرده (اکر بکوبی یعنی بخوانی (بفهم (با حرف صله (کلم فعل امر مفرد مذکر
مخاطب تفعیل بابندن سویله دیمکدر (الناس لفظا منصوب مفعولیدر (علی حرف جر کلم ه متعلق
(قدر عقول مصدرك فاعلنه اضافتیدر وضمیره اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بز بو ایکی عربی
بیتی اوقوینجه برپاره فکره طالدی ودیدی سعدینك اکثر واغلب اشعاری بو دیارده زبان
فارسیله در اکر فارسی شعرینی اوقوسك فهمه یقین رق اولوردی نتکه حضرت محمد صلی الله علیه
وسلم بیورمش ناسه یعنی خلقه عقللری مقدارنجه سویله یعنی اکلدقلری سوزی سویله دیمکدر
دیدم بنده * مثنوی * طبع ترا تا هوس نحو شد * صورت عقل از دل ما محو شد * طبع تو لامیه (ورا
ادات تخصیص (تا حرف ابتدادر زمانده منذ کبی عربیده (هوس نحو مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(صورت عقل بیانیه (دل ما لامیه (محو شد زیرا بو علم معقولاتدن دکلدر وسماعی مسائلی قیاسی سندن
زیاده در وکثرتندن ضبط واحاطه سی حیز امتناعده در وبو علمده اقوال علما نامعدود واختلافات

(مشایخ نامحدود بیوردیغی کلام مجازی اولمقده جائز یعنی حقیقی اولمیوب ادعائی اوله قندر (پس
درسی اغیاردن اوقودیغیچون صورت عقلمز محو اولدی دینلر مقامه مناسب علت سوق ایلمشلر
(محصول بیت) ای جانان اول زماندن بری که سنك طبعك نحو هوسی اولدی یعنی طبیعتك علم نحوه
هوس ایدوب میل ایده لی بزم کوکلمزدن عقل صورتی محو اولدی یعنی کوکلمزدن عقل زائل اولدی
زیرا مسائلی چوق وسز ایسه نازك مزاج حفظنده وضبطنده زحمت چکرسین (پس سنی
زیاده آجید یغمزدن لایعقل اولمشز * ای دل عشاق بدام تو صید * ما بتو مشغول وتو با عمرو
وزید * ای حرف ندا منادی محذوف ای جانان دیمکدر (دل عشاق لامیه ومقصود بالندا (پس
منادای محذوفه صفت طوتانلر بو استعمالدن بذره دکلو آکاه دکللرایمش (با حرف صله (دام تو — رد شراح جمیعا
لامیه (صید بونده مصید معناسنه در یعنی مصدر مفعول معناسنه شکار دیمکدر (بتو با حرف صله
ویا حرف مصاحبت (باعمرو با سیده بو یله در (محصول بیت) ای جانان عاشقك کوکلی سنك
دوزاغکه شکاردر یعنی عشاقك کوکللرینی هپ ضبطکه آلمشسین بز سکا مشغولز وسن عمرو
وزیده یعنی برسنکله مقیدز وسن اغیار ایله (مصراع ثانیده ایهام لطیف واردر تأمل تدر * بامدادان
که عزم سفر مصمم شد مکرکسی ازکار واثان کفته بودش که فلان سعدیست دیده م که دوان امد
وتلطف کرد وبر وداع تأسف خورد که چندین روز چرا نکفتی که منم تا شکر قدوم بزرکان را
بخدمت میان بستمی * بامدادان یعنی مصاحبت واقع اولان کونك ایرتسی ویا مطلق
ایرته (که حرف رابط صفت (عزم سفر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مصمم تفعیل بابندن
اسم مفعولدر مقرر دیمکدر (مکرکانه دیمکدر (از حرف تبیین (کفته بودش پسره دیمش ایمش
دیمکدر (که حرف بیان (فلان یعنی سنکله دون مصاحبت ایلین سعدیدر دیو (دیده م کوردم
(که حرف بیان (دوان صفت مشبهه در دویدندن یله رك دیمکدر (تلطف ملایمت دیمکدر
(وداع واوك فتحیله بونده فراق مراد در (چندین روز بو قدر کون دیمکدر (چرا نیچون
دیمکدر (نکفتی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (که منم یعنی سعدی یم دیو (تا حرف تعلیل
(شکر قدوم بزرکان لامیه لردر (ورا ادات تعلیل (بخدمت با حرف صله (بستمی یا حرف حکایه
(محصول ترکیب) ایرتسی که عزم سفر مقرر اولدی مکرکار واندن یعنی یولداشلریمزدن برکیمسه
مذکور پسره دیمش ایمش بنم ایچون که ایشته بو سعدیدر (کوردم یله رك یانمه کلدی وتلطف
ایدوب ملایمت کوستردی ووداعه وفراقه تأسف ییوب غصه چکدیکه بو قدر کونده که
بو شهرده اقامت ایدوب اکلندك نیچون دیمدك که بن سعدی یم تا کیم اولولرك کلمسی
شکرانه سیچون خدمته بل بغلیدم (بستمی یاسنه حرف تمنیدر دیین تمنی معناسنی بیلمز ایمش — ردشمعی
(حضرت شیخك بامدادان بیوردیغیله چندین روز بیوردیغی بیننده ظاهرا منافات اکلنور
تأمل تدبر * مصراع * باوجودت زمن آواز نیامد که منم * محصول مصراع سنك وجودکله
بندن آواز کلمدیکه بن سعدی یم دییم حاصلی سنك قتکده عقلی حیرت الدی شویله که کندیمی
یتردکدن بنم دیمکه مالك اولمدم (بو مصراعك تعلیلنده زیرا یلدز محو اولور کونشك طلوعی — رد سروری
قتنده دیین مناسبتسز سویلمش * کفتا چه شود که درین بقعه چند روز برآسایی تا از خدمت
مستفید شویم کفتم نتوانم بحکم این حکایت * بقعه دن مراد شهر کاشغردر (بر حرف تأکید
(آسایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر راحت اوله سین یعنی دیکنه سین (تا حرف تعلیل (از خدمت
بعض نسخه ده بخدمت واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) پسر دیدی نه اولور که بو دیارده
نیچه کون اسایش ایلسك تا کیم خدمت شریفدن مستفید اولیدق بن دیدم قادر دکلم بو حکایه
سببیله * مثنوی * بزرکی دیدم اندر کوهساری * قناعت کرده از دنیا بغاری * بزرکی یا حرف

وحدت (ودیدمك مقدم مفعولیدر (کوهساری طاغلق دیمکدر زیرا سار مبالغه افاده ایدر (بغاری
(با حرف ظرف (غار مغاره (ویا حرف وحدت (محصول بیت) برطاغده براولو کیمسه کوردم
دنیا ومافیهاسندن اعراض وفراغت ایدوب برمغاره ده قناعت ایدوب اوتورمش * چرا کفتم
بشهر اندر نیایی * که بار بند ازدل برکشایی * چرا کفتم تقدیری کفتم چرادر ضرورت
وزن ایچون قلب مکان ایلدی (بشهر با حرف صله (اندرآنی تأکید ایدر (نیایی فعل نفی
مستقبل مفرد مخاطب کلمزسین دیمکدر (که حرف تعلیل (باربند بیانیه در اکثر نسخ ردشمعی
بویله واقعدر واقل قلیلنده باری یاایله واقعدر وبونکله فریفته اولوب معناسنی برکره
کوکلدن بندی چوزه سین یعنی غمی دفع ایده سین دیبن ایکی وجهله خطا ایلمش (باری بی کره
معناسنه اخذ ایلمسنده وبندی غم معناسنه بونده خود باردن مراد یوکدر وبندن اکل وشرب
وسائر لوازم انسانیه در (وبند قید معناسنه اولدیغنه برکشایی دلیل واضحدر (بر حرف تأکید
(کشایی فعل مضارع مفرد مخاطب اچه سین دیمکدر (محصول بیت) دیدم شهره نیچون کلمزسین
تاکیم قید اخراجات یوکنی کوکلکدن اچه سین یعنی ازاله ودفع ایلیه سین * بکفت انجا پری
رویان نغزند * چو کل بسیار شد پیلان بلغزند * پری روی وصف ترکیبیدر (والف ونون
ادات جمعدر (نغزند کوکچك یعنی ایو معناسنه بونده کوزللر مراد در (کل کاف عجمك کسریله
بالحق دیمکدر (بلغزند فعل مضارع جمع غائبدر قیارلر دیمکدر (محصول بیت) مغاره
نشینه نیچون شهره کلمزسین دینجه دیدی انده کوزل پری ریلر واردر که بزی یولیمزدن چیقاریرلر
(مصراع ثانی مقام تعلیلده در یعنی چونکه بالحق چوق اوله فیللر البته قیاراشتر کبی زیرا
نعلی اولمز یعنی هرنقدر که زاهد وعابد ایسم مده کوزللر چوق اولنجه بی اختیار کوکل میل ایدر
* این بکفتم وبوسه برسروروی هم دیکر دادیم ووداع کردیم * هم دیکر بری بریمزك دیمکدر
بعض نسخه ده هم دیکر برینه یکدیکر واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) بو بیتلری سویلدم یعنی
اوقودم وبری بریمزك باشنی ویوزینی اوپدك ووداع ایلدك یعنی ایریلشدك * مثنوی * بوسه دادن
بروی دوست چه سود * هم دران لحظه کرد نش پدرود * لحظه بونده ساعت معناسنه در
(کرد نش شین دوستد راجعدر پدرود باء عجمله استعمال ایدر عجم وروملیر باء عربیله اسنلك
معناسنه عربجه تحیت دیرلر (مثلا سفره کیدن کشی یه سنی خدایه اصمرلدق دیمکه ویرنده قالنه
بویله دیوب شادواسن قال دیمکه پدرود دیرلر (محصول بیت) دوستك وجانانك رویته بوسه ویرمك
یعنی کید جك زمانده یوزین اوپمك نه فائده وهم اول وقتده انی پدرود ایلك (یعنی اسنلك نه فائده
زیرا تأثیر الم ومحنت فراق بنه باقیدر تحیت ودر ودایله مندفع اولماز * سبب کویی وداع یاران کرد *
روی ازین نیمه سرخ وزان سوزرد * (سبب سبنك کسریله المه در (کویی کانه معناسنه در (وداع
تودیع معناسنه اسمدر سلام تسلیم معناسنه وکلام تکلیم معناسنه اولدیغی کبی (یارانه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (روی تقدیری رویش در (ازین نیمه ازین سودیمکدر (سرخ تقدیری
سرخست در (زان سو اول جانبدن (زرد یعنی زردست در (محصول بیت) المه کویا که یارانه
تودیع ایلدی (یعنی دوستلردن مهجور ومفروق اولدی که یوزینك بوجانبی قزل واول جانبی
صاریدر (یعنی فراق المندن نصفی زرد اولمش حاصلی آتش عشقله نصفی قزرمش والم ومحنت
فراقله نصفی صررمش معلوم اوله که ازین وازان بیننده تقابل اولدیغی بعضیلر بلمدکلرندن زدابن سیدعلی وسروری
ازین عبارتنی ادات تعلیل اعتبار ایلشلر اجل معناسنه بونده سو لفظنه نصف معناسنی ویرمك
مجازادر (مثنوی برینه بوقطعه نك ابیاتی اولنده بیت یازان سهو ایلمش * بیت * ان لم امت ردسروری
یوم الوداع تأسفا * لاتحسبونی فی المودة منصفا * ان حرف شرط (لم امت فعل جحد مطلق

متکلم وحده در مات یموت دن یعنی نصر بابنك اجوف واوییندن اولمزسم دیمکدر (یوم ظرف
زماندر وداعه اضافتی فی معناسنه در (وداع واوك فتحیله سابقا مذکور اولان کبیدر اما واوك
کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (تأسف تفعل بابندن مصدر در انتصابی تمیز لکله
ویاحالیتله در متأسفا تقدیرنده (لاتحسبوا فعل نهی جمع مذکر مخاطب در علم بابندن نون حرف
وقایه ویاضمیر منصوب متصل مفعولی فی المودة جار ومجرور منصفه متعلقدر (منصف اسم فاعلدر
افعال بابندن تحسبونك مفعول ثانیسیدر (محصول بیت) وداع جانان کونده غم وغصه جهتندن
اکر اولمزسم یعنی فراق جاناندن غمناك اولوب اولمزسم محبت ومودتده بنی منصف یعنی اهل انصاف
حساب ایلمك حاصلی بنی عاشق ظن ایلمك وعشق جاناندن بکا صادق دیمك بو بیت حضرت
شیخك برغزلینك مطلعیدر ومابعدی (اوقفت راحلتی بارض مودع) (وبکیت حتی
ان بلات الموقفا) (من مات لاتبکوا علیه ترحا) (وابکوا لحی فارق المتألفا * حکایت * خرقه پوشی
در کاروان حجاز همراه ما بو دیکی از امراء عرب مراورا صد دینار بخشیده بود تانفقهٔ عیال
کند ناکاه دزدان خفاجه برکاروان زدند وپاك ببردند بازرکانان کریه وزاری کردن
کرفتند وفریاد بی فائده خواندن * خرقه پوشی وصف ترکیبیدر (ویاحرف وحدت برخرقه کیجی
یعنی برفقیر (کاروان حجاز لامیه (حجازدن مراد مکه در بوندن غیری بو کتابده برایکی یرده
بویله بیورمشدر (همراه ما لامیه (امرا امیرك جمعیدر بك معناسنه (عربه اضافتی لامیه درمر بونك
کبی یرلرده ادات مفعول اولان رایی تأکید ایدر (تا حرف تعلیل (نفقهٔ عیال لامیه در (عیال عینك
کسریله جمع عیلدر عینك فتحی ویاء مشدده نك کسریله فقیر دیمکدر (دزدان خفاجه لامیه
خفاجه حرامیلری دیمکدر خانك فتحی وجیم معجمه ایله بنی عامردن برقبیله نك اسمیدر (پاك ببردند
جمیع مامِلکی آلدیلر هیچ نسنه قومدیلر دیمکدر (محصول ترکیب) برخرقه پوش فقیر کاروان
حجازده بزه یولداش اولدی عرب بکلرندن بریسی بوفقیره یوز التون بغشلمش ایدی تاکیم اهلی وعیالنه
نفقه ایلیه ناکاه خفاجه حرامیلری کاروانی اوردیلر یعنی قافله یی بصدیلر وجمیع مامِلکی الدیلر
هیچ نسنه قومدیلر بازرکانلر کریه وزاری یعنی ناله وفغان ایلمکه باشلدیلر وبی فائده فریاد اوقومغه
باشلدیلر یعنی ایلدیلر * بیت * کرتضرع کنی وکر فریاد * دزد زر باز پس نخواهد داد * تضرع
تفعل بابندن مصدر در زاریلق ایلمك (دزد مبتدا (ونخواهد داد خبری (وزر خبرك مفعولی (وباز پس
اصلنده باز وپس ایدی عطف تفسیری طریقیله صکره ترکیب ایدوب باز پس دیدیلر کرو معناسنه
پس معناسنده کرو صکره دیین استعمالدن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) خطاب عام طریقیله ردسروری وشمعی
بیوررلر اکر تضرع ایدرسك واکر فریاد حرامی التونی کرو ویرمسردر * مکر آن درویش که برقرار
خود مانده بود وتغیر درو نیامده کفتم مکر آن معلوم ترا نبردند کفت بلی بردند ولیکن مرا با آن
چندان الفتی نبود که بمفارقت آن خسته دل باشم * (محصول ترکیب) جمیع اهل قافله فریاد
وفغان ایلدیلر الا اول درویش که کندی قراری وثباتی اوزره قالمشیدی واکا هیچ وجهله تغیر
کلمامش ایدی دیدم مکر اول سنك معلومکی المدیلر اوله دیدی بلی الدیلر (اما بنم اکا اولقدر
الفت ومحبتم یوغیدی که انك مفارقتی سببیله خسته دل اولام * بیت * نباید بستن اندر چیز وکس دل *
که دل برداشتن کاریست مشکل * نباید فعل نفی مستقبل کرکز دیمکدر (اندر ادات صله (چیز
اشیادن عبارتدر (وکس انساندن (که حرف تعلیل (کاری یا حرف وحدت (مشکل صفتدر
(محصول بیت) نسنه یه وکیمسه یه کوکل بغلمق کرکز یعنی برشیئه تعلق قلب جائز دکلدر
زیرا اندن کوکل قالدرمق مشکل ایشدر (چیز کسه اضافت ایلین سهو ایلمش * کفتم ردابن سیدعلی
موافق حال منست آنچه تو کفتی که مرا درعهد جوانی باجوانی اتفاق مخالطت بود وصدق مودت

بعنابی که قبلهٔ چشمم جمال او بودوسود وسرمایهٔ عمرم وصال او* (محصول ترکیب) در ویش
حالنی بیان ایدنجه بن درویشه دیدم اول نسنه یی که سن سو یلدك بنم حالمه موافقدر که بنم جوانلق
زماننده برجوانله اتفاق اختلاطم وار ایدی وصدق مودتم برمرتبه ده که کورمك قبلہ سی انك
جمالی ایدی دخی عمرمك سودوسرمایه سی انك وصالی * قطعه * مکر ملائکه بر آسمان وکرنه بشر*
بحسن صورت اودر زمی نخواهد بود * مکر بونك کبی یرلرده ترجی معناسنی متضمن اولور (وکرنه
والا معناسـنه در (بشر مصراع ثانی یه مرهوندر (بحسن باحرف مصاحبت حسن صورت او
اضافتلری لامیه لردر زمی دن نون تأ کید ضرورت قافیه ایچون حذف اولنمشدر زیرا زمصوق
معناسنه در و یاحرف نسبت ونون حرف تأ کید نسبت وارض بارد بالطبع اولدیغیچون اکا زمین
اسم ایلدیلر (محصول بیت) مکر آسمانده ملائکه انك حسن صورتیله اوله والا یر یوزنده بشرانك
حسن صورتیله اولبسر دکلدر یعنی اکا مشابه ونظیر مکر فلکده ملك اوله یوخسه یریوزنده اکا
مشابه بشر اولمز * بدوستی که حرامست بعداز وصحبت * که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود*
بدوستی باحرف قسم (و یا حرف وحدت و یاحرف مصدر (که حرف رابط صفت و یاحرف بیان
حرامست مقدم خبر (وصحبت موخر مبتدا (که حرف بیان (نطفه بونده ارك صوینه دیرلر اما
منی اعمدر (محصول بیت) بر دوست حقیچون آنجلین دوست که اندن صکره برغیری دوستله صحبت
حرامدر یاخود دوستلق حقیچون که مذکور دوستدن صکره غیری دوستله صحبت حرامدر که
هیچ بر آدم نطفه سی انك کبی آدمی اولمایسر دردوستی یاسی حرف مصدر اولنجه مصراع ثانیده که
حرف تعلیل اولور غفلت اولنمیه * ناکاه پای وجودش بکل اجل فرورفت و * دودفراق ازدودمانش
برآمد روزها برسرخاکش مجاورت کردم وجملهٔ بیتها که درفراق او کفتم این بود * (پای وجود
بیانیه باحرف صله (کل اجل ده بیانیه (فرورفت باتدی دیمکدر (دود فراق بیانیه (دودمان
قوم وقبیله دیمکدر (برحرف استعلا (سرخاك مقبره اوجی دیمکدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر
قوکشیلق معناسنه (اما بونده ملازمت ومداومت مراددر (جملهٔ بیتها لامیه در (که حرف رابط صفت
(محصول ترکیب) (ناکاه مذکور جوانك پای وجودی کل اجله باتدی وفراق توتونی قوم
وقبیله سندن قالقدی یعنی ماتمین چکدیلر بنده نیجه زمان مقبره سی باشی اوجنده مجاور
وملازم اولدم وانك فراقنده سو یلدیکم ابیاتدن بونلر بعضیدر * قطعه * کاش کان روز که
در پای توشد خار اجل * دست کیتی بزدی تیغ هلاکم برسر * (کاش کاشکی معناسنه در (که
حرف بیان (آن روز اول کون دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف صله (پای تو لامیه
(شد رفت معناسنه در (خار اجل بیانیه (دست کیتی لامیه در مجازا (بزدی حکایت حال
ماضی اوره ایدی دیمکدر (تیغ هلاك بیانیه در مجازا میم متکلم معناده سره مقید در
(محصول بیت) کاشکی اول کون که سنك ایاغکه کندی (یعنی باتدی اجل دیکنی دست
کیتی باشمه هلاك تیغینی اوره ایدی یعنی نه اولایدی سن اولدکده بنده هلاك اواوب کیدیدم
* تادر ین روز جهان بی تو ندیدی چشمم * این منم برسر خاك توکه خاکم برسر * تا حرف
تعلیل (جهان ندیدینك مفعول صریحی در (و بی تو غیرصریحی (چشم فاعلی (این بونده
اشته معناسنه اسم اشارتدر (برسرخاك تو لامیه لردر (که حرف تمنی (خاکم برسر میم متکلم
معناده سره مقید در دعاء علیه در طپراق باشمه دیمکدر (محصول بیت) نولیدی بن هلاك
اولیدم تا کیم بوکونده جهانی سنسز کوزم کورمیدی اشته بنم سنك مقبرك اوجنده که
طپراق باشمه یعنی طپراق باشمه اولسون دیمکدر جهانده جانانسز قالد یغمه کندینه بد دعا
ایدر * قطعه * آنکه قرارش نکرفتی وخواب * تا کل ونسرین نفشاندی نخست * آنکه

اصلنده انکس که در (کس حذف وایصال طریقیله حذف اولنوب که یرینه قائم اولوب حرفیتدن
اسمیتـه دوندی (قرارش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وضمیرکه یه راجعدر (حبیبه ارجاع
ایلیلر مذکور حذف وایصال احوالنی بیلمزلرایمش (نکرفتی یاحرف حکایه طوتمزدی دیمکدر
ردشراح جمیعا که بهرحال بومقامده حبیدر فتدبر للطالع
فاعلی تحتنده که یه راجعدر ضمیر ومفعولی قرار وخوابدر اما فاعلنی تحتنـده قراره راجع ضمیر
ومفعولنی مذکورشین ضمیری طوتنلر عجب پریشان سو یلمشلر (ظاهر بودرکه علوم عربیـده ده
ردسروری وشمعی
مطـالعه لری بو یله اولسه کرك غرابت بونده در که استقـامت اوزره معنی و یره نك مرادنی
بعضیلر فهم ایده میوب تعرض ایلمسی وار (خواب قراره معطوفدر او یقو دیمکدر (تا حرف
توقیت (نفشاندی فعـل نفی حکایت حال ماضی صاچمیدی (نخست اول (محصول بیت)
اول جانانکه قرار وخواب طوتمزدی یعنی قرار ایلمزدی واو یقواو یومزدی مادامکه اول
دوشکنه کل ونسرین صاچمیدی حاصلی دوشکنه کل ونسرین صاچمینجه یاتوب او یومزدی
* کردش کیتی کل رویش بریخت * خاربنـان برسرخاکش برست * کردش اسم مصـدر
(کیتی یه اضافتی لامیـه در (کردشدن مراد تغیر وتبدلدر (کل روی بیانیـه (خاربن دیکن
اوجاغی نکه کل بن دیرلر کل اوجاغنه حاصلی شنلکدن وکورلکدن کنایـدر (والف ونون
ادات جمعدر شذوذا بوندن دیب مراد اولدقده بنی مضاف ایدرلر و بن خار دیرلر بس بونده
ردشراح جمیعا
دیکن دیبلری دینـلر اصطلاحدن آکاه دکللرایمش (با حرف تأ کید (رست رانك ضمیـله
بتـدی دیمکدر (محصول بیت) فراشنه کل ونسرین صاچنجه او یومیانك شمـدی کردش
کیتی وتغیروتبدل احوال جهان کل کبی رو ینی دوکدی مقبره سی طپراغی اوزره قوجق قوجق
دیکنلر بتدی یعنی مقبره سنی دیکنلر قاپلدی * بعد از مفـارقت او عزم کردم ونیت جزم که
بقیهٔ زندکانی فرش هوس در نوردم وکرد مجـالست نکردم * مفـارقت او مصدرك مفعولنه
و یا فاعلنه اضافتیـدر (عزم قصد معناسـنه (نیتده قصد معناسنه در (جزم بونده اسم
مفعول معنـاسنه در یعنی نیت مجزوم ومقرر دیمکدر (که حرف بیان (بقیهٔ زندکانی لامیه (و یا
حرف مصدر (فرش هوس بیانیه (در حرف تأ کید (نوردم فعل مضارع متکلم وحده دیرم
ودبوشرم یعنی هواوهوسی ترك ایدم دیمکدر (کرد مجالست لامیه در مجازا مجالست چوره سنده
دیمکدر (نکرم فعل نفی مستقبل چکزنمیم دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور جانانك مفـارقت
ووفاتنـدن صکره عزم ایلدم ونیت جزم که عمرمك وحیـاتمك بقیه سنده یعنی مادامکه زنده یم
فرش هوا وهوسی دورم یعنی ترك هوا وهوس ایدم ومجالست ومصاحبت اطرافنده وچوره سنده
چکزنمیم یعنی شمدنکرو دلبرسومیم دیمکدر حاصلی عزلت وخلوت اختیـار ایدم * قطعه *
سود دریانیك بودی کرنبودی بیم موج * صحبت کل خوش بدی کرنیستی تشو یش خار *
سوددریا لامیه (بودی یاحرف حکایه (بیم موج لامیه (صحبت کل مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(بدی اصلنـده بودی ایدی یاء حکایه ایله واو ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (نیستی
یاحرف حکایه یوق ایمش سه ودکل ایمش سه دیمکدر (تشو یش خار مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(محصول بیت) دریانك فائده سی ایو اولوردی اکر موج قورقوسی اولمیدی کلك صحبتیده
خوش ایدی و یاخوش اولوردی اکر دیکن زحمتی و بلاسی اولمسه یعنی کوزللر ایله مصاحبت
ومخالطت لطیف ایدی اکر هجران المی وفراق بلاسی اولمسه * دوش چون طاوس می نازیدم
اندر باغ وصل * دیکر امروز ازفراق یارمی پیچم چومار * می نازیدم می ماضی اولنده حکایت
حال ماضی افاده ایدر نازانورم دیمکدر (باغ وصل بیانیه (محصول بیت) دون کیجه طاوس کبی
وصل باغنده کوه نورم و قوانرم یعنی وصل جانان ایله تفـاخر وناز ایدردم لیکن بوکون یارك

فراقندن مارکبی بورولور وبوکلورم یعنی اضطراب وبی حضورلغمدن یلان کبی قیوربلور
ودوریلورم *حکایت* یکی را ازملوك عرب حدیث لیلی ومجنون بکفتند وشورش حال او باکمال
فضل وبلاغت سردربیابان نهاده است وزمام اختیارازدست داده بفرمودش تاحاضرآوردند
ملامتش کردن کرفت که درشرف انسانی چه خلل دیدیکه-خوی حیوانی کرفتی وترك عیش آدمی کفتی
مجنون بنالیدوکفت* برپسنه عرب بکلرندن لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر(شورش اسم مصدردر
قرش مورش معناسنه یعنی اختلاط (حاله اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (اوضمیری مجنونه
راجعدر (که حرف بیان (با حرف مصاحبت (کمال فضل مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بلاغت فضله معطوف(سرنهاده نك مفعول صریحی (ودربیابان غیرصریحی (درحرف صله در
(زمام اختیار بیانیه (بفرمود فاعلی ملك عرب (وشین ضمیر مجنونه راجعدر ومعناده آوردنده
قیددر(ملامتش ضمیری مجنونه راجعدر (که حرف تعلیل (شرف انسانی بیانیه (که حرف
تعلیل (خوی حیوانی بیانیه (ترك عیش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (آدمی یه اضافتی لامیه
(کفتی ترك لفظیله مستعمل اولیجق کردی معناسنه در (مجنون بوسوزلری ایشدیجك ایکلدی
ودیدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن برینه لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر ومجنون
حالنك قارشقلغنی که کمال فضل وبلاغتله باشنی بیابانه قومش وزمام اختیارنی الدن ویرمش
پادشاه بیوردی تاکیم مجنونی احضار ایلدیلر مجنونی ملامت ایلمکه باشلدیکه شرف انسانی ده
نه خلل ونقصان کوردك که حیوانلق خوین طوتدك وانسان دیرلکنی ترك ایلدك یعنی نوع انساندن
قاچوب طاغلره دوشدك مجنون ایکلدی ودیدی *بیت* ورب صدیق لامنی فی ودادها *
الم یرها یوما فتوضح لی عذری * بو بیت حضرت شیخك برغزلندندر (پس مؤنث ضمیرلری
کندی حبیبه سنه راجعدر (لیلی یه ارجاع مجازیدر شویله معلوم اوله (رب بونده تکثیر افاده
ایدرحرفدر (صدیق دوست دیمکدر نیجه دوستلر دیمکدر (لام فعل ماضی مفرد مذکرغائبدر لوم
ایلدی یعنی قاقدی وآزارلدی(نون حرف وقایه (ویاضمیرمنصوب متصل مفعولی (فی حرف جر
لام به متعلق (ودادواوك فتحیله دوستلق دیمکدر (وضمیرمؤنث معهودبرحبیبه یه راجعدر (الم یرها
همزه حرف استفهام (لم یر فعل جحد مطلق مفرد مذکرغائب فاعلی تحتنده صدیقه راجع ضمیردر
وضمیر منصوب متصل معهود حبیبه یه راجعدر (یوما طرف زمان ایامدن برکون دیمکدر فتوضح
جواب استفهام ان مقدرله منصوب (فان توضح تقدیرنده فاعلی تحتنده حبیبه یه راجع ضمیر در
افعال بابندن که اوضح یوضح در (لی جار ومجرور توضح یه متعلق بم ایچون یعنی بم (مفعول غیر
صریحیدر توضح نك (وعذری عینك ضمیله تقدیرا منصوب مفعول صریحی (محصول بیت) نیجه
دوست بنی لوم وازارایدراول جانانه نك محبتنده انی برکون کورمدیمی تاکیم بم عذریمی ایضاح واظهار
ایلیه یعنی جانانی برکون کورمش ایمش سه بنی آزارایلیوب عذرمی قبول ایدردی (بوغزلك مطلعی
(بیت) (امطلع شمس باب دارك ام بدر) (اقدك ام غصن من البان لاادری *قطعه* کاش کانان که
عیب من جستند * رویت ای دلستان بدیدندی * کانان (که حرف بیان (ایکنجی که حرف رابط
صفت (عیب من لامیه (وجستندك مقدم مفعولی (رویت بدیدندینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
کاشکی انلرکه سنك محبتکده بم عیبم استدیلر یعنی عشقکده سنك بنی تعییب ایلدیلرای دلستان یعنی
ای کوکل آلیجی جانان سنك یوزوکی کوره لردی * تابجای ترنج درنظرت * بیخبردستها بریدندی *
تاحرف تعلیل (باحرف صله (جای ترنج لامیه بدل ترنج دیمکدر (درنظرت یعنی درحضورت
مصراع ثانی مقام حالده واقعدر بدیدندی (وبریدندی یاآری حرف حکایه در (محصول بیت) ای
دلستان کاشکی بکا طعن ایدنلر یوزوکی کوره لردی تاکیم سنك نظرکده وحضورکده سکاحیران

مطلب

اولدقلرندن کندیلرندن بی خبرایکن ترنج یرینه اللرین کسرلردی حضرت یوسفی کورن مصرك
خاتونلری کبی نتکه آیت کریمه بیاننده کلجکدر ان شاء الله تعالی * تاحقیقت معنی برصورت
دعوی کواهی دادی * تاحرف تعلیل (حقیقت معنی لامیه مراد حسن لیلادر (بر حرف استعلا
(صورت دعوی لامیه مراد دعوی عشق ومحبت صادقدر (کواه کاف عجمك ضمیله ویاء
اصلیه ایله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (محصول ترکیب) کاشکی ای دلستان یوزوکی
کوره لردی تاکیم سنك حسن وجمالك بنم دعوای صدق وعشق ومحبتمه شهادت ویریدی حضرت
یوسفك کمال جمالی زلیخانك افراط محبتنه شهادت ویردیکی کبی * قال الله تعالی فذلکن الذی لمتننی
فیه * معلوم اوله وقتا که زلیخا حضرت یوسفی افراط محبت ومودتله سودی ایسه وانواع حیله لر
ایله وصالنه طالب اولدی ایسه مصرك خاتونلری بو حالی ایشتدیلر وتعییب ایلدیلرکه عزیزك
خاتونی عبد کنعانی سند عاشق اولمش دیو (پس وقتا کیم زلیخا بونلرك غیبت ومکرلرینی استماع
ایلدیسه بونلری یاننه دعوت ایلدی (وحضرت یوسفی برحجره یه پنهان ایلدی (وبونلرایچون
برعالی مجلس پیدا ایلدی (وکلدکلرنده هربرینه برکسکن بچاق ایله برترنج ویردی که صویك
سزکله ترنج مرباسی تدارك ایده لم دیو (پس بونلرترنجی صویرکن حضرت یوسفه چیق بونلره
برجلوه ایله دیدی (حضرت یوسف بونلره کورندکده کمال دهشت وحیرتلرندن ترنج یرینه
اللرین دوغرادیلر (وحضرت یوسفك حسننی اکبار واستعظام ایلدیلر (ودیدیلر حاش لله
بو بشردکلدر (بودکلدر الا ملك کریمدر (یعنی مکرم ومعزز فرشته در دیدیلر (اندن صکره زلیخا
دیدی (فذلکن الذی لمتننی فیه (ذلك ایله حضرت یوسفه اشاتدر (وکن ایله خاتونلرمخاطبدر
الذی اسم موصولدر (لمتن فعل ماضی جمع مؤنث مخاطبه درقلتن کبی (ونون مکسور حرف
وقایه در (ویا ضمیر منصوب متصل متکلمدن کنایتدر فعلك مفعول صریحی در (فیه ضمیر
(حضرت یوسفه راجعدر (ومضاف محذوفدر فی افتتانه دیمکدر (محصول ترکیب) اشته بودر
ای خاتونلراول عبد کنعانی که بنی لوم ایلدیکز انك محبتنده واکا مفتون اولدیغم ایچون واکر
بوندن اول بونك جمال باکمالنی کوریدیکز بنی معذور طوتوب لوم ایلمزدیکز * ملك رادردل
آمد که جمال لیلی را مطالعه کند تابداند که چه صورتست که موجب چندین فتنه است بفرمود
طلب کردن دراحیای عرب بکردیدند وبدست آوردند وپیش ملك درصحن سراچه بداشتند
ملك درهیئت او نظر کرد شخصی دیدسیه فام ضعیف اندام درنظرش حقیرآمد بحکم ان که
کمترین خدام حرم او بجمال ازو پیش بود وبزینت پیش مجنون بفراست دریافت وکفت
ای ملك ازدریچهٔ چشم مجنون بجمال لیلی نظر بایست کرد تاسر مشاهدهٔ او برتو تجلی کند *
ملك را را ادات تخصیص (دردل در حرف صله (تاحرف تعلیل (احیا حیك جمعیدر قبیله
معناسنه (بکردیدند فعل ماضی جمع غائب چکزندیلر (یعنی ارادیلر (سراچه تصغیر
سرادر (فام کونه دیمکدر یعنی رنك (کمترین خدام حرم اولامیه لردر (بجمال باحرف ظرف
(وباحرف مصاحبت (پیش باء بجمله ایلری دیمکدر (بعض نسخه ده درپیش واقعدرمآل بردر
(بزینت باینه سابق کیبدر پیش زیاده دیمکدر (دریچه تصغیردر درقپوجق معناسنه در (چشم
مجنونه اضافت بیانیه (وبولامیه (باحرف صله (جمال لیلی لامیه (بایست کرك دیمکدر (کرد مصدر
معناسنه در (تاحرف تعلیل (سرمشاهدهٔ اولامیه لردر (تجلی تفعل بابندن مصدر درظهور
معناسنه (محصول ترکیب) ملکك کوکلنه کلدی که جمال لیلایی مطالعه ایلیه تابله که نه صورتدر
که بوقدر فتنه یه باعثدر طلب ایلمکه بیوردی عرب قبایلنده دولاندیلر یعنی ارایوب اله کتوردیلر
وپادشاهك اوکنده وقرشوسنده سرا بچغنك میداننده طورغوردیلر (پادشاه آنك هیئتنه

(یعنی شکلنه نظر ایلدی قره یغز وضعیف اندام برشخص کوردی (یعنی لیلی بویله ایدی
نظرنه حقیر کلدی (یعنی حقیر کورندی اول سبیله که حرمنك خدامنك الا اکسکر کی کوزللکده
اندن ایلری ایدی (وزینت وزیورده اندن ارتق (مجنون ملکك لیلا یی حقیر کوردیکنی فراستله
اکلادی ودیدی ای ملك مجنونك کوزی پنجره سندن جمال لیلایه بقمق کرك تا کیم انك
مشاهده سنك حقیقتی تجلی ایدوب ظاهر اولیدی * مثنوی * تا بر درد من رحمت نیاید *
رفیق من یکی هم درد باید * (محصول بیت) سکا بنم دردمه رحمت کلمز (یعنی سن بنی اسرکزسین
بنم رفیق ویارم بر همدرد کرکدر یعنی کندی حالمه موافق ومناسب براهل درد کرکدر
* که با وقصدمی کویم شب وروز * دو هیزم را بهم خوشتر بود سوز * که حرف تعلیل (باحرف
صله (هیزم اودون (بهم بری بریله (محصول بیت) بکا بنم کبی اهل درد کرك تا کیم اکا قصهٔ
درد عشق ومودتی کیجه وکوندز سویلیم (زیرا ایکی اودونك یانشی بری بریله خوشترقدر تنها
برینك یانشندن (یعنی کشی دردینی اهل درده سویلمك یکرکدر بی دردہ سویلمکدن * نظم *
ما مر من ذکر الحمی بمسمعی * لو سمعت ورق الحمی صاحت معی * ما اسم موصولدر الذی معناسنه
(مر فعل ماضی مفرد مذکر غائب نصر بابنك مضاعفندن مرور ایلدی (یعنی کچدی
دیمکدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر مانك وما صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (من حرف جر اسم موصولده اولان ابهامی بیان ایدر (مر یه متعلقدر (ذکر لفظا مجرور
من ایله مضاف اولمشدر حمایه (وحمی تقدیرا مجرور مضاف الیه در (وحمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چار قور یسنه دیرلر (وکاه اولور که جانانه نك منزلنه حمی دیرلر آهو اولان حمایه
تشبیه طریقیله (بمسمعی باحرف جر مریه متعلق ومسمع میم اولك کسری وسکون سینله
ومیم ثانینك فتحیله اسم آلت سمع که مراد قولقدر وباء متکلم ضمیر مجرور متصل محلا مجرور
مضاف الیه (لو حرف شرط (سمعت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه علم بابندن اعرابدن محلی یوق
فعل شرط (ورق واوك ضمی ورانك سکونیله جمع ورقاء در حمر حمراء نك جمعی اولدیغی کبی
طاغ کوکرجنی که جیجی کوك رنکنده اولور ترکیجه تحته کوکرجنی وهپال دیرلر لفظا مرفوع
فاعلی سمعت در مضاف اولمشدر حمایه (صاحت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در ضرب بابندن
فاعلی تحتنده ورقه راجع ضمیر در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق جواب لو در وجملهٔ شرط
وجواب اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر (صیحه صوتی قالدر مقدر (یعنی آواز ایله چاغر مقدر
مع ظرفیتی لازم اسمدر مضافدر ضمیر متکلمه جار مجرور یله اعرابدن محلا منصوب حالدر صاحت
فاعلندن (محصول بیت) شول نسنه که بنم قولاغمدن کچدی منزل جانان ذکرندن یعنی منزل جاناندن
بنم سمعمدن مرور ایلین خبرلر اکر اول نسنه یی یعنی اول مذکوری ورق حما ایشید سیدی بنمله
بله صیحه وفریاد ایدردی ذوق وصفادن لفظ حمی که منزل جاناندن عبارتدر انی تکرار ظاهرا
ذکر ایلدیکی استلذاذ طریقیله در والا اضمار مقامی ایدی زیرا معرفه معرفه لکله اعاده اولسه
اکثر بودر که ثانی عین اول اوله (بیت) تالله یا ظبیات القاع قلن لنا) (لیلای منکن ام لیلی من البشر)
* یا معشر الخلان قولوا للمعافی * لست تدری ما بقلب الموجع * یا حرف ندا (معشر میمك وشینك
فتحه لریله وعینك سکونیله اسم جمعدر قوم ورهط کبی لفظندن مفردی یوقدر بلوك دیمکدر
(خلانه اضافت بیانیه در (خلان خانك ضمیله خلیلك جمعیدر دوستلر دیمکدر (قولوا فعل امر
جمع مذکر مخاطب سویلك دیمکدر (للمعافی لام اول حرف جر قولوا یه متعلق وثانی حرف تعریف
(معافی مفاعله بابندن اسم مفعول مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن (تقدیری رجل معافی در
(یعنی عشق ودرد بلاسندن عافیت وسلامت بولمش کیمسه مراددر (معلوم اوله که مصراع اول

معافی نك الفی اوزره تمام اولور (وفی مصراع ثانینك اولی وابتداسی اولور و بو اسلوب اشعار عربده
چوق واقعدر و بو اسلوبه مرهون دیرلر (و بونك کبی اشعار مصراع یازلمز بلکه متصل
یازیلور فاحفظ ولا تغفل (لست افعال ناقصه دن مفرد مذکر مخاطب دکلسین دیمکدر (تدری
فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقصندن (لست تدری اکلر و بلور دکلسین
دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (باحرف ظرف و یاحرف الصاق (قلب معروف (موجع
اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی مفرد مذکر غائب مثال واویدن (وجع واوك وجیمك فتحه لریله
ردسروری
آغری یه دیرلر موجعك جیمی تشدیدیله قید ایلین وجود شریف عجب وزن طبعه مالك ایمش
جزاه الله (محصول بیت) ای دوستلر زمره سی عشق دردندن سلامت وعافیتده اولان کیمسه یه
سویلك سن بیلور دکلسین (یعنی بیلمزسین شول نسنه یی که دردلی کوکلده در (یعنی عشق
دردندن خبردار دکلسین دیمکدر تقدیری ما حصل فی قلب الموجع ویا ما التصق بقلب الموجع
ردشمعی
دیمکدر (موجعه عیندن صکره یا اثبات ایلین اشعار عرب املاسندن آکاه دکل ایمش * نظم *
تن درستا ترا نباشد در یش * جز بهم دردی نکویم درد خویش * تن درست صاغ معناسنه در
زیرا تن بدن دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (را حرف تخصیصدر (در در یش لامیه یاره آغریجی
دیمکدر (بهم با حرف صله (همدرد دردداش دیمکدر (درد خویش لامیه (محصول بیت)
صاغ اولان کیمسه لرك یاره آغریسی اولماز (یعنی بی درد اولور پس کندی دردمی همدرد اولان
کیمسه دن غیری یه دیمزم * کفتن از زنبور بی حاصل بود * با یکی در عمر خود ناخورده نیش *
زنبور آری دیمکدر عربیدر (فارسیده منج دیرلر میمك ضمیله (باحرف صله (نیش بونده آری
ایکنه سیدر (محصول بیت) آریدن وایکنه سندن سوز سویلمك بی فائده در بر کیمسه یه که تمام عمرنده
آری ایکنه سنی یمش اوله (یعنی اهل درد اولمیان اهل دردك حالنی بلمز * تا ترا حالی نباشد همچو ما *
ردشمعی
حال ما باشد ترا افسانه پیش * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ترا را حرف تخصیص (حالی یا حرف
تنکیر حرف وحدت دیین خطا ایلمش (حال ما لامیه (محصول بیت) مادام که سنك حالك بزم حالمز
کبی اولمیه بزم حالمز سنك قتکده افسانه اولور یعنی بی فائده حکایه وآورد صاورد اولور * سوز من
با دیکری نسبت مکن * او نمك بر دست ومن بر عضو ریش * محصول بیت) بنم سوز وکدازمی غیره
نسبت ایله یعنی بو سوز که سنده وار غیریده ده وار در دیمه زیرا توزلك یاره سز آوجنده در و بنم
یاره لی عضومده در حضرت شیخ مذکور ابیاتی مجنون جانبندن بیوررخطاب عام طریقیله مقصود
قصه دن حصه در فتدبر * حکایت * قاضی همدان را حکایت کنند که با نعلبند پسری
سرخوش بود ونعل دلش در آتش روزکاری در طلبش متلهف بود و پویان و مترصد وجویان
وبرحسب واقعه کویان * (قاضی همدان را لامیه (وراادات مفعول (امام یافعی تاریخنده یازمش
(همدان هانك ومیمك وذالِ معجمه نك فتحه لریله دیار عجمده برشهردر اما هانك فتحی ومیمك سکونی
ودال مهمله ایله یمنده بر قبیله نك اسمیدر بویله بیورمش) لکن مذکور همدان دال مهمله ایله
ردشمعی
مشهوردر (قاضینك اضافتده همزه اثبات ایلین املادن آکاه دکل ایمش (باحرف صله اعتبار
اولنورسه سرخوش مست معناسنه اولور اما حرف مصاحبت اعتبار اولنورسه باشی خوش
ایدی دیمك اولور (نعلبند پسر ده ایکی وجهه محتملدر نعلبند اوغلانی ونعلبند اوغلی دیمك اولور
(نعل دلش بیانیه ولامیه در (در آتش بونده بر بود تقدیر اولنور بونك اصلی بودر که بر کیمسه یی
بر کیمسه دیه مطیع ومنقاد ایلمك مراد اولسه طالبك ومطلوبك اسمنی وسر پانجه بر قاچ اسمی استعماله
کلمش بر آت نعلنه یازوب آتشه براغورلر علی الفور تأثیر ایدر بونده استعاره طریقیله قاضینك
کوکلنه نعل اطلاق ایلمش آتش عشقه دوشوب یاند یغیچون (روزکاری یا حرف وحدت یعنی

برزمان (متلهف تفعـل بابندن اسم فاعلدر متحسر معناسـنه یعنی حسرتلی ایدی (پویان
متلهفه معطوف صفت مشـبهه در (پویدندن یلکن دیمکدر پویانی حال طوتنلر بی حال — رد ابن سید علی وسروری
ایمشلر (مترصد مترقب معناسنه (مترصد تفعل بابندن اسم فاعلدر یعنی اوغلانی کوزدیجی ایدی که
نه حالده ونه کارده در دیو نتکه عشاقك عادتیدر معشوقله مقیداولمق (جوبانده صفت مشبهه در — رد شراح جمیعا
جویدندن جستن دن دینلر خطا ایمشلر (حسب حانك وسبنك فتحه لریله مقدار معناسـنه در — رد سروری وشمعی
واقعه یه اضافت لامیه در (کوبانده صفت مشـبهه در (کویدندن (کفتن دن دینلر بیلمزلك
ایلمشلر (محصول ترکیب) (قاضی همدانی حکایت ایدرلر حضرت شیخك بوسوزنده ابهام ظاهردر
یعنی محتملدر که همدان قاضیلرندن برقاضی اوله ویاشیخك زماننده اولان قاضی اوله که برنعلبند
پسره عاشق ومست ایدی (یعنی وصالنه طالب ایدی واناك محبتندن نعل دلی آتشده ایدی برزمان انك
طلبنده حسرتلی وپوینده ایدی ومترقب وجوینده ایدی ومقدار واقعه سنه وحسب حالنه نسبت
کوینده یعنی جوانله سرکذشتنه کوره بورباعی یی اوقوردی * رباعی * درچشم من آمد آن سهی
سرو بلند * بربود دلم زدست ودر پای افکند * (درحرف صـله (چشم من لامیه (آمد بونده
کردی کوزینه کلمکدن مراد انی کورمکدر (سهی سروه وقده صفت اوله کلمشدر (پس کاه مقدم
اولور موصوفدن وکاه مؤخر طغری سرو دیمکدر (بلند بانك فتحی وضمیله بوجه دیمکدر
(بربود با حرف تأکید (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمکدر بونده را
ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور (دلم زدست تقدیری دل زدستم در (درپای درحرف صـله
(افکند فعل ماضی مفرد غائب براقدی دیمکدر (محصول بیت) بنم کوزومه دوش اولدی اول
طغری بلند سرو (یعنی اول سروکبی سهی قد وبلند قامت جانان حاصـلی منظورم اولدی
بویله اولنجه کوکلمی الدن قاپدی وایاغه براقدی یعنی دلمك قدرینی بلبوب اهانت وحقارت ایلدی
* این دیدهٔ شوخ می کشد دل بکمند * خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند * دیدهٔ شوخ بیانیـه
کستاخ دیده دیمکدر کندی دیده سنه اشارت ایدر پس دیدهٔ شوخی مطبوع عبارتیله تفسیر ایدنلر
بونی محبوبه صفت ظن ایدوب خطا ایلمشلر (دل میکشدك مفعول صریحی (وبکمند غیر صریحی — رد ابن سید علی وسروری
خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معناء شرطی متضمن استرسك دیمکدر (که حرف بیان
(بکس ندهی نك مفعول غـیر صریحی ودل صریحی ببندك مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه
جواب شرط (محصول بیت) بوبنم کستاخ کوزم کوکلی کمند عشق ومحبته چکر (یعنی کوز
کورر وکوکل بی اختیار سور (پس دیلرسك که کیمسه یه کوکل ویرمیه سین کوزوکی بغـله یعنی
کوزلره باقدرمه که کوکل سووب بلایه دوشمیه دیمکدر ببندك باء استقبالی مضموم اوقیانلر — رد ابن سید علی وسروری
روستایلق ایدرلر * بیت * ازیادتو غافل نتوا نکرد بهیچم * سرکوفتـه مارم نتوانم که بپیچم *
یادتو مصدرك مفعولنه اضافتیدر زیرا یاد ذکر معناسـنه در (غافل نتوان کرد تقدیری نتوان
غافل کرددر (کرد مصدر معناسنه در زیرا نتوان مضارعت معناسنی متضمندر (بهیچم با حرف
مصاحبت هیچله دیمکدر (سرکوفته مار اصلنده مار سرکوفته ام در اضافت بیانیه تقدیریله
زیرا سرکوفته وصف ترکیبیدر ضرورت وزن ایچون تأخیر قلندی (نتوانم قادر دکلم دیمکدر (که
حرف بیـان (بپیچم فعل اسـتقبال متکلم وحده بور ولام وبوکلم دیمکدر یعنی کال در دمدن
وزبو نلکمدن حرکتده مالك دکلم دیمکدر بعض نسخه ده نپیچم نون نافیه ایله واقعدر (پس
سرکوفته دن ازلمش مراداولمز بلکه اورولمش مراداولور یعنی باشنه اورلمش مار کبی مالك دکلم (پیچ
وتاب ایلمکه حاصلی اضطراب ایلمکه وبی حضور اولمغه قادر دکلم دیمکدر (محصول بیت)
ای جانان سنی اکمقدن هیچ برنسنه ایله بنی غافل ایلمك ممکن دکل یعنی هیچ برنسـنه سنی تذکر

ایلمکه مانع اوله مز (مارسرکوفتـه ام یعنی باشی ازلمش مارم قادر دکلم که پیچ وتاب اورام نتکه
صاغ اولان ییلان بوریلور وبوکیلور حاصلی درد عشقدن مقتول مارکبی حرکتده مالك دکلم
(مصراع اولك معنـاسنی سنی اکمقدن غافل ایلیی بیلمك اولماز بنی هیچ دیین مقصوده واصل — رد سروری
اولمامشدر (هیچ بهیچ باسنك زیاده سنه قائل اولان اثرنجه کتمش * شنیدم که درکذری پیش — رد شمعی
قاضی بازآمد برخی ازین معامله بکوشش رسید رنجیده دشنام بی تحاشی داد وسقط کفت وسنك
برداشت وهیچ از بی حرمتی فرونکذاشت قاضی بایکی از علمـاء معتبرکه همعنان او بود کفت *
کذر لغتده کچد معناسـنه در اما بونك کبی یرلرده یول مراد در (بازآمد باز بونده ادات تأکیددر
نتکه سابقا برقاچ یرده تنبیه اولنمشدر (برخی بعضی دیمکدر بعض نسخه ده طرفی واقعدر مآل بردر
(معامله دن مراد سودیکی قصه سی اوله ویااوقودیغی ابیات واشعـار اوله (رنجیده هاء رسمی
بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور انجنوب دیمکدر (دشنام بی تحاشی بیانیـه در بی باك وبی پروا
دیمکدر (سقط یرامز ونامعقول سوز (برداشت قالدردی دیمکدر (حرمتی یا حرف مصـدر
(فرونکذاشت الحق قومدی یعنی قادر اولدیغی اهانتی اشـاغه قومدی (بایکی با حرف صله
(علماء معتبر بیانیـه (همعنان دیزکین دیزکینه یله کیدنه دیرلر بونده مراد مصاحبدر
(محصول ترکیب) ایشتدمکه پسر بریولده قاضینـك اوکینه کلدی وبرمقـدار بوعشق
معـامله سندن ویا اوقودیغی ابیات واشعـاردن اوغلانك قولاغینه ایرشدی انجنوب قاضی یه
بی پروا سوکدی ونامعقول کلمـات ایلدی وطاش قالدردیکه قاضی یی اوره یعنی طاشه چالندی
وهیچ حرمتسزلکدن اشاغه قومدی یعنی بولدیغی اهانتی ایلدی قاضی معتبرعلمادن برینـه که
کندیله دیزکین دش ایدی دیدی * بیت * آن شاهدی وخشم کرفتن بینش * وآن عقـده — رد سروری
برابروی ترش شیرینش * شاهدی یا حرف مصـدر حرف وحدت دیین خطـا سویلمش
(خشم کرفتن شاهدی یه معطوفدر وایکیسی بیله بینك مقدم مفعوللریدر (بین باء عربینك
کسریله فعـل امر مفرد مخاطبدر بیندندن وشین ضمیر پسره راجعدر (عقده لغتده دوکومه
دیرلر اما بونده قاشده اولان بورشق مراددر (ابروی ترش بیانیه در (شیرین عقده یه صفتـدر
(وشین ضمیرینه پسره راجعـدر (محصول بیت) اول پسرك محبوبلغنی وخشم طوتمقلغنی
کورسیرایله بونده مخاطب همعنان قاضیدر واول ترش شکل ابروسی اوزرنده عقـدهٔ شیرینی
کور یعنی اول شیرین ومقبول قاشین چاتمسین کورسیرایله (ابرویی ترشه مضـاف قلبوب ترشی
عقـده یه وشیرینی ابرویه صفت طوتوب نامطبوع ونامعقول تعقیداته ارتکاب ایدنلر غریب
ناساز وناهموار طبع صاحبلریمش العیاذ بالله تعالی * در بلاد عرب کویند ضرب الحبیب زبیب * — رد سروری وشمعی
ضرب الحبیب مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومفعول متروکدر (وحبیب فعیل مفعول معناسنه در
(زبیب زانك فتحی وبانك کسـریله قوری اوزومه دیرلر (محصول ترکیب) قاضی مذکور بیتی
اوقودقدن صکره دیدی بلاد عربده سویلرلر محبوبك ضربی یعنی کوتکی عاشقـه قوری
اوزومدر یعنی شیریندر دیمکدر * بیت * ازدست تومشت بردهان خوردن * خوشترکه بدست
خویش نان جوردن * بردهان برحرف صله (بدست خویش با حرف مصـاحبت واضافت
لامیه در (محصول بیت) سنك الکدن ای پسر آغزه یومرق یمك کشی کندی الیله اتمك یمکدن
خوشترقدر * همانا که از وقاحت اوبوی سماحت می آید پادشاهان سخن بصلابت کویند
وباشند که درنهان صلح جویند * اندن صکره قاضی دیدی (همانا کانه دیمکدر (که حرف بیـان
(وقاحت قلت حیا معنـاسنه (سماحت عطا واحسان معناسنه در (با حرف مصـاحبت
(صلابت شدت معنـاسنده در (پادشاهان مبتدا ومابعـدی خبری (محصول ترکیب) بکزرکه

پسرك قلت حیاسندن احسان قوقوسی كله یعنی بو یله چپلاق ملایمته دلالت ایدر زیرا پادشاهلر ظاهرا خصمه پك پك سویلرلر اما اولور كه كزلین صلح استرلر پس جائزدر كه پسر دخی ظاهرا خلق یاننده سركشلك كوستره اما تنهاسی ملایمت اوزره اوله * بیت * انكور نو آورده ترش طعم بود * روزی دوسه صبر كن كه شیرین كردد * انكور نو آورده بیانیه (نو آورده تروانده معناسنه در یعنی قورق كه عجم غوره دیر (ترش طعم وصف تركیبیدر اكشی لذتلی معناسنه در (زیرا طعم طاتك فتحیله لذت دیمكدر (روزی یاحرف وحدت (محصول بیت) تروانده كنورلمش اوزوم اكشی لذتلی اولور بر ایكی اوچ كون صبر ایله كه لذیذ اوله یعنی دادیه * این بكفت وبمسند قضا باز آمدتی چند ازعدول كه ملازم او بودندزمین خدمت بیوسیدند كه باجازت سخنی داریم در خدمت بكوییم اكرچه ترك ادبست وبزركان كفته اند * باحرف صله مسند قضا لامیه در محل حكم دیمكدر (باز ادات تأكید (تی یاحرف وحدت (چند نیچه دیمكدر (یعنی برنیچه شخص (عدول عینك ودالك ضمیله جمع عدلدر عادل معناسنه (بعض نسخه ده عدول مزكی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (یعنی پاك عادللر اسم فاعل طوتنلر بیلزایمش (كه حرف رابط صفت (ملازم او اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (زمین خدمت بیانیه (كه حرف بیان (باجازت باحرف مصاحبت (سخنی یاحرف وحدت (محصول تركیب) قاضی كچن نظم ونثر سوزلرینی سویلدكدن صكره مسند حكم وقضایه كلدی برنیچه كیمسه عادللردن كه آنك ملازملری ایدی تعظیم وتبجیل طریقیله زمین خدمتی اوپدیلر یعنی قاضی یه تعظیم ایلدیلر كه برسوزمز واردر اجازتله خدمتكزده سویلیه لوم اكرچه ترك ادبدر واولولر دیمشلردر * بیت * نه درهر سخن بحث كردن رواست * خطا بربزركان كرفتن خطاست * نه حرف نفی روا یه مقیددر (محصول بیت) هرسوزده بحث ایلمك روا دكلدر اولولر اوزره خطا طوتمق خطادر یعنی هرسوزده كلمات ایلمك جائز دكلدر وا كابر اوزره قصور طوتمق قصوردندر * اما بحكم آنكه سوابق انعام خداوندی ملازم روزكار بند كانست مصلحتی كه بینند واعلام نكنند نوعی ازخیانت باشد طریق صواب انست كه پیرامن این طمع نكردی وفرش ولع درنوردی كه منصب قضا پایكاهی منیعست تابكناهی شنیع ملوث نكردانی حریف اینست كه دیدی وحدیث این كه شنیدی * سوابق جمع سابقه در مبتدا (انعامه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر تقدیری انعامات سابقه در (وخداوندی یه بیانیه (ملازم خبر مبتدا (روزكاره اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وبندكانه لامیه (مصلحتی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بینند فعل مضارع جمع غائب كوررلر (نوعی یاحرف وحدت (طریق صواب بیانیه (پیرامن اطراف (این طعمه اضافتی لامیه در (نكردی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب كردیدندن كاف عجمك فتحیله دونمك معناسنه (نكردی دولانمیه سین دیمكدر (فرش ولع بیانیه (ولع واوك ولامك فتحه لریله حرص معناسنه در (درحرف تأكید (نوردی نونك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب دوره سین ودیوشیره سین دیمكدر (كه حرف تعلیل (منصب قضا بیانیه (پایكاه بوننده مرتبه دیمكدر (ویاحرف وحدت (منیع محكم دیمكدر (تاحرف تنبیه (بكناهی باحرف مصاحبت ویاحرف وحدت (شنیع چركین (ملوث اسم مفعولدر بولاشق معناسنه (نكردانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمكدر (نكردانی فعلی نون برینه میم یازوب فعل نهی ظن ایدوب ای لاتجعله ملوثا بالذنب الشنیع دیین فارسی بی غریب ملوث بیلورمش (محصول تركیب) قاضی یه عدول دیركه اما اول سبیله كه افندینك انعامات سابقه سی بندهلرك زمانه ملازمدر

ردشمعی

رد سروری

یعنی

یعنی بزسنك نعمتكله حاصل اولمشز تمام عمریمزده نعمتك بزه ملازم اولوب بزدن منفك اولمامشدر (ایمدی بوبنده لر برمصلحتی كه كورملر واعلام ایلمیهلر خیانتدن برنوع اولور پس طریق صواب اولدر كه بوطمعك اطرافنده چكزنمیه سین وشدت حرص فرشنی دوروب دیوشیره سین زیرا منصب قضا بلند مرتبه در احتراز ایله بركناه شنیع ایله اول منصبی ملوث ایلمیه سین حریف بودركه كوردك یعنی تعلیند اوغلانی كوردك نه ماهیندر وسوزی بودركه ایشتدك كه سكا بوقدر ناسزا كلمات ایلدی * مثنوی * یكی كرده بی آب رو بی بسی * چه غم دارد از آب روی كسی * یكی بربیسی ادات ربط ضرورت وزن ایچون حذف اولنمش تقدیری یكی كه كرده در بربیسی كه ایلمش (بی ادات سلب جوامد (آب روی لامیه در یوزصوبی یعنی عرض دیمكدر (ویاحرف مصدر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمكدر (آب روی كسی لامیه لردر (محصول بیت) بربیسی كه چوق یوزسزلك ایلمش اوله نه غم طوتار كیمسه نك آب رویندن یعنی نه غمی ونه پرواسی وار كیمسه نك عرض اكسكلكندن * بسا نام نیكوی پنجاه سال * كه یك نام زشتش كند پایمال * بسا بسی كبی چوق معناسنه در (نیكوی پنجاه سال لامیه لردر (كه حرف بیان (نام زشت بیانیه (وشین ضمیر نام نیكویه راجعدر (كند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده نام زشته راجع ضمیر ومفعول اولی نام نیكو وثانیسی پایمالدر (پایمال لغتده چیكنمقدر اما بونك كبی یرلرده ضایع معناسنه در (محصول بیت) چوق واقع اولور اللی ییلده كسب اولان نام نیكوكه برچركین آدی پایمال وضایع ایدر برانده وبرساعتده * قاضی را نصیحت یاران یكدل پسند آمد وبرحسن رأی وحفظ وفای ایشان آفرین كرد وگفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابست ومسئله بی جواب ولیكن (محصول تركیب) قاضی یه صادق یارانك نصیحتی مقبول كلدی وانلرك حسن رأی وتدبیرنه وحفظ وفاسنه آفرین دیدی وایتدی عزیزلرك نظری بنم حالمه عین صوابدر ومسئله بی جواب ولیكن * بیت * ولوان حبا بالملام یزول * لسمعت افكا یفتریه عذول * واوحرف ابتدا (لوحرف شرط (ان حرف ناصب ورافع (حبا حانك ضمیله لفظا منصوب اسم ان (بالملام باحرف جر (ملام لوم معناسنه مجروردر باایله جار مجرور یله یزول یه متعلق (یزول فعل مضارع مفرد مذكر غائب كیدر دیمكدر جمله فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبران در وان اسمیله وخبریله اعرابدن محلی یوق جمله شرطیه مقامنده واقعدر (لسمعت فعل وفاعل اعرابدن محلی یوق جواب لو واقعدر (افكا لفظا منصوب مفعولی (یفتری فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص یائیسندن وضمیر مذكر محلا منصوب مفعولی افكه راجع (عذول عینك فتحی وذال معجمه نك ضمیله مبالغه عاذلدر ملامت ایدیجی معناسنه لفظا مرفوع فاعل یفتریدر وجمله فعلیه اعرابدن محلا منصوب صفت افكادر (بعض نسخه ده عدول واقعدر عینك ودال مهمله نك ضمیله دخول وزنی اوزره عادل معناسنه عدلك جمعیدر سابقا تی چنداز عدوله ده مناسبدر (محصول بیت) اكر محبت ملامت وازار ایله زائل اولوب كیدیدی البته بركون ایشیدردم بریلانكه انی عذول ویاعدول افترا ایدر یعنی فلانك محبتی ملامت وازار ایله زائل اولوب كتدی دیو ایشیدردم * بیت * ملامت كن مرا چندانكه خواهی * كه نتوان شستن اززنكی سیاهی * كه حرف تعلیل (نتوان شستن یومق اولمز یعنی ممكن دكل (زنكی یاء نسبیله قره عربلرده مستعملدر زنك دیاریته منسوب دیمكدر (سیاهی یاحرف مصدردر (محصول بیت) عذوله خطاب ایدوب دیر بنی ملامت ایله هرنقدر كه استرسك فائده سی یوقكه بكا تأثیر ایلمز زیرا زنكیدن سیاهلغی یومغله كیدرمك اولمز یعنی بكا محبت جانانی ترك ایله دیمك سیاه عربدن قره لغی كیدرمك كیبدر * این بكفت وكسانرا بتفحص حال

او برانکیخت ونعمت بی کران بر بخت که کفته اند هر کرازرد رتراز وست ز وردر بازوست * کسانرا را
ادات مفعول متعلقاتندن کیسه لری دیمکدر باحرف صله (تفحص تفعل بابندن مصدر در تجسس
دیمکدر حاله اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو یه لامیه یعنی حالنی بوقلمغه (برانکیخت بر حرف تأکید
(انکیخت فعل ماضی مفرد غائب حواله ومسلط ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی مذکور
یتلری دیدی ومتعلقاتندن بعض کیمسه لری اوغلانك احوالی تجسسنه حواله ایلدیکه انی بختلیوب
قلبنی ملایم ایدوب قاضی یه مائل ایده لر واوغلانك یولنه بی نهایت و بی پایان نعمت دوکدی زیرا
دیمشلردر که هر کیمسه نك که التون ترازوسنده در زور بازوسنده در بوضرب مثلدر یعنی هر کیمسه نك که
مالی چوق اوله شویلکه صایمغله اولمیوب تراز وایله طارتمغه محتاج اوله (زور باز وسنده در یعنی
هرنه کیم استرسه ال و یرر دیمکدر حاصلی مالك وفرتندن کنایتدر * وانکه بردنیا دست رس ندارد در همه
عالم کس ندارد * دست رس وصف ترکیبدر رسیدندن وسعت وقدرتدن عبارتدر (محصول ترکیب)
مالدار اوله نك حالی مذکور کبیدر اما اولکه انك دنیایه الی ایرشمز یعنی ماله مالك دکل تمام دنیاده
کیمسه سی بو قدر یعنی مراداته ظفر بولمغه کیمسه اکا معین ودستکیر اولماز * بیت * هر که زردید
سرفرو اورد * ورترازوی آهنین دوشست * هر که یعنی هر کس که حذف وایصال طریقیله که
اسم اولدی (فرود وفرود آلسمز بر معنایه در آشاغه دیمکدر (اورد فعل ماضی مفرد مذکر غائب
کتوردی دیمکدر یعنی باشین اکدی حاصلی میل ایلدی دیمکدر (ترازوی اهنین اهن دمور
(و یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دوش قول معناسنه در یعنی ترازوقولی اوموز معناسنه دیین
حق اداده خطا ایلمش (محصول بیت) هر کیمسه که التون کوردی اکا باشین اکدی یعنی بی اختیار [ردشمعی]
میل ایلدی کرکسه دمور قوللی تراز و ایسه ده یعنی التونی تراز و یله وزن ایدنجه کامل اولنجه وزندن
بر مقدار اغرجه کلور پس میزانك اول حالتنه سرفرو آورد بیورمشدر حاصلی التونده بر مرتبه ده
قوت جاذبه واردر که انساندن غیری جماد بله اکا میل ایدر (انوشروان مجلسنده برکون حکما [مطلب]
ایندیلر صابون غم دنیاده ندر کیمی دیدیکه منصبدر وکیمی دیدیکه کوزل یوز ینه بقمقدر بزرجمهر
دیدی باده در جمیسی بوکا قائل اولدیلر (نوشروان دیدی حقیقتده صابون غم التوندر که جمیعا
بونلر انکله حاصلدر جمیع حکما بو سوزه سرفرو ایلدیلر * فی الجمله شبی خلوتی میسر شد وهم در آن
شب شحنه را خبر شد که قاضی همه شب شراب در سر وشاهد در بر ازتنعم نخفتی و بترنم کفتی * فی الجمله
حاصل کلام (شبی وخلوتی یاری حرف وحدتدر وجائزدر خلوتی یاسی حرف تنکیر اوله فتأمل (شحنه
شینك فتحی وحانك سکونیله لغتده نائب دیمکدر (اما بونده صوباشی مرادر (ورا ادات صله (که حرف
بیان (قاضی مبتدا (وشراب در سر وشاهد در بر حالیه لردر (بر بونده ایهام طریقیله ذکر اولنمشدر
فتدبر (از تنعم نخفتی یه متعلق (و یا حرف حکایه (و جمله خبر مبتدادر (وهمه شب نخفتنك
و کفتنك ظرفیدر (و بترنم کفتی یه متعلقدر (وازتنعم نخفتی یه معطوف (محصول ترکیب) حاصل
کلام بر کیجه جوان ایله خلوت میسر اولدی وهم اول کیجه صوباشی یه خبر اولدی که قاضی
بتون کیجه شراب باشنده (یعنی سرخوش ودلبر سینه سنده و یا یانده تنعم وذوق وصفادن
او یومزدی و یا او یومدی وترنم ونغمات ایله سویلردی و یاسویلدی یعنی ایرلردی * نظم * امشب
مکر بوقت نمی خواند این خروس * عشاق بس نکرده هنوزان کار و بوس * امشب بو کیجه (مکر
کانه (بوقت باحرف ظرف (نمی خواند فعل نفی استقبال مفرد غائب اوقومز (یعنی اوتمز
دیمکدر (حکایت حال ماضی معناسنی اخذ ایدنلرنه لفظدن خبردار ایمش ونه معنادن (خروس [رد شراح جمیعا]
لفظنی مفرد ایراد ایلمك ضرورت وزن ایچوندر والا خروسان مقامی ایدی (و یاخود جنس
خروس مرادر (عشاق مبتدا (بس نکرده خبری (بس باء عربیله بترد یمکدر اکتفادن عبارتدر

(پس بس نکرده نك معناسنی چوق ایلامش دیین چوق خطا ایلمش (نکرده ماضیدن قسمدر [ردشمعی]
ایلامش دیمکدر (پس اسم مفعوادر دیین فاعلیت ومفعولیت معنالرینی تشخیص وتمییز ایلمز [رد سروری]
ایمش (هنوز الان دیمکدر (کناردن بونده آغوش مرادر (حاصلی پهلو دیمکدر (و بوس
اسم مصدردر اوپمه معناسنه (محصول بیت) بو کیجه کانه وقتنده اوتمز بو خروس زیرا عشاق
هنوز اکتفا ایلامش کنار و بوسدن یعنی دلبری اوپمه دن وقوچه دن طویمامش بعض نسخه ده
بو وزنده و بو قافیه ده بر بیت واقع اولمش بونده * رخسار یار در خم کیسوی تابدار * چون
کوی عاج درخم چوکان آبنوس * رخسار یار لامیه در (در حرف ظرف (خم کیسوی تابدار
لامیه و بیانیه در (تابدار وصف ترکیبی در (تاب بونده اسمدر بکلم معناسنه (ودار دار یدندن
طوینجی دیمکدر (تاب بونده تافتندن مشتقدر دیین بوقنده تاب وتوآنی بوغمش (چون ادات [رد سروری]
تشبیه (کوی عاج بیانیه (کوی طوب (وعاج فیل کوکی (خم چوکان آبنوس لامیه و بیانیه در
(چوکان جیم وکاف عجمیله اوجی اکری یجه عصادر که اکثر رهبانلر (یعنی کشیشلر استعمال
ایدرلر (وآت اوزرنده انکله طوب چلرلر عجم سپاهیلری جرید اویونی یرینه آنی اوینارلر تعریب
ایدوب صولجان دیرلر صادك ولامك فتحه لریله (آبنوس بانك سکونیله آب ایله نوسدن [مطلب]
مرکبدر (آب صو (ونوس سین مهمله ایله نوشدن مصحفدر (شین معجمه ایله وتصحیف ایلین
قوم هنددر (زیرا شینی نقطه ایله انلرسین اوقورلر (و بو اغاج هندك بلوطیدر که هندده یاسنده
بر زمان یاتمغله قرار رونامی آبنوس اولور فاحفظ (محصول بیت) یارك رخساری یعنی یوزی
کیسوی تابداره بوکلمنده فیل کوکندن طوب کیدر آبنوسدن چوکان بوکلمنده تشبیه خاصدر
مذکور بیتك قاضی قصه سنه مناسبتی بوقدر لیکن شراح شرح ایلدکلری ایچون شرح
ایلدك * یکدم که چشم فتنه بخفتست زینهار * بیدار باش تا نرود عمر در فسوس * چشم
فتنه لامیه در مجازا (بخفتست اصلی بخفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی بونده او یومش دیمکدر (زینهار بایله ادات تنبیه در (بیدار اسمدر اویانق معناسنه
(باش فعل امر مفرد مخاطب بیدار اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نرود فعل نفی مستقبل مفرد
غائب عمر فاعلی (در حرف صله (فسوس افسوسدن مخففدر (بونده حیف معناسنه در (محصول بیت)
بردم که فتنه کوزی او یومشدر یعنی بردم که عالم اغیاردن خالیدر زینهار صقین بیدار اول و
او یقو یی ترك ایله تا کیم عمر نازنین حیفه کیتمیه یعنی ضایع یره صرف اولمیه * تا نشنوی ز مسجد آدینه
بانك صبح * یا از در سرای اتابك غریو کوس * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ونشنوی
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب مادام که ایشتمیه سین دیمکدر (مسجد آدینه جمعه مسجدی
دیمکدر (زیرا ادینه داله وذاله جمعه کوننه دیرلر (ذاله مشهوردر (اما داله میرحسین
معماینك آدینه معماسندن معلومدر (بانك صبح صباح اذانی اضافتی لامیه در (یا حرف عطف
(در سرای اتابك لامیه لردر (غریو کوس لامیه در (غریو او آزایله اغلمقدر (بونده فریاد وفغان
مرادر (کوس سابقا مفصل بیان اولنمشدر (محصول بیت) مادام که مسجد جمعه دن صباح اذانی
ایشتمیه سین واتابك سراینك قاپوسندن کوسك ناله وافغانی * لب از لب چو چشم خروس ابلهی
بود * برداشتن بکفتن بیهوده خروس * لب برداشتنك مفعول صریحی (وازلب غیر صریحی
(چو چشمه اضافتی بیانیه در (وخروسه لامیه (ابله افعل وزنی اوزره صفت مشبهه در احمق
معناسنه (و یا حرف مصدر ومبتدا (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب
خبر مبتدادر ابلهلق اولور (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (برداشتن بوده فاعلدر (بکفتن
(با حرف مصاحبت برداشتنه متعلق (بعض نسخه ده (بکفتن یرینه بکفته واقعدر

سوز معناسنه بیهوده‌یه اضافت بیانیه (وخر وسه لامیه (ازلب برینه برلب یازانلر معنایه واصل
دکلر ایمش (محصول بیت) بو بیت اوله مرتبطدر (لبی یعنی عاشق لبنی چشم خروس کبی
قزل و صافی اولان معشوق لبندن قالدرمق خروسك وقنسر اوتمه سیله ابلهلق اولور
ویا ابلهلقدر حاصلی زائد بره خروس اوتمه سیله صباح اولدی دیو جانان صفاسندن فراغت
ایلمك ابلهلقدر * قاضی درین حالت بود که یکی ازمتعلقان در آمد وکفت که خیز وتاپای داری
کر ز که حسود آن برتودق کرفته اند بلکه حق کفته اند تامکراین آتش فتنه که هنوز زاند کست
باب تدبیری فرونشانیم مبادا که فردا چون بالا کیرد عالمی را فرا کیرد قاضی تبسم درونکه کردو کفت *
که حرف رابط مقول قول (خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمکدر (خیزیدندن (خاستن دن
دینلر خطا ایتمشلر (تاحرف توقیت (پای داری ایاغك وار (یعنی قوت وقدرتك اولدقجه
(کز یز فعل امر مفرد مخاطب قاچ دیمکدر (کریزیدندن کریختن دن دینلر یکلش قاچشلر
(که حرف تعلیل (دق غمز ونمیمه دیمکدر (ویاحرف وحدت ویاتنکیر (بل حرف اضراب
(حق یاحرف وحدت (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی (اتش فتنه بیانیه‌در (که حرف بیان
(هنور الآن دیمکدر (باحرف مصاحبت (آب تدبیر بیانیه (و یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر
(فروحرف تأکید (نشانیم فعل مضارع متکلم مع الغیردر سویندره لم دیمکدر (نشانیدندن که
لفظ مشترکدر آتش سویندرمکله برنسنه‌یی نصب ایلك (یعنی برمصلحت اوزره بر کیمسه یی دیکمك
یننده (مباد فعل نهی مفرد غائب اولمیه دیمکدر دعا مرادد در (که حرف بیان (فردایارین (چون
حرف تعلیل (بالا ارتفاع کیرد طوته ارتفاع طوته (یعنی قالقه دیمکدر فاعلی آتش فتنه‌در
(عالمی یاحرف تنکیر (ورا ادات مفعول (قاضی مبتدا (بتبسم باحرف مصاحبت (نکه کرد
متعلقدر (تبسم تفعل بابندن مصدردر کولمسمك دیمکدر (درحرف صله (واوضمیری قبودن
ایچری کلنه راجعدر (نکه کرد نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی بوحالتده ایدی یعنی
بسرله بوس وکارده ایدی که متعلقلرندن بریسی ایچری کیردی ودیدی که قالق وایاغك اولدقجه
قاچ یعنی اباغك تحمل ایدوب قادر اولدقجه زیرا حسودلر سنك اوزریکه دق طوتمشلر (یعنی
غمز ایتمشلر بلکه حق سویلمشلر تااوله که بو اتش فتنه که ازآجقدر تدبیر صوینی ایله
سویندره وز اولمیه یارین چونکه مرتفع اولوب قالقه تمام عالمی احاطه ایلیه قاضی تبسمله اکا نظر
ایلدی ودیدی * قطعه * پنجه در صیدبرده ضیغم را * چه تفاوت کند که سك لاید * صیدبونده
مفعول معناسنه‌در (یعنی مصید پنجه برده نك مفعول صریحی (ودرصید غیرصریحی (درحرف
صله در (و برده ماضیدن قسمدر ایلتمش معناسنه (ضیغم ضادك وغینك فتحیله ارسلان دیمکدر
(وراحرف صله ویاحرف تخصیص (لاید فعل مضارع مفرد غائب اقفر ردیمکدر (لاییدندن
ایت اقفرمق معناسنه (محصول بیت) پنجه‌سین صیده یعنی آوه ایلتمش یعنی بازمش ارسلانه
نه تفاوت ایدر که ایت اقفرر یعنی بانسه کلوب شکارین الیماز دیمکدر یعنی اعدانك وحسادك
بکا ضرری بوقدر همان جانان بنم اولسون دیمکدر (قونه دیرلرسه دیسونلر طونه کور یارانکن)
* روی در روی دوست کن بکذار * تاعدو پشت دست میخاید * روی کنك مفعول صریحی
(ودر روی غیرصریحی (ودوسته اضافتی لامیه‌در (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو (یعنی اهمال
ایله (تاحرف تعلیل (عدومبتدا (پشت دست لامیه ومفعول (میخاید فعل مضارع مفرد غائب‌در
وخبر مبتدا (محصول بیت) خطاب عام طریقیله ویاکلن متعلقه بیورر که یوزوکی دوست
یوزینه ایله یعنی لب لبه وسینه سینه‌یه اول جانانله وقوطمه تاکیم عدوالی ارقاسی چکنیه عداوت
وحسدندن حاصلی سن جانانله صفاده اول وقو عدو حسد آتشنه یانوب کول اولسون * ملك راهم

ردسروری وشمعی

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

درآن شب اکاهی دادند که درملك توچنین منکری حادث شده است چه فرمائی گفت من اورا
ازجملهٔ فضلای عصر و یکانهٔ دهرمید آنم باشد که معاندان درحق او بغرض حوض کرده
باشداین سخن در سمع قبول من نیاید مکرآنکه که معاینه کردد که حکما کفته اند * ملك پادشاه
(ورآادات مفعول (اکاهی یاحرف مصدر خبردارلق دیمکدر (که حرف بیان ملك تولامیه (منکری
اسم مفعولدر افعال بابندن (ویاحرف وحدت (حادث شده است پیدا اولمشدر (جملهٔ فضلاء عصر
لامیه‌لردر (یکانه یی فضلایه (وجمله‌یه عطف ایلمك جائز یکانه فرید دیمکدر (دهره اضافتی لامیه‌در
(باشد که اوله که یعنی احتمالدر که (درحرف ظرف (حق اولامیه (بغرض باحرف صله غرضه دیمکدر
(خوض شروع معناسنه‌در (سمع قبول من بیانیه ولامیه در (نیاید کلمز یعنی کیرمز دیمکدر (مکرالا
معناسنه‌در (که حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاهه دخی اول کیجه خبردارلق ویردیلر که سنك
مملکتکده شونجلین برچرکین ایش ظاهر وهویدا اولمشدر نه بیوررسین پادشاه دیدی بن انی جملهٔ
فضلای عصردن یعنی زمانه فاضلرینك بریسین بلورم وفرید دهرك بریسنی یحتمل که معاندلر
وحسود وعدولرانك حقنده غرضه شروع ایلمش اوله ز بوسوزم سمع قبولمه کیرمز الا اول وقتکه
معاینه واشکاره اوله زیرا حکما دیمشلردر * بیت * بتندی سبك دست بردن بتیغ * بدندان برد پشت
دست دریغ * باحرف مصاحبت (تندلفظ مشترکدر ترکیده ایتی کبی بریسی کسکین معناسنه در
(بریسیده حدتلی یعنی یاوز معناسنه‌در (ویاحرف مصدر پس بونده حدتله وتیزلکله دیمکدر (سبك
لغتده یینی دیمکدر خفیف معناسنه اما بونده فوری دیمکدر یعنی تأنیسز وفکر وفراستسز دیمکدر
(بردن مصدرینه مرتبطدر (دست ده بویله‌در (باحرف صله بردنه متعلقدر (تیغ قلجدر سیف معناسنه
بدندان بردك مفعول غیرصریحی (وپشت صریحی (پشت دست دریغ بیانیه‌لردر (محصول بیت
حدتله فوری ال قلجه ایلتمك یعنی ال صونمق حیف وپشمانلق الی ارقاسنی دیشنه ایلدر حاصلی
اول حالتی ایلمك حیفلنوب وپشیمان اولوب ال ارقاسنی دیشنه ایلدر اسناد مجازیدر فتدبر
بعض نسخه‌ده بردیرینه کزدو اقعدر ایصرر دیمکدر یعنی بوحدت سببیله حیف دیو ال ارقاسن
ایصرر (مصراع) اولك معناسی درزمان دشواری وضجرت دست بتیغ بردن پشتات واستعجال
دیین معنایی دشوار ایتمش وصر بلغله الی یینی ایلتمك قلجه دیین معنایی صرب بیره چکمش (وبرد
فعل مضارعدر بردندن دینلر صوق سویلمشلر * شنیدم که سحرکاهی ملك باتنی چند از خاصان
ببالین قاضی رسید شمع را دید ایستاده وشاهد نشسته ومی ریخته و قدح شکسته وقاضی در
خواب مستی بی خبر ازملك هستی بلطفش بیدار کرد وکفت برخیز که آفتاب بر آمد در یافت که
حال چیست کفت ازکدام جانب بر امد کفت ازجانب مشرق الحمدلله که هنوزدر تو به بازست
بحکم این حدیث که (لایغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها) کفت استغفرالله
واتوب الیه * سحرکاهی ایرته سحر وقتی (ملك پادشاه باحرف مصاحبت (تی یاحرف وحدت
برنیچه‌تنله دیمکدر (برحرف صله (بالین قاضی لامیه یصدیغی اوجنه یعنی باشی اوجنه (ایستاده
واستاده تخفیف یا ایله طورمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق
ایلمزایمش (وقاضی مبتدادر (خواب مستی مستلق او یقوسنده خبرمبتدادر (بیخبر ازملك هستی
خبر بعد الخبردر (یافت اکلدی حضرت شیخك بیخبر ازملك هستی دیدیکندن صکره (در یافت
یوردیغی تردن خالی دکل فتامل (درتو به لامیه در مجازا (باز بونده آچقدر مفتوح معناسنه
(بحکم این حدیث (باحرف مصاحبت واضافت لامیه‌در (حکم بونده سند وحجت معناسنه‌در
(که حرف بیان (لایغلق فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول لایجعل مغلقا دیمکدر
(باب التوبة فاعل لایغلقدر ولامیه‌در مجازا (علی العباد لایغلق به متعلق (حتی تطلع ان مقدره

ردابن سیدعلی وسروری
ردابن سیدعلی وسروری

ردسروری

ایله منصوبدر الی ان تطلع دیمکدر (الشمس لفظا مرفوع فاعلی (من مغر بها تطلع یه متعلقدر
(استغفر فعل مضارع متکلم وحده (الله لفظا منصوب مفعولی (واتوب استغفر یه معطوف فعل
مضارع متکلم وحده در نصر بابنك اجوف واو یسندن (الیه اتوب یه متعلقدر (محصول ترکیب)
ایشتدم که اول صباح وقتنده پادشاه خواصندن برنجه شخصله قاضینك باشی اوجنه ایرشدی
یعنی کلـدی شمعی کوردی برنده طوروب یناروب دلبر مجلس کارنده اوتورمش و باده دوکلش وقدح
صنمش یعنی بونلری بو یله کوردی وقاضی مستلك اویقوسنده وارلق عالمندن بیخبر ملك آنی لطفله
بیدار ایلدی یعنی اویاردی ودیدی قالق که آفتاب طلوع ایلدی قاضی اکلدیکه حال ندر دیدی
آفتاب نه جانبدن طلوع ایلدی پادشاه مشرق جانبندن دیدی قاضی دیدی الحمد لله که توبه قپوسی
هنوز اچقدر بو حـدیث شریف استدلالیله که توبه قپوسی باغلنماز عباد اوزره شمس مغربدن
طلوع ایدنجه اندن صکره قاضی دیدی ایلدیکیم خطادن اللهدن مغفرت وعفو طلب ایدرم ودخی
نامشروع ونامعقول ایش اشلیم خدایه توبه ورجوع ایدرم یعنی جمیع نامشروع ایشلردن شمدی
کرو فراغت ایدرم * قطعه * این دو چیزم بر کناه انکیختند * بخت نافرجام وعقل ناتمام * چیزم یعنی
معناده کناهه مقیددر (انکیختند فعل ماضی جمع غائب اغرا ایلدیلر یعنی قندردیلر دیمکدر (بخت
نافرجام بیانیه (ناحرف توصیف نفی (فرجام فانك فتحیله ایشك صوکی عاقبت کار معناسنه
(محصول بیت) قاضی توبه واستغفار ایلدکدن صکره بو ایکی بیتله اعتذار ایدر که بو ایکی نسنه بنی
کناهه قندردیلر بریسی عاقبتسز یعنی ابتر وناقص طالعم و بریسیده ناتمام وناقص عقلم (مصراع
ثانی مصراع اولی بیان ایدر حاصلی طالعمك وعقلمك قصوریدر بنی معصیته اغرا واغوا ایدن
* کر کرفتارم کنی مستوجبم * ور ببخشی عفو بهتر زانتقام * مستوجب استفعال بابندن
اسم فاعلدر مستحق معناسنه (باحرف تأکید (ببخشی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
واقعدر بغشلرسك دیمکدر (عفو مبتدا بهتر خبر (زانتقام بهتره متعلق جملهٔ اسمیه جواب
شرطدر (محصول بیت) اکر بنی جرمم ایچون مؤاخذه ایدوب کرفتار عقوبت وعذاب ایدرسك
لایق ومستحقم واکر رحیملق صفتیله متصف اولوب کناهمی وجرممی بغشلرسك بهر حال
عفو وغفران انتقام ایدوب عقوبت ایلمکدن یکر کدر * ملك کفت توبه درین حالت که
برهلاك خود اطلاع یافتی سودی ندارد قال الله تعالی فلم یك ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا *
یافتی فعل ماضی مفرد مخاطب (سودی یا حرف تنکیر یاء وحدت دینلر فکرسز سویلشلر (فا
جواب شرطه داخل اولان فادر (لم یك اصلی یکون ایدی لم جازمه داخل اولمغله انتقاء
ساکنین واقع اولدی واودن ونوندن واو حذف اولندی لم یکن قالدی صکره نون کثرت استعمال
ایچون تخفیفا حذف اولندی جوازطریقیله لزوماد کل (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائب (هم
ضمیر منصوب متصل مفعولی (ایمان لفظا مرفوع فاعلی هم ضمیر مجرور متصل مضاف الیه
لما وقتا دیمکدر (رأوا فعل ماضی جمع مذکر غائب مهموز العین معتل اللام واو ضمیر سابقده
مذکور کفاره راجعدر (بأس لفظا منصوب مفعولنا محلا مجرور مضاف الیهدر (محصول ترکیب)
پادشاه دیدی بو حالده توبه که کندی هلاککه مطلع اولدك فائده ویرمز نتکه خدا بیورر
مشرکلره ایمان کتورمك نفع ویرمز وقتا که شدت عذابمزی کوردیلرسه یعنی ایمان یأس وخوف
مقبول دکلدر سنده ای قاضی هلاك اولاجغك بلدك که توبه واستغفار ایلرسك * قطعه *
چه سود از دزدی آنکه توبه کردن * که نتوانی کمند انداخت برکاخ * دزدی یا حرف مصدر
(که حرف بیان (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (کمند لفظ مشهوردر فارسیده وترکیده
وترکیجـه اوقرغ دیدیلر (کاخ کاف عربیله قصردر کوشك معناسنه (محصول بیت)

اوغر یلقدن نه فائده اول وقت توبه ایلمك که کوشك اوزره کمند اتمغه قادر اولمیه سین یعنی
قصره چیقماغه عدم قدرتکدن خرسزلقدن توبه ایلمك نه فائده ایمدی سنده ای قاضی عفو بمدن
خلاص اولمیه جغـك بلورسین که توبه ایدرسین * بلند از میوه کو کوتاه کن دست * که کوته
خود ندارد دست برشاخ * بلند کونك مقـدم مفعولیدر (از میوه کوتاه کنه متعلقدر بر مخاطب
تجرید ایدوب اکا خطـاب ایدوب کودیر یعنی بلنده سویله (کو بونده ادات تأکیـددر دینن
زائد سویلمش (دست کنك مفعول اول صریحی (وکوتاه ثانیسی (واز میوه غیـر صریحی (که
حرف تعلیـل (کوتاه مبتدا (خود ادات تأکید (ندارد فعـل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی
تحتنـده کوتاهه راجع ضمیردر (دست مفعول صریحی (وبرشاخ غیر صریحی وجملهٔ فعلیه
خبر مبتـدادر (محصول بیت) بلند اولان کیمسه یه سویله ای مخاطب مجرد که الیکی میوه دن
کوتاه ایله یعنی قصه ایله حاصلی الك چك اوزانمه میوه یه یعنی بوتنبیه بلند قامته لازمدر (کوتاه
قد اولانه لازم دکل زیرا کوتاه قامت خود داله و بداغه ال طوتماز یعنی ال ایرشدرمز که اکا تنبیه
لازم اوله * ترا با وجود چنین منکری که ظاهر شد خلاص صورت نبندد این بکفت وموکلان
عقوبت دروی آویختند کفت مرا در خدمت سلطان یك سخن باقیست ملك پرسید
آن چیست کفت * منکری یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خلاص ترا قرینه سیله
خلاص تو تقدیرنده در ومبتدادر (صورت نبندد خبری ملحوظ ومتصور دکل دیمکدر (موکلان
عقوبت لامیه (موکلانی جلاددن اثمه بلوتن زائد سویلمش (در حرف صله (وی ضمیر قاضی یه
راجعدر (آویختند یاپشدیلر دیمکدر (آویختند برینـه آویخت یازان وفاعلنی پادشاهی طوتن
غریب مطـالعه سی وار ایمش (کفت قاضی (مرا بنم دیمکدر (محصول ترکیب) سنك
بوبجلـین برنامشروع ایشك وجودیله که سندن ظاهر اولدی خلاصك صورت بغلمز یعنی
خلاص ایلمکه معقول دکلدر پادشاه بو سوزی سویلدی واشکنجه موکلاری یعنی جلادلر
قاضی یه یاپشدیلر قاضی دیدی بنم پادشاه خدمتنده برسوزم باقیدر یعنی برسوزم دخی وار دیمکدر
پادشاه صورد یکه اول ندر قاضی دیدی * قطعه * باستین ملالی که بر من افشانی * طمع
مدار که از دامنت بدارم دست * با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (طمع مداره متعلق
(آستین ملال بیانیـه (و یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر حرف مصدر دینن یکلش سویلمش
(که حرف رابط صفت (افشانی فعل مضارع مفرد مخاطب سلکرسین اعراضدن کنایتـدر
(طمع مدارك مفعول صریحی و با آستین غیر صریحی (مدار فعل نهی مفرد مخاطب داریدندن
طوتمه دیمکدر (که حرف بیان (از دامنت بدارمك مفعول غـیر صریحی ودست صریحی
(محصول بیت) بر ملال آستین سیله ویا ملال آستینی سیله که بنم اوزریمه سلکرسین یعنی که
بندن اعراض ایدرسین طمع طوتمه یعنی امید ایلمه که دامنکدن الم طوتام یعنی اتککدن الم چکم
* اکر خلاص محالست ازین کنه که مرا * بدان کرم که تو داری امید واری هست * بدان
با حرف صله (که حرف رابط صفت (امید واری یا حرف مصدر (محصول بیت) اکر
خلاص محال ایسه یعنی قورتلمق ممکن دکل ایسه بو کناهدن که بمدر یعنی بنده اولان
کناهدن خلاص جائز دکل ایسه اول کرمه که سنك وار امیدلیلك واردر یعنی کرم ولطفکه امید
وارم اندن رجامی قطع ایلمم * ملك کفت این لطیفه بدیع آوردی واین نکته غریب کفتی
ولیکن محال عقلست وخلاف شرع که ترا امروز فضل وبلاغت از چنك عقوبت من
برهاند مصلحت می بینم که ترا از قلعه بشیب اندازم تا دیکران عبرت کیرند کفت ای خداوند جهان
پرورده نعمت این خاندانم ونه تنها من این کنه کرده ام دیکری انداز تا من عبرت کیرم ملك ازین

سخن خنده آمد و بعفو از سر خطای او درگذشت ومتعنتان راكه اشارت بكشتن او كرده بودند * ردسروری
كفت ملك دیدی (لطیفه آوردینك مفعول اولی (وبدیع ثانیسی بدیع عجیب دیمكدر (ونكته
كفتینك مفعول اولی (وغریب ثانیسی غریب معناسنه‌در (لطیفه بی بدیعه ونكته بی غریبه
مضاف ایدن نه ملاحظه ایلدی مسكین (چنك عقوبت بیانیه (ومنه اضافت لامیه‌در (باحرف
صله (وشبب نشبیدن مخفف لفظدر (شین نشبیدن مخفف اولدیغی كبی آشغا وآت
وانش معنارنده مستعمل لفظدر كاه اولور كه اتباع ومزاوجه طریقیله تیب لفظی بوكه عطف
ایدوب شبب وتیب دیرلر عربیده حسن بسن وتركیده قزن قزن دیدكلری كبی (پرورده نعمت ایكنجی قزن قافك ضمیله در للطابع
این خاندانم لامیه لردر (پرورده اسم مفعولدر (سر سودا وجهت معناسنه در (خطایه اضافت
لامیه‌در (متعنت تفعل بابندن اسم فاعلدر بر كیمسه‌نك ذلتنی استمكه دیرلر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول تركیب) پادشاه دیدی بو لطیفه یی عجب كتوردك وبو نكته یی غریب
سویلدك ولیكن محال عقلدر وخلاف نقل كه سنی بوكون فضل وبلاغت بنم عفو بنم
پنجه سندن قورتره یعنی خلاص ایلیه مصلحت انی كورورمكه سنی قلعه‌دن اشاغه خندقه اتام
طونه‌لر یعنی تاكیم غیرلر عبرت اله‌لر قاضی بوسوزی ایشید نجه دیدی ای جهانك پادشاهی بوخاندانك
نعمتی پرورده سیم بوكامی یالكز بن اشلامشم بندن غیریسنی آت تاكیم بن عبرت الام پادشاهه
بو سوزدن خنده كلدی یعنی كولدی وعفو ایله انك خطاسی سوداسندن كچدی وانك متعنتلرینه كه
بوك هلاكنه اشارت ایلشلر ایدی دیدی * بیت * همه جمال عیب خویشتنید * طعنه
برعیب دیگران مزنید * جمال عیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخویشتنه
لامیه‌در (طعنه هاء رسمی علامت تقلیدر عرضه ومعشوقه كبی (عیب دیگران مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مزنید فعل نهی جمع مخاطبدر اورماك دیمكدر (محصول بیت) جیعكز كندی
عیبكزك جالیسز یعنی هر بریكز بیجه دراو عیوب واردر اعدی غیرلرك عیبنه طعنه
ایلك * حكایت منظومه * جوانی پاك باز و پاك رو بود * كه باپاكیزه رویی در كرو بود *
جوانی یاحرف وحدت (پاك باز وصف تركیبیدر پاك نظرلی دیمكدر مصلح معناسنه (پاك روده
وصف تركیبیدر پاك یوریشلو معناسنه مستقیم دیمكدر (كه حرف رابط صفت (باحرف صله
(پاكیزه پاك معناسنه‌در (پاكیزه روی وصف تركیبیدر كوزل یوزلی (وبا حرف وحدت (در
حرف ظرف (كرو كاف عجمك كسریله وراك فتحیله رهن معناسنه‌در (محصول بیت) بر پاك باز
وپاك روجوان وارایدی یعنی صالح پاك دامن كه بر پاك رویه مرهون ایدی یعنی كرفتار ومبتلا
ایدی (بعضیلر كرو بربنه كرو بازدیلر كاف عربینك وراك فتحیله كشتی معناسنه ودریا ردشمعی
عبارتی بوكه قرینه طوندی لیكن عربیده بویله یرده واو اعلال اولنامق خلاف قیاسدر
انكیچون مشهور لغتلرده موجود دكل وفارسی لغتلرده كروقوغوق دیشه دیرلر یعنی ایچی بوش
دیش كه قورت یمش اوله علی كل حال عربی وفارسی لغتلرده موجود اولنا یجق فرنكیچه
ویا اوربچه اولمق كرك * چنین خواندم كه دردریای اعظم * بكردابی درافتادند باهم * كه حرف
بیان (باحرف صله (كرداب كاف عجمك كسریله صو چولكی یعنی صوچوریلوب باتدیغی یر كه
هلاك اولنق خوفی اوله عربیجه (در دوردرلر (وباحرف وحدت (درحرف تأكید (افتادند دوشدیلر
(باهم بیله (محصول بیت) حكایه‌ده شویله اوقدم كه دریای اعظمده بر كردابه دوشدیلر
ایكیسی بیله (حضرت شیخ بوبیتده اجمال ایلش (یعنی نیجه دوشدكاری بیان اولنمدی) * چوملاح
آمدش تا دست كیرد * مبادا كاندران حالت بمیرد * (ملاح كبیجی (آمدش شین معناده دسته هیچا تفصیل واجبیدر للطابع
مقیددر (دستش تقدیرنده (تا حرف تعلیل (مبادا فعل نهی غائب (كاندران (كه حرف بیان (بمیرد

فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده جوانه راجع ضمیردر (محصول بیت) چونكه ملاح كلدی
تا عاشق جوانك الین طوته اولمیه‌كیم اول حالتده اوله دیو * همی كفت ازمیان موج وتشویر *
مرا بكذار ودست یار من كیر * همی ادات حكایه (میان موج لامیه دریاء بطنیله (تشویر
تانك فتحی وشینك سكونیله خجالت معناسنه‌در (تشویش معناسنه‌ده كلور (بعضیلر موجه عطف
تفسیری طوتدیلر (بكذار قو یعنی ترك ایله (دست یار من لامیه لردر (كیر فعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمكدر (محصول بیت) (جوان ملاحه موج وتشویر یعنی حجاب دریا اورته سندن سویلردی
بنی قو ویاریمك الین طوت (یعنی انی خلاص ایله بن بوغلورسم بوغلایم * در ین كفتن جهان
بروی برآشفت * شنیدندش كه جان میداد ومیكفت * جهان مبتدا (وبرآشفت خبری (شنیدندش
شین جوان معهوده راجعدر (كه حرف بیان (محصول بیت) بوسوزی سویلكده جهان اوزرینه
پریشان یعنی قرش مورش اولدی اكا یقین اولان كیمسه‌لر انی ایشتدیلر كه جان ویردی
وسویلردی سویلدكی كلان بیتك مضمونیدر * حدیث عشق ازان بطال منیوش * كه درسختی
كند یاری فراموش * حدیث عشق لامیه (بطال بیكار دیمكدر یعنی دعشقدن خالی (منیوش
فعل نهی مفرد مخاطب در (نیوشیدندن ایشتمك ودیكلمك معناسنه (كه حرف رابط صفت (سختی
یاحرف مصدر (یاری یاسیده بویله‌در دوستلق معناسنه (فراموش اسم مصدر در اونتمه دیمكدر
(محصول بیت) (عشق قصه سنی اول بطالدن دكلمه كه شدت حالده یارلغی ودوستلغی فراموش ایلیه
اونوده * چنین كردند یاران زندكانی * زكار افتاده بشنو تابدانی * یاراندن مراد عشاقدر (زندكانی
یاحرف مصدر دردیرلك دیمكدر (كار افتاده مجرب احوال دیمكدر (یعنی باشنه ایش دوشمش
دیمكدر بوبیتك مصراع اولی ابیات سابقه‌یه ناظردر (ومصراع ثانیسی ابیات آتیه‌یه قندیر
(محصول بیت) مذكور جوان كبی ایلدیلر یاران دیرلكی پس باشنه ایش دوشندن یعنی احوال
روزكاری تجربه ایلیندن ایشت مراد مجرب احوالدن حضرت شیخ كندیدر انك ایچون بیورر كه
تابلسین * كه سعدی راه ورسم عشقبازی * چنان داند كه در بغداد تازی * كه حرف بیاندر
مصراع ثانی یی (سعدی مبتدا (رسم بونده عادت وقانون معناسنه‌در (عشقباز بونده عاشق
معناسنه در (ویاحرف مصدر عاشقلق دیمكدر (مصراع ثانی خبر مبتدادر (كه حرف بیان
تازی عربی دیمكدر عربی دل مراددر (بغداده تخصیص ایلمك وجهی بودر كه كندی زماننده
بغدادلی عرب وعجم دیلنی فصیح سویلرلردی اما بوزمانده ایكیسندنده بی بهره بر بلوك جهله در
(محصول بیت) سعدی عاشقلق راه ورسمنی آنجلین بیلور كه بغدادده عربی دیلی یعنی اهل بغداد
لسان عربی ایو بیلدكلری كبی (سعدی عشقبازلق طریقنی انجلین ایو بیلور مصراع ثانینك
معناسنی انجلین بیلور كه بغداده عربی بیلور یعنی شبهه سز بغدادده عرب وارایدوكنی بیلدیكی كبی
ردشمعی عشقبازلغك رسم وراهنی دخی انجلین بیلوردین كیمسه هیچ نسنه بلمز ایمش * دلارامی كه داری
دل د روبند * دكر چشم ازهمه عالم فروبند * بوبیت حقیقی‌یه ومجازی‌یه متحملدر (دلارام
وصف تركیبیدر آرامیدندن دیكنمك یعنی راحت اولمق (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط
صفت (دلارام دارینك مقدم مفعولیدر طوتارسین دیمكدر وارلقدن تعبیردر (دل بندك
مفعول صریحی ودر (غیر صریحی (اوضمیری دلارامه راجعدر (بند فعل امر مفرد مخاطب در
(بندیدندن بغله دیمكدر (دكردخی دیمكدر (چشم فروبندك مفعول صریحی (وازهمه عالم غیر
صریحی فروبند یوم دیمكدر (محصول بیت) بر دلارامك كه واركوكلكی اكا بغله یعنی اكا تعلیق ایله
دخی كوزوكی جمیع عالمدن یوم یعنی اندن غیری‌یه التفات ایلمه اكر ظاهر دلارامی‌در
ردشمعی واكر باطن (مصراع ثانینك معناسنی كروكلی عالمدن چشمكی اشاغه بغله دیمین معنای

قی بد باغلمش * اکر لیلی و مجنون زنده کشتی * حدیث عشق ازین دفتر نوشتی * دفتردن
مراد کتاب کلستاندر (کشتی (ونوشتی یالری حرف حکایه در (محصول بیت) اکر
لیلی ایله مجنون زنده اولایدی (یعنی صاغ اولسه لردی عشق قصه سنی بو کتابدن یازارلردی
یعنی هر بریسی (حضرت شیخك بوسوزی بشنجی بابه نسبتدر که عشق بابیدر * باب ششم
در ضعف و پیری * حکایت * باطائفهٔ دانشمندان در جامع دمشق بحثی همی کردم
ناکاه جوانی از در درآمد وگفت درمیان شما کسی هست که زبان فارسی داند اشارت
بمن کردند کفتم خیرست کفت پیری صد و پنجاه ساله درحالت نزعست وبزبان فارسی چیزی
می کوید ومفهوم مانمی کردد اکر بکرم قدم رنجه شوی مزد یابی باشد که وصیتی کنـد چون
ببالینش فرارسیدم این میکفت * با حرف مصاحبت (طائفهٔ دانشمندان بیانیـه (طائفه
همزه سنی حرف وحدتدر دینن خطا سویلمش (بحثی یا حرف تنکیر (پیری یاحرف وحدت
(صد وپنجاه ساله یوزاللی یاشلی دیمکدر (حالت نزع لامیه (باحرف مصاحبت (زبان فارسی
بیانیـه (چیزی یا حرف وحدت (واو حرف حال (مفهوم ما لامیه (نمی کردد اولماز دیمکدر
نمی شود معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (قدم رنجه شوی الم و زحمت معناسنه در
قدم زحمته کـرسك دیمکدر ایاق یوریمکدن کنایتدر (مزد میمك ضمیله وزانك سکونیله
اجرت وکرا دیمکدر اما بونك کبی یرلرده ثواب معناسنه‌در (یابی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر
یابیدن بولمق معناسنه بافتندن دینلرخطا ایلدیلر (باشد که اولا که یعنی مرجودر که دیمکدر
(وصیتی یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (ببالینش با حرف صله یصدغنه دیمکدر (فرا
حرف تأکید (رسیدم فعـل ماضی متکلم وحده ایرشدم دیمکدر (این میکفت بو ایکی بیتی
وقوردی (محصول ترکیب) دانشمند طائفـه سیله بحث ایلرایدم جامع دمشقده یعنی بنی
امیه‌ده ناکاه برجوان قپودن ایچری کیردی ودیدی سزلك اراکزده برکیمسه وارمیـدر عجم دیلنی
بیلور شیخ درکه بکا اشارت ایلدیلر یعنی ایشته بو بیلور دیدیلر بن دیدم خیردر جوان دیدی
یوز اللی یاشنده بر پیر حالت نزعده در وفارسی داله برنسنه سویلرحالبو که بزا کلامزز اکر کرمله
قدم رنجه اولورسك یعنی زحمته کررسك ثواب بولورسین مرجودر که بروصیت ایلیه مبادا
فوت اوله چونکه یصدیغنه یعنی باشی اوجنه ایرشدم بو ایکی بیتی اوقوردی * قطعه * دمی چند
کفتم برارم بکام * دریغا که بکرفت راه نفس * دم نفس (یاحرف وحدت (چند نیجه دیمکدر
ضرورت وزن ایچون تقـدیم وتأخیر قلنمشدر تقـدیری کفتم دمی چند (برآرم چیقارم دیمکدر
(بکام باحرف صله ویاحرف مصاحبت کامه ویا کامله دیمکدر (کام کاف عربیله بونده ایهام
طریقیله مذکوردر مراد ایله دماغ یننده فتأمل (دریغا دالده کسره وضمه لغتدر (الف حرف
ندا یعنی حرف ندبه (بکرفت فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتلدی دیمکدر (راه
نفس لامیه (محصول بیت) دیدمکه برقاچ نفس مرادمجه کتورم یعنی چیقارم باخود اغزمدحاصلی
برقاچ زمان یشایوب عمرسوررم دریغ وحیف که نفس یولی طوتلدی چقمغه مجال قالمدی حاصلی
اجل کلدی ایرشدی (مصراع اولك معناسی اینه مکه برقاچ نفس مرادمله یوقاری کتورم دیین
ادایی ایو کتورمش * دریغا که برخوان الوان عمر * دمی چند خوردیم وکفتند بس * بعض نسخه‌ده
دمی خورده بودیم واقعدر (خوان الوان عمر بیانیه‌لردر (محصول بیت) حیفا که عمرك درلی درلی
نعمتی سفره سنده یعنی انواع نعم عمرده برنیچه نفس یدك وایجدك ویتریدك دیدیلر حاصلی
نفقه‌مز قطع ایلدیلر (خوان بونده سفره معناسنه در دیین کیجه یدیکن بیلزیمش * معنای
این سخن باشامیان بعربی کفتم تعجب کردند از عمردراز وتأسف خوردن او برحیات دنیا کفتمش

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

چه کونه درین حالت کفت چه کویم * (محصول ترکیب) بوسوزك یعنی بو ایکی بیتك معناسنی
شام قومنه عربجه سویلدم تعجب ایلدیلر انك اوزون عمرندن وحیات دنیایه تأسف وغصه
ییدیکنه دیدم نیجه سین بوحالتده دیدی نه دیه یم * قطعـه * نه دیدهٔ که چه سختی همی
رسد بکسی * که ازدهـانش بدرمیکنند دندانی * ندیدهٔ استفهـام انکاری کورمش میسین
دیمکدر (که حرف بیان (بکسی با حرف صله (و یا حرف وحـدت (که حرف رابط صفت
(دهانش نون ضرورت وزن ایچون ساکن اوقونمق کرك (بدر طاشره دیمکدر (میکننـد
کاف مضموم اوقنیجق کینونت معناسنه اولور ایدرلر دیمکدر یعنی طشره ایدرلر چیقاره‌مقدن
عبارت اولور اما کاف مفتوح اوقنیجق قوپاررلر دیمکدر علی کل حال چیقارمقدن کنایتدر
(دندانی یا حرف وحدت (محصول بیت) کورمش میسین که نه شدت والم ایریشور شول
کیمسه‌یه که دهانندن بردیشنی چیقاره‌لر یعنی بردیشنی چیقارنجه نه‌قدر الم چکر (ندیدهٔ همزه‌سی
خطاب ایچوندر دیین یاء خطابدن وهمزهٔ توسلدن آکاه دکل ایمش * قیـاس کن که چه حالش
بود دران ساعت * که ازوجود عزیزش بدررود جانی * حالش ضمیری کسی‌یه راجعدر (وجود عزیز
بیانیه وشین بنه سابق کبی (جانی یا حرف تنکیر (محصول بیت) قیاس ایله که حالی نه اولور اول
ساعتده که وجود عزیزندن جانی چیقه کیده یعنی روحی بدنندن چیقه کیده مصراع ثانینك معناسنی
که انك عزیز وجودندن برجان طشره کیده دیین قتنده انسانده برقاچ جان وار ایمش کبی * کفتم
تصور مرك ازخیال بدرکن و وهم را برطبیعت مستولی مکردان که فیلسوفان کفته‌اند که مزاج
اکرچه مستقیم بود اعتماد بقارا نشاید ومرض اکرچه هائل بود دلالت کلی برهلاك نکند اکر
فرمایی طبیبی رابخوانم تامعالجه کند که به شوی کفت هیهات * تصور مرك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مستولی غالب دیمکدر استفعال بابندن اسم فاعلدر (مکردان فعـل نهی مفرد
مخاطب ایله دیمکدر (الف و نون ادات تعـدیه در (که حرف تعلیل (فیلسوف فانك ولامك
فتحـه لریله حکیم معناسنه در (که رابط مقول وقول (اعتماد بقا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(ورا ادات صله (هائل قورقنج (طبیبی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (تاحرف تعلیل (هیهات
یعنی محالـدر (محصول ترکیب) پیره دیدم که اولوم تصورینی خیالکدن اخراج ایله ووهم وخوفی
طبیعتکه غالب ایلمه زیرا حکما دیمشلر در مزاج اکرچه مستقیم وقوی اولور بقایه اعتماد ایلمکه
لایق دکل ومرض اکرچه هائل ومخوف اولور اما هـلاکه کلیه دلالت ایلمز اکر بیوررسك سکا
برطبیب دعوت ایده‌لم تاکیم سکا معالجه ایلیه که ایو اوله‌سین یعنی صاغله‌سین هیهات دیدی یعنی
بو محالدر * مثنوی * خواجه در بند نقش ایوانست * خانه ازپای بست ویرانست * خواجه
وزراده وتعظیمی واجب اولان ارباب دولتده مستعملدر بونده مطلقا دولتلی مراد در (بند بونده
قید وهوس و ارز ومعناسـنه (نقش ایوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ایوان کسر همزه ایله
چارداقدر عربیدر اما عجم فتح همزه ایله اوقور (پای بست پای عربك فتحیله عمل معناسنه درکه
عربجه اساس دیرلر باء عجمیله اولمسیده تجویز ایلدین افترا ایلمش (ویران خراب دیمکدر (محصول بیت)
خواجه قصرك نقشی قیدنده درلیکن خانه عملدن خرابدر یعنی سن نیم ایچون طبیب تدارك ایلمه‌ده‌سین
لیکن بناء وجود فنایه مشرفدر * دست برهم زند طبیب ظریف * چون خرف بنید اوفتاده
حریف * دست زندك مفعول صریحی (وبرهم غیرصریحی (وطبیب فاعلی (وظریفه اضافتی
بیانیه‌در (خرف خاء معجمه‌نك فتحی وراء مهمله‌نك کسریله صفت مشبهه‌در بوناغش معناسنه (خرف
(بیندك مفعول ثانیسی وافتاده واوایله اکا قیددر (وحریف یعنی شخص مفعولی اولی (محصول بیت)
ظریف اولان طبیب الینی بربرینه اورر تأسف وتغابن طریقیله اما علاجه مباشر اولمز چونکه

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

خریف مریضی بونامش ودوشمش کوره یعنی حالت نزعه قریب ومشرف علی الموت کوره زیرا
بلورکه علاج پذیراولمیوب سبی ضایع اولور * پیرمردی زنزع مینالید * پیرزن صنداش همی مالید
* پیرمرد مرد پیر تقدیرنده در برقوجه ارکشی (زنزع برمضاف مقدردر تلخی نزع دیمکدر (مینالد حکایت
حال ماضی معناسنه ایکلردی دیمکدر زیرا جان اجیسی سائر آجیلره بکزه من (پیره‌زن تقدیری پیره
زنیدر ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون یاء وحدت ترك اولندی بونده برقوجه قری
دیمکدر زوجه سی وقزقرنداشی ومتعلقاتندن برقری اولمق جائزدر (صندل هند دیارندن کلور
برخوش قوقولی اغاچدر آنی دکرمنده ویادور پله اون ایدرلر وانی کلابله خلط ایدوب دفع صداع
ایچون باشه سورترلر ودفع حرارت ایچون اللره وایاقلره (شین ضمیر پیره راجعدر (همی مالید حکایت
حال ماضیدر لغتده اومق دیمکدر اما بونده سورتمك معناسنه در (محصول بیت) بر پیرمرد نزع
آجیسندن ایکلردی وبر پیره زن اکا صندل سورتردی * چون مخبط شد اعتدال مزاج * نه عزیمت
اثر کند نه علاج * چون حرف تعلیل (مخبط تفعیل بابندن اسم مفعولدر لغتده دوشمش دیمکدر اما
بونده مختل معناسنه در (اعتدال مزاج مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نه حرف نفیدر معناده کنده
مقید (عزیمت بردرده برنسنه اوقویوب اوفورمکه دیرلر (رقیه ده دیرلر رانك ضمی وقافك سکونیله
وفارسیجه افسون دیرلر (علاج مفاعله بابنك ایکنجی مصدریدر (عزیمته معطوف (عزیمت مبتداء
اول واثر ثانی وثانی خبریله خبر اول تقدیری عزیمت اثر نکندر (محصول بیت) چونکه اعتدال مزاج
مختل اولدی یعنی مزاج اعتدالدن دوشدی اکانه افسون تأثیر ایدر ونه علاج * حکایت * پیری
حکایت کند که دختری خواسته بودم وحجره بگل اراسته وبخلوت با او نشسته ودیده ودل در وبسته
شبهای دراز نخفتمی وبذلها ولطیفها کفتمی تاباشد که وحشت نکیرد وموانست پذیرد از ان جمله شبی می
کفتم که بخت بلندت یار بود وچشم دولت بیدار که بصحبت پیری افتادی پخته وجهان دیده کرم وسرد
روزکار چشیده ونیك وبد ازموده حق صحبت بداند وشرط مودت بجای آرد مشفق ومهربان
خوش طبع وشیرین زبان * دختر دالك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله وتانك فتحیله قیزه دیرلر
(ویا حرف وحدت (شبهای دراز بیانیه (نخفتمی نخفتم فعل نفی ماضی متکلم وحده ویا حرف
حکایت بذله لطیفه دیمکدر (وهاادات جمعدر (لطیفها عطف تفسیری (کفتمی اعرابده
(نخفتمی کبیدر (تاحرف تعلیل (بخت بلند بیانیه (ونا معناده یاره مقیددر (بود جائزدر که
فعل اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله یارك اولدی ویا یارك ایدی دیمك اوله (چشم دولت بیدار
مذکور فقره یه معطوف (که حرف بیان (ویا حرف تعلیل (با حرف صله (صحبت پیر مصدرك
مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (ویا حرف وحدت (جهان دیده وصف ترکیبیدر جهان
کورمش دیمکدر (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر (ومهربان عطف تفسیرلردر (یعنی
اسرکیجی معناسنه ومحبتلی (محصول ترکیب) بر پیر حکایت ایدر که برقز دیلدم یعنی برقز نکاح
ایلدم وکردك خانه می کل ایله ارآسته وپیراسته ایلدم وخلوتده آنکله اوتودم وکوزمی
کوکلمی اکا بغلدم یعنی اکا کوکل ویردم بونده کلنجه بربود تقدیر اولنور اوزون کیجه لر
اویومزدم وبذله لر ولطیفه لر سویلردم که وحشت طوتمیه یعنی توحش ایلیه وبلکه انس
وموانست قبول ایلیه (حاصلی بلکه البته ذکر ایلدیکم احوالك جمیعندن بریسی بودر که بر کیجه
سویلردم که بخت بلند یارك ایدی ویا یارك اولدی وچشم دولتك بیدار ایدی ویا بیدار اولدی که
بر پیرك صحبتنه دوشدك پشمش وجهان کورمش وروزکارك اسیسنی وصوغنی طاتمش
وایو ویرامز ایشلر صنامش حق صحبتی بلور وشرط صحبت ومودتی یرینه کتورر ومرحمتلی
ومحبتلی خوش طبع وشیرین زبان * مثنوی * تا توانم دلت بدست آرم * ور بیازاریم نیازارم

پیره‌زن اولدقد نصکره اشبو احتمالات تکلفی بولنه صاپلامق شاعرانه در للطابع

تاحرف

تا حرف توقیت (توانم قادرم دیمکدر (بدست (با حرف صله (آرم فعل مضارع متکلم
وحده کتوررم (ور (واکردن مخفف (بیازاریم فعل مضارع مفرد مخاطب (ومیم ضمیر
منصوب متصل مفعولی یاء ضمیر (یعنی ضمیر خطاب مفتوح اوقنمق کرك وزنه خلل کلمیه
واکر بنی انجیدرسك دیمکدر بونده متعدیدر (نیازارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده لازمله
متعدی بیننده مشترکدر یعنی انجنیم (ویاسنی انجیتمیم دیمکدر (نیازارم دینلر نونك کسریله
نیاز کتوررم یعنی حاجت کتوررم معناسنه بینی مردف ایدوب مقفا ایلامشلر (محصول بیت) رد ابن سید علی وسروری
مادام که قادرم کوکلکی اله کتوررم (یعنی اله الورم حاصلی الدن کلدکجه کوکلکی
رعایت ایدرم (وباایده یم واکر فرضا بنی انجیدرسکده انجنیم ویاسنی انجیتمیم * ور چو طوطی
شکر بود خورشت * جان شیرین فدای پرورشت * بو شرطیه مذکور شرطیه یه معطوفدر رد شراح جمیعا
(پس بونده وریرینه کر ذکر ایدنلر متونه مخالف ذکر ایلمشلر (خورش لغتده اسم مصدر در
ییش معناسنه اما بونده طعام مراد در (جان شیرین بیانیه (فدای پرورشت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (پرورش اسم مصدر در بسلیش معناسنه مراد طعامدر (محصول بیت) واکر
فرضا طوطی کبی شکر اولورسه طعامك جان شیرین سنك سکری غدا لریکه فدا اولسون
(ویاجانی سنك سکری طعاملریکه فدا ایده یم (حاصلی سنی سکرله بسلیه یم * نه کرفتار آمدی
بدست جوانی معجب وخیره رای سرتیز وسبك پای که هردم هوایی پزد وهر لحظه رایی زند
وهرشب جایی خسبد وهر روز یاری کیرد * پیرك دختره تتمهٔ قوللندر (جوانی یا حرف وحدت
(معجب افعال بابندن اسم فاعلدر متکبر دیمکدر (خیره رای وصف ترکیبیدر ضعیف وزبون
فکرلی یعنی سفیه (سرتیز وصف ترکیبیدر یعنی معناسنه آغر باشلی مقابلی (سبك پایده
وصف ترکیبیدر یعنی آیقلی یعنی یلراوکز معناسنه (هوایی یا حرف وحدت (پزد فعل مضارع مفرد
غائب باء عجمك فتحیله پزیدندن پختن دن دینلر خطا ایلمشلر پشررد دیمکدر (رایی یا حرف وحدت رد سروری وشمعی
(زند فعل مضارع مفرد غائبدر زنیدندن وررد دیمکدر جایی یا حرف وحدت (خسبد خانك
ضمیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واویور دیمکدر خسبیدندن (یاری یا حرف وحدت
(محصول ترکیب) قیزه دیر که بر متکبر جوان النه کرفتار کلمدك (یعنی مبتلا اولمدك سفیه وخفیف
ویلراوکز که هر نفس بر هوا وهوس بشوره وهر ساعت بر فکر قوللنه وهر کیجه بر یرده یاته وهر
کون بر نکار طوته * بیت * وفاداری مدار از بلبلان چشم * که هردم بر کل دیکر سرایند *
وفادار وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر
(از بلبلان مداره متعلقدر (چشم مدارك مفعول صریح اولیدر (ووفاداری ثانیسی (واز بلبلان
غیر صریحی لیکن تقدیری چشم وفاداری مدار در (یعنی وفادارلق امیدنی طوتمه دیمکدر (که
حرف تعلیل (کلی یا حرف وحدت (دیکر غیری معناسنه در (سرایند سینك فتحی وکسریله فعل
مضارع جمع غائب ایرلرلر دیمکدر (محصول بیت) (بلبللردن وفادارلق امیدنی طوتمه یعنی
انلردن وفا کلمز زیرا هر نفس وهر ساعت بر غیری کل اوزره ایرلرلر یعنی بر یرده قرارلری یوقدر
جوانلرکه احوالی بو یله در سابقا ذکر ایلدیکی کبی * اما طائفهٔ پیران بعقل وادب زندکانی کنند نه
بمقتضای جهل جوانی * طائفهٔ پیران بیانیه (زندکانی یا حرف مصدر دیرلك دیمکدر (مقتضای جهل
مصدر میمینك فاعلنه اضافتیدر (جوانی یا حرف مصدر واضافت بیانیه در (محصول ترکیب)
جوانلرك احوالنی بیان ایلدك اما طائفهٔ پیران عقل وادبله دیرلك ایدرلر جهل وجوانلق
مقتضاسی اوزره دکل بعض نسخه ده جوانی جهله عطف ایلمش * بیت * زخود بهتری جوی
وفرصت شمار * که باچون خودی کم کنی روزکار * بهتری یا حرف وحدت جوی وشمار

فعل امر مفرد مخاطبلردر (كه حرف تعليل (باحرف مصاحبت (چون ادات تشبيه (خودى
ياضمير خطاب (كم كاف عجمك ضميله ضايع معناسنه در (كم كنى نك مفعول اول صريحى ور وزكار
ثانيسى (وياچون خودى غير صريحى (محصول بيت) خطاب عام طريقيله نصيحت ايدوب بيورر
كند كدن ايپرك بركيمسه اراپوب بول وانى اراپوب بولمغى فرصت صاى يعنى براولو نعمت بيل
زيرا كندك كبيله روزكارى يعنى احوال واوقات وايامكى ضايع ايدرسين (حاصلى كند كدن انى
بركيمسه ايله صحبت ايله وانكله مصاحبتى غنيمت بيل (زيرا كندك كبيله مصاحبت تضييع احوال
واوقات وايام واتلاف عمر بلا فائده در* كفت چندان بر ين نمط بكفتم وكمان بردم كه دلش در قيد
امد وصيد من شد ناكاه نفسى سرد از دل پر درد بر آورد وكفت چندين سخن كه كفتى در ترازوى عقل
من وزان آن يك سخن ندارد كه از قابلهٔ خويش شنيده ام كه زن جوانرا اكر تيرى در پهلو نشيند به
كه پيرى* كفت پيرديدى (نمط ونسق اسلوب وكونه معناسنه در (در قيد در حرف صله (قيد دن
مراد بند در منه اضافت لاميه در (صيد من مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نفسى ياحرف وحدت
وزان مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (قابله رومده آورده ديد كلرى خاتوندر كه طوغان اوغلنجقلرك
كوبكن كسر (ينكه در دين بكلش سويلمش (قابله ير ينه قبيله يازان صحيح متلره مخالف يازمش
(تيرى (و پيرى يالرى حرف وحدتدر (پهلويان معناسنه دركه عربجه جنب ديرلر (محصول تركيب)
پير ديدى بو اسلوب اوزره اولقدر سوز سويلدم وظن ايلدم كه كوكلى بنم قيديمه كلدى (يعنى
بكا مقيد اولدى وبنم صيدم اولدى (يعنى بكا شكار اولوب رام اولدى ناكاه دل پر دردندن
بر صووغق نفس كتوردى يعنى برآه چكدى وديدى بوقدر سوز كه سويلدك بنم عقلم ترازوسنده
اول برسوزك وزن طوتماز يعنى اكا موازن دكل كه كندى ابمدن ايشتمشم كه تازه زنك اكر پهلوسنده
اوق اوتورسه يعنى يانه اوق باتوب طورسه يكدر يانده بر پير اوتروب طورمقدن حاصلى پير ايله
همنشين وهم بستر اولمقدن اوق يارهسنى چكمك يكدر* نظم* لما رأت بين يدى بعلها* شيئا
كارخى شفة الصائم* لما ولما يه وجوديه ديرلر مشايخ عربك بعضيسى اسميتنه ذاهب اولدى
وبعضيسى حرفيتنه اسميتنه ذاهب اولانلر جمله يه اضافتى لازمدر ديديلر (حاصلى وقت معناسنى
متضمندر وقتا كه ديمكدر (رأت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه مهموز العين معتل اللام اصلنده
رايت ايدى اعلال ايله رات اولدى فعت وزنى اوزره وقتا كيم كورديسه (فاعلى پيرك زوجه سيدر
(بين ظروف مكانيه دندر مضاف اولمشدر (يدى لفظنه اصلنده يدين در حالت رفعى يدان در
نصب وجرى يدين در نون اعراب بعله اضافتله ساقط اولمشدر نكه نحوكتابلرنده مسطور در
بونده معناسى اوكنده ديمكدر (بعل لفظا مجرور ومضاف اليهدر زوجه بعل ديرلر
بانك فتحى وعينك سكونيله وزوجه يه بعله ديرلر وضمير تأنيث رأتك فاعلى اولان زوجه يه
راجع در (شيئا لفظ منصوب مفعول رأت در شيئا دن مراد آلت پير در (كارخى كاف
مثل معناسنه در (وارخى اسم تفضيلدر رخوه دن رانك فتحى وكسرى ايله يومشقلق
وكوشكلك معناسنه در بونده سسترك ديمكدر (شفة لفظا مجرور ومضاف اليه
ارخى در (شفه دوداغه ديرلر صائمه اضافتى لاميه در (صائم اوروج طوتيجى كيمسه در وآنك
دوداغى غايتله كوشك اولاغندر اول جهتدن پيرك ذكرينى صائمك كوشكك دوداغنه تشبيه
ايلمشدر (محصول بيت) وقتا كيم پيرك زوجهسى پيرك اوكنده يعنى زوجنك اوكنده برشى
كورديسه يعنى ذكرينى كورديسه صائمك كوشكك دوداغى كبى يعنى غايتله سست وزبون
كورديسه* تقول هذا معه ميت* وانما الرقية للنائم* تقول جواب لما در قياس قالت ديمك ايدى
ليكن مراد حكايت حال ماضى در سويلردى ديمكدر (وبعض كيمسه ديديكه لما مضارعى

رد شمعى
رد ابن سيد على وسرورى

خطا

خطا

ماضى

رد ابن سيدى على

ماضى يه رد ايدران مصدريه ماضى بى معناى استقباله رد ايلديكى كبى (پس تقول قالت معناسنه
اولور بويله دين زياده خطا ايلمش (وهيچ بر وجهله كندى يه دوشمز سوزدكلدر زيرا ديديكى
لما جازمه در بو خود لما وجوديه در كه اسم اولديغى تقديرجه جمله يه مضاف اولمقدرش طى فتامل
(تقول فاعلى رأتك فاعليدر (يعنى پيرك زوجه سى (هذا اسم اشارتدر مذكور شيئه محلا مرفوع مبتدا
(وميت خبرى ومعه ميته متعلق (وضمير مذكر بعله راجعدر (وآو حرف ابتدا (ان حرفدر
حروف مشبه بالفعل دن (وماحرف كافه كه ان حرفنى عملدن كف ومنع ايدر (الرقية رانك
ضمى وقافك سكونيله مريض اوزره اوقيوب اوفورمكدر تاكيم افاقت بوله لفظا مرفوع مبتدا
افسون ديمكدر سابقا بو معنايى غريمته تعبير ايلمش ايدى (ليكن بونده مراد شبوه ونازدر (للنائم
لام حرف جر بر مقدره متعلق (نائم اسم فاعلدر نوم دن اويوين كيمسه يه ديرلر (بونده مراد
جوانك ذكريدر جار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسميه اعرابدن محلى
يوق جملهٔ مستأنفه (محصول بيت) وقتا كه بعله پير ذكرينى كورديسه ديدى بو آلتى پير كنديله
بله ميتدر يعنى نه كنديده حيات وآرونه آلتنده رقيه وافسون خود نائمه نافعدر يعنى غنج ودلال
جوانك چكونى تحريك ايدر پيرك مرده ذكرنى تحريك ايلمز حاصلى جوانك چكونى شخص نائمه
تشبيه ايلمش وپيرك شخص مرده يه* رباعى* زن كز بر مرد بى رضا برخيزد* بس فتنه وجنك
از آن سرا بر خيزد* زن مبتدا (و برخيزد خبرى (ومابينلرى خبره متعلق (كز اصلى كه از ايدى
ضرورت وزن ايچون حذف وايصال ايلدى (برمرد لاميه (بر بونده قت معناسنه در (بى رضا
رضاسز ديمكدر (يعنى مجامعتسز (برخيزد قالقه (حاصلى دوشكدن موطؤيه قالقميه (سرادن
يا ضرورت وزن ايچون وقافيه ايچون ترك اولدى (محصول بيت) زن كه ار ينك ياننده يعنى دوشكندن
رضاسز قالقه حاصلى موطؤ قالقمايه چوق فتنه وجنك اول اودن قالقار يعنى اچلغه وچيلقلغه
صبر ايدر اما كيجه دوشك خدمتى اولمايجه صبر ايلمز مصراع اولك معناسنى عورت كه زوجنك
قتندن رضاسز واجازتسز قالقار ديين اجازت عبارتندن معلومدر كه معنايى خلافنه صرف
ايلمش اوله* پيرى كه زجاى خويش نتواند خاست* الا بعصا كيش عصا برخيزد* پيرى ياحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (جاى خويش لاميه (خاست ماضى مصدر معناسنه در زيرا
مضارعه مقارندر (الا ادات استثنادر نتواند خاست تركيبندن (بعصا باحرف استعانت
(كى چن ديمكدر (شين ضمير پيره راجعدر (عصا برخيزد تقديرى عصا يش كى برخيزد (يعنى
ضمير معناده عصايه مقيدر (محصول بيت) بر پير كه كندى يرندن قالمغه قادر اولميه الا عصا ايله
انك عصاسى يعنى ذكرى چن قلقار حاصلى يرندن دكنك سز قالقمغه قادر اولمايانك دكنكى
قلقماز* فى الجمله امكان موافقت نبود وبمفارقت انجاميد چون مدت عدت برآمد عقد نكاحش
باجوانى بستند تند ترش روى تهى دست بد خوى جور وجفامى ديد ورنج وعنامى كشيد
وشكر نعمت حق همچنان مى كفت كه الحمد لله كه از آن عذاب اليم برهيدم وبدين نعمت مقيم
برسيدم* فى الجمله حاصل كلام (امكان موافقت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبود اولمدى (واو
حرف عطف (باحرف مصاحبت (مفارقت مصدردر مفاعله بابندن آيريلشمق ديمكدر
(انجاميد آخر اولدى يعنى ايريلشدك ديمكدر (مدت عدت لاميه (برآمد چيقدى (عقد نكاحش
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وشينه اضافت لاميه در (باحرف صله (جوانى ياحرف وحدت
(تند ياوز (ترش رويه اضافتى بيانيه اكشى صورتلى ديمكدر (تهى دست وصف تركيبيدر صفر اليد
معناسنه (يعنى مفلس وفقير (بد خويه اضافتى بيانيه در (بو اوصاف صفت بعد الصفت واقعدر
(ميديد حكايت حال ماضيدر كورردى ديمكدر (ميكشيده بويله در (شكر نعمت حق مصدرك

رد شمعى

مفعولنه اضافتی ولامیه‌در (همچنان انجلین یعنی میکفت عبارتند نصکره حمد کبی دیمکدر (عذاب الیم بیانیه‌در مولم معناسنه (برهیدم فعل ماضی متکلم وحده قورتلدم دیمکدر (وبدین با حرف صله (نعمت مقیم یعنی نعمت ثابت (برسیدم ایرشدم حاصلی واصل اولدم (محصول ترکیب) حاصل کلام موافقت ایلمکه امکان اولمدی زیرا الت مساعده ایلمدی و کار یمز مفارقتله تمام اولدی یعنی اخرایرلشدك انجامیدك معناسنی ایرشدیلر دیین لغتده مخالف سویلمش (چونکه مدت عدت چقدی یعنی تمام اولدی عقد نکاحنی برجوانه بغلدیلر یاوزا کشی صورتلی فقیر بدخوی اندن جور وجفا کوردی ورنج وعنا یعنی درد والم چکردی وخدانك نعمتنه بونجلین شکر ایدردی که الحمدلله که اول عذاب الیمدن خلاص بولدم و بو نعمت مقیمه ایرشدم دیو * بیت * با این همه جور وتند خویی * نازت بکشم که خوبرویی * تند خو وصف ترکیبیدر یاوزخو یلی معناسنه (و یا حرف مصدر (نازت تا ضمیر خطاب در (بعض نسخه‌ده بارت دوشمش یعنی یوکك (خوبرو وصف ترکیبیدر و یا ضمیر خطاب (محصول بیت) بوجمع جور ایله و یاوزخو یلولغله نازك چکرم زیرا کوزلسین یعنی کوزللکك ایچون هر نه بلاك ور ایسه چکرم * قطعه * باتو مرا سوختن اندر عذاب * به که شدن با دیکری در بهشت * شدن صیرورت ایچوندر اولمق معنا سنه (دیکری یا حرف وحدت (محصول بیت) قیز جوانه‌دیر که بکاسنکله جهنمده یانمق یکرکدر که غیر ایله یعنی پیر ایله جنتده اولمق یعنی پیر ایله جنتده اولمقدن سنکله دوزخده اولمق یکدر * بوی پیاز از دهن خوبروی * نغزتر آید که کل از دست زشت * نغز کو کچك یعنی ایو (وترادات تفضیل (محصول بیت) صوغان قوقوسی کوزلك اغزندن ایورك کلور که کل چرکین الندن یعنی چرکین الندن کل قوقوسندن کوزل اغزندن صوغان قوقوسی یکرکدر بونده بعض شراح ایکی بیت ایراد ایلمش که متونده موجود دکل لیکن انلره تقلیدا ایراد ایلدك بزده * قطعه * روی زیبا وجامهٔ دیبا * عرق وعود رنك وبوی وهوس * روی زیبا (وجامهٔ دیبا بیانیه‌لردر (دیبا شبب دد کلری قماشدر (عرق کلاب (عود معروف خوش قوقولی اغجدر که هندن کلور (رنکدن مراد خاتونلر استعمال ایلدکلری اقلق وقزللق در (بوی کوزل قوقو (هوس بونلری ارزو ایلمك (محصول بیت) کوزل یقشقلو یوز ودیبا وسراسر قماش قفتان کلاب وعود ورنك و بوی و بونلرك ارزوسی (بو بیت بیت ثانی یه مرهوندر * این همه زینت زنان باشد * مردرا کیر وخایه زینت بس * زینت زنان لامیه (باشد ادات زمانیه اولمق جائز (وفعل مضارع مفرد غائب اولمق جائز (کیر چوك (یعنی ذکر وخایه همسایه‌سی (بس یتر دیمکدر (محصول بیت) بیت سابقده مذکور اولانلر جمیعا عورتلر زینتیدر اماارکه کیر وخایه زینت یتر معلومدر که بو ایکی بیت بو کتابدن دکلدر لیکن بعض جهله دخل ایلمسون دیو یازدق * حکایت * مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان وفرزند خوبروی داشت شبی حکایت کرد که مرا در عمر خویش بجز این فرزند نبود ست درختی در این وادی زیارتکاهست که مردمان بحاجت خواستن انجا روند شبها در پای ان درخت بحق نالیده ام تا مرا این فرزند بخشیده است شنیدم که پسر با رفیقان آهسته میکفت چه بودی که من آن درخت را بدانستمی که کجاست تا دعا کردمی که پدرم بمیرد * مهمان پیر لامیه (و یا حرف وحدت (بودم حکایت حال ماضی (دیار بکر (ودیار ربیعه بری برینه متصل مملکتلردر دیار بکرك تختی آمددر که شیخ محمد آمدی حضرتلری مذکور آمد شهرندندر (ور بیعه‌نك تختی موصلدر که بن خبازموصلی که قرآن شریفده معرب واسباب نزول یازمشدر اندندر (که حرف رابط صفت (مال فراوان بیانیه (فرزند خوبده بویله در (شبی یا حرف وحدت (حکایت کرد بر کیجه حکایت ایلدی (بو سوز اول معنایی کوستر که حضرت شیخ بر زمان بو پیرك مهمانی اولمش اوله (که حرف رابط

مفعول وقول (مرا را ادات تخصیص (عمر خویش لامیه کندی عمرمده دیمکدر (بجز با حرف زائد (درخت مبتدا (یا حرف وحدت (وآدی دره (زیارتکاهست خبر مبتدادر (یعنی مستجاب الدعوه بر مقام (که حرف رابط صفت (مردمان مبتدا وروند خبری (وبحاجت خواستن خبره متعلق (شبها کیجه‌لر مبتدا (ونالیده ام خبری (ودر پای ان درخت (وبحق باء صله ایله خبره متعلق (تا حرف تعلیل (آهسته یاپچه یاپچه (میکفت حکایت حال ماضی (چه بودی ادات تمنی نه اولیدی دیمکدر (بدانستمی حکایت حال ماضی بیلیدم دیمکدر (کردمی ده بویله‌در ایلیدم دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که سیاحتم زماننده دیار بکرده بر پیره قونق اولدم که وافر مالی وارایدی و کوزل اوغلی بر کیجه حکایت ایلدی که بنم تمام عمرمده بو براوغلدن غیری اولمامشدر (بودره‌ده بر زیارتکاه اغاج وار در که خلق حاجت دیلمکه که انده واررلر نیجه کیجه اول اغاجك دبنده حقه اغلیوب اینکلمشم که خدای تعالی بکا بو اوغولی باغشلامشدر حضرت شیخ دیر که باباسی بو سوزی سویلیجك ایشتدم که اوغلی یولداشلرینه آهسته سویلردی که نه اولیدی اول اغاجی بن بیلیدم قنده در ودعا ایدیدم تا بابام اولیدی * حکمت * خواجه شادی کنان که فرزندم عاقلست و پسر طعنه زنان که پدرم فرتوت * خواجه مبتدا (شادی کن وصف ترکیبی (یا حرف مصدر (والف ونون مبالغه افاده ایدر (یعنی شادیلق ایده کندر (حاصلی سوینکندر خبر مبتدا واقعدر (که حرف تعلیل (فرزند مبتدا (عاقل خبری (وپسر مبتدا (وطعنه زنان خبری شادی کنان کبی (که حرف تعلیل (پدرم مبتدا (وفرتوت خبری (محصول ترکیب) خواجه شادیلق ایلکندر که فرزندم عاقلدر (وپسر طعنه اوراغندر که بابام فرتوتدر (یعنی بونامشدر (حاصلی پدرك حالی بویله (وپسرك حالی بویله * قطعه * سالها بر تو بکذرد که کذر * نکنی سوی تربت پدرت * سالها مبتدا (بر تو بکذرد اوستکدن مرور ایدر (یعنی اوزرکدن کچر خبر مبتدادر (که حرف بیان (کذر ذال معجمه ایله وکاف عجمك ضمیله اسم مصدر در کچمه واوغرامه معناسنه (مصراع ثانی‌یه مرهوندر (نکنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (سوی تربت اضافت لامیه (وپدره کذلك (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر ییللر کچر سنك اوزرکدن که بابالك مقبره‌سی جانبنه کذر ومرور ایلمزسین (یعنی جانبنه برد عا ایلمك ایچون و یا برنسنه اولشدرمك ایچون قبرینه اوغرامزسین * تو بجای پدر چه کردی خیر * تا همان چشم داری از پسرت * با حرف صله (جای پدر لامیه حق پدر دیمکدر (تا حتی معناسنه‌در (چشم امید ورجا معناسنه‌در (داریك مفعول صریحی (واز پسرت غیر صریحی (محصول بیت) ینه خطاب عام طریقیله بیورر سن بابالك حقنه نه خیر ایلدك یعنی نه لطف واحسان ایلدك تا کیم همان اول احسانی اوغلکدن رجا ایلیه‌سین (یعنی سن باباکله نیجه عمل ایلدکسه اوغلك سنك ایله همان اول عملی ایلسه کرکدر ان خیرا فخیر وان شرا فشر * حکایت * روزی بغرور جوانی سخت رانده بودم وشبانکه بپای کریوه سست مانده پیرمردی ضعیف از پس کاروان همی آمد وکفت چه خسپی خیز نه جای خفتنست کفتم چون روم که نه پای رفتنست کفت نشنیدهٔ که کفته اند رفتن ونشستن به که دویدن وکسستن * سخت رانده بودم محکم سوردم ایدی یعنی یولده قتی یك کتدم ایدی (شبانکه کیجه‌سی (با حرف ظرف (پای کریوه لامیه (پای بونده دیب معناسنه‌در (کریوه کاف عجمك (ورانك کسریله طاغ بلکینه دیرلر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (سست بونده عاجز وبی مجال معناسنه‌در (مانده قالمش ینه بربودم مقدر در (خسپی فعل مضارع مخاطب بونده یاتورسین دیمکدر (دویدن مصدر در یلمك معناسنه (کسستن کاف عجمك ضمی و کسریله وسینك فتحی و کسریله بونده اوزلمك معناسنه مصدر در (محصول ترکیب) بر کون جوانلق غروریله

محكم كتمشيدم وكيجه‌سی بر بلك دیبنده عاجز و بی مجال قالمشیدم بر ضعیف پیر كشی كاروان اردندن كلوردی و بكادیدی نه یاتورسین قالق بتاجق بر دكل دیدم كه نیجه كیده یم كه كیده جك آیق یوق یعنی ایاقدن چیقـدم دیدی ایشتمدكی كه عقلا دیمشلردر كتمك واوتورمق یعنی دیكلمنی دیكلمنی كتمك بكدر یلوب اوزلمكدن (نشنیده‌ده اولان همزه خطاب ایچوندر دیبن قابل خطاب دكل ایمش * قطعه * ای كه مشتاق منزلی مشتاب * پند من كار بند وصبر آموز * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای آن كس كه‌در حذف وایصال طریقیله كه حرفیندن اسمیه نقل اولندی نتكه مكرر بیان اولندی (مشتاق اسم فاعلدر افتعال بابندن (منزله اضافتی مفعولنه اضافتیدر (ویا ضمیر خطاب (مشتاب فعل نهی مفرد مخاطب (شتا بیدندن ایومه دیمكدر (شتافتن‌دن اخذ ایلین خطا ایلمش (پند من لامیه (وپندك مفعول اولی (وكار ثانیسی (وصبر آموزك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای شول كیمسه كه منزلك مشتاقسین ایومه (یعنی منزله كه تیز ایرشمك دیلرسك عجله ایلمه بنم پندمی ایش بغله یعنی كار ایدك وصبر اوكرن (حاصلی آهسته كیت بولده قالمیه‌سین (بندبستن‌دن امر حاضردر دیبن اخذ اشتقاقده خطا ایلمش (زیرا بند بندبندن اخذ اولنور * اسب تازی دوتك رود بشتاب * اشتر آهسته میرود شب وروز * (اسب تازی بیانیه (دوتك ایكی سكردم دیمكدر زیرا تك اسم مصدردر (تكیدندن یله معناسنه (پس اصطلاحلرنده ایكی سكردم دیمكدر زیرا سكرتمكه تك دیرلر (تركیده حمله دید كلری كبی (تانك فتحی وكاف عربیله آتك صحرادیغی دیبن ایو صحیح اتمامش وعربی آت ایكی یلك كیدر سرعتله یعنی بر ایكی قوشمغله یوریلور دیبن خیلی یورلمش (منه سنده تازی عرب وتازی عربی آت دید كدن صكره تك بونده تكیدن معناسنه در بتركی یلك دیبن ایكی یرده خبط عشوی ایلمش قندر (باحرف مصاحبت (شتاب اسم مصدر ایوی معناسنه (اسب تازی مبتدا (ودوتك مبتداء ثانی ورود خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (بعض نسخـه‌ده رود برینه دود واقعدر دالله یلردیمكدر دویدندن تكیدن ایله مرادف اولور (اشتر مبتدا (آهسته مبتداء ثانی (ومیرود خبر ثانی و ثانی خبریله خبر اول (محصول بیت) عربی آت ایكی سكردم كیدر ایویله اما اشتر كیجه وكوندز آهسته كیدر قالمز (حاصلی اسب تازی بر ایكی منزل سكرتمكله یور یلور قالور اما دوه شب وروز آهسته كیدوب قالمز قصه‌دن حصه بودر كیم یولده عجله ایله كتمامك كرك * حكایت * جوانی چست ولطیف وخندان وشیرین زبان در حلقهٔ عشرت مابود كه درد لش از هیچ نوعی غم نیامدی ولب ازخنده فراهم نیاوردی روز كاری برآمد كه اتفاق ملاقات نیفتاد بعدازان دیدمش زن خواسته وفرزندان خاسته وبیخ نشاطش بریده وكل هوسش پژمرده پرسیدمش كه این چه حالتست كفت تا كود كان بیاوردم دیكر كود كی نكردم * جوانی یاحرف وحدت (چست چابك وظریف معناسنه در (حلقهٔ عشرت مایانیه ولامیه در (یعنی مجلسمزه داخل اولوب مصاحبمز ایدی (كه حرف رابط صفت (نوعی یاحرف وحدت (بعض نسخـه‌ده ازهیچ نوع واقعدر یاسز (نیامدی یا حرف حكایه (فراهم بری برینه دیمكـدر جمعدن عبارتدر (نیاوردی یاحرف حكایتدر بربره كتورمزدی دیمكدر (كه حرف بیان (اتفاق ملاقات مصدرك مصدره اضافتیدر (بعدازان مذكور روز كاره اشارتدر (زن خواسته اولنمش (فرزندان خاسته پیدا وحاصل اولمش (بیخ نشاط بیانیه شنلك كوكی (كل هوسده بیانیه (پژمرده بانك جمك فتحیله وزاء عجمك سكونی ومیمك ضمیله صولمش دیمكـدر (تاحرف ابتدادر مذ كبی زمانده (كودك اوغلان (الف ونون ادات جمعدر (كودكی یاحرف مصـدر (محصول تركیب) چست ولطیف وخندان وشیرین زبان یعنی طاتلی دیلالی برجوان بزم مجلس عشرتمزده ایدی یعنی بزمله هم صحبت ایدی

شوبلكه

ردشمعی

رد سروری وشمعی

ردشمعی

رد سروری
ردشمعی
ردشمعی

شوبلكه كوكلنده هیچ بر نوعدن غم یوغیدی یعنی كوكلنه غم كلمزایدی ودوداغنی كولمه‌دن جمع ایلمزایدی (یعنی یومزدی برروز كار كچدی كه اتفاق انكله ملاقات واقع اولمدی اندن صكره انی كوردم اولنمش واوغل قز پیدا وظاهر اولمش وشنلكی كوكی كسلمش وكل هوسی صولمش (حاصلی اولده اولان ذوق وشوق وصفاسی كتمش صوردم كه بونه حالتدر دیدم دیدی اوغلانجقلر كتوردن بری یعنی اولاد صاحبی اولالی ارتق اوغلانجقلق ایلمدم * بیت * ماذا الصبا والشیب غیرلمی * وكفی بتغیر الزمان نذیرا * ماذا ای شیٔ معناسنه محلا مرفوع مبتدا (الصبا صادك كسریله جهله وهوا وهوسه میله دیرلر الف مقصوره ایله اما صاد مفتوح اولنجه الف ممدوده در (واو حرف حال (الشیب پیرلكه دیرلر لفظا مرفوع مبتدا (غیر فعـل ماضی مفرد مذكر غائبدر تفعیل بابندن (لمه لامك كسری ومیمك تشدیدیله اوموزلره اینن صاچه دیرلر ویاضمیر متكلم محلا مجرور مضاف الیه وجار مجروریله محلا منصوب مفعول غیردر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك محلی نصب در حالیت ایله (كفی فعل ماضی مفرد مذكر غائب ضرب بابنك ناقص یائیسندن (بتغیر باحرف زائد فی الفاعل در وجار مجروریله محلا مرفوع فاعل كفادر وتغیرك زمانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ونذیرا تغیرالزمانی تمییز ایلدر انذار معناسنه (انذار اعلام در تخویفله (وكفی متعلقاتیله برقد تقدیریله محلا منصوب حالدر (محصول بیت) نه در بو جهله وهوا وهوسه میل دخی آرزوی نفسانیه ركون واحبابله طرب وشوقه تهالك حال بو كه پیرلك كه نذیر موت وسفیر فوت در صاچمك لونی تبدیل وتغییر ایلدی وبنی عمرمك آخری قریب اولغله انذار وتخویف ایلدی (یعنی موتك قرینه دلالت ایلدكله حال بو كه صاچمك لونی زمانك تغییری بكا نذیر ومخوف یتر (حاصلی شعرمی زمانك تغیر ایلدیكی كافی ایكن وموتمك قربیله نذیر ایكن نیرلك شعرمی اغرتمق نه بلادر * بیت * چون پیرشدی ز كودكی دست بدار * بازی وظرافت بجوانان بكذار * كودكی یاحرف مصدر (دست بدارك مفعول صریحی وز كودكی غیر صریحی بداردار یدندن فعل امر مفرد مخاطب در بونده طوتجك معناسنه در (بداری داشتندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (بكذار فعل امر مفرد مخاطب قو دیمكدر ترك وتسلیم ایله معناسنه (محصول بیت) پیرلره خطاب عام طریقیله بیورر چونكه پیر اولدك اوغلانلق هوسندن ال چك یعنی اول هوایی ترك ایله او یونی وظرافتی جوانلره قو یعنی انلره بغشله * مثنوی * طرب نوجوان ز پیر مجوی * كه دكر نایداب رفته بجوی * طرب نوجوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (كه حرف تعلیل (نایداصلی نیاید ایدی ضرورت وزن ایچون همزه دن منقلب اولان یا حذف اولندی (مجوی باحرف صله (مجوی فعل نهیدر جو یدندن جستن‌دن دیبن یا كلش سو یلمش (محصول بیت) تازه جوانك شنلكنی وشادلغنی پیردن استمه یعنی پیر تازه جوان كبی اهل شوق وذوق اولماز زیرا ایرمقدن آقوب كیدن صو بردخی ایرمغه كلمز ایمدی جوانلق كندكدن صكره بردخی كلمز * زرع راچو رسید وقت درو * نخرامد چنانكه سبزهٔ نو * زرع اكن (ورا حرف تخصیص (ویا حرف مفعول (وقت درولامیه در بچم وقتی دیمكدر (در و دالك كسری ورانك فتحیله اسم مصدردر بچم معناسنه (درو یدندن (نخرامد فعل نفی استقبال مفرد غائب (سبزهٔ نو بیانیه نو بونده تازه معناسنه در (محصول بیت) زرعك ویا زرعه چونكه بچم وقتی ایرشدی یعنی بچلمك زمانی اولدی تازه سبزه كبی صالنمز پس پیر دخی تازه جوان كبی شادان وخندان اولماز قصه دن مراد حصه در * قطعه * دور جوانی بشد از دست من * آه ودریغ آن زمن دل فروز * دور جوانی زمان جوانی (بشد برفت معناسنه در (زمن زانك ومیمك فتحه‌لریله زمان معناسنه در (دلفروزه اضافتی بیانیه در (دلفروز وصف تركیبیـدر فروز یدندن كوكل یاالكندریجی یعنی قلبی روشن

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

ایدیجی دیمکدر (محصول بیت) المدن جوانلق زمانی کتدی یعنی پیر اولدم آه ودریغ اول دلفروز
ونورانی زمان حضرت شیخ بکمش جوانلق زمانه تأسف چکوب دریغ وحسرت بیر * قوت
سر پنجهٔ شیری برفت * راضیم اکنون بپنیری چو یوز * قوت سر پنجهٔ شیری لامیه وبیانیه در
(بپنیری باحرف صله (پنیر معروف (یوز پارس دید کلری حیوان مفترسدر که پنیره زیاده مائلدر
(محصول بیت) بیرلکدن شکوی ایدوب بیوررار سلانه منسوب سر پنجه قوتی کتدی یعنی جوانلق
زوری کتدی قالمدی شمدی پیر اولوب دیشلرم قالمیجق پارس کبی پنیره راضیم اولده قوری
اولمامق شرطیله بو برقاج بیت که پیرلك احوالنده واقع اولمشدر سودی نامرادك تمام وصف
حالیدر عفی عنه * پیره زن موی سیه کرده بود * کفتمش ای مامك دیرینه روز * مامك
مام مادر معناسنه در (وکاف ادات تصغیر (دیرینه روزه اضافتی بیانیه در (دیرینه روز
وصف ترکیبدر اسکی وچوقدانکه کونلی دیمکدر زیرا دیرینه اسکی وچوقدنکی دیمکدر
(محصول بیت) بر پیر قاری صاچنی سیاه ایلمشیدی یعنی بویامشیدی بن اکا دیدم ای چوق
کونلی یاشلی اناجغم * موی بتلبیس سیه کرد کیر * راست نخواهد شدن این پشت کوز *
بو بیت مقول قولك تمه سیدر (پشت کوز بیانیه در کوز کاف عجمك ضمی وزاء عربله بوکری
دیمکدر زاء عجمله دینلر بوا بیاتك قافیه لرینه ناظر اولمامشلر (محصول بیت) پیره زنه دیدم مویکی
تلبیس وحیله ایله سیاه ایلمش یعنی بویامش فرض وقیاس ایله اما بوکلمش ارقه ومنحنی قامت
راست اولیسر دکلدر حاصلی صاچ قرارمغله بوکلمش ارقه طوغرلماز * حکایت * روزی
بجهل جوانی بانك بر مادر زدم دل آزرده بکنجی نشست کریان همی کفت مکر خردی فراموش
کردی که درشتی میکنی * بانك بر مادر زدم یعنی آنام اوزره بك چاغردم حاصلی اوسنه غضیله
سوز آتدم (دل ازرده بکنجی نشست کوکلی ایجنوب بر بوجقده اوتوردی (ازرده ده هاء رسمی
حرف ترتبدر (کریان صفت مشبهه در اغلیارق دیمکدر (همی کفت سویلردی (محصول ترکیب)
برکون جوانلق جهلیله انامك اوسنه پك چاغردم کوکلی اینجنوب بر بوجقده اوتوردی اغلیارق
سویلدیکی حالده کانه اوشقلغی اونتدك که خشونت وغلظت ایدرسین بکا * قطعه * چه خوش
کفت زالی بفرزند خویش * چو دیدش پلنك افکن وپیل تن * زال قارر عجوز معناسنه (باحرف
صله (فرزند خویش لامیه کندینك اوغلنه دیمکدر (پلنك افکن وصف ترکیبدر (افکنیدندن پلنك
براغیجی یعنی یقیجی حاصلی بهادرلقدن عبارتدر وپیل تن ده فیل کوده لی یعنی زورلی دیمکدر (محصول بیت)
برقاری کندی اوغلنه نه کوزل دیدی چونکه ارسلانلره وقپلانلره غالب وفیل زورلی کوردی
* کراز عهد خوردیت یاد امدی * که بیچاره بودی در اغوش من * عهد خردی لامیه (ویاء
سا کنه حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (اغوش قوجق
دیمکدر (محصول بیت) قاری فرزندینه دیرا کراوشقلق زمانی ووقتدن یادیکه کلیدی یعنی
کوچکلك حاصلی خرده لك اکاید ك که بنم قوجاغمده بیچاره وبی تاب وتوان ایدك * نکردی
درین روز بر من جفا * که تو شیر مردی ومن پیره زن * نکردی جواب شرط واقعدر وشرط
وجوابی مقول قول زال در (که حرف تعلیل (شیرمرد بهادر معنا سنه ترکیده تحریف ایدوب
شیره مد دیرلر (محصول بیت) اکر سن قوجاغمده ایکن عجزیکی وبیچاره لککی بلیدك بوکونده
بنم اوزریمه جفا ایلمزدك یعنی بکا اذا وجفا ایلمزدك زیرا سن بهادر ارسین وبن قوجه قاری
حاصلی اول حالی آکیدك بکا رحم ایدردك * حکایت * توانکری بخیل را پسری رنجور بود نیك
خواهانش کفتند مصلحت آنست که از بهراو ختم قرآن کنی ویا بذل قربان باشد که خدای تعالی
شفا دهد لختی باندیشه فرورفت وکفت ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست صاحب دلی

بشنید وکفت ختمش بعلت آن اختیار افتاد که قرآن برسر زبانست وزر درمیان جان * رنجور
مریض (نیك خواه وصف ترکیبدر خواهیدندن ایلك دیلیجی (والف ونون ادات جمع دوستلر
دیمکدر (ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست) ختم مصحف مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(باحرف ظرف (حضورده یعنی حاضر (کله کاف عجمك فتحیله سوری یعنی قویون سوریسی
وغیریسی (بعض برده لام ضرورت وزن ایچون مشدد قلنور (محصول ترکیب) بر بخیل غنینك
اوغلی مریض ایدی ویا مریض اولدی دوستلر اکا دیدیلر مصلحت اولدر که انکیچون ختم قرآن
ایلیه سین ویا بذل قربان اوله که خدای تعالی شفا ویره برزمان اندیشه یه باتدی یعنی فکره
طالدی ودیدی حضورده واقع اولان مصحفی ختم ایلمك اولیدر زیرا سوری ایراقدر قویون
کچ کلور بر صاحب دل بو مصاحبتی ایشندی ودیدی ختم قرآن اکا اول علتله اختیار واقع
اولدیکه قرآن دل اوجنده در واقچه والتونجان اورته سنده در (کله تشدید لامله قید ایلنلر
زائد ایلمشلر * مثنوی * دریغا کردن طاعت نهادن * کرش همراه بودی دست دادن *
دریغا الف حرف ندبه مصراع ثانی یه مصروفدر (کردن طاعت بیانیه در مجازا (کردن
کاف عجمك فتحیله بویون دیمکدر که عرب جید دیر (کرش ضمیر کردن طاعته راجعدر (همراه
یولداشدر قرین معناسنه (بودی اولیدی (یاحرف حکایه (دست دادن بیانیه (محصول بیت)
حیفا ودریغا اکر کردن طاعته کرم وسخا الی همراه اولیدی یعنی کردن طاعتی قومقه
نه اولیدی اعطا واحسان الی قرین اولیدی حاصلی شو بلکه عبادت وطاعته سرفرو ایدوب
باش ایندوره لر حیف اکر صدقات وزکات وسخا وکرم بوکه منضم اولیدی نه کوزل اولوردی
یعنی عبادت وطاعتی زیاده مبرور ومقبول اولوردی حاصلی عبادت وطاعته سخا وکرم قرین
اولمدیغنه دریغ وحیف چکر (مصراع اولك معناسی ای دریغ انك طاعتی بوینی قومه سنه
یعنی طاعته دیین معناسیه حیف ایلمش (ومصراع ثانینك نتیجه سنده حیف انك طاعتنه که
سخاسزبرعمله برامز دیدیکی اولکیدن دخی برامز * بدیناری چوخر درکل بماند * ورالحمدی
بخواهی صد بخواند * باحرف مصاحبت سببتی متضمن (دینار النون (ویا حرف وحدت
(الحمدی یا حرف وحدت (محصول بیت) بردینار سببیله یعنی صدقه یه ویا زکاته ویا برعطیه یه
بر التون ویرمك تکلیف اولنسه خر بالچقده قالدیغی کبی قالور یعنی ویرمه ده عجز چکر خر
بالچقده قالمغی عجم چوق استعمال ایدر زیرا مسکین بالچغه باتنجه چقمه ده زیاده عاجز اولور
اکر بر الحمد یعنی برسورهٔ فاتحه طلب ایلسك یوز اوقور بلکه دخی زیاده زیرا جبدن چقماز
دل اوجندن چیقار * حکایت * پیرمردی را کفتند چرازن نکنی کفت باپیره زنانم الفتی نباشد
کفتند زن جوان بخواه چون مکنت داری کفت مرا که پیرم باپیره زنانم الفت نباشد اورا که
جوان باشد بامن که پیرم چون دوستی صورت بندد * زن کردن اولنمك معناسنه در تکه
دیباجه ده بحدیکه (مردیت بیازمای وانکه زن کن) بیورمشیدی (الفتی یاحرف تنکیر حرف
وحدت دیین بطلر بمز (بعض نسخه ده عیشی واقعدر دیرلك معناسنه (ویا حرف تنکیر در
(مکنت قدرت معناسنه در (مرا را حرف تخصیص بنم دیمکدر ادات مفعول اولمقده جائز
(اورا بوراده مذکور راکیدر (چون واو اصلیه ایله نیجه کیف معناسنه (دوستی یا حرف
مصدر (محصول ترکیب) بر پیره دیدیلر نیچون اولنمزسین پیر دیدی قریلرله الفتم یوقدر وانلرله
عیش وزند کانه ایده مم دیدیلر تازه زن دله چونکه جماعه مکنت وقدرتك واردر دیدی
بنم که پیرم قریلرله الفتم اولمیه یا خود بکا که پیرم قریلرله عیش والفت اولمیه انك که
جوان اوله بنمله که پیرم نیجه دوستلغی صورت بغلر یاخود اکا که جواندر نیجه دوستلق

صورت بغلر (حاصلی پیر اهل انصاف ایمش که بویله جوابلر ویرمشدر * بیت *
زور باید نه زرکه بانورا * کزری دوستر که ده من کوشت * بانوخاتون دیمکدر (کزر کاف عجمك
فتحی وزاء عربیله هاویچ معناسنه در (ویا حرف وحدت (من بطمان دیمکدر (نون ضرورت
وزن ایچون تخفیف قلندی (کوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (محصول بیت)
زور کرکدر زر کرکمز زیرا قادنجغه بر کزر سوکلی رکدر اون بطمان اتدن حاصلی آچ اولور چیلاق
اولور اما کزرسز اولماز یانلرنده مقبول ومکرم .کبر مختدر اندن غیری برنسنه دکل * حکایت
منظومه * شنیده ام که درین روزها کهن پیری * خیال بست به پیرانه سر که کیرد جفت * رد ابن سید علی وسروری
کهن کاف عربك ضمی وهانك فتحی وضمیله اسکی دیمکدر هاپی ضمه یه تخصیص ایدنلر بی وجه
ایلمشلر (پیرانه سر پیرلك وقتنده دیمکدر استعمالرنده (جفت جیم عربك ضمی وفانك سکونیله
بونده زوجه مراددر زیرا طرفینه جفت دیرلر (محصول بیت) ایشتمشم که بوزمانده براسکی پیر
یعنی برکچکین قوجه خیال بغلدی پیرلك وقتنده که زوجه اله یعنی تأهل ایلیه حاصلی اولنمك
خیالنی بغلدی بوقصه حضرت شیخك زماننده کندینك معلومی اولان قصه لردندر نتکه
بونظمك آخرنده تصریح ایلر * بخواست دخترکی خوبروی کوهرنام * چودرج کوهرش ازچشم
مردمان بنهفت * دخترکی کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (خوبروی وصف ترکیبی
صفت دختر (کوهرنام اضافتی بیانیه دراولده وصف ترکیبی اقسامندندر (چوادات تشبیه (درج
دالك ضمی وانك سکونیله جواهر حقه سنه دیرلر (کوهره اضافتی لامیه تعریب ایلدکلرنده
جوهر دیرلر (شین ضمیر دختره راجعدر (چشم مردمان لامیه (بنهفت باحرف ظرف (ویاحرف
تأکید (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله کزلی دیمکدر بونده مراد مستوره لکدر (محصول بیت)
کوهرآدلی خوبروی برقیز جغز دیلدی حاصلی برکوزل قزدیلدی جوهر حقه سی کبی اول قیز
مردم کوزندن مخفی ومستوره ایدی یاخود کندینك کوهری حقه سی کبی خلقك کوزندن مستوره
ایدی مصراع ثانینك (معناسنی فرجی کبی مردمك کوزندن مخفی ایدی دیین فتی ایلری کتمش رد ابن سید علی
* چنان که رسم عروسی بود تماشا بود * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت * عروسی یاء
نسبتله دکونه دیرلر (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (وبود فعل ماضی مفرد غائب
اولدی دیمکدر (ولی ادات استدراك (باحرف ظرف (حملهٔ اول بیانیه (عصای شیخ لامیه
(بخفت باحرف تأکید (خفت خانك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب بونده یاتدی دیمکدر
(محصول بیت) انجلین که دوکونك عادت وقانونی اولور تماشا اولدی اما حملهٔ اولده یعنی اول
سکردمده شیخك عصاسی یاتدی حاصلی آلتی ازالهٔ بکارت ایده مدی یعنی درج عقیق دلمه ده
دولت مساعد اولمدی (تماشا برینه مهیا یازنلر جمیع متونه مخالف یازمشلر * کمان کشید نزد رد سروری وشمعی
برهدف که نتوان دوخت * مکر بسوزن پولاد جامهٔ هنکفت * هدف هانك ودالك فتحه لریله
اوق نشانه سنه دیرلر (دوخت مصدر معناسنه در (مکر الامعناسنه در (باحرف صله (سوزن
سینك ضمیله اکنه دیرلر پولاده اضافت بیانیه در (پولاد باء عجمك ضمیله چلیك دموره دیرلر
(جامهٔ هنکفت بیانیه (هنکفت هانك فتحی وکاف عجمك ضمیله صیق طوقنمش نسنه (محصول بیت)
پیر کمانی چکدی اما نشانه اورامدی یعنی ازالهٔ بکارته مالك اولمدی زیرا دیکمك اولماز مکر
پولاد ایکنه ایله صیق طوقنمش اسبابی حاصلی آلت مساعده ایده مینجه ازالهٔ بکارت میسر
اولماز * بدوستان کله آغاز کرد وحجت ساخت * که خانمان من این شوخ دیده پاك برفت *
کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (خانمان اوو برق معناسنه در اما نعمة الله مال رد سروری
وملك وطوار دیمش (پس مال ورزق دینه دخل ایدن زائد ایلمش حاصلی ترکیب اولوب

املا اولق کرك (شوخ دیده کستاخ معناسنه در (پاك برفت پاك سپردی یعنی هرنم وار ایدیسه
اتلاف ایلدی زیرا پاك برد دیرلر هرنسی وار ایسه الوب کتورمکه یعنی برنده نسنه قومغه
(محصول بیت) پیر جواب ایلامك ایچون دوستلرینه شکایت ایلمکه باشلیوب حجت ودلیل
پیدا ایلدیکه بنم مال و مالکمی بوکستاخ پاك سپردی نسنه قومادی کیمی مهر معجلنه
وکیمی دوکونه صرف ایدوب فقیر اولدم بوخود قیز دکل ایمش بن مغبون اولدم دیو اظهار
شکوی ایلدی (پاك برفتك معناسنی نم وار ایسه اتاسی واناسی اوینه ایلتدی دیین معنای رد شمعی
مرادی فتی بیانه ایلمتمش * میان شوهر وزن جنك وفتنه خاست چنان * که سر بشحنه
وقاضی کشید وسعدی کفت * شوهر شینك فتحی وضمیله عورت اری (بشحنه با حرف صله
(خاستك فاعلی (جنك وفتنه یه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (سر بونده غایت ونهایت
معناسنه در تقدیر سرشدر (شین جنك وفتنه یه راجعدر طریق مذکور ایله (کشید فعل ماضی
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه یه فاعلی مذکور کیدر چکلدی یعنی منتهی اولدی دیمکدر
(وسعدی کفت مابعدینه مرهوندر (محصول بیت) ار وعورت اراسنده جنك وفتنه شویله
قالقدیکه اوجی یعنی اوته سی شحنه یه وقاضی یه منتهی ولدی یعنی دعوانك اوجی قاضی یه وصو
باشی یه چکلدی حاصلی دعوی ایله قاضی یه وصو باشی یه واردیلر * پس از خلافت وشنعت کناه
دختر نیست * ترا که دست بلرزد کهرچه دانی سفت * خلافت تابونده اسلوب عجم اوزره
داخلدر زیرا بونك اصلی خلافدرکه مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (شنعت وشناعت چرکنلك
معناسنه در (ترارا حرف تخصیص سنك دیمکدر (بلرزد باء استمرار ایله فعل مضارع مفرد غائب
فاعلی تحتنده یده راجع ضمیردر (کهر سفتك مقدم مفعولیدر (وسفت سفتن معناسنه در (دانینك
مفعولیدر (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب نه بلورسین یعنی نیه قادرسین دیمك اولور (محصول بیت)
سعدی دیدی بوقدر مخالفت وشناعتدن صکره دخترك کناهی یوقدر سنکدر زیرا سنك که
پیرلکدن الك دترر کهر دلمکه نه بلورسین یعنی قادر دکلسین دخترك نامی کهر اولدیغی جهتدن
بیتده ایهام ولطیفه وار قندر * * باب هفتم در تأثیر تربیت * * یکی از وزرا پسری
کودن داشت پیش یکی از دانشمندان فرستاد که یکی مر این را تربیتی کن مکر عاقل شود مدتی
تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدرش کسی فرستاد که این عاقل نمی شود ومرا دیوانه کرد * کودن
کاف عربك ودالك فتحه لریله عربیدر لغتده سمرآنه دیرلر صکره غبی واحمق معنالرنده شایع
اولدی (تربیتی یاحرف تنکیر (مکر ادات تمنی (مدتی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) وزیرلردن
برینك براحمق اوغلی وار ایدی دانشمندلردن برینك قتنه کوندردیکه بونی تربیه ایله اوله که عاقل
ودانا اوله برمدت بوکه تعلیم ایلدی مؤثر اولمدی باباسی قتنه برکیمسه کوندردیکه بوعاقل اولماز
وبنی دیوانه ایلدی حاصلی بوعاقل اولمدیغندن غیری بنیده دیوانه ایلدی * قطعه * چون بود اصل
جوهری قابل * تربیت را در واثر باشد * اصل جوهر لامیه در (ویاحرف وحدت (تربیت تفعیل
بابندن مصدردر تاء یاء مصدردن بدلدر (وراحرف تخصیص (درحرف ظرف (اوضمیری اصل
جوهره راجعدر (محصول بیت) چونکه برجوهرك اصلی یعنی ذاتی قابل اوله تربیتك انده اثری
اولور یعنی تربیت انده مؤثر اولور * هیچ صیقل نکوندانه کرد * آهنی را که بدکهر باشد * صیقل
صادك وقافك فتحه لریله ویانك سکونیله دموردن پاس اچیجی کیمسه یعنی صانعك اسمیدر عجم
صانعندن صنعه نقل ایدوب استعمال ایدردین افترا ایلمش بلکه اسم التی که مصقله درانك معناسنه ردسروری
استعمال ایدرلر (نداند بونك کبی برلرده نتواند معناسنه در (وکرد کردن معناسنه در (آهن دمور (ویاحرف
وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (کهر بونده اصل معناسنه در (محصول بیت)

هيچ براستاد صيقلي ايو ايلمكه قادر دكلدر بدمر بكه اصلي وذاتي يرامز اوله * سك بدرياى
هفتكانه مشوى * كه چون ترشد پليدتر باشد * سك مشويك مفعول صريحي و بدرياغير صريحي
هفتكانه يه اضافتي بيانيه در اصلنده هفتكانه يديشر يديشردمكدر اما بونده درياى هفتكانه دن
يدي دريامراد در پس يدي دورلي درياايله تفسير ايدنلر تفسير ايتمشلر (مشوى فعل نهي مفرد — رد شراح جميعا
مخاطبدر (شو يبدندن شستن دن دينلر غلط سويلديلر (كه حرف تعليل (تر ياش معناسنه در — رد ابن سيد علي وسروري
(پليد بانك عجمك فتحي ولامك كسريله مردار ديمكدر (وتر ادات تفضيل (محصول بيت) كلبي پاك
اولسون ديو يدي دكزله يومه زيرا چونكه ياش اولدي اولكيدن دخي مردار اولور * خرعيسى
كرش بمكه برند * چون بيايد هنوز خر باشد * كرش ضمير خره راجعدر (محصول بيت) حضرت
عيسى عليه السلامك خريني اكر فرضا مكه يه ده ايلدوب كتورلرسه چونكه مكه دن كله الان خردر
مكه به واروب كلمك خرلكدن آني اخراج ايلمز * حكايت * حكيمي پسران را پند همى داد كه جانان
پدر هنر اموزيد كه ملك ودولت دنيا اعتماد را نشايد وجاه از دروازه بدر نرود سيم و زر در محل
خطرست يادزد بيكبار ببرد ويا خواجه بتفاريق بخورد اما هنر چشمهٔ زاينده است و دولت
پاينده وا كر هنرمند از دولت بيفتد غم نباشد كه هنر در نفس خود دولتست هنرمند هرجا كه
رود قدر بيند و در صدر نشيند و بي هنر هرجا كه رود لقمه چيند وسختى بيند * حكيمي
ياحرف وحدت (پسران را تقديري پسرانش رادر (را ادات مفعول (كه حرف بيان (جانان
الف ونون ادات جمعدر (آموزيد فعل امر جمع مخاطب (كه حرف تعليل (ملك ميمك كسريله
اموال واثقال معناسنه در يعني هركس مالك اولديغي نسنه اما ميمك ضميله مملكت و پادشاهلغه
ديرلر مصدر معناسنه (دولت دنيا لاميه (اعتماد را را ادات مفعول (نشايد فعل نفي استقبال
مفرد غائب لايق دكل ديمكدر (جاه منصب (دروازه شهر قپوسى كه سوقاق باشلرنده اولور كه
كوندز اچق طورر وكيجه ايله قپانور زيرا در قپو (ووازباز معناسنه آچق ديمكدر (وهاء رسمي
ادات تخصيص در اچيق دورديغيچون بو جنس قپويه كوچه بندده ديرلر سوقاق باشني بغلديغيچون
زيرا كوچه تصغير كودر كه كويدن مقصود در كه محله در سوقاق بغليجي ديمكدر (ايمدي دروازه
سوقاق وقلعه قپوسى ديين حقيقتن بيلميوب غيريلره تقليد ايله سويلمش (وسيم وزر در سفر — رد سروري وشمعي
محل خطرست يعني خوف محلنده (يادزد بيكبار ببرد (ويا خواجه بتفاريق بخورد (بيكبار
براوغوردن ديمكدر (خواجه يعني صاحب سيم وزر (بتفاريق آزر آزر (چشمهٔ زاينده بيانيه
زايندن طوغوجي چشمه يعني دائما كسلمز (دولت پاينده بيانيه پايند ثابت ديمكدر زيرا پايدن
كويمكدر (لقمه چيند لقمه ديو شرر يعني ديلنجيلك ايدر فعل مضارع مفرد غائبدر چينيدندن
چيدندن دكل بعضيلر ظن ايلديكي كبي (محصول تركيب) برحكيم اوغلارينه نصيحت ويردي كه — رد شمعي
اي باباك جانلري هنر تحصيل ايلك زيرا دنيانك ملك ودولتي اعتماده لايق دكل وجاه ومنصب
شهر قپوسيندن طشره سنكله كتمز يعني غربته كنسك منصب سنكله بيله كتمز بلكه يديكك يرده
قالور والتون واقچه سفرده خوف مقامنده در يا اوغريلر براوغوردن ايلدر ويا صاحبي آزر آزر
ياب ياب يير اما هنر دائما آقيجي بكاردر كه هيچ كسلمز وثابت دولتدر كه اولنجه سندن آيرلمز
هرقنده ايسك سنكله بيله در وا كر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دكل زيرا هنر نفسنده دولتدر
اهل هنر هرقنده كه كيدر قدر وعزت وحرمت كورر وصدر مجلسده اوتورر حاصلي رعايت بولور
اما هنرسز هريره كه كيدر ديلنجيلك ايدر وروزكاردن شدت كورر * بيت * سختست پس ازجاه
تحكم بردن * خو كرده بناز جور مردم بردن * سختست مقدم خبر (وبردن مؤخر مبتدا
(پس ازجاه خبرك ظرف زماني (تحكم تفعل بابندن مصدر در بركيمسه نك حكمي التنده اولمق

يعني

يعني حكومتن چكمك برده نك مفعولي (خو كرده مأنوس اولمش ديمكدر (بناز با حرف صله
(ويا حرف مصاحبت نازه ونازايله (جور مردم لاميه (وبرده نك مفعولي (بردن مبتدا ومقدر سختست
خبري (محصول بيت) منصبدن صكره يعني منصبدن آيرلدقدن صكره انك حكمني وامرني
كوتورمك قتيدر يعني مشكلدر ناز ونعمته ويا ناز ونعمتله مأنوس اولان خلق جور وجفاسني
كوتورمك شديد در حاصلي كوچدر * قطعه * وقتي افتاد وفتنهٔ درشام * هركس از كوشهٔ
فرارفتند * وقتي ياحرف وحدت (فتنهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (در حرف صله — رد شمعي
حرف ظرف اعتبار ايدن بيلرايمش (كوشهٔ ياسيده حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (فتنهٔ — رد شمعي
وكوشهٔ همزه لريني حرف وحدت دين غريب افترا ايلمش (محصول بيت) بر وقت شامه بر فتنه
دوشدي پس هركس كه بركوشه دن كتديلر يعني وطندن آيريلوب ديار غربته طاغلديلر * روستا
زادكان دانشمند * بوزيري پادشا رفتند * روستا كويدر قريه معناسنه (روستا زادكان
كويده تولد ايلين اولاد (دانشمنده اضافتي بيانيه (بوزيري با حرف صله (وياء اولي حرف
مصدر (وثاني اضافت ايچون كلمشدر كه لاميه در (پادشاهدن ها ضرورت قافيه ايچون حذف
اولنمشدي ضرورت وزن ايچون دين خطا ايلدي (محصول بيت) كويك دانشمند اوغلانجقلري — رد ابن سيد علي
يعني اوقومش كويليلر پادشاهك وزيرلكنه كتديلر يعني سلاطينه وزرا اولديلر * پسران وزير
ناقص عقل * بكدايي بروستا رفتند * پسران وزير لاميه (ناقص عقل وصف تركيبيدر
پسرانه صفتدر وزيره دكل (بكدايي با حرف صله ويا حرف مصاحبت (ويا حرف مصدر
(بروستا با حرف صله (محصول بيت) وزيرك ناقص عقل اولان اوغلانلري كدالغله كويه كتديلر
يعني شهرده ديلنجيلك ايلك حجابندن روستالره جرارلك ايدرلردي زيرا اعتبار علم وكماله در
نسب وماله دكل * بيت * ميراث پدر خواهي علم پدر آموز * كين مال پدر خرج توان كرد بده
روز * ميراث پدر لاميه (خواهي فعل مضارع مفرد مخاطب معناي شرطي متضمن (علم
پدر لاميه واموزك مقدم مفعوليدر (آموز فعل امر مفرد مخاطب اوكرن ديمكدر (كين اصلنده
كه اين در (كه حرف تعليل (واين اشارت قريبدر مال پدره كه لاميه در (وتوان كردك
مفعول اولي (وخرج ثانيسي (كرد مصدر معناسنه در (بده روز با حرف ظرف (ده روز
اون كون (محصول بيت) اكر باباك ميراثني ديلرسك باباك عملني اوكرن يعني باباك منصبني
ديلرسك باباك هنريني تحصيل ايله زيرا بومال پدري اون كونده خرج ايلمك ممكندر اما هنر
بردوكنز مال در * حكايت * يكي از فضلا تعليم ملك زاده كردي وضرب بي محابا زدي وزجر
بي قياس كردي پسر از بي طاقتي شكايت پيش پدر برد و جامه از تن دردمند برداشت پدر را
دل بهم برآمد استادرا بخواند وكفت بر پسران آحاد رعيت چندين جفا وتوبيخ روا نمي داري كه
پسر مرا سبب چيست كفت سخن باانديشه بايد كفتن وحركت پسنديده بايد كردن همه خلق را
خاصه پادشاهان را كه هرچه بردست وزبان ملوك رفته شود هرآينه بافواه كفته شود وقول وفعل
عوام را چندان اعتبار نباشد * تعليم ملكزادهٔ مصدرك مفعولنه اضافتيدر (زادهٔ ياحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت دين زائد سويلمش (كردي ياحرف حكايت
(ضرب بي محابا بيانيه بي توقف وبي پروا ديمكدر (زدي ياحرف حكايت (زجر بي قياس (زجر
لغتده سورمكدر اما بونك كبي يرلرده جور وجفا مراد در (كردي ياحرف حكايت (بي طاقتي
ياحرف مصدر (تن دردمند بيانيه (بهم برآمد منقبض اولدي (آحاد رعيت افراد رعيت
ديمكدر (پسر مرا لاميه بنم پسريمه ديمكدر (بعض نسخه ده (فرزند مرا واقعدر (بونده بر پسر مرا — رد شمعي
يازان بوندن معلومدر فارسيده رسوخي (سخن بايد كفتن نك مفعول صريحي (وباانديشه غير صريحي

بعض نسخه‌ده اندیشیده واقعدر و بعض نسخه‌ده باید کفت و باید کرد واقعدر (خاصه خصوصا دیمکدر (پادشاها نرا رادات مفعول (که حرف تعلیل هرآینه البته (بافواه باحرف ظرف (افواه فمك جمعیدر اغزلر دیمکدر (محصول ترکیب) فضلادن بریسی برپادشاه زاده‌یی تعلیم ایدر دی وبی توقف وبی پروا بوکا کوتك اوروردی واورانسز جور وجفا ایدر دی شاه زاده طاقتسزلکدن باباسی قتنه شکایت ایلندی (یعنی پدرینه اول بی رحم استادندن شکایت ایلندی (ومجروح کوده سندن قفتانن چیقاروب چومق نشانلرین کوستردی باباسی بونك بوحالنی کورنجه منقبض ومکدر اولدی (حاصلی غضبة کلدی استادی دعوت ایلدی ودیدی افراد رعیت اوغللرینك اوزرینه بوقدر جوروتوبیخی روا یعنی جائز طوتمزسین که بنم اوغلومه ر واطوترسین سبب ندر استاد دیدی سوزی فکرایله سویلمك کرك (وحرکتی مقبول ایلمك کرك جمیع خلقه خصوصا پادشاهلره زیرا هرنسنه که ملوکك اللرندن ودیللرندن صادر اولور البته دیللرده سویلنور یعنی خلق اراسنده شیوع بولور اما عوامك قول وفعلنه اعتبار یوقدر یعنی ملوکك اقوال وافعالی کبی معتبر دکلدر * قطعه * اکرصد ناپسند آید زدرویش * رفیقانش یکی ازصد ندانند * (محصول بیت) اکر یوز قول وفعل نامقبول کلورسه (یعنی صادر اولورسه مرددرویشدن یولداشلری یوزدن بریسنی بلمزلر زیرا حیز اعتبارده اوللردن دکلدر * وکریك ناپسند آید زسلطان * زاقلیمی باقلیمی رسانند * (محصول بیت) اما اکر سلطاندن برقول وفعل ناپسند صادر اولورسه انی اقلیمدن اقلیمه ایرشدررلر (یعنی مملکت بایبلور کیدر * پس درتهذیب اخلاق خداوند زادکان انبتهم الله نباتا حسنا اجتهاد بیش ازان باید کرد که درحق عوام * تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر معناسنه (اخلاقه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله خوی وعادت معناسنه (خداوندزادکانه اضافتی لامیه‌در (انبت فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (انبات بتورمکدر (هم ضمیر منصوب متصل مفعول صریحیدر انبت نك (وجلاله فاعلی (نباتا مفعول مطلق (حسنا صفتی (اجتهاد افتعال بابندن مصدردر سعی وکوشش معناسنه (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتا کیم سلاطینك اقوال وافعالی عوامك اقوالی وافعالی کبی اولمدیسه پس پادشاه زاده لرك اخلاقنی پاك ایلمه‌ده الله تعالی انلری کوزل نبات بتورسین یعنی کوزل ومقبول نبات کبی مقبول عالم ایلسون جمله معترضه دعاء‌له در پس بونلرك تهذیب اخلاقنده سعی وکوشش اندن زیاده ایلمك کرك که عوام زاده لرك حقنده زیرا مقام اعتبارده بونلردر عوام زاده لردکل * قطعه * هرکه درخردیش ادب نکند * دربزرکی فلاح ازو برخاست * هرکه یعنی هرکس که نتکه مکرر بیان اولندی (خردی یاحرف مصدر وشین که‌یه راجعدر (بزرکی یاحرف مصدر اولوق وبیوکلك (فلاح اسمدر فوز ونجات معناسنه (یعنی صلاح حال معناسنه ثلاثیدن فعلی مستعمل دکلدر افعال بابندن مستعملدر مفلح دیرلر ایوایشلی کشی یه (محصول بیت) هرکیمسه که خرده لکنده (یعنی اوشاقلغنده انی تأدیب ایلمزلر ابرلکنده وبیوکلکنده اندن فلاح قالقار (بونده ماضی مستقبل معناسنه‌در حاصلی کوچك ایکن مؤدب اولمیان بیوك اولنجه بی ادب اولور * چوب تررا چنان که خواهی پیچ * نشود خشك جز باتش راست * چوب تر بیانیه چوب اغاج (وتریاش (پیچ فعل امر مفرد مخاطبدر پیچیدندن بونده اکمك وبوکمك معناسنه‌در (نشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب اولمز دیمکدر خشك تقدیری چوب خشك در (باتش باحرف مصاحبت (راست بونده طوغری معناسنه‌در (چوبی عصایله بیان ایدن اغاجی بیلمزایمش (محصول بیت) یاش اغاجی انجلین که دیلرسین الاویبوك اما قوری اغاج آتشدن غیریله راست اولمازیعنی طوغرلماز * بیت * ان الغصون اذاقومتها

ردسروری

اعتدلت * ولبس ینفعك التقویم بالخشب * غصون غصنك جمعیدر دال وبوداق معناسنه (اذا معنای شرطی متضمن اسم ظرف (قومت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در تفعیل بابندن مصدری تقویم کلور طوغرتمق معناسنه (ها ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (غصونه راجعدر (اعتدلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه‌در افتعال بابندن فاعلی تحتنده غصونه راجع ضمیر (معتدل بونده مستوی ومستقیم معناسنه‌در همزه‌سی وصلله ساقط اولور (لیس اسمی مقدر ضمیر شاندر لیس الحال والشان دیمکدر (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (التقویم لفظا مرفوع فاعلیدر وجمله فعلیه اعرابدن محلا منصوب خبر لیس در (بالخشب جار مجروریله تقویمه متعلقدر (خشب خانك وشینك ضمیله خشبه نك جمعیدر خانك وشینك فتحه لریله بونده قوری اغاجلر مراددر (محصول بیت) تحقیق تازه بوداقلر وفدانلر چون سن انلری طوغرتمق مراد ایلسك طوغریلور (اما حال وشان بودر که سکا فائده ویرمز قوری اغاجلری طوغرتمغه سعی وکوشش ایلمك شکه بیوردی آتشدن غیریله راست اولمز * ملك را حسن تدبیر ادیب وتقریر سخن او پسندیده آمد خلعت ونعمت بخشید وپایکاهش ازآنچه بود برتر کرد اید * (محصول ترکیب) پادشاهه استادك حسن تدبیری وآنك سوز تقریرایلمه سی مقبول کلدی خلعت ونعمت باغشلدی ومرتبه ومنصبنی اولدوغندن یوجه رك ایلدی یعنی منصبنی زیاده ایلدی اولکیدن (معلوم اولا که مذکور ادیبك فضلی وار ایمش اما تعلیمی یوغیمش والا اسلوب تعلیمه مالك اولان شاکردی دوککه محتاج اولماز بلکه ازارلمغه بله محتاج اولماز دکل کددوککه (زیرا حسن تعلیم داد خدادر علمه وفضله نسبت دکلدر * حکایت * معلم کتابی * اسم فاعلك ظرف مکانه اضافتیدر (معلم تفعیل بابندن اوکرد یجی کیمسه (ومتعلم تفعل بابندن اوکرنیجی کیمسه بعض جهله معلم شاکرد نه دیرلر تفعیل بابندن اسم مفعول صیغه‌سی اوزره بو وجود حیوانات جنسنده مستعملدر انسانده استعمالی جائز دکلدر (نه که تعلیم متعلم بو که قرینه در وفروع کتابلرنده کتاب صیدده کلب معلم بحثی خود مشتدر فتدبر (کتاب کافك ضمی وتانك تشدیدیله لفظ مشترکدر مفردایله جمع بیننده (مفرد اولنجه مکتب معناسنه‌در (اما جمع اولنجه کاتبلر دیمکدر (بعض شراح مختار صحاحك کلامنی غلط چیقروب خطاء فاحش ایلمش دیمش که بضم الکاف وتشدید التاء بمعنی الکتبة والکتاب والمکتب (والمعنی علی الاول بالترکی بریازیجیلر معلمی (وعلی الثانی برکتاب معلمی وعلی الثالث برمکتب معلمی ومختار صحاحك عبارتی بودر الکتاب بالضم والتشدید الکتبة والکتاب ایضا والمکتب واحدانتهی تأمل ندر (منه سنده کتاب جمع کاتبدر اما بونده مکتب مراد دردین جمعه حصر ایلدکنده اظهار جهل ایلمش پس معلوم اولدیکه کتاب مکتبله برمعنایه در (ویاحرف وحدت (ورا ادات مفعول * دیدم درد یار مغرب ترش روی وتلخ کفتار وبدخوی ومردم آزار وکدا طبع وناپرهیزکارکه عیش مسلمانان بدیدن او تبه کشتی وخواندن قرآنش دل مردم سیه کردی جمعی پسران پاکیزه ودختران دوشیزه بدست جفای او کرفتار نه زهرهٔ خنده ونه یارای کفتار که عارض یمین یکی را تپانچه زدی وکاه ساق بلورین دیکری راشکنجه کردی القصه شنیدم که طرفی از خیانت او معلوم کردند بزدندش وبراندند ومکتب اورا بمصلحی دادند پارسای سلیم نیك مردی حلیم که سخن جز بحکم ضرورت نکفتی وموجب آزار کس برزبانش نرفتی کودکانرا هیبت استاد نخستین ازسر بدرفت ومعلم دومین را اخلاق ملکی دیدند دیو یکدیکر شدند وباعتماد حلم او ترك علم کردند ودر اغلب اوقات بازیچه فراهم نشستندی ولوح درست ناکرده درسر

ردسروری

رد شمعی

یکدکرشکس تندی * ترش روی وصف ترکیبی در اکشی صورتلی دیمکدر (تلخ کفتار آجی سوزلی دیمکدر (بدخوی (ومردم (ازارده بویله دربرامز خویلی آدم انجیدیجی (کدا طبع دیلنجی طبیعتلی یعنی طمعکار (ناپرهیز کار (کار ادات فاعلدر پرهیز سز (یعنی فاسق وفاجر (تبه (تانك وباء عربینك فتحه لری وهاء اصلیه ایله (تباهدن مخفف فاسد دیمکدر (کشتی یاحرف حکایه اولور دی دیمکدر (کردی یاسیده بویله در (جمعی (یاحرف وحدت بر بلوك دیمکدر (پسران یا کیزه بیانیه (پاکیزه پاك معناسنه در (دختران دوشیزه ده بیانیه در (دوشیزه قزاوغلان معناسنه در (یاحرف صله (دست جفای او بیانیه ولامیه در (کرفتار مبتلا دیمکدر (زهره خنده لامیه (زهره لغتده جکر یانده اولان اوده دیرلر اما اصطلاحده مجال وقدرت معناسنده مستعملدر (نتکه شاعر دیمش (بیت) زهره ندارم که ببوسم لبت) (تیروکمان دارد ابروی تو (خنده اسمدر کولمه معناسنه (یارای کفتار مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ز یرا یارا قدرت معناسنه اسمدر مصدری (یارستن (ویاریدن کلور (کفتار کلیجی معناسنه در اما اصلنده وصف ترکیبدر نهایتی ترکیب خفی قیلندندر سوز کتوریجی معناسنه (صکره نفس کلامه اطلاق ایلدیلر (که کاهدن مخففدر (عارض سیمین بیانیه (عجم رایی مفتوح اوقور سابقاتکه بیان اولندی (بونده عارضدن مراد یوزدر (رخله تعبیر ایدءنه دخل ایدوب یوزك ایکی یانیدر دینه سویلد یکن بلزایمش (طبانچه باء وجیم عجمیلرایله ترکیجه هپاز وشپله دیرلر (ساق بلورین بیانیه (بللور بانك کسری ولام مفتوحك تشدیدیله در اصلنده (اما عوام تحریف ایدوب لام مخففك ضمیله استعمال ایدر (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دیکره اضافتی لامیه (ویاحرف وحدت (وراحرف تخصیص (طرفی یاحرف وحدت برمقدار دیمکدر (بمصلحی یاحرف صله (ویاحرف وحدت افعال بابندن اسم فاعلدر اهل صلاح دیمکدر (پارسایی بدلدر مصلحدن (ویاحرف وحدت (سلیم صفتی نیك مرد صفت بعد الصفت (ویاحرف وحدت (حلیم نیك مرده صفت (که حرف رابط صفت (یاحرف مصاحبت (حکم امر معناسنه در (یعنی شان وکار (موجب سبب معناسنه در (موجبك ازاره وازارك کسه اضافتلری لامیه لردر (کودکان را الف ونون ادات جمع ورا حرف تخصیص (هیبت خوف معناسنه در (نخست نونك وخانك ضمه لریله وسینك سکونیله اول دیمکدر (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دومین یاونون سابق کبی (وراحرف تخصیص (اخلاق ملکی بیانیه (ویاحرف نسبت (یاحرف صله (اعتماد حلم اومصدرك مفعولنه اضافتیدر ولامید (ترك عادت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اغلب اوقات لامیه اکثر اوقات دیمکدر (یاحرف صله بازیچه اویونجق (چه حرف تصغیردر (فراهم مجموع معناسنه در (لوح لامك فتحی وواوك سکونیله تخته دیمکدر (عربك وعجمك اولادی قرآن شریفی تخته دن او کرنورلر (درست ناکرده (یعنی انده یازیلانی تمام از برلمکسز (در سر یکدیکر (در حرف صله (نشستندی (وشکستندی (یاری حرف حکایه در (محصول ترکیب) برمکتب خانه معلمنی کوردم دیار مغربده اکشی صورتلی وآجی سوزلی وبرامز خویلی وادم انجیدیجی ودیلنجی طبیعتلی اهل طمع وفاسق وفاجر که مسلمانلرك دیرلکی آنی کورمکله فاسد اولور دی وقرآن اوقوماسی خلقك کوکلنی قرار در دی بر بلوك پاك وپاکیزه اوغلنجقلر وبکر قزلر انك جفاسی الینه مبتلا انك خوف وخشیتندن نه کولمکه مجاللری ونه بری بریله سویلشمکه قدرتلری وار ایدی کاه برینك عارض سیمینه طبانچه اورردی وکاه برغیرینك ساق بللورینی شکنجه یعنی فلقه یه چکردی قصه نك اورته سی بودر که برمقدار خیانتندن معلوم ایلدیلر انی دوکدیلر ومکتبدن سوردیلر ومکتبنی برصالح کیمسه یه ویردیلر برزاهد وعابد وسلیم وبوایو حلیم کیمسه یه که سوزی امر ضرور تسز سو یلمزدی ودیلندن

ودسروری

کیمسه یی انجیتمك صادر اولمزدی بویله اولنجه اوغلانجقلرك اولکی استادك خوفی باشندن کتدی وایکنجی معلمك اخلاق ملکیسنی کوردیلر بری برینه شیطان اولدیلر وانك حلمنه اعتماد ایله علم اوقومغی ترك ایلدیلر واکثر اوقاتده بری بریله اویون اوینامغه اوتورورلر دی واوحنی تمام او کرنوب بیلزدن اول بری برینك باشنه قادرلردی * بیت * استاد معلم چو بود کم آزار * خرسك بازند کودکان در بازار * کم بونك کبی یرلرده ترك کلیدن عبارتدر (پس کم آزار انجتمیجی دیمکدر (خرسك خانك کسری ورانك سکونیله وسینك فتحیله اوزنجه اشك اوینه دیرلر وبعضیلر دیدیلر خرس آیودر وکاف حرف تصغیر اسکی بسکی کبه لردن وکملردن آیو شکلنده برصورت پیدا ایدرلر وبریسی اول صورته کروب انی اوینادررومده رمضان کونلرنده جمال اوینا تدقلری کبی ولکل وجه (محصول بیت) استاد معلم چونکه کم آزار اوله یعنی حلیم وسلیم اوله اوغلنجقلر بازارده خرسك اوینونی اوینارلر بعض نسخه ده (استاد ومعلم دوشمش واو عطفله * بعد از دو هفته بر در آن مسجد کذر کردم معلم اولین را دیدم که دل خوش کرده بودند وبمقام خویش باز آورده انصاف برنجیدم ولاحول کنان کفتم که ابلیس را دیکر بار معلم ملائکه چرا کردند پیرمردی جهان دیده بشنید وبخندید وکفت نشنیده که کفته اند * بعض نسخه ده (دل بروخوش کرده بودند واقعدر (انصاف بونك کبی یرلرده زیاده معناسنه در (لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم دیمکدر (محصول ترکیب) ایکی هفته دن صکره اول مسجدك قپوسنه کذر ایلدم کوردم اولکی یاوز معلمك کوکلنی خوش ایلمشلر ویینه کندی مقامنه کتورمشلر الحق بومعنی ایچون زیاده انجندم ولاحول دیه رك دیدم شیطانی ینه ملکلره نیچون معلم ایلدیلر بر پیرمرد جهان دیده ایشتدی وکولدی ودیدی ایشتمامشمیسین که دیمشلردر (نشنیده ده همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکلمش * مثنوی * پادشاهی پسر بمکتب داد * لوح سیمینش برکنار نهاد * لوح سیمین بیانیه (لوح لغتده مطلق تخته در اما عرب وعجم اولادی اوستندن تعلم ایلدکلری تخته نك جنسنه علم اولمشدر (پس کومشدن اولسه اکا لوح دیرلر آنکیچون لوح سیمین دیمشدر (معلوم اوله که ابناء سلاطینك لوحی کومشدن اولور اماغالبا ایبجه اولورمش (بونده سیمینك نون تأکیدی وشین ضمیری ضرورت وزن ایچون ساکن اوقومق کرك وضمیر پسره راجعدر کنار یاندر (اما بونده مراد قوللقدر (محصول بیت) بر پادشاه اوغلنی مکتبه ویردی کومشدن برلوح قوللغنه قودی (یعنی اکابر کومش لوح ویردی * برسر لوح او نوشته بزر * جور استاد به که مهر پدر * سر لوح لامیه در اویه اضافتده بویله در (نوشته واوایله وبایله لغتدر جور استاد مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مهر پدر لامیه در مهر بونده محبت معناسنه در (محصول بیت) اول شاه زاده نك لوحی اوجنه آلتونله یعنی آلتون صوییله یازلمشیدی یازیلان بومصراعدر که (استادك جور وجفاسی بابانك محبتندن یکدر زیرا جور استاد علم وفضله ایرشدرر ومهر پدر جهله * حکایت * پارسازاده را نعمت بی قیاس از ترکه عمان بدست افتاد فسق وفجور آغاز کرد ومبذری پیشه کرفت فی الجمله چیزی نماند از سائر معاصی ومنکری که نکرد ومسکری که نخورد باری بنصیحتش کفتم ای فرزند دخل آب روانست وعیش آسیای کردان یعنی خرج فراوان مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد * پارسازاده را یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل وراحرف تخصیص (همزه وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (ترکه تانك فتحی ورانك کسریله متروك معناسنه در (طلبه لامك کسریله مطلوبه معناسنه اولدیغی کبی آخرنده همزه اضافت ایچون کلمشدر (عمان عمك جمعیدر اسلوب عجم او زره عربیده اعمام کلور جمع قلت وزنی اوزره (مبذر تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (ویاحرف مصدر (سائر معاصی بیانیه (سائر جمیع دیمکدر (ومعاصی معصیتك جمعیدر کناه معناسنه (منکر اسم

ردشمی

ردشمی

مفعولدر افعال بابندن نامشروع معناسنه و یاحرف وحدت (مسکر افعال بابندن اسم فاعلدر
سکر ویرن نسنه و یاحرف وحدت (باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (بنصیحتش تقدیری
بطریق نصیحتدر (دخل دالك فتحی وخاء معجمه نك سکونیله خارجدن کلوب الکه کرن نسنه یه
دیرلر (آب روان آقان صو یعنی سریع الزوالدر (عیش یعنی ذوق وصفا (آسیای کردان یانیه
(آسیا وآسیاب بابله دکرمن دیمکدر کردان کاف عجمله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن
دیمکدر (خرج فراوان یانیه (کسی یاحرف وحدت (ورا حرف صله (دخل معین یانیه
(محصول ترکیب) برعابد زاده نك عمیلرینك متروکاتندن نعمت بی قیاس وبیحد الله دوشدی
یعنی اورانسز ماله مالك اولدی فسق وفجوره باشلدی واسرافی کندی یه صنعت طوتندی
حاصل کلام هیچ برنسنه قالمدی جمیع معاصیدن وبرمنکر ونا مشروع قالمدی که ایلمدی یعنی
جمیع منکراتی ایشلدی وبرمسکر یعنی سکر ویروب سرخوش ایدن نسنه قالمدی که ایچمدی
واستعمال ایلمدی حضرت شیخ بیورد برکره بن اکا نصیح طریقیله دیدم ای اوغل دخل یعنی
بوالیکه کیرن نعمت بی کران آب رواندر یعنی اقرصو کبی اکلنمز کچر کیدر وذوق وصفادونه کن
دکرمندر یعنی بولدیغن اوکیدر کیدر یعنی یکه وایچکه مال طیانمز حاصلی چوق خرج برکیسه یه
مسلمدر که دخل معینی اوله حاصلی معین کلوری اوله * قطعه * چودخلت نیست خرج آهسته
ترکن * که میکویند ملاحان سرودی * که حرف تعلیل (سرود ایرمعناسنه در یعنی ایرلادقلری
نسنه (و یاحرف وحدت (محصول بیت) پارسا زاده یه خطاب ایدوب بیورر چونکه معین کلورك
یوقدر خرجی یاب اراك ایله یعنی خرجی چوق ایلمه زیرا کمیجیلر بایرسو یلرلر یعنی ایرلرلر بیوردیغی
بیت ثابتدر * اکر باران بکوهستان نبارد * بسالی دجله کردد خشك رودی * با حرف صله
(کوهستان طاغلق (بسالی باحرف ظرف (و یاحرف وحدت (دجله دالك کسری وجیم عربك
سکونیله بغداد ایرمغی (کردد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستتر دجله یه راجع ضمیر
(خشك قوری دیمکدر یابس معناسنه (دود دره یه دیرلر (و یاحرف وحدت (محصول بیت)
اکر طاغلرده باران یاغمزسه بر ییلده دجله ایرمغی برقوری دره اولور یعنی بر یابس چای اولور
حاصلی یغموردن معاونت اولماینجه دجله صو یی اقوب دوکنور پسره تمثیل طریقیله بیورر
سنکده چونکه معین کلورك یوقدر چوق خرج ایله الکده کی تیز دوکنور * عقل وادب پیش
کیر واهو ولعب بکذار که چون نعمت سپری شود سختی بری وپشیمانی خوری پسر ازلذت نای
ونوش این سخن درکوش نیاورد و برقول من اعتراض کرد وکفت راحت عاجل بتشویش محنت
آجل منغص کردن خلاف رأی خرد مندانست *لهو همتی لایق اولمیان نسنه یه صرف ایلمکه دیرلر
(لعب لامك فتحی وعینك کسریله وسکونیله ولامك کسری وعینك سکونیله لغتدر (لعب فرح طلب
ایلمکدر حسن اولمیان نسنه ایله (که حرف تعلیل (سپری سینك وباء عجمك ضمه لریله دوکنمك
معناسنه در (پسر یعنی پارسازاده (نای لفظ مشترکدر بوغزله دودك بینده بونده ایکیسنده ده مساغ
وار برینه قصر ایلین تقصیر ایلمش (نوش اسم مصدر در نوشیدندن ایچمه وایچکی معناسنه
(عاجل شمدی حاضر معناسنه در (وآجل الف ممدودایله حاضر اولمیوب کلجکه دیرلر (منغص
مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) پسره دیدم عقل وادبی اوکوکه طوت یعنی عاقل ومؤدب اول ولعب
ولهوی ترك ایله زیرا چونکه نعمت دوکنه شدت ایلدرسین یعنی چکرسین وپشیمانلق پرسین اوغلان
بوغزوایچکی لذتندن وباساز وسوز وایچکی لذتندن حاصلی یمه وایچمه لذتندن بوسوزی قولاغنه
کتورمدی یعنی قولاغنه قویمدی وبنم سوزیمه اعتراض ایلدی ودیدی شمدی حاضر راحت و
حضوری کلجك محنتك تشویشیله مکدر ایلمك خلاف فکر وتدبیر عقلادر * مثنوی * خداوند آن کام

ونیك بختی * چرا سختی برند از بیم سختی * خداوند صاحب ومالك معناسنه در (الف ونون ادات
جمعدر (کامه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف عطف (نیك بخت وصف ترکیبیدر
(و یاحرف مصدر (چرا جیمده فتح وکسره جائزدر (سخت شدید معناسنه در (و یاحرف مصدر
شدت دیمکدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدیرلر (بیم قورقو سختی یه اضافتی لامیه (محصول بیت)
اصحاب کام یعنی مراد واصحاب نیکبختی یعنی دولت نیچون شدت ایلدرلر یعنی چکرلر شدت
قورقوسندن یعنی بن برزمان زحمت وشدت چکرم دیو قورقوسندن الان نیچون شدت چکرلر
حاصلی کلجك زمانده فقر واحتیاج چکرم خوفندن بالفعل نیچون متألم اولورلر * بروشادی کن
ای یار دلفروز * غم فردا نشاید خوردن امروز * برو فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت
دیمکدر رفتندن دیینلر خطا ایلدیلر (بابی ضمه یه تخصیص ایلینلرده وسنایلیق ایلمشلر (شادی یا
حرف مصدر (کن فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (یار دلفروز یانیه (دلفروز دالك
کسری ولامك فتحی وفانك سکونیله وصف ترکیبیدر فروز یدندن که مخففدر افروزیدندن کوکل
یالکلندریجی یعنی روشن ایدیجی حاصلی مسرور ایدیجی دیمکدر (غم فردا لامیه ایرته نك غمی
دیمکدر (محصول بیت) وارشنلك ایله ای دلفروز یار یعنی بوکونی خوش کور ایرته نك غمنی بوکون
یمك لایق دکلدر نتکه شاعر بیورر (بیت) غم نا آمده خوردن بتقدم رنجه می دارد) (همان بهتر که
بافردا کذارم کار فردا را * فکیف مرا که درصدر مروت نشسته ام وعقد فتوت بسته وذکر
انعام در افواه عوام افتاده * فکیف خصوصا دیمکدر ابیاتك مضموننه مستنددر (مرا بکا
دیمکدر (که حرف رابط صفت (صدر مروت لامیه در مجازا (عقد فتونده بو یله در (ذکر انعام مضدرك
مصدره اضافتیدر لامیه (انعام افعال بابندن مصدر در احسان معناسنه (افواه عوام لامیه
(محصول ترکیب (هرکسه مذکورمدعی ایله عامل اولمق لازم خصوصا بکا که صدر مروتده اوتورمشم
یعنی کرم واحسان باشنده وفتوت وجومردلك عقدینی بغلمشم یعنی سخا ولطف دوکومی دوکنمشم دخی
انعام واحسانم افواه عوامه دوشمشدر حاصلی جومردلکله مشهور عالم اولمشم * مثنوی * هرکه
علم شد بسخاو کرم * بند نشاید که نهد بردرم * علم بونده مشهور معناسنه در (درم دالك کسری
ورانك فتحیله اقچه معناسنه درعربجه درهم دیرلر دالك کسری ورانك سکونی وهانك فتحیله
(محصول بیت) هرکس که مشهور اولدی سخا وکرمله لایق دکلدر که اقچه سنه دوکوم دوکه یعنی
بند ایلیوب صاقلیه وکرم واحسانی ترك ایلیه * نام نکویی چو برون شد بکوی * درنتوانی که
ببندی بروی * نام نکو یانیه (و یاحرف مصدر تقدیری نام نیکو یت سنك آدك ایلکی معناسنه (برون
طشره دیمکدر ظرفدر فاء عجم بانك کسریله اوقورامار وسنایلری ضمیله پس برون لفظنی بضمتین عبارتیله
قید ایلین روسنایلق ایلمش (شد بونده رفت معناسنه در (بکوی باحرف صله در (در قپو تقدیری
در احسان وکرمدر (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر
(که حرف بیان (ببندی فعل مضارع مفرد مخاطب بونده بغلیه سین دیمکدر (بروی
باحرف صله تقدیری برویتدر (محصول بیت) چونکه سنك آدك ایلکی یعنی سخا وکرمك
آدی محله یه طشره چیقدی یعنی فاش اولدی لطف واحسان قپوسنی یوزکه بغلمغه قادر دکلسین
حاصلی سخا وکرمی ترك ایده مزسین زیرا شهرت بند ایلمکه مانعدر (بونده در دن مراد در خانه در
دیین بوبابده خطا ایلمش (بر ویك تقدیرینی بروی هیچ کس دیین معناء خطابدن غفلت ایلمش
والمعنی بالسترکی قپو یی بغلیو یلمزسین یوزه دیین معنایی ابو بغلمامش * دیدم که نصیحت نمی
پذیرد ودم کرم من در آهن سرد او اثر نمی کند ترك مناصحت کردم وروی از مصاحبت او بکردانیدم
وبکنج سلامت بنشستم وقول حکما را کار بستم که کفته اند بلغ ما علیك فان لم یقبلوا فما

علیك * نمی پذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (دم کرم من بیانیه ولامیه (در
حرف صله (آهن سرد او سابق کبی بیانیه ولامیه (ترك مناصحت مصدرك مصدره اضافتی
لامیه در (مناصحت مفاعله بابنك مصدر اولیدر نصیحت معناسنه (بلغ فعل امر مفرد مذکر
مخاطبدر تفعیل بابندن ابرشدر دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (علیك جار مجر یله مقدر
ثبت یه متعلقدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن
محلا منصوب مفعول بلغ در (ان حرف شرط (ولم حرف جزم (یقبلوا فعل جحد مطلق علامت
جزم نونك سقوطیدر (فا علیك ما اسم استفهام حرف نفی او لمقدہ جائز (علیك اولکی
کبیدر (محصول ترکیب) کوردم که پسر نصیحت قبول ایلمز و بنم اسی نفسیم انك صوق دمورینه
اثر ایلمز یعنی دمور کبی شدید کوکلنه کار ایلمز ا کا نصیحتی ترك ایلدم ومصاحبتندن یوزم دوندردم
وکنج سلامتده اوتوردم وحکما قولنی ایش بغلدم یعنی کار ایتدم که دیمشلردر سنك اوزرینکه
لازم اولان قولی ایصال ایله اکر قبول ایلمزلرسه سکا نسنه یوق یاخود سکا نه وار اندن یعنی
قبول ایلمدکلرندن سکا ضرر یوق زیرا ما علی الرسول الا البلاغ در * قطعه * کرچه دانی که
نشنوند بکو * هرچه میدانی از نصیحت و پند * نشنوند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونده قبول
ایلمزلر معناسنه در (محصول بیت) کرچه بلورسین که سوزوکی دیکلمزلرسن سویله هر نسنه یی که بلورسین
نصیحت و پنددن یعنی سکا لازم نصیحتدر کرکسه قبول ایلسونلر کرکسه قبول ایلسونلر
* زود باشد که خیره سر بینی * بدو پای اوفتاده اندر بند * خیره سر عاجز و زبون وسراسیمه
(بینی نك مفعول اولی ومصراع ثانینك مضمونی مفعول ثانیسی (بدو پای باحرف مصاحبت
(اوفتاده واوله اصل اوزره (اندر ادات صله (محصول بیت) تیز اولور که نصیحت دکلمین
سرسمی ایکی اباغیله دوزاغه دوشمش کوررسین یعنی بر مصیبته کرفتار کوررسین * دست
بردست میزند که دریغ * نشنیدم حدیث دانشمند * (محصول بیت) خیره سر النی النه اورر که حیف
دانشمندك سوزینی ایشتمدم دیو یعنی نادم و پشیمان اولوب نصیحت دکلمدوکنه حیف بر
* پس از مدتی آنچه اندیشه کرده بودم از نکبت حالش بصورت بدیدم که پاره پاره برهم میدوخت ولقمه
لقمه همی اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برامد مروت ندیدم درچنین حالت ریش درونش را
بملامت خراشیدن ونمك پاشیدن بادل خود کفتم * (محصول ترکیب) برمدتدن صکره شول نسنه یی که
اول فکر ایلمشیدم انك نکبت حالندن ظاهرا کوردم که یمه یمه اوزره دیکردی ولقمه لقمه
قزانوردی یعنی جر ایدردی کوکلم ضعف حالندن وزیاده فقر وفناسندن مکدر ومنقبض
اولدی بویله حالنده مروت کورمدم ریش دروننی یعنی خاطری یاره سنی حاصلی ریش دلنی
ملامتله طرملیوب اوستنه توز صاچمق یعنی انی ارزلیوب کوکلنی مجروح ایلمکی مروت کورمدم
* کندی کوکلمه دیدم * مثنوی * حریف سفله در پایان مستی * نیندیشد ز روز
تنکدستی * حریف سفله بیانیه سبنك کسری وضمیله لغتدر (در حرف ظرف (پایان مستی
لامیه (ویا حرف مصدر (نیندیشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (روز تنکدستی لامیه (ویا
حرف مصدر (محصول بیت) دنی یعنی الحق باده نوش مستلك نهایتنده حاصلی غایت سکرده
ال طارلغندن وفقردن قایرمز یعنی صوکنی فکر ایدوب قایرمز حاصلی ال طارلغی کونی یادینه کلمز
* درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بی برك ماند * درخت مبتدا (اندر ادات
ظرف (بهاران جمع بهاردر خلاف قیاس اوزره (بر یمشدر میوه معناسنه (فشاند فعل مضارع
مفرد غائب سلکر وصاچار معناسنه خبر مبتدا در (برفشاندك مقدم مفعولیدر (زمستان زاده
فتح وکسر جائز قیش دیمکدر (لاجرم لاشبهة ولامحالة دیمکدر (برك یپرق وازق بونده

یپراق مراددر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور (محصول بیت) ایام بهارده درخت یمشین
سلکر ودوکر قیشین شبهه سز یپراقسز یله قالور قصه دن حصه بودر که پارسا زاده اول زیاده
حرکت ایدوب آخر تهی دست قالدی شویله که جره محتاج اولدی * حکایت * پادشاهی پسری
بادیبی داد وکفت این فرزند تست تربیتش چنان که یکی از فرزندان خود سالی بر وسعی کرد
بجایی نرسید وفرزندان ادیب در فضل و بلاغت منتهی شدند ملك دانشمند را مؤاخذه کرد
وکفت وعده را خلاف کردی وشرط وفا بجا نیاوردی کفت ای ملك تربیت یکسانست
ولیکن استعداد مختلف * پادشاهی و پسری یالری حرف وحدت (باحرف صله (ادیب مؤدب
معناسنه در (ویا حرف وحدت (محصول ترکیب) بر پادشاه اوغلنی بر استاد ادیبه ویردی یعنی
بر معلمه ویردی ودیدی بوسنك اوغلکدر بو که کندی اوغللرك کبی تربیه ویر معلم بر ییل مقداری
بو که سعی وکوشش ایلدی یعنی تعلیمنده تقصیر ایلمدی لیکن بر مرتبه یه واصل اولمدی حاصلی
هیچ بر نسنه تحصیل ایده مدی ومعلمك اوغللری فضل و بلاغتده منتهی اولدیلر پادشاه ادیبی
مؤاخذه ایلدی کانه که کناه ایلمش اوله پادشاهك اعتقادنجه زیرا مؤاخذه کناهکاره اولور لیکن
بونده مراد عتابدر و پادشاه دیدی اوغلمك تعلیمنده خلف وعد ایلدك وشرط وفایی یرینه
کتورمدك کانه که معلم دیمش ایمش کندی فرزندلرمدن اکا زیاده سعی ایده یم وکندی
فرزندلری کامل اولوب وشاهزاده کالدن بی بهره اولدیغی ملك تعلیمده تقصیره حمل ایدوب
ادیبی مؤاخذه ایدوب عتاب وخطاب ایدر ادیب دیدی ای پادشاه تربیت برابردر لیکن استعداد
وقابلیت مختلفدر * قطعه * کرچه سیم وزر زسنك آید همی * درهمه سنکی نباشد زر وسیم *
زسنك دیدیکی مجازا در زیرا سیم وزر طپراقدن چیقر لیکن طاشك اصلی طپراقدر دیمش اصحاب
علم طبیعی علی الخصوص سیم وزر چیقن یر اواق اواق طاش سز اولماز نتکه مشاهده در (آید همی
اصلنده همی آیددر ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر اولدی (زر وسیم راده تشدید ضرورت
وزن ایچوندر (محصول بیت) شاه زاده ایچون تمثیل ییورب دیر که کرچه سیم وزر طاشدن چیقر
اما هر طاشده زر وسیم اولاز واقعده بویله در * بر همه عالم همی تابد سهیل * جایی انبان می کند
جایی ادیم * همی تابد یلدزار یعنی پرتو صالر (سهیل سینك ضمی وهانك فتحی تصغیر شکلی اوزره
بر کوکب درکه دیار یمن اوزره طلوع ایدر خاصه سی بعض اشیایه قرمزیلق لونی ویر مکدر
کرهٔ ارضك هر برنده مرئی دکل یعنی هر یرده کورنمز پس مصنفك بر همه عالم همی تابد بیوردیغی
ادعائیدر (جایی یا حرف وحدت (انبان طاغرجق (وادیم سختیان (محصول بیت) ینه تمثیل طریقیله
بیوررکه سهیل یلدزی جمیع عالمه پرتو صالر لیکن بر یرده طاغرجق حاصل ایدر یعنی مشین
وبر یرده سختیان وبلغری یعنی هر نسنه یه استعداد نه نسبت رنك ویرر یعنی فیاضده بخل یوق
لیکن استعداد مختلفدر (میکند بونده میشود معناسنه در دینی یتدن مقصوده واصل اولمامشدر
* حکایت * یکی را شنیدم از پیران مربی که مریدی رامی کفت چندان که تعلق خاطر آدمی زاد
بروزیست اکر بروزی ده بودی بمقام از ملائکه در کذشتی * تعلق خاطر مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وآدمی زاده اضافتی لامیه در (با حرف صله روزی یاء اصلیدر ایله رزق معناسنه در
اکر حرف شرط (با حرف صله (روزی ده وصف ترکیبیدر دهیندن رزق ویریجی
دیمکدر (بمقام باحرف ظرف (ویا حرف صله (محصول ترکیب) پیران مریدن برینی ایشتدمکه
بر مرید نه سویلردی اولقدر که آدم اوغلنك خاطرینك رزقه تعلق وار اکر رزق ویریجی
خدایه اولیدی مرتبه ومقامده ملائکه دن کچردی یعنی انلردن خدایه اقرب اولوردی
* قطعه * فراموشت نکرد ایزد در آن حال * که بودی نطفهٔ مدفون ومدهوش * ایزد همرنك

رد شمعی

كسری وبانك سكونی وزاء عربینك كسریله تكری دیمكدر خدا معناسنه (كه حرف رابط صفت (بودی یاحرف حكایه (نطفهٔ مدفون بیانیه (ومدهوش معطوفدر مدفونه (نطفه انابلندن اناقرننه دوشن صوكه اوغلن اندن منعقد اولور (مدهوش لایعقل دیمكدر (محصول بیت) یعنی سنی خدا فراموش ایلمدی اول حالده كه نطفهٔ مدفون ومدهوش ایدك یعنی انالك قرننده مدفون لایعقل نطفه ایدك * روانت داد وعقل وطبع وادراك *جمال ونطق ورأی وفكرت وهوش* روان بونده روحدر (محصول بیت) خدا سكا روح ویردی دخی عقل وطبع وادراك وجمال یعنی حسن ونطق یعنی تكلم ورأی یعنی تدبیر وفكر (وهوش قافیه ضرورتی ایچون كلمشدر والا عقلله اكتفا اولنور (فكرتك تاسی علامت نقلدر نتكه سابقا برایكی یرده مرور ایلدی پس نفس كلمه دندردین بونقلدن خبردار دكل ایمش * ده انكشت مرتب كرد بردست* دوبازویت مركب ساخت بردوش* (محصول بیت) سنك الكده اون پرمق مرتب ایلدی یعنی ایكی الكه اون پرمق ویردی وایكی اوموزك اوزره ایكی بازو تركیب ایلدی یعنی سكا ایكی قول ویردی* كنون پنداری ای ناچیز همت * كه خواهد كردنت روزی فراموش* پنداری فعل مضارع مفرد مخاطب پندار یدندن صانمقدر ظن معناسنه معنای استفهامی متضمن (ناچیز همت همتسز دیمكدر (خواهد كردن ایدیسردر دیمكدر (وتا ضمیر خطاب (روزی یاحرف وحدت اعتبار اولنورسه بركون دیمكدر امایا نفس كلمه دن اعتبار اولنورسه رزق دیمك اولور پس تقدیر كلام (كه خواهدد وزیت كردن فراموش اولور ولكل وجه (محصول بیت) شمدی اویله می ظن ایدرسین ای بی همت كه سنی بركون اونیدیسردر ویاكه سنك رزقكی اونیدیسردر حاصلی سكا بوقدر اشیا اعطا ایلین هیچ بركون وظیفهٔ روزیكی فراموش ایلمز * حكایت * اعرابی رادیدم كه پسر خودرا میكفت یا بنی انك مسئول یوم القیمة ماذا اكتسبت ولایقال بمن انتسبت یعنی تراخواهند پرسیدن كه عملت چیست ونكویند كه پدرت كیست * اعرابی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (یا حرف ندا (بنی بانك ضمی ونون ویاء مشددك فتحه لریله ابنی نك تصغیر یدر اوغلجغم دیمكدر (ما اسم استفهام (وذا اسم موصول تركیله براسم حكمنده قلنمشدر ای شیء معناسنه (اكتسبت نك مقدم مفعولیدر اكتسبت فعل ماضی مفرد مذكر مخاطب كسب ایلدك یعنی قزاندك (بمن باحرف صله (من اسم استفهام (انتسبت فعل ماضی مفرد مذكر مخاطب كیمه منسوب اولدك دیمكدر (عملت تاسی ضمیر خطاب (پدرت تاسیده بویله در (محصول تركیب) براعرابی كوردم كه كندی اوغلنه سویلردی ای بنم اوغلجغم تحقیق سن قیامت كوننده مسئولسین یعنی صورلورسین دنیاده نه كسب ایلدك وسكا دیلمز كیمه منسوبسین یعنی سندن صورلور كه دنیاده خیرمی اشلدك شرمی ودیمزلر كه باباك كیمدر شریعمیدر حسبس میدر حاصلی حسبكدن مسئولسین نسبكدن دكل * قطعه * جامهٔ كعبه راكه میپوشند * اونه از كرم پیله نامی شد * جامهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (كعبه را را ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (میپوشند فعل مضارع جمع غائب كیدررلر واورترلر دیمكدر بعض نسخه ده می بوسند واقعدر باء عربیله وسین مهمله ایله بوس ایدرلر یعنی اوپرلر دیمكدر بوتقدیرجه جامه كعبه یه مضاف اولمق لازمدر (اوضمیری جامه یه راجعدر (نه حرف نفی معناده شده مقیددر (كرم پیله لامیه (كرم كاف عربك كسریله ورانك سكونیله قورت دیمكدر (پیله باء عجمك كسریله ایپك دیمكدر (نامی یاحرف نسبتدر آدلی دیمكدر یعنی مشهور (نامی اسم فاعلدر نمودن دیدین بونی عربی ظن ایلمش (محصول بیت) برجامه یی كه كعبه یه كیدررلر یعنی انكله كعبه یی اورترلر یاخود كعبه نك جامه سنی كه اوپرلر یعنی اكا تعظیم وتبجیل ایدرلر اول جامه ایپك قوردندن نامدار ومشهور اولمدی والا ایپك قوردینده تعظیم ایدوب او پرلردی پس ایمدی اصلی بودر كه * باعزیزی

رد شمعی

رد شمعی

نشست

نشست روزی چند * لاجرم همچواو كرامی شد * باحرف مصاحبت (عزیزی یاحرف وحدت (رزی یاحرف وحدت (كرامی كاف عجمك كسری وضمیله ویاء اصلیه ایله عزیز معناسنه در كرامی كرامه منسوبدر دیین خلاف سویلمشدر (محصول بیت) بلكه جامهٔ كعبه برعزیز ایله اوتوردی برنیچه كون یعنی كعبهٔ مكرمه مقارنت ایلدی پس شبهه یوق انك كبی عزیز اولدی یعنی شرفی اندن كسب ایلدی * حكایت * در تصانیف حكما آورده اند كه كژدم را ولادت معهود نیست چنانكه سائر حیوانات را بلكه احشای مادررا بخورند وشكمش را بدرند وراه صحرا كیرند وآن پوستها كه درخانهٔ كژدم بیند اثرانست باری این نكته راپیش بزركی همی كفتم كفت دل من بصدق این حدیث كواهی میدهد وجز چنین نشاید بود كه درحالت خردی بامادر وپدر چنین معامله كرده اند لاجرم در بزركی چنین مقبولند ومحبوب * تصانیف تصنیفك جمعیدر مصنف معناسنه (حكمایه اضافت لامیه در (اورده اند روایت ایلمشلر (كژدم كاف عربك فتحی وزاء عجمك سكونیله عقربه دیرلر (وراحرف تخصیص (ولادت معهود بیانیه ولادت مصدردر طوغمق معناسنه مراد بودر كه سائر حیوانات كبی اناسی قرنندن ولادتی اولماز (احشا جمع حشادر ایچریسی معناسنه بخورند جمع صیغه سنی ایراد ایلدی زیرا برقرندن برقاچی چیقار (محصول تركیب) حكما مصنفاتنده روایت ایلمشلردر كه عقربك سائر حیواناتك كبی ولادتی معین دكلدر یعنی سائر حیوانات كبی اناسی قرنندن تولد ایلمز بلكه انالرینك ایچریسنی یرلر وقرننی یرتارلر وصحرایوانی طوتارلر واول دریلر كه عقربك خانه سنده كوریلور بوایلدكلری اوضاعك اثریدر بركره بونكته یی براولونك قتنده سویلدم دیرشیخ دیدی كه بنم كوكلم بوسوزك كرچكلكنه شهادت ویرر وبوندن غیری نسنه اولمق لایق دكل زیرا خرده لك حالتنده اتایه وانایه بویله معامله ایلدیلر یعنی انلرله بویله معامله ایلدكلری ایچون بلاشبهه بیوكلكده بونجلین محبوبلر ومقبوللردر * قطعه * پسری راپدر وصیت كرد * كای جوانمرد یادكیر این پند * پسری را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (پدر تقدیری پدرشدر ضرورت وزن ایچون ضمیر ترك اولندی (كه حرف بیان (وای حرف ندا جوانمرد اریكت وسخی آدم (یادكیر خاطركده طوت یعنی ازبرله دیمكدر (این پند بیت آتینك مضمونه اشارتدر (محصول بیت) براوغلنه باباسی وصیت ایلدیكه ای جوانمرد بوپندی ازبرله *هركه بااصل خود وفانكند * نشود دوست روی ودولتمند * باحرف صله (اصل خود لامیه (دوست روی وصف تركیبیدر مقبول معناسنده مستعملدر (دولتمند مند ادات نسبتدر دولتلو دیمكدر (پس (دولتمند وصف تركیبیدر دینلر فارس میدان فرس دكللر ایمش (محصول بیت) هركسكه كندی اصلنه وفا ایلمز یعنی لطف واحسان اوزره اولماز اول كیمسه مقبول ودولتلو اولمز یعنی دولت وسعادت یوزین كورمز * لطیفه * كژدم را كفتند چرا بزمستان بیرون نمی آئی كفت بتابستانم چه حرمتست كه بزمستان نیز بیایم * (محصول تركیب) عقربه دیدیلر قشین نیچون طشره كلمزسین یعنی چقمزسین دیدی یازین نه حرمتم وار كه قشین دخی طشره كلم *حكایت * فقرهٔ درویشی حامله بود مدت حملش بسر آمد درویش را در همه عمر فرزند نیامده بود كفت اكر خدای عزوجل مرا پسری دهد جز این خرقه كه پوشیده ام هرچه ملك منست بذل درویشان كنم اتفاقا زنش پسری آورد شادمانی كرد وسفرهٔ یاران بموجب شرط بنهاد پس از چند سال كه از سفر شام بازامدم بمحلهٔ ان درویش بركذشتم واز كیفیت حالش پرسیدم كفتند بزندان شحنه درست كفتم سبب چیست كفتند پسرش خمر خورده است وعربده كرده وخون یكی ریخته واز شهر كریخته پدر را بعلت ان سلسله درنای وبند كران برپای نهاده اند كفتم این بلا را بدعا خواسته است * فقیرهٔ درویشی لامیه (همزه وحدت ایچوندر دیین ایكی جهتدن خطا ایلمش

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

اولكی اولدركه وحدت ايچون منصوص اولان يادر همزه دكلدر ايكنجى اولدركه وحدتى قبول
ايلديكمز تقديرجه اضافتى مانع اولور ومعنى فاسد اولور (حامله وحامل يوكلى عورته ديرلر
(حامل دين ديديكه بوصفت زنانه مخصوصدر بس التباس لازم كلمز اما حامله دين بونى جارى
على الفعل قلدى جارى على الفعلك معناسى اولدركه صيغه يه كتوره لر مثلا حملت تحمل فهى
حاملة ديرلر بواسلوبه مبنى على الفعلده ديرلر (مرضع ومرضعه ده بوقبيلدندر فتدبر (جميع شراح
بومقامدن اهمال ايله كچمشدر (و بعضيسى حامل يازمش ليكن جميع متونه مخالف يازمش
(مدت حمل لاميه (بسر امد نهايته كلدى يعنى وضع حمل وقتى كلدى بعض نسخه ده
امد يرينه اورد واقعدر (بس مدت مفعول صريحى اولور (و بسر غيرصريحى (در ويش را
(راحرف تخصيص (پسرى ياحرف وحدت (ملك ميمك كسريله مالك اولديغى اشيا
(ايثار درويشان مصدرك مفعولنه اضافتيدر بذل معناسنه (سفرهٔ ياران لاميه (با حرف
مصاحبت (موجب جيمك فتحيله مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتى لاميه در (باحرف
ظرف (زندان شحنه لاميه در (در بامتضمن اولديغى معناى ظرفيتى تأكيد ايدر (نكه مكرر مرور
ايلدى (عربده سرخوش صواشنه ديرلر (پدرش راشين پسره راجعدر (وراحرف تخصيص
(سلسله زنجير (درحرف صله (ناى بونده بوغز معناسنه در بعض نسخه ده ناى يرينه كردن
واقعدر (محصول تركيب) بر درويشك خانونى يوكليدى حمل مدتى نهايته واردى
(يعنى وضع حملى قريب اولدى ودرويشك جميع عمرنده هيچ فرزندى كلمامش ايدى ديدى
اكرخداى تعالى بكا براوغل ويرسه بوكيديكم خرقه دن غيرى هرنه ملكم ايسه درويشلره
بذل ايده ين اتفاق عورتى اوغل طوغردى (شادمانلق ايلدى (وموجب شرطله درويشلره
سفره قودى (يعنى ضيافت ايلدى تيجه ييلدن صكره كه شام سفرندن كروكلدم اول درويشك
محله سنه اوغرادم وكيفيت حالندن سؤال ايلدم ديديلر كه صوباشى زندانندهدر ديدم كه
سبب ندر ديديلر كه اوغلى خمر ايچمشدر وعربده ايلمش وبرينك قانن دوكش يعنى بر كيمسه قتل
ايلمش وشهردن قاچش يعنى قصاص قورقوسندن باباسنك اول سببله زنجير بوغزينه
يعنى بيوننه وآغر بوقاغى اياغنه قومشلر ديدم كه بو بلايى خدادن دعا يله ديلمشدر * قطعه *
زنان باردار اى مرد هشيار * اكر وقت ولادت مار زايند * زنان باردار بيانيه (باردار وصف
تركيبى دربوك طوتيجى ديمكدر (يعنى يوكلى خاتونلر (مرد هشيار بيانيه اصلى هوشيار ايدى
ضرورت وزن ايچون واو حذف اولندى (معلوم اوله كه عرب ديلندن غيرى ديلده صفتله
موصوف بينده مطابقت لازم دكل انكچون زنانه باردارى مفرد ايكن صفت قيلدى (پس
ضرورت شعر ايچون مفرد ايراد ايلدى دين مخالف سويلدى واداسنده مسامحه واردر
زيرا ضرورت شعر ايچون ديمك اداده كلدر ضرورت وزن ايچون ديرلر (وهشيار وصف
تركيبى در (هوشله ياردن عقل كندى يه يار ديمكدر (آيقده وعاقلده مستعمل لفظدر (پس
برينه قصر ايلنلر تقصير ايلشلر (وقت ولادت ظرف زمانك مصدره اضافتيدر (وزايندك
مفعول فيهيدر (ومار مفعول بهى (زايند فعل مضارع جمع غائب طوغرلر ديمكدر (محصول بيت)
حبلى عورتلر اى مرد هشيار اكر ولادت وقتنده ولد يرينه ييلان طوغرسه لر * ازان بهتر بنزديك
خردمند * كه فرزندان ناهموار زايند * ازان مصراع ثانينك مضمونه اشارتدر (كه حرف
بيان (فرزندان ناهموار بيانيه (ناهموار ناموافق ونامساعد ديمكدر (زيرا هموار دوز ديمكدر
(پس دوز اولمامق معناسنه عدم وفاق ومساعده لازمدر (فرزندان مفعول زايند در
(محصول بيت) ولادت وقتى مار طوغرسه لر عاقل قتنده اندن يكركدر كه ناموافق اولاد طوغرالر

Margin: ردشراح جميعا ردسروری
Margin: مطلب
Margin: ردابن سيدعلی
Margin: ردابن سيدعلی وسروری

يعنى بدبخت وبدخوى اولاد طوغرمقدن (زيرا يلانى تربيه ايدوب احوالنده زحمت چكمزلر
بلكه تولد ايلدكى كبى قتل ايدرلر اما فرزندك آخرى نيجه اولاجغن كيمسه بلمز وتربيه سنده
نيجه زحمت ومشقت چكرلر صكره اقاربندن غيرى اباعدينه ده نيجه دورلى نكبتى ايريشور
* حكايت * طفل بودم كه بزركى را پرسيدم از بلوغ كفت در مسطور آمده است كه سه نشان
دارد يكى پانزده سالكى ودوم احتلام وسوم آمدن موى زهار اما در حقيقت يك نشان
دارد كه در بند رضاى حق جل وعلا بيش ازان باشد كه در بند حظ نفس هر كه دروى اين
صفت موجود نيست محققان بالغ نشمارندش * كه حرف بيان (بزركى را ياحرف وحدت (ورا
ادات مفعول (مسطور كتب اسم مفعول قائم مقام فاعلنه مضافدر (اصلى كتب مسطوره در
(بعض نسخه ده در كتب مسطورست واقعدر (پانزده باء عجميله ونون وزانك سكونيله
اون بش ديمكدر (سالكى ياحرف مصدر (وكاف عجم هاء رسميدن بدل حرف توسط (پس
كى معناى مصدريت افاده ايدر دينلر زائد سويلمشلر (آمدن موى مصدرك فاعلنه اضافتيدر
(زهاره اضافت لاميه در زانك فتحيله قاسق ديمكدر (درحرف ظرف (بند رضاى حق
لاميه لردر (بيش باء عربله زياده معناسنه در (ازان بند حظ نفسه اشارتدر تقديرى نفس
خوددر (محققان جمع محققدر اهل تحقيق ديمكدر (الف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم
اوزره (محصول تركيب) طفل ايدمكه براولويه صوردم احوال بلوغدن (يعنى انسان نه وقت بالغ
اولور ونشانى ندر ديدى كه كتابلرده مسطوردركه اوچ نشانى واربريسى اون بش ياشدر
وايكنجيسى احتلامدر واوچنجيسى قاسق قللى كلمكدر اما حقيقتده برنشانى واراولدر كه خداى
تعالينك رضاسى قيدنده اندن ارتق اوله كه كندى حظ نفسى قيدندنه در يعنى كندى حظ
نفسى قيدنده اولديغندن خدانك رضاسى قيدنده ارتق اوله حاصلى هروجهله خداى تعالينك
رضاسنى كوزه ده * قطعه * نصورت آدمى شد قطرهٔ آب * كه چل روزش قرار اندر رحم ماند *
باحرف ظرف (قطرهٔ آب بيانيه در (همزه حرف وحدتدر دين خطا سويلمش كه وحدت
ايچون منصوص اولان يادر همزه دكلدر (مصراعده تقديم وتأخير واردر تقديرى قطرهٔ آب
بصورت آدمى شد در (كه حرف تعليل (چل چهلدن مخففدر قرق ديمكدر (روزش شين
قطرهٔ آبه راجعدر (امامعناده قراره مقيد در (قرار بونده مستقر معناسنه در قرار ايديجى
ديمكدر (رحم رانك فتحى وحاء مهمله نك كسريله آنا قرنده اوغلان ياتاغنه ديرلر (ماند بونده
قالدى ديمكدر (محصول بيت) قطرهٔ آب يعنى نطفه صورتا ويا صورتنده آدمى اولدى
زيرا قرق كون مقدارى انا قرننده مستقر اولدى يعنى انده قرار ايلدى * وكر چل ساله را عقل
وادب نيست * بتحقيقش نشايد آدمى خواند * (ساله راهاء رسمى مقدار افاده ايدر (ورا حرف
تخصيص (بتحقيقش شين خواند فعلنه مقيددر (وخواند (خواندن معناسنه در (محصول بيت)
اكر قرق ياشلينك عقل وادبى اولمزسه حقيقتده ويا حقيقتله اكا آدمى ديمك اولماز يعنى اهل تحقيق
اكا انسان ديمز * قطعه * جوانمردى ولطفست آدميت * همين نقش هيولانى مپندار *
جوانمردى مقدم خبر وياحرف مصدر سخا وكرم ديمكدر (لطف معطوفدر اكا (آدميت
ياوتا ادات مصدر در اسلوب عرب اوزره انسانيت كبى مبتدادر خبر مقدمه (همين انجق ديمكدر
(نقش هيولانى بيانيه (هيولايى حقيقتله بلكه حكمت كتابلرينى كورمكه موقوفدر (اكثر متونده نونله
واقعدر (اماقياس هيولايى در يا ايله (هيولا هر نسنه نك ماده سنه ديرلر (نقش هيولانى هنردن وكمالدن
خالى نقش ديمكدر (مپندار فعل نهى مفرد مخاطبدر (پندار يندن ظن ايلمه ديمكدر (پنداشتن دن
دين خلط سويلدى (محصول بيت) آدميلك جوانمردلك ولطفدر همان نقش بى معنى يعنى صورت

Margin: ردابن سيدعلی وسروری
Margin: رد شمعی
Margin: ردابن سيدعلی وسروری

بی هنروبی کمال دکلدر انجق * هنر باید که صورت میتوان ساخت * بایوانها در آزشنکرف وژنکار *
هنر مبتدا (باید خبری (که حرف تعلیل (صورت میتوان ساختك مقدم مفعولی (ساخت مصدر
معناسنه در (با حرف ظرف (ایوانها جمع ایواندر مراد چار طاقدر نتکه سابقا بیان اولندی (در) ردسروری
بانك متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکیدایدر (دری بوندہ باب معناسنه اخذ ایلین بو بابده خطا
ایلمش (شنکرف شینك کسری ونونك سکونی وکاف عجمك فتحی وراءنك سکونیله زنجفر دیدکلری
که قزل مرکب اندن اولور (وژنکار زاء عجمك فتحی ونونك سکونیله قلمژنکار دیدکلری رنکدر
(محصول بیت) هنر کرك که چارطاقلرده شنکرف وژنکاردن صورت دوزمك اولور یعنی صورت
بی معنی به اعتبار یوقدر (حاصلی انسان صورتنده اولوب بی هنر اولمق نقش دیواره مشابه اولمقدر
* چوانسانرا نباشد فضل واحسان * چه فرق از آدمی تانقش دیوار * اکثر متونده تانقش واقعدر تا ایله
انتهاء غایت ایچون (وازعبارتی بوکه قرینه در (محصول بیت) چونکه انسانك فضل واحسانی اولمیه
آدمیدن نقش دیواره دك فرق ندر یعنی فرق یوقدر حاصلی بی معرفت اولان انسان ایله نقش دیوار
برابردر * بدست آوردن دنیا هنر نیست * یکی را کر توانی دل بدست آر * بدست با حرف (صله آوردن
دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یکی را را حرف تخصیص دل آرك مفعول صریحی (وبدست غیر
صریحی آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتوردیمکدر (محصول بیت) (دنیا
اله کتورمك هنر دکلدر اکر قادر ایسك برینك کوکلنی اله کتور (یعنی کوکل اله المقدر هنر یوقسه
مال واسباب دنیا دکلدر (دل بدست آور که حج اکبرست) بیتلری رباعی دیو یازنلر غریب بی دانش ردشمعی
ایمش * حکایت * سالی نزاع درمیان پیاد کان حجاج افتاد وداعی هم درآن سفر پیاده بود
انصاف درسر وروی یکدیکر افتادیم وداد فسق وجدال بدادیم کجاوه نشینی را شنیدم که باعدیل
خودهمی کفت یاللعجب پیادهٔ عاج چون عرصهٔ شطرنج بسر میبرد فرزین میشود یعنی به از آن
میشود که بود و پیاد کان حجاج عرصهٔ بادیه بسر بردند وبتر شدند * سالی یا حرف وحدت (نزاع
یعنی جدال (در حرف صله (میان پیاد کان حجاج لامیه لردر (داعی هم یعنی شیخ (انصاف
الحق دیمکدر مبالغه مراد در (در حرف صله (سروروی یکدیکر افتادیم بری بریمزه
دوشدك دیمکدر زیاده نزاع وجدالدن عبارتدر حاصلی محکم خصومت ایلدك (وداد فسق
وجدال بدادیم فسق وجداله عدالت ویردك یعنی فسق وجدالده قصور قومدق آیت کریمه یه
تلمیح یوررکه (فلارفث ولافسوق ولاجدال فی الحج) یعنی فسوق وجدال منهی ایکن بز رعایت
ایده میوب حددن آشوردق (کجاوه نشین وصف ترکیبیدر (کجاوه کاف وجیم عربیلر ایله اوستی آچق
محفه درکه مصردن وشامدن حاجیلر اکا بنرلر اما هودج اوستی اورتولی یعنی مقبب محفه درکه دوه یه
بریسنی قورلر انجق کعبه یه وارن بیلور (با حرف صله (عدیل خود لامیه (عدیل فعیل فاعل
معناسنه در ترکیجه دکدش دیمکدر یعنی قرشوکی محفه یه بنن کیمسه (یاللعجب فتح لام تعجبیه ایله در یالِلماء
کبی که اولورکه لام مکسور اوقونور منادی محذوف اولمق اعتباریله تقدیری یاقوم ایتو اللعجب دیمك ردسروری
اولور وبونده یاصاح ایت للعجب دیمکدر لامك کسرینه قائل اولمین ظاهر بودرکه کتب نحویه
تتبع ایلمامشدر (پیادهٔ عاج شطرنج بیانیه ولامیه در (عاج فیل کوکنه دیرلر (شطرنج شینك کسریله در
صحیحی زیرا براسمی یعنی اسم اعجمی بی تعریب ایلدکلرنده عربیده وزندشلرینه الحاق ایدرلر
یعنی وزندشلرینه رد ایدرلر عربیده لغت عربیده خود فعلل فانك فتحیله یوقدر اما کسریله وار
جرد حل لفظی بوغون دوه یه دیرلر پس شطرنجی جرد حله الحاق ایلدیلر اما کتب فارسیده
بو اعتبار لازم دکل پس انکیچون فتح شینله مشهوردر اکثر متونده عاج لفظندن صکره شطرنج
بوقدر همان عرصه دن صکره وار انجق (بسر با حرف صله (بسردن نهایت وغایت مراددر رد شراح جمیعا

رد شراح جمیعا (برد فعل مضارع مفرد غائبدر بریدندن ایلدر دیمکدر بریدندن بانك ضمیله کسر دیمك دکلدر
(عرصهٔ بادیه را لامیه (ورا ادات مفعول (محصول ترکیب) بریل حجاج پیاده لری اراسنه نزاع
وجدال دوشدی بن دخی جیده اول سفرده پیاده ایدم الحق محکم بری بریمزه دوشدك وفسق
وفجوره عدالت ویردك یعنی فسق وجدالی کماله ایلتدك واجراسنده قصور قومدق حاصلی
فلارفث ولافسوق آیت کریمه سنه تمام مخالفت ایلدك برکجاوه نشینی ایشتدم که کندی عدیلنه
سویلردی یاللعجب فیل کوکندن دوزولن پیاده چونکه شطرنج میداننی باشه ایلده فرزین اولور
(شیخ بونی تفسیر ایدوب بیورر یعنی اول اولدیغندن یك اولور زیرا بو اوینده خصوصا فرنکیده
فرزین رکن اعظمدر اما حجاج پیاده لری صحراء مکه میداننی غایته ایلتدیلر واولکیدن بتر اولدیلر
* قطعه * ازمن بکوی حاجیٔ مردم کزای را * کو پوستین خلق بآزار می درد * بکوی با تأکید ایله
ردابن سیدعلی وسروری فعل امر مفرد مخاطبدر کوییدندن سویله دیمکدر کفتندن دینلر خطا ایدیلر (حاجیٔ مردم کزای
بیانیه (مردم کزای وصف ترکیبیدر کزاییدندن مردم د الایجی یعنی اصریجی دیمکدر کزیدندن
رد سروری اخذ ایدن احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمش (حاجی اصلنده حاجدر یعنی نصر بابنك مضاعفندن مطلـ
اسم فاعلدر اجتماع مثلین ثقیل اولدیغیچون مثلینك ثانیسنی یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی
حاجی اولدی (کو اصلنده که او ایدی (که حرف رابط صفت (او ضمیر غائب حاجی یه راجعدر
حذف وایصال طریقیله کو اولدی (پوستین لغتده کوركدر که عربیجه فروه دیرلر اما عجم بوسیله یرلرده
غیبت ومساویدن پوستین دیمکله کنایت ایدر مراد اذا وجفادر (خلقه اضافتی لامیه در (پوستین
ردابن سیدعلی وسروری برینه آستین یازانلر مذکور کنایه یی بیلمدکلرندن جمیع نسخه مخالف یازمشلر (با حرف مصاحبت
(آزار الف ممدود ایله اسم مصدر در آزاریدندن انجتمه دیمکدر (می درد فعل مضارع مفرد
غائب فاعلی تحتنده حاجی یه راجع ضمیردر دریدندن یرتمق معناسنه دالده فتح وکسر جائزدر
(محصول بیت) بندن حاجیٔ مردم کزایه یعنی مردم آزاره سویله انجلین حاجی که غیبت ومساوی
سببیله خلقك عرضنی خرق وکسر ایدر یعنی خلق آزار ایدر * حاجی تو نیستی شترست از برای
آنك * بیچاره خار میخورد وبار می برد * برآی ادات تعلیلدر اجل معناسنه (از برای آنك
مصراع ثانی یه مرهوندر (بیچاره یعنی شتر بار بونده یوك معناسنه در (خار میخورد
وبار می برد مقدم مفعوللریدر (محصول بیت) ای مردم کزای سن دکلسین حاجی بلکه
شتردر زیرا بیچاره شتر خار یر ویوك ایلدر یعنی یوك چکر سن ایسه اوزرینه یوکلنوب
حضور ایدر رسین لفظ بارده ایهام بیورمش تأمل ندر * حکایت * هندوبی نفط اندازی
همی آموخت حکیمی کفتش ترا که خانه نینست بازی نه اینست * هندوبی یا حرف وحدت
(نفط انداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن (نفط نونك فتحی وکسریله وفانك سکونیله
نفط یاغی که شروادن کلور (ویا حرف مصدر مراد قومبره اتیجیدر که حصارلردن وکیلردن
اتارلر (همی آموخت فعل لازمدر حکایت حال ماضی افاده ایدر اوکرنوردی دیمکدر (حکیمی
رد سروری وشمعی یا حرف وحدت (خانه اضافتسز (نی قامشدر (ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت
رد ابن سیدعلی وسروری (یا ونون ایکیسی بیله نسبت ایچوندر دینلر بیلزلر ایمش (نیین لفظی ادات خبر ایله ترکیب
ردشمعی ایلیوب همزهٔ مجتلبه ایله توسط ایدنلر املادن بی خبرلر ایمشلر (بازی اویون معناسنه درانده اولان
یا خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (نه ادات نفی (این اسم اشارتدر نفط اندازلغه
(محصول ترکیب) برهندو نفط اندازلق صنعتنی اوکرنوردی یعنی قومبره اتیجیلق فننی برحکیم
اکا دیدی سنك که خانك یعنی اوك قامشدندر اویونك بودکلدر (شارحك بریسی خانه نیین اولدر که
قمشدن یاپیله وبریسی بواداتی بکمیوب سنك اوك قمشدندر دیمش حق الانصاف مأل بردر

بكمند یكی بی تقریبیدر * بیت * تاندانی كه سخن عین صوابست مكوی * وآنچه دانی كه نه نیكوش جوابست مكوی * تاادات توقیت (نداني فعل نفی استقبال مفرد مخاطب (كه حرف بیان (مكوی فعل نهی مفرد مخاطب سویله دیمكدر (مصراع ثانینك تقدیری وآنچه دانی كه نه نیكوست جوابش مكو (محصول بیت) مادامكه بیلیه سین كه سوزعین صوابدر اول سوزی سویله واول سوزی كه بیله سین كه ایو دكلدر اكا جواب سویله یعنی مقبول اولمیان سوزك جوابیله مقید اولمه یعنی حكیمك هند ویه سویلدیكی سوزعین صوابدر ومسئلهٔ بی جواب حاصلی بیتدن
رد ابن سید علی رد سروری
نصیحت عام چیقار پس بو بیتك ماسبقه مناسبتی قلیلدر دیین مناسبتن بیله مامش (ومصراع ثانینك معناسنی زیرا حقده اصابت ایلمزسین وعملك ضایع ایدرسین دیین ده معنایه اصابت ایلامامش
ردشمعی
واول نسنه یی كه بیلورسین كه ایو ومعقول جواب دكلدر سویله دیین معقول جواب ایلامامش * حكایت * مردكی رادرد چشم خاست پیش بیطاری رفت كه مرادوا كن بیطار از آنچه در چشم چهار پایان كردی در دیدهٔ كشید كور شد حكومت پیش داور بردند كفت برو هیچ تاوان نیست اكر این خر نبودی پیش بیطار نرفتی مقصود ازین سخن آنست كه هركه ناآزموده را كار بزرك فرماید باآن كه ندامت برد بنزدیك خردمندان بخفت رأی منسوب كردد * مردك كاف عربی حرف تصغیر مراد تصغیر تحقیردر (ورا حرف تخصیص (دردچشم كوز آغریسی (خاست لغتده قالقدی دیمكدر اما مراد پیدا وحادث اولدی دیمكدر (بیطار باء عربك فتحی ویانك سكونیله نعلبند دیمكدر بیطرده لغتدر (كه حرف بیان (دوا علاج دیمكدر (از آنچه اول نسنه دن یعنی اول اوتدن دیمكدر (در حرف صله (چشم چهارپایان لامیه دورت ایاقلی حیوانات مراددر (كردی یاحرف حكایه (در حرف صله (دیدهٔ او لامیه (حكومت حانك وكافك ضمه لریله خصومت دیمكدر (داور حاكدر بونده قاضی مراددر (برو یعنی بر بیطار
رد سروری
(شارحك بریسی قاضی بیطاره خطابا بویله دیدی دیمش لیكن سهودر (تاوآن اودكه دیرلر كه عربیده ارش دیرلر (ناآزموده صنانمامش یعنی تجربه اولنمامش (ورا ادات مفعول (كار بزرك بیانیه (فرماید بیوره (محصول تركیب) برارجكزك یعنی برابلهك كوزاغریسی حادث اولدی بیطار قتنه واردیكه بكا علاج ایله دیو بیطار دخی اول نسنه دن یعنی اول اوتدنكه طواررلك كوزلرینه ایدردی یعنی قویاردی انك كوزینه چكدی كوراولدی حكومتی یعنی خصومتی قاضی اوكنه ایلتدیلر طلب ارش ایچون قاضی دیدی نعلبنده بوندن ارش لازم دكل زیرا اكر بومردك خر اولمیدی بیطار قتنه كیتمزدی حضرت شیخ بیورر مقصود بوسوزدن اولدركه هركیمسه كه مجرب وممتحن اولمیان كیمسه یه اولو یعنی عظیم ایش بیوره انك برله كه پشیمانلق ایلدر یعنی چكر عقلا قتنده خفت رأیه منسوب وسخافت فكرله مذموم اولور * قطعه * ندهد هوشمند روشن رای * بفرومایه كارهای خطیر * ندهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (هوشمند روشن رای بیانیه (روشن رای اوصف تركیبیدر آچیق فكرلی وكورتد بیرلی دیمكدر (باحرف صله (فرومایه الحق اصللی دنی الاصل معناسنه (كارهای خطیر بیانیه عظیم ومخوف ایشلردیمكدر (محصول بیت) آچیق فكرلی وكورتدبیرلی عاقل دنی الاصل اولنه عظیم ومخوف ایشلرو یرمز یعنی عظیم ایشلر بیورمز ندهدك كارهای خطیر مفعول صریحی (وبفرومایه غیرصریحی * بوریاباف اكرچه بافندست * نبرندش بكارگاه حریر * بوریاباف وصف تركیبیدر (بافیدندن بوریاطقو یجی دیمكدر
رد ابن سیدعلی وسروری
بوریا سابقا بیان اولندی (بونده مراد حصیر بافدر باقی بافتن دن اخذ ایدنلر سهو ایتمشلر (بافندست هاء رسمی وهمزه مجتلبه ضرورت وزن ایچون لفظا وكتابةً ترك اولندی حذف وایصال
ردابن سیدعلی وسروری وشمعی
طریقیله كتابتده اثبات ایدنلر خطا ایلدیلر (نتكه سابقا ادله سیله بیان اولندی (نبرندفعل نفی مستقبل

جمع

جمع غائب وجائزدركه فعل نهی غائب اوله شین ضمیر بوریابافه راجع در (باحرف صله (كاركاه وكارخانه برمعنایه درحریره اضافتی لامیه در (محصول بیت) حصیر طوقویجی اكرچه طوقویجیدر یعنی اكاده طوقویجی دیرلر لیكن انی حریر كارخانه سنه ایپك ایشی ایشلمكه ایلتمزلر ویا ایلتمسونلر زیرا اول كاره استعدادی یوقدر حاصلی هركسه قابلیتنه كوره كار تكلیف اولنمق كركدر كه آخرنده ندامت وخسران چكلمیه * حكایت * یكی از بزركان پسری شایسته داشت وفات یافت پرسیدندش كه برصندوق تربتش چه نویسیم كفت آیات كتاب مجیدرا عزت وشرف بیش از انست كه برچنین جایها نویسند كه بروز كارسوده كردد وخلایق برو بكذرند وسكان برو شاشند اكر بضرورت چیزی می نویسید این دو بیت كفایت می كند * شایسته یانك فتحی وكسریله لایق معناسنه در معقول ومقبول دیمكدر (پرسیدند فعل مضارع جمع غائب صوردیلر دیمكدر شین ضمیر یكی یه راجعدر (كه حرف بیان (صندوق صادك ضمیله مشهوردر كیجه صاندوق دیدكلریدر جمع صنادیق در تربته اضافتی لامیه در وشین ضمیر پسره راجعدر (آیات كتاب مجیدر الامیه وبیانیه در (ورا حرف تخصیص (كه حرف تعلیل (بروزكار باحرف مصاحبت زمانله دیمكدر (سوده كردد سودن سورتمك وازمك (كردد كاف
ردسروری
عجمك فتحیله (پس سوده كردد ازیلوروآشینور (یعنی محواولور دیمكدر شراحك بریسی كردد ی شود معناسنه الوب محوشود دیمش (وبریسی بوكا افترا ایدوب محوشود دیدی دیمش (لكن نسخه لری تتبع ایلدك هیچ بریسنده شد بولنمدی جمیعا نسخه ده شود بولندی (پس معلوم اولدی كه محض افترا ایمش (شاشند ایكی شینله تبول ایدرلر فعل مضارع جمع غائبدر شین دن صكره سین ایله در
رد ابن سیدعلی
دیین خطا ایلمش (اكر بضرورت (باحرف مصاحبت (می نویسید فعل مضارع جمع مخاطب فعل شرط واقعدر اكر بالضروری یازارسكز دیمكدر (بوسوز انی كوسترر كه نسنه یازمق لازم دكل واكرضروری ایسه (این دو بیت كفایت می كند بوایكی بیت كفایت ایلر (محصول تركیب) اكابردن برینك معقول ومقبول اوغلی وار ایدی وفات ایلدی (بعضی كیمسه لر صوردیلر كه مقبره سی صندوقنه نه یازالم دیو (دیدی كتاب مجیدك آیتلرینك عزت وشرفی اندن زیاده در كه بونجلین یرلره انلری یازالر (زیرا مرور ایامله محو اولور وخلق اوزرینی چكنز چكر (وكلاب اوزرینه تبول ایدر یعنی سكر (پس اكر برنسنه یازمق لازم ایسه بوایكی بیتی یازك یعنی بالضروری برنسنه یازارسكز بوایكی بیت كفایت ایدر * قطعه * وه كه هركه كه سبزه دربستان * بدمیدی چه خوش شدی دل من * وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله واه دن مخففدر كه استغراب وتحسر وتحزن وندامت مقامنده مستعمل لفظدر بونی عربی ظن ایدوب اسماء افعالدن اولان واها دن مخفف كلیوب كه مقام تعجبده مستعمل
ردابن سیدعلی
لفظدر وتحقیقی مختار صحاحه احاله ایلین كیمسه نك حقنده واه واه دیملیدر (كه حرف بیان (هركه كاف عجمیله كاهدن مخففدر هروقت دیمكدر (كه ینه حرف بیان (سبزه در بستان واو ایله استعمال ایدر عجم وواوسز عرب (باحرف تأكید (دمیدی یاحرف حكایه مصدری دمیدن كلوربتمك وبلورمك واوفورمك ویل اسمك وبرنسنه طلوع ایلمك بونده بتردی دیمكدر (شدی یاسیده حرف حكایه در (دل من لامیه (محصول بیت) واه كه هروقت كه بوستانده سبزه بتردی بنم حیاتمده یعنی دیریكن نه خوش اولوردی بنم كوكلم (یعنی زیاده مسرور اولوب كشت باغ وراغ ایدردم حاصلی بوایكی بیت وفات ایدن پسرك جانبندندر بدمیدی عبارتندن صكره (یعنی اكردر بوستان
ردابن سیدعلی
هرزمان سبزمن بدمیدی (یعنی آن پسر من ظاهر شدی دیینك جمیع غرایبندن بواداسی اغربدر بكذرای دوست تابوقت بهار * سبزه بینی دمیده ازكل من * بكذر فعل امر مفرد مخاطب كچ تاحرف تعلیل (بوقت باحرف ظرف بهاره اضافت لامیه (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب كوره سین دیمكدر (دمیده ماضیدن قسم دربتمش دیمكدر (محصول بیت) ای دوست قبریمه كذر ایله

يعنی اوغره تاکیم بهار وقتنده قبرم بالجغندن سبزه بتمش کوره سین (یعنی بن حیاتمده ایکن
عالم سبزه زارنی سیر ایلدیکم کبی سن بنم ترابمدن بتن سبزه زاری سیرایله (از برینه بربازنلر جمیع ردشراح جمیعا
نسخه لره مخالف یازمشلر* حکایت * پارسایی بریکی ازخدا وندان نعمت کذر کرد دید که
بندهٔ رادست وپای استوار بسته عقوبت همی کرد کفت ای پسر همچوتو مخلوقی راخدای
عزوجل اسیر حکم تو کرد انیده است وترابروی فضیلت نهاده شکر نعمت حق تعالی بجای
آروچندین جفابروی روامدار نباید که فردادر قیامت این بنده ازتو به باشد وشرمساری بری*
پارسایی یاحرف وحدت (بندهٔ رایاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادات مفعول
(استوار محکم دیمکدر (عقوبت اشکنجه دیمکدر (مخلوقی را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(اسیر حکم تولامیه لردر (کردانیده کاف عجمك فتحیله ماضیدن قسمدر تصییر معناسنی افاده ایدر
مخلوقی مفعول اولی (واسیر مفعول ثانیسی (وفاعلی خدادر (ترا را حرف تخصیص سنك دیمکدر
(بروی اول قولك اوزرینه (بجای باحرف (صله آرفعل امر مفرد مخاطبدر (اریدندن که مخففدر
اوریدندن کتوردیمکدر (امر در اوردندن دینلر سهو ایلمشلر (بروی قولك اوزرینه دیمکدر (نباید ورد ابن سید علی وسروری
فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر (بایددن (بایستن دن دینلر خطا ایلدیلر اولمیا که دیمکدر (که ورد ابن سید علی وسروری
حرف بیان (شرمساری (یاحرف مصدر اوتانغلق (بری ایلده سین (محصول ترکیب)
برعابد اصحاب نعمتدن برینك یاننه اوغرادی کوردی که برقولینك الین وایاغن محکم بغلیوب
شکنجه ایدر زاهد دیدی ای اوغل سنك کبی بر مخلوق خدای تعالی سنك حکمکه وامرکه
اسیر ایلمشدر وآنك اوزرینه سنك فضیلتك قومشدر یعنی سنی آنك اوزرینه سید وحاکم
قومشدر خدانك نعمتنه شکری برینه کتوروانك اوزرینه بوقدر جفای روا وجائز کورمه
اولمیه که یارین قیامت کوننده بو بنده سندن یك اوله واوتانغلق ایلده سین یعنی حجاب
چکه سین دیمکدر * مثنوی * بربنده مکیر خشم بسیار * جورش مکن وداش میازار * مکیر
فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (خشم بسیار بیانیه (ومکیرك مفعول صریحی (وبربنده
غیرصریحی (جورش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مکن فعل نهی مفرد مخاطب (جورش
مقدم مفعولی (دلش معطوفدر جورشه (میازار فعل نهی مفرد مخاطبدر (ازاریدندن
انجیته دیمکدر دلش مقدم مفعولی (وضمیرلر بندهیه راجعدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله
بیورر قولك اوزرینه چوق خشم طوتمه یعنی زیاده غضب ایلمه اکا جور وجفا ایلمه وکوکلنی
انجیتمه (حاصلی قولك ایسه ده اکا ظلم ایلمه * اورا توبده درم خریدی * آخرنه بقدرت
آفریدی * اورا ادات مفعول (بده درم (باحرف مقابله کلام مجازیدر (خریدی خانك ورانك
کسره لریله فعل ماضی مفرد مخاطب صاتون الدك دیمکدر (آخر ادات تأکید (نه حرف
نفی معناده آفریده یه مقید (افریدی فعل ماضی مفرد مخاطب یارتدك دیمکدر (محصول بیت)
اول بنده یی سن اون اقچه یه الدك برمقدار مالدن کنایتدر انی قدرتکله خلق ایلمدك حاصلی
قولکدر مخلوقك دکلدر پس بوقدر جفایی اکا لایق کورمه * این حکم وغرور وخشم تاچند
*هست ازتو بزرکتر خداوند * خشم خانك فتحیله اصحدر (تا حرف انتهادر الی معناسنه
(محصول بیت) بوحکم وغرور وغضب قچانه دك یعنی نیچه برسندن اولورق خداوند وار در
(یعنی سندن بیوك افندی تکریدر * ای خواجهٔ ارسلان واغوش * فرمان ده خود مکن
فراموش * خواجه بونده افندی معناسنده در ارسلان واغوشه اضافتی لامیه در بونلر
برقولدن کنایتدر زومده سیاوش وفریدون کبی (فرمان ده وصف ترکیبیدر بویرق ویریجی
دیمکدر (دهیدندن معناسی قوت دهندهٔ خود دیندر فنی ترز بق سویلمش * خوده اضافت اسم فاعلك رد ابن سید علی

مفعولنه اضافتیدر (وفرمان ده مکنك مفعول اولی (وفراموش ثانیسی (محصول بیت) ای
ارسلان وآغوشك افندیسی کند که بویرق ویریجی خدایی فراموش ایلمه (یعنی سنی قوله
وخدمتکاره مالك ایلین خدایی اونتمه (پس قوللری رفقله طوت شدتله طوتمه * در خبرست
از پیغمبر علیه الصلوة والسلام که بزرکتر حسرتی در روز قیامت آن باشد که بندهٔ صالح رابیهشت
برند وخدا وند فاسق بدوزخ * حسرتی (یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (بندهٔ صالح
(وخداوند فاسق بیانیه لردر (محصول ترکیب) (حضرت پیغمبردن علیه الصلوة والسلام حدیث
شریفده وآرد اولمشدر که قیامت کوننده اولورق حسرت اولدر که بندهٔ صالحی جنته (وخداوند
طالحی دوزخه ایلدهلر (یعنی قول جنته کیده وافندیسی دوزخه * قطعه * برغلامی که طوع خدمت
نیست * خشم بی حد مران وطیره مکیر * غلامی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(طوع طانك فتحیله مصدر در انقیاد معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نسته
لامیه (خشم بی حد بیانیه (ومرانك مفعول صریحی (وبرغلامی غیرصریحی (مران فعل نهی مفرد
مخاطبدر رانیدندن سورمه دیمکدر (طیره قافقدر غضب معناسند (خشمه معطوف (مکیر فعل
نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت) برغلامك اوزرینه آنجلین غلام که سنك
خدمتکه مطیع ومنقاد دراول غلامه خشم بی حد سورمه واکا غضب طوتمه حاصلی برغلام که
خدمتکی طوع ورغبتله ایدراکا حددن بیرون خشم سوروب اوستنه غضبلنوب جور وجفا اوزره
اولمه * که فضیحت بود براوزشمار * بنده ازاد وخواجه در زنجیر * که حرف تعلیل (فضیحت
فانك فتحی وضادك کسریله رسوایلق دیمکدر (باحرف ظرف (زورشمار ظرف زمانك مصدره
اضافتیدر (محصول بیت) خدمتکه مطیع اولان قولك اوزرینه بیحد غضب سورمه زیرا رسوالق
اولور ویا رسوالقدر یوم حسابده یعنی حشر کوننده بنده آزاده اوله یعنی جنته لایق اوله وافندی
زنجیرده اوله یعنی دوزخه مستحق اوله * حکایت * سالی ازبلخ باشامیان سفر بود راه ازحرامیان ۲ من
برخطر جوانی ببدرقه همراه ما ۲ شد سپرباز وچرخ انداز وسلحشور وبیش زور که ده مرد نسخه
توانا کمان اورازه کردندی وزورآوران روی زمین پشت اورابزمین نیاوردندی امامتنعم بود وسایه
پرورده نه جهان دیده ونه سفرکرده رعدکوس دلاوران بکوش اورسیده وبرق شمشیر سواران
ندیده * سالی یاحرف وحدت (بلخ خراسان توابعندن برعظیم شهرك اسمیدر که حضرت
مولانانك پدری اول دیاردندر (باحرف صله درالی معناسنه (شامیان سرحد هندده برمملکتك اسمیدر ردشمعی
عربستانده شام کبی وروم ایلنده بوسنه کبی شامیان برینه همدان یازان احوال کائناتدن هیچ خبردار
دکل ایمش زیرا بلخدن همدانه دك صاقی عجمدر غریبی دکلدر (سفر بود سفراولدی یاسفرم
وارایدی (بود فعل ماضی اوله (ویا ادات زمانیه (خطر بونده خوف معناسنه در وبربود مقدردر
(جوانی یاحرف وحدت ببدرقه باحرف مصاحبت تقدیری بطریق بدرقه در بدرقه اجرتله یعنی کرا
ایله قلاوزلق ایلمکه دیرلر (دحرج بابندن مصدردر (بدرقه دیه حارس دیوب یعنی دوندار دیمکله تفسیر ردسروری
ایلین زیاده تقشیرایلمش (ومقام بیانده بدرقه ایله دیدین معناسین بطرایمش (سپرباز وصف ترکیبیدر ردشمعی
بازیدندن قلقان اوینادیجی دیمکدر که براوبندر سلحشورلر اراسنده یعنی برفندر شراح مستقلا ردشراح جمیعا
برفن اولدیغنی بلمدکلرندن اهمالله کچمشلر (چرخ انداز وصف ترکیبیدر (اندازیدندن چرخ لفظ
مشترکدر بورایه مناسب یك یایدر که کریشی آندقدن صکره ایکی باشی بربره کله زنبورك یاننده
چرخ دیرلر کدر ومده اکا زنبرك دیرلر وبونك اوقنه ناوك دیرلر کاف عربیله (پس چرخ اندازدن
مراد ناوك اندازدر مجاز مرسل طریقیله یعنی ذکر محل وارادهٔ حال دیمکدر (پس زنبرك آتیجی وچرخ
آتیجی دینلر مسامحه ایلمشلر (سلحشور عجم اصطلاحلرنده آلات حرب اوینادیجی یعنی قوللنیجی ردسروری وشمعی

قوللانجی (بیش زور زیاده زورلی دیمکدر (ده اون (مرد توانا بیانیه دهه صفتدر (کمان اولامیه (زه
زاء عربك کسریله بونده یای کریشی مرادر (کردندی یاحکایت حال ماضی افاده ایدر بعض
نسخه ده نکردندی واقعدر ایدمزلردی دیمکدر (زورآور وصف ترکیبیدر زورکتوریجی یعنی
زورلی والف ونون ادات جمعدر (رویه وزویك زمینه اضافتلری لامیه لردر (پشت اولامیه (ورا
ادات مفعول (بزمین باحرف صله (نیاوردندی فعل نفی ماضی جمع غائب (و یاحرف حکایه بوفقره ده
درمصارعه عبارتی ایراد ایلیلر جمع نسخه لره مخالف ایراد ایلمشلر (متنعم تفعل بابندن اسم فاعلدر
نعمت ایچنده بیومش ونعمته معتاد اولمش دیمکدر (سایهٔ پرورده کولکه ده بسلنمش یعنی شدت
وزحمت روزکار کورمش حاصلی اودن طشره چیقمامش (رعد کوس دلاوران لامیه لردر (رعد
رانك فتحی وعینك سکونیله کوك کورلکدر بونده مراد مطلقا اواز درکوسی سابقا بیان ایلمشز بونده
دلاورلك کوکسی صداسی مرادر رعد دن دین بیانه صده لمش (دلاوراندن مراد بهادرلردر
(بکوش او باحرف صله واضافت لامیه در (برق شمشیر سواران لامیه لردر (محصول ترکیب) بریل
بلخدن شامیانه سفرم واقع اولدی ویول حرامیلردن خطرده ایدی برجوان قولاغزلق طریقیله
بزه همراه اولدی بو جوان سپر بازوناوك اندازو سلحشور وبیش زورایدیکه اون قوتلی
ارانك یاینه کریش کچوردردی یعنی اون زورلی ادم یایی قوررلردی یاخود قورامزدی
ویربو زینك زورلیلری ارقاسنی یره کتوره مزلردی حضرت شیخ جوانك خصوصنده
اغراق بیوردی اما بو جوان متنعم ایدی وسایهٔ پرورده یعنی اناسی قویندن طشره چقمامش
حضور وصفاده بیومش نه جهان کورمش ونه سفر ایلمش بهادرلرك کوسی اوازی
قولاغنه ایرمش وآتلیلرك قلیجی یلدرامسنی کورمش * بیت * بیفتاده دردست دشمن اسیر *
بکردش نباریده باران تیر * نیفتاده ماضیدن قسم همزه یایه قلب اولمش دوشمامش دیمکدر
(در حرف صله (دست دشمن لامیه (اسیر نیفتاده نك مفعول صریحی (و دردست غیر صریحی
(باحرف صله و یاحرف ظرف (کرد کاف عجمك کسری ورانك سکونیله بونده اطراف دیمکدر
(شین ضمیر مذکور جوانه راجعدر (نباریده ماضیدن قسم فعل نفی مفرد غائب (باران فاعلی تیره
اضافتی بیانیه (محصول بیت) مذکور جوان دشمن النه اسیر واقع اولمامش حضرت شیخ
طرابلس فرنکنه اولدیغی کبی اطرافنه اوق یغموری یاغمامش حاصلی نه اسیر اولمش ونه صواش
کورمش * اتفاق من واین جوان درپی هم دوان هران دیوار قدیم که پیش آمدی بقوت بازو
بیفکندی وهر درخت عظیم که دیدی بزور سرپنجه برکندی وتفاخر کنان کفتی * درپی هم
بری بریمزاردنجه (دوان صفت مشبهه دردویدندن یلرك دیمکدر (دیوار قدیم بیانیه (آمدی یاحرف
حکایه (بیفکندی یاحرف حکایه ییقردی دیمکدر (درخت عظیمه بیانیه در (که حرف رابط
صفت (دیدی یاحرف حکایه (برکندی کاف عربك فتحیله ویاء حکایه ایله قوپردی دیمکدر
(محصول ترکیب) اتفاق بن بوجوان ایله بری بریمز اردنجه یله کن ایدك یعنی یلوب کیدرکن
هراول اسکی دیوارکه اوکومزه کلوردی قوت بازو ایله ییقاردی وهر اولو اغاجیکه کورردی
زور سرپنجه ایله کوکندن قوپارردی وتفاخر ایده رك دیرایدی * بیت * پیل کوتا کتف وبازوی
کردان بیند * شیرکوتا کف وسرپنجهٔ مردان بیند * پیل معروف (کو کاف عربك ضمیله قنی
دیمکدر عربیده این دیرلر (تا حرف تعلیل عربیده کی معناسنه (کتف کاف عربك فتحی وتانك
کسریله یاغرین معناسنه در فارسیجه شانه دیرلر (بازو قولدر آرشده دیرلر همزه نك فتحی ورانك
کسریله (کردان کاف عجمك فتحیله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن دیمکدر مراد جستلك
وچوکلك درز برافیلك الی صومدر یعنی سائر حیوانانك کبی دیزده اکلمز پس کرداناق صفتی بولنمز

ردشراح جیعا

ردشمعی

بونی مصراع ثانی یه قافیه دوشورن فیله نسبت کتف وبازوی کردان مناسبتنی بیلمزمش (کردان
کاف فارسیله صفتدر کردانیدندن دین بومد عاده خطا ایلمش زیرا کردان لازمدر دونه کن
دیمکدر وکردانیدن متعدیدر دوندرمك دیمکدر (بازوی کردان اضافتی بیانیه در دونه کن بازو
دیمکدر بعضیلر کاف عجمك ضمیله اوقودیلر کردك جمعی یعنی بهادرلر بویله اوقنجه هیچ تأویله
احتیاج اولمز زیرا حرف روی متحرك اولنجه حرف قیدك ماقبلنده اولان حرکت مختلف اولمق
جائزدر بونده ایسه حرف روی دالدر ومتحرکدر وحرف قید رادر پس ماقبلنك حرکتی مختلف
اولمق جائزدر نتکه فن قافیه یه عالم اولان واقفدر نتکه حضرت مولانا جامی قافیه رساله سنده
ایراد بیورمشدر (رباعی) کرسوز توام یك نفس آهسته شود) (از دود دلم راه نفس بسته شود)
(دردیده ازان آب همی کردانم) (تاهرچه نه نقش تست ازوشسته شود) بورباعیده سبنك ماقبلی
ایکی یرده مفتوح وبریرده مضموم واقعدر پس کاف عجمك ضمیله کردان اوقویانی رد ایلین
مردوددر هم لفظا جهتندن هم معنی جهتندن (کف آیه درکه عربجه راحه دیرلر (واو حرف
عطف (سرپنجه پرمق اوجی پس کفی سرپنجه یه اضافت ایلین معنایه عالم دکل ایمش (مردانه
اضافتی لامیه در (مردان برینه کردان یازان سرپنجه یی کردانه اضافت ایلدکدنصکره معنایی
بویله تصویر ایدوب دیر (والمعنی بالترکی ارسلان قنی تا پنجه اوجی دوندریجی آیایی کوره
بو تصویرده اوچ خطاسی واردر بلکه زیاده الفاظ قافیه تصویرنده وکفی سرپنجه یه اضافتده
وکردانی متعدی طوتمه سنده وسرپنجه یی اکامضاف قیلوب دوتوب مفعول به ایلمه سنده حاصلی
بو مصورك معنادن هیچ وقوفی یوغیمش پس بویله کابلره شرح یازمق نه زحمت ایدی بوشرحده
تابع اولوب الفاظ قافیه یی تبدیل ایلینده مناسبت بیلمزایمش (محصول بیت) فیل قنی تاکیم
بهادرلرك یغرینی وقولونی کوره یعنی بهادرلرك قوت وزوری نه مرتبه اولدیغنی کوره
زیرا بن انلردنم یاارسلان قنی تاشیرمردلرك کف وسرپنجه سنی کوره یعنی شیرك هنری
پنجه ده در اماشیرمردلره نسبت مغلوبدر هنری واریسه کلسون بنمله پنجه طوتشسون
کورسون که کف وسرپنجه نیجه اولور * مادرین حالت بودیم که دوهندو از پس سنکی
سربرا وردند وقصد قتال ما کردند در دست یکی چوبی ودر بغل دیکری کلوخ کوبی جوان
راکفتم چه پایی * که حرف بیان (پس سنك لامیه (وبا حرف وحدت (قصد قتال ما
قصدرك مصدره اضافتیدر ولامیه (چوبی یاحرف وحدت (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك
فتحه لریله قولتق دیمکدر عرب ابط دیر (همزه نك وبانك کسره لریله (دیکره اضافتی لامیه در
(کلوخ کوب وصف ترکیبیدر (کو بیدندن کلوخ کاف عربك ولامك فتحه لریله کسك که تارلاده
اولور (کوبی کوفتندن اخذ ایلین سهو ایلمش (کلوخ کوبك ایکی کافیله وباسی فارسیلردر
دینی قتی خطا ایلمش (یاحرف وحدت (پایی فعل مضارع مفرد مخاطب نه طورورسین دیمکدر
(محصول ترکیب) برجوان ایله بو حالتده ایکن ایکی هندو برطاشك اردندن باش قالدردیلر
وبزم قتالمزه یعنی بزمله مقاتله یه قصد ایلدیلر برینك النده براغج وبرینك قولتوغنده برکسك
ازجك اوجی توقیقلی براغج جوانه دیدم نه اکلنورسین استه ارالك دمیدر * بیت * بیار انچه داری
زمردی وزور * که دشمن بپای خودامد بکور * بیار امردر (اریدندن اوردندن دینلر غلط
سویلمشلر (داری فعل مضارع مفرد مخاطب (مردی یاحرف مصدر (که حرف تعلیل (دشمن
مبتدا (باحرف مصاحبت (آمده متعلق (پای خود لامیه (بکور باحرف صله (آمده متعلق
جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بکورك تقدیری بکورش در (محصول بیت) جوانه دیدم کتور اول
نسنه یه که مالك سین ارلکدن وزوردن یعنی ارلق وبهادرلق وقتیدر زیرا دشمن کندی اایاغیله

رد سروری

رد سروری

کرد کافك ضمیله در للمطابع

رد سروری

ردسروری

رد سروری

ردشمعی

ردسروری ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

قبرینه کلدی یعنی اوچلك پارار بکورش تقدیرایدنه دخل ایدن ذره مقداری معنـایه دخولی (رد سروری)
بوقدر *نیروکمان راندیدم ازدست جوان افتاده ولرزه براستخوان* استخوآندنصکره براتناد تقدیر
اولنور (بوتقدیره قایل اولین سجیع احوالن بلزامش (محصول ترکیب) کورد دم که جوانك
اوق ویای الندن دوشدی وبکوکنه درتمه دوشدی یعنی خوفندن اندامنه لرزه دوشدی *بیت*
نه هر که موی شکافد بتیرجوشن خای *بزور حملهٔ جنك اوران بدارد پای* نه حرف نفی معنا ده
مصراع ثانی‌یه مصروفدر (حاصلی (بدارد فعلنه مقیددر (هر که اصلنده هر کس که درنکه
مکرر بیان اولندی (شکافد فعل مضارع مفرد غائب یارر دیمکدر (موی مفعول صریحی (و بتیر
غیرصریحی (جوشن خای بیانیه (جوشن خای وصف ترکیبیدر خاییدندن جوشن چینیجی
(یعنی جوشن برتیجی ودلیجی تیر دیمکدر (باحرف مصاحبت (زور حملهٔ جنك آوران لامیه‌لردر
(جنك آوروصف ترکیبیدر جنك کتوریجی (یعنی صوآشجی معناسنه بهادردن کنایتدر (الف
ونون ادات جمعدر (بدارد فعل مضارع مفرد غائب (پای مفعول صریحی (وبزور غیرصریحی
(محصول بیت) اویله دکلدر هر کیمسه که جوشن چینیجی تیرایله قیل یره یعنی استاد تیراندازاوله
جنـك آورلرك حمله‌سی زورینـه اباق طوته یعنی تحمل ایلیه یعنی هراستاد تیرانداز وسلحشور
صوآش میداننده ثابت قدم اولوب پایدار اولماز* چاره جزآن ندیدم که رخت وسلاح وجامه
رها کردیم وجان بسلامت بردیم (محصول ترکیب) اندن غیری چاره کورمدك که اسباب وبراغی
ولباسی ترك ایلدك وجانی سلامته ایلتدك یعنی مالکمزی و یرمکله اولمکدن خلاص بولدق
* قطعه* بکارهای کران مرد کاردیده فرست * که شیرشرزه در آرد بزیرخم کمند *باحرف
صله (کارهای کرآن بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر ثقیل معناسنه (امابونده
عظیم معناسنه‌در (مرد کاردیده بیانیه ایش کورمش اردیمکدر (فرست فانك ورانك کسریله
وسینك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (فرستیدندن (فرستادندن دینلر غلط سویلمشلر (ردابن سیدعلی وسروری)
(که حرف تعلیل (شیرشرزه بیانیه شرزه‌یاوزلغندن دیش صریدن جانور (در حرف تأکید
(اردفعل مضارع مفرد غائب کتوره دیمکدر (باحرف صله (زیرخم کمند لامیه‌لردر (زیرالت
معناسنه‌در عربجه (تحت دیرلر (خم خانك فتحیله بوکلمدر (میمده تشدید ضرورت ورن ایچوندر
بونده حلقهٔ کمند مرادر (محصول بیت) عظیم ایشـلره ایش کورمش مجرب روزکار کیمسه
کوندرتا کیم شیرشرزه یعنی کوکرمش ارسلان کبی بهادربهلوانلری کندی حلقه‌سی آلتنه
کتوروب شکار ایلیه اول زمانده الات حربك بریسیده کمند ایمش حاصلی اواومصلحتلره تجارب
کثیره ایله مجرب کیمسلر کوندر کارکورممش ناآزموده کوندرمه خطاب عامدر* جوان اگرچه قوی
بال وپیل تن باشد * بجنـك دشمنش ازهول بکسلد پیوند * قوی‌بال وصف ترکیبیدر قوی‌حال
معناسنه‌در زیرا بال بونده حال و بوی و بوس معناسنه اولمغه محتملدر (قول اولمقده ممکندر بازو
معناسنه (امامهابت معناسنه نه عربی ونه فارسی لغتلرده وار (پیل تن وصف ترکیبیدر فیل جثه‌لی
دیمکدر عظم جسمدن عبارتدر (باحرف ظرف (جنك دشمن لامیه درو شین جوانه راجعدر (هول (ردسروری وشمعی)
هانك فتحیله خوف معناسنه‌در (باحرف تأکید (کسلد کاف عجمك ضمیله و کسریله وسین
ولامك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائبدر (کسلیدندن لازم ومتعدی کلور (بونده متعدیدر
(کسیختن دن اخذایدوب لازمدرد ین ایکی قولنده‌یله خطا ایلمش (تنکیم تحقیق معنادن معلوم (رد سروری)
اولنسردر (پیوند بونده انه اورقلری پیوندر کوستك معناسنه (رومده اوزدی کوستکی دیدکاری
کبی تجمق معنامنـده (انلرده بکسیخت پیوند (وبکسلد پیوند دیرلر (پس بونده پیـوندی بند
معناسنه اخذایدوب اکله شرح ایلین زیاده فاسد شرح ایلمش زیرا انلراکی بندایله تعبیرایدرلر

(مثلا بندانکشتان دیرلر برمقلرده اولان بوغملره (پیوند انکشتان دیمزلر (سائراعضاده ده تعبیر
بویله‌در (محصول بیت) جوان اگرچه قوی حاللی وبوبلی بوسنلی ومحکم قوللی وقناتلی اولور
وفیل کوده‌لی وجسامتلی یعنی مجسم وعظیم جثه‌لی اولور دشمن جنکنده اول جوان قورقودن
اوزر کوستکی یعنی فرار ایدر بچار (مصراع ثانینك ترکیبجه معناسی دشمن جنکنده انك قورقودن (رد سروری)
اوزیلور آکی دیمین معنانك بلن اوزمش الله رحمت ایلیه (مجموع بیتك معناسی جوان اگرچه مهابتلو
وقوتلو دخی ایری کوده‌لو اوله اول کیمسه دشمن جنکندن خوفندن پیوندی قرار اکر اباعنده
پیوند اولسه دیمین عجبا اویور کیمی سویلدی بومعنایی عفی الله عنه * نبرد پیش مصاف آزموده (ردشمعی)
معلومست *چنان که مسئله شرع پیش دانشمند * نبرد نونك وبانك فتحه‌لریله ورانك سکونیله
جنـك دیمکدر صواش معناسنه مبتدادر (پیش مصاف ازموده تقدیری پیش مرد مصاف
آزموده در (مصاف میمك ضمیله نبردله مرادفدر (مصاف ازموده جنك صنامش یعنی جنکه
کرمش وچیقمش دیمکدر مجرب حروب معناسنه (معلومست خبرمبتدادر (مسئلهٔ شرع وپیش
دانشمند لامیه‌لردر (محصول بیت) جنك صنامشك قتنده جنك یعنی صواش کورمش وصواشه
کرمش وچیقمش کیمسه قتنده حرب وقتنده معلومدر شویلکه مسئله شرع دانشمند قتنده
معلومدر یعنی اهلنه هرنسنه اساندر *حکایت* توانکرزادهٔ رادیدم برسرکورپدرش نشسته
وبادرویش بچهٔ مناظره درپیوسته که صندوق تربت پدرم سنکینست وکتابهٔ رنکین
وفرش رخام انداخته وخشت فیروزه درو ساخته بکوربدرت چه ماند خشتی وفراهم آورده (فیروزه معرب پیروزه‌در للطابع)
ومشتی دوخاك برآن پاشیده درویش پسراین بشنید وکفت خاموش که تاپدرت زیراین سنك
کرآن برخود بجنبیده باشد پدرم ببهشت رسیده باشد درخبرست (موت الفقراء راحة* توانکرزادهٔ
(همزه‌سی وحدت ایچوندر دیمین یاوه سویلمش (بلکه یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل در (ردشمعی)
(رادات مفعول (کور کاف عجمك ضمیله قبردر (سرکورلامیه قبراوجی دیمکدر (پدره اضافتینه
لامیه‌در (شین توانکرزادیه راجعدر (باحرف مصاحبت (درویش بچه‌در ویش یاوریسی (یعنی
لوغلنجغی (بچهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (بچه برینه زاده یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف (ردابن سیدعلی وسروری)
یازمشلر (درحرف تأکید (پیوسته اولشدرمش یعنی ایصال ایلمش (که حرف بیان (صندوق
صادك ضمیله فصیحدر مراد قبراوزره یاپدقلری صندقدر (تربته وتربتك پدره (وپدرك میم
متکلمه اضافتلری لامیه‌لردر (سنکینست عبارتی همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر املادن اکاه دکللرایمش (رد شراح جمیعا)
(یاحرف نسبت (ونون حرف تأکیددرسنکه منسوب یعنی طاشدندر (کتابهٔ رنکین بیانیه (مراد
قبرطاشلرینه یازیلن نسنه‌در (فرش رخام بیانیه (رخام رانك ضمیله مرمره دیرلر (خشت کرپیچ
(پیروزه‌یه اضافتی بیانیه (درحرف ظرف (اوضمیری (رخامه راجعدر مراد بودر که قبرینك
مرمری فیروزه ایله مرصعدر (وساخته بو که قرینه‌در (لیکن خشت عبارتنده مسامحه ایلمشدر
زیرا فیروزه خرده اولور (خشت اولمق مرتبه سنـده ایری اولماز (بعض نسخه‌ده در وساخته
برینـه (در وبرده واقعدر بنده مراد ترصیعدر (باحرف صله (کوربدرت لامیه (ماند فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده کوربدره راجع ضمیردر بکزر دیمکدر (مانیدندن مشتق
(مانستن دن دینلر سهو ایتمشلر (چه ماند استفهام انکاریدر (یعنی بکزمز دیمکدر (خشتی یاحرف (ردابن سید علی وسروری)
وحدت (فراهم آورده بریره کتورلمش (مشتی (یاحرف وحدت (برو یعنی خشتك اوزرینـه
(پاشیده اسم مفعولدر صاچلمش معناسنه (درویش زاده یعنی درویش بچه (خاموش فعل
امرمفرد مخاطب اسم دیمکدر (که حرف تعلل (زیراین سنك کران لامیه وبیانیه‌در (کران اغر
معناسنه‌در (باحرف تأکید (جنبیده اسم مفعولدر دپرنمش معناسنه (موت لفظا مرفوع مبتدا

(فقرایه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راحة لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول ترکیب)
بر توانکرزاده یعنی بر اکابرزاده کوردم که باباسنك قبری اوجنده اوتورمش و بردرویش زاده ایله
مناظره اولاشدرمش یعنی بحث ایدر که بنم بابامك قبری صندوقی طاشدندر واوزرنده رنکین
وملون خط یازلمشدر یعنی تاریخ وفاتی وغیری نسنه سی آلتون صویله یازلمشدر نتکه عادت
بویله در واطرافنده مرمر فرش دوشنمش یعنی هجا طاشلری والواح قبر پیروزه ایله مرصعدر
سنك بابالك قبرینه نه بکزر یعنی بکزمز برایکی کرپج بریره کتورلمش یعنی برایکی کرپج چاتلمش
وبرایکی آوج طپراق اوستنه صاچلمش یعنی برایکی آوج طپراق اوستنه دوکلمش درویش
بچه بوسوزینی ایشتدی ودیدی اپسم اول که تاسنك بابالك بوآغر طاشك آلتنده کندی
کندینه قلدامش اوله بنم بابام جنته واصل اولمش اولور زیرا حدیث شریفده بیورر که
فقرانك اولومی راحت وحضوردر زیرا برنسنه لری یوقدر که انك حسرتیله کیده لر
* بیت * خر که کمتر نهند بروی بار * بره آسوده تر کند رفتار * که حرف رابط صفت (وی
ضمیری خره راجعدر (بار یوك (باحرف ظرف (ره رانك فتحیله راهدن مخففدر (اسوده
دینکنمش دیمکدر راحت معناسنه (ترادات تفضیلدر اسوده رك دیمکدر یعنی حضورلیرك وراحتلیرك
(رفتار یوریش دیمکدر (خر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (محصول بیت) خرکه اوزرینه
یوکی ازرق قویلر یعنی یوکی که ازرق وینی رك اوله یولده اسوده رك رفتار ایدر یعنی ینی رك
یورر حاصلی یوکی خفیف اولمغله کندی چوبکرك یورر * قطعه * مرد درویش که بارستم فاقه
کشید * بدر مرك همانا که سبکبار اید * مرد درویش بیانیه (که حرف رابط صفت (بارستم فاقه
لامیه وبیانیه در فقر ظلمی یوکی دیمکدر (باحرف صله در (مرك لامیه در مجازا (همانا کانه
معناسنه بکزر دیمکدر (که حرف بیان (سبکبار وصف ترکیبی اقسامندندر ینی یوکلی دیمکدر
زیرا سبك ینی دیمکدر (وبار یوکدر (محصول بیت) مرد درویش که فقرجوری وجفاسی یوکنی
دنیاده چکدی یعنی دنیاده فقرآتشنه یاندی ویاقلدی بکزر که موت قپوسنه ینی یوکلی کله حاصلی
دنیاده متوغل دکلدر که حساب وعذاب یوکلرینی چکوب کتوره نتکه شاعر بیورمشدر (مصراع)
یانمغه اودون هرکشی بوینندن ایلدرلر * وآنکه در نعمت ودر راحت واسایش زیست * مردنش
زین همه شك نیست که دشوار اید (محصول بیت) اما اول کیمسه که نعمت وراحت وآسایشده
دیرلدی وکچندی اول کیمسه نك اولمسی بونلرك جمعندن یعنی نعمت وراحت وآسایشدن شك
یوقدر که مشکل کلور زیرا اوته سنك حالی معلوم دکلدر حاصلی موت الفقراء راحة * بهمه حال اسیری
ردسروری ردشمعی که زبندی برهد * بهترش دان زامیری که کرفتار اید * اسیری یاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت (بندی یاسیده حرف وحدتدر نسبت دیین خطا سویلمش (برهد فعل مضارع مفرد غائبدر
(رهیدندن قورتیله دیمکدر مضارعدر رهانیدندن دیین خطا ایلمش (بهترش شین اسیره راجعدر
(امیری یاسی حرف وحدت (کرفتار مبتلا دیمکدر (محصول بیت) جمیع احوالده براسیر که بربند دن
خلاص بولوب قورتیله انی سن یکرك بیل بربکدن که بربنده کرفتار ومبتلا اوله حاصلی محبوس
بکدن حبسدن خلاص بولمش بنده یکرکدر * حکایت * بزرکی را پرسیدم ازمعنای این حدیث که
(اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) کفت بحکم آن که هران دوشمنکه باوی احسان کنی دوست
کردد مکر نفس که چندان که مدارا بیش کنی مخالفت زیادت کند * اعدی اسم تفضیلدر عدا یعدودن
تجاوز معناسنه اظلم دیمکدر (عدو فعولدر فاعل معناسنه صدیقه مقابل انده مذکر ومؤنث برابردر
اسم جنسدر جمیع مقامده زیرا اسم تفضیل تعدد اقتضا ایدن شیئه مضاف اولور معرفه اولدقده
(اعدی تقدیرا مرفوع مبتدا (وعدوك مضاف الیه نفسك لفظا مرفوع خبر مبتدادر مراد نفس اماره در

(التی اسم موصول مفرد مؤنث محلا مرفوع صفت نفسدر (بین مقدر ثبت ویاکانت فعلنه متعلق
مضاف اولمشدر جنبیك یه که جنبك تثنیه سیدر حالت جرده (وجملهٔ ظرفیه نك اعرابدن
محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (کفت بزرك دیدی (بحکم آن که اول سببله که (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر براولویه بو حدیثك معناسندن سؤال ایلدم که سنك دشمنلرینك دشمنرکی
وظالمرکی نفسك در رکه ایکی بهلوك بینده در (یعنی دائما سنکله اولوب وسندن برنفس منفك اولمیان
نفس اماره کدر دیدی اول سببله اعدای عدوکدر که هرآن اول دشمنه که احسان ایلرسین سکا
دوست اولور (الانفس بویله دکل بلکه هر نقدر که مدارا ورفق که زیاده ایدرسین اول سکا مخالفتی
زیاده ایدر * قطعه * فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن * وکر خوری چو بهایم بیوفتی
چو جماد * فرشته خوی وصف ترکیبیدر ملك خویلی وعادتلی دیمکدر (باحرف مصاحبت
(کم بونده از معناسنه در (خوردن مصدر در اکل معناسنه قلت اکله دیمکدر (بهایم بهیمه نك
جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه در (باحرف تأکید (یوفتی اصلی اوفتیدر بامقارنتیله همزه یایه
قلب اولمشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر فعل مضارع مفرد مخاطب در (اوفتیدندن دوشرسین
دیمکدر (اوفتادندن دیین خطا ایلمش (جماد جیمك فتحیله ازدیاد اوزره اولمیان اشیاده مستعملدر ردسروری
یعنی بیومیان وآرتمیان اشیاده (محصول بیت) آدمی قلت اکله فرشته خویلی اولور (یعنی خلوق
وملایم اولور وعبادت وطاعته چابك اولور غائبدن مخاطبه التفات ایدوب بیورر واکر حیوانات کبی
چوق یرسك جماد کبی یقلوب دوشرسین نه عباده نه مالك اولورسین ونه طاعته (حاصلی قلت اکل
وشرب انسانی ملکیت صفتلرینه ایصال ایدر وکثرت حیوانیت * مراد هرکه برآری مطیع
امرتوشد * خلاف نفس که کردن کشد چو یافت مراد * (مراد هرکه بیانیه (مراد مفعول برآری در
(هرکه اصلنده هرکس که در که حذف وایصال طریقیله که حرف ایکن اسم اولدی (برحرف تأکید
(آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (آریدندن که مخففدر آوریدندن (مطیع امر اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (وتویه اضافت لامیه در (خلاف نفس مصدرك فاعلنه ویامفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (کردن کشد بیون چکر (یعنی سرکشلك وعناد ایدر (محصول بیت) هرکیمسه نك
که مرادینی حاصل ایلیه سین سنك امرینکه مطیع اولور امانفس ظالم بونك خلافیدر که کردن کش
ومعاند اولور چونکه مرادینی بولدی (یعنی هرنقدر که رعایت ایلسك مطیع فرمانك اولماز
(بلکه طغیانی زیاده اولور (منه سنده خلاف نفسه مضاف دکلدر دیین عجب کج طبع ایمش ردشمعی
* جدال سعدی بامدعی در بیان توانکری ودرویشی * یکی درصورت درویشان نه برسیرت ایشان
درمحفلی * محفلی نك ماقبلنه ومابعدنه (دیدم عبارتی زیاده ایدنلر زند ایلمشلر * نشسته وشنعتی ردشراح جمیعا
در پیوسته ودفتر شکایت بازکرده وذم توانکران آغاز سخن بدینجا رسانیده که درویشان دست
قدرت بسته است وتوانکران راپای ارادت شکسته * محفل مجلس (ویاحرف وحدت (شنعت
رسوایلق (ویاحرف تنکیر حرف وحدت دیین اصابت ایلامش (درحرف تأکید (پیوسته ماضیدن ردشمعی
قسم مفرد غائب اولاشدرمش یعنی مجلسه اضافت ایلش حاصلی شنیع وفضیح کلمات ایلکه
باشلمش پس دخی برشنعته اولاشمش دیین خیلی شنعت ایلمش (اغازدن صکره برکرده مقدر در ردشمعی
(محصول ترکیب) بریسی درویشلر صورتنده امانلرك اخلاق وسیرتنده دکل برمجلسده اوتورمش
واوردیغی مجلسه شناعت وفضاحت ایصال ایلمش یعنی قبیح سوزلر سویلمکه باشلمش وشکایت
دفترینی آچمش یعنی شکایته باشلمش واغنیایی ذم ایلمکه اغاز ایلمش سوزی بومرتبه یه
ایرشدرمشکه فقرانك ودرویشانك دست قدرتی بغلیدر یعنی برنسنه یه مالك وقادر دکللردر
واغنیانك ارادتی ایاغی شکسته در یعنی درویشلره ارادت ومحبتلری یوقدر حاصلی فقرایه

اوزره دکللردر شکسته دن صکره براست مقدردر * بیت * کریمان را بدست اندر درم
نیست * درم داران عالم را کرم نیست * کریمانرا را ادات تخصیص (بدست اندر یعنی اندردست
(اندر بانك معنای ظرفیتی تأکیدایدر (درم دار وصف ترکیبیدر مالدار معناسنه والف ونون ادات
جمعدر (عالمه اضافی لامیه‌در (ورا حرف تخصیص (محصول بیت) کریملرك النده درم یوق
یعنی کریم طبع اولنلرك سرمایهٔ کرمی یوق یعنی اقچه‌یه مالك دکللر وعالم درم دارلرینك کرمی یوق
یعنی ماله مالك اولنلرك طبع کرمی یوق حاصلی کریملرك مالی یوق مالدارلرك کرمی یوق * مرا که
پروردهٔ نعمت بزرکانم این سخن ناپسند آمد کفتم ای یار توانکران دخل مسکینانند و ذخیرهٔ کوشه
نشینان ومقصد زایران وکهف مسافران ومتحمل بار کران از بهر راحت دیکران دست تناول بطعام
آنکه برند که متعلقان وزیر دستان بخورند وفضلهٔ مکارم ایشان بارامل و پیران واقارب وجیران
رسیده * مرا بکادیمکدر (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت (پروردهٔ نعمت بزرکان لامیه‌لردر
اولولرك نعمتی پرورده سی یعنی بسلنمشی (میم ضمیر متکلم (ناپسند نامعقول بعض نسخه‌ده سخت آمد
دیمش (توان کران مبتدا (دخل مسکینان لامیه وخبر مبتدا (دخل کشینك خارجدن ملکنه
داخل نسنه‌در اقچه وغیری نسنه (ذخیرهٔ کوشه نشینان لامیه در دخله معطوف (ذخیره ازقدر
(مقصد زائران لامیه‌در (مقصد اسم مکاندر ضرب بابندن (زائران زائرك جمعیدر زیارت ایدیجی
معناسنه (کهف مسافران لامیه کهف مغاره در بونده ملجاء مراددر صغناجق یردیمکدر (متحمل
بار کران لامیه و بیانیه‌در (بارکران آغر یوك دیمکدر (بهر راحت دیکران لامیه‌لردر غیرلرك
راحتیچون دیمکدر (دست تناول لامیه‌در مجازا طعام ییمك ایچون ال اوزاتمق (بطعام باحرف
صله (آنکه کاف عجمیله آنکاهدن مخففدر اول وقت دیمکدر (برند بانك ورانك فتحه‌لریله فعل مضارع
جمع غائبدر ایلدرلر یعنی صونارلر (که حرف بیان (زیردست رانك سکونیله وصف ترکیبی اقسامندندر
الٔ التنده اولنلر قول کبی وخدمتکار کبیلر (والف ونون ادات جمعدر (فضلهٔ مکارم ایشان
لامیه‌لردر (فضله زیاده ارتق معناسنه (مکارم مساجد کبی منتهاء جموع وزنی اوزره در مفردی
مکرمت کلور رایکی میمك فتحی ورانك ضمیله ایلك دیمکدر کرم واحسان معناسنه انلرك نعمتنك فضله سی
دیمکدر (باحرف صله (ارامل ارملك وارمله نك جمعیدر زوجه سی اولن یعنی وفات ایدن ارە
ارمل دیرلر وزوجی وفات ایدن زنه ارمله (اقارب منتهای جموعدن اکابر کبیدر یقین اولان خصملر
(اقارب جمع اقربا واقربا جمع قریب دیین احوال جموعی قیاسی ظن ایلمش (جیران جمع
جاردر قوکشیلر دیمکدر (بعض شارح کلستانك نیچه لغتلرینی که فارسی عبارتیله شرح ایلرو کاه
ترکی (غرابت بونده‌در که غیرینك ترکیله وفارسیله شرح ایلدیکنه دخل ایدر (محصول ترکیب) بکا که
اولولرك نعمتی پرورده سیم بو کیمسه نك سوزی نامقبول کلدی یعنی سوزین بکنمدم دیدم ای یار
اغنیا مساکینك معنی یعنی کلوریدر وکوشه نشین اولان فقرانك ذخیره لریدر وزیارتجیلرك مقصدیدر
یعنی زائرلر انلرك انعام واحسانه قصد ایدوب واررلر ومسافرلرك صغناجق وقونجق یرلری
حاصلی مسافرخانه‌لریدر وغیریلرك راحتیچون آغر یوکه متحمللردر یعنی فقرا ومساکین حضور
وصفا سورمك ایچون زحمت اختیار ایدرلر اللرین طعامه اولوقت صونارلر که متعلقاری واللری
التنده اولان قوللری وخدمتکارلری ییمك ییه‌لر وانلرك نعمتنك فضله سی یعنی زیاده سی طول
عورتلره و پیرلره وخصملره وقوکشولره ایرشمش اوله حاصلی بونلرك جمیعنه طعاملری واصل
اولمایجه کندیلری طعامه ال صونمازلر * نظم * توانکرانرا وقفست ونذر ومهمانی * زکات
وفطره واعتاق وهدی وقربانی * توانکرانرا را حرف تخصیص (نذر ادق معناسنه در یعنی
برکیمسه برنسنه‌یی فقرایه ویا امیرلره ویا علمایه ادار (مهمانی یاحرف مصدر قونقلق دیمکدر

ردشمعی ردسروری

(فطره رمضان بیرامنده فقرایه ویردکلری بغدای وسائرنسنه (اعتاق افعال بابندن مصدردر
قول ازاد ایلمك (هدی هانك فتحیله ودالك سکونیله حرم شریفه اهدی اولنان طواردر قیون
وصغر ودوه کبی نسنه (قربانی یاحرف نسبت قربانه لایق طوار هرنه ایسه (محصول بیت)
اغنیانك وقفی ونذری وقونقلغی وزکاتی وفطره سی وقول وجاریه ازاد ایلمه سی وهدیی
وقربانی وار یعنی مذکورلرك جمیعنه مالکلردر (معلوم اوله که مصراع اول سکته‌له اوقونور
بونظمه رباعی دینلر زیاده خطا ایلدیلر * توکی بدولت ایشان رسی که نتوانی * جزاین دورکعت
وآن هم بصد پریشانی * کی وقتدن سؤالدر استفهام انکاری طریقیله نچون دیمکدر (باحرف
صله (دولت ایشان لامیه انلرك دولتنه دیمکدر (رسی فعل مضارع مفرد مخاطب ایریشیرسین
دیمکدر (که حرف تعلیل (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر (دورکعت
اقل صلاتدن کنایتدر زیرا نمازایکی رکعتدن اکسك اولمز (پریشانی یاحرف مصدر (محصول بیت)
سن اغنیانك بوقدر خیراتیله دولتنه نچون واصل اولورسین که قادر دکلسین بو ایکی رکعت نمازدن
غیری یه آنیده یوز پریشانلغله زیرا فقر واحتیاجله صفای خاطر بولنماز صفای خاطر بولنمایجق
صفای صلات بولنماز * اکر قدرت جودست واکر قوت سجود توانکران را به میسر می شود که مال
مزکی دارند وجامهٔ پاك وعرض مصون ودل فارغ وقوت طاعت در لقمهٔ لطیفست وصحت عبادت
در کسوهٔ نظیف پیداست که از معدهٔ خالی چه قوت آید وازدست تهی چه مروت وازپای بسته
چه سیر آید وازشکم کرسنه چه خیر * قدرت جود مصدرك مفعولنه اضافتیدر سخایه قدرت
دیمکدر (قوت سجودده بویله (که حرف تعلیل (درمال مزکی بیانیه مزکی اسم مفعولدر تفعیل
بابندن زکاتی چیقمش مال مطهر معناسنه (عرض مصون بیانیه مصون اسم مفعولدر صان
یصون دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (قوت طاعت مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ومبتدا (درحرف ظرف (لقمهٔ لطیف بیانیه وخبر مبتدا در (صحت عبادت مصدرك فاعلنه
اضافتیدر ومبتدا (درحرف ظرف (کسوهٔ نظیف بیانیه وخبر مبتدادر (پیداست مبتداء
محذوفه خبر در تقدیری این معنی ویا این حال پیداست (که حرف بیان (معدهٔ خالی بیانیه
معده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده شردن یرینه در
حیوانده شکم (کرسنه بیانیه در بعض نسخه‌ده شکم یرینه دست واقعدر بوتقدیرجه اضافت
لامیه اولور اجك الندن دیمکدر (محصول ترکیب) اکر سخایه قدرت واکر سجوده یعنی عبادته
قوت اغنیایه فقرادن یك میسر اولور زیرا مال مزکالری وار یعنی زکاتی ویرلمکله مالری پاك
وطاهردر ولباسلری پاك وعرضلری جردن وفسق وفجوردن مصون ومحفوظدر وکوکللری
تشویش نان وجامه دن فارغ وقوت طاعت لقمهٔ لطیفه‌ده در وصحت عبادت کسوهٔ نظیف
وطاهرده در معلوم وظاهردر که معدهٔ خالیدن نه قوت یعنی معده خالی اولیجق عبادت
وطاعته مجال قالماز و بوش الدن نه مروت کلور و بغلو ایقدن نه سیر کلور یعنی وجه معاشله
مقید اولان کیمسه سیره کیده مز زیرا انکله مقیددر واج قرندن ویاآج کیمسه نك الندن نه خیر کلور
(جمیعا بونلر معدهٔ خالی یه معطوفدر استفهام انکاری طریقیله حاصلی هب بونلر ظاهر وهویدادر
(صحت عبادتی مبتدا و پیداست لفظنی خبر طوتوب معناسنی عبادتك صحتی پاك لباسده ظاهردر
دیین عجب ناپاك سویلمش * قطعه * شب پراکنده خسبدان که پدید * نبودوجه بامدادانش *
شب ظرف زمان (خسبد فعل مضارع مفرد غائب خسبیدندنکه مشتركدر یاتمق واویومق
بیننده (پراکنده باوکاف عجمك فتحه‌لریله طاغق دیمکدر پریشان معناسنه پرکنده ده دیرلر (آن که
آن کس که تقدیرنده در نتکه مکرر ذکر اولندی (پدید باء عجمك فتحیله اوقور عجم امار ومیلر باء عربك

ردشراح جمیعا

ردشمعی

مصراع ثانی یه مرهوندر آشکاره (نبود فعل نفی مستقبل اولمیه دیمکدر (وجه بامداد لامیه وجه بونده خرج معناسنه در (بامدادان و بامداد ایرته دیمکدر (شین مصراع اولده که یه راجعدر (محصول بیت) کیجه پریشان وبی حضور یاتور واو بور اول کیسه که انك آشکاره اولمیه ایرته خرجلغی یعنی ایرته خرجنه جنی اولمیان کیسه کیجه تشویشدن نه یته بیلور ونه اویویه * مور کرد آورد بتابستان * تافراغت بود زمستانش * مور مبتدا (کرد آورد کاف عجمك کسریله بونده جمع معناسنه در (آورد فعل مضارع مفرد غائب اکیسینك ترکیبندن جمع ایلر معناسی چیقر خبر مبتدادر (با حرف ظرف (تابستان یاز معناسنه مستعملدر اصلنده تاب حرارت واسیجق معناسنه در (وستان مدخولنك کثرتن افاده ایدر کلستان و بهارستان ونکارستان کبی پس اصل معناسی اسیلك دیمکدر اسماء منقوله دندر (تا حرف تعلیل (فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره (زمستان قیش فصلنه دیرلر (تابستان یاز فصلنه دیدکاری کبی (اصلنده زم زانك فتحیله صوغه دیرلر (وستان بنه سابق کبیدر پس اصل معناسی صوقلق دیمکدر (زمستان فراغتك ظرف زمانیدر درزمستان تقدیرنده (شین معناده فراغته مقیددر (محصول بیت) قرنجه یازین لوازمنی جمع ایدر تاکیم قیشك فراغتی اوله یعنی آسوده حال اولوب حضور ایلیه * فراغت بافاقه نپیوندد وجمعیت درتنك دستی صورت نبندد یکی تحرمهٔ عشابسته ودیکری منتظر عشا نشسته هرکز این بدان کی ماند * فراغت مصدر در دلالت وزنی اوزره بونده مبتدادر (با حرف مصاحبت نپیوند ده متعلق (فاقه فقر (نپیوندد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خبر مبتدادر حاصل اولماز یعنی جمع اولماز (جمعیت مبتدا یعنی جمعیت خاطر (در حرف ظرف (تنك دست وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (نبندد خبر مبتدادر (صورت مقدم مفعولی (تحرمه تفعیل بابندن مصدر در یاء مصدر حذف اولنوب بدلنه تاو یرلشدر یانك وجودیله تایی جمع ایدنلر غالبا بوقاعده دن آکاه دکللرایمش (عشایه کسر عینله اضافتی لامیه در (تحرمه تکبیرة الافتتاح وعشا بونده اخشام نمازیدر (منتظر عشا اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (عشا عینك فتحیله اخشام طعامی (این یعنی منتظر عشا (با حرف صله (آن یعنی صاحب تحرمه (ماند فعل مضارع مفرد غائب بکزر دیمکدر (محصول ترکیب) فراغت فقره متصل اولمز یعنی فقر ایله حاصل و جامع اولمز وجمعیت خاطر ال طار لغنده صورت بغلمز یعنی ایکیسی بریرده جمع اولمز برسی تکبیرة الافتتاحه ال بغلمش یعنی شروع ایلمش و بری عشایه منتظر اوتورمش یعنی اخشام طعامی نه یردن پیدا اولور دیو هر جانبه متوجه اوتورمش حاصلی غنی فراغت قلب ایله عبادت وطاعته شروع ایلمش اوله وفقیر نمازه شروع ایلیوب اخشام یمکی نه یردن کلور دیو منتظر اولمش اوله هیچ بوفقیر اول غنی یه بکزرمی استفهام انکاریدر یعنی بکزمز * بیت * خداوند روزی بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل * خداوندروزی لامیه صاحب رزق دیمکدر مبتدا (بحق مشتغله متعلقدر (که خبر مبتدادر واسم فاعلدر افتعال بابندن (پراکنده مبتدا طاغق دیمکدر (روزی فاعلی (پراکنده دل خبر مبتدا (ودل فاعلی (محصول بیت) رزق صاحبی اولان غنی حقه وعبادت وطاعت صفای قلب ایله وفراغت خاطر ایله مشغولدر اما رزقی پریشان و پراکنده اولان فقیر نه عبادتی عبادت ونه طاعتی طاعت اولور زیرا پراکنده دل وپریشان خاطر اولمغله صحت عبادت بولنمز * پس عبادت ایشان بمحل قبول نزدیکترست که جمعند وحاضر نه پریشان وپراکنده خاطر که اسباب معیشت ساخته وباوراد وعبادت پرداخته عرب کوید (اعوذ بالله من الفقر المکب ومجاورة من لا احب ودر خبرست (الفقر سواد الوجه فی الدارین) کفتا نشنیدهٔ که پیغمبر علیه الصلوة والسلام کفت (الفقر فخری) کفتم خاموش که اشارت خواجهٔ عالم بفقر طائفه ایست که مردان میدان رضااند وتسلیم تیر قضا انه اینان که خرقهٔ ابرار پوشند ولقمهٔ

ردابن سید علی وسروری

ادرار فروشند * پس بونده شرط محذوفك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (عبادت ایشان مصدرك فاعلنه اضافتیدر اغنیایه اشارتدر (بمحل قبول با حرف صله (نزدیکتره متعلقدر واضافت بیانیه (عبادت مبتدا (ونزدیکتر خبری (که حرف تعلیل (جمعند یعنی اغنیا جمعی انلره اسناد مجازادر قلبلری مجموع اولوب پریشان اولمدیغیچون (که حرف تعلیل (اسباب معیشت لامیه ومبتدا (ساخته خبری ماضیدن قسمدر وفاعلی اغنیادر پس اسم مفعول دیین معلومدر که اسم مفعول معناسنی ملاحظه ایلمزایمش (با وراد عبادت با حرف صله پرداخته یه متعلق واضافت بیانیه (پرداخته ماضیدن قسم مفرد غائب فاعلی ینه اغنیادر (بوکاده اسم مفعول دیوب محله غیر مناسب نیچه دورلی معنالر ویرن عجب غافل وجود شریف ایمش طیب الله ثراه (پرداخته بونده مشتغل معناسنه در (فقر معروف (مکب اسم فاعلدر افعال بابنك مضاعفندن لغت عربده نادر کلن افعالدندر که ثلاثیسی متعدی وافعالی لازم کلور (کبته فاکب دیرلر فلانی یوزی اوزره دوشردم اولده دوشدی دیمکدر بوتقدیرا اوزره مکب اولان فقیردر لیکن بونده فقره اسناد اولدی مجازا بوصورتده مبالغه وار که اکباب فقیر فقرده بومرتبه یه واردی که اکباب کندیدن غیری صفتنه که فقردر اکا یله عارض اولدی (یعنی کندیدن غیری فقری بیله یوزی اوزره دوشدی وجا ئز در که اکباب ملازمت معناسنه اوله (یعنی فقر ملازم ومداوم دن اللهم صغنورم دیمك اوله ولکل وجه (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر جوار کبی که مصدر ثانیسیدر (پس مجاورت جواردن مشتقدر دیمك همان مصدر مصدردن مشتقدر دیمکدر بوایسه کلام لغودر فتدبر (منه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر من اسم موصولدر الذی معناسنه (لا احب اصلی لا احبه در (سجعی رعایت ایلمك ایچون ضمیر مفعول حذف اولندی (لا احب فعل نفی استقبال نفس متکلم وحده در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (الفقر لفظا مرفوع مبتدا (سواد الوجه لفظا مرفوع خبری (سواد مصدر درقرالق معناسنه بونك ثلاثیده فعلی مستعمل دکلدر (بلکه افعالده وافعیلالده مستعملدر سائرالوانکده حالی بو یله در (پس (سواد الوجه یوز قرالغی دیمکدر (فی الدارین جار مجرور یله سواده متعلقدر (نشنیدهٔ همزه سی خطاب ایچون طوتان قابل خطاب دکل ایمش (الفقر فخری جملهٔ اسمیه (بونده کفتك مقول قولی واقع اولمش (الفقر مبتدا (فخری جار مجروریله تقدیرا مرفوع خبری یاضمیر متکلمدر (خاموش فعل امر مفرد مخاطب (خاموشیدندن (که حرف تعلیل (اشارت خواجه مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وعالمه اضافت لامیه در (با حرف صله (فقر طائفه لامیه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزیی حرف وحدت طوتان اسکی ضلالتی اوزره یوریمش (که حرف رابط صفت (مردان میدان رضا لامیه و بیانیه در (انداستن جمعیدر (تسلیم مردانه معطوفدر میدانه عطف ایدن خطا ایلمش ورضایه عطف ایلین خبط عشوی ایلمش شویلکه هیچ ملاحظه یه مالك دکل ایمش (تسلیمك تیره اضافتی مصدرك مفعولنه در (وتیرك قضایه بیانیه بعض نسخه ده سپر تیر قضا واقعدر یعنی تسلیم برینه سپر واقع اولمش قضادن صکره براند مقدردر (نه حرف نفی (فقر ایشان لامیه وفقر طائفه دن منفیدر (که حرف رابط صفت (خرقهٔ ابرار لامیه (وپوشندك مقدم مفعولیدر (ابرار برك ویابارك جمعیدر ایولر دیمکدر (پوشند فعل مضارع جمع غائبدر (لقمهٔ ادرار لامیه ادرار وظیفه دیمکدر (فروشندك مقدم مفعولیدر (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر (فروشیدندن فروختن دن دینلر خطاسو یلشلر (محصول ترکیب) وقتا کیم اغنیانك احوالی مذکور کبی اولدیسه بونلرك عبادتی محل قبوله فقیر قدر فقرا عبادتندن زیرا جمع وحاضرلردر یعنی تشویش وغصه لری یوقدر پریشان و پراکنده خاطر دکللردر یعنی جمعیت خاطر وصفای قلبه مالکلردر زیرا اسباب معیشتلرین دوزمشلر واوراد وعبادته مشغوللردر یعنی اغیاردن فارغ اولوب عبادته مشتغللردر عرب دیر که اللهم التجا ایدرین یوزی اوزره

رد سروری

رد سروری

ردابن سید علی وسروری

ردشمعی

ردشمعی

رد ابن سیدعلی

ردابن سید علی وسروری

رد سروری

دوشن فقردن یعنی شول فقردن که صاحبی انك شدت ورحمتندن یوزی اوزره دوشر یعنی خور وحقیر اولور دخی اللهم التجا ایدرین سومدیکیم کیسه نك قوکشولغندن وحدیث شریفده وارد اولمشدر که فقرا یکی عالمده یوزقرالغیدر درویش بندن بو سوزلری ایشدنجه دیدی ایشتمامش مسنکه پیغمبر علیه الصلوة والسلام دیدی فقر بنم فخرمدر که فقری کندی ذات شریفنه اضافت ایلدی بن دیدم ایسم که خواجهٔ عالمك الفقر فخری بیوردیغی برطائفه نك فقرینه اشارتدر که رضا میدانینك ارلریدر یعنی قضایه رضا کتورن مردلره وقضا وقدر تیرینه تسلیم وسپر اولان درویشلره اشارتدر بو طائفه نك فقرینه اشارت دکلدر که ایولك واولولك خرقه سنی کیرلر ووظیفه لقمه لرین دنیایه طمعلرندن صتارلر حاصلی دنیایه کمال حرصلرندن بیوب صتارلر * رباعی * ای طبل بلندبانك در باطن هیچ * بی توشه چه تدبیرکنی وقت پسیچ * ای حرف ندا (طبل مجازا منادی (بلندبانکه اضافتی بیانیه بونده طبلدن مراد کندینی مدح ایلمه ده تصلف ایلین کیمسه در امالغتده طاوله دیرلر (بلندبانك وصف ترکیبیدر یوکسك آوازلی دیمکدر (و بونك در باطنه اضافتی بیانیه در (در باطنی ماقبلنه عطف ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف ایتمشلر (بانکدن صکره که حرفنی ایراد ایدوب و باطنی هیچه مضاف قیلوب معناسنی ای بلندآوازلی طبل که باطنکده هیچ معرفت وفضلدن نسنه یوقدر دیین هم وزنده وهم معناده خطا ایتمش فتأمل (بی توشه ازقسز (وقت پسیچ لامیه (پسیچ با وجیم عجمیله سفر یراغنه دیرلر بعضیلر باء عربیله اوقورلر (اما جیمك عربی اولمسنی تجویز ایلین قافیه فندن اکاه دکل ایمش (محصول بیت) ای بلند اوازلی باطنده هیچ نسنه اولمین طبل یاخود ای باطنده هیچ نسنه اولمین بلند اوازلی طبل توشه سزنه تدبیر ایدرسین اخرت یراغن کورمك وقتنده یعنی هرکس اخرت اسبابن تدارك ایلدکده سن بو زرق وریا یوکیله نه تدبیر ایدرسین * روی طمع ازخلق بپیچ ارمردی * تسبیح هزاردانه بردست مپیچ * روی طمع لامیه در مجازا (بپیچ فعل امر مفرد مخاطبدر پیچیدندن بونده دوندر دیمکدر (ارا کردن مخففدر (مردی یا حرف خطاب (تسبیح هزاردانه بیانیه (ظاهر هزاردانه بیوردیغی ضرورت وزن ایچوندر والا عادتا صددانه اولمقدر (بردست ال اوزرنده دیمکدر جمیع متون (بردست واقعدر معناده انی اقتضا ایدر (پس در دست یازان مخالف یازمش (مپیچ فعل نهی مفرد مخاطب دوندرمه دیمکدر یعنی چورمه (محصول بیت) خلقدن طمع یوزینی دوندرا کر ارایسك یعنی هیچ کیمسه دن برنسنه رجا ایلمه اکر کرچکدن درویش ایسك بیك دانه لی تسبیحی الکه الوب چورمه حاصلی صوفیلق ودرویشلك تسبیح چورمکله اولمز هر خلقدن طمع یوزین چویروب هیچ کیمسه دن نسنه امید ایلمامکدر * درویش بی معرفت نیارامد تافقرش بکفر انجامد که (کاد الفقر ان یکون کفرا) نشاید جز بوجود نعمت برهنه را پوشیدن یادر استخلاص کرفتاری کوشیدن ابنای جنس ما را بمرتبهٔ ایشان که رساند و ید علیا بید سفلی چه ماند نه بینی که حق جل وعلا در محکم تنزیل از نعمت اهل بهشت خبرمی دهد که (اولئك لهم رزق معلوم فواکه وهم مکرمون فی جنات النعیم) تابدانی که مشغول کفاف از دولت عفاف محرومست وملك فراغت زیرنکین رزق معلوم * درویش بی معرفت بیانیه (نیارامد فعل نفی مستقبل مفرد غائب ارام ایلمز یعنی ساکن اولوب تك طورمز (تا حتی معناسنه در (فقرش ضمیری درویشه راجعدر بکفر با حرف مصاحبت (انجامد آخر اولور (یعنی فقری کفرله اخر اولور (و یا فقرانی کفرله اخر ایدر (یعنی ختم ایدر (حاصلی فقرآنی کفره ایرشدرر (پس معناسی فقری کفره ایریشور دیین معنای مطابقیسنی سویلامش (که حرف تعلیل (کاد کاد فعلدر افعال مقاربه دن (الفقر لفظا مرفوع اسمی (ان یکون کفرا تأویل مفردده خبری (با حرف مصاحبت (وجود نعمت لامیه (برهنه بانك فتحی وضمیله ورانك فتحیله چپلق دیمکدر عریان معناسنه (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

رد سروری

رد شمعی

رد سروری

(ورا دآت مفعول (پوشیدن لفظ مشترکدر کیمك واورتمك بینده (بونده کیمك معناسی یاقشمز اورتمك معناسیده بو یله (مکر پوشانیدن معناسنی تضمین ایده وز (یعنی کیدرمك و یا اورتمکله کیدرمکدن تعبیر ایده وز (استخلاص کرفتاری مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تخلیص کرفتار معناسنه (و یا حرف وحدت (ابنای جنس ما لامیه لردر (و را ادآت مفعول (با حرف صله (مرتبهٔ ایشان لامیه در انلرك مرتبه سنه دیمکدر (که اسمدر من استفهام معناسنه کیم دیمکدر (رساند رانك فتحیله ایرشدرر معناسنه در (ابنای جنس مفعول صریحی (و بمرتبه غیر صریحی (بعض نسخه ده که یرینه کی واقعدر بو تقدیرجه (رساندك فاعلی فقر اولور معنی دخی مستقیم وجسبان اولور تامل تدر (ید علیا بیانیه یدال در دست معناسنه (علیا عینك ضمی ولامك سکونیله مؤنث اعلی در یوجه دیمکدر بلند معناسنه (مراد دست اعطادر (یعنی ویریجی ال (با حرف صله (ید سفلی سینك ضمی وفانك سکونیله اسفلك مؤنثیدر ینه بیانیه الت الی دست زیر معناسنه مراد فقیرك البدر که الیجی در (چه ادآت استفهام (ماند نونك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر (ماندن بکزمك معناسنه (نبینی که فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن کورمزمیسین دیمکدر (که حرف بیان (حق جل وعلا (در حرف ظرف (محکم تنزیل لامیه (محکمدن مراد ایکیدن خالی دکل یا کتب اصولده ذکر اولان اوله یعنی تأویله محتاج اولمیان آیت و یا معنای لغویسی مراد اوله ولکل وجه (نعمت اهل بهشت لامیه لردر (خبرمید هدك مفعول صریحی (وازنعمت غیر صریحی (اولئك محلا مرفوع مبتدا (لهم جار ومجروریله مقدر حصل یه متعلق (ورزق لفظا مرفوع فاعل ظرفدر وجملهٔ ظرفیه خبر مبتدا در (ومعلوم صفت رزقدر فواکه رزقی تفسیر ایدر (بعضیلر عطف بیان رزقدر دیدیلر (و بعضیلر بدلدر اندن دیدیلر (فواکه فاکهه نك جمعیدر یعنی یمشلر (وهم مکرمون مبتدا وخبر جمله اسمیه اعرابدن محلا منصوب جملهٔ حالیه (فی جنات النعیم مکرمونه متعلقدر (نعیم نعمت معناسنه در (تا حرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (مشغول مشتغل معناسنه در (کفاف کاف عربك فتحیله رزق دیمکدر واضافت لامیه در (دولت عفافده بو یله در (عینك فتحیله (ملك فراغت بیانیه (زیرنکین رزق لامیه لردر (ومعلومه اضافت بیانیه (نکین نونك وکاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر وعربجه فص دیرلر فانك فتحی وصادك تشدیدیله (محصول ترکیب) معرفتسز درویش ارام وقرار ایلمز یعنی تك دورمز تا فقری کفرله آخر اولور و یا انی کفره ایریشور و یا انی کفره ایرشدرر حاصلی معرفتسز درویشك اوته سی کفره چیقار زیرا حدیث شریفده بیورر فقر کفر اولمغه قریبدر یعنی کفره قریبدر حاصلی فقرنا اهل کیمسه یی عصمتدن اخراج ایدوب کفره برابر ایشه ادخال ایدر نعمت دنیا وجودندن غیریله برچپلقی کیدرمك قابل وممکن دکل و یا براسیری دشمن الندن ومحبوسی زنداندن تخلیص الملکه اندن غیریله ممکن اولمز واکاسعی وکوشش آنسز لایق وسزاوار دکل بزم ابنای جنسمزی یعنی فقراء صوفیه یی انلرك مرتبه سنه فقرنجه ایصال ایدر و ید علیا یعنی اعطا واحسان ایدیجی ال ید سفلایه یعنی زکات وصدقات واحسانات وعطیات قبول ایدیجی اله نه بکزر یعنی بکزمز استفهام انکاریدر کورمزمیسنکه الله تعالی محکم تنزیلده یعنی کلام مجیدنده اهل جنت نعمتندن خبر و یروب بیورر که انلرك معلوم ومعین رزقلری واردر که اول رزق میوه لردر واول اهل بهشت جنات نعیمده یعنی جنان نعمتلرنده مکرم ومعززلردر تابله سین که رزقه و کفافه مشغول ومقید اولان دولت عفافدن یعنی حرامدن پرهیز ایلمدن محرومدر وملك فراغت رزق معلومك نکینی التنده در یعنی هر کسك که رزق معلومی ونعمت معینی واردر صفای قلبه وفراغت خاطره مالکدر * بیت * تشنکارا نماید

اندر خواب * همه عالم بچشم چشمهٔ آب * تشنکان تشنه‌نك جمیدر (وراحرف تخصیص (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (اندراد آت ظرف (خواب بونده دوش معناسنه‌در (همه عالم جمیع عالم دیمکدر (نمایدك نائب عن الفاعلیدر (بچشم باء صله ایله مفعول غیرصریحی (وچشمهٔ آب اضافت بیانیه ایله صریحی (محصول بیت) تشنه‌لرك دوشده کوزینه جمیع عالم صوچشمه‌سی کورینور یعنی هر کس اویا نقلقده نکه فکر وملاحظه ایدرسه اویوقده دوشنده آنی کورر حاصلی قصه دن حصه بودرکه فقرآی بی معرفتلرده فراغت بال وصفای درون اولماز زیرا کوکللری فقر جهتندن هزار وسوسه ایله موسوسدر * هرکجا که سختی کشیدهٔ وتلخی چشیدهٔ رابینی خودرا بشره در کارهای مخوف انداز دوازتوابع آن نپرهیزد واز عقوبت آخرت نهراسد وحلال ازحرام نشناسد * سختی یاحرف مصدر (کشیدهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (تلخی یاحرف مصدر (چشیدهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادآت مفعول (بشره شره فتح شین وراوهاء اصلیه ایله حرص معناسنه در (نهراسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (محصول ترکیب) هریرده که شدت چکمش وآجیلق طاطمشی کوررسین کندینی حرصله قورقنج ایشلره آتار وآنك توابعندن صاقنمز وعقوبت آخرتدن قورقمز وحلالی حرامدن بیلمز * قطعه * سکی را کرکلوخی برسرآید * زشادی برجهد کین استخوانست * سکی یاحرف وحدت (ورا حرف تخصیص (کلوخ کاف عربك ضمی وفتحیله ولامك ضمیله کسکه دیرلر که تارلاده وغیری یرده اولور (ویاحرف وحدت (برحرف استعلا (شادی یاحرف مصدر (برحرف تأکید (جهد جیم عربك وهانك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب صیچرار دیمکدر (جهدی جهیدندن یعنی جیم عجمك ضمیله اشتقاق ایدنلر تصرف جدید ایلمشلر اکین (که حرف تعلیل (این اسم اشارتدر (کلوخه ومبتدا (واستخوان خبری (محصول بیت) برکلبك برکسك باشی اوزرینه کلسه یعنی برکیمسه برکلبه برکسك اتسه واوستندن آتسه شادیلقدن صیچرار که بو استخواندر دیو استخوانه زیاده تنها لکندن قصه‌دن حصه بودرکه زیاده فقر واحتیاجندن باننده برکیمسه جنبه‌ال اورسه ظن ایدر که کندی یه برنسنه احسان ایدر * وکر نعشی دو کس بردوش کیرند * لئیم الطبع پندارد که خوانست * نعش نونك فتحی وعینك سکونیله قبره میت کتوره‌جك صال (یعنی تابوت اکرایچنده میت اولورسه عرب اکا جنازه دیرجیمك کسریله (واکرمیت اولمایوب خالی اولورسه اکا سریر دیرلر (یاحرف وحدت (برحرف استعلا (دوش اوموز (کیرند فعل مضارع جمع غائب (معلوم اوله که عرب دیلندن غیریده تثنیه وجمع صیغه‌ده مشترکدر (لئیم الحق دیمکدر دنی الاصل وشحیح النفس معناسنه (طبعه اضافتی فعیلك فاعلنه اضافتیدر (پندارد فعل مضارع مفرد غائب (پندار یدندن ظن ایدر دیمکدر (که حرف بیان (خوان بونده سفره معناسنه‌در (طعام دینلر پندار بله سویلشلر (محصول بیت) واکرایکی کیمسه برنعشی اوموزینه الوب کوتورسلر دنی الاصل وشحیح النفس ظن ایدر که سفره در که ایچنده طعام وار لئیم الطبعی کلبد تشبیه ایلدی طعامه زیاده حرصنده مراد فقر بی معرفتدر * اماصاحب دنیا بعین عنایت حق ملحوظست وبحلال ازحرام محفوظ من همانا که تقریر این سخن نکردم وبرهان بیان نیاوردم انصاف ازتوتوقع دارم هرکز دیدی که دست دغابی برکتف بسته یابی نوابی درزندان نشسته یاپردهٔ معصومی دریده یاکفی ازمعصم بریده الابعلت درویشی شیرمردان را بحکم ضرورت درنقبها کرفته اند وکعبها سفته ومحتملست که درویش رانفس اماره مطالبت کند چون قوت احصانش نباشد بعصیان مبتلا کردد که بطن وفرج تواماننـد یعنی دو فرزند یك شکمند مادام که این یکجاست انبر پاست شنیدم که درویشی را باحدث خبثی

ردشمعی

مطلع

رد شراح جمیعا

باحداث نسخه

بکرفتند بان که شرمساری بردیم سنکساری بود کفت ای مسلمانان رزندارم که زن کنم وقوت ندارم که صبر کنم چه کنم لارهبانیة فی الاسلام * صاحب دنیا اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (باحرف مصاحبت (عین عنایت بیانیه (وحقه اضافت لامیه (ملحوظ منظور معناسنه‌در اصلده لحظ کوز اوجیله بقمدر (همانا بونده کانه معناسنه در لازمی فرض وقیاسدر (تقریراین سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (برهان دلیل معناسنه‌در بیانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (انصاف دارمك مفعول اولی (وتوقع ثانیسی توقع بونده امید معناسنه در (هرکز بعض شراح هیچله بیان ایلمش (وبعضیسی دیمش هرکز لفظی بدیهیاتندندر بیانه احتیاجی یوقدر لیکن هرکز عبارتی فارسیدر ترکیبه نسبت بیانه احتیاجی واردر کما لایخفی دیدی فعل ماضی مفرد مخاطب استفهامی متضمن (دست دغا لامیه (دغابر کیمسه‌یه دیرلر که ظاهری باطننه اویمیه (حاصلی حیله باز وقلب ودغل معناسنده مستعملدر (ویاحرف وحدت (بی نوا بی یاحرف وحدت زپردهٔ معصوم لامیه (تقدیری پردهٔ عرض معصومدر (یعنی برپاك وپرهیزکارك عرضی پرده‌سی دیمکدر (دریده بونده اسم مفعولدر یرتلمش دیمکدر (کفی (یاحرف وحدت (معصم میمك کسری وعینك سکونی وصادك فتحیله الده بلزك بیننه دیرلر (بریده بونده اسم مفعولدر کسلمش معناسنه (الا ادآت استثنا درمذکورلردن (باحرف مصاحبت (علت درویشی لامیه‌در یاء مصدریه ایله (شیرمردان ارسلان ارلر بها دردن کنایتدر (نقب نونك فتحی وقافك سکونیله تحریف ایدوب لغم دیدکلریدر (بونده مراد اوغریلق ایچون دیوار دلمکدر (کعب طوبقدر (سفته سینك ضمی وفانك سکونیله ماضیدن قسمدر (اندتقدیریله دلمشلر دیمکدر مراد بوقاغودن طوبوقلری مجروح اولمقدر (سفته اسم مفعولدر دینی مفعولی فاعلدن فرق ایلمزیمش (درویش رانفس اماره (راحرف تخصیص واضافت بیانیه‌در تقدیری اماره بالسودر یرامزلغه امر ایدن نفس دیمکدر (قوت احصان مصدرك مصدره اضافتیدر (وشینه لامیه (بعصیان با حرف صله (که حرف تعلیل (بطن بانك فتحی وطانك سکونیله قرن معناسنه‌در که فارسیجه شکم دیرلر (فرجدن مراد ارك وعورتك قبلیدر یعنی اوکلری (توأمان تانك وهمزه‌نك فتحه‌لریله ایکز معناسنه‌در یعنی قرندن بربردن طوغان ایکی اوغلانه دیرلر فارسیجه همزاد دیرلر (شیخ شرح ایدوب یعنی بطن وفرج برشکمك ایکی فرزندیدر (این اسم اشارتدر بطنه وآن اشارتدر فرجه (درویشی را (یاحرف وحدت (وراحرف تخصیص (باحرف ظرف (حدث خبث بیانیه مردارحالده دیمکدر (مراد زنادر (باان که انك بریله دیمکدر عرب مع ذلك دیر (شرمسار صفت مشبهه‌در خجل معناسنه (ویاحرف مصدر (بیم سنکسار لامیه (ویاحرف مصدر (زن کنم اولنم دیمکدر زبرازن کردن اولنمك معناسنه‌در (ع) مردیت یاز مای وانکه زن کن) رهبانیت رانك فتحی وهانك سکونیله مصدر در رهب یرهب دن یعنی علم بابندن مصدری رهبت دخی کلور رانك فتحی وهانك سکونیله (لارهبانیة فی الاسلام تلمیحدر برمطول حدیث شریفه که انده (لارهبانیة ولاتبتل فی الاسلام) واقعدر (یعنی دین اسلامده افعال رهبان اولماز (یعنی صوم دایمی وکشیلر بلاسین کیمك وات (یعنی لحم یمك وبوندن غیری نیجه احوال (تبتل تفعل بابندن مصدردر نکاحی ترك ایدوب نسادن کلیا منقطع اولمقدر (محصول ترکیب) بی معرفت درویشك احوالی مذکور کبی‌در امااصحاب دنیا یعنی اغنیا (خدا نك عین عنایتیله منظورلردر (وحلال سبیله حرامدن محفوظلر کانه که بن بوسوزی تقریر ایلمدم وبیانمه برهان ودلیل کتورمدم سندن انصاف امیدین طوتارم هرکز کوردکمی برعیار وحیله بازك الی اردینه بغلی اوله ویا بربی نوا زندانده اوتورمش اوله یعنی زندانه کرمش اوله ویابرمعصومك

رد سروری

عرضی پردەسی پرتلمش اوله (ویاپرآیه بلزك پرندن كسلمش اوله (الا درویشلك وفقیرلك علتیله
شیرمردلری و بهادرلری ضرورت فقر سبیله اوه كرمك ایچون دیوار دلمكده طوتوب اپاغنه
بوقاغی اوروب طوپقلرین مجروح ایلمشلر (حاصلی كرجكدن بهادرار لر فقر ضرورتیله
نا معقول ایشلره ارتكاب ایدوب باشلرینه بلالر كلمش (واحتمالدر كه درویشك نفس امارەسی
مطالبه ایلیه (پس چونكه قوت احصانی یعنی صیانت نفسی اولمیه عصیانه مبتلا اولور (زیرا
بطن وفرج ایكزلردر (یعنی برقرندن طوغمش ایكی اوغولدر مادمكه قرن پرنده در فرج اپاغ
اوزره در یعنی قرن طوق اولدیجه فرج حركت ایدر (ایشتدم كه بردرویشی برنا مشروع ایشده
طوتدیلر (حاصلی زناده طوتدیلر انك برله كه جاب چكدی طاشلنمق قورقوسی اولدی (درویش
دیدی ای مسلمانلر اتجه م یوقدر كه اولنم (واول قدرقوتم یوقدر كه صبر ایدم نیجه ایده یم دین
اسلامده رهبانیت اولماز یعنی كشیلر عادت وقانونی اولماز * واز جملهٔ مواجب سكون وجمعیت
درون كه خداوندان نعمت راست یكی آنست كه هرشب صنمی دربر كیرند وهر روز جوانی
ازسر كه صبح تا بازادست ازصباحت اوبردلست وسرو خرامان راپای بجالت دركل *
جملهٔ مواجب سكون لامیه لر در (مواجب جمع موجب در كه مصدر میمیدر وجوب معناسنه
بونده مراد سببدر اسم مكان ظن ایدنلر ظن فاسد ایلمشلر (كه حرف رابط صفت خداوندان
نعمت اصحاب نعمت دیمكدر (یعنی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی در (راحرف تخصیصدر
لام جاره معناسنه (یكی مبتدا (آنست خبری (كه حرف بیان (صنمی یاحرف وحدت (بر بونده
سینه و پهلو معناسنه در (جوانی یاحرف مصدر (ازسر باشدن دیمكدر استیناف معناسنه
(بند كیرند مقدر در (كه حرف رابط صفت (صبح تا بان بیانیه (ورا حرف تخصیص
(صباحت جمال معناسنه در (اویه اضافتی لامیه در (دل بونده یورك معناسنه در (سرو خرامان
بیانیه (خرامان صفت مشبهه در صالنغان معناسنه (پای بجالت لامیه در مجازا (پای دركل
اولمق عجزدن ومغلوب لقدن كنایتدر (محصول تركیب) جملهٔ اسباب سكون وجمعیت دروندنكه
نعمت صاحبلرینكدر یعنی انلره مخصوصدر بریسی اولدر كه هر كیجه برصنمی پهلویه چكرلر
وهركون باشدن یكیتلك كسب ایدرلر یعنی كوزلرله یاتوب قالقمغله تازه جوان اولورلر انجلین صنم
كه صبح تاباناك الی انك حسن وجمالندن یورك اوزره در یعنی بوقدر حسن وجمال صاحبی ایكن
انك صباحتی رشك وحسدندن یوركی صنجر پس الی یوركی اوزره طوتار نتكه یوركی صانجن
كیمسه بویله ایدر (بونده دلدن سینه یی مراد ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر دخی اول صنمك
صباحتندن وحرامان قامتندن سرو خرامانك جالت اپاغی بالحقده دررشك وحسددن یعنی
انك قامتی كبی خرامان اولمدیغندن جاب چكوب حیرتده قالمش بنه سجع رعایتی ایچون ادات خبر
یعنی سین وتا مقدردر * بیت * بخون عزیزان فروبرده چنك * سرانكشتها كرده عناب رنك *
با حرف صله (خون عزیزان لامیه (فروبرده ماضیدن قسمدر مفرد غائب فاعلی مذكور صنمه
راجع تحتنده ضمیر در (فروبرده اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق ایلمزمش (چنك
مفعول صریحی (وبخون غیر صریحی چنكدن مراد پنجه در پرمقلر در دیین خطا ایلمش
(سرانكشتها رانك كسریله پرمقلر اوچی كرده نك مفعول اولی (عناب رنك وصف تركیبی
ومفعول ثانیسی (عناب عینك ضمی ونونك تشدیدیله ایكده دید كلری یمشدر فارسیجه سنجد
دیرلر (محصول بیت) عزیزلرك یعنی عاشقلرك قاننه پنجه سنی باترمش یعنی نیجه عاشق قتل ایلمش
وپرمقلر اوچنی قیزار دوب اول قاندن عناب رنك ایلمش حاصلی پرمقلرینك اوجنك قزللغی
حنادن دكلدر بلكه قتل ایلدكلری عشاقك قاندن رنك آمیز اولمش * محالست كه باوجود

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

ردسروری

لكن ضرورت وزن ایچون
بوراده سرك راسی ساكن
اوقنور للطابع

عناب مشهور میوه در
وتركده دخی عناب دیرلر شارح مرحومك ایكده ایله تفسیری برنده دكلدر زیرا ایكده بشقه میوه دن كه عربیسی حسن
غبنك ضمی وفتح باوسكون نون والفك مدیله غبیراء در فی الحقیقة بونك فارسیسی سنجد وعنابك تبرخوندد للطابع

حسن طلعت اوكرد مناهی كردند ویاقصد تباهی كنند * كه حرف بیان (با حرف مصاحبت
(وجود حسن طلعت او لامیه لردر بونده طلعت یوز معناسنه در (كرد مناهی لامیه (كرد كاف
عجمك كسری ورانك سكونیله اطراف معناسنه در (مناهی منهینك جمعیدر یعنی شرع شریف
نهی ایلدیكی معنا ر حاصلی نامشروع ایشلر دیمكدر (كردند كاف عجمك فتحی ورانك سكونیله
فعل مضارع جمع غائبدر چكزینه لر دیمكدر (قصد تباهی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تباه
تانك فتحیله فاسد دیمكدر (ویاحرف مصدر فساد معناسنه (محصول تركیب) محالدر كه اول
صنمك حسن طلعتی وجودیله اغنیا نامشروع ایشلر اطرافنده چكزینه لر ویافساده قصد ایده لر
* بیت * دلی كه حور بهشتی ربود ویغما كرد * كی التفات كند بربتان یغمایی * دلی یاحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (حور بهشتی بیانیه (حور عربیده احورك وحوراء نك جمعیدر
جراجرك وحمراء نك جمعی اولدیغی كبی لیكن عجم حور لفظنی مقام مفرد ده استعمال ایدرلر
(بهشتی یا حرف نسبت (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دل ربودك
مفعولی (ویغما كردك (بر حرف صله (بتان یغمایی بیانیه (یاحرف نسبت یغمایه منسوب بتلر
دیمكدر (محصول بیت) بركوكلی جنت حوری قیدی ویغما ایلدی یعنی بركوكل كه جنت
حورینه تعلق ایدوب اكا عاشق اولدی نچن التفات ایدر دنیانك یغماجی محبوبلرینه یعنی جنت
حوری كبی كوزللره مالك اولان كیمسه انلردن ادنالره نچن التفات ایدر بتان یغمایدن مراد
روسپی زنلر ومستعمل اوغلنلر در دیین قتی یاوه سویلمش * بیت * من كان بین یدیه ما اشتهی
رطب * یغنیه ذلك عن رجم العناقید * من اسم موصول (وكان تامه (بین یدیه لامیه اوكنده
دیمكدر قدام معناسنه بوعبارتی بو معنایه استعمال ایدرلر (وما بونده مصدریهٔ حینیه در یعنی
دوام افاده ایدر (اشتهی افتعال بابندن فعل ماضی مفرد مذكر غائبدر ناقص یائیدن فاعلی
تحتنده موصوله راجع ضمیردر (رطب رانك ضمی وطانك فتحیله لفظا مرفوع فاعلی كان در
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (یغنی فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر ناقص یائیدن وضمیر بارز موصوله راجعدر
(ذلك لفظا مرفوع فاعل یغنیدر و رطبه اشارت وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر
مبتدا دركه موصول صله سیله در (عن حرف جر یغنی فعلنه متعلق (رجم عنا قید
مصدرك مفعولنه اضافتیدر رجم طاش اتمغه درلر (عناقید عنقودك جمعیدر لغتده اوزم
صلقمیدر اما بونده مراد خرما صلقمیدر (محصول بیت) بركیمسه كه اوكنده اشتها ایلدیكجه
تازه خرما اوله یعنی كوكلی استدیكجه رطبه مالك اوله بوكا مالك اولمق یعنی رطبه اكا استغنا ویرر خرما
صلقمنه طاش اتمقدن حاصلی حاضر وارایكن حاضر اولمینه سعی ایلمكه نه احتیاج مصراع اولك
معناسنی شول كیمسه نك تازه خرمایه اشتهاسی اولسه اولوقت اول نسنه آنك اوكنده اولسه دیین ومصراع
ثانیی بوكا كوره بیان ایلین معلومدر كه بیتك معناسنه واصل اولمامشدر * اغلب تهی دستان
دامن عصمت بمعصیت الایند وكرسنكان نان ربایند * اغلب اكثر دیمكدر (تهی دستانه اضافتی
لامیه در (تهی دست تانك فتحی وكسریله لغتدر وصف تركیبی اقسامندندر الی بوش دیمكدر صفر
الید معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (اغلب مبتدا (والایند خبری دامن مفعول صریحی
(وبمعصیت غیر صریحی (دامن عصمت بیانیه (عصمت پاكلك معناسنه در (باحرف
مصاحبت (معصیت كناه دیمكدر (الایند فعل مضارع جمع غائبدر (الایندن (وكرسنكان
كاف عجمك ضمی ورانك كسری وسینك سكونیله آج كیمسه لر (كاه اولور كه ضرورت وزن
ایچون راسا كن وسین مكسور اوقنور بونده مبتدا واقعدر (اصلنده مبتداء مقدر اغلب لفظیدر

ردشمعی
لكن اقتضای جزالت معنی
شمعی مرحومك دیدیكیدر
فتدبر للطابع

ردشمعی

ضرورتسز ایكیسی دخی لغتدر
للطابع

ردابن سيدعلي وسروري

(فقرهٔ سابقده کبی (ور بایندر انك فتحی وضمیله فعل مضارع جمع غائبدر (ربایندن
ر بودندن دیملر خطا ایلمشلر(نان مقدم مفعولی(جملهٔ فعلیه خبرمبتدا آدر معناسی قپارلر دیمکدر
(محصول ترکیب) تهی دستلرك یعنی فقرانك اکثری عصمت اتکنی معصیتله بولاشدررلر یعنی
کاه سبیله کندینی رسوای ایدرلر وآچ اولنلرك اکثری اتمك قپارلر حاصلی بی عرض ووقار اولورلر
* بیت *چون سك درنده کوشت یافت نپرسد * کین شتر صالحست یاخر دجال * سك درنده
بیانیه دالده فتح وکسر جائزدر (ورآمفتوح وتشدید ضرورت وزن ایچوندر یرتیجی کلب دیمکدر
(سك مبتدا (ویافت خبری (وکوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (یافتك
مقدم مفعولیدر بولدی دیمکدر (نپرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب صورمز دیمکدر (مصراع
ثانی یه مرهوندر(کین اصلنده که این ایدی(که حرف بیان(واین اشارتدر کوشته (شتر صالح لامیه
(یاحرف عطف (خرد جال لامیه (دجال مسیح کذاب دید کلری لعینك اسمیدر (محصول بیت)
چون که یرتیجی کلب یعنی کلب عقورات بولدی صورمز که بوات شتر صالحك اتمیدر یوخسه خر
دجالك اتمیدر یعنی حلال وحرام فرق ایلمز اچ اولن فقیرده بویله در که ییجك بولنجه حلال وحرام
دیمز البته بولدیغن ییرونفسی طغیان ایدنجه جماع حرامدن احتراز ایلمز * بسیار مستور آن بعلت
درویشی درعین فساد افتاده اندوعرض ودین کرامی بباد زشت نامی داده اند* مستوارندن مراد
پرهیزکارلردر (دین کرامی بیانیه باحرف صله (باد زشت نامی بیانیه (زشت نام وصف ترکیبیدر
چرکین آدلی دیمکدر (و یاحرف مصدر (عرض دآده اندك مقدم مفعول صریحیدر (و بیاد غیر
صریحی (محصول ترکیب) چوق مستورلر فقیرلق علتیله محض فساده دوشمشلردر وعرض ودین
شرفنی زشت ناملق یلنه ویرمشلردر یعنی حرامه ارتکاب ایلمك سبیله عرض و وقار ینی هبایه
ویرمشلر *بیت * با کرسنکی قوت پرهیز نماند * افلاس عنان از کف تقوی بستاند * باحرف
مصاحبت (کرسنه ضرورت وزن ایچون سابقا مذکور اولان کیدر (و کاف عجم هاء رسمیدن
بدلدر(و یاحرف مصدر (قوت پرهیز مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر (نماند فعل نفی
مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (افلاس مصدردر افعال بابندن مفلس وفقیر اولمق دیمکدر
مبتدا واقعدر (و بستاند خبری(وعنان خبرك مفعول صریحی (واز کف غیر صریحی (کف
تقوی لامیه در مجازا (بستاند فعل مستقبل مفرد غائب باءتاکیدایله الور دیمکدر (محصول بیت)
آچلغله قوت پرهیز قالماز یعنی آچلق پرهیزه مانعدر مفلسلك وفقیرلك تقوی الندن عنان
اختیاری اولور حاصلی فقر تقوایه مانعدر زیرا تقوی غناسز اولماز * حالی که من این
سخن بکفتم عنان طاقت درویش از دست تحمل برفت وتیغ زبان بر کشید واسب فصاحت
در میدان وقاحت جهانید و بر من دوانید و کفت چندان مبالغه در وصف ایشان کردی
وسخنهای پریشان کفتی که وهم تصور کند که زهر فاقه را تریاقند ویا کلید خزینهٔ ارزاق*
حالی دیمك فی الحال دیمکدر (که حرف بیان(عنان طاقت درویش بیانیه ولامیه در (دست
تحمل بیانیه (تیغ زبانده بویله در (اسب فصاحت (ومیدان وقاحت ده بویله در (فصاحت
رسوایلق (وقاحت ادبسزلك(جهانید جیم عربك فتحیله فعل ماضی مفرد غائبدر (جهانیدندن
صیچراندی دیمکدر (دوانید دال مهمله نك فتحیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دوانیدندن یلدردی
دیمکدر (زهر فاقه بیانیه (کلید خزینهٔ ارزاق لامیه لردر (کلید کاف عربك فتحیله مفتاح
معناسنه در (محصول ترکیب) فی الحال که بن بکجن سوزلری سویلدم درویشك طاقتی
دیزکنی تحملی الندن کندی (یعنی سوزمه طاقت وتحمل کتوره مدی واوزریمه دل قلجنی
چکدی یعنی دیلمکه باشلدی ورسوایلق آتنی ادبسزلك میدانده صیچراندی (یعنی رسوا لمغه

ردابن سیدعلی

وادبسزلکه باشلدی (وبنم اوزریمه یلدردی (ودیدی اغنیانك حقنده و وصفنده اوقدر
مبالغه ایلدك (واولدکلی انلر ایچون پریشان سوزلر سویلدك که قوت واهمه تصور ایلر که
فقر وفاقه زهرینه تریاقلردر (ویا فقرانك رزقلری خزینه سنك مفتاحیدرلر * مشتی متکبر
ومغرور ومعجب ونفور ومشتغل مال ونعمت ومفتتن جاه وثروت سخن نکویند الا بسفاهت
ونظر نکنند الا بکراهت علمارا بکدایی منسوب کنند وفقرارا به بی سر وپایی معیوب کردانند
بغرور مالی که دارند وعزت جاهی که پندارند برتر از همه نشینند وخود بهتر از همه بینند نه
آن در سر دارند که بکسی سر بردارند بیخبر از قول حکما که کفته اند هر که بطاعت از
دیکران کمست وبنعمت بیش بصورت توانکرست وبمعنی درویش * مشتی مشت میمك ضمی
وشینك سکونیله بونده آوچ معناسنه در قلندن کنایتدر ومراد تحقیردر (و یاحرف وحدت
(معجب اسم فاعلدر افعال بابندن متکبر وخود بین معناسنه (نفور فعول در فاعل معناسنه مبالغه
ایچون زیاده نفرت ایدیجی معناسنه (مشتغل مال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ماله مشغول
دیمکدر (مفتتن اسم مفعولدر افتعال بابندن جاهه اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر مفتون جاه
دیمکدر (ثروت ثانك وواوك فتحه لری رانك سکونیله غنا معناسنه در (سفاهت خفت معناسنه در
مقابلی حلمدر (به بی سر وپایی باحرف مصاحبت (حرف صله دیین غلط سویلمش (بی سر وپا
شول کیمسه یه دیرلر که بی پروا کزوب هیچ بر کار وکسبله تقید ایلمیه (کردانند بونده کنند معناسنه در
باحرف مصاحبت (غرور مال لامیه (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (عزت جاه
غرور مال کبیدر (و یاحرف وحدت (که بنه حرف صفت (نه آن در سر دارند یعنی باشلرنده آنی
طوتمزلر (حاصلی باشلرنده اول هوا وسودا یوقدر دیمکدر (که حرف بیان (بکسی باحرف صله
(و یاحرف وحدت (سر بردارندك مقدم مفعولیدر (یعنی بر کیمسه یه التفات ایدوب باشین قالدرمزلر
حاصلی تکبر کوسترزلر (محصول ترکیب) اغنیا دیدکلك بر آوچ متکبر ومغرورلردر وخودبین
ونفورلر مال ونعمته مشتغل ومنصب ودولتك مفتونلری سوز سویلمزلر الا سفاهتله وفقرایه
نظر ایلمزلر الا کراهتله علمایی دیلنجیلکه منسوب ایدرلر (یعنی علما کدالردر دیرلر (وفقرایی بی سر
وپالغله معیوب ایدرلر (یعنی بر بلوك باشی وایاغی بلورسز بی پروا وبی کار وکسب ایشسز
وکوجسز حریفلردر دیرلر (بر مال غروریله که دوترلر (یعنی کندیلرده اولان مالك غروری سببیله
وبر منصب عزتیله که ظن ایدرلر (یعنی منصبمز عزیز وشریفدر دیو ظنی سببیله مجلسده جمیع
ناسدن یوقاری اوتورلر وکندیلرینی جمیعندن یکرك بلورلر (وباشلرنده اولان غرور وتکبر یوقدر که
کیمسه یه باشلرین قالدروب التفات ایده لر قول حکمادن بیخبرلردر که دیمشلرکه هر کیمسه که طاعتله
وياطاعتده غیرلردن اکسکدر (ونعمتله ویانعمتده زیاده در صورتده غنیدر (اما معناده فقیردر
بیت کر بی هنر بمال کند کبر بر حکیم * کون خرش شمار اکر کاو عنبرست* (بمال باحرف سبب
(کبر کافك کسریله تکبرلك معناسنه در (کون خرش لامیه لردر (کون کاف عربك ضمیله وواو
اصلیه ایله کوت دیمکدر دبر معناسنه کاه اولور که واوی حذف ایدوب کن دیرلر (شین ضمیر
بی هنره راجعدر (شمار فعل امر مفرد مخاطب (کاو عنبر لامیه در بعضیلر دیدیلر که عنبر
دکز صغرندن حاصل اولور یعنی انك ترسندن پس بو سوزا کا کوره در (محصول بیت) اکر
هنرسز مال سببیله حکیم اوزره کبر وغرور ایدرسه انی کون خر صای یعنی کون خرعدایله اکر
کاو عنبر ایسه ده یعنی انی احقر ناسدن عدایله اشراوفدن عدایلمه* کفتم مذمت ایشان روامدار که
خداوندان کرمند کفت خطا کفتی که بندهٔ درمندچه فائده که ابرآذارند وبرکس نمی بارند وچشمهٔ
آفتابند وبرکس نمی تابند وبر مرکب استطاعت سوارند ونمی رانند قدمی بهر خدا ننهند ودرمی

ردابن سیدعلی ردسروری

بی من واذی ندهند ومالی بمشقت فراهم آورند وبخست نکهدارند وبحسرت بکذارند وحکما
کفته اند سیم بخیل وقتی از خاك برآید که وی بخاك رود * ابراذارلامیه (آذار وآذرالفله والفسز
وذال یرینه زایله بونده مارت آیی مراددر (پس صوك کوزآیی دیین تاریخ جلالی یه نسبت سو یلمش که
بونده اول مراد دکلدر (وتعمیم ایدوب بهارك صوك آیی وکوزك صوك آیی وقیش آیی دیین
اصابت ایلامش (بارندبونده یغدرمزلر دیمکدر متعدی معناسنه یعنی یغمور یاغدرمزلر دیمکدر
مراد کیمسه یه احسان ایلمزلر دیمکدر (تابنده متعدیدر یعنی کیمسه اوزره پرتوصالمازلر (مرکب
اسطاعت بیانیه (محصول ترکیب) دیدم که اغنیانك مذمتنی رواطوتمه زیرا کرم صاحبلریدر دیدی
خطاسویلدك که انجه قوللریدرنه فائده که آذار بلوطیدرلر وکیمسه اوزرینه یغمازلر وکونش
چشمه سیدرلر وکیمسه اوزرینه ضیا وپرتو صالمزلر وقدرت مرکبنه سوارلردر وآشوب کتمزلر
یعنی کیمسه یه احسان ایلمزلر خدا ایچون برقدم قومزلر یعنی الله ایچون برآدم آدملامزلر وبراقچه
کیمسه یه منتسز واذاسز ویرمزلر وبیك مشقتله مالی جمع ایدرلر وخستله صاقلارلر وحسرتله
کیدوب مالی بونده قورلر وحکما دیمشلر مال بخیل اولوقت یردن چیقارکه کندی یره کیرر
یعنی اولور * بیت * برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد * دیکرکس ایدبی رنج وسعی بردارد * برنج
باحرف مصاحبت (کسی باحرف وحدت (نعمتی یاسیده بویله در (بچنك باحرف صله در
(ارد فعل مضارع مفرد غائبدر اریدندن کتورر دیمکدر (آید فعل مضارع مفرد غائب
کلور دیمکدر (بردارد قالدیرر دیمکدر (محصول بیت) رنج وسعیله یعنی زحمت ومشقتله
برکیمسه برنعمتی اله کتورر واکا نصیب اولمیوب غیری کیمسه کلور ورنج وسعیسز یعنی زحمت
ومشقتسز قالدررر یعنی ورثه بی رنج وزحمت الورلر * کفتم بربخل خداوندان نعمت وقوف نیافته
الا بعلت کدایی ورنه هرکه طمع یکسو نهد کریم وبخیلش یکسان نماید محك داند که زرچیست
وکدا داند که ممسك کیست کفت بتجربهٔ آن میکویم که متعلقان بردر بدارند وغلیظان شداد برکارند
تابارعزیزان ندهند ودست برسینهٔ صاحب تمیزان نهند وکویند که کس درسرای نیست وبحقیقت
راست کفته باشند * برحرف استعلا (بخل خداوندان نعمت لامیه لردر (ورنه واکردن مخففدر
یوخسه دیمکدر (طمع نهدك مفعول اولی (ویکسو ثانیسی (یکسان برابر دیمکدر (نماید فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محك میمك فتحی وکسریله اولمق جائزدر اسم
الت ویا اسم مکان اعتباریله (ممسك اسم فاعلدر افعال بابندن خسیس معناسنه (بتجربهٔ آن
باحرف مصاحبت واضافت لامیه در (غلیظان شداد بیانیه (شداد شدیدك جمعیدر محکم معناسنه

شداد کتاب وزنده در المطابع

(برکارند کاف عجمك ضمیله نصب ایدرلر (تاحرف تعلیل (بارعزیزان لامیه (بار بونده اجازت
معناسنه در (صاحب تمیزان اضافتله وقطعله اوقومق جائز (سرای بونك کبی یرلرده خانه
معناسنه در (محصول ترکیب) دیدمکه اصحاب نعمتك بخلنه وقوف بولمامش سن الا کدالق علتیله
والا هرکیمسه که طمعی برجانبه قویه یعنی ترك طمع ایلیه کریم وبخیل اکا برابر کورینور محك بلور که
کومش التون ندر (وکدا بلور که ممسك کیمدر یعنی خسیسی کدا بلور که انلره نسنه ویرمز
درویش دیدی اول تجربه ایله دیرمکه متعلقاتی قپوده قورلر ومحکم غلیظلری قپولرنده نصب
ایدرلر یعنی قپوجی ایدرلر تاعلما وصلحایه اجازت ویرمیه لرکه ایچرو کروب بولوشه لر (وصاحب
تمیزك کوکسنه ال قویه لر ودیرلرکه اوده کیمسه یوقدر دیولیکن کرچك دیمش اولورلر * بیت *
انرا که عقل وهمت وتدبیر ورای نیست * خوش کفت پرده دار که کس درسرای نیست *
انرا راحرف تخصیص (پرده دار قپوجیدر که عرب حاجب دیر (محصول بیت) اول کیمسه نك که
عقل وهمت وتدبیر وفکری یوقدر کوزل دیدی پرده دار که اوده کیمسه یوقدر یعنی بونك کبی

کیمسه لر یوق مثابه سنده در * کفتم بعذر آن که از دست متوقعان بجان آمده اند واز رقعهٔ کدایان
بفغان ومحال عقلست که اکر ریك بیابان درشود چشم کدایان پرشود * باحرف مصاحبت (عذر آن
لامیه در (که حرف بیان (دست متوقعان لامیه در (متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر امیدلی دیمکدر
والف ونون اداة جمعدر (رقعهٔ کدایان لامیه (بجان بفغان بازی حرف صله در (محال عقل لامیه
(که حرف بیان (ریك بیابان لامیه ریك رانك کسری وکاف عجمله قم دیمکدر عرب رمل دیر رانك فتحی
ومیمك سکونیله رمال بونندر (درد الك ضمی وراء مشددایله انجو دیمکدر لیکن را بونده ساکن اوقونور
پرلفظنه موافق اولمغیچون (چشم کدایان لامیه (پرشود پراوله یعنی کوزلری طویه قناعتدن کنایتدر
(محصول ترکیب) بن درویشه دیدم متعلقان وغلاظ شدادی قپویه قودقلری انکیچوندر یعنی
اول عذرایله در که احسانلرینی امید ایدنلرك الندن جانه کلمشلر یعنی جاندن بیزار اولمشلر وجرار
رقعه سندن ناله وفغانه حاصلی دیلنجیلر الندن بیزار اولمشلر انکیچون قپولرینه ادم قورلر ومحال
عقلدر که بیابانك قمی انجو اولسه کدالرك کوزی طویه یعنی اغنیا هرکون برخزینه اولشدرسه
بونلره قناعت کلمز * بیت * دیدهٔ اهل طمع بنعمت دنیا * پرنشود همچنانکه چاه بشبنم * دیدهٔ
اهل طمع لامیه لردر (واهلك اضافتی بطنیدر یعنی لامك کسره سنی اشباعله اوقومق کرك موزون
اوله (باحرف مصاحبت (نعمت دنیا لامیه در (نعمت تاسنك کسری اشباعله اوقونمق کرك
ناموزون اولمیه دینلرز یاده ناموزون سویلمشلر زیرا انی اشباعله اوقومق بیتی ناموزون ایدر
همچنانکه کافنی ساکن اوقومق کرك وزن ایچون دینلر اصلا اوزاندن خبرلری یوغیمش (چاه قویی
(باحرف مصاحبت (بشبنم چه معناسنه درکیم کیجه ایله یغار عربجه ندادرلر (محصول بیت) اهل
طمعك دیده سی دنیا نعمتیله پر اولمز یعنی طویمز چاه شبنمله پر اولمدیغی کبی یعنی بو محال اولدیغی کبی
اول محالدر * حاتم طایی که بیابان نشین بود اکر درشهر بودی ازجوش کدایان بیچاره کشتی
وجامه برتن او پاره * محصول ترکیب) حاتم طایی صحرانشین ایدی اکر شهرده اولیدی دیلنجیلر
کثرتندن بیچاره ومضطر اولوردی واوزرنده لباس فقیرلقدن پاره پاره اولوردی * کفتامن
برحال ایشان رحمت میبرم کفتم نه برمال ایشان حسرت میخوری * محصول ترکیب) درویش
دیدی بن انلرك حالنه رحمت ایلدرم یعنی حاللرینه ترحم ایدرمکه نعمت دنیایه مالکلردر وثواب
کسب ایلمزلر بن دیدمکه اویله دکل بلکه انلرك مالنه حسرت برسین یعنی حسرت چکرسین
* مادرین کفتار وهردو بهم کرفتار هر بیدقی که براندی بدفع آن بکوشیدمی وهرشاهی که
بخواندی بفرزین بپوشیدمی تانقد کیسهٔ همت همه درباخت وتیر جعبهٔ حجت همه بینداخت *
بیدق شطرنج آلاتندن پیاده دن معربدر (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (براندی یاحرف
حکایه سورردی دیمکدر (باحرف صله (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف تأکید
(کوشیدمی یاحرف حکایه دور یشردم یعنی سعی ایدردم (شاهی یاحرف وحدت مرادشاه دیمکدن
کشت دیمکدر شاهدن مراد بونده کشت کافك ضمیله عوام تحریف ایدوب کشت دیرلر کافك کسریله
دیین تحریف عوام ایلمشدر زیرا عجم کافك کسریله اوقور تکه تتبع ایدنه معلومدر (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (فرزین آلات شطرنجدن برمعروف التدر (بپوشیدمی یاحرف
حکایه بونده اورتردم دیمکدر (تاحتی معناسنه در (نقد کیسهٔ همت لامیه وبیانیه در (درحرف
تأکید (باخت اویناندی دیمکدر یعنی کیسهٔ همتدن نه وارایسه نسنه قومایوب دوکندی (وتیر جعبهٔ
حجت لامیه وبیانیه در (جعبه ترکش معناسنه در (محصول ترکیب) بز درویشله بو کلماتده ایدك
وایکیمز بری بریمزله کرفتار یعنی قاورشمش ایدك هر بیدقیکه سورردی انك دفعنه سعی ایدردم
یعنی هرنه سوز که سویلردی انی موجه جوابله رد ایدوب قارشیلردم وهربارکه کشت شاه دیردی انی

ردسروری وشمعی

رد سروری وشمعی

فرز ینله ستر ایدردم یعنی کلامنه هر برجت و برهان که سوق ایدردی انی قوی دلیللرله منع ودفع
ایدردم تا کیم جیع نقد کیسهٔ همتی دوکتدی یعنی سو بلیجك سوزی قالمدی بلکه جمیع مالملکنی
یعنی بیلدیکنی بالتمام اوبناتدی وافنا ایلدی وجت ترکشنك اوقونی جمیعا اتدی یعنی جت ودلیلی
قالمدی حاصلی بنکله جنکلشمکه مجالی قالمدی * قطعه * هان تاسپر نیفکنی ازجملهٔ فصیح * کورا
جزان مبالغهٔ مستعار نیست * هان ادات تنبیه دراکاه اول غافل اولمه معناسنه پس حاضر باش ردابن سیدعلی
دیبن مسامحه ایلمش (تا ادات تأکیددر بونك کبی یرلرده سپر قلقان دیمکدر نیفکنی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب برقیه سین دیمکدر سپر مفعول صریحی (وازجمله غیر صریحی (جملهٔ فصیح لامیه و یا بیانیه
فصیحك جمله سندن و یا فصیح جمله دن (کورا اصلنده کهاورا ایدی حذف وایصال ایلدیلر (مبالغهٔ
مستعار بیانیه در (محصول بیت) اکاه اول غافل اولمه قلقانك براقیاسین یعنی عجز کوسترمیه سین
سپر براقق عجز کوسترمکدن عبارتدر فصیح کیمسه نك هجوم وجمله سندن یعنی فصاحتله تکلم
ایلیندن اوشمه زیرا انك اولمبالغهٔ مستعاردن غیری نسنه سی بوقدر یعنی فصاحتله تکلمی طبیعی
دکلدر نشانمه طریقیله درحضرت شیخك خطاب عام طریقیله پندیدرفتدر * دین ورز ومعرفت
که سخندان سجع کوی * بردرسلاح دارد و کس درحصار نیست * ورز واوك فتحی ورانك
سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (ورزیدندن سعی ایلمك معناسنه (دین مقدم مفعولی (ومعرفت
اکا معطوفدر (که حرف تعلیل (سخن دان سجع کوی بیانیه ایکی وصف ترکیبیدن مرکبدر
(سخن دان سوز بلیجی (وسجع کوی سجع سو یلیجی یعنی مسجع سوز سو یلیجی دیمکدر (بردر برحرف
صله قپوده دیمکدر (قپواوزره دیبن الحق سو یلمش (سلاح سینك کسریله آلت حربدر (محصول بیت) رد شمعی
دینه ومعرفته سعی وکوشش ایله زیرا سجع کوی سخندان قپوده یراق طوتر اما حصارده کیمسه یوق
یعنی سخندان سجع کوی شول حصاره بکزر که قپوسنده آلت حرب اوله (اما حصارده صواش
اری اولمیه یعنی معرفتی کسبی دکلدر مستعاردر حاصلی همان نشانمه دراونه سی بوقدراندن اوشمه زیرا
شوندن بوندن درمه جمه در (بردر سلاح دارد ك معناسنی قلعه قپوسنده سلاحی واردیبن ابی ردسروری
سلاحدارلق ایده مامش زیرا بو کلامدن مراد تشبیه در (یعنی اغزانی نشانمه اولانی ایچریسی خالی
قپوسی یراقلی حصاره بکزتمش * عاقبت الامر دلیلش نماند ذلیلش کردم دست تعدی دراز کرد
وبیهوده کفتن آغاز وسنت جاهلانست که چون بدلیل ازخصم فرو ماند سلسلهٔ خصومت
بجنبانند چون آزر بت تراش که بحجت با پسر برنیامد بجنك برخاست که قال الله تعالی (لئن لم تنته
لارجمنك) دشنام داد سقطش کفتم کریبانم دریدز نخدانش کرفتم * دلیلش ضمیر درویشه
راجعدر) ذلیلش ضمیر یده (یعنی ادلهٔ قویه ایله اکا غالب اولمغله انی حقیر وخوار ایلدم (دست تعدی
لامیه در مجازا (تعدی تفعل بابندن مصدر در دالك کسری یایی صیانت ایچوندر نتکه کتب صرفده
مبین در (دراز کرد اوزاتدی دیمکدر یعنی بکا ال اوزاتدی (معناسنی خصومته شروع ایلدی ردشمعی
دیبن بدسو یلمش (منه سنده تعدی تجاوز معناسنه در اما خصومت معناسنه استعمال اولنور دیبن ردشمعی
افترا ایلمش زیرا دراز کرد بو استعماله مانعدر (بیهوده کفتن آغاز یعنی آغاز کرد دیمکدر
بیهوده زاید وباطل معناسنه در (بعض شراح بالین تربت یحیی حکایه سنده دماغ بیهده
بخت وخیال باطل بست بیوردیغنده (بیهده هرزه وباطل معناسنه در دیمش (وبونده بیهوده
هرزه معناسنه در دیمش (زیرا هرزه باطل معناسنه در (وبعض شارح هرزه نك معناسنده واصل ردسروری
اولمدیغندن حددن بیرون هرزه سوزلر سو یلمش نتکه دائما عادتی بو یله در (سنت بونده سیرت وعادت
معناسنه در (جاهلانه اضافتی لامیه در بعض نسخه ده واو یرینه (کهسنت واقعدر واوحرف حال
(وکه حرف تعلیل اولور (که حرف بیان (وچون حرف تعلیل (بدلیل با حرف مصاحبت و یا حرف

ظرف

ظرف دلیل ایله و یا دلیلده دیمکدر (فروماند عاجز قالهلر معناسنه در زیرماندن قالمقدر وفروماندن
عاجز قالمقدر (سلسلهٔ خصومت بیانیه در (بجنبانند دپره درلر یعنی خصومت ایدرلر (چون
ادات تشبیه (آزرزاء معجمه وراء مهمله ایله ابراهیم پیغمبرك علیه السلام اتاسینك آدیدر (بت تراشه
اضافتی بیانیه در (بت تراش وصف ترکیبیدر تراشیدندن بت یونیجی دیمکدر یعنی فنی وصنعتی
بت تراشلق ایمش نتکه بعض تواریخده مثبتدر که انك زماننده انك کبی بت یونار یوغیدی اکرانسان
شکلنده واکر بعض حیوان شکلنده (که حرف بیان (بحجت با حرف ظرف و یا حرف مصاحبت
(باپسر با حرف مصاحبت تقدیری باپسرش در حذف ایصال ایلدی (برنیامد چیقشامدی
یعنی جنکلشامدی (حاصلی احتجاجده غلبه ایده مدی جنکه قالقدی (یعنی اوغلیله جنکه
مباشر اولدی نتکه کلام شریفده بیورر که (اراغب انت عن آلهتی یا ابراهیم لئن لم تنته لارجمنك
واهجرنی ملیا) * دشنام داد سقطش کفتم کریبانم درید زنخدانش کرفتم * همزه حرف استفهام
راغب اسم فاعلدر علم بابندن عن حرفیله استعمال اولنسه اعراض معناسنه در (انت ضمیر مرفوع
منفصل محلا مرفوع فاعل راغب در (عن حرف جر راغبه متعلقدر (الهه الهك جمعیدر
بونده اصنام مراددر یا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه در بنم معبودلرمدن دیمکدر (یا حرف ندا
(ابراهیم منادی (لئن لام حرف موطئهٔ قسم (ان حرف شرط (لم تنته فعل جحد مطلق
حرف شرط معناسنی استقباله نقل ایلمشدر (لئن لم تنته جملهٔ شرطیه (لارجمنك لام حرف جواب
قسم (ارجم فعل مضارع متکلم وحده در رجم دن بونده مراد شتم وذمدر شیطان رجیم بوندندر
یعنی لعنله مرمی معناسنه و بعضیلر دیدیلر که مراد رجمدن طاش اتمقدر زیرا رجمك معناسی
رمی بالرجام در دیمشلر رانك کسریله که رجمه نك جمعیدر همزه ولمزة وزنی اوزرینه (یعنی سنی
طاشلرله اورورم یا اوله سین و یا بندن چقاسین (ونون مثقله حرف تأکید (وکاف ضمیر منصوب
متصل مفعولی والله البته سنی رجم ایدرم دیمکدر (واهجرنی واو حرف استیناف اهجر فعل امر
مفرد مذکر مخاطبدر نصر بابندن ونون حرف وقایه و یا ضمیر منصوب متصل مفعولی (بندن
ایرل دیمکدر واهجرمنی تقدیرنده (ملیا زمانا طویلا دیمکدر ظرف زمانلغله منصوبدر
(محصول ترکیب) عاقبت الامردر ویشك اثبات مدعا ایچون دلیلی قالمدی آنی غلبه سبیله
ذلیل وحقیر ایلدم تعدی الی بکا اوزاتدی یعنی بنی اوردی دخی باطل سو یلمکه باشلدی وجاهللرك
رسم وعادتیدر که چون دلیل ایله خصمدن عاجز قالوب زبون اولهلر خصومت زنجیرینی دپره درلر
یعنی خصومت ایلمکه باشلرلر آزر بت تراش کبی که احتجاجده اوغلیله چیقشامدی جنکه قالقدی
یعنی اوغلیله صواشه باشلدی یعنی حضرت ابراهیم بته طپمقدن نهی ایدوب خدانك عبادتنه
دعوت ایلدیسه دیدی یا ابراهیم سن بنم معبودلرمدن اعراضمی ایدرسین والله اکر بو اعراضدن
منتهی اولمزسك یعنی بوندن یغلنوب منهی اولمزسك البته سنی رجم ایدرم یادل ایله یا طاشله
تا کیم یا اوله سین و یا بندن چقاسین ایرل بندن و بنی ترك ایله نیچه زمان سنی کورمیه یم درویش
بکا سوکدی بنده اکا نامعقول سویلدم اولده یقامی یرتدی بنده صقالنه یاپشدم حاصلی
دو کشمکه باشلدق * بیت * اودرمن ومن در وفتاده * خلق ازپی مادو آن وخندان *
ایکی یرده در حرفی ادات صله در (فتاده اکثر نسخه هاء رسمیله واقعدر (و بعضنده (فتادیم واقعدر
(لیکن انده مراد بودر دوشدك دیمکدر (او مبتدا (فتاده خبردر (وخلق مبتدا (پی مالامیه
(دوآن صفت مشبهه در (دویدندن یلمك معناسنه وخنداده خندیدندن صفت مشبهه در
خبر مبتدا مقدردر (شدند و یا بودند اولور (محصول بیت) اول درویش بکا و بن اکا دوشدك یعنی
بری بریمزله چکشه وصواشه دوشدك خلق بزم اردمزجه یلکن و کولکن اولدیلر یعنی یلرك

وكورلك اردیمزه دوشدیلر * انكشت تعجب جهانی از كفت وشنید ما بدندان * انكشت تعجب
بیانیه و یالامیه در مجازا (جهانی یا حرف نسبت (جهان خلق دیمكدر (كفت وشنید اسم مصدردر
دیمه وایشتمه معناسنه (كفتن (وشنیدن معناسنه مصدردر دیین خطا ایلمش (مایه اضافت ردشمعی
لامیه در (با حرف ظرف (دندان دیش دیمكدر (محصول بیت) جهان خلقنك تعجب برمغی
بزم دیمه مزدن وایشتمه مزدن دیشنده ایدی یعنی تعجب ایدوب برمقلرین اصرر لردی تنكه مقام
تعجبده عادتدر برمغی دیشه الق برمق اصرمق معناسنه در * القصه مرافعهٔ این سخن پیش قاضی
بردیم وبحكومت عدل راضی شدیم تا حاكم مسلمانان مصلحتی بجوید و در میان توانكران
و درویشان فرقی بكوید قاضی چون هیئت ما بدید ومنطق ما بشنید سر بجیب تفكر فرو برد
وبعد از تأمل بسیار سر برآورد و كفت ای آنكه توانكران راثنا كفتی و بردرویشان جفا رواداشتی
بدان كه هرجا كه كلست خارست و با خمر خمارست و برسر كنج مارو آنجا كه در شهوارست نهنك
مردم خوارست لذت عیش دنیا را لدغهٔ اجل در پسست ونعیم بهشت را دیوار مكاره در پیش *
القصه محصل كلام (مرافعهٔ این سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (و بردیمك مقدم مفعول اولی
(وپیش قاضی ثانیسی (مرافعه ایكی خصم دعوی ایله حاكم قتنه وارمغه دیرلر مفاعله بابندن
مصدردر (با حرف صله (حكومت مصدردر حكم معناسنه (عدله اضافتی لامیه در (وعدل بونده
عادل معناسنه در (بعضی نسخه ده قاضی عدل واقعدر (راضی شدیمك مفعول صریحی (وبحكومت
غیرصریحی (تا حرف تعلیل (حاكم مسلمانان لامیه (مصلحتی بجویدك مقدم مفعولیدر (و یا حرف
وحدت (در حرف ظرف (میان توانكران لامیه (درویشان اكا معطوف (فرقی یا حرف وحدت
و یا حرف تنكیر (فرق بكویدك مفعول صریحی ودرمیان غیرصریحی (قاضی مبتدا (چون ادات
تعلیل (هیئت ما لامیه (وبدیدك مقدم مفعولی (ومنطق ما ده لامیه در (و بشنیدك مقدم مفعولیدر
(منطق مصدر میمیدر نطق معناسنه (بونده مراد حاصل بالمصدردر كه كلامدر (با حرف صله
(جیب تفكر لامیه در مجازا (سر فرو بردك مفعول صریحی (و بجیب غیرصریحی (وجملهٔ فعلیه
جواب تعلیلدر (وتعلیل جوابیله خبر مبتدادرقندبر (فرو بونك كبی یرلرده تأكید افاده ایدرا كرچه
فی الجمله اشاغه لق معناسنه دلالت ایدر تامل (بسیار مصدرك فاعلنه اضافتیدر (سر برآوردك
مفعول بهی (وبعد مفعول فیهی (برآورد قالدردی دیمكدر (ای حرف ندا (آن كه تقدیری
(آن كس كه در (توانكران را كفتی نك مفعول اولی (وثنا ثانیسی (وجفا داشتی نك مفعول
اول صریحی (وروا ثانیسی (وبردرویشان غیرصریحی (داشتی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(در شهوار بیانیه غایته ایو واری یعنی صافی وایری انجو یعنی بیوك شاهانه دیمكدر (حاصلی
پادشاهه لایق انجو (نهنك مردم خوار بیانیه (نهنك تمساح دیمكدر كه نیل دكزنده
چوق اولور لیكن انجو اولان دكزده تمساح اولمقده نظر وار مكر كیم كلام ادعائی اوله
(مردم خوار وصف تركیبیدر (لذت عیش دنیا لامیه لردر (ورا حرف تخصیص (لدغهٔ اجل
لامیه در مجازا (لدغه لامك فتحی و دالك سكونیله اصلنده عقرب صوقوندیسنه دیرلر پس
مصدر معناسنی و یرنلر اصابت ایلمامشلر زیرا مصدری لدغ وتلداغ كلور (نعیم بهشت لامیه   رد ابن سید علی وسروری
(ورا حرف تخصیص (دیوار مكاره بیانیه (مكاره مكروهك جمعیدر بو كلام حدیث شریفه
تلمیحدر قال علیه الصلوة والسلام (حفت الجنة بالمكاره والنار بالشهوات) (حفت فعل ماضی
مفرد مؤنث غائبه مبنی للمفعول قاپلندی دیمكدر احاطه دن عبارتدر تزیین اولندی دیین خطا   ردشمعی
سویلمش یعنی جنت زحمت ومشقتله قاپلندی حاصلی جنته داخل اولمق اسنین تكالیف شرعیه یی
اختیار ایلمك كرك (محصول تركیب) حاصل كلام بو سوزك یعنی اغنیا ایله فقرا بینی تشخیص

وتمییز ایلمك سوزینی قاضی قتنه ایلتدك یعنی بو مدعاپی قاضی یه عرض ایلدك وقاضیٔ عادلك حكومتنه
راضی اولدق تا كیم مسلمانلرك حاكمی بر مصلحت ارایوب بوله واغنیا ایله فقرا بیننده بر فرق تمییز
سویلیه قاضی چونكیم درویشله بزم هیئت وشكلمزی كوردی وكلامزی ایشتدی باشنی تفكر
یقاسنه ایلندی وچوق فكردن صكره باشنی قالدردی ودیدی ای شول كیمسه كه اغنیایه ثنا
سویلدك یعنی دعا وثنا رینه مشغولسین ودرویشلره جفایی جائز كوردك یعنی درویشلری ذم
وقدح ایدرسین سن بیلكه هر نه یرده كل وار البتهٔ دكن وار وهر یرده كه خمر وار خمار وار یعنی البتهٔ
خمر خمار ویرر وهر نه یرده كه دفینه وار البتهٔ انی بكلر مار وار زیرا دفینه یی قرق ییلدن صكره
اژدر تصرف ایدر دیرلر وشول یرده كه در شهوار وار نهنك مردم خوار وار یعنی هرشیٔ ضددندن
خالی دكل دنیا دیرلكی لذتنك اجل صوقوندیسی اردنده در یعنی حیاتدن صكره ممات ضروریدر
وجنت نعمتلرینك دیوار مكاره اوكنده ده یعنی جنته داخل اولمغه اول نیجه زحمت ومشقت
چكمك كرك دیوار مكارهدن مراد موانع شدیده دیمكدر * بیت * جور دشمن چه كنند كر نكشد
طالب دوست * كنج ومار وكل وخار وغم وشادی بهمند * مصراع اول قلبه محمولدر تقدیری طالب
دوست كر نكشد جور دشمن چه كنند (نكشدك فاعلی طالب دوستدر (وجور دشمن مفعولی (جور
دشمن لامیه (طالب دوست اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (بهمند نون ودال اسنك ادات جمعیدر
(محصول بیت) دوستك طالبی یعنی دوسته طالب اكر دشمنك جورینی چكمزسه نه ایلر یعنی
نیه قادردر والندن نه كلور البته چكمك لازمدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در زیرا دفینه ایله
ماریله در وكل ایله خار بیله در وغم ایله شادیلق بیله در * نظر نكنی در بستان كه بید مشكست
وچوب خشك همچنان درزمرهٔ توانكران شاكرند وكفور ودر حلقهٔ درویشان صابرند وضجور *
نكنی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن نظر ایلمزمیسین دیمكدر (در حرف صله
(بستان عرب واوسز استعمال ایدر وعجم واو ایله (كه حرف بیان (بید مشك لامیه در (بید
سكوت در عربجه خلاف دیرلر اما بید مشك قواق جنسندن بر نوع در كه كوزل قوقوسی
وار (چوب خشك بیانیه در (زمرهٔ توانكرانده بویله در (كفور فعول فاعل معناسنه در كفران
نعمت معناسنه (در حرف ظرفدر ایكی یرده بیله (حلقهٔ درویشان بیانیه تفنن ییوروب انده
زمره دیدی وبونده حلقه (ضجورده فعول فاعل معناسنه در مقابلی صبوردر ضجرتدن مشتق
كوكل طارلغی معناسنه (محصول تركیب) بستانه نظر ایلمزمیسین كه انده بید مشك ده چوب
خشكده وار بونك كبی اغنیا بلوكنده شاكرده وار كفران نعمتده وحلقهٔ درویشانده
صبورده وار ضجورده یعنی فقره تحمل ایلیوب اظهار عجز وضجرت كوسترر لر * بیت * اكر ژاله
هر قطرهٔ درشدی * چوخر مهره بازار از و پرشدی * ژاله بونده چه معناسنه در كه كیجه یغار
ردشمعی (قطرهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش
(در تخفیف را ایله در ضرورت وزن وقافیه ایچون (چو ادات تشبیه (خرمهره اشك
بونجغینه دیرلر (از واصلنده از او ایدی حذف وایصال ایله از و اولدی (او ضمیری دره راجعدر
(محصول بیت) اكرچه نك هر بر قطره سی لؤلؤ اولیدی خرمهره دن كبی بازار اندن طوپطلو
اولوردی كثرتندن (قصه دن حصه بودر كیم نه هر بر غنی سخی وكریمدر ونه هر
بر درویش اهل توكل وقناعتدر * مقربان حضرت حق جل وعلا توانكرانند درویش
سیرت ودرویشانند توانكر همت مهین توانكران آنست كه غم درویشان بخورد وبهین
درویشان آن كه كم توانكران نكیرد قال الله تعالی (ومن یتوكل علی الله فهو حسبه) * مقربان
حضرت حق لامیه وبیانیه در ومبتدا (توانكران خبری (درویش سیرت وصف

ترکیبی در صفت توانکران (درویشانند توانکرانه معطوف (توانکر همت وصف ترکیبی
صفت درویشاندر (مهین توانکران لامیه در (مه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولودیمکدر
بزرك معناسنه (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید اولویه منسوب دیمکدر معنای لازمیسی
اولور قدر بونده مبتدا واقعدر (آنست خبری (که حرف بیان (غم درویشان لامیه ومبتدا
(بخورد فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدا درویشلرك غمین یه دیمکدر (وبهین درویشان
لامیه (بهین مهینه معطوف(بهبانك کسری وهاء اصلیه ایله یك دیمکدر(ویانون سابق کبی (انکه
تقدیری آنست که در (کم توانکران لامیه در کم کاف عربك ضمی ومیم مشدد ایله عربید ریك
دیمکدر آستین معناسنه (غم درویشان بخوردك مقدم مفعولی اولدیغی کبی (کم توانکران
نکیردك مقدم مفعولیدر (بعض نسخه ده کم توانکران کیرد واقعدر(کم اغنده اکسك معناسنه در
اما بونك کبی برلرده ترکدن کنایتدر(معناسی اغنیایی ترك طوته یعنی اکابری ترك ایلیه حاصلی
حطام دنیا ایچون انلره عرض حاجت واظهار عجز ایلمیه بلکه توکل و قناعتی پیشه ایدینه
نتکه کلام شریف بیورر (من اسم شرط (یتوکل تفعل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب
فعل شرط(علی الله جار و مجرور فعل شرطه متعلقدر(فهوفا جواب شرطه داخلدر (هوضمیر
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (حسبه لفظا مرفوع خبر مبتدا وجملهٔ اسمیه جواب
شرط (حسب حانك فتحی وسینك سکونیله اسماء افعالدندر کافی معناسنه (محصول ترکیب)
قاضی بیورر که حضرت خدانك مقربلری درویش سیرتلی اغنیادر واغنیا همتلو درویشلردر
(حاصلی خدانك مقبوللری ایکی طائفهدر بریسی صورتا غنی وسیرتا درویش اولاندر (وبریسی
صورتا درویش وسیرت وهمتده غنی اولندر (اغنیانك اولور غنی اولدر که غم درویشانی یید
(یعنی انلرك رعایتیله مقید اوله (ودرویشلرك ایی دکی اولدر که اغنیانك آستینی ابرام والحاح ایله
طوتمیه یعنی انلردن برنسنه دیلمیه (ویااغنیایی کلیا ترك ایلیوب انلره عرض حاجت واظهار
فقر ایلمیه (نتکه خدا بیورر هر کیمسه که خدایه توکل ایلیه الله تعالی اکا کافیدر غیره
احتیاج ایتدرمز* پس روی عتاب ازمن بدرویش کردو کفت ای که کفتی توانکران مشتغل
مناهی اند ومست ملاهی نعم طائفهٔ چنین که کفتی هستند قاصر همت وکافر نعمت ببرندو بنهند
وبخورند وند هنداکر بمثل باران نبارد و یاجهان طوفان برارد باعتماد مکنت خویش ازمحنت
درویش نترسند وازخدای تعالی نترسند وکویند* پس اندن صکره دیمکدر (روی عتاب لامیه در
مجازا (بدرویش باحرف صله ای که تقدیری ای انکه درحذف وایصال واقع اولدی(مشتغل
مناهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر مست ملاهی لامیه مناهی شریعت نهی ایلدیکی امور در
(بعض نسخه ده مناهی برینه تباهی واقعدر باطل وفاسد ایشلر معناسنه (وملاهی لهولك
جمعیدر بازی دیمکدر یعنی اویون (نعم نونك وعینك فتحه لریله حرف تصدیقدر (طائفهٔ
یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (وحدت ایچوندردین غلط سویلدی (قاصر همت (وکافر
نعمت وصف ترکیبلردر اضافتلرین تجویز ایدنلر قاصر همتلر ایمش (ببرند فعل مضارع جمع
غائب ایلدرلر یعنی مالی (بنهند بنه مذکور کبی قورلر (یعنی صقلرلر دیمکدر (نخورند فعل
نفی استقبال جمع غائب یمزلر دیمکدر بعض نسخه ده باایله دوشمش بخورند کندیلری یرلر
معناسنه (ندهند سابق کبی ویرمزلر (یعنی خیراته صرف ایلمزلر دیمکدر (بمثل مثلا معناسنه در
(نبارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب یغمیه دیمکدر (جهان باردك مقدم مفعولیدر (طوفان
مبتدا برارد خبری (طوفان چوق یغمور وچوق صوکه قیامدق یرقومیه (برارد فعل مضارع
مفرد غائب احاطه ایلیه (یعنی قیلیه (باحرف مصاحبت (اعتماد مصدر در افتعال بابندن

طایغق وسویکمك (مکنت قدرت معناسنه مصدر در (لیکن ثلاثیدن فعل مستعمل دکلدر
(خویش واو رسمیله کندی دیمکدر (اعتماد مکنت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخویشه
اضافت لامیه (محنت درویش لامیه در (نترسد فعل نفی استقبال جمع غائب صورمزلر
(نترسنده ده بویله در قورقمزلر (محصول ترکیب)(پس عتاب یوزینی بندن درویشه
ایلدی بوسوز اول معنایه اشارت ایدر که قاضی شیخی اغنیایی مطلقا درویشان اوزرینه
ترجیح ایلدیکنه یعنی ایلدیکیچون تخطئه ایلش اوله فقدر یعنی قاضی کلام عتاب آمیزنی بندن
درویشه صرف ایلدی ودیدی ای شول کیمسه که دیدك اغنیا مشتغل تباهیلردر ومست ملاهی
یعنی لهو ولعبك مستلریدر کرچك بولردن برطائفه دیدیکك کبیدرلر قاصر همت وکافر نعمت یعنی
همتسز وکفران نعمت درلر مالی ایلدرلر وخزینه لرینه قورلر و یمزلر وخیراته صرف ایدوب
کیمسه یه ویرمزلر ویا کندیلری یرلر اما کیمسه یه ویرمزلر اکر مثلا باران یغمیوب عالم قحط اولورسه
وسر بسر جهانی طوفان قپلرسه که دیلرك قدرتلرینه اعتمادله درویشك محنت وعذابندن
صورمزلر وخدادن قورقمزلر و دیرلر* بیت* کرازنیستی دیکری شد هلاك* مراهست
بط رازطوفان چه باك* نیستی یاحرف مصدر(دیکری یاحرف وحدت(مرابنم دیمکدر (راحرف
تخصیصدر (بط بانك فتحیله قاز معناسنه در اصلنده مشدد در لیکن عجم تخفیف ایدر (راحرف
تخصیص (ویا ادات مفعول قازك و قازه دیمکدر (باك بای عربیله ایمنمك وقارمق دیمکدر که
عربجه مبالات دیرلر (محصول بیت) حذ کور اغنیادر که اکر یوقلقدن برغیری کیمسه هلاك اولدیسه
بنم واردر قازك طوفاندن نه باکی واردر زیرا غرق اولمز یعنی کندیلرك مالی ومالنه اعتماد ایدوب
بویله دیرلر اما فقرا جانبنه نظر والتفاتلری یوق* بیت* وراکبات نیاقا فی هوادجها* لم یلتفتن
الی من غاص فی الکثب* واو حرف رب در تقدیری رب نساء راکبات در(راکبات راکبه نك جمعیدر
اسم فاعل جمع مؤنثدر موصوفه اعتماد ایلدیکیچون عمل ایلمشدر (نیاق ناقه نك جمعیدر دیشی دوه لره
دیرلر لفظا منصوب مفعولیدر (راکباتك فی هوادجها جار ومجرور جملهٔ ظرفیه حالدر (نیاق دن که
مفعول راکبات در (هوادج هودجك جمعیدر برنوع محفه در که دوه نك اوزرینه برینی اوررلر
انجق اوستی اورتلی اولور عورتلره مخصوصدر ارلر ایچنده اوتورمز مکه خلقی عرفاته چیقدقده قرلری
وکلنلری هودجلرله چیقارحج ایلیلر بلور ضمیر مؤنث راکباته راجعدر ایکی فصیح لغتك بریسی
اوزره یعنی هوادجها وهواد جهن لغتدر النساء فعلت وفعلن کبی نهایتی بونده ها اولور انجق
ضرورت وزن ایچون (لم یلتفتن فعل جحد مطلق جمع مؤنث غائبه التفات ایلمدیلر دیمکدر
جواب رب در (الی من غاص الی حرف جر فعل جحده متعلق (من محلا مجرور اسم موصول (غاص
فعل ماضی مفرد مذکر غائب اجوف واوی طالدی دیمکدر غ وصدن مشتقدر اکثر صویه طالمقده
استعمال ایدولر غواص بوندندر (فی الکثب فی غاص یه متعلقدر (کثب کافك وثاء مثلثك ضمه لریله
کثیبك جمعدر ریسر یرك جمعی اولدیغی کبی قومك چوقلغنه دیرلر (محصول بیت) ناقه لره راکب
چوق نسا اول ناقه لر انلرك هودجلری ایچنده اولدقلری حالده اول نساء التفات ایلمدیلر قومله
طالوب بتان کیمسه یه یعنی دوه لره بنن خاتونلر حاصلی دوه اوزره هودجلره راکب اولان خاتونلر
قومه بتایتا کیدن پیاده لره التفات ایلمدیلر دیمکدر بو بیت ماقبلنی توضیح وتنویر طریقیله کلمشدر
بیت دونان چوکلیم خویش بیرون برند* کویند چه غم کر همه عالم مردند* دونان جمع دوندر
الف ونون ادات جمعدر (چوحرف تعلیل (کلیم خویش لامیه (وبرندك مفعول اولی (وبیرون
ثانیسی (کویند جواب تعلیلدر (محصول بیت) الچقلر چونکه کندی کلیمنی صودن قورتردیلر
یعنی محنت وبلای دنیادن خلاص بولدیلر دیرلر نه غم اکر جمیع عالم اولدیسه حاصلی همان

ردشمی

رد مروری

کندی نفس خبیثنی تدارك ایدوب قادر غیریله هیچ مقید اولمز اما ایلر کندی نفسنی قیردیغی کبی سائر خلقیده قایرر بلکه سائری نفسندن تقدیم ایدر نتکه کتابلرده بعض کیمسه لردن نقل ایدرلر * قومی برین صفت که بیان کردم وطائفهٔ دیکر خوان نعم نهاده وصلای کرم درداده ومیان بخدمت بسته وابرو بتواضع کشاده طالب نامند ومغفرت وصاحب دنیا وآخرت * قومی یاحرف وحدت (وطائفهٔ دیکر بیانیه (یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت در دیین غلط سویلمش (خوان نعم لامیه در زیرا خوان سفره (ونعم طعاملر معناسنه اکرچه نعم جمع نعمتدر وطعامدن اعم (خوانی طعام معناسنه اخذا یلین بلمز ایمش (صلای کرم لامیه (در حرف تأکید (داده ویرمش یعنی احسان وکرمنی عام ایلمشلر وعلما وفقرانك خدمتنه بل بغلمشلر (ابرو همزه نك فتحی وبانك سکونی وواو اصلیه ایله قاش معناسنه در (کشاده نك مفعول صریحی (وبتواضع غیرصریحی (طالب نام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ونون ودال استك جمعیدر (محصول ترکیب) قاضی دیر که برقوم بو صفت اوزره در که بیان ایلدم وبرطائفه دخی نعمتلر سفره سنی قومش یعنی نعمت سفره سنی دوشه مش وکرم واحسان صلاسنی ویرمش یعنی کرم واحسانی تعمیم ایلمش وتواضعله قاشین اچمش یعنی کرمش یعنی یوزین وکوزین بوروشدروب اضطراب ایدن قاشین چاتمز بلکه لطف ایلمکدن حظ ایلرایی نامك طالبلریدر یعنی ایلکله اکلمغه طالبلردر تاکیم ذکر خیر مغفرتلرینه سبب اوله وصاحب دنیا وآخرتدرلر یعنی هم دنیاده خیرایله مذکورلردر وهم آخرتده یعنی اولدکلرندن صکره بنه خیرایله اکلورلر * چون بندکان حضرت پادشاه عالم مؤید من عندالله مظفر ومنصور علی الاعداء مالك ازمة الانام حامی ثغور الاسلام وارث ملك سلیمان اعدل ملوك زمان مظفر الدین ابو بکر سعد ادام الله ایامه ونصر اعلامه * ظاهر بودر که بو القاب ذکر قاضی جانبندندر (چون ادات تشبیه (بندکان حضرت پادشاه لامیه لردر (بندکاندن مراد پادشاه ملازمتندن اولان اکابردر عالمه اضافت لامیه در بعض نسخه ده عالم یرینه عادل واقعدر (مؤید تفعیل بابندن اسم مفعولدر محکم دیمکدر (من عندالله مؤیده متعلقدر (مظفرده تفعیل بابندن اسم مفعولدر بونده غالب معناسنه در (منصور معروف (علی الاعداء مظفر ومنصوره متعلقدر علی سبیل البدل (مالك ازمة الانام مالکك ازمه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ازمه زمامك جمعیدر انامه اضافتی لامیه در (انام معرف باللام اولیجق ازمه یه تا لازمدر اولمایجق لازم دکل فتدبر (زمام اویان دیزکنی (وانام خلق معناسنه در (حامی ثغور الاسلام لامیه لردر (حامی حافظ معناسنه در حمایتدن حامینك ثغوره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در ترکیب عربی اعتبار اولنسه حامینك یاسی ساکن تلفظ اولنور اما فارسی اعتبار اولنسه مکسور اوقونور (ثغور ثغرك جمعیدر دشمندن خوف ایده جك یردیمکدر (وارث ملك سلیمان سابقا ایکی قرینه کبیدر اضافتده واعرابده (اعدل ملوك الزمان لامیه لردر (اعدل اسم تفضیل (مظفر الدین پادشاهك لقبیدر (وابو بکر کنیتی تقدیری ابو بکر بن سعددر (ادام فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن مقام دعاده واقعدر (الله لفظا مرفوع فاعلی (وایام لفظا منصوب مفعولی (ونصر اعلامه بوده اعرابده قرینهٔ سابقه کبیدر (اعلام علمك جمعیدر سنجاقلر دیمکدر (محصول ترکیب) بو ذکر ایلدیکمز اصحاب خیرات اغنیا پادشاه زمانك بنده لری کبیدر یعنی پادشاه عالمك اعیان واکابری مذکور اغنیا کبی اصحاب لطف وکرمدر که اول پادشاه مؤید من عندالله در دخی اعدا اوزرینه مظفر ومنصوردر جمیع خلقك زماملرینك مالکیدر یعنی جمیع خلایق اکا مطیعدر اسلام بندرلرینك حافظیدر یعنی دشمن کلجك یرلری حفظ ایدر سلیمان ملکنك یعنی تختنك وارثیدر نتکه دیباجه ده مفصل بیان اولندی ایدی زمان پادشاهلرینك عادلی کیدر مذکور القابله ملقب

واوصافله موصوف مظفر الدین ابو بکر بن سعد در الله تعالی ایامنی دائم ایلسون یعنی عمرینی ودولت وسعادتنی باقی وثابت ایلسون وسنجاقلرینی منصور ومظفر ایلسون هر نه جانبه توجه ایدوب حرکت ایدرسه * قطعه * پدر بجای پسر هر کز این کرم نکند * که دست جود تو با خاندان آدم کرد * پدر مبتدا (با حرف صله (جای یوك کبی یرلرده تحسین لفظ وتکمیل وزن ایچون کلور وجائزدر حق معناسنه اوله (وپسره اضافتی لامیه اوله (نکندك بجای پسر مفعول غیرصریحیدر (واین کرم صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان ویارابط صفت (دست جود تو لامیه در مجازا ومبتدا وتو یه اضافتی لامیه در (با حرف صله (خاندان آدم لامیه در (وکردك مفعول غیرصریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) اتا اوغوله هر کز بو کرمی ایلمز که سنك جودك الی خاندان آدمه ایلدی یعنی اولاد وذریات آدمه سن ایلدیکك لطف وکرمی کیمسه کندی اولادینه ایلمز * خدای خواست که برعالمی بخشاید * ترا برحمت خود پادشاه عالم کرد * خدای مبتدا (خواست خبری (که حرف بیان (عالمی یاحرف تنکیر (ویا حرف نسبت عالمه ویاعالمه منسوب اولنه دیمکدر (بخشاید فعل مضارع مفرد غائبدر بخشایدندن اسرکمك یعنی ترحم ایلمك دیمکدر (ترا سنی دیمکدر (باحرف مصاحبت (رحمت خود لامیه (پادشاه عالم ده لامیه در (ترا کردك مفعول صریح اولی وپادشاه عالم ثانیسی وبرحمت غیرصریحی (محصول بیت) الله تعالی دیلدیکه عالمه ویااهل عالمه ترحم ایلیه پس سنی کندی رحمتیله عالمه پادشاه ایلدی یعنی سنی خدای تعالی عالمه رحمت کوندردی حضرت محمد علیه الصلوة والسلامك امتنی رعایت ایلیه سین حضرت محمد صلی الله علیه وسلمی ایکی عالمه رحمت کوندردیکی کبی * قاضی چون سخن بدین پایه رسانید وازحد قیاس ماسبب مبالغه در کذرانید بمقتضای حکم قضا رضا دادیم وازماامضی در کذشتیم وبعذرما جری طریق مدارا کرفتیم وسربتدارك برقدم یکدیکر نهادیم وبوسه برسر وروی همد یکر دادیم وختم سخن بدین دو بیت بود * قاضی مبتدا (چون ادات تعلیل (سخن رسانیدك مفعول صریحی (وبدین پایه غیرصریحی (پایه مرتبه دیمکدر (رسانید فعل متعدیدر ایرشدردی دیمکدر (حد قیاس ما لامیه لردر (وکذرانیدك مفعول غیرصریحی (اسب مبالغه بیانیه ومفعول صریحی (در حرف تأکید (کذرانید فعل ماضی مفرد غائبدر (کذرانیدندن (الف ونون ادات تعدیه درکچوردی دیمکدر (باحرف صله (مقتضای حکم قضا لامیه لردر (وداد یمك مفعول غیرصریحی (ورضا صریحی (وجملهٔ فعلیه جواب تعلیل وجملهٔ تعلیلیه خبر مبتدادر (ما اسم موصول (مضی فعل ماضی مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه صلهٔ موصولدر (در حرف تأکید (کذشتیم فعل ماضی متکلم مع الغیر کچدك دیمکدر (باحرف مصاحبت (عذرما جری لامیه (وما موصول (وجری فعل ماضی مفرد مذکر غائب جاری اولدی (یعنی مرور ایلدی دیمکدر (طریق مدار لامیه (اصلی مدارات در لیکن عجم مفاعله بابنك ناقصندن تاء مصدرك حذفیله استعمال ایدر (سر نهادیمك مفعول صریحی (وبتدارك غیرصریحی (برقدم یکدیکرده بو یله در وقوم یکدیکر لامیه در بری بریمزك قدمنه تدارکله باشمزدن قودق (وبوسه دادیمك مفعول صریحی (وبرسر وروی همدیکر غیرصریحی (ختم سخن لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) قاضی سوزی چونکه بو مرتبه یه ایرشدردی وبزم حد قیاسمزدن اسب مبالغه یی کچوردی حکم قضا مقتضاسنه رضا ویردك ومامضادن کچدك وماجری عذریله یعنی ارامزده کچن جنك وجدال عذریله یعنی بو سببله مدارا طریقنی طوتدق وتدارکله بری بریمزك ایاغنه باشمز قودق یعنی احوالمز حد تعزیره وآرمشیدی کچن غوغا ایچون پس مصالحه طریقین طوتدق قبل شرعدن یوه برنسنه توجه ایلمسون دیو وبری بریمزك رونه بوسه ویردك

راه مدارا
نسخه

یعنی او پشدك نتكه حالت مصالحه‌ده عادتدر وسوزك ختمی وتمامی بوایكی بیتله اولدی * قطعه *
مكن ز كردش كیتی شكایت ای درویش * كه تیره بختی اكرهم برین نسق مردی * كردش كیتی
لامیه در (كردش اسم مصدر درد ونش معناسنه (كردیدندن كاف عجمك فتحیله (وكیتی كاف
عجمك كسریله جهان دیمكدر (كه حرف تعلیل (تیره بخت وصف تركیبیدر سیه بخت معناسنه
(ویا ضمیر خطاب (نسق نونك وسینك فتحه‌لریله اسلوب وطریق معناسنه (هم بونده تحسین
لفظ وتكمیل وزن ایچون كلمشدر (مع معناسنه‌در دیین معلومدر كه نه‌هم‌ك معناسنی بلورمش نه
معنك (مردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر مردندن (محصول بیت) جهان كردشندن یعنی دونشندن
شكایت ایلمه ای درویش زیراسیه بختسین اكر بواسلوب وطریق اوزره اولورسك یعنی در ویشلك
توكل وقناعتدر وتسلیم ورضا درویشه شكایت لایق دكل زیرا شكایت بدبختلقدر * توانكرا
چودل ودست كامرانت هست * بخور ببخش كه دنیاوآخرت بردی * توانكرا الف حرف ندادر
چوحرف تعلیل (دل كوكل (دست كامران بیانیه (بخور فعل امر مفرد مخاطب (ببخش ده بویله‌در
بخشیدندن (كه حرف تعلیل (بردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر بردندن ایلتدك دیمكدر
(محصول بیت) ای توانكر چونكه مراد سور بجی الك وكوكلك واردر یعنی چونكه خدا سكا
مرادك ویردی یی و بغشله زیرا هم دنیا وهم آخرت كتوردك یعنی دنیا وآخرت سنك اولدی
حاصلی بیمكله دنیا و بغشلمغله آخرت سنك اولدی یعنی یبوب ویرمكله دنیا واخرته مالك اولدك
* باب هشتم درآداب صحبت * باب هشتم بیانیه (آداب ادبك جمعیدر خیرلی خوبلرك اجتماعنه
دیرلر ادیب شول كشی‌یه دیرلر كه خیرلی خوبلرانده جمع اوله (صحبته اضافتی لامیه‌در * حكمت *
مال از بهر آسایش عمرست نه عمر از بهر كرد كردن مال عاقلی را پرسیدند نیكبخت
كیست وبدبخت كه كفت نیكبخت آنكه خورد وكشت وبدبخت آنكه مرد وهشت * مال
سكون لامله مبتدا ومابعدی خبری (بهر آسایش عمر لامیه‌لردر (آسایش دیكنش معناسنه اسم
مصدردر آسایدندن (بهر كرد كردن مال لامیه‌لردر (كرد كردن كاف عجمك كسریله وعربك
فتحیله جمع ایلمك دیمكدر (عاقلی یا حرف وحدت (ورا حرف مفعول (نیكبخت وصف تركیبیدر
ایو بختلو معناسنه بدبخت یرامز بختلو معناسنه در (كه تقدیری كیست در (كشت كاف عربك
كسریله وسكون شینله فعل ماضی مفرد غائب در اكدی معناسنه (وهشت هانك كسری
وشینك سكونیله فعل ماضی مفرد غائبدر قودی یعنی ترك ایلدی دیمكدر (كشت كشتن وهشت
هشتندن مشتقدر (محصول تركیب) مال عمرك آسایش وحضوری ایچوندر عمر مال جمع ایلمك ایچون
دكلدر (برعاقله صوردیلر كه ایو بختلی كیمدر ویرامز بختلی كیم دیدی ایو بختلی اولدر كیم اكدی
ویدی (اكدی دیمكدن مراد آخرت ایچون بذل ایلدی (الدنیا مزرعة الاخرة) اعتباریله
(وبدبخت اولدر كیم اولدی وقودی (یعنی ورثه وحساده ترك ایلدی وكتدی (وبدبخت كه برینه
چبست بازان احوال سجعدن غافل ایمش * بیت * مكن نماز بران هیچكس كه هیچ نكرد
* كه عمر در سر تحصیل مال كرد ونخورد * مكن نماز نماز قیله دیمكدر (هیچكس سفله ودنی
معناسنه (كه حرف رابط صفت (هیچ نكرد یعنی برخیرلی وفائده‌لی ایش ایشلمدی (حاصلی
حقه لایق عمل ایلمدی (كه حرف تعلیل (عمر كردك مفعول اولی ومقدر صرف ثانیسی (در حرف
ظرف (سر تحصیل لامیه ماله اضافت مصدرك مفعولنه در (محصول بیت) اولدیكندن صكره
نماز قیله اول سفله وناكسك اوزرنده كه خدایه لایق عمل ایشلمدی (حاصلی آخرت یولنه
برخیر ایلمدی (زیرا عمرینی تحصیل مال سوداسنده صرف وتلف ایلدی ویمدی (یعنی نه كندی
یدی ونه خدا ایچون ویردی * پند * حضرت موسی علیه السلام قارون را نصیحت

رد سروری

رد سروری وشمعی

كرد كه (احسن كما احسن الله الیك) نشنید وعاقبتش شنیدی * قارون را (را ادات مفعول كه حرف
بیان احسن فعل امر مفرد مذكر مخاطب در افعال بابندن احسان ایله دیمكدر (كما كاف
حرف تشبیه (وما حرف مصدر (احسن فعل ماضی مفرد مذكر غائب (الله فاعلی (الیك
جار ومجرور فعل ماضی‌یه متعلقدر (نشنید فعل نفی ماضی مفرد غائب فاعلی قاروندر ایشتمدی
یعنی پندینی دكلمدی وقبول ایلمدی دیمكدر (عاقبتش ضمیر قارونه راجعدر (شنیدی فعل
ماضی مفرد مخاطب عاقبت نتیجه اولدیغن ایشتدك دیمكدر (محصول تركیب) موسی پیغمبر
علیه السلام قارونه نصیحت ایلدی كه خدانك قوللرینه احسان ایله یعنی مالكدن زكات
وصدقه اعطا ایله نتكه الله تعالی سكا احسان واعطا ایلدی (قارون موسانك پندینی دكلمدی
(یعنی قبول ایلمدی عاقبت نتیجه اولدیغن مفصل ایشتدك باب اولده * قطعه * آن كس كه بدینار
ودرم خیر نیندوخت * سرعاقبت اندر سر دینار ودرم كرد * معلوم اوله كه بعض مقامده
آن كه‌نك تقدیری (آن كس كه ایدردك بوندن معلوم اولسون اول تقدیر (بدینار ودرم (با حرف
مصاحبت (نیندوخت فعل نفی ماضی مفرد غائب قزانمدی (یعنی كسب ایلمدی (یا همزه‌دن
منقلبدر (نتكه مفصل بیانی كچمشدر (خیر مفعول صریحی (وبدینار غیر صریحی (سر كردك
مفعول اول صریحی (وتلف (ویا صرف مقدر ثانیسی (واندر سر مفعول فیهی (اولكی سر باش
معناسنه در وایكنجیسی سودا معناسنه در (محصول بیت) اول كیمسه كه دینار ودرم سیله
خیر كسب ایلمدی (یعنی مالنی خیراته صرف ایلمدی باشنی عاقبت دنیا ودرم سوداسنده تلف
ایلدی (یعنی اول سودا ایله فوت اولدی قارون كبی * خواهی متمتع شوی از نعمت دنیا * باخلق
كرم كن كه خدا باتو كرم كرد * خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب در معنای شرطی متضمن
دیلرسك دیمكدر (متمتع اسم فاعلدر تفعل بابندن فائده‌مند وبهره مند دیمكدر (بعض نسخه‌ده
(خواهی كه متمتع شوی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (لیكن معنی بردر (شوی فعل مضارع
مفرد مخاطب اوله‌سین دیمكدر (با حرف صله (كه حرف تعلیل (خدا مبتدا (وكرد خبری (وكرم
مفعول صریحی (وباتو غیر صریحی (وبا حرف صله (محصول بیت) دیلرسك كه دنیا نعمتندن
فائده مند وبهره مند اوله‌سین خدانك خلقنه كرم ایله (چونكه خدا سكا كرم ایلدی * عرب
كوید (جد ولا تمنن فان الفائدة الیك عائدة * جد جیمك ضمیله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
جادیجودن یعنی نصر بابنك اجوف واو یسندن قل كبی قال یقول‌دن جومردلك ایله دیمكدر
(ولا تمنن فعل نهی مفرد مذكر مخاطب منت ایلمه (یعنی ایلك ایلدیكك كیمسه‌یه منت ایلمه
(فان الفائدة (فا حرف تعلیل نهی‌در (زیرا تحقیق انك فائده‌سی دیمكدر (الیك جار ومجرور عائده‌یه
متعلقدر (محصول تركیب) عرب دیر جومردلك ایله ومنت قومه جومردلك ایلدیكك كیمسه‌اوزرینه
زیرا ایلدیكك جومردلكك فائده‌سی ینه سكا عائددر (یعنی فائده‌سی سكادوزر (نتكه شیخ
شرح ایدوب بیورر * یعنی ببخش وعطاده ومنت منه كه فائدهٔ آن بتو بازمی كرد * (محصول تركیب)
یعنی بخشش ایله وعطا ویر یعنی احسان ایله ومنت قومه (زیرا فائده‌سی ینه سكا دونر (حاصلی
فائده‌سی سكادر اول ویردیككه دكلدر * قطعه * درخت كرم هر كجا بیخ كرد * كذشت از فلك
شاخ وبالای او * (درخت كرم بیانیه (بیخ كردیبخ كوكدر باء عربینك كسریله كوك ایلدی (یعنی
كوك صالدی دیمكدر (درخت مبتدا (وكرد خبری (وبیخ مفعول صریحی (وهر كجا مفعول فیهی
(كذشت فعل ماضی مفرد غائب كچدی دیمكدر (یعنی تجاوز ایلدی (از فلك مفعول غیر صریحی
(شاخ دال وبداق معناسنه در (بالا بوی دیمكدر (اوبه اضافت لامیه‌در (محصول بیت)
كرم درختی هر یرده كه كوك صالدی (یعنی مستحكم اولدی (یعنی نه یرده كه ثابت وقائم اولوب

مطلب

برلشدى انك بوى ودال وبداغى فلكدن بكجدى حاصلى ثوابى عرش اعلايه واصل اولدى
* كرامید وآری كز وبرخوری * بمنت منه اره برپای او * امیدوار امیدلی دیمكدر زیرا وآر نسبت
معناسنى افاده ایدر میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (ویا ضمیر خطاب (كز وتقدیری كه
ازودر (كه حرف بیان (واو ضمیری درخت كرمه راجعدر (بر بونده حاصل ومیوه معناسنه در
(خوری فعل مضارع مفرد مخاطبدر یه سین دیمكدر (بمنت باحرف مصاحبت (منه فعل نهی
مفرد مخاطب نهیدندن (نونك فتحى وكسریله نهادندن اخذ ایدنلر یلمزلر ایمش (اره دستره در
تشدید ضرورت وزن ایچوندر (برحرف استعلا (پای اولامیه ضمیر درخته راجعدر (اره منهك
مفعول صریحى وبرپای وبمنت غیر صریحلری (محصول بیت) اكر امیدلی ایسك كه مذكور
درختدن میوه وحاصل یه سین منتله دیبنه دستره قومه یعنی ایلدیكك كرمی منت ایلمكله
ضایع ایلمه حاصلى ایلدیكك احسانى من واذا ایله ابطال ایلمه (كما قال الله تعالى ولا تبطلوا صدقاتكم
بالمن والاذى) اره دن مراد منت در كه احسان وكرمك ثوابنى ابطال ایدر بعض نسخه ده امیدوآری
یرینه واوله امید دآرى دوشمش دالله لیكن معنا متقاربدر * قطعه * شكر خدای كن كه
موفق شدی بخیر * ز انعام وفضل او نه معطل گذاشتت * شكر خدای مصدرك مفعولنه اضافتى در
(كه حرف تعلیل (موفق اسم مفعولدر تفعیل بابندن توفیق وهدایت ویرلمش معناسنه (شدی
فعل ماضى مفرد مخاطب اولدك دیمكدر (بخیر باحرف مصاحبت وباحرف صله خیرایله
وباخیره دیمكدر (انعام فضل اولامیه در (نه حرف نفى معناده گذاشته مقید در نگذاشتت
تقدیرنده (محصول بیت) خدایه شكر ایله كه خیرایله موفق اولدك وباخیره توفیق وهدایت بولدك
خدای تعالى كندى انعام وفضلندن سنى معطل قومدى (یعنى لطف واحساندن سنى معطل
ترك ایلمدى * منت منه كه خدمت سلطان همی كنى * منت شناس ازو كه بخدمت بداشتت *
(كه حرف بیان (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شناس فعل امر مفرد مخاطب
(ازو ضمیری سلطانه راجعدر (كه حرف بیان (بخدمت باحرف ظرف (تقدیری بخدمتش در
(محصول بیت) منت قومه كه پادشاهه خدمت ایدرم دیو (یعنى پادشاهه بن سكا خدمت
ایدرین دیو منت ایلمه بلكه پادشاهدن منت بیلكه سنى خدمتنده طوتدى یعنى سنى خدمتكار
ایدندیكى اندن منت بیل سنى خدمتكار ایدنمسه نیجه ایدردك * حكمت * دو كس رنج
بیهوده بردند وسعى بى فائده كردندیكى آن كه اندوخت ونخورد دیگران كه آموخت ونكرد *
رنج بیهوده پیانیه (سعى بى فائده ده بویله در (اندوخت تقدیرى (مال اندوخت در
(آموخت تقدیرى علم آموخت در (نكرد تقدیرى عمل نكرد در (محصول تركیب) ایكى كیمسه
باطل وزائد یره رنج وزحمت ایلدیلر (یعنى یوق یره امك چكدیلر وفائده سز یره سعى وكوشش
ایلدیلر (بریسى اولدر كه مالى قرندى ویمدى (وبریسى اولدر كه علم اوكرندى ومقتضاى
علمله عمل ایلمدى * مثنوى * علم چندان كه بیشتر خوانى * چون عمل در تو نیست نادانى * علم
خواندیك مقدم مفعولى (محصول بیت) علمى نقدر كه زیاده رك اوقوسك چونكه سنده
عمل بوقدر نادان سین یعنى جاهل سین * نه محقق بود نه دانشمند * چارپایى برو كتابى چند *
محقق تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسائلى دلائل ایله اثبات ایدنه دیرلر (حرف نفى معناده فعله
مقید در نبود تقدیرنده (چارپا دورت ایقلى حیوان نبودك فاعلیدر ویاحرف وحدت (برو كتابى
یاحرف وحدت جمله ظرفیه صفت چارپادر (چند نیجه دیمكدر (محصول بیت) محقق اولماز
دانشمنده اولماز برحیوان كه اوزرنده برنیجه كتاب اوله یعنى اوسنده برنیجه كتاب اولان چارپا
نه محقق اولور نه دانشمند یعنى علمیله عامل اولمیان كیمسه برنیجه كتابى یوكلنمش حیواندر كه

كلام

ردابن سیدعلى وسرورى

كلام خداده واقعدر (كمثل الحمار یحمل اسفارا) اسفار سفرك جمعیدر كتاب معناسنه * آن تهى
مغز را چه علم وخبر * كه برو هیزم است ویا دفتر * تهى مغز وصف تركیبیدر عقلسز دیمكدر
تاده فتح وكسر جائزدر (را ادات تخصیص (كه حرف بیان (هیزم هانك كسرى وزانك ضمیله اودون
معناسنه در (دفتردن مراد كتابدر بونى قافیه ضرورتى ایچون اختیار ایلدى (محصول بیت) اول
بینى سزك یعنى عقلسزك نه علم وخبرى وار یعنى علمى وخبرى یوقدر كه اوزرنده اودونمیدر
یوقسه دفترمى حاصلى بریوكدر چكر اما بلمز كه یوكى ندر * حكمت * علم از بهر دین
پروردنست نه از بهر دنیا خوردن * (محصول تركیب) علم دینى تربیت وتقویت ایچوندر دنیا یمك
ایچون دكلدر (یعنى تحصیل دنیا ایچون ووسیله جاه ایچون دكلدر علم * بیت * هر كه پرهیز
وعلم وزهد فروخت * خرمنى كرد كرد وپاك بسوخت * (خرمنى یاحرف وحدت كرد كرد جمع
ایلدى دیمكدر پاك بسوخت تمام یاقدى هیچ نسنه قومدى دیمكدر ارالرنده بومستعملدر (محصول بیت)
هر كیمسه كه خلق عالمه پرهیز وعلم وزهد صاتدى (یعنى بونلرى وسیله تحصیل مال وجاه ایلدى
برخرمن جمع ایلدى وپاك یاقدى هیچ نسنه قومدى یعنى آخرته باعث مغفرت اولماز وفائده سى
همان دنیایه در انجق * حكمت * عالم ناپرهیز كار كور یست مشعله دار یهدى ولا یهتدى *
عالم ناپرهیز كار بیانیه در (كار كاف عجمله ادات فاعلدر بى معناسنه (عالم مبتدا (كوریست
خبرى (یاحرف وحدت (مشعله دار وصف تركیبیدر (داریدندن مشعله طوتیجى دیمكدر (یهدى
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر ضرب بابنك ناقص یائیسندن ناسه یول كوسترر (یعنى مطلوبه
واصل اوله جق طریق كوسترر (لا یهتدى فعل نفى مستقبل مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص
یائیسندن مهتدى اولماز (یعنى هدایت بولماز (محصول تركیب) پرهیز ایلمیجى عالم یعنى پرهیزسز
اهل علم مشعله دار بر كوردر (یعنى اكا بكزر (زیرا اول مشعله ایله خلقه یول كوسترر اما كندى
انكله یول كورمز (حاصلى عالم غیر عاملدن بر كیمسه علم كسب ایدوب عمل ایلسه مهتدى اولور
واعظ غیر متعظ دنده بویله ناصح غیر منتصح دنده * بیت * بى فائده هر كه عمر درباخت *
چیزى نخرید زر بینداخت * (عمر درباختك مقدم مفعولیدر (چیزى یاحرف وحدت
زر بینداختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) هر كیمسه كه فائده سز یره عمرین اوینادى
یعنى عبث یره صرف ایدوب ضایع ایلدى شول كیمسه یه بكزر كه هیچ برنسنه المدى واقچه والتونى
بیانه آتدى یعنى نسنه صاتون المدى واقچه سنى طاغتدى وتلف ایلدى * حكمت * ملك از خرد
مندان جمال گیرد ودین از پرهیز كاران كمال یابد پادشاهان بنصیحت خرد مندان محتاج ترند كه
خرد مندان بتقرب پادشاهان * ملكدن مراد مملكتدر (دین دن مراد دین اسلامدر (كمال یابد
فعل مضارع مفرد غائبدر یابید ندن یافتن دن دیبن خطا ایلمش یانمزده واقع اولان متونده كمال
یابد دوشمش اكرچه كه قیاس مقدر كیرد اولمق ایدى پس یابدى یازانه اعتراض بى تقریبدر محتاج ترند
تر ادات تفضیل (وكه من تفضیلیه معناسنه در (محصول تركیب) مملكت عقلادن جمال طوتار یعنى
شول مملكت كه انده عقلا اوله كوزل اولور زیرا عقلا زینت عالمدر دین اسلام دخى پرهیز كارلردن
كمال بولور یعنى دین اسلام اهل زهد وتقوادن كمال بولور زیرا هر ایشلرى شرعى اولور
پادشاهلر عقلانك نصیحتنه محتاجرلردر عقلا پادشاهلرك تقربنه ایسه یعنى عقلا اولقدر
سلاطینك تقربنه محتاج دكللردر كه سلاطین انلرك نصیحتنه محتاجلردر * قطعه * پندم اكر
بشنوى اى پادشاه * در همه دفتر به ازین پند نیست * پندم بعض نسخه ده پندى واقعدر
یاء وحدتله اما پند میمسز ویاسز یانمزده موجود اولان متونده یوقدر پس میملى نسخه یى
اختیار ایدنه اعتراض قلت تتبعدن كلور (دفتردن مراد كتابدر (محصول بیت) اى

رد ابن سید على
رد سرورى

رد سرورى

ردسروری

پادشاه اكر بنم پندی ایشیدرسك جمیع كتابلرده بوندن ابو پند بوقدر اول پند بیت ثابتدر
* جز بخرد مند مفرما عمل * كرچه عمل كار خرد مند نیست * بخرد مند (با حرف صله
(مفرما فعل نهی مفرد مخاطبدر (فرمایدندن فرمودندن دین خطا ایلمش (محصول بیت)
ای پادشاه عاقلدن غیری یه عمل بیورمه اكرچه عمل عاقل ایشی دكل یعنی سن عملكی عاقلدن
غیری یه ویرمه اكرچه كه عاقل اولان عمل قبول ایلمز * حكمت * سه چیز پایدار نماند مال
بی تجارت وعلم بی بحث وملك بی سیاست رحم اوردن بر بدان ستمست بر نیكان وعفو كردن از ظالمان
جودست بر درویشان * (محصول تركیب) اوچ نسنه ثابت و پایدار قالماز (بر یسی تجار تسز مال (یعنی
مال كه انكله تجارت اولنمیه یاپ یاپ خرجنوب كیدر ومذاكره سز علم ده فراموش اولوب كیدر
وسیاستسز ملك وسلطنت دخی پایدار قالماز (زیرا بو سببله ظلمه طغیان ایدوب مملكت الدن كیدر
(تكه سبنی كندی بیان ایدوب بیورر یرامزلره رحم كتورمك (یعنی ترحم ایلمك ایولره ظلمدر
(وظالملردن ظلمی عفو ایلمك درویشلره (یعنی فقرایه جور وجفادر پس ظلمله سلطنت قائم
اولماز (زیرا یرامزلر ایولره (وظالملر فقرایه جفا ایدرلر پس بددعایه سبب اولور كه سلطنت انكله ثابت
و پایدار اولماز * بیت * خبیث راچو تعهد كنی و بنوازی * بدولت تو كند می كند بانبازی *
خبیث مردار دیمكدر (ور ادات مفعول تعهد تفعل بابندن مصدر در تحفظ ور عایت معناسنه در
(بنوازی یاء تأكید ایله فعل مضارع مفرد مخاطب اوخشایه سین دیمكدر (بدولت با حرف ظرف
و یا حرف مصاحبت تو یه اضافت لامیه در (كنه می كند ك مفعول صریحی (وانبازی غیر صریحی
با حرف مصاحبت (انباز اورتغه دیرلر شریك معناسنه (و یا حرف مصدر (محصول بیت) خبیثی
چونكه رعایت و حمایت ایلیوب اوخشیه سین سنك دولتكده و یا دولتكله او رتقلغه كناه
ایلر (یعنی سن اكا رعایت ایلدكك سببله ظلمه رضا ویرمكدر (پس ظلمده انكله شریك
اولورسین * حكمت * بر دوستی پادشاهان اعتماد نتوان كرد و بر آواز خوش كودكان غره نباید
بود كه آن بخیالی متبدل شود واین بخوابی متغیر كردد * بر حرف استعلا (دوستی یا حرف
مصدر اضافت ایچون مكسور اوقنور واضافت لامیه در (نتوان كردك (بر دوستی مفعول
غیر صریحی (واعتماد صریحی (آواز خوش كودكان بیانیه ولامیه در (كودك ایكی كاف عربیدر
واولكیسی مضموم ودال مفتوح اوغلنجق دیمكدر (الف ونون ادات جمعدر (غره غینك
كسریله در لغت (اما عجم فتح غینله اوقور (غره نبایدك مفعول صریحی (وبر آواز غیر صریحی
(كردو بود مصدر معناسنه در (كه حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دوستی یه (با حرف مصاحبت
(خیال بونده ظن ووهم معناسنه در (این اسم اشارتدر آوازه (با حرف سبب (خواب بونده
دوش دیمكدر مراد احتلامدر (محصول تركیب) پادشاهلرك دوستلغنه اعتماد ایلمك اولماز
واوغلنجقلرك كوزل آوازینه مغرور اولمامق كرك (زیرا پادشاهلرك دوستلغی بر خیال ایله متبدل
اولور یعنی بر سوء ظنله دوستلغی بوزار واطفالك آوازی احتلام سببله متغیر اولور * بیت *
معشوق هزار دوست را دل ندهی * ورمی دهی آن دل بجدایی بنهی * معشوق هزار دوست
بیانیه (هزار دوست وصف تركیبی در بیك دوستلی (یعنی بیك عاشقلی (ور ادات مفعول (ندهی
نونك فتحی ودالك فتحی وكسریله وهانك كسریله فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب
ویرمیه سین دیمكدر (معشوق مفعول اولی ودل ثانیسی (ور (وا كردن مخففدر (تكه كرانله ذكر
اولدی (میدهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرطدر (بجدایی با حرف صله (و یا حرف
مصدر (بنهی با حرف استقبال (نهی نونك فتحی وكسریله وهانك كسریله فعل مضارع
مفرد مخاطب قویاسین دیمكدر جواب شرطدر (آن دل مفعول صریحی و بجدایی غیر صریحی

محصول

ردسروری
رد ابن سید علی
رد ابن سید علی

(محصول بیت) بیك دوستلی معشوقه كوكل ویرمیه سین (یعنی اكا عاشق اولمیاسین واكر اكا كوكل
ویروب عاشق اولورسك اول كوكلی فراقه قورسین (یعنی وصال میسر اولمیوب فراق چكر (جدایی ده
یای اول اشباعیدر دینن فاسد سویلمش كه یاء اصلیه در (بنهی نك نونی كسره یه تخصیص
ایلین بی وجه ایلمش ایكی مصراعك آخرنده یالر كسره نك اشباعندن حاصلدر دینن خطا
ایلمش * حكمت * هر آن سری كه دادی با دوست در میان منه چه دانی كه وقتی دشمن كردد
وهر كزندی كه توانی بدشمن مرسان باشد كه وقتی دوست كردد رازی كه خواهی نهان ماند با كسی
در میان منه اكرچه معتمد بود كه هیچكس بسر تو از تو مشفق تر نباشد * سری یا حرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (با حرف مصاحبت دوستله دیمكدر (درمیان (در حرف صله
(منه قومه دوستله اورته یه قومه (یعنی دوستنه افشا ایلمه (وقتی یا حرف وحدت (كزند كاف
عجمك ضمی وزانك فتحی ونونك سكونیله ضرر معناسنه در (و یا حرف وحدت (كه حرف رابط
صفت توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (توانیدندن قادرسین دیمكدر (بدشمن (با حرف صله
(مرسان فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در (باشد كه اوله
كه یعنی جائز كه دیمكدر (وقتی یا حرف وحدت (رازی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسك دیمكدر (نهان كزلی (ماند فعل مضارع مفرد
غائب قاله دیمكدر (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن ایناند یغك كیمسه (كه حرف تعلیل
(مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر محبتلی وشفقتلی معناسنه (وتر ادات تفضیلدر (محصول تركیب)
هر بر اول سرك كه واردر یعنی هر بر سرك كه اراكی دوستله اورته یه قومه یعنی انكله اول سری
سویلشوب اكا افشا ایلمه نه بیلورسین كه بر وقت دشمنك اوله یعنی ارا كزه عداوت دوشه وخلقه
رازكی افشا ایلیه وهر بر ضرره كه قادرسین دوشمنكه ایرشدرمه جائز كه بر زمان دوستك اوله
صكره اوتانمق لازم كلور برازكه كزلی قالدیغن دیلرسك كیمسه ایله اراكه قومه انی یعنی ایكیكز
اراسنه كتوروب انی سویلشمك حاصلی انی كیمسه یه دیمه اكرچه ایناندیغك كیمسه ایسه ده زیرا
هیچ كیمسه سنك سریكه سندن محبتلرك ومشفقرق اولماز یعنی سن حفظ ایده میجك كندی
رازیكی غیریلر هیچ حفظ ایلمز زیرا كیمسه كیمسه نك سرینه خزینه دار اولماز * قطعه *
خامشی به كه ضمیر دل خویش * با كسی كفتن و كفتن كه مكوی * خاموشی (وخموشی (خامشی
(وخمشی یاء مصدریه ایله اسم اولمق (ضمیر بونده سردر (دله وخویشه اضافتلر لامیه لردر (با حرف
صله (كسی (یا حرف وحدت (كفتن مصدر در سویلك معناسنه ایكی یرده بله (كه حرف
بیان (مكوی فعل نهی مفرد مخاطب سویلمه دیمكدر (محصول بیت) اسم اولمق یكدر كندی
كوكلك سرینی بر كیمسه یه دیمكدن ودیمك كه كیمسه یه سویلمه یعنی بر كیمسه یه رازكی دیمكدن
وتنبیه ایلكدن كه بو رازی كیمسه یه افشا ایلمه دیو اسم اولوب رازكی كیمسه یه دیمك یكدر * ای
سلیم آب ز سر چشمه ببند * كه چو پر شد نتوان بستن جوی * سلیم بونده ساده دل معناسنه در
(یعنی بون (ز آب ببندك مفعول صریحی (وز سر چشمه غیر صریحی (سر چشمه رانك سكونیله
بكار باشی دیمكدر (ببند فعل امر مفرد مخاطبدر بغله دیمكدر (كه حرف تعلیل (پر شد
چوق اولدی دیمكدر (یعنی چونكه ایرمق اولدی (نتوان بستن بغلمق اولماز (جوی ایرمق
(بستنك مفعولی اضافتله اوقنقده جائز (پس مصدر مفعولنه مضاف اولور (بو تقدیرجه شدك
فاعلی آبه راجع ضمیر اولور (پس جویده شد ایله بستن تنازع ایلردیبن معنای بیته واصل اولمامش
(محصول بیت) ای ساده دل آبی بكار باشندن سد ایله زیرا چونكه چوق اولوب ایرمق اولدی ایرمغی
بغلمق اولماز قصه دن حصه بودر كه سن سرك آنی سر چشمه دلكده بند ایدوب ایكی دوداغكدن

رد ابن سید علی

طشره آنی چیقرمه والاتمام عالمه منتشر اولور * بیت * سخنی درنهان نباید کفت * که بهر
انجمن نشاید کفت * سخنی یاحرف وحدت (در حرف ظرف (نهان کزلی (کفت کفتن
معناسنه در (ایکی پرده بیله (که حرف رابط صفت (انجمن درنك دیمکدر مجمع معناسنه
(محصول بیت) برسوزی کزلیده دیمك کرکز که اول سوزی هرمجلسده سویلمك لایق دکل یعنی
برکلام که هرمجلسده آنی اشکاره سویلمك لایق وجائز اولمیه اول کلامی خفیة یعنی تخفی سویلمك
کرکز * حکمت * دشمنی ضعیف که درطاعت آید ودوستی نماید مقصودوی جزان نیست که
دشمنی قوی کرد دو کفته اندبردوستیٔ دوستان اعتماد نیست تاتملق دشمنان چه رسد هر که دشمن
کوچك راحقیر شمار دبدآن ماند که آتش اندك رامهمل کذارد * دشمنی یاحرف وحدت
(ضعیف صفت دشمندر (بعض نسخه ده دشمن ضعیف واقعدر اضافتله (که حرف بیان (ویا
رابط صفت (در طاعت (در حرف صله (آید کله دیمکدر (دوستی (یا حرف وحدت (نماید
کوستره دیمکدر (نمایدندن (بوفقره یی ماقلبنه عطف تفسیری حکمنده اعتبار ایدن ملاحظه سی
یوغمش (مقصودوی لامیه وی دشمنه راجعدر (دشمنی یاحرف مصدر (کردد کاف عجمك
فتحیله فعل مضارع مفرد غائب کردیدندن بونده اوله دیمکدر وعقلا دیمشلر در (بر حرف
صله (دوستیٔ دوستان یا حرف مصدر واضافت لامیه در (تا ادات تعجب عجبا معناسنه
وبعضیلر دیدیلر (که حرف تنبیه در آکاه اول غافل اولمه معناسنه (باحرف صله (تملق تفعل
بابندن مصدردر یالتقلنمق معناسنه (چه رسد تقدیری چه اعتماد رسد در یعنی دشمنلرك تملقنه نه
اعتماد ایریشور استفهام انکاریدر یعنی اعتماد ایرشمز حاصلی اعتماد یوقدر دیمکدر (معناسی
دشمنلرك تملقنه نه ایریشور یعنی اعتبار یوقدر دین حق اداین ایده ممش (هرکه یعنی
هرکس که (دشمن کوچك بیانیه (ورا ادات مفعول (شمارد ك مفعول اولی وحقیر ثانیسی
(شمارد فعل مضارع مفرد غائبدر شماریدندن بونده صایه دیمکدر (بدآن باحرف صله (وآن
اشارتدر برمقدره حاله وقصه وقضیه وغیر یلری (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن
زیرا مانستن مانیدن وار وماندن مانیدن وارا ولکیلری بکزمك معناسنه در وثانیلری قالمق
وقومق معناسنه درفاحفظ پس بونده مانستندن مشتقدر دینلر غلط سویلمشلر (که
حرف بیان (آتش اندك بیانیه (ورا ادات مفعول (کذاردك مفعول اولی (ومهمل ثانیسی
(کذارد کاف عجمك ضمیله ترك ایلیه یعنی اهمال ایده (محصول ترکیب) برضعیف دشمن که
طاعته کله یعنی سکا مطیع اوله ودوستلق کوستره انك مقصودی اندن غیری نسنه دکلدر الا
دشمنلك قوی ومستحکم اوله حاصلی دشمنلکنی زیاده ایلمك ایچوندر سکا مطیع اولوب محبت
کوستردیکی تاکیم فرصت وقتنده ایشین ایشلیه وعقلادیمشلردر کیم دوستلرك دوستلغنه
اعتماد یوقدر یادشمنلرك یالتقلنمه سنه نه اعتماد ایریشور یعنی اعتماد یوقدر هرکیمکه کوچك دشمنی
حقیر وضعیف عد ایلیه اکا بکزر که ازاجق آتشی مهمل ترك ایده یعنی ضررندن قورقوب
سوندرمیه زیرا برفتیلجمی برشهری یقار * قطعه * امروز بکش که میتوان کشت * کاتش
چو بلندشد جهان سوخت * بکش فعل امر مفرد مخاطبدر آتشده سوندرمك معناسنده مستعملدر
وذی روح اولنده قتل معناسنه پس بکشك مفعول آتش اعتبار اولورسه سوندر دیمکدر ودشمن
اعتبار اولورسه قتل ایله دیمکدر (که حرف بیان (میتوان کشت کشتن تقدیرنده یعنی سوندرمك
ویاقتل ایلمك ممکندر دیمکدر (مصراع ثانی ایکی وجهله بیله علت اولمغه قابلدر زیرا آتش دیمکدر
(بلندباده فتح وضم جائزدر پس فتحه یی انکار ایدنلر تتبعلری یوغیمش (جهان سوختك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) بو کون سوندر ویا اولدر که سوندرمکه واولدرمکه ممکندر زیرا چونکه

رد سروری

ردشمعی

مطلب

ردشراح جیعا

ردسروری وشمعی

اتش حقیقی ویااتش دشمنی بلند اولدی یعنی چوغلدی ویبودی جهانی یاقدی وفنایه ویردی
حاصلی فرصت ال ویرمشیکن مضرك وضارك ضررینی دفع ایلمك کرك زیرا یبو یوب ارتدقدن صکره
عالمی فنایه ویرد (بعض شراح مصراع ثانیده شد یرینه شود اولسه بیت موزون ومستقیم
اولوردی دیمش پس بوندن معلوملر که موزونی وناموز ونی تشخیص ایلمزایمش یا کلستانه شرح
یازمق نه زحمت ایدی (سوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینده مشترك مستعملدر
بونده متعدیدر (پس چو لفظی ادات شرط اکلیوب ماضی یه مستقبل معناسنی وبرنلر معنای
شرطی اکلمزلرایمش * مکذار که زه کنند کمانرا * دشمن چو بتیر میتوان دوخت * کمان کنندك
مفعول اولی (وزه ثانیسی ودشمن فاعلی وجمله مفعول مکذاردر که فعل نهی مفرد مخاطبدر
(زه یای کریشی زه کنند کمانرا یایه کریش یچوره یعنی یایین قوره (بتیر تقدیری بتیرشد ضمیرد شمنه
راجعدر (دوختك دشمن مقدم مفعولیدر حاصلی متنازع فیه در (و بتیر مفعول غیرصریحیدر
وبواعرابه منکر اولوب دشمنك مابعدی صفتیدر دین معنی جانبله اشنالغی یوغیمش (دوخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوختندن که مشترکدر در زیلردیکمسیله برنسنه یی میخلامق بینده
بونده مراد میخلمقدر که ترکیده ده بومعنایه مستعملدر مثلا اوقیله میخلدی دیرلر (محصول بیت)
قومه که دشمن یاینه کریش یچوره یعنی یایین قوروب جنکه متهیء اوله چونکه انی اوقیله میخلمق
یعنی اوقه دیکوب هلاك ایلمك ممکندر حاصلی دشمنه فرصت وامان ویرممك کرك * پند *
سخن درمیان دو دشمن چنان کوی که اکر دوست شوند شرم زده نباشی * شرم زده وصف
ترکیبی اقسامندندر (شرم زده نباشی شرم زده اولمیه سین یعنی اوتانمیه سین (محصول ترکیب)
ایکی دشمنك اراسنده سوزی شویله سویله که اکر بری بر یله دوست اولورلرسه اوتانمش اولمیه سین
یعنی بجل وشرمنده اولمیه سین * مثنوی * میان دو کس جنك چون آتشست * سخن چین
بدبخت هیزم کشست * میان دوکس لامیه وظرف مکان (وجنك مبتدا ومابعدی خبری
(آتش وکش عبارتلرینه سین وتایی املا ایلیوب همزه یجتلبه اثبات ایدنلر املا احوالندن
آکاه د کللرایمش (چون ادات تشبیه (سخن چین وصف ترکیبیدر (جینیدندن بحسب لغت
سوز دیو شربجی دیمکدر اما غماز معناسنده مستعملدر (بدبخته اضافتی بیانیه در (هیزم کش
وصف ترکیبیدر کشیدندن اودون چکیجی یعنی طاشیجی (سخن چین مبتدا (وهیزم کش
خبری (محصول بیت) ایکی کشینك اراسنده جنك آتش کبیدر امابدبخت غماز اول آتشك
اودونی طاشیجیدر حاصلی جنك آتشنی اوقلیجیدر * کنند این وآن خوش دکر باره دل *
وی اندرمیان کور بخت وخجل * این وآن کنندك فاعلی (ودل مفعول اولی (وخوش ثانیسی
(ودکرباره ظرف زمان (وی مبتدا (سخن چینه راجعدر (اندرمیان ظرف مکان (کوربخت
وصف ترکیبیدر (بدبخت ومکدر الحال دیمکدر (شور بختده دیرلر خبر مبتدا در (خجل شرمنده
معناسنه در (محصول بیت) اول ایکی دشمن بربریله کوکللرین خوش ایدرلر یعنی مصالحه ایدوب
باریشیرلر اما سخن چین ورتاده خبث طالع ومکدر حال شرمنده در همان غمازلغی کندی یه
قالور انجق * میان دوتن آتش افروختن * نه عقلست خوددرمیان سوختن * میان دوتن لامیه
(وافروختنك ظرف مکانی (وآتش مفعول افروختن یالکاندرمق معناسنه در (خود سوختنك مقدم
مفعولیدر متعدی اولنجه اما لازم اولمقده قابلدر تأمل ئدر (ودرمیان ظرف مکانی (محصول بیت)
ایکی تنك یعنی کیمسه نك اراسنده آتش عداوت یالکاندرمق مقتضای عقلدن دکلدر کندی اراده
یاقمق بو بیت کانه که ماقبلنه نسبت مقام تعلیلده در یعنی ایکی کیمسه نك اراسنده غمازلق ایلمك کندینی
شر وفساد آتشنه یاقوب یاندرمقدر مذکور ابیاتك اولنه قطعه برینه بیت یازان غلط یازمش

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

ردسروری

ردشراح جیعا

ردسروری

* قطعه * درسخن بادوستان آهسته باش * تانداردشمن خونخواره کوش * درحرف ظرف (باحرف مصاحبت دوستلرله دیمکدر (آهسته باپ باپ یعنی قتی قتی سویلمه کیمسه ایشتمسون (تاحرف تعلیل (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (دشمن خون خواره بیانیه وفاعل ندارد (خونخواره وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (وهاء رسمی حرف تخصیص (کوش کاف عجمک ضمیله قولاق دیمکدر قولاق طوتمقدن دیکلمک مراد درترکیده ده دکله دیجک یرده قولق طوت دیرلر (محصول بیت) سوزده یعنی سوزسویلدکده دوستلرله آهسته اول یعنی پك پك سویلمه تا کیم قان ایچیجی دشمن قولاق طوتوب دکلسون زیراسر بکه مطلع اولوب خلقه فاش ایدر * پیش دیوارانچه کویی هوش دار * تاباشددر پس دیوارکوش * پیش دیوارلامیه (هوش عقل واوص معناسنه در دارك مقدم مفعولیدر (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر (داریدندن اوصك طوت یعنی عقلك اویار حاصلی اکاه اول غافل اولمه دیمکدر (تاحرف تنبیه تا کیم دیمکدر (پس دیوار لامیه در (کوش فاعل نباشددر (محصول بیت) دیواراوکنده اول نسنه یی که سویلرسین عقلك اویار یعنی عاقلانه دیرن تا کیم دیور اردنده قولق اولمیه یعنی سوزك دکلراولمیه زیرا رازك فاش ایدر بعض نسخه ده هوش داریرینه کوش دار واقعدر * حکمت * هرکه بادشمنان دوستان خود صلح کند سرآزار دوستان دارد * باحرف مصاحبت (دشمنان (دوستان خودلامیه‌لردر (صلح کندك مفعول صریحی (وبادشمنان غیرصریحی (که بونده اسمدر من شرطیه معناسنه (کند فعل شرط (ومصراع ثانی جوابی (سرازار دوستان لامیه‌زدر (ودارك مقدم مفعولیدر (سر بونده سودا معناسنه در (وآزاراسم مصدردر انجتمه معناسنه (دوستانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) هرکیمسه که کندی دوستلرینك دشمنلریله صلح ایلیه یعنی انلرله دوستلق ایلیه دوستلرینی انجتمك سوداسین طوتار یعنی دوستلرینی بحضور ایلمك مراد ایدر * بیت * بشوی ای خردمند ازآن دوست دست * کدبادشمنانت بود همنشست * باحرف تأکید (شوی شینك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر (شویدندن شستن دن دیین سهو ایلمش (دست بشویك مفعول صریحی (وازان دوست غیرصریحی (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (دشمنانت (تاضمیر خطابدر (هم نشست مجالسی ومخالط دیمکدر (محصول بیت) ای خردمند اول دوستکدن الك یو یعنی اول دوستی ترك ایله که دشمنلرکله مصاحب ومجالس اوله * حکمت * چون درامضای کاری متردد باشی آن طرف اختیار کن که بی آزارتر برآید * امضا افعال بابندن مصدردر کچورمك معناسنه (کاره اضافتی مفعولنه در (ویا حرف وحدت (متردد تفعل بابندن اسم فاعل در (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (باشیدندن متردد اولهسین (یعنی ایده بمی ایتمیمی دیو (آن طرف کنك مفعولی اولی (واختیار ثانیسی (که حرف بیان (بی حرف سلب (ازاراسم مصدر (وترادآت تفضیل (براید حاصل اوله دیمکدر (محصول ترکیب) چونکه برایشی کچورمکده (یعنی ایشلمکده متردد اولاسین حاصلی ایشلمك وایشلمامك بیننده دغدغه اوله اول جانبی اختیار ایله که انجتمکسزرك وانجتمکسزرك حاصل اوله یعنی نه سن انجنه سین ونه کیمسه انجنه حاصلی زحمت اولمیان جانبی اختیار ایلمك کرك * بیت * بامردم سهل کوی دشوار مکوی * باانکه درصلح زند جنك مجوی * باحرف صله (ویاحرف مصاحبت (مردم سهل کوی بیانیه (مردم یرینه مردیازنلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر (ومردك دالی سکونیله دردیدکلری اخش خطا یادندر (وکوی امردر کفتن مصدرندن دیدکلریده ایکی خطاواراول بو که کوی بونده فعل دکلدراسمدر که سهلله ترکیب اولوب وصف ترکیبی اولمش وکوی فعل واقع اولدیغی یرده کفتن دن مشتق اولمز (کویدندن منتقدر علی کل حال بوشارحلر بو بیتك معناسنه واصل اولمامشلر

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

(پس سهل کوی وصفی ترکیبیدر ملایم ورفقله سویلیجی دیمکدر (دشوار چتك دیمکدر مشکل معناسنه (سهله مقابلدر که قولای معنا سنه در (یعنی اسان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (ان اسم اشارت وکه اسمدر کیمسه معناسنه (درصلح لامیه (وزندك مقدم مفعولی (جنك مجویك مقدم مفعولی (مجوی فعل نهی مفرد مخاطبدر (جوییدندن (محصول بیت) سهل کوی مردمه یعنی رفق وملایمتله سویلیجی کیمسه یه چتك یعنی کوچ وباوز سویلمه اول کیمسه ایله که صلح قپوسنی اورر یعنی قاقر جنك ایلك دیلمه یعنی صلحه مائل وراغب اولان کیمسه ایله صواشه مائل وراغب اولمه بلکه صلح ارزره اول انکله * حکمت * تا کاربزر برمی آیدجان درخطر افکندن نشاید * تابونده حرف توقیتدر (کارمبتدا (برمی آیدخبری حاصل اولور دیمکدر (برز خبره متعلقدر (درحرف صله (خطرخانك وطانك فتحه‌لریله خوف معناسنه در (افکندنك مفعول غیرصریحی (وجان صریحی (محصول ترکیب) مادام که ایش اقچه والتونله حاصل اولور کشی جانی خوف وخطره برقق لایق دکل یعنی ضرری دفع ایلمك ایچون مالی صرف ایلمك لازمدر زیرا مشهور سوزدر که مال بلایه قلقاندر * بیت * چودست ازهمه حیلتی درکسست * حلالست بردن بشمشیر دست * دست مبتدا (حیلتی (یاحرف وحدت (درحرف تأکید (کسست کاف عجمك ضمی وکسری وسین اولك فتحی وکسریله اغتدر (بونده سین ده فتح لازمدر قافیه ضرورتیچون (اما کافده ایکی حرکتیله جائزدر فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه در خبرمبتدادر کسلدی واوزلدی دیمکدر (حلالست مقدم خبر (وبردن مؤخرمبتدا (ودست مفعول صریحی (وبشمشیر باء صله ایله غیرصریحی (محصول بیت) چونکه ال جمیع حیله‌لردن اوزلدی وکسلدی یعنی هیچ وجهله حیله‌یه مجال قالمیجق قلیجه ال صونمق حلالدر زیرا اخرالحیل السیف در * پند * برعجزدشمن رحمت مکن که اکرقادرشود برتو رحمت نکند * (محصول ترکیب) دشمنك عجزینه وزبونلغنه مرحمت ایلمه یعنی زبوندر دیواسرکه زیرا قادراولورسه اول سنی اسرکز بونثری نظم ظن ایدوب اولنده بیت یازان نثردن نظمی فرق ایدر دکل ایمش * بیت * دشمن چوبینی ناتوان لاف ازبروت خود مزن * مغزیست درهر استخوان مردیستدر هر پیرهن * دشمن بینی‌نك مفعول اولی (وناتوان ثانیسی (بروت بانك ورانك ضمی ایله بیقدر که عربجه شارب وسبلت دیرلر (مغزیینی وایلك معنا سنه در (ویا حرف وحدت (مردیست ینه یاحرف وحدت (پیرهن کوکلك مصراع ثانی اوله نسبت حکم تعلیلده واقعدر (محصول بیت) چونکه دشمنکی ناتوان وضعیف کوره سین کندی بیغکدن لاف اورمه یعنی قووت قدرتکه مغروراولوب بیغکی بورویب لاف اوروب اوکنمه زیراهرکوکده ایلك واروهرکوکلکده ارواریعنی عالم خالی دکلدر هیچ سزمدکك دن کاه اولور که ارلکلر وبهادرلکلرکلور که آدم خبران قالور نتکه ترکیده سزمدکك طاش باش یارر دیرلر مزن نهیدر زدندن دیین اصابت ایلمامش * لطیفه * هرکه بدیرا بکشد خلق را ازبلای او برهاند واو را ازعذاب خدای * بدی باحرف وحدت (ورا ادات مفعول (بکشدك مقدم مفعولیدر (خلق را ادات مفعول (برهاندك مقدم مفعول صریحی (وازبلای اولامیه ایله غیرصریحی (برهاند باء استقبالله فعل مضارع مفرد غائب قورترر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رهیدندر صکره رهانیدن اورا معطوفدر خلق رایه (محصول ترکیب) هرکیمسه که بر یرامزی قتل ایدرسه خلقی انك بلاسندن خلاص ایدر وانی عذاب خدادن زیرا یشادیجه کناه کسب ایدر که عذابه باعث اولور * قطعه * پسندیدست بخشایش ولیکن * منه برریش خلق آزارمرهم * پسندیدست باء عجمك فتحیله اصلی پسندیده استدرهاء رسمیله وهمزه مجتلبه ایله پس ضرورت وزن ایچون ایکیسی بله کتابتدن

ردشمعی

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری

ونلفظدن ترك اولندی ایمدی ایکیسن بیله کتابده اثبات ایدوب وصل همزه ایله دینلر غلط ایلمشلر (بخشایش اسم مصدردر اسیرکیش معناسنه یعنی مرحمت (لیکن ادات استدراك (منه فعل نهی مفرد مخاطبدر (نهیدندن قومه دیمکدر نهادندن دیین سهو ایلمش (ریش بونده یاره‌در (خلق آزاره اضافتی بیانیه‌در (خلق آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن خلق انجیدیجی دیمکدر آزردندن اخذایلین خطا ایلمش (مرهم یاره‌یه قودقلری نسنه‌در معربدر (منهك مفعول صریحی (وبرریش غیرصریحی (محصول بیت) مرحمت مقبولدر ولیکن خلق انجیدیجینك یاره‌سنه مرهم اورمه یعنی ظالمی اسیرکیوب دردینه درمان ایله حاصلی ظالمه رحم ایله * ندانست انکه رحمت کرد برمار * که آن ظلمست برفرزند آدم * ندانست فعل نفی مفرد غائب بیلدی دیمکدر وجائزدرکه استفهامی متضمن اوله یعنی بیلدیمی دیمك اوله (آن اسم اشارتدر که‌یه (که بونده اسم واقعدر کس معناسنه (وان ندانستك فاعلیدر (رحمت کردك مفعول صریحی وبرمار غیرصریحی (که حرف بیان (آن اسم اشارتدر رحمته ومبتدادر (وظلمست خبری (برحرف استعلا ظلمه متعلق (فرزند ادم لامیه (محصول بیت) بیلدی ویابیلدیمی اول کیمسه که یلانه رحمت ایدوب انی قتل ایلمدیکه اول رحمت آدم اوغللرینه ظلمدر زیرا فرصت بولدقده آدمی صوقررحم ایلمز ایمدی اکا رحم ظلم صریحدر * تحذیر * نصیحت ازدشمن پذیرفتن خطاست ولیکن شنیدن رواست تابخلاف ان کار کنی وان عین صوابست * (پذیرفتن باء عجمك فتحی وذال معجمه‌نك کسری ورانك ضمیله قبول ایلمك معناسنه‌در بونده مبتدادر (ونصیحت مفعول صریحی (وازدشمن غیری صریحی (وخطاست خبری (لیکن ادات استدراك (شنیدن مبتدا (رواست خبری جائز دیمکدر (تاحرف تعلیل (بخلاف آن کنینك مفعول غیری صریحی (وکار صریحی (وآن اسم اشارتدر خلافه ومبتدا (عین صوابست بیانیه وخبر مبتدا (محصول ترکیب) دشمندن نصیحت قبول ایلمك خطادر اما ایشتمك جائزدر تاکیم اول نصیحتك خلافنجه ایش ایشلیه‌سین واول خلاف خود عین صوابدر * مثنوی * حذرکن زانچه دشمن کوبدان کن * که برزانوزنی دست تغابن * که حرف تعلیل (برحرف استعلا (زانو نونك ضمیله دیز معناسنه‌در که عربجه رکبه دیرلر (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورسین دیمکدر (زنیدندن دست تغابن لامیه‌در مجازا (زنینك مفعول صریحی (وبرزانو غیرصریحی (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق معناسنه بونده مشارکت مراد دکلدر (محصول بیت) حذرایله اول نسنه‌دن که دشمنك سکا انی ایله دیه یعنی دشمنك سکا وردیغی نسنه‌دن حذر ایله صقین انی ایشلمه زیرا تغابن وندامت النی دیزیکه اورسین یعنی انك سوزیله برایش ایشلرسك الدانوب پشیمان اولورسین نیچون دشمن سوزیله عامل اولدم دیو * کرت راهی نماید راست چون تیر * ازو برکردوراه دست چپ کیر * کرت تاءضمیر خطاب (راهی یاحرف وحدت (نماید فعل مضارع مفرد غائب ضمیر تامفعول اولی (وراه ثانیسی (وراست صفت راهدر (چون ادات تشبیه (از واصلی ازاودر ضمیرا وراهه راجعدر بعض نسخه‌ده اوپرنه آن واقعدر اسم اشارتدر راهه (برحرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن دون دیمکدر ارجع معناسنه (راه دست چپ لامیه وبیانیه‌در بونده چپ ذکری (راست مناسبتیله‌درزیرا چپ صوله وراست صاغه دیرلر (راه کیرك مقدم مفعولی (محصول بیت) اکرسکا دشمنك اوق کبی برطوغری یول کوسترسه البته اول یولدن دون وصول ال یولینی طوت بوندن مراد بودرکه دیدیکینك خلافنی ایشله * حکمت * خشم بیش ازحد وحشت آرد ولطف بی وقت هیبت ببرد نه چندان درشتی کن که ازتو سیر کردند ونه چندان نرمی که برتو دلیر شوند * خشم بیش بیانیه ومبتدا اضافتی تجویز ایلینلر لذت کلامدن بی ذوق ایشلر (ازحد بیشه متعلقدر (وحشت بونده نفرت معناسنه‌در (واردك مقدم مفعولیدر

رده سروری
رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

(وآرد خبر مبتدادر (لطف بی وقت ده بیانیه‌در ومبتدا (وهیبت ببردك مقدم مفعولیدر (وببرد خبر مبتدادر (درشتی درشت ایری دیمکدر غلیظ وخشن معناسنه (یاحرف مصدر غلظت وخشونت معناسنه‌در (سیر بونك کبی یرلرده اوصانمق ونفرت ایتمك معناسنه‌در (کردند کاف عجمك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر اوله‌لر معناسنه کینونت افاده ایدر سندن اوصانه‌لر دیمکدر (نرمی نرم یومشق (ویا حرف مصدر (دلیر بهادر معناسنه‌در غلبه‌دن کنایه‌در (محصول ترکیب) حددن زیاده غضب نفرت ووحشت کتورر یعنی غضوب اولان کیمسه‌دن خلق نفرت ایدرلر کلب عقوردن کبی ووقتسز لطف آدمك هیبتنی وصلابتنی ایلدر یعنی عزت وعظمتنی ضایع ایدر ایمدی نه اولقدر خشونت وغلظت ایله که سندن طویالر یعنی اوصانوب نفرت ایده‌لر ونه اولقدر ملایمت ورفق ایله که اوزریکه بهادر اولوب غالب اولالر حاصلی نه یاوز اول آصلاسین نه یواش اول باصلاسین * مثنوی * درشتی ونرمی بهم در بهست * چوفاصد که جراح ومرهم نهست * درشت ایری دیمکدر یومشق مقابلی (ویاحرف مصدر (نرمیده‌ده یاحرف مصدردر (بهم باحرف صله (وهم ادات اجتماعدر همخانه وهمحجره وهمراه کبی بونده بری بریله دیمکدر (دربانك افاده ایلدیکی معنابی تأکید ایدر (به یك دیمکدر (فاصد اسم فاعلدر قان الیجی معناسنه مصدری فصد کلور فانك فتحی وصادك سکونیله (که حرف بیان (جراح یاره اوران کیمسه بونده مراد طمری یاره‌لمکدر (مرهم نه وصف ترکیبیدر نهیدندن مرهم قویجی دیمکدر (محصول بیت) خشونت وملایمت بری بریله یعنی بیله اولمق یکدر نتده یورد دیغی کبی قان الیجی که هم طمری یاره‌لر وهم اوکلتمق ایچون بنه مرهم قوریاره‌یه (بهم دربهك تقدیرنی دربهم بهست دیین تراکیب فارسینك استعمالاتنه واصل دکل ایمش * درشتی نکیرد خردمند پیش * نه سستی که ناقص کند قدرخویش * درشتی نکیردك مقدم مفعولی (وخردمند فاعلی (وپیش مفعول ثانیسی (نه سستی بنه سستی نکیردك مفعولیدر یعنی مقدر نکیردك تقدیری سستی هم نکیرد (که حرف تعلیل (ویا حرف بیان (قدرخویش لامیه وکندك مفعول اولی وناقص ثانیسی (محصول بیت) خردمند یعنی عاقل کیمسه خشونت وغلظتی اوکه طوتماز یعنی خشونت وغلظتله عامل اولماز حاصلی درشت خویلغی عادت وپیشه ایدنمز ملایمت وتواضعی دخی کارایدنمزکه کندی قدرینی ناقص ایلیه یعنی زیاده رفق وملایمت آدمی خلق یانده بی قدر ایدر * نه مرخویشتن را فزونی نهد * نه یکباره تن درمذلت دهد * نه حرف نفی معناده نهده مقیددر نهد تقدیرنده (مرانك معناسنی تأکید ایدر (خویشتن واورسمیله کندی دیمکدر (فزونی یاحرف مصدردر (نه بنه حرف نفی دهده مقیددر (یکباره برکره‌دن وبراوغوردن دیمکدر (تن بونده وجود معناسنه‌در (درحرف صله (مذلت لامك تشدیدیله مصدرمیمیدر ذلت معناسنه (دهد فعل مضارع مفرد غائبدر وبر دیمکدر ایکی فعلك بیله فاعلی خردمنددر (محصول بیت) عاقل اولان کندی‌یه ارتفلق قومز یعنی تعظم وتکبر ایدوب کندینی بیوك طوتمز حاصلی بیوکلنمز برکره‌دن وبراوغوردن کندی وجودینی ده مذلته ویرمز یعنی کندینه تحقیر ایدوب وجودینی ذلت وهوانه دوشیرمز حاصلی نه مقدارندن زیاده بیوکلنور ونه کندینی ذلیل وحقیر طوتوب کوچکلنور حاصلی کندینی ذلته دوشروب پایمال ایتدرمز * مثنوی * شبانی باپدر کفت ای خردمند * مرا تعلیم ده پیرانه‌یك پند * شبان شینك ضمیله چبان دیمکدر (ویاحرف وحدت (باپدر یعنی باپدرش (ده دالك کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دهیدندن ویر دیمکدر دادندن دینلر سهو ایلمشلر (پیرانه هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص ولیاقت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)

ردشمی

رد ابن سید علی وسروری

بر چوبان باباسنه دیدی ای خردمند بکا پیراه لایق ومناسب بر پند ویر یعنی بکا بر نصیحت ویر * بکفتا نیك مردی کن نه چندآن * که کردد چیره کرك تیز دندان * نیك مرد وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (که حرف تعلیل (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر (چیره جیم عجمك کسریله غالب ویکین معناسنه‌در (کرك تیز دندان بیانیه تیز دندان وصف ترکیبیدر کسکین دیشلی دیمکدر (کرددك کرك اسمی وچیره خبریدر زیرا معنای صیرورتی متضمندر (محصول بیت) باباسی چوبانه دیدی نیك مردلك ایله یعنی رفق ولین اوزره اول اما اولقدر دکل که کسکین دیشلی قورد سکا غالب اوله وقیونلریکی هلاك ایلیه حاصلی اول دکلو ملایم اولمه که سکا ضرر مترتب اوله چوبانه لایق ومناسب پند بوقدر اولور انجق * حکمت * دو کس دشمن ملك ودینند پادشاه بی حلم وزاهد بی علم * لف ونشر مرتب طریقیله (محصول ترکیب) ایکی کیمسه مملکت ودینك دشمنلریدر بریسی پادشاه بی حلمدر که غضبی سببیله خلق اندن نفرت ایدوب فجار ومملکتی خالی قالور بریسیده زاهد بی علمدر که جهلی سببیله دیندار اولان امیلری طریق مستقیمدن اضلال ایدوب ضلالته دوشرر * بیت * بر سر ملك مبادان ملك فرمان ده * که خدارا نبود بندهٔ فرمان بردار * (بر حرف استعلا (سر ملك لامیه (مباد نهیله دعادر (آن تقدیری (آن کس در (ملك فرمان ده بیانیه (فرمان ده وصف ترکیبیدر بویرق ویریجی معناسنه (که حرف رابط صفت (بندهٔ فرمان بردار بیانیه (فرمان بردار وصف ترکیبیدر برداریدندن بویرق قادریجی معنای لازمی بویرق طوتیجیدر (محصول بیت) مملکت اوزرینه اول کیمسه بویرق ویریجی پادشاه اولمسون که خدانك بویروغن طوتیجی قول اولمیه یعنی امر ونهینه مطیع اولوب اکا امتثال ایلیه وجائز در آن اسم اشارتی ملك فرمان دهه اوله پس (محصول مصراع) مملکت اوزره اول فرمان ویریجی پادشاه ثابت وقائم اولمسون یعنی هالك وفانی اولسون آه حاصلی پادشاه ظالمه بد دعادر * حکمت * پادشاه باید که تا بحدی بر دشمنان خشم نراند که ـ دوستانرا اعتماد نماند آتش خشم اول در خداوند افتد آنکه زبانه بخصم رسد یا نرسد * باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف انتها (بحدی با حرف صله (ویا حرف وحدت (بر دشمنان (بر حرف استعلا ویا حرف صله (خشم خانك فتحی وکسریله الغضبدر (نراند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده پادشاهه راجع ضمیردر ومفعول صریحی خشم (وغیر صریحی بر دشمناندر وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که پادشاهدر رانیدندن مشتقدر راندندن دینلر سهو ایلمشلر (که حرف بیان (دوستانرا را حرف تخصیص (آتش خشم بیانیه بو کلام ماقبلنه نسبت حکم تعلیلده واقعدر (در حرف صله خداوند خشم لامیه صاحب خشم دیمکدر (افتد همزه‌نك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آتش خشمه راجع ضمیردر دوشر دیمکدر (آنکه اندن صکره دیمکدر (زبانه زانك فتحی وضمیله آتش یالیکی بخصم با حرف صله (رسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده زبانه راجع ضمیردر یا حرف عطف (نرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی سابق کیدر (محصول ترکیب) پادشاه کرکدر کیم دشمنلره بر حده وبر مرتبه‌ده غضب سورمیه که دوستلرك اکا اعتمادی قالمیه زیرا جائزدر کیم دوستلر غضبندن خوف ایدوب کندیه ضرر ایرشدرهلر هیچ نسنه ایلمزلر سه ده نفرتلری مقرر در (زیرا خشم آتشی اول صاحبنی یاقر اندن صکره یالیکی خصمه ایریشه ویا ایرشمیه حاصلی کندیه ضرری مقرردر پس خصمه ضرر ایلیه ویا ایلمیه * مثنوی * نشاید بنی آدم خاکزاد * که در سر کند کبر وتندی وباد * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عربیده لا ینبغی معناسنه (بنی آدم لامیه اصلنده بنین ایدی اضافتله نون ساقط اولمشدر (خاکزاده اضافتی بیانیه‌در خاکزاد وصف ترکیبیدر بحسب لغت طپراقدن طوغیجی دیمکدر لکن مراد خاکدن مخلوق

ولاندر (که حرف بیان (در حرف (صله حرف ظرف طوتن ایو طوتمامش (در سر کندك مفعول غیر صریحی (وکبر معطوفاتیله صریحی (تندی تندلك دیمکدر یعنی کسکین (ویا حرف مصدر یاوزلق وحدت دیمك اولور (باد بونده هوا معناسنه‌در که خفتدن عبارتدر (محصول بیت) لایق دکلدر خاکدن مخلوق اولان بنی آدم که باشنه کبر وحدت وهوایی ایلیه یعنی بونلری باشنه قویه (حاصلی بونلرله متصف اولمق لایق دکلدر * ترا با چنین کرمی وسرکشی * نپندارم از خاك بار آتشی * تراسنی دیمکدر (با حرف مصاحبت (چنین تشبیه معناسنی متضمن اسم اشارتدر (حاصلی ادات تشبیه ایله اسم اشارتدن مرکبدر بوبجلین دیمکدر (کرم اسیجق دیمکدر بونده تیز معناسنه‌در (ویا حرف مصدر مراد حدت وتیزلکدر (سرکش وصف ترکیبیدر (بحسب لغت باش چکیجی دیمکدر کشیدندن مشتق اما معاند معناسنده مستعملدر (ویا حرف مصدر معاندلق دیمکدر (نپندارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده (مفعول صریحی ترادر وغیر صریحلری (باچنین ایله از خاك در (یا حرف عطفدر عربیده ام واوکبی آتشیده کی یا ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنی بو حدت وسرکشلکله ظن ایلمزمکه خاکدن سین یوخسه آتشدن سین یعنی یقینم وظنم بوقدر که بنی آدم کبی خاکدنمی خلق اولدك یوخسه شیطان لعین کبی آتشدنمی (حاصلی بو ایکی معنی بیننده مترددم (بعض متونده مصراع ثانی نپندارم از خاکی از آتشی واقعدر ایکی یاء خطابله (محصول مصراع) سنی خاکدن مخلوق اولدیغك ظن ایلمزم بلکه عزازل ملعون کبی ناردن مخلوقسین (دعا کویك قتنده اشبد واوجه متون بودر تأمل تدر * قطعه * درخاك بیلقان برسیدم بعابدی * کفتم مرا بتربیت از جهل پاك کن * در حرف ظرف (خاك بیلقان لامیه بیلقان بانك فتحی ویانك سکونیله ولامك فتحیله بد خشان ولایتنده بر ناحیه نك اسمیدر (بعابدی با حرف صله (ویا حرف وحدت (کفتم تقدیری کفتمش در مرا و پاك کن فعلنك مفعول صریحلریدر و بتربیت از جهل غیر صریحلری (محصول بیت) بیلقان ولایتنده بر عابده ایرشدم دیر حضرت شیخ یعنی سیاحتلقم زماننده اکا واصل اولدم زیرا حضرت شیخك دنیایی کزمکدن مرادی اهل اللهه وصولدر پس هر یرده که بر عزیز ایشتسه آنك جانبنه عزم ایدرمش نتکه بعض حکایه‌لردن معلومدر اول عابده دیدم بنی تربیتکله جهلدن پاك ایله حاصلی بنی ارشاد ایله * کفتا برو چو خاك تحمل کن ای فقیه * یا هرچه خوانده در زیر خاك کن * کفتا عابد دیدی برو باء مکسور ادات تأکیددر (باء ضمیله اوقیان روستایلق ایدرمش (چو ادات تشبیه فقیه‌دن بونده مراد عالمدر (یا هرچه یا حرف عطف (خوانده ماضیدن قسم در (ویا ضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل هر نکه اوقومشسك دیمکدر (در حرف تأکید (زیر خاك لامیه (زیر زانك کسریله آلت معناسنه عربجه تحت دیرلر (محصول بیت) عابد دیدی ای فقیه وار خاك کبی هر جفا وجوره تحمل ایله (زیرا علمك مقتضاسی تواضع وتحملدر کبر وغرور دکل پس اکر سکا کبر وغرور علم تواضع وتحمله مانع اولور سه جمیع اوقودیغکی یعنی تحصیل ایلدیککی خاك التنه ایله یعنی نسیا منسیا ترك ایله زیرا درویشلك وصوفیلق علم ومعرفت وجود یله تحصیل اولماز بلکه یوقلق وفنا ایله کسب اولور انکیچون مشایخ علما ارشادنده زحمت چکرلر زیرا عالم وهمدن خالی دکل پس عابدك مرادی بودر کیم علم وکالله تحمل وتواضع الوپر رسه فبها ونعمت والا بونلر اسباب پنداردر که درویشلکه مانعدر پس بونلری فراموش اولمش منزلنه تنزیل ایدوب آسوده حال اول که علم لدنی میسر اوله حاصلی یا علمله تحمل وتواضع ایله ویا علمی ترك ایله مانع راه اولمسون * مطایبه * بد خوی در دست دشمنی کرفتا رست که هر کجا رود از چنك عقوبت او خلاص نیابد * بد خوی وصف ترکیبی در

يارامز خويلي ديمكدر (درحرف صله در بامعناسنه (دست دشمن لاميه (ويا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (هر بجا كه هرقنده كه ديمكدر (كه حرف بيان در(رود فعل مضارع
مفرد غائب كيدر ديمكدر (چنك عقوبت بيانيه (واويه اضافت لاميه در (نيابد فعل نفي مستقبل
مفرد غائب (محصول تركيب) بدخوى بردشمن النه كرفتاردر كه هرنره يه كيدرسه آنك عقوبتي
پنجه سندن خلاص بولماز يعني بدخويلق اكه بربلادر كه قنده كيدرسه المدن خالي اولماز *بيت*
اكرزدست بلا برفلك رود بدخوى * زدست خوى بدخويش در بلاباشد* دست بلا لاميه در
مجازا (برفلك فلك اوزره ديمكدر (دست خوى بدخويش لاميه وبيانيه ولاميه در (لف ونشر
طريقيله (محصول بيت) اكر بلا الندن بد خوى فلك اوزره كيدرسه (يعني فلكه چيقرسه
كنديك يرامزخويي الندن بلاده اولور يعني كنديك يرامزخويي هرقنده كيدرسه كندي به
قرين بدر * پند *چو بيني كه درسپاه دشمن تفرقه افتاد توجمع باش واكرجمع شوند از پريشاني
انديشه كن * كه حرف بيان (درحرف صله (سپاه دشمن لاميه (تفرقه تفعيل بابندن مصدردر
ياء مصدر سماعا حذف اولنوب بدلنه تاو يرلشدر طاغقلق ديمكدر (باش فعل امر مفرد مخاطبدر
(باشيدندن جمع اول يعني پريشان وبي حضور اولمه (محصول تركيب) چونكه كوره سين كه
دشمنك اسكرينه پريشانلق ويراكنده لك دوشدي سن جمع اول قورقه واكركوره سين كه
جمع اولوب درنك ايدرلر (پريشانلقدن انديشه ايله يعني صقين درنكلري سنكچون اولمسون
* قطعه * برو بادوستان آسوده بنشين * چو بيني درميان دشمنان جنك * برو بانك كسري
وراك فتحيله فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر (بانك ضميله دينلر روستا يبلغه ما ثل ايمشلر
(وبرو رفتن مصدرندن مشتقدر دينلر علم اشتقاقه اصلا مناسبتلري يوغيمش (باحرف
مصاحبت (آسوده بونده مستريح معناسنه در (يعني فارغ وراحت ديمكدر (محصول بيت)
وار دوستلركله آسوده حال وفارغ البال اوتور يعني حضور ايله چونكه دشمنلرك اراسنده جنك
وجدال كوره سين *وكر بيني كه باهم يك زبانند * كمان رازه كن وبر باره برسنك *باهم برى بريله
ديمكدر (يك زبان زانك فتحي وضميله وصف تركيبي در بر ديللي معناسنه (يعني متحد ومتفق
(كمان را را ادات مفعول (زه كن زه كرش ديمكدر زانك كسرئ وهاء اصليه ايله (كن كاف عربك
ضميله ايله ديمكدر فعل امر مفرد مخاطب در كنيدندن (كمان مفعول اولي وزه ثانيسي (برحرف
استعلا (باره هاء رسميله وبارو واوله حصار معناسنه در (وايكنجي بر فعل امر مفرد مخاطبدر
بريدندن ايلت ديمكدر (سنك مفعول صريحي (وبرباره غيرصريحي (محصول بيت) واكر دشمنلركي
بري بريله يك دل ويكزبان كوره سين (يعني متفق في الكلام ومتحد في المرام كوره سين جنك
ايچون يايكي قورو حصاره طاش ايلت (يعني سنكله جنكلريني مقرر بيلوب صواشه حاضر
اول حصار اوزره طاش ايلت ديمكدن مرادي بودر كه دشمن حصاره يوريش ايلدكده اكا اتمغيچون
طاش حاضرله (زيرا اول زمانده طوب وتوفنك يوغيمش اما اوق وسائر يراقلروار ايمش (ديرلر كه
طوب وتفنك درتيوز ييل انجق وار انكروسدن يعني لهدن چيقالي والعهدة على الراوي *تنبيه*
دشمن چو از همه حيلتي درماند سلسلهٔ دوستي بجنباند پس انكه بد وستي كارها كند كه دشمن
نتوان كرد * حيلتي يا حرف تنكير (درماند فعل مضارع مفرد غائب فاعلي تحتنده ضمير دشمنه
راجعدر فعل تعليل واقعدر (تقديري چو درماند ازهمه حيلتي در (سلسلهٔ دوستي بيانيه (ويا حرف
مصدر (بجنباند باء استقبالله فعل مضارع مفرد غائب فاعلي تحتنده دشمنه راجع ضميردر
(جنبانيدندن ديردر ديمكدر (يعني دوستلق ومحبت اظهار ايدر جواب تعاليدر (وجملهٔ تعليليه
خبر مبتدادر كه لفظ دشمندر (پس بونك كبي برلرده مطلق عطف معناسني افاده ايدر (انكه

ردابن سيدعلي وسروري
ردابن سيدعلي وسروري

اندن صكره ديمكدر (بدوستي (باحرف مصاحبت (ويا حرف مصدر (كارها كندك مفعول
صريحي (وبدوستي غيرصريحي (كه حرف رابط صفت (دشمن مبتدا (نتوان كرد كردن معناسنه
خبري (محصول تركيب) دشمن چونكه حيله دن عاجز قاله (دوستلق سلسله سني ديره در
(يعني محبت ودوستلق اظهار ايدر (واندن صكره دوستلق صورتيله ايشلر ايلر كه دشمن ايلكه
قادر دكلدر * پند *سرمار بدست دشمن بكوب كه ازاحدي الحسنيين خالي نباشد اكراين غالب
آمد مار كشتي واكران ازدشمن رستي *سرمار لاميه (باحرف مصاحبت (دست دشمن لاميه
(بكوبك سرمار مفعول صريحي (وبدست دشمن غيرصريحي (باحرف تأكيد (كوب كاف
عربك ضميله فعل امر مفرد مخاطبدر (كوبيدندن (كوفتندن در دينلر خطا ايتمشلر (كاف
عجميله دردين غلط سويلمش (كه حرف تعليل (احدي همزه نك كسري وحانك سكوني
ودالك فتحيله احدك همزه نك وحانك فتحه لريله مؤنثيدر (حسنيين حانك ضمي وسينك سكوني
ونونك فتحي وياي اولكيده وثانينك سكونيله حسنى نك تثنيه سيدر كه احسنك مؤنثيدر (افضلك
فضلي (واعلى نك عليا مؤنثي اولديغي كبي موصوفي محذوفدر (تقديري احدي الغائدتين
الحسنيين ايكي كوزلك فائده نك بريسندن (خالي نباشد خالي اولماز ديمكدر (اين اسم
اشارتدر دشمنه (كشتي فعل ماضي مفرد مخاطب ديلدك يعني قتل ايلدك ديمكدر (وآن اسم
اشارتدر ماره (رستي رانك فتحيله فعل ماضي مفرد مخاطبدر (رستن دن قورتلدك ديمكدر
(محصول تركيب) مارك كله سني يعني باشني دشمن اليله دوك يعني از يعني دشمنكه اني اولدرد
(زيرا ايكي كوزل فائده نك برندن خالي اولماز (اكردشمن ماره غالب اولورسه ماري قتل ايلمش
اولورسين واكر مار دشمنكه غالب اولورسه دشمندن قورتلدك يعني قورتلمش اولورسين *بيت*
بروز معركه ايمن مشو كه خصم ضعيف * كه مغز شير برآرد چو دل زجان برداشت *يا حرف ظرف
روز معركه لاميه اسم مكاندر صواش يرينه ديرلر اما بونده جنك مراددر (ايمن همزه نك وميمك
كسره لريله امين معناسنه در (مشو ميمك وشينك فتحه لريله فعل نهي مفرد مخاطبدر شويدندن
اولمه ديمكدر (خصم ضعيف بيانيه (كه حرف تعليل (مغز شير لاميه مغز بيني واليك بونده باشك
بينيسي مراددر (وشير ارسلان (برآرد چقارر (چو حرف تعليل (دل برداشتك مفعول صريحي (وزجان
غيرصريحي (برداشت فعل ماضي مفرد غائب قالدردي ديمكدر (محصول بيت) صواش كوننده
خصم ضعيفدن امين اولمه زيرا ارسلانك بيني سين چيقارر چونكه ديلني جاندن قالدردي يعني
خصم هرنقدر ضعيف اولورسه جاندن نااميد اولنجه ارسلانه غلبه ايدوب آني هلاك ايدر پس خصمك
ضعفنه بقمق اولماز كه كاه اولور كه اقويا ايشين ايشلر نتكه ملك زادهٔ كوتاه وحقير حكايه سنده
بكجدي * پند * خبري كه داني كه دلي بيازارد توخاموش باش تاديكري بيارد* خبري ياحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (داني فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف بيان (دلي
ياحرف وحدت (بيازاردك مقدم مفعوليدر (تاحرف تعليل (ديكري ياحرف وحدت (بياردك
فاعلي تحتنده ديكره راجع ضميردر ومفعولي برمقدر خبر (محصول تركيب) برخبري كه بلورسين كه
بركوكل انجيدر (يعني اول خبري سويلديكك تقديرجه بيله سين كه برخاطر انجنوب
پريشان اولور اول خبري سن سويلمه ديغه تاكيم برغيري كبسه كتوروب سويلسون
* بيت * بلبلا مژده بهار بيار *خبر بد ببوم باز كذار * بلبلا الف حرف ندا (مژدهٔ بهار لاميه
(خبر بد بيانيه (وكذارك مفعول صريحيدر (وببوم غيرصريحي (باز ادات تأكيد (كذار فعل امر
مفرد مخاطب ترك ايله ديمكدر (محصول بيت) اي بلبل سن بهار مژده سين كتور زيرا سكا
دوشن اولدر (ويرامازخبري بوم شومه ترك ايله كه بد خبر اكا لايقدر * تحذير * پادشاه را

ردابن سيدعلي وسروري
ردابن سيدعلي

بر خیانت کسی واقف مکردان مکرانکه که برقبول کلی واثق باشی وکرنه درهلاك خود همی کوشی *
پادشاه را رادات مفعول (بر حرف استعلا (خیانت کسی لامیه (ویا حرف وحدت (مکردان
فعل نهی مفرد مخاطبدر (کردانیدندن ایلمه دیمکدر اصلی کردیدندر اولمق معناسنه یعنی
صیرورت معناسنه والف ونون ادات تعدیه در ایلك معناسنی افاده ایدر (مکر ادات استثنا (انکه
اول وقت دیمکدر (که حرف بیان (قبول کلی بیانیه (واثق اسم فاعلدر معتمد معناسنه مصدری
وثوق وثقه کلور عدة وزنی اوزره ترکیجه طیانجی معناسنه دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب
اوله سین دیمکدر (وکرنه استثنادن مستثنادر یعنی واکر واثق کلی اولمزسك (همی کوشی همی بونده
ادات استمرار در (محصول ترکیب) پادشاهی برکیمسه نك خیانتنه واقف ایلمه یعنی اکا کیمسه خیانتنی
اعلام ایلمه مکر که قبول کلیه معتمد اولاسین یعنی سوزك انك قتنده مقبول ومسلم اولدیغن بله سین
حاصلی مقبول مقربلردن اوله سین والا کندی هلاککه سعی وکوشش ایدر سین * بیت *
بسیج سخن کفتن انکاه کن * که دانی که درکار کیرد سخن * بسیج سخن کفتن لامیه در بسیج لغتده
یول یراغی وغیر یسیدر اما بونده تدارك معناسنه در (سخن کفتن سوز سویلك (که حرف بیان
دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دانیدندن بیله سین دیمکدر (که حرف بیان (در ادات تأکید
(کار کیرد تأثیر ایلر دیمکدر فاعلی سخندر (محصول بیت) سوز سویلك فکرینی وتدارکنی اول وقت
ایله که بیله سین که سوزك تأثیر ایدر یعنی سوزوکك نفوذی اولدیغنی بیلدکدن صکره سوز سویلکه
متهیء اول * مطایبه * هر که نصیحت خود رایی میکند او خود بنصیحت کری محتاجست * که
بونده اسمدر کم معناسنه (نصیحت خودرای مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خودرای وصف ترکیبیدر
کندی رأییله عامل اولوب غیرینك سوزینی دیکلمینه خودرای دیرلر (وایکنجی یا حرف وحدت
وضمیر غائب بیت اولنده که یه راجعدر (خود ادات تأکید (با حرف صله (نصیحت کر کاف عجمك
فتحیله نصیحتجی زیرا کر ادات فاعلدر جی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت)
هر کس که برخودرای وخود پسنده نصیحت ایدر اول کس بر ناصحه محتاجدر که اکا دیه نیچون
خودرایه پند ونصیحت ایدوب سوز جوهرینی ضایع ایدرسین اول بلورسنکه سوزك طوتماز (پس اکا
نصیحت جنوندن ناشیدر * ملاطفه * فریب دشمن مخور وغرور مداح مخر که ان دام زرق
نهاده است واین کام طمع کشاده احمق را ستایش خوش اید چون لاشه که درکعبش دمی فربه نماید *
فریب فانك وراناك کسریله اسم مصدر در (فریبیدندن الدامه معناسنه (فریفتن دن دینلر
خطا سویلمشلر (دشمنه اضافتی لامیه (مخور فعل نهی مفرد مخاطبدر (خوریدندن ییه دیمکدر ردابن سیدعلی وسروری ردابن سیدعلی
خوردندن دین غلط سویلمش (غرور مداح مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مخر میمك وخانك
فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر (خریدندن صاتون المه دیمکدر (فریب مبتدا ومخور خبری
وغرور مبتدا ومخر خبری (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دشمنه ومبتدا (دام زرق یائیه
ویا لامیه در مجازا ونهاده نك مقدم مفعولی ونهاده خبر مبتدادر (این اسم اشارتدر مداحه ومبتدا
کام طمع ده یائیه ویا لامیه در مجازا کاف عربیله در بونده اغز مراد در کاف فارسیله دینلر
فاسد سویلمشلر کشاده نك مقدم مفعولیدر وکشاده خبر مبتدادر این اسم اشارتی دشمنه ردشراح جمیعا
وآن اسم اشارتی مداحه صرف ایدنلر قریبی بعیدن تشخیص وتمییز ایلمزلر ایمش (احمق را ردشراح جمیعا
خوش ایدك مقدم مفعولی وستایش مبتدا واسم مصدر در ستاییدندن سینك کسریله اوکش ردابن سید علی وسروری
دیمکدر ستودندن دینلر سهو ایلمشلر خوش اید خبر مبتدادر چون ادات تشبیه لاشه میت دیمکدر رد ابن سیدعلی
ترکیده تحریف ایدوب لش دیرلر معناسی لاغر دینی زیاده اغر سویلمش (که حرف بیان در حرف
صله (کعب کافك فتحی وعینك سکونیله طبوق دیمکدر وشین لاشه یه راجعدر (دمی دالك

فتحی

فتحی ومیمك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دمیدندن اوفورمك دیمکدر قصابلر باجغه
اوفوردکلری کبی (درکعبش دمیك مقدم مفعولیدر (فربه فانك فتحی وبانك کسری ورانك
سکونی وهاء اصلیه ایله سمز دیمکدر عربجه سمین دیرلر مبتدا واقعدر (ونماید خبری
(محصول ترکیب) فریب دشمنی یمه یعنی آنك الدامه سیله الدانمه ومداحك غرور وغفلتنی
صاتون المه یعنی آنك مدحیله مغرور اولمه زیرا اول دشمن زرق ومکر وحیله دوزاغنی
قوروب سنی نفاقیله غافل قلمق استر (وبو مداح طمع دهانی آچشدر ظرافتله سندن
برنسنه المق استر حاصلی سنی مدح ایلمسی الله ایچون دکلدر بلکه سنی مدحله مغرور ایدوب
سندن برجائزه المق استرنتکه اکثر خلق بویله در اماسن احمق دوشمه زیرا احمق اولانه ستایش
خوش کلور لاشه کبی که باجغنه اوفوره سین سمز کورینور یعنی احمق انی سمز ظن ایدر ایمدی
سنده برزافك مدحیله مغرور اولوب شیشمه وقبرمه * قطعه * الا تا نشنوی مدح سخن کوی * که
اندك مایه نفعی از تو دارد * الا حرف تنبیه (تا حرف تعلیل (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر
بونده مراد معنای نهی در ایشتمه دیمکدر شنویدندن مشتق (مدح سخن کوی مصدرك فاعلنه
اضافتیدر ونشنوینك مفعولی (سخن کوی وصف ترکیبیدر سوز سویلیجینك مدحی معناسنه در
(که حرف تعلیل (اندك آز یعنی قلیل دیمکدر (مایه بونك کبی یرلرده سرمایه ومقدار معناسنه در
(نفعی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) آکاه اول غافل اولمه تا کیم مداحك
مدحنی دکلیه سین یعنی مدحیله مغرور اولمیاسین زیرا سندن ازاجق مقدار فائده طمع طوتار یعنی
سنی مدح ایلمه دن طمعی سندن جزئی فائده در الله ایچون سنی مدح ایلمز * اکر روزی مرادش بر نیاری
* دوصد چندان عیوبت برشمارد * روزی یا حرف وحدت (مرادش ضمیر سخن کویه راجعدر
(برنیاری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن همزه یایه مبدل اولمشدر
نتکه سابقا بیان اولمشدر فعل شرط واقعدر (دوصد ایکیوز دیمکدر (چندان اولقدر دیمکدر یعنی
ایکیوز مدحی قدر دیمکدر (عیوب عیبك جمیدر (وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (شمارد فعل
مضارع مفرد غائب عد ایدر دیمکدر جواب شرطدر وعیوب مقدم مفعولی (محصول بیت) اکر
برکون مداحك مرادینی حاصل ایلمیه سین ایکیوز مدحی قدر عیبلرکی صیار یعنی سنی چوق چوق
ذم ایدر * نظم * متکلم را تا کسی عیب نکیرد سخنش صلاح نپذیرد * متکلم را را ادات مفعول
(ویا حرف تخصیص (تا حرف توقیت (کسی یا حرف وحدت (سخنش شین متکلمه راجعدر
(نپذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (محصول ترکیب) متکلمك مادام که
برکیمسه عیبنی طوتمیه سوزی صلاح قبول ایلمز یعنی سوزی مقبول اولماز * بیت * مشو غره
برحسن کفتار خویش * بتحسین نادان وپندار خویش * مشو فعل نهی مفرد مخاطب (غره
مغرور معناسنه در (بر حرف صله (حسن کفتار خویش لامیه لردر (بتحسین با مشو غره یه
متعلقدر نادانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (پندار خویش ده بویله در لیکن پندار اسم
مصدردر مصدر دکلدر (محصول بیت) مغرور اولمه کندی حسن کفتاریکه یعنی کوزل
سوزیکه نادانك تحسینی سببیله وکندی پندارکله یعنی کندیکه حسن ظنکله کندیکه غرور ویرمه
* ملاطفه * همه کس عقل خود بکمال نماید وفرزند خویش بجمال * (محصول ترکیب) جمیع
کیمسه یه کندی عقلی کمال ایله کورینور وکندی اوغلی جمال ایله یعنی هر کس عقلنی کامل بیلور
وفرزندنی صاحب جمال اکلر * قطعه * یکی جهود ومسلمان نزاع می کردند * چنانکه خنده
کرفت از حدیث ایشانم * یك بویکی بر بیسی دیمکدر لیکن کاه اولور که یکی بی یك معناسنده
استعمال ایدرلر (خنده اسم مصدردر کولمه معناسنه (حدیث بونده سوز وقصه معناسنه در

(محصول بیت) برجهود ایله بر مسلمان نزاع ایدرلردی شویلکه بنی خنده طوتدی انلرك قصه سندن
* بطیره کفت مسلمان کر این قبالهٔ من * درست نیست خدایا جهود میرانم * با حرف مصاحبت
(طیره طانك کسریله غضب معناسنه در (قباله قافك فتحیله قاضی مکتوبینه دیرلر (قبالهٔ من
لامیه ومصراع ثانی یه مرهون (خدایا الف حرف ندا (میرانم فعل امر مفرد مخاطبدر میرانیدندن
اصلی مردن ومیریدندر اولمك معناسنه (والف ونون تعدیه ایله میرانیدن اولدی اولدرمك
معناسنه پس میرانم بنی اولدر دیمکدر (محصول بیت) غضبله مسلمان دیدی اکر بنم بوقبالم
کرچك دکل ایسه یا الله بنی جهود اولدر یعنی بنی جهود ختم ایله حاصلی جهود قوپایم
دیمکدر * جهود کفت بتوریت میخورم سوکند * اکر خلاف کنم همچو تو مسلمانم * بتوریت
با حرف صله یا تصرفات ایجامدندر موسی وعیسی کبی علیهما السلام (سوکند یمین معناسنه در
(محصول بیت) جهود دیدی توراته یمین ایچرم یعنی اند ایچرم اکر یمینمده خلاف ایدرسم
سنك کبی مسلمانم یعنی سنك کبی مسلمان اولایم * کر از بسیط زمین عقل منعدم کردد * بخود
کمان نبرد هیچ کس که نادانم * بسیط زمین لامیه در روی زمین معناسنه (بخود با حرف صله
(محصول بیت) اکر یریوزندن عقل منعدم اولوب کیدرسه یعنی دنیاده نام ونشانی
قالمزسه هیچ کیمسه کندی یه ظن ایلمز یعنی ایلمز که بن نادانم دیو یعنی هر کس کندینی
عاقل ودانا اعتقاد ایدر * مطایبه * ده آدمی بر سفره بخورند ودوسك بر جیفهٔ بسر نبرند
حریص باجهانی کرسنه است وقانع بنانی سیر * ده آدمی اون آدم دیمکدر (برسفرهٔ ردشمعی
یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه بی حرف وحدت دیین خطا ایلمش بعض نسخه ده
سفره یرینه (خوانچه) واقعدر ینه سفره معناسنه (جیفه مردار دیمکدر (ویا حرف وحدت
و(همزه حرف توسط همزه حرف وحدتدر دیین اظهار جهل ایلمش (بسر با حرف صله سر ردشمعی
بونك کبی یرلرده جد وغایت معناسنه در (نبرند فعل نفی مستقبل جمع غائب باشه ایلتمزلر یعنی جیفه
اوزره اکلی تکمیل ایدوب حدو پایانه ایلتمزلر حاصلی اتحاد وامتزاج ایلمزلر دیمکدر بعض نسخه ده
(جیفه یرینه مرداری واقعدر لیکن معنا بردر (حریص مبتدا (باحرف مصاحبت (باجهانی
تقدیری بامالك جهانیدر (یا حرف تنکیر در (حرف وحدت دیین استقامت معنادن خبردار ردشمعی
دکلدر (کرسنه خبر مبتدادر (وقانع مبتدا (بنانی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (سیر خبر
مبتدادر توق دیمکدر (محصول ترکیب) اون انسان بر سفره اوزره اوتوروب یمك یرلر اما ایکی سك
بر جیفه اوزره تتمیم وتکمیل اکل ایلمزلر بلکه غوغا ایدرلر یعنی خرلداشرلر حریص اولان کیمسه
جهان ملکیله آجدر یعنی تمام دنیا ایله کندی یه قناعت کلمز اما قانع اولان کیمسه بر اتمکله توقدر یعنی
بر اتمك النه کردکدن صکره کیمسه یه عرض احتیاج وبیان حال ایلمز (باجهانی معناسی بتون جهانه
دیین (وبنانی بر نانه دیین معلومدر که بانك معناسنی احاطه ایلمامشدر * بیت * رودهٔ تنك بیك نان ردشمعی
تهی پر کردد * نعمت روی زمین پر نکند دیدهٔ تنك * رودهٔ تنك بیانیه روده رانك ضمیله بغرسقدر که
عربجه معا دیرلر میمك کسریله (تنك تانك فتحی ونونك سکونیله وکاف عجمیله طار دیمکدر که
عربجه ضیق دیرلر ضاد معجمه نك فتحی ویاء مشددك کسریله (بیك با حرف مصاحبت (نان تهی
بیانیه تهی تانك فتح وکسریله وهانك کسریله لغتده بوش دیمکدر خالی معناسنه اما بونده نان تهیدن
مراد قتقسز اتمکدر یعنی خبز بلا ادام (پر کردد پر اولور دیمکدر یعنی طویار (نعمت روی زمین لامیه لردر
(پر نکند پر ایلمز یعنی طویورمز (دیدهٔ تنك بیانیه (روده مبتدا (پر کردد خبری بیك نان تهی خبره
متعلق (نعمت مبتدا (پر نکند خبری (دیدهٔ تنك مفعولی (محصول بیت) بوش بغرسق قتقسز
بر اتمکله پر اولور یعنی طولار مراد طویمقدر اما بر یوز بنك نعمتی طار کوزی یعنی اچ کوزی پر ایلمز یعنی

طوبورمز

طوبورمز حاصلی زیاده حرصدن کنایتدر * مثنوی * پدر چون دور عمرش منقضی کشت * مرا این
یك نصیحت کرد وبکذشت * پدر مبتدا (چون ادات تعلیل (دور عمر لامیه زمان عمرش دیمکدر
(بو مصراع تقدیم وتأخیره محمولدر تقدیری پدرم چون کشت منقضی دور عمرش در (پس کشت
فعل تعلیل مفرد غائب (ومنقضی اسم فاعلدر انفعال بابندن دوکندی دیمکدر وکشتك اسمی
(ودور عمرده تنازع ایلدیلر (منقضی فاعلیله (وکشت خبرا کاه مرا بکا دیمکدر (کرد فعل ماضی مفرد
غائب فاعلی تحتنده پدره راجع ضمیردر (واین یك نصیحت مقدم مفعولی (بکذشت فعل ماضی
مفرد غائب ینه فاعلی ضمیر پدردر وجملهٔ فعلیه معطوفدر جملهٔ فعلیه یه که جواب تعلیلدر وجملهٔ
تعلیلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) پدرم چونکه زمان عمری منقضی اولدی یعنی دوکندی بکا
بو بر نصیحتی ایلدی وکیتدی یعنی وفات ایلدی اول نصیحت بوندن صکره کلن ایکی بیتدر معلوم
اوله که بو ابیات ثلثه نك ماقبلنه تعلقی یوقدر * که شهوت آتشست از وی بپرهیز * بخود بر آتش
دوزخ مکن تیز * که حرف بیان نصیحتدر (شهوت بونده جماعدن حاصل اولان لذتدر مبتدادر
(وآتش خبری با حرف تأکید (بپرهیز فعل امر مفرد مخاطبدر پرهیزیدندن عربجه احتما
دیرلر افتعال بابندن مصدر در (بخود با حرف صله ویا حرف مصاحبت کندیکه ویا کندکله
دیمکدر بر با متضمن اولدیغی وافاده ایلدیکی معنای تأکید ایدر تنکه سابقا (بروی زمین بر نشان
نماند دیو بیورمش ایدی (آتش دوزخ لامیه ومکنك مفعول اولی (وتیز مفعول ثانیسی
(تیز کسکین ویاوز دیمکدر (محصول بیت) پدرك بکا نصیحتی بودر که شهوت آتشدر اندن
پرهیز ایله کندیکه جهنم اتشنی یاوز ایله یاخود کندکله جهنم اتشنی تیز ایله یعنی کندیکی
دوزخه اتمغله اتشی یاوزلندرمه زیرا اتشه برنسنه برقسك البته یارلار وعلی الخصوصکه یاتمغه قابل ردابن سید علی
نسنه اوله (تیزی بونده بر سبیل استعجال معناسنه اخذ ایلین غریب عجله ایلمش (وتیزی آتشه ردابن سید علی
صفت ایدوب کندیکی آتش تیزه آتمه دیدیکی خود عجایب عجیبه دندر وتور کیجه معناسنی کندی رد سروری وشمعی
اوزرکه جهنم اودنی تیز ایلمه دینلر ظاهر بودرکه باء حرف زائد طوتمشلر یاخود معنی بو یله ردشمعی
اوله که کندیکی دوزخ اتشی اوزره تیز ایلمه دیین تصرف خاص ایلمش * در آن آتش نداری
طاقت سوز * بصبر آبی برین آتش زن امروز * در آن آتش یعنی در آتش دوزخ (طاقت سوز
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یعنی سوزه قدرت وطاقت طوتمزسین دیمکدر (بصبر با حرف
مصاحبت (آبی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (واین اتشدن مراد آتش شهوتدر (زن فعل امر
مفرد مخاطبدر (زنیدندن اوردیمکدر زدندن دینلر سهو ایلمشلر (زنینك آب مفعول صریحی وبصیر ردابن سیدعلی وسروری
غیر صریحی (برین انشنه بو یله در (وامروز ظرف زمانی (محصول بیت) اول اتش دوزخك
سوز وحرارتنه طاقت کتورمزسین باری بو کون بو آتش شهوته صبر ایله صو اور یعنی صبر صویی
اوزرینه سپ حاصلی صبر ایدوب ترك شهوت ایله صبر ایله صو اورمقدن مقصود شهوت اتشی
سوندرمکدر * حکمت * هر که در حال توانایی نیکویی نکند در وقت ناتوانی سختی بیند * حال
توانایی لامیه (توانا صفت مشبهه در کوچلی وقدرتلی دیمکدر (ویاء اولی اصلی (ویاء ثانیه
حرف مصدر در (نیکویی یاریده بو یله در (نیکویی نکندك مقدم مفعولیدر (ودرحال ظرف
زمان (وقت ناتوانی لامیه (ناتوانی یا حرف مصدر کوجسزلك وقدرتسزلك وقتنده دیمکدر
(سختی یا حرف مصدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب در (بینیدندن کورر دیمکدر (سختی مقدم
مفعولی (ودر وقت ظرف زمانی (محصول ترکیب) هر کیم که قدرتی حالنده احسان وکرم ایلمیه
قدر تسزلك حالنده شدت کورر یعنی زحمت چکر * بیت * بد اختر تر از مردم آزار نیست *
که روز مصیبت کسش یار نیست * بد اختر وصف ترکیبیدر بدبخت کبی (وتر ادات تفضیل

(مردم ازآر وصف تركيبيدر (از آريدندن مردم انجديجى ديمكدر (كه حرف تعليل (روزمصيبت
لاميه (كسش ضمير مردم ازاره راجعدر (محصول بيت) مردم ازاردن بد بختك و بد طالعك
كيمسه اولماز زيرا مصيبت وبلا كوننده اكا كيمسه يار دكلدر يعنى باشنه برحال كلدكده كيمسه
اكا يار اولمز * حكمت * جان در حمايت يكدمست ودنيا وجودى ميان دوعدم دين بدنيا فروشان
خرند يوسف بفروشند تاچه خرند * جاندن مراد روح وحياتدر (در حرف ظرف (حمايت
يكدم لاميه (حمايت مصدردر حفظ معناسنه (ودم نفس معناسنه (پس مادام كه نفس داخل
وخارجدر دوحيات ثابت وقائمدر (نفس كه منقطع اولدى حيات كيدوب ممات لازمدر
(پس حيات برنفسك حفظنده ديمكك معناسى بودر (وجودى ياحرف وحدت (ميان دوعدم
لاميه دربريسى عدم سابقدر كه اكا عدم قديم ديرلر وبريسى عدم لاحقدر كه اكا عدم حادث
ديرلر (باحرف مقابله (دنيافروش وصف تركيبيدر (فروشيدندن صاتمق معناسنه (خر معروفدر
حمار معناسنه (ونون ودال ادات خبر (استك جمعيدر والف ونون ادات جمعدر (فروشان ظاهرا
دنيا يله تركيب اولنمشدر (اما حقيقتده دينه قيددر (دين فروشان تقديرنده (بفروشند فعل
مستقبل جمع غائب (يوسف مقدم مفعولى (تاچه ديمكدر (خرند خانك فتحى وكسريله وراءنك
فتحيله فعل مضارع جمع غائبدر خريدندن (محصول تركيب) حيات حيواناتك برنفسك
حفظنده در ودنيا ايكى عدم بيننده بروجوددر يعنى موجود اولان اشيا عدمدن وجوده كلمشدر
وينه جميعا عدمه رجوع ايدر دينى دنيايه صاتيجيلر حمارلردر يعنى حمار وبقركبى بربلوك لايعقل
احمقلردر يوسفى صاتارلر عجبا انك بهاسيله اندن يكنه آلورلر يعنى دينى دنيايه صتانلر يوسفى برقاچ
بكمز اقچه يه صتانلر كبيدر * الم اعهد اليكم يابنى ادم ان لاتعبدوا الشيطان * همزه حرف
استفهام (الم اعهد فعل جحد مطلق عهد بونده وصيت معناسنه در (اليكم فعل جحده متعلق
(ياحرف ندا (بنى اصلنده بنين ايدى اضافتله نون دوشدى ان لاتعبدوا تأويل مفردده فعل جحدك
محلا منصوب مفعوليدر نونك سقوطى علامت نصبدر (الشيطان لاتعبدونك مفعولى (محصول آيت)
اى آدم اوغللرى سزه وصيت ايلمدممى شيطانه عبادت ايلمك ديو يعنى عبادته امرايديجى يعنى
خدايه عبادته وغيريدن نهى ايديجى عقلى وسمعى دليللر وحجتلر نصب ايلمدممى استفهام انكاريدر
يعنى ايلدم ديمكدر عبادتى شيطانه تخصيص ايلدى زيرا كندى يه عبادته امر ايديجى اول
ملعوندر * بيت * بقول دشمن پيمان دوست بشكستى * ببين كه از كه بريدى وباكه پيوستى *
باحرف مصاحبت (قول دشمن لاميه (پيمان دوستده بويله در وبشكستينك مقدم مفعولى
(بشكستى فعل ماضى مفرد مخاطب (ببين فعل امردر بينيدندن (كه حرف بيان وايكنجى كه اسمدر كيم
معناسنه (بريدى (بانك ضميله فعل مضارع مفرد مخاطب مبنى للمفعول معناسنه كسلدك ديمكدر
(باحرف صله (كه ينه اسمدر كيم معناسنه (پيوستى (باء عجمك وواوك فتحى ويانك سكونيله فعل
ماضى مفرد مخاطب اولاشدك (يعنى واصل اولدك ديمكدر (محصول بيت) دشمن قوليله دوستك
عهدو پيمانى صدك يعنى بوزدك كور كه كيمدن كسلدك وكيمه اولاشدك يعنى كور كه نيجه كيمسه دن
ايرلدك ونيجه كيمسه يه واصل اولدك حاصلى شيطانك اغواسيله خدانك عهد وپيمانى صدك
كوركه ايمدى كيمدن منقطع اولدك وكيمه متصل * حكمت * شيطان بامخلصان برنمى آيد وسلطان
بامفلسان * شيطان مبتدا (باحرف مصاحبت (مخلصان خدا دوستلرى (الف ونون ادات جمع
(برنمى آيد چيقشامز (يعنى مخلصلرى اضلال ايدهمز زيرا توجهلرى دائما رب عزته در هوا وهوسه
دكلدر كه شيطان انلره وسوسه وبرمكه قادر اوله (برنمى ايد خبر مبتدادر (وبامخلصان
اكا متعلق (سلطان بامفلسان ده بويله در يعنى پادشاه مفلسلر ايله چيقشامز حاصلى انلردن

حق تخليص ايدهمز زيرا برنسنه يه مالك دكلدر كه انى الوب حقلنه فقره اولك معناسنى
ردسرورى شيطان مخلصلره موافق ومصاحب اولماز دين معنابى مقصوده موافق سويلمامش وفقره
رد سرورى ثانيه نك معناسنى سلطانده مفلسلره موافق ومصاحب اولمازديد كده اولكيدن اخش واوحش
سويلمش * مثنوى * وامش مده ان كه بى نمازست * ورخود دهنش زفاقه بازست * وام بورج
ديمكدر كه عربجه (قرض ديرلر (وشين ضمير اضمار قبل الذكر طريقيله كه يه راجعدر (مده ميمك
فتحى ودالك كسرى وهاء اصليه ايله فعل نهى مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله ويرمه
ديمكدر (دهيدندن (آن كه اول كيمسه كه ديمكدر (كه بونده اسمدر كيمسه معناسنه (ورخود
(واكر خوددن مخففدر (دهنش ضميرينه كه يه راجعدر (فاقه فقر ديمكدر (وباز آچق
معناسنه (محصول بيت) اودنج ويرمه اول كيمسه يه كه بى نمازدر يعنى تارك صلوتدر واكر
فرضا آغزى فقردن اچيق ايسه ده يعنى اكرچه زياده فقير اولوب معاشنده متحير ايسه ده برمرتبه كه
برنسنه بوليماسه اغزينه قوياجق واغزى آچلغندن اچق قالسه * كو فرض خدا نمى كذارد *
ازقرض تو نيز غم ندارد * كو اصلنده كه او ايدى (كه حرف تعليل (واو ضميرى بى نماز اولان
كه يه راجعدر (فرض خدا لاميه (نمى كزارد زا ايله ادا ايلمز ذال ايله يازانلر املادن اكاه
رد شراح جميعا دكللر ديمش (قرض تو لاميه (فرض (وقرض بيننده صنعت تجنيس خط واردر (نيز حرف
عطف ردخى ديمكدر (محصول بيت) زيرا بى نماز خدانك فرضنى ادا ايلمز يعنى اوزرينه مفروض
اولانى ادا ايلمز سنك قرضكدندن غم طوتماز يعنى بورجنى اكا ايلسه ده بى پروادر كه هيچ اداسى
خاطرينه كلمز * حكمت * هرچه زود برايد دير نپايد * زودتيز ديمكدر (ديركچ (محصول تركيب)
هرنسنه كه تيز حاصل اولور اول نسنه چوق زمان اكلنمز * قطعه * خاك مشرق شنيده ام كه
كنند * بچهل سال كاسهٔ چينى * خاك مشرق لاميه (وكنندك مقدم مفعولى (باحرف ظرف
(چهل سال ظرف زمان (كاسهٔ چينى بيانيه (وكنندك مفعول ثانيسى (محصول بيت) ايشتمشم كه
خاك مشرقى قرق يلده كاسهٔ چينى ايدرلر يعنى قرق يلده فغفورى ايدرلر بعضيلر ديديلر كه بونده
خاكدن مراد مملكتدر خاك بيلقان يورديغى كبى ودر بغداد بوكه قرينه در بويله اولنجه خاك
كنندك ظرف مكانى اولور ومحصول بويله اولور كه ديار مشرقده مسموعدر كه قرق يلده كاسهٔ
چينى ياپارلر ولكل وجهة * صد بروزى كنندر بغداد * لاجرم قيمتش همى بينى * صد يعنى
صد كاسه (بروزى باحرف ظرف (روز ظرف زمان (وياحرف وحدت (كنندك صد كاسه
مفعول صريحى (وبروزى ظرف زمانى (ودر بغداد ظرف مكانى (لاجرم لاشك ولامحالة
ديمكدر (محصول بيت) يوز كاسه ياپارلر كونده بغدادده لاجرم قيمتنى كوريورسين يعنى
چوقدر واوچوز قيمتش ضمير صد كاسهٔ بغداديه راجعدر كاسهٔ چينى يه ارجاع ايلين دوردراز
ردشمعى افكاره دوشمش * قطعه * مرغك از بيضه برون آيد وروزى طلبد * وادمى بچه ندارد خبر
ازعقل وتميز * مرغك كاف حرف تصغير قوشجغز ديمكدر (بيضه (بانك فتحيله بونده يمورده
ديمكدر (برون ايد چقار ديمكدر (روزى رزق معناسنه در (طلبدك مقدم مفعوليدر (آدمى
بچه آدم يوريسى (يعنى اوغلانجغى (ندارد خبر طوتماز (يعنى بيخبردر تميزك اصلى
تميزدر (اما عجم يانك حذفيله استعمال ايدر (محصول بيت) قوشجغز يموردهدن چقار همان
رزق طلب ايدر يعنى يموردهدن چقديغى كبى كزوب دانه ديو شرمكه بشلر اما آدمى زاده اناسندن
طوغدقده عقل وتميزدن بيخبردر اغزنه نه ويررلرسه الور امر واكر ويرمزلرسه اچ قالور
* انكه ناكاه كسى كشت بچيزى نرسيد * وين بتمكين وفضيلت بكذشت ازهمه چيز * ان اسم
اشارتدر (مرغكه (كه حرف بيان (ناكاه بونده دفعة بلا تدريج ديمكدر (كسى ياحرف وحدت

بونده معنی چیزی اقتضا ایدردی لیکن وزن ضرورتندن کسی بیورمش (کشت فعل ماضی مفرد
غائب اولدی دیمکدر صار معناسنه (وین اشارتدر آدمی بچه یه (با حرف مصاحبت (و با حرف
ظرف (تمکین قدرت معناسنه در (بکذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی یعنی تجاوز ایلدی
(همه چیز جمیع اشیادن عبارتدر (محصول بیت) اول مرغك که بر کره دن و برا وغوردن نو عندن
فرد واحد کامل اولدی هیچ بر مرتبه یه واصل اولمدی یعنی انسان کبی معزز ومکرم اولمدی حاصلی
مقام عزت و کرامته واصل اولمدی اما ادمی زاده تمکین وفضیلتله و یا تمکین وفضیلتده جمیع
مخلوقاتدن کچدی یعنی عزت وکرامتده جمیع اشیادن ایلری کندی حاصلی تشریف ولقد کرمنا
بنی ادم) ایله مشرف اولدی یعنی هر نسنه که کچ حاصل اولور تیز حاصل اولاندن اعز واکرمدر
* ابکینه همه جا هست ازان قدرش نیست * لعل دشوار بدست اید ازانست عزیز * ابکینه الف
ممدوده وسکون بایله وکاف عجمك کسریله صرچه دیمکدر که عرب زجاج وقاروره دیر (همه جا هر یرده
دیمکدر (ازان ادات تعلیلدر انکیچون معناسنه (دشوار مشکل دیمکدر (بدست با حرف صله
(ازانسته ادات تعلیلدر (محصول بیت) بو بیت ایکی سابق بیتی تنویر ایدر بیورر که صرچه هر یرده
واردر یعنی هر یرده بولنور هر یرده بولنور بیوردیغی کلام ادعائیدر حقیقی دکل انکیچون قدر وقیمتی
یوقدر یعنی کثیر الوجود اولدیغیچون ذی قیمت دکل اما لعل مشکل اله کلور یعنی تحصیلی کوچدر
انکیچون عزیز ومعتبردر * حکمت * کارها بصبر بر آید و مستعجل بسر درآید * محصول ترکیب)
مصالح صبرایله حاصل اولور یعنی هر ایش صبر وتأنیله ایو حاصل اولور و مستعجل یعنی ایو بیجی
کیمسه ایو مکله سورچر واوزولور یعنی ییقلور وایشی ایلرو کلوب حاصل اولماز * مثنوی *
بچشم خویش دیدم در بیابان * که مرد آهسته بکذشت ازشتابان * با حرف مصاحبت (وچشم
خویش لامیه (که حرف بیان (مرد آهسته قلبه مجمولدر تقدیری آهسته رفتار مرددر و بعضیلر
دیدیلر اصلنده مرد اهسته رفتار ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون اضافتدن قطع اولنوب
همزه وصلله ساقط اولوب فتحه سی داله نقل اولنوب وصلله اوقنور (شتابان صفت مشبهه در
(شتاب ایدندن ایوه کن معناسنه (محصول بیت) کندی کوزمله کوردم که بیابانده آهسته رفتار مرد
مرد شتاباندن کچدی یعنی یوروممده اهسته کیدن عجله ایله کیدندن سبق ایلتدی یعنی منزله اندن
ایلری واصل اولدی * سمند باد پای ازتك فروماند * شتربان همچنان آهسته میرآند * سمندسینك
ومیمك فتحه لریله صاری وقوله وباغر آنده مستعمل لفظدر اشتراك طریقیله (باد پایه اضافتی
بیانیه در (بادپا یوکرلك اتك اصلنده وصف ترکیبیدر یل ایقلی معناسنه (تك تانك فتحی وکاف عربیله اسم
مصدردر تکیدندن یلك معناسنه بونده یله دیمکدر (فروماند عاجز قالدی دیمکدر (شتربان
دوه جی دیمکدر (بان ادات فاعلدر جی معناسنه (همچنان اولکی کبی یعنی اهسته اهسته میراند
سورردی یعنی قالمدی (محصول بیت) دیدکیم بیابانده سمند بادپا یلوب یورمقدن عاجز قالدی اما
دوه جی آهسته آهسته دوه سنی سوروب کیدردی هیچ قالمدی یعنی بیابانده کندی کوزمله بو یله
کوردم * مطایبه * نادان را به ازخاموشی نیست واکراین مصلحت بدانستی نادان نبودی *
نادان را (را حرف صله (خاموشی یا حرف مصدر (بدانستی ونبودی یاری حکایت ایچوندر
(محصول ترکیب) نادانه یعنی جاهله ایسم اولمقدن یك اولماز واکر بو مصلحتی بیلیدی نادان
اولمزدی یعنی سکوت ایدوب خاموش اولمق کندی مقدارینی بیلکدن ناشیدر بو ایسه نفس علم
ومعرفتدر * قطعه * چون نداری کمال وفضل ان به * کرزبان در دهن نکه داری * (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله بیورر چونکه کمال وفضلك بوقدر اول بکدر که دیلکی اغزکده حفظ ایلیه سین
یعنی تکلم ایلیه سین * ادمی را زبان فضیحه کند * جوز بی مغز را سبکساری * فضیحه رسوا

دیمکدر ضرورت وزن ایچون تاها رسمی شکلنده اوقونور (جوز بی مغز بیانیه (جوز جیمك فتحیله
قوز معناسنه در ومغزدن مراد ایچیدر (ورا حرف صله در (محصول بیت) انسانی دلی رسوای ایدر
ایچسز قوزی یعنی ایچدن خالی اولان جوزی سبکسارلق یعنی خفت رسوای ایدر حاصلی انسانی
دلی وجوزی خفت رسوای وبی اعتبار ایدر زیرا جوزی الته الان خفتندن بلور ایچی
اولمدیغی یعنی پس اعتبار ایلیوب بیانه آثار (جوزه ادات تشبیه تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر
* قطعه * خری را ابلهی تعلیم می داد * برو بر صرف کرده عمر دائم * خر یرا را ادات مفعول
(ابلهی یا حرف وحدت می دادك مفعول اولی خر (وثانیسی تعلیم در (بر واصلنده برا وایدی
ضرورت وزن ایچون حذف و ایصال اولدی (ایکنجی برادات تأکیددر (کرده نك
عمر مفعول اول صریحی (وصرف ثانیسی (وبرو مفعول غیر صریحی (دائم کرده یه قید در
(محصول بیت) برابله برخره تکلم تعلیم ایدردی یعنی انی نطقه کتورمکه قصد ایدردی دائم
وهر زمان انك اوزره یعنی تعلیمی اوزره عمرینی صرف ایلمشیدی (حاصلی دائما ایشی انك تعلیمنه
مصروف ایدی * حکیمی کفتش ای نادان چه کوشی * درین سودا بترس از لوم لائم * لوم لامك
فتحیله مصدر در لام یلومدن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن ازارلمق معناسنه (ولائم اسم
فاعلدر ازارلیجی دیمکدر (محصول بیت) برحکیم اول ابلهه دیدی ای نادان نه چالشورسین یعنی
نه زحمت چکرسین بو سوداده لائمك لومندن قورق (حاصلی اعتراض ایدن معترضدن صاقن
یعنی ملامت ایدیجیلرك ملامتندن احتراز ایله * نیاموزد بهائم از تو کفتار * تو خاموشی بیاموز
از بهائم * (محصول بیت) بو بیت تتمهٔ قول حکیمدر (ابلهه دیر که حیوان سندن کفتار اوکرنمز یعنی
سندن تکلم اوکرنمز (ایمدی سن حیواندن ایسم اولمغی اوکرن (حاصلی اول سندن سوز اوکرنمك
احتمالی یوق باری سن اندن سکوت ایلمکی اوکرن * مثنوی * هر که تأمل نکند در جواب *
بیشتر آید سخنش ناصواب * (محصول بیت) هر کیمسه که جوابده فکر و تأمل ایلیه و یا ایلمز یعنی
فکرسز برنسنه یه جواب ویره اکثر سوزی ناصواب کلور یعنی خطا واقع اولور * یا سخن
ارای چو مردم بهوش * یا بنشین همچو بهائم خموش * یا حرف تردید (سخن ارایك مقدم مفعول
صریحی در (وبهوش غیر صریحی (آرای فعل امر مفرد مخاطبدر ارایدندن بزه مك یعنی زینت
ایلمك معناسنه در (محصول بیت) یا سو یلیجك سوزی عقل وفکر ایله برخوشجه بزه یعنی عاقلانه سو یله
و یا حیوانات کبی ایسم اوتور یعنی سکوت ایله دیمه * مطایبه * هر که با دانا تراز خود بحث کند
تا بدانند که داناست بدانند که نادانست * با حرف مصاحبت (دانا تر دانا اعالم (و تر ادات تفضیل در
(تا حرف تعلیل (بدانند بلهلر دیمکدر (که حرف بیان (بدانند لفظ مشترکدر مضارع علی امر غائب
بینده بیلهلر و یا بلسونلر دیمکدر (محصول ترکیب) بر کیمسه که کندیدن عالمرك بر کیمسه ایله بحث
ایلر تا اهلرکه داناد ر یعنی دیسونلر که عالمدر دیو بیلورلر که و یا بلسونلر که جاهلدر والا کندیدن
عالمر کله بحث ایلمزدی * بیت * چون درآید به از تو بی بسخن * کرچه به دانی اعتراض مکن *
تو بی یای ثانی ضمیر خطابدر (بسخن با در آیده متعلقدر وحرف مصاحبت حرف ظرف دیوب
معناسی چونکه سوزده بر کیمسه سندن یك کله دیین سوز سو یله ده ایو دکل ایمش (محصول بیت
چونکه سندن ایو بر کیمسه تکلم ونطقه کله یعنی سوز سو یلکه باشلیه اکرچه اول سوزی اندن ایوده
بلورسك اعتراض ایلمه (زیرا جائزدر که اول سوزی بر وجهله توجیه ایلیه که سنك بیلدیککدن
اشبه واوجه اوله * لطیفه * هر که با بدان نشیند نیکی نبیند * (محصول ترکیب) هر کیمسه که
یرامزلرله اوتورر ایلك کورمز * مثنوی * کر نشیند فرشتهٔ بادیو * وحشت آموزد وخیانت و ریو *
فرشتهٔ) یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسط (همزه حرف وحدتدر دیین بیلمزایمش (آموزد

رذ سروری وشمعی

ردشمعی

ردشمعی

زدشمعی

فعل مضارع مفرد غائب اوکرنور دیمکدر (ریو رانک کسریله حیله ومکر معناسنه در (محصول بیت)
کرنشبند اکر اوتو ررسه دیمکدر (یعنی برفرشته دیو ایله اوتو ررسه اول دیو دن وحشت وخیانت
وریو اوکرنور (حاصلی اندن اوکرندیکی محض شردر هیچ خیر اوکرنمز * بیت * از بدان نیکویی
نیاموزی * نکند کرك پوستین دوزی * پوستین دوز وصف ترکیبیدر (دوزیدندن کورك
دیکیجی (ویا حرف مصدر (حاصلی کورکجیلك دیمکدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (محصول
بیت) خطاب عام طریقیله بیور یرامزلردن ایلك اوکرنمزسین زیرا قوردن کورکجیلك کلمز
(یعنی قورد کورکجیلك ایلمز (زیرا طبیعتی برتجیلك اوزره مجبولدر دیکیجیلك اوزره دکل (حاصلی
قورددن پوستین دوزلك کلمدیکی کبی یرامزلردن ایلك کلمز * پند * مردمان را عیب نهانی
آشکارا مکن که مرایشان را رسوا کنی وخودرا بی اعتماد * مردمان را رادات تخصیص (عیب
نهانی بیانیه (آشکارا (وآشکاره (وآشکار برمعنایه در (که حرف تعلیل (مرحرف تأکید (یعنی رانك
معناسنی تأکید ایدر (محصول ترکیب) مردمك کیزلی عیبنی آشکاره ایلمه زیرا انلری رسوای ایدرسین
وکندیکی اعتماد سز یعنی سکا هیچ برنسنه اینا نمبوب سندن هرکس نفرت ایدر * تشبیه *
هرکه علم خواند وعمل نکرد بدان ماند که کاورآند وتخم نیفشاند * بدان باحرف صله ودال
همزه دن مبدلدر بان تقدیرنده (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر بکزر دیمکدر مانیدندن مانستندن
دبین خطا ایلدی (که حرف بیان (کاو کاف عجمله صغر دیمکدر بقر معناسنه (راند فعل
ماضی مفرد غائب سوردی دیمکدر کاو مقدم مفعولی اوکون سوردی دیمکدر مراد چفت
سورمکدر (نیفشاند فعل نفی ماضی مفرد غائب صاچمدی دیمکدر تخم مقدم مفعولیدر
(محصول ترکیب) هرکیمسه که علم اوقودی یعنی تحصیل علم ایلدی وعمله عمل ایلمدی اول
کیمسه یه بکزر که چفت سوردی ودانه صاچمدی یعنی اکین اکمدی * عبرت * ازتن بی دل
طاعت نیاید وپوست بی مغز بضاعت را نشاید * تندن مراد شخصدر (وبی دلدن مراد
صاحب قلب اولمیاندر زیرا اهل اللهه اصحاب قلوب دیرلر مراد شول قلبدر که انده محبت خدا
ومیل آخرت اوله ایمدی بویله اولمیان شخصدن طاعت کلمز (پوست بی مغز بیانیه پوستدن
بونده مراد قبقدر که عربجه قشر دیرلر (ومغزدن مراد ایچدر فندق وفستق وبادم ایچی کبی
بضاعت سرمایه (محصول ترکیب) شخص بی قلبدن یعنی بی محبت حقدن ومیل آخرتدن
طاعت خدا کلمز یعنی صدقله طاعت وعبادت ایلمز بلکه ایلدیکی ریا ایله در ایچسز قبق دخی
بضاعت وسرمایه یه لایق دکلدر یعنی بیع وشرایه لایق اولماز حاصلی تن بی قلب قشر بی لبه
بکزر که هیچ برنسنه یه یرامز * تنبیه * نه هرکه درمجادله چست درمعامله درست * نه حرف نفی
مجموع ترکیبه مصروفدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمسه که بحث وجدلده چست
وچابکدر معامله ده یعنی تقوا وصلاحده وخدا ایله معامله ده درستدر زیرا نیچه بحاث واردر که
صلاح وتقواسی هیچ یوقدر (معلوم اوله که بوسجعده ادات خبر یعنی سین ویا مقدر درچستست
ویا درستست تقدیرنده در * بیت * بس قامت خوش که زیر چادر باشد * چون بازکنی مادر
مادر باشد * بس چوق دیمکدر (قامت خوش بیانیه (که حرف رابط صفت (زیر چادر لامیه بونده
چادردن دالك فتحیله عورتلر بورندیکی چارمراددر که دیار عربده اکثر عورتلر آنی استعمال ایدرلر
(بازکنی آچه سین دیمکدر (مادر مادر لامیه در معلوم اوله که چوندن برضمیر غائب محذوفدر ضرورت
وزن ایچون چونش تقدیرنده (محصول بیت) چوق کوزل قامت که چادرالتنده اولور یعنی چارالتنده
چوق قامت لطیف وموزون کورینور اما چونکه اول چاری اوستندن آچه سین وکوره سین انك اناسی
اولور ویا اول چار صاحبنك اناسنك اناسی اولور یعنی صورتا کوزل کورینور اما حقیقتده بریاشلی قاری

اولور

اولور حاصلی ظاهره اعتبار یوق حکم باطنکدر * حکمت * اکر شبها همه قدر بودی پس
شب قدر بی قدر بودی * ایکی بودی ده یا حرف حکایه در (محصول ترکیب) اکر کیجه لر جمیعا
قدر کیجه سی اولیدی قدر کیجه سی بی قدر وبی اعتبار اولوردی بعض نسخه ده بی قدر یرینه
چه قدر واقعدر * بیت * کرسنك همه لعل بدخشان بودی * پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودی * لعل بدخشان لامیه (بودی ده یا حرف حکایه در ایکی برده یله (محصول بیت)
اکر هر برطاش لعل بدخشان اولیدی پس لعل وطاشك قیمتی یکسان اولوردی یعنی ایکیسنك
براولوردی قیمتی ایمدی قلیل الوجود ولانك اعتباری زیاده ایمش کثیر الوجود اولاندن * حکمت *
نه هرکه بصورت نیکوست سیرت زیبا دروست کار اندرون دارد نه پوست * بصورت باحرف
ظرف (سیرت زیبا بیانیه سیرت خلق معناسنه در (زیبا صفت مشبهه در یاراشق ویافشق دیمکدر
(دروست اصلنده دراوست اوضمیری که یه راجعدر (اندرون بونده قلب معناسنه در (پوستدن
مراد ظاهر حالدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمکه صورتده ایودر سیرت زیبا انده در
یعنی هرکس که صورتده وسیماده ایو وکوزلدر اویله دکلدر که انده سیرت زیبا واخلاق حسنه
اوله بلکه بعضیسی بویله وبعضیسی خلافنجه در زیرا ایش قلبکدر پوستك دکلدر یعنی مصلحت
باطنکدر ظاهرك دکلدر حاصلی هرکسك باطننه نظر ایلك کرك ظاهرینه دکل * قطعه *
توان شناخت بیك روز درشمائل مرد * که تا بکجش رسید ست پایکاه علوم * شناخت بونده
شناختن معناسنه در (شمائل مرد لامیه در اخلاق مرد دیمکدر مرهوندر (که حرف
بیان (تا حرف انتها (بکجش ضمیر مرده راجعدر (پایکاه بانك سکونیله مرتبه دیمکدر (علومه
اضافت لامیه در (محصول بیت) آدمك اخلاق واطوارندن برکونده بیلك ممکندر که نریه دك
ایرشمشدر مرتبهٔ علومی یعنی اخلاق واطواردن کشینك مرتبه ومقام علومی نه حدده
واصلدر بیلك اولور * ولی زباطنش ایمن مباش وغره مشو * که خبث نفس نکردد بسالها
معلوم * ولی ادات استدراك (باطنش ضمیری (مرده راجعدر (که حرف تعلیل (خبث نفس لامیه
(محصول بیت) اما باطننده امین ومغرور اولمه زیرا خباثت نفس ییللرله معلوم اولمز * تخویف *
هرکه بابزرکان ستیزد خون خودریزد * (محصول ترکیب) هرکیمکه اکابرله لج وعناد ایلرسه
کندی قانی دوکر یعنی کندی کندینی هلاك ایدر زیرا اکابرله چیقشاماز * قطعه * خویشتن
رابزرك می بینی * راست کفتندیك دوبیند لوچ * می بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کوررسین
دیمکدر (خویشتن مفعول اولی (وبزرك ثانیسی (راست بونده کرچك معناسنه (بیند فعل
مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر (بیندیدن (یك مفعول اولی (ودو ثانیسی (لوچ لامك ضمی
وجیم عربله شاشی دیمکدر احول معناسنه (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر که کندیکی
اولو کوررسین کرچك دیدیلر ویادیمشلر که شاشی بری ایکی کورر یعنی سن غرور وتکبردن
کندیکی اولو کوردکك شاشینك بری ایکی کوردیکی کبی فاسددر زیرا اوته سی یوقدر * زود بینی شکسته
پیشانی * توکه بازی بسر کنی باقوچ * زود زانك ضمیله تیز دیمکدر ظرف زماندر (بینیك
شکسته مفعول اولی (وپیشانی ثانیسی بازی اویون دیمکدر (کنیك مفعول صریحی (وبسرله
(باقوچ غیر صریحلری (قوچ لفظ مشترکدر ترکیله فارسی بینیده (محصول بیت) تیز زمان
النکی شکسته کوررسین سن که باشکله قوچله اویون اوینارسین یعنی کله کله قوچله طوقشورسین
ترکیده قوچ جیم عجمله در قافیه رعایتیچون بونده عربی اوقنور فقدبر * پند * پنجه باشیر ومشت
باشمشیر کار خرد مندان نیست * معلوم اوله که بونك کبیلر برمقدرله ملحوظدر (باشیر باحرف
مصاحبت ویا حرف صله (باشمشیر باحرف صله (محصول ترکیب) ارسلانله پنجه طوتشمق

ویا ارسلانه پنجه اورمق و بومروغی شمشیره اورمق عقلا ایشی دکلدر زیرا انلر کندینی تهلکه یه
صالمازو مضرتدن احترازایدرلر *بیت* جنك وزور آوری مکن بامست* پیش سرپنجه در بغل نه
دست* زوراور وصف ترکیبیدر (آوریدندن زورکتور یجی (و یاحرف مصدر زوراورلك دیمکدر
(بامست باحرف مصاحبت (پیش سرپنجه لامیه (سرپنجه قوی وغالب معناسنه در (بغل بالك
وغین معجمه نك فتحه لریله قوالتق دیمکدر (نه نونك کسری وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (نهیدندن مستقبلاتنده نونك فتحیله مستعملدر (نه نهادندندر دیینلر سهو ایلمشلر (دست
مفعول صریحی (ودر بغل غیر صریحی (و پیش ظرف مکانی (محصول بیت) مست ایله جنك
وزور کتوریجیلك ایلیه یعنی انکله محاربه ومقاتله ایدوب اکا قوت بازوکی کوسترمه پس قوی
وغالب کیمسه نك او کنده الکی قولتوغکه قو یعنی انکله جنك وجدال ایدوب خصومت
کوسترمه *تحذیر* ضعیفی که باقوی دلاوری کند یار دشمنست درهلاك خویش*
ضعیفی یاحرف وحدت (که حرف بیان و یاحرف رابط صفت (و باحرف مصاحبت (دلاور
وصف ترکیبیدر آوریدندن بهادر معناسنه در (یاردشمن لامیه (هلاك خویش ده بویله در
(محصول ترکیب) برضعیف که قویله برابر دلاورلك ایلیه وا کا بهادرلق کوستره یعنی اکا بهادرلق
صتا و کندینی اکا کوره دلیر طوته کندی هلاکنده دشمنك معین وناصریدر *قطعه* سایه
پرورده راچه طاقت آن* که رود با مبارزان بقتال* سایه پرورده کولکه ده بسلنمش (یعنی ناز و نعمت
ایچنده بیومش (ورا ادات تخصیص (طاقت ان لامیه در (که حرف بیان (باحرف مصاحبت
(مبارز بهادر دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (بقتال باحرف صله (قتال مفاعله بابنك مصدر
ثانیسیدر (بامبارزان رود ده (قتاله ده متعلق اولمق جائز (محصول بیت) سایه پرورده نك نه
قدرت وطاقتی اوله اول نسنه یه که بهادرلرله جنکه ومقاتله یه واره *سست بازو بجهل میفکند*
پنجه بامرد آهنین چنکال *سست بازو وصف ترکیبیدر بازوسی ضعیف کیمسه دیمکدر (بجهل
(باحرف مصاحبت (میفکند فعل مضارع مفرد غائب براغور دیمکدر (پنجه مفعول صریحی
(وبجهل و بامرد غیر صریحلری (مرد آهنین چنکال بیانیه در (آهنین چنکال وصف ترکیبیدر
دمور قینقلی (یعنی پنجه لی دیمکدر (محصول بیت) ضعیف بازولی اولان کیمسه جهلیله دمور پنجه لی
اولان کیمسه یه پنجه براغور یعنی انکله پنجه طوتشور آهنین چنکال قوی بازولیدن کنایتدر ومحکم
پنجه لیدن عبارتدر *توبیخ* هر که نصیحت نشنود سر ملامت شنیدن دارد* سر بونده سودا
وهوس معناسنه در (محصول ترکیب) هر کیمکه نصیحت دیکلمز یعنی قبول ایلمز ملامت ایشتمك
سوداسین طوتار حاصلی ازارلنمق سوداسین طوتار (یعنی ازار لنمق استر *بیت* چون نیاید نصیحت
در کوش* ا کرت سرزنش کنم خاموش* نصیحت در کوش تقدیری (نصیحتدر کوشندر
(اکرت سرزنش کنم تقدیری (اکر سرزنش کنمت (و یا اکر سرزنشت کنم در (خاموش فعل
امر مفرد مخاطبدر اپسم اول دیمکدر (محصول بیت) چونکه نصیحت قولغکه کرمز اکر بن
سکا توبیخ وسرزنش ایدرسم اپسم اول *لطیفه* بی هنران هنرمندان را نتوانند دیدن همچون
سکان بازاری سك شکار را بینند ومشغله برارند و پیش آمدن نیارند* سکان بازاری بیانیه (سك
شکار یده بویله در (مشغله غوغا (برآرند قالدررلر دیمکدر (نیارند فعل نفی مستقبل جمع غائبدر
(یاریدندن قادر اولمازلر دیمکدر (بر مصدری دخی یارستن در قدرت معناسنه (پس نیاردی
ارستن دن اخذ ایدن سهو ایلمش (محصول ترکیب) هنرسزلر هنرلیلری کورمکه قادر اولمازلر
یعنی انلرله برابرلك ایده مزلر ومعارضه ومقابله قیله مزلر بازار ایتلری کبی که آو ایتنی کوردلر وغوغا
وعوعو قالدررلر یعنی ایدرلر و ایلری کلمکه قادر اولمازلر *تحذیر* سفله چون بهنر با کسی

بر باید

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی

بر نیاید بخبثش در پوستین افتد* بر نیاید چیقشامز (یعنی مقابله ومعارضه ایده مز (محصول ترکیب)
سفله کیمسه یعنی دنی وناکس چونکه هنرده و یاهنرله بر کیمسنه ایله چیقشامز یعنی مقابله ومعارضه
ایده مز خبائله غیبتنه دوشر حاصلی اردنجه قدح ایلمکه باشلر *بیت* کند هر آینه غیبت حسود
کوته دست* که در مقابله کنکش بود زبان مقال* هر آینه البته دیمکدر (غیبت غین معجمه نك
کسری و یانك فتحیله بر کیمسه نك اردنجه غائبانه سو یلکه دیرلر شول سوزیکه ایشتدیکی تقدیرجه
مغموم اوله اکر اول سو بلدیکی سوز کرچکسه غیبت دیرلر و اکر کذب ودروغ ایسه بهتان دیرلر
(حسود کوته دست بیانیه در (کوته دست وصف ترکیبیدر قصه اللی دیمکدر نسنه یه قادر اولمیان
کیمسنه ده مستعملدر (که حرف تعلیل (کنك کاف اول عربی ومضمومدر (وکاف ثانی عجمی
(معلوم اوله که نون ساکندن صکره اخرده کاف واقع اولسه البته عجمیدر فاحفظ (شین
ضمیر حسوده راجعدر (اما معناده مقابله مقیددر (محصول بیت) حسود کوته دست یعنی عاجز
بی قدرت البته غیبت ایدر حاصلی غیبتن قومازز یرا مقابله ده زبان مقالی کنك اولور یعنی دلی طوتلور
نطقه قادر اولماز (کنك کاف عجمك ضمیله فصیحدر دیین خطا سو یلمش *شکایت* اکرجور
شکم نیستی هیچ مرغی در دام نیفتادی بلکه صیاد دام ننهادی* جور شکم لامیه (نیستی
(یاحرف حکایه (مرغی یاحرف وحدت (در دام در حرف صله (نیفتادی یاحرف حکایه
(صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی دیمکدر (ننهاد فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (و یاحرف
حکایه (محصول ترکیب) اکرجور شکم یوق ایمش سه یعنی آچلق بلاسی یوغیمش سه هیچ بر مرغ
دامه دوشمزدی بلکه آوجی دوزاق قورمزدی زیرا بوغزدر دی اولمسه مرغ دامه وارمزدی
غبرت حکیمان دیر دیر خورند وعابدان نیم سیر وزاهدان تاسدرمق وجوانان تاطبق بر کیرد
و پیران تا عرق کنند اما قلندر آن چند آن که در معده جای نفس نماند و بر سفره روزی کس*
حکیملر کچ کچ (یعنی سیرك یرلر تا کیم طعام هضم اوله (وعابدلر نیم سیر (یعنی تمام طویمازلر (تا حرف
انتها (سدرمق مصدرك مفعولنه اضافتیدر رمق سد دیمکدر (رمق جانك صو کیدر (مراد
اولمیجك جه ییك یرلر دیمکدر (تا حرف انتها (طبقدن مراد ایچندن ییك ییان اسبابدر صحن
وتپسی وطاس کبی (بر کیرند قالدرلر دیمکدر (تا لینه حرف انتها (عرق کنند درلیه لر دیمکدر
(معده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده حیوان جنسنك
شیردانی یرنده مستعملدر (یعنی تحریف ایدوب شیردن دید کلری یدر (جای نفس لامیه در (نماند
فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالمیه دیمکدر (روزی کس لامیه (محصول ترکیب) حکیملر سیرك
ییك یرلر تا کیم یدکلری هضم اوله وعابدلر یارم طویجه یعنی تمام طوق اولنجه ییمزلر وزاهدلر
سدرمقجه یعنی جانی تنده حفظ ایلك مقدارنجه حاصلی اولمیجك جه وجوانلر اوکلریندن ظرف
طعام قالقنجه یعنی ایچنده اولانی دوکدنجه و پیرلر درلینجه اما قلندرلر اولقدر یرلر که معده ده نفسه
بر قالمیه وسفره ده کیمسه نك رزق ونفقه سی یعنی جوانلر طبقده ییك قالمینجه یرلر اما قلندرلر
سفره ده اتمك دخی قالمینجه یرلر و جائزدر که خورند فعل امر غائب اوله یعنی هر طائفه مذکور
اولان مقدارى ییسونلر دیمك اوله *بیت* اسیر بند شکم را دوشب نکیرد خواب* شبی معده
سنکی شبی ز دلتنکی* اسیر بند شکم لامیه و بیانیه در (بند شکم مجازدر (ورا ادات تخصیص (نکیرد
خواب فاعلی (واسیر بند شکم مقدم مفعولی (ودوشب ظرف زمانی (شبی یاحرف وحدت
(معده میمك کسری وعینك سکونیله ذکر اولنان کبی در (سنکی یه اضافتی بیانیه در (و یاحرف نسبت
طاشه منسوب معده دن (یعنی زیاده طوقلقدن طاش کبی بکشمش معده دن دیمکدر (دلتنك
وصف ترکیبیدر کوکلی طار (و یاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) شکم قیدینه

مطلب

ردشمعی

اسیراولان کیمسه بی ایکی کیجه اویقوطوتمز یعنی ایکی کیجه اویقو اویماز برکیجه زیاده چوق یمك
یمك ثقلتندن وبر کیجه طعام یعنی ییجك بولمدیغی اجلدن کوکلی طارلغنـدن * وعظ * مشورت
بازنان تباهست وسخاوت بامفسدان کناه * محصول ترکیب) زنلرله مشورت فاسد در ومفسدلره
سخاوت وکرم کناه زیرا فسادینك ازدیادینه باعثدر * بیت * ترحم بر پلنك تیز دندان * ستمکاری
بود برکوسفندان * پلنك تیز دندان بیانیه در (ستمکار ظالم دیمکدر (و یاحرف مصدر (محصول بیت)
کسکین دیشلی قپلنه ترحم ایدوب انی اسیرکك ستمکارلق یعنی ظالملقـدر قیونلره حاصلی ظالملره
مهر ومحبت مظلوملره جفـا وظلمدر دیمکدر * پنـد * هر کرا که دشمن در پیشست اکرنکشد
دشمن خویشست * (محصول ترکیب) هر کیمك که دشمنی اوکنـده در اکر انی اولدرمزسه
کندی‌یه دشمندر زیرا دشمن فرصت بولنجـه انی اولدرر * بیت * سنك دردست ومار برسر
سنك * خیره رایی بود قیاس ودرنك * خیره رایی وصف ترکیبیـدر احمق فکرلی دیمکدر (و یا
حرف مصـدردر احمق وضعیف فکرلیلك دیمکدر (درنك دالك فتحی وکسریله و رانك
فتحیله اکلنمك دیمکدر (محصول بیت) طاش الکده اوله ویلان برطاشك اوزرنده اوله احمق
فکرلیلکدر قیاس ودرنك یعنی اورایمی واورمایایمی دیو قیاس وتردد ایلمك فکرك فسادندندر
* وکروهی از خردمندان بخلاف این مصلحت دیده اند وکفته اند که درکشتن بنـدیان تأمل
اولیترست بحکم آن که اختیـار باقیست توان کشت وتوان هشت تا اکربی تأمل کشته شود
محتملست که مصلحتی فوت شود که تدارك مثـل آن ممتنع باشد * کروهی یا حرف وحدت (کروه
کاف عجمك ورانك ضمه لریله بلوك معناسنه در (کشتن بندیان مصدرك مفعولنه اضافتیـدر
(بندی بند باغ معنـاسنه درکه عربجه قید دیرلر (و یا حرف نسبت بنده منسوب دیمکدر یعنی
محبوس (والف ونون ادات جمعـدر محبوسلر دیمکدر بعض نسخه ده بند کان واقعدر (کشت
کشتن ووهشت هشتن معنـاسنه در صالیویرمك یعنی ترك ایلمك (تا حرف تعلیل (کشته شود
اسم مفعولدر مقتول اوله دیمکدر (محتمل اسم فاعلدر افتعـال بابندن (که حرف بیان (مصلحتی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت و یا حرف بیـان (تدارك مثل آن مصدرك مفعولنه
اضافتیـدر ولامیه در (ممتنع اسم فاعلدر افتعال بابندن (محصول ترکیب) اما بر بلوك عقلادن
بونك خلافنی مصلحت کورمشلردر ودیمشلرکه محبوسلری قتـل ایلکده تأمل اولیترکدر یعنی قتلنده
عجله ایلمامك کرك اول سببله که اختیـار باقیدر قتل ممکن وترك ایدوب ازاد ایلمك ممکن زیرا اکر
تأملسز قتل اولو رایسه احتمـالدر که بر مصلحت فوت اوله که اول مصلحت کبی نك تدارکی
ممتنع اوله یعنی قتل سببله فوت اولنجه تدارکی ممتنع اولور بهرحال * مثنوی * نیك سهلست
زنده بی جان کرد * کشته راباز زنده نتوان کرد * نیك بونك کبی یرلرده محکم معنـاسنه در قتی
آساندر دیمك اولور (زنده کردك مقـدم مفعول صریحی (و بی جان غیرصریحی (وکرد کردن
معناسنه در (وکشته نتوان کردك مفعول اولی (وزنده مفعول ثانیسی (و باز زمان معناسنی متضمندر
(محصول بیت) قتی قولایدر زنده یی جانسز ایلمك یعنی زنده نك جانن الـمق امامقتولی ینه جانلی
ایلمك ممکن دکل * شرط عقلست صبر تیرانداز * که چورفت از کمان نیاید باز * شرط عقـل
لامیه ومقـدم خبر (وصبر تیرانداز مؤخر مبتدا ولامیه (وتیرانداز وصف ترکیبیدر انداز ید ندن
انداختن دن دینلر سهو ایلمشلر (که حرف تعلیـل (ازکمان رفته متعلقدر (نیاید فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (باز ینه دیمکدر (محصول بیت) شرط عقلدر تیراندازك صبری یعنی اوقی آتمازدن اول
دوشه‌جك یری ملاحظه ایلمك کرك زیرا چونکه اوق یایدن کنـدی یعنی چیقدی ینه عودت
ایلمز * نصیحت * حکیمی که باجهال در افتد باید که عزت توقع ندارد * بعض نسخه ده توقع

ردابن سیدعلی وسروری

عزت واقعـدر اضافتله * وجاهلی که بزبان آوری برحکیمی غالب آید عجب نیست که سنکست
جوهری رامی شکند * برحکیمکه جهـله ایله جمع اولوب مختلط اوله کرکدرکه انلردن عزت
امید ایلمیـه و برجاهل که تکلمله برحکیمه غالب اوله عجب دکلدرکه طاشدر جوهری کسرایدر
* بیت * نه عجب کر فرو رود نفسش * عندلیبی غراب هم قفسش * نه حرف نفی (فرورود
لغتده اشاغه کیده دیمکدر اما استعمالده باتمق معناسنه در تکه ترکیده سسی باتدی دیرلر (نفسش
شین ضمیراضمار قبل الذکر طریقیله عندلیبه راجعدر (عندلیب بلبله دیرلر (و یاحرف وحدت
(غراب مبتدا (وهم قفس خبری وجمله صفت عندلیب در (قفسی عرب صادله استعمال ایدر
وعجم سینله (محصول بیت) نه عجب یعنی عجب دکل اکر نفسی بتارسه عندلیبك که غراب هم قفسی اوله
یعنی قفسدشی اوله (حاصلی غرابك آوازی عندلیبـك اوازینی بصرسه عجب دکل * بیت *
کرهنرمند زاو باش جفایی بیند * تادل خویش نیازارد ودرهم نشود * اوباش جمع صیغه‌سیله
مستعملدر اونداندن معناسنه و بعضلر دیدیلرکه مفردی بوش در قلب بعض طریقیله جمع اولدی
(جفایی یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر (تاحرف تنبیه (دل خویش لامیه (ونیازارد مقدم مفعولی
نیازارد لفظ مشترکدر فعل نفی مستقبل ایله نهی غائب بیننده انجنمیه و یا انجنسین دیمکدر (درهم
لغتده قریشمورش دیمکدر اما بونده بحضور معناسنه در (نشود ینه مشترکدر بیحضور اولمیه و یا
اولمسون دیمکدر (محصول بیت) اکرهنرمند اراذل واسافلدن جفا کوررسـه البته کندی
کوکلنی انجیتمیه و یا انجنسون و بیحضور اولمیه و یا اولمسون * سنك بدکوهر اکر کاسهٔ زرین شکند *
قیمت سنـك نیفزاید وزر کم نشود * سنك بدکوهر بیانیـه (کاسهٔ زرین ده بویله در (زر التون
(ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (شکند فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط واقعدر صیرسه
دیمکدر (قیمت سنك لامیه (نیفزاید فعل نفی مستقبل آرتمز (یعنی زیاده اولماز (قیمت زر مبتدا (ونشود
خبرمبتدا (وکم خبرنشود در واسمی تحتنده قیمت زره راجع ضمیردر (محصول بیت) سنك بدکوهر
یعنی بداصل اکر التوندن کاسه یی صیرسه یعنی شکست ایدرسه اول سنکك قیمتی زیاده اولماز (وکاسهٔ
مکسورك زری قیمتی اکسلمز (حاصلی کسریله جوهر ینه نقصان کلمز که قیمتدن قاله (وقیمتنه نقصان
کله (بو بیت ضرب مثل حکمنده واقعدر زیاده شهرتندن * لطیفه * خردمندیرا که در زمرهٔ
اجلاف سخن صورت نبندد شکفت مدار که آواز بربط باغلبهٔ دهل برنیاید و بوی عبیر ازکند سیر
فروماند * خردمندیرا را حرف تخصیص (که حرف بیان (زمره زانك ضمی ومیمك سکونیله بلوك
معناسنه در اجلافه اضافت بیانیه در (اجلاف جلفك جمعیدر غلیظ طبعلی یابس اولان کیمسه‌یه دیرلر
(سخن نبندد دك مفعول اولی (صورت ثانیسی شکفت شینك وکافك ضمه‌لریله وکسره‌لریله عجب معناسنه
اسمدر کسره یه تخصیص ایدنلر بیلمزلر ایمش (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (که حرف
تعلیل (اواز بربط لامیه (بربط ایکی بانك فتحه‌لریله وسکون رایله قوپزدر (باحرف مصاحبت (غلبهٔ
دهل لامیه (برنیاید چیقماز یعنی طاول یانجه اوازی ظاهر اولماز (دهل دالك وهانك ضمه‌لریله طاول
معناسنه در (بوی عبیر لامیه عبیر عینك فتحی و بانك کسریله کوزل قوقولی اون کبی برنسنه در (کند
سیرده لامیه در (کند کاف عجمك فتحی وسکون نونله چرکین قوقویه دیرلر (سیر سینك کسریله
صرمساق معناسـنه در (فروماند فعل مضـارع مفرد غائب بونده مغلوب اولور دیمکدر
(محصول ترکیب) برعاقلك که اجلاف وناسازلر بلوکنده سوزی صورت بغلامز یعنی انلر اراسنده که
سوزی رونق والتفات بولوب مسموع اولماز عجب مدار (یعنی عجب طوتمه زیرا قپوز اوازی طاول ایله
چیقماز (یعنی طاول یانده اوازی ایشیدلمز وعبیر قوقوسی صرمساق قوقوسندن مغلوب اولور (یعنی
صرمساق قوقوسی عبیر قوقوسین بصار (زیرا لطیف قوقونك خبیث قوقویانده ظهوری اولماز

رد شراح جمیعا

* مثنوی * بلند اواز نادان کردن افراخت * که دانارا بی شرمی بینداخت * بلند اواز نادان بیانیه
ومبتدا کردن افراختك مقدم مفعولیدر (وافراخت فعل ماضی مفرد غائب یوجه لتدی وقالدردی
دیمکدر زیاده یك چاغرمقدن عبارتدر (جمله فعلیه خبر مبتدادر (بلند آواز وصف ترکیبیدر
یوکسك اوازلی دیمکدر (بلند آوازی اضافتدن قطع ایدنلر اسلوب عجمه واصل دکللرایمش (کردن رد شراح جمیعا ردشراح جمیعا
افراختك معناسنی اقدام وهجوم ایله تفسیر ایدنلر معنای مقصوده مخالف سویلشلر (که حرف رابط
صفت (دانارا رادات مفعول (باحرف مصاحبت (بی شرمی یاحرف مصدر حیاسزلغله دیمکدر
(بینداخت لغتده اندی دیمکدر (اما بونده ناساز کلماتله بوکه غلبه ایلدی دیمکدر (بیند اختك دانا
مفعول صریحی (وبی شرمی غیر صریحی (محصول بیت) یوکسك اوازلی برنادان بو یننی یوجلتدی
یعنی پك پك چاغردی شویله که بردانانی حیاسزلغله مغلوب ومقهور ایلدی (زیرا جهله ادم اوزرینه
پك چاغرمغی پرمعرفت اکلر * نمی داند که اهنك حجازی * فروماند زبانك طبل غازی * نمی داند
فعل نفی مستقبل بیلمز دیمکدر (که حرف بیان (اهنك بونده اواز معناسنه در حجازی یه اضافتی بیانیه
(معلوم اوله که علم انغامك اصولی درددر اولکیسی راستدر که جمیع نغماتك اصلیدر ایکنجیسی عراقدر
اوچنجیسی زیرافکنددر دردنجیسی اصفهاندر بودردندن هر برینك ایکی فرعی وارلیکن بزبونده
لازم اولانی بیان ایدرز انجق پس عراقك ایکی فرعی وار بری ماباه وبری بوسلك در وهر ایکی
فرعدن مخرج اولان نغمه یه آوازه دیرلر پس ماباه و بوسلکك اوازه سی حجازدر فاحفظ (پس شراحك
حجاز اون ایکی مقامدن برمقامك اسمیدر دیدکلری باطل اادر که محض جهلدن ناشیدر ردشراح جمیعا ردابن سیدعلی
وبعضیسی علم انغام یرینه علم موسیقی دیمش خطا ایلمش زیرا موسیقی صافی ترنماتدر غیری نسنه
دکلدر (آهنك حجازی مرهوندر (فروماند سابقا مذکور اولان کیدر (بانك طبل غازی لامیه
وبیانیه در (طبل طاول معناسنه در (غازی لفظ مشترکدر اهل غزایه وجانبازه دیرلر لیکن طبل
غازی طاوله دیرلر طبل بازدن احترازایچون (پس بونده جانباز طاولی دیین خیلی پهلوانلق اظهار ردشمعی
ایلمش (محصول بیت) بلند آواز نادان بیلمز که آهنك حجازی یعنی آوازه حجازی طاول آوازندن برقالور
یعنی انك یاننده ایشیدلمز زیرا طاولك یاننده بوری وصورنای وزیل وبو لرکبیلر ایشیدیلور انجق
(نازك نغمه که انسان خنجره سندن پیدا اولور قنده ایشیدیلور * حکمت * جوهر اکردر
خلاب افتد همچنان نفیسبست وغبار اکر برفلك رسد هنوز خسبس استعدادبی تربیت در یغست
وتربیت نامستعد ضایع خاکسترا کرچه نسب عالی دارد که آتش جوهر علویست ولیکن چون بنفس
خود هنری ندارد باخاك برابرست قیمت شکرنه ازنیست که ان خاصیت ویست * خلاب خانك فتحی
وکسریله چرکاب معناسنه در (همچنان کذلك معناسنه در یعنی دوشمزدن اولکی کبی (هنوز الان
دیمکدر بعض نسخه ده همان واقعدر هنوز یرینه (استعدادبی تربیت بیانیه ومبتدا (ودریغست
خبری (وتربیت نامستعد مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومبتدا وضایع خبری (خاکستر کول (نسب عالی
بیانیه (که حرف تعلیل (آتش مبتدا (جوهر علوی خبری (باحرف ظرف (نفس خود بیانیه (هنری
یاحرف وحدت ویاتنکیر (محصول ترکیب) جوهر اکر خلابه ده دوشرسه ینه نفیسدر یعنی ذاتنه
تغیر ونقصان کلمز وغبار اکر فلکه ده ایریشورسه ینه همان خسیسدر یعنی مقام شریفه وصول ایله
خساستدن چیقوب شریف اولمز تربیتسز قابلیت ظلم وحیفدر یعنی استعدادی اولان کیمسه بی تربیه
ایلیوب اهمال ایلمك ظلم وحیفدر وناقابلی تربیه ایلمك ضایعدر کول اکرچه عالی نسب طوتار یعنی
نسبی عالیدر زیرا آتش جوهر علویدر زیرا عناصرك جمیعندن اعلادر اما کولك چون کندی نفسنده
جوهری یوقدر خاکله برابردر اندن چوق تفاوتی یوقدر شکرك قیمتی قندن دکلدر بلکه اول
قیمت واعتبار کندی خاصیت وخاصه سیدر * مثنوی * چوکنعان را طبیعت بی هنر بود *

پیمبر

پیمبرزادکی قدرش نیفزود * کنعان حضرت نوح علیه السلام کندینه عاصی اولان اوغلیدر که سائر
مشرکلرله طوفانه غرق اولدی (رادات تخصیص پیغامبر وپیغمبر وپیامبر وپیمبر هپ برمعنایه درخبر
ایلتجی دیمکدر (بریدندن (کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (نیفزود فعل نفی ماضی
مفرد غائب افزودندن که لازمله متعدی بینده مشترکدر بونده متعدیدر که قدر مفعولیدر (محصول بیت)
چونکه کنعانك خلقت وطبیعتی هنرسز ایدی پیغمبر اوغلی اولمق قدرینی ارترمدی بلکه سائر
مشرکناه بیله غرق اولدی (فکان من المغرقین) انك حقنده در * هنر نمای اکرداری نه کوهر *
کل ازخارست وابراهیم ازازر * هنر نمانك مقدم مفعولیدر کوهردن مراد بونك کبی یرلرده اصلدرکه
نسبدر ازحضرت ابراهیم علیه السلام باباسیدر که بتلر یوناردی (محصول بیت) هنر کوستر اکر
وار یسه کوهر ونسب کوسترمه کورمزمیسین که کل دیکندن طوغرو پیدا اولور وابراهیم ازردن
پس اصله ونسبه اعتبار یوق بلکه ذاته وحسبه در * لطیفه * مشك انست که ببوید نه ان که
عطار بکوید دانا چون طبله عطارست خاموش وهنرنمای ونادان چون طبل غازیست بلند
اواز ومیان تهی * ببوید فعل مضارع مفرد غائب بوییدندن لازمله متعدی بینده مشترکدر
بونده لازمدر قوقی ویره معناسنه (طبله عطار لامیه در طبله عطار اولدرکه عطار دیار عرب
وعجمده برطبله یه انواع مجراتی ترتیب ایدوب صتار اما رومده بواسلوب اولمز (هنر نمای وصف
ترکیبیدر نمایندندن هنر کوستریجی دیمکدر (بلند اواز وصف ترکیبیدر (میان تهی ده وصف
ترکیبیدر ایچی بوش دیمکدر (محصول ترکیب) مشك اولدرکه کندی قوقه یعنی قوقوسی
چیقه اول دکلدر که یعنی عطار سویلیه عطارك تعریفیله اولان مسکه اعتبار یوقدر عالم
طبله عطار کبی ایسمدر وهنر کوستریجی یعنی تصلف ایلیوب اظهار هنر ایلر اما نادان
طاول کبی بلند اواز وایچی بوشدر یعنی همان او کنه سی وار انجق اما هنردن بی بهره در طبل
غازی بی جانباز طاولنه تخصیص ایلین طاول کبی میان تهی در * قطعه * عالم اندر میان رد شمعی
جاهل را * مثلی کفته اند صدیقان * میان جاهل لامیه (جاهلدن مراد جنسیدر (ورا
معاده عالمه قیددر عالم رامیان جاهلان تقدیرنده در مرهوندر (مثلی یاحرف وحدت (مراد مثلدن
تمثیلدر (صدیقان صدیقك جمعیدر صادك ودال مشددك کسره لریله صفت مشبهه در (محصول بیت)
جهله ارا سنده عالمه بر تمثیل سویلشلر صدیقلر اول تمثیل بیت ثانیدر * شاهدی درمیان
کورانست * مصحفی درمیان زندیقان * شاهدی یاحرف وحدت (مصحفی ده بویله در
(زندیقان (زانك ودالك کسره لریله (زندیقك جمعیدر ملحدان معناسنه (یعنی حشر اجساده
قائل اولمیان ظالملر (محصول بیت) جاهلر ارا سنده عالمك مثلی برمحبوبدر کورلر ارا سنده
وبرمصحفدر زندیقلر ارا سنده یعنی بونلره بکرر عالم جهله ایچنده * بند * دوستی را که بعمری فراچنك
آرند نشاید که بیکدم بیازارند * دوستی (یاحرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(باحرف ظرف (وعمر بونك کبی یرلرده مدتدن عبارتدر (ویاحرف وحدت بر مدتده وبرزمانده
دیمکدر (فرا بونك کبی یرلرده ادات صله در (چنکدن مراد الدر (آرند فعل مضارع جمع غائبدر
(بیکدم (باحرف ظرف (ودم نفس وساعت معناسنه در بردمده وبرساعتده دیمکدر (بیازارند
فعل مضارع جمع غائب انجیده لر دیمکدر (محصول ترکیب) بر دوستی برمدتده اله کتوره لر یعنی
تحصیل ایده لر لایق دکلدر کیم آنی برنفسده انجیدوب بحضور ایده لر * بیت * سنکی بچند
سال شود لعل پاره * زنهار تا بیك نفس نشکنی بسنك * سنکی یاحرف وحدت (بچند سال باحرف
طرف نیچه ییلده دیمکدر (شود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی (یعنی اسمی تحتنده سنکه راجع
ضمیردر (وخبری (لعل پاره در (تقدیری پاره لعل در (زنهار ادات تنبیه (تاحرف تأکید (باحرف

زندیق مطولده بیان اولندیغی اوزره صانع عالمی نافی وقاموس بیانجه نور وظلمتك قدیم اولملرینه قائل اولان وعلی قول آخرته وربوبیته ایمانی اولمیان دینسزلره وعند البعض کفری کیزلیوب صورتا ایمان واسلام اظهار ایدن منافقه دینور للطابع

ظرف (یك نفس برنفسده دیمکدر (شین لعل پاره یه راجعدر (نشکنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ضمیمه سین دیمکدر (یعنی کسر ایلمیه سین (محصول بیت) برطاش نیجه بیلده براعل پاره سی اولور زنهار تار نفسده انی طاشله کسر ایلمیه سین بو بیت چکن نثره تمام تنویر وتنظیردر * تشبیه * عقل در دست نفس چنان کرفتار ست . که مرد عاجز دردست زن کربز * دست نفس لامیه در مجازا (مردعا جز بیانیه (زن کربزده بویله در (کربز کاف عجمك ضمی ورانك سکونی و بانك ضمیله زورلی وقوتلی وزیرك دیمکدر (محصول ترکیب) عقل نفسك النده آنجلین کرفتاردر که عاجزار قوتلی عورت النده * بیت * درخرمی برسرایی بیند * که بانك زن ازوی برآید بلند * در خرمی بیانیه دریاء بطنیله (برسرایی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (بانك زن لامیه در عورتك اوآزی (وی ضمیر غائبدر سرایه راجع (برآید چیقار دیمکدر (محصول بیت) اول اولك اوزرینه شنلك وشادیلق قپوسنی بغله یعنی قپه اندن عورتك اوازی یوکسك چیقه یعنی عورتك اوازی طاشره ده اولان خلق ایشیده * حکمت * رای بی قوت مکر و فسونست و قوت بی رأی جهل وجنون * رأی فکر دیمکدر (بی قوته اضافتی بیانیه در (یعنی بی قوت عقل مکر وفسون عطف تفسیری قیلندندر زائد و بی فائده دیمکدر (قوت بی رأیده بیانیه در (یعنی قوت عقل بی رأی وتدبیر جهل وجنوندر (محصول ترکیب) رأی خالص بی قوت عقل و بی فائده و بی نتیجه ایشدر وعقل بی رأی وتدبیر صافی جهل وجنوندر حاصلی رأی وتدبیره عقل لازمدر وعقله رأی وتدبیر لازمدر یعنی هر ایشده عقل ورأی بیله اولمق کرك * بیت * تمیز باید وتدبیر وعقل انکه ملك * که ملك ودولت نادان سلاح جنك خداست * تمیز (یاء اول اسلوب عجم اوزره ضرورت وزن ایچون حذف اولنمشدر (ملك لفظ مشترکدر مملکت وسلطنت بیننده بونده ایکیسنده ده مساغ وار، که حرف تعلیل (دولت ملکه معطوف ونادانه مضافدر لامیه ایله (سلاح جنك خدا لامیه لردر (محصول بیت) انسانه تمیز وتدبیر وعقل کرك اندن صکره مملکت وسلطنت زیرا نادانك ملکی ودولتی خدا ایله جنك ایلمکه براقدر (یعنی خدانك امر ونهیینه مخالفت ایلمکه سبیدر * تربیت * جوانمردی که بخورد وبدهد به از عابدی که روزه دارد وبنهد * جوانمردی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (عابدی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (روزه داردك مقدم مفعولی اورج طوته دیمکدر (بنهد فعل مضارع مفرد غائب قویه دیمکدر (یعنی صقلیه وحفظ ایلیه (حاصلی ادخار ایلیه (محصول ترکیب) بر سخی کیمسه که یه و غیریه بذل ایلیه یکدر رشول عابد دن که صائم اوله و کندی یمیه وینه کندی ایچون حفظ ایلیه * مطایبه * هر که ترك شهوت از بهر قبول خلق کرده است ازشهوت حلال در شهوت حرام افتاده است * ترك شهوت مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهوتدن مراد لذت دنیویه در (بهر ادات تعلیل (قبول خلق مصدرك فاعلنه اضافتیدر یعنی خلقك مقبولی اولمغیچون (شهوت حلال وشهوت حرام بیانیه لردر (محصول ترکیب) هر کیمکه آرزو ولذت دنیایی خلقك قبولیچون ترك ایلمشدر یعنی پرهیز کارمرتاض اکلسونلر دیو لذائذ دنیادن کسلن لذت حلالدن لذت حرامه دوشمشدر زیرا ایلدیکی وضع ریا ایله دررنا ایسه اهل تحقیق قتنده کفردر العیاذ بالله تعالی * بیت * عابد که نه از بهر خدا کوشه نشیند * بیچاره در آیینهٔ تاریك چه بیند * که حرف بیان (نه حرف نفی معناده نشینده مقیددر (کوشه نشیندك ظرف مکانی بردر تقدیریله (از بهر خداده اکا متعلقدر (در حرف ظرف (آیینهٔ تاریك بیانیه (چه ادات استفهام (بیند فعل مضارع مفرد غائب نه کورر دیمکدر استفهام انکاری طریقیله یعنی کورمز (عابد مبتدا ومابعدی صفتی (بیچاره مبتداء ثانی (وچه بیند خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول بیچاره عابددن بدل اولمغده

جائز

جائزدر (محصول بیت) عابد که خدا ایچون کوشه ده اوتورمیه یعنی الله ایچون کوشه نشین اولمیه دیا ایچون اوله بیچاره عابد قراکلق آینه ده نه کورر یعنی آینهٔ قلبی که ریا زنکیله پاسلنمش اوله انده نور وفیض خدا عکس ایلمز * لطیفه * اندك اندك خیلی شود وقطره قطره سیلی کردد یعنی آنان که دست قدرت ندارند سنك خرد نکه دارند تابوقت فرصت دمار ازدماغ ظالم برآرند * اندك اندك تأکید لفظی (خیلی یا حرف تنکیر بونده چوق دیمکدر (شود اولور دیمکدر (وقطره قطره ینه تأکید لفظی (سیلی یا حرف تنکیر (خیلی وسیلی یارینه حرف وحدت دیین لذت کلامدن بیخبر ایمش (کردد فعل مضارع مفرد غائب شود کبی صیرورت معناسنی افاده ایدر اولور دیمکدر حضرت شیخ معنای مرادی یعنی ایله شرح ایدوب بیورر (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر (که حرف رابط صفت (دست قدرت بیانیه (ندارند طوتمزلر یوقلقدن کنایتدر (سنك خرد ترکیب مزجی در (سنك زیره کبی طاش اواغی دیمکدر ترکیب اضافیده اولمغه قابلدر (نکه دارند فعل امر جمع غائب حفظ ایلسونلر دیمکدر فعل مضارعده اولمق ممکندر امکان بعید ایله (تا حرف تعلیل یا حرف ظرف (وقت فرصت لامیه (دمار دالك فتحی وکسریله انتقام معناسنه در (دماغ دالك کسریله بونده باشك ییتمی مراد در (برآرند چیقاره لر دیمکدر (محصول ترکیب) ازاجق ازاجق برنسنه بری برینه منضم اولنجه چوق اولور مثلا صوقطره قطره بریره جمع اولنجه سیل اولور بونك معناسی بودر که شونلرك که دست قدرتلری یوقدر یعنی برنسنه یه قادر دکللر سنك خرده بی حفظ ایدر ویا حفظ ایلسونلر تاکیم فرصت وقتنده ظالمك دماغندن انتقام حاصل ایده لر یعنی دماغنی چیقره لر حاصلی اندن انتقام اله لر یعنی انی هلاك ایده لر دیمکدر * بیت * وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر * ونهر الی نهر اذا اجتمعت بحر * قطر لفظا مرفوع مبتدا علی قطر جار مجروریله اتفقته متعلقدر (اتفقت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن اصلی اوتفقت ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی تا حرفدر حروف مهموسه دن وواو حرفدر حروف مجهوره دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تاده ادغام ایلدیلر (اتفقت اولدی (نهر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (ونهر لفظا مرفوع مبتدا (الی نهر اجتمعته متعلق اجتمعت انضمت معناسنی متضمن اولدوغیچون الی ایله تعدیه ایلدی (بحر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول بیت) طمله طمله اوزره چکن متفق اولسه ارمق اولور یعنی قطرات بری بریله مجتمع اولسه نهر اولور ونهر انهر یله مجتمع اولسه بحر اولور یعنی انهار بری برینه منضم اولسه بحر عظیم اولور * بیت * اندك اندك بهم شود بسیار * دانه دانست غله در انبار * دانستی هاء رسمی وهمزه مجتلبه ایله یازنلر املادن اکاه دکللر ایمش (محصول بیت) ازاجق ازاجق بری بریله جمع اولیجق چوق اولور کورمزمی سین که انباره غله دانه دانه در یعنی دانه لر بری بریله جمع اولوب بر انبار طوب طولو اولور (غله غینك فتحی ولامك تشدیدیله تور کیجه تحصل دیدکلری بدر * حکمت * عالم را نشاید که سفاهت از عامی بحلم در کذراند که هردو طرف را زیان دارد هیبت ان کم شود وجهل این مستحکم * عالم را را ادات مفعول (که حرف بیان (سفاهت مصدر در سفه دن یعنی حسن بابندن زیرا بو لغت ایکی بابدن مستعملدر علم وحسن علم دن مصدر سفه اما حسن دن سفاه وسفاهت کلور (بونده حلمك نقیضی مراددر (عامی جاهل معناسنه در (اصلنده میم مشدددر اما عجم تخفیف میمله اوقور (بحلم با حرف سبب (در حرف تأکید (کذراند فعل مضارع مفرد غائب کچوره دیمکدر (یعنی حلم سببیله سفاهتنی ترك ایلیه (حاصلی سفاهتندن اغماض عین ایلیه که حرف تعلیل (هردو طرفدن مراد عالم وعامیدر (را ادات صله (هیبت آن لامیه اشارتدر عالمه (کم بونده ناقص معناسنه در (جهل این لامیه اشارتدر عامی یه (مستحکم محکم

ردشمی

ودشراح جیعا

مستحکم ده قیاس اسم فاعل و زنی اوزرینه کلمك ایدی زیرا استحکم فعل لازمدر اندن اسم مفعول کلمز مکر که حرف جر ایله لکن بونده کم کلمه سنه سجع موافق اولسون دیو اسم مفعول ایراد ایلمش قندبر مسه

۹ (طغیه) نسخهٔ مستعمله در للطابع

(یعنی قوی دیمکدر (محصول ترکیب) عالمه لایق دکلدر حلم سببیله عامیدن صادر اولان سفاهتی اهمال ایدوب ترك ایلیه یعنی ایلدیکی سفاهتنه مقید اولمیوب ۹ دیمیه زیرا ایکی جانبه بیله زیان ویرر عالمك هیبتنه نقصان ویرر وعامینك جهـلی محکم اولور زیرا بونك اهمالیله اکا غرور کلور که طغیانه سبب اولور * بیت * چو با سفله کویی بلطف وخوشی * فزون کرددش کبر و کردن کشی * چوادات تعلیل (با حرف صـله (سفله الجق ودنی کیمسه (فزون افزوندن مخففدر زیاده معناسنه اسمدر (کردد فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (شین ضمیر معناده کشی یه مقیددر کشیش تقدیرنده (کردن کش معنـاند معناسنه‌در (محصول بیت) چونکه الجغه (یعنی دنی یه و سفیهه لطفـله وایلکله سوز سویلیه سین کبری وعنادی زیاده اولور (یعنی وسوسه یه دوشر که بنـدن قورقدیغندن بکا ملایم سویلردیو * موعظه * معصیت از هر که صـادر شود ناپسندست واز علمـا ناپسندتر که علم سلاح جنك شیطانست وخداوند سلاح را چـون باسیری برند شرمساری بیشتر بود * معصیت یعنی کناه و عصیان (ناپسند نامقبول دیمکدر (زیرا خدایه خلاف و شیطـانه طاعتدر (واز علما اما علما دن (ناپسـند تر نامقبول کدر (که حرف تعلیل (علم مبتدا (سلاح جنك شیطان لامیه‌لردر (وخبر مبتدا (واو حرف حال (خداوند سلاح لامیه صـاحب سلاح دیمکدر (ورا ادات مفعـول (چون حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (اسیری یا حرف مصـدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلده‌لر دیمکدر (خداوند مفعول صریحی (وباسیری غیر صریحی (شرمساری مبتدا (و یا حرف مصدر بیشتر بود خبر مبتدا وجملهٔ اسمیه جواب تعلیل (محصول ترکیب) عصیـان و کناه هر کیمدن که صادر اولورسه نامقبـولدر (اما علمـادن نامقبول کدر (زیرا علم سلاح جنك شیطاندر (یعنی شیطانله جنك ایلمکه یراقدر ویراق صاحبی چونکه اسیرلکله ایلده‌لر خجالت زیاده‌رك اولور * مثنوی * عامیٔ نادان پریشان روزکار * به زدانشمند ناپرهیزکار * عامیٔ نادان بیـانیه (پریشان روزکار وصف ترکیبی وصفت عامی ومبتدا ومصراع ثانی خبری (دانشمند ناپرهیزکار بیانیه (محصول بیت) احوالی واموری پریشان عامیٔ نادان پرهیزسز دانشمنددن یکدر (یعنی بو صفتلی دانشمند دن اول صفتلی عامی یکدر عامی یی جهل صفتندن تجرید ایلمك کرکدر کم نادانه اضافتی صحیح اوله (یعنی عوامدن بر شخص معناسنه * کان بنابینایی ازراه اوفتاد * وین دوچشمش بود درچاه اوفتاد * کان که حرف تعلیل ان اشارتدر عامی یه (با حرف مصاحبت نابینا نا ادات نفی بینا صفت مشبهه‌در بینیدندن کوره کن دیمکدر (و یا حرف مصدر نابینالغله دیمکدر اوفتاد واوایله دوشدی دیمکدر (و ین اسم اشارتدر دانشمنده (محصول بیت) زیرا عامی نابینالغله یولدن دوشدی یعنی جهل ونادانلغله ضلالته دوشدی اما دانشمندك ایکی کوزی وارایکن چاه ضلالته دوشدی (یعنی اول جهل ایله ضلالته دوشدی و بو علمله عامل اولمدیغندن * مطایبه * هر که در زندکی نانش نخورند چون بمیرد نامش نبرند * (محصول ترکیب) هر کیمکه دیریلکنده وصاغلغنده (یعنی حال حیاتنده اتمکین یمزلرچونکیم اولور یعنی اولیجك آدنی ایلمزلر یعنی اکمزلر * حکمت * یوسف علیه السلام درخشك سالی مصر سیر نخـوردی تا کرسنکان را فراموش نکند لذت انکور زن بیوه داند نه خداوند میوه * خشك سال قورقلق ییل (و یا حرف مصدر مصره اضافتی لامیه‌در (تا حرف تعلیل زن بیوه طول عورت (محصول ترکیب) یوسف پیغمبر علیه السلام مصرك قورقلق ییلنده (یعنی قحطلق ییلنده طوق یمزدی (یعنی طو بنجه یمزدی تاکیم آجلری فراموش ایلیه بلکه کندینی انلردن ایلمکه قصد ایدردی آجلر حالنی بلمك ایچون (زیرا اوزومك لذتنی طول عورت بلور که فقیر ومحتـاجدر میوه صاحبی (یعنی انکور اسی بیلمز (زیرا مراد ایلدیکجه

الورا کل ایدر * مثنوی * آن که در راحت وتنعم زیست * اوچه داند که حال کرسنه چیست * (تنعم تفعل بابندن مصدر در نعمت ایچنـنده اولمق (زیست فعل ماضی مفرد غائب دیرلدی دیمکدر (که حرف بیان (حال کرسنه لامیه (محصول بیت) اول کیمسه که نعمت وراحتده تعیش ایلدی یعنی انده بیودی وچکندی اول کیمسه نه بیلور که آجك حالی ندر (حاصلی اجك حالنی اول کیمسه بیلور که اچلق چکمش اوله * حال درماندکان کسی داند * که باحوال خود فروماند * حال درماندکان لامیه‌در (مانده عاجز کاف عجم حرف توسط والف ونون ادات جمع (که حرف رابط صفت (باحرف ظرف (احوال خود لامیه (فر و ادات تأکیددر اما ماندله مستعمل اولسه عاجز معناسنی افاده ایدر (ماند بونده فعل مضارع مفرد غائبدر ماندن ندن قالمق معناسـنه ماندندن دینلر غلط سویلشلر (محصول بیت) عاجزلرك حالنی بر کیمسه بیلور که کندی احوال واطوارنده عاجز قاله یعنی دورلی عجز چکن بیلور عاجزلرك حالنی * قطعه * ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار * که خرخارکش مسکین در اب وکلست * ای حرف ندا منادی محذوف تقـدیری ای کسی که (مرکب تازنده بیانیه بلیجی و یوریجی بنت دیمکدر (یعنی چویك وچابك مرکب (سواری یا ضمیر خطاب اتلی سین دیمکدر (هش دار هوشله فعل امر مفرد مخاطبدر اوصك طوت یعنی اوصلی اول حاصلی عقلك اویار (که حرف تعلیل (خرخارکش لامیه و یا بیانیه (خارکش وصف ترکیبی در دیکن چکیجی دیمکدر (مسکینه اضافت بیانیه در یاء بطنیـله (خره خارکش صفت اول اونجه مسکین صفت ثانی اولور پس ایکی اضافت بله بیانیه اولور تأمل (محصول بیت) ای شول کیمسه که بلیجی مرکب (یعنی بنت اوزره سوار سـین عقلك باشیکه دیوشـر (یعنی جمع ایله و بیهوش وغافل یوریمه (زیرا مسکین خارکشك خری و یا مسکین خارکش خر آب وکل اراسنده در (یعنی آب وکله باتمش قالمش چیقامز بر مدد ایله بالجقدن چیقسون (مسـکین بر ینه سوخته یازان وزنه خفت ویرمش (لیکن نسخه‌لره مخالف یازمش (و بالجمله ضرورت وزن ایچون مسکینك یاسی تلفظه کلمز * آتش از خانهٔ همسایهٔ درویش مخواه * کانچه بر روزن او می کذرد دود دلست * خانهٔ همسایهٔ درویش لامیه و بیانیه در (همسایه قوکشی (ودر ویشدن مراد فقـیردر (آتش مخواهك مفعول صریحی واز خانه غیر صریحی (مخواه فعل نهی مفرد مخاطبدر (خواهید ندن دیله وایستمه دیمکدر (کانچه که حرف تعلیل آن اسم اشارتدر چه نك مضمونه (بر روزن او بعض نسخه ده از روزن او واقعدر معنی بردر (روزن رانك وزانك فتحه‌لریله وواوك سکونیله باجه و پنجره بونده مراد اوجاقدر که عجم بخاری دیر او ضمیری درویشه راجعدر (می کذرد فعل مضارع مفرد غائب کچر دیمکدر یعنی مرور ایلر (محصول بیت) فقیر قوکشینك خانه سندن اتش ایستمه زیرا اول نسنه که انك باجه سندن واوجاقندن چیقار کوکلی دوتونیدر یعنی دوداهیدر حاصلی فقرا قوکشیلرك احوالنه نظر ایلمکه ترغیبدر (مخواه فعل نهی در (خواستن دن دینلر سهوا ایلمشـلر * وعظ * درویش ضعیف حال درتنکیٔ خشك سال مپرس که چونی مکر بشرط ان که مرهمی بر ریشش نهی ومعلومی در پیشش * درویش ضعیف حال بیانیه ضعیف حال وصف ترکیبی در (ورا ادات مفعول (در حرف ظرف تنکیٔ خشك سال لامیه (تنکی یا حرف مصدر خشك سال ترکیب مزجیدر قوراقلق ییل معناسنه صانلده سال خشك ایدی اضافتـله صکره ترکیب مزجی ایلدیلر (مپرس فعـل نهی مفرد مخاطبدر پرسیدندن صورمه دیمکدر (درویش مفعول صریحی ودرتنکی غیر صریحی (که حرف بیان (چونی واو اصلیه و یاء خطابله نیجه سین دیمکدر (مرهمی یا حرف وحدت (بر حرف صله (ریش بونده یاره معناسنه در وشین ضمیر درویشه راجعدر بنهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین دیمکدر (ومعلومی پیشش بونك کبی یرلرده معلومدن مراد نقددر (محصول ترکیب)

ردابن سید علی وسروری

رد سروری

ردابن سید علی وسروری

بنهی نسخه

احوال واطواری ضعیف اولان درویشه قوراقلق وقطلق ییل طارلغنده صورمه که نیجه سین
وحالك ندر الا اول شرطله که فقر وفاقه یاره سنه احسان وکرم مرهمنی قویاسین واوکشه برمقدار
نقد براغه سین حاصلی بونك کبی بیلده النه برنسنه ویروب عطیه ایلمایجه ندر حالك درویش دیو
صورمیه سین * قطعه * خری که بینی وباری بکل در افتاده * بدل بر و شفقت کن ولی مرو
بسرش * خری (یا حرف وحدت (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (بینی فعل مضارع
مفرد مخاطب کوررسین دیمکدر (بار خره معطوف (ویا حرف وحدت (بکل با حرف صله
در حرف تأکید (افتاده دوشمش دیمکدر ماضیدن قسم (بدل با حرف مصاحبت دلله
یعنی کوکل ایله (بر واصلنده براوایدی (بر حرف صله ویا استعلا (شفقت شین وفا وقافك
فتحه لریله مرحمت دیمکدر اسرکمك معناسنه (کن کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
ایله معناسنه (ولی ادات استدراك (مرو فعل نهی مفرد مخاطبدر رویدن کتمه دیمکدر (بسرش
با حرف صله وشین ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) برخری وبریوکی یعنی یوکیله بالجفه که
دوشمش کوره سین کوکل ایله اکا شفقت ومرحمت ایله اما باشنه ویانته وارمه اکر بالجقدن
چیقرمغه قادر دکل ایسك (مرو یرینه مزن یازان نسخه لره مخالف یازمش * کنون که رفتی ردسروری
وپرسیدیش که چون افتاد * میان بند چو مردان بکیردم خرش * کنون کاف عربك ونونك
ضمه لریله اکنوندن مخففدر شمدی معناسنه (که حرف بیان (پرسیدی یا ضمیر خطاب (شینه
اتصال ضرورت وزن ایچون مفتوح قلنمشدر شین قرینه ایله صاحب خره راجعدر زیرا خر
وباری صاحبسز اولماز البته (بس بوشین حرف زائدر دینلر زائد سویلشلر (که حرف بیان رد شراح جیعا
(چون جیم عجم وواو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (میان بل معناسنه درکه عرب اکا
وسط دیر (بیندك مقدم مفعولیدر بیل بغلمقدن مراد یراقلنوب حاضرلنمقدر (چو ادات تشبیه
(مردان الف ونون ادات جمع ارلر دیمکدر (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کریدندن طوت دیمکدر
کرفتدن دینلر سهو ایلمشلر (دم خر لامیه ومفعول بکیردر دم دالك ضمی وتشدیدمیله قویرق
دیمکدر تشدید ضرورت وزن ایچوندر شین بنه صاحب خره راجعدر سابق کبی شعر ایچون ردابن سید علی وسروری
زائدر دینلر زائد سویلشلر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورلمشدیکه واردك صاحبی رد شراح جیعا
صوردك که بالجقده نیجه ونوجهله دوشدی دیو بلکی بغله یعنی انککی بیلکه چال وخرینك
قویرغنه یاپش بعض نسخه ده کوش خرش واقعدر * وعظ * دوچیز محال عقلست خوردن
بیش از رزق مقسوم ومردن پیش از وقت معلوم * (محصول ترکیب) ایکی نسنه محال عقلدر
بریسی رزق مقدر ومقسومدن زیاده یمك وبریسی وقت معلومدن یعنی معیندن اول اولمك
حاصلی ازلده مقدر اولندن زیاده یمز واجل کونندن اول کیمسه اولمز * قطعه * قضا دکر
نشود کر هزار ناله وآه * بشکر یا بشکایت برآید ازدهنی * قضادن مراد حکم ازلیدر دکر بونده
غیر معناسنه در یعنی تغیر وتبدیل اولمز (هزار ناله وآه مرهوندر (بشکر با حرف مصاحبت (یا
حرف عطفدر ام واو معناسنه (برآید چیقا دیمکدر (قضا مبتدا نشود خبری هزار معدودیله
مبتدا (برآید خبری ایکی یا واز حرفی خبره متعلقدر (دهنی یا حرف وحدت (محصول بیت)
قضا وقدر خدا متغیر اولمازا کر بیك ناله وآه شکرله ویا شکایتله بردهندن چیقه یعنی برکیمسه کندی
حالندن کرکسه شاکر اولسون وکرکسه شاکر اولماسون انکیچون حکم ازلی بوزلماز * فرشته که
وکیلست برخزینه باد * چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی * فرشته یا حرف وحدت (وهمزه ردشمعی
حرف توسط همزه وحدت ایچوندر دیین غلط سویلمش (که حرف رابط صفت (وکیل موکل
معناسنه در که مراد حضرت میکائیلدر (خزینه باد لامیه (که حرف بیان (بمیرد فعل مضارع

مفرد غائب سونه دیمکدر زیرا مردن لفظ مشترکدر اولمکله سونمك بیننده (چراغ بیوه زن ردسروری
لامیه (ویا حرف وحدت بیوه زن یرینه پیره زن یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمش (محصول بیت)
برفرشته که بادخزینه سی اوزره وکیلدر نه غم ییرا کر برطول عورتك چراغی سوبنورسه یعنی
انك چراغی سونمکله کندی خدمتی ترك ایلمز * نصیحت * ای طالب روزی بنشین که بخوری
وای مطلوب اجل مرو که جان نبری * (محصول ترکیب) ای رزقه طالب اولان کیمسه اوتور که یه سین
یعنی رزق قنده ایسه ایاغکه کلور انی سن ارامق لازم دکلدر وای اجلك مطلوبی اولان شخص
قاچمکه جان قورتارمزسین زیرا اجل قنده ایسه سنی بولور کرکسه اوکوز بوینوزینه کیرسك
* قطعه * جهد رزق ار کنی ورنکنی * برساند خدای عز وجل * جهد رزق مصدرك مفعولنه
اضافتیدر رزقه سعی واجتهاد دیمکدر (محصول بیت) رزق ایچون سعی وجهد ایلرسکده
ایلمزسکده البته خدای عز وجل یتشدیرر هرقنده ایسه * ور روی دردهان شیر و پلنك *
نخورندت مکر بروز اجل * ور اصلنده واکر (در روی فعل مضارع مفرد مخاطب (در
حرف صله (دهان شیر لامیه (نخورندت فعل نفی مستقبل (وتا ضمیر منصوب متصل
سنی یمزلر دیمکدر (مکر ادات استثنا (با حرف ظرف (روز اجل لامیه (محصول بیت)
واکر شیر وپلنکك اغزینه وارسك یعنی اغزلرینه کرسك سنی یمزلر الا اجل کوننده
یعنی اجل تقدیر اولان کونده * حکمت * بنانهاده دست نرسد وچیزی که نهاده است هرجاکه
هست برسد * با حرف صله (نا حرف نفی قونلمامشه دیمکدر نرسدك مفعول غیر صریحیدر (چیزی
(یا حرف وحدت (محصول ترکیب) ازلده تعیین اولنیوب قونلمامشه ال ایرشمز وبرنسنه که ازلده
قونلوب تعیین اولنمشدر هر نه یرده که واردر ایریشور حاصلی مقدر اولان هرقنده ایسه صاحبنه
واصل اولور اما ازلده تعیین اولنمیان ییك سعی وکوششله اله کلمز * بیت * شنیده که سکندر
برفت تا ظلمات * بچند محنت وخورد آنکه خورد آب حیات * شنیده یا ضمیر خطاب (وهمزه
حرف توسل (که حرف بیان (وتا حرف انتها (ظلمات جمع ظلمتدر قراکولقلر دیمکدر اما انجام اکثر
مفرد مقامنده استعمال ایدرلر (بچند محنت برفته متعلقدر (خورد بونده ایچدی دیمکدر
(محصول بیت) ایشتمش سنکه سکندر ظلماته دك نیجه محنتله کتدی وآب حیاتی ایچن ایچدی یعنی
آب حیات حضرت خضر علیه السلامه میسر اولدی اکا اولمدی * حکمت * صیاد بی روزی
در دجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل در خشکی نمیرد * صیاد بی روزی بیانیه (دجله بغداد ایرمغی
(ماهی بی اجل بیانیه (خشکی یا حرف مصدر قوریلق دیمکدر (نمیرد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمز
دیمکدر (محصول ترکیب) نصیبسز صیاد دجله ایرماغنده بالق طوتمز واجلسز بالق قوری یلقده اولمز
* بیت * مسکین حریص در همه عالم همی دود * او در قفای رزق واجل در قفای اوست * همی دود
فعل مضارع مفرد غائب یلر ویوپرر اوضمیری حریصه راجعدر قفای رزق لامیه در قفای اوست ده
بویله در (محصول بیت) مسکین حریص جمیع عالمده یلر یوپرر یعنی اشاغه ویوقاری سکردر اول
رزق اردنجه یلر ویوپرر واجل انك اردنجه یلر ویوپرر اما اول بو حالدن غافل * تشبیه * توانکر فاسق
کلوخ زراندودست ودرویش صالح شاهد خاك الود این دلق موسیست مرقع وآن ریش فرعونست خرقه
مرصع شدت نیکان روی در فرج دارد ودولت بدان سر درنشیب * توانکر فاسق بیانیه ومبتدا نسخه
(کلوخ زراندود بیانیه وخبر مبتدا (زراندود وصف ترکیبیدر التونله صوانمش یعنی یالدزلنمش (کلوخ
کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك دیمکدر (درویش صالح بیانیه ومبتدا (شاهد خاك الود بیانیه
وخبر مبتدا (وخاك الود وصف ترکیبیدر طپراغه بولاشق دیمکدر (این اسم اشارتدر درویشه
ومبتدا (وخرقه موسی لامیه وخبر مبتدا (مرقع یماغمش دیمکدر صفت خرقه در (وان اسم اشارتدر

(توانکر فاسقه ومبتدا (ور یش فرعون لامیه وخبر مبتدا (مرصع اسم مفعولدر تفعیل بابندن
جواهرله طوناتمش دیمکدر زیرا فرعونك صقالی جواهرله بزنمش ایدی نتکه مشهوردر (مرصع
جواهراوتوردلمش کشه والتونه دیرلر بونده ریشه صفتدر (شدت یکان لامیه ومبتدا (روی دارد
مفعول صریحی (ودرفرج غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (درفرج در حرف صله (فرج
فرح کیبدر لفظا ومعنی (دولت بدان لامیه ومبتدا (سرمقدر دارك مفعول صریحیدر (ودرنشب
غیری صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (نشبب انش معناسنه در (محصول ترکیب) فاسق غنی
التون یالدزلی کسکدر یعنی طاشی قالیلی واپجی وایلی (وصالح درویش طپراغه بولاشق محبوبدر
یعنی توزلی دلبردر بودرویش صالح حضرت موسی نك یمالی خرقه سی کیبدر که بر پیغمبرك کسوه سی در
که عزت وشرفده مکه اورتسی کیبدر واول فاسق غنی فرعونك مرصع صقالی کیبدر که کندی کبی
خبیثدر ایشه یارایان همان جواهر یدر ایلرك شدت یوزینی فرجه طوتار یعنی چکدکلری شدتك
توجهی فرجه در حاصلی شدتدن تیز خلاص بولورلر اما یرامزلرك دولتی باشی اشاغه طوتار دیمکدن
مرادز والی تیز در حاصلی سریع الزوالدر * قطعه * هر کراجاه ودولتست وبدان * خاطر خسته در
نخواهدیافت * هر کر اتقدیری هر کراکه در ضرورت وزن ایچون رابطه حذف اولندی (وبدان
واو حرف حال (وبا حرف سبب ودال همزه دن مبدلدر اصلی بان در مرهوندر (خاطر خسته
بیانیه ویا لامیه در مجروح خاطری ویامجروحك خاطرینی (درادات تأکید در (دال برینه
واو بازوب وراوقین زیاده وروکنمشدر (باخت بونده باختن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر
(خاطر خسته نخواهد یافتك مفعول صریحی (وبدان غیر صریحی (محصول بیت) هرکیمك که منصب
ودولتی وار یعنی هر کیمکه صاحب جاه ودولتدر حال بو که اول منصب ودولت سببیله بر مجروح
خاطری ویامجروحك خاطرینی یعنی برشکسته دلی تدارك وتفقد ایلمیسر در حاصلی بر کوکلی
اله کتورمز وجائزدر که بدانك باسی حرف ظرف اوله یعنی اول جاه ودولتده اولدوغی حینده
شکسته دللری رعایت ایلمیه دیمك اوله مجموع بیتك معناسی هر کیمك که منصبی ودولتی وار در لیکن
انکله خسته نك خاطرین اکر بولمق استمیه دیبن تصویر معناده عجب بی نظیر ایتمش عفی الله عنه
* خبرش ده که هیچ دولت وجاه * بسرای دیکر نخواهد یافت * خبرش شین هر کراده کی
که یه راجعدر که معناء شرطی متضمندر پس بو بیت جواب شرط اولور (ده فعل امر مفرد
مخاطبدر خطاب عام طریقیله (دهیدندن دالك فتحی وکسریله خبر مقدم مفعولی (که حرف
بیان (هیچ دولت وجاه نخواهد یافتك مقدم مفعول صریحی (وبسرای دکر غیر صریحی (با حرف
ظرف واضافتی بیانیه در (محصول بیت) شکسته خاطری جبر ایلمین صاحب جاه ودولته خبر
ویرکه دار آخرتده هیچ دولت وجاه بولمیسردر یعنی دنیاده منصب ودولت سببیله نا مرادلره
رعایت ایدوب خیرات ایلمین دار آخرتده هیچ منصب ومرتبه بولمز یعنی انده منظور نظر خدا
اولمز دیمکدر * لطیفه * حسود از نعمت حق بخیلست ومردم بی کناه رادشمن * حسود
مبتدا (وبخیل خبری (وازنعمت حق اضافتی لامیه ایله خبره متعلق (مردم بی کناه بیانیه ودشمنك
مقدم مفعولیدر (محصول بیت) حسود خدانك نعمتندن بخیلدر یعنی خدانك ویردوکی نعمته
بخل ایدوب محسوددن زوالن استر وکناه سز مردمه عدودر یعنی خدا محسوده نعمت ویردیکیچون
عداوت ایدر حال بو که انك هیچ کناهی یوقدر زیرا نعمتنی خدا کندی لطف واحسانیله ویردی
بواندن زور وقوتله المدی (مردم اسم جنسدر قلیله وکثیره شامل پس مردمی کشیله بیان ایلین
بومعنایه واصل دکل ایمش * قطعه * مردکی خشك مغز رادیدم * رفته در پوستین صاحب
جاه * مردکی بونده کاف عربی تصغیر وتحقیردر (ویا حرف وحدت بعض نسخه ده اضافتله

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

واقعدر یعنی بیانیه ایله (خشك مغز وصف ترکیبیدر قوری ییکلی یعنی بی عقل ودانشکه بونده
مراد حسود در (ورا ادات مفعول (مردك دیدمك مقدم مفعولیدر (وخشك مغز صفتی (رفته
دیدمك مفعول ثانیسی (درحرف صله (پوستین بانك عجمك ضمیله وسینك سکونی وتانك کسریله
غیبت ومذمت معناسنه در (صاحبه وصاحبك جاهه اضافتی لامیه لردر (محصول بیت)
برعقلسز حسود ارجکزی کوردم صاحب منصبك مذمت وغیبتنه کتمش یعنی صاحب منصبی
غیبت ایدر کوردم * کفتم ای خواجه کرتو بدبختی * مردم نیك بخت راچه کناه * بدبختی یاضمیر
خطاب (مردم نیك بخت بیانیه (ورا حرف تخصیص (محصول بیت) مرده دیدم ای خواجه
اکر بد بخت ایسك یعنی طالعك نحس ایسه نیك بخت مردمك نه کناهی وار سنك بد بخت
ولد یغکدن دولت ورفعتی ویرن خدادر پس غیرینك نه کناهی وار (بونظمی نثرلتن ایدوب قطعه
برینه حکمت یازن نظمی نثردن فرق ایلمزایمش * قطعه * الا تا نخواهی بلا برحسود * که ان بخت
برکشته خود در بلاست * الا حرف تنبیه (تا حرف تأکید (نخواهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب دیلیه سین دیمکدر بلا مفعول صریحی (وبرحسود غیر صریحی (که حرف تعلیل (بخت برکشته
تانك سکونیله وصف ترکیبیدر (خود بونده جائزدر که کندی معناسنه وجائزدر که تحسین
لفظ ایچون اوله (محصول بیت) خطاب عام طریقیله یوردر آکاه اول غافل اولمه تاکیم حسوده
بلا ومصیبت استمیه سین زیرا اول برکشته طالع ومعکوس بخت کندی بلاده در یعنی حسد
بربلادر که اول اکا کرفتاردر * چه حاجت که باوی کنی دشمنی * که اوراچنان دشمنی درقفاست *
باوی با حرف صله وضمیر حسوده راجعدر (دشمنی یا حرف مصدر (که حرف تعلیل (او راضمیر
ینه حسوده راجعدر (ورا حرف تخصیص (چنان اشارتدر حسود دن مستفاد اولان حسده
(دشمنی یا حرف وحدت (محصول بیت) نه حاجت که حسوده دشمنلك ایلیه سین یعنی سن اکا دشمنلك
ایلمکه احتیاج یوق زیرا کندینك حسد کبی دشمنی وارقفاسنده حاصلی هرقنده کیم کیدرسه حسدی
کندینه دشمندر (بونظمك اولنده قطعه یرینه تنبیه وحکمت یزانلر نظمی ونثری بربیلورلرایمش
* تنبیه * تلمیذ بی ارادت عاشق بی زراست ورونده بی معرفت مرغ بی پروعالم بی عمل درخت بی بروزاهد
بی علم خانه بی در * تلمیذ تانك وثمیك کسریله شاکرد معناسنه در بونده عامدر طالبه ومریده (ارادت
افعال بابندن مصدردر طلب ومحبت مراددر (تلمیذ بی ارادت بیانیه ومبتدا (عاشق بی زر بیانیه وخبر
مبتدا (رونده بی معرفت بیانیه ومبتدا (مرغ بی پرینه بویله خبری (رونده دن مراد سیاح عالمدر
(پر بونده قنت معناسنه در بوندن صکره ایکی فقره نکته اعرابی بویله در (محصول ترکیب)
طلبسز وارادتسز شاکرد وطالب اقچه سز عاشق کبیدر که مراد ومقصودینه ظفر بولماز
وسیاح بی معرفت قنتسز قوش کبیدر که اضطراب والمدن خالی اولماز وعملسز عالم یمشسز
اغج کبیدر که اندن انتفاع قابل دکلدر زیرا فیاض اولماز وزاهد جاهل قپوسز خانه در یعنی
کیسه بی ارشاد ایلمکیچون اغزین اچوب سوز سویلمکه قادر دکل دمبسته قالور خانه بی در کبی
* نصیحت * مراداز نزول قرآن تحصیل سیرت خوبست نه ترتیل سورهٔ مکتوب عامیٔ متعبد
بیادهٔ رفته است وعالم متهاون سوار خفته عاصی که دست برد ارد به ازعابدی که کبر در
سر دارد * نزول قرآن مصدرك فاعلنه اضافتیدر تحصیل سیرت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (وخوبه اضافت بیانیه در (ترتیل سورهٔ مکتوب اضافتیده سابق کبیدر
(ترتیل تفعیل بابندن مصدردر مراد تجویدایله اوقومقدر (عامی متعبد بیانیه ومبتدا (پیادهٔ رفته
بیانیه وخبری (عالم متهاونده بیانیه ومبتدا (متهاون اسم فاعلدر تفاعل بابندن کاهل معناسنه
(سوار خفته بیانیه وخبر مبتدا بولده اویمش اتلی دیمکدر (عاصی یا حرف وحدت (که حرف

ردسروری

ردابن سید علی وسروری

فیض
نسخه

رابط صفت (دست بردآرك مقدم مفعوليدر (عاصی مبتدا (ودست برد آرد صفتی (به از عابدی
خبر مبتدا (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت کرداردك مقدم مفعول صریحی (ودرسر
غیر صریحی (محصول ترکیب) مراد نزول قرآندن تحصیل خلق خوب وسیرت محبوبدر
تجوید سورهٔ مکتوب دکلدر یعنی قرآنی تجوید وترتیل ایله اوقومق دکلدر متعبد جاهل یوله
دوشوب کیدن پیاده کیبیدر که یاپ یاپ منزله ایریشور وعالم کاهل یولده او یویب قالان اتلی
کیبیدر که منزله مشکل ایریشور برعاصی که تضرع ونیاز ایله خدایه ال قالدیروب کناه وجرمنه
اعتراف ایدوب زاریلق ایلیه باشنده کبر وغرور اولان عابددن یکدر حاصلی کناهنه معترف
عاصی عبادتیله مغرور عابد وزاهددن یکدر * بیت * سرهنك لطیف خوی دلدار *
بهتر زفقیه مردم آزار * سرهنك لطیف خوی دلدار بیانیه لردر (لطیف خوی ودلدار وصف
ترکیبلردر لطیف خویلی وکوکل رعایت ایدیجی دیمکدر (سرهنك مبتدا (وبهتر خبری (فقیه
مردم آزار بیانیه (مردم آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن مردم انجدیجی دیمکدر (محصول بیت)
کوکل اله آلیجی لطیف خویلی سرهنك یعنی سرعسکر مردم ازارفقیهدن یکدر حاصلی موذی
فقیهدن ملایم وخوشخوی سرهنك یکدر * مطایبه * یکی را کفتند عالم بی عمل بچه ماند
کفت بزنبور بی عسل * (محصول ترکیب) برینه دیدیلر که عملسز عالم نیه بکزر دیدی بالسز
آریه بکزر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندیدن بکزمك معناسنه مانستندن دیین سهو
ایلمش * بیت * زنبور درشت بی مروت را کوی * باری چو عسل نمی دهی نیش مزن * زنبور
درشت بی مروت را لامیه لردر (زنبور مطلقا آریدر اما سیاق کلامدن مفهوم اولان بال آریسندن
غیری اوله قندبر (درشت دالك ورانك ضمه لریله یومشق مقابلی ایری معناسنه در (نیشدن بونده
آری ایکنه سی مراد در (مزنك مقدم مفعولیدر اورمه دیمکدر (محصول بیت) خطاب عام
طریقیله بیوردر مروتسز خشن آریه سویله چونکه عسل ویرمزسین باری نیش اورمه یعنی
آدم اوغلنی صوقمه حاصلی چونکه فائده دك یوق باری زیانکده اولماسون (کوی امر حاضردر
کفتندن دینلر خطا سویلمشلر * تشبیه * مرد بی مروت زنست وزاهد باطمع رهزن * مرد
بی مروت بیانیه ومبتدا (وزن خبری (وزاهد باطمع بیانیه ومبتدا (ورهزن وصف ترکیبی خبری
یول اوریجی دیمکدر یعنی حرامی زنیدندن (محصول ترکیب) مروتسز ار عورت کبیدر وطمعکار
زاهد یول کسیجی کبیدر یعنی خلقك مالنی ریا ایله المقده حرامی کبیدر که خلقك مالنی رایکان
آلور * قطعه * ای بناموس کرده جامه سپید * بهر پندار خلق ونامه سیاه * ای حرف ندا
منادی محذوف (با حرف مصاحبت (ناموس بونده عرض وغیرت معناسنه در (کرده
ایلمش دیمکدر ماضیدن قسمدر (جامه مفعول اول صریحی (وسپید ثانیسی (وبناموس غیر صریحی
(بهر پندار خلق لامیه لردر وکرده یه مقید (نامه جامه یه معطوفدر واعرابی جامه سپید اعرابی
کبیدر (نامه دن مراد دفتر اعمالدر سپید وسفید برمعنایه در (محصول بیت) ای ناموس وغیرتله
لباسنی بیاض ایلین خلقك حسن ظنی ایچون ونامهٔ عملنی کثرت ذنوبله سیاه ایلین (یعنی ظاهرینی
ریا ایله تزیین ایدوب باطننی کثرت ذنوبله تسوید ایلین کیمسه * دست کوتاه باید از دنیا *
آستین چه درآز وچه کوتاه * (محصول بیت) دنیادن ال قصه کرك (یعنی دنیادن النی چکمك
کرك وقفتان یکی اوزون اولمق نه وقصه اولمق نه (یعنی لباسه اعتبار یوقدر اعمال صالحه
وخلوص طویته در کرکسه اطلس کی و کرکسه عبا (زهد وتقوی قبا وعبا ایله دکلدر بلکه
نیت پاك وقلب صافله در (چه لفظلرنده اولان کسره برمقدار اشباعله اوقنمق کرکدر کیم وزنه
نقصان کلمیه (بعض نسخه ده چه برینه خواه واقعدر (لیکن سرعتله اوقنمق کرکدر کم موزون اوله

ردشمعی

ردشراح جمیعا

لطیفه

* لطیفه * دوکس را حسرت از دل بدر نرود وپای تغابن از کل برنیاید تاجری کشتی شکسته
ووارثی باقلندران نشسته * پای تغابن بیانیه (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الداتمق وزیان ایلمك
(از کل تقدیری از کل ندامتدر (تاجری یاحرف وحدت (وارثی ده بویله در (باقلندران نشسته یه
متعلق (محصول ترکیب) ایکی کیمسه نك کوکلندن حسرت طاشره چیقماز وتغابن اياغی کل
ندامتدن خارج اولماز یعنی چیقماز (بریسی کمیسی پاره لنمش بازرکان (وبریسی قلندرلرله اوتوروب
طورمش وارث (یعنی کمی سفرینی اختیار ایلدیکیچون تاجر مادامکه صاغدر ندامت چکر
وقلندرلرله اختلاط ایلین وارث مال مورونی نیچون انلره بذل ایتدم دیو دائما پشیمانلق چکر
(یکی ودوم عبارتلرینی متن ظن ایدوب یازانلر سهو ایلمشلر * قطعه * پیش در ویشان بود
خونت مباح * کر نباشد در میان مالت سبیل * (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیوردر
درویشلر قتنده قانك وقتلك مباح وحلال اولور اکر مالك ارایرده سبیل اولمازسه (یعنی انلره مالکی
بذل ایلمزسك (زیرادرویشلرله اختلاط ایدن انلرك رنکنه کیرمك کرك (انلرایسه مالکی درمیان
ایدرلر (یعنی بوکونم ایرته قالسون دیمزلر (پیش درویشانك معناسنی ظاهرا درویش اولنلرك
قتنده دیین ظاهرا قیدی زائد واقع اولمش * یامرو بایار ازرق پیرهن * یابکش برخانمان
انکشت نیل * یا بونده حرف تردید در عربیده اما کبی کسر همزه ایله (مرو فعل نهی مفرد مخاطب
کلمه دیمکدر (رویدندن (با حرف مصاحبت (یار ازرق پیرهن بیانیه (ازرق پیرهن وصف
ترکیبی در کوك کوملکلی دیمکدر زیرا ازرق کوك رنك معناسنه در (یا حرف عطف (بکش فعل امر
مفرد مخاطبدر (کشیدندن چك دیمکدر (برحرف استعلا (خانمان مال وملك معناسنه در ترکیبله
اسم واحد قلنمشدر (حلیمی لغتنده اوبرق دیمش وبعض لغت اکا مساعددر وبعضیسی ماسبقه
(انکشت نیل بیانیه در (زیرا انکشت بونده برمق معناسنه دکلدر بلکه چوتك دانه سیدر (نیل
نونك کسریله چویت دیمکدر بوشول قصه یه تلمیحدر که زمان سابقده برکیمسه نك اوندن برعزیز
میت چیقسه سوقاق قپوسنك اوست یانی برمقدار چویتله بویاردی اول اوماتم خانه اولدیغنه
دلالت ایلمك ایچون کذلك جه واران کیمسه قپوسنك اطرافنی کرجله آغردرلرجه وار دیغی اندن
معلوم اولسون دیو الآن شامده وغیریسنده بوقاعده مستعملدر پس انکشت نیل چکمکدن مراد
چویتله رنکلمکدر بونده ایهام طریقیله مذکوردر (محصول بیت) یا کوك کوملکلی مصاحبله یورومه
یعنی اختلاط ایله ویا ایدرسك سنده اثواب واثقالکی چویت رنکنه چك یعنی انکله همرنك اول
مرادبودر که هرطائفه ایله که اختلاط ایدرسین انلرك رنکنه کیروب انلرله همرنك اولمانجه صفا
بولمزسین (مجموع بیتك معناسنی یاخود کوك کوملکلی یاریله کتمه یعنی نامعقول یاریله باش قوشمه
یاخود خانمانك اوزره چویت برمغنی جك یعنی جمیع مالکدن امیدی قطع ایله دیین بیتك معناسنه
انکشت نیل چکمش در تأمل تدر * یامکن باپیلبانان دوستی * یابناکن خانهٔ درخورد پیل * یا بونده
اما معناسنه در (مکن فعل نهی مفرد مخاطبدر (کنیدندن ایلمه دیمکدر (با حرف مصاحبت
(پیلبان فیلجی دیمکدر (زیرا پیل فیل دیمکدر بلکه فیل اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه
والف ونون ادات جمع (دوستی یاء مصدرله مکنك مفعول صریحی (وباپیلبانان غیر صریحی
(یا حرف عطف (بناکنك مفعول اول صریحی (وخانه ثانیسی (ویا حرف وحدت (وهمزه
حرف توسل (درخورد پیل اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (زیرا درخور ودرخور
دآلله ودالسز لایق معناسنه در بوا وج بیت بیله خطاب عام طریقیله واقعدر (محصول بیت)
یا فیلجیلرله دوستلق واختلاط ایله ویا فیله لایق برخانه بنا ایله یا نکه کلدکده انده یاته وقالقه
(حاصلی مصاحبت ایلدیکك کیمسنك هرحالنه موافقت ومطابقت ایلك کرك کیم امتزاج

رد شراح جمیعا

ردشمعی

ردشمعی

ممکن اوله والا اختلاطی ترك ایلمك كرك (حضرت شیخ خلقله اسلوب مصاحبتی تعلیم بیورور * بند *
خلعت سلطان اکرچه عزیزست جامهٔ خلقان خود ازان بعزت تر و خوان بزرکان اکرچه
لذیذست خردهٔ انبان خود ازان بلذت تر * خلعت سلطان لامیه (جامهٔ خلقان خود بیانیه
ولامیه در (خلقان خانك ضمی وسکون لامله خلقك جمیدر خانك ولامك فتحه لریله اسکی دیمکدر
کهنه معناسنه (خوان بزرکان لامیه نعمت بزرکان دیمکدر (خردهٔ انبان خود لامیه لردر ایکی
پرده خود عبارتی کندی معناسنه در (که غائبه و مخاطبه و متکلمه شاملدر پس متکلمه
تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (انبان طاغرجق خردهٔ انبان طاغرجق اوانی دیمکدر بو سوز
اکا کوره در کیم عرب و عجم فقراسی آز بغنی طاغرجقده کنوررلر (بعزت تر) و بلذت تر بالری
تخصیص ونسبت معناسنی افاده ایدر عزتلیرك ولذتلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه
خلعتی اکرچه عزیزوشریفدر لیکن کشینك کندی کهنه لباسلری اندن عزتلیرکدر زیرا بخشش
جفابدن خالی دکل وا کابرك نعمتی اکرچه لذیذدر اما کشینك کندی طغرجغی خردهسی
اندن لذتلیرکدر (زیرا بی منت و بی جفابدر اولکی فقره نك معناسی لیکن کندی کهنه لرم اندن
عزترك ایله در (وایکنجی فقره نك لیکن کندی طغرجغم خردهسی اندن لذترك ایله در دیبن
تصویر کج معناده عجب بی نظیر ایمش عفا الله عنه * بیت * سر که ازدست رنج خویش وتره
* بهتر از نان ده خدا وبره * دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر (خویشه اضافت
لامیه در (تره سر که یه معطوفدر معروف نباتدر (سر که مبتدا (وبهتر خبری (نان ده خدا
لامیه (ده خدا کوی اسی (یعنی صاحبی هر کیم ایسه کنخداسی ونیر یسی کبی ترکیب مزجیدر
(اصلنده خدای ده ایدی اضافتله که ترکیب مزجیده قانون بودر (بره بانك فتحیله قوزی
دیمکدر نانه معطوفدر (محصول بیت) کشینك کندی کسبندن (یعنی ال امکندن سرکه وتره
کوی کنخداسنك نان وبره سندن یکرکدر زیرا بی منت وجفابدر (حاصلی کشی کندی ال امکیله
قانع اولمق غیرینك مفت نعمتندن یکرکدر که جفابدن خالی دکل * حکمت * خلاف راه صوابست
ونقض عهد اولی الالباب دارو بکمان خوردن وراه نادیده بی کاروان رفتن از امام مرشد
محمد غزالی پرسیدند که بدین منزلت در علوم چه کونه رسیدی کفت بدان چه که
هرچه ندانستم از پرسیدن آن ننك نداشتم * خلاف راه صواب لامیه وبیانیه ومقدم خبر
(نقض عهد اولی الالباب لامیه لردر (وخلافه معطوف (دار وخوردنك مقدم مفعول صریحی
وبکمان غیر صریحی (وخوردن مؤخر مبتدادر (راه نادیده بیانیه ودارویه معطوف ورفتنك
مفعول صریحی وبی کاروان غیر صریحی (امام مرشد بیانیه (محمد عطف بیان امام غزالی
صفت نسبتی زانك تشدیدیله درتکه حضرت مولانا جامی قدس سره سبحة الابرارده ایراد
بیورمش (مثنوی) (تا کهان نیر اقبال بتافت) (ره سوی احمد غزالی یافت) (رشتهٔ عهد
بغزالی بست) (سر این رشته اش افتاد بدست) (بدین باین دیمکدر نتکه مکرر بیان اولندی
(منزلت مرتبه دیمکدر بدان چه بان چه دیمکدر (پرسیدن آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) صواب یولینك خلافیدر واصحاب عقولك نقض عهدیدر کانیله دوا ایچمك
وایچمك یعنی شبهه لی غیر مجرب دوا استعمال ایلمك و کورلمامش یوله کاروانسز کتمك زیرا جائزدر که
دارو مهلك اوله وضرر ایلیه وطریق مخالف یره چیقوب هلاکه مؤدی اوله امام مرشد
محمد غزالیدن سؤال ایلدیلر علومده بو مرتبه یه نیجه ایرشدك ونه ایله واصل اولدك دیدی
اول نسنه ایله که هر نسنه یی که بیلدم انی صورمدن عار طوتمدم یعنی عارلنمدم * قطعه * امید
عافیت انکه بود موافق عقل * که نبض را بطبیعت شناس بنمایی * امید عافیت مصدرك

رد شمعی

رد شمعی

رحمه الله تعالی نسخه

مفعولنه

مفعولنه اضافتیدر انکه اول وقت دیمکدر (موافق عقل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (نبض لغتده حرکتدر اما بونده طمرك صچرامه سی مراددر (ورا ادات
مفعول (با حرف صله (طبیعت شناس وصف ترکیبیدر (شناسیدن شناختن دیبن
غلط سویلمش مراد طبیب حاذقدر (نمایی فعل مضارع مفرد مخاطب کوستره سین دیمکدر
(نمایدن دن (محصول بیت) صحت وعافیت امید ایلمك اول وقت عقله موافق اولور که نبضکی حاذق
طبیبه کوستره سین زیرا اهمال ایلمك عقله موافق دکل قصه دن حصه بودر که اهل علم واهل فضل
اولمق امیدی اول وقت عقله موافق ومطابق اولور که مشکلات وشبهاتکی اهلنه عرض ایلیه که عار
ایلمیه سین * بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن * دلیل راه تو باشد بعز دانایی * که حرف تعلیل
(ذل پرسیدن مصدرك مصدره اضافتیدر (ذل ذالك ضمیله ولامك تشدیدیله حقارت معناسنه در
مرهوندر (دلیل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وتو یه اضافتی لامیه (با حرف صله (عز دانایی
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) هر نسنه یی که بلمزسین صور زیرا صورمق ذلتی عالملك
ودانالق عزت وشرفنه سکا یول قلاغوزی اولور یعنی اکرچه که سؤالده نوع اهوان وار لیکن نهایتی عزت
وحرمتدر * حکمت * هرآنچه دانی که هر اینه معلوم تو خواهد شد بپرسیدن آن تعجیل مکن که
حکمت راز یان دارد * بعض نسخه ده حکمت یرینه هیبت واقعدر (محصول ترکیب) هر اول نسنه یی که
بیلورسین البته سنك معلومك اولیسردر یعنی لابدسن انی بروجهله بیله جکسین انی سؤال ایلمه ده
استعجال ایلمه زیرا هیبت وحکمتکه زیان ویرر زیرا خفت عقل وفکر که حمل اولنور ظاهر بودر که
بیوردیغی بدیهیاتده اوله زیرا نظریاتده سؤال ضرر ویرر اکرچه که نظریاته حمل ایدوب ترك
عجله یه وتأخیرك اولو یتنه حکم ایلمکده قابلدر نتکیم حضرت داود ایله لقمان قصه سنده مشهوردر
* قطعه * چو لقمان دید کاندر دست داود * همی آهن بمعجز موم کردد * همی تقدیر ده کردد
فعلنه مقیددر (همی کردد دیمکدر اولور معناسنه (بمعجز با حرف مصاحبت (وتا ضرورت وزن
ایچون حذف اولنمشدر (مومدن مراد بال مومیدر (محصول بیت) چونکه لقمان کوردی که
حضرت داودك الینده دمور قوت معجزه ایله موم اولور یعنی بال مومی بو مشار والیه الینده زره اورر
* نپرسیدش چه می سازی که دانست * که بی پرسیدنش معلوم کردد * پرسیدش ضمیر مستتر لقمانه
راجعدر (و بازار داوده (که دانست مرهون (که حرف تعلیل (ودانستك فاعلی تحتنده لقمانه
راجع ضمیر (که حرف بیان (بی پرسیدنش ضمیر لقمانه راجعدر (محصول بیت) لقمان داوددن
بو حالی کورنجه اکا صورمدیکه نه ایشلرسین زیرا بیلدیکه صورمقسزین اکا معلوم اولیسردر
بو سوزك اصلی بودر که قاضی تفسیرنده بیوردر شول یرده که خدا بیورر (ولقد آتینا لقمان الحکمة)
بیورمشکه لقمانك جمله حکمتندندر که حضرت داوده برای مصاحب اولدی واول طور میوب
زره طوقوردی ولقمان هیچ سؤال ایلمز دیکه بو یاپدیغك ندر پس تمام یاپد قدن صکره حضرت
داود کیدی ودیدی نه خوشجه صواش کوملکیدر پس لقمان دیدی الصمت حکم وقلیل فاعله یعنی
سکوت حکمتدر حال بو که فاعلی ازدر و بعضیلر دیدیلر که بر ییل مقداری یانته کلوب کیدردی بو حالی
بلمك ایچون اما سؤال ایلمزدی اوله که سؤالسز بیلم دیو و بعضیلر دیدیلر که بو مذکور قصه شول
یرده در که سکوتدن ضرر مترتب اولمیه والا سؤال لازمدر * ادب * از لوازم صحبت یکی انست که خانه
بپردازی یا با خانه خدای درسازی * لوازم لازمك جمعیدر صحبته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (صحبت مصاحبت معناسنه در (که حرف بیان (خانه پردازینك مقدم مفعولیدر
(با حرف تأکید (پردازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر پردازیدن بوشالتمق معناسنه (پرداختن
دیبن خطا سویلمش (پرداختن و پردازیدن مشترکدر بوشالتمق ایله بر نسنه یی دوزمك و یاپمق وتمام

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

ایلمك بیننده (یا حرف تردید یا برینه حرف تعلیل یعنی تا یاران اصلا معنایه وصولی بوغمش یا بویله کتابلره
شرح یازمق نه زحمت ایدی (با حرف مصاحبت (خانه خدای صاحب خانه دیمکدر ترکیب
ورد سروری
مزجیدر اصلنده خدای خانه ایدی اضافتله بویله ترکیبلرده خدا صاحب معناسنه درده خدا
وکدخدا کیدر (سازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر سازیدندن موافقت ومطابقت ایلیه سین
ورد ابن سید علی وسروری
دیمکدر زیرا بو مصدر مشتقاتیله درحرفیله مستعمل اولنجه بو معنای افاده ایدر فاحفظ (ساختندن
مشتقدر دینلر غلط سویلمشلرنکه عادتلریدر (محصول ترکیب) خلقله اسلوب مصاحبتك واختلاطك
لوازمندن بریسی اولدرکه اولدیغك اوال اویسه انی تخلیه ایلیه سین یعنی بوشالداسین
کایتدر اودن چیقماقدن (زیرا اودن چیقمانجه او بوشالماز (یاخود صاحب خانه ایله امتزاج ایدوب
اکا موافقت ایلیه سین حاصلی ال اونده اولدیغك تقدیرجه اواسی ایله موافقت وملاطفت اوزره
اولمق کرکسین (ویا اودن چیقمق کرکسین که اراکزده برودت وکدورت واقع اولمیه (پردازی بی
ردابن سید علی
ردسروری
رد شمعی
تمام اولمق معناسنه اخذایدن ناتمام ایمش (بونده پردازیدندن مراد اغیاردن خالی قلمقدر دیین
ترکیبی راست معنادن خالی قلمشدر (خانه پردازینك معناسی کیمسه‌نك خانه‌سنده اولمیاسین دیین
یاوه سویلمش * قطعه * حکایت برمزاج مستمع کوی * اکر دانی که دارد با تو میلی * حکایت
کویك مفعول صریحی (وبرمزاج غیر صریحی (مستمع اضافت لامیه‌در (دارد فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی تحتنده مستمعه راجع ضمیردر (با تو با حرف صله (میلی یا حرف تنکیر (میل داردك
ورد سروری وشمعی
مفعول صریحی (وبا تو غیر صریحی (میلی یاسی حرف وحدت طوتن لذت کلامدن آکاه
دکل ایمش (محصول بیت) حکایتی مستمعك مزاجنجه سویله اکر باور سك که سکا میلی وار
وسوزیکه رغبتی زیرا بو تقدیرجه کلامك اصغا ایدر وسوزك ضایع اولماز * هر آن عاقل که با مجنون
نشیند * نکوید جز حدیث روی لیلی * که حرف رابط صفت (با مجنون با حرف مصاحبت (نشیند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده عاقله راجع ضمیردر (نکوید مشترکدر فعل مضارع ایله
امر غائب بیننده سویلمز ویا سویلسون (جز غیر معناسنه‌در (حدیث روی لیلی لامیه‌لردر (هر آن عاقل
مبتدا (ونکوید خبری (ومابعدی مقول قول (نکویدی مضارعه تخصیص ایدنلر بلا مخصص
رد سروری وشمعی
ایلمشلر (محصول بیت) هر اول عاقل که مجنونله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه سویلمز ویا سویلسون
لیلینك رویی قصه‌سندن غیری نسنه (یعنی مصاحبتی حدیث روی لیلی اولسون حاصلی سوزی همان
لیلی جانبندن اولسون زیرا مجنونك مقصودی اکا منحصردر * مطایبه * هرکه با بدان نشیند
اکرچه طبیعت ایشان نکیرد بطریق ایشان متهم کردد چنان که اکر شخصی بخرابات رود بنماز
کزاردن منسوب شود بخمر خوردن * بعض نسخه‌ده اکرچه برینه (اکر نیز واقعدر (وبطریق
برینه (بفعل واقعدر ایشانه اضافت لامیه‌در متهم افتعال بابندن اسم مفعولدر (شخصی یا حرف وحدت
(بخرابات با حرف صله (رود متعلق (بنمازده بویله‌در (کزاردن ادا ایلمك دیمکدر (بخمر خوردن
شوده متعلقدر (محصول ترکیب) هر کیمکه یرامزلرله اوتورر یعنی مصاحبت واختلاط ایدرسه اکرچه
(اوطورر) نسخهٔ مستعمله در للطابع
انلرك طبیعتلرین طوتمزسه یعنی انلرك خوییله خویلنمزسه‌ده لیکن انلرك طریقیله متهم اولور
حاصلی انلرك فعلی اکا اسناد ایدرلر (شویله که برکیمسه اکر میخانه‌یه نماز قلمغه کیدر ویا کیدرسه
انده وارمق سبیله شراب ایچمکه منسوب اولور * مثنوی * رقم برخود بنادانی کشیدی * که نادان را
بصحبت برکزیدی * (رقم رانك وقافك فتحه‌لریله خط معناسنه اسمدر (بر حرف صله (بنادانی
باحرف صله ویا حرف مصاحبت (ویا حرف مصدر کندی نادانلغکه ویا کندی که نادانلغله (کشیدی
چکدك (یعنی نادانلغکه اقرار واعتراف ایلدك دیمکدر (که حرف تعلیل (نادان را (را ادات مفعول
(بصحبت با حرف صله (تقدیری بصحبت خود در (بر حرف تأکید (کزیدی فعل ماضی

مفرد مخاطب اختیار ایلدك دیمکدر (نادان مفعول صریحی وبصحبت غیر صریحی (محصول بیت)
کندی نادانلغکه رقم چکدك یعنی جهلکه اعتراف واقرار ایلدك زیرا نادانی مصاحبتکه
اختیار ایلدك یعنی جاهلله صحبت ایلمك کشینك جهلنه دلیلدر * طلب کردم زدانایی یکی پند *
مرا کفتا که با نادان مپیوند * (محصول بیت) خلقله اختلاط ومصاحبت ایچون بر عالمدن
بر نصیحت طلب ایلدم بکا دیدی که جاهلله مختلط ومصاحب اولمه بیت آتی مقام تعلیلده واقعدر
* که کر دانای عصری خر بباشی * وکر نادانی ابله تر بباشی * دانای عصر لامیه (ویا ضمیر خطاب
(با حرف تأکید (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمکدر (ابلهتر ابلهرك دیمکدر
(محصول بیت) زیرا دانای عصر ایسك نادانله مصاحبت سبیله خر اولورسین واکر نادان ایسك
ابلهرك اولورسین زیرا صحبت مؤثردر بیتده دورت یرده یا ضمیر خطاب واقعدر * عبرت *
حلم شتر چنان که معلومست اکر طفلی مهارش کیرد وصد فرسنك ببرد کردن از متابعت
او نپیچد اما اکر دره هولناك پیش آید که موجب هلاك باشد وطفل بنادانی آنجا خواهد
رفتن زمام از کفش در کسلاند ودیکر مطاوعت نکند که هنکام درشتی ملاطفت مذمومست
وکفته آند که دشمن بملاطفت دوست نکردد بلکه طمع زیاده کند * حلم شتر لامیه
(طفلی یا حرف وحدت (مهار میمك فتحه‌یله یولار دیمکدر (وشین شتره راجعدر (فرسنك
فارسی (وفرسخ عربیدر فارك فتحه‌لریله برمیل مقداری یودیرلر بعضیلر (وبعضیلر ثلث فرسنك
برمیلدر دیدیلر (وبعضیلر درت بیك ادم ودرت یوز ادم (وبعضیلر اوچ فرسنك دیمشلر (دره لفظ
مشترکدر عجمله ترك بیننده (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (هولناك صفت دره دلقورقنج
معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب هلاك اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف
حال (زمام در کسلاندك مفعول صریحی (واز کفش غیر صریحی (وشین طفله راجعدر (در حرف
تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وکسریله لغتدر (کسلانیدندن (کسلاندندن دیین خطا
رد سروری
ایلمش (که حرف تعلیل (هنکام درشتی لامیه هنکام وقت معناسنه‌در (درشتی یا حرف مصدر خشونت
دیمکدر (ملاطفت ملایمت دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ دوه‌نك حلمنی بیان ایدوب
بیورر دوه‌نك حلمی شویله که معلومدر اکر بر طفل یولارینی طوتسه ویوز فرسخ پرایلتسه بوینونی
انك متابعتندن دوندرمز اما اکر او کنه برقورقنج دره کلسه که سبب هلاك اولسه وطفل نادانلغله
انده وارمق دیلسه یولاری النیدن چکوب اوزر ودخی مطاوعت ایلمز زیرا خشونت وقتنده
ملایمت مذمومدر ودیمشلردر که دشمن ملایمت سبیله دوست اولماز بلکه طمعی زیاده ایدر
* قطعه * کسی که لطف کند با تو خاك پایش باش * وکر خلاف کند در دو چشمش
اکن خاك * اکن الف ممدودایله وکاف عجمك فتحه‌یله فعل امر مفرد مخاطبدر (اکندندن برنسنه‌یی
برنسنه‌یه طقمق وطولدرمق معناسنه (اکندندن دینلر خطا ایلمشلر (خاك مفعول صریحی
رد شراح جمیعا
(ودر چشم غیر صریحی وایکی شین کسی‌یه راجعدر (محصول بیت) بر کیمسه که سکا لطف
ایلیه انك خاك پایی اول واکر سکا خلاف ایدرسه ایکی کوزینه طپراق طولدر حاصلی سکا مخالف اولنه
سن زیاده مخالف اول کوزینه طپراق طولدرمقدن مراد اکا عداوت وبغض کوزیله بقمقدر
حاصلی طپراق کوزینه‌دی * سخن بلطف وکرم با درشت خوی مکوی * که زنك خورده نکردد
بنرم سوهان پاك * با حرف صله (درشت خو وصف ترکیبیدر ایری خویلی معناسنه ملایم خویلینك
نقیضی یعنی غلیظ (مکوی فعل نهی سویله دیمکدر (که حرف تعلیل (زنك خورده وصف ترکیبیدر
پاس یمش دیمکدر (با حرف مصاحبت (نرم سوهان صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندندر
زیرا نرم یومشق دیمکدر که عرب (ناعم دیر صفت مشبهه‌در (وسوهان سینك ضمیله اکه‌یه دیرلر

اصلی سوهان نرم در یومشق اکه دیمکدر (نکرددک اسمی تحنده (زنك خورده یه راجع ضمیردر وخبری پاکدر (ونرم سوهان مفعول صریحی (محصول بیت) درشت خویلی یه وغلیظ طبیعتلی یه سوزی لطف وکرمله سویله یعنی اکا سوزده ملایمت کوسترمه ز براپاس یمش دمور یومشق اکه ایله پاك اولماز مصراع ثانی مقام تعلیلده واقعدر *ادب *هر که درمیان سخن دیکران افتد تامایهٔ فضلش بداندپایهٔ جهلش بشناسند * (محصول ترکیب) هر کیمکه غیریلرك سوزی ارا سنه دوشه یعنی سوزی اراسنه کیره تا کیم فضلینك مقدارینی بیله لر دیو جهلینك مرتبه سنی اکلرلر بواسلوب خلقك مصاحبتنده چوق واقع اولور اما اکثرناس بونك قباحتنی اکلامزلر *قطعه* ندهدمرد هوشمندجواب* مکرانکه کزوسؤال کنند * مکرادات استثنا (ان که اواوقت دیمکدر (کزواصلنده (که ازوایدی حذف وایصال واقع اولمشدر (محصول بیت) اوصلی اولان کیمسنه جواب ویرمز مکر اول وقت که اندن سؤال ایلیه لر یعنی عاقل کشیدن برنسنه یی صورمایجه جوابه متصدی اولماز سکوت ایدر* کرچه برحق بود مزآج سخن *حمل دعویش برمحال کنند * مزاج سخن لامیه در اصل سخن دیمکدر (تقدیری مزاج سخنش در شین ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (حمل دعویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دعویده واومکسورو یاساکن اوقنور (وشین مرد هوشمنده راجعدر بو بیت سابقه مقام تعلیلده واقعدر (محصول بیت) مردهوشمند انوکچون مسؤل اولمایجه جواب ویرمز براسوز ینك اصلی حق اوزره اولوب انده هیچ کذب وشبهه اولمازسه ده سوزینی کذب ومحاله حمل ایدوب اینانمزلر پس سؤال اولنمایجه جوابه مبادرت ایلمز * ادب * ریشی درون جامه داشتم حضرت شیخ رحمه الله هرروز پرسیدی که ریشت چونست ونپرسیدی که کجاست دانستم که ازآن احترازمی کند که ذکرهرعضوی روانباشد وخرد مندان کفته اند هرکه سخن نسنجد ازجوابش برنجد * ریش یاره (ویاحرف وحدت (درون جامه لامیه قفتان ایچنده (یعنی ستری لازم اولان یرمده برجبانم وارایدی (پرسیدی یاحرف حکایه صورردی دیمکدر (که حرف بیان (ریشت تا ضمیر خطاب بعض نسخه ده دملت واقعدر ریشت برینه دالك ضمی ومیمك ولامك فتحیله چبان دیمکدر (نسنجد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طارتماز یعنی میزان عقله اورماز (سخن مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) قفتانم ایچنده یعنی ستری لازم اولان یرمده یارهم وارایدی یعنی چبانم حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی هرکون صورردیکه یارهك ویاچبانك نیجه در اماصورمزدیکه نه یرده دربیلدمکه اندن احترازایدر که برعضوی اکمق جائز دکلدر زیرا جائزدر که ذکری قبیح اولان عضوده اوله وعقلا دیمشلردر هرکیم که سویلدیکی سوزی میزان عقله ومعیار فکرله وزن ایلمز اول سوزك جوابندن زحمت چکر یعنی بی حضور اولور زیرا سویلدیکی سوزینه کوره جواب ایشیدر* قطعه * تانیك ندانی که سخن عین صوابست * باید که بکفتن دهن ازهم نکشائی * تا حرف توقیت (بکفتن باحرف صله (ازهم بری برندن یعنی یومقدن (نکشائی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول بیت) مادامکه ایو بیلیه سین که سوزعین صوابدر یعنی کرچکدن صواب اولدیغنی بیلمینجه کرکدر که سویلمکه اغزیکی یومقدن اچیه سین حاصلی اغزیکی یوموق طوتوب عین صواب اولمیان سوزی سویلیه سین که صوکی ندامتدر * کر راست سخن کویی ودربند بمانی * به زان که دروغت دهد ازبند رهایی * کر راست سخن کویی تقدیری کرسخن راست کویی در ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (دربند یعنی درحبس (بمانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر مانیدندن قالورسك ویاقاله سین دیمکدر (دروغت تا خطاب معناده دهده مقیددر دهدت تقدیرنده (رهایی یا ثانی حرف مصدردر قورتلق دیمکدر خلاص معناسنه (محصول بیت)

اکر سوزی کرچك سویلرسك وزندانده قالورسك یعنی طوغری سویلدیکك ایچون حبسده قالورسك اندن یکدرکه یلان سکا حبسدن خلاص ویره حضرت شیخك بوسوزی کشینك کندی ذاتنه راجع احوالده در اما اغیاره نسبت دروغ مصلحت آمیزی راست فتنه انکیزدن اولی طوتمشدر پس بین الکلامین تناقض لازم کلمز تأمل ندر * تنبیه * دروغ کفتن بضربت لازب ماند که اکر نیز جراحت درست شود نشان بماند چون برادران یوسف علیه الصلوة والسلام که بدروغ موسوم شدند براست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند قال الله تعالی (بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل *دروغ کفتنك مقولیدر وکفتن مبتدا وماند خبری (و بضربت لازب خبره متعلقدر واضافت بیانیه در (لزوب لصوق وثبوت معناسنه در یعنی یاپشمق وثابت اولمق (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر مانستندن دینلرخطا ایلمشلر(که حرف بیان (نیز حرف عطفده معناسنی افاده ایدر مثلا اکرجراحت درستده اولورسه دیمکدر(نشان مبتدا , وبماند خبری وجملهٔ اسمیه جواب شرطدر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر مانیدندن ماندندن دینلرخبط عشوی ایلمشلر (چون ادات تشبیه (برادران یوسف علیه الصلوة والسلام لامیه (که حرف بیان (ویاحرف رابط صفت (موسوم مبتدا (وشدند خبری(وبدروغ موسومه متعلقدر نشانلنمش وعلاملنمش دیمکدر جملهٔ اسمیه صفت برادراندر (برحرف صله زراست کفتنك مقولی وایشانه اضافتی مصدرك فاعلندر (اعتماد مبتدا (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر خبر مبتدادر (برراست کفتن اعتماده متعلق (بوقصه نك اصلی بودرکیم یوسفك قرداشلری یوسفی باباسندن نیجه دلو حیله ایله آیروب قویی یه براقدیلر وکوملکنه برمقدار قان بولاشدردیلر واخشام بابالرینه اغلیو اغلیو کلدیلر که یوسفی قورت ییدی دیو حضرت یعقوب قوت معجزه ایله قوردلری جمع ایدوب یوسفمی قنغکز ییدی دیو سؤال ایدیجك جمیعی یمین ایلدیلر که بزدن بو خطا صادر اولمدی دیو پس یعقوب علیه الصلوة والسلام بیلدیکه بو خصوصده اوغللری کاذبلردر برغیری حال اولمشدر ایدی مصردن کاروب اوغلك سرقه ایلدی ومصر پادشاهی بو جرم ایچون انی الیقودی دیجك یعقوب اینانمدی ودیدی (بل سولت لکم انفسکم الآیة (محصول ترکیب) یلان سویلمك ثابت بره یه ویاره یه بکزر که جراحت اوکلورسده نشانی قالور یوسفك قرداشلری کبی که یلانله نشانلنوب معلوم اولدیلر کرچك سویلدکلرینده اعتماد قالمدی زیرا مصردن کئورد کلری خبر کندیلرك عادته نسبت صحیح ایدی زیرا یوسفك ایلدیکی حیله یی بیلزلردی لیکن چونکه یوسف خصوصنده کذب ایلشلرایدی بابالری بوخبرلرینه اعتماد ایلدی ودیدی خبر ویردیککز کبی دکلدر اصل قصد بلکه بونده سزلك برحیله کز وصنعکز واردر اندن صکره دیدی فصبر جمیل تقدیری فامری صبر جمیلدر یعنی مبتدای محذوفه خبر اوله ویاخود تقدیری فصبر جمیل اجمل یعنی صبر مبتدای موصوف واجمل خبری اوله * قطعه * کسی را که عادت بود راستی * خطا کرکند در کزارند ازو * کسی یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (که حرف بیان (راستی یا حرف مصدر طوغریلق وکرچکلك دیمکدر (درکزارند فعل مضارع جمع غائب ترك ایدرلر دیمکدر یعنی مؤاخذه ایلمزلر (ازو اصلنده ازاوایدی حذف وایصال ایلدیلر ضمیر کسی یه راجعدر (محصول بیت) برکیمسه نك که عادتی وخویی کرچکلك وطوغریلق اوله اکر خطا ایدرسه اندن کچرلر یعنی خطاسنه اعتبار ایلیوب اعراض عین ایدرلر حاصلی خطاسنی صواب عدایدرلر *وکر نامور شد بناراستی * دکر راست باور ندارند ازو * نامور نام اسمدر (وور واوك فتحیله ادات نسبت آدلی دیمکدر یعنی مشهور (باحرف مصاحبت (ونا ادات توصیف نفی (ویاحرف مصدر

رد شراح جمیعا

رد شراح جمیعا
مانستن مانیدندن بکزمك
و ماندك مانیدندن قالمق
وقومق معناسنه در

(ناراستی نقیض راستیدر مراد بلانجیلقدر (راست ندارندك مفعول اولی (و باور ثانیسی باور واوك فتحیله اینانمقدر تصدیق معناسنه (محصول بیت) واکر برکیمسه نار استلغله نامدار ومشهور اولدیسه دخی کرچکی وطوغری یی اندن اینانمزلر یعنی یلانجیلغله شهرت بولدقدن صکره کیمسه اندن کرچکی وطوغری یی تصدیق ایلمز * قطعه * دروغی نکیرند

ردسروری وشمعی

صاحب دلان * برآن کس که پیوسته کفتست راست * دروغی یاحرف تنکیر (حرف وحدت دینلر خطا سویلمشلر (نکیرندك مقدم مفعولیدر یعنی صبر یجی (و برآن کس غیر صریحی (پیوسته دائم دیمکدر (محصول بیت) صاحب دللر یلان طوتمامشلر شول کیمسه نك اوزرینه که دائما کرچك سویله یی کلشدر یعنی دائما کرچك وطوغری سویلینك کذبنی طوتمامشلر زیرا بونجلین کیمسه دن کذب صادر اولماز مکر خطا ایله وخطایه اعتبار یوق * وکرمشتهر شد بناراستی * اکر راست کوید توکویی خطاست * مشتهر اسم فاعلدر افتعال بابندن حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب سابقده نامور و بونده مشتهر بیوردی برمعنایه اولدقلریچون (توکویی خطاب عامدر (محصول بیت) واکر برکیمسه نار آستلغله یعنی کذبله مشهور ونامدار اولورسه کرچکده سویلرسه سن خطادر یعنی یلاندر دیرسین * مطایبه * اجل کائنات ازروی ظاهر آدمیست واذل موجودات سك و باتفاق سك حق شناس به از آدمی ناسپاس * اجل لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر اعظم معناسنه (کائناته اضافتی لامیه‌در (ازروی ظاهر قیدی انکیچوندر که خدای تعالی (ولقد کرمنا بنی آدم) بیورمشدر لیکن حقیقتده جائزدر که خدانك قتنده بنی آدمدن اکرم واشرف

ردشراح جیما

مخلوق اوله یا نمزده واقع اولان متونده هب بوقید موجوددر اما شراح بوقید یرینه باتفاق عبارتی ایراد ایلمشلر وفیه نظر (اجل مبتدا وآدمیست خبری (اذل‌ده لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر حقارت وهوان معناسنه (موجوداته اضافتی لامیه‌در (واز روی ظاهر قیدی بنه مقدردر زیرا جائزدر که حقیقتده سکدن احقر مخلوق اوله (اذل مبتدا وسك خبری (و باتفاق یعنی باتفاق

ردشراح جیما

خردمندان (خردمندان عبارتی متن ظن ایدوب یازانلر زائد یازمشلر (سك حق شناس بیانیه حق شناس وصف ترکیبیدر حق بلیجی سك دیمکدر مبتدادر (وبه خبری (آدمی ناسپاس بیانیه انسان غیرشاکر دیمکدر کفور معناسنه یعنی کفران نعمت (محصول ترکیب) کائناتك اجل واعظمی ظاهر یوزندن آدمیدر واذل واحقر موجودات کلبدر واتفاق عقلا ایله کلب حق شناس انسان ناسپاسدن یکدر زیرا کلبی دوکسك وقوسك قپوکی قوبوب کتمز اما انسان ادنی بهانه ایله الوب یوریو ویرر * قطعه * سکی را لقمهٔ هرکز فراموش * نکرد دکر زنی صد نوبتش سنك * سکی

ردشمعی

یاحرف وحدت (ورا حرف تخصیص برسکك دیمکدر (لقمهٔ یاحرف وحدت و یا حرف تنکیر (وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (فراموش مرهوندر نکردد تقدیری فراموشش نکرد درضرورت وزن ایچون حذف و ایصال اولدی (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورر سك دیمکدر (نوبتش ضمیری سکه راجعدر زنینك سك مفعول بهی وصد نوبت مفعول فیهی (محصول بیت) برسکك و یاسکك برلقمه فراموشی اولماز یعنی ویردکك لقمه‌یی اونتماز اکریوز کره اکه طاش اوررسك (یعنی یوز کره طاشله واغاجله

ردابن سیدعلی وسروری

اوروب قوسك قپوك قپوب کتمز (نکردد عبارتی عنده عبارتیله قید ایدنلر زائد ایلمشلر (برکلبه برلقمه هرکز فراموش اولماز دیین راحرف تخصیص اولدیغنی بلمزایمش که ترزبق سویلمش * وکر عمری نوازی سفله را * بکمتر چیزی آید باتودر جنك * عمری یاحرف وحدت برزمان دیمکدر (نوازی فعل مضارع مفرد مخاطب نوازیدندن اوخشیه سین یعنی رعایت ایلیه سین

ردسروری

(نواختن دن دیین خطا ایلمش (سفلهٔ یاحرف وحدت در (همزه یی حرف وحدتدر دیین

اسکی خطاسی اوزره مقصر اولمش (ورا ادات مفعول برسفله‌یی دیمکدر (نوازینك مفعول بهی در (وعمری مفعول فیهی (بکمتر باحرف سبب (کمتر بونده آزرق یعنی جزؤی معناسنه‌در (چیزی یاحرف وحدت (اکثر متونده یا بوقدر (باتو باحرف مصاحبت (درحرف صله‌در با معناسنه (محصول بیت) اما اکر برزمان برالچغی رعایت ایدوب اوخشیه سین آزرق نسنه سببیله (یعنی جزؤی بهانه ایله سنکله جنکه کلور حاصلی ازاجق بهانه ایله سنکله چکشور وصواشر یعنی ایلدیکك ایلکی رعایت ایلمز * لطیفه * ازنفس پرور هنروری نیاید وبی هنر سروری را نشاید * نفس پرور وصف ترکیبی درتن پرور کبی پروریدندن (هنرور هنرلی دیمکدر (زیرا ورادات نسبتدر (ویا حرف مصدر (سرور باش اری (یعنی رئیس القوم ویا حرف مصدر ورا حرف صله (محصول ترکیب) نفس پروردن نفسنی بسلمکله مقید اولان کیمسه دن هنرلیلك کلمز (یعنی اهل هنر اولماز (وهنرسز کیمسه سرورلکه ورئیس قوم اولمغه لایق اولماز * مثنوی * مکن رحم برکاو بسیار خوار * که بسیار خسبست بسیار خوار * کاو بسیار خوار بیانیه در چوق ییجی صغر بسیار خوار وصف ترکیبی‌در (خواریدندن (الف اصلیه ایله لیکن الفك حذفیله استعمالی زیاده اولدیغیچون چوق کیمسه الفی حرف زائد ظن ایدر (خوردن

ردشمعی

(وخوریدن (وخواریدن برمعنایه مصدرلردر (بعض نسخه‌ده (خوار یرینه بارکلور چوق یوکلی (یعنی چوق یوك چکیجی بو یله اولنجه قافیه مکرر اولماز (بونده خواری حقیر معناسنه اخذ ایدن بسیارخوار ایمش (که حرف تعلیل (بسیار خسب وصف ترکیبی‌در (خسبیدندن چوق اویویجی دیمکدر (بعض نسخه‌ده (بسیار خواب واقعدر بنه بومعنایه (بسیار خوارده وصف ترکیبی‌در سابق کبی ومؤخر مبتدا (وبسیار خسب مقدم خبر (پس بسیار خواری

ردشراح جیما
ردشمعی

بسیار خسبه عطف ایدنلر مقصود بینه واصل دکللرایمش (وخواری خوردندن اخذ ایدن خطا ایلمش * (محصول بیت) مرحمت ایله چوق ییك ییین کاوه بونده کاودن مراد تمرد اکولدر (یعنی چوق ییك ییجی شخص‌در تشبیه طریقیله حقیقت کاود کلدر فندبر یعنی تن پرور اولان اکول کیمسه‌یه رحم ایله یعنی انسان منزلنه تنزیل ایدوب آنی اسرکه زیرا چوق ییجی و جوق یاتیجی وچوق اویو ییجیدر مصراع اولده بسیار خوار کاوه صفت واقع اولمش وثانیده مبتدا پس قافیه‌یه بوقدر تغایر کفایت ایدر تأمل ندر * چو کاو ارهمی بایدت فربهی * چوخرتن بجور کسان در دهی * چو ادات تشبیه (همی ادات مضارعتدر (باید فعل مضارع مفرد غائب (وتا ضمیر منصوب متصل مفعولی (وفربهی یاء مصدریه ایله فاعلی (فربه فانك فتحی ورانك سکونی وبانك کسری وهاء اصلیه ایله سمز معناسنه‌در (چو بنه ادات تشبیه (تندن مراد کندی وجودیدر (باحرف صله (جور کسان لامیه (درحرف تأکید (دهی دالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر ویرر سین دیمکدر تن دهینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) کاو کبی اکر سکا سمزلك کرکسه یعنی کندیکی سمرتمك استرسك خرکبی تنکی کیمسه‌لر جورینه ویررسین حاصلی کندیکی سمرتمك استرسك خرکبی وجودیکی الك جور وجفاسنه تسلیم ایلمك کرکسین کاو وخر ایلدیکی کبی

رد ابن سیدعلی وسروری

(فربهی بایدك مفعولیدر دینلر مفعولله فاعلی فرق ایدر دکللرایمش * تربیت * درانجیل آمده است که ای فرزند آدم اکر توانکری دهمت ازمن مشتغل شوی واکر درویش کنمت تنکدل نشینی پس حلاوت ذکرمن کجا یابی وبعبادت من کی شتابی (محصول ترکیب) انجیلده کلمشدر که ای آدم اوغلی اکر سکا غنا ویررسم بندن اموردنیویه‌یه مشغول اولورسین واکر سنی فقیر ومحتاج ایدرسم تنکدل وغمناك اوطوررسین (پس بنم ذکرم لذتنی قنده بولورسین

وبنم عبادتمه چقن ایورسین (یعنی بنی قنده ذکر ایدرسین وبنم قوللوغمی چقن ایدرسین
قطعه که اندر نعمتی مغرور وغافل * که اندر تنکدستی خسته وریش * که کاهدن مخففدر
نعمتی یا ضمیر خطاب معناده مغرور وغافله مصبروفدر (اندر ادات ظرف (تنکدست وصف
ترکیبی در الی طار یعنی فقیر کیمسه (ویا حرف مصدر (وخسته وریشه بریای ضمیر تقدیرا اولنور
(محصول بیت) کاه نعمت وغناده مغرور وغافل سین (یعنی دنیا نعمتنه مشغول اولمغله حقدن
زاهل وغافل سین وکاه ال طارلغنده خسته ومجروح سین (یعنی افلاس وفقردن دل ریش
ومجروح خاطرسین * چودر سرا وضرا حالت اینست * ندانم کی بحق پردازی از خویش *
(سرا بونده سرور وحبور معناسنه در (ضرا غم وغصه معناسنه (پردازی فعل مضارع
مفرد مخاطب در (پردازیدن پرداختن دن دیین سهو ایلمش مشغول اولور سین معناسنه
(ازخویش کنند کدن (محصول بیت) چونکه حالت سروروده وغمده حالک بودر بیلمزم
کنند کدن خدایه نوقت مشغول اولور سین * عبرت * ارادت بیچون یکی را از تخت شاهی
فرودآرد ودیکری را در شکم ماهی نکهدارد * ارادت بیچون لامیه بیچون بی کیف دیمکدر
(تخت شاهی بیانیه در (زیرا یا حرف نسبتدر حرف مصدر دینلر غلط سویلمش (فرودارد بونده
ایندرر معناسنه در (دیکری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (شکم ماهی لامیه ماهی بالقدر
بالغک قرنده دیمکدر نکهدارد حفظ ایدر دیمکدر (محصول ترکیب) خدانک ارادتی یعنی
تخت سلطنتدن ایندرر (یعنی پادشاهلغی فراغت ایدوب درویش اولور (ابراهیم ادهم
(ویحیی بن معاذ که شیخ محی الدین عربینک دایسیدر بونلر کبی یه اشارتدر (زیرا جائزدر که
ادیان سابقه ده دخی نیجه بونلر کبی پادشاهلر تختلرین براقمش اوله لر وبرغیریسنی بالق قرنده (یعنی
قورساغنده حفظ ایدر یعنی اولدرمزدیری طوتر یونس پیغمبر علیه السلام کبی *بیت* وقتست خوش
آن را که بود ذکر تو مونس * ور خود بود اندر شکم حوت چو یونس * وقتست بعض نسخه ده
وقتیست واقعدر یای وحدتله خوش وقتک صفتیدر (آن را (را حرف تخصیص انکس را تقدیده در
(که حرف رابط صفت (ذکر تو مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مونس اسم فاعلدر افعال بابندن
ور واکردن مخففدر (خود ادات تأکید (شکم حوت لامیه حوت عربیجه بالق دیمکدر یونس
بونده نونک کسریله در قافیه رعایتیچون (محصول بیت) اول کسنک وقتی خوشدر که سنک
ذکرک اکا مونس اوله یعنی دائما سنی ذکر ایدنک وقتی وحالی خوشدر کرکسه بالق قورساغنده
اوله یونس علیه السلام کبی زیرا حضرت یونس علیه السلام بالق قرنده ذکر خدایی
هیچ ترک ایلمامشدر *حکمت* اکر تیغ قهر برکشد نبی وولی سر درکشد واکر غمزهٔ لطف بجنباند
بدان را بنیکان در رساند * سر درکشد باشنی کرو چکر یعنی خوف ایدوب سکر ونطقه قادر
اولماز (غمزهٔ لطف بیانیه یعنی لطف محض (بجنباند فعل مضارع مفرد غائب دپره ده دیمکدر
بدان بدک جمعیدر برامزلر دیمکدر یعنی اشقیا (ورا ادات مفعول (باحرف صله نیکان ایلر یعنی
سعدا (در حرف تأکید (رساند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (محصول ترکیب) اکر
خدا قهر قلیجنی چکرسه یعنی اظهار جلال ایدرسه نبی وولی باشین کندویه چکوب سکر قورقوسندن
واکر لطف غمزه سین دپره درسه یعنی لطف اظهار ایدرسه شقیلری سعیدلره ایرشدرر یعنی
شقیلری سعیدلر مقامنه ایصال ایدر * قطعه * کر بمحشر خطاب قهر کند * انبیا را چه جای
معذرتست * خطاب قهر لامیه جای معذرت ده بویله در معذرت مغفرت وزنی اوزره مصدر در
(محصول بیت) اکر خدای تعالی محشرده قهرایله خطاب ایدوب اظهار غضب ایدرسه
انبیانک ویا انبیایه نه عذر بریدر یعنی انبیایه عذره مجال اولماز (ویا انبیانک اعتذاره مجالی اولماز

ردسروری

ردشمعی

*پرده ازروی لطف کوبردار * کاشقیارا امید مغفرتست * روی لطف لامیه در مجازا
(کو بونک کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق اکرچه نوعا تکلفله معنی ویرمکده قابلدر (بردار فعل
امر مفرد مخاطب قالدر دیمکدر (که حرف تعلیل (اشقیا شقینک جمعیدر (ورا ادات تخصیص
(امید مغفرت مصدرک مصدره اضافتیدر (محصول بیت) خدایه خطاب ایدوب مناجات ایدر
(یارب لطف یوزندن پرده یی قالدر یعنی رفع حجاب ایدوب اظهار لطف ایله زیرا اشقیانک امیدی مغفرتی
وار یعنی مغفرت وعفو رجا ایدر حاصلی کناهکارلر غفران رجا ایدرلر ایمدی اظهار لطف ایله
محروم قالماسونلر رحم کدن * وعظ * هرکه بتأدیب دنی راه صواب نکرد بتعذیب عقبی
کرفتار آید قال الله تعالی (ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر * هرکه اصلنده
هرکس که در تکه مکرر بیان اولندی پس که اسمدر کیم معناسنه هرکه معنای شرطی
متضمندر (با حرف مصاحبت (تأدیب دنی مصدرک فاعلنه اضافتیدر (راه صواب بیانیه
رونکیرد لک مفعول صریحی (وبتأدیب غیرصریحی (باحرف مصاحبت (تعذیب عقبی مصدرک
فاعلنه اضافتیدر (وآیدک مفعول غیرصریحی (وکرفتار صریحی وجملهٔ فعلیه جواب شرط
(عذاب ادنادن غرض دنیا عذابیدر قتل واسیرلک وبونلردن غیری عذابلر اما مجاهد دیدیکه
عذاب قبردر (دون بونده قبل معناسنه در (عذاب اکبر عذاب آخرتدر (محصول ترکیب) هرکیمسه که
دنیا تأدیبیله صواب یولنی طوتمز یعنی راه صوابه کتمز آخرت تعذیبنه کرفتار اولور یعنی آخرت عذابن
چکر نتکه خدا بیورر البته بزانلره دنیا عذابن طاتدررز آخرت عذابندن اول یعنی هم دنیاده تعذیب
ایدرز انلری وهم اخرتده آیت کریمه کفار حقنده در (دون لفظنی غیرعبارتیله تفسیر ایدنلر لغته
مخالف ایتمشلر * بیت * پندست خطاب مهتران آنکه بند * چون پند دهند ونشنوی
بند نهند * پندست مقدم خبر (خطاب مهتران لامیه ومؤخر مبتدا (آنکه بند یعنی اندن صکره
قید وحبس دیمکدر (چون ادات تعلیل (پند دهندک مقدم مفعولی (دهند فعل مضارع جمع
غائب ویرهلر دیمکدر (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ایشتمیه سین دیمکدر (بند نهندک
مقدم مفعولی (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر (محصول بیت) اولولرک خطابی
نصیحتدر اندن صکره بنددر یعنی حبس وقیددر چونکه نصیحت ویرهلر وایشتمیه سین ایکه
ایاغکه باغ قورلر حاصلی نصیحت پذیر اولمیجه سنی حبس ایدرلر * عبرت * نیک بختان
بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند پیش ازآن که پسینیان بواقعهٔ ایشان مثل زنند * نیکبخت
وصف ترکیبیدر ایو بختلی دیمکدر یعنی سعادتلی (الف ونون ادات جمعدر (امثال پیشینیان
لامیه (پیشین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید ویاء ثانی هاء رسمیدن بدلدر اصلی پیشینه در
والف ونون ادات جمعدر پسینیانده اعرابده بویله در (با حرف مصاحبت (واقعهٔ ایشان لامیه
مثل زنندک مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) مسعود بخت اولنلر کندیلردن اوکدین کلنلرک
امثال وحکایاتیله نصیحت طوتارلر یعنی منتصح اولورلر اندن اول که کندیلردن صکره کلنلر
انلرک واقعه سیله مثل اورهلر حاصلی سعادتلیلر کندیلردن اول کلن ایلرک امثال وحکایاتیله پند
پذیر اولورلر کندیلردن صکره کلنلر کندیلرک احوال وواقعاتنی ضرب مثل ایلمزدن اول * قطعه *
نرود مرغ سوی دانه فراز * چون دکر مرغ بیند اندر بند * نرود فعل نفی مستقبل مفرد غائب
ومرغ فاعلی (سوی دانه لامیه جانب دانه دیمکدر (فراز سوی یی تأکید ایدر فاده فتحه وکسره
جائزدر (چون ادات تعلیل (دکر مرغ غیر مرغ دیمکدر (بیندک مقدم مفعول صریحی (واندر بند
غیرصریحی (محصول بیت) مرغ دانه جانبنه وارماز یعنی دانه یه توجه ایلمز چون غیر مرغی
بندده کوره یعنی دوزاغه طوتلمش کوره (فراز بونده قرب ومقابله معناسنه در دینلر سهو ایلمشلر

ردسروری وشمعی

ردسروری وشمعی

* پند کیراز مصائب دکران * تانکیرند دیکران زتو پند * پند کیرك مقدم مفعولیدر (کیرفعل امر مفرد مخاطبدر طوت معناسنه (مصائب مصیبتك جمیدر (دیکرانه اضافت لامیه در (تا حرف تعلیل ویا حرف دوام (نکیرند فعل نفی مستقبل جمع غائب طوتمیه لر (دیکران یا ایله در اصلی اوزره (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر غیر یلر مصیبتلرندن نصیحت طوت تا کیم غیر یلر سندن نصیحت طوتمیه لر یعنی خلق عالمه عبرت اولمزدن اول غیر یلردن عبرت ال وانکله متنصح اول * حکمت * آن را که کوش ارادت کران آفریده اند چون کنند که بشنود وآنرا که بکمند سعادت کشیده اند چون کند نه رود * آن را را حرف تخصیص (که حرف بیان (کوش ارادت بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر صممدن کنایتدر (آفریده اند ماضیدن قسم جمع غائب یاراتمشلر دیمکدر (چون واو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (بشنود فعل مضارع مفرد غائب (وآنرا که واول کیمسه یی که دیمکدر (با حرف صله (کمند سعادت بیانیه (کشیده اند ماضیدن قسم جمع غائب چکمشلردر دیمکدر (محصول ترکیب) اول کیمسه نك که ارادتی قولغنی آغر یعنی صاغر یراتمشلر در یعنی حق سوز قبول ایلمکه ارادت قولغنی آغر خلق ایلشلر حاصلی کوکلی قولغنی ارادتدن خالی خلق ایلمشلردر نیجه ایلرکه ایشیده یعنی نه چاره ایدر که کلام خدا ورسولی ایشیده بیله وقبول ایلیه واول کیمسه یی که سعادت کمندیله چکمشلردر یعنی مسعود ونیکبخت خلق ایلشلر نیجه ایدر که چکدکلری یره کتمیه یعنی بالضروری چکدکلری یره کیدر حاصلی بر کیمسه یی که شقی خلق ایلشلردر نه چاره ایدر که مسعود ونیکبخت اوله بیله وبر کیمسه یی که مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر اوله نیجه شقی وبدبخت اوله بیلور نتکه الشقی شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه در * قطعه * شب تاریك دوستان خدای * می بتابد چو روز رخشنده * شب تاریك دوستان خدای بیانیه ولامیه لردر (شبی بونده ظرف زمان اعتبار ایدوب قرانلق کیجه ده دیین بیلنمیش (می ادات استمرار (وبا حرف تأکید (تابد فعل مضارع مفرد غائب یلدرار دیمکدر (چو ادات تشبیه (روز رخشنده بیانیه رخشنده اسم فاعل مفرد غائب اصلی درخشنده ایدی تخفیف ایدوب رخشنده دیدیلر (محصول بیت) خدا دوستلرینك قرانلق کیجه سی روز رخشنده کبی یلدرار یعنی ضیا ویرر یعنی کیجه سی وکوندزی برابردر نور وضیا وبرمده حاصلی کیجه سی کوندزی کبی نورانیدر * وین سعادت بزور بازو نیست * تا نبخشد خدای بخشنده * وین سعادت اشارتدر (شب تاریك روز روشن کبی رخشان اولمسنه (با حرف مصاحبت (زور بازو لامیه در (تا حرف توقیت (نبخشد فعل نفی استقبال مفرد غائب (خدای بخشنده فاعلیدر اضافت بیانیه ایله (بخشنده اسم فاعلدر بخشیدندن (محصول بیت) لیکن مذکور سعادت زور بازو وقوت پنجه ایله دکلدر ولا کثرت عبادت وطاعتله در مادامکه محسن ومعطی خدای بغشلمیه حاصلی عطیه خدادر کسبی دکلدر * رباعی * ازتو بکه نالم که دکر داور نیست * وزدست تو هیچ دست بالا تر نیست * بونده رباعی یرینه قطعه یازانلر عجب تشخیص صاحبی ایمشلر (تونك ضمی اشباعله اوقومق کرکدر کیم وزنه خلل کلمیه (بکه با حرف صله وکه اسمدر کیم معناسنه (نالم فعل مضارع متکلم وحده در (که حرف تعلیل (داور واوك فتحیله حاکم معناسنه در (دست تو لامیه (هیچ دست مبتدا (بالاتر نیست خبری (وزدست تو خبره متعلق (دستی بالایه مضاف ایدن فن فارسیده عجب ماهر ایمش (محصول بیت) یارب سندن کیمه شکایت ایدوب ناله وزاری ایده یین که سندن غیری حاکم مطلق یوقدر وسنك قدرتك الندن یوجرك برال یوقدر یعنی سنك قدرتك الی جمیع اللردن اوستوندر زیرا قادر مطلقسن سین نتکه بیورمش سین (یدالله فوق ایدیهم) * آن را که تو رهبری کنی کم نشود *

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی

وآن را که تو کم کنی کسش رهبر نیست * (محصول بیت) یارب اول کیمسه یه که سن دلالت وهدایت ایدرسین اول ضال وکم اولمز یعنی ضلالته دوشمز اما اول کیمسه یی که سن کم ایدرسین یعنی اضلال ایدرسین هیچ کیمسه اکا هادی ورهبر اولماز العیاذ بالله تعالی * عبرت * کدای نیك انجام به از پادشاه بدفرجام * کدای نیك انجام بیانیه (پادشاه بدفرجام ده بویله در (نیك انجام وبدفرجام وصف ترکیبیدر (انجام وفرجام عاقبت وصوك معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبتی ایی یعنی خیر کدا پادشاه بدفرجامدن یکدر یعنی عاقبتی شر اولان پادشاهدن یکدر * بیت * غمی کز پس شادمانی بری * به از شادیی کز پسش غم خوری * غمی یا حرف وحدت (کز که حرف رابط صفت (پی باء عجمك فتحیله پس معناسنه در آرد وصوك معناسنه (وشین غمه راجعدر (شادمان وصف ترکیبیدر ماندن بکزمك معناسنه صکره سرور معناسنه اسم اولدی آسمان کبی که وصف ترکیبی ایکن فلکه اسم اولدی (ویا حرف مصدر شادمانلق دیمکدر پس اوچ لفظدن مرکب اولدی (شاد که صفت مشبهه در فرح معناسنه فانك فتحی وراءنك کسریله (ومان که مرخدر مانده دن ویای مصدردن فتأمل (شادیی یای اول حرف مصدر وثانی حرف وحدت شادیی ده اولان یا مصدریه در وهمزه اضافت ایچوندر دیین سؤال اولنسه همزه قنده در واضافت نیه در عجب نه جواب ویردی اوله (کز که حرف رابط صفت (پسش شین شادی یه راجعدر (محصول بیت) بر غم که انك اردنجه شادمانلق وسرور چکه سین یعنی اردنجه شاد وخرم اولور سین اول شادلق وسروردن یکدر که اردنجه غم یرسین حاصلی صوکی سرور اولان غصه یکدر صوکی غصه اولان سروردن * لطیفه * زمین را از آسمان نثارست وآسمان را از زمین غبار کل اناء یترشح بما فیه * زمین را را حرف تخصیص ویا حرف صله در یا معناسنه (نثار بونده صاچی معناسنه در (یعنی اول نسنه که صاچرلر اقچه والتون کبی اما بونده باران مراددر (اناء همزه نك کسریله ظرف دیمکدر (یعنی قاب (یترشح فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر تفعل بابندن سزر دیمکدر (بما با حرف مصاحبت ما اسم موصولدر الذی معناسنه (فیه جار ومجرور جمله ظرفیه اعرابدن محلی یوق صله موصولدر (محصول ترکیب) زمینه اسماندن حاصلی نثار باراندر ویا زمینك اسماندن محصولی نثار باراندر اما اسمانه زمیندن غبار ویا اسمانك زمیندن غبار قندر هر ظرف کندینك ایچنده اولانله سزر یعنی ایچنده نه وار ایسه طاشره سندن اول سزر واول چیقار * بیت * کرت خوی من آمد ناسزاوار * تو خوی نیك خویش از دست مکذار * کرت ضمیر خطاب (خوی من لامیه (ناسزاوار ناموافق وغیرلایق (خوی نیك خویش بیانیه ولامیه در (محصول بیت) اکر سکا بنم خویم وخصلتم ناموافق وناسزاوار کلدیسه سن کندی ایی خویکی وخلقکی الدن قومه یعنی ترك ایلمه * ادب * حق تعالی می بیند ومی پوشد وهمسایه نمی بیند ومی خروشد * می خروشد فعل مضارع مفرد غائبدر (خروشیدندن چوقرامق (مثلا چوملك وقزن وغیریسی چوقرادیغی کبی چوقرامق (بونده مراد کورلمك وچغرمقدر (محصول ترکیب) خدای تعالی قوللرك عیوب وجرائمنی کورر وستر ایدر اما قوکشو کورمز وچغرر یعنی غائبانه نیجه دورلی افترا ایدر * بیت * نعوذ بالله اکر خلق غیبدان بودی * کسی بحال خود از دست کس نیاسودی * غیبدان وصف ترکیبی در غائب بلیجی دیمکدر دانیدندن (دانستن دن دیین خطا ایلش (با حرف ظرف (حال خود لامیه (نیاسودی فعل نفی حکایت حال ماضی دینکلمزدی وراحت اولمزدی دیمکدر (محصول بیت) نعوذ بالله یعنی خدایه صغنورم خلقك شرندن اکر خلق عالم غیب بلیجی اولیدی یعنی احوال غیبدن خبردار اولیدی هیچ بر کیمسه کندی حالنده کیمسه الندن آسایش وحضور ایلمزدی یعنی خلق بری برینك عیوبنه مطلع اولیدی

ردشمعی

ردابن سیدعلی

رد ابن سید علی

هیچ بر کیسه دنیاده خلقدن سالم زند کانی ایلمزدی (بحال خودك معاسنی بسبب حال نفسه دیین خطادیمش * مطایبه * زرازمعدن بکان کندن بدراید وازدست بخیل بجان کندن برنیاید * معدن دالك کسری ایله اسم مکاندر ضرب بابندن (با حرف سبب (کان کاف عربیله مرادف معدندر (کندن قازمقدر (بدراید چیقار دیمکدر (زرمفعول صریحی (وازمعدن غیرصریحی (بکان کند نده اکا متعلقدر (دست بخیل لامیه (بجان کندن بکان کندن کبیدر اعرابده (تقدیری بجان کندن بدرآیددر بعض نسخه ده برنیاید واقعدر (جان کندندن مراد جان چکشمکدر یعنی بلا ومشقت چکمک (محصول ترکیب) التون معدندن معدنی قازمغله چیقار اما بخیلك الندن جان چکشمکله جیقار یعنی چوق زحمت ومشقت چکمکله الندن چیقار حاصلی زیاده امساك ایلدیکندن دکه بلا ایله اندن الناز پس برنیایدك معناسی بو وجهله راست کلور معدندن صکره کان ذکری جانله قافیه ده مطابق اولمغیچوندر وتفنن قصد ایچون وتکراردن احترازایچوندر (مصراع ثانی نك معناسی بخیلك الندن التون اولمکله چیقاردیین مقصود اولان معنایی چیقاره مش * قطعه * دونان نخورند وکوش دارند * کویند امید به که خورده * دون بونده خسیس وناکس معناسنه در (الف ونون ادآت جمعدر (ونخورند خبری (کوش داشتن ودآریدن صقلیوب حفظ ایلمکدر (نخورندك (وکوش دارندك مفعولی محذوف مالدر (امید به تقدیری امید خوردن به در (که من تفضیلیه معناسنه در (خورده تقدیری خورده شده در (محصول بیت) بخیل وخسیس اولنلر مالنی یمزلر وصاقلرلر دیرلر که یمك امیدی یکدر یمش اولمقدن یعنی یوب مفلس ومحتاج اولمقدن صاقلیوب هر نچن ایسنه بیرم دیو امید لنمك یکدر نتکه عرب دیر (المأمول خیرمن المأکول) یعنی صاقلیوب امید لنمك یمش اولمقدن یکدر * روزی بینی بکام دشمن * زرمانده وخاکسارمرده * روزی یاحرف وحدت (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (کام دشمن لامیه دشمنك

ردشمعی

مرادنجه دیمکدر رمرهوندر (زرمبتدا مانده فعل ماضیدن قسم مفرد غائب (خاکسار مرده زرمانده یه معطوفدر وایکیسی بیله بیننك مفعول صریحلری (وبکام دشمن غیرصریحی (خاکسار لغتده طپراقلق دیمکدر (اما استعمالده طپراقده یاتوب یوالنن کیسه یه دیرلر دیارعربك مزبله لکنده یاتن عریان مجانینی کبی بونده ده خاکسارایله دیوانه دن تعبیر ایلمش زیرا کشی کسب ایلدیکی مالی یمیوب صاقلمق جنوندن ناشیدر (خاکساررجل کثیرالترابدر که تراب درهم ودینارك اصلیدر دیین کیسه نك طپراق باشنه معنی تصوریله معناسی یعنی اول بویله تصورایدوب که والمعنی روزی بینی دشمن رازرمانده ومرده حال کونه بخاك الوده تکرار بووجهله دخی تصورایدوب (روزی بینی برمرادد شمنش که زرش مانده بوارثان وتنش بخاك الوده مرده شده دیین معنای بینی نجب ترآب الوده ایلمش عفی الله عن سیانه (پس محصول بیت) بر کون

رد سروری

کورر سین دشمنك مرادنجه زرقالمش وخاکساراولمش یعنی مالنی قویوب کتمش مصراع اولده سکت وارغفلت اولنماسین یعنی بینی سکته اوقونور * ادب * هر که بزیردستان نبخشاید بجورزبردستان کرفتار آید * زبردست وصف ترکیبیدر (والف ونون ادآت جمعدر کشینك الی النده اولنلاردن عبارتدر خدمه ورعایا کبی (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ترحم ایلمز دیمکدر (بجور باحرف صله (جورزبردستان لامیه در (زبردست زبردستك نقیضیدر والف ونون ادآت جمع اقویادن عبارتدر (محصول ترکیب) هرکیمکه الی النده کیلره و ضعفایه مرحمت ایلمز اقویانك جور وجفاسنه کرفتار کلور یعنی مبتلا اولور حاصلی ضعفایه رحم ایلمیان اقویا قهرینه مبتلا اولور * مثنوی * نه هربازو که دروی قوتی هست *

رد ابن سید علی

بمردی

* بمردی عاجزان رابشکند دست * قوتی یاحرف تنکیر بمردی باحرف مصاحبت (ویاحرف مصدر (عاجزان را (راحرف تخصیص (بشکند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده بازویه راجع ضمیر (وعاجزان مفعول اول صریحی وثانیسی دست (وبمردی غیرصریحی (محصول بیت) اویله دکلدر که بازو که انده قوت واردر یعنی قوتلیدر مردلکله وزورایله عاجزلرك النی صریعنی شکست ایدرد کلدر حاصلی بویله ایدرسه یانه قالماز دیمکدر بلکه خدا اندن انتقام الور و کیمسه حقنی کیمسه ده قومز * ضعیفان رامکن بردل کزندی * که درمانی بجوری زورمندی * ضعیفان را را حرف تخصیص (کزند ضرر (ویاحرف تنکیر (که حرف تعلیل (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجزقالورسین دیمکدر ماندندن ماندندن دینلر خطا ایلمشلر (باحرف ظرف جورزورمند لامیه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) ضعفانك کوکلنه کزند ایله یعنی ضرر وزیان ایرشدرمه زیرا زورمندك جور وجفاسنده عاجزقالورسین یعنی دست قهرینه کرفتار اولورسین زیرا دنیا محل مکافاتدر (کما تدین تدان) در (کزندینك یاسنی حرف وحدت دیین سهوایلمش زورمند وصف ترکیبیدر دینلر خطای فاحش ایلمشلر * حکمت * عاقل چون خلاف درمیان بیند بجهد وچون صلح بیند لنکر بنهد که انجا سلامت برکارست واینجا حلاوت درمیان * بجهد فعل مضارع مفرد غائب صچرار دیمکدر (یعنی صچرادر معناسنه (حاصلی صاولور وارا ده طورمز (لنکر بنهد لنکر قور (یعنی قرار ایدر وثابت اولور (لنکر کیلرده اولور اصلده اما بونك کبی یرلرده تثبت وقرار مراد در (محصول ترکیب) عاقل اولان کشی چونکه اورته ده خلاف کوره صچرادر انده طورمز (اما چونکه صلح اراده کوره ثابت اولوب قرار ایدر (زیرا انده سلامت کارده در وبونده حلاوت ولذت مانده (لف ونشر مرتب رعایت ایلدی * حکمت * مقامر راسه شش می باید ولیکن سه یك می آید * (مقامر مفاعله بابندن اسم فاعلدر بونده مراد اوجیله نردوطولی اوینایندر (سه شش اوچ کره آلتی دیمکدر (وسه یك اوچ کره بر دیمکدر (ترکیبك معناسی ظاهرامدنکور اولان کبیدر اما مرادسه وشش دروسه ویکدرفتأمل (محصول ترکیب) مقامره سه شش کرکدر لیکن سه یك کلور (یعنی روزکارداغما کشینك مرادی اوزره اولماز * بیت * هزار بار چراکاه خوشتر از میدان * ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان * بار بونده کره معناسنه در (چراکاه اوتلق (زیرا چرا اسمدر اوتلمه معناسنه چریدندن (وکاه ظرف مکان (محصول بیت) بیك کره اوتلق میداندن یکدر ولیکن اتك دیزکینی کندی النده دکلدر که ایستدیکی یرده اوله * تضرع * درویشی درمناجات میکفت یارب بربدان رحمت کن که برنیکان خود رحمت کردهٔ که ایشانرا نیك آفریدهٔ * درویشی یاحرف وحدت (میکفت می حرف حکایت (برحرف صله در ایکی یرده بیله (معلوم اوله که عربیده رحمت علی حرفیله مستعمل اولدیغی کبی فارسیده ده برحرفیله مستعملدر (بدان جمع بددر (ونیکان جمع نیك (خود ادات تأکید (کردهٔ ماضیدن قسم مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (آفریدهٔ ماضیدن قسم مفرد مخاطب یاراتمش سین دیمکدر کردهٔ ده وآفریدهٔ ده همزه لر خطاب ایچوندر دیین معهود جهلی اوزره مصر اولمشدر (محصول ترکیب) بردرویش مناجاتده سویلردی یارب یارامزلره رحمت ایله که ایلره خودرحمت ایلمش سین (زیرا انلری ایی یراتمش سین یعنی انلری ایی خلق ایلدیکك انلره رحمت ایلمکدر * حکمت * اول کسی که علم برجامه وانکشتری دردست نهاد جمشید بود کفتندش چراهمه زینت وارایش بچپ داری وفضیلت راست راست کفت راست را زینت راستی تمامست * کسی یاحرف وحدت (که حرف بیان (علم بونده قفتانه وضع ایلدکلری نشاندر که اول زمانده صاغ اومزدن اشاغه کوکسن اوزره قفتانك ظاهرینه بعض شکوفه شکلنده ویابعض حیوانات شکلنده ایکدن

ردابن سیدعلی وسروری

وشمعی

ردابن سید علی وسروری

رد ابن سیدعلی وسروری

مطلب

ردشمعی

پیدا ایدرلردی که اکا علم دیرلردی واول قفتانه جامهٔ معلم نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (انکشتری همزه نك فتحی ونونك سكونی وكاف عجمك ضمی وشین معجمه نك سكونی وتانك فتحی ورانك کسری و یاء اصلیه ایله یوزك معناسنه در (دردست در حرف صله در با معناسنه اول کسی مبتدا (وجمشید بود خبری (جمشید جیمك فتحی ومیمك سكونیله قدیم پادشاهلردن براولو پادشاهك اسمیدر (بچپ با حرف صله (وجیم و با عجمیلردر صول معناسنه در که عربیده یسار دیرلر (یانك فتحیله (واو حرف حال (فضیلت مبتدا (راست راست خبری اولکی (راست بر کلمه در صاغ ال وصاغ جانب معناسنه که عربجه (یمین دیرلر (وایکنجی (راست مرکبدر را ایله ادات خبردن که سین وتادر معناسی راستکدر دیمك اولور (راست را را ادات صله راسته دیمکدر (زینت راستی لامیه (ویا حرف مصدر (تمام بونده کافی معناسنه در (محصول ترکیب) اول برکیمسه که قفتانه علم واله یوزك قودی (یعنی پرمغه یوزك طاقدی جمشیددر (اکا دیدیلر نیچون جمیع زینت وآرایشی صول اله ویردك حال بو که فضیلت صاغ الکدر (دیدی که صاغ اله راستلق زینتی کافیدر (راستی عبارتنده ایهام وار (یعنی صاغلق وطوغریلق معناسی * قطعه * فریدون کفت نقاشان چین را * که پیرامون خرکاهش بدوزند * فریدون باب اولك اولنده مفصل ذکری کچمشدر (نقاشان چین لامیه (و را ادات مفعول (که حرف رابط مقول وقولدر (پیرامون باء عجمك کسریله اسمدر اطراف معناسنه (پیرآمنده دیرلر (خرکاه خانك کسریله ورانك سكونیله قره اوکه کیچه ایله اورتلوردیم اویه دیرلر (حاصلی قبه شکلی اولور (خرکاه بونده اوتاغ معناسنه در دیین خرکاهی بیلرایمش (بدوزند فعل مضارع جمع غائب دیکه لر دیمکدر مفعولی (یعنی دیکلجك نسنه بیت ثانیدر (زیرا عادتدر اوتاغلرده وچادرلرده رنك آمیز بزلردن بعض نسنه کسوب دیکرلر مثلا مبارك باد وسعادت باد عبارتلرینی کسوب دیکرلر (بومعنایه واصل اولمیان مصراع ثانینك معناسنی که الك اوتاغنك اطرافنی دیکه لر یعنی لازم اولان یری مرمت ایده لر دیین زیاده ترزیق سویلمش (بدوزند فعل مضارعدر دوختن دن دینلر خطا ایلمشلر * بدان را نیك دار ای مرد هشیار * که نیکان خود بزرك ونیك روزند * بدان را ادات مفعول (و بدان دارك مفعول اولی (ونیك مفعول ثانیسی (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر داریدندن طوت دیمکدر (که حرف تعلیل (خود ادات تأکید (بزرك ونیك روزند تقدیری (بزرکند ونیك روزند اولولر وسعادتلیلردر دیمکدر (پس بزرکانند ونیك روزانند دیو تقدیر ایلمکه احتیاج یوقدر (محصول بیت) خرکاهك اطرافنه دیکیلجك بویتدر که یرامزلری ایی طوت یعنی ایی رعایت ایله ای مرد هشیار زیرا ایلر خود اولولر ونیك بختلردر (نیك روز دیمکدن غرض صاحب سعادتلردر دیمکدر حاصلی یرامزلری ایی رعایت ایلمك کرك که ایلر رعایتی قلجیله الورلر که شانلری رعایت اقتضا ایدر (مجموع بیتك معناسنی یرامزلری ایی طوت یعنی انلره ایی رعایت ایله ای عاقل کشی زیرا ایلر خود اولولر وسعادتلیلردر سنك دعا که اصلا احتیاجلری یوقدر دیین بددعایه مستحق ایمش * حکمت * بزرکی را کفتند با چندین فضیلت که دست راست دارد خاتم چرا در دست چپ میکند کفت ندانی که همیشه اهل فضل محروم باشد * ندانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله (محصول ترکیب) براولویه دیدیلر که بوقدر فضیلتله که صاغ الك واردر یعنی صاغ اله وار خاتمی نیچون صول اله ایدرلر یعنی صول الك صرچه پرماغنه طاقرلر صاغ اله وصرچه پرماغنه طاقرلر دیدی بیلزمیسین که دائما اهل فضل محرومدر * بیت * آن که حظ آفرید وروزی سخت * بافضیلت همی دهد یا بخت * حظ حانك فتحی وظانك تشدیدیله نصیب معناسنه در (آفریدك مقدم مفعولیدر (روزی یای اصلیه ایله رزق معناسنه در (سختك مقدم مفعولیدر (سخت فعل ماضی مفرد غائبدر (ساخت

رد شمعی
رد شمعی
رد ابن سیدعلی وسروری
رد ابن سیدعلی وسروری
رد شمعی
(ابو) نسخهٔ مستعمله در للطابع

لفظندن مخفف یعنی ایلدی حاصلی براتدی دیمکدر (محصول بیت) اول کیمسه که نصیب براتدی ورزق پیدا ایلدی یعنی وجوده کتوردی آنمه بافضیلت و برر و بابخت ودولت بعضی نسخه ده بخت برینه تخت واقعدر لطیفدر * ملاطفه * نصیحت پادشاهان مسلم کسی راست که بیم سر ندارد وامید زر * (محصول ترکیب) پادشاهلره نصیحت ایلمك برکیمسه یه مسلمدر که باش قورقوسی وامید زری اولمیه یعنی نه اولمك خوفی اوله و نه دینار ودرم امیدی * مثنوی * موحد چه در پای ریزی زرش * چه شمشیر هندی نهی بر سرش * موحد اسم فاعلدر تفعیل بابندن خدایی برلیجی توحیددندر (چه بونك کبی یرلرده مساوات معناسنی افاده ایدر (ریزی فعل مضارعدر (ریزیدندن دوکه سین دیمکدر (ریختن دن دینلر خطا ایلدیلر (زرش شین معناده پایه مقیددر تقدیری در پایش در (شمشیر هندی بیانیه (نهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (نهیدندن نونك فتحی وکسریله قومق معناسنه (محصول بیت) موحد اولان کیمسه یه نسبت ایاغنه التونله الچه دوکسین نه و باشی اوزره قلج طوتاسین نه یعنی ایاغنه مال دوککك باشی اوزره قلج طوتمق برابردر نه اندن سوینور ونه بوندن یرینور * امید وهراسش نباشد زکس * برینست بنیاد توحید و بس * هراس هانك کسریله خوف معناسنه در یعنی قورقو (وشین موحده راجعدر (برینست مقدم خبردر (بنیاد توحید لامیه ومبتدا (واو بس ایله بونك کبی یرلرده فقط معناسنه در (محصول بیت) موحدك کیمسه دن امید وهراسی اولماز یعنی نه کیمسه دن قورقوسی و پرواسی و نه کیمسه دن امید ورجاسی وار (بنیاد توحید بونك اوزره در انجق یعنی نه کیمسه دن بیمی و نه کیمسه دن امیدی اوله * لطیفه * پادشاه از بهر دفع ستمکار انست وشحنه برای خون خواران وقاضی مصلحت جوی طراران هرکز دوخصم بحق راضی پیش قاضی نروند * دفع ستمکاران مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شحنه صوباشی یه دیرلر (خون خوار وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (خوار یدندن والف ونون ادات جمع (مصلحت جوی وصف ترکیبیدر جوییدندن طرارانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (پادشاه مبتدا ومابعدی خبری (وشحنه مبتدا ومابعدی خبری (وقاضی مبتدا (ومابعدی خبری طراریان کسیجی یه دیرلر (فارسیجه کیسه بر دیرلر (محصول ترکیب) پادشاه ظالملرك ظلمنی دفع ایلمك ایچوندر وصوباشی قان ایچیجی ظالملر ایچوندر یعنی قانلیلرك واهل شر وفسادك خلقدن ضررینی دفع ایلمك ایچوندر وقاضی طرارلرك مصلحتنه متعلق احوالی کورمك ایچوندر یعنی شریعته متعلق اموری کورمك ایچوندر یعنی طراره نه لازمدر دیو شرعله کورمك ایچوندر هرکز حقه راضی ایکی خصم قاضی اوکنه کتمزلر زیرا هرکس حقنه راضی اولدقدن صکره خصومته احتیاج قالماز بعض نسخه ده هرکز دوخصم از پیش قاضی نروند واقعدر (یعنی هرکز ایکی خصم قاضی قتندن راضی کتمزلر بلکه بریسی راضی کیدرسه بریسی ناراضی کیدر * قطعه * چو حق معاینه دانی که می بباید داد * بلطف به که بجنك آوری ودلتنکی * معاینه مفاعله بابندن مصدردر (که حرف بیان (می حرف استمرار (و با حرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (بلطف برمقدر دادن مصدرینه متعلقدر (که من تفضیلیه معناسنده در (جنك اور وصف ترکیبیدر محارب (یعنی صواشیجی معناسنه (و یا حرف مصدر (دلتنك ده وصف ترکیبیدر کوکلی طار معناسنه (و یا حرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) چونکه معاینه بیلورسین که الك حقنی و یرمك کرکدر لطفله و یرمك یکدر که صواشیجی لغله وکوکل طارلغیله ایسه حاصلی حقوق ناسی ملایمت ورفقله ادا ایلمك یکدر محاربه و مجادله ایله ادا ایلمکدن (دلتنکی جنکه عطف ایدوب واوری اکا قید طوتوب ای و بدلتنکی اوری اوری ده یای خطا ایله دیین زیاده باطل سویلمش و بروجهله دخی معنی تصویر ایدوب بلطف دادن به که بجنك اوری دادی و بدلتنکی دادی

رد ابن سیدعلی وسروری
رد ابن سیدعلی

ایکی وصف ترکیبی به داخل ایکی یای مصدریه ابله دیبن عجب قوی تزیق کوی ایمش
عفا الله عنه * خراج اگرنگزارد کسی بطیبت نفس * بقهرازو بستانند مردسرهنگی *
طیبت مصدر درطاب یطیب دن نطیابده کلورتانك فتحیله بو نده ایلك معناسنه در (مرد سرهنگی
بیا نیه در موصوف وصفتی ضرورت وزن وقافیه ایچون افراد ایلدی (والافعله نسبت جمع
منا سب ایدی (یعنی مردان سرهنکیان (محصول بیت) اکر بر کیمسه خراجی طیبت نفس
وصفای خاطرله ادا ایلمزسه مرد سرهنکی اندن آنی قهریله الورز براحق شرعیدر که هیچ کیمسه
اکا انکار ایلمز * مطایبه * همه کس را ندان بترشی کند کرددو قاضی رابشیرینی * (محصول ترکیب)
هر کسك دیشی اکشی نسنه یمکله کند اولور یعنی قماشر اما قاضینك طاطلیه که هیچ نسنه کسمز
اولور ترشیده وشیرینده یالرنسبت ایچوندر * بیت * قاضی که برشوت بخورد پنج خیار * ثابت کند
از بهر توده خربزه زار * برشوت باحرف مصاحبت (وراده کسره وضمه جائزدر (خربزه زار
کلزار ولاله زار کبی در (یعنی قاون لق کزتدن کنایتدر (حاصلی قاون بستانی دیمکدر
(محصول بیت) قاضی که رشوت طریقیله بش خیارا کل ایلیه سنکیچون اون قاونلق ثابت
ایدوب مقرر ایدر * لطیفه * قحبهٔ پیرازنابکاری چه کند که توبه نکند وشحنهٔ معزول ازمردم
ازاری * نابکاری فاسق وفاجرده استعمال ایدرلر (ویا حرف مصدردر (بونده مراد نابکاریدن
زنادر قرینه قیاسیله (محصول ترکیب) پیر قحبه زنادن نه ایلیه که توبه ایلمیه یعنی توبه ایلیوب
نیه قادردر زیرا یوزنه کیمسه باقمز توبه ایلیوب نیه مالکدر بالضرورتوبه ایدر شحنهٔ معزولده
خلق ازارلقدن توبه ایلمسه نه ایلیه بیلور یعنی خلق انجتمکه قادر دکلدر زیرامعزولدر پس
توبه ایلمسی ضروریدر * بیت * جوان کوشه نشین شیرمرد راه خداست * که پیرخود نتواند
زکوشهٔ برخاست * جوان کوشه نشین بیانیه در (کوشه نشین وصف ترکیبیدر کوشده
اوتریجی دیمکدر (شیرمرد ترکیب مزجیدر (اصلی مرد شیردر اضافت بیانیه ایله ارسلان ار
یعنی ارسلان کبی ارحاصلی پهلوان وبهادر دیمکدر مصراع مبتدا وخبردن مرکبدر (که حرف
تعلیل خود ادات تأکید (کوشهٔده یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین
اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (برخاست برخاستن معناسنه در (محصول بیت) کوشه نشین ردشمعی
جوان خدا یولینك شیرمردیدر یعنی هوادن نچوب نفسینه غالب اولوب کوشه وعزلت اختیار
ایدن جوان کرچکدن اردر زیرا پیرخود بر کوشه دن قیام ایلمکه قادر دکلدر پس برکوشده ده
اوتورماسی ضروریدر * بیت * جوان سخت می باید که ازشهوت بپرهیزد * که پیرسست
رغبت را خود آلت برنمی خیزد * جوان سخت بیانیه (که حرف تعلیل (پیرسست
رغبت بیانیه (سست رغبت وصف ترکیبیدر رغبت میل معناسنه در (ورا حرف
تخصیص (نمی خیزد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خیزیدندن قالقماز دیمکدر (محصول بیت)
محکم جوان کرکدرکیم شهوتدن پرهیز ایلیه یعنی نفسی وشهوتی غالب ایکن پرهیز ایلك
هنردر زیرا پیرپی قدرت وطاقته پرهیز امرضروریدر که آلتی مساعده ایلمز یعنی قالقماز که
برنامشروع ایشه مرتکب اوله * حکمت * حکیمی راپرسیدند که چندین درخت نامور که خدای
تعالی آفریده است بلند وبرومند هیچ یکی را آزاد نخوانند مکر سرو را که ثمره ندارد درین
چه حکمتست کفت هر یکی را دخلی معینست ووقتی معلوم که کاهی بوجود آن تازه است
وکاهی بعدم آن پژمرده وسرورا هیچ ازین چیزی نیست ودرهمه وقت تازه است واین صفت
آزادکانست * درخت نامور بیانیه نامور نامل دیمکدر زیراور نسبت معناسنی افاده ایدر معنای
لازمیسی مشهور ونامدار دیمکدر لازمیله تفسیر ایدنه دخل ایدن کندی مدخولدر (برومند

ردسروری

بونده

بونده یمشلی دیمکدر زیرا یمشدر (ومند ادات نسبت دولتمند وحاجتمند کبی نهایتی برلفظیله ردابن سید علی
واوسزاستعمالی معهود دکلدر یعنی برمند دیمزلر واو مبالغه ایچون زیاده اولندی دیین عندی
سویلمش (بعض نسخه ده بلند یرینه بارور واقعدر (یعنی بارور وبرومند دوشمش وجهدن خالی
دکل زیرا باراعم حاصلنه دیرلر (وور ادات نسبتدر لی معناسنه (که ثمره ندارد مقام حالده
واقعدر حال بوکه ثمره سی یوقدر دیمکدر (ثمره میوه معناسنه در بونده کلنجه سؤالدر (وکفت
مابعدیله جواب (دخل بونده حاصل معناسنه در (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (هردرخته
دخل معین اثبات ایلك مبالغه طریقیله در (زیرا هر بر درختك حاصلی اولمز فقدبرا وقیده
بو بلهدر (کاهی یاحرف وحدت (پژمرده باك فتحی وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمی وراء مهمله نك
سکونیله صولمش دیمکدر فعل ماضیدن قسمدر (واین صفت آزاد کانست جملهٔ حالیه در
(محصول ترکیب) حکمادن برینه سؤال ایلدیلر که بوقدر نامور ونامدار درخت که خدای
تعالی خلق ایلمشدر بارور وبرومند هیچ برینه آزاد دیمزلر الا سروه یمشی وحاصلی یوغیکن
بونده نه حکمتدر حکیم دیدیکه درختلرك هر برینك معین حاصلی ومعلوم وقتی واردر که کاهی
اول حاصل وجودیله تازه در وکاهی عدمیله پژمرده وسرولك بوندن هیچ نسنه سی یوقدر
وجمیع اوقاتده تازه در حال بوکه بوحالت آزاده لر صفتیدر * قطعه * برآنچه می کذرد دل منه که
دجله بسی * پس ازخلیفه بخواهد کذشت در بغداد * دل منهك مفعول صریحی (وبرآنچه
غیر صریحی (ومی کذرد آنچه نك صفتی (که حرف تعلیل (دجله بغدادده شطك اسمیدر یعنی
بغداد ایرمغنه غیری یرده شط دیرلر امابغدادده دجله دیرلر (بسی چوق زمان (دجله بسی مرهوندر
(پس ازخلیفه خلیفه دن صکره دیمکدر خلیفه دن بونده مراد معتصم بالله در که آخر خلفای دولت
عباسیه در که هولاکو آنی هلاك ایلدکدن صکره دنیادن خلافت کلیا مرفوع اولوب دور
سلاطین ظهور ایلدی یعنی هر یره پادشاهلر حکم ایلمکه باشلدی مثلا بغدادده ابتداء سلاطین
ایلخانیه حاکم اولدی اق قیونلی زماننده اندن صکره قزلباش اندن صکره آل عثمان اکهی
دولت وشوکتلری قیامته دك ممتد اولسون آمین (کذشت بونده کذشتن معناسنه در (دربغداد
از بغداد تقدیرنده در (محصول بیت) اول نسنه یه که کچر یعنی ثابت وباقی اولمیوب فانی اولان
نسنه یه کوکل بغلمه یعنی تعلیق قلب ایلمه زیرا دجله چوق زمان خلیفهٔ معتصمدن صکره بغداددن
کچیسردر یعنی فانی وکذران اولان اشیا آقرصو حکمنده در که تعلیق قلبه لایق دکل شراح بو بیتك
تحقیقنده اهمال ایلمشلر ظاهر مراده واصل اولمدقلرندن اهمال ایلمشلر * کرت زدست برآید چو نخل ردشراح جمیعا
باش کریم * ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد * کرت تاء خطاب معناده دسته مقیددر
زدست تقدیرنده در (نخل بونده خرما اغاجیدر (باش فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر اسمی تحتنده
انت وخبری کریم افظیدر مصراع ثانی اولکی کبیدر اعرابده (محصول بیت) اکر الکدن کلورسه
خرما اغاجی کبی کریم اول خرما اغاجینك کرامتی اولدر که هر بری ایشه یرار قویونك کبی که
هر بری برنسنه یه کرکدر واکر خرما اغاجی کبی الکدن کریم اولمق کلمزسه باری سرو کبی آزاده
اول یعنی سرو باروبردن آزاد اولدیغی کبی سنده تعلق دنیادن سالم اول حضور ایلیه سین
سرو کبی آزاد اول کیمسه یه جفا ایله دیین معنا یه جفا ایلمش * وعظ * دوکس
مردند وتحسر بردند آن که داشت ونخورد وآن که دانست ونکرد (محصول ترکیب) ایکی
کیمسه اولدیلر وتحسر ایلدیلر یعنی حسرتله کتدیلر بری اولدر که ماله مالك اولدی ردشمعی
ویمدی وبری اولکه علمه مالك اولدی وموجبله عمل ایلمدی * قطعه * کس نبیند
بخیل فاضل را * که نه درعیب کفتنش کوشد * بخیل فاضل بیانیه (ورا ادات مفعول

(که حرف بیان (نه حرف نفی معناده کوشده مقید در پس فعل نفی مستقبل اولور (در عیب (درحرف صله کفتنش شین ضمیر بخیل فاضله راجعدر (محصول بیت) کیمسه فاضل بخیلی کورمز که انك عیبنی سویلمکه دورشمیه یعنی عیبو بن تعدید ایلمکه سعی ایلر البته حاصلی فضل بخل عیبنی ستر ایلمز هر نقدر فاضل ایسه ده * ور کریمی دوصد کنه دارد * کرمش عیبها فرو پوشد * کریمی یاحرف وحدت (فروادات تأکید (محصول بیت) اما اکر بر کریمك ایکییوز عیبی وکناهی اولورسه کرمی واحسانی جمیع عیوبنی ستر ایدر (* خاتمة الکتاب * تمام شد کتاب کلستان والله المستعان درین جمله چنان که رسم مؤلفانست ازشعر متقدمان بطریق استعاره تلفیق نرفت * والله مبتدا (المستعان اسم مفعولدر استفعال بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدادر (معاونت طلب اولنان کیمسه یه مستعان دیرلر بونده الله در (درین جمله یعنی جمیع کتابده (بورایه کانجه پس سکز بابه حصر ایدنلر معقول ایلمامشلر (رسم مؤلفان لامیه عادت مؤلفان دیمکدر (شعر متقدمان لامیه (تلفیق تفعیل بابندن مصدر در برشیئی برنسنه یه ضم ایدوب قاتمغه دیرلر (محصول ترکیب) کتاب کلستان تمام اولدی ومستعان الله تعالی در یعنی عون اندن مطلوبدر کتابده انك اعانتیله تمام اولدی بو جمیع کتابده انجلین که مؤلفین متقدمینك عادتیدر یعنی قدیم مؤلفینك قانونیدر شعرای متقدمینك اشعارندن استعاره طریقیله تلفیق واقع اولمدی یعنی سوزیمه کیمسه سوزینی قاتمدم غیریلر قاتدیغی کبی بلکه بونده واقع اولان نظم ونثر هب بغدر نتکه حریری مقاماتنده بویله یورمش ومعشرات السحریه صاحبی بونلره تقلید ایلمش نتکه دیباجه سنده یازمش * بیت * کهن خرقهٔ خویش پیراستن * به ازجامهٔ عاریت خواستن * کهن خرقهٔ خویش بیانیه ولامیه در (پیراستن بزه مك وسیلمك معناسنده در (جامهٔ عاریت بیانیه (محصول بیت) کشی کندینك اسکی خرقه سنی یمایوب اصلاح ایلسی جامهٔ عاریتی خلقدن استمکدن یکدر حاصلی کندینك اسکی لباسنی یمایوب کیمك الك عاریت لباسنی کیمکدن یکدر (مصراع اولك معناسی کندی کهنه خرقم ایله بزنمك یعنی انی کیمك دیوب وحاشیه ده بکهن خرقهٔ خویش تقدیرنده در دیمك بیته زیاده نامعقول وترزیق لباس کیدرمکدر * غالب کفتار سعدی طرب انکیزست وطیبت آمیز وکوته نظران رابدین علت زبان طعن دراز کردد که مغز دماغ بیهوده بردن ودود چراغ بی فائده خوردن کار خردمندان نیست ولیکن برأی روشن صاحب دلان که روی سخن در ایشانست پوشیده نماند که در موعظهای شافی درسلك عبارت کشیده است وداروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت برآمیخته تاطبع مخاطب ملول نشود واز دولت قبول محروم نماند * غالب کفتار سعدی لامیه لردر ومبتدا (طرب انکیز وصف ترکیبدر وخبر مبتدا (انکیزیدندن قوپرمق وپیدا ایلمك یعنی طرب قوباریجی وپیدا ایدیجی دیمکدر (انکیختندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (وطیبت آمیز وصف ترکیبیدر (طیبت مصدردر طاب یطیب دن ایلك وکوزللك معناسنه (آمیزیدندن قرشدرمق معناسنه (آمیختندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (وکوته نظر بصیرتسز دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر حاصلی وصف ترکیبیدر (وراحرف تخصیص (بدین علت بوعلتله یعنی کفتار سعدی (طرب انکیز وطیبت آمیز اولدیغی جهتدن بصیرتسزلرك زبان طعنی دراز اولور (که حرف بیان (مغز دماغ (بیهوده مغز بونده بینی معناسنه در دماغ بونده بینی طوران یرمراد باشدر (مغز دماغ بیهوده لامیه وبیانیه در (مغز بردنك مقدم مفعولی در باطل یره امك چکمکدن عبارتدر (دود چراغ بی فائده لامیه وبیانیه در سابق کبی باطل یره تضییع اوقات ایلمکه دیرلر (دود خوردنك مقدم مفعولی در (رأی روشن صاحب دلان بیانیه ولامیه در (که حرف رابط صفت (روی سخن لامیه در مجازا (در ایشان (درحرف صله در بامعناسنه (پوشیده نماند مخفی قالمیه دیمکدر (در موعظه های شافی بیانیه لردر

رد ابن سیدعلی وسروری

عظه های نسخه

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

(درانجو (موعظه مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وهاادات جمع (در حرف صله (سلك عبارت بیانیه (سلك سینك کسری ولامك سکونیله دیزی ایپلکنه دیرلر (داروی تلخ نصیحت بیانیه لردر (با حرف مصاحبت (شهد ظرافت بیانیه شهد کرمج بالنه درلر (برحرف تأکید (آمیخته ماضیدن قسم مفرد غائب قرشدرمش دیمکدر (محصول ترکیب) سعدینك اکثر کلمانی طرب انکیز در وطیبت آمیز و بصیرتسزلرك سعدینك کلامی بویله اولدیغی علتله زبان طعنلری دراز اولور که مغز دماغ بیهوده ایلتمك ودود چراغ بی فائده یمك عقلا ایشی دکلدر اما صاحب دللرك رأی روشننه که سوزك ظاهری وتوجهی انلره در مخفی قالمیه که شفا ویریجی نصیحتلرانجوسنی سلك عبارته چکمشدر یعنی جوهر کبی کلمانی ترکیب و ترتیب ایلمشدر دخی نصیحت آجی داروسنی شهد ظرافتیله قرشدرمشدر تا کیم مخاطبك طبعی ملول اولمیه ودولت قبولدن محروم قالمیه * مثنوی * مانصیحت بجای خود کردیم * روزکاری درین بسر بردیم * بجای خود تقدیری (بجای خود شدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی ضمیر نصیحته راجعدر (روزکاری یاحرف وحدت (درین یعنی درنصیحت (بسر باحرف صله حده وغایته دیمکدر (بردیم ایلتدك دیمکدر (محصول بیت) بزنصیحتی محلنده ایلدك بر زمانی یعنی برمدتی بونصیحتده حده وغایته ایلتدك حاصلی برمدت بو بابده عمر کچوردك * کرنیاید بکوش رغبت کس * بر رسولان پیام باشد وبس * نیایدك فاعلی نصیحتدر (باحرف صله (کوش رغبت کس بیانیه ولامیه در (کوش رغبتدن مراد رغبتله دیکلمکدر (رسول ایلچی وخبرجی در یعنی خبر ایلدوب کتوریجی یه دیرلر فعول بمعنی فاعلدر (پیام خبردر (بس انجق دیمکدر (محصول بیت) اکر بنم نصیحتم کیمسه نك کوش رغبتنه کلمزسه یعنی کیمسه رغبتله ایشیدوب دیکلمزسه با که نسنه لازم کلمز زیرا خبرجیلر اوزرینه خبر ویرمکدر لازم اولان انجق قبول ایتدرمك لازم دکل زیرا (وماعلی الرسول الاالبلاغ) دریعنی خبرجی اوزرینه واجب اولان همان ایصال خبردر انجق طوتدرمق دکلدر * قطعه * یاناظرا فیه سل بالله مرحمة * علی المصنف واستغفر لکاتبه * یاحرف ندا (ناظرا منادای غیر مقصوده یعنی نکره (فیه ضمیر کتاب کلستانه راجعدر (سل سینك فتحی وسکون لامله فعل امر مفرد مخاطبدر سئل یسئل دن همزه سماعا حذف اولنمشدر اماسال یسال دن اولنجه عین الفعل قیاسا حذف اولنمش اولور (بالله بامن معناسنه در بعض نسخه ده لله دوشمشدر بنه بومعنایه (مرحمة مفعول سلدر (علی المصنف سله ویامرحمته متعلقدر (واستغفر سله معطوفدر (لکاتبه استغفره متعلق (وضمیر کاتبه راجعدر (محصول بیت) ای کتاب کلستانه ناظر اولان یعنی مطالعه ایدن الله تعالیدن مصنفه رحمت استه وکاتبنه غفران طلب ایله * واطلب لنفسك من خیر تریدبه * من بعد ذلك غفرانا لصاحبه * واو حرف عطف (اطلب فعل امر مفرد مخاطب طلب ایله دیمکدر (لنفسك اطلبه متعلقدر (من خیرده (ترید فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب (به باتقویت عمل ایچون کلمشدر تقدیری تریده در (من بعد ذلك غفرانا برمقدر اطلبك مفعولی به صریحیدر (ولصاحبه غیرصریحی (محصول بیت) دخی ای کلستانه ناظر اولان کیمسه دخی نفسکه استدیکك خیری طلب ایله یعنی هرنه خیر که مراد کدر انی خدادن طلب ایله وبو سؤال وطلبدن صکره صاحبنه ومالکنه غفران طلب ایله (معلوم اوله که صحیح نسخه لرده بیت اولده سئل بالله در وبعضنده سل لله در (اماحرف جرسز سل الله هیچ برنده واقع دکل زیرا بویله اولنجه ناموزون اولور که بو بحر بسیط مثمندر که اوچنجی جزئی سالمدر یعنی مستفعلن

رد شراح جمیعا رحمة الله علیهم اجمعین للطابع

لیکن شراح جمیعا سل الله یازمشلر پس معلومدرکه اشعار عرب اوزانده قاصرلر ایمش
تم الکتاب بعون الملك الوهاب
❊ تاریخ کتاب ❊

شود مکیم شرحه هاتف دیدی تمت	غدایدی صوررایسك سال هجرت
صیفر ماهینك اوچنجیدی روزی	که تکمیلینی مولی قیلدی روزی

مبارك اولسون اوقویوب یازانه
دخی سهو وخطاسینی دوزانه

غـد
١٠٠٤

تاریخ ختام طبع للطابع الفقیر

صفحهٔ اقبالنی محمود خانك سر تسر	لطف اثار ایله املا ایلمش کلك ازل
نو بنو شیرازه بند نسخهٔ فیض اولمده	رشتهٔ احسانله دست کریمی ماحصل
سیما نشر علومه شویله رونق ویردیکیم	مبتدیلر اولدیلر عصرنده خواجویه بدل
قیداستکتاب نسخه ویرمیوب زحمت دیو	امر طبعه اهتمام ایتدی علی وفق الامل
اشته ازجمله کلستان شرحی سودیکیم اودر	فارسینك فهم حل سبکنه اصل و محل
بندهٔ دیرینه اسعد طبعنه مأمور اولوب	ایردی انجامه بحمدالله اول خیر العمل
نسخهٔ مطبوعه سن شمدی سهولتله آلوب	بلبل طبع بلیغان ایلسون ترك کسل

برهزار دلستان کلدی دیدی تاریخی
بندی سودیٔ کلستان طبعی اولدی بی بدل

خواجو تخلص شعرا ایله ملقب اولان فاضل کرمانیدر م

قدکمل طبع هذا الشرح المنشرح بمطالعته القلوب ❊ المؤسس علی ابدع طرح واحسن اسلوب ❊ فی عهد سلطنة السلطان الاعظم ❊ والخاقان الافخر الافخم ❊ خادم الحرمین المحترمین مالك البرین والبحرین ❊ المبدد لشمل اعدائه بالعوالی والشوارف ❊ المجدد بالمعالی ما اندرس من العوارف والمعارف ❊ المتوسد فی اریکة الخلافة الکبری ❊ التی لااشرف منها ولااسمی ❊ السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبدالحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان ❊ لازالت ریاض شوکته بنسایم الظفر باسمة الزهر ❊ ولابرحت اغصان معالم جلادته تهتف فیها هواتف التأیید بسورتی الفتح والنصر ❊ وذلك فی دار الطباعة العامره ببلدة اسلامبول الفاخره ❊ حرسها الله سبحانه وتعالی مع سائر البلاد بحفظه الصمدانی ❊ من الجهات الست بالسبع المثانی ❊ بمعرفة العبد المحتاج الی آلاء ربه الصمد ❊ شیخزاده السید محمد اسعد ❊ المتسعد برتبة اسلامبول ❊ التی عقد فخرها الی جید الجوزاء موصول ❊ وکان الاختتام ❊ اواخر صفر الخیر ❊ المزیل لکل ضیر ❊ لتسع واربعین ومائتین والف من الاعوام ❊ من هجرة سیدنا ومولانا محمد علیه وعلی آله الصلاة والسلام
ما فاح مسك الختام
ولاح بدر
التمام

موالی فخامدن رئیس الکتاب واصف افندی زاده عبدالله
لبیب افندینك اشبو طبعه موفق اولدیغی مصراع مطبوعدر

ریاض ارای شوکت خان محمودك بهاراسا	کل متن معارف بادفیضیله اولوب مشروح
لبیبا یعنی بو تاریخده امر شریفیله	باصلدی کلستان سودیسی اولدی برکل ممدوح

خواجه عینی افندینك دخی کلستان طبعه
غرس ایتدیکی نهال تاریخ لطافت شمار یحلریدر

شه فرخنده طبع وداور علامه دانش کیم	مطابق هرایشی شرع شریفه نص قرآنه
حروف علم وعرفان دستگاه طبعنه موضوع	که هر بر سطر اوصافی ویرر فرقاب جانه
لغات وانقولی قاموس وبرهان بهجه وفرهنك	یتشمز مدحت شاه زمان خاقان دورانه
جناب خان محمود السیر مجموعهٔ شوکت	یتشدی صیت لطفی ملکت ایران وتورانه
باصلدقجه کتب فرمان ودفترلر یازلدقجه	اوقوندقجه نسخ مظهر اوله توفیق یزدانه
او وصاف زمان وقعه نویس اسعد افندیکیم	ویرن حسن نظام اول خدمت مبرور وذیشانه
سعادتله کلستان شرحنی طبع ایتمکه مأمور	اولوب کوستردی فیض ذاتی ارباب عرفانه
تمام ومجندن سویلدی عینی ایکی تاریخ	اوقو بلبل کبی شوق آور اول بزم سخندانه

باصلدی کلستان سودیسی نفعن عام ایده هادی
کلستان شرحی سودی باصدی دولت مژده یارانه
١٢٤٩

جدول تصحیح درون

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
دایهٔ ابر بهاری را	دائیهٔ ابر بهارست	۱۰	٤	صواش	صولش	۳۱٤	۲۰
پرورد	پرود	۱۰	٥	ریسمان	رسپان	۳۱٥	۰۱
انبیاء ونبأء	انباء وابناء	۱۳	۲٦	ایمدی	ایمدی	۳۱٥	۳٤
اسم فاعلدر	اسم قادر	۱۷	۲۲	ریسمان	رسپان	۳۱٦	۲۹
دکلدر	دکلر	۱۸	۱۳	یویه مز	یو یمز	۳۱۹	۳۲
توراذن	تودن	۲٦	۲	تقریرینی	تقرینی	۳۲۲	۱٥
تصریفیه	تصیریفیه	۲۸	۲۸	اصلنده	صلنده	۳۲۳	۱٦
فی اول کلمهٔ	فی کلمهٔ اول	۲۹	۹	بیانك	بیانك	۳۳۷	۱۸
قابلدر	قابلدن	۲۹	۲۲	نحر	نحر	۳۳۳	۳۲
بقا	ابقا	۳۳	۳۷	آنککدن	اتکلکدن	۳٤۰	۰۷
تجوید	ایجوید	۳۹	۹	تقبسکه	نفسیکه	۳٤۰	۱٥
تمام انکه شود	انکه که شود	٥۳	۱٦	حسن بشر یتدر	حسن بشر یتدر	۳٤٥	۲۹
نوشیر	نورشیر	٦۱	۱۹	و یرمز یعنی	زیز یعنی	۳٤۷	۲٤
روضه	رومضه	٦۹	۱٤	لاتغفل	لاتفعل	۳۷٥	۰۳
حکمنست	حکنست	۱۰۰	۳۳	لمتی	لمنی	۳۹۷	۰٦
مطعوم	مطعموم	۱۱٤	۲۳	قاری وعجوز	قارر عجوز	۳۹۸	۲۳
خردمند	خرمند	۱۱۷	۲۰	ایمش	یمز	۳۹۹	۳۱
الله وضع ایدر	الله ایدر	۲۰۹	۲۷	محوشدیدی	محوشوددیدی	٤۱۹	۱٤
قاسیلر	قاصیلر	۲۰۹	۳٦	اوغلنجغی	لوغلنجغی	٤۲٥	۲۳
پرمشقنده	پرمشتقده	۲۱۲	۱۷	اکاه	اکا	٤۲٥	۲٦
مشقله	مشتقله	۲۱٥	۳۲	سی	سنی	٤۳۰	۰۸
متضمندر	متضمدر	۲۱٦	۱۱	فراغت	فراغته	٤۳۰	۳۱
لطیفه	لطیفله	۲۲۹	۲٥	طاعت	طاعته	٤۳۰	۳۲
عالمده	عالمه	۲۳۷	۲۷	مشتقدر	مشقتدر	٤۳۱	۱٥
یاء	ه	۲۹٦	٦	خرمهره کبی	خرمهره دن کبی	٤٤٥	۳۳
کورمز	کومز	۲۹۷	۱۹	اکابری	اکابری	٤٤٦	۱۰
پیراسته	پیراسه	۲۹۷	۲۲	مناهیلر	تباهیلر	٤٤۷	۰۷
دیوشرمزدی	دیوشردی	۲۹۸	۰۱	بو پرمقدن	یورمقدن	٤۷۲	۳٦
اولنه	لنه	۳۰٥	۲٦	معنادہ	معادہ	٤۸۱	۲۲
لحظه	لخطه	۳۰٦	۰٦	معاند	معنساند	٤۸٤	۷

جدول هامش

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
متجلی ومتحلی	متحلی ومتحیل	٥٦	۰۳	ضبطی	ضطی	۲۹۳	۰٦
دکزجامعی	دکزجامی	۱۰٥	۱۱	میوه‌در	میودن	٤۳۷	۰۹